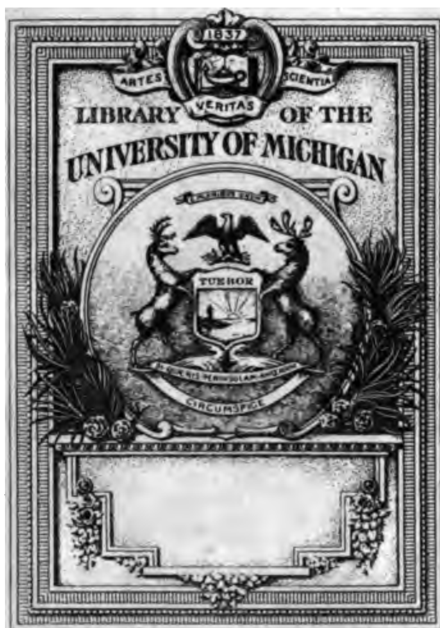
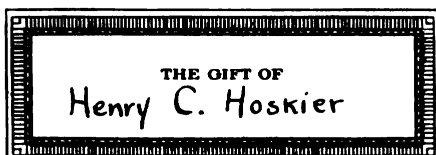

1837
ARTES
VERITAS
SCIENTIA
LIBRARY OF THE
UNIVERSITY OF MICHIGAN
TUEBOR
CIRCUMSPICE

THE GIFT OF
Henry C. Hoskier

ΟΜΗΡΟΣ

IO. ALBERTI
FABRICII
BIBLIOTHECA
GRÆCA.

Fabricius, Johann Albert

IO. ALBERTI FABRICII,
SS. THEOL. D. ET PROF. PUBL.

BIBLIOTHECÆ GRÆCÆ
VOLUMEN OCTAVUM,
SIVE
LIBRI V. PARS IV. AC PÆNULTIMA,
IN QUA
DE PHILOSOPHIS, THEMISTIO, THEONE, PAPPO, SYRIANO; PROCLO; SIMPLICIO ET ALIIS; NEC NON DE ECCLESIÆ DOCTORIBUS CELEBRATISSIMIS HÆRETICISQUE ET DE IOANNE STOBÆO ATQUE ALIIS LOCORUM COMMUNIUM SCRIPTORIBUS GRÆCIS DISSERITUR.

ACCEDUNT NUNC PRIMUM EDITA MAXIMI PHILOSOPHI, QUEM IULIANUS IMP. AUDIVIT; POEMA ΠΕΡΙ ΚΑΤΑΡΧΩΝ; EUNOMII HÆRETICI APOLOGETICUS: SYNESII DE ARTE MAGNA: PROCLI PHILOSOPHI DE PROVIDENTIA ET FATO AD THEODORUM MECHANICUM ET ALIA QUÆDAM: CHORICII SOPHISTÆ ORATIONES DUÆ, UNA IN FUNERE PROCOPII GAZÆI, ET ALTERA IN SOMMIUM DUCEM: BASILII CUBICULARII NAUMACHICA &c.

HAMBURGI,
SUMTU VIDUÆ FELGNERIANÆ,
MDCCXXIX.

Gift
Henry B. [illegible]
7-3-29

hujus votis DEUS *constituisset* TE, *V* MAGNIFICE, *cui tutela Salutis & cu dia Libertatis publicæ cum amplissima I gnitate demandata esset : præclare mem tanto & tam communi ac volupi gau Urbem fuisse completam, ut gratulatoril lætioribus quam* TE *cui gratulabant ego Virtutem Tuam cogitans, solidius p chriusque præmium illi ab hoc gaud quam ab ipsa honoris, esset licet maximi amplitudine non dubitarem esse persoluti Itaque & tunc vehementer gaudebam T caussa, ac Virtutis, quam ab hominibus gnosci & amari & ferri in oculis, omni interest, siquidem jam publico consensu a parebat res plane pulcherrimas esse fiden justitiam, industriam, prudentiam, co stantiam, humanitatem, quæ in* TE *susp ciebant omnes & admirabantur, & q vel ob illas justissimas laudes ac plausus hominum judicia imposterum singuli gerere Rempublicam voluerint, cupide emplo Tuo colent ac consectabuntur. N minus lætabar Reipublicæ gratia, cuj*

A

Magistratibus pariter Civibusque gaudendi caussas Consulatu Tuo suppeditatas esse maximas longeque justissimas intelligebam, quas prolixius a me exponi quidem nec necesse est hoc loco, sunt enim notæ omnibus qui in hac Urbe non sunt, & qui sunt, hospites: neque Tibi jucundum, cui magis cordi esse solet fide ac dexteritate laudes supergredi, quam libenter auscultare vel legere laudificantes, etiamsi verissimis encomiis, & conscientia Tua teste Te celebrare instituerint. Unam tamen caussam, pace Tua, non possum præterire quæ me singillatim, ac quas colo litteras, propius spectat, effecitque ut de Magistratu Tuo simul inaudirem, simul studiis ominatus sim candidam ætatem, & his qui cum Musis se delectant, scientiasque & doctrinas utiles ac linguas in hac Urbe vel tractant vel docent, de TE Patrono ac Tutore acclamandum feliciter esse duxerim. Ecquis enim vel laboribus eorum æquius ponat pretium, rectiusve æstimet ingenia, vel quis melius possit decori doctrinarum consulere, aut libentius studentium favere com-

modis quam Tu, cui ab omni ætate in sum deliciis fuerunt litteræ, non hæ severiores n quæ ad Themidos sacra pertinent, sed & eleg tes illæ quas ab humanitate solemus appell præsertim vero Historia, cujus amore & st quantopere ducaris, luculenter testatur loc Tua Bibliotheca, omnis memoriæ omnium pulorum præclarissimis instructa monumen in quibus animum pascis si quid temporis a gotiis vacare sinit Respublica cui totum Te c secrasti. Quod itaque adhuc mecum feci, taci nunc in limine hujus libri, quem Tibi conse re ausus sum, veluti in ara suscipio votum pu te pro Tua incolumitate, DEUMque oro, per plurimos annos TE servet gaudium c menque Reip. quam geris, & quas ornas li rarum: Consulatus vero Tuus prospera felici te consiliorum memorabilis etiam futuræ æt solida gaudii fundamenta transmittat omnem posteritatem. Scripsi Hamburgi Febr. Anni Christiani cIɔ Iɔcc xvII.

E

De

C

De

Cre

Pro-

sione. Nam hactenus nihil in illis desidero, quam q
confidentiores aliquando sunt, & inter errores compu
quod apud Tzetzam ad Lycophronem pro Androclē
lego Menandrum, pro Heliodoro Apollonium: De
quod non plura in me reprehendunt. Quid enim ego
gnopere accusandus, si non alia pluraque longe habent
moneant, quam in universis vægrandibus Eustathii ad
merum commentariis loca omissa viginti circiter vel tri
ta: cum annotata sint & posita in indicibus quos exh
Eustathianis loca ad vicies mille. In cæteris indicibus lo
ultra tercentena locorum millia. Omnes qui unquam
hominum memoria in lucem humana industria prodie
indices abjicere debemus, præsertim voluminosiorum c
rum, si propterea statim *tantum non tædet usus*, vel
rum tuta fides accusanda, quod non ex millenis dicam,
ex centenis unus locus aliquando vel fugit oculos, vel p
peram positus est, etiam typograpi culpa, nam & illa im
tatur. Tamen magnas illi habiturus sum, & haberi ab
velim gratias, sive Thryllitius sive alius accuratiores, qu
ego potui, dabit Indices, & hunc laborem, hocque tædi
post me, atque eos quorum lucubrationibus usus si
communis utilitatis causa voluerit devorare: neque in
cedam, etiamsi ad hoc maturandum vel ali ac confirm
vel compelli se patietur voluptate me reprehende
Vale.

BIBLI(

ctum Oratione d) celebravit. Eloquentiæ laude clarissi ob eam cognominatus est εὐφραδὴς, e) non in orationibus do suis sed in commentariis quoque ac paraphrasibus *diserti scriptor ac lucidus, & omnia ad facilitatem intelligentiæ revocans.* f venis admodum, g) cum sub egregia Patris disciplina h) a in Ponto Asiæ i) litteris & Philosophia esset imbutus, com

b) Eustathius ad Iliad. γ. p. 306. edit. ἐδὲν ἐμποδὼν τῆς ἀνδρὸς ἀγαθὲ γ Φαυλότης πατρίδος. Καὶ τῦτο ἔδειξε μὲν κ̀ ἡ τὸν σοφὸν Θεμίςαν νεγκαμένη, ὡς ἐκεῖνός πυ ἱςορεῖ. Cave itaque credas Patricio, qui T stium Nicomediensem fuisse putavit p. 241. discussionum Peripateticarum docuit ille aliquando Nicomediæ, & Orationem XXIV. ibi habuit.

c) Photius in Bibliotheca Codice LXXIV. Πατὴρ δὲ ἦν Θεμιςίῳ Εὐγένιος, λοσοφήσας. Ad hunc Eugenium Epistola Juliani XVIII. Nescio Patrem avum innuat per ἀρχηγέτην τ̃ αὐτῦ οἰκίας Themistius, quem Imperatori cletiano charum innuit Orat. V. p. 63. Constantius quidem Imperator in E la qua Themistium Senatui commendat. Parentem etiam ipsius & majorum ru laudes. Θεμίςιος δὲ inquit, εἰ χρὴ τἀληθὲς εἰπεῖν, ἐδὲ νῦν ἐμοὶ γ γνώριμ☉, ἀλλὰ κ̀ πάλαι κ̀ ἐκ πατέρων. Καὶ τοσῦτόν μοι γινώσκει ἄνδρα περίεςιν, ὥςε ἔχειν κ̀ παλαιοτέρυς προγόνυς αὐτῦ καταλέγ ἐν παλαιᾷ μέμνηται λόγιῳ. Alius Eugenius, quemadmodum & Them alius qui adversus Jo. Philoponum de resurrectione scripsit, teste Photio Cc

d) Est illa in Harduini editione Oratio XX. qua Patrem celebrat ut non modo A telicæ, & quam cum hac conciliandam putabat Platonicæ sed omnis Philosc peritissimum, & vita ipsa ac moribus sapientiam quam docebat exprime Senem & ἐκλυόμενον ὑπὸ χρόνυ obiisse testatur p. 237. Fratrum sub init. tionis meminit.

e) Εὐφραδὴς vocatur in editionibus Aldina, H. Stephani &c. a Simplicio qu in Aristot. VI. Phys. p. 226. ne alios jam memorem. *Ecphrasten* maluit molaus Barbarus, quod ecphrasi perspicua Aristotelis libros enarravit. dem perspicuitate *dilucidi doctoris* cognomentum tulit a Scholasticis, no Gesnero in Bibl. ac Michaële Neandro in Gnomologia Stobæana p. 70. *Lu mum* vocat Marcus Antonius Zimara in contradictionibus & solutionibus ad mistium. Vide & Acta Erud. A. 1685. p. 461.

f) Boëthius 2. de differentiis Topicis p. 871.

g) Themistius Orat. XXIII. p. 294. Ἐμοὶ νέῳ ὄντι συγγράμματα ἄττα πε ται - - ἐμφανίζειν δὲ ἐπιχειρεῖ τὸν νῦν τὸν Ἀριςοτέλυς.

h) Orat XX. p. 234. Patri defuncto gratias agit, quod ab eo Aristotelis calig edoctus esset dispellere. Hinc Orat. XXIII. p. 294. ait se in Commentariis Aristotelem τὸν κλῆρον θησαυρίσαι ἂν παρὰ τῶν αὐτῦ πατέρων διαδέ De hoc parente Themistii Constantius Imp. in Orat. p. 23. ὃ τὸ ὄνομα εἰπ ἀπόχρη δεῖξαι τὴν ἀκροτάτην Φιλοσοφίαν κ̀ ὔτε χῶρ☉ ὔτε ἔθνος πόλις ἠτιμία τ̃ Εὐγενίυ δόξης ἀνήκο☉, &c.

i) Orat. XXVII. p. 332. seq.

res ad eum Epistolæ exstant, sed Christianorum quoque ut Gre
Nazianzeni, cujus est ad eum Epistola CXXXIX. & CXL.
posteriore eum *βασιλέα λόγων* appellat. Nec minus apud Im
tores gratiosus fuit, *Constantium* quidem, a quo florens anni
in Senatum A. C. 355. cooptatus, atque iteratis literis A. 36
majores honores q) commendatus & ob panegyricum Im
tori dictum statua ærea. r) donatus est, atque Philosophia
ὁ κόσμος τῆς ἑαυτοῦ βασιλείας imperii sui ornamentum † appe
Apud *Julianum*, cujus ad eum exstant Epistolæ, & a quo A. C.
ornatus est præfectura Urbis CPol. s) apud *Jovianum* & *Val*
Valentinianum, *Gratianumque*, qui eum dicentem libenter audie
atque aliquando in re maximi momenti, ut Valens quem s

p) Idem Photius: Ἐπὶ δὲ Κωνσταντίου ἔτι νέος ἦν, ὑφ᾽ οὗ καὶ ἐνετάγη
'Ρωμαίων γερουσίᾳ ὡς καὶ ἡ πρὸς αὐτὴν τὴν ἐν Ῥώμῃ γερουσίαν ὑπὲρ
παρὰ τοῦ Βασιλέως ἀποσταλεῖσα Ἐπιστολὴ δηλοῖ. *Allata est illa Con*
Epistola pro Themistio clarissimo Philosopho, lectaque in Senatu, Kal. Septembr.
Arbetione & Lolliano, legit autem Justinus Clarissimus Proconsul. Exstat ple
gnificarum laudum Themistii Græce & Latine in editione Orationum illiu
duiniana pag 18. 23. Confer Jac. Gothofredum ad Codicem Theodo
T. 2. pag. 47. seq. & Harduinum ad Orationem Themistii 2 qua Constanti
tias agit.

q) Lege 12. de prætoribus in Codice Theodosiano lib. 6. tit. 4. *Themistius quoq*
losophus, cujus auget scientia dignitatem.

r) Themistius Orat. IV. p. 54.

† Orat. XXXI. p. 354 qui locus insignis non est prætereundus, cum Themistii q
etiam apud insecutos Imperatores fuerit auctoritas, insigniter demonstret:
μει ΚΩΝΣΑΝΤΙΟΣ, (ita pro Κωνσταντῖνος legendum) ὁ κόσμ
ἑαυτοῦ βασιλείας τὴν ἡμὴν φιλοσοφίαν εἰπὼν πολλάκις. ἀρκεῖ βα
Ἰουλιανὸς τῆς οἰκουμένης καλέσαι πρεσβευτὴν ἄξιον, οὐ μόνον τῆς
πόλεως, καὶ τὰ πρῶτα φέρεσθαι φιλοσοφίας ἐν γράμμασιν ὁμολογ
αἱ καὶ Οὐάλης ἡττηθεὶς ὑπὸ τῶν ἐμῶν λόγων πολλάκις. Ἱκανός μοι Γρ
νὸς, σεμνυνόμενος πρὸς Ῥωμαίους, ὡς αἴτιος αὐτοῖς γεγονὼς τῆς ἐμῆ
δημίας. Ἀντὶ τῶν ὑψηλοτάτων θρόνων ποιοῦμαι τὰς τοῦ θεοειδεστάτ
δορυφωνὰς τὰς πρώην ὑμῖν ἀναγνωσθείσας.

s) Svidas in Θεμίστιος, cui addendum tetrastichon præmissum editioni Aldina
rum Themistii: Θεμιστίου στίχοι εἰς ἑαυτὸν, ὅτε ὕπαρχον αὐτὸν ἐποίη
Βασιλεὺς Ἰουλιανός.

Ἄντυγος αἰθερίης ὑπερήμενος εἰς πόθον ἦλθες
Ἄντυγος ἀργυρέης αἶσχος ἀπειρέσιον.
Ἦσθα κάτω κρείσσων. ἀναβὰς δ᾽ ἐγένου μέγα χείρων.
Δεῦρ᾽ ἀνάβηθι κάτω, νῦν γὰρ ἄνω κατέβης.

tem Ariano dogmati a persequendis t) Catholicis dehortatus est, illi sunt obsecuti: maxime vero apud *Theodosium* M. qui munificum ipsi se præbuit u) & Præfecti Urbis CPol. dignitatem iterum obtulit Kalendis Sept. A. C. 384. x) atque in Occidentem profecturus Arcadium Filium y) ipsi commisit informandum. Theodosii γραμματεὺς dicitur Themistius a Joanne Tzetze Chiliade VI. versu 329. Ipse quidem Orat. XXI. ad Senatum CPol. pag. 252. testatur per quadraginta fere annos operam suam collocasse gerendæ Reip. atque obeundis legationibus, qui si ab anno 347. quo Imp. Constantium primum affatus est, computentur, adhuc in vivis fuit A. C. 387. Ac senem se atque ætate confectum jam sæpius de deponendo quod gessit munere cogitasse scribit Oratione XVI. quum A. 383. habuit, sub init. Πολλάκις ἐβουλευσάμην κατ' ἐμαυτὸν, ὅτι μοι καὶ τοῦ σώματος πεπονηκότος, καὶ τοῦ γήρως ἐπιδιδόντος, καταθετέον ἤδη τὴν πινακίδα, καὶ ἀφεκτέον τοῦ διοχλεῖν ἔτι τὰς βασιλέως ἀκοὰς ἐπὶ τοῖς λογοις.

II. Alius Themistius, Signifer Agnoëtarum.

Cum hoc Themistio confundendi plurimis recentioribus auctor fuit Nicephorus XVIII. 5. Themistium alterum longe juniorem, neque ut ille a Christi sacris alienum, * sed Diaconum Alexandrinum,

Hoc ita Latine justus Lipsius ad Senecæ Epist. LXVIII.

Ætherea in sella positum te cura subibit
Sellæ argentatæ, Proh pudor & macula!
Major eras humilis; minor es nunc, sublimatus.
Descende, ut possis scandere nunc iterum.

In Planudæ Anthologia Epigrammatum Græcorum lib. 2. p. 274. hi versus non tribuuntur Themistio ipsi, sed Palladæ: nec sub Juliano sed sub Valentiniano ac Valente præfectus CPolis Themistius fuisse traditur, Παλλαδᾶ εἰς Θεμίστιον τὸν Φιλόσοφον, γενόμενον Κωνσταντινουπόλεως ὕπαρχον ἐπὶ Οὐαλεντινιανοῦ καὶ Οὐάλεντος. Sed Aldinæ inscriptioni Svidas, ut dixi, testimonio suo suffragatur.

t) Socrates IV. 32. Sozomenus VI. 36. Tripartita VIII. 12. Nicephorus XI. 46. Hist.

u) Themistius Orat. XXIII p. 292.

x) Vide Harduini notas ad Orationem XVII. qua Imperatori gratias agit Themistius.

y) Themistius Orat. XVIII. p. 224. licet hoc incredibile videtur Tillemontio in vita Theodosii c. 13. & nota 14. T. 5. Historiæ Imperator. p. 493. 948.

* Hallenses Observatt. select. Tom. 1. Obs. 15. Nicephori sententiam audacter defendunt, disputantque Themistium Philosophum, fuisse utique Christianum, atque con-

num, z) qui auctor fuit sectæ, quam a dogmate quo CHı λόγον multa ignorare contendebant, Agnoëtas alii. a) ı lant, Damascenus hæresi LXXXV. *Themistianos.* Theodori chi Alex. ἔλεγχον adversus hunc Themistium, & Themistii καλώνυμον se appellavit (Καλωνύμου τοῦ καὶ Θεμιστίου) ἀπολογίαν ἁγίοις Θεοφόβου, & μονόβιβλον *adversus Theodorum*, quem Theo tribus aliis libris confutavit, memorat Photius Cod. CVIII. Cod. XXIII. testatur Themistium *pro resurrectione* mortuorum psisse *adversus Joannem Philoponum*. De Themistii hujus opere *sus Coluthum*, & *antirrheticis adversus Theodosianos*, memoratis in Synodi VI. & in Concilio Lateranensi A. C. 649. atque a S. Maxir tomo dogmatico adversus Heraclii ecthesin, vide Cotelerii not T. 3. monumentor. Ecclesiæ Græcæ pag. 641. seq.

III.

eundem Agnoëtarum promachum, deinde vero alium juniorem ejusdem nı extitisse, qui hæresim illam resuscitaverit, atque de hoc loqui Liberatum i viario, Sophronium Patriarcham Hierosol. in Epistola Synodica, aliosque non possum mihi persuadere quenquam qui Themistii Philosophi scripta e vel juniorum Ethnicorum scriptorum cum laudentium loca considerat, serit affirmare, cum CHristi sacris addictum fuisse. Argumenta vero quæ pro iste doxo afferuntur, levia sunt. Nam si ob Nazianzenii ad Themistium Epistolas stianus erit Themistius, quidni & Libanium Christianis adscribemus, c familiariter scripsit non Nazianzenus modo sed & Nyssenus, Basilius, Chry mus. Omitto cætera neutiquam fortiora, tantum noto pag. 184. Hallen calami errore pro Socrate Eusebii nomen posuisse.

z) Liberatus breviario c. 19. *Timotheus Episcopus Alex. magis sententiam Severi* tychiani) *secutus est. Cui cum diceret Themistius Diaconus ejus, si corpus C. corruptibile est, debemus eum dicere & aliqua ignorasse, sicut de Lazaro.* spicit verba Joh. XI. 34. *ubi posuistis eum*, de qvibus conferendus Suicerus thesauri p. 208. & Mich. le Quien ad Damascenum de hæresibus T. I. pag Cæterum Timotheus iste jam A. C. 535. diem obiit, unde fallitur præstantis Caveus, qvi Themistium ejus Diaconum refert ad A. C. 605. Rectius Hard ad A. C. 519.

a) De Agnoëtis præter Damascenum qui singulari etiam scripto illos oppugn aliosque jam laudatos consulendi Eulogius apud Photium Cod. 230. pag. 464 Leontius de sectis πράξει qvinta p. 474. & Gregorius M. lib VIII. Epistol ad Eulogium. E recentioribus B. D. Justus Feverbornius de Agnoëtismo vete recenti T. VIII. dispp. Giessensium Jo. G. Dorscheus Theol. Zacharianæ parte 237. seq. Jo. Forbesius instruction. Historico Theol. III. 19. Petavius dogm. Tl de Trinitate pag. 113. & de incarnatione p 79. edit. Paris. & lib. XI, cap. 1. Bre Honorius Augustodunensis: *Agnoitæ ab ignorantia dicti. Hi dicunt quod Ch Divinitas ignoret futura de die novissimo.* Similia Isidorus Hisp. VIII. 5. O num, Victor Tununensis pag 8. seq. Chronici, Rabanus Maurus lib. 2. d stitutis Clericorum c 58. &c.

III. Orationes Themistii Philosophi, quotquot exstant in editione locupletissima Harduiniana.

1. Περὶ φιλανθρωπίας, ἢ Κωνστάντιος. De humanitate & clementia *Imp. Constantii*, quem primum allocutus est Ancyræ in Galatia, A. C. 347. adhuc juvenis, διόπερ, ut in præmisso scholio annotatum est, ἐδὲ πάνυ κρατεῖ τῆς ἰδέας. *Ideo dicendi characterem non prorsus obtinet.* Incipit: νῦν σοι πρῶτον εἰσερχέται λόγος, ὦ βασιλεῦ. Edita primum ab Harduino, ex apographo *Dionysii Petavii*, cum ejusdem versione Latina, pag. 1.

CONSTANTII Imp. Epistola ad Senatum Romanum missa A. C. 355. qua illis Themistium commendat. pag. 18. Hanc primus cum versione sua ediderat atque orationibus quibusdam Themistianis præmiserat *Petrus Pantinus* Lugd. Bat. 1614. 8. recensuere versionem *Petavius* ac *Gabriel Cossartius*.

2. Εὐχαριστήριος sive Gratiarum actio ad Imperatorem a quo commendatus fuerat, dicta in Senatu, eodem Anno 355. Incipit: ἀρ' ἂν ὑμῖν, ὦ ἄνδρες, δοκοίην χρέως ἀποστερῶν. pag. 24. Eam primus Græce vulgavit *Henricus Stephanus* inter Themistii orationes decimo quarto loco. Græce & Latine *Georgius Remus* Augustanus primam inter Orationes sex Augustales, Ambergæ in Palatinatu Ao. 1605. 4. Cum nova versione sua dedit *Petavius* in utraque editione, Flexiæ 1613. 8. & Parif. 1618. 4. decimo quarto loco. Fallitur autem in notis idem Remus, atque ante eum Jacobus Cujacius lib. XVI. Observatt. cap. 15. quum putant hac Oratione gratias egisse Themistium Constantio pro commendatione quæ exstat in Codice Theodosiano lib 6 tit. 4. de prætoribus lege 12. qua Imperator vult *Themistium* adesse in designandis ex S. C. Prætoribus, & jus habere suffragii. Sed illud rescriptum multis annis post datum est A. C. 361 ut Jac. Gothofredus pridem monuit.

3. Πρεσβευτικὸς, Oratio in Legatione ad Constantium Imp. pro Urbe CPol. A. C. 357. habenda Romæ, sed transmissa tantum, Themistio CPoli ob hiemis asperitatem subsistente. Incipit: ἔστι μὲν ἐδ' ἄλλῃ πόλει δυνατὸν. pag. 40. Hæc est corona quam se Imperatori texuisse dicit Themistius Orat. 4. pag. 54. ænea statua ideo ab eo honoratus. Primus ex apographo Petaviano edidit Harduinus cum *Petavii* versione. Hanc ni fallor orationem respicit lau-dat-

datque Libanius Epistola ad Themistium quinta ex illis ce quas honoratissimus Collega meus J C. Wolfius vulgavit.

4. Εἰς τὸν αὐτοκράτορα Κωνστάντιον. De eodem Const qui illo anno 357. Romæ triumphavit, Oratio dicta CPoli i natu. Incipit: Αἰγύπτιοι τὴν Ἀθηνᾶν. p. 49. Primus ediderat (*H. Stephanus*, tertiam decimam ordine: deinde *G. Remus* { dam inter sex Augustales cum sua versione, deinde cum nov terpretatione *Petavius* itidem decimam tertiam in edi utraque.

5. ὑπατικὸς, Consularis ad Jovianum Imp. A. C. dicta primum Dadastanis coram Imperatore, cui eo cum aliis toribus obviam progressus fuit: deinde iterum audiente p(CPoli, ut narrat Socrates III. 26. Hist. Incipit: Βασιλεῦ, τ ἐπαινῶν σε. pag. 63. Etiam hanc primus H. Stephanus vulga Græce, ordine duodecimam: G. Remus cum versione sua te(Petavius in utraque editione cum nova sua versione duodeci. In hac Oratione pag. 67. seq. exstat celebris locus de hominibu vim atque leges ad certam religionis formulam non coge quem allegat Socrates III. 25. Nicephorus X. 42.

6. Φιλάδελφοι, ἢ περὶ φιλανθρωπίας, *Fratrum amantes*, *j benignitate*, de fratrum Valentiniani senioris ac Valentis concor(laudibus Oratio, post Joviniani mortem dicta mense Decembri . 364. Incipit: οὐδὲ πώποτε, ὦ βασιλεῖς. p. 71. Primus Græce e Bibl. F Christianissimi cum versione sua, sed sub falso *Synesii* nomine & m emendate *Fedricus Morellus edidit* Paris. 1604 8. Hinc cum nova su *trus Pantinus* p. 81. deinde cum Fed. Morelli versione Petavius in tione Flexiensi quintam decimam, in Parisiensi decimam sextam versione Pantini, quam prætulit etiam Harduinus.

7. Περὶ τῶν ἠτυχηκότων, ad Valentem Imp. Procopii tyr victorem, pro his qui per illos tumultus in calamitatem incide Incipit: Οἶμαί σε θαυμάζειν. pag. 84. Dicta A. C. 367. totaqu comparata, ut a crudeli vindicta Imperatorem retraheret. Lo Salomonis Proverb. XXI. 1. laudat hoc pacto pag. 89: Ἀλλ' πολλὰ ὑπηχθόμην καὶ τῶν Ἀσσυρίων γραμμάτων * τοῦτο κειμ μένων, ὡς ἄρα ὁ νοῦς τοῦ βασιλέως ἐν τῇ τοῦ θεοῦ παλάμῃ δορυφορ

* Non puto esse dubitandum quin per Ἀσσύρια γράμματα sacri Scriptore bræi intelligantur, licet in alia omnia abeat Harduinus.

11. Δεκετηρικός, Decennalis, quinto anno Imperii lentis, A. C. 373. περὶ τῶν πρεπόντων λόγων τῷ βασιλεῖ. Inci ἱερὰ ὥσπερ στέφανοι. pag. 141. Primus edidit Harduinus ex apo pho & cum versione Petavii. In hac quoque Orat. pag. 147. lo Proverb. XXI. 1. laudat his verbis: *ἀλλά τι ἠγάσθην πολλάκις τῶν Ἀ ξίων γραμμάτων. Ἀτὰρ οὖν καὶ τοῦτο θαυμαστῶς ἄγαμαι καὶ ἐπι λέγει γάρ που ἐκεῖνα τὰ γράμματα, τὴν τοῦ βασιλέως καρδίαν τῇ Θεοῦ παλάμῃ δορυφορεῖσθαι.*

12. *De religionibus*, ad Valentem Imp. Oratio dicta ut Harduino videtur A. C. 374. sed potius 364. vel 365. haud postquam habenas Imperii Valens suscepisset, ut colligas ex p. 15 Prodiit Latine ex versione *Andreæ Dudithii* ad calcem sex ora num Augustalium a G. Remo illustratarum, qui Græca reperi potuisse negat. Neque Petavius postea reperit, * nec Har nus: Petavius vero edit. priore num. XVII. posteriore num. XX ingenio suo Græcam tantisper versionem suam substituit, ins passim quæ in Orat. V. sive Consulari ad Jovianum, iisdem bis Themistius dixerat, laudans Imperatoris edictum quo libe reliquit suo quemque judicio in colenda religione uti. At ab sententia longe postea Valens discessit, Arianorum ita fautor ac tronus, ut Catholicos graviter etiam persequeretur. Alter Themistii λόγος προσφωνητικός, quo ab illa etiam persecutione crates IV. 32. & Sozomenus VI. 36. ** Valentem scribunt re catum esse, intercidit, ut recte Baronius ad A. C. 374. num.

* In Hallensium nova Bibliotheca Germanice edita sect. XXXIX. p. 733. emen dum, 1) quod Andream Guditorium appellat, qui est Andreas Dudit 2) quod Harduinus Orationem illam in Themistio suo omiserit & Plini inseruerit. 3) quod editionem silentio Harduinus obliteraverit.

** Ut de argumento illius Orationis constet, verba Sozomeni ut a Cassiodo Hist. tripartita VIII. 12. sunt Latine expressa, adscribam: *Interea Valens in A chia Syriæ degens, Consubstantialitatis cultores vehementer fuisset persequutus, ni liber* (λόγος) *Themistii Philosophi revocasset, in quo perora verat eum esse non vere crudelem propter discordiam Ecclesiasticorum dogmatum: quando etiam apud nos plus quam trecentarum sectarum differentia videretur, & unusquisque pro mate proprio in sententia diversa consisteret. Et forte hoc DEO gratum esset, dum non facile cognoscitur, & diverso modo glorificatur, ut unusqu amplius timeat, dum integritatem ejus scientiæ, vel quomodo aut qualis qua que sit, magis ignorat. His ergo Themistii ratiocinationibus aliquanto factus est Imperator.*

falliturque Pagius qui hanc à Dudithio versam à Socrate innui putavit. Fallitur etiam in eo, quod illam post Baronii mortem demum à Dudithio editam affirmat. Multis enim ante Baronium annis diem Dudithius obiit.

13. Ἐρωτικὸς ἢ περὶ κάλλους βασιλικοῦ, Amatoria, sive de pulchritudine Imp. Gratiani, dicta Romæ A. C. 377. Hanc primus edidit Harduinus ex apographo Petavii, cum ejusdem & (quoad extremam partem) Gabr. Cossartii versione. Incipit: Σωκράτης ὁ Σωφρονίσκου. pag. 161.

14. Πρεσβευτικὸς dictus in Legatione ad Theodosium, Imperii Collegam à Gratiano adscitum. A. C. 379. Incipit: Ἴσως μὲν δὴ θεοειδέστατε. pag. 180. Primus ediderat Petrus Pantinus pag. 104. cum versione sua, quam Gabriel Cossartius emendavit. Exstat & in editione Petaviana utraque, numero XVIII.

15. Τίς ἡ βασιλικωτάτη τῶν ἀρετῶν, Ad Theodosium de justitia & beneficentia. dignissima Principe virtute. Incipit: ἆρα ἄν τις Ὁμήρου τοῦ γενναίου. pag. 184. dicta A. C. 381. tertio Theodosii anno, ut diserte meminit pag. 391. Primus edidit Harduinus ex apographo Petaviano, cum ejusdem versione.

16. Χαριστήριος τῷ Αὐτοκράτορι ὑπὲρ τῆς εἰρήνης, καὶ τῆς ὑπατείας τοῦ στρατηγοῦ Σατορνίνου. Gratiarum actio ad Theodosium M. de pace A. C. 382. cum Athanarico Gothorum Rege, & de Consulatu quem in annum proximum 382. quo Quinquennalia Theodosius celebravit, contulit in Magistrum militum Saturninum. Incipit: Πολλάκις ἐβουλευσάμην κατ' ἐμαυτόν. pag. 199. Etiam hanc primus ex Petavii apographo una cum ejus versione vulgavit Harduinus. Exstat & MS. in Bibl. Cæsarea, ex quo Codice eam publicare constituerat Lambecius in supplemento Corporis Historiæ Byzantinæ. Vide illum lib. V. de Bibl. Vindob. pag. 14. Laudavit etiam Valesius ad Sozomenum VII 6.

17. Ἐπὶ τῇ χειροτονίᾳ τῆς πολιαρχίας. Ad Theodosium, cum *præfectus Urbis* CPol. ab eo creatus est Kal. Sept. A. 384. Incipit: Ἐπανήγαγεν αὖθις διὰ μακροῦ χρόνου τὴν φιλοσοφίαν. pag. 213. Primus & hanc Harduinus è Petavii apographo edidit, addita Latina *Gabrielis Cossartii* versione.

18. Περὶ τῆς φιληκοΐας τοῦ βασιλέως. De Imp. Theodosii (à quo ad dicendum invitatus fuerat) audiendi cupiditate, cæterisque

virtutibus. Incipit: ἆρα ὅςις εὐδόκιμος εἶναι ἐσπούδακε. pag. Habita anno imperii Theodosiani sexto, hoc est A. C. 384. ut ferte tradit pag. 217. D. Primus ediderat Græce *Aldus* inter Ora nes octo *Themistii* sextam, una cum commentariis ejus in Arist lem. Venet. 1534. fol. Latine vertit illas octo orationes *Hi Donzellinus*, Basil. 1559. Est etiam sexta in Græca H. Stephani & u que Græcolatina Petavii editione, qui novam versionem suam junxit, ab Harduino quoque servatam.

19. Ἐπὶ φιλανθρωπίᾳ τῦ αὐτοκράτορος Θεοδοσίυ. De Cleme Imp. Theodosii Oratio dicta in Senatu. Incipit: Λυκῦργον τὸν Σπαρτια p. 225. Est hæc qvinta in Græcis Aldi & H. Stephani, Latina Don lini, & Græcolatinis Petavii editionibus, qui post Donzellii melius vertit. Baronius eam refert ad A. C. 388. adque ad ven quam Theodosius dedit illo tempore Antiochenis tumultuanti Petavius & Harduinus ad A. 385. quorum notas, si placet, cons Etiam in hac Oratione p. 229. laudat Themistius dictum Proverb. X πεπίςευκε γὰρ εὖ ποιῶν (ὁ Θεοδόσιος) τῷ λόγῳ τῷ Ἀσσυρίῳ, ὃς καρδίαν τῦ βασιλέως λέγει, εὖ λέγων, ἐν τῇ τῦ Θεῦ παλάμῃ ε φορεῖσθαι.

20. Εἰς τὸν αὐτῦ Πατέρα, in Patris sui Eugenii obit Incipit: Θρήνυς μὲν δὴ ᾄδειν καὶ ὀδυρμύς. pag. 233. Hæc secund in Aldi & Henrici Stephani Græcis editionibus, atque in La Donzellini, & in Petavii qui nova versione donavit Græc tinis.

21. βασανιςὴς * ἢ φιλόσοφος. Explorator sive Phil phus, Apologiam pro se studiisque suis continens, quod Philoso partes non Sophistæ impleverit. Incipit: ἄνδρες ὅσοι συνελέγητε. I in Aldi cæterisque editionibus, quas jam memoravi prima est a miliam ducit, latineque versa est post Donzellinum à Petavio.

22.

* Ludovicus Cresollius in theatro Rhetorum parte 1. c. 3. putat Themistium in a habuisse, atque titulo Orationis hujus expressisse locum Clementis Alex. 1. St pag. 291. ὁ δὲ πρὸς τὸν βίον ἀναφέρων ἕκαςα τὸν ὀρθὸν, ἔκ τε τῶν Ἑλ νων καὶ τῶν Βαρβαρικῶν, ὑποδείγματα κομίζων, πολύπειρος ὗτος ἀληθείας ἰχνευτὴς, καὶ τῷ ὄντι πολύμητις δίκην τ̃ ΒΑΣΑΝΟΥ Λ ΙΙ δ' ἐςὶ Λυδὴ, διακρίνειν πεπιςευμένη τὸ νόθον ἀπὸ τῦ ἰθαγενῦς χρ καὶ ἱκανὸς ὢν χωρίζειν ὁ πολυΐδρις ἡμῶν καὶ γνωςικὸς, ΣΟΦΙΣΤΙΚ μὲν ΦΙΛΟΣΟΦΟΥ, κομμωτικὴν δὲ γυμναςικῆς &c. Res pulchre venit, licet non sit ita Clementi singularis, ut ad ejus verba respexisse Themi vel necesse sit vel verisimile.

Petavius undevigesimam, servata Pantini interpretatione ab Harduino quoque recudenda data est, expresſit.

28. Ἡ ἐπὶ τῷ λόγῳ διάλεξις. Diſſertatione de orat Rhetoris ac Philoſophi, adverſus quorundam auſterorum Phi phorum nimiam in laudando parſimoniam. Incipit: τίκτουσι οἱ φιλόσοφοι μόνον. pag. 341. Primus hanc cum Petavii verſion ejusdem Apographo vulgavit Harduinus. Themiſtii διαλέξεις das memorat.

29. Πρὸς τοὺς οὐκ ὀρθῶς ἐξηγουμένους τὸν σοφιστήν. Ad qui orationem XXIII. male interpretati erant, ac ſiniſtre accepei Incipit: ὡς χιτλία γε καὶ ἄτεπ. pag. 324. Etiam hanc Peta è MS. Codice deſcripſit & latine vertit, Harduinus primus edidit.

30. Θέσις, εἰ γεωργητέον. Theſis, utrum agricul danda ſit opera, ſive Agriculturæ Laus. Incipit: Ἡσίοδος ὁ κραῖος. pag. 348. Hanc quoque cum Petavii verſione primus I duinus vulgavit.

31. Περὶ προεδρίας εἰς τὴν σύγκλητον, de ſedis præri tiva in Senatu, quam ſapientiæ deberi non dubitat. Inci πολλάκις ὑμῖν, ὦ πατέρες συγγεγραμμένοι. pag. 352. Dicta CPo Senatu circa A. C. 387, ut colligo ex eo, quod ſub initium ſtatin ſe quadraginta fere annos exegiſſe legationibus atque aliis pro F functionibus. Nam ut ſupra notatum eſt, A. 347. primum aff eſt Imperatorem Conſtantium. Etiam hanc antea ineditam ex a grapho Petavii cum ejusdem verſione publicavit Harduinus.

32. Μετριοπαθὴς ἢ φιλότεκνος. Moderate affectus liberorum amans. Incipit: αἰδῶες καὶ τόκοι ἀνθρώπων. p 355. H quoque, ad editionem paraverat Petavius & Latine verterat. H duinus primus in lucem produxit, monumentum inſigne ad plodendam rigidam atque auſteram ἀπάθειαν Stoicorum. Alle tur a Stobæo in florilegio ſerm. 1. 12. 44. 81.

33. Περὶ τῶν ὀνομάτων τοῦ βασιλέως καὶ τοῦ ὑπάτου. De minibus Imperatoris & Conſulis, quinam digni illis ſint. Inci Ἀριστόξενος ὁ Μουσικός. pag. 364. 367. Hujus orationis tantum xordium ætatem tulit, quod ex Petavii Apographo primus Hardui non modo vulgavit ſed etiam latine interpretatus eſt.

IV. F

IV. Editiones Orationum Themistii.

Victor Trincavellus Medicus ex officina hæredum Aldi Manutii *Orationes octo* Themistii vulgavit *Græce* Venet. 1534. fol. una cum ejus Commentariis in Aristotelem, & quibusdam Alex. Aphrodisei, * *quem*, inquit, *ille sæpissime sectatur & imitatur*. Orationes illæ sunt in editione Harduini XXI. XX XXII. XXIII. XIX. XVIII. XXIV, XXV. Opus dicatum Caspari Contareno, Senatori Veneto.

Latine has *octo Orationes* vertit & Huldrico Fuggero, Kirchbergæ & Weissenhorni Comiti dedicavit *Hieron. Donzellinus*, Philosophus ac Medicus Brixianus Basil. 1559. 8. præmissis ante singulas argumentis.

Henricus Stephanus ejusdem Fuggeri typographus præter illas octo orationes, emendatius excusas, alias etiam *Græce sex* ante non excusas vulgavit Paris. 1562. 8. suntque illæ in editione Harduini VII. X IX. V. IV. II.

Easdem sex Orationes ** *Georgius Remus* cum *latina* versione sua & notis iterum prælo subjecit Ambergæ in Palatinatu, 1605. 4. inscripsitque Augustales, quoniam habitæ sunt ad Augustos sive Imperatores Constantium, Jovianum, Valentem & Valentinianum. Adjunxit quoque Latine ex *Andreæ Dudithii* versione Orationem ad Valentem, quæ in Harduini editione est XII. & Græce a Themistio scripta reperiri ab eo tempore non potuit, licet Petavius eam ex latino Græcæ iterum convertit. Eædem sub titulo dissertationum Themistii Euphrade politicarum recusæ Francof. 1614. 4.

Dionysius Petavius S.I. Flexiæ 1613. 8. Græce cum versione sua notisque, præter quindecim hactenus memoratas orationes, publi-

* Aphrodisei scripta Themistio addita sunt: *de anima libri duo & unus de fato*, de quibus dixi libri IV. c. 25. Antonius vero Zimara perperam putavit Themistium in sua Aristotelis paraphrasi abbreviatorem Aphrodisei agere, nam ab eo sæpius dissentit, ut a Themistio etiam nominatim appellato Averroës. Porro fallitur Petrus Bælius, qui in Novellis Reip. literariæ Decembr. Ao. 1684. p. 443. scribit H. Stephanum primum fuisse qui Orationes aliquas Themistii publicaverit.

** Cæteras quoque Themistii Orationes, a se illustratas editurum se scripsit *Remus* in Epistola ad Jo. Kirchmannum, data Norimb. 3. Non. Sept. 1605. post Gudianas pag 212. *Thomas* quoque *Segetus* teste Laur. Pignorio in Symbolis Epistolicis pag. 77. cœperat interpretem agere Orationum Themistii quas contubernalis Segeti Jo. Vincentius Pinellus manuscriptas in vetere Codice apud se habebat, & illas quidem plures quam Donzellinus vertisset. Nonnullæ Themistii Orationes ex editis exstant etiam MSS. in Bibl. Segvieriana sive Coisliniana. Vide Catalogum Clariss. Montfauconi p. 445.

blicavit alias duas, quæ in Harduini editione ſunt VI. & XXVI
his priorem jam antea, ſed Syneſio perperam tributam *Fed. Mo*
Græce & Latine Pariſ. 1604. 8 ediderat.

Anno proximo 1614. Lugduni Batavorum 8. vir qu
eruditus (*Daniel Heinſius* ut ſuſpicor) cum notis ſuis & *Petri P*
verſione in lucem extulit præter Conſtantini Imp. Epiſtolam
Themiſtium commendat, Themiſtii Orationes quinque, quæ
pe in Harduini editione ſunt VIII. XXVI. VI. XIV. & XXVII. E
tertiam Morellus jam & Petavius, ſecundam Petavius ſed mini
tegram ediderat.

Ab eo tempore idem *Petavius* Pariſ. 1618. * 4. alt
ſuam editionem Orationum Themiſtii viginti emiſit, verſio
notis amplioribus doctisſimisque illuſtratam, in qua ſupe
omnes continentur, novæ nullæ acceſſere. Dicatum Opus L
vico XIII. Galliæ Regi Chriſtianisſimo.

Denique *Johannes Harduinus* S I. Pariſ. 1684 fol. impel
Jo. Garnerio luculentam illam & lucupletisſimam dedit quar
pra recenſui editionem Orationum Themiſtii XXXIII., in
Petaviana poſterior integra (exceptis paucis Petavii ** notis) e
betur, & præterea accedunt a Petavio ad editionem deſtinatæ Or
nes antea ineditæ XIII. undecim quidem cum Petavii, unica vero
Gabr. Coſſartii & poſtrema cum Harduini verſione, univerſæ a
cum præclaris ejusdem Harduini editoris notis. Tredecim illæ
tiones recens additæ ſunt I. III. XI. XIII. XV. XVI. XVII. XX
XXIX. XXX XXXI. XXXII. XXXIII. Opus pulcherrimum Ha
nus dicavit Carolo Sancta-Mauro Duci Montauſerio. Laudant
vius ad Ciceronis Lælium cap. 15. & Rich. Simon lib. 1. novæ Bib
lectæ cap XI. IV. I

* Male 1628. excuſum in Actis Erud. A 1685. p. 462.

** *Petavianas*, inquit Harduinus in præf. *primum ſuo quasque loco repoſuimus,
tactas illas quidem, ſi paucas exceperis, quæ nihil aliud præter conjecturas conti
Variarum Lectionum, quas deinde animadvertimus ex Codd. MSS. in ipſo conte
eodem Petavio fuiſſe jam emendatas* Vitio tamen datum Harduino eſt, quod
ſerit inſignem emendationem loci Pliniani lib. XI. Hiſt ſectione 16. *ut pa
videatur* pro *paſcere videatur*, quæ exſtat in editione Themiſtii Flexienſi,
emendationem illam ſibi in Plinio tribuerit. Sed Harduinus in notis ad Pl
T. 2. pag. 614. locum illum ex Ariſtotelis V. 19. de animalibus quem Plini
oculos habuit confirmat, & in curis ſecundis pag. 636. non diffitetur Petavi
prius in mentem veniſſe. *Exſtat*, inquit, *hæc Petavii animadverſio in alter
miſtianorum orationum editione, eademque caſu neſcio quo excidit in poſtrema
ſuperiore anno accurantibus nobis in lucem prodiit.*

* De hoc Arganthonio Tartessiorum Rege Lindenbrogius ad Censorin pag. 120. nec fallitur Taffinus qui (T. 8 thesauri antiquitatt. Rom. Græviani p. 475.) negat Herodotum Arganthonii meminisse. Vide eum lib. 1. c. 163.

* Locum Empedoclis habes apud Synesium de providentia sub init.

Pho-

* Confer Exod. XX. 5.

Libri V. Pars. 4.

*Simile Iliad. i. 313. ** Confer Psalm. LV. 21.

* Hoc non de Terentio Comico sed de Q. Terentio Culleone Senatore acc
Vide Livium XXX. 45.

Zeno Cittieus ex Cypro 337. ὁ τῆς στοᾶς ἀρχηγέτης, ὑψηλολόγος 8
60. 108. 171. 235. 287. debitori æs remisit. 252. per Socratii
logiam e Phœnicia in porticum excitatus. 295.

ὁ Ζήνωνος ἐραστὴς (Perseus, ni fallor) laudavit τὸν καθ' ἑαυτὸν βασ
(Antigonum) 45. seq. Zenonis ἑταῖρος Perseus dicitur 35
lepida narratio de ejusdem jactantia ἀπαθείας Stoicæ ab A
no Rege repressa. Perperam ibi in latina versione *Antioc*
men excusum pro *Antigoni*.

VI. Alia Themistii scripta quæ exstant.

1. Παράφρασις τῶν ὑστέρων Ἀναλυτικῶν, *Paraphrasis libri I. & II. p rum Analyticorum Aristotelis.* Latine vertit post *Boëtium*, Analytica ex Themistio expressa habemus, *Hermolaus Ba* Patricius Venetus, dicavitque Sixto IV. Pontific. Max. 1480. Memorat Photius Cod. 74. cum de Orationibus Th stii dixisset: ἀλλὰ καὶ μεταφράσεις αὐτοῦ εἴδομεν εἰς τὰ Ἀρ ἐπιτετμημένας, τῶν τε ἀναλυτικῶν, καὶ τῶν τῆς Φυσικῆς ἀκροάσ ἑτέρων τοιούτων. Meminit & Svidas in Θεμίστιος. Rationem phraseos suæ Themistius ipse exponit sub initium libri 1. scio quem, cui opus dedicavit, allocutus:

Τὸ δὴ πρότερον τῶν ὑστέρων ἀναλυτικῶν, οὕτω σαφηνίσαι π μενοι, σοὶ πρώτῳ τὸν τύπον κοινούμεθα τῆς συγγραφῆς. Παιδι ἕνεκεν ἀκριβοῦς, καὶ φιλίας ἀληθινῆς. Οὔτε λήσεσθαι τί σε τῶν μ τως εἰρημένων, οὔτε καταισιωπήσειν πεπιστευκότες. Πολλὰ μὲν ού τῶν ἀριστοτέλους βιβλίων, εἰς ἐπίκρυψιν μεμηχανῆσθαι. οὐχ ἥκιστα τὰ προκείμενα. Πρῶτον μὲν, διὰ τὴν συνήθη βραχυλογίαν. Ἔπει καὶ ἡ τάξις τῶν κεφαλαίων οὐ διακέκριται. ὥσθ' ἡμῖν ἀνάγκη ε νόσκειν, εἰ τὰ μὲν, φανοίμεθα μικρότερον ἑρμηνεύοντες οὐ γ εἰπεῖν διὰ τῶν ἴσων σαφέστερον. τὰ δὲ, μεθαρμοττόμενοι καὶ μετα ὡς ἂν φαίνοιτο ἕκαστα τῶν κεφαλαίων περιγεγραμμένα. εἰ δ' ἐπὶ συντομώτερον ἐπιδεδραμήκαμεν, οὐκ ἄξιον δυσχεραίνειν, ὅσα γὰρ τ ἔχει τὴν θεωρίαν, οὐ συντείνει δὲ ἄγαν εἰς τὸν περὶ ἀποδείξεω γον, τούτοις οὐκ ἦν ἄξιον ἐνδιατρίβειν, τῷ ῥᾳστώνην ἐμποιῆσαι πρ τῆς καταμαθήσεως τῶν χρησίμων.

2. Παράφρασις εἰς τὰ ὀκτὼ τῶν τοῦ Ἀριστοτέλους Φυσικῆς ἀκροάσεως. *phrasis octo librorum Aristotelis Physicorum.* & ipsa Svidæ ac I

4. Παράφρασις εἰς τὸ περὶ μνήμης καὶ ἀναμνήσεως, περὶ ... καὶ ἐγρηγόρσεως, περὶ ἐνυπνίων, καὶ εἰς τὸ περὶ τῆς καθ' ὕπνον μα... *Paraphrasin in Aristotelis librum de memoria & reminiscentia, de som... gilia, de insomniis & de divinitatione per somnum.* Vertit Latine *Her... Barbarus*, dicavitque F. Throno, L. F. Venetiis 1480.

Hæc quæ hactenus commemoravi Græce edidit Victo... cavellus cum octo Orationibus Themistii, & Alexandri Aphrod... bris duobus de anima & libello de fato. Venet. 1534. fol. ap... dum. Editionem Aldinam Anni 1526. quam Nesselius IV. p... memorat, nusquam puto exstare.

Hermolai Barbari versio lucem vidit Tarvisii, 1481. ... 1500. fol. tum Parisiis 1528. fol. apud Simonem Colineum, cu... xandro Aphrodiseo de anima ex Hieron. Donati versione. Sed... editione Paraphrasis in libros posteriorum Analyticorum desid... Posteriores editiones sunt Basileenses 1533. fol. & 1545. 4. ... Venetæ 1530. 1542. 1549. 1554. & 1570. fol. apud Hieron. S... & 1587. fol. in quibus duabus postremis editionibus etiam ad... paraphrasis libri tertii de anima, ex versione Nogarolæ cum... scholiis, & *M. Antonii Zimarræ* Contradictiones ac solutiones in... Themistii ad libros Physicorum.

5. *Paraphrasis in libros quatuor Aristotelis de Cœlo.* Lati... tum exstat, *Moyse Alatino* Hebræo Spoletino Medico ac Philosop... terprete, qui Heliæ Nolani, Hebræi, Medici opera adjutum se ... vertitque hoc opus ex MS. Codice *Hebræo* quem Perusiæ cum apu... ceptorem suum Franciscum Piccolomineum hæreret, nactum ... scribit in dedicatione ad Aloysium Estensem Cardinalem. P... Venet. 1574. fol. apud Simonem Galignanum de Karera. ... Georgii Angelerii.

agnovit, libros naturalis historiæ ab infinitis mendis & erroribus liberavit. ... postea quam progrediente ætate Themistium diligentius evolvere atque ejus ver... ea cum Hermolai interpretatione conferre mihi licuit, facile prospexi eundem ... transferendo, qui etiam admodum corruptus ac depravatus esset, satis licen... ætatem lusisse. Siquidem cum ille Aristotelis Paraphrastes græco eodemque p... simplici utatur sermone, eundem in eo tamen Hermolaus ita latine loquentem ... ut spreto penitus & rejecto Cicerone Plinium, Apulejum, Capellam effingere ... imitari tantummodo videatur. Quapropter non magnum me facturum faci... tavi, si tertiam de Anima Paraphrasim ut ille jam suo, ita ego nunc meo ar... in latinum converterem, non ut de gloria illius viri & fama quippiam detra... sed ut itidem studiosæ juventuti, quæ græcæ linguæ rudis ignaraque sit, pro ... rili prodessem.

4. Παράφρασις εἰς τὸ περὶ μνήμης καὶ ἀναμνήσεως, περὶ ὕπνου καὶ ἐγρηγόρσεως, περὶ ἐνυπνίων, καὶ εἰς τὸ περὶ τῆς καθ' ὕπνον μαντικῆς. *Paraphrasin in Aristotelis librum de memoria & reminiscentia, de somno & vigilia, de insomniis & de divinitatione per somnum.* Vertit Latine *Hermolaus Barbarus*, dicavitque F. Throno, L. F. Venetiis 1480.

Hæc quæ hactenus commemoravi Græce edidit Victor Trincavellus cum octo Orationibus Themistii, & Alexandri Aphrodisei libris duobus de anima & libello de fato. Venet. 1534. fol. apud Aldum. Editionem Aldinam Anni 1526. quam Nesselius IV. pag. 66. memorat, nusquam puto exstare.

Hermolai Barbari versio lucem vidit Tarvisii, 1481. Venet. 1500. fol. tum Parisiis 1528. fol. apud Simonem Colineum, cum Alexandro Aphrodiseo de anima ex Hieron. Donati versione. Sed in hac editione Paraphrasis in libros posteriorum Analyticorum desideratur. Posteriores editiones sunt Basileenses 1533. fol. & 1545. 4. Tum Venetæ 1530. 1542. 1549. 1554. & 1570. fol. apud Hieron. Scotum & 1587. fol. in quibus duabus postremis editionibus etiam adjuncta paraphrasis libri tertii de anima, ex versione Nogarolæ cum ejus scholiis, & *M. Antonii Zimarræ* Contradictiones ac solutiones in dictis Themistii ad libros Physicorum.

5. *Paraphrasis in libros quatuor Aristotelis de Cælo.* Latine tantum exstat, *Moyse Alatino* Hebræo Spoletino Medico ac Philosopho interprete, qui Heliæ Nolani, Hebræi, Medici opera adjutum se narrat, vertitque hoc opus ex MS. Codice *Hebræo* quem Perusiæ cum apud præceptorem suum Franciscum Piccolomineum hæreret, nactum se esse scribit in dedicatione ad Aloysium Estensem Cardinalem. Prodiit Venet. 1574. fol. apud Simonem Galignanum de Karera. Typis Georgii Angelerii.

Ab

agnovit, libros naturalis historiæ ab infinitis mendis & erroribus liberavit. Verum postea quam progrediente ætate Themistium diligentius evoluere atque ejus verba græca cum Hermolai interpretatione conferre mihi licuit, facile prospexi eundem in eo transferendo, qui etiam admodum corruptus ac depravatus esset, satis licenter per ætatem lusisse. Siquidem cum ille Aristotelis Paraphrastes græco eodemque puro & simplici utatur sermone, eundem in eo tamen Hermolaus ita latine loquentem facit, ut spreto penitus & rejecto Cicerone Plinium, Apulejum, Capellam effingere atque imitari tantummodo videatur. Quapropter non magnum me facturum facinus putavi, si tertiam de Anima Paraphrasim ut ille jam suo, ita ego nunc meo arbitrat in latinum converterem, non ut de gloria illius viri & fama quippiam detrahere sed ut itidem studiosæ juventuti, quæ græcæ linguæ rudis ignaraque sit, pro mea virili prodessem.

Ab interprete putabis esse non a Themistio quod p. 30. leges: *in iis sonis qui Arabice fortasse* buchaja *dicuntur*.

6. *Paraphrasis in librum* λ'. *sive duodecimum Metaphysicorum Aristotelis*, itidem Latine tantum, ex Hebræo versa a Moyse Finzio, Hebræo, Venet. 1558. & 1576. fol. apud hæredem Hieron. Scoti.

A quibusdam abbreviator creditus Themistius Alexandri ex Aphrodisiade. Sed falso quidem, ut Hermolao Barbaro notatum. *Nam & ab eo dissentit haud timide, quum collibuit, & ab ordine ac serie ejus evariat. Praeterea ipsemet se paraphrasten Aristotelis facit &c.*

VII. Index Scriptorum a Themistio in Paraphrasi ad Aristotelem memoratorum.

Numeri soli, paginas innuunt editionis Græcæ Aldinæ: Litera C. præmissa ad libros de Cœlo: M. vero ad librum XII. Metaphys. editionis latinæ Venetæ A. 1574. *&* 1576. *respicit.*

Ari-

VIII. *Scripta Themistii deperdita.*

Paraphrasis in Aristotelis Categorias, e qua Augustinus quisquis auctor libri de decem Categoriis qui legitur inter Au ni opera, Latine eas convertisse se non diffitetur cap. ult. *sunt fili carissime*, (Adeodatum vocant quidem Codices) *quæ ja bore assecuti, cum nobis* Themistii *nostra memoria egregii Philosophi m rium* * *non deesset, ad utilitatem tuam de Græco in Latinum conver* Idem capite 3. *Sed ut Themistio, nostra ætatis erudito Philosopho pla bis Aristotelis tractare incipit, quæ percipiuntur, quæque ipse vocat Græ mine σημαινόμενα sive φαντασίας id est imagines rerum insidentes a* Citatur etiam a Boëthio in Categorias & a Simplicio. Me quoque Svidas, & Themistius ipse in Orat. 21. pag. 256. In pri usus se commentaria in Aristotelem scripsisse innuit Orat. 23. 294. 295.

Paraphrasis in priora Analytica. Memorat Boëthius in li interpretatione pag. 289. testatus *Vegetium Prætextatum* priores p mosque Analyticos vertendo non Aristotelem Latino sermoni t

* Ex hoc loco quidam viri docti scripsere Themistium fuisse Augustini præcep Sed nihil aliud videtur Augustinus innuere, quam monumentis se Themisti ex illis profecisse. *Nostra* enim *memoria Philosophum* dum appellat, jam defu innuit.

disse, sed transtulisse Themistium. Meminit etiam Svidas, nam παράφρασις ἀναλυτικῶν ἐν βιβλίοις β', priora spectat analytica, deinde verba ἀποδεικτικῶν ἐν βιβλίοις δύο respiciunt paraphrasin Analyticorum posteriorum, quæ exstat. Quippe hæc in ** Codice Cæsareo ita inscribitur: Θεμιστίου παράφρασις εἰς τὸ πρῶτον τῆς ἀποδεικτικῆς Ἀριστοτέλους.

In Topica, Cassiodorus libro de Dialectica, & sæpius Boëthius.

In libros de Cælo, Simplicius p. 16. & alibi.

ὑπομνήματα in universos in Aristotelis libros, quæ a Metaphrasibus distincta memorat Photius cod. LXXIV.

Ἐξηγητικοὶ πόνοι εἰς τὰ Πλάτωνος. Photius ibid.

Orationes aliquot ex illis Politicis XXXVI. quas legisse se Photius Cod. LXXIV. innuit.

Διαλέξεις. Svid. in Θεμίστιος. Ex his unius præclarum fragmentum servatum a Jo. Stobæo in florilegio, titulo de Morte. Vide & supra, inter Orationes editas, XXVIII.

Epistola de amicitia (diversa omnino ab Orat. 22. hujus argumenti) ex qua producit nonnulla Stobæus in florilegio, tit. 52. 82. 92.

IX. *Libanii ad Themistium Epistolæ.*

Θεμιστίῳ.

Ἀλλ' εἴη ταύτην δή σοι τὴν γαστέρα a) κληρονόμους τεκεῖν, καὶ μὴ μόνον τῆς οὐσίας, ἀλλὰ καὶ τῆς σοφίας, ἣν δὴ λειμῶνος ποικιλωτέραν δεικνύων πάλαι κρατεῖς. εἰ μὲν καὶ τοὺς αὐτό σοι καλουμένους. b) οὐκ οἶδα. οἱ ῥήτορες δὲ ἡττήμεθα. τέως μὲν ὄντων ἐν Φρυγίᾳ συνέχομεν

I.

Ita voveo sane, ut ex utero illo heredes suscipias non facultatum modo sed quoque sapientiæ, quam prato quolibet multivariam magis jam pridem possides atque ostendis. Num illi etiam, qui eodem tecum cognomine veniunt, (*Philosophi*) non satis scio: nos certe Rhetores

E 3

** Apud Nesselium IV. p. 66.

a) Scholion. Ζηλοῦντος τὸν Θεμίστιον τοῦ Λιβανίου τοὺς καινοὺς οὓς ἔτικτεν ἐν Κωνσταντίνου πόλει βασιλεύοντος Ἰουλιανοῦ, ἐδήλωσεν ἐκεῖνος περὶ τοῦ γάμου καὶ τῆς γυναικὸς αὐτοῦ. ὡς οὐκ ἔστι νῦν ἐμοὶ καιρὸς τοῦ τίκτειν λόγους, ἀλλὰ παῖδας ἐκ τῆς γυναικὸς ἣν ἀγρίως γήμας ἐλπίζω καὶ πατὴρ ἔσεσθαι παίδων. ταῦτα γὰρ ἐπαγγέλλεταί μοι ἡ γυναικὸς γαστὴρ ἐπαγομένη τεκεῖν. πρὸς ὃ καὶ συνεύχου ἡμῖν. Ταῦτα γράψαντος Θεμιστίου εὔχεται ὁ Λιβάνιος. ἀλλ' εἴη ταύτην σοι τὴν γαστέρα κ. τ. λ.

b) Τοὺς φιλοσόφους.

tores a te vincimur. Hactenus Phrygiæ ego eram gratulatus, quæ & te & nuptias tuas excepit: Nunc magnæ illi urbi gratulor, quæ te sponsamq; tuam suo amplexa est sinu. Sed & illum beatum prædico, qui te non absente magnam urbem videbit. Vere enim magnam illam visurus est. Negotiorum laborem Clearcho imposuimus: Eustochium honora quæso & habe eum qualis est., bonum integrumque, ad quem in negotiis, amicum candidum requirentibus omnes recurrimus. Sed nec majorem illi invideto honorem, majorem voco ut te dicentem audiat, sive novas recitas orationes, etiam ex novis ipse participet epulis: sive non id jam agis, ad veteres eum dapes adhibeto. Potius tamen utique novis ipsum excipies, quæcunq; enim loqueris, scriptis neutiquam deteriora erunt.

ἡ καὶ σὲ καὶ τοὺς γάμους ἐδέξατο. νῦν δὲ τῇ μεγάλῃ πόλει σίτε ἀπολαβούσῃ καὶ τὴν νύμφην. μακαρίζω δὲ καὶ τὸν οὐκ ἀπόντος σοῦ τὴν μεγάλην ὀψόμενον πόλιν. ὅτε αὐτὴν ὄντως ὄψεται μεγάλην. τὸν μὲν οὖν τῶν πραγμάτων πόνον ἀνεθήκαμεν Κλεάρχῳ. παρὰ σοῦ δὲ Εὐστόχιος τιμηθήτω τῷ νομισθῆναι τοῦτο ὅπερ ἐστίν. ἔστι δὲ καλὸς, κἀγαθός. κἂν τοῖς πράγμασιν ἂν φίλον σαφῆ ζητῇ πάντες ἐπ' αὐτὸν ἐρχόμεθα. τίμα δὲ αὐτὸν καὶ τῷ μείζονι. καλῶ δὲ μεῖζον, τὸ σῶν ἀκοῦσαι λόγων. ὡς εἰ μὲν καινοὺς δεικνύεις, καινῆς θοίνης μεταλήψεται τὸ μέρος. εἰ δ' οὐκ ἐν τούτῳ νῦν εἶς, τοῖς παλαιοῖς αὐτὸν ἑστία. μᾶλλον δὲ πάντῃ αὐτὸν ἑστιάσεις καινοῖς. ὅ τι γὰρ ἂν φθέγξῃ, τοῦτο τῶν γεγραμμένων οὐ χεῖρον.

II.

Per DEos ac Philosophiam, opis aliquid fer Magistro Cleobulo. Justa enim postulat, & tibi solenne cum justis stare. Nutu solum opus est. & illos qui nunc eum afficiunt ignominia licebit moderatiores videre. Alexander sunt & Severus, vere Crobyli biga, qvos citius desinere dixeris spirare

Θεμιστίῳ.

Πρὸς Θεῶν καὶ Φιλοσοφίας. νεῖμόν τι βοηθείας τῷ διδασκάλῳ Κλεοβούλῳ. δίκαιά τε γὰρ δεῖται. καὶ σοὶ μετὰ τῶν δικαίων ἔθος ἑστάναι. καὶ ἅμα δεῖ νεῦσαι, καὶ τοὺς νῦν ὑβριζομένους ὄψεταί τις μετρίους. ἐστὸν μὲν οὖν Ἀλέξανδρός τε καὶ Σεβῆρος, ἀτεχνῶς Κρωβύλου ζεῦγος.

καὶ

nunc si prius factum non fuit. Duo ad hoc tibi in promtu futura sunt quæ rem te omnem edocebunt. Literæ illæ in quibus tibi narravi quis & unde esset, & quomodo virum obnoxium habeatis exposui & qua injuria afficiatur, & quid te prohibere ab eo oporteat. Si nec Epistolam meam habes amplius, nec memoriam eorum quæ in illa scripsi, habes fratrem Olympii, a quo singula disces & quod justum est, ratum esse facies.

δῦναι. πραττέσθω δὴ νῦν πρότερον. δύο δέ σοι τῶν τῶν διδάσκαλοι γράμματ ἐν οἷς διηγούμην τίνα πῶς ἐκτήσασθε τὸν ἄνδρ μαι, καὶ πῶς ἀδικεῖται. κ κολύσαι. εἰ δὲ μήτε τὴν ἔτ' ἔχεις, μήτε τῶν ἐν αὐτ μην, ἔχεις τὸν ἀδελφὸν παρ' οὗ μαθὼν ἕκαστα, ἰσχυρὸν ποιήσεις.

IV.

Voluit per nos Te Leontius scire, quod a nobis ametur. Ajo igitur & amari eum a me & merito amari, bonus enim & prudens est, & dum me ita ut fas est observat, honorari se existimat.

Θεμιστίῳ.

Ἠβουλήθη σε παρ' ἡμ όντιος μαθεῖν ὡς φιλοῖτο ὑ λέγω τοίνυν, ὅτι καὶ φιλε δικαίως, χρηστός τε ὢν καὶ τῷ τιμᾶν ὡς προσήκει, * νομίζων.

V.

Non magis gratulor tibi quod Urbem moderaris, quam Urbi quod frenos Tibi moderandos commisit. Tibi enim potestate nihil est opus, at urbs bono præfecto indiget, teque illa maxime, quod præstas viris vel virtutem cum divitiis non habentibus, vel non habentibus opes, utut animum meliorem divitiis habearit. At ejusmodi pauperibus quidem, ô divine Vir, Senatum

Θεμιστίῳ.

Οὐ σοὶ συγχαίρω μ τὴν πόλιν ἄγειν, ἢ τῇ πόλ ραδοῦναί σοι τὰς ἡνίας. σ οὐδὲν δεῖ δυνάμεως, τῇ δὲ ἀγαθοῦ, σοῦ δὲ ἐκείνη πρό ὢν γέγονας ἀνδράσι μείζω ἐχόντων ἀρετὴν μετὰ πλο δὲ μὴ χρήματα, φύσιν γε ἀμ μάτων, ἀλλὰ τούτους γε τ τας, ὦ δαιμόνιε, πλήρ

* Spanh. καὶ τῷ ὅτι με ὡς προσήκει, τιμᾶσθαι νομίζει, meliore sensu

εἶναι τῇ βουλῇ βούλου. χρυσὸν δὲ εἴ τις εἰσπράττοι, κωλύσεις, ὅπως αὐτοῖς μὴ τὸ κοινωνεῖν τῶν παρ' ὑμῖν καλῶν, αἴτιον ᾖ κακῶν. οἱ μὲν οὖν ἄλλοι δι' ὧν οἴονται τεύξεσθαι τῶν δικαίων, τούτοις διαλέξονται. σὺ δέ μοι σῶζε σόν τε καὶ ἐμὸν φίλον, ἔχοντα πλὴν δόξης οὐδέν. Ἰουλιανὸς οὗτός ἐστιν ἀδελφὸς Ἱεροκλέους τῷ σπέρματι a) καὶ τοῖς τρόποις. ὃν ὁρῶν εἰς ὑμᾶς ἐγγραπτόμενον, ἐγέλων, ἐννοῶν ὡς αὐτίκα μάλα αὐτὸν ἐξαλείψει τὸ γενέσθαι. b) ἔπειτ' ἐπελαβόμην τοῦ γέλωτος, ὡς ἄριστον ἡμῖν ἄνδρα ἔχειν, ᾧ πλουτεῖν ἐξὸν κακῶς, οὐκ ἠξίωσεν. ὡς δὲ ἧκε γράμματα, δεῖν καὶ τόνδε θεῖναι χρυσίον, ἐνταῦθα ἀντὶ τοῦ γελᾷν ἐταραττόμην, καὶ ἐδόκει χρῆναι καταφεύγειν ἐπὶ τὴν Ἑρμογένους πρᾳότητα, καὶ οὕτω ποιοῦμεν. ὁ δὲ τὰ ὄντα μαθὼν ἐξαιρεῖται τῶν ἑλκόντων, οἷς τὸ ἕλκειν εἰς αὐτὸ τοῦτο ἂν ἐτελεύτα τὸ ἕλκειν. οὐ γὰρ ἦν λαβεῖν. ἐκεῖνος c) μὲν οὖν ἀφῆκεν. ἀλλ' ἔστιν ἕτερος δεσμὸς, ὃν ἂν μή σὺ λύσῃς, αἴνιγμα ἡμῖν ὁ φίλος, ὁμοῦ λελυμένος τε καὶ δεδεμένος. ἀλλὰ σὺ λύσεις τὸ αἴνιγμα, τοῖς δευτέροις τὰ πρότερα βεβαιῶν, καὶ βοηθῶν ἀν-

plenum esse libenter voles: aurum vero si quis exigat, intercedes, ne causa ipsis mali sit de bonis vestratibus communicare. Alii quidem per quos jus & fas consecuturos se sperant, illos consulent. Tu vero meum mihi quæso serva amicum, cui præter gloriam nihil superest. Julian⁹ is est, Hieroclis & semine & moribus frater, quem vobis adscriptum cum vidi, risi, cogitans quod brevi eum hoc ipsum quod fuerit, iterum expunget. Postea repressi risum, quod suffecturum vobis esset, virum habere cui male fieri diviti non placuerit. Cum vero advenere litteræ quæ & ipsum juberent aurum pendere, tum vero risus vice perculsus fui, & visum est ad Hermogenis clementiam confugere. Atque ita fecimus. Is vero re comperta vinculis eum trahentium exemit, quibus illud trahere in hoc unum modo desiit ut traherent, accipiebant enim nihil. Illud igitur vinculum remisit, at est aliud, quod ni tu solveris, ænigma amicus nobis futurus est, solutus pariter vinctusque. Sed tu ænigma solves, & posterioribus priora confirmabis, juvabisque virum & amicum & fœnore gravatum. Hujus enim rei & ego conscius sum, nec illle fateri erubes-

a) MS. τῷ τι σπέρματι. b) ἐπείτε ἐπελαβόμην. c) ἐκεῖνε.

cit. Quod si itaque affirmaveris destitutum esse opibus, nemo fortasse tibi contradicet: si quis vero tam infelicis sit ingenii, ut hoc tibi non velit accredere, ablegato eum ad Phryges, & Julianum esse pauperem, persuasus redibit.

δρὶ γνωρίμῳ τε καὶ ... τοῦτο δὲ ἐγὼ μὲν σύνοιδα. ... οὐκ αἰσχύνεται. λέγοντι ... τῆς ἀχρηματίας, ἴσως μὲν ... τερεῖ. εἰ δ' οὖν τις ὄντα κακῶς ... μὴ ταῦτα φθέγγεσθαί ... τοῦτον εἰς Φρυγίαν. ὁ δὲ ... μένος ἐπανήξει, πένητα ... τὸν εἶναι.

VI.

Venit aliquis retulitque te verbum nescio quod sequius de me jecisse. At ego fidem dicto non habui. Venit alius, & eandem rem nunciavit. Ego in eadem mansi sententia. Dixit tertius etiam in pugnam tecum se descendisse, cum defendere me, dictis a te verberatum vellet. Hunc jam plane duxi insanire, & dum se in pugnam tecum venisse jactat, illud de maledicto evertere. Quis enim ea audacia, ut Jovi repugnare sustineat? Praeterea non erat verisimile, te qui maximis inimicis tuis benefacis, laedere eum quem primos inter amicos duxisses, & me quidem, qui parum a mortuis jam disto, post illa quae familiaribus meis acciderunt. Ut vero nihil istorum credidi, ita ut scriberem, ille persuasit. Neque tamen vellem creare tibi molestiam, si alium te mihi praebuisses.

Θεμιστίῳ.

*Ἧκέ τις ἀγγέλλων ... μέμψεώς τε ῥῆμα περὶ ἐμο... τερον. ἐγὼ δὲ ἠπίστησα. ... ἕτερος τὸν αὐτὸν ἐκόμι... ἐγὼ δὲ ἦν ὁ αὐτός. τρίτ... διὰ μάχης ἔφασκεν ἐλθ... θεῖν ἐμοὶ βυλόμενος. b) ... καὶ μελαγχολᾶν ἡγούμην ... περὶ τῆς μάχης κόμπῳ ... βλασφημίας ἀναιρεῖν ... γὰρ οὕτω θρασὺς, ὡς ἀντι... Διΐ; χωρὶς δὲ τούτων οὐδ... ῳ τοὺς πρώτους δυσμενεῖς ... λυπεῖν ὃν ἐν πρώτοις ἦγε... λων. καὶ ταῦτα οὐ πολ... κρῶν διαφέροντα μετὰ τὰς ... ἑμῶν τύχας. ὡς δὲ οὐ... c) ἐπειθόμην, αὐτὸς ἔπεισ... φεν. οὐ γὰρ ἂν d) τὸν γεγενημένον ἐνοχλεῖν ἤξίου...

* al. Ἐκεῖνο.

a) Ms. Spanh. ὁ τίτος. b) βοηθῶν ἐμοὶ βαλλομένῳ. c) ἐκείνοις

ὧν ἄλλων ὐδὲν κεκινηκέναι e) νομίζω. τῆς χάριτος δὲ ἥν μοι δέδωκας ἀφαιρεῖν τὸ πλέον. σὺ γὰρ δὴ κύριος μὲν ὢν ἀφελεῖν με τῆς πατρίδος, μένειν ἔδωκας, εὖ ποιῶν. ὃ δέ μοι τῶν οἴκοι μέγιστον ἦν, ὅπως ἔσαι παρ' ὑμῖν, ἔπραξας. καὶ παρῆλθεν εἰς μικρὸν ἡ χάρις. Πρισκιανὸς γὰρ ἐμοὶ τὰ πάντα, καὶ τοσοῦτον ὅσον οἱ πάντες οἰκεῖοι. καὶ τοῦτο αὐτὸς ἔγνως, δι' ἀγγέλων μὲν ἀπὼν, τῇ πείρᾳ δὲ ἥκων. τοῦτον δὲ μεταστῆσαι διανοηθεὶς ἐκεῖσε, ταυτί που διελέχθη πρὸς αὐτόν. τὸν ῥήτορα ἐκεῖνον τὸν μέγαν τῇ μεγάλῃ πόλει δοτέον. ἀλλὰ τὸ μὲν α[illegible]ς οὑτωσὶ κελεύειν τρέχειν, σκαιόν τι καὶ βίαιον. δεῖ δέ τινος τέχνης. τίς οὖν αὕτη; γενέσθω τῶν ἀμφὶ βασιλέα, καὶ τεθήραται. βαδιεῖται γὰρ τὴν ἐπὶ τὴν γενναίαν βουλὴν ἄγουσαν. καὶ οὕτως ἕξει τα τοῦ δεῖνος Θεμίστιος. ἔχε δὴ, καὶ ἀπόλαυε, καὶ σκόπει πῶς ἂν ἐν ᾧπερ ἄξιον γένοιτο, καὶ μὴ καταισχύνειε τὰ ὅπλα τὸν στρατιώτην. τῷ μὲν γὰρ οὐκ ἐπιθυμία τοῦ μείζονος. ἀρκεῖ γὰρ αὐτῷ τὸ εἶναι ἀγαθόν. ὑμῖν δὲ οὐκ ἂν ἔχοι καλῶς, εἰ δόξετε τὴν ἀξίαν ἀγνοεῖν. εἰ μὲν οὖν παρ' ὑμῖν συμβάλλεσθαι πρῶτον τῷ βασιλεῖ, τοῦ παν-

Neque de aliis quicquam movisse te puto: tantum de gratia qua me antea affecisti, plurimum demsisse. Tu enim qui a patria me mea avellere poteras, ut manerem concessisti & beneficii hoc mihi tribuisti. Quod vero domi mihi erat maximum, ut apud vos mihi contingeret effecisti. Nunc ad exiguum gratia redit. Nam Priscianus unus mihi omnia, & omnium instar inquilinorum. Id ipse potes nosse sive absens per nuncios, sive coram comperiens si ad nos veneris. Hunc igitur ad vos transferre cogitante te, dictum illi est Rhetorem ipsum magnum magnæ Urbi dandum. Simpliciter autem ita jubere eum accurrere, sinisterius ac violentius fuisset. Arte itaque opus. Quænam igitur illa? Ut Imperatori propior sit. Sic captus est. Incedet enim vitam quæ recta ad præclarum Senatum ducit. Atque ita habebit illum sibi quem volet Themistius. Habe igitur & fruere & vide ut quibus aptus est ipsi contingant, nec arma dedeceant militem. Neque enim majora desiderat, sed bono esse sufficit. Vobis autem non erit honori, si videbimini, ad quæ ille aptus sit, ignorare. Si itaque apud vos jubeatur primum accedere Imperatorem, præsenti

e) Τῶν μὲν οὖν ἄλλων οὐδέν σε κεκινηκέναι νομίζω.

omnia erunt curanda. A vobis autē ad Imperatorem tendenti dabis literas, quæ non minus præsentiâ valebunt. At me si quis arcessere voluerit, per DEos rogo, id prohibeas. Neque enim ita mihi valet corpus, atque animus torpet per quem incidi in insaniam amasiæ Apollinis, ut Deo hominem, Apollini Idam prætulerim.

τες ἐπιμελήσεϛαι παρών. ὡς αὐτὸν ἐλαύνοντι γράμματι ἢ οὐκ ἀσθενέϛερα ἐμὲ ἢ εἴ τις μεταπέμποιτο κωλύειν. οὔτε γὰρ οὕτω τὸ σῶμα. μεϛή τε ἀργί δι' ἣν εἰς τὴν ἀτοπίαν τῆς Ἀπόλλωνος ἐρωμένης προὔθηκεν ἄνθρωπον. f) λωνος τὸν Ἴδαν.

VII.

Θεμιϛίῳ.

Adhuc dicenti mihi ad amicos, qui fieret ut non scriberet Themistius, Evagrius supervenit rogavitque num litteras a te accepissem? mox ut par erat misit qui redderet. Prius tamen quam eas tenerem; ipse in foro fueram unde reversus charam Epistolam accepi, narrantem mihi quæ pridem noveram, quod iterum esses cum Imperatore. Hæc quidem solum Tu: at a fama & hæc & plura alia accepimus, quod honores majores tibi quam prius contigerunt, quod ad mensæ communionem es adhibitus, unde apparet te jam esse familiariorem Imperatori. Quod que promittis quæ amicorum observantem decent, & quod quorum es memor, illi statim meliore fortuna utuntur. Et quod impertiens bene-

Ἔτι μου λέγοντος πρὸς ... λυς, τί ἐϛὶ τοῦ; Θεμίϛιος ... φανεὶς Εὐάγριος ... γράμματα, ἤρετο. τὰ ... ὁ μὲν ἔπεμψε τὸν δώσο... ἢ λαβεῖν, αὐτὸς ἦν ἐπ' ἀγο... ἀναϛρέψας εἶχον τὴν φίλην ... φράζουσαν ἅ πάλαι ... αὖθις συγγένοιο τῷ βασιλ... ταῦτα μόνα. παρὰ ... ταῦτά τε καὶ πλείω. τιμαὶ μείζους ἢ πρότερον, a) τραπέζης τε κοινωνία, πλεί... τὴν οἰκειότητα, b) καὶ ἐπήγγελλες, φίλων ἣν κηδο... ὡς ὅσων μνησθείης, εὐθὺς εὖ καὶ ὡς ὁ διδοὺς παρέχει τὴν βελτίονος ἡδονήν. ἔγημον ... τὸς ἡδονῆς, αὐτὸς ἡγούμενος

f) ἐρωμένης. τοῦ Θεοῦ προὔθηκα ἄνθρωπον.

a) Mſ. Spanh. πρὸ τοῦ. b) Spanh. οἰκειοτάτην, inepte.

ἐκεῖσε. καὶ ὧνπερ σύ, τετυχηκέναι, καὶ ὅσαπερ σύ, κεχαρίσθαι. καὶ τῶν δικαίων δὲ τούτων μήτε σὺ παύσαιο διαύλων, μήτε τῶν τιμῶν ὁ βασιλεύς. τὸ μὲν c) μὴ δεῖν τὴν σὴν πρὸς ἐμὲ γνώμην τοῖς γράμμασι κρίνεσθαι, καλῶς εἰρῆσθαί μοι φαίνεται. περὶ δὲ τοῦ μὴ τοὺς λόγους ἐλθεῖν ἡμῖν οὓς ἔδειξας, τίς ἂν εἴη σοι λόγος; καὶ ταῦτα ἐπὶ ταῖς ἐπαγγελίαις, ἐν αἷς ἦν ὡς αὐτίκα πέμψεις. καιρὸς δὲ ἀεὶ d) μὲν τούτου. νῦν δὲ οὐχ ἥκιστα, τὸ μὲν λέγειν ἡμῶν ἀφαιρεθέντων ὑπὸ τῆς τῶν ἑταίρων τελευτῆς, οὐ δὲ e) ἀκούειν δυνάσθαι μένοντος ἴσως ἔτι. τήν γε οὖν ὑπόσχεσιν ἐπιτέλει, καὶ εἴ τι μετ' ἐκεῖνα πεποίηται, μὴ φθονεῖν. καὶ τό γε ᾆσμα προστιθέναι τοῦ τὸν ἀνδριάντα κεκοσμηκότος ποιητοῦ. μᾶλλον δὲ ᾧ f) τὸ ᾆσμα κεκόσμηκεν ὁ πρὸς τὸν σὸν τύπον ἀκολουθήσας χαλκός. τὸν μὲν γὰρ ὄνυχα εἴδομεν ἐκ τῶν πρὸς Εὐδαίμονα γραμμάτων. δεόμεθα δὲ τοῦ λέοντος. Μητέριος εἷς ἦν τῶν ἀναγγελλόντων τὰ σά. καὶ τοῦτο μὲν αὐτῷ κοινὸν πρὸς ἄλλους. ἀλλά τό γε διηγούμενον χαίρειν, καὶ μικροῦ γε ὑπὸ τοῦ χαίρειν πίπτεσθαι, τοῦτο δὲ αὐτὸν ἐποίει βελτίω τῶν ἄλλων ἀγγέλων.

ficia, accipientis afficeris voluptate. Sed & ipſe voluptate perfundor cum imaginor mihi ac ſi ego illuc veniſſem & eâdem mihi quæ tibi contigiſſent, & eadem qua tu gratia uſus eſſem. Neque vero tu tam præclaro in ſtadio deſines decurrere, neq; Imperator honores in te congerere ceſſabit. Quod ſcribis animum in me tuum ex literis judicandum non eſſe, recte dictum mihi videtur. Quo autem colore excuſabis, quod orationes quas habuiſti, ad me nullæ veniunt, ne quidem poſt promiſſum, quo ſtatim eas miſſurum te eſſe ſpopondiſti. At illas mittere ſemper tempeſtivum fuerit. Nunc vero cum maxime morte amicorum dicere quidem prohibemur, audire tamen fortaſſe adhuc conceſſum. Promiſſum itaque imple, atque ſi quid poſtea compoſitum a te fuerit, ne invideto. Adde & carmen poëtæ quo ſtatuam tuam decoravit, ſive quo potius mutuatus eſt decus ab ære formam tuam exprimente. Nam unguem quidem in illius ad Eudæmonem litteris vidimus, Leonem deſideramus. Materius unus fuit ex iis qui res tuas nobis nunciarunt, & hoc ipſi cum aliis commune fuit. Quod autem narravit lætabundus & præ gaudio exiliens, in hoc aliis nunciis viſus eſt præſtare.

 VIII. Qui.

c) Cod. Regius δὲ pro μὲν
d) Hæc vox ἀεὶ deeſt in Mſto Spanh.
e) Hæc vox δὲ deeſt in Mſ. Regio
f) Cod. Reg. οὗ.

VIII.

Quibus injuriis & per quos afficiatur Magister meus, communisque amicus noster Cleobulus, ipse literis suis te docuit. Non magna is quidem cum fiducia scripsit, sed nescio quid ejus retardavit animum, ut sæpius a scribendo iterum manum retraxerit, & percontanti mihi quæ causa hujus rei esset, veteremque ei consuetudinem & justa illa in memoriam revocanti, dixit pulchre se illa nosse, sed cum tu præsens fuisses negligentius te ab ipso habitum, indeque existimare languidiorem esse quam prius affectum in se tuum, itaque & se pigriorem esse in rogando. Ego itaque hunc ejus timorem risi, & quod usque adeo a mente tua aberravit, qui per tantum temporis tecum fuit, ut existimet ægre id ferre te, si Cleobulus non potuit suis neglectis occupationibus a Te pendere: Neque enim nos ei irascimur, licet vicinus noster eum magis delectat quam ut nobiscum versari malit. Sed habetur illi hic honor, ut nemo negligentiam ejus reprehendat. Eodem honore & Palamedem afficimus,

* Θεμιστίῳ

Ἃ μὲν ἀδικεῖται καὶ ὑπό τινων ὁ ἐμὸς μὲν διδάσκαλος, σὸς δὲ καὶ ἐμὸς φίλος Κλεόβουλος, αὐτὰ a) ἐν οἷς ἔγραψεν ἐδίδαξεν. ἔγραψε b) δὲ οὐ μάλα θαῤῥῶν. ἀλλά τις ὄκνος εἰστήει τὴν γνώμην. καὶ πολλάκις ἀφίστατο τοῦ βιβλίου. ζητοῦντος δέ μου πόθεν τοῦτο τὸ πάθος; καὶ τῆς ἀρχαίας ἀναμιμνήσκοντος συνηθείας, καὶ τῶν δικαίων ἐκείνων, τὰ μὲν ἔφασκεν εἰδέναι καλῶς, γενέσθαι δέ τινα αὐτῷ περὶ τὴν σὴν ἐπιδημίαν, ῥαθυμίαν, ὑφ' ἧς c) νομίζειν ἀμβλύτερα τὰ πρὸ τοῦ γεγονέναι. διόπερ ὀκνεῖν. ἐγὼ οὖν ἐγέλων πρὸς τὴν δειλίαν, καὶ εἰ σοῦ τοσοῦτον ἡμάρτηκε τοσοῦτόν σοι χρόνον συγγεγονώς, ὡς οἴεσθαί σε χαλεπαίνειν, εἰ μὴ Κλεόβουλος οἷός τε ἐγένετο τὰς αὐτοῦ φυγὼν ἀσχολίας, ἐξῆφθαί σου. οὐδὲ γὰρ ἡμεῖς ὀργῇ d) χρώμεθα πρὸς αὐτὸν, εἰ πλησίον ἢ ἡμῶν οἰκῶν αὐτὸν τέρπει μᾶλλον ἢ ἡμῖν σύνεστι. δέδοται γὰρ αὐτῷ γέρας τι τοῦτο, μηδένα αὐτοῦ τῆς ῥᾳστώνης κατηγορεῖν. τῷ δὲ αὐτῷ καὶ

* Hæc Epistola inscripta est Ἀνεπίγραφος in editione Morelli, nec in Manuscripto Spanhemiano nomen ullum præfixum habet: sed in codice Regio, ubi prima omnium legitur Themistii nomen adscribitur, cui hanc Epistolam missam fuisse ex ipsa lectione manifestum est. *M. V. la Crose.*

a) Cod. Spanh. & Cod. Regius αὐτὸς. b) Cod. Reg. ἔγραφε. c) ἀφ' ἧς ibid.
d) Cod. Spanh. πυγῇ.

καὶ τὸν Παλαμήδην δήπου e) τιμῶμεν τοῦ τἀκείνου f) τιμῶντος φειδόμενοι. καὶ σὺ τοίνυν γελάσας, καὶ τὸν ἕλκοντα Κλεόβουλον εἰς φροντίδας, καὶ σαυτοῦ νομίσας ἐχθρὸν τὸν καταράτον Σευῆρον, g) πεῖσον αὐτὸν ὡς πόῤῥω καθήμενοι δυνάμεθα ἐγγύθεν ἀμύνεσθαι. καὶ γὰρ εἰ πολλῶν ἐπιμελὴ πραγμάτων, πολλὰ γὰρ τὰ τῆς πόλεως, σὺ δὲ ἐκείνης ὁ φύλαξ, καὶ τοῦτο νόμιζε ἓν τῶν ἐκείνῃ συμφερόντων, καὶ τοὺς πονηροὺς κωλύεσθαι χρῆσθαι τῇ φύσει.

dum honoranti illum parcimus. Et tu itaque ridendo & deteſtandum Severum qui Cleobulum curis implicat tibi quoque eſſe exoſum demonſtrando, perſuade ipſi quod etiam procul ſedentes posſimus propius ulciſci. Nam tametſi multa negotia tibi curæ ſunt, multa enim Urbs ſuppeditat, tu que cuſtos ipſi es propoſitus, tamen & hoc putabis ex uſu illius eſſe, quod mali homines ingenii, prohiberi a malitia ſua oportet.

Θεμιστίῳ.

IX.

Ὑπὲρ μὲν τῶν ἄλλων σε παρακαλῶν ἐκείνοις ᾤμην διδόναι χάριν· Ὀλυμπίῳ δὲ εἴ τι πράξεις κεχαρισμένον, λήψεσθαί σε μᾶλλον ἢ δώσειν ἡγοῦμαι χάριν. οὗτος γάρ ἐστιν ὁ τὴν μὲν Μακεδονίαν εὐδαίμονα ποιήσας ἄρτι παίδων ἐξελθών, τὸ δὲ ἄρχειν μετὰ ταῦτα πλέον φυγὼν ἢ ἐζήτησαν ἕτεροι. τῷ δικαίῳ δὲ οὕτως αὑτὸν a) δέδωκεν, ὡς ἀδικούμενος μὲν ἐπὶ τοῦτον καταφεύγει, τοὺς νόμους δὲ ἐκβαίνων τοῦτον δέδοικε. τοῖς δὲ ἄρχουσιν ἡμῶν μία σπουδὴ τὸν παρὰ τοῦδε ψῆφον λαβεῖν. ἐγὼ δὲ καὶ αὐτὸ πατρικὴν διαδεξάμενος

Pro aliis quando te rogavi, exiſtimavi me illis tribuere beneficium. At Olympio ſi quid grati feceris, accepturum te magis quam daturum beneficium exiſtimo. Hic enim eſt, qui, cum vix ex ephebis exceſſiſſet, Macedoniæ felicitatis autor fuit. Ab eo tempore diligentius fugit imperia quam alii ambierunt. Juſtitiæ autem ita ſe dedidit, ut injuriam pasſi ad eum confugiant, metuant qui leges violaverunt. Magiſtratibus noſtris unicum ſtudium, ipſum ſuffragantem habere. Egomet in patris ejus ſuccedens amicitiam, cum ille tantos pro me labores ſuſceperit, laudes promtæ ala-

e) Hæ voces non exſtant in MSto Spanh. f) Mſ. Spanh. τοῦτ' ἐκείνου. g) Σεβῆρον. a Mſ. Spanh. ὅυτως αὐτὸν δέδωκεν. ſed Mſ. Reg. ut ſupra & Morell.

alacritati ejus rependo, patria referre non poſſum. Tu itaque viro vicem reddes, vel parva potius pro magnis retribues mea cauſſa. Hic in noſtrum cooptatus ſenatum a majore Senatu eſt. Condonabis enim mihi, quod majorem voco Senatum Romanum. cujus Tu membrum es. Contingat itaque apud vos illi, quod apud nos contigit. Quid enim his ſufficit ut nomen ejus ſuis adſcriberent. Aut potius neque hoc ei date, neque augmentum poteſtatis quærite. Nam quoque ſi optimi viri inquirantur, primus in his Olympius: nec omnium poſtremus ubi conferre aliquid oportet: & facile tibi fuerit facultatum ejus modum noſſe ex iis qui huic negotio ſunt impoſiti. Oportet tamen cavere, quando pecunias pendere oportebit, ne injuriam ei faciatis. Atque initio maxime, quando Senatores vocatis, ne ex illa re quicquam moveatis, (eſt enim apud eum ſpirans adhuc Mater, & ex hoc ipſo ducens ſpiritum, quod filium videre coram licet) nec de profectione faciatis mentionem, tota enim res, ſi tale quid fiat, perierit. Neque hæc tu male curanda in te ſuſcipies, ſed

b) Φιλίαν, ὁ μὲν ταῦτα ὑπὲρ ἐμοῦ ποιεῖ, παρ' ἐμοῦ δὲ ἔπαινος εἰς τὴν προθυμίαν, πρᾶξαι γὰρ οὐδὲν ἂν δυναίμην ἴσον. c) ἀλλὰ σύγε τὸν ἄνδρα ἀμείβου. μᾶλλον δὲ μικρὰ ἀντὶ μεγάλων ὑπὲρ ἡμῶν ἀντίδος. οὗτος δὲ εἰς τὴν ἡμετέραν μετέστη βουλὴν ἀπὸ τῆς μείζονος. συγγνώσῃ δὲ εἰ μείζω καλῶ τὴν Ῥωμαίων, d) σὺ τῆσδε ἐχούσης. γενέσθω τοίνυν αὐτῷ παρ' ὑμῶν ἃ παρ' ἐκείνων. τί οὖν ἐκείνοις e) ἤρκει τοὔνομα αὐτοῦ παρ' αὐτοῖς ἐγγεγράφθαι; μᾶλλον δὲ μήτε τοῦτο δῶτε. μήτε μείζω τῆς δυνάμεως ζητῆτε. ἐν μὲν γὰρ ἐξετάσει τῶν ἀρίστων, πρῶτος Ὀλύμπιος. οὐδὲ εἰσενεγκεῖν δεῖ πάντων ὕστατος. γνῶναι δέ σοι ῥᾶστον τῆς οὐσίας τὸ μέτρον παρὰ τῶν ἐπὶ τούτῳ τεταγμένων. δεῖ δή σε παρατηρεῖν ἡνίκα ἂν δέῃ χρήματα φέρειν, ὅπως μὴ ἀδικήσητε, καὶ ἔτι γε f) πρότερον ἡνίκα ἂν καλῆτε τοὺς βουλευτάς, ὅπως ἐνθένδε μὴ κινήσητε. μήτηρ τε γὰρ αὐτῷ ζῶσα ἐν ταῖς τοῦδε χερσί. καὶ ζῶσά γε διὰ τοῦτο, ὅτι ἔξεστιν αὐτὸν ὁρᾶν. τοὔνομα δὲ οὐκ ἂν ἀποδημίας ἐνέγκαι, καὶ τὰ πράγματα. εἴ τι γένηται

b) Cod. Reg. διαδεξάμενοι ita & cod. Spanh. c) MS. Spanh. ἴσον.

d) MS. Spanh. Ῥωμαίαν. e) Cod. R. τί οὖν ἐκείνων; f) MS. Spanh. εὖ γε.

γένηται g) τοιοῦτον, οἰχήσεται. ταῦτα δὲ οὐκ ἂν σὺ διαφθαρῆναι h) δέξαιο. πείσας i) δὲ σαυτὸν ὡς ἡμῖν τε ἐκ τῶν αὐτῶν βοηθήσεις, καὶ τῇ φιλοσοφίᾳ προσήκοντα πράξεις, καθαρὰν ἡμῖν παρασκευάζων τὴν ἄδειαν.

habebis persuasum simul & mihi te opitulaturum, & rem dignam facturum Philosophia, si plane securos eo nos nomine præstiteris.

Θεμιστίῳ.

Ἀνδρόνικος ὁ ποιητὴς οὕτω διέθηκε πρὸς αὐτὸν τὰς μέχρις Αἰθιόπων πόλεις. ὡς εἰκὸς ἦν Ἀνδρονίκου τοιοῦτον ἀφιέντα μέλι. καί τοι τὸ τῆς μητρὸς αὐτὸν καὶ τὸ τῆς πόλεως πάθος διεκώλυσε μὴ πάντα δεῖξαι τὰ ἀγάλματα τῆς ψυχῆς. ἀλλ' ὅμως, οἷς ἠδυνήθη δεῖξαι, δέδωκε τοῖς ἀνθρώποις εἰκάζειν περὶ τῶν οὐ φανέντων. ἐχαρίζετο δὲ ἡμῖν οὐ μᾶλλον διὰ τῶν ἐπῶν, ἢ τῶν ἐπαίνων οἷς ἐχρῆτο κατὰ σοῦ, λέγων τὸν μὲν βασιλέα τιμᾶν σε πᾶσιν οἷς εἶχεν, εὑρεῖν δὲ οὐδὲν οὐδέπω τῆς σῆς ἀξίας ἐγγύς. ἐμοῦ δὲ αὐτῷ παραινοῦντος μὴ διωθεῖσθαι τὰς διδομένας ἀρχάς, ὡς ἐνὸν ἄρχειν τε ὁμοῦ καὶ ᾄδειν. ἀλλ' ἐγώ, φησιν, εἶμι δώσων ἐμαυτὸν Θεμιστίῳ μαθητήν. κάλλιον ἡγούμενος τοῦ πολλῶν ἄρχειν.

X.

Andronicus Poëta ita omnibus ad Æthiopas usque civitatibus se commendavit, ut consentaneum fuit fieri ab Andronico tam melleum carmen edente, licet Matris casus & Urbis prohibuit eum omnes animi imagines pandere. Sed iis tamen quas licuit ei demonstrare, dedit hominibus conjiciendas illas quæ non conspiciuntur. Nobis autem non carmine magis jucundus fuit quam quibus te prosequitur laudibus. Ait enim ab Imperatore omnibus te quibus posset ornatum honoribus nihil tamen repertum quod ad merita tua accederet. Cumque ego eum hortarer ut oblatos Magistratus amplecteretur, licere enim simul & Remp. gerere & poëmata condere, at ego, inquit, Themistio me in disciplinam dabo, quod duco quam multis imperare, pulchrius.

g) C. R. γένοιτο
i) πεῖσον ibid.

h) Hæc vox non exstat in MSto Spanhemiano.

XI.

Non itaque studio solum ac labore curiam reples senatoribus, sed & dormienti tibi sagena. Celsus nostrorum hominum optimus, & idem inter vestros audire dignus, jam per se ad bonorum Virorum Synedrium bonus aptusque. Quamvis omnia movissemus ut hic Vir nostræ Reip. præficeretur, dixit tamen ipse se ad illam regionem proficisci quam Themistius sibi laudasset, Nec callidum commentum ignoro. Alii enim illuc currunt *piscosi Bospori amore.* Huic autem minime cordi est magistratum gerere, sed sperat si civis vester fiat, tecum victurum, quod est in Philosophia vivere. In qua cum non parum Sicyone profecerit, maximos apud te progressus confidit se facturum. Meæ quidem res deterius habebunt absente sodali qui opem ferebat, & in quem tristia exoneras sublevabar. Hujus præsentia destitutus dolebo. Sed modo Celso bene sit, meæ res utcunque se habeant, omnino ex ejus fortuna meam solabor. Nunc quidem ipsum Mater & ego multique urgebamus ut si posset ante hiemem nobis gratificaretur & ad vos tenderet. Sed rescriptum de eo, profecturum prævertit. In

Θεμιστίῳ.

Οὐκ ἄρα διὰ σπουδῆς μόνον πληροῖς τὸ βουλευτήριον βουλευτῶν, ἀλλ' ἤδη καὶ εὕδοντι κύρτος. Κέλσος γὰρ ὁ τῶν μὲν παρ' ἡμῖν ἄριστος τῶν δὲ ἐκεῖ μετά σε τοῦτο ἀκοῦσαι πρέπων, αὐτόματος ἐπ' ἀγαθῶν συνέδριον ἀγαθός. καίτοι πάντα ἡμῖν κεκίνηται, τοῦτον ἄνδρα τῶν παρ' ἡμῖν προστῆναι πραγμάτων. ὁ δὲ ἔφασκε χώραν διώκειν ἣν ἐπῄνεσε Θεμίστιος. καὶ τὸ σόφισμα οὐκ ἀγνοῶ. οἱ μὲν γὰρ ἄλλοι Βόσπορον ἰχθυόεντα ποθοῦντες, ἐκεῖσε τρέχουσι· τῷ δὲ τῆς μὲν ἀρχῆς οὐ μέλει. νομίζει δέ, εἰ πολίτης ὑμέτερος γένοιτο, μετὰ σοῦ βιώσεσθαι. τοῦτο δέ ἐστιν ἐν φιλοσοφίᾳ βιῶναι. Ἧς οὐκ ὀλίγου ἐν Σικυωνίᾳ μεταχών, μάλιστα προσδοκᾷ μεταχήσειν παρὰ σοί. Ἐμοὶ μὲν οὖν ἕξει τοὐμὸν ἐπιτήδευμα χεῖρον τοῦ παραβοηθοῦντος ἀπόντος, καὶ πρὸς ὃν ἐκφέρων τὰ λυποῦντα ῥᾴων ἐγιγνόμην, τοῦτον ἐγγὺς οὐκ ἔχων ἀνιάσομαι. γιγνέσθω δὲ ἀγαθόν τι Κέλσῳ, καὶ τἀμὰ ὅποι βούλεται χωρείτω. πάντως ἐκ τῶν τοῦδε παραμυθία τοῖς ἐμοῖς. νῦν μὲν οὖν ἥ τε Μήτηρ καὶ ἐγὼ καὶ πολλοὶ κατέχομεν τοῦτον. ὡς ἐνὸν ἡμῖν τι πρὸ τοῦ χειμῶνος χαρίσασθαι

καὶ παρ'

καὶ παρ' ὑμᾶς ἐλθεῖν. ἔφθη δὲ αὐτὸν ἡ περὶ κοινοῦ δέλτος. ἐφ' ᾗ τὰ εἰωθότα πράξεις παρατηρῶν ὅπως μέτριον ἔσται τὸ ἀνάλωμα. ἐδόκει γὰρ ἡμῖν, εἶναι χαριέστερον, ἤδη πολίτην αὐτὸν γεγενημένον, ἢ γενησόμενον ἰέναι.

Θεμιστίῳ.

Ὁμολογῶ μὴ πυκνὰ γράφειν. ὥστε καὶ νῦν ὅτι γέγραφα θαυμάζω. τί οὖν ἀδικοῦντες ἠναγκάσατε μὴ σιγᾶν· ἣν ἂν ἐπιστολὴν λάβητε, τοῖς ἐνταῦθα εὐθὺς ἔγνωσται. καὶ προδιδόντες τὸν φίλιον, ἐν τῷ Καρὶ κινδυνεύειν οἴεσθε. εἶθ' ὑμεῖς μὲν ἐπ' ἀγορᾶς δείκνυτε τὰ γράμματα. πνεῦμα δὲ ἐκεῖθεν ἀρθὲν καὶ δεῦρο ἐμπεσὸν, κύματα ἡμῖν ἐγείρει. καὶ ποιεῖ ταῦτα ἃ Μακεδόνιος εἰδὼς εἴ τις ἔροιτο διδάξει. τὴν μὲν οὖν πληγὴν ἐκείνην οὐκ ἂν ἰάσαιτό τις. δέομαι δὲ ὑμῶν μὴ προσθεῖναι δευτέραν. ὅταν δ' ἐμοὶ παραινῇς μὴ τῷ πράττειν εὖ τῶν φίλων ἀμνημονεῖν. αὐτὸς ἐπιλελῆσθαι φαίνῃ τῶν φίλων. ἐμὲ γὰρ ὅτι τούτων δὴ τῶν τοῖς πολλοῖς δοκούντων ἀγαθῶν οὐδὲν οὐδεπώποτε ἐπῆρε, πάλαι μὲν ᾔδεις, νῦν δὲ οὐ βούλει. Καίτοι μοι πολλάκις ἐπιτιμῶν ὅτι τὰς τῶν ἀρχόντων δυνάμεις οὐκ ἠξίουν θεραπεύειν. ὁ τοσούτων νῦν πλείω φυλάττεται, ὅσῳ

quo facies ut soles, atque ut mediocris sit sumtus, cavebis. Visum enim nobis est pulchrius, civem illum jam factum quam demum futurum ad vos commeare.

XII.

Profiteor me non crebro ad vos scripturum, & nunc etiam quod scribo miror, & quod injuria me ad silentium rumpendum coëgistis. Nacti a me Epistolam statim omnibus, qui illic sunt, notam facitis atque ita DEum amicitiæ præsidem cum prodatis, in vili Caris capite putatis vos periculum facere. Sic vos quidem in foro litteras publicastis, at turbo inde sublatus huc irruit & fluctus nobis excitavit, effecitque ea quæ Macedonius novit & desiderantibus vobis exponet. Hanc quidem plagam non facile aliquis sanaverit, interim rogo vos ne alteram illi adjungatis. Quod vero mones me ne rebus prospere fluentibus amicorum immemor sim, ipsemet potius amicorum dememinisse videris. Pridem enim constat tibi quod horum quæ vulgus putant bona nihil effert animum meum. Nunc autem non vis hoc tibi persuadere, licet sæpe me reprehenderis quod eorum qui in imperio

sunt potentiam adulari noluerim, quod nunc tanto magis a me cavetur, quo magis confidere jubet Patriæ fiducia. Ac licet vel maxime illud in felicitatis parte duxissem, alii jam potentia valent, illi nempe qui & nos potentia exuerunt. Vide igitur quis tibi nunc reconciliatorem se præbiturus sit iterum, ego enim rem in me suscipere eique medelam afferre vereor.

προστίθησιν εἰς τὸ θαῤῥεῖν καὶ μὴν εἰ καὶ σφόδρα ὡς τοῦτ' εὐτυχίαν ἄγειν, δύνασθαι νῦν, τῶν καὶ ἡμᾶς ἀ δύνασθαι. ζήτει οὖν ὅστις ξει τὰς διαλλαγάς. αἰς δοικα μὴ τοῦ πράγματος αὐ ἀκεσίας γένωμαι.

XIII.

Θεμιστίῳ.

En quam pridem texere cœpisti telam ad finem nunc perductam. Lingua Harpocrationis erepta nobis a te est & tributa nihil eâdem indigentibus, nodusque Gordio ad solvendum difficilior solutus, vel potius illius exemplo qui solvere non poterat dissectus. Equidem, si persuasisses atque ita tibi habuisses, dicerem te soluisse, nunc tum coëgeris, dissecuisse affirmo. Tu vero subrides credo, & potentiâ tua efferens te, quicquid vis rapis. At præses ille tuus Jupiter a quo descendisti & ad quem abiturus es, cum facile illi esset terram attrahere & mare, attractaque in sublimi relinquere, minatus dantaxat hoc * non executus est: Tu vero

Ἰδού σοι τὸ πάλαι ἐπὶ τέλος ἥκει. Τὴν Ἀ νος ἡμῖν ἀφελόμενος γλ κας τοῖς οὐδὲν δεομένοις, μὸν χαλεπώτερον εἰς λύσ δίου λέλυκας, μᾶλλον κατ' ἐκεῖνον τὸν οὐ δυνηθέν Εἰ γὰρ πείσας εἶχες, εἶπον λυκέναι, νῦν δὲ, ἐβιάσω σε τεμεῖν. Καὶ μειδιᾷς δ φρονῶν ἐπὶ μεγάλῃ τῇ καὶ πᾶν ὅ, τι ἂν θέλοις Ὁ Ζεὺς δὲ ἐκεῖνος, ὁ σὸς της, καὶ παρ' οὗ κατέβης, ἐν ἄπει, πρόχειρον ὂν γῆν λατταν ἀνασπάσαι, καὶ κρ ἀφεῖναι μετεώρους, ἠπεί

* Iliad. θ. 24. Jupiter: αὐτῇ κεν γαίῃ ἐρύσαιμ' αὐτῇ τε θαλάσσῃ
Σειρὴν μέν κεν ἔπειτα περὶ ῥίον Οὐλύμποιο.
Δησαίμην, τὰ δέ κ' αὖτε μετήορα πάντ

& pallium cum cæteris in quibus adhuc sumus omnibus. At cum videret hos qui instituendo ætatem terunt, larvis tenuiores esse, (te Socratem excipio, tu enim bene vales, cæteri umbræ) * hoc inquam videns, cicadarum rebus relictis ad milites se contulit, multosque qui aliis injuste facerent, vulneribus affecit, injuriis afflictos liberavit, honestumque potius quam numos multos curare a Maximatibus creditur, cujus rei & præsentia tibi fidem possunt facere, & splendidioris habit⁹, quæ proposita ipsi spes est. Pulcherrimum in eo, quod juvenes nauseantes fugit, at facultatem quam possidet eloquentiæ sibi servat, cujus periculum & audienti & dicenti tibi licet facere. Nam & commovere auditorem & permoveri pulchra oratione potest. Cum in omnibus probandus sit, in uno peccat, quod tamen tu ipsi fortasse condonabis, multo me amat amore, atque hoc ipso in nimias mei laudes effunditur.

κατὰ πολὺ βελτίων. Ἦν μὲν γὰρ αὐτῷ θρόνος καὶ τρίβων, καὶ τ' ἄλλα δὴ πάντα, ἐν οἷς ἡμεῖς ἔτι. τοὺς δ' ἐν τῷ παιδεύειν διατρίβοντας ὁρῶν εἰδώλων ἀσθενεστέρους; Σωκράτην δὲ ἐξαίρω τοῦ λόγου. σὺ μὲν γὰρ ἰσχύεις. ἀλλὰ τά γε τῶν ἄλλων σκιαί. Ταῦτ' οὖν ἰδὼν, ἀφεὶς τὰ τῶν τεττίγων, γίνεται τῶν ὁπλιτῶν. καὶ πολλοὺς ἤδη καὶ ἔτρωσεν ἀδικοῦντας, καὶ ἔσωσεν ἀδικουμένους. βλέπων δὲ πρὸς τὸ καλὸν μᾶλλον ἢ πρὸς ἀργυρίου πλῆθος, ὑπό γε τῶν δυνατῶν πιστεύεται. τὰ παρόντα δέ σε πειθέτω. καὶ σχῆμα λαμπρὸν ἐν ἐλπίσι. κάλλιστον δὲ αὐτοῦ, τὸ μὲν τοὺς ναυτιῶντας νέους φεύγειν, τὸ κτῆμα δὲ φυλάττειν τῶν λόγων. Ἔξεστι δέ σοι πεῖραν λαβεῖν καὶ ἀκούοντι καὶ λέγοντι. σεῖσαί τε γὰρ δεινὸς ἀκροώμενον, καὶ ταυτὸ παθεῖν ὑπὸ κάλλους λόγων. πανταχῇ δὲ ὢν ἀγαθὸς, ἓν ἀδικεῖ, περὶ ὅ σοι δ' ἂν συγγνώμης τύχοι, πολλῷ τῷ φίλτρῳ κέχρηται πρὸς ἐμέ, καὶ τοῦτ' αὐτὸν εἰς ἐπαίνων ὑπερβολὰς ἐκφέρει.

XV. Ex

* In Joh. Sommerfeldii versione hoc loco adsuta sunt ex alia Themistii Epistola hæc verba: *Hæc itaque prospiciens, eumque laboribus gaudere, proverbium cano*: plantas statim ostendere, cujusmodi fructus prolaturæ sunt. *Plura scriberem, nisi compertum haberem, laudatum amatorem etiam quæ verissima sunt non credere.*

Ex Johannis Sommerfeldii versione.

XV.

Ut ad te, quod promiseram, non venerim, causa honestissima fuit. Neque enim potui Juliano me ipsum negare: cui plusquam mihi ipsi debeo. Tu cur non scripseris, divinare non possum.

XVI.

Gratissima mihi fuit proxima epistola tua: quandoquidem ejus desiderium diuturnum mihi fuerat. Neque vero sum is, qui velim te arbitrari mendacem. Quanquam enim difficile alio scribente crediturus fueram, ex multis epistolis a te scriptis & ad me missis ne una quidem accepta, posse te diligentem in scribendo videri: tamen quia ipse scribis, non possum tibi non habere fidem. Sed male perdantur qui tuarum litterarum tabellariis insidiantur: arbitrati quod ego certissime credo, argentum atque aurum se furaturos, si epistolas tuas acceperint: aurea namque verba scribis. Sed quid ego alios accusem: quum tabellarii ipsi (quod verisimilius esse potest) reddere nolunt ut jubes litteras tuas? Itaque quod unum remedium est, illud non tacebo. Si cupis mihi reddi epistolas tuas, de eas hominibus qui ingenium tuum ignorent: & litterarum expertes sint. Nam & istic major tibi hujuscemodi hominum copia quam doctorum est.

XVII.

Tandem longum silentium rupimus, sed in me, dormientem canem excitavi. Quum enim joco scripsissem suspicari me ne litteras tuas aureas arbitrati nonnulli tabellarii sustulissent: epistolam conviciis plenam ad me dedisti. quanquam pro meo erga te amore verbera nedum maledicta æquo animo ex te pati possum. Aureas ego certe tuas existimo litteras: cujus argumentum apertissimum esse potest: quod eas quam sæpissime efflagitavi. Verum ne multis verbis epistola tibi molesta sit, brevi tibi persuadeas. malle me abs te plenas furore accipere litteras, quam nullas. Itaque si aliter ad scribendum impelli non potes: quotidianis litteris mihi maledicas. Nam ego ex eloquentia tua tantam capio voluptatem, ut maledicta facile contemnam.

XVIII.

Dianio & mater & patria est, quam tenes. Non potuit igitur matri se vocanti non morem gerere: patria vero ei dulcis est, quia patria

patria est. Horridum vero est ei, quod in paupertate ministrorum necessitates expectat. Qvum itaque & matri eum gratificari vellem, & eum non malum habere fas sit: visum est mihi, ut primum ad te proficisceretur. Inde Palladis opem accipiens omnia aggredietur: hujus enim deæ præsidio vel stragem effugere possit. Operæ pretium non fuerit huic porrigere manum: primum quidem quod maximam abs te petentibus opem tulisti: qui nullo beneficio te demeriti essent: nihilque rogatu amplius fecissent. Deinde quoniam meos familiares non potes dicere non esse tuos. Tertio quod si velis primo loco ponendum est: quoniam affinis Aristæneti hic est. Unde fit ut quum ei gratificeris quod me amas, ad hoc ipsum tua quoque erga eum benivolentia adducaris. Verum ut alia omittam: bene mereberis de viro, apud quem multos de te sermones inveneris, non in labris sed in memoria & in animo sitos: aliosque per quos significasti te factum esse oratorem. Hunc autem sermonem Clementius ad nos tulit quasi nihil scriberes, nos autem scientes repperit non minus quam se. Dicerem vero hunc ipsum esse mihi filium meorum multis ex causis. Cæterum vera & minime obscura Themistio loquar.

X. *Themistii locus de Empedocle.*

Apud Themistium hæc verba occurrunt Oratione duodecima, qua Jovinianum Imp. Christianum ob sancitam lege Religionis libertatem celebrat: *Ἄγαμαι μὲν οὖν καὶ τοὺς ἄλλους τῶν νόμων περιήκει τὸν θειότατον Αὐτοκράτορα, μάλιστα δὲ οἷς οὐκ ἐφίησι μόνον τὴν ἐλευθερίαν, ἀλλὰ καὶ τοὺς θεσμοὺς ἐξηγεῖται, οὐ φαυλότερον Ἐμπεδοκλέους, οὐ, μὰ Δία, ἐκείνου τοῦ παλαιοῦ. οἶδε γὰρ ἀκριβῶς, ὅτι τῶν ἀνθρωπίνων ἀγαθῶν ἑκάστῳ ἀπάτη καὶ φενακισμὸς παραπέπηγε, καὶ ὑποδύεται μεγαλοπρέπειαν μαγγάνεια, καὶ εὐσέβειαν ἀγυρτεία. καὶ διὰ τοῦτο τὰς μὲν προάγει, τὰς δὲ κωλύει* &c. Quibus verbis videtur Themistius innuere Empedoclem quendam juniorem, eumque conferre cum illo veteri, inter Pythagoricos Philosophos longe celebratissimo.

Ecquis vero ab Oratore novi Empedoclis nomine tangatur, eruditi viri non indignum putaverunt inquisitione. Itaque Petavius interpres Themistii, obscuritatem loci præfatus hanc suam conjecturam in notis ad illam orationem lectori proposuit. ***Empedoclem opinor Christum Dominum Gentilis homo atque impius vocat, quasi se ille perinde ut***

ut Empedocles Deum haberi voluerit, eodemque ipso suo conatu mortem sibi arcessiverit. Sed aperte de Christo dicere non ausus est, ne pium & Christianum Principem offenderet. Atque utinam hæc ille quæ dicit aliam sententiam pati possent. Magno quippe redemtum velim, ut ne tam conscceleratum dictum elegantissimis hisce scriptis illigatum fuerit. Petrus vero Petitus libro 2. Miscellanearum observationum cap. 13. testatus est sibi Petavianam illam suspicionem improbari, nec probavit se illa cuiquam ex doctis quod sciam. Idem porro gaudet se in feliciorem, atque ut illi videtur certissimam Themistianæ sententiæ interpretationem incidisse. *Nempe Empedocles est Peregrinus Philosophus iste Cynicus, de quo Gellius, & Lucianus, qui patria profugus in Palæstina Christianæ militiæ nomen dedit, & doctrina ita eminens super alios Christianos factus, ut sacros libros enarraret, & Christianis Magister, Propheta, omnia esset: qui denique Christianismum ejuravit, ad Cynicam sectam se contulit, & demum insano gloriæ amore furens, pyra exstante, Olympiæ in totius Græciæ conventu se sponte flammis absumendum dedit exemplo Empedoclis.* Sed ecce tibi præstantissimum atque eruditissimum Leidensium Theologum, Stephanum Lemonium in prolegomenis ad Varia sacra, Petiti quoque sententiæ renunciantem, eaque verius aliquid & oratoris menti accomodatius promittentem. *Themistius reputans Empedoclis doctrinam, famam, honores, facinus, committensque cum animo, doctrina, fama, laudibus, fortitudine Polycarpi Martyris facile & pro sua innata & oratoria dicendi facultate potuit Polycarpum vocare juniorem & alterum Empedoclem, cujus doctrinam, sapientiam, merita æquaret Jovianus Imperator, orationis Themistianæ ingens & maximum argumentum. Qui variis legibus & edictis Imperio se commendaverat, sicut Polycarpus apud Christianos variis scriptis ac Epistolis olim inclaruerat.* Equidem fateor mihi etiam lectis iis, quæ ad refellendam Petiti sententiam a Lemonio scripta sunt, nihilominus eam non desiisse verisimiliorem videri Lemoniana, siquidem juniorem aliquem Empedoclem a Themistio perstringi ponamus, uti Petito suffragari etiam non dubitat Cl. Menagius p. 382. ad Laërtium, edit. Wetstenianæ. Quo diligentius autem Themistii verba perpendo, nullum in illis deprehendo novum Empedoclem, sed de antiquo solum sermonem esse contendo. Nam vocula ὁ non connectenda est cum verbis ἐκεῖνε τ͂ παλαιοῦ, sed respicit ad id quod præcesserat: atque idem est ac si dixisset Themistius, ὁ φαυλότερον, μὰ Δία,

Libri V, pars. 4.

ἐκείνου τοῦ παλαιοῦ. Itaque simplicissima & verissima verborum Themistii expositio esse videtur, quam reperi in Merici Casauboni, digni tanto parente filii notis ad Marcum Antoninum pag. 87. seq. Unde patebit cum veteri Empedocle conferri Jovianum Imperatorem. Casauboni verba hæc sunt: *Nullum in rebus humanis sincerum bonum esse, cui malum vel apertum & manifestum, vel specie boni fallens annexum non sit, ex adverso (τὴν τῶν πραγμάτων ἀντιστοιχίαν eleganter vocat Plutarchus ad illam de qua diximus elementorum contrarietatem fortasse alludens) oppositum, eamque vetustissimam, fati seu providentiæ legem esse, tot ex antiquis sunt qui observant, ut qui dixerit quam qui non dixerit, invenire difficilius sit. Ut igitur Platonem, Theophrastum, Dionysium Halicarnassensem, Diodorum Siculum, Dionem Chrysostomum, Longinum & Ethnicos alios Græcos, ut Procopium Christianum aut semi Christianum potius, ut Græcos Patres, aut Latinos Patres, alios ve cujuscunque generis omnes omittam. Themistius ipse jam supra Orat. 3. aliis verbis eandem sententiam complexus erat, ubi ait:* Sane unumquodque eorum quæ in hominum vita sunt bonorum, periculo semper aliquo tectum & obvolutum videtur, nullumque est contrarii penitus expers ac sincerum: Nec absurde quidem scenicus Poëta dixit nullum in vita bonum esse, quod radice ab una, qualis arbor, prodeat, sed semper illi, quod malum est, adnascitur. *Laudat igitur Themistius Imperatoris edictum, non eo solum nomine, quod religionis optionem liberam reliquerit, sed quod eadem lege illa id permittebat, grande istud arcanum* (θεσμὸς *ipse vocat appositissimo vocabulo*) *ab Empedocle veteri Philosopho primum animadversum & literis proditum, ille haud aliquo consilio & indissolubili nexu disertis verbis executus sit: aut si non disertis ille verbis, at ipso tamen effectu propositoque legis, (saltem ut Themistius proposito suo inserviens interpretatur) insinuaverit. De Empedocle Plutarchus* περὶ εὐθυμίας *testis.* Παλίντροπος, *inquit*, ἁρμονίη κόσμου, ὅκωσπερ λύρης καὶ τόξου, καὶ τῶν ἀνθρωπίνων καθαρὸν οὐδὲν οὐδ᾽ ἀμιγές. *Et mox post laudatum Euripidis eundem quem laudat Theophrastus in eam rem locum, pergit:* οὐ γὰρ (ὡς ὁ Μένανδρός φησιν) ἅπαντι δαίμων ἀνδρὶ συμπαραστατεῖ εὐθὺς γενομένῳ μυσταγωγὸς τοῦ βίου ἀγαθός· ἀλλὰ μᾶλλον (ὡς Ἐμπεδοκλῆς) διτταί τινες ἕκαστον ἡμῶν γενόμενον παραλαμβάνουσι καὶ κατάρχονται μοῖραι καὶ δαίμονες. *Et post prolatos Empedoclis versus (verbis ut pleraque sunt Empedoclis non obscuris quidem; sed id tamen ipsum quod Themistius hic, non obscure si quis attendat, innuentibus) ita pergit:* ὥστε τούτων ἑκάστου σπέρματα τῶν παθῶν ἀνακεκραμένα δεδεγμένης ἡμῶν τῆς

γενέ-

γενέσεως, καὶ δι[illegible] τοσοῦτον ἀναμάθησιν ἐξήγησιν. Cætera apud ipsum legantur. Themistii sententia sic exposita & extra controversiam posita, de verbis videamus, quæ etsi longe aliter accipienda quam voluit interpres, minima tamen & fere nulla mutatione sic scribenda censeo: ἄγασθαι μοι ἔπεισι καὶ τῶν ἄλλων (ita malo quam τὰς ἄλλας, quod tamen ferri potest, nec sententiæ quam volumus incommodat) *τοῦ νόμου προσήκει τὸν θεσπίσαντα αὐτοκράτορα, μάλιστα δὲ ὅις* (id est *ἐκείνων vel ἐκείνων ὅις*) *[illegible] &c,* Dignus, *inquit* Imperator, quem venerantes admiremur, tum ob alia quæ lege illa continentur, tum præcipue, quod non solum religionis libertatem indulgeat, sed & æternas illas leges a Deo latas non minus perite, non ille (*Imperator scilicet*) per Jovem, (*elegans hæc ἀναδίπλωσις seu ἐπίζευξις est dicenda, non intellecta præcipue decepit interpretem*) quam vetus ille Empedocles explicet. Hactenus Mericus Casaubonus. Sane hæc mihi verisimiliora etiam visa verborum Themistii expositio, quam quæ novissime ad illum locum allata a doctissimo editore his verbis: *Quovis ego pignore contenderim voces eas quæ proxime has ἢ Φαυλότερον Ἐμπεδοκλέους sequuntur, οὐ, μὰ Δία, ἐκεῖνον τὸν παλαιὸν, inutile quoddam glossema esse, qualia sane multa in Themistii textu irrepsisse animadvertimus, nam neque ullo modo cohærent cum oratione reliqua, & iis expunctis nihil admodum hic superest difficultatis aut salebrarum, unde se quisque expedire nullo negotio non possit. Gratulandum enim Imperatori ait ob sancitam in Religione tuenda libertatem, sed ab iis maxime, quorum jura ritusque dijudicat & explanat, nihilo deterius quam Empedocles olim fecisse perhibetur, quem ajunt ut refert Suidas consuetudine Deorum usum didicisse ex iis ὅτῳ τοῖς ἀνθρώποις χαίρουσι καὶ ὅτῳ ἄχθονται, cum cæteri mortales in explicanda Deorum natura & cultu conjectura solummodo & opinione, aut omnino errore ducantur. Ad hunc enim morem Jovianus Augustus, cum intelligat ad veneficia a sacrificiis (Ethnicorum scilicet, quorum ritibus addictum fuisse Themistium certum est) & a religione ad superstitionem facilem prolapsionem esse, sic paganorum ritus secernit a cæteris, ut istos eis condonet, illa interdicat: quod cum sapienter admodum sancitum sit, hos ipsos quorum in rem id maxime cedit, gratulari Imperatori oportet.*

CAPUT XIX.

De BASILIO Magno & Seleucien[si]

S. Basilii Magni ætas & vita. 1. *Scriptores de illo veteres.* 2. *Recen[tiores.] Alii Basilii ultra triginta.* 4. *Editiones Basilii Magni operu[m] tinæ, Græcæ & Græcolatinæ.* 5. *Scripta singula in editionibu[s] colatinis comprehensa, cum variis observationibus.* 6. *S[cripta] Basilii vel quæ sub ejus nomine feruntur, & quæ in editi[onibus] Græcolatinis non exstant.* 7. *Precatio ab H. Hammondo edita. Index eorum ad quos scripsit & quorum in Epistolis memi[nit] Basilius.* 8. *Index Homiliarum & Epistolarum S. Basilii, [a] ptis ordine Alphabetico singularum initiis.* 9. *De Basilio [Seleu]ciensi ejusque scriptis.* 10.

BASILIUS, *magnus* ille Veritatis doctor a) atque Doc[tor] inprimis de Spiritu S. catholicæ Vindex & assertor [...] puus, natus Neocæsareæ, quæ ante Mazaca, in Pontica [Cap]padociæ regione circa A. C. 316. b) parentibus [...] communi tum in illis locis virtutis Magistro c) & *Emmelia* [...] avia *Macrina* dicam, cujus memoria inter sanctos 14. Janua[rii] recolitur, quemadmodum parentum 30. Maji. e) Frater fuit [Gre]gorii *Nysseni*, major natu: & *Naucratii* Monachi, *Petrique* Episco[pi Se]basteni, & *Macrina* † sororis. Eloquentiæ & artium Mag[istros] præclaros habuit Antiochiæ & CPoli *Libanium*, Athenis ubi [...]

a) ὁ μέγας τῆς ἀληθείας διδάσκαλος. Zachariæ Mytilenæo p. 224. ed[it.] [...], ἐγκαλλώπισμα τῆς ἐκκλησίας, S. Athanasio Epist. ad Palladium Presb[yterum] p. 734. ὁ ἔνθεος τῆς οἰκουμένης φωστήρ, Gennadio Epistolæ de prædesti[natione].

b) Vide Acta Sanctor. T. 7. Maji p. 658.

c) ὂν κοινὸν παιδευτὴν ἀρετῆς ὁ Πόντος τηνικαῦτα προὐβάλλετο. Nazian[zenus] Orat. 20. p. 324. Palladia quam matrem memorat Basilius Epist. 366. [non] mater sed cognata quam matris loco veneratus est.

d) Bollandus in Actis Sanctor. T. 1. Januarii p. 952. seq. Meminit aviæ hujus [...] filius Epist. 79 p. 895.

e) Papebrochius T. 7. Act. Sanctor. Maji pag. 242. seq.

†) Vide Nicephorum X. 19. & Nyssenum in elogio Macrinæ.

Pseudo Amphilochius (sæculi IX. scriptor ut videtur) de vita & mira S. Basilii. Dixi de illo lib. V. cap. 11. pag. 505. sed jam partem ejus extremam quæ in Combefisii editione non ex vulgatam ex Codice Vindobonensi a Lambecio VIII. pag. adde pag. 382.

Joannes Damascenus Orat. 1. de imaginibus T. 1. edit. præclaræ quinianæ pag. 327. laudat βίον Βασιλείου τοῦ μάκαρος ... Ἑλλαδ... μαθητοῦ καὶ διαδόχου τῆς ἱεραρχίας *Vitam, B. Basilii scripta Helladio discipulo ejus & successore.* Sed illa jam pridem ine dit, licet partem ejus ex Anastasii Bibliothecarii versione h se se MS. testatur Baronius ad Martyrolog. Rom. ad Cale Januarii.

Simeon Metaphrastes de S. Basilio, (quem Græce MS. testatus est ha bere Heribertus Rosweidus,) & *Græcorum Menæa* 1. Januar.

Gregorius presbyter in vita Greg. Nazianzeni.

Johannes Euchaitensis, *Philotheus* CPol. *Nicolaus Cabasilas*, *Theodorus* ... *chita*, *Matthæus Camariotha* in tres Hierarchas qui sunt Basili Nazianzenus & Chrysostomus, & quorum memoriam junc celebrant Græci 30. Januarii. Ex his solus *Philotheus* editus cæteri MSti adhuc feruntur, ut dixi lib. 5. c. 15. p. 558.

Philostorgius VIII. 11. 12. 13. *Socrates* IV. 26. *Sozomenus* VI. 15. *Tripa* VII. 36. *Nicephorus* X. 17. seq. &c.

Photius Cod. CXLI. seq. Bibliothecæ.

Hieronymi c. 116. *S. E. Theodoreti* IV. 19. & præf. in Canticum *Augu* 1. contra Julian. Pelagianum, *Suidæ*, *Gaudentii* Brix. *Vincentii* L nensis & *Theodori Prodromi* loca S. Basilii operibus a Parisiensi præmissa sunt.

III. Scriptores recentiores.

Jo. Baptista Mantuani de vita S. Basilii libri II. carmine Heroico.

Erasmus lib. XXVIII. edit. Londinensis, Epistola 7. ad Jac. Sadolet quæ loco præfationis præmittitur editioni Græcæ Basilii A. 15 Vide etiam lib. XXIX. Epist. 90. seq.

Oratio de S. Basilio inserta T. 3. declamationum Witebergensi pag. 716. seq.

Godfridus Hermantius (Tillemontii memoriis tunc adhuc ineditis usi in vita Basilii & Nazianzeni Gallice scripta, Paris. 1674. 4. duol Voluminibus. Laudat Baertius eaque usum se profitetur T. 2. A Sanctor. Junii p. 810.

Tillemontius tomo IX. memoriarum Historiæ Ecclesiasticæ, edito Paris. 1703. 4.

Franciscus Baërtius in vita Basilii T. 2. Act. Sanctor. Junii p. 807. seqq.

Matthæus Raderus in viridario Sanctorum p 24. seq.

Omitto velut notiss. Centurias Magdeburgenses Centuria IV. Baroniumque & alios Annalium & Historiæ Ecclesiasticæ scriptores, atque Eliam du Pin Tomo secundo Bibliothecæ suæ & cæteros qui de Scriptoribus Ecclesiasticis egere. Antonius Possevinus in Apparatu sacro etiam de Codicibus scriptorum Basilii manu exaratis qui in Bibl. Augustana, Messanensi & Monachiensi exstant, monet, atque in versiones varias scriptorum Basilianorum observationes complures cum Lectore communicat.

Abrahamus Scultetus parte IV. Medullæ Patrum.

Guil. Caveus in vitis primitivorum Patrum Ecclesiæ, Anglice scriptis, & deinde translatis in linguas Belgicam atque Germanicam T. 2. edit. Germanicæ p. 504--598. Brem. 1704. 4.

D. Theophilus Spizelius in vetere Academia JEsu CHristi p. 73. seq.

IV. *Alii Basilii ultra XXX.*

Basilius *Abbas* S. Lauræ prope Hierosolyma. Vide infra, Maleinus.

Basilius *Achridenus*, vide infra, Thessalonicensis.

Basilius *Amasenus* in Cappadocia Episcopus & Martyr Nicomediæ A. C. 322 de quo Henschenius in Actis Sanctor. T. 3. April. 26. pag. 416. seq. Acta illa fabulosa videntur Valesio pag. 208. ad Euseb.

Basilas sive Basilius arcis Mechææ * atque ab A. C. 336. quo Marcellum in Synodo CPol. depositum constat, *Ancyranus* Episcopus de quo Hieron. de scriptor. Eccles. c. 89. Plura de eo Tillemontius T. 6. memor. Ecclesiastic Cum Arianis non fecisse probat D. Ittigius ὁ μακαρίτης appendice ad lib. de hæresiarchis Seculi I. & II. p. 453. seq.

Basilius *Ancyranus* Episcopus junior qui in Synodo Nicæna II. A. C. 787. Confessionem obtulit quæ exstat T. 3. Concilior. edit. Binianæ pag. 481.

Basilius *Antiochenus* Episcopus A. C. 456. & 457. cujus meminit Nicephorus XV. 19. Simeonis Eremitæ ad eum Epistola apud Evagrium

* Rectius in pluribus Codd. libri Hieronymiani de Scriptoribus Eccles. c. 89. legitur, *artis Medicinæ.* Vide quæ infra p. 347. & ad laudatum S. Hieronymi librum.

grium lib. II. cap. 10. Ad eundem Basilium scripsit Leo Imp. & Leo I. Episcopus Rom. & Baradatus teste Ephraimo apud Photium Cod. 229. sub fin.

Basilius *Aquarum Sextiarum* Episcopus, cujus meminit Honoratus in vita Hilarii Arelat. c. 22.

Basilius junior *Asceta*, cujus vitam scripsit Gregorius ejus discipulus clarus temporibus Leonis sapientis Imp. Exstat in Actis Sanctor. T. 3. April. 26. adde Lambecium VIII. p. 359.

Basilius *Bicantiorum* presbyter, de quo Moschus in prato spiritali cap. 40.

Basilius *Bulgaroctonus* * Imperator ab A. C. 976. ad 1025. de cujus Novellis Constitutionibus dicam libro VI.

Basilius *Cæsareensis* ** junior cujus inediti Commentarii ad Orationes Nazianzeni, Constantino Porphyrogeneto dicati exstant in variis Bibliothecis, ut Coisliniana p. 196. & in tribus Codicibus pag. 298. seq.

Basilius *Chrysostomi* qui ei libros de Sacerdotio dicavit, familiaris, jam Episcopus circa A. C. 372. adeoque a Seleuciensi qui annis sexaginta amplius post floruit, haud dubie diversus, licet aliud visum sit viris quibusdam doctis, secutis Photium Cod. 168. Confer Tillemontium T. 15 memor. Hist. Eccles. p. 340. Et quæ infra in Basilio Raphanensi.

Basilius Irenopolitanus in *Cilicia* Episcopus, a quo Nestoriani dicti Βασιλειανοὶ ut notavit Mich. le Quien ad Jo. Damascenum T. 1. pag. 100. De ejus Historiæ Ecclesiasticæ libris tribus, Photius Cod. 42. Vide quæ dixi lib. V. cap. 4. pag. 114. Ejus opus contra Archelaum Coloniæ in Armenia presbyterum memorat Svidas: contra Joannem Scythopolitam Photius Cod. 107.

Basilius *Confessor*, Episcopus *Cretensis* & dein Thessalonicensis, de quo Bollandus ad Calend. Februar. Tom. 1 p. 242. sq.

Consules Cæcina Decius Basilius *** A. C. 463. & Cæcina Decius Basilius junior Ao. 529. tum Flavius Basilius Ao. 480. & Flavius

* Vide Allatium p. 230. ad Georg. Acropolitam.

** Vide quæ de illo lib. V. c. 13. p. 540. Caveus hunc refert ad A. C. 675. sed junior est Constantini Porphyrogeniti ætate scripsit. A Sambuco vocatur Thessalonicensis, sed ipse se Basilii Cæsarensis κοινωνὸν καὶ ὄνομα, καὶ θρόνον appellat.

*** Ad hunc scribit Sidonius.

Basilius *Nicomediensis* Martyr. Supra in Amaseno. De aliis Basilii tyribus octo vel novem, Baronius ad Martyrolog. Romanu

Basilius *Patricius & praefectus Cubiculi*, cujus Naumachica hacten edita dabo Graece infra.

Basilius *Pegoriota* qui inter Melodos Graecae Ecclesiae laudatur à L Allatio, & qui plura de eo dicet, Rev. Urbano Gotfrido Si

Basilius *Philippensis* cujus homilia in praesentationem B. Virgi templo, MS. Graece in Bibl. Bodlei.

Basilius *Pisidiae* Episcopus, Iconomachus, in quem invehuntur I Synodi VII. actione 1. T. 1 Binianae edit. A. 1618. p. 482.

Basilius *presbyter*, cujus vita auctore incerto in T. 3. Act. Sanctor. 22. pag 380. Latine, & Graece ad Voluminis calcem.

Basilius patricius & *praefectus Praetorio* sub Rege Odoacro. Vide I nium ad A. C. 483. n. 10. seq.

Basilius *Raphanensis* in Syria Episcopus qui A. C. 381. Synodo subscripsit. Hunc Basnagius ad A. C. 382. 6. putat esse illu Chrysostomus libros de Sacerdotio inscripsit.

Basilius *Russiae* Imperator cujus Epistolam de translatione reliqui suae Matris allegat Allatius contra Hottingerum p. 177. seq.

Basilius *S. Sabae* Archimandrita Romae, ad quem Theodori Studita stola 35. Libri I.

Basilius *Seleuciensis* de quo infra hoc capite.

Basilius Episcopus *Sycomazanus* (al. *Sycaminanus*) qui interfuit Sy CPol. sub Menna A. C. 536.

Basilius *Sykei* Episcopus, qui interfuit Synodo septimae sive Nica A. C. 787. celebratae. Vide T. 3. Binianae edit. p. 515.

Basilius Achridenus, ArchiEpiscopus *Thessalonicensis* cujus respon Epistolam Hadriani IV. Papae in jure Graeco Rom. p. 307. & Allatium de consensu p. 658. & post Jo. Zonaram in Can Concilior. 783. Ejusdem Basilii ad quaestionem de conjugio rum fratrum cum amita consobrini à magno Dyrrachii Sa rio propositam exstat in jure Graeco Rom. p. 309. & 408.

Basilius *Trajanopolitanus* in Thracia, qui interfuit Concilio Ch donensi.

V. Editiones Operum Basilii Magni.

GRAECAE.

Basil. 1532. fol. cum praef. Erasmi, apud Froben. In hoc edit

Denique Franciscus Combefisius tum in Ecclesiaste Græco Paris. 1674. forma octava majore, tum in Bibliotheca Concionatoria ibid 1662. fol. varias Basilii Homilias Latine à se vel recensitas vel de integro versas Latine edidit.

Germanicè.

Ingolstad. 1591. fol. Schvveikhardo Comite Hellensteiniensi interprete.

GRÆCOLATINÆ.

A. 1618. *Paris.* fol. 2. Vol. ex officina Nivelliana. Hæc insignis & nitida, emendataque editio recensetur à Philippo Labbeo T. 1. de scriptor. Eccles. p. 177. seq. & ab Hendreichio in pandectis Brandenburgicis, sed qui multa confuse ac falso de editionibus Basilii scriptorum tradit. Qvi hanc Parisiensem editionem curarunt Fronto Ducæus & Fed. Morellus, testantur se usos editione Græca Anni 1551. collata cum MSS. à Richardo Montacutio. Ducæi notæ, quibus versiones passim castigantur, implent in Appendice Tomi II. paginas 118. hinc succedunt exiguæ Federici Morelli pag 119-126.

1638. *Paris.* fol. 3. Vol. minus nitida, minusque emendata, neque ulla re alia auctior. Hanc recenset Casimirus Oudinus in supplemento de Scriptoribus Eccles. p. 42. seq. qvi etiam novam sciagraphiam subjicit ordinis quo ipse opter opera S. Basilii recudi, ut primo tomo Homiliæ, altero libri & tractationes, tertio Epistolæ, Liturgia & alia quædam in prioribus non obvia exhibeantur.

Novam Basilii operum editionem molitus pridem fuit *Franciscus Combefis*, cumqve edendi ipsius vasti operis occasio deesset, castigationes saltim suas ex variis Codicibus MSS. & observationes varias ad paginas editionis Paris. 1618. vulgare instituit, variaque inedita S. Basilii monumenta passim inseruit. Sed A. 1679. 23. Jun. ætat. 74. operi immortuo Combefisio observationes illæ eodem adhuc anno publicatæ, & Archi Ep. Parisiensi Francisco Harlæo inscriptæ sunt à Vincentio le Fevre, Ord. Præd. qui sub nomine Pauli de Goleter latere voluit. Titulus Operis est: *Basilius Magnus ex integro recensitus, textus fide optimorum Codicum ubique castigatus, auctus, illustratus, emendatus, versiones recognitæ* &c. Paris. 1679. 8. duobus Vol.

Me-

Memini & *Wilhelmum Ernestum Tentzelium* τὸν μακαρίτην, multis annis, & beatissimum desideratissimumque *Godfr. Olearium* nostrum aliquando de nova Basilii editione concinnanda cogitasse, & in eam rem varia collegisse subsidia, sed utriusque doctos conatus properans fatum antevertit.

Novam nunc S. Basilii editionem eruditi Monachi Benedictini, quibus tot praeclarissima monumenta Ecclesiastica debemus, jubent exspectare ab insignibus sodalibus suis *Juliano Garnerio, Francisco Faverollio & Jo. Jacobo Raverdus*, postquam ille qui ex eodem ordine ornandae huic spartae praefectus antea fuerat, *Jacobus Lopinus*, jam A. 1693 29. Dec. fatis concessit.

VI. Basilii Magni scripta quae exstant, in utraque edit. Graecolatina Paris.

1. Εἰς τὴν ἑξαήμερον, *in Hexaëmeron Homiliae IX.* Ex his pleraque ad verbum expressit *S. Ambrosius* libris VI. a) in Hexaëmeron, qui etiamnum supersunt. *Easdem* Eustathius *sive* Eustachius (Afer) *vir disertissimus ita transtulit in Latinum, ut ingenium doctissimi viri* (Basilii) *facundiae suae viribus aequiparasse videatur. qui usque ad hominis conditionem novem libros tetendit*, ut notat Cassiodorus cap. 1. divinar. Lect. Quae versio sorori *Syncleticae* Diaconissae b) ab Eustathio dicata & memorata etiam Sigeberto Gemblacensi c. 21. de S. E. & Bedae sive Junilio praef. in Genesin, prodiit Nicolao Fabro curante, exstatque in Bibliotheca Patrum Paris. 1654. Tomo I. atque in Latinis S. Basilii editionibus novissimis.

Eugenii quoque *Exigui* versionem Clariss. Caveus & ante eum Possevinus & Elias du Pin memorat. Sed vereor ne Greg. Nyssenus quem a Dionysio latine redditum constat, memoriae eorum obversatus; vel, ut B. Doctori meo Tho. Ittigio observatum, ver-

a) Homilia *prima* Basilii respondet primis sex libri Primi Ambrosii capitibus, *secunda* capitibus reliquis quatuor ejusdem libri. *Tertia* libro integro secundo. *Quarta* capitibus quinque & *Quinta* caeteris duodecim tertii libri. *Sexta* libro quarto, *Septima* libri quinti capitibus prioribus undecim. *Octava* posterioribus. *Nona* denique libro sexto.

b) Haec Syncletice, cujus ut aequalis suae Sedulius in praef. Operis Paschalis meminit, non confundenda cum S. Syncletice antiquiore, de cujus vita dixi inter scripta S. Athanasio supposita lib. 5. cap. 2. n. 84.

ba Tilmanni non recte intellecta illos induxerint, ut Basilium quoque ab eo versum affirmarent. Inter recentiores primus Basilium interpretatus est Latine *Johannes Argyropylus*, cujus versio in operibus Basilii A. 1564. fol. Latine Basileæ vulgatis, & à *Godfrido Tilmanno* recognita in cæteris Latinis ac Græcolatinis Basilii editionibus occurrit.

Hinc *Joachimus Perionius* Paris. 1552. in cujus interpretatione plura notat ac reprehendit Possevinus Tom. I. Apparatus sacri pag. 184. seq.

Jani Cornarii versionem invenies in editione operum Basilii Latina Basil 1552. fol. Eamque passim præfert *Fronto Ducæus* in notis ad hoc Basilii opus.

Victorini Strigelii interpretatio separatim lucem vidit Lipsiæ 1566. 8. Laudant Basilium in Hexaëmeron certatim veteres, Nazianzenus, c) Nyssenus, d) Hieronymus, e) Photius, f) Svidas, g) aliique. Ante Basilium in Hexaëmeron qui scripsere, temporis injuria interciderunt omnes præter Philonem Judeum, ut Rhodon Tatiani discipulus, Hippolytus & Origenes Hieronymo laudati, Justinusque Martyr & alii complures quos Anastasius Sinaita h) commemorat. Post Basilium scriptores hujus argumenti tulere ætatem Græci scriptores Nyssenus, Eustathius, Anastasius, Johannes Philoponus.

Homilia X. & XI. de opificio hominis, quæ velut Basilii in Græcis editionibus pluribusque MSS. ut in Cæsareo apud Lambec. III. p. 122 & in versionibus Cornarii, Perionii, Strigelii, atque in latinis Basilii editionibus plerisque è Wolfg. Musculi Argyropulum supplere studentis interpretatione subjiciuntur, in Græcolatinis omissæ sunt, quoniam multi veterum testantur Basilium non ulte-

c) Nazianzenus Orat. 20. in S. Basilium: ὅταν τὴν ἑξαήμερον αὐτοῦ μεταχειρίζωμαι, μετὰ τοῦ κτιστοῦ γίνομαι.

d) Nyssenus in Hexaëm. T. I. pag. 5. cum dixisset se neutiquam velle ἀντιδογματίζειν τῷ ἁγίῳ Βασιλείῳ περὶ τῶν κατὰ τὴν κοσμογονίαν αὐτῷ φιλοσοφηθέντων, subjungit: ἀλλ᾽ ἐκεῖνα μὲν κεκρατήσθω, καὶ μόνης τῆς θεοπνεύστου διαθήκης τὰ δευτερεῖα φερέσθω.

e) Hieron. Catalogo c. 116. & Epist. 55. f) Photius Cod. 141. g) Svidas in Βασίλειος. Vide & Socratem IV. 26.

h) Anastasius 7. in Hexaëm cujus verba Græce produxit V. C. Michaël le Qvien ad Damascenum T. I. pag. 174. Alium ex libro I. Fronto Ducæus in limine notarum ad Basilium.

ulterius progressum, nec de hominis structura tractasse. Tamen illas post longum morbum à Basilio revera additas, eique adeo vindicandas esse contendit *Franciscus Combefisius*, qui eas è MSS. emendavit & supplevit, & cum argumentis quæ in Codice Regio præfiguntur in capita distinctas addita nova versione sua notisque dedit T. 1. Basilii recensiti, pag. 418. seq. subjuncta etiam pag. 524. *homilia de paradiso*, quæ inter diversas est trigesima & T. 1. pag. 625. edit. Græcolat. A. 1618. legitur. Certe Homiliam X. & XI. à Greg. Nysseno adjunctas Basilii operi non esse, docet luculentus quem ab eo supplementi Basiliani loco habemus liber de opificio hominis, & inter cujus opera illæ duæ Homiliæ T. 1. pag. 139. 153. leguntur cum versione *Petri Francisci Zini*.

I. ὁμιλίαι *Homiliæ XVII. in Psalmos*. Hoc est præter unam in Psalmi I. initium, procemii loco præmissam, singulæ in Psalmum VII. XXIX. * XXXII. XXXIII. XXXVII XLIV. XLV. XLVIII. LIX. LXI. & binæ in Psalmum XIV. XXVIII. CXIV. Illa quam procemii loco præmissam dixi, ex *Rufini* versione solet præfigi Latine *S. Augustini* Enarrationi Psalmorum, etiam in novissima editione ab eruditis Monachis Benedictinis curata, Tomo IV. Homilias universas septendecim Latine vertit *Godfridus Tilmannus*, cum cujus interpretatione exstant in Græcolatinis & postremis latinis Basilii editionibus. Ante Tilmannum easdem transtulerant *Raphaël Volaterranus* cujus versio legitur in latinis quibusdam editionibus ut Basileensi 1565. fol. & *Janus Cornarius*, quæ occurrit in editione Latina Anni 1552. Plura ex his homiliis afferuntur in Catena Græcorum Patrum ad Psalmos Corderiana, nonnulla etiam præterito Basilii nomine.

II. Homiliæ diversi argumenti XXXI.

Περὶ νηστείας *de jejunio*. Incipit: σαλπίσατε, φησιν, ἐν νεομηνίαις. Vertit *Erasmus*. ** Solita hæc homilia in Græcorum Ecclesiis legi

* Secundum Hebraicum editionem in Psal. 7. 15. 29. 30. 33. 34. 38. 45. 46. 49. 60 62. & 116.

** Fallitur Labbeus qui T. 1. de Scriptor. Eccles. p. 177. homilias XXXI. Erasmo interprete exhiberi scribit, cum duas tantum priores Erasmus verterit. Erasmi versionem, non Galesinii servarunt editiones Latinæ & Græcolatinæ operum Basilii. Homiliæ octo Basilii ex versione *Antonelli Arcimboldi* prodierunt Latine Mediolani 1569. 4. sed illæ jam mihi non sunt ad manus, uti nec Gallica *S. Supplicii* (Paris 1580. 8.) nec e Italica *Galeazzi Sessa* interpretatio.

legi Dominica Quadragesimæ sive in εἰσβάσει τῶν νηστειῶν. Separatim prodiit Græce Helmstad. 1666. 4.

2. Περὶ νηστείας *de jejunio, secunda.* Incipit: Παρακαλεῖτε, φησὶν, ἱερεῖς τὸν λαόν. Vertit idem *Erasmus.* Lecta hæc homilia in Græcis Ecclesiis * τῇ παρασκευῇ τῆς τυρινῆς sive feria sexta post Cineres. (al. pridie diei Cinerum) Prodiit Græce cum priore Lovan. 1563. 4. Paris. 1579. 8. & ex interpretatione *Erasmi* Friburg. 1532. & ex *Petri Galesinii* versione Rom. 1567. 4. & Monachii 1613. 12.

3. Εἰς τὸ, πρόσεχε σεαυτῷ. *In illud*: Deut. XV. 9. *attende tibi ipsi.* Incipit: Ὁ λόγου τὴν χρῆσιν δέδωκεν ἡμῖν ὁ κτίσας ἡμᾶς ὁ Θεός. Vertit præter *Franciscum Craneveldium* Lovan. 1534. 8. *Godfridus Tilmannus*: atque in Ecclesiaste suo Græco *Franciscus Combefisius.* Allegat S. Maximus ad Dionysium Areopag. T. I. p. 29.

4. Περὶ εὐχαριστίας *de gratiis DEo agendis.* Incipit: ἠκούσατε τῶν ῥημάτων τοῦ Ἀποστόλου. Vertit *Godfridus Tilmannus.*

5. Εἰς τὴν μάρτυρα Ἰουλίτταν, *in Julittam* quæ martyrium Cæsareæ subiit. Incipit: ἡ μὲν ὑπόθεσις τῆς ἐκκλησίας. Meminit Martyrologium Romanum 30 Jul. & Svidas in Βασίλειος. Vertit *Godfridus Tilmannus* & ante Tilmannum *Janus Cornarius.* Occurrit & in Ecclesiaste Græco Combefisii.

6. Περὶ πλεονεξίας *in illud Lucæ XII.* 18. Destruam horrea mea &c. *De avaritia.* Incipit: διπλοῦν τὸ εἶδος τῶν πειρασμῶν. Ante *Cornarium* vertit *Raphael Volaterranus*, cujus interpretatio in Græcolatinis editionibus hinc inde emendata à Frontone Ducæo. Volaterrani versio Homiliarum Basilii lucem vidit apud Ascensium Paris. 1520. fol. Colon. 1531. fol.

7. Πρὸς τοὺς πλουτοῦντας sive κατὰ πλουτούντων *in divites* ad Luc. XVIII. 22. Incipit: Εἴρηται καὶ πρώην ἡμῖν. Vertit *Volaterranus*, & *Cornarius.*

8. Ἐν λιμῷ καὶ αὐχμῷ *tempore famis & siccitatis* dicta homilia *in divites avaros.* Incipit: λέων ἐρεύγεται. Vertit *Volaterranus* & *Cornarius.*

9. ὅτι οὐκ ἔστιν αἴτιος τῶν κακῶν ὁ Θεός. *Quod DEUS non est auctor malorum.* Incipit: πολλοὶ τῆς διδασκαλίας εἰ τρόποι. Verterunt *Volaterranus & Cornarius.* Vidi & Gallicam versionem excusam Rothomag. 1584. 8.

16. Κατὰ

† Vide Combefisii Basilium recensitum T. I. p. 85. 91. τυρινὴ Græcis, quæ Latinis Dominica Quinquagesimæ, ut Allatio, Cangioque notatum.

Basilii restituti pag. 182. ait Chrysostomi in Barlaamun quam comparere, fefellit eum memoria, exstat enir Operum Chrysostomi edit. Ducæi p. 783. & T. 5. Savil. atque incipit: *συνεκάλεσεν ἡμᾶς εἰς τὴν ἱερὰν ταύτην ἑορτὴν ι νήγυριν ὁ μακάριος Βαρλαάμ.*

19. *Εἰς μάρτυρα Γόρδιον, in Gordium Martyrem*, militem Cæsari Incipit: *νόμος ἐστὶ φύσεως ταῖς μελίσσαις.* Verterunt *Vo nus* & *Cornarius.* Meminit Martyrologium Romanum Damascenus in parallelis & Svidas in *Βασίλειος.* Exstat Latine apud Bollandum & Surium ad 3. Januar. ex Vola versione.

20. *Εἰς τοὺς ἁγίους τεσσαράκοντα μάρτυρας, in XL. sanctos Martyre* cipit: *Μαρτύρων μνήμης τίς ἂν γένοιτο κόρος τῷ φιλομ* Meminit Martyrologium Rom. 9. Martii, Damascenus in lel. & Svidas in *Βασίλειος.* Græce cum nova versione notis edidit *Gerhardus Vossius* ad Gregorii Thavmaturgi c pag. 75. Moguntiæ 1604. 4. & *Simon Stenius*, Heidelberg. 16 Vertit & *Petrus Morinus*, inter cujus opuscula Latine vidit l Paris. 1675. 12. pag. 226. Ante Morinum, Vossium, Steniu verterunt *Cornarius*, & cujus versio apud Surium ad 9. M & in Græcolatinis Basilii editionibus exstat; *Volaterranus.* versionem exhibent Acta Sanctor. T. 2. Martii p. 25.

21. *ῥηθεῖσα ἐν Λακίζοις*, Homilia *dicta in Lacizis*, in aliquot Scri loca & de personis non acceptandis, fugiendaque ira, i & avaritia. Incipit: *ἀνταγωνίζεται ὁ ἐχθρός.* Verterunt *terranus* & *Cornarius.* Citat aliquoties Damascenus in paralle

22. *Περὶ ταπεινοφροσύνης, de humilitate.* Incipit: *ὤφειλεν ἄνθρωπ τῷ περὶ Θεῷ δόξῃ μεμνηκέναι.* Verterunt iidem.

23. *Περὶ τοῦ μὴ προσηλῶσθαι τοῖς βιωτικοῖς, non adhærendum esse rel cularibus, & de incendio extra Ecclesiam orto.* Incipit: *ἐγὼ μὲ* Verterunt iidem, *Volaterranus* & *Cornarius.*

24. *Πρὸς τοὺς νέους, ὅπως ἂν ἐξ ἑλληνικῶν ὠφελοῖντο λόγων. Ad lescentes* (consobrinos) *de gentilium libris cum fructu legendis.* cipit: *πολλά με τὰ παρακαλοῦντά ἐστι.* Eximiam hanc di tionem præter *Volaterranum*, *Cornariumque* verterunt 1.) *bardus Aretinus*, cujus interpretatio Colutio Salutato dicata loci annique nota ante duo circiter sæcula prodiit in 4.

eam recudi curavit *Christianus Daumius* ὁ μακαρίτης in Homiliis Patrum in festum Nativitatis Christi, Cygneæ 1670. 8. Prodiit & cum versione & notis *Christiani Wilhelmi Caleni* Helmstad. 1669. 4. Alias item binas editiones Helmstadienses hujus Orationis A. 1600. & 1645. 4. Daumius memorat, quas non vidi. Argumenta quibus hanc Homiliam Basilio abjudicat celeberrimus Caveus, non videntur mihi tam explorata, ut illis assentiri Lector debeat.

26. Εἰς τὸν ἅγιον μάρτυρα Μάμαντα. In S. Martyrem Mamantem. Incipit: οὐκ ἀγνοῶ τὸ μέγεθος. Meminit martyrologium Romanum 17. Augusti, & in Parallelis Jo. Damascenus. Verterunt *Volaterranus* & *Cornarius*.

27. Κατὰ Σαβελλιανῶν καὶ Ἀρείου καὶ τῶν Ἀνομοίων. *Contra Sabellianos, Arium & Anomœos*. Incipit: μάχεται Ἰουδαϊσμὸς Ἑλληνισμῷ. Verterunt iidem.

28. Περὶ μετανοίας. *De pænitentia*. Incipit: τὸν τῆς μετάνοιαν ἀναιρεῖν τολμώντων. Verterunt iidem *Volaterranus* & *Cornarius*.

29. Πρὸς τοὺς συκοφαντοῦντας ἡμᾶς, ὅτι τρεῖς θεοὺς λέγομεν. *Ad eos qui nos calumniantur ac si tres Deos doceremus*. Incipit: μεγάλη παράκλησις ψυχαῖς. Vertit *Janus Cornarius*, cujus interpretatio servata in editionibus Basilii Græcolatinis.

30. Εἰς τὸν Παράδεισον. *De paradiso* ad. Genes. II. 8. Incipit: νενόημεν ἀξίαν θεοῦ φυτείαν. Vertit *Cornarius*. Recensitam a se & in capita distinctam exhibet cum versione sua *Franc. Combefisius* Basilii sui T. I. p. 525. velut postremam homiliarum in Hexaëmeron.

31. Περὶ τοῦ αὐτεξουσίου *de libero arbitrio*. Incipit: ὅτι ἐνυπάρχει ὁ θεῖος νόμος. Vertit *Cornarius*. Prologus Asceticus apud Combefisium p. 106. 119. Basilii sui recensiti.

Homilias Basilii *Gallice* vertit, additis Asterii Homiliis *Franciscus Bellegardeus*, Paris. 1693. 8.

IV. Περὶ βαπτίσματος, *de Baptismo* & de officiis baptizandorum baptizatorumque *libri tres*, quorum *secundus* continet responsionem ad tredecim quæstiones: *tertius* vero brevior male in editis pag. 670. secundo præmittitur. Vide Combefisium Basilii restituti Tom. pag. 249. Vertit *Wolfgangus Musculus*, Basil. 1540. cujus versio in Græcolatinis editionibus exstat a Ducæo castigata. Et *Janus Cornarius*.

V. Περὶ

V. Περὶ τῆς ἐν παρθενίᾳ ἀληθῦς ἀφθορίας. *De vera virginitate* ad Letöium (Λητόϊον) Episcopum Melitensem. Vertit *Ambrosius Camaldulensis*. Venet. 1530. 8. Licet vero B. Dorsheus noster in Indice iniqvitatis pag. 173. sq. & ex ipsis etiam Rom. Ecclesiæ addictis Natalis Alexander & alii libellum de virginitate Basilii esse negent, tamen illi vindicat hoc scriptum Svidæ etiam memoratum Combefisius testimonio Nazianzeni, qui Orat. 20. de Basilio pag. 358. τὰ ἔγγραφα ipsius de Virginibus διατάγματα commemorat. Letoius ille laudatur a Theodorito IV. 11. Hist.

VI. Ἑρμηνεία sive (ut alius Codex) ἐξήγησις *in XVI. primo capita Esaiæ Prophetæ.* Vertere cœpit *Erasmus*, sed non progressus est ultra procemium. Basil. 1510. 4. Cætera a *Godfrido Tilmanno* Paris. 1556. fol. translata sunt, qui in Apologia præmissa hoc opus adversus Erasmi dubitationes Basilio vindicat testimoniis S. Maximi, Simeonis Metaphrastæ, Antonii Melissæ & Johannis Damasceni. Confer V. C. Michaëlem le Quien in notis ad Damascenum T. 1. pag. 366. & Natalem Alex. Sec. IV. pag. 140. qui Tarasii CPol testimonium addit atque Oecumenii. Tamen Johannes Drungariensis procemio Catenæ MS. Patrum Græcorum testatur jam olim fuisse dubitatum sitne hoc opus Basilii, nec ne. Καὶ τῦτο δὲ καταδηλον ποιῶ τοῖς ἐντυγχάνουσιν, ὡς ὁ ἐν ἁγίοις Βασίλειος μέρος τι τῆς ἐν χερσὶ προφητείας ἡρμήνευσεν. Ἡ' τις ἑρμηνεία παρὰ πολλοῖς ἀμφιβάλλεται. Etiam hodie a multis inter dubia opera censeri monet eruditissimus Montfauconus præf. in Eusebium ad Esaiam pag. 350. *Hodiernis porro scriptoribus hæc dubitandi caussa est, silentium nempe Hieronymi, qui cum in omnes quotquot antea Hesaiæ interpretes egerant, accurate recenseat, ne γρῦ quidem de Basilii commentario habet. Græcis autem hinc haud dubie suspicio nascebatur, quod stylus Commentariorum Basiliani longe absimilis videatur. Rem mittimus nostris qui Basilii operum editionem novam adornant.* Cæterum quæ ab Erasmo versa sunt & *visio prima* a Tilmanno inscribuntur a p. 792. usque ad verba pag. 808. c. ὑπόθεσις τῦ βιβλίϋ ἡ φανερὰ καὶ αὐτόθεν ληπτή. Ἐπειδὴ κατὰ χρόνυς γέγονεν ὁ προφήτης, cum Commentario in Esaiam nihil habent commune, licet illi præmittuntur etiam in aliis Codicibus, ut Colbertino 2596. * (olim Thuanæ Bibl.) sed in quo male commentarius ille

* Vide Montfauconium l. c. p. 348.

ille *Eusebio* tribuitur. Ex allato autem Joannis Drungariensis testimonio constat etiam, non totum Esaiam sed partem tantum ejus prophetiæ a Basilio illustratam commentario fuisse, ut necesse sit errasse Tilmannum, qui sibi persuasit Erasmum ex Grocini Bibliotheca commentarios Basilii in integrum Prophetam attulisse, nimis enim leve est quod adjungit argumentum: *alias fuerat dicturus in quot se extenderet capita.* Novam ex integro versionem hujus operis a viro aliquo docto ac probo parari optat Combefisius, qui plura in Tilmanni versione reprehendit atque castigavit T. 1. Basilii restituti pag. 417. In Epistola 80. Basilii ad Eustathium Medicum * nihil contrarii de Pythonissa Endorea affirmari iis quæ in commentario ad Esaiæ VIII. p. 1025. de illa disputantur, quilibet intelliget qui cum Allatio pag. 447. ad Eustathium de Engastrimytho observaverit verba in Epistola Basilii, ψυχαγωγῦσα τὸν Σαῦλ, significare: *quæ Saulis animum μαγγανείαις* suis *moverat* non: *quæ Saulem ab inferis evocavit.*

Hactenus *tomus primus* Operum Basilii in editione Græcolatina Nivelliana Anni 1618. a quâ recentior Anni 1638. differt in hoc, quod commentarios in Esaiam ponit primo loco in Tomo secundo, & primum vicissim claudit libris adversus Eunomium, quos Nivelliana jussit in Tomo secundo familiam ducere.

VII. ἀντιῤῥητικὸς τῦ ἀπολογητικῦ ** τῦ δυσσεβῦς Εὐνομίυ; *Adversus Apologiam impii Eunomii Antirrheticus, libris quinque T. 2. p. 1.* Egregios libros vocat Hieronymus c. 116. Catalogi, & Græcus Hieronymi interpres atque Svidas ἐξαιρέτυς λόγυς Laudat etiam Photius Cod. 137. 138. ubi Eunomii ἔκθεσιν & ad Basilii libros responsionem in tres † distinctam λόγυς sed post illius mortem demum in vulgus datam commemorat. Ex his Basilii libris tres priores accuratiorem argumentorum Eunomii confutationem continent, quibus quartus deinde & quintus veluti spicilegium quoddam †† a Ba-

* Non Basilii sed Nysseni esse illam Epistolam scribit Natalis Alex. de qua infra.

** Hanc Eunomii Apologiam exhibeo infra integram Græce & Latine.

† Philostorgius VIII. 12. quinque libros Eunomii memorat, aitque Basilium primo lecto βαρυθυμήσαντα λιπεῖν τὸν βίον. Quod postremum mendacii arguit Photius, hæc e Philostorgio referens.

†† Ita malim quam quod Petavius pag. 107. dogm. Theol. de SS. Trinitate: *Nimirum quartus ille liber & quintus tumultuariam locorum argumentorumque silvam & materiam nondum absoluti operis continent. Quo minus admirandum est quædam ibi esse aliter atque in cæteris meditatis elaboratisque scriptis ab eodem auctore prodita.*

Basilio adjuncti, excutiendis quæ forte superessent locis, argumentis ac minutiis. Neque enim assentior iis, qui hos binos posteriores Basilio abjudicant, nulla certa ratione nixi. Nam & in MSS. Codicibus quam plurimis sub Basilii nomine prioribus sub titulo ἀντιῤῥητικῶν κατὰ Εὐνομίου * juncti habentur, & a Græcis sub Basilii nomine ** laudantur, quorum merito plus se tribuere testimonio ait Rich. Simon. lib. 3. Hist. Criticæ N. T. pag. 107. quam Erasmi, Abr. Sculteti & aliorum quorundam censuris parum firmiter colligentibus. Græce primum prodiere tres primi in editione operum Basilii Veneta 1535. fol. posterioribus duobus additis in edit. Basil. 1551. a Jano Cornario. Latine vertit universos quinque *Georgius Trapezuntius*, cujus interpretatio servata in plerisque Latinis Basilii editionibus, & in utraque Græcolatina Parisiensi. Nonnulla in hac versione reprehendit Jac. Billius quæ in Possevini apparatu possunt videri. Longe plura Ducæus & T. 2. Basilii recensiti Combefisius. *Jani Cornarii* interpretatione quinque librorum legitur in editione Latina Basileensi A. 1552. fol. Denique cum versione sua tres & quartum extrema parte truncum vulgavit *Theodorus Beza* adjunctos Athanasii Dialogis V. de Trinitate, Anastasii & Cyrilli explicationi fidei & Phœbadio. 1570. 8. apud H. Stephanum. Liber tertius ex Trapezuntii versione extat T. 2. Conciliorum edit Colon. 1538. fol. In tertii libri exordio locum a Græcis corruptum notavit Possevinus Bibliothecæ selectæ VI. 16. & Allatius de processione Spiritus S. capite 20. pag. 114. seq. Confer Johannis Vecci capita de processione Spiritus S. in Tomo I. Græciæ orthodoxæ Allatii pag. 225. seq.

III. Περὶ τοῦ ἁγίου Πνεύματος, *de Spiritu S. liber ad Amphilochium* Iconii in Lycaonia Episcopum pag. 142. in capita triginta divisus atque inde τριάκοντα κεφαλαίων nomine a Joh. Damasceno in libro 1. & 2. & 3. de imaginibus, allegatus quem Basilius scripsit occasione *** Aëtianorum Spiritum S. rebus creatis impie accensentium. Latine vertit *Erasmus*, cujus interpretatio prodiit Basil. 1532. 4. Paris. 1532. 8. 1580. 8. inque editionibus Basilii

& T. 8.

* Vide Combefisii Basilium recensitum T. 2. p. 27.

** Vide Ducæum in limine notat ad lib. 1. contra Eunomium.

*** Vide ... Benedictionum ad S. Ambrosium T. 2. p. 647.

& T. 8. Operum Erasmi legitur, Vertit & *Cornarius* in edi Basilii Latina Basil. 1552. fol. Porro non modo censeo falli qui istum librum vel partem ejus postremam, Erasmum s Basilio abjudicant, aut suspectam habent, sed etiam inte cherrima illum esse Basilii monumentorum haud dubito. gisque audiendum Casaubonum Exerc. XVI. ad Baron. nu & 43. p. 459. & 490. cui addes Theophilum Raynaudum p erotematum de bonis & malis libris, Natalem Alex. Se c. 6. articulo 19. atque Allatium contra Creyghtonum p. 510 *Liquet ex Basilii peroratione*, inquit Combefisius (qui pluribus hunc librum emendat, illustratque, & Erasmi versionem eme T. 2. Basilii recensiti p. 84. *librum hunc quasi in mysterio creditum philochio, ea lege ne in vulgus ederetur, ne quid inde amuli in emngr constituerent: quo factum est, ut is obscurior antiquis manserit, non illi auctoritatis quicquam decedat; inter pracipuas Basilii lucubrat merito numerandus.* Plura in Erasmi versione etiam castigav Joh Billius, quæ Possevinus in Apparatu excerpsit.

IX. *Ἀσκητικά, Ascetica* ubi 1.) *προδιαλαλία καὶ διάγνωσις τῶν ἀ τικῶν ὑποτυπώσεων* * *pravia allocutio ac dignotio Asceticarun formationum*, sive *prologus* qui incipit, *μεγάλα μὲν ἡ βασιλ* pag. 228. Exstat etiam in Latinis quibusdam Chrysostomi tionibus.

2.) Παραίνεσις περὶ ἀποταγῆς βίου καὶ τελειώσεως πνευματικῆς. *Ad tatio de abdicando saculo, & spirituali perfectione.* Incipit: Δεῦτε με πάντες. pag. 232.

3.) Περὶ ἀσκήσεως πῶς δεῖ κοσμεῖσθαι τὸν Μοναχόν. *De exercita Monastica, quo se debeat pacto excolere & ornare monachus.* Inc δεῖ τὸν μοναχὸν πρὸ πάντων ἀκτήμονα βίον κεκτῆσθαι. p. 246.

4.) Περὶ πίστεως, *de fide.* Incipit: Θεοῦ τοῦ ἀγαθοῦ χάριτι. p. 249.

5.) Προοίμιον τῶν ἠθικῶν, περὶ κρίματος Θεοῦ. *Procemium ad Ethica, a dicio DEI.* Incipit: Θεοῦ τοῦ ἀγαθοῦ χρηστότητι. p. 257.

6.) Προοίμιον τῶν ἠθικῶν. Aliud *Procemium breve ad Ethica*, de his qu sacris literis vetita jussave sunt. Incipit: τὰ περὶ τῆς ὑγι σης πίστεως. pag. 272.

7. Ἠ

* Sic in MS. Regio prologus ille inscribitur teste Combefisio T. 2. Basilii sui p qui pag. 99. & 106. alios duos prologos è MS. Regio edidit Græce & Latin quibus infra. Monetque addendam hisce Asceticis Epistolam Basilii 411.

7. Ἠθικὰ, *capita Moralia* Christiana ex meris Novi Testamenti dictis contexta & regulis LXXX. sub certis capitibus sive titulis comprehensa. Incipit: ὅτι δεῖ τοὺς πιστεύσαντας τῷ Κυρίῳ μετανοῆσαι πρῶτον. pag. 273. Quanquam vero nonnulla loca scriptorum sacrorum aliter quandoque allegat quam in vulgatis Novi fœderis Codicibus hodie leguntur, tamen intutum fuerit ex eo illa in his corrigere, ut probe observavit Rich. Simon. T. 3. Hist. Criticæ N. T. pag. 111. nam non tantum est quando e memoria citat, sed etiam ad argumentum suum sacrorum scriptorum verba leviter immutata accommodat.

8. Λόγος ἀσκητικός. *De institutione religiosa vitæ.* Incipit: ὁ ἄνθρωπος κατ' εἰκόνα Θεοῦ. pag. 389.

9. Ὑποτύπωσις ἀσκήσεως, καὶ πρόλογος τῶν ὅρων. *Religiosæ vitæ brevis institutio & ad regulas prolusio.* Ita in MS. Regis Christianiss. * inscribitur hoc scriptum, quod in editis non alium titulum habet quam λόγος ἀσκητικός. Incipit: ὁ ἀσκητικὸς βίος p. 397.

10. Ὅροι κατὰ πλάτος. *Regulæ Monachorum fusius disputatæ*, per quæstiones & responsiones LV. Incipiunt: ἐπειδὴ Θεοῦ χάριτι. p. 402.

11. Ὅροι κατ' ἐπιτομήν. *Regulæ breviores*, quæstionibus & responsionibus CCCXIII. Incipiunt: ὁ φιλάνθρωπος Θεός. pag. 505. pridem ante *Fumanum* verterat *Rufinus*, cujus versio exstat in Lucæ Holstenii Codice Regularum Monasticarum, Rom. 1661. 4. parte 1. pag. 95. seq. Alia apud Rudolph. Hospinianum lib 3. de origine & progressu Monachatus p. 69. seq.

12. Ἐπιτίμια, *Pœnæ XI.* in Monachos, & XIX. adversus Monachas delinquentes (εἰς τὰς κανονικάς) constitutæ. Incip. εἴ τις ὑγιαίνων τῷ σώματι. pag. 658.

13. Ἀσκητικαὶ διατάξεις πρὸς τοὺς ἐν κοινοβίῳ καὶ καταμόνας ἀσκοῦντας. *Constitutiones Monasticæ* tam ad Cœnobitas quam ad solitarios. Incip. Τὴν κατὰ χριστὸν φιλοσοφίαν ἐπαγγελλόμενος. pag. 662. Operæ pretium fuerit conferre Codicem Cæsareum de quo Lambecius III. pag. 123. Ascetica hactenus commemorata latine vertit *Adamus Fumanus*, cujus interpretationem Lugd. 1540. fol. apud Gryphium editam deinde recensuerunt Musculus, Tilmannus, Ducæus. Gallice *Godfridus Hermantius* Paris. 1672. 8. Dicitur & ex-

* Vide Combefisium T. 2. p. 155.

exstare editio Græca Constitutionum Monasticarum cum It versione excusa Romæ 1578. 4. apud Franciscum Zaneti quam non vidi. Quamvis autem *Eustathio* Sebasteno a qui dam olim tributa fuisse constat e Sozomeno III. 13. & Nicepl IX. 16. XIII. 29. multique etiam recentiores viri docti de au re dubitant, tamen, ut observat Natalis Alexander, Basilio runtur à Gregorio Naz. Hieronymo, Rufino, Cassiano, J niano Imp. in edicto & Photio Cod. 141. & 191. Confer D notas ad Basilii Tomum II. p. 28. & Billium ad Nazianzeni C XX. nota 60. ubi a Niceta etiam Basilio tribui testatur. Et L becium III. pag. 122. seq. qui memorat scholion Græcum T dori Studitæ, quo Constitutiones Monasticæ Basilio vindica θεσμοὺς ἀσκήσεως vocat Gregorius presbyter in vita Naziam quem una in illis elaborasse innuit. Vide & quæ in utram partem disputantur a B. Joh. Georgio Dorscheo in indice quitatis pag. 22. sqq. & Melch. Cornæo in judicio iniqui Dorscheanæ depulso pag. 19-64.

14. Ἐπιτίμια *Pœna* L. in Monachos & Monachas delinquentes stitutæ. Incipit: εἴ τις ἐξέλθοι τ̃ μοναστηρίε. pag. 731. Inter Basilii scripta reperit, sed sine titulo auctoris *Janus Cornarius*, & tine interpretatus est.

Hactenus Tomus secundus editionis GræcoLatinæ Anni 1638.

X. EPISTOLÆ.

1. *Ad Chilonem discipulum*, πρὸς χίλωνα τὸν αὐτοῦ μαθητήν. Incipit: τηρῶ πράγματος. pag. 735. Vertit *Godfridus Tilmannus*.

2. Νουθεσία πρὸς τοὺς νέους, *admonitio* brevis *ad juniores* Monachos. cipit: μάθε σὺ ὦ μονάζων. pag. 744. Vertit idem *Tilmannus*.

3. Πρὸς μοναχὸν ἐκπεσόντα. *ad monachum qui exciderat.* Χαίρειν οὐ μεν. pag 744. Vertit *Wolfgangus Musculus*.

4. πρὸς μονάζοντα ἐκπεσόντα. *Ad alium Monachum elapsum.* Inc διτ]ός μοι φόβος. pag. 747.

5. πρὸς παρθένον ἐκπεσοῦσαν. *Ad virginem elapsam.* Incipit: νῦν ρὸς ἐκβοῆσαι. pag. 749. Græce & Latine cum Jo Curterii vers prodiit separatim Paris. 1574. 12. Contra has quinque Epis ut Basilio abjudicet multa disputat in indice Iniquitatis B. scheus pag. 114-172.

6.

in Latinis & Græcolatinis editionibus legitur. Obsop... varii verterunt, ut primam statim *Gull. Budæus*, alias *Jacob...* *eraus*, Rhetus, cujus versionem Parisiis 1531. 8. excusam ... Gallico vendi suo tempore notabat Gesnerus, appendice ... bliothecam, edita A. 1555.

Centesimam octogesimam primam inter Canonicas Græcorum ... stolas vertit *Gentianus Hervetus*.

CLXXXII. usque ad CCII. transtulit *Wolfgangus Musculus*, in ed... S. Basilii Latina A. 1565.

CCIII. & CCIV. *Flaminius Nobilius*, A. 1603.

CCV. Basilii neutiquam est, licet sub ejus nomine affertur in ... Concil. Nicæni II. Cæteræ usque ad CCIX. * a Fro... Ducæo additæ sunt ex edit. Epistolarum Juliani Imp. cu... Bonav. Vulcanio Lugd. Batav. 1597. 8.

CCX. ad CCXIV. Græce primus e Codice Augustano vulgara... *vid Hæschelium* ad calcem notarum ad Phrynichum, Au... Vindel. 1601. 4. pag. 130. seq.

CCXV. ad CCCCXVIII. neque Græce neque Latine lucem vid... ante editionem Paris. 1618. in qua exstant cum versione *Ri...* *Montacutii*, qui eas ex Codicibus Anglicis descripsit & cu... versione ad Ducæum misit. Ex editione hac recusæ ad ve... sunt in Græcolatina Anni 1638. Tomo III. Elias du Pin qu... scribit ** postremas Basilii Epistolas ab Hœschelio ... esse, pro Hœschelio Montacutium dicere voluit.

Nonnullas latinorum interpretum hallucinationes emendavi... novissime Epistolas Basilii ordine temporis quo scriptæ sunt ... sit vertitque Gallice Paris. 1693. 12. *lettres de S. Basile le Grand, tr...* *du Grec, disposées en meilleur ordre, avec des notes & les sommaires d...* *lettre.* Interpres *Franciscus de Bellegarde*.

* Epistolam 209. integriorem ex Codice Bigotiano edidit Combefisius T. 2. Bi... censiti p. 368. & ex MSS. Regis Gallicæ Cotelerius Tom. 2. monumentor. E... Græcæ p. 92. & pars eorum quæ annectuntur de Lausotribuno, legebantur in vulgatis ad calcem Epistolæ 208. Etiam illam 209. quæ cum 208. fere integriorem legi in Codice Cæsareo, notaverat Lambecius lib. 5. pag. 24... lib. 8 pag. 485. sq. Epistola 206. est inter Epistolas Juliani duodecima.

** T. 2. Bibl. Scriptorum Eccles. p. 199. edit. Amst.

9. πρὸς Ἀμφιλόχιον ἐπιστολαὶ κανονικαὶ γ' *ad Amphilochium, Icon i Episcopum, Epistola Canonica III.* Canones sive constitutiones LXXXV. de variis rebus in Ecclesia & inter Christianos observandis complexæ. Prima incipit: ἀνόητα, φησὶν, ἐρωτήσαντι. pag. 757. secunda: πάλαι πρὸς τὰς παρὰ τῆς εὐλαβείας σου. pag. 766. & tertia: ἀπὸ ὁδοῦ μακρᾶς ἐπανελθών. pag. 773. Vertit *Gentianus Hervetus*, & has Epistolas & *Theodori Balsamonis* in eas scholia. Paris. 1561. fol. inter alias Patrum Canonicas Epistolas post Canones Apostolorum, Conciliorumque. Prodierunt *Græce & Latine* cum Balsamonis scholiis, Paris. 1620. fol.

Cum scholiis *Johannis Zonaræ* quæ vertit *Antonius Salmatia*, Collegii Ambrosiani Doctor ad calcem Operum Gregorii Thaumaturgi, Macarii Ægyptii & Basilii Seleuciensis, Paris. 1622. fol.

Cum *Balsamonis, Zonaræ* & *Alexii Aristeni* scholiis Græce & Latine inter alias Canonicas Epistolas Conciliorumque Canones edidit, notasque suas addidit *Guil. Beveregius* in magno Synodico sive Pandectis Canonum, Oxon. 1672. fol.

7. Epistolæ ad eundem Amphilochium fragmentum περὶ τῆς τῶν σιτίων διαφορᾶς, *de differentia ciborum.* Incipit: τοῖς δὲ κομψοῖς ἐγκρατίταις. pag. 780. Legitur iterum infra Epist. 410. p. 1171.

Epistola CCCCXXVIII. Fallitur Clariss. Caveus, qui ait editionem Anni 1638. priore Græcolatina Parisiensi Anni 1618. esse auctiorem Epistolis plusquam ducentis quas Rich. Montacutius eruerit. Nam ne unam quidem Epistolam habet quæ non in altera etiam legatur. Ex illis porro 428. exstant in prioribus Basilii editionibus Epistolæ tantum priores CLXXX. * quæ partim a *Vincentio Ofopæo* Græce vulgatæ erant ex illustris Bilibaldi Pirckaimeri Codice (in Bibl. Regis Hungariæ pridem reposito) Haganoæ 1528. 8. usque ad numerum CXLI. Cæteræ a numero CXLII. ad CLXXX. ab *Aldo Manutio* cum aliis variorum Epistolis, Venet. 1499. 4. in qua collectione etiam occurrit 1. 3. 19. 88. & 83. Illa collectio deinde cum latina versione prodiit Genev. 1606. fol. sub falso *Jacobi Cujacii* nomine. Sed alia versio est quæ

 in

* Epistolas editionis Græcæ Basil. 1550. fol. variis locis emendat e codicibus Augustanis Dav. Hœschelius ad calcem orationis Damasceni in transfigurationem Domini, Augustæ Viddraw. 1588. 8. pag. 110-126. longe plures editis daturum se pollicitus.

Epistolam Basilii CCLVII. laudat Nicephorus Gregoras libro XX. E pag. 620.

Hæc de Basilii Epistolis, quibus *οὐδὲν ἄμεινον nihil præstantius* reperiri Svidas, quasque tanquam *κανόνα* & normam τῆ Ἐπιςολιμ χαρακτῆρ☉ commendat Photius Cod. 143. & Epistola 207.

XI. Hactenus Tomus II. in editione GræcoLatina Anni 1618. cui cessit Appendix, in qua primo loco continentur *Sermones XX moralis*, a Simeone Magistro & Logotheta excerpti ex Basilii s ptis, & Centonis in morem compositi λόγοι κδ' ἐκλεχθέν|ες ; Συμεὼν τῆ Μαγίςρυ καὶ Λογοθέτυ ἐκ πασῶν τῶν πραγματειῶ ἐν ἁγίοις πα|ρὸς ἡμῶν Βασιλείυ &c. Simeon ille Magister, etiam Metaphrastes vulgo audit, clarus fuit sub sæculi decimi i tium. Loca Basilii e quibus sermones hi contexti sunt, in m ginibus annotantur.

1. *περὶ ἀρε|ῆς καὶ κακίας, de virtute & vitio.* Incipit: *ὁ μδὺ κύρι ἡμῶν Ἰησῦς Χριςός.*

2. *περὶ διδαχῆς καὶ νυθεσίας, de doctrina & admonitione.* Incipit: *ἐπὶ τοσαύ|αις.*

3. *περὶ ἀγάπης τῆς πρὸς τὸν Θεὸν καὶ τὸν πλησίον. De amore ergi DEum & proximum.* Incipit: *τῆς τῶν βιω|ικῶν.*

4. *περὶ ἐλεημοσύνης. De misericordia & benignitate.* Incipit: *οἱ θ μάζεις τὰ χρήματα.*

5. *περὶ πλύτυ καὶ πενίας. De Divitiis & paupertate.* Incipit: *Φρέατα ἐξαντλύμενα.*

6. *περὶ πλεονεξίας. De avaritia.* Incipit: *ὅταν εἰς οἰκίαν ἀνδρὸς.*

7. *περὶ ἁμαρ|ίας. De peccato.* Incipit: *πολὺν ἀγαπητοί.*

8. *περὶ μετανοίας. De pœnitentia.* Incipit: *διτ|ὸς μοι φόβ☉ ἐ σκηψε.*

9. *περὶ προσευχῆς. De precatione.* Incipit: *χρὴ τὴν προσευχὴν.* E sermo cum *Nicolai Glaseri* versione, junctus duobus libris Chr sostomi de modo orandi DEum, prodiit in ejusdem Glaseri C nosura Pietatis & morum GræcoLatina, Giessæ 1609. 8.

10. *περὶ νηςείας, de jejunio.* Incipit: *ςρατηγοὶ μδὺ εἰς παράταξιν.*

11. *περὶ θανάτυ, de morte.* Incipit: *ὢ τῆ θαύματ☉, ἀγαπη* Hanc ex MSS. Vaticanis vertit & Latine inter opera Ephraii Syri edidit *Gerb. Vossius* T. 1. pag. 200.

Epiſtola 1. ad Nazianzenum de vita in ſolitudine degenda, ex latina *Guil. Budæi* verſione legitur Tomo I. ejus operum. Eadem Græce & Latine cum Grammatica Vocabulorum interpretatione prodiit ſeparatim Pariſ. 1657. 8 Extremam partem (quæ in editis deſideratur) ex MS. Cæſareo Græce dat Lambecius III. p. 149.

Epiſtola 43. a S. Maximo ad Dionyſ. Areopag. T. 1. pag. 27. citatur ut λόγος Baſilii ad fratrem περὶ διαφορᾶς οὐσίας καὶ ὑποστάσεως. Hanc vertit & *Beatus Rhenanus* Pariſ. 1513. Eadem Epiſtola quibusdam locis interpolata legitur T. 2. Nyſſeni velut ipſius ad Petrum fratrem.

Epiſtola 80. legitur inter *Gregorii Nyſſeni* ſcripta T. 2. pag. 438. ſub titulo *de S. Trinitate ad Euſtathium*, cum verſione *Laurentii Sifani*.

Epiſtolam 289. cum verſione ſua notisque primus Græce edidit *Gerh. Voſſius* ad calcem Gregorii Thavmaturgi, Mogunt. 1604. 4.

Baſilii & Libanii Epiſtolas mutuas, una cum aliis ſex vel ſeptem brevioribus Epiſtolis Græce in tironum uſus recudi fuit *H. Stephanus* 1577. 8. inter Epiſtolia, dialogos, Oratiunculas & poëmatia e variis ſcriptoribus collecta.

Baſilii Epiſtolas quasdam edidit quoque Græce *Hieron. Brunellus* S. I. Romæ 8. cum aliis aliorum Patrum ſelectis ſcriptis & Homiliis.

Epiſtolas ſexaginta ex *Jo. Jacobi Beureri* verſione exhibet Abraham Scultetus Tom. IV. Medullæ Patrum pag. 253. ſeq. acceperat autem illas Scultetus a Jano Grutero, quemadmodum Beurero Græcas ex Codicibus Auguſtanis deſcriptas ſuppeditaverat Hœſchelius. In his legitur etiam Epiſtola *ad Apollinarium* * quam in editionibus Baſilii haud obviam Græce deinde & Latine cum altera ad Apollinarem & duplici Apollinaris reſponſoria vulgavit *Cotelerius* Tom 2. monument. pag 84. Pariſ 1681. 4. Idem alias duas antea ineditas ἀνεπιγράφους, unamque item *ad Libanium* & *ad Imp. Theodoſium* unam eodem loco in lucem cum verſione ſua extulit.

Notitiam Codicis MS. Græci Auguſtani, in quo Epiſtolæ CCCXLVIII. habes in B. Antonii Reiſeri indice MStorum Bibl. Auguſtanæ p. 16-20. De Cæſareæ Bibl. Codicibus vide Lambecium lib. 3. pag. 111. 115. 141. &c.

* Ad Apollinarium ſcripſiſſe ſe non diffitetur Baſilius, Laicus ad Laicum. Vide infra indicem eorum ad quos Baſilius ſcripſit, in *Euſtathio*.

Epistolam Basilii CCLVII. laudat Nicephorus Gregoras libro XX. Hist. pag. 620.

Hæc de Basilii Epistolis, quibus οὐδὲν ἄμεινον *nihil præstantius* reperiri ait Svidas, quasque tanquam κανόνα & normam τοῦ Ἐπιστολιμαίου χαρακτῆρος commendat Photius Cod. 143. & Epistola 207.

XI. Hactenus Tomus II. in editione GræcoLatina Anni 1618. cui accessit Appendix, in qua primo loco continentur *Sermones XXIV. morales*, a Simeone Magistro & Logotheta excerpti ex Basilii scriptis, & Centonis in morem compositi λόγοι κδ' ἐκλεχθέντες διὰ Συμεὼν τοῦ Μαγίστρου καὶ Λογοθέτου ἐκ πασῶν τῶν πραγματειῶν τοῦ ἐν ἁγίοις πατρὸς ἡμῶν Βασιλείου &c. Simeon ille Magister, qui etiam Metaphrastes vulgo audit, clarus fuit sub sæculi decimi initium. Loca Basilii e quibus sermones hi contexti sunt, in marginibus annotantur.

1. περὶ ἀρετῆς καὶ κακίας, *de virtute & vitio.* Incipit: ὁ μὲν κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστός.
2. περὶ διδαχῆς καὶ νουθεσίας, *de doctrina & admonitione.* Incipit: εἰ ἐπὶ τοσαύταις.
3. περὶ ἀγάπης τῆς πρὸς τὸν θεὸν καὶ τὸν πλησίον. *De amore erga DEum & proximum.* Incipit: τοὺς τῶν βιωτικῶν.
4. περὶ ἐλεημοσύνης. *De misericordia & benignitate.* Incipit: εἰ θαυμάζεις τὰ χρήματα.
5. περὶ πλούτου καὶ πενίας. *De Divitiis & paupertate.* Incipit: τὰ φρέατα ἐξαντλούμενα.
6. περὶ πλεονεξίας. *De avaritia.* Incipit: ὅταν εἰς οἰκίαν ἀνδρός.
7. περὶ ἁμαρτίας. *De peccato.* Incipit: πολὺν ἀγαπητοί.
8. περὶ μετανοίας. *De pœnitentia.* Incipit: διττός μοι φόβος ἐνέσκηψε.
9. περὶ προσευχῆς. *De precatione.* Incipit: χρὴ τὴν προσευχήν. Hic sermo cum *Nicolai Glaseri* versione, junctus duobus libris Chrysostomi de modo orandi DEum, prodiit in ejusdem Glaseri Cynosura Pietatis & morum GræcoLatina, Giessæ 1609. 8.
10. περὶ νηστείας, *de jejunio.* Incipit: στρατηγοὶ μὲν εἰς παράταξιν.
11. περὶ θανάτου, *de morte.* Incipit: ὦ τοῦ θαύματος, ἀγαπητοί. Hanc ex MSS. Vaticanis vertit & Latine inter opera Ephraimi Syri edidit *Gerb. Vossius* T. 1. pag. 200.

12. περὶ

12. περὶ λύπης καὶ ἀθυμίας. *De mœrore & tristitia.* Incipit: ὅταν ἴδω καὶ τὸ κακὸν ἐνεδυόμενον.

13. περὶ ὑπομονῆς καὶ μακροθυμίας. *De patientia & tolerantia.* Incipit: μηδεὶς ἐξ ὧν ἔπαθε.

14. περὶ μελλούσης κρίσεως. *De futuro Judicio.* Incipit: ὅταν μέλλῃς ἐπί τινα ὁρμᾶν. Hunc quoque sermonem latine a se versum exhibet Gerh. Vossius T. I. operum Ephræmi Syri p. 241.

15. περὶ ἀρχῆς καὶ ἐξουσίας. *De principatu & potestate.* Incipit: καλὸν ἀεὶ, τὸ χεῖρον ὑπὸ τοῦ κρείττονος ἄγεσθαι.

16. περὶ γαστριμαργίας καὶ μέθης. *De ingluvie & ebrietate.* Incipit: μονότροπος ὁ τοῦ Χριστιανισμοῦ βίος.

17. περὶ ὀργῆς καὶ ἔχθρας. *De ira & odio.* Incipit: μέγιστον κατηγόρημα Χριστιανοῦ.

18. περὶ φθόνου καὶ βασκανίας. *De livore & invidia.* Incipit: πολλὴν ἡμῖν ἐμποιεῖ τὴν ἄνοιαν.

19. περὶ σωφροσύνης καὶ ἀκολασίας. *De temperantia & incontinentia.* Incipit: ὁ τῶν Μακεδόνων Ἀλέξανδρος.

20. περὶ ταπεινοφροσύνης καὶ κενοδοξίας. *De humilitate & vana gloria.* Incipit: ἀμήχανον τὸν μὴ καταδεξάμενον.

21. περὶ εὐτυχίας καὶ δυστυχίας καὶ φρονήσεως. *De felicitate ac infortunio:* tum etiam *de prudentia.* Incipit: οὔτε τὰ δεξιὰ.

22. περὶ προνοίας. *De providentia.* Incipit: τοῦ ἐν τῷ προστάγματι.

23. περὶ ψυχῆς. *De anima.* Incipit: τὸ τὴν πᾶσαν ᾠδὴν.

24. περὶ τιμῆς γονέων, καὶ γήρως, καὶ νεότητος. *De honore quo afficiendi sunt Parentes, de Senectute & Inventute.* Incipit: τὸ ἐξεγέρθητι Κύριε.

Prodierunt hi sermones primum Græce e Bibl. Regis Christianissimi, Paris. apud Guil. Morellum 1556. 8. Hinc a *Simone Mailleo* Archiepiscopo Turonensi translati in Latinum sermonem, ibid. 1558. 8. Postea utraque Lingua cum nova interpretatione *Stanislai Ilovii* Francof. 1598. & 1611. 8. Simonis a Maille interpretatio Latina servata est in Græco Latinis Operum Basilii editionibus. Ex his Ethicis suspicor esse Homilias novem breviores, quas a *Francisco Vergara* versas esse Latine narrat Nicolaus Antonius in Bibl. Hispana.

XII. περὶ γραμματικῆς γυμνασίας. *De Grammatica Exercitatione.* Incipit: Κύριε Ἰησοῦ Χριστέ - - - & δεῖ σε γινώσκειν ὦ παιδίον. p. 171. Vertit *Gilbertus Cognatus* Nozorenus. De hujus libelli editionibus

bus dixi Tomo septimo hujus Bibliothecæ p. 35. & 37. ubi mo etiam verum auctorem non esse S. Basilium, sed *Manuelem Mos pulum* longe recentiorem scriptorem, qui circa sæculi X finem claruit.

XIII. *De consolatione in adversis*, Latine. Incipit: *Quemadmodum na cum undarum tempestate quassatur.* pag. 195. Non est Basilii e Græco versus, sed Latine scriptus a *Victore*, qui post Rustici *Cartenna* Mauritaniæ in Africa Episcopus circa A. C. 460. fui hunc consolatorium libellum, qui etiam inter *S. Eucherii* op legitur, ad nescio quem Basilium super morte filii scripsit te Gennadio cap. 77. de scriptoribus Eccles. Ejusdem Victoris lil de pœnitentia publicani inter S Ambrosii opera lucem vidit, in MS. Remensi male refertur ad Victorem Tunnensem: Lil vero ad Gensericum Vandalorum Regem contra Arianos, G nadio itidem memoratus, pridem intercidit. Vide Tillemo tium T. 16. memor. Hist. Eccles. pag. 611.

XIV. *De laude solitariæ vitæ.* Latine. Incipit: *Libet de singularis vi mea meritis.* pag. 205. neque hoc Basilium auctorem habet *Petrum Damiani*, petitum ex ejus opusculo XI. sive libro *Dominus biscum* cap. 19. Tom. 3 Opp. p. 103. seq. edit Paris. 1642. fol.

XV. *Admonitio ad filium spiritalem*, Latine, incerto interprete. Incip *Audi, fili, admonitionem Patris tui* pag. 208. Exstat & in appendi Codicis Regularum Monasticarum, recensita a Luca Holsten Rom. 1661. 4. & inter Paræneticos veteres cum notis Melchi ris Golstadi editos Insulis 1604. 4. De Anglosaxonica versio MS. vide Catalogum scriptorum septentrionalium in thesau V. C. Georgii Hickesii p. 72.

XVI. Claudit appendicem editionis Anni 1618. *Gennadii Scholarii* P triarchæ CPol. A. C. 1460. denati dissertatio Epistolica *de vitæ te mino & prædestinatione* ad Josephum, Monachum Thessalonice sem pro vindicanda sententia S. Basilii, quem magnis mactat el giis. Incipit: κλωνοκτέτης ἐδεξάμην. Hanc dissertationem a Ma mo Margunio Cytherorum Episcopo nactus primus Græce ed derat *David Hæschelius* Augustæ Vindel. 1594. 4. *Federicus Moreli* Latine vertit & Basilii operibus subjunxit, cujus etiam notæ in B silium p. 95. videantur.

XVII. *Frontonis Ducæi* quæ subjiciuntur notæ sunt in Hexaëmero homilias XXXI. libros de baptismo, & in Esaiam, libros cont

Eun

XXI. *Philocalia* e scriptis Origenis concinnata a Basilio & Nazianzeno, ut dixi lib. V. cap. 1. pag. 220.

XXII. *Λόγος εἰς τὴν ὑποτύπωσιν τῆς ἀσκήσεως. De religiosæ exercitationis informatione*, sermo brevis. Incipit: *Ὁ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ προστάσσοντος*. Edidit Græce & Latine *Combefisius* Tom. 2. Basilii recensiti pag. 98-105.

XXIII. Basilii & Nazianzeni *Expositio fidei*, edita Latine a Canisio T. 5. Antiquar. Lect. p. 177. 180. Incipit: *Credo in Patrem & Filium & Spiritum S. Trinitatem homousion.*

XXIV. *Ἔκθεσις πίστεως ἐν συντόμῳ. Expositio fidei in compendio.* Quæstionibus & responsionibus. Edita Græce & Latine a *Stephano le Moyne* in Variis sacris T. 1. pag. 147-149. Incipit: *πῶς φρονεῖς ὁμολογεῖς ἐπὶ τῆς ἁγίας καὶ ὁμοουσίου καὶ ἀκτίστου τριάδος*;

XXV. *Θεία λειτουργία, Divina Liturgia*, * cujus Codicem Græcum plusquam mille annorum in Bibliotheca Barberina reperiri testatur Montfauconus pag. 210. Itineris Italici. Incipit: *ὁ Θεὸς ὁ Θεὸς ἡμῶν, ὁ τὸν οὐράνιον ἄρτον, τὴν τροφὴν* &c.

Græce cum Liturgia Jacobi & Chrysostomi, aliisque scriptis Liturgicis prodiit Paris. 1560. fol. typis Regiis apud Guil. Morellium & Venetiis 1548. 1601. &c.

Latine ex veteri versione in Rincaviensi S. Johannis Monasterio reperta, post *Jo. Cochleum* (in speculo antiquæ devotionis circa Missam, Moguntiæ 1549. fol pag. 119.) edidit *Claudius de Sainctes* inter Liturgica Patrum Antvverp. 1562. 8. Præterea vertit *Gentianus Hervetus* Venet. 1548. 8. Antwerp. 1562. 8.

Græce & Latine cum Herveti versione exstat in Auctario Ducæano Bibliothecæ Patrum Paris. 1624. fol. Tomo II. & in Bibliotheca Patrum Paris. 1654. T. XII. p. 282.

Et cum Variis Lectionibus notisque *Jacobi Goari*, in Euchologio Græcorum illustrato, Paris. 1647. fol. pag. 158. seq.

Differt

* Basilium scripsisse aliquid hujus argumenti, & Liturgiam literis consignasse non est dubitandum post tot veterum & totius Orientis testimonium. Sed inter tot & tam multas, quæ ab illius tempore Basilii liturgiæ allatæ sunt mutationes & interpolationes, quid demum in ea Basilii sit, certo dicere, vix est opis humanæ. Basilii Liturgiam illustrat Allatius Exerc. XXV. contra Creyghtonum. Vide & Acta Sanctor. T. 2. Junii p. 843.

Rich. Montacutius pag. 83. Apparatus ad Origines
sticas.

XXVIII. Basilii M. *supplicationes in S. Pentecosten*, memorat
Philadelphiensis apud Allatium cap. 13. de purgatorio p.
tionem aliam Basilii Græce MS. è Codice VIII. Baroccіano B
lei. edidit *Henricus Hammondus* in Catechismo practico, a
glica versione. Oxon. 1662. 8. (quæ septima est editio
& Tomo I. Opp. Lond. 1684. fol. Et in Germanica Ca
illius versione Francof. 1696. 8. ** 3. 4. Eam quoniam
atque Christiano Doctore digna, hoc loco cum versi
Latina adscribam.

Ἀνεξίκακε βασιλεῦ καὶ ἀΐδιε, ὁ διὰ τὴν ἐκ ξύλου κατάκρισιν ἐπὶ ξύλου ἀρθεὶς, καὶ τοῖς ἀκολουθεῖν σου τοῖς ἴχνεσιν αἱρουμένοις μακροθυμίας σαυτὸν ὑπόδειγμα παρασχόμενος, ὃς ὑπὲρ τῶν σταυρούντων σε θεομάχων ἔντευξιν προσήγαγες τῷ συνανάρχῳ γεννήτορι αὐτός. Φιλάνθρωπε Κύριε, καὶ οἷς δι᾽ ἀπεχθείας ἐσμὲν ἢ ἐπιβουλεύουσιν, ἢ λοιδορουμένοις, ἢ ἐπηρεάζουσιν, ἢ βασκαίνουσιν, ἢ καθ᾽ οἷον δή τινα τρόπον ἐξ ἐπιβουλῆς καὶ ἐπηρείας τοῦ φιλαπεχθήμονος δαίμονος μισοῦσι καὶ ἀποστρεφομένοις, συγχώρησον τὸ τῆς εἰς ἡμᾶς παροινίας πλημμέλημα. μετάβαλε τὰς γνώμας αὐτῶν ἐκ κακοηθείας εἰς ἐπιείκειαν. Ἔμβαλε ταῖς καρδίαις αὐτῶν ἄδολον ἀγάπην καὶ ἀνυπόκριτον. σύνδησον ἡμῖν αὐτοὺς ἐν ἀρρήκτοις δεσμοῖς εὐνοίας πνευματικῆς. καὶ τῆς ἀκηράτου σου ζωῆς, οἷς οἶδας λόγοις, κοινωνοὺς ἀποτέλεσον. τοὺς δὲ ἀγαπῶντας ἡμᾶς, ἢ καὶ εἰς τὰς σωματικὰς χρείας διὰ τὸ

Malorum tolerato
piterne Rex, qui in ligno
listi condemnationem qu
gnum nata erat, atque
longanimitatis præbuisti
plum iis, qui vestigia
da eligunt. Tu qui pro
stibus in crucem Te age
tercessionem obtulisti i
terno Patri. Hominum
Domine, ignosce illis
exosi sumus, quique insidi
bis, nos calumniantur,
aut nobis invident, aut
que modo ex insidiis & co
lia Dæmonis, odio gaude
oderunt & aversantur, i
lis stoliditatis in nos su
tum, muta animos ipsoru
malitia ad moderationem
cito. Cordibus ipsorum
charitatem alienam ab o
lo ac simulatione. Co
nobis illos indissolubilibu
volentiæ spiritalis vinc

notis Tibi rationibus eos vitæ tuæ puræ ac sinceræ participes perfice. His vero qui nos amant aut corporalibus necessitatibus propter sanctum Nomen Tuum ministrant, opulenta dona Tua repende, & sorte ac præmio dignare illos fidelium ac prudentium œconomorum. Illos quoque qui bono animo, infirmitatis nostræ memores, pro nobis orant, largâ gratiâ tuâ remunerare. Quique miseris nobis & indignis injunxerunt ut pro illis oraremus, his quæ e re ipsorum sunt benigne largitor, præbe quæ salutis suæ caussa Te orant, & divitem misericordiam, ac locupletes miserationes tuas ad illos demitte. Miserere omnium, misericors Domine, qui Tibi confidunt: omnes ad divinum amorem Tuum attrahe. Tuere omnes ac defende & suscipe, nosque peccatores & inutiles servos tuos, ac regni Tui heredes redde. Tuum enim est misereri, nosque salvare, o DEus noster quoniam tua est Potentia, in sæcula, Amen.

σὸν διακονῦντας ἅγιον ὄνομα, ταῖς πλυσίαις σῦ δωρεαῖς ἀντάμειψαι, καὶ τῆς λήξεως τῶν πιςῶν καὶ φρονίμων οἰκονόμων ἀξίωσον. Καὶ τοῖς τῆς ἀσθενείας ἡμῶν ἐν ἀγαθῇ διαθέσει μεμνημένοις, ἢ καὶ ὑπερευχομένοις, δαψιλῆ τὴν χάριν σῦ ἐπιβράβευσον. τοῖς ἐντειλαμένοις τῇ ἡμετέρᾳ ταλαιπώρῳ ἀναξιότητι ὑπὲρ αὐτῶν εὔχεσθαι, τὰ ὠφέλιμα χάρισαι, καὶ τὰ πρὸς σωτηρίαν αἰτήματα παράσχε, καὶ πλύσια τὰ ἐλέη σῦ καὶ τὺς οἰκτιρμὺς αὐτοῖς ἐξαπόστειλον. Πάντας, εὔσπλαγχνε, τὺς ἐπί σοι πεποιθότας ἐλέησον, πάντας εἰς τὴν θείαν σῦ ἀγάπην ἕλκυσον. Πρόςηθι πάντων, καὶ ἀντιλαβῦ, σὺν ἡμῖν τοῖς ἁμαρτωλοῖς καὶ ἀχρείοις δύλοις σῦ, καὶ τῆς σῆς βασιλείας κληρονόμυς ἀπέργασαι. Σὸν γάρ ἐςι τὸ ἐλεεῖν καὶ σώζειν ἡμᾶς, ὁ Θεὸς ἡμῶν, ὅτι σῦ ἐςι τὸ κράτος εἰς τὺς αἰῶνας, ἀμήν.

Iuvat huic Precationi alia quædam subjungere quæ Græce descripsit ex Codicibus Bodlejanæ Bibl. cum in Anglia versaretur, mecumque amice communicavit eruditissimus Collega meus Jo. Christophorus Wolfius.

Τῦ ἁγίυ Βασιλείυ Εὐχὴ λεγομένη πρὸ τῆς θείας κοινωνίας τῦ Κυριακῦ σώματος.

S. Basilii Precatio dicta ante S. Communionem Corporis Dominici.

ex Niceta Choniata Thesauro Orthodoxæ Fidei. Cod. Bodlej. 1

Οἶδα, Κύριε, ὅτι ἀναξίως μεταλαμβάνω τοῦ ἀχράντου σου αἵματος, καὶ τοῦ τιμίου σου σώματος, καὶ ἔνοχός εἰμι, καὶ κρίμα ἐμαυτῷ ἐσθίω καὶ πίνω, μὴ διακρίνων τὸ σῶμα καὶ αἷμά σου τοῦ χριστοῦ καὶ Θεοῦ μου. Ἀλλὰ τοῖς οἰκτιρμοῖς σου θαῤῥῶν προσέρχομαί σοι τῷ εἰπόντι. * ὁ τρώγων μου τὴν σάρκα, καὶ πίνων μου τὸ αἷμα, ἐν ἐμοὶ μένει, κἀγὼ ἐν αὐτῷ. σπλαγχνίσθητι οὖν Κύριε, καὶ μὴ παραδειγματίσῃς με τὸν ἁμαρτωλὸν, ἀλλὰ ποίησον μετ᾽ ἐμοῦ κατὰ τὸ ἔλεός σου, καὶ γενέσθω μοι τὰ ἅγια ταῦτα εἰς ἴασιν καὶ κάθαρσιν, καὶ φωτισμὸν, καὶ φυλακτήριον καὶ σωτηρίαν, καὶ ἁγιασμὸν ψυχῆς καὶ σώματος, εἰς ἀποτροπὴν πάσης φαντασίας, καὶ πονηρᾶς πράξεως, καὶ ἐνεργείας διαβολικῆς κατὰ διάνοιαν τῆς ἐν τοῖς μέλεσί μου ἐνεργουμένης, εἰς παῤῥησίαν καὶ ἀγάπην τὴν πρός σε, εἰς διόρθωσιν βίου καὶ ἀσφάλειαν, εἰς αὔξησιν ἀρετῆς καὶ τελειότητος. εἰς πλήρωσιν ἐντολῶν. εἰς Πνεύματος ἁγίου κοινωνίαν, εἰς ἐφόδιον ζωῆς αἰωνίου, εἰς ἀπολογίαν εὐπρόσδεκτον τὴν ἐπὶ τοῦ φοβεροῦ βήματός σου, μὴ εἰς κρίμα ἢ εἰς κατάκριμα.

Novi, Domine, q
digne accipio inconta
sanguinem & pretiosu
tuum, & reus sum, &
mihi edo & bibo, non d
corpus & sanguinem tuu
& DEi mei. Sed mi
confisus tuâ ad te accedo
enim: qui edit carne
& bibit sanguinem me
me manet atque ego in il
serere igitur Domine, n
a me peccatore repete
mecum secundum mise
tuam, & fiant mihi sa
medelam, mundationu
luminationem, custodi
lutem & sanctificatione
& corporis, in aversion
imaginationis malæque
& operationis diabolicæ
tem operantem in mem
ut sint mihi in fiducia
rem erga te, ad vitæ em
nem, firmumque præsidi
incrementum virtutis
ctionis, ad implenda p
ad Spiritus S. communio
vitæ æternæ viaticum, a
sionem acceptabilem co
mendo tribunali tuo, n
in judicium aut conde
nem.

* Joh. VI. 56.

σας καὶ ἐπαγγέλλω. Σὺ γὰρ ὑμνεῖται καὶ μεγαλύνεται καὶ παρὰ πάσης πνοῆς ἐν φόβῳ δοξάζεται τὸ πανάγιον ὄνομα τοῦ Πατρὸς καὶ τοῦ Υἱοῦ καὶ τοῦ ἁγίου Πνεύματος, νῦν καὶ ἀεὶ καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων.

gnificatur glorificaturqu more ab omni Spiritu, mum Nomen Patris & Fil ritus Sancti, nunc & semp culorum secula.

συνάπτει.

*Sequitur Exorcismi * fo*

Ἐξορκίζω σε τὸν ἀρχέκακον τῆς βλασφημίας τὸν ἀρχηγὸν τῆς ἀκαθαρσίας ** καὶ αὐτουργὸν τῆς πονηρίας. Ἐξορκίζω σε τὸν ἐκριφέντα ἐκ τῆς ἄνωθεν φωτοφορίας καὶ εἰς σκότος βαθὺ κατενεχθέντα διὰ τὴν ἔπαρσιν. Ὁρκίζω σε πνεῦμα ἀκάθαρτον κατὰ τοῦ Κυρίου Σαβαὼθ καὶ πασῶν ἀγγέλων Θεοῦ Ἀδωναὶ Ἐλωὶ Θεοῦ παντοκράτορος. Ἔξελθε καὶ ἀναχώρησον ἀπὸ τοῦ δούλου τοῦ Θεοῦ. Ἐξορκίζω σε κατὰ τοῦ Θεοῦ τοῦ παντοκράτορος, ἔξελθε. καὶ κατὰ Κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ, τοῦ μονογενοῦς Υἱοῦ τοῦ πρὸ αἰώνων ἐξ αὐτοῦ ἀῤῥήτως γεννηθέντος, τοῦ τὴν ἀόρατον καὶ ὁρατὴν γένεσιν δημιουργήσαντος. τοῦ νόμῳ πρότερον φυσικῷ πάντα παιδαγωγήσαντος καὶ γραπτῷ ἐφόδιῳ *** τῆς νῦν προαιρέσεως νουθετήσαντος, καὶ ἀγγέλων ἐπιστασίᾳ φυλάξαντος. Τοῦ τὰ ὕδατα κατακλύσαντος ἄνωθεν, καὶ τὰς ὑπ' οὐρανοῦ ἀβύσσους ἀναστομώσαντος, καὶ Γίγαντας καταφθείραντος ἀσεβήσαν-

Adjuro te primum a blasphemiæ, principem ritatis & opificem iniquit juro te, qui ex superna luc & propter superbiam in das tenebras immissus e juro te, spiritus impure, minum exercituum omn angelorum, Deum Adona Deum omnipotentem. recede a servo hoc Dei. te per DEum omnipotent Et per Dominum nostru Christum unigenitum eju qui ante sæcula modo ine li ex illo natus est, & om creatas invisibiles & condidit quique Natura omnia prius moderatus scripta deinceps nostras v tes rexit, atque Angeloru sidio custodicit ac tutatus e aquas desuper effudit, & sub cœlo aperuit, Gigan impios perdidit, & terram

* Confer alias Exorcismi formulas in Goari Euchologio p. 335. seq.
** MS. αὐταρτασίας. *** MS. ἐπιεδῳ.

...morum ac Gomorrhæ igne & sulphure redegit in cineres, cujus fumus perennis manet. Qui baculo exsiccavit mare, & populum suam haud madefactis pedibus traduxit. Tyrannum vero & exercitum Deo repugnantem, fluctibus in perpetuum consepelivit. Qui excidit gentes alienas, & per legem bello impietatis finem imposuit. Qui denique ex Maria Virgine carnem incnarrabili modo induit, salvis castitatis signaculis manentibus: Cui placuit per baptisma veteres sordes nostras abluere, & qui ad abolendas transgressionis nostræ maculas, novam in qua peccatum elueretur fornacem veluti conflatoriam constituit. Adjuro te per DEum universorum, qui hominem assumtum in se habet, per DEum, qui mortalis apparuit. Illum cogita, quem omnia tremunt, horrent, timent ac refugiunt. Adjuro te per DEum baptizatum in Jordane, qui signum in corruptibilitatis nobis exhibuit demersionem in aquam, quam intuentes angeli & omnes cœlestes potentatus, sese submittebant Et qui Divinam essentiam nostra occultavit, quando expers principii Pater generationem Filii æternam manifestavit, & Spiritus sancti descen-

...τας. καὶ γῆν Σοδόμων καὶ Γομόῤῥας πυρὶ καὶ θείῳ τεφρώσαντος, οὗ μένει καπνὸς ἀείμνηστος. Τοῦ ῥάβδῳ πέλαγος ξηράναντος, καὶ λαὸν οἰκεῖον ποσὶν ἀβρόχοις περάσαντος, καὶ τύραννον καὶ στρατὸν θεομάχον εἰς αἰῶνα τοῖς κύμασι κατακλύσαντος. Τοῦ ἔθνη ἀλλόφυλα ἐξολοθρεύσαντος, καὶ νόμῳ τῆς ἀσεβείας καταλύσαντος πόλεμον, τοῦ ἐπ' ἐσχάτων ἐκ παρθένου Μαρίας σαρκωθέντος ἀνεκλαλήτως, καὶ σῶαι αἱ σφραγίδες τῆς ἁγνείας μείνασαι. Τοῦ πλῦναι βαπτίσματι τὸν παλαιὸν ῥύπον ἡμῶν εὐδοκήσαντος, τοῦ ἡμῶν διὰ τῆς παραβάσεως ἂν ἐστι σπίλος, χωνευτήριον ἁμαρτίας κατασκευάσαντος. Ἐξορκίζω σε διὰ τὸν Θεὸν τῶν ὅλων, τὸν ἄνθρωπον ἔχοντα ἐν ἑαυτῷ, καὶ Θεὸν τὸν θνητὸν ἀποφαίνοντα. Ἐκεῖνον ἐννόησον ὃν πάντα φρίσσει καὶ τρέμει καὶ δέδοικε, καὶ ὑποστέλλεται. Ἐξορκίζω σε κατὰ τοῦ Θεοῦ τοῦ βαπτισθέντος ἐν Ἰορδάνῃ (ὃς καὶ τύπον ἡμῖν ἀφθαρσίας τὴν ἐν τῷ ὕδατι παρεχόμενος κατάδυσιν, ἣν ἄγγελοι καὶ πᾶσαι αἱ δυνάμεις τῶν οὐρανῶν βλέπουσαι, μετριάσαντο. καὶ τὴν θείαν τῇ ἡμετέρᾳ κρύψας, ὅτε ὁ ἄναρχος Πατὴρ τὴν ἄναρχον γέν-

νήσει τοῦ Υἱοῦ ἀνεκάλυψε, καὶ τοῦ ἁγίου Πνεύματος ἡ κατάβασις τῆς Τριάδος τὴν ἕνωσιν ἐμαρτύρησε) τοῖς ἀνέμοις ἐπιτιμήσαντος, τὸν κλύδωνα θαλάσσης πραΰναντος, καὶ κόρας ὀμμάτων ἀπὸ μήτρας λειπούσας πηλῷ τοὺς ὀφθαλμοὺς ἀναβλέψαι ποιήσαντος, καὶ τῆς ἀρχαίας αὐγῆς τοῦ δοθέντος ἡμῖν δι' ἑαυτοῦ ἀναπλάσαντος καὶ δωρησαμένου. Τοῦ κωφοῖς ἀκοὴν ἐμφυτεύσαντος, καὶ ἀλάλοις τὸ λαλεῖν κατορθώσαντος, τοῦ χωλοῖς δεδωκότος περιπατεῖν, καὶ ῥύσιν ἀτάκτων αἱμάτων κλωθρώσαντος. Τοῦ στίγματα λεπρῶν ἀποσμάξαντος, καὶ νεκροὺς ἐκ τῶν τάφων ἀναπηδῆσαι ποιήσαντος. Τοῦ μέχρι ταφῆς τοῖς πάθεσιν ἡμῶν ὁμιλήσαντος, καὶ τὸν ᾅδην ἐγέρσει σκυλεύσαντος, καὶ πᾶσαν τὴν ἀνθρωπότητα ἄναιτον * τοῦ θανάτου κατασκευάσαντος. Ἐξορκίζω σε κατὰ τοῦ Θεοῦ παντοκράτορος τοῦ τῆς Θεότητος πνεῦμα Προφήταις ἐμπνεύσαντος, καὶ Ἀποστόλοις συμπράξαντος. Φοβήθητε, φεύγετε, δραπετεύετε, ἀναχωρήσατε πᾶν δαιμόνιον κακὸν καὶ ἀκάθαρτον, ἐναγὲς, καταχθόνιον, βύθιον, ταρτάριον, ψεύδους, πλάνης, ἀπατηλὸν, ἄμορφον, πολύμορφον, θεατὸν διὰ ἀναίδειαν, ἀθέατον δὲ

fio Trinitatis unitatem te
Adjuro te per eum qui ob
ventos, fluctus maris con
& pupillis oculorum quæ a
tate defecerant, luto illo
endo restituit visum, quiqu
num splendorem lumini
concessi ipse per se effin
illo donavit. Qui surdis im
vit audiendi facultatem,
rumque linguam correxit
dis dedit ut possent am
& fluxum inordinati sa
repressit. Qui leprosoru
culas abstersit, mortuosq
ex sepulchris suis exsilire
nobiscum ad sepulturam
cum affectibus suis versa
inferos per resurrectione
spoliavit, & omne humanu
a mortis potestate illæsu
stitit. Adjuro te per DEum
potentem, qui Divinum S
Prophetis inspiravit, & in
lis operatus est. Timete,
vos proripite. Recede
nium quodvis malum &
rum, sacrum, subterraneu
profundo mersum, tarta
mendacii plenum & errori
ceptorium, informe, mu
me, conspicuum impude
dissimulatione inconspic
ubicunque versaris & ubi e
quocunque abis, sive vocal
animantis forma aut specie

* Svid. ἄναιτος, ἀβλαβής. MS. ἀναίωτος.

nis, aut beſtiam referens, aut apparentis inſtar fumi: ſive mas ſive fœmina, ſive reptile vel volatile aut natatile: loquens & mutum, ſtans aut ſubito irruens, convellens impetu aut ſomnum inferens vel inſomnium grave, aut in morbo vel infirmitate, vel in riſum vertens aut lacrymas, voluptates vel fœtores. Sive concupiſcentiis deditum ſive veneficiis aut amoribus inſaniens, aſtrorumve divinationem, magiam, aut œcomantiam † profeſſum vel rerum amiſſarum inventionem: vinolentum, ciens tumultus, impudens, contentioſum, inſtabile, mutari cum luna aut cum tempore certo alterari ſolitum, matutinum vel veſpertinum, vel ab infirmitate aliqua vel aliquo ſplendore vel acceſſu ſubito, aut e mari vel fluvio aut præcipitio puteove aut fovea vel palude aut lacu materiave aut loco ſubterraneo impuro vel ſylva querna vel aliis ex arboribus aut ex montibus, vel tonitru, grandine, fulgure, vel domus fundamentis, tectove balnei aut piſcinæ, vel ex ſepulchro aut idoli templo vel undecunque ſcimus aut neſcimus, nota vel ignota nunquamque viſa

ὑπόχειριν, ὅπου ἐὰν ὑπάρχῃς· ἢ ἔνθα τυγχάνεις, ἢ ὅθεν ἀπέρχῃ ἢ φωνικὸν ἢ ζωοφανὲς ἢ δρακοντοειδὲς, ἢ θηριοπρόσωπον, ἢ καπνός τις φαινόμενος, ἢ ἄρσεν ἢ θῆλυ, ἢ ἑρπετὸν ἢ πετεινὸν, ἢ νηκτὸν, λάλον ἢν κωφὸν, βαιμὸν ἢ ἐξ ἐπιδρομῆς ἢ σπαράσσον ἐπιβολὴ ἢ ὑπνῶδες, ἢ ἐνύπνιον βαρὺ, ἢ ἐν νόσῳ ἢ ἐν μαλακίᾳ. ἢ εἰς γέλωτα ῥέμβον ἢ δάκρυα, φιλήδονα ἢ δυσωδίας. ἢ ἐπιθυμητικὸν, ἢ φαρμακόφιλον, ἢ ἐρωτομανὲς, ἀστρομαντείας, μαγείας ἢ ἐνοικομαντείας, ἢ εὑρετικὸν ἢ μεθυμναῖον, ἢ ταραχοποιητικὸν, ἀναιδὲς, φιλόνεικον, ἀκατάστατον, τῷ σελήνῃ συναλλοιούμενον ἢ χρόνῳ τινὶ συντρεπόμενον, ἢ ὀρθρινὸν ἢ μεσημβρινὸν, ἢ ἀρρωστίας τινὸς ἢ αὐγῆς ὑπό τινος καὶ προσεπείλας ἄφνω ἢ ἐκ θαλάσσης ἢ ἐκ ποταμοῦ, ἢ ἀπὸ κρημνοῦ ἢ φρέατος ἢ λάκκου ἢ λίμνης ἢ καμίνου, ἢ ὕλης ἢ ὑπογείου ἀκαθαρσίου ἢ ἄλσους δρυμῶνος ἢ δένδρων ἢ ὀρέων ἢ βροντῆς ἢ χαλάζης ἢ ἀστραπῆς ἢ ἐκ θεμελίων οἰκίας ἢ ἐκ στέγης λουτροῦ ἢ κολυμβήθρας ὑδάτων ἢ μνήματος ἢ εἰ-

† Oecomantia divinatio ex ædificio & conſideratione eorum quæ illi contigiſſent vel in illo conſpicienda ſe præbuiſſent. οἰκοσκοπικὴν vocat Nonnus ad Nazianzeni I. ſtelitev. hiſtor. 61. ubi & Xenocratis οἰκοσκοπικὸν commemorat. Vide & Caſauboni lectiones Theocriticas cap. 5.

δουλίου, ᾗ ὅθεν ἴσμεν καὶ οὐκ ἴσμεν, γνωστῶν καὶ ἀγνώστων καὶ ἀπεριστικέπτων τύπων. Μερίσθητι καὶ ἀπαλλάγηθι, αἰσχύνθητι τὴν εἰκόνα Θεοῦ μορφωθεῖσαν τὸ ὁμοίωμα. Μὴ ἐγκρυφθῇς εἰς τὸν δοῦλον τοῦ Θεοῦ. Σὲ γὰρ ῥάβδος σιδηρᾶ καὶ κάμινος καὶ τάρταρος καὶ ὀδόντων βρυγμὸς ἄμυνα τῆς παρακοῆς παραμένει. Φοβήθητι, φεῦγε, καὶ μένε μεθ' ἑτέρων πονηρίας πνευμάτων ἀκαθάρτων. Εἰς ἄβατον δὲ γῆν καὶ ἀγεώργητον ἄπελθε ἣν ἄνθρωπος οὐκ οἶδε, Θεὸς δὲ μόνος ἐπισκοπεῖ ὁ δεσμεύων πάντας τοὺς βασκαίνοντας τὴν αὐτοῦ εἰκόνα, καὶ σειραῖς ζόφου ταρταρώσας εἰς μακρὰν νύκτα καὶ ἡμέραν σὲ τὸν πάντων κακῶν ἐφευρέτην διάβολον. Ὅτι μέγας ὁ φόβος Κυρίου καὶ μεγάλη ἡ δόξα αὐτοῦ, καὶ τὰ σύμπαντα δοῦλα αὐτοῦ, τοῦ Πατρὸς καὶ τοῦ Υἱοῦ καὶ τοῦ ἁγίου Πνεύματος νῦν ἀεὶ καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

figura. Recede & longe a verere imaginem DEI e tam ad ejus similitudinem delitescas in servo DEI. T virga ferrea & caminus i tarusque manet & strid tium pœna tuæ inobe Timeto, fugito & apud malos & impuros spiritus neto. Abi in terram in incultam quam nulli vis mini solus DEUS inspic ligatos tenet omnes ima invidentes, teque omnium rum inventorem diabolu nis tenebrarum in magn ctem magnamque illa detrusit in tartarum. niam ingenti timore dus Dominus & magn ejus, & omnia ipsi servi tri, Filio & Spiritui sanct & semper & in sæcula sæcu Amen.

Quæstiones EUNOMII & APOLLINARIS cum respon sionibus S. BASILII.

ex Codice Cromwell. 112. pag. 579.

Ἐρώτησις Εὐνομίου. τί ἐστι Θεὸς, τὸ πᾶσι περισπούδαστον;

Eunomii Quæstio. Quid est D quo omnium studium e citum?

Ἀπόκρισις Βασιλείου. Ἀθεώρητος οὐσία, ἀκατάληπτος νοῦς. Ἀόριστον μέγεθος, ἀμήχανον κάλλος.

Responsio Basilii. Essentia in lis. Incomprehensibilis Magnitudo infinita. S pulchritudo.

Εὐνομ. Τί ἐστιν υἱός;

Eunomius. Quid est filius?

Βασιλ. Ἄρρητον γέννημα, μονογενὴς λόγος, ἀθεώρητος νοῦς, οὐσία πατρική

Basil. Soboles inenarrabilis genitum Verbum, Mens bilis, Essentia Patris.

l est Spiritus Sanctus?	E. Τί ἐστι τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον;
n Divinum, Spiritus lis, Sapientia Sapien- ma Essentia. Forma ex subtilis, simplex, rans & inspiciens.	B. Ὄνομα θεῖον, πνεῦμα νοερὸν, σοφία σοφοῦ, θεία οὐσία, μονογενὲς εἶδος λεπτὸν, ἁπλοῦν, παντεπίσκεπτον.
secundum imaginem litum esse hominem?	E. τί ἐστι τοῦ κατ' εἰκόνα θεοῦ πεποιῆσθαι τὸν ἄνθρωπον;
spiritus.	B. Λόγος καὶ πνεῦμα.
corpus accessit?	E. Καὶ διὰ τί τὸ σῶμα συμπαρατρέχει;
n visibilem intelligi- olceretur.	B. Ἵνα διὰ τοῦ ὁρωμένου ἐπιγινώσκηται τὸ νοούμενον.
ione homo DEO sit	E. Κατὰ ποίαν αἰτίαν ἄνθρωπος ὅμοιος τῷ Θεῷ;
: institutum virtuti eum.	B. κατὰ τὴν ἐνάρετον πολιτείαν.
id?	E. Καὶ ποίαν ταύτην;
ni malitia alienos nos nus.	B. τὴν τοῦ παντὸς κακοῦ ἀλλοτρίωσιν.
uæstio. Si CHristus habuit hominis, etiam laboravit & inscitia m commitere potuit.	Apollinaris qv. Εἰ νοῦν ἀνθρώπου εἶχεν ὁ Χριστὸς, καὶ λήθην καὶ ἄγνοιαν εἶχε, καὶ ἁμαρτίαν ποιεῖν ἠδύνατο.
o. Sane quidem, ni i illa esset unita. Ne tem dic hominis, ne- n alterius hominis habuit Christus. Sed m humanam, quam um sibi Verbum ha- mo carnem.	Basilii Resp. Εἰ μὴ ἥνωτο τῇ θεότητι, ναὶ μὴ λέγε νοῦν ἀνθρώπου, οὐ γὰρ ἄλλου τινὸς ἀνθρώπου εἶχε νοῦν, ἀλλ' ἢ ἄρα εἰπὲ ἀνθρωπίνου νοῦ μετεῖχεν ὁ λόγος, ὡς ἄνθρωπος σαρκός.
Duo igitur rectores ierint in CHristi cor- Deus Verbum, & mens	Apoll. Δύο ἡγεμονικὰ ἦσαν ἐν τῷ σώματι, ὁ θεὸς λόγος καὶ ἀνθρώπου νοῦς.
quam, sed a Verbo ipso ur.	Basil. Οὐχὶ, ἀλλ' αὐτὸς ὁ λόγος ἡγεμὼν τοῦ νοῦ.

Apollinaris. Πῶς οἷόν τε μὴ εἶναι δύο;

Basil. Ὡς τὸ λευκὸν τῆς ἐρίας καταχρωσθὲν χρώματι πορφύρας ἐ διχροὶν ἐστιν ἀλλ' ἕν, ὕτως καὶ ὁ τῦ Χριςῦ νῦς.

Apollinaris. Sed quomodo non sunt duo?

Basil. Sicut lanæ candor inf colore purpuræ non duo plius sunt colores sed unus & mens Christi.

XXIX. *Pœnitentiale* sive ἐπιτίμιον εἰς τὺς παραπίπτοντας καὶ ἁμαρτ τας. Incipit: ἡ προβολὴ τῦ λογισμῦ ἀναμάρτητ☉. MS. in Cæsarea. Vide Lambecium III. p. 100.

XXX. Ἐγκώμιον εἰς Μελέτιον Ἐπίσκοπον. *Encomium funebre Meletii Epi Antiocheni,* A. C. 381. defuncti. Incipit: Ηὔξησεν ἡμῖν τὸν ἀ μὸν τῶν Ἀποςόλων. In Codicibus quibusdam MSS. Basilio tri tur, ut illo qui est in Bibl. Cæsarea apud Lambecium III. p. sed qui *Gregorio Nysseno* illud testimoniis Socratis V. 9. So meni VII. 10. Nicephori XI. 29. & Martyrologii Rom. 12. F recte vindicat. Legitur etiam inter Nysseni Opera T. 2. p. licet Meletium Basilius etiam in Epistolis non uno loco lauda contra inimicos causam ejus tuetur.

XXXI. Ex *Homilia commemorationis B. Mariæ virginis*, cujus exempla Insula Rhodo descriptum habuit Gilbertus Gaulminius, loca A bice & Latine affert Abraham Ecchellensis in Eutychio vindi to Rom. 1661. 4. pag. 226. 246.

XXXII Clarif. Caveus testatur apud Tho. Galeum fuisse MStas *siones* Basilii *ad Eubulum*: *Epistolam* brevem *ad Optatum* quen & excerptum *ex Epistola ad Neapolitanos*, (puto legendum *politanos*) cum scholiis.

XXXIII. Περὶ Φωτίσματ☉. *De illuminatione* sive *baptismo.* Inci ἤδη μακαριότητ☉ ὀσμὴ πρὸς ὑμᾶς. Sub Basilii nomine in variis Codicibus MSS. uti duobus Bibl. Regiæ Paris. teste C telerio ad Clementis recognitiones III. 67. & in Barocciano ut me monuit Clariss. noster Wolfius. Sed Basilio perperam buitur, cum sit Procatechesis S. *Cyrilli* Hierosolymitani sive pr tio ejus ad Catecheses. Auctor scholii quod in altero Cod Regio Cotelerius reperit: σαφῶς ἡμῖν δείκνυσι ὁ χαρακτὴρ προκειμένυ λόγυ, ὅτι ὐκ ἔςιν τῦ ἁγίυ Βασιλείυ.

XXXI

XXIV. Περὶ τοῦ ὅτι ἀκατάληπτός ἐστιν ὁ Θεός. *Quod DEus sit incomprehensibilis.* Incipit: σαφῶς μὲν ὀφθαλμοῖς Θεὸν θεωρῆσαι. Itidem sub Basilii nomine in jam dicto Barocciano Codice 191. legitur atque in altero 239. sed itidem auctorem habet Cyrillum Hierosolymitanum, inter cujus Catecheses, ut eidem laudato Wolfio observatum, nono loco legitur.

Hæc de S. Basilio ejusque scriptis annotanda mihi succurrerunt, quem Cassiodorus in prooemio Divinarum Lectionum refert inter eos qui totam S. Scripturam explicavere. *Ferunt itaque Scripturas Divinas Veteris novique Testamenti ab ipso principio usque ad finem Græco sermone declarasse Clementem Alexandrinum, cognomento Stromateum, & Cyrillum ejusdem Civitatis Episcopum, & Joannem Chrysostomum, Gregorium & Basilium, nec non & alios studiosissimos viros, quos Græca facundia concelebrat.*

VIII. Index eorum, ad quos Epistolas scripsit, & quorum in Epistolis meminit S. Basilius.

Am-

* Male Ambrosio in Catalogo MSS. Bibl. Augustanæ p. 18.

Apollinaris. Πῶς οἷόν τε μὴ εἶναι δύο;
Basil. Ὡς τὸ λευκὸν τῆς ἐρίας καταχρωσθὲν χρώματι πορφύρας ἐ δίχροον ἐστιν ἀλλ' ἕν, ἔτως καὶ ὁ τῦ Χριςῦ νῦς.

Apollinaris. Sed quomodo non sunt duo?
Basil. Sicut lanæ candor inf colore purpuræ non duo plius sunt colores sed unus & mens Christi.

XXIX. *Pœnitentiale* sive ἐπιτίμιον εἰς τὺς παραπίπτοντας καὶ ἁμαρτ τας. Incipit: ἡ προβολὴ τῦ λογισμῦ ἀναμάρτητος. MS. in Cæsarea. Vide Lambecium III. p. 100.

XXX. Ἐγκώμιον εἰς Μελέτιον Ἐπίσκοπον. *Encomium funebre Meletii Ep Antiocheni*, A. C. 381. defuncti. Incipit: Ηὔξησεν ἡμῖν τὸν ἀ μὸν τῶν Ἀποςόλων. In Codicibus quibusdam MSS. Basilio tri tur, ut illo qui est in Bibl. Cæsarea apud Lambecium III. p. sed qui *Gregorio Nysseno* illud testimoniis Socratis V. 9. Sc meni VII. 10. Nicephori XI. 29. & Martyrologii Rom. 12. F recte vindicat. Legitur etiam inter Nysseni Opera T. 2. p. licet Meletium Basilius etiam in Epistolis non uno loco lauda contra inimicos causam ejus tuetur.

XXXI. Ex *Homilia commemorationis B. Mariæ virginis*, cujus exempla Insula Rhodo descriptum habuit Gilbertus Gaulminus, loca bice & Latine affert Abraham Ecchellensis in Eutychio vind to Rom. 1661. 4. pag. 226. 246.

XXXII Clarif. Caveus testatur apud Tho. Galeum fuisse MStas sionem Basilii *ad Eubulum*: *Epistolam* brevem *ad Optatum* quem & excerptum *ex Epistola ad Neapolitanos*, (puto legendum *ad politanos*) cum scholiis.

XXXIII. Περὶ Φωτίσματος. *De illuminatione* sive *baptismo*. Inci ἤδη μακαριότητος ὀσμὴ πρὸς ὑμᾶς. Sub Basilii nomine in variis Codicibus MSS. uti duobus Bibl. Regiæ Parif. teste telerio ad Clementis recognitiones III. 67. & in Barocciano ut me monuit Clariff. noster Wolfius. Sed Basilio perperam buitur, cum sit Procatechesis S. *Cyrilli* Hierosolymitani sive pr tio ejus ad Catecheses. Auctor scholii quod in altero Cod Regio Cotelerius reperit: σαφῶς ἡμῖν δείκνυσι ὁ χαρακτὴρ προκειμένυ λόγυ, ὅτι ὐκ ἐςιν τῦ ἁγίυ Βασιλείυ.

XXX

O *Cano*

Ath

† Confer Epist. 345. & Acta Sanctor. T. 2. Junii p. 929. seq.
† † Vide Epist. 82. p. 909. & 345. 382.
* Hanc alii dicunt non Basilii esse sed Gregorii Nysseni. Vide infra c. 20. in Nysseno.

Ne-

IX. Index Homiliarum & Epistolarum S. Basilii adscriptis ordine Alphabeti singularum initiis.

Εὐξα-

Καὶ

Κύριε Ἰησοῦ Χριστέ. Grammatica Exercitatio S. Basilio falso tributa. Vide supra, num. XII.

Κύριος ὁ Θεὸς ἡμῶν ἐφ' ὅν. Epist. 74.

Κύριος ὁ παραχόμενος. Epist. 242.

Λέγουσί τινες τοῖς ἑαλωκ. Epist. 328.

Λέλυσαι σοι τὸ δύσθυμον. Epist. 157.

Λέων ἐρεύξεται καὶ τίς. Homilia de fame & siccitate T. 1. p. 407.

Μάθε σοι ὦ μονάζον. Ad juniores Monachos. T. 2. p. 744.

Μακρὸν ἀποσιώπησας χρόνον. Epist. 281.

Μᾶλλον ὅτι μὴ πάλαι. Epist. 152.

Μαρτύρων μνήμαις τίς ἄν. In XL Martyres T. 1. pag. 526.

Μαρτύρων τιμαὶ πᾶσι μὲν. Epist. 291.

Μάταιόν ἐστι δὶς περὶ τῶν. Epist. 240.

Μάχεται ἰουδαϊσμὸς ἑλληνισμῷ. Contra Sabellianos. T. 1. p. 602.

Μεγάλαι ἀεὶ καὶ πολλαί. Epist 55.

Μεγάλα μὲν τοῦ Βασιλείως. Præfat. in Ascetica. Tom. 2. p. 228.

Μεγάλην ὁ κύριος ἔδωκε. Epist. 299.

Μεγάλην ἐν πᾶσιν εὑρίσκομεν. Epist. 293.

Μεγάλη παράκλησις ψυχαῖς. Quod non tres Deos colamus T. 1. p. 610.

Μέγιστον κατηγόρημα Χριστιανοῦ. Homilia 17. Moralis.

Μέμνημαι τῆς μεγάλης σου τιμῆς. Epist. 278.

Μετὰ τὴν ἐπιστολὴν τὴν διά. Epist 263.

Μετὰ τὴν τῶν φωστήρων δημιουργίαν. Homilia 7. in Hexaëmeron.

Μέχρι τίνος ἀπονοῇ. Epist. 414.

Μηδεὶς ἐξ ὧν ἔπαθε. Homilia 13. Moralis.

Μὴ καλούμενος ἐγκαλεῖς καί. Epist. 336.

Μικρά σοι τὰ τῆς παρούσης. Epist. 209. & apud Cotelerium Tom. 2. monument. pag. 92.

Μικροῖς ἕωθεν ἐνδιατρίψαντες. Homilia 2. in Hexaëmeron.

Μόλις δέ ποτε κεραθείς. Liber III. contra Eunomium.

Μόλις ἡμῖν ὑπῆρξεν. Epist. 254.

Μονότροπος ὁ τοῦ Χριστιανισμοῦ βίος. Homilia 16. Moralis.

Μῦθον ἐνόμιζον τέως. Epist. 356.

Νηστείαις καὶ ἱλασμοῦ. Homilia tertia de jejunio. Vide supra, num. XVIII.

Νοήσωμεν ἀξίαν Θεοῦ. De paradiso Homilia T. 1. pag. 625.

Νόμος ἐστὶ φύσεως ταῖς μελίσσαις. In Gordium Martyrem. Tom. 1. pag. 515.

Νῦν

Ὅτι

Πολλῶν

Τί

Quæ ex Scriptis Basilii Magni Latine tantum exstant.

Æterne DEus, qui in principio. Vide supra, num. XXV.
Audi, fili, admonitionem Patris tui. Id. num. XV.
Beatitudinis vocabulum. Scholia in Psalmos, de quibus supra, num. XXV.
Credo in Patrem & Filium. Id num. XXIII.
Domine, qui nosti corda hominum. Id. num. XXV.
Domine virtutum ac tutamentum. Ibid.
Libet de singularis vitæ meæ meritis. Id. Num. XIV.
Psalterium proprie Musici instrumenti genus est. Præfatio præmissa scholiis in Psalmos, de quibus supra, num. XXV.
Si filius est natura DEus, Id. num XX.
Quemadmodum navis, cum undarum tempestate quassatur. Id. num. XIII.

Vir Clarissimus Bernardus Pez, Monachus Benedictinus & Bibliothecarius Mellicensis, in Bibliotheca Benedictino Mauriana hoc ipso A. 1716. 8. Augustæ Vindelicor. edita p. 397. testatur novam S. Basilii magni operum editionem, quam a *Juliano Garnerio* duobusque ejus sodalibus parari dixi, cum maxime sub prælo gemere, ac in tres tomos distributa jam edi cœpisse.

X. BASILIUS Seleuciæ in Isauria post Dexianum (qui A. C. 431. Concilio Ephesino interfuit) * Episcopus, nec in Menæis Græcorum neque in Latinorum Martyrologiis inter Sanctos celebratur a) haud dubie ideo, quoniam in causa Eutychiana parum constantem se præbuit, & cum in Concilio CPol. A. C. 448. Eutychis hæresin condemnasset b) illam in Synodo Ephesina λῃστρικῇ A. 449. probavit, c) licet postea sub Marciano Imp. & Epistolæ S. Leonis ad Flavianum A. 450. subscripserit, d) & in Concilio Chalcedonensi A. 451. condemnato iterum Eutyche veniam impetraverit. e) Idem deinde A. 458. una cum aliis Isauriæ Episcopis, quorum metropolitanus erat, per literas Imperatorem Leonem f) rogavit ut comprobata Chalcedonensi Synodo intrusionem Timothei Æluri in sedem Alexandrinam refutaret. Ex scriptis ejus exstant:

1. Homi-

* In MS. Cæsareo apud Nesselium V. p. 96. vocatur Archiepiscopus.

a) Confer Tillemont. Tom. 15. p. 342. b) id. p. 514. c) id. p. 561. 562.
d) id. p. 617. e) id. p. 666. f) hæc Epistola adhuc exstat Latine ad calcem Actor. Concilii Chalcedonensis.

1. Homilia in illud Genes. I. 1. *in principio creavit DEus cœlum & terram*, Incipit: ἅπας μὲν ὁ τῶν ἀνθρώπων βίος. Legit Photius Cod. 168. Separatim Hamburgi A. 1618. 8. edidit utraque lingva *Detlevus Welderus*, Crempensis Holsatus, qui præter rem existimavit primum se esse qui illam Homiliam latine vertisset.

2. & 3. *In Adamum*. Incipit prior: ὥσπερ οἱ τὰς τῶν βασιλέων. Posterior: οἶδα χρεωστὴν ἐμαυτόν. Legit Photius. Edidit separatim Fed. Morellus, Paris. 1602. 8.

4. *In Cainum & Abelem*. Incipit: πάλιν ἡμᾶς ὁ τῆς διδασκαλίας νόμος. Legit Photius.

5. & 6. Εἰς τὸν Νῶε, *in Noachum* sive *Noemum*. Prior incipit: ὄντως ἔνεστι Θεῷ. Posterior: οὔτε τὴν ὑμετέραν ἀκοήν.

7. *In Abrahamum*. Incipit: τῷ φιλοθέῳ καὶ πνευματικῷ. Legit Photius.

8. *In Josephum* Patriarcham. Incipit: τοῖς μὲν τὰ μακρὰ πελάγη. Legit Photius.

9. *In Moysen*. Incipit: πολλὰ τὰ πρὸς ὕμνον κινοῦντα. Legit Photius.

10. *In Elisæum & Sunamitidem*. τῶν προφητῶν οἱ μὲν λόγῳ. Græce & Latine cum *Detlevi Wolderi* versione, Hamb. 1618. 8.

11. *In Eliam*. Incipit: τὸν μὲν μακάριον ἐκεῖνον καὶ μέγαν Προφήτην. Legit Photius. Sed Tillemontio judice homilia hæc misera est & parum digna Christiano. *Tres pitoyable & tres indigne d'un Chrestien*, T. 15. memor. p. 344.

12. & 13. *In Jonam*. Incipit prior: ἅπας μὲν ὁ τῆς κτίσεως κόσμος. Posterior: οἱ τὰς τῶν φρεάτων πηγάς. Alteram an utramque legit Photius.

14. 15. 16. 17. *In historiam de Davide*. Incipit prima: ἄλλοι μὲν ἄλλων τεχνῶν παιδευτάς. Secunda: οὔτε τοῦ πελάγους ἁψάμενος πλωτήρ. Tertia: ὅταν εὕρῃ τῆς ἀκοῆς προθυμίαν ἡ χάρις. Quarta: ἐπειδὴ τῶν τοῦ Δαυὶδ κατορθωμάτων.

18. *In Herodiadem*. * Matth. XIV. Incipit: τὴν τῆς Ἡρωδιάδος ὄρχησιν.

19. *In Centurionem*. Math. VIII. Incipit: ἡ τῶν Εὐαγγελίων σάλπιγξ. Legit Photius.

20. *In Cananæam*. Matth. XV. 22. Incipit: ἦν ἄρα καὶ συμφορὰ μεγίστης εὐφροσύνης.

21. *In claudum ad portam speciosam sedentem*. Actor. III. Incipit: οἱ μὲν τὰς μικρὰς ταύτας.

* In MS. Cæsareo inscribitur εἰς τὴν ἀποτομὴν τοῦ Ἰωάννου.

22. In illud Matth. VIII. 24. *Discipuli navigabant cum JESU, & ecc tempestas magna.* Incipit: οἱ μὲν τῇ κτήσει καὶ τῇ φύσει. Legi Photius.

23. Εἰς τὸν δαιμονιῶντα. Luc. VIII. 27. *de obsesso à dæmone.* Incipit πολλαὶ μὲν αἱ παρὰ τῶν δαιμόνων.

24. In illud Matth. XX. 21. *dic ut sedeant hi duo filii mei.* Incipit: μὲν ὑπ' ἀνθρώπων κατὰ ἀνθρώπων. Legit Photius.

25. In illud Matth. XVI. 13. *quem me dicunt esse homines Filium hominis* Incipit: Μωυσῆς μὲν ὁ τῶν ἑβραίων παιδευτής. Legit Photius.

26. In illud Joh. X. 11. *Ego sum Pastor bonus.* Incipit: ἡδὺ μὲν τὸ χρῆμα ποιμήν. Separatim exstat edita Paris. 1597. 8. Græce & Latine apud Fed. Morellum.

27. Εἰς τὰ Ὀλύμπια. *In Olympia.* Ne Ethnicorum ludis spectaculisque Olympicis intersint Christiani. Incipit: καὶ ἱερατὸς περιτρέχων ὁ χρόνος καὶ φοβερός. Separatim edidit Morellus Paris. 1602. 8.

28. In illud Matth. XVIII. 3. *nisi conversi fiatis sicut parvuli &c.* Incipit: πολλὰς σωτηρίας ὁδοὺς ὁ δεσπότης Θεός.

29. In illud Matth. XI. 28. *venite ad me omnes qui laboratis &c.* Incipit: οἱ μὲν ἐπὶ γῆς βασιλεῖς. Legit Photius.

30. In illud Matth. IV. 19. *venite post me, faciam vos piscatores hominum.* Incipit: οἱ σοφοὶ τῶν ἰατρῶν.

31. In illud Matth. XX. 18. *Ecce ascendimus Hierosolyma.* Incipit: ἀνέξει μὲν τῆς γλώσσης τὴν ἀγωνίαν. Separatim prodiit Græce & Lat. Parisiis 1600. 8. apud Fed. Morellum.

32. In illud Matth. XXVI. 39. *Pater, si fieri potest, transeat a me calix iste.* Incipit: σάλπιγξ μὲν πολεμικόν.

33. *In quinquies mille homines, quinque panibus pastos.* Matth. XIV. Incipit: Ἐπαινῶ μὲν ὑμῶν τῆς φιληκοΐας.

34. In illud Matth. XI. 3. *Tu es qui venturus es, an alium exspectabimus?* Incipit: ὅταν εἰς τὸν τῆς ἐκκλησίας ἀποβλέψω λειμῶνα. Legit Photius.

35. *In publicanum & Pharisæum* Luc. XVIII. Incipit: ἰατρὸς ἀφαρμάκευτος. Legit Photius.

36. *In duos Evangelii cæcos* Matth. XX. 30. Incipit: οἱ πρὸς λειμῶνα πολυανθῆ.

37. De

37. *De infantibus ab Herode occisis.* Incipit: πάλιν ὁ γέρων ἐγὼ πρὸς τὸ τῶν λόγων ἄγομαι στάδιον. Prodiit separatim una cum altera ejusdem argumenti, auctore Anonymo, cum versione *Georgii Remi*, & ejusdem atque *Dav. Hæschelii* notis. Heidelberg. 1598. 4.

38. *Contra Judæos, de adventu Salvatoris demonstratio* ex Danielis hebdomadibus. Incipit: ἐκκέκηκε πολλῆς μαρτυρίας ἔστης. Erudita & egregia diatriba atque ea ipsa quam velut antea ineditam Latine ex *Franc. Turriani* versione vulgavit *Petrus Stevartius* in tomo singulari insignium auctorum, Ingolstad. 1616. 4. pag. 405. recusam inde in Bibl. Patrum T. V. edit. Colon. & T. VIII. edit. Lugd. p. 495. (cum jam fuisset ex Dausqveji versione in eodem Tomo p. 478.) Bigotio, Allixio, Jo. Garnerio, Caveo non videtur esse Basilii Seleuciensis, quod & stylus repugnet, nec veterum habeat testimonium, neque inter MSS. inter cætera Basilii scripta reperiatur. Nec tamen de auctore alio constat, quem Theodoritum esse nescio quo argumento affirmare quidam ausi sunt.

39. Εἰς τὸν Εὐαγγελισμὸν, *in Annunciationem sanctissimæ Deiparæ.* Incipit: μεγάλας τῶν ἐγκωμίων εὑρήσει τὰς ἀφορμάς. Exstat Latine ex Theodori Peltani versione in Bibl. Patrum Parisf. 1589. Tom. I. Emendatior autem & suppletis e Mazariniano Codice lacunis integrior exstat cum nova versione *Combefisii* in ejus Auctario novo Bibl. Patrum T. I. p. 569. sub titulo: Εἰς τὴν ὑπεραγίαν Θεοτόκον Μαρίαν καὶ περὶ τῆς ἐνανθρωπήσεως τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ. Parisf. 1648. fol.

In editione Græca Commeliniana, & in Latina versione Dausqveji seqvuntur quatuor Homiliæ tanquam Basilii, quas esse S. Chrysostomi compertum fuit, quare illæ in editione Græcolatina Parisf. sunt intermissæ, licet exstant sub Basilii Seleuc. nomine etiam in Bibl. Patrum A. 1589. T. I. ex Theodori Peltani versione.

a) In illud Joh. XI. 1. *Erat quidem ægrotans Lazarus.* Incipit: πολλοὶ τῶν ἀνθρώπων ὅταν ἴδωσι. Est homilia LXI. Chrysostomi in Evangelium Johannis.

b) In illud Joh. XI. 30. *Nondum venerat JEsus in Castellum.* Incipit: μέγα ἀγαθὸν φιλοσοφία. Homilia hæc in Græca editione in

duas divisa, quarum altera incipit: μέγα γὰρ πίστις ἀγαθόν. Est vero LXII. Chrysostomi in Johannem.

c) In illud Joh. XI. 41. *JEsus elevatis sursum oculis suis dixit: Pater gratias ago Tibi.* Incipit: ὃ πολλάκις εἶπον, τοῦτο καὶ νῦν ἐρῶ. Etiam hanc in duas editio Græca dividit. Alterius initium est: ἀλλ' ὅπερ ἔφην, δεινὸν ἡ βασκανία. Chrysostomi LXVIII. in Johannem.

40. Εἰς τὴν μεταμόρφωσιν, *in transfigurationem Domini & Dei & Salvatoris nostri JEsu CHristi.* Incipit: ἥλιος ἄρτι κατὰ γῆς ἐπαφεὶς. In Græca editione Commelini una hæc Homilia desideratur, edita primum Græce & Latine a Dausquejo ad calcem editionis Latinæ 1604. 8. Latine apud Surium, VI. August.

Prodierunt Orationes Basilii Seleuc. primum Græce ex Commelini officina Lugd. Bat. 1596. 8.

Deinde Latine, *Claudio Dausquejo,* Audomario ex Jesuita, interprete, cum subjunctis ejus notis. Ex ejusdem Commelini officina 1604. 8. Atque sine notis in Tomo V. Bibliothecæ Patrum Coloniensi & Tomo VIII. Lugd. 1677.

Græce & Latine ad calcem Gregorii Thaumaturgi, una cum Macario Ægyptio & Canonicis Patrum Epistolis, expositione Joannis Zonaræ illustratis, Paris. 1622. fol.

Dausquejus nullis MStis Codicibus sed sola Commeliana editione fuit usus, neque in versione semper rem acu tetigit, quam obrem perstringitur a Casaubono p. 93. ad Epistolam Nysseni, & a Combefisio in Bibliotheca Concionatoria Patrum Græcorum, qui Dausquejum appellat *nec satis Græcum, nec probe Theologum, & juvenili quadam affectatione non illepidum.* Idem in Auctario novo Bibliothecæ Patrum T. 1. pag. 600. *deprehendi,* inquit, *usum interpretem vitioso multis Codice, ut sæpe ei miracula sint, ac Basiliani flores, ubi lacunæ sunt aliaque vitia scriptionis: ut non inutile moliturus esset opus, qui melioribus instructus Codicibus Basilium integrum emendatiorem iterum prælo mandaret.* Facere hoc instituit V. C. *Emericus Bigotius,* seriamque, teste alibi Combefisio, operam Basilii recensendis atque illustrandis scriptis navavit, cujus eruditæ industriæ fructibus quod carere cogimur, dolendum est. Qui interea novam hujus scriptoris editionem parare usibus publicis voluerit, ei jam præivit idem *Combefisius,* qui in Bibliotheca Concionatoria, opere octateucho Paris. 1662. fol. & diligentius in Ecclesiaste

Græco

Græco ibid.. 1674. 4. multa in Homiliis Basilii ad Græcos Codices MStos collatis rectius, pressiusque interpretatus est, licet styli ejus stribliginem & obscuritatem accusat Elias du Pin T. 4. Bibl. scriptorum Ecclesiast. p. 209.

In editione Parisiensi A. 1622. fol. præterea exstant:

Πράξεις καὶ θαύματα τῆς ἁγίας Ἀποστόλου καὶ πρωτομάρτυρος Θέκλης, *Acta & Miracula sanctæ Apostoli & Protomartyris Theclæ, Virginis Iconiensis, libris duobus* συγγραφικῷ χαρακτῆρι, sive prosario sermone descripta. Hæc primus cum versione sua & notis edidit *Petrus Pantinus* Tiletanus, Decanus Bruxellensis, Antwerp. ex officina Plantin. 1608. 4. subjuncta Græce & Latine vita ejusdem Theclæ scripta a Simeone Metaphraste, sed quæ ab editione Parisiensi abest. Ceterum Acta Theclæ quæ Carmine composita a Basilio Photius * memorat, pridem interciderunt. Certe præter duos libros, quos habemus, alia etiam de illa martyre scripsisse se Basilius haud obscure indicat sub libri secundi initium: Εἴρηται δὲ ἡμῖν ἤδη περὶ τῆς μάρτυρος πολλά τε, καὶ μάλιστα κατὰ τὸ προλαβὸν περὶ αὐτῆς σύνταγμα. At enim antiquiora ** (qualia Tertullianus legisse se innuit) S. Theclæ Acta secutum se testatur, quando in exordio libri I. ait, quod nolit quicquam in hoc opere afferre ἔξω τοῦ σκοποῦ τῶν πάλαι συγγραφέντων. Verum δὶ ἑτέρας μόνον, ὡς εἰπεῖν συνθήκης καὶ λέξεως τὸν ἄλλοις προπονηθέντα πόνον ἀναπλάσασθαι καὶ ἀναθεῖναι τῇ μεγίστῃ μάρτυρι, προσυφῆναντα αὐτῇ καὶ δημηγορίας κατὰ τὸ ἐνδεχόμενον &c. Dexiani decessoris sui in Episcopatu Seleuciensi meminit lib. 2. c. 13. 17. 30. Olympii ejusque patris Alypii γραμματιστῶν, & Isocasii atque Aretarchi Sophistarum mentio cap. 24 seq. ejusdem libri.

In Parisiensi etiam editione desiderantur:

1. *Homilia de S. Stephano* Protomartyre & *ejus reliquiis* (A. C. 415. repertis) Græce & Latine edita a *Francisco Combefisio* una cum S. Chrysostomii variis, & Severiani Gabalorum Episcopi de Cruce, Zacha-

* Photius Cod. 168. ἔστι δὲ Βασιλείου οὗτος ὁ καὶ μέτροις ἐκτείνας τὰ τῆς πρωτομάρτυρος Θέκλης ἔργα καὶ ἆθλα καὶ νικητήρια. Καὶ ἄλλα δὲ αὐτοῦ συγγράμματα φέρεται.

** Confer si placet Acta antiqua Theclæ, quæ Græce & Lat. vulgavit Clariss. Grabius T. I. Spicilegii Patrum. Oxon. 1699. & 1714. 8.

Zachariæ Episcopi Hierosol. ad suæ plebis reliquias e Perside, & Incerti de eadem captivitate & Urbis excidio, Parif. 1656. 8.

2. *Epistola ad Leonem Imp.* pro Concilio Chalcedonensi adversus Timothei Æluri intrusionem in sedem Alexandrinam scripta A.C. 458. nomine Episcoporum Isauriæ & Latine vulgata in Conciliorum Tomis inter Epistolas subjectas Actis Synodi Chalcedonensis T. 2. edit. Binianæ pag. 385. Incipit: *Quem alterum decebat Imperatorem.*

3. *Homilia in beatum Jobum* adhuc inedita, quam habuit Allatius p. 115. de Simeonum scriptis. Incipit: ὥσπερ οἱ κατὰ γῆν βασιλεύοντες τοὺς ὑπὲρ αὐτῶν ἐν παρατάξεσιν ἀριστεύσαντας.

4. Homilia *in sacram Pentecosten*, itidem inedita, quam una cum illa in Jobum edere voluit Allatius libro συμμίκτων sexto. Incipit: ὥσπερ οἱ κατὰ γῆν βασιλεύοντες.

5. Basilio Seleuciensi etiam tribuitur in quibusdam Codicibus MStis Homilia Athanasii *in S. Pascha & in recens baptizatos*, quæ incipit: Χριστὸς ἐγερθεὶς ἐκ νεκρῶν. Itemque ejusdem Athanasii edita nomine, altera *in Christi assumtionem*, quæ (stilo floridiore quam quo utitur Athanasius, concepta) incipit: ἡ μὲν τῆς ἀναστάσεως μνήμη. Testatur id qui utramque Græce & Latine tanquam Athanasii edidit Combefisius T. 1. auctarii novi p. 539. 551. Parif. 1648. fol.

XI. Mantissæ loco subjiciam huic capiti alterius Basilii longe junioris, *Patricii*, & *cubiculi* apud Imperatorem Constantinum Porphyrogenetum *præfecti* Naumachica, Gabrieli Naudæo * pridem laudata & adhuc inedita, quæ Frid. Lindebrogius Londini A. 1616. descripsit ex Apographo Codicis Veneti, consignato per Andream Darmarium A. 1573.

ΝΑΥΜΑΧΙΚΑ,
συνταχθέντα παρὰ ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ πατρικίου καὶ παρακοιμωμένου.

ΑΥΣΟΝΙΩΝ σοφίης δεδιδαγμένοι ἔξοχα ἔργα
Καὶ στίχας, ἠδὲ φάλαγγας, ἰδ' ἀρραγέας παρατάξεις;

Ο[illegible]

* Naudæus Bibliographia militari p. 63. *Quamobrem pluris nunc* (quam Leonis) *faciendi sunt Basilii Patricii Naumachica, quæ ex Regio & Palatino Codice forsan integra proferri possent, nam Pinellianus mancus erat in fine.* Leonis Naumachica dedi Volumine sexto hujus Bibl. p. 372. seq. nactus ea beneficio clarissimi Viri, *Michaelis Richey*, qui etiam hæc Basilii mecum pro suo in me amore communicavit.

Ὁπλιτέων πρυλέων, κρατερῶν πάλαι ἱπποκορυστῶν
Ἰταλικαῖς στιλίδεσσιν ὑπ' εὐγενέων βασιλήων
Δαχθεὶς Αὐσονίων στρατιῆς πανυπέρτατος ἀρχὸς
Χαμβδᾶν ἡττήσας Ἀράβων γένος ἐξαναρίζεις
Νηυσὶ ὠκυπόροισι δεδαήμεναι ἔπολε βῦλαι
Ἔνδιχα ναυμαχίης ὄφρ' εὐκλεᾶ ἀμήσεαι ἔργα
Βίβλου τῆσδε φέριστα νοήματα πάντα καὶ αἶσαν
Ὄμμασι σοῖς σκοπίαζε, καὶ ἐν φρεσὶ βάλλεο σῇσιν.
Ἔνθεν δὴ βασιλεῦ πεδίου Κρήτης ἀλαπάξεις
Καὶ γένος ὀλέσεις Καρχηδονίων μεγαθύμων.

ΠΡΟΟΙΜΙΟΝ.

Ὥσπερ καὶ ἄλλο τι τῷ βίῳ λυσιτελὲς οἶδε καὶ συνιστᾶν πολιτείαν, καὶ μείζονα τὸν ἑλόμενον τῶν ἐχθρῶν ἀποδεικνύναι, οἶμαι μηδενὸς ἀπολείπεσθαι τούτων ἢ τὰ δεύτερα φέρειν τὸ περὶ ναυμαχίαν γυμνάζεσθαι, καὶ περὶ ταύτην ἐναγχολεῖσθαι, καὶ ταύτῃ πλέον τῶν ἄλλων σεμνύνεσθαι. Καλὸν μὲν γὰρ καὶ τὸν ἐν ἠπείρῳ τακτικοῖς ἐγγεγυμνασμένον πρότερον παρατάττεσθαι, καὶ καταγωνίζεσθαι τοὺς ἐχθρούς, καὶ ἀφειδῶς τούτους διώκειν, νῶτα διδόντας, καὶ τοὺς προστυχόντας αἱρεῖν, καὶ τοὺς πορρωτάτω ἐλπίζειν αἱρήσεσθαι καὶ καταλαβεῖν. Κάλλιον δέ, ὅσῳ καὶ δυσχερέστερον τὸ ταῖς ναυσὶν ἐφορμᾶν τε καὶ ναυλοχεῖν, ἀνθορμεῖν τε καὶ ἀντεφορμᾶν, καὶ τὰς τῶν ἐχθρῶν νῆας καταλαμβάνειν τε καὶ περικυκλοῦν. Συμβαίνει γὰρ ἐν μὲν ταῖς κατ' ἤπειρον παρατάξεσιν πλείονας κατέχεσθαι τοὺς χείρονας, ἐλάττονας δὲ ἢ καὶ πάνυ βραχεῖς τοὺς κρείττονας, ἑκάστου τὴν οἰκείαν καὶ μόνου σωτηρίαν μηχανωμένου τι καὶ ἐπιτηδεύοντος. Ἐν δὲ ταῖς κατὰ θάλασσαν ἅμα τῷ ἀγεννεῖ καὶ ὁ γενναῖος πεσεῖται, καὶ καταδύσει ἐν τῷ βυθῷ, ἢ καὶ ὑποφθάσει καταληφθεὶς μηδὲν τὸ πλέον τοῦ ἀθλίου ἐνδειξάμενος. Καὶ ταῦτά μοι δοκεῖς νενοῆσθαι ὁ στρατηγικώτατος σὺ καὶ κατορθώμασι πᾶσι κοσμούμενος ὁ κραταιὸς θεράπων τοῦ κραταιοῦ βασιλέως ἡμῶν, ὁ τοῦ ἀσφαλοῦς ἀσφαλὴς ὑπηρέτης, καὶ τοῦ ἀνδρείου ἀνδρεῖος. Ὁ τοῖς κατ' ἤπειρον ἀγωνίσμασι καὶ αὐτοὺς βασιλέας εὐφράνας εὐχαρίως ἔχοντας, καὶ πᾶν τὸ ὑπήκοον γαλήνης καὶ χαρμονῆς καθυποδείξας μεστόν. Ὁ τὰ τῶν ἄλλων ἁπάντων ἀνδραγαθήματα, τῶν τε νῦν ὄντων τῶν τε καὶ πάλαι γεγενημένων ταπεινώσας ἐς κάτω θέμενος, καὶ τὰ κατὰ θάλατταν εἴ που δείξει τοῖς κατ' ἤπειρον δείξειν παρόμοια. Πείθομαι γάρ, οὕτως ἔχω, καὶ οὕτως λογίζομαι, καὶ τοιαύταις ἐλπίσιν ἐπαίρομαι. Τοῖς σοῖς γὰρ ἑκάστοτε τὰ τῶν ἄλλων παρατιθεὶς, καὶ

παρεξετάζων ὥσπερ τὶς ἔργα παιδὸς ὑπ' ἀνδρὸς τελείου εὑρίσκει ἡττώμενα καὶ ἀπολειπόμενα, καὶ οἷον διαπαιζόμενα. Οἱ μὲν οὖν ἄλλοι πάντες ὅσοι μεγάλα κατώρθωσαν, τὸν ἄνετον εὐθὺς αἱροῦνται βίον καὶ εὐδιάχυτον, καὶ δευτέροις ἀποκνοῦσιν ἐγχειρεῖν κατορθώμασιν, ἵνα μὴ πολλάκις τοῖς ὕστερον ἀτυχήσαντες καὶ τὴν τῶν προτέρων ὑπόληψιν ἀμαυροτέραν παράσχωσιν. Αὐτὸς δὲ ἀεὶ τῶν πρώτων ἐντελεῖς τὰ δεύτερα μείζονα, καὶ τῇ τούτων ὑπερβολῇ πάντων περιγινόμενος, μηχανωτῷ μεγέθει τῶν δευτέρων ἀποκρύπτεις τὰ πρῶτα. Καὶ πάσχειν τοῦτο συμβαίνει τοῖς εὐνοοῦσί τε καὶ νενικηκόσιν. Οἱ δὲ ὅτι μὴ παρ' ἄλλων ἡττήθησαν ἢ παρὰ σοῦ τοῦ πάντας νικῶντος εὐβουλίᾳ καὶ ῥώμῃ. Δι' ὧν ἀνάγκη τούτους ὑπείκειν καὶ ὑποτάττεσθαι, καὶ τῆς ἄλλων νίκης αἱρεῖσθαι μᾶλλον τὴν ἐκ σοῦ προσγενομένην ἧτταν αὐτοῖς, μεθ' ὧν καὶ ἡττῶνται ποιηταί τε καὶ ῥήτορες, ὥσπερ ἐκεῖνοι τοῖς ἔργοις, οὕτω καὶ οὗτοι τοῖς λόγοις ἀπολειπόμενοι. Πάντες μὲν οὖν διὰ ταῦτα ὡς ἰσχύος ἕκαστος ἔτυχεν ἔχων, τὴν εὐφημίαν σοι προσάγουσιν, καὶ τὸν ἐκ λόγων ἔπαινον ἐγχειροῦσιν. Καὶ οὐ διότι μὴ ἀξίως προσάγειν σοι βούλονται, ἤδη καὶ τοῦ παντὸς ἐλλείπεσθαι βούλονται. Ἀλλ' εὐφημοῦντες ὅσον ἕκαστοι οἷός τε ἦν τὸ πᾶν προσενηνοχέναι σοι, καὶ μηδενὸς ἁμαρτάνειν οἴονται. Φίλον γὰρ καὶ Θεῷ καὶ ἀνθρώποις τὸ εἰς δύναμιν. Ὧν καὶ ἡμεῖς ἐσμὲν οἱ ταῖς σαῖς κατ' ἐχθρῶν ἀριστείαις πολλάκις ἐφησθέντες, καὶ συνεχῶς τούτων κατεντρυφήσαντες καὶ τερφθέντες ὡς εἰκός, καὶ μεγάλην σοι διὰ ταῦτα τὴν χάριν ὀφείλοντες, ὅτι καὶ τούτων ἴσα τοῖς πᾶσι κεκοινωνήκαμεν, καὶ κοινῶς εὐφράνθημεν καὶ ἠγαλλιασάμεθα. Ἀνθ' ὧν σοι τήνδε συλλογὴν δι' ἐντολῆς σῆς συνειλήχαμεν ἐκ πολλῶν μὲν ἱστοριῶν, πολλῶν δὲ στρατηγικῶν συλλεξάμενοί τε καὶ ἐκλεξάμενοι διαφερόντως πάντων ἐρασμιώτερον, καὶ τῶν ἄλλων ὡς εἰπεῖν ποθεινότερον. Πλὴν ἐπειδὴ πολλὰ κατὰ τύχην καὶ τόλμαν οὐκ ἀναλόγως ταῖς παρασκευαῖς εὕρομεν συμβαίνοντα, ὥσπερ καὶ μυριάδας ὅτι πλείστας καί τινας τόλμας καὶ μεγάλας παρασκευὰς καθαιροῦντας, τοὺς σὺν νῷ καὶ μετὰ λογισμοῦ κινδυνεύειν ἐθέλοντας. Ἀλλ' ἐγχειρητέον ἤδη ἔργου ἐχομένους, καὶ μὴ τοῖς προοιμίοις ἐπὶ πολὺ ἐμβραδύνοντας.

I. ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΤΗΣ ΝΕΩΣ ΜΕΡΩΝ.

Καὶ πρῶτον μὲν περὶ τῶν τῆς νεὼς λεκτέον μερῶν. Εἴδη γὰρ νεῶν περιττὸν ἂν εἴη λέγειν ἐν τῷ παρόντι. Ὥσπερ γὰρ ἄνθρωπος ἀνθρώπου τε βραχύτητι διενήνοχε καὶ τῷ μεγέθει ἢ τῇ ἀνδρείᾳ ἢ ἀνανδρείᾳ, ἢ τινι τούτων, πάντων δὲ εἶδός ἐστι τὸ αὐτό, κἂν ὁ μὲν τύχῃ πολλοῖς κυμῶν κατορθώμασιν, ὁ δὲ πολλοῖς ἐλαττώμασι, καὶ κοινῶς μὲν ὅ, τε δειλός, ὅ, τε μὴ δειλός, ὅ, τε σμικρός, ὅ, τε μὴ σμικρός, ὅ, τε χρηστὸς καὶ ὁ μὴ χρηστὸς ἄνθρωπος εἴρηται,

ρηται, ἰδίως δὲ ἄλλο ἄλλο τι ὀνόμασαι, καὶ ἢ δι᾽ ἀρετὴν ἢ διὰ κακίαν ἢ διὰ μέγεθος οἰκείαν προσηγορίαν ἐκτήσατο. Οὕτω δὴ καὶ ἐπὶ νηῶν κοινῷ μὲν ὀνόματι πᾶσαι καλοῦνται νῆες, ἰδίως δὲ αἱ μὲν τριήρεις, αἱ δὲ διήρεις, αἱ δὲ μονήρεις, κατὰ τὸ ἀνάλογον τῆς εἰρεσίας κτησάμεναι τὰ ὀνόματα, ὕλη δὲ πασῶν ἐστιν ἡ αὐτὴ, κἂν τῇ κατασκευῇ πολὺ διαφέρουσιν, καὶ αἱ μὲν μείζοσιν, καὶ μὲν αἱ πλείοσιν αἱ δὲ ἐλάττοσιν ξύλοις κατασκευάζονται. Διόπερ, ὡς εἴρηται, περὶ τῶν μερῶν αὐτῶν εἴπωμεν, ἐξ ὧν τὴν γένεσιν ἔχουσιν καὶ τὴν σύστασιν.

II. ΜΕΡΗ * ΝΕΩΣ.

Δρύοχον, τρόπις, τροπίδια, σπεῖρα, τροποί. Καὶ δρυόχου μὲν σὺν πολλοῖς ἄλλοις νοείσθω τε καὶ λεγέσθω τὸ καλούμενον παρὰ πᾶσι κοράκιον, ὅσον ἔχει πάντα καὶ συγκρατεῖ, καὶ ᾧ προσδέδενται καὶ οἱονεὶ ἐπερείδονται τὰ λοιπά. Κοινῶς μὲν γὰρ ὠνόμασαι δρύοχον ἅπαν ξύλον ἐπίμηκες, συνέχον καὶ οἱονεὶ προσηλοῦν ἕτερα βραχέα τε καὶ πολλά. Νοείτω δ᾽ ἂν οὕτω καὶ τὸ περίτονον. Σημαίνει δὲ καὶ τὴν ὀπὴν τοῦ πελέκεως ἐν ἥπερ ὁ στηλειὸς ἐντίθεται, ὡς καὶ Ὅμηρος. a)

Ἵστασχ᾽ ἑξείης δρυόχους δύο καὶ δέκα πάντας.

Τροπίδια δὲ τὰ προσηρμοσμένα τῇ τρόπιδι, περὶ ἧς ὕστερον ἐροῦμεν, τῷ πλείονος δεῖσθαι λόγου ταύτην ἢ τὰ λοιπά. Ἐξ αὐτῆς γὰρ ἅπαν ἄρχεται μέρος, καὶ ταύτην ὥσπερεὶ θεμέλιον ἔχει. Σπεῖρα δὲ παρὰ μὲν ἀρχιτέκτοσι, τῶν τοίχων οἱ πρὸς τῇ βάσει λίθοι. Εὕρηται δὲ καὶ παρ᾽ Αἰολεῦσι τὸ ἅρμενον, ὡς ἐν τῷ. b)

Τηλοῦ δὲ σπεῖρον καὶ ἐπίκριον ἔμπεσε πόντῳ.

Σημαίνει δὲ καὶ τὸ ἱμάτιον, ὡς ἐν τῷ. c)

Σπεῖρα κάκ᾽ ἀμφ᾽ ὤμοισι βαλὼν - - -

Καὶ παρὰ τῷ ποιητῇ, ὡς ἐν τῷ. d)

Ἧκεν ἄτερ σπείρου κεῖται πολλὰ κτεατίσσας.

Τροποὶ δὲ οἱ τροπωτῆρες, καὶ Ὅμηρος. e)

Ἠρτύναντο δ᾽ ἐρετμὰ * τροποῖς ἐν δερματίνοισιν.

* Confer Pollucem lib. I. cap. 9. sect. 85.

a) Odyss. τ. 574. b) Odyss. ί. 318. c) Odyss. δ'. 245.

d) Odyss. ξ'. 102. e) Odyss. δ'. 782. * MS. κώπας.

Ἐξ οὗ καὶ τροπέσασθαι λέγεται τὸ τὴν κώπην συνδῆσαι τῷ τροπωτῆρι. Τρόπις δὲ τὸ κατώτατον μέρος τῆς νηὸς, καὶ οἷον θεμέλιος. Ταύτης δὲ τὸ μὲν ἓν μέρος ἐξ οὗ ἡ πρώρα διανίσταται, προεμβολὶς καλεῖται, τὸ δὲ πρὸς τὴν πρύμναν, ποδόστημα, ἔνθα δὴ καὶ σκηνὴ πήγνυται τῷ στρατηγῷ ἢ τριηράρχῳ, ἤγουν κράββατος. Ἐν οἷς δὲ ὁ κράββατος ἐπερείδεται, τροχαντῆρες καὶ ἄφλαστα, οἱ λεγόμενοι βάρδωνες. Τῆς δὲ πρύμνης τὰ μέρη πάλιν ἑκάτερα, πέτασοι καὶ χιστὰ καὶ ἐπωτίδες λέγονται, ἐν οἷς ἐπίκειται τὰ πηδάλια. Καὶ τὸ μὲν ἄκρον τοῦ πηδαλίου, ἤτοι τοῦ αὐχένος, λέγεται οἴαξ. Ὅπου δὲ ὁ κυβερνήτης ἐπικλίνεται, ἔγκλιμα καλεῖται. Τὸ δὲ πᾶν οἴαξ τε καὶ πηδάλιον, τὸ δὲ τελευταῖον, ὑπερύπτιον, τὸ δὲ λοιπὸν, αὐχὴν, τὸ δὲ μέσον τῆς πρύμνης καὶ νεὼς μέχρι τῆς πρώρας ἀσάνιδον. Τὰ δὲ ἑκατέρωθεν τῶν τοίχων κατάστεγα, κατάστρωμα λέγεται καὶ θράνος καὶ σανιδώματα, ὧν ἄνωθεν ἡ πρώτη εἰρεσία, καὶ οἱ ὁπλῖται καὶ τοξόται καὶ πελτασταί. Κάτωθεν δὲ τοῦ σανιδώματος ἡ δευτέρα, ἥτις δι᾽ ὅλου ἐρέττει, τυχὸν τῶν ἐπὶ τοῦ καταστρώματος ἄνωθεν πολεμούντων. Καὶ οἱ μὲν ἐπὶ τοῦ θράνους καθήμενοι θρανῖται λέγονται, οἱ δὲ εἰς τὰ ζυγὰ ζύγιοι, καὶ θαλάμιοι δέ ἐστιν ὅτε εἰ ἔχει τρεῖς εἰρεσίας ἡ ναῦς. Καὶ τὸ μὲν ἔδαφος αὐτῆς κύτος καὶ ἀμφιμήτριον ὀνομάζεται. Πλεῦσα δὲ ἰδιωτικῶς ἐκεῖ ὅπου καὶ θυρίς ἐστιν εἰς ἐκροὴν τοῦ ὕδατος, ἥτις ἐυδίας καλεῖται. Ταύτην δὲ δηλονότι τὴν πλεῦσαν συνέχουσι τὰ ἕρματα, ἤτοι αἱ λεγόμεναι ἕδραι καὶ τὰ ἴκρια ἃ ἐγκοίλια καλοῦνται. Τῆς δὲ πλευούσης μέσον ἐπὶ τῆς τρόπιος προσαρμόζεται ἡ τράπεζα, ἧς ἐντὸς ὁ ἱστὸς ἵσταται, ἤτοι τὸ κατάρτιον. Τοῦ δὲ καταρτίου τὸ μὲν προσηλωμένον τῇ τραπέζῃ κατώτερον μέρος πτέρνα καλεῖται, ἐξ οὗ καὶ τὸ ἐξεπτέρνισε, ὅταν ὑπὸ ἀνέμου βιαζομένη ἔξω τῆς τραπέζης ἐκβῇ. Ἰσοδόκη δὲ καὶ κεραία τὸ κερατάριον. Ἱστίον δὲ τὸ ἄρμενον, καὶ οἱ λεγόμενοι καθορμοῖς ἐπὶ τῆς τρόπιος στερεᾶς προσηλοῦνται κατὰ στοῖχον τρεῖς ὄντες, ἐφ᾽ ὧν ἡ κεραία, καταγομένη ἐπίκειται. Καὶ τρεῖς δὲ σταμίδες ἤγουν στημονάρια, ἵστανται καὶ αὐτὰ κατὰ στοῖχον, οἷς ἐπερείδεται τὸ κατάστρωμα. Εἰσὶ δὲ καὶ τινα ξύλα διάτονα, διήκοντα ἀπὸ τοῦ ἑνὸς τοίχου τῆς νηὸς ἕως τοῦ ἑτέρου, ἐφ᾽ ὧν ἐπίκειται. Τὰ δὲ τοὺς τοίχους ἔξωθεν συνέχοντα, περίτονα καλοῦνται. Ἡ δὲ σανὶς, δι᾽ ἧς αἱ κῶπαι ἐξέρχονται, θυρεὸν, καὶ ὅθεν μὲν ἐκδίδονται, σκαλμός. ᾧ δὲ ἐνδέδενται, τροπωτὴρ, τὸ δὲ ἐπὶ τῶν σκαλμῶν, ἐπισκαλμίς. Δι᾽ ὧν δὲ ἤρτηται ἡ κώπη, τρήματα. Τὸ δὲ, πρὸς αὐτῷ τῷ σκαλμῷ δέρμα, ἄσκωμα, τὸ παρ᾽ ἡμῖν μανικέλλιον. Ταύτης δὲ ἄνωθεν τῆς εἰρεσίας περίτονον, εἶτα πάλιν θυρεῖον, ἔνθα ἡ ἄνωθεν εἰρεσία. Ἄνωθεν δὲ πάντων ἡ ἐκπηγκτὶς, τὸ ἄρτι λεγόμενον καταπάτητον, ἐκεῖσέ που καὶ τὸ κατασίλλωμα * γίνεται,

* al. Καστέλλωμα.

ἔνθα

ἔνθα τὰς ἀσπίδας οἱ στρατιῶται κρεμῶσι. Τῆς δὲ πρώρας πλησίον ἑκατέροις τοῖς μέρεσι περίβολοι ἐμπεπηγμένοι ἵστανται, δι' ὧν αἱ ἄγκυραι κρέμανται, αἱ τὴν ναῦν ἱστῶσι χαλώμεναι. Ἐπὶ δὲ τῆς πρώρας ὁ σίφων ὃς μαλακέρατα λέγεται ἐνεργῶν, ὅταν ὦσιν αἱ νῆες ἀντίπρωροι. Καὶ δύο δὲ πλ[illegible] καὶ αὐτοὶ ἐνεργοῦντες, ὅταν πλαγίως προσβάλλωσι. Τὰ δὲ τῆς νο[illegible]ια, κάλοι, πρότονοι, πέσματα, ἀπόγαια, πρυμνήσια, ἔμβολοι οἱ τ[illegible]οιακας συνέχουσι, καὶ δι' ὧν εἰς τὸν τροχαντῆρα ἀποδεσμοῦνται. [illegible] μὲν αἱ ὀνομασίαι ὁποῖαι χελάνδου καὶ δρόμωνος, ἐκ τῶν αὐτῶν γὰρ τῶν ξύλων ἀμφοτέρων αἱ κατασκευαὶ γίνονται, εἰ καὶ περὶ τὴν καθόλου κλῆσιν διηνέχασιν, καὶ τὸ μὲν δρόμων ὠνόμασται, τὸ δὲ χελάνδιον.

III. ΠΕΡΙ ΟΝΟΜΑΣΙΩΝ ΤΩΝ ΝΗΩΝ ΤΩΝ ΠΡΟΣ ΠΟΛΕΜΟΝ ΕΠΙΤΗΔΕΙΩΝ.

Καὶ τὸν μὲν τῶν δρομώνων ἀριθμὸν καὶ τῶν ἐν αὐτοῖς στρατιωτῶν ἀνέφικτόν ἐστι καὶ ἄδηλον διορίσασθαι, ὅτι μηδὲ ἐν τοῖς ἱστορήσασι περὶ τούτων τοῖς παλαιοῖς εὕρομεν ἐφ' ἑνὸς ἀριθμοῦ, διὰ τὴν αὐτὴν οὐ φυλαττομένην καὶ τηρουμένην τάξιν τῆς ναυτικῆς στρατείας, ἀλλὰ πρὸς τὸ τῶν δρομώνων ἐναντίων πλῆθος τοὺς ἴσους πολλάκις ἢ τοὺς πλείονας ἐλάττωσάν τε καὶ ἀλλάξαντες κατὰ τῶν δρομώνων καὶ τῶν ἀνδρῶν πλῆθος καὶ μέγεθος. Εἰ γὰρ καὶ μειζόνων πλῆθος δρομώνων, καὶ νῦν εἶναι χρὴ, οἷς ἐπιστῶσι τὰ λεγόμενα πάντως ξυλόκαστρα, ἀλλὰ καὶ μέσαι τριήρεις, καὶ μονήρεις τινὲς ταχιναὶ, λεπταὶ γαλέαι, αἷς ἐν ταῖς βίγλαις χρηστέον, πρὸς ἐρεθισμὸν τῶν ἐναντίων καὶ διάλυσιν τάξεων, καὶ ὅσα τῷ τῆς ναυμαχίας εἴδει συντελεῖ ἔωθεν οἷον ἐκφολκίδες, λέμβοι, κέλητες, ἐπακτρίδες, ἐπεκτρακέλλιδες, νῆες στρατιώτιδες, ὁπλιταγωγοὶ, ἱππαγωγοὶ, φορτηγοί. Εἰσὶ δὲ καὶ τινα πλοῖα κριοὶ καὶ τράγοι λεγόμενα, οἷς χρησαμένους Λυκίους ἀνέγνωμεν, ὡς εἰκάζειν ὅτι τοιοῦτόν τι πλοῖον καὶ ὁ ταῦρος ἦν ὁ τὴν Εὐρώπην [illegible]αγαγών.

IV. ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΟΝΟΜΑΣΙΩΝ ΤΩΝ ΑΡΧΟΝΤΩΝ ΤΟΥ ΠΛΟΪΜΟΥ ΣΤΡΑΤΕΥΜΑΤΟΣ.

Αἱ δὲ τῶν τοῦ τοιούτου πλωΐμου στρατεύματος ἡγεμόνων ὀνομασίαι [illegible] ὧδε. Ὁ πάντων ἄρχων ἤγουν στρατιωτῶν καὶ τῶν αὐτῶν ἡγεμόνων [illegible] ὁ ἐπὶ τρισὶν ἢ καὶ πέντε δρόμωσι τεταγμένος, ἡγεμονεύων. Ἑκα[illegible] ὁ ἐπὶ μιᾶς νηὸς ἑκατὸν ἀνδρῶν ἡγούμενος, ὅστις καὶ τριήραρχος κέ-

κέκληται. Ἔστι δὲ ὁ λεγόμενος κένταρχος. Κέντουμ γὰρ παρὰ Ῥωμαίοις ὁ ἑκατὸν ἀριθμὸς προσηγορεύεται, καὶ κένταρχος ὁ ἑκατὸν ἀνδρῶν ἡγούμενος. Ἐπὶ δὲ τῶν θεματικῶν δρομώνων δρουγγάριοι καὶ τουρμάρχαι, ὑπὸ τὴν τοῦ στρατηγοῦ χεῖρα καὶ αὐτοὶ τελοῦντες. Ἐφ' ἑκάστης δὲ τῶν νεῶν ἄρχοντες εἰσὶν οἵδε. τριήραρχος καὶ πεντηκόνταρχος ἑκατόνταρχ[illegible] καὶ ναύαρχος, καὶ ἐπιστολεῖς. Λέγεται δὲ ὁ ἐπὶ τοῦ στόλου διάδοχος τ[illegible] ναυάρχου. Ναύαρχος δ' ἂν ὀνομάζοιτο ὁ παρ' ἡμῖν πρωτοκάραβος. Προ[illegible] δὲ τούτοις καὶ τριηραύλην καὶ κελευστήν. Ἔστι δὲ ὁ μὲν ἰβυκινάτωρ, ὁ δὲ κελευστὴς ὁ τὸ φλάμουλον κατέχων.

V. ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΣΤΡΑΤΙΩΤΩΝ ΟΠΟΙΟΥΣ ΔΕΙ ΕΙΝΑΙ ΤΟΥΣ ΕΠΙ ΤΟΥ ΚΑΤΑΣΤΡΩΜΑΤΟΣ Α ΣΑΝΙΔΩΜΑΤΑ ΚΑΛΟΥΝΤΑΙ.

Εὐψύχους καὶ ῥωμαλέους, καὶ προθύμους εἰς τὴν κατὰ τῶν ἐναντίων ἐγχείρησιν, ἐπεὶ κοινῶς καὶ μάχιμοι κέκληνται. Τὰ δὲ τῶν τοιούτων ὅπλα ἀσπίδες, θώρακες, κνημίδες, κράνη τε καὶ ξίφη, δόρατά τε καὶ δρέπανα καὶ χειρόψηλα. Καὶ τοξεία ἐστὶν ὅτε τὸ πᾶν ἐκ διαστήματος ἐνεργοῦσα κατὰ τῶν ἐν ταῖς χερσὶ τὴν ἰσχὺν καὶ δύναμιν ἐχόντων ἐναντίων ὁπλιτῶν. Πάντως δὲ ἀνδρεῖοι ἔστωσαν, καὶ τῶν κατὰ πόλεμον ἐμπειρότατοι, ὡς ἂν ἐν τούτοις οἱ κυβερνῆται θαῤῥοῦντες προσβάλλωσι ναυσὶ πολεμίαις, καὶ περιδεσμῶσιν εὐκόλως, διακόπτοντες ταύτας καὶ καταδύοντες.

VI. ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΟΠΛΙΣΕΩΝ ΕΚΑΣΤΗΣ ΝΗΟΣ.

Πρὸς τούτοις δὲ καὶ αἱ τῶν νηῶν ἑκάστης ὁπλίσεις ἔστωσαν αὗται. Δέῤῥεις καὶ διφθέραι καὶ σίφωνες, καὶ ὅσα ἐν τῷ περὶ μερῶν αὐτῆς περιελάβομεν. Ἔτι δὲ καὶ πρὸς τὰς ἐμβολὰς τῶν ἐναντίων βύρσαι τοσαῦται προσηλούσθωσαν, ὅπως ὁ σίδηρος περιολισθαίνῃ πρὸς τὸ ἀντίτυπον ἀντιλαβὴν οὐκ ἔχων ὡς ἂν οἱ ὁπλῖται τοῖς κοντοῖς ἀπεωθοῦντες ἀπ' ἀλλήλων τὰ σκάφη, διάγωσιν εἰς τὴν ἑαυτῶν σωτηρίαν, εἰ μὴ πρὸς χεῖρας θαῤῥοῦσι παρακερδαίνοντες.

VII. ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΤΩΝ ΙΣΤΟΡΙΚΩΝ ΛΕΞΕΩΝ ΔΙΑΣΑΦΗΣΕΩΣ.

Ἐπεὶ δὲ ὡς ἐχρῆν περὶ ταῦτα διήλθομεν, ἔλθωμεν δὴ καὶ ἐπὶ τῶν λέξεων τῶν ἐν τοῖς ἱστορικοῖς τεταμμένων τὴν διασάφησιν. Ἐπιτραπέζχημα,

χημα, ὁ χρόνος ἐστὶν ἐν ᾧ τις ἐπιτετηρεῖ ἀρχηστ, ἐξήκοντος μὲν αὐτῷ τοῦ καιροῦ, βραδύνοντος δὲ τοῦ διαδόχου. Συγκεκροτημένον, τὸ καλῶς πεπληρωμένον. Τὸ δὲ ὡς ἑτέρως ἀποπλήρωτον, ἀσυγκρότητον. Ναυλοχεῖν, τὸ τοὺς πολεμίους παραφυλάττειν. Ἀνθορμεῖν δὲ καὶ ἀντεφορμεῖν, τὸ ἀντικαθεστηκέναι πρὸς ναυμαχίαν ἐστί. Καὶ ἐξορμεῖν, τὸ πρὸς ἐμπλεῦσαί που. Περιορμεῖν δὲ τὸ προσκαθέζεσθαι νήσῳ πολιορκητικῶς. Καὶ τὸ μὲν εἰς τοὐπίσω τὴν ναῦν ἀνακρούσασθαι, τὸ εἰς ἐμβολὴν ἐπάγειν ἐστί. Τὸ δὲ εἰς φυγὴν, πρύμναν κρούσασθαι. Καὶ ἀναγωγὴ μέν ἐστιν ὁ ἀπὸ τοῦ λιμένος ἐπὶ τὸν πόντον πρὸς πόλεμον πλοῦς, καὶ ἀνταναγωγὴ, καὶ ἀντεπίπλευσις. Ἀνάστροφα δὲ, ἡ πρὸς ναυμαχίαν ἀντεπιστροφή. Καὶ περίπλους μέν ἐστιν ὁ πρὸς περικύκλωσιν πλοῦς. Παράπλους δὲ ὅταν πλαγίως τοῖς πολεμίοις οἱ ἕτεροι πλησίστιοι περιπλέωσι. Καὶ διέκπλους ὅταν ἐμβάλωσιν αἱ νῆες κατὰ τὸ μέσον τῶν πολεμίων, καὶ πάλιν ὑποστρέψωσι, καὶ πάλιν ἐμβάλωσιν διακόπτοντες καὶ βυθίζοντες τὰς τῶν ἐναντίων. Καὶ ὑπερκεράσαι μὲν ἐστὶ τὸ τὰ τῶν ἐναντίων κέρατα περικυκλῶσαι, ὥσπερ ὑπερκερασθῆναι τὸ ὑπὸ τῶν ἐναντίων περικυκλωθῆναι. Παρεξειρεσία δέ ἐστι, τὸ ὄπισθεν μέρος τῆς πρύμνης, ἔνθα τὰ παράπτερα τῶν νηῶν εἴσω, ἃ ἐπωτίδες κέκληνται. Λέγεται δὲ οὕτως, διὰ τὸ παρεκτὲς τῆς εἰρεσίας εἶναι τὸ πηδάλιον, οἱονεὶ ἐρύττον καὶ ἰθῦνον τὴν ναῦν. Ταῦτα μὲν οὖν ἱκανῶς ἡμῖν διείλεκται καὶ οὐδὲν παρεῖται τῶν ὀφειλομένων μνημονευθῆναι. Μετιτέον δὲ ἤδη ἐπὶ τὰ εἴδη τῶν παραλέξεων.

λείπει τἄλλα.

CAPUT XX.
DE GREGORIO NYSSENO.

Gregorii Nysseni ætas & vita. 1. *Catalogus ejus scriptorum cum variis observationibus. Scripta quæ continentur Tomo I. editionis Græcolatinæ Paris. A.* 1615. 2. *Scripta quæ in Tomo II.* 3. *Scripta quæ in Appendice Anni* 1618. 4. *Scripta quæ in neutra editione Græcolatina reperiuntur.* 5. *De transsubstantiatione, Symbolum fidei, Philosophia de homine.* 6. *Scripta deperdita.* 7. *Editiones operum Nysseni.* 8.

I.

GREGORIUS Basilii M. frater, minor ætate, at ingenio, littéris & doctrina propemodum par & æqualis, unde ob

ob eruditionem a) ἐλλογιμώτατος καὶ πάσης παιδείας ἀνάπλεως, ob ftyli amœnitatem perfpicuitatemque b) γλυκύτατος, c) λαμπρὸς καὶ ἡδονῆς ὤσιν ἀποστάζων, ob auctoritatem autem qvam in Ecclefia meritis fuis obtinuit, d) ὁ τῶν πατέρων πατὴρ & ὁ τῶν Νυσσαέων φωστὴρ, ἀνὴρ μετὰ τὸν ἀδελφὸν δεύτερος εἶτε λόγοις καὶ τρόποις ab antiqvis appellatur. Ex Lectore, Rhetoris functus munere, ἄδοξον illam ut appellat e) Nazianzenus, εὐδοξίαν fectari deinceps defiit, & annos natus circiter quadraginta à Bafilio fratre f) ordinatus eft Nyffæ g) in Cappadocia Epifcopus circa exordium Anni Chrifti 372. Deinde ob Zelum pro Catholico dogmate odium expertus Arianorum, fede fua h) motus neque nifi Imp. Valente A. 378. mortuo reftitutus eft ab Gratiano. Interfuit Concilio œcumenico fecundo CPolitano i) A. 381. atque deinde alteri ibidem k) celebrato A. 394. De uxoris *Theofebia* morte eum jam ἱερέα folatur Nazianzenus Epift. 95. qui & alias ad eum Epiftolas dedit, & Orat. VI digno eum mactat elogio. Quamdiu poft Annum 394. fupervixerit, nullo certo teftimonio conftat. Latini ejus memoriam inter fanctos celebrant die IX. Martii, Græci X. Januarii, Copti XIV. Octob. & XXII. Nov.

Quæ hodie pasfim in Nyffeni fcriptis apparent *Origenianorum* dogmatum veftigia, illa jam olim Germanus Patriarcha CPolitanus (qui A. C. 730. obiit) ei ab hæreticis inferta effe contendit libro fingulari, quem infcripfit ἀνταποδοτικὸν five ἀνόθευτον, de quo videndus Photius Cod. CCXXXIII. Conferenda etiam quæ adverfus Barlaamum, qui Nyffenum Origenianorum errorum audacter infimulat, difputantur à Leone Allatio libro de per-

a) Suid. in Γρηγόριος. b) Vide Cafaub. p. 58. ad Epift. Nyffeni.

c) Photius Cod. 6. d) Concilium Nicænum 2. Actione VI. T. 7. edit. Labbei p. 477. Nicephorus XI. 44. Hift. & XI. 19.

e) Naz. Epift. 43. adde Mabillonium de ftudiis Monafticis p. 9.

f) Vide S. Bafilii Epift. 385. g) Theodorus Prodromus: Γρηγόριον μεγάλοιο κασίγνητον Βασιλείου Ποιμένι (ita leg. non ποιμένα) Καισαρέων ποιμένα Νυσσαέων. h) vide Tillemont. T. 9. p. 567. feq.

i) Socrates V. 8. Hift. Theodoritus V. 8.

k) Concil. T 2. edit. Labbei p. 1151. Tillemont. T. 9. pag. 591. fq.

purgatorio p. 171. seq. 177. 945. Præter alios de Nysseno & ejus vita videndus *Papebrochius* ad IX. Martii T. 2. Act. Sanctor. p. 44. seq. ac qui diligentissime & accuratissime illam est persecutus *Tillemontius* Tomo IX. memor. Hist. Eccles. p. 561. seq. Nobis satis fuerit scripta clarissimi Doctoris eo ordine quo in Græcolatinis editionibus exhibentur, hoc loco persequi.

I. In Tomo primo continentur.

Ἀπολογητικὸς περὶ τῆς ἑξαημέρου. Explicatio Apologetica *in Hexaëmeron*, ad Petrum, Sebastenum Episcopum fratrem pag. 1. -- 43. Incipit: Ταῦτα ποιεῖς ὦ ἄνθρωπε Θεοῦ. Apologetica appellatur, quoniam continet simul defensionem Moysis, & eorum quæ in fratris Basilii Hexaëmero nonnulli vel reprehenderant vel desideraverant. Latine vertit *Laurentius Sifanius* in Latina edit. Operum Nysseni Basil. 1562. fol. p. 283. atque *Petrus Franciscus Zinus* Veronensis, Venet. 1553. 1574. 8. cujus interpretatio servata in Græcolatinis editionibus. Quæ *Combefisius* in Basilio suo recensito T. 1. pag. 543. - 557. dedit Græce & Latine ex Nysseni Apologia Nysseni pro officio sex dierum, Epitomen fere præcipuorum capitum quæ in hoc libro pertractantur, continent e Codice Regis Christianiss. 1472. In calce hujus libri p. 43. testatur Nyssenus se librum de opificio hominis jam ad fratrem præmisisse. Πλὴν τῆς ἀνθρώπου κατασκευῆς, ἣν ἡμεῖς ἐν ἰδιάζοντι βιβλίῳ πρὸ τούτων ποιήσαντες ἀπεστείλαμέν σου τῇ τελειότητι.

Περὶ κατασκευῆς ἀνθρώπου, *de opificio Hominis* liber ad eundem Petrum fratrem, atque ut Lambecius III. pag. 110. seq. & 122. observat. jam Episcopum missus A. C. 379. circa Paschatos festum p. 44-138. τεῦχος θαυμάσιον appellat Suidas, compositum supplendo Basilii Hexaëmero, ut præter Nicephorum XI. 19. Hist. Nicetas in præmisso decasticho & Nyssenus ipse in limine scripti testatur. Incipit: εἰ ταῖς διὰ τῶν χρημάτων τιμαῖς. Citatur a Damasceno 1. de imaginibus. Vertit jam olim *Dionysius Exiguus*, Romanus ante A. C. 556. denatus, cujus interpretatio exstat in Latina operum Nysseni editione Basil. 1562. fol. p. 417. Prodiit

illa primum Coloniæ A. 1537. inde 1551. 1573. Sed in omnibus his editionibus deest versio præfationis Nysseni, & Dionysii ipsius Epistola dedicatoria ad *Eugippium* Presbyterum, eundem haud dubie quem una cum Dionysio celebrat Cassiodorus divinar. Lect. cap. 23. Utramque e MS. Corbejensi dedit Jo. Mabillonius in limine Tomi II. Analectorum, Paris. 1677. 8. At in Græcolatinis editionibus exstat ex versione accuratiore *Joannis Leunclavii*, qui Græcam Venetam Anni 1536. 8. in Bibliotheca Jo. Jac. Grynæi nactus, illo hortante transtulit, & lingva utraque cum notis Basil. 1567. 8. ex Jo. Oporini officina vulgavit. Leunclavii notæ ad calcem Tomi I. operum Nysseni subjunctæ leguntur, additis etiam animadversionibus novis *Frontonis Ducæi*, qui collata antiqua Dionysii versione nonnulla loca insigniter illustravit. Conferre etiam operæ pretium est castigationes in hunc librum ejusque interpretem Leunclavium Combefisianas in *Franc. Combefisii*, Regiis Parisiensibus Codd. usi, Basilio recensito T. 1. p. 566-597. Septem egregii hujus libri Nysseniani Codices MSti exstant in Bibl. Cæsarea, de quibus Lambecius I. p. 97. seq. III. pag. 109. seq. 112. seq. 114. seq. inter alia observans quod Leunclavium, Ducæum & Combefisium fugit, in lemmate capitis XI. legendum ὅτι ἀθάνατος ἡ τοῦ νοῦ φύσις, non ut editi, ἡ τοῦ ἀνθρώπου.

3. In verba Genes. I. 26. *faciamus hominem ad imaginem & similitudinem nostram*, Homiliæ duæ. Prior incipit p. 139. παλαιοῦ χρέους ἤδη ἀποπληρώσων ἥκω. Posterior pag. 153. Ὁ μὲν σοφὸς Σολομών. Exhibentur in Græcolatinis Nysseni editionibus cum latina interpretatione *Petri Francisci Zini*, Venet. 1553. & 1574. 8. edita. Sunt autem eædem cum iis quæ tanquam homiliæ X. & XI. subjici solent Hexaëmero Basilii in antiquis ejusdem tam Græcis quam Latinis editionibus, ut supra in Basilio p. 70. seq. & xi, ubi etiam de aliis haruince homiliarum interpretibus.

4. Περὶ τοῦ βίου Μωυσέως τοῦ νομοθέτου, ἢ περὶ τῆς κατ᾽ ἀρετὴν τελειότητος, *Vita Moysis* mystice enarrata, perfectamque formulam vivendi cuilibet Christiano præscribens. Incipit: οἷον τι πάσχουσιν οἱ τῶν ἱππικῶν ἀγώνων φιλοθεάμονες. pag. 167. Vertit *Georgius Trapezuntius*, separatim Viennæ 1527. apud Jo. Gremperium, & Basil. 1521. 4. apud Andr. Cratandrum. Deinde in Latinis Nysseni

Nysseni editionibus antiquioribus. Denique a *Frontone Ducaeo* recognita & suppleta in editione Latina Anni 1603. & in Graecolatina utraque Anni 1615. & 1638. Graece prodiit hic liber una cum aliis quatuor Nysseni opusculis & notis *Haeschelii*, Lugduni Batavor. 1593. 8. Exstant & in eum notae ejusdem Ducaei. Citatur a Theodorito dialogo I. & Damasceno in parallelis sub titulo περὶ τελειότητος βίου. *Caesarium* in cujus gratiam hunc librum Nyssenus composuit, quemque sub extremum operis nominat, temporis ratio impedit Nazianzeni fratrem intelligi.

5. Εἰς τὴν ἐπιγραφὴν τῶν ψαλμῶν, βιβλία β'. *De Psalmorum inscriptionibus libelli duo.* Incip. ἐδεξάμην σου τὸ ἐπίταγμα μετὰ προθυμίας ὦ ἄνθρωπε τοῦ Θεοῦ. pag. 257. Liber secundus: Ἤδη τῶν ὅπως ἡμῖν διευκρινηθέντων. pag. 291. Vertit Latine *Jacobus Gretserus*, cum cujus interpretatione, quae etiam a Parisiensibus servata est, prodierant, additis novem Leonis Imp. homiliis e Bibl. Bavarica, Ingolstad. 1600. 1617. 4. Sixtus Senensis, Nysseni in Psalterium commentarios in Vaticana Bibl. Graece conscriptos testatus, non alios fortasse quam hos duos libellos innuit.

6. Homilia *in Psalmum sextum*, περὶ τῆς ὀγδόης, *de octava* sive festo Circumcisionis. Incipit: οἱ ἐκ δυνάμεως εἰς δύναμιν πορευόμενοι. pag. 367. cum versione *Laurentii Sifani*, quae prodierat in Latina Nysseni editione Basil. 1562. fol. pag. 106. Vertit & *Maximus Margunius* Cytherorum Episcopus. Venet. 1585. 8.

7. Ἐξήγησις ἀκριβὴς, *accurata expositio Ecclesiastae Salomonis* Homiliis VIII. quarum ultima definit in explicatione commatis 13, capitis III. pag. 373-467. Incipit: πρόκειται ἡμῖν ὁ ἐκκλησιαστὴς εἰς ἐξήγησιν. Meminit Svidas in Γρηγόριος. Vertit *Gentianus Hervetus*, cujus interpretationem subinde castigat *Ducaeus* in notis. Integrius hoc opus fuit apud *Petrum Possinum*, qui in prologo ad Thesaurum Asceticum Parif. 1684. 4. vulgatum, ait se ad editionem paratum habere integrum Nysseni commentarium in Ecclesiastem, descriptum e MS. Romano, quem hactenus mutilum editiones exhibuerint. Sed cum illud a Possino promissum opus nemo adhuc in lucem protulerit, notare juvat in Bibliotheca Segvieriana sive Coisliniana exstare sub falso Greg. Nysseni nomine MS. Graecum commentarium in Ecclesiastem, nihil

cum edito habentem commune, & in quo Nysseni expositio quandoque confutatur. Dividitur in sermones decem, quorum primus incipit: ἄμελγε γάλα, καὶ ἔςαι σοι βούτυρον. Vide Clariss. Montfauconi Catalogum Bibl. Coislinianæ p. 120. seq.

8. Ἐξήγησις ἀκριβὴς, *accurata expositio Cantici Canticorum*, ad Olympiadem, homiliis XV. quarum ultima definit in illustrando versu 9. capitis VI. p. 468-711. Procemium incipit: ἀπεδεξάμην ὡς πρέπουσαν τῷ σεμνῷ σου βίῳ. Citat Damascenus in parallelis. Meminit & Svidas in Γρηγόριος. & Hadrianus I. Papa in loco qui affertur in Actis Concilii VII. T. 7. edit. Labbei p. 109. Vertit idem *Gentianus Hervetus*, cujus versionem subinde castigat Fronto Ducæus in notis, adhibita etiam interpretatione *Joannis Leunclavii*, quæ lucem vidit Basil. 1570.

9. Εἰς τὴν προσευχήν. *In Orationem Dominicam homilia V.* lectu dignissimæ pag. 712-761. quarum prima incipit: προσευχῆς ἡμῖν διδασκαλίαν. Transtulit *Laurentius Sifanius*, cujus versio servata in Græcolatinis editionibus. Exstat & *Petri Galesinii* Interpretatio Rom. 1565. 4. Allegat sæpe Damascenus in parallelis, & Anastasius qvæst. 1. & 11. Locum a Græcis in hoc opere corruptum arguit Allatius c. 12. de processione Spiritus S. p. 63. seq. Librum tertium Nysseni περὶ προσευχῆς citat Euthymius in Panoplia.

10. Εἰς τοὺς μακαρισμοὺς *in octo beatitudines* Matth. V. Homiliæ VIII. pag. 762-837. Prima incipit: τίς ἄρα τοιοῦτός ἐςιν. Vertit idem *Laurentius Sifanus*, cujus interpretationem Parisienses servarunt, & *Petrus Galesinius*. Citatur in Actis Concilii Ephesini, nec non a Theodorito in dialog. & Damasceno in parallelis, Liberato in breviar. &c. In hoc opere definit *tomus primus* editionis operum Nysseni Græcolatinæ A. 1638. quæ hactenus prioris A. 1615. paginas servat.

11. In illud 1. Corinth. XV. 28. *quando sibi subjecerit omnia, tunc ipse quoque Filius* &c. a) p. 838-853. cum versione *Gentiani Herveti*. Incipit: πάντα μὲν τὰ λόγια Κυρίου.

12. In illud Genes. I. 16. *ad imaginem DEI & ad similitudinem*. b) p. 854-866. cum versione *Frontonis Ducæi* qui etiam notas adjunxit. Prodierat Græce cum Ducæi versione Ingolstad. 1596. 8. Incipit:

a) In edit. A. 1638. T. 2 p. 6. b) Ibid. p. 22.

pit: ἐν τῇ ἑαυτῶν ἀπλανῶς τοῦ πιστεύοντι. Aliis auctor hujus scripti non Nyssenus videtur, sed *Anastasius* Sinaita. Vide Tillemontium T. IX. p. 741. qui p. 605. illud putat esse fragmentum majoris operis, in quo difficilia Scripturæ loca auctor illustravit.

13. Ad Theodosium Episcopum Epistola, *de Engastrimytho*, c) pag 867-871. cum ejusdem *Ducæi* versione & notis. Incipit ὁ εἰπὼν τοῖς ἑαυτοῦ μαθηταῖς. In fine testatur se ἰδίῳ λόγῳ fusius explicasse τοὺς περιαγγέλλειν τὸ πνεῦμα πρὸ βαπτίσματος. At sententia qua non verum Samuelem sed dæmonem sub Samuelis specie Sauli apparuisse disputat, communis ipsi est cum pluribus antiquis Ecclesiæ doctoribus, ut demonstravit Allatius diss. de Engastrimytho. Prodierat hoc scriptum Nysseni cum Ducæi versione, Ingolstad. 1596. 8.

14. Εἰς τὴν ἑαυτοῦ χειροτονίαν. *Cum Episcopus ordinatus esset.* d) p. 872-879. cum *Frontonis Ducæi* versione ac notis. Incipit: ἦλθε καὶ ἐφ' ἡμᾶς ἡ τῆς πνευματικῆς ἑστιάσεως λειτουργία. Citat Joannes Damascenus in parallelis pag. 773. sub titulo περὶ τ' ἐν Κωνσταντίνου πόλει καταστάσεως τ' ἁγίου Γρηγορίου. Itaque hæc oratio dicta A. C. 394. in Concilio CPol. non autem 372. quo Episcopus ordinatus est. Confer Tillemontium T. 9. pag. 733. 734. Prodierat cum Ducæi versione Ingolstad. 1596. 8.

15. *Contra Apollinarium* fragmentum e) p. 879. 880. cum ejusdem *Ducæi* interpretatione, cum qua jam lucem viderat Ingolstad. 1596. 8. Incipit: ὥστε κίνδυνος ἐστιν ἡμῖν οὐδείς. Aliud Nysseni fragmentum adversus Apollinarium è MSto Cæsareo Græce publicavit Lambecius III. p. 167. Confer infra, num. 7.

16. περὶ Φιλοπτωχίας, *de pauperibus charitate complectendis* λόγος β', (prior Latine infra, num. 24 & Græce num. 72.) in illud Matth. XXV. 40. *quatenus uni ex his fecistis, mihi fecistis.* f) pag. 881-893. cum *Petri Francisci Zini* versione quæ prodierat Venet. 1574. 8. & quam locis nonnullis castigat in notis *Ducæus*. Incipit: ἔτι πρὸς τῷ θεάματι τ' φοβερᾶς τ' βασιλέως ἐπιφανείας εἰμί. Græce viderat lucem Augustæ apud Mangerum 1587. 8 edente Hœschelio, non 1527. ut in Ducæi notis excusum est.

T 3 17. Κατὰ

e) In edit. A. 1638. T. 2. p. 35. d) p. 40. e) p. 47.
f) p. 49.

17. Κα]ὰ εἱμαρμένης. *Contra fatum* disputatio cum Ethnico Philosopho, adjuncta ejusdem *Zini* versione. g) pag. 894-913. Incipit: μέμνησαι πάν]ως ὅτι μοι γέγονεν. Citat Anastasius quæst. 19. Tillemontio videtur scripta CPoli A. C. 381. vide ejus memorias T. 9. pag. 586. sq.

18. Πρὸς ἕλληνας ἐκ τῶν κοινῶν ἐννοιῶν. *adversus Ethnicos* de Deo Trino *ex communibus notionibus* h) p. 914-921. cum versione *Federici Morelli*. Incipit: εἰ τὸ Θεὸς ὄνομα προσώπων δηλω]ικόν.

19. περὶ ψυχῆς *de Anima*, cum ejusdem *Morelli* versione. i) p. 922-945. Incipit: διαφώνη]αι σχεδὸν ἅπασι τοῖς παλαιοῖς. Non est Nysseni, sed caput secundum & tertium *Nemesii* de natura hominis.

20. *Epistola Canonica* ad *Letoium*, qui in Episcopatu Melitines Cappadociæ (non Mytilenes, ut Possevinus) post A. C. 381. Otreio successit, cum *Gentiani Herveti* versione, quæ plus semel prodiit inter Epistolas SS. Patrum Canonicas, scholiis *Theod. Balsamonis*, *Jo. Zonaræ* atque *Alexii Aristeni* illustratas. Incipit: ἓν καὶ τοῦτο τῶν εἰς τὴν ἁγίαν ἑορ]ήν. k) pag. 946-955. Vidit etiam lucem Venetiis 1584. 4. cum Pœnitentiali Romano & variis Canonibus pœnitentialibus & Bedæ ac Rabani libro pœnitentium, cum notis *Antonii Augustini*, nec non ibid. 1585. 8. una cum aliis quibusdam Nysseni, interprete *Maximo Margunio* Episcopo Cytherensi. Confer Lambecium III. p. 101. 133. 149. Respicit Concilium in Trullo Canones Nysseni laudans, licet non integrum hoc scriptum videatur ad nos pervenisse.

21. *Adversus eos qui differunt baptismum* p. 956-960. * Latine, eodem *Herveto* interprete. Incipit: *Hujus mundi reges cum leges scripserint.* Græce occurret infra num. 70.

22. *In illud Apostoli*: 1. Corinth. VI. 18. *omne peccatum quod fecerit homo, est extra corpus, qui autem fornicatur* &c. p. 961-963. ** Latine interprete *Gentiano Herveto*. Incipit: *Terribilis tuba Apostolici præcepti.* Græce occurret infra, num. 74.

23. *In mulierem peccatricem*, sive *ad eos qui durius alios judicant & conversione indigent*. p. 964-970. *** Latine, *Petro Francisco Zino* interprete. Incipit: *Homo Pharisæus ut ex Evangelio Lucæ.* Græce occurret infra, num. 67. ubi notabo Asterii esse, non Nysseni.

24. *De*

g) Edit. A. 1638. T. 2. p. 62. h) p. 82. i) p. 90. k) p. 114.
* Id. p. 114. ** p. 129. *** p. 132.

24. *De pauperibus charitate complectendis* Homilia I. l) pag. 970-975 eodem *Zino* interprete, Latine. Incipit: *Qui huic Ecclesiæ præsidet; atque adeo omnes.* Græcæ occurret infra, num. 72. Homilia II. hujus argumenti Græce etiam prodiit, ut dixi supra, num. 16. Utraque Latine ex Zini versione exstat & in Orthodoxographis pag. 1780. Basil 1569. fol.

25. *In Pentecosten*, de Spiritu S. *) pag. 976 977. Latine ex ejusdem *Zini* versione. Incipit: *Nullum est tam clarum celebritatis argumentum.* Græce primus ex tribus Codd. Vaticanis cum nova versione sua edidit *Laur. Zaccagnius* in collectaneis monumentorum veterum Rom. 1699. 4. pag 346. Incipit: πᾶσαν ἑορτῆς ὑπόθεσιν Φαιδροτέραν ὁ Δαβὶδ δι' ἑαυτοῦ ἀπεργάζεται.

26, *Contra feneratores* pag. 978-982. Latine, *Jac. Gretsero* interprete. Incipit: *Hominum virtutis studiosorum & qui mores.* Græce occurret infra, num. 71.

27. *Testimonia de SS. Trinitate ex Veteri Testamento adversus Judæos.* m) pag. 983.-994. Latine, interprete *Laurentio Sifano.* Incipit: *Dicit David in Psalmo XXXII.* Græce primus ex duobus Codicibus Vaticanis cum nova versione sua edidit *Laurentius Zaccagnius* in collectaneis monumentorum veterum jam laudatis pag. 288. Notandum autem est postremam partem pag. 993. sq. sive explicationem dicti Joh. XIX. 34. *statim exivit sanguis & aqua*, in qua *Theologus* (*Nazianzenus*) & *Chrysostomus* citantur, ab illo scripto alienam, in Græco recte abesse.

II. In Tomo II. Edit. A. 1615. continentur.

28. Κατὰ Εὐνομίου λόγοι ἀντιῤῥητικοί, *adversus Eunomium* Liber II. III. IV. V. VI VII. VIII. IX. X. XI. XII. & XIII. cum versione *Nicolai Gulonii.* n) pag. 1.-437. Incipit: ἡ τῶν χριστιανῶν πίστις ἡ εἰς πάντα τὰ ἔθνη Castigationes in calce voluminis adjecit Gulonii filius *Joannes a S. Francisco*, Monachus Fuliensis, testatus *librum primum*, qui deinde lucem vidit (confer infra, num. 66.) exstare MS. in Bibl. Vaticana, & incipere his verbis: οὐκ ἦν ὡς ἔοικεν τῷ πάντα σε θέλειν εὐεργετεῖν. Confer de hoc opere Tillemontium T. 9. p. 577. seq. & de Eunomii libris quos Nyssenus con-

l) Edit. A. 1638. T. 2. p. 138. *) ibid. p. 143. m) p. 153. n) p. 265.

confutavit, Jac. Godofredum ad Philostorgii VIII. 12. Sirmondus ad librum XI. Facundi Hermianensis Tom. 2. Opp. p. 763. notavit libros hos Nysseni, quibus fidem Catholicam tueri, & Basilii jam defuncti opus adversus Eunomium defendere instituit, non uno modo citari apud veteres solere. Quæ enim Facundus & ecloge Anastasii Bibl. profert ex tertio ejus operis libro, Leontius secundo libro attribuit, re ipsa autem extant in quarto edit. Græcolatinæ. Eodemque modo in quinto extant reliqua omnia quæ Facundus citat ex quarto. Photius Cod. VI. Bibliothecæ suæ opus Gregorii Nysseni *ὑπὲρ Βασιλείου κατ' Εὐνομίου* memorat, & mox Codice VII. alteram illius *πραγματείαν* ejusdem argumenti, *ἐν ᾗ λογικώτερον Εὐνομίῳ συμπλακεὶς κατὰ κράτος αἱρεῖ, πάντα σαθρώσας τῆς δυσσεβείας αὐτοῦ τὰ ὀχυρώματα.* Neque dubium est, per eandem librum ultimum ab eo intelligi, qui cæteris omnibus est longior, & in quo novum cum Eunomio certamen ingredi se profitetur Nyssenus in ipso libri limine: *τὰ μὲν δὴ πρῶτα τῶν πρὸς Εὐνόμιον ἀγώνων ἱκανῶς ἡμῖν κατὰ θείαν συμμαχίαν ἐν τοῖς φθάσασι διήνυσται πόνοις.* Suidas de Gregorio Nysseno: *οὗτος συνέταξε κατ' Εὐνομίου λόγους ἐξαίρετον.* Citatur a Theodorito in dialog. multisque aliis veteribus quorum loca notavit Tillemontius T. 9 p. 579. seq. qui p. 587. conjicit quod Hieronymus cap. 128. de scriptor. Eccles. refert lectos Nazianzeno & sibi a Nysseno illos contra Eunomium libros, id factum CPoli ubi occasione Concilii A.C. 381. in illa urbe celebrato convenerint. Scripsit Nyssenus post Basilii obitum, ut Nicephoro etiam XI 19. Hist. annotatum, circa A 381.

29. *Ad Eustathium* (Sebastenum) *de SS. Trinitate* & contra Pneumatomachos, *quod Spiritus S. sit DEus.* o) p. 439 447. cum versione *Laurentii Sifanii*, sed a *Fed. Morello* recognita. Hoc scriptum integrum fere iisdem verbis inter S. Basilii Epistolas octogesimo legitur, Nysseno rectius vindicandum, sub cujus nomine citatur ab Euthymio in Panoplia. Compositum circa A. C. 380.

30. *περὶ τοῦ μὴ οἴεσθαι λέγειν τρεῖς Θεούς*, *quod non putandum sit tres Deos dici oportere*, ad Ablabium p) pag. 477-460. cum ejusdem *Sifani* versione. Incipit: *ὑμᾶς μὲν δίκαιον ἐστι τοὺς ἀκμάζοντας.* Allegatur a Johanne II. Papa in Epistola ad Avienum, scripta A. C.

o) Edit. A. 1638. T. 3. p. 6. p) ibid. p. 15.

A. C. 532. Sed citantur etiam ab Euthymio in Panoplia ex Nysseno ad Ablabium, quæ in hoc scripto non reperias.

31. περὶ διαφορᾶς ἐσίας καὶ ὑποςάσεως. *De differentia essentiæ & hypostaseos* ad Petrum fratrem. q) p. 460-469. cum versione ejusdem *Sifani*. Incipit: Ἐπειδὴ πολλοὶ τόν τε τῆς ἐσίας λόγον. Legitur hæc velut a S. Basilio ad Nyssenum scripta inter Basilii Epistolas trigesima quarta. Vertit ante Sifanum *Joannes Cano*, Colon. 1537. fol. inter Nysseni opera Latine edita.

32. Πρὸς Σιμπλίκιον περὶ πίςεως, *ad Simplicium* tribunum *de fide* sive de Patre Filio & Spiritu S. r) pag. 470-474. cum versione *Laurentii Sifani*. Incipit: Κελεύει ὁ Θεὸς διὰ τ̃ προφήτε. Notas *Fronto Ducæus* addidit. Prodierat cum aliis quatuor Nysseni opusculis Græce, Lugd. Bat. 1593. 8. Magnam partem affert Euthymius in Panoplia citans Nyssenum ἐκ τῦ β λόγυ τῦ πρὸς Σιμπλίκιον περὶ υἱῦ.

33. Λόγος κατηχητικὸς ὁ μέγας, *sermo magnus Catecheticus* pro iis qui catechumenos instituere debent, divisus in XL. capita s) pag. 475-542. cum versione *Gentiani Herveti*, notisque *Frontonis Ducæi*. Vertit etiam *Petrus Morellus* Paris. 1568. 8. & *Petrus Franciscus Zinus* in Euthymii panoplia, cui magna hujus libri pars inserta legitur. Incipit: ὁ τ̃ κατηχήσεως λόγος ἀναγκαῖος μέν ἐςι. Citatur & à Theodorito in dialog. 2. & 3. & Gregorio M. atque Damasceno *opus plane eximium, si paucos nævos excipias quos ex lectione Origenis contraxit*, ut monet If. Casaubonus pag. 116. ad Epistolam Nysseni. Sed illa Origeniana ab hæreticis inserta olim arguit S. Germanus CPol. apud Photium Cod. 233. Certe sub finem adsuta clausula, in qua Severi hæretici Acephali mentio, ex *Theodori Raithuensis* libro de incarnatione Domini, qualem non Beza sed Rob. Balforeus Paris. 1599. 8. & Ducæus edidit. Vide Albertinum de S. Eucharistia pag. 480.

34. Περὶ παρθενίας. *De Virginitate* liber, cum præmissa Epistola exhortatoria ad virtutem t) p. 543-611. cum notis *Ducæi*, & versione *Petri Galesinii* quæ lucem vidit Rom. 1562. 4. Præterea hunc librum cum versione sua notisque vulgavit *Joannes Livinejus*, Antwerp. 1574. 4. Incipit: ὁ μὲν σκοπὸς τῦ λόγυ ἐςὶν ἐπιθυμίαν

U

q) Edit. A. 1638. T. 3. p. 28. r) p. 38. s) p. 43. t) p. 111.

θυμίαν τ̃ κατ' ἀρετὴν ζωῆς. Scriptus circa A. C. 371. In Livineji versione nonnulla reprehendit Billius apud Possevinum.

35. *Decem syllogismi adversus Manichaeos* u) pag. 612. cum versione *Frontonis Ducai*, cujus etiam notae videndae pag. 17. Incipit: εἰ τι ἂν κακὸν κολαστέον.

36. Τὰ Μακρίνια, περὶ ψυχῆς καὶ ἀναστάσεως, *Macrinia*, sive *de anima & resurrectione dialogus* cum sorore Macrina, cum Basilium fratrem A. C. 379. extinctum lugerent x) pag. 613 - 692. cum versione *Laurentii Sifani*. Incipit: ἐπειδὴ τῦ ἀνθρωπίνε βίε πολὺς. Meminit Photius Cod. 233. & Suidas, testatus Gregorium Nyssenum scripsisse μακρὸν τινα καὶ περικαλλῆ πρὸς τὴν ἀδελφὴν Μακρίναν περὶ ψυχῆς λόγον. Hic est Nysseni de immortalitate animae liber, qui *Daniele Augentio* interprete prodiit Latine Paris. 1557. 8.

37. Κατὰ Ἀπολιναρίε, *Contra Apollinarium* liber ad *Theophilum* ab A. C. 385. Episcopum Alexandrinum. y) pag. 693 - 698. cum *Frontonis Ducai* versione & notis. Incipit: ὁ μὲν ἐστι τ̃ ἀνθρωπίνης σοφίας ὑψηλὸς. Citatur ab Euthymio in Panoplia. Prodiit Graece, curante Hoeschelio Lugd. Bat. 1593. 8. cum aliis Nysseni opusculis. Et ex *Ducai* interpretatione Latine. Ingolstad. 1596. 8. Ex *Turriani* autem versione in Tomo V. Lection. Antiquarum Henrici Canisii, Ingolstad. 1604. 4. p. 161.

38. Περὶ τῦ, τί τὸ χριςιανῶν ὄνομα ἢ ἐπάγγελμα. *Quid nomen professione Christianorum sibi velit*, ad *Harmonium* z) p. 699 - 707. cum versione *Laurentii Sifani*. Incipit: ὅπερ ποιῦσι πρὸς τὰς κεφαλὰς. Verterat & *Maximus Margunius* Cytherorum Episcopus. Venet. 1585. 8. Graece prodiit Lugd. Bat. 1593. 8.

39. περὶ τελειότητος, καὶ ὁποῖον χρὴ εἶναι τὸν χριςιανόν. *Liber de perfectione, & qualem oporteat esse Christianum*, ad *Olympium* Monachum. a) p. 706 - 730. cum versione *Petri Francisci Zini* & *Frontonis Ducai* notis ad Voluminis calcem. Incipit: πρέπουσα τῆ προαιρέσει ἡ σπουδή. Vertit & *Maximus Margunius* Venet. 1585. Graece prodierat primum Venet 1574. 8. & deinde Lugd. Bat. 1593. 8. Citatur ab Anastasio Sinaita quaest. 1. Nyssenus ad Olympium ἀσκητήν. Photio Cod. 233. λόγος περὶ τῦ τελείε βίε.

40. Τετ-

u) Edit. A. 1638. T. 3. p. 180. x) ibid. p. 181. y) p. 216. z) p. 267. a) p. 298.

40. Ὑποτύπωσις sive *summaria descriptio veri scopi vitæ Asceticæ*, cum versione *Fed. Morelli* pag. 730-743. Incipit: εἴ τις σμικρὸν ἀποστήσας τοῦ σώματος. Prodierat separatim cum Morelli versione Paris. 1606. 8.

41. Πρὸς τοὺς ἀχθομένους ταῖς ἐπιτιμήσεσιν *ad eos qui castigationes ægre ferunt*. b) pag. 743-749. cum versione *Gentiani Herveti*. Incipit: Θεῖον ἀληθῶς καὶ ἱερὸν χρῆμα ὁ λόγος Θεοῦ. Prodierat Græce Paris. 1570. 8.

42. Περὶ τῶν πρὸ ὥρας ἀφαρπαζομένων νηπίων. *De infantibus qui præmature abripiuntur*. Ad Hierium c) Cappadociæ præfectum. pag. 748-770. cum versione *Laurentii Sifani*. Incipit: Σοὶ μὲν, ὦ ἄριστε, πάντες σοφισταί τε καὶ λογογράφοι. Citatur ab Anastasio quæst. 16. A Nysseno jam sene hæc Epistola scripta est.

43. Εἰς τὴν γέννησιν. *In natalem Domini nostri JEsu Christi*, & *in infantes Bethlehemiticos* d) pag. 771-786. cum versione *Petri Francisci Zini*, & *Ducæi* notis ad voluminis calcem. Incipit: σαλπίσατε ἐν νεομηνίᾳ σάλπιγγι. Græce ediderat *Dav. Hæschelius* Augustæ Vindel. 1587. 8. inter varias Patrum homilias p. 103. & cum versione sua *Joach. Camerarius*. Lips. 1564. 8. In hoc sermone sunt quædam ex Apocryphis & incertis hausta narrationibus. Sunt & quædam petita ex magno Nysseni sermone Catechetico. Quædam iisdem propemodum verbis leguntur apud Cyrillum contra Anthropomorphitas. Vide Tillemontium T. 9. memor. p. 612.

44. *In S. Stephanum Protomartyrem*. e) p. 786 798. cum versione *Laurentii Sifani*, & *Ducæi* notis. Incipit: ὡς καλὴ τῶν ἀγαθῶν ἡ ἀκολουθία. Laudat Svidas & πολυθαύμαστον appellat. Ediderat *Hæschelius* Græce A. 1587. 8. p. 131. Augustæ Vindel. Latine ex *Zini* versione occurrit apud Surium ad 26. Decemb. Fallitur Clariss. Oudinus, qui hanc homiliam Asterii esse affirmat. Alia enim hujus in Stephanum homilia est, quæ itidem exstat, & edita est à Combefisio T. 1. auctarii novi pag. 283. Incipit: ὡς ἱερὸς ἀληθῶς.

45. Εἰς τὴν ἡμέραν τῶν Φώτων, *in diem Luminum quo Christus baptizatus est* f) pag. 798-813. cum ejusdem *Sifani* versione & *Ducæi* notis. Incipit: νῦν γνωρίζω τὴν ἐμὴν ἀγέλην. In editione Græca quam *Dav. Hæschelius* curavit Augustæ Vindel. 1587. 8. hæc Homilia

b) Edit. A. 1638. T. 3. p. 311. c) id. p 317. d) id. p. 339. e) ibid. p. 354. f) p. 366.

milia inscribitur εἰς τὸ ἅγιον βάπτισμα. Gallice a *Fed. Morello* versa prodiit Paris. 1606. 12.

46. Εἰς τὸ ἅγιον Πάσχα, καὶ περὶ τῆς τριημέρου προθεσμίας τῆς τοῦ Χριστοῦ ἀναστάσεως. *In S. Pascha & de triduano festo resurrectionis Christi.* g) pag. 814-831. cum *Ducai* notis ad voluminis calcem, & versione *Sifani* quæ exstat in Latinis Nysseni operum editionibus. Incipit: αἱ τῆς πατριαρχῶν εὐλογίαι.

47. Homilia II. *de resurrectione Christi*, & ὅτι κατ' μηδὲν ἀλλήλοις ἐναντιωθέντες οἱ Εὐαγγελισταὶ, *quod nullo modo contrarii inter se sint Evangelistæ* h) p. 832-848. cum *Laur. Sifani* versione. Incipit: πάντες μὲν, ἀγαπητοὶ, ὡς εἰπεῖν ἀναδέχονται. Hanc sub *Hesychii Hierosol.* nomine edidit Græce & Latine *Franc. Combefisius* T. 1. Auctarii novi p. 743.

48. *In magna Dominica*, Homilia III. de festo Paschæ & Resurrectione i) pag. 848-866. cum ejusdem *Sifani* versione. Incipit: οἱ πένητες τῶν ἀνθρώπων φιλέορτοι.

49. Homilia IV. Εἰς τὸ ἅγιον καὶ σωτήριον πάσχα *de sancto & salutifero paschate* k) pag. 866-869. cum *Laurentii Sifani* versione. Incipit: ἡ ἀληθινὴ τοῦ σαββάτου κατάπαυσις. Exstat & cum versione *Joach. Camerarii*, Lipsiæ 1563. 8. & cum interpretatione ejusdem Camerarii, atque altera *Henrici Oelschlegelii*, hujusque notis Philologicis ac Theologicis in tironum usus adornata Dresdæ 1628. 8.

50. Homilia V. Εἰς τὴν φωσφόρον καὶ ἁγίαν ἀνάστασιν *in luminiferam & sanctam Resurrectionem Domini & Dei nostri* l) pag. 869-873. cum versione *Federici Morelli*. Incipit: Εὐλογητὸς ὁ Θεός. Εὐφημήσωμεν. Prodierat separatim cum Morelli versione Paris. 1600. 8. & Tillemontio ut rerum inanis, ita recentis Græculi esse videtur Tom. 9. memor. Eccles. p. 613.

51. Εἰς τὴν ἀνάληψιν *in Ascensionem Domini nostri JEsu CHristi*, quæ dies festa Cappadocibus dicta est ἡ ἐπισωζομένη. m) pag 873-876. cum versione *Petri Francisci Zini*. Incipit: ὡς γλυκύς συνέμπορος τοῦ ἀνθρωπίνου βίου ὁ προφήτης Δαυίδ. Vertit & *Laur. Sifanus*. Sed Zini versio etiam in Breviario Romano præfertur, ut Possevino notatum.

52. Εἰς

g) Edit. A. 1638. Tom. 3. p. 382. h) p. 400. i) p. 416. k) p. 435.
l) id. p. 437. m) ibid. p. 441.

52. Εἰς τὴν ὑπαπαντὴν, *de occursu Domini, Deipara & justo Simeone.* n) pag. 876-896. cum versione *Laur. Sifani.* Incipit: Τῇ φρονήσει τῶν οὐρανίων μείζονος. Exstat & Latine apud Surium 2. Febr. Metaphrastæ interpolatoris vestigia in hac homilia notant viri docti. Et a Lud. Thomassino pro suppositiis habentur omnes illi in τὴν ὑπαπαντὴν sermones qui feruntur sub nominibus antiquiorum Patrum Methodii, Cyrilli Hierosol. Nazianzeni, Nysseni, Ambrosii, Chrysostomi & Fulgentii: cum festum illud constet demum celebrari cœpisse in Ecclesia Anno XV. Justiniani Imp. Vide Thomassinum in scripto Gallice edito de festis lib. 2. c. 11. & Wilh. Ernestum Tentzelium diss. de ritu lectionum sacrar. § 6.

53. Περὶ θεότητος *de Deitate Filii & Spiritus sancti* & de fide Abrahami, (sermo dictus in Concilio CPol. A. C. 383. ut notatum Tillemontio Tom. 9. pag. 586.) o) pag. 896-910. cum ejusdem *Sifani* versione, qui Græce & Lat ediderat Colon. 1586. 8. Nyssenum εἰς τὸν Ἀβραάμ laudant Theodoritus in dialog. Jo. Damascenus 1. de imagg. Hadrianus I. papa in Epist. & Concilium II. Nicæn. Act. 4. T. 3. Binii p. 542. & Euthymius in Panoplia. Homilia in Abraam & Isaac Latine ex *Achillis Statii* versione prodiit Lovanii 1551. una cum S. Chrysostomi explanatione Orat. Dominicæ, & sermonibus tribus in Natalem Domini, in sancta Theophania & de David Propheta, & Athanasii in magnam Parasceven, Amphilochii in sabbatum sanctum, Gregorii Antiocheni in sepulturam & resurrectionem Domini: Sophronii in exaltationem S. Crucis & Resurrectionem, Cyrilli Alex. in parabolam vineæ, Anastasii Sinaitæ de sacra Synaxi, & de injuriis remittendis: Marciani Bethlehemitæ fragmento, Nili Abbatis Epistolis III. & typis Epistolicis Anonymi & Libanii, nec non loco de Epistolica dictione ex Demetrii libro περὶ ἑρμηνείας. Exstat & cum interpretatione *Joach. Camerarii*, Lipsiæ 1563. 8. & edente *Hæschelio* Græce Augustæ Vindel. 1591. 8. Incipit: οἷόν τι πάσχουσι πρὸς τοὺς πολυανθεῖς τῶν λειμώνων.

54. Ἐπιτάφιος Oratio funebris *in fratrem Basilium magnum* defunctum A. C. 379. dicta Cæsareæ in die ejus memoriali. p) pag. 911. -930.

n) *Edit. A. 1638. T. 3. p. 444.* o) *p. 464.* p) *p. 479.*

--930. cum versione *Laurentii Sifani.* Incipit: καλὴν ἐπίθημεν ὁ Θεὸς τὴν τάξιν. Memorat Amphilochius in S. Basilii vita.

55. Ἐγκώμιον, *Laus sanctorum XL. Martyrum* Sebastenorum. Homiliis II. quarum prior incipit: ὅις ἀνιάσω τὰς πολλὰς ϛοχάζομαι. q) pag. 931-935. posterior: χθὲς οἱ μάρτυρες πρὸς ἑαυτοὺς τὸν λαὸν εἷλκυσαν pag. 936-946. cum versione *Laur. Sifani*, & *Ducai* notis. Tertia homilia hujus argumenti occurret infra, num. 69.

56. Εἰς Πυλχερίαν *in funere* * *Pulcheriæ* quæ Theodosii M. & Flaccillæ filia A. C. 384. vel 385. non diu ante matrem CPoli obiit, r) p. 946-955. cum ejusdem *Sifani* versione. Incipit: ἐκ οἶδα ὅπως τῷ λόγῳ χρήσομαι.

57. Ἐπιτάφιος εἰς Πλάκιλλαν βασίλισσαν, *Oratio funebris in Placillam* sive *Flaccillam* Augustam Theodosii Magni conjugem, extinctam in Thracia sub finem Anni 385. s) pag. 940-965. cum *Sifani* versione & *Ducai* notis. Incipit: ὁ πιςὸς καὶ φρόνιμος οἰκονόμος.

58. *De vita S. Gregorii Thaumaturgi.* t) pag. 966-1009. cum *Laur. Sifani* versione. Incipit: ὁ μὲν σκοπὸς ἐις ἐςι. Meminit & πολυθαύμαςον ἔπαινον appellat Svidas in Γρηγόριος. Laudat & Nicephorus XI. 19. Hist. & Eustratius CPol. presbyter in libro contra Psychopannychitas cap. 13. Edidit & Græce cum nova versione sua & scholiis *Gerardus Vossius* ad calcem operum Thaumaturgi Mogunt. 1604. 4. Versionem *Gentiani Herveti* habes apud Lipomannum & Surium 3. Jul. Extremam partem in editis desideratam e MS. Codice Coisliniano Græce vulgavit Clariss. Montfauconus in Catalogo illius Bibl. p. 180.

59. Ἐγκώμιον, *Laudes magni Martyris Theodori*, militum præfecti sub Maximino u) pag. 1002-1018 cum versione ejusdem *Sifani*. Incipit: ὑμεῖς ὁ τοῦ Χριςοῦ λαός. Vertit & *Zinus*, ex cujus versione exstat apud Surium ad IX. Novembr. De MStis Græcis Codicibus Cæsareis vide Lambecium IV. pag. 26. 114. VIII. pag. 86. Ad objecta quibus nonnulli hanc orationem Nysseno abjudicant,

q) Edit. A. 1638. T. 3. p. 499. & 504.
* Diversa hæc a Pulcheria Arcadii filia, Theodosii junioris sorore, & conjuge Marciani quæ diem obiit A. C. 453. De hac Tillemont. T. 15. p. 171. seq.
r) Edit. A. 1638. T. 3. p. 517. s) p. 527. t) id. p. 534. u) ibid p. 570.

cant, respondit Natalis Alexander Sæculo IV. cap. 6. pag. 143. seq. editionis in folio.

Ἐπιτάφιος. *Oratio funebris* in magnum *Meletium*, Antiochiæ Episcopum A. C. 381. 12. Febr. defunctum, dicta in Oecumenico Concilio CPolitano. w) pag. 1019-1027. cum *Laur. Sifani* versione & *Ducai* notis. Incipit: ἠμῖν τὸν ἀριθμὸν τῶν Ἀποστόλων ὁ νέος Ἀπόστολος. In MSS. quibusdam male tribuitur magno Basilio. Ad Nyssenum refert etiam Codex Cæsareus apud Lambecium III. pag. 129. & Nysseno vindicat Nicephorus XI. 19. Hist.

Ἐγκώμιον *Laudes S. Patris Ephraim Syri* x) p. 1027-1048. cum versione *Gerhardi Vossii*, Tungrensis Episcopi quæ lucem viderat cum ejus scholiis ante opera Ephraimi ab eodem Vossio Rom. 1589. fol. & deinde Coloniæ atque Antwerpiæ. Incipit: Καλῶ μὲ πρὸς τὴν παροῦσαν ὑπόθεσιν.

Πρὸς τοὺς πενθοῦντας, *non esse dolendum de mortuis qui ex hac vita ad sempiternam transierunt.* y) pag. 1049-1076. cum versione *Petri Francisci Zini.* Incipit: οἱ τὴν ἀναγκαίαν τῆς φύσεως ἡμῶν. Totus in hoc sermone Origeniana dogmata sapit Nyssenus.

Ad Flavianum Epistola z) contra Helladium scripta post Petrum Sebastenum A. C. 392. defunctum p. 1077-1083. cum versione *Joh. Leunclavii.* Incipit: οὐκ ἐν καλοῖς, ὦ ἄνθρωπε τοῦ Θεοῦ, τὰ ἡμέτερα.

Περὶ τῶν ἀπιόντων εἰς Ἱεροσόλυμα, *de iis qui adeunt Hierosolyma*, Epistola scripta post A. 380. a) pag. 1084-1087. cum incerti versione. Incipit: Ἐπειδήπερ ἠρώτησας, ὦ φίλε. Ex eadem incerti auctoris versione legitur in Centuriis Magdeburgensibus IV. cap. 10. & apud Lipomannum. Græce primum vulgavit Morellus Paris. 1551. Gallice Rob. Stephanus nepos. Edidit eandem Epistolam etiam separatim cum latina versione sua & notis atque diatriba duplici de peregrinationibus religiosis & de altaribus sacrificiisque Christianorum *Petrus Molineus* Paris. 1605. & Hanov. 1607. 8. Hinc *Jac. Gretserus* inter alia Miscellanea Theologica vulgavit notas in notas Molinei, & examen tractatus de peregrinationibus ab eodem Molineo editi. Ingolstad. 1608. 4. Videri etiam possunt quæ idem Gretserus scripserat

w) Edit. A. 1638. T. 3. p. 580. x) p. 595. y) p. 617. z) p. 645. a) p. 652.

rat lib. I. de sacris & religiosis peregrinationibus cap. 10. Ingolstad. 1606. 4. Notæ illæ Gretserianæ ad calcem operum Nysseni recusæ sunt. Cætera prætermissa. Ab eo tempore *Joh. Henricus Heideggerus* dissertationi suæ de peregrinationibus religiosis etiam hanc Nysseni Epistolam Græce & Latine subjunxit, eamque adversus Gretserum vindicavit, Tiguri 1670. 8. Varias Lectiones e Codice Vindobonensi habes apud Lambecium T. V. p. 82. seq.

65. *Ad sorores Eustathiam, Ambrosiam filiamque Basilissam Epistola* scripta A. 380. b) pag. 1088-1094. cum versione *Isaaci Casauboni*, qui eam primus Græce cum interpretatione sua & eruditis notis vulgavit Paris. 1606. 8. atque inde Hanov. 1607. 8. Incipit: ἡ μὲν τῶν ἀγαθῶν καὶ καλῶν ἡμῖν. *Jacobi Gretseri* correctiones notarum Casauboni, editæ primum Ingolstad. 1604. 4. etiam ad calcem operum Nysseni in editionibus Græcolatinis subjectæ sunt, Casauboni ipsius notis prætermissis.

IV. In Appendice ad editionem Græcolatinam Anni 1615. edita Paris. A. 1618.

66. *Epistola* Nysseni *ad Petrum Fratrem*, & Petri ad Nyssenum de suscipienda Eunomii confutatione. *Periocha librorum XII.* & *liber primus adversus Eunomium*, (supra num. 28. desideratus,) ex Bibliotheca Bavarica; cum versione *Jac. Gretseri.* c) Incipit liber: οὐκ ἦν ὡς ἔοικε. Epistola vero: μόλις ἐπιτυχών. Ad calcem voluminis lacunæ quædam in libris contra Eunomium supplentur ex MSS. Bavarico & Jo. Livineji.

67. Προτρεπτικὸς πρὸς μετάνοιαν, *adhortatio ad pœnitentiam* d). cum versione *Petri Francisci Zini.* Incipit: ἀνὴρ Φαρισαῖος ὡς ἀρτίως ἠκούσαμεν. Hæc Homilia *Asterio* Amaseno tribuitur a Photio qui locum ex ea profert Codice 271. Latine jam fuit supra, num. 23.

68. *Vita S. Macrinæ*, sororis, ad *Olympium* Monachum scripta circa extremum Anni 380. e) pag. 177. cum ejusdem *Zini* versione,

b) Edit. A. 1638 Tom. 3. p. 655. c) Tom. 2. p. 265. d) T. 2. p. 265.
e) ibid. p. 177.

ne, quæ exstat etiam apud Surium 19 Jul. Incipit: Τὸ μὲν εἶδος τῦ βιβλίυ. In MS. Codice Cæsareo non ad Olympium Monachum sed ad *Euprepium* Episcopum inscribitur.

. Homilia III. *in quadraginta Martyres*, dicta ut videtur Nyssæ in eorum martyrio sive templo, & cum *Jac. Gretseri* versione nunc primum edita. f) Incipit: οἱ μὲν ὁπλῖται Ῥωμαίων. Duæ priores homiliæ supra, num. 55.

. *Contra eos qui differunt baptismum.* g) cum versione *Gentiani Herveti.* Incipit: οἱ τ̃ οἰκεμένης ταύτης βασιλεῖς. Latine jam fuit supra, num. 21.

. Κατὰ τοκιζόντων, *contra usurarios* sive *feneratores*, cum version *Jac. Gretseri.* h) Incipit: Τῶν φιλαρέτων ἀνθρώπων. Latine jam fuit supra num. 26. Laudat S. Basilium & quæ ille in Psalmum XIV. contra fœneratores scripserat.

. *De pauperibus* & *beneficentia*, περὶ εὐποιΐας, cum *Zini* versione. i) Incipit: ὁ τῆς ἐκκλησίας ταύτης πρόεδρος. Latine jam fuit supra, num. 24. Græce addita Zini interpretatione primus vulgavit *Gretserus* e Codice Cæsareo, cujus Seb. Tegnagelius ipsi copiam fecit, A. 1617. Ingolstad. 4. ad calcem quæstionum Anastasii Sinaitæ.

In principium jejuniorum εἰς παρεισβασιν νηστειῶν, cum versione *Jac. Gretseri* qui primus utraque lingua edidit Ingolstad. 1517. 4. k) Incipit: σύνθετον ζῶον ὁ ἄνθρωπος. Hæc homilia *Asterio Amaseno* tribuitur à Photio, qui non nihil ex ea affert Cod. 271.

. Contra fornicarios, sive in illud Apostoli 1. Cor. VI. 18. *qui fornicatur, in proprium corpus peccat*, l) cum versione *Gentiani Herveti.* Incipit: φοβερὰ τ̃ ἀποστολικῆς παραγγελίας ἡ σάλπιγξ. Latine jam fuit supra num. 22. Græce primus cum Herveti versione edidit *Gretserus*, Ingolstad. 1617. 4. Lacunam ex Codice Græco Vaticano supplevit *Laur. Zaccagnius* in collectaneis monumentorum veterum Rom. 1698. 4. pag. 353.

V. In neutra editione Græcolatina habentur:

ræterea, quæ cum referrem edita, simul memoravi num. 7. 15. 25. 27. 58. & 74.

X 75. In

f) Edit. A. 1638. T. 2. p. 205. g) p. 225. h) p. 144. i) p. 235. k) ib. p. 247 l) p. 260.

75. *In Petrum & Paulum.* Homilia longior, quam ex MS. Cæsareo versione sua edidit *Jacobus Gretserus.* Ingolstad. 1620. 8. certum an Nysseni sit.

76. *Expositio Cantici Canticorum, per paraphrasin collecta* ex SS. Gre Nysseni, Nili & Maximi commentariis, Græce cum *Petri Fra Zini* versione legitur T. 2. auctarii Bibl. Patrum Ducæani P 1624. & in Bibliotheca Patrum Paris. 1654. T. 13. MS. Græce Theodoritum in Canticum Canticor. in Codice Theol Cæsareo CCCXIV.

77. *Epistola ad Evagrium Monachum*, latet inter Orationes Nazia ni, numero XLV. sed Nysseni esse videtur, quoniam i leguntur quæ Euthymius in panoplia affert ex Nysseno πρὸς γριον Μόναχον περὶ Θεότητος, & sub hoc titulo occurri variis Codd. MSS. ut Cæsareo Græco Theologico XLII. C quæ superiore volumine in Nazianzeno dixi. Idem Eva quæ a Gregorio de quatuor virtutibus Cardinalibus didiceri tulit in suo Gnostico, e quo Socrates IV. 23. ἐν ᾧ τῷ Γρη αὐτοῦ (Εὐάγριος) τοιαῦτά φησι. Τέσσαρας ἀρετὰς καὶ τὰς θ ρίας αὐτῶν παρὰ τοῦ δικαίου Γρηγορίου μεμαθήκαμεν ... νησιν &c.

78. Ἀντιῤῥητικὸς πρὸς τὰ Ἀπολιναρίου, *Antirrheticus adversus Apollina* Incipit: καλὸν ἂν γένοιτο προοίμιον ἡμῖν. Insigne hoc opus a L tio Byz in variis scriptis, a Joh. Damasceno & Euthymio, non in Actis sextæ Synodi Actione X. laudatum, memoratu Nicephoro XI. 19. Hist. primus ex Codice Vaticano, circiter annorum vulgavit cum versione sua notisque *L Zaccagnius* in collectaneis monumentor. veterum Rom. 169 p. 123-287. Confer supra, num. 15. ubi de fragmentis ante tis Nysseni contra Apollinarem.

79. *Homilia II. in S. Stephanum Protomartyrem.* Incipit: Ἐπεδή Χριστὸς τῷ κόσμῳ εἰς σωτηρίαν. Primus Græce ex Codice V cano cum versione sua edidit *Zaccagnius* p. 330-345. cum n Prior fuit supra, num. 44.

80. *Epistola XIV.* 1. ad Eusebium, incipit: ὅταν πλεονάζειν ἀρχ 2. ad Sebastenos, ἐγνώρισται ἡμῖν τινες. 3. διέσωσεν ἡμᾶς ὁ Κύρ 4. νόμος ἐστὶν ἡμέτερος κλαίειν μετὰ κλαιόντων. 5. ἐφ' ᾧ μάλιστα τῶν σοφῶν ὁ βασιλεὺς τῶν Μακεδόνων. 6. τοιοῦτόν τι θαῦμά φασι

τοῖς ϑεατροις. 7. περὶ τοιούτου ἀνϑρώπου ἐν ἔαρι. 8. αἰτῶν τι προσφυὴς καὶ οἰκεῖον. 9. οὐδὲ ὁ καιρὸς ἡ χάρις. 10. ἤκουσά τινος ἰατρικοῦ. 11. Ἑορτὴν ἄγειν σύνηϑες τοῖς Ῥωμαίοις. 12. Καὶ τῶν ἄλλων ἁπάντων μικροῦ δεῖν. 13. ὑμᾶς μὲν ὁ πατὴρ τῶν οἰκτιρμῶν. & 14. ὡς κατὰ τῶν καλῶν ἐστι τὰ ὁμοιώματα. Primus Græce cum versione sua & notis edidit idem *Zaccagnius* p. 354-400.

Epistolæ Nysseni *ad Amphilochium*, qua queritur ab Helladio non invitatum se ut in Ecclesia ejus verba sacra faceret, meminit Baronius ad A. C. 40. n. 13.

VI. In Catalogo Bibl. Barberinæ p. 494. memoratur *Greg. Nysseni de transsubstantiatione.* Nimirum Parisiis A. 1560. fol. post Liturgias Jacobi, Basilii & Chrysostomi inter varia veterum Patrum scripta de S. Cœna p. 123-125. Græce exstat sub Nysseni nomine, ὅτι ἁγιαζόμενος ἄρτος εἰς σῶμα τοῦ Θεοῦ λόγου μεταποιεῖται, καὶ ὅτι ἐπάναγκες τῇ ἀνθρωπείᾳ φύσει αὐτοῦ μεταλαμβάνειν. *Quod sanctificatus panis in corpus DEI Verbi transmutatur, quodque necesse sit humana natura eo participare.* Eadem Liturgica Latine edita a Claudio de Sainctes Antwerp. 1562. 8. ubi Nysseni idem apospasmation pag. 74. Latine legitur. Est autem petitum ex magno illius Catechetico cap. 37. atque expenditur prolixe ab Edmundo Albertino in opere de Sacramento Eucharistiæ pag. 485. seq. De Catechetico illo libro dictum supra num. 33.

Symbolum fidei Christianæ, quod *Gregorii Thaumaturgi* est & adducitur a Nysseno in vita Gregorii Thaumaturgi in quibusdam Codicibus MSS. ut Græco Cæsareo Theologico XLVII. legitur sub Nysseni nomine.

In Codice altero Bibl. Segvierianæ sive Coislinianæ Vita Gregorii Thaumaturgi non ut in altero definit in hæc verba, ψευδὲς οἰόμενοι τοῖς γεγραμμένοις οὐ προσεϑείκαμεν, neque ut in editis statim subjungit conclusionem in Homiliis & vitis Sanctorum solitam: Sed ejus loco habet hæc, quæ ex Clariss. Montfauconi Catalogo Bibl. Coislinianæ pag. 180. hic adscribere juvat:

Postquam igitur precatus esset pro iis qui jam crediderant, ut usque ad finem in melius proficerent, & in fidelibus ut converte-

Ἐπευξάμενος τοίνυν τοῖς πεπιστευκόσιν ἤδη τὴν εἰς τέλος αὔξησιν, καὶ τὴν ἐπιστροφὴν τοῖς ἀπίστοις, οὕτως

τοῦ ἀνθρωπίνου βίου πρὸς τὸν Θεὸν μετανίσταται, ἐπισκήψας τοῖς ἐπιτηδείοις μὴ κτήσασθαι αὐτῷ τόπον πρὸς ταφὴν ἰδιάζοντα. Εἰ γὰρ ζῶν κύριος κληθῆναι τόπου τινὸς οὐ καταδέξατο, ἀλλὰ παροικῶν ἐν ἀλλοτρίοις τὸν βίον διήγαγεν, οὐδὲ μετὰ θάνατον τῇ παροικίᾳ πάντως ἐπαισχυνθήσεται, ἀλλ' ἔστω, φησὶν, τῷ μετὰ ταῦτα βίῳ διήγημα, ὅτι Γρηγόριος οὔτε ζῶν ἐπωνομάσθη τόπῳ τινὶ, καὶ μετὰ θάνατον ἀλλοτρίων ἐγένετο πάσης τῆς γῆς ἑαυτὸν ἀποστήσας, ὡς μὴ ἐνταφῆναι ἰδίῳ καταδέξασθαι τόπῳ. Μόνην γὰρ αὐτῷ κτῆσιν τιμίαν ἐκείνην, ἣ πλεονεξίας ἐφ' ἑαυτὴν ἴχνος οὐ δέχεται, ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ Κυρίῳ ἡμῶν, ᾧ ἡ δόξα σὺν Πατρὶ καὶ Πνεύματι νῦν καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων, Ἀμήν.

rentur: sic ex humana vita ad Deum transfertur, cum domesticis suis præcepisset, ut ne ipsi locum proprium ad sepulturam emerent: nam quia dum viveret nunquam voluerit loci cujuspiam Dominus vocari, sed ut peregrinus & advena in aliis locis vitam degerit, neque post mortem pudebit peregrinum agere. Sed post hanc vitam, inquit, hoc in ore hominum versetur, nempe Gregorium, dum in vivis esset, nulli loco nomen indidisse suum, & post mortem apud alienos quasi advenam fuisse, quia se a toto orbe terrarum alienum fecerat; ita ut ne in loco quidem sibi proprio sepeliri voluerit: solam quippe sibi possessionem honorabilem esse eam, quæ avaritiæ nullum admittit vestigium, in Christo JEsu Domino nostro, cui gloria cum Patre & Spiritu nunc & in secula seculorum. Amen.

Gregorius Nyssenus *de homine, anima, elementis, viribus animæ*, Latine *Jo. Conone* Norimbergensi interprete editus per Beatum Rhenanum Argentor. 1512. fol. Paris. 1513. fol. Basil. 1522. 4. Hi sunt *libri VIII. Philosophiæ de natura humana*, qui sub Nysseni nomine exstant in antiquis editionibus Latinis, ut Basilensi 1562. fol. Nihil autem aliud his continetur quam liber *Nemesii de homine*, in octo libellos distractus, ut jam monui volumine superiore lib. 5. cap. 14. §. 6.

VII. Scripta deperdita.

In Proverbia scripsisse se, videtur innuere Nyssenus Homil. 1. in Ecclesiast. licet locus non ita evidenter hoc evincit. Confer Tillemontium T. IX. p. 742.

In

In Epist. ad Philippenses. Cyrillus Alex. ad Evoptium.

Ad Theodosium Episc. *quomodo Cornelius Spiritum S. ante baptismum acceperit.* Meminit Nyssenus ipse in fine scripti de Engastrimytho ad eundem Theodosium.

Damascenus in parallelis p. 773. citat Nyssenum in illud: *Hic est filius meus dilectus.*

Euthymius in panoplia affert nonnulla ἐκ τῆς λεγομένης εἶναι τοῦ Νύσσης, καὶ καλυμμένης θεογνωσίας.

Idem ex Nysseno *ad Ablabium* quædam recitat, quæ non leguntur in scripto ad Ablabium de quo supra, num. 30.

VIII. Editiones Operum Nysseni.

Latinæ.

Coloniæ 1537. fol. cujus editionis notitiam petere licet ex Bibliotheca Gesneri.

Basil. 1562. fol. pleraque *Laurentio Sifano* interprete. Hanc editionem recenset Bellarminus de S. E.

Basil. 1571. fol.

Paris. 1573. fol. quæ editio recensetur à Possevino in Apparatu S.

Paris. 1603. fol. curante Frontone Ducæo, quæ & plenior & accuratior cæteris est editio.

Carolum Bovium Nysseni opera vertisse legas in T. IX. Italiæ S Ferdinandi Ughelli pag. 60. sed illa interpretatio, quod sciam, lucem non adspexit.

Græcolatinæ.

Paris. 1615. 2. Volumen. fol. curante *Frontone Ducao*, ex officina Nivelliana.

Appendix ibid. 1618. fol. ex suppeditatis & transmissis a Jacobo Gretsero.

Paris. 1638 fol. tribus Volum. in qua editione nihil præter Appendicem jam memoratam accessit, cum alioqui nec tam nitida sit nec tam emendata quam prior Nivelliana. De utrisque Labbeum, si placet, vide & Oudinum.

CAPUT XXI.

De EUSTATHIO Antiocheno, SERAPIONE Thmuitano & SOPHRONIO.

Eustathius Antiochenus. 1. *Scripta illius & sub nomine ejus edita.* 2. *Deperditorum fragmenta.* 3. *Alii Eustathii.* 4. *De Serapione Thmuitano.* 5. *Alii Serapiones.* 6. *De Sophronio amico S. Hieronymi.* 7. *Alii Sophronii.* 8.

I.

EUSTATHIUS ex Side Pamphyliæ, a) Confessor, b) atque fidei Catholicæ adversus Arianos assertor egregius, Episcopus Berrhoënsis in Syria Synodo, Nicænæ d) A.C. 325 interfuit, atque in illa Imperatorem Constantinum Synodi nomine laudavit, ab eadem Episcopus Antiochenus constitutus in locum Paulini e) qui S. Philogono successerat. Postea variis per Arianos petitus calumniis, atque in Synodo Antiochena Episcopatu depositus f) circa A. 328. Paulinum alterum * Episcopum Tyri successorem habuit, & in exilio Trajanop

a) Hieron c. 85. de S. E.

b) Ὁμολογητὴς vocatur non modo a Theodoreto dialog. I. sed etiam ab Athanasio in Apologia T. I. p. 702. & Epistola ad solitarios pag. 812. Ab Chrysostomo & Anastasio Sinaita lib. 9. in Hexaëmeron atque in titulo libri Eustathii ipsius in Hexaëmeron, etiam Martyr.

c) Vide Tillemont. T. VII. memor. pag. 21. seq.

d) Sam. Basnage ad A. 328. n. 3. Edmundus Albertinus de S. Eucharistiæ sacramento pag. 388.

e) Hieron. in Chron. Zonaras & alii. Confer Tillemont. Tom. VII. memor. p. 22 & pag. 646. seqq.

f) Antonius Pagi ad A. C. 324. n. 26. seq. & A. 327. n. 3. & A. 340. num. 19. Cave Hist. literar. ad A. 325.

* Ita Philostorgius apud Nicetam lib. V. thesauri c. 9. licet aliis scriptoribus dissentientibus. Vide Jac. Godofredum p. 156. seq. ad Philostorg.

in Thracia, g) diem obiit circa A C. 360. h) Nicetas Philippis Macedoniæ eum natum esse scribit lib. 5. thesauri Orthodoxæ fidei c. 9. fortasse quoniam Philippis mortuum fuere qui traderent; & Philippis reliquias ejus Antiochiam relatas circa A. 482. scribit Theodorus Lector. i) Inter sanctos colitur à Græca Ecclesia 21. Febr. & 5. Jun. & a Latina 16. Jul. magnisque elogiis afficitur k) ab Athanasio, Hieronymo, Theodoreto, Sozomeno, Socrate, Facundo, Fulgentio, Anastasio Sinaita aliisque: a Chrysostomo l) etiam singulari Oratione Antiochiæ in die memoriæ ejus consecrato laudatus, quæ incipit: σοφός τις ἀνὴρ καὶ φιλοσοφεῖν εἰδώς. Tom. I. Ducæi homil. 52. pag. 569. & T. V. Savil. p 628. Itaque licet Sabellianismi perinde, ut Magister ejus Marcellus Ancyranus, m) ab Eusebianis accusatus fuerit, Catholicam tamen doctrinam probasse & defensitasse Eustathium mihi persuadeo.

II. Exstat sub ejus nomine I. *Allocutio ad Imperatorem Constantinum in Concilio Nicæno*, quam sive servatam, sive ἠθοποιητικῶς potius, ut videtur ex ingenio effictam à Gregorio Neocæsariensi presbytero ** in Oratione de SS. Patribus Nicænæ Synodi, quorum brevis est, hic adscribam: Εὐ-

g) Ita diserte Hieron. c. 85. de S.E. & Chrysostomus Orat. in Eustathium T. I. p. 571. ὡς τὸ σῶμα τοῦ αὐτοῦ ταφῆναι ἐν Θρᾴκῃ. & τὸν μὲν τάφον εἶναι ἐν ἐκείνῃ τῇ βαρβαρικῇ χώρᾳ. Sic & Martyrolog Rom. in 16. Jul.

h) Adhuc vixisse Eustathium, cum Meletius Antiochenæ Sedi præficiendus esset, diserte testatur Chrysostomus p. 577. atque Theodoretus III. 4. Hist. πρὸ τῆς Μελετίου χειροτονίας Eustathium obiisse testatus. His itaque assentiri malo cum Blondello de primatu Ecclesiæ p. 1196. quam Tillemontio, qui Tom 7. memor. pag. 654. Eustathii mortem refert ad Annum 328. ideo quoniam post illius anni gesta de Eustathio scriptores Ecclesiastici tacent.

i) Vide Tillemont. T. 7. pag. 653. seq.

k) Vide testimonia præmissa notis Allatii in Eustathium.

l) Meminit Menologium a Sirleto versum, 21. Febr. & Chrysostomus ipse homilia in Jeremiæ X. 10. T. 3. Ducæi p. 790. τοῦ μακαρίου Εὐσταθίου τὰ ἐγκώμια δη . . . ἐκεῖνον τὸν γενναῖον μάρτυρος ῥῶμα . . . Illam Chrysostomi Homiliam Græce & Latine integram dat Allatius p. 95. seq. post commentar. in Hexaëmeron

m) Vide Georgium Bullum in defensione fidei Nicænæ p. 53. 54.

** Latine apud Surium 10. Jul. Græce & Lat. apud Allatium pag. 135. ad Eustath. & Combefisium Tom. 2. auctarii novi pag. 555. Idem hic videtur Gregorius qui deinde Neocæsariensis Episcopus interfuit Concilio Nicæno II.

Εὐχαριστοῦμεν, ἔφη, Θεῷ, κράτιστε βασιλεῦ, τῷ τὴν ἐπίγειον συνιθύνοντί σοι βασιλείαν, τῷ τὴν πλάνην τῶν εἰδώλων διὰ σοῦ καταργήσαντι, καὶ τῶν πιστῶν καταστήσαντι ἐν παῤῥησίᾳ τὸ εὔθυμον. Πέπαυται κνίσσα δαιμόνων, καταλέλυται πολυθεΐας ἑλληνικῆς τὰ σεβάσματα, τὸ τῆς ἀγνωσίας ἀπελαύνεται σκότος, τῷ τῆς θεογνωσίας φωτὶ ἡ οἰκουμένη καταυγάζεται. Πατὴρ δοξολογεῖται, υἱὸς συμπροσκυνεῖται, τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον καταγγέλλεται, τριὰς ὁμοούσιος, μία θεότης ἐν τρισὶ προσώποις, καὶ ὑποστάσεσι κηρύττεται. Ταύτῃ τειχίζεται, βασιλεῦ, τὸ τῆς εὐσεβείας σου κράτος. Ταύτην ἡμῖν ἄσυλον διαφύλαττε. Μηδεὶς αἱρετικὸς ὑποδὺς τὴν ἐκκλησίαν, ἕν τι τῆς τριάδος ἀφαιρείτω καταλιμπάνων τὸ λειπόμενον ἄτιμον. Ἄρειος ὑμῖν ὁ τῆς μανίας ἐπώνυμος τοῦ λόγου, καὶ τῆς συνελεύσεως αἴτιος, ὃς ὡς οὐκ ἴσμεν, ὅπως τῷ πρεσβυτερίῳ τῆς Ἀλεξανδρείας ἐγκαταλεγεὶς ἐκκλησίας ἐλάνθανεν ἡμᾶς τῆς τῶν τρισμακαρίων προφητῶν, καὶ ἀποστόλων διδασκαλίας ὑπάρχων ἀλλότριος. Τὸν γὰρ μονογενῆ υἱὸν, καὶ λόγον τοῦ πατρὸς ἀποστερεῖν τῆς ὁμοουσιότητος τοῦ πατρὸς, οὐκ ἐντρέπεται, καὶ τῇ κτίσει τὸν κτίστην ὁ κτιστολάτρης συναριθμεῖν ἐπείγεται. Τοῦτον δὲ πείσειας, αὐτοκράτωρ, μεταφρονοῦντα τοῖς ἀποστολικοῖς μὴ ἀντιτείνειν διδάγμασιν, ἢ τῆς ἐν οἷς ἐκ-

Deo, inquit, *gratias agimus, ô optime Imperator, qui terrarum tibi regnum dirigit, qui errorum simulacrorum per te abolevit, & fidelium animi tranquillitatem, in libertate collocavit. Cessavit nidor Dæmonum, multiplici Deorum cultu soluta est falsa religio: expelluntur tenebræ impietatis, luce divinæ cognitionis orbis terrarum illustratur. Pater glorificatur, Filius simul adoratur, Spiritus Sanctus annunciatur, Trinitas consubstantialis, una divinitas in tribus personis, & hypostasibus prædicatur. Per eam, o Imperator, tibi munitur tuæ pietatis potentia, eam nobis serva integram & inviolatam. Nullus hæreticus subiens Ecclesiam, de Trinitate unum aliquid auferat, relinquens quod restat affectum ignominia. Arius nobis qui a furore accepit denominationem, orationis causa est, & conventus, qui nescio quomodo allectus in presbyteratum Ecclesiæ Alexandrinæ nos latuit alienus esse à doctrina Beatorum Apostolorum, & Prophetarum. Unigenitum enim filium & verbum Patris non veretur privare eadem, & æquali cum Patre substantia, & creatorem cum creatura, creaturæ cultor contendit connumerare. Eum autem persuaseris Imperator mutata sententia non repugnare doctrinæ Apostolicæ; aut si in vana opinionis, cujus est convictus, perstiterit impietate, eum de Christi, & nostro cœtu funditus sustuleris, ne suis turbidis verborum blanditiis vanetur animas simpliciorum.*

λω

κακοδοξίας ἐγκείμενον ἀσεβήμασιν ἄνδην τ̃ χριστοῦ, καὶ ἡμῶν αἰτήσαι ἐπαύλεως, ὡς ἂν μὴ τῆς θολερᾶς αὐτῦ λογοθωπείας τὰς τῶν λυπέρων ψυχὰς ἐργάζηται θήραμα.

anquam vero Euſtathium in Concilio Nicæno ad Conſtantinum verba feciſſe, variis veterum teſtimoniis *** conſtat, tamen hanc allocutionem a Gregorio eſſe compoſitam vix credibile eſt. Certe ab Euſtathio tunc ita adhibitam vel τῦ ὁμουσίυ vel τ̃ ὑποστάσεως vocem, nemo controverſiæ Arianæ peritus facile dixerit. Non meminit hujus allocutionis Gelaſius Cyzicenus qui Euſtathii Antiocheni *reſponſiones ad objecta Phadonu Philoſophi* ſuper loco Geneſ I. 26. *Faciamus hominem ad ſimilitudinem noſtram*, refert lib 2 de actis Concilii Nicæni cap. 14. 15.

Ὑπόμνημα, n) *Commentarius in Hexaëmeron*, ſive Chronicus liber potius, o) incipiens ab Hexaëmeri expoſitione, ac deinde usque ad tempora Judicum producens ſacram Hiſtoriam, atque exinde mancus ac deficiens. Nam licet Labbeus in Bibliotheca MSS. librorum pag. 77. Euſtathium in Hexaëmeron memorat cum auctario usque ad Alexandri M. tempora, tamen illud auctarium lucem non vidit. Neque Latina verſio Johannis Marianæ. S. I. cujus idem Labbeus pag. 22. meminit. Primus Græce & Latine cum verſione ſua & eruditis ac copioſis notis edidit *Leo Allatius* Lugd. 1629 4. Hinc Latine ex Allatii verſione legitur T. 27. Bibl. Patrum edit. Lugd. 1677. p. 25. ſed notis Allatii omiſſis. Latinus Latinius T. 2. Epiſt. p. 116. ſcribit Euſtathii Antiocheni Epiſcopi librum de mundi creatione repertum in Sicilia A. 1563. additque Baſilii plura videri ex eo deſumta eſſe. Ac certe de natura animalium plura eadem in Baſilio ad Hexaëmeron leguntur, ſed quæ (ut Michaël Glycas poſtea) ex Baſilio potius videtur

Y hauſiſſe

*** Vide B. D. Thomæ Ittigii Hiſtoriam Concilii Nicæni §. 35. & Clariſſ. Chriſtiani Ludovici ad eam notas pag. 95.

n) Ita recte inſcribitur in Allatii editione. Neque enim convenit titulus ὁμιλίας quam ei tribuit Sirmondus Tom. 2. Opp. p. 750.

o) Pag 55. numerat ab Adam ad obitum Phalegi annos 3000. Ad Chriſti reſurrectionem 5531. a Chriſto hoc eſt a Chriſti reſurrectione ad annum trigeſimum ſive [illegible] Conſtantini M. σξϑ', 269. ſed puto ſcripſiſſe σϥϑ. 299.

hausisse quisquis fuit libri hujus auctor, qui Eustathius Antiochenus esse nequit, si pag. 1. τῶν ἁγίων τῆς ἀκριβεστάτην τῶν χρόνων ἱστορίαν ποιησάμενος est p) Eusebius Cæsariensis, Eustathii inimicus. Ezechielis Tragici versus quosdam profert p. 25. qui emendatiores leguntur apud Eusebium IX. 29. præparat. Ex pseudo-Jacobi protevangelio nonnulla repetit pag. 54. seq. Natali Alexandro judice q) *non videtur Eustathii Antiocheni genuinum opus, cum illius stylus Eustathiano plane dissimilis sit, nec illius meminerit S. Hieronymus aut ullus veterum, merâ denique sit compilatio male consutarum sententiarum Vet. Test. Artapani, Josephi, Protoevangelii S. Jacobo affictî, Eusebii, S. Basilii.* Eadem Gvil. Cavei sententia, & Tillemontii Tom. 7. memor. Hist. Eccles. pag. 655.

3. Κατὰ Ὠριγένους διαγνωστικὸς * εἰς τὸ τῆς ἐγγαστριμύθου θεώρημα, *de Engastrimytho* 1. Samuel. XXVIII. *disputatio qua adversus Origenem*, in quem acriter invehitur & p. 395. πολυΐστορος ridet nomine, verum Samuelem a Pythonissa evocatum esse negat. Hujus scripti meminit Hieronymus cap. 85. de S. E. nec quisquam est qui illud genuinum Eustathii opus esse dubitet. Dedicavit hoc Eustathius Eutropio, quem p. 351. κράτιστον ἀνδρῶν appellat, & sub initium statim διαπρεπέστατον τῆς ὀρθοδοξίας ἱεροκήρυκα. Primus Græce cum versione sua & diatriba ejusdem argumenti ad calcem libri in Hexaëmeron idem Allatius vulgavit Lugd. 1629. 4. unde Græce & Latine cum Allatii diatriba de Engastrimytho recusa est in Criticis sacris Anglis, Londini primum deinde in Belgio ac Francofurti vulgatis Tomo VIII. Latine etiam occurrit ex Allatii versione in Tom. 27. Bibliothecæ Patrum edit. Lugd. A. 1677. pag. 42.

III. Fragmenta ex libris Eustathii Antiocheni deperditis.

1. Ex VIII. libris contra Arianos.

Anastasius Sinaita: Εὐσταθίου Ἀντιοχείας ἐκ τοῦ κατὰ Ἀρειανῶν λόγου. Εἰ γὰρ κτιστὸς, οὐκ ἄρα γεννητός. Εἰ δὲ γεννητὸς, οὐκ ἄρα κτιστός. Ἐπεὶ μηδὲ δυνατὸν περὶ τὴν αὐτὴν φύσιν ἑκατέρων στρέφεσθαι τὸ γένος. Σημεῖον τε ὅτι ἀδύνατον περὶ τὴν αὐτὴν φύσιν τὸ κτιστὸν ὑπάρχειν καὶ τὸ ἄκτιστον. Καθολικὸν γὰρ παράλογον τοῦ διδασκάλου.

Eadem

p) Videtur hoc Allatio in notis ad h. l. p. 12. atque fateor esse verisimillimum.

q) Natalis Alex. Seculo IV. p. 118. edit. in fol. * An. διαγνωστικός.

Facundus Hermianensis lib. XI. cap. 1. Nam B. Eustathius Antiochenus Episcopus, qui primus in Concilio Nicæno fuit, sexto adversus Arianos libro, de eo quod ait Dominus, (Marc. XIII. 32) Nemo scit diem illum, *Dicamus*, inquit, *cujus rei gratia Filius hominis diem proprii adventus ignorat. Neque enim dubium est, quia & hæc caussa utilitatis hominum providens adinvenit omnium creator & generis opifex DEUS. Sicut enim hominem, caussa salutis hominum Verbo cooptavit & DEo, sic & insignem judicii diem caussa divini beneficii homini competenter abscondit; ne forte ineffabilia mysteria similis generis hominibus homo indicans, & diem secundi adventus ostenderet.* Itemque in eodem libro: *Dum sederit*, ait *Filius hominis in sede Majestatis suæ* (Matth. XIX. 28.) *alia quidem videtur loqui persona, de altera autem facit manifeste sermonem. Ergo divinus Spiritus de homine clare dicens apparet: Dum sederit Filius hominis in sede Majestatis suæ, sine contradictione denuntians, quia supervenientes glorias homo suscipit justitia & virtute ornatus, & excelsum regni solium rite percipiens.* Rursus eodem libro de verbis Christi disputans dicit, omnia mihi tradita sunt a Patre meo (Matth. XI. 27.) *Manifeste ex persona hominis prophetare cognoscitur, sicut & ante probavimus. Iste enim maximas & accidentes virtutes percipit ad meliora dignitate procedens.* Qui octavo quoque libro sic ait: *Contemplandum autem, quomodo loquens Deo, & dicens:* (Psal. IX. 7.) Et civitates destruxisti, *rursus alterum introducit Dominum, inferens*: (ibid. v. 8. seq.) Et Dominus in æternum manet. Paravit in judicio sedem suam. *Manifestissime etenim alii de alio loquens apparet. Significavit quia judex est, qui præparavit ei sedem tanquam prius non habenti hunc honorem, sic videbatur loqui. Quasi per figuras enim indicabat Propheticas, quoniam homo ex membris justitiæ templum decenter factus, & sacratissimo habitans verbo, virtutis adeptus est perpetuum solium.* Item in eodem libro: *Non enim ait, qui alteram sedem habet, alteram sibi apparat sortem: sed cui non adest sedis potentia. Ergo hæc ad hominem Christi manifeste respiciunt. Neque autem omnipotenti hæc reponenda sunt proprium habenti sceptrum: neque Verbo ipsum regnum habenti quod etiam Pater habet: sed in Christo dicendum, Dominus in cœlo paravit sedem suam. Nam omnium simul creaturarum Dominator propter Divini Verbi commixtionem.*

Idem opus respicit Ephræmius Antiochenus Cyrillum adversus Nestorianos defendens apud Photium Cod. 229. p. 411. Τὰ αὐτά φησι καὶ Εὐστάθιος ὁ μέγας ὁ τῶν Ἀντιοχέων ἱερεύς. Diserte vero

apud

eundem Photium Cod. 225. Eulogius Alex. pag. 395. Καὶ γὰρ καὶ Εὐστάθιος ὁ τῶν ἀρχιερέων ἀρχιερεὺς ἐν ἓξ λόγοις τα (lege ἐν ἕκτῳ λόγῳ τῶν) κατὰ Ἀρειανῶν αὐτοῖς ῥήμασιν οὕτω φησίν. Ἀλλ' οἱ παράδοξοι τῆς Ἀρείου θυμέλης μεσόχοροι τὸ μὲν ἁμαρτίαν πεποιηκέναι τὸν χριστὸν φράζουσι. Καὶ μετ' ὀλίγα. Τὸ δὲ ὅτι Θεὸς ἦν ἐν Χριστῷ, κόσμον καταλλάσσων ἑαυτῷ (2. Cor. V. 19.) οὔτε τοῖς τῆς γλώττης ὀργάνοις ἐκφωνοῦσιν. Ἀλλ' ὥσπερ δεινοὶ συκοφάνται καὶ κατήγοροι ἀκρωτηριάσαντες τὸ χωρίον, τὸν ἀγῶνα τῆς κατηγορίας ποιοῦνται. Εἶτα καὶ ἡ ψῆφος ἡ ὑπὲρ τοῦ νόμου. δεῖ δὲ φιλαλήθως τοὺς ἐννόμως ἀγωνιστὰς πάντα συμπεριλαβόντας ἀπαραλείπτως, ἀλλὰ μὴ πρὸς ἀπάτην μέρος μὲν ἀποσιωπᾷν, μέρος δὲ ἀποσπῶντας προφέρειν. Refer huc etiam, quod Stephanus Gobarus apud Photium Cod. 232. pag. 475. caput duodequadragesimum operis sui, de pugnantibus Patrum sententiis, impendit exponendæ Eustathii Antiocheni doctrinæ de Verbi incarnatione, ὅπως ἐδόξασε περὶ τῆς τοῦ Κυρίου ἡμῶν ἐνανθρωπήσεως ὁ ἐν ἁγίοις Εὐστάθιος ὁ τῆς Ἀντιοχείας ἀρχιερωσύνης προεδρεύσας.

Joh. Damascenus in sacris parallelis (Tom. 2. Operum edit. novæ pag. 314.) Ex Eustathio κατ' Ἀρειανῶν hæc verba allegat: πᾶν τὸ ἀρχὴν ἔχον, καὶ τέλος ἐπιδέχεται, τὸ δὲ τέλος ἐπιδεχόμενον, φθορᾶς ἐστι δεκτικόν. Apud eundem pag. 751. hæc Eustathii Antiocheni leguntur, nullo ejus scripto nominato: Ὁ Θεὸς τὰ πάντα πληροῖ, ὑπ' οὐδενὸς περιοριζόμενος, πάντως ἐν παντὶ τόπῳ κατὰ τὴν τοῦ Δαυὶδ * ὑμνολογίαν ἐστί. Εἰ γὰρ ἔξω λέγοιτο τόπου τινός, ἀνάγκη περιορίζεσθαι αὐτὸν ὑπ' ἐκείνου ὅπερ στερίσκεται. Ὅλος οὖν ἐν παντὶ γενόμενος, οὐδαμῶς εἰς ἑτέρους μεθίστασθαι τόπους τὰ πάντα πληρῶν.

2. Ex Homilia in illud Proverb. VIII. 22. Dominus creavit me.

Theodoritus lib. 1. Hist. Eccles. cap. 8.

βαδιοῦμαι a) δὲ ἐντεῦθεν ἤδη καὶ ἐπὶ τὰ πεπραγμένα. Τί οὖν; ἐπειδὴ διὰ ταῦτα σύνοδος ἐς τὴν Νικαίων ἀφικνεῖται μεγίστη, διακο-

Versio antiqua ex Historia Tripartita II. 6.

Pergo itaque jam hinc, & ad ea, quæ gesta sunt. Cum igitur propter hæc Synodus maxima in Nicæam venisset urbem, † & quæ

* Psalm. 139.

a) Nicephorus VIII. 22. βαδιῶ.

† Hoc loco plura Interpres prætervehit.

retur fidei modus, aperta m impudentia Eusebius ram protulit blasphemiæ, orum omnibus lecta, re- cladem importabilem cau- sionis audientibus irroga- onfusionem tamen incura- suo providit auctori. Cum- fficina capta fuisset, indu- r Eusebii, disrupta iniqui- iptura in conspectu omni- uidam ex tractatu nomen entes pacis compescue- omnes justam querimo- facientes. Ariani autem ntes, ne congregato ibi- nto Concilio pellerentur: ites anathematizaverunt ictum Arii dogma, concor- bscribentes litteris, suaque consentientes, & similiter it omnis Synodus, sapere ntes. Cumque Præsulibus, dicam, mala calliditatis ar- valuissent, qui magis de- nt agere pœnitentiam, tunc m latenter, postea vero damnatas cœperunt allega- rentias: sæpe ponentes in- cis, a quibus videbantur nvicti, volentesque ziza- n germina radicare. Et timentes declinantesque

σίων b) μήτι γε καὶ ἑβδομήκοντα τὸν ἀριθμὸν ὁμόσε συναχθέντων. Τὸ γὰρ σαφὲς διὰ τὸν τῆς πολυανδρίας ὄχλον c) οὐχ' ἕνεστέ μοι γράφειν, ἐπειδὴ μὴ πάντη τοῦτο περιεσπουδάστως ἀνίχνευον. Ὡς δ' ἐζητεῖτο τὸ τῆς πίστεως ὁ τρόπος, ἐναργὴς μὲν ἔλεγχος τὸ γράμμα τῆς Εὐσεβίου * προὐβάλλετο βλασφημίας. Ἐπὶ πάντων δὲ ἀναγνωσθὲν, αὐτίκα συμφορὰν μὲν d) ἀστάθμητον τῆς ἐκτροπῆς ἕνεκα τοῖς ἀντηκόοις προὐξένει. e) Αἰσχύνην δ' ἀνήκεστον τῷ γράψαντι παρεῖχεν. Ἐπειδὴ δὲ τὸ ἐργαστήριον τῶν ἀμφὶ τὸν Εὐσέβιον σαφῶς ἑάλω, τοῦ παρανόμου γράμματος διαρραγέντος ὑπ' ὄψει πάντων, ὁμοῦ τινες ἐκ συσκευῆς, τοὔνομα προβαλλόμενοι τῆς εἰρήνης, κατεσίγησαν μὲν ἅπαντας τοὺς ἄριστα λέγειν εἰωθότας. Οἱ δ' Ἀρειομανῖται δείσαντες, μήπως f) ἄρα τοσαύτης ἐν ταυτῷ g) συνόδου συγκεκροτημένης ἐξοστρακισθεῖεν, ἀναθεματίζουσι μὲν προπηδήσαντες τὸ ἀπηγορευμένον δόγμα, συμφώνοις γράμμασιν h) ὑπογράψαντες αὐτοχειρί. Τῶν δὲ προεδριῶν διὰ πλείστης ὅσης περιδρομῆς κρατήσαντες, δέον αὐτοὺς ὑπόπτωσιν λαμβάνειν, τοτὲ μὲν i) λεληθότως, τοτὲ δὲ προφανῶς τὰς ἀποψηφισθείσας πρεσβεύουσι δόξας, διαφόροις ἐπιβουλεύον-

, male omittit διακοσίων. c) id. τοὺς ὄχλους. * Eusebii Nicomediensis. , μέν. e) id. προξενεῖ f) id. μήποτε. g) id. ἐν τούτῳ. συμφώνοις δὲ γράμμασιν αὐτοχειρίᾳ ὑπέγραψαν. i) id. ποτὲ μὲν, οτὲ δέ.

λεύοντες τοῖς ἐλέγχοις. Βουλόμενοι δὲ παγιῶσαι τὰ ζιζανιώδη φυτουργήματα, δεδοίκασι τοὺς ἐπιγνώμονας, καὶ k) ἐκκλίνουσι τοὺς ἐφόρους· καὶ ταύτῃ τοὺς τῆς εὐσεβείας κήρυκας ἐκπολεμοῦσιν. οὐχ' οὕτω l) δὲ πιστεύομεν, ὡς ἀνθρώπους ἀθέους δύνασθαι κρατῆσαι πώποτε τοῦ θείου. Κἂν γὰρ πάλιν ἰσχύσωσι, καὶ πάλιν ἡττηθήσονται κατὰ τὸν σεμνόφωνον προφήτην ἠσαΐαν. m) Ταῦτα μὲν οὖν ὁ μέγας εὐστάθιος.

tanti Concilii cognitores, occulte postea pietatis prædicatores debellare tentabant. Sed non credimus homines sine Deo posse prævalere contra sacram adorandamque legem, Evangelicamque doctrinam. Nam licet admodum roborentur, rursus fortiter & magnifice divincuntur, secundum propheticam gloriosi vocem Isaiæ. Hæc itaque magnus Eustathius.

Apud eundem Theodoritum Dialogo I, pag. 67.

Εἰ μὲν οὖν ἀρχὴν τῆς γεννήσεως εἴληφεν ὁ λόγος, ἀφ' οὗ διὰ τῆς μητρῴας διοδεύσας γαστρὸς τὰς σωματικὰς ἐφόρεσεν ἁρμονίας, συνέστηκεν ὅτι γέγονεν ἐκ γυναικός. Εἰ δὲ λόγος καὶ θεὸς ἦν ἄνωθεν παρὰ τῷ Πατρὶ, καὶ τὰ σύμπαντα δι' αὐτοῦ γεγενῆσθαι φαμὲν, οὐκ ἄρα γέγονεν ἐκ γυναικὸς ὁ ὢν καὶ τοῖς γενητοῖς ἅπασιν αἴτιος ὤν. Ἀλλ' ἔστι τὴν φύσιν θεὸς αὐτάρκης, ἄπειρος, ἀπερινόητος. Ἐκ γυναικὸς δὲ γέγονεν ἄνθρωπος, ὁ ἐν τῇ παρθενικῇ μήτρᾳ πνεύματι παγεὶς ἁγίῳ.

Versio Victorini Strigelii.

Si igitur initium generationis sumsit Verbum, quando per maternum transiens uterum corporea gestavit membra, ideo extitit, quia ex muliere natum est. Si vero Verbum & Deus erat desuper a Patre, & omnia per ipsum facta esse dicimus, nequaquam ortus sui principium ducit ex muliere, qui vere est, & omnibus creaturis ut sint causam præbet, sed est natura Deus omnibus bonis abundans, infinitus, qui nulla cogitatione comprehendi potest. Ex muliere autem natus est homo, qui in virginali matrice a Spiritu sancto formatus est.

Τοῦ αὐτοῦ ἐκ τοῦ αὐτοῦ λόγου. Ναὸς γὰρ κυρίως ὁ καθαρὸς καὶ ἄχραντος, ἡ κατὰ τὸν ἄνθρωπον ἐστὶ ἐπὶ τὸν Λόγον σκηνὴ, ἔνθα προφανῶς σκηνώ-

Idem in eadem concione: Templum enim proprie mundum & immaculatum, est humanum Verbi tabernaculum, in quo se conspiciendum

k) deest καὶ apud Niceph. l) id. οὕτως. m) Esaiæ VIII, 9.

n præbens habitavit Deus. e vero hoc dicimus probagna sequentes. Nam is qui ı filius Dei est, hujus templi ctionem & instaurationem cit, & sine ulla ambiguitate ac de re docuit dicens ad os Judæos: (*Johan.* 2.) Solemplum hoc, & in tribus erigam illud.

σας, ᾤκησεν, ὁ Θεός. Καὶ ταῦτα, οὐκ ἐκ τῶν εἰκότων φαμὲν, τοῦτο γὰρ ὁ φύσει τοῦ Θεοῦ υἱὸς, τὴν λύσιν καὶ ἀνάστασιν προαγορεύων τοῦ ναοῦ. Ἀναμφιβόλως ἡμᾶς διδάσκων ἐφοδιάζει τοῖς μιαιφόνοις φάσκων Ἰουδαίοις, λύσατε τὸν ναὸν τοῦτον, καὶ ἐν τρισὶν ἡμέραις ἐγερῶ αὐτόν.

n eadem concione: Quando hominem tanquam temgestavit Verbum, corpore m inter homines versatus ria autem miracula invisibira edidit, & Apostolos prægni æterni misit.

Τοῦ αὐτοῦ ἐκ τοῦ αὐτοῦ λόγου. Ὁπηνίκα οὖν τὸν ἄνθρωπον ναὸν ἐργησάσας ἐφόρεσεν ὁ Λόγος σώματι μὲν τοῖς ἀνθρώποις ἐπιφοιτῶν, παντοδαπὰς ἀοράτως θαυματουργίας ἐπεδείκνυτο, τοὺς δὲ ἀποστόλους κήρυκας τῆς ἀϊδίου βασιλείας ἐξέπεμπε.

Idem dialogo 2. *pag.* 169.

m enarrans dictum, *Dominus me initium viarum suarum:* um dixit Paulus conformes Dei, sed conformes imagini sius, ut doceret aliud esse Fi- Dei, aliud imaginem ejus. ilius divina paternæ virtutis ia gestans imago est Patris, imiles ex similibus geniti imagines sunt parentum. vero quem gestavit, imago ii. Nam imagines etiam dicoloribus pingi solent, & adem manibus formantur, aro natura & similitudine Præterea veritatis lex idem at. Non enim incorporeus

Τοῦ αὐτοῦ ἐκ τοῦ λόγου τοῦ εἰς τὸ, κύριος ἔκτισέ με ἀρχὴν ὁδῶν αὐτοῦ. οὐ γὰρ εἶπεν ὁ Παῦλος συμμόρφους τοῦ υἱοῦ τοῦ Θεοῦ, ἀλλὰ συμμόρφους τῆς εἰκόνος τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ. Ἄλλο μὲν τι δεικνύων τὸν υἱὸν εἶναι, ἄλλο δὲ, τὴν εἰκόνα αὐτοῦ. Ὁ μὲν γὰρ υἱὸς τὰ θεῖα τῆς πατρῴας ἀρετῆς γνωρίσματα φέρων, εἰκών ἐστι τοῦ Πατρὸς, ἐπειδὴ καὶ ὅμοιοι, ἐξ ὁμοίων γεννώμενοι, εἰκόνες οἱ τικτόμενοι φαίνονται τῶν γεννητόρων ἀληθεῖς. Ὁ δὲ ἄνθρωπος ὃν ἐφόρεσεν, εἰκών ἐστι τοῦ υἱοῦ. Τοῦ καὶ ἐξ ἀνομοίων κηρογραφεῖσθαι χρωμάτων εἰκόνας. Καὶ τὰς μὲν εἶναι θέσει χειροτεύκτους, τὰς δὲ φύσει καὶ ὁμοιότητι γεγεν-

γεννημένας. Ἄλλως τε καὶ αὐτὸς ὁ τῆς ἀληθείας τοῦθ' ὑπαγορεύει θεσμός. οὐ γὰρ τὸ ἀσώματον τῆς σοφίας πνεῦμα σύμμορφον τοῖς σωματικοῖς ἀνθρώποις ἐστὶν, ἀλλ' ὁ τῷ πνεύματι σωματοποιηθεὶς ἄνθρωπος χαρακτὴρ, ὁ τοῖς ἄλλοις ἅπασιν ἰσάριθμα μέλη φορῶν, καὶ τὴν ὁμοίαν ἑκάστοις περιβεβλημένος ἰδέαν.

Τοῦ αὐτοῦ ἐκ τοῦ αὐτοῦ λόγου. Ὅτι δὲ τὸ σῶμα λέγει σύμμορφον τοῖς ἀνθρωπίνοις εἶναι, σαφέστερον ἡμᾶς διδάσκει Φιλιππησίοις ἐπιστέλλων, ἡμῶν τὸ πολίτευμά φησιν, ἐν οὐρανοῖς ὑπάρχει, ἐξ ὧν, καὶ σωτῆρα ἀπεκδεχόμεθα κύριον Ἰησοῦν Χριστὸν, ὃς μετασχηματίσει τὸ σῶμα τῆς ταπεινώσεως ἡμῶν εἰς τὸ γενέσθαι αὐτὸ σύμμορφον τῷ σώματι τῆς δόξης αὐτοῦ. Εἰ δὲ τὸ ταπεινὸν μετασχηματίζων τῶν ἀνθρώπων σῶμα, σύμμορφον τῷ ἰδίῳ σώματι κατασκευάζει, ἕωλος πανταχόθεν ἀποδέδεικται ἡ τῶν ἐναντίων συκοφαντία.

Τοῦ αὐτοῦ ἐκ τοῦ αὐτοῦ λόγου. Ἀλλ' ὥσπερ ἐκ τῆς παρθένου τεχθεὶς ὁ ἄνθρωπος ἐκ γυναικὸς λέγεται γεγονέναι, οὕτω δὴ καὶ ὑπὸ νόμον γεγενῆσθαι γράφεται τῷ διὰ τῶν νομικῶν ἐθῶν ὅτε βαδίσαι μηνυμάτων. Ὁπότε μάλιστα παῖδα μὲν αὐτὸν ὄντα ὀκταήμερον, προθύμως οἱ γονεῖς περιτέμνειν ἠπείγοντο. Καθάπερ ὁ εὐαγγελιστὴς ἐκδίδωσι Λουκᾶς, εἰς δὲ τὸ ἱερὸν ἀνῆγον, μετέπειτα παρα-

sapientiæ spiritus conformis est corporalibus hominibus, sed per spiritum formatus homo, qui aliis omnibus numero æqualia membra gestavit, & simili corporis idea vestitus fuit.

Idem in eadem enarratione: Quod autem corpus dicat esse conforme humanis, magis perspicue nos docet ad Philippenses scribens, (*Phil.* 3.) Nostra conversatio; inquit, in cœlis est, ex quo & salvatorem expectamus Dominum JEsum Christum, qui transfigurabit corpus nostrum humile, ut conforme reddat corpori suo glorioso. Si igitur humile corpus hominum transfigurans conforme proprio corpori efficit, vanitatis & stulticiæ plenissima est adversariorum calumnia.

Idem in eadem enarratione: Sed quemadmodum ex virgine natus homo, ex muliere dicitur factus esse: ita & sub lege factus esse scribitur, quia legi congruentia fecit, ut cum infans octo dierum promte a parentibus ad circumcisionem oblatus est, sicut Evangelista Lucas narrat, (*Lucæ* 2.) Adduxerunt eum in templum, ut sisterent eum Domino, & ut pur-

gantes

gantes darent hostias sicut scriptum est in lege Domini, par turturum, aut duos pullos columbarum. Si igitur purgantia dona secundum legem pro ipso oblata sunt, & octavo die circumcisionem tulit, non absurde scriptum est, ipsum sub lege factum esse. Non enim Λόγος subjectus est legi, sicut calumniatores opinantur. Ipse enim est lex, neque DEus indigebat sacrificiis purgantibus, qui uno nutu omnia purgat & sanctificat, sed quia ex virgine assumtum organum gestavit, sub lege factus est, & ritu primogenitorum purgatus, non quod ipse indigeret hac medicina, sed ut a servitute legis redimeret venditos sub maledictionem.

ϛῆσαι τῷ κυρίῳ, τὰς καθαρσίους ἐπιτελοῦντες ἀναφοράς. Τοῦ δοῦναι θυσίαν κατὰ τὸ εἰρημένον, ἐν νόμῳ κυρίου. Ζεῦγος τρυγόνων, ἢ δύο νεοσσοὺς περιστερῶν. Εἰ τοίνυν τὰ καθάρσια δῶρα κατὰ τὸν νόμον ὑπὲρ αὐτοῦ προσεφέρετο. Καὶ περιτομὴν ὀκταήμερον ἐφόρει. Ταύτῃ καὶ ὑπὸ νόμον αὐτὸν οὐκ ἀπεικότως γεγενῆσθαι γράφει, οὔτε γὰρ ὁ λόγος ὑπέκειτο τῷ νόμῳ καθάπερ οἱ συκοφάνται δοξάζουσιν. Αὐτὸς ὢν ὁ νόμος, οὔτε ὁ θεὸς ἐδεῖτο θυμάτων καθαρσίων. Ἀθρόα ῥιπῇ καθαρίζων ἅπαντα, καὶ ἁγιάζων, ἀλλ' εἰ καὶ ἐκ τῆς παρθένου τὸ ἀνθρώπινον ὄργανον ἀναλαβὼν ἐφόρεσε, καὶ ὑπὸ νόμον ἐγένετο. Κατὰ τὰς τῶν πρωτοτόκων ἀξίας καθαρισθεὶς, οὐκ αὐτὸς δεόμενος τῆς τούτων χορηγίας ὑπέμενε τὰς θεραπείας. Ἀλλ' ἵνα τῆς ἐκ νόμου δουλείας ἐξαγοράσῃ τοὺς πεπραμένους τῇ δίκῃ, τῆς ἀρᾶς.

Apud eundem, Dialogo 3.

Nam homo mortuus tertio die resurrexit, & Mariæ cupienti contrectare sancta membra respon-
"dit, Noli me tangere. Nondum
"enim ascendi ad patrem meum.
"Sed vade ad fratres meos, & dic
"eis, Ascendo ad patrem meum,
"& patrem vestrum, & Deum me-
"um & Deum vestrum. Illud vero, Nondum ascendi ad patrem meum, non Λόγος dixit, & Deus

Ὁ ἄνθρωπος γὰρ ὁ ἀποθανὼν, τριήμερος μὲν ἀνέστατο, τῇ δὲ Μαριὰμ, καρτερίαν μὲν ψυχῆς, ἅπτεσθαι προθυμουμένῃ τῶν ἁγίων μελῶν, αἰθιπενέγκας, ἐκφωνεῖ, μή μου ἅπτου. οὔπω γὰρ ἀναβέβηκα πρὸς τὸν πατέρα μου, πορεύου δὲ πρὸς τοὺς ἀδελφούς μου, καὶ εἰπὲ αὐτοῖς. Ἀναβαίνω πρὸς τὸν πατέρα μου, καὶ πατέρα ὑμῶν, καὶ θεόν μου, καὶ θεὸν ὑμῶν. Τὸ δ' οὔπω ἀναβέβηκα πρὸς τὸν πα-

τέρα μου, οὐχ ὁ λόγος ἔφασκε, καὶ Θεὸς ὁ οὐρανόθεν ὁρμώμενος, καὶ ἐν τοῖς κόλποις διαιτώμενος τοῦ πατρὸς, οὐδ' ἡ πάντα τὰ γεννητὰ περιέχουσα σοφία, ἀλλ' αὐτὸς ὁ ἐκ παντοδαπῶν ἡρμολογημένος μελῶν ἄνθρωπος τοῦτο ἐπέφηνεν. Ὁ ἐκ τῶν νεκρῶν ἐγερθεὶς, καὶ, οὐδέπω μὲν πρὸς τὸν πατέρα μετὰ τὸν θάνατον ἀνελθὼν, ταμιευόμενος δ' αὐτῷ τῆς προόδου τὴν ἀπαρχήν.

Τοῦ αὐτοῦ ἐκ τοῦ αὐτοῦ λόγου. Κύριον δὲ τῆς δόξης, αὐτὸν τὸν ἄνθρωπον τὸν σταυρωθέντα σαφῶς ὀνομάζει, γράφων. Ἐπειδὴ καὶ κύριον καὶ Χριστὸν ἀνέδειξεν αὐτὸν, καθάπερ οἱ ἀπόστολοι τῷ αἰσθητῷ Ἰσραὴλ διαλεγόμενοι φασίν. Ἀσφαλῶς οὖν γινωσκέτω πᾶς οἶκος Ἰσραὴλ, ὅτι κύριον αὐτὸν καὶ Χριστὸν ὁ Θεὸς ἐποίησε. Τοῦτον τὸν Ἰησοῦν ὃν ὑμεῖς ἐσταυρώσατε, τὸν παθόντα. Τοιγαροῦν Ἰησοῦν κύριον ἐποίησε, καὶ οὐ τὴν σοφίαν οὐδὲ τὸν λόγον τὸν ἀνέκαθεν ἔχοντα τῆς δεσποτείας τὸ κράτος, ἀλλὰ τὸν μετέωρον, τῷ σταυρῷ προσεκπετάσαντα τὰς χεῖρας.

Τοῦ αὐτοῦ ἐκ τοῦ αὐτοῦ λόγου. Εἰ γὰρ ἀσώματός ἐστιν, οὔτε ἀφῇ χειρῶν ὑποπίπτει, οὔτ' αἰσθητοῖς ὄμμασι περιλαμβάνεται. Οὐ τραύμασιν ὑπομένει, οὐχ' ἥλοις προσηλοῦται, οὐ θανάτῳ κοινωνεῖ, οὐ κρύπτεται γῇ, οὐ τάφῳ κατακλείεται, οὐκ ἐκ μνημάτων ἀνίσταται.

Τοῦ αὐτοῦ ἐκ τοῦ αὐτοῦ λόγου. Οὐδεὶς αἴρει τὴν ψυχήν ἀπ' ἐμοῦ, ἐξουσίαν

qui e cœlo descendit, & in sinu Patris versatur, nec Sapientia omnes creaturas sustentans, sed ipse ex variis ac diversis coagmentatus membris homo hoc pronunciavit, qui ex mortuis resuscitatus, nondum quidem ad Patrem post mortem abierat, sed tamen reservabat ad ascensionem primitias.

Idem in eadem enarratione : Dominum vero gloriæ ipsum hominem crucifixum diserte nominat, quia & Dominum & Christum declaravit ipsum, sicut Apostoli uno ore ad populum Israel dicunt: (*Actor.* 2.) Certo sciat ergo" tota domus Israël, quod Domi-" num & Christum fecerit Deus" hunc JEsum, quem vos cruci-" fixistis. Passum igitur JEsum Dominum fecit, & non Sapientiam, neque Λόγον, qui e supernis habet dominandi potentiam, sed pendentem & in cruce manus expandentem.

Idem in eadem concione : Si enim incorporeus est, nec manibus contrectari, nec sensu oculorum cerni potest, nec sauciatur, nec clavis configitur, nec morti obtemperat, nec in terra abdite latet, nec sepulchro includitur, nec ex monumento resurgit.

Idem in eadem concione : Nemo" tollit animam meam a me: pote-"

sta-

"stațem habeo ponendi eam, & "potestatem habeo rursus sumendi eam. (*Joh.* 10.) Si vero utriusque rei potestatem habuit ut DEUS, permisit ipsis, ut cæco impetu conarentur destruere templum, quod resurgens instauraret & accessione novæ gloriæ augeret. Demonstratum est enim testimoniis minime fallentibus, quod ipse per se propriam domum resuscitans instaurarit. Sed tamen ad Deum Patrem referri debent magnifica filii opera. Non enim filius sine patre operatur; secundum invictas sacrarum literarum asservationes. Hanc ob causam alias divinus genitor Christum ex mortuis resuscitasse scribitur, alias filius proprium templum instaurasse dicitur. Si igitur ex his, quæ hactenus exposita sunt, impatibilem esse divinum Christi spiritum ostensum est, frustra conscelerati homines labefactant apostolicam doctrinam. Si enim Paulus dixit, Dominum gloriæ crucifixum esse, ad hominem digitum intendens, nequaquam contraria sententia defendenda est, quæ passionem divinitati tribuit. Cur igitur his salebris implicantur dicentes propter imbecillitatem crucifixum esse Christum?

Idem in eadem concione: Quod si omnino species imbecillitatis ipsi

ἔχω πάλιν λαβεῖν αὐτήν. Εἰ δὲ ἑκατέρων τὴν ἐξουσίαν εἶχεν οἷα Θεός, συνεχώρει μὲν αὐτοῖς λύειν ἀβούλως τὸν νεὼν ἐγχειροῦσιν, ἐπιφανέστερον δὲ ἀνιστῶν ἐνεύργει. Ἐξ ἀναντιῤῥήτων δέδεικται ψήφων, ὅτι αὐτὸς δι' ἑαυτοῦ, τὸν ἴδιον ἀνεστήσατο νεουργήσας οἶκον, ἀναθετέον δὲ καὶ τῷ θειοτάτῳ πατρὶ, τὰς τοῦ υἱοῦ μεγαλουργίας. Οὔτε γὰρ υἱὸς ἄνευ τοῦ πατρὸς δημιουργεῖ κατὰ τὰς ἀῤῥαγεῖς τῶν ἱερῶν γραμμάτων ἀποφάσεις. τούτου γὰρ δὴ χάριν, τότε μὲν ὁ θειότατος γεννήτωρ, τῆς Χριστὸν ἐκ νεκρῶν ἐγηγερκέναι γράφεται. τότε δὲ ὁ υἱὸς τὸν ἴδιον ἀναστήσειν ὑπισχνεῖται ναόν. Εἰ οὖν ἐκ τῶν προεξητασμένων ἀπαθὲς δέδεικται τὸ θεῖον τοῦ Χριστοῦ πνεῦμα, περιττῶς τοῖς ἀποστολικοῖς ἐπισκήπτουσιν ὅροις οἱ ἐναγεῖς. Εἰ γὰρ ὁ Παῦλος ἔφρασε, τὸν κύριον τῆς δόξης ἐσταυρῶσθαι, σαφῶς εἰς τὸν ἄνθρωπον ἀφορῶν, οὐ παρὰ τοῦτο δεήσει πάθος τῷ θείῳ προσάπτειν. Τί οὖν τοῦτο συνάπτουσι πλέκοντες ἐξ ἀσθενείας, ἐσταυρῶσθαι λέγοντες τὸν Χριστόν;

Τοῦ αὐτοῦ ἐκ λόγου. Εἰ δὲ δὴ καὶ ἀσθενείας εἶδος περιάπτειν αὐτῷ προσ-

προσῆκον ἦν, τῷ ἀνθρώπῳ ταῦτα προσάπτειν ἀκόλουθον εἶναι φαίη τις ἄν, οὔτιγε δὴ τῷ πληρώματι τῆς θεότητος. ἢ τῷ ἀξιώματι τῆς ἀνωτάτω σοφίας, ἢ τῷ ἐπὶ πάντων κατὰ τὸν Παῦλον γραφομένῳ θεῷ.

Τοῦ αὐτοῦ ἐκ τοῦ αὐτοῦ λόγου. Οὗτος μὲν δὴ τῆς ἀσθενείας ὁ τρόπος δι' ὃν εἰς θάνατον γράφεται κατὰ τὸν Παῦλον ἀφῖχθαι. Ζῇ γὰρ ἐκ δυνάμεως θεοῦ, τῷ θείῳ πνεύματι δηλονότι συνδιαιτώμενος ὁ ἄνθρωπος. Ἐπειδὴ καὶ δύναμις ὑψίστου ὁ ἐν αὐτῷ πιστευόμενος κατὰ τοὺς φθάσαντας ὅρους ἀποδέδεικται.

Τοῦ αὐτοῦ ἐκ τοῦ αὐτοῦ λόγου. Εἰ δὲ τῆς παρθενικῆς ἐπιβατεύσας μήτρας οὐκ ἐμείωσε τὴν ἐξουσίαν, οὐδὲ τῷ ξύλῳ τοῦ σταυροῦ προσπαγέντος τοῦ σώματος, χραίνεται τὸ πνεῦμα. Τὸ μὲν γὰρ σῶμα, μετάρσιον ἐσταυροῦτο, τὸ δὲ θεῖον τῆς σοφίας πνεῦμα, καὶ τοῦ σώματος ἔσω διῃτᾶτο, καὶ τοῖς οὐρανίοις ἐπεβάτευε, καὶ πᾶσαν περιεῖχε τὴν γῆν, καὶ τῶν ἀβύσσων ἐκράτει, καὶ τὰς ἑκάστων ψυχὰς ἀνιχνεύων, διέκρινε, καὶ πάντα ὁμοῦ συνήθως οἷα θεὸς, ἔπραττεν. Οὐ γὰρ ἔσω τῶν σωματικῶν ὄγκων ἡ ἀνωτάτω σοφία καθειργμένη περιέχεται, καθάπερ αἱ τῶν ὑγρῶν, καὶ ξηρῶν ὕλαι, τῶν μὲν ἀγγείων ἔσω κατακλείονται, περιέχονται δὲ μᾶλλον ἢ περιέχουσι τὰς θήκας. Ἀλλὰ θεία τις οὖσα, καὶ

assignanda est, homini hanc magis congruere consentaneum est, non plenitudini divinitatis, aut dignitati summæ sapientiæ, aut omnium, ut Paulus loquitur, Deo.

Idem in eadem concione: Hic sane est infirmitatis modus, propter quem ad mortem a Paulo scribitur pervenisse. Vivit enim potentia Dei, divino videlicet spiritui copulatus homo. Quod enim virtus altissimi in eo habitet, contra doctrinæ corruptelas ostensum est.

Idem in eadem concione: Si vero in virginis versans utero, non minuit potentiam; nec ligno crucis corpore affixo, læditur spiritus. Etsi enim corpus Christi in sublimi pependit: tamen divinus sapientiæ spiritus & intra corpus versabatur, & in cœlis erat, & totam terram continebat, & abyssis imperabat, & singulorum animas perlustrans judicabat, & omnia simul usitato more, sicut Deus administrabat. Non enim intra moles corporeas summa sapientia quasi captiva tenetur, sicut humida & sicca materia intra vasa concluditur, & magis continetur a vasis, quam illa ipsa continet: sed cum sit divina & ineffabilis potentia, non solum intima sed etiam

etiam extima templi sui comprehendens gubernat, & inde penetrans simul omnes moles corporeas continet & sustentat.

Idem in eadem concione: Si sol, cujus corpus cerni & sensu percipi potest, tot & tantis ubique terrarum contumeliis affectus, non mutat ordinem, nec sentit parvam aut magnam plagam, tunc existimas incorpoream sapientiam pollui, & mutare naturam, etiamsi templum ipsius cruci affigatur, aut destructionem sustineat, aut vulnera excipiat, aut morti obtemperet? Sed patitur quidem templum, omnis vero labis expers ac vacua essentia sine macula suam dignitatem retinet.

ἀνέκφραστος δύναμις, τά τ' ἐνδοτάτω καὶ ἐξωτάτω τοῦ νεὼ περιλαμβάνουσα, κραταιοῖ. Κἀντεῦθεν ἐπέκεινα διήκουσα, πάντας ὁμοῦ τοὺς ὄγκους κρατεῖ περιέχουσα.

Τοῦ αὐτοῦ ἐκ τοῦ αὐτοῦ λόγου. Εἰ δ' ὁ ἥλιος σῶμα ὢν ὁρατὸν, καὶ αἰσθήσει καταληπτὸν, τοσαύτας καὶ τοιαύτας πανταχοῦ γῆς ὑπομένων αἰκίας, οὐ μεταβάλλει τὴν τάξιν, οὐδὲ αἰσθάνεται μικρᾶς ἢ μεγάλης πληγῆς, τὴν ἀσώματον σοφίαν οἰόμεθα χραίνεσθαι, καὶ μεταλλάττειν τὴν φύσιν. Εἰ ὁ ναὸς αὐτῆς σταυρῷ προσηλοῦται, ἢ λύσιν ὑπομένει, ἢ τρῶσιν ὑφίσταται, ἢ διαφθορὰν δέχεται, ἀλλὰ πάσχει μὲν ὁ νεὼς, ἡ δὲ ἀκηλίδωτος οὐσία παντάπασαν ἄχραντος τὴν ἀξίαν καθέστηκεν.

3. Ex homilia in illud Proverb. IX. 5. Comedite panem meum:

Versio Anastasii Bibliothecarii.

Liquido demonstratum est, quod nusquam Dominus vel Apostoli aut Patres, imaginem dixerunt sacrificium sine sanguine quod per Sacerdotem offertur, sed ipsum corpus & ipsum sanguinem. Et ante sanctificationis quidem celebrationem typos quibusdam SS Patrum hæc pie visum est nominare; quorum est *Eusta-*

Concilium II. Nicanum Actione sexta p.642. Tomo 3. edit. Biniana.

Σαφῶς ἀποδέδεικται, ὅτι οὐδαμοῦ οὔτε ὁ Κύριος οὔτε οἱ Ἀπόστολοι ἢ πατέρες εἰκόνα εἶπον τὴν διὰ τοῦ ἱερέως προσφερομένην ἀναίμακτον θυσίαν, ἀλλ' αὐτὸ σῶμα καὶ αὐτὸ αἷμα. Καὶ πρὸ μὲν τοῦ τοῦ ἁγιασμοῦ τελειώσεως ἀντίτυπά τισι τῶν ἁγίων πατέρων εὐσεβῶς ἔδοξεν ὀνομάζεσθαι, ὧν ἐστι Εὐστάθιος ὁ εὐσταθὴς πρόμαχος τῆς ὀρθοδόξου πί-

ςεως, καὶ τῆς Ἀρειανῆς κακοδαιμονίας καταλύτης. Καὶ Βασίλειος τῆς αὐτῆς δεισιδαιμονίας καθαιρέτης, ὁ τὴν ὑφήλιον τὴν λείαν βάσιν τῶν ὀρθῶν ἐκδιδάξας δογμάτων. Ἐξ ἑνὸς γὰρ καὶ τοῦ αὐτοῦ Πνεύματος φθεγγόμενοι ὁ μὲν ἑρμηνεύων τὸ ἐν ταῖς παροιμίαις Σολομῶντος ῥητόν. Φάγετε τὸν ἐμὸν ἄρτον, καὶ πίετε οἶνον ὃν κεκέρακα ὑμῖν, τάδε φησί Διὰ τοῦ οἴνου καὶ τοῦ ἄρτου τὰ ἀντίτυπα τῶν σωματικῶν τοῦ Χριστοῦ κηρύττει μελῶν. Ὁ δὲ ἐκ τῆς αὐτῆς πηγῆς ἀπαντλήσας, ὡς ἴσασι πάντες οἱ τῆς ἱερωσύνης μυστηπόλοι, ἐν τῇ εὐχῇ τῆς θείας ἀναφορᾶς ὧδέ πως λέγει. θαῤῥοῦντες προσεγγίζομεν τῷ ἁγίῳ θυσιαστηρίῳ, καὶ προθέντες τὰ ἀντίτυπα τοῦ ἁγίου σώματος καὶ αἵματος τοῦ Χριστοῦ σου, σοῦ δεόμεθα, καὶ σὲ παρακαλοῦμεν, καὶ τὸ ἑξῆς ἐπιφερόμενον.

ebius propugnator orthodoxæ fidei & Arianæ destructor vesaniæ, & Basilius ejusdem infelicis superstitionis depositor, qui omne quod sub sole est planam rectorum dogmatum basin edocuit. Ex uno enim eodemque spiritu disputantes, unus quidem eorum interpretans Salomoniacum dictum quod in Proverbiis legitur: *Comedite panem meum & bibite vinum quod miscui vobis*, hæc dicit: *Per panem & vinum, typos corporalium CHristi prædicat membrorum.* Alter vero eodem fonte hauriens, ut noverunt omnes sacerdotii mystici cultores, in oratione divinæ oblationis ita dicit: Confidentes appropinquamus sancto altari, & proponentes typos sancti corporis & sanguinis CHristi tui, Te precamur & te rogamus. Et quod deinceps infertur &c.

4. De Melchisedecho.

S. Hieronymus Epist. ad Evangelum presbyterum Tom. 2. edit. Marcianæi pag. 570. *Post Origenem & Didymum - - Verti me ad Hippolytum, Irenæum, Eusebium Cæsariensem & Emisenum, Apollinarem quoque &* Eustathium *nostrum, qui primus, Antiochenæ Ecclesiæ Episcopus contra Arium clarissima tuba bellicum cecinit, & deprehendi horum omnium opiniones, diversis argumentationibus ac diverticulis ad unum compitum pervenisse, ut dicerent Melchisedech hominem fuisse Chananæum, regem urbis Jerosolymæ, quæ primum Salem, postea Jebus, ad extremum Jerusalem appellata sit. Nec mirum esse si Sacerdos DEi altissimi describatur absque circumcisione & legalibus ceremoniis & genere Aron: quum Abel quoque & Enoch & Noe placuerint Deo, & victimas obtulerint: & in Job volumine legamus, quod ipse*

s oblator munerum fuerit, & sacerdos, & quotidie pro filiis suis hostias larit. Et ajunt ipsum quoque Job non fuisse de genere Levi, sed de stirpe licet aliud Hebræi autument.

5. Εἰς τὰς ἐπιγραφὰς τῆς στηλογραφίας, in inscriptionem titulorum Psalmi XVI. & LVI.

ic igitur prædixit fore, ut su-
sanctum thronum sederet,
nificans occupaturum esse
num Divini Spiritus, pro-
perpetuo inhabitantem in
DEum.

Apud Theodoritum Dialogo 2.
Ἐντεῦθεν ἴσμεν ἐπὶ θρόνε προέγραφεν αὐτὸν ἁγίε καθίζεσθαι, δηλῶν ὅτι σύνθρονος ἀποδέδεικται τῷ θειοτάτῳ Πνεύματι, διὰ τὸν ἐνοικοῦντα Θεὸν ἐν αὐτῷ διηνεκῶς.

6. Εἰς τὰς ἐπιγραφὰς τῶν ἀναβαθμῶν. In inscriptionem Psalmorum graduum.

loriam accersitam Pater non
it, cum sit infinitus, & po-
supra & extra captum omni-
creaturarum, nec indigeat
ritudine aut aliis ornamen-
Imo nec Λόγος, qui est Deus
so genitus, per quem facti
angeli, & cœli, & terræ im-
sa spacia, & ut breviter di-
, omnes creaturarum ma-
& formæ: sed homo CHri-
x mortuis resuscitatus exal-
& glorificatur omnibus ho-
i probro deformatis.

Apud eundem Dialogo 3.
Δόξαν δὲ ἐπίκτητον ὁ πατὴρ ἐκ ἐπιδέχεται, τέλειος, ἄπειρος, ἀπερινόητος ὤν, ἀπροσδεὴς κάλλους, καὶ παντοίας ἐπηρείας. Ἀλλ' ἐδὲ ὁ λόγος αὐτὲ θεὸς ὢν ὁ γεννηθεὶς ἐξ αὐτῦ. δι' ὃ γεγόνασιν ἄγγελοι, καὶ ἐρανοί, καὶ γῆς ἄπειρα μεγέθη, καὶ πᾶσαι συλλήβδην των γενητῶν ὕλαι τε, καὶ συςάσεις. Ἀλλ' ὁ ἄνθρωπος τῦ Χριςῦ ἐκ νεκρῶν, ἐγειρόμενος, ὑψῦται καὶ δοξάζεται, τῶν ἐναντίων αἰσχύνην αἰτίκηρυς ἀραμένων.

m in eadem expositione: Qui
& livore ardent adver-
sum, & hostilem aciem in-
ne, dissipantur a Verbo &
proprium templum gloriose
citante.

Τὲ αὐτὲ ἐκ τῦ αὐτῦ λόγυ. Οἱ δὲ φθόνῳ τὸ μῖσος ἀράμενοι κατ' αὐτῦ, καὶ πεφραγμένοι πολεμίαν παρατάξει, σκορπίζονται ὑπὸ λόγου τε καὶ θεῦ τὸν ἑαυτῦ ναὸν ἀξιοπρεπῶς ἀναςήσαντος.

7. In

7 In Psalmum XV.

Apud Theodoritum Dialogo 1.
Ἀλλὰ μὴν ἡ τοῦ Ἰησοῦ (ψυχὴ) ἑκατέρων πεῖραν ἔχει. Γέγονε γὰρ καὶ ἐν τῷ χωρίῳ τῶν ἀνθρωπίνων ψυχῶν, καὶ τῆς σαρκὸς ἐκτὸς γενομένη ζῇ καὶ ὑφέστηκε. Λογικὴ ἄρα καὶ ταῖς ψυχαῖς τῶν ἀνθρώπων ὁμοούσιος, ὥσπερ καὶ ἡ σὰρξ ὁμοούσιος τῇ τῶν ἀνθρώπων σαρκὶ τυγχάνει, ἐκ τῆς Μαρίας προελθοῦσα.

Anima JEsu, utrumque statum experta est. Fuit enim & in loco humanarum animarum, & extra carnem constituta vixit, & superstes mansit. Est igitur rationalis, & animis hominum consubstantialis sicut & caro consubstantialis est hominum carni, quæ ex Maria prodiit.

8. In Psalmum XCII.

Apud eundem, Dialogo III.
Πέρας γοῦν ὁ προφήτης Ἡσαΐας, αὐτὰ μὲν τὰ τῶν παθῶν αὐτοῦ διεξιὼν ἴχνη, πρὸς τοῖς ἄλλοις ἐπιφέρει, καὶ τοῦτο μεγαλοφωνοτέρᾳ βοῇ, τὸ καὶ εἴδομεν αὐτὸν, καὶ οὐκ εἶχεν οὔτε εἶδος, οὔτε κάλλος, ἀλλὰ τὸ εἶδος αὐτοῦ, ἄτιμον καὶ ἐκλεῖπον παρὰ τοὺς υἱοὺς τῶν ἀνθρώπων. Εἶτα διαῤῥήδην ἐκφαίνων, ὡς εἰς τὸν ἄνθρωπον ἀλλ' οὐκ εἰς τὸ θεῖον ἀνήρτηται τὰ τῆς εὐπρεπείας εἴδητε καὶ πάθη, παραυτίκα πάλιν ἐπάγει προσθείς· Ἄνθρωπος ἐν πληγῇ ὢν, καὶ εἰδὼς φέρειν μαλακίαν.

Tandem igitur Propheta Esaias lustrans vestigia passionum ipsius, inter alia etiam hæc majore vocis contentione sonat, (*Esa.* 53.) Vidimus eum, & non habebat nec speciem, nec decorem, sed species ejus erat deformis & dissimilis reliquis filiis hominum. Deinde non obscure ostendens, quod ad hominem, non ad DEum referenda sit deformitas & passio, mox subjicit: *Homo plagam sustinens, & expertus dolores.*

Τοῦ αὐτοῦ ἐκ τῆς αὐτῆς ἑρμηνείας. αὐτὸς ἄρ' οὗτός ἐστιν ὁ μετὰ τὰς ὕβρεις, ἀειδής, ἄμορφος, εἶτα πάλιν ἐκ μεταβολῆς εὐπρέπειαν ἐνδυσάμενος. οὐδὲ γὰρ ὁ κατοικῶν ἐν αὐτῷ Θεὸς ἀμνοῦ δίκην εἰς θάνατον ἤγετο, καὶ προβάτου τρόπον ἀπεσφάττετο φυσικῶς ἀόρατος ὤν.

Idem in eadem enarratione: Idem igitur hic est, qui contumeliis deformatus paulo post pulchritudinem induit. Non enim habitans in ipso Deus agni more ad mortem ductus est, & oviculæ instar jugulatus est, quum natura ipsius sit invisibilis.

Apud

Palam est igitur, si ungens significat DEum, cujus thronum appellavit æternum, quod natura DEus sit, atque ex DEo genito, * qui unxit. Ipse vero unctus ** accersitam accepit virtutem electo templo ornatus in quo habitavit Divinitas.

Apud eundem Dialogo I. Πρόδηλον οὖν, εἴπερ ὁ χρίων ἀποδείκνυσι Θεὸν, οὗ τὸν θρόνον εἶπεν αἰώνιον, δῆλος μέν ἐστι φύσει Θεὸς ἐκ Θεοῦ γεννηθεὶς ὁ χρίσας. Ὁ δὲ χρισθεὶς ἐπίκτητον εἴληφεν ἀρετὴν ἐκκρίτῳ ναουργίᾳ κοσμηθεὶς ἐκ τῆς τοῦ κατοικοῦντος ἐν αὐτῷ θεότητος.

9. Περὶ ψυχῆς λόγος. De anima volumina. *Hieron. cap.* 85. *Catalogi.*

Apud Joannem Damascenum in sacris parallelis Tom. I. *Opp. edit. novæ pag.* 752.

Divinum Numen non legum & temporum expressis verborum circumscriptionibus subjicitur.

Οὐ νόμων καὶ χρόνων ῥηταῖς τὸ θεῖον ὑπόκειται περιγραφαῖς.

Somnus corpori & animæ omni communis est.

Apud eundem pag. 788. Κοινὸν σώματος καὶ ψυχῆς πάσης ὕπνος.

Eustratius CPolitanus Presbyter, libro adversus eos qui dicunt Animas statim, atque e corpore solutæ sunt, non operari, cap. 19.

Reperimus præterea Eustathium Antiochiæ Syriæ Episcopum & Confessorem, Patribus jam laudatis consona scribere in libro de Anima & contra Arianos. *Concordia bis prosequens idem Jeremias, vocibus DEI asserviens, insinuat, quibus commonstrat, neque justorum*

Εὑρίσκομεν † δὲ καὶ Εὐστάθιον τὸν Ἐπίσκοπον Ἀντιοχείας τῆς Συρίας καὶ ὁμολογητὴν λέγοντα ἐν τῷ περὶ ψυχῆς καὶ κατὰ Ἀρειανῶν λόγῳ συνῳδὰ τοῖς προειρημένοις Πατράσι. Σύμφωνα δὲ τούτοις συνεξιὼν ὁ αὐτὸς Ἱερεμίας εἰσηγεῖται τὰς τοῦ Θεοῦ διακονούμενος φωνὰς, δι' ὧν δείκνυσιν,

* Divina CHristi natura. ** Christus secundum humanam naturam.

† Eustratii iste liber editus ad calcem libri Allatii de purgatorio, Rom. 1655. 8. & locus iste legitur pag. 497. seq.

ὅτι μήτε τὰς τῶν δικαίων προσίεται πρεσβείας, εἰ βουληθεῖεν τῶν μιαιφόνων χέειν ἀξιῶσαι. † Καὶ εἶπε Κύριος πρός με λέγων. Ἐὰν στῇ Μωυσῆς καὶ Σαμουὴλ πρὸ προσώπου μου, οὐκ ἔστιν ἡ ψυχή μου πρὸς αὐτούς. Δεδήλωται παρὰ τῇ θείᾳ γραφῇ, ὅτι Μωυσῆς καὶ Σαμουὴλ ἀπέθανον, πῶς οὖν καὶ ὑπὲρ τῶν ἀναξίων πρεσβεύουσιν, εἰ †† καθ' ἡμᾶς οὐκ ἐνεργοῦσιν; καὶ ἐπιφέρει πάλιν ὁ αὐτὸς Πατὴρ, καὶ φησίν. Εἰ δὲ διὰ τῆς τοῦ Χριστοῦ ἐπιφανείας εἰς τὸν παράδεισον τὸ τῶν ἀνθρώπων εἰσάγει γένος, ὁπηνίκα δὲ ἐσταυρώθη, τὸν λῃστὴν αὐθήμερον εἰσάξειν αὐτόθι προηγόρευσεν, τοῦ σώματος ἔτι βεβλημένου τῷ μνήματι, συνέστηκεν, ὅτι συνδιαιτωμένη κυρίως ἡ ψυχὴ τοῦ Χριστοῦ τῷ Λόγῳ καὶ Θεῷ, τῷ πᾶσαν ὁμοῦ τὴν τῶν γενητῶν περιέχοντι κτίσιν, τὴν ὁμογενῆ τοῦ ἀνθρώπου ψυχὴν εἰς τὸν παράδεισον εἰσήγαγεν. Οὐδὲ γὰρ ἔστι γεγραμμένον ὅτι πρὸ τῆς ἀναστάσεως τοῦ ἁγίου σώματος τὸ τοῦ λῃστοῦ προηγέρθη σῶμα τὴν ἐπαγγελίαν ἀπολαβόν. Ἀκόλουθον ἄρα ἐστὶν ὑπολαμβάνειν ἐμφρόνως, ὅτι ἡ ψυχὴ τὴν συγγενῆ ψυχὴν ὁδηγοῦσα φιλοφρόνως, ἅτε δὴ καὶ μείζονος ἐξουσίας ἐχομένη, τὴν μὲν ὑπόσχεσιν αὐθήμερον ἐπὶ πέρας ἦγεν, εἰς δὲ τὴν ἐξαίρετον εἰσῆγε κληρονομίαν, ἀνοίγουσα

supplicationes acceptas se habere, si velint illi propter homicidias preces fundere. Et dixit Dominus ad me, dicens: si steterit Moyses & Samuel ante faciem meam, non est anima mea erga ipsos. In Divinis litteris indicatur Moysen & Samuelem vita esse defunctos, quomodo ergo pro iis, qui minime digni sunt, orant, si non ita ut nos (qui vivimus) operantur? Hisce praeterea idem Pater adnectit & quae sequuntur: *Si itaque, postquam CHristus apparuit, in paradisum genus humanum introducit, quum vero cruci affixus est, latronem statim eodem die in illam introducturum se promisit corpore adhuc intra sepulchrum involuto; Constat ab anima CHristi, quae proprie cum DEO & Verbo res omnes creatas in se continente commoratur, naturae similem hominis animam in paradisum illatam fuisse. Non enim scriptum est, ante sancti corporis resurrectionem corpus latronis in vitam revocatum, promissi compos factum fuisse. Consequens ergo fuerit, si caute rem intelligere volumus, animam a cognata anima, tanquam quae majore auctoritate polleret, humaniter ductam, promissi sua eodem die persolvente, cum aperuisset paradisum, in praeclaram hereditatem invectam fuisse.* Fatetur hic Doctor a CHristo humanum genus,

† Jerem. XV. 1. †† ita leg. pro καθ' ὑμᾶς, quod Allatius perperam vertit *si per vos non operantur*.

genus, eos scilicet qui vita optime ducta inclaruerant, & fidem Catholicam professi fuerant, quemadmodum latronem. Ex parte enim eorum qui virtuti operam dedere, genus universum ostendit in paradisum introductum fuisse.

Quid dicent intuentes in educationem infantis, aut in ætatis accessionem, aut in temporum progressionem, aut in corporis incrementum? Ut autem silentio prætercam miracula in terra edita, contemplentur mortuorum resuscitationes, passionis symbola, flagellorum vestigia, verberum vibices, lateris vulnerationem, clavorum vestigia, sanguinis effusionem, mortis signa, & ut breviter omnia comprehendam, ipsam proprii corporis resurrectionem.

Idem in eodem libro: Si quis ad corporis generationem respexerit, palam inveniet, quod in Bethlehem natus fasciolis involutus fuerit, & in Ægypto aliquandiu educatus propter scelerati Herodis insidias, & in Nazareth ad virilem ætatem provectus sit.

Idem in eodem libro: Non idem sunt tabernaculum Verbi & Verbum DEus, per quod divinam contemplatus est gloriam beatus Stephanus.

τὸν παράδεισον. Εἰπὼν ὁ Πατὴρ, ὅτι ὁ Χριστὸς τὸ γένος τῶν ἀνθρώπων εἰς τὸν παράδεισον εἰσήγαγεν, δηλονότι τοὺς βίῳ κεκοσμημένους, καὶ τὴν ὀρθὴν ὁμολογήσαντας, καθάπερ καὶ τὸν λῃστήν. Ἀπὸ μέρους γὰρ τὸ τῶν ἐναρέτων ἅπαν ἐδείξατο γένος.

Apud Theodoretum Dialogo I.

Τί δ' ἂν εἴποιεν εἰς τὰς τοῦ βρέφους ἀναβλέψαντες ἀνατροφὰς, ἢ τὴν τῆς ἡλικίας ἀνάδοσιν, ἢ τὴν ἐπίτασιν τῶν χρόνων, ἢ τὴν τοῦ σώματος αὔξην; ἵνα γὰρ παρῶ λέγειν τὰς ἐπὶ ἐδάφους ἐκπληρωθείσας θαυματουργίας, ὁράτωσαν τὰς τῶν νεκρῶν ἀναβιώσεις, τὰ τοῦ πάθους σύμβολα, τὰ τῶν μαστίγων ἴχνη, τοὺς τῶν πληγῶν μώλωπας, τὰς τετρωμένας πλευρὰς, τοὺς τῶν ἥλων τύπους, τὴν τοῦ αἵματος ἔκχυσιν, τὰ τοῦ θανάτου σημεῖα, καὶ τὸ σύμπαν εἰπεῖν, αὐτὴν τὴν τοῦ ἰδίου σώματος ἀνάστασιν.

Τοῦ αὐτοῦ, ἐκ τοῦ αὐτοῦ λόγου. Καὶ μὴν εἴ τις εἰς τὴν τοῦ σώματος γέννησιν ἀφορᾷ, προδήλως εὑρήσειεν ἂν ὡς ἐν τῇ Βηθλεὲμ τεχθεὶς ἐσπαργανώθη, κἂν τῇ Αἰγύπτῳ χρόνοις ἐτράφη τισὶν ἕνεκεν τῆς τοῦ ἀλάστορος ἐπιβουλῆς Ἡρώδου, κἂν τῇ Ναζαρὲτ ἀνδρωθεὶς ηὐξήθη.

Τοῦ αὐτοῦ, ἐκ τοῦ αὐτοῦ λόγου. Οὐ γὰρ ταυτόν ἐστιν ἡ σκηνὴ τοῦ λόγου, καὶ Θεοῦ, δι' ἧς τὴν θείαν ἐθεώρει δόξαν ὁ μακάριος Στέφανος.

Apud eundem Dialogo II. Πρὸ μὲν τοῦ πάθους ἑκάστοτε τὸν σωματικὸν αὐτοῦ προὔλεγε θάνατον τοῖς ἀμφὶ τοὺς ἀρχιερέας ἐκδοθήσεσθαι φάσκων, καὶ τὸ τοῦ σταυροῦ τρόπαιον ἀπαγγέλλων. Μετὰ δὲ τὸ πάθος, τριταῖος ἐκ τῶν νεκρῶν ἀναστὰς, ἐνδοιαζόντων αὐτὸν ἐγηγέρθαι τῶν μαθητῶν, ἐπιφανεὶς αὐτοῖς αὐτῷ σώματι, σάρκα μὲν ἅπασαν σὺν ὀστέοις ἔχειν ὡμολόγει. Ταῖς δὲ ὄψεσι τούτων τὰς τετρωμένας ὑποβάλλων πλευρὰς, καὶ τοὺς τύπους αὐτοῦ ὑποδείκνυσι τῶν ἥλων.

Apud eundem Dialogo III. Δι' ὀλίγων δέ ἐστιν ἐλέγξαι τὴν ἀσεβῆ συκοφαντίαν αὐτῶν. Μάλιστα μὲν γὰρ, εἰ μὴ τῆς τῶν ἀνθρώπων ἕνεκεν σωτηρίας, εἰς τὴν τοῦ θανάτου σφαγὴν τὸ ἴδιον ἑκουσίως ἐξεδίδου σῶμα. Πρῶτον μὲν πολλὴν αὐτῶν περικάπτουσιν ἀδυναμίαν. Ὅτι μὴ οἷός τ' ἐγένετο τὴν τῶν πολεμίων ὁρμὴν ἐπισχεῖν.

Τοῦ αὐτοῦ ἐκ τοῦ αὐτοῦ λόγου. Διὰ τί δὲ περὶ πολλοῦ ποιοῦνται δεικνύναι τὸν Χριστὸν, ἄψυχον ἀνειληφέναι σῶμα γεώδεις πλάττοντες ἀπάτας, ἵνα εἰ δυνηθεῖεν ὑποφθείρειν τινὰς, ταῦθ' οὕτως ἔχειν ὁρίζεσθαι, τηνικαῦτα τὰς τῶν ἀλλοιώσεις τῷ θείῳ περιάψαντες πνεύματι, ῥαδίως ἀναπείσωσιν αὐτοὺς, ὡς οὐκ ἔστι τὸ τρεπτὸν, ἐκ τῆς ἀτρέπτου φύσεως γεννηθέν.

Ante passionem, ubique suam corporalem mortem prædixit & crucis trophæum prænunciavit, affirmans futurum esse, ut principibus sacerdotum traderetur. Post passionem vero tertio die resurgens, cum dubitarent discipuli de ipsius resurrectione, apparuit illis eodem corpore, & carnem quidem totam cum ossibus se habere professus est, oculis vero illorum sauciatum latus subjecit, & vestigia clavorum ostendit.

Brevis est ratio refutandi impiam illorum calumniam, cum constet Dominum volentem & quidem salutis humanæ causa corpus suum præbuisse mactandum. Illi enim tribuunt CHristo impotentiam, perinde quasi non potuerit hostium impetum cohibere ac reprimere.

Idem in eodem libro: Ideo omnes vires atque nervos contendunt, ut ostendant Christum inanimatum assumsisse corpus, & terrenas fingunt imposturas, ut si possint aliquos in hanc sententiam ducere, postea facile persuaderent, passionum alterationes divino adscribendas esse spiritui, cum quidem non sit mutabile, quod ex immutabili natura genitum est.

10. Deni-

10. Denique *Epistolas infinitas* Eustathii Antiocheni Hieronymus, cap. 85. Catalogi, memorat.

Et Epistola ad Magnum, eundem refert inter eos Ecclesiæ Doctores, qui *in tantum Philosophorum doctrinis atque sententiis suos refarciunt libros, ut nescias quid in illis primum admirari debeas, eruditionem seculi, an scientiam Scripturarum.*

IV. Alii Eustathii.

Eustathius *Afer*, qui sæculo quinto clarus S. Basilii Homilias in Hexaëmeron vertit, de quo dixi supra, p. 69.

Eustathius *Ancyranus*, monasterii Attalini in Ancyra Galatiæ Abbas, cui Antiochus lauræ sive cœnobii S. Sabæ Hierosolymis vicini Monachus Pandectem S. Scripturæ dedicavit temporibus Heraclii Imp. Vide Lambecium III. pag. 138. 139.

Eustathius *Berytius* Episcopus, qui interfuit Concilio Chalcedonensi A. 451. imo cum Photio Tyrio præfuit Concilio Beryti in caussa Ibæ Edesseni celebrato A. C. 448. Vide Acta Concilii Chalcedonensis, Actione X. T. 2. edit. Binianæ pag. 281. Mentio hujus Eustathii apud Zachariam Mytilenæum in dialogo de Mundi opificio pag. 166. edit. Casp. Barthii.

Eustathius *Cappadox* Rhetor disertissimus, ad Gallienum missus ab Antiochenis teste Eunapio, quem vide in Ædesio pag. 44. seq. & in Jamblicho pag. 23.

Eustathius *Epiphaniensis* Syrus Rhetor, cujus Χρονικὴν ἐπιτομὴν partibus duabus, libris novem, tempora ab orbe condito ad Æneam & ab Ænea ad annum duodecimum Anastasii Imp. (sub quo vixit) persecutam laudant Johannes Malala, Evagrius (quem vide III. 37. & VI. ult.) Suidas in εὐςάθιος & Nicephorus in procemio & XIV. 57. ubi Amidæ in Mesopotamia a Cabade Persarum Rege A. 503. expugnatæ historiam ab eo traditam memorat.

Alius Eustathius *Epiphaniensis* Episcopus, Rhetore antiquior, qui inter Arianos Conciliabulo Seleuciensi A. 359. subscripsit apud Epiphanium LXXIII. 26. De eodem Eustathio Chronicon Alexandrinum sive Paschale, a quo tanquam vir sanctus ac religiosus laudatur pag. 296. edit. Cangii.

Eustathius *Illyrici* Episcopus, cujus mentio in Epistola Synodica Concilii Illyriciani de fide (circa A. C. 375.) apud Theodoritum IV. 9. Hist.

Eustathius sive Eumathius *Macrembolites* Protonobilissimus & magnus Chartophylax CPol. de cujus *XI. libris amorum Ismeniæ & Ismenis* dixi Volumine sexto hujus Bibl. pag. 814. seq.

Eustathius *Macrobii*, Latini scriptoris filius, cui Saturnalium libros ille inscripsit.

Eustathius *Massiliensis* Episcopus, Venerii successor, decessor Græci. Vide Sirmondum ad Sidonii VII. Epist. 2. & Miræum ad Gennadii c. 79.

Eustathius *Medicus*, ad quem S. Basilii Epistola.

Eustathius *Metropolita* cujus Ἐπίσκεψις βίου μοναχικοῦ καὶ διόρθωσις τῶν περὶ αὐτὸν MS in Bibl. Cæsarea. Vide Lambecium III. p. 124.

Eustathius *Parionis* in Mysia ad Hellespontum Episcopus, qui sepulturæ S. Parthenii Episcopi Lampsaceni medio sæculo quarto denati Heracleæ præsens adfuit. Vide Parthenii vitam apud Bollandum 7. Febr.

Eustathius *Patricius* novæ Romæ, clarus circa Græcor. A. 6533. hoc est A. C. 1025. cujus *judicium de nuptiis consobrinorum* exstat Græce & Lat. in jure Græco Rom. Marquardi Freheri, Francof. 1696. fol. libro VI. p. 414-424. Ejusdem puto esse librum *de varia temporis in foro observatione* præscriptione vel dilatione a momento usque ad centum annorum spatium, qui cum Simonis Schardii versione prodiit Basil. 1561. 8. ante leges Rhodiorum navales, militaresque & Georgicas Justiniani Imp. & Francof. 1670. 4. ad calcem Christiani Woldenbergii de numeris utriusque juris, & Petri Lindenbergii de numeris sacris profanisque.

Eustathius *Rex*, S. Anastasiæ Martyris pater, si fides Actis incertæ fidei.

Eustathius sive Eustachius Episcopus gentis *Saracenorum*, in Phœnicia secunda, qui Concilio Chalcedonensi A. 451. interfuit.

Eustathius * *Sebastenus*, Sebastiæ in Armenia Episcopus cum Basilio An-

* Ab hoc Eustathio dicti hæretici Eustathiani, ut apud Anastasium Sinaitam quæst. 80. & Damascenum de hæresibus c. 98 in editione Lequiniana T. I. p. 109. Ceterum notari meretur, dictos etiam esse Eustathianos qui Eustathio Antiocheno, injuste deposito adhærentes, proprio Episcopo usi sunt ab A. 331. ad 482. Vide Tillemontium T. VII. memor. p. 28. seq.

Ancyrano promachus Macedonianorum, teste Svida in Εὐςά-θι☉. Cum Aërio primum Monasticum vitæ genus amplexus fuit, ut narrat S. Epiphanius hæresi LXXV. c. 1. asceticæ monasticæq; vitæ apud Armenios auctor, cui etiam nonnullos *Asceticum S. Basilii* tribuisse refert * Sozomenus III. 13. & ex eo Nicephorus IX. 16. quem tamen Constitutionum Monasticarum, quæ rectius Basilio tribuuntur, auctorem non esse disputat Franciscus Rayæus in Actis Sanctor. T. 2. Junii, pag 890. seq. Gangræna Synodus, statim post Concilium Nicænum habita qua Eustathii hujus varii errores damnantur, etiamnum exstat, Zonaræ, Balsamonis & Alexii Aristeni scholiis illustrata: Vide & de hoc Eustathio Epiphanium hæresi LXXV. cap. 2. ubi notat eum licet Nicænæ fidei subscripsisset, tamen fecisse aperte cum Arianis. Plura de illo B. Balthasar Bebelius in Historia sæculi IV. Tom. 2. pag 1295. seq. Guil. Beveregius in notis ad canones Synodor. p. 184. & in Codice Canonum vindicato p. 40. seq. Tillemontius Tom. VI. & IX. memor. &c.

Eustathius *Syrus*. Supra, in Epiphaniensi.

Eustathius Imperatoris Heraclii *tabularius*. Vide Chronicon Paschale pag. 401.

Eustathius *Thessalonicensis* ArchiEpiscopus clarus circa A. C. 1180. de cujus commentariis in Homerum dixi lib. 2. cap. 3. & de commentariis in Dionysium Perigetem lib. 4. cap. 1.

SERAPIO Antonii monachi amicus & ex Catecheta Alexandrino a) atque Monachorum ἡγεμόνω Thmuitanus b) in Ægypto Episcopus, & sub Constantio Imp. Ariano Confessor, ad quem S. Athanasii, qui eum ordinavit, Epistolæ exstant, obiit circa A. C. 358. atque inter Sanctos celebratur a Latina Ecclesia

* Fallitur Baronius ad A. C. 361. & cum eo Lambecius III. pag. 125. qui existimant Sozomenum de Eustathio affirmasse, quæ de Eutacto Armenio Monacho dicere debuisset, de quo Epiphanius in hæresi 40. Archonticorum. Vide Petavium lib. XIV. de incarnatione Verbi cap. 14. §. 3.

a) Philippus Sidetes in fragmento apud Dodwellum pag. 489. diss. ad Irenæum, qui Dodwellus etiam Ecclesiam Serapionis Alexandrinæ observat ex Epiphanii LXIX. 2. Confer Tillemont. T. VIII. p. 144. Acta Sanctor. T. 3. Martii 21. p. 265.

b) De Thmui sive Damiata, celebri Ægypti urbe vide Jac. Golium ad Alfraganuum pag. 292.

Eustathius *Illyrici* Episcopus, cujus mentio in Epistola Synodica Concilii Illyriciani de fide (circa A. C. 375.) apud Theodoritum IV. 9. Hist.

Eustathius sive Eumathius *Macrembolites* Protonobilissimus & magnus Chartophylax CPol. de cujus *XI. libris amorum Ismeniæ & Ismenis* dixi Volumine sexto hujus Bibl. pag. 814. seq.

Eustathius *Macrobii*, Latini scriptoris filius, cui Saturnalium libros ille inscripsit.

Eustathius *Massiliensis* Episcopus, Venerii successor, decessor Græci. Vide Sirmondum ad Sidonii VII. Epist. 2. & Miræum ad Gennadii c. 79.

Eustathius *Medicus*, ad quem S. Basilii Epistola.

Eustathius *Metropolita* cujus Ἐπίσκεψις βίου μοναχικοῦ καὶ διόρθωσις τῶν περὶ αὐτὸν MS in Bibl. Cæsarea. Vide Lambecium III. p. 124.

Eustathius *Parionis* in Mysia ad Hellespontum Episcopus, qui sepulturæ S. Parthenii Episcopi Lampsaceni medio sæculo quarto denati Heracleæ præsens adfuit. Vide Parthenii vitam apud Bollandum 7. Febr.

Eustathius *Patricius* novæ Romæ, clarus circa Græcor. A. 6533. hoc est A. C. 1025. cujus *judicium de nuptiis consobrinorum* exstat Græce & Lat. in jure Græco Rom. Marquardi Freheri, Francof. 1596. fol. libro VI. p. 414-424. Ejusdem puto esse librum *de varia temporis in foro observatione* præscriptione vel dilatione a momento usque ad centum annorum spatium, qui cum Simonis Schardii versione prodiit Basil. 1561. 8. ante leges Rhodiorum navales, militaresque & Georgicas Justiniani Imp. & Francof. 1670. 4. ad calcem Christiani Woldenbergii de numeris utriusque juris, & Petri Lindenbergii de numeris sacris profanisque.

Eustathius *Rex*, S. Anastasiæ Martyris pater, si fides Actis incertæ fidei.

Eustathius sive Eustachius Episcopus gentis *Saracenorum*, in Phœnicia secunda, qui Concilio Chalcedonensi A. 451. interfuit.

Eustathius * *Sebastenus*, Sebastiæ in Armenia Episcopus cum Basilio An-

* Ab hoc Eustathio dicti hæretici Eustathiani, ut apud Anastasium Sinaitam quæst. 80. & Damascenum de hæresibus c. 98. in editione Lequiniana T. I. p. 109. Cæterum notari meretur, dictos etiam esse Eustathianos qui Eustathio Antiocheno, injuste deposito adhærentes, proprio Episcopo usi sunt ab A. 331. ad 482. Vide Tillemontium T. VII. memor. p. 28. seq.

Ancyrano promachus Macedonianorum, teste Svida in Εὐςά-θι☉. Cum Aërio primum Monasticum vitæ genus amplexus fuit, ut narrat S Epiphanius hæresi LXXV. c. 1. asceticæ monasticæque vitæ apud Armenios auctor, cui etiam nonnullos *Asceticum S. Basilii* tribuisse refert * Sozomenus III. 13. & ex eo Nicephorus IX. 16. quem tamen Constitutionum Monasticarum, quæ rectius Basilio tribuuntur, auctorem non esse disputat Franciscus Rayæus in Actis Sanctor. T. 2. Junii, pag 890. seq. Gangræna Synodus, statim post Concilium Nicænum habita qua Eustathii hujus varii errores damnantur, etiamnum exstat. Zonaræ, Balsamonis & Alexii Aristeni scholiis illustrata: Vide & de hoc Eustathio Epiphanium hæresi LXXV. cap. 2. ubi notat eum licet Nicænæ fidei subscripsisset, tamen fecisse aperte cum Arianis. Plura de illo B Balthasar Bebelius in Historia sæculi IV. Tom. 2. pag 1295. seq. Guil. Beveregius in notis ad canones Synodor. p. 184. & in Codice Canonum vindicato p. 40. seq. Tillemontius Tom. VI. & IX. memor. &c.

Stathius *Syrus*. Supra, in Epiphaniensi.

Stathius Imperatoris Heraclii *tabularius*. Vide Chronicon Paschale pag. 401.

Stathius *Thessalonicensis* ArchiEpiscopus clarus circa A. C. 1180. de cujus commentariis in Homerum dixi lib. 2. cap. 3. & de commentariis in Dionysium Perigetem lib. 4. cap. 1.

SERAPIO Antonii monachi amicus & ex Catecheta Alexandrino a) atque Monachorum ἡγεμὼν Thmuitanus b) in Ægypto Episcopus, & sub Constantio Imp Ariano Confessor, ad quem S. Athanasii, qui eum ordinavit, Epistolæ exstant, obiit circa A. C. 358. atque inter Sanctos celebratur a Latina Ecclesia

* Fallitur Baronius ad A. C. 361. & cum eo Lambecius III. pag. 125. qui existimant Sozomenum de Eustathio affirmasse, quæ de Eutacto Armenio Monacho dicere debuisset, de quo Epiphanius in hæresi 40. Archonticorum. Vide Petavium lib. XIV. de incarnatione Verbi cap. 14. §. 3.

a) Philippus Sidetes in fragmento apud Dodwellum pag. 489. diss ad Irenæum, qui Dodwellus etiam Ecclesiam Serapionis Alexandriæ observat ex Epiphanii LXIX. 2. Confer Tillemont. T. VIII. p. 144. Acta Sanctor. T. 3. Martii 21. p. 267.

b) De Thmui sive Damiata, celebri Ægypti urbe vide Jac. Golium ad Alfraganuum pag. 292.

sia 21. Martii. De ejus libro qui solus ætatem tulit *contra Manichæos*, dixi Volumine quinto pag. 292. Eum memorat Photius Cod. 85. & egregium Hieronymus appellat cap. 99. Cætera quorum idem Hieronymus meminit, Serapionis scripta, ob elegantiam ingenii, cognomen *Scholastici* eum meruisse testatus, interciderunt. Sunt autem hæc: *liber de Psalmorum titulis* & utiles ad diversos *Epistolæ*.

VI. Alii Serapiones.

Serapion *Alexandrinus* Medicus, Celso, Galeno & aliis laudatus, de quo infra, libro VI.

Ælius Serapion *Alexandrinus* Rhetor Hadriani Imp. temporibus clarus, cujus hæc scripta memorantur a Svida in Σαραπίων.

περὶ τῶν ἐν ταῖς μελέταις ἁμαρτανομένων. de vitiis declamationum.

Ἀκροάσεων βιβλία ζ'. Auscultationum libri VII.

Πανηγυρικὸς ἐπὶ Ἀδριανῷ βασιλεῖ. Panegyricus ad Hadrianum Imp.

Βουλευτικὰ, Ἀλεξανδρεῦσιν. Consultationes ad Alexandrinos.

Εἰ δικαίως Πλάτων Ὅμηρον ἀπέπεμψε τῆς πολιτείας. Recte ne Plato Homerum e Rep. sua ablegarit.

Τέχνη ῥητορική. Ars oratoria.

Serapion *Alexandrinus* Rhetor junior, de quo Porphyrius in vita Plotini cap. 7.

Serapion *Antiochenus*, quo usum se profitetur Plinius libro II. IV. V. Idem videtur cum Serapione Geographo, cujus millesimam partem se non intelligere ait Cicero II. 4. ad Atticum & Epist. 6. ejusdem libri notat eum pluribus locis contradicere Hipparcho atque Eratostheni.

Serapion *Antiochenus* alius Christianus, secundi scriptor sæculi, de quo dixi Volumine V. hujus Bibliothecæ pag. 193.

Serapion *Ascalonita*, quem de interpretatione somniorum scripsisse tradit Fulgentius lib. 1. Mytholog. cap. 13. ubi de lauro. Meminit & Tertullianus cap. 46. libri de anima.

Serapio *Atheniensis*, infra in Serapione Poëta.

Serapion *Geographus*. Vide paullo ante, in Antiocheno.

Sera-

Serapion *Hierapolyta* Stoicus Philosophus de quo Stephanus Byz. in Ἱεράπολις. Idem, ni fallor, de quo Seneca Epist. 40.

Serapio *Martyr*, de quo in Actis Apocryphis Meletii ducis, qui sub M. Antonino Imp passus esse traditur, Tom. 5. Act. Sanctor. Maji pag. 443. seq.

Joannes Serapio *Medicus* Arabs, quem circa A. C. 1070. claruisse notat Tiraquellus de nobilitate pag. 371. Plura de illo Vossius libro de Philosophia, pag. 116. seq.

Serapio *Philosophus*, cujus falsam eloquentiam perstringit Seneca Epistola XL. ad quem locum digna lectu est præclari Mureti annotatio, * etiam atque etiam consideranda iis qui in suggestu sacro verba ad Christianum populum facturi, Serapiones reddere quam sermone gravitatis ac sanctimoniæ pleno uti malunt. Forsan hic Senecæ Serapio idem est cum Hierapolitano, de quo supra.

Serapio *Philosophus* junior, de quo Damascius in Isidori vita, & ex eo Svidas in Σαραπίων, inter alia referens eum nihil præter tres aut duos libros possedisse, atque in his Orphei poëmata.

Serapio *pictor* quem laudat Varro apud Plinium XXXV. 10. pag. 221. Hic scenas optime pinxit, sed hominem pingere non potuit.

* Muretus ad Senecæ Epist. 40. *De Serapione quodam pseudophilosopho scribit, qui quasi conciones habebat ad populum, in quibus nihil æque cavebat, quam ne usquam hæsitare atque insistere videretur. Provolvebat verba nusquam interrupto impetu, non illud laborans, ut qui audiebant meliores fierent, sed ut ipse promptus in dicendo ac copiosus haberetur. Tale disputandi genus ait circulatoribus magis quam philosophis convenire. Hujus ipsius vitii exempla, vel maxime illustria notavi in quibusdam maximarum rerum ad populum interpretibus: quorum oratio, quæ non compta ac calamistrata, sed gravitatis, auctoritatis, majestatis ac sanctimoniæ plena esse deberet, tota papavere ac sesamo sparsa est, & ex mellitis verborum contexta globulis: ita ut ad eos, non tanquam ad vitæ magistros, aut vitiorum correctores, sed tanquam ad comœdos aut histriones eatur. Stant illi, & cum frontem bis terve perfricuerunt, barbamque permulserunt, hiante & mirificum aliquid ac* θαυμάσιον *expectante plebe, plebis autem nomine etiam quosdam ex optime vestitis comprehendo, laxant habenas linguæ, & similiter cadentia, similiterque desinentia coacervantes paria paribus, contraria contrariis opponentes, multa etiam semel suo ordine dicta sursum versum, aut alias variato ordine repetentes: eaque in re memoriam pueriliter ostentantes, atque hæc saltatricularum in morem, gesticulatoriis nequ* nu-

Serapio *Poëta ἐν ἔπεσι* laudatur a Clemente Alexandrino I. Strom. pag. 304. ubi ex eo refert, ne mortuæ quidem Sibyllæ cessasse divinandi facultatem, qua de re ibi plura parum credibilia leguntur. Serapionis versus hos duos jambicos affert Stobæus sermone 10. de avaritia:

Οὐ τῆς ἐμῆς ἕκητι καρδίας φέρεις
Λόγους προσηνεῖς, ἀλλὰ δὲ σοῦ κέρδους χάριν.
Non ista blanda verba tu fundis, meo
Animo obsecundans, sed tuo compendio.

Non plane certum, idémne sit Serapio Atheniensis Poëta, quem colloquentem indicit Plutarchus lib. de eo quod Pythia non fundat oracula carmine ac pag. 396. ad illum Boëthus Geometra: *ποιήματα μὲν γράφεις τοῖς μὲν πράγμασι φιλοσόφοις καὶ αὐστηροῖς, δυνάμει δὲ καὶ χάριτι καὶ κατασκευῇ περὶ λέξιν ἐοικότα τοῖς Ὁμήρου καὶ Ἡσιόδου μᾶλλον ἢ τοῖς ὑπὸ Πυθίας ἐκφερομένοις.*

Serapio *Rhetor*. Supra, in Alexandrino.

Serapion Anachoreta *Sindonites*, de quo Palladius in Lausiaca, c. 84.

VII. SO-

unquam quietis manibus, adiubantes argute multa, multa quibus risum excutiant, dicunt: nunquam interim aut sibi aut auditoribus respirandi facultate permissa; quibus omnibus rebus admirationem imperitis; cordatis & intelligentibus nauseam ac stomachum commovent. Hos igitur nobos Serapiones cuperem hanc epistolam cum cura legere, & inspicere num cui vitio affines sint eorum quæ hic a Seneca reprehenduntur. Profuerit eisdem legere & ea quæ super eadem re apud scriptorem noctium Atticarum a Musonio disputantur, quæ & ipsa subjiciam. Musonium, inquit, Philosophum solitum dicere accepimus: Cum Philosophus hortatur, monet, suadet, obiurgat, aliudve quid disciplinarum disserit: tum qui audiunt, si de summo & soluto pectore obvias vulgatasque laudes effutiunt, si clamitant etiam, si gestiunt, si vocum ejus festivitatibus, si modulis verborum, si quibusdam quasi frequentamentis orationis moventur, exagitantur, & gestiunt: tum scias, & qui dicit & qui audit frustra esse: neque illic Philosophum loqui, sed tibicinem canere. Animus, inquit, audientis Philosophum, si quæ dicuntur, utilia ac salubria sunt, quæque & errorum atque vitiorum medicinas ferunt, laxamentum atque otium prolixe laudandi non habet. Quisquis ille est qui audit, nisi ille est plane deperditus, inter ipsam Philosophi orationem & perhorrescat necesse est, & pudeat tacitus, & pœniteat; & gaudeat, & admiretur: varios adeo vultus disparilesque sensus gerat, perinde ut eum conscientiamque ejus affecerit utrarumque animi partium aut sincerarum, aut ægrarum, Philosophi pertractatio.

VII. SOPHRONIUS *vir apprime eruditus, laudes Bethlehem adhuc puer, & nuper* (scripsit Hieronymus suum Catalogum A. C. 392.) *de subversione Serapis* * *insignem librum composuit: De virginitate quoque ad Eustochium, & Vitam Hilarionis* ** *Monachi (opuscula mea) in Græcum eleganti sermone transtulit. Psalterium quoque & Prophetas, quos nos de Hebræo in Latinum vertimus.* Hæc de Sophronio Hieronymus cap. 134. quæ ita Græce leguntur in versione Catalogi Hieronymiani Græca quæ sub hujus ipsius Sophronii nomine exstat, cum cætera omnia Hieronymo commemorata pridem interciderint: Σωφρόνιος ἀνὴρ εἰς ἄκρον πεπαιδευμένος, τοὺς ἐπαίνους Βηθλεὲμ ἔτι νέος ὢν συνέθηκεν, ὑπόγυον δὲ περὶ τῆς καταλύσεως τοῦ Σεραπείου ἐπίσημον συνέθηκε λόγον, καὶ περὶ παρθενίας πρὸς Εὐστόχιον, καὶ τὸν βίον Ἱλαρίωνος μοναχοῦ, τὰ συγγράμματά μου, εἰς Ἑλληνικὸν λόγον εὐφυῶς μετέφρασε, καὶ τὸ ψαλτήριον δὲ καὶ τοὺς προφήτας, οὓς ἡμεῖς ἀπὸ τοῦ Ἑβραΐου εἰς Ῥωμαϊκὸν μετηνέγκαμεν. Hanc Græcam Catalogi Hieronymiani versionem primus vulgavit Erasmus, Basil. 1539. 4. exemplar emendatum ac vetustum, ut ait, nactus ex quo permulta se & depravatissima testatur in Hieronymi Latinis restituisse. Hinc *mirum est quosdam extitisse*, inquit Stephanus le Moyne notis ad Varia Sacra pag. 418. *qui versionem istam Græcam Erasmo tribuere non dubitarint, cum multa extiterint,* *** *MSta Erasmo vetustiora, & versio ista Græca a multis Erasmo vetustioribus etiam citari soleat.* Quibus verbis notatur ab eo Is. Vossius, cujus hæc sunt in notis ad S. Ignatii Epist. ad Smyrnæos pag. 257. *Mihi constat translationem illam Græcam, Sophronii nomen mentiri. Quid? an verisimile est ita Sophronium fuisse negligentem, ut non inspexisset ipsum Ignatium cum Ignatii loca essent vertenda? Sed hoc leve. Versio illa innumeris locis non est Græca: innumeris quoque in locis male Hieronymi mentem expressit. Quidquid in Hieronymo est corruptum, eodem modo sese habet in Græco. Quæcunque in illo Hieronymi Catalogo desunt (deesse autem multa, ex MSS. collatione apparebit) desunt quoque in illo Pseudo Sophronio. Mille id exemplis in tam exiguo scripto comprobare possumus. Sed puto nasutum lectorem satis*

* De illa subversione conferendus Rufinus lib. XI. Hist. Eccles. cap. 27. seq.

** Vossius de Hist. Græcis pag. 257. Sophronium auctorem vitæ Hilarionis facit, cujus tantum fuit Græcus interpres.

*** Operæ pretium erat indicare, quando, & quibus in locis.

*tis id per se animadvertere. - - Mihi in nulla unquam Bibliotheca illam paraphrasin MS. videre contingit. Scripsit quoque nuper Cl. Vir Ismael Bullialdus, illam non extare in Bibliotheca Regia Parisiis. Nec exstare uspiam puto. Aut si exstet, multum vereor, ne a recentissima sit manu exarata, ne CL annos excedente. Nam etiam recentissimi codices Latini ejus Catalogi multo sunt meliores ista paraphrasi Graca. Sed quid facias Erasmo, qui cum primus sit qui illam ediderit, dicit se Sophronii exemplar vetustum & emendatum nactum fuisse? Nisi Erasmus hac diceret, multum de ejus fide dubitarem. Suspicari tamen aliquis non immerito possit, ipsum nobis supposuisse hanc translationem, idque animi gratia: vel ut ostenderet, si sibi fuisset voluntas, sua aliis affingendi, ad hoc neque defuturum ingenium, neque eruditionem. - - Sed credamus potius illum a nebulone aliquo fuisse deceptum, qui corruptissimum Hieronymi Catalogum nactus Grace a se redditum huic Heroi pro antiqua Sophronii versione venditarit. Eadem forsan manus est qua paraphrasin illam supposuit, & qua priorem partem Catalogi Hieronymiani corruperit. Nam quorsum in eo inter scriptores Ecclesiasticos referuntur tot Apostoli qui nihil omnino scripserunt, quorumque vitas apparet desumtas esse * paucis tantum mutatis, ex ineptissimo scripto Dorothei de XII. Apostolis. Inquit Erasmus, Sophronium adjunxisse reliquos istos Apostolos, qui nihil scripserunt. Sed unde hoc rescivit, nisi ipse fuerit Sophronius?* Hæc ille. Quæ vero de vitiis hujus versionis ait vir doctus, partim nimis exaggerata sunt, partim non probant auctorem non esse Sophronium. Deinde quædam rectius Græca versio, quam vulgati Latini Codices, MStis antiquissimis & veteribus scriptoribus, qui Hieronymi laudant verba, Græcam lectionem comprobantibus, ut in notis ad Catalogum Hieronymi a Rev. Ernesto Salomone Cypriano editum p. 213. pluribus exemplis vel in uno capite de Clemente Rom. pridem ostendi. Denique negari nequit Græcam Catalogi Hieronymiani versionem lectam a Svida, qui loca plura ad ver-

* Sunt illæ ipsæ vitæ, quæ sine nomine auctoris adjunctæ leguntur Oecumenii commentariis. Unde Stephanus le Moyne notis ad Varia sacra pag. 1059. colligebat, *auctorem versionis Græcæ Catalogi Hieronymiani esse satis antiquum, cum illius Auctoris memoria occurrat apud Oecumenium.* Sed illas vitas ab alio quam Sophronio adjunctas Tillemontius sibi Tom. XII. memor. pag. 142. persuadet valeo nomine, quod recentiorum Græcorum traditiones nimium sapiant. *Elles ont pour l'ordinaire plus de raport aux traditions des Grecs modernes qu' a la retenue des anciens, qui n' aimoient pas à parler de ce qu' ils ne savoient point.*

verbum ex illa adducit, ut in Βασίλειος, Καισάρειος, Γρηγόριος Ναζιανζοῦ, Γρηγόριος ὁ καὶ Θεόδωρος, Δάμασος, Ἐπιφάνιος, Εὐσέβιος ὁ Παμφίλου, Ἰουστῖνος φιλόσοφος, Ἰοῦστος Τιβεριεύς, Ἰώσηπος Ἰουδαῖος, Μεθόδιος, Ὠριγένης, Πολύκαρπος, Φίλων Ἰουδαῖος. Licet Hieronymum Svidas vel Sophronium nunquam laudet de nomine. Hinc illam I. Is. Vossii opinionem rejicit Huetius de claris interpretibus pag. 215. & manifestum hominum male suspiciacium errorum appellat lib 1. Origenianorum cap. 2 & ante Huetium improbaverat Jo. Andreas Bosius in exercitatione de testimonio Josephi de CHristo, cap. 2. §. 30. & introductione in notitiam scriptor. Eccles cap. 3. Vide & Stephani le Moyne prolegomena ad Varia sacra * 16. Græcam illam versionem nescio quare omiserit Jo. Marcianæus in nova sua Operum S. Hieronymi editione Parisiensi. Exstat autem in veteribus ut Parisiensi 1623. & Francofurtensi, A. 1684. fol. Atque animus mihi est eam prelis iterum subjicere in nova quam molior editione Auctorum veterum de scriptoribus Ecclesiasticis, in quibus familiam ducet Hieronymi Catalogus ita excusus ut ex altera parte semper adposita sint verba Eusebii Græca, quæ ille ante oculos habuit, ex altera autem hæc Sophronio tributa interpretatio, subjunctis in ima pagina brevibus notis. Errorem calami in viro doctissimo Lilio Gyraldo omitto, qui dialogo V. de historia poëtarum scribit, Sophronii librum de viris illustribus ab Hieronymo esse ex Latina in Græcam linguam conversum. Nam & illi falluntur qui vel omnium Veteris testamenti librorum versionem Hieronymianam, vel illam quam ex LXX. Interpretibus composuit Hieronymus a Sophronio Græce versam scribunt. Certe solam versionem Psalmorum & Prophetarum, quam ex Hebraico Hieronymus adornaverat, Græce Sophronium convertisse ex Hieronymi testimonio constat. Vide Humfredum Hody libro IV. de SS. Bibliorum textibus Originalibus & versionibus Græcis pag. 630.

Videtur hujus Sophronii fuisse *liber pro Basilio adversus Eunomium*, laudatus Photio in Bibl. Codice V. ubi eum a perspicuitate & succincta brevitate & accumine celebrat. At *Epistola ad Paulam & Eustochium* de assumtione Mariæ Virginis, quæ Latine exstat inter S. Hieronymi opera T. V. edit. Jo. Marcianæi pag. 82. & incipit:

Cogitu me, o Paula & Eustochium, imo charitas Christi: Sophronio ab Erasmo levi conjectura tribuitur, verum nec Hieronymi eam nec Sophronii, sed scriptoris damnato Nestorio & Eutychis hæresi junioris esse probat Baronius ad A. C. 48. n. 17. seq. & ad Martyrolog. Rom. ad 15. August. Lambecium VIII. pag. 148. & in Diario itineris Cellensis pag 105. Dubium Combefisio videtur, qui *e breviario Romano recte ejectam* observat in Bibl. Concionatoria.

Psalterium Sophronio rogante Latine ex Hebraico vertisse se testatur ipse Hieronymus Epistola 134.

Alii Sophronii.

Sophronius de quo Martialis XI. 109.

*Tanti tibi est animi probitas, orisque, * Sophroni;*
Ut mirer fieri te potuisse patrem.

Sophronius *Abbas*, Eremita, de quo Jo. Moschus c. 159. prati spiritalis.

Sophronius Patriarcha *Alexandrinus* ab A. C. 844. ad 857. quem Philosophum ac sapientem fuisse scribit Eutychius T. 2. Annal p. 441. Confer Eusebium Renaudotum in Historia Patriarcharum Alex. pag 289.

Sophronius *Alexandrinus* Patriarcha junior, qui Imperatori Manueli Comneno Mariam Raymundi Antiochiæ Principis filiam uxorem ducenti manus imposuit una cum Luca Chrysoberge CPol. & Athanasio Antiocheno Patriarcha, 25. Decembr. A. C. 1160. Vide Cinnamum lib V. pag. 228.

Sophronius *Archi Episcopus primæ Justinianæ & Achridarum*, sæculo XVI. cujus Epistolam ad Patriarcham CPol. Græce & Latine exhibet Crusius in Turco Græcia libro IV. Vide eum pag. 341. Idem Crusius pag. 303. 304. exhibet Epistolam Sophronii Hieromonachi in Chio, antea Abbatis, ad Patriarcham CPol. Jeremiam.

Sophronium Patriarcham *CPolitanum* nullum reperio, & miror unde hauserint Lexicorum universalium scriptores Hofmannus & More-

* Primam in nomine Sophronii corripit, producit alteram, quasi non Σωφρόνιος esset sed Σοφρώνιος.

Morerius, qui sæculo XV. in sede CPolitana Sophronium fuisse narrant. Nam & in prima editione Bibl. Patrum fragmentum de Petro & Paulo male exstat sub Sophronii CPol. nomine, quod in aliis Sophronio Hierosolymitano Patriarchæ adscribitur.

Sophronius *Hieromonachus Hierosolymitanus*, a quo digestum ac conscriptum Typicum S. Sabæ memorat Clariss. Montfauconus in Bibl. Coisliniana pag. 561. Τυπικὸν τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἀκολουθίας τῆς ἐν Ἱεροσολύμοις ἁγίας Λαύρας τοῦ ὁσίου καὶ θεοφόρου Πατρὸς ἡμῶν Σάβα, συντεθὲν καὶ συγγραφὲν παρὰ τοῦ ἁγιωτάτου πατρὸς καὶ ἱερομονάχου, κυροῦ Σωφρονίου. Αὕτη ἡ ἀκολουθία γίνεται καὶ ἐν ταῖς λοιπαῖς τῶν Ἱεροσολύμων ἁγίαις μοναῖς. Fortasse idem hic cum Patriarcha Hierosol. de quo infra.

Sophronius *Monachus Jurisosophista*, cujus & Sophronii Hierosolymitani carmina in Deiparam una cum carminibus Heliæ Syncelli, Michaëlis Syncelli, & Ignatii Grammatici Diaconi de eodem argumento editurum se promisit Allatius ad Eustathium Antiochenum pag 284.

Sophronius *Gothiæ Metropolita* circa A. C. 1292. cujus mentio in Codice Græco Cæsareo quo vitæ Sanctorum continentur, apud Lambecium VIII. pag. 358. & 365.

Sophronius Damascenus, Johannis Moschi familiaris, ex Sophista * Monachus S. Sabæ, ac denique post Modestum ab A. C. 629. ad 638. † *Patriarcha Hierosolymitanus*. Vide Papebrochium in Actis Sanctor. ad XI. Martii Tom. 2 pag. 65. seq. Sergii, Cyrique Monothelitarum constans adversarius, de quo Combefisius in Historia Monothelitarum pag. 22. seq. Sub ejus nomine feruntur.

1.) Fragmentum Hypomnematum *de laboribus certaminibus & peregrinationibus Apostolorum Petri & Pauli*, Latine in Bibl. Patrum Paris. 1575. Tom. 2. & 1589. & 1654. Tom 7. Colon. 1618. Tom. IV. & Lugd. 1677. T. V. pag. 1223. Incipit: *Petrus genere fuit Hebræus*. Elogium Sophronii in Petrum & Paulum Apostolos Græce incipit: πάλιν ἡμῖν διαὶς ἀδιάλειπτος.

2.) Fragmentum *de Baptismate Apostolorum*, Græce & Lat. apud Lambecium III. p. 52. seq & ad calcem Pseudo Dorothei Tyrii, quem cum

* Sophistam Sophronium appellat Jo. Moschus cap. 92. & in præfat.

† Alii 636. quorum sententiam Papebrochius loco laudato oppugnat probabilibus argumentis.

cum libris de vita Moysis a Gaulmino illustratis edidi Hamb. 1714. 8. pag. 552. seq. Sub Theodoreti nomine exstat in appendice Cangiana ad Chron. Paschale pag. 438.

3) Fragmentum ex *encomio S. Johannis Theologi & Evangelistæ*, Græce & Lat. apud Cotelerium ad Constitutt. Apostol. III. 6. Aliud apud Lambecium III. pag. 100. Meminit & hujus Encomii Hippolytus Thebanus in Chronico: ἐγκωμιάζων ϡ τὸν Εὐαγγελιστὴν Ἰωάννην ὁ ἁγιώτατ☉ Πατριάρχης Ἱεροσολύμων ὁ μέγας Σωφρόνι☉, διδάσκει τὴν τῷ Θεῷ Ἐκκλησίαν, ὅτι Πατὴρ ꝟ Θεολόγȣ Ζεβεδαῖ☉ ἦν, Σαλώμη ϡ ἡ μήτηρ αὐτȣ̃ &c.

4) *In S. Johannem præcursorem.* Latine in Bibl. Concionatoria Combefisii. Incipit: δίδȣ ἡμῖν ἡ φωνὴ τȣ̃ λόγȣ, τὴν φωνήν.

5) *In S. Johannem Chrysostomum.* Memoratur ab Anonymo Saviliano.

6) *Laudes Johannis Eleemosynarii.* Meminit Leontius.

7) *In CHristi natalitia* sermo habitus A.C. 1638. Hierosolymis jam per Saracenos captis. Exstat Latine in Bibliothecis Patrum ut Tom. 12. edit. Lugd. pag. 206.

8) Sermo *de Hypapante Domini*, e MS. Mediceo versus & Latine editus a Bollando in Actis Sanctor. Tom. 1. Februarii pag. 274. seq.

9) *In SS. quadraginta duos Martyres* Amorienses, Latine in Bibl. Concionatoria Combefisii. Incipit: ἐπὶ τὰ μαρτυρικὰ ἔπαθλα.

10) *Encomium SS. Cyri & Johannis*, Citat Joannes Damascenus l. 3. de imaginibus T. 1. edit. novæ p. 387. & septima Synodus Actione IV. ubi fragmenta duo exinde afferuntur T. 3. Binii, p. 561. seq. Edere promisit integrum Græce & Latine Papebrochius ad XI. Martii Tom. 2. p. 67. Laudat Allatius contra Creyghtonum pag. 517. seq. Incipit: ἄλλοι μὲν ἄλλως τοὺς ἁγίους τιμήτωσαν.

11) *Vita S. Mariæ Ægyptiacæ* Latine ex Pauli Diaconi Neapolitani versione, apud Surium ad 2. April. & Græce in Actis Sanctor. ad calcem Tom. 1. Aprilis pag. XIII. licet Sophronium auctorem esse negat Papebrochius Tom. 1. April. pag. 69. Græce tamen sub Sophronii nomine exstat MS. in Bibl. Cæsarea. Vide Lambecium IV. pag. 128. & V. pag. 27. lib. VIII. pag.

pag. 231. Etiam in Bibl. Coislíniana p. 126. Incipit: μυστήριον βασιλέως κρύπτειν καλόν. Citatur & a Damasceno 3. de imag. pag. 388.

12) *SS. Archangelorum & Angelorum Encomium.* Exstat Latine ex versione Theodori Peltani in Bibliothecis Patrum ut Tom. 12. edit. Lugd. pag. 209.

13) *In exaltationem venerandæ Crucis, & in sanctam ἀνάστασιν.* Sermo Græce & Latine editus a Jacobo Gretsero Tom. 2. de Cruce pag. 88. Hinc Latine in Bibl. Patrum Tom. 12. edit. Lugd. pag. 212. Incipit: σταυρῦ πανήγυρις, καὶ τίς ἐ σκιρτήσει; Verterat & ante Gretserum Achilles Statius.

14) *In adorationem S. Crucis & de jejunio*, Latine ab eodem Gretsero pag. 283. edit. primæ & in Bibl. Patrum Tom. 12. edit. Lugd. pag. 213. Incipit: καὶ οἱ ἰατροὶ μὲν. Vertit Godfridus Tilmannus.

15) *Carmen Anacreonticum de Simeone sene, CHristum suscipiente*, quod melle ipso, ut ait, suavius Græce edidit Allatius in diatriba de Simeonibus pag. 5. seq. Incipit: ἀπὸ Βηθλεὲμ παρέλθω.

16) *Epistola Synodica ad Sergium Patriarcham CPol.* quæ incipit βαβαὶ, βαβαὶ μακάριστοι, atque exstat Latine (non integra quidem) apud Baronium Tom. VIII. ad A. 633. n. 8. seq. ubi testatur in Codice alio Græco non ad Sergium sed ad Honorium Papam inscribi. Græce & Latine integra in Actis sextæ Synodi, habitæ adversus Monothelitarum hæresin CPoli A. C. 680. Actione X. Tom. 3. edit. Binianæ pag. 113-132. In hac Synodica legitur prolixa illa enumeratio hæreticorum, quam dedi volumine superiore pag. 483. seq.

17) In Actis Synodi septimæ sive Nicænæ secundæ (A. C. 787. celebratæ) aliquoties laudatur Sophronius, afferunturque loca sub illius nomine ἐκ τῦ λειμωναρίυ. Vide Tom. 3. edit. Binianæ pag. 5'2. 613. 614. & 615. Etiam apud Jo. Damascenum lib. 1. de imaginibus Tom. 1. pag. 328. edit. novæ & lib. 2. pag. 344. Et Sophronio tribuit Nicephorus lib. VIII. Hist. cap. 41. At constat auctorem λειμωναρίυ sive *prati spiritalis*, quo vita & dicta solitariorum describuntur, non esse

Sophronium, sed Sophronii amicum *Joannem Moschum*, * qui opus illud Sophronio dedicavit, quemque in praef. ἱερὸν καὶ πιστὸν τέκνον, alibi ut cap. 92. 102. 135. fratrem vocat. Meminit & Sophronii cap. 21. 69. 110. 111. 113. 157. 162. & 77. ubi nomen auctor ipse suum ponit: *dixit mihi Sophronius: Vere, Abba JOANNES, hodie nihil ultra studeamus.* Et Stephanum Sophistam se cum illo refert frequentasse. Sophronium etiam ipsum Sophistam appellat cap. 92. Abbatem vero cap. 102. Non diffitetur hic scriptor, qui κανόναρχης inter Monachos fuit (cap. 50.) & temporibus Tiberii II. Imp. Oasin Ægyptii petiit, (c. 112.) prae manibus se habuisse Vitas Patrum & sententias ante ipsum nescio quibus auctoribus descriptas cap. 212. & βιβλίον γεροντικὸν ** cujus meminit p. 50. Ex his credibile est fabulas quas non paucas habet, eum bona fide transscripsisse. Palladii Abbatis, velut aequalis sui meminit cap. 176. passimque invehitur in haeresin Severi Acephali. Cum Italice modo typis excusum exstaret hoc opus, Latine ex *Ambrosii Camaldulensis* versione primus edidit *Aloysius Lipomannus* Venet. 1558. 4. Deinde post editionem Coloniensem, 1583. (& Bigneanam in Bibliotheca Patrum Parif. 1575. T. 2. & 1589. T. 7.) *Heribertus Rosweydus*, in Vitis Patrum Antwerp. 1617. 1628. fol. libro decimo, additis etiam brevibus notis. Aliam *Paschasii Auriaci*, Ordinis Minorum Insulani versionem, dubito an editam, memorat Possevinus Tom. 2. apparatus sacri p. 426. Hinc Graece & Latine in Auctario Bibl. Patrum edidit Fronto Ducaeus T. 2. p. 1057. Parif. 1624. fol. Lacunas ex Codice 2466. Bibl. Regiae Parif. & tribus Bibl. Colbertinae supplevit, multaque emendavit *Cotelerius* T. 2. monument. Ecclesiae Graecae, Parif. 1681. 4. p. 341-456. Extat quoque Graece & Latine in Bibl. Patrum Parif. 1654. Tom. 13.

18) Acta

* Τοῦ Μόσχου, Vide Photium Cod. 199. & Heriberti Rosweidi prolegomena ad Vitas Patrum pag. 20. seq. Pro *Johanne Eucrato*, ut habet Lipomanni editio, Graecus Codex quem Cotelerius inspexit, habet Ἰωάννου τοῦ Εὐκρατᾶ, *Joannis Eucratae*, Tom. 2. monument. p. 342. 655. Lambecium VIII. pag. 399.

** Nonnulli hoc Johannis Moschi λειμωνάριον appellant νέον παράδεισον, alii νέον παράδεισον, respectu vetustioris λειμωναρίου nempe, de quo Photius Cod. 198.

18) Acta S. Anastasii Persæ Sophronium auctorem habere conjicit Baronius ad A. C. 627. num. 1.

Alius Sophronius Patriarcha Hierosol. junior, sæculo XVI. cujus Epistola ad Manuelem Ducem exstat Græce & Latine in Turco-Græcia Martini Crusii libro IV. pag. 296.

CAPUT XXII.

De PAPPO & THEONE Alexandrinis, Theonisque filia HYPATIA, & Hypatiæ discipulo SYNESIO Episcopo.

Pappi Alexandrini ætas & scripta. 1. *De editis libris ejus μαθηματικῶν συναγωγῶν.* 2. *Index scriptorum in illis allegatorum.* 3. *Commentarius in Ptolemæi magnam syntaxin.* 4. *Alii Pappi.* 5. *De Theone Alex.* 6. *Ejus scripta deperdita.* 7. *Commentarii, qui extant in Euclidem, Aratum, Ptolemæum.* 8. *Index scriptorum in magna Ptolemæi Syntaxi & Græcis ad eam Commentariis allegatorum.* 9. *De Hypatia.* 10. *Ejusque discipulo Synesio.* 11. *Scripta Synesii edita.* 12. *Index eorum ad quos Epistolas scripsit.* 13. *Synesii editiones.* 14. *Scripta deperdita.* 15. *Alii Synesii.* 16. *Epistola ad Dioscorum Serapidis sacerdotem de magna arte, Græce & Latine.* 17.

I.

PAPPUS Alexandrinus Philosophus, Theodosii magni temporibus vixisse a Svida * traditur, qui imperio præfuit ab A. C. 379. ad 395. Rei Mathematicæ insigniter studiosum ac peritum scripta ipsius quæ exstant testantur: plura autem alia scripserat quæ interciderunt, ut χωρογραφίαν οἰκουμενικὴν, *Universalem Chorographiam*, sive *descriptionem locorum per totum orbem*: Ποταμοὺς τοὺς ἐν Λιβύῃ, *de fluviis Africæ.* Ὀνειροκριτικά. *Somniorum interpretationes.* Meminit idem Svidas. Citatur Pappus a Marino Procli di-

* Svid. in Θέων & Πάππος.

discipulo in προθεωρίᾳ ad data Euclidis, qui respicit ad illius opus *μαθηματικῶν συναγωγῶν*, sive *Mathematicarum collectionum libros*, qui a medio libri secundi usque ad octavi finem Græce fuere in Bibl. Isaaci Vossii, atque in Bodlejana inter libros Savilianos aliisque in Bibliothecis reperiuntur.

II. Græce nihil adhuc ex his lucem adspexit, nisi *aliquot lemmata libri septimi*, quæ cum versione sua produxit *Marcus Meibomius* dialogo de proportionibus edito Hafniæ 1655. fol. pag. 154. & 156. atque *libri secundi propositio XV. usque ad XXVII.* sive extremam, quæ methodum multiplicandi majores numeros continent, & ex Codice Saviliano cum versione & notis *Joh. Wallisii* prodierunt ad Aristarchi Samii calcem Oxon. 1688. 8. & in tomo tertio operum laudati Wallisii, Oxon. 1699. fol. pag. 597-614. *Pars præfationis ad librum* VII. Hermodoro filio inscriptum, in qua de veterum Analysi geometrica tractat & Euclidis Data describit eorumque usum indicat, Græce cum Commandini versione legitur in prolegomenis *Davidis Gregorii* ad luculentam illam Euclidis editionem Oxon. 1703. fol. Denique *Præfatio integra libri VII.* in qua argumenta librorum duorum Apollonii Pergæi περὶ λόγου ἀποτομῆς, totidem περὶ χωρίου ἀποτομῆς, 2. περὶ διωρισμένης τομῆς, 2. περὶ ἐπαφῶν, & Euclidis 3. librorum πορισμάτων, Apollonii τόπων ἐπιπέδων 2, & 2. νεύσεων atque Conicorum 8. nec non *lemmata librorum* περὶ λόγου καὶ χωρίου ἀποτομῆς, Græce & latine edita ab *Edmundo Haley* ante Apollonii Pergæi libros duos de sectione rationis ex Arabico versos, quibus totidem de sectione spatii ex ingenio suo restitutos subjunxit, Oxon. 1706. 8. *Liber tertius, quartus, quintus, sextus, septimus & octavus* Latine tantum hactenus viderunt lucem ex versione postuma *Federici Commandini* Urbinatis cui commentarios etiam addidit editor Guidus Ubaldus. Pisauri 1588. Venet. 1589. atque iterum Pisauri 1602. fol. Sed præstantissima editio est quam Carolus Manolessius paravit Bononiæ 1660. fol. cujus hæc sunt verba:

*Fidem meam dudum in Galilæi operibus tibi oppigneratam ut liberam incipiam, Pappi Mathematicas profero Collectiones, in quibus emaculandis qualem, quantamve insumpserim operam facile tibi periculum prioris illius cum mea hac editione facienti innotescet. Usus siquidem labore, & judicio Virorum cum Græca lingua, tum Mathematicarum, quos Studiorum Mater Bononia educat, peritiorum effeci ut detersa sint menda prope innumera, quibus Græcus undique scatebat contextus, & (quod caput est) restituti litterarum Characteres in figuris quampluri*mis

nimis perperam dispositis, qui quantum operi addiderent difficultatis nemo alius demonstrationum, nuperrime licet, initiatus est qui nesciat. Latina quoque seu Versio, seu Commentatio diligentissima interpunctione quantum fieri potuit ab amphibologico sensu est vindicata; adeo ut emaculatiorem, aut diligentiorem editionem nullam fieri posse hac nostra existimem. Sed id antea nimium esto. Jam tum menti obversantur Apollonii Conica, Archimedis opera, ut Trigonum priscorum summorum in Mathesi Virorum perficiam. Hisce addam Neotericos primæ notæ Auctores, Guidonem Ubaldum è Marchionibus Montis, Federicum Commandinum, Lucam Valerium, Bonaventuram Cavalerium, Benedictum Castellum, quorum Opera vel cœpere formis nostris iterum vivere, vel partum secundum iisdem ab Typis præstolantur.

Jam olim *Johannes Baptista Raymundus* ad Paulum V. Pontificem scripsit in præfat. ad librum Tasriph * sive Grammaticam Arabicam, Romæ 1610. 4. *Apparabam etiam e longa nocte, in qua sepulti jacent, in aspectum lucemque proferre libros omnes quos Pappus Alexandrinus ad certam & evidentem rerum Mathematicarum scientiam, quam resolutivam vocant, comprehendendam necessarios testatur.*

Contractam Pappi collectionem exhibet *Marinus Mersennus* in synopsi Mathematica Parif. 1644. 4. sed illis tantum propositionibus allatis, quæ absque schematibus possunt intelligi, testatus Græcum Codicem Pappi extitisse in Bibliotheca Lescuierii Senatoris.

Johannem Gallæsium novissime Pappi editionem molitum, didici e Memoriis literariis Trevoltinis A. 1707. Augusto p. 1451. .

Claudius etiam Nicasius pag. 8. diss. Gallice editæ de forma ac figura sirenum Parif. 1691. 4. testatus est *Jo. Baptistam Lentinum* parare editionem Græcolatinam Pappi Alexandrini de numeris, atque Arithmeticæ Nicomachi Geraseni. Illa Pappi de numeris non alia mihi videntur, quam quæ Clariss. Wallisio nos debere jam monui. Nonnulla Pappi attigit vertitque & illustravit ante Commandinum *Bartolomæus Zambertus* & *Franciscus Maurolycus*. Vide Gesneri Bibl. in Maurolyco.

Pluresne libros hocce συναγωγῶν opus complexum fuerit, quam octo, haud constat, nam in præfat. ubi duodecimum librum allegare videtur pag. 252. incertum est propter luxata latinæ versionis verba, an alterius potius scriptoris (Euclidis fortasse) librum duo-

* Vide Tenzelium in dialogis menstruis Anni 1692. pag. 569.

duodecimum Elementorum intelligat. Cæterum profitetur se Pappus omnia ſcripta neceſſaria ad univerſam Matheſeos cognitionem hoc opere voluiſſe complecti, ne quicquam opus eſſet extrinſecus inquirere ut ait libro VIII. p. 481. licet in libros magna ex parte depravatos, & principio ac fine carentes incidiſſe ſe queritur pag. 482. Libros duos primores Arithmeticis impendit, atque in illis expoſuit quæ de numerorum diſciplina tradidere Euclides, Archimedes, Nicomachus aliique: libro tertio, quarto, quinto Geometrica tractat ex Euclide & Archimede. Sextus Sphærica ex Theodoſio potiſſimum perſequitur: Septimo Euclidis data, ac poriſmata, variaque ſcripta Apollonii Pergæi. Octavo Mechanica ex Herone & aliis. Sed ut quos auctores ſecutus Pappus ſit, eo liquidius conſtet, ece tibi ſcriptorum indicem quorum ille mentionem facit.

III. Index ſcriptorum in Pappi Mathematica collectione laudatorum

compoſitus a me ad paginas editionis Bononienſis.

APollonius Euclide poſterior. 250. Pergæus 481. 240. Κωνικῶν libri octo 241. 389. 249. 250. 252. lib. I. 389. ſeq. lib. II. 395. III. (& IV.) 399. V. 95. 405. VI. 415. VII. & VIII. 427. ἐπαφῶν libri duo 243. 345. 328. ratio duas proportionales inveniendi pag. 7. per Conicas ſectiones. διωρισμένης τομῆς libri duo. 243. 263. 281. 305. τόπων ἐπιπέδων libri duo 241. 247. 438. νεύσεων libri duo 241. 305. 313. 328. 249. χωρίου ἀποτομῆς libri duo 241. 242. 263. λόγου ἀποτομῆς libri duo. 241. 242. 262. ſq.

Archimedes de Helice. 82. 95. 111. de dimenſione circuli. 90. 478. 116. 117. de ſphæra & cylindro 116. 131. 133. 134. 145. 147. 154. Corpora Mathematica polygona tredecim. 129. ὀχήματα 448. In Mechanicis nihil ſcripſit præter librum de ſphæropœia, licet ſummus Mechanicus: ſed alia Geometrica compoſuit quam plurima 448. liber de æquiponderantibus 450. quadrageſimum inventum mechanicum. da mihi locum extra terram & movebo terram. 460. Ejus περὶ ζυγῶν. 461.

Ari-

Pap-

Pappus libros XII. scripsisse videtur 252. commentar. in primum Mathematicorum (Ptolemæi) 478. omnia scripta necessaria ad Matheseos cognitionem suo opere complecti voluit, ne quicquam necesse sit extrinsecus inquirere ut ait 481. in libros magna ex parte depravatos & principio ac fine carentes incidisse sequeritur 482. Commentarius Pappi ad data allegatur a Marino, sub extremum προθεωρίας suæ ad eundem datorum Euclidis librum. Allegatur Pappus etiam ab Eutocio ad Archimed. de dimensione circuli p. 49. & ad lib. 2. de sphæra ac cylindro p. 28.
Pericles. 242.
Philonis Mechanica 7. 461. 482.
Philo Tyaneus. 95.
divinissimus Plato 20. 129. idem respicitur ibidem, ubi ait Philosophus tradere quod Deus sphæricam figuram mundo indidit.
Ptolemæus 211. 238. (respicitur magna Syntaxis) Mechanica. 449. liber primus Mathematicorum. 59. in illum commentarius. 478.
Sphæropœiæ quibus imago cœli construitur per æqualem & circularem aquæ motum. 448.
Theodosius 184. 203. Sphærica 236. primus Sphæricorum 157. secundus 233. tertius Sphæricorum 181. 183. liber de diebus & noctibus. 181.

IV. Svidas scriptum reliquit, a Pappo compositum esse ὑπόμνημα εἰς τὰ τέσσαρα βιβλία τῆς Πτολεμαίου * μεγάλης συντάξεως. *Commentarium in libros quatuor magnæ syntaxeos Claudii Ptolemæi.* Sed hodie sub Pappi nomine habemus tantummodo *commentarium in libri quinti partem*, pag. 231-236. edit. Græcæ Ptolemæi Basil. 1538. Deinde sequitur: λείπει τὰ Πάππου. Hinc iterum pag. 245. seq. τὸ ἑξῆς τοῦ Πάππου. Atque hinc *Theonis* Alexandrini commentarii in quintum & cæteros Ptolemæi libros succedunt pag. 237. τοῦ Θέωνος εἰς τὸ λεῖπον τοῦ Πάππου. In primum vero ac secundum librum quemadmodum in quartum quoque, commentarius eidem Theoni tribuitur: in tertium autem *Nicolao Cabasilæ*. Τοῦ Θέωνος τὸ τρίτον λείπει, καὶ οὐδὲ εὑρίσκεται τὸ σύνολον. Si MSti Codices suffragarentur, etiam commentarium in primum, † secundum & quartum librum

* Confer Gassendum Tom. 5. Opp. pag. 381.
† Commentarius in primum librum Theoni diserte tribuitur. Cabasila ad librum 3. pag. 151. & a Theone ipso agnoscitur p. 316. Sic & in cæteros libros.

librum Pappo libenter tribuerem, ut Pappus libros quatuor primores (ex quibus perditus sit tertius) illustraverit, & quinto fuerit immortuus, Theo autem deinde reliqua suppleverit, totumque opus recensuerit. De Theone Pappi æquali statim infra hoc capite sum dictu[illegible]s: de Nicolao Cabasila Archiepiscopo Thessalonicensi qui circa A. C. 1350. claruit, ejusque scriptis adire juvabit Leonem Allatium libro de Nilis p. 72. seq. edit. a me curatæ, & Bernhardum de Montfaucon, V. C. qui plura ejus inedita commemorat in Bibliotheca Coisliniana pag. 426. seq. Theonis & Pappi commentarios ad magnam Syntaxin laudavit etiam Eutocius qui Justiniani Imp. temporibus vixit, ad librum Archimedis de Circuli dimensione pag. 49. εἴρηται δὲ Πάππῳ καὶ Θέωνι καὶ ἑτέροις πλείοσιν ἐξηγουμένοις τὴν μεγάλην σύνταξιν τοῦ Κλαυδίου. Facit iterum utriusque mentionem ad librum de sphæra ac Cylindro pag. 28. ὡς ἔστιν εὑρεῖν ἐντυγχάνοντας Πάππῳ τε καὶ Θέωνι καὶ Ἀρκαδίῳ ἐν πολλοῖς συντάγμασι οὐκ ἀποδεικτικῶς ἀλλ' ἐπαγωγῇ τὸ λεγόμενον παριστῶσιν.

V. *Alii Pappi.*

In memoriam mihi revocat hic Pappus, Theologum Ecclesiæ nostræ hoc nomine *Johannem Pappum*, Hieronymi Pappi Consulis Linlaviensis F. virum singularis memoriæ vi admirandum, & doctrina ac zelo laudatissimum, qui diem obiit Argentorati A.C. 1610. De ejus scriptis ac vita laudibusque consuli possunt D. Jo. Conr. Dannhauerus in Homiliis Academicis T. 2. p. 701. seq. B. Jo. Fechtius in apparatu ad Epistolas Marbachianas pag. 135. seq. & in Historia Colloquii Emmendingensis quod A. 1590. habitum est, capite 8. Matthias Berneggerus in decade Oratt. pag. 53. seq. Georgius Serpilius in Epitaphiis Theologorum Svevicorum pag. 115. Reinhardus Henricus Rollius in Bibliotheca nobilium Theologorum p. 187. seq. & 510. & Joh. Balthasar Nienhenck in Theologo Lutherano fama & vita nobili pag. 50. [illegible] de Pappo hoc dicturus, dubium relinquit utrum ille inter majo[illegible] [illegible]utare potuerit, quorum millenis alter, alter bis millen[illegible] [illegible] annis illum antecessit, Pappum nostrum Alexandrinum,

Dd an

an Pappum Hiſtoricum cujus mentionem injicit Plutarchus * in Demoſthenis vita, an juniorem multis luſtris Leonhardum Pappum Epiſcopum Conſtantienſem, qui Leopoldi glorioſæ memoriæ Imp. ad Helvetios Legatus fuit A. C. 1674. Fuit & Pappus in Armenia Epiſcopus, qui Concilio Gangrenſi adverſum Euſtathium Sebaſtenum interfuit, non diu poſt primam Synodum Nicænam.

VI. Pappi Alexandrini æqualis, teſte Svida, atque adeo Theodoſii Magni ætate clarus fuit THEO Alexandrinus, in Muſeo, a) ſive præclaro eruditorum Virorum contubernio quod Alexandriæ in Bruchio a Ptolemæi Philadelphi temporibus b) floruit, ſodalis, a Theone Mathematico c) qui Hadriani tempore obſervationes d) Aſtronomicas ſuſcepit, quemque ipſe Θέωνα παλαιὸν appellat, diſtinguendus, licet & ipſe Mathematicus. Pater *Hypatiæ*, e) doctiſſimæ & Mathematicarum etiam diſciplinarum peritiſſimæ fœminæ. Ipſe meminit diligentisſime obſervatæ à ſe

* Pag. 860. Πάππος τις ἐκ τὴν ἱστορίαν Ἕρμιππος ἀνείληφε. Obiter notare licet quod apud Pollucem IV. 19. inter perſonas Comicas refertur Πάππος, de quo Caſaubonus lib. 1. de ſatyrica poëſi cap. 4. & Meurſius parte 2. Exerc. Critic. c. 12. Hic apud Iſidorum legit *Pappus* in gloſſar. pro *Pappas, pædagogus qui ſequitur ſtudentes*. Sed *Pappas* habent etiam Juvenalis Codices VI. 633.

a) Svidas: Θέων ὁ ἐκ τοῦ Μουσείου, Αἰγύπτιος φιλόσοφος, σύγχρονος δὲ Πάππῳ τῷ φιλοσόφῳ αὐτῷ Ἀλεξανδρεῖ. Ἐτύγχανον δὲ ἀμφότεροι ἐπὶ Θεοδοσίου βασιλέως τοῦ πρεσβυτέρου.

b) Vide Jo. Frid. Gronovii & Ludolphi Kuſteri diatribas de Muſeo Alexandrino, Tomo VIII, theſauri Antiqv. Græcar. & D. Adami Rechenbergii diſſertationem excuſam Lipſiæ A. 1709. alioſque laudatos a me II. 19. p. 487. & IV. 30. p. 369.

c) De illo dixi libri 3. cap. 5. quemadmodum de aliis Theonibus lib. 4. c. 31. Jam libet annotare falli Jac. Gothofredum qui p. 337. ſeq. ad Philoſtorgium, eundem cum noſtro Hypatiæ parente putat eſſe Theonem cujus Eunapius in vita Jonici meminit. At illum Eunapius ait claruiſſe ἐν Γαλατίᾳ, (hoc eſt in Galatia, non ut Hadr. Junius in Gallia) cum noſter Alexandriæ perpetuo vixerit. Ille Medicus fuit: fortaſſe Archiater ille Theo, cujus liber Ἀνθρωπος inſcriptus memoratur a Photio Cod. 220. At noſter Philoſophus ac Mathematicus.

d) Theo in lib. X. p. 395. μίαν μὲν ὑπὸ Θέωνος παλαιοῦ μαθηματικοῦ γεγενημένην ἐς ὕστερον Ἀδριανοῦ ἐποιεῖτο τὰς τηρήσεις.

e) de ea infra hoc capite.

a se Eclipseos solaris f) Alexandriæ sub meridiem diei XXII. mensis Payni (secundum alios Ægyptios Thoth) Anno Nabonassari 1112. hoc est CHristi 365. Tum Eclipseos Lunaris g) eodem Anno 1112. Nabonassari sive anno Diocletiani 81. die prima mensis Athyr, ut Alexandrini tempora computabant, secundum alios vero Ægyptios mensis Phamenoth. Nec non συνοδικῆς συζυγίας eodem anno 1112. Nabonassari. h)

VII. Deperdita Theonis scripta hæc a Suida memorantur:

Μαθηματικά, *Mathematica*, nisi commentarios quos habemus in Ptolemæi magnam syntaxin intelligit, hanc enim in limine prooemii μαθηματικὴν σύνταξιν Theo appellat.

Ἀριθμητικά. *Arithmetica.*

Περὶ σημείων καὶ σκοπῆς ὀρνέων, καὶ τῆς τῶν κοράκων φωνῆς. *De auspiciis & voce corvorum.*

Περὶ τῆς τοῦ κυνὸς ἐπιτολῆς. *De ortu caniculæ.*

Περὶ τῆς τοῦ Νείλου ἀναβάσεως. *De Nili adscensu* sive incremento.

Εἰς τὸν μικρὸν Ἀστρολόγον ὑπόμνημα *in parvum astrologum commentarius*, ita enim legendum mihi videtur pro: εἰς τὸν μικρὸν ἀστρολάβον, *in parvum astrolabium.* Nam post μέγαν ἀστρολόγον sive magnam Syntaxin Ptolemæi habebant libellos Theodosii Tripolitæ, Avtolyci, Aristarchi, Hypsiclis ac Menelai, quos cum Datis Euclidis in unum volumen compingebant, & μικρὸν ἀστρολόγον appellabant, ut notavi lib. 3. cap. 5. §. 12.

VIII. Scripta quæ exstant.

Exstant hodie Theonis illius 1. ἔκδοσις *ac recensio elementorum Euclidis*, de qua dixi lib. 3. capite 14. §. 2.

f) In librum VI. pag. 332. κατ' Αἰγυπτίους τῷ ἀριθ ἔτει ἀπὸ Ναβονασάρου βασιλείας μεσ. β. ς', γ'', ὥρας ἰσημερινὰς, τῇ ἐν τῇ κδ' τοῦ Θὼθ μεσημβρίας, κατὰ Ἀλεξανδρείας πρὸς τὰ καιρικὰ καὶ ἁπλῶς λαμβανόμενα νυχθήμερα, ἀριθ τῆς αὐτῆς βασιλείας μεσ. τὰς ἴσας ἀπὸ μεσημβρίας ὥρας ἰσημερινὰς β', ς', γ'', τῇ ἐν τῇ κβ' τοῦ παῦνι μεσημβρίας.

g) Id. pag. 284. Scaliger de emendat. temp. V. pag. 496.

h) Theo in lib. 6. pag. 277.

2. *Fragmenta commentarii in Ptolemai* πρόχειρον κανόνα, *Canonem expeditum* sive succinctam recensionem Chronologicam Regum a Nabonassaro ad Antoninum Pium, de qua lib. 4. cap. 14. §. 6. Hujus commentarii Theonis meminit Suidas, ex quo tunc inedito nonnulla attulit Jac. Golius ad Alfraganum pag. 17. seq. & 46. alibi p. 59. testatus ab Arabibus quibusdam, ut Kauxiano Gilæo pro Canonis ipsius auctore Theonem haberi, perperam sane: unde & Alfraganus tabulas illas sive Canonem non sub Theonis sed Ptolemæi recte laudat nomine. Theonis Commentarius in Canones Ptolemæi ad *Epiphanium* filium (eundem cui commentarios in Magnam Syntaxin dicavit) MStus exstat in Bibl. Laurentiana Florentiæ, in Codice Sæculi XIV. Fragmenta quæ dixi ex Codicibus Vossianis Græce & Latine edidit Henr. Dodwellus ad calcem Dissertationum Cyprianicarum, Oxon. 1684. 8. quæ deinde subjunctæ S. Cypriano Joh. Felli, Episcopi Oxoniensis curis recensito, Oxon. 1685. fol. Brem. 1690. fol. & Amstelod. 1700. fol.

3. *Scholia in Aratum* huic Theoni tribuunt Jo. Baptista Ricciolus in Almagesto, Ludolphus Kusterus ad Suidam, aliique viri docti, licet qualia hodie exstant, ex aliorum etiam scholiis interpolata esse jam notare me memini lib. 3. cap. 18. §. 4.

4. *Commentarius in magnam Ptolemai Syntaxin.* Opus ipsum Ptolemæi (de quo lib. 4. cap 14. a me dictum fuit) tredecim libris constat, sed ὑπομνήματα quæ Græce cum præfat. Joachimi Camerarii ad Senatum Noribergensem ex Codice Cardinalis Bessarionis ad calcem magnæ syntaxeos prodiere Basil. 1538. fol. non in omnes libros, nec Theonis omnia sunt, ut supra in Pappo jam attigi. In proœmio *Epiphanium* filium Theo alloquitur, in cujus gratiam etiam commentarios in Canones πρόχειρες adornavit: συνεχέστερον προτρεπόμενος παρὰ τῶν ἀκροατῶν, τέκνον Ἐπιφάνιε, ὑπαγορεύειν εἰς τὰ ἑκάστω δοκοῦντα δυσχερῆ τῆς Πτολεμαίου μαθηματικῆς συντάξεως, καλῶς ἔχειν ἡγησάμην, τὸν ὑπομνηματισμὸν ταύτης ποιήσασθαι &c. Theonis exstant commentaria in librum *primum, secundum, quartum*, in majorem partem *quinti*, in *sextum, septimum*, (in cujus exordio iterum filium *Epiphanium* alloquitur) *octavum, nonum, decimum*, in *decimum tertium*. Commentarius in librum tertium est *Nicolai Cabasila*, in quinti initium & partem *Pappo* debetur: at in decimi extremam partem, undecimum integrum & duodecimi priorem partem majorem desideratur. Latine qui

qui verteret hos commentarios, repertus fuit ante centum amplius annos *Joh. Baptista Theophilus*, Urbinas, cujus interpretationem MS. a Viviano traditam sibi, ut Regis Christianissimi Bibliothecæ inferretur, narrat Joannes Mabillonius in itinere Italico pag. 193. At Gerh. Jo. Vossius de scientiis Mathematicis pag. 165. testatur librum primum commentariorum Theonis editum esse Neapoli A. 1605. ex versione latina *Johannis Baptistæ* Neapolitani.

IX. Indiculus scriptorum in Ptolemæi magna Syntaxi & Græcis ad eam Commentariis laudatorum.

concinnatus a me ad editionem Græcam Basileensem.

Ptol. paginas magnæ Syntaxeos, *Th.* Commentariorum Græcorum denotat.

AGrippa qui in Bithynia observationes Avtronomicas instituit Anno XII. Domitiani (Nabonassari DCCCXL.) Ptol. pag. 171.

Eclipses Alexandriæ observatæ anno LII. & LV. periodi secundæ Calippicæ. Ptol. pag. 106. alia Anno VII. Philometoris (Nabonassari DLXXIV.) 142.

Annus Ægyptiacus, 365. *dierum.* Th. pag. 275.

Apollonius Pergæus. Ptol. 280.

Archimedes. ἀλλ᾽ ἐπὶ μὲν τῶν τροπῶν ἐκ ἀπελπίζω καὶ ἡμᾶς καὶ τὸν Ἀρχιμήδη καὶ ἐν τῇ τηρήσει καὶ ἐν τῷ συλλογισμῷ διαμαρτάνειν καὶ ἕως τετάρτε μέρες ἡμέρας. Hipparchus apud Ptol. pag. 10.

Ejus de dimensione Circuli respicit Ptol. pag. 151. ἐν τοῖς περὶ κατοπτρικῶν. Th. pag. 10. ἐν τῷ περὶ σφαίρας καὶ κυλίνδρε. Th. p. 17. 23. Κύκλε μέτρησις. Th. pag. 23. 316.

Architectorum perpendiculum ad rectitudinem observandam. Th. pag 30.

Aristarchus Th. 199. Metone & Euctemone junior: ab eo observata solstitia. Ptol. pag. 62. Th pag 139. anno L periodi primæ Calippicæ Ptol. pag. 63. Th. pag. 140.

Aristoteles, Ptol. pag. 1. Th. p. 30.

Nico-

icolaus Cabasila in librum III. pag. 131 - 194. CPoli scripsisse videtur ut colligo ex pag. 182. ubi meridiani Alexandriæ differentiam a Meridiano Byzantii annotat.

)servationes ἀπλάνεστέραι. Th. p. 39.

παλαιοί. Ptol. pag. 83. 209. 231. Th. pag. 216. οἱ παλαιότεροι μαθηματικοί. Th. pag. 140. 205. 235. 261. παχυμερεστέρας καὶ τετχρήσαντο ἐπισκέψεσι. Th. pag. 195. αἱ πλεῖσται τῶν παλαιῶν τηρήσεις ἀνεξετάστως καὶ ἀκριβῶς γεγραμμέναι. Th. 373. 375. Itaque παλαιότεραι ταῖς ἀκριβεστέραις opponuntur, 380.

ppus Alex. in librum quintum pag. 231-236. & 245. seq.

rallelorum circulorum per terrarum orbem descriptio. Ptol. p. 28. seq. (Latine apud Bedam libro de Natura rerum cap. 6. *ex secundo libro Ptolemæi de magna operatione, quod Almagestum inscribitur,* Tom. 2. Opp. pag. 38. seq.)

γνησίως φιλοσοφήσαντες. Th. p. 1.

ito Th. 372. ejus quinque πολύεδρα τεταγμένα σχήματα. pag. 17.

lemæus observationes suas ad meridianum Alexandriæ Ægypti computat. Ptol. pag. 58. 79. 95. 111. 122. 123. 125. 141. 142. 157. 170. 171. Th. pag. 182. ἐν ταῖς περὶ τῶν ἀπλανῶν ἀστέρων ἐπιδείξομεν. Ptol. pag. 59. (respicit librum septimum magnæ Syntaxeos.) observationes accurate instituit æquinoctii anno XVII. Hadriani * p. 77. & anno III. Antonini (Pii) a morte Alexandri CCCCLXIII. 62. 72. Th. 167. Eclipses tres observavit Alexandriæ, primam anno XVII. alteram XIX., tertiam XX. anno Hadriani 98. inde emendandum pag. 102. τῷ ή ἔτει Ἀδριανοῦ & scribendum τῷ ιθ. Alia observatio facta anno secundo Antonini, Ptol. 111. 167. ubi & plures fixarum observationes testatur se fecisse κατ' ἀρχὴν Ἀντωνίνου. Adde 172. 206. Th. 358. 384. 385. 386. 393.-399. Aliæ observationes XI. anno Hadriani Ptol. 263. XV. p. 245. Th. 403. XVII. Ptol. 255. 263. XVI. & XVIII. Ptol. 231. 233. 240. & XIX. pag. 233. 245. & XX. pag. 123. 263. Th. pag. 258. XXI. Ptol. 239. 240. 255. Th. 396. 397. & Antonini I. (Nabonassari DCCCCLXXXIV.) Ptol. 231. 233.

* Male *Domitiani* in versione Trapezuntii.

Nico-

τῦ τοιύτυ λόγυ λῆψιν ἀπεδείκνυμεν. 305. ἐν τῷ γ' καὶ δ' βιβλίῳ ἐδηλῶμεν. 377. ἡ ἡμετέρα δὶ Ἀλεξανδρείας εἴκησις. 105. 332. Τοῖς διδαχθεῖσιν ἡμῖν ἐπὶ ῦ εις τὸ πρῶτον βιβλίον σφαιρικῦ θεωρήματ☉. 110. ἐν τῷ πρώτῳ τῶν εἰς τὴν σύνταξιν βιβλίων ἐδίδαξε Θέων. (Nic. Cabasila in lib. 3.) p. 131. Terram æternam statuit Theo p. 199. ἐν τοῖς περὶ τῶν ἐκλείψεων (ad lib. IV. Syntaxeos) διαληψόμεθα. 202. καθάπερ ἐν τῷ τρίτῳ βιβλίῳ ἐπὶ τῆς ἡλιακῆς ἀνωμαλίας ἀπεδείκνυμεν. 206. 220. ἐδείξαμεν ἐν τοῖς εἰς τὸ τρίτον βιβλίον σχολίοις. 296. ἐν τῷ γ' βιβλίῳ διεξήλθομεν. 379. 382. ἐν τῷ πέμπτῳ βιβλίῳ ἐδηλῶμεν. 387. δέδεικται ὑφ' ἡμῶν ἐν τῷ εἰς τὸ τέταρτον βιβλίον σχολίῳ 258. δέδεικται ἡμῖν εἰς τὸ ε βιβλίον. 285. δέδεικται ἡμῖν ἐν τῇ ἐκδόσει τῶν στοιχείων (Euclidis) πρὸς τῷ τέλει ῦ ἕκτυ βιβλίυ. Th. pag. 50. Observationis a se factæ Alexandriæ Anno LXXXI. Diocletiani (Nabonassari MCXII.) Meminit 284. 319. 332.

Theodosii Sphærica. Th. pag. 37. σφαιρικὸν θεώρημα. 71. δέδεικται καὶ τῦτο ἐν τῷ ιη' θεωρήματι ῦ δευτέρυ τῶν σφαιρικῶν. 86. καθάπερ ἐν τῷ δευτέρῳ τῶν σφαιρικῶν ἐδείχθη. 92. 99. 104.

Timocharis. Ptol. p. 164. 166. 168. 169. Th. 356. Supra in Aristyllo. Ejus observationes non dignæ fide, utpote ὁλοσχερῶς εἰλημμέναι. Ptol. pag. 168. observationes instituit Alexandriæ anno XLVII. primæ periodi sive ἑκκαιεβδομηκονταετηρίδ☉ Calippicæ. (Nabonassari CCCCLXV.) Ptol. p. 169. & anno XXXVI. Periodi I. Calippicæ, Nabonassari CCCCLIV. pag. 170. 171. & anno periodi primæ Calippicæ XLVIII. Nabonassari CCCCLXVI. p. 170. Anno XIII. Philadelphi, Nabonassari CCCCLXXVI. Ptol. pag. 242. Th. 399. 400.

Zenodorus ἐν τῷ περὶ ἰσομέτρων σχημάτων. Th. pag. 11.

X. HYPATIAM Theonis filiam, à Patre edoctam licet, atque eruditissimam, paucis perstringere satis fuerit, quoniam diligentius de illa jam dixerunt viri clarissimi i) & nihil ex ejus scriptis ætatem tulit. Unicam enim quam sub ejus ferunt nomine

i) De Hypatia videndus inprimis Tillemontius Tom. 14. memor. Eccles. pag. 274. seq. Jac. Gothofredus ad Philostorgii VIII. 9. Valesius ad Socratis VII. 15. Meursius ad Hesychium illustrem p. 209 & Ægidius Menagius in Historia mulierum Philosopharum, qui tamen fallitur cum pag. 56. putat in Salmasii Epistola & in Observationibus ad jus Atticum & Romanum errore typographico vel memoriæ lapsu

versam latine *Epistola* k) brevis ad *Cyrillum Alex.* pro supposititia habetur non sine certissima ratione. Philosophiam docuit, & mathemata, l) *Isidori* Philosophi conjux, m) sed ita ut conjugii usu abstineret. Insano plebis Alexandrinæ tumultu, præfecti Alexandrini Orestis cum Cyrillo inimicitias n) Hypatiæ imputantis

lapsu Hippiam pro Hypatia appellari. Nam utique de Hippia Sophista non de Hypatia ibi Salmasius loquitur, respicitque ad ea quæ de Hippia nullum genus artis vel opificii inexpertum relinquente narrat Apulejus in floridis. Præterea Rev. D. Jo. Andreæ Schmidius diatribam de Hipparcho, duobus Theonibus atque Hypatia vulgavit Jenæ 1691. 4.

k) Epistola illa exstat in Synodico contra tragœdiam Irenæi, quod post Christianum Lupum edidit Stephanus Baluzius in Tom I. Concilior. pag 926. & Jo. Garnerius in Auctario Theodoreti pag. 673. Epistolam integram etiam exhibet Menagius, qui eam Hypatiæ nomen mentiri non dubitat, quemadmodum nec Tillemontius Tom. 14. Memor. Eccles. pag. 606.

l) Socrates VII. 15. de Hypatia: Ἐπὶ τοσοῦτον προὔβη παιδείας, ὡς ὑπεραναβῆσαι τοὺς κατ' αὐτὴν φιλοσόφους, τὴν δὲ Πλατωνικὴν ἀπὸ Πλωτίνου καταγομένην διατριβὴν διαδέξασθαι, καὶ πάντα τὰ φιλόσοφα μαθήματα τοῖς βουλομένοις ἐκτίθεσθαι. Διὸ καὶ οἱ πανταχόθεν φιλοσοφεῖν βουλόμενοι κατέτρεχον παρ' αὐτὴν &c. Eadem ex Socrate Hist. Tripartita XI. 12. & Nicephorus XIV. 16. Philostorgius VIII. 9. παρὰ τοῦ πατρὸς ἐξασκηθῆναι τὰ μαθήματα, πολλῷ δὲ κρείττω γένεσθαι τοῦ διδασκάλου, καὶ μάλιστά γε περὶ τὴν ἀστροθεάμονα τέχνην, καὶ καθηγήσασθαι δὲ πολλῶν ἐν τοῖς μαθήμασι. Svidas: Τὴν φύσιν γενναιοτέρα τοῦ πατρὸς οὖσα, οὐκ ἠρκέσθη τοῖς ὑπὸ τῶν μαθημάτων παιδεύμασιν ὑπὸ τῷ πατρί, ἀλλὰ καὶ φιλοσοφίας ἥψατο ἄλλης οὐκ ἀγεννῶς. περιβαλλομένη γὰρ τρίβωνα ἡ γυνὴ καὶ διὰ μέσου τοῦ ἄστεος ποιουμένη τὰς προόδους, ἐξηγεῖτο δημοσίᾳ τοῖς ἀκροᾶσθαι βουλομένοις ἢ τὸν Πλάτωνα, ἢ τὸν Ἀριστοτέλην, ἢ τὰ ἄλλου ὅτου δὴ τῶν φιλοσόφων. E discipulis Hypatiæ fuit *Synesius*, qui eam magnis mactat laudibus Epist. 16. 135. 153. Vide & Epistolam 15. ubi hydroscopium ab ea mitti sibi petit, & 33. 80. 124. & 10. ubi per eam condiscipulos quondam suos, τοὺς μακαριωτάτους ἑταίρους salutat ex quibus Epist. 16. nominat *Theotecnum* & *Athanasium*, ipsam Hypatiam διδάσκαλον appellans.

m) Svidas in Ὑπατία ex vita Isidori a Damascio scripta.

n) Vide Valesium ad Socratem pag. 86. Gothofredum ad Philostorgium p. 339. Minus est credibile quod scribit Hesychius Illustris & ex eo Svidas tam gravia illam esse passam διὰ τὴν ὑπερβάλλουσαν σοφίαν, καὶ μάλιστα εἰς τὰ περὶ ἀστρονομίας. Vel quod Philostorgius, διασπασθῆναι τὸ γύναιον ὑπὸ τῶν τὸ ὁμοούσιον πρεσβευόντων. Veriora videntur quæ Socrates atque ex Damascio idem Svidas retulit.

tis, detracta de curru & misere obtruncata est A. C. 415, (non 406. ut Theophanes) quarto anno Episcopatus Cyrilli, & annis adeo 21. antequam Nestorius in exilium pelleretur, cujus in illa supposititia epistola fit mentio.

Scripta Hypatiæ, quæ universa interciderunt, Svidas commemorat hæc tria:

Ὑπόμνημα εἰς Διόφαντον, commentarium in Diophantum, cujus Arithmeticum opus adhuc habemus, & de quo dixi libro 4. cap. 22.

Ἀστρονομικὸν κανόνα. Canonem Astronomicum,

Εἰς τὰ Κωνικὰ Ἀπολλωνίου ὑπόμνημα. Commentarium in Conica Apollonii Pergæi, de quibus dixi lib. 3. cap. 22.

Ita distinguendus & intelligendus Svidæ locus, qui in editis male habetur. Neque placet Clariss. Kusteri lectio: *ὑπόμνημα εἰς Διοφάντου ἀστρονομικὸν κανόνα.* Nam inter Astronomos nunquam celebris fuit Diophantus, ἄλφα Arithmeticorum.

Proverbium *Ὑπατία ἄλλη* pro docta & singularis ingenii fœmina occurrit apud Nicephorum Gregoram VIII. 5. Hist. Epigramma vetus ineditum in Hypatiæ laudem afferri ad Philostorgium scribit Menagius, sed non aliud a Gothofredo producitur quam quod ipse ex lib. 1. Anthologiæ cap. 76. pag. 159 edit. Wechel. adscripsit, & Gothofredus præter rem appellat *ἀνέκδοτον*, male etiam pro *τῶν λόγων εὐμορφία*, quomodo & meus Codex MS. Anthologiæ membranaceus exhibet, legens *εὐφημία* vel *εὐφροσύνη*.

XI. SYNESIUS Cyrenæus a) ex nobili familia, ingenium felix tum in patria tum Alexandriæ, ubi Hypatiam audivit, doctrina omnifaria ita excoluit, ut eloquentiæ Græcique carminis laude valeret, & disciplinarum omnium ac Philosophiæ (Platonicæ præsertim) apprime peritus, esset. Etiam cum laude jampridem legatione ad Imp. Arcadium A. C. 397. Patriæ nomine functus fuerat, quando Theophili Archi Ep. Alexandrini b) svasu baptismum

a) Diligentissime de Synesii vita & fatis studiisque Tillemontius Tom. 12. memor. Ecclesiast. p. 499. seq.

b) Theophilus in Episcopatu Alexandrino A. C. 385. successit Timotheo, defunctusque A. 412. successorem habuit Cyrillum Alex. Ad hunc Theophilum plures Synesii Epistolæ.

mum suscepit, Christianaque amplexus sacra & ab eodem Theophilo A. C. 410. licet invitus * Episcopus ordinatus est non Cyrenes c) ut Photius Cod. 26. scribit) sed Ptolemaidis quæ Libyæ Cyrenaicæ sive ut tunc appellabatur Pentapoleos metropolis fuit. Noluit tamen uxorem dimittere, d) & resurrectionem futuram corporis ** persuadere sibi non posse professus est, quam postea demum Episcopus e) agnovit. Etiam Evagrium Philosophum ab Ethnica superstitione ad Christi nomen perductum a Synesio legas in Joh. Moschi prato c. 195. Quamdiu vixerit, non adeo accurate licet definire, licet ultra annum 430. non produxisse vitam constat vel ex eo, quod Euoptius, frater minor natu Synesii & successor Episcopus Ptolemaidis Concilio Ephesino A. C. 431. interfuit. Scripta ejus si evolvas, non ab re factum videbis, quod a Casaubono f) *suavissimus* dicitur *Philosophus, & piarum delicium Musarum.* Ab Heinsio g) *antiquarum elegantiarum magnus imitator*: a Caussino h) denique *qui Platonem, Demosthenem, Pindarum Christiano ore loquentes inducit.*

Gesnerus in Bibliotheca pag. 606. b. allatis Ludovici Vivis verbis: *Philostratus floridus ac picturatus: dilucidus magis & simplex Libanius: Ex nostris Synesius elaboratus, & translationibus paullo obscurioribus frequens.* Subjungit: *quasi vero Latine scripserit Synesius.* At Vives *nostros* non Latinos hic appellat, verum Christianos.

XVII. Scripta ejus, quæ exstant, hæc sunt:

I. Εἰς τὸν αὐτοκράτορα Ἀρκάδιον περὶ βασιλείας pag. 1-32. de regno bene gerendo *ad Arcadium Imperatorem*, undeviginti annos natum, biennio post Theodosium magnum ipsius Parentem extinctum dicta Oratio

* Vide Lucæ Holstenii diss. 3. Evagrio Valesii subjectam quæ est de Synesio & ejus Episcopatus. Antonium Pagi in Critica Baroniana ad A. C. 410. n. 34.

c) Blondellus de Episcopis & presb. pag. 68. Tillemontius Tom. 12. memor. p. 516.

d) Synes. Epist. 105. pag 248. seq. Valesius p. 61. ad Evagrium.

** De animæ immortalitate atque ζωῇ μετὰ μοίρας Hymn. 3. vers. 286. persuasus, ut Platonicus existimavit corpus carceris modo illi, quæ pridem præextiterit in pœnam datum esse adeoque per mortem ab illo animum iterum liberari.

e) Evagrius lib. 1. cap. 15. Photius Cod. 26. Nicephorus XIV. 55. Rev. D. Martini Chladenii diss. qua Synesii Θεολογούμενα, Witeberg. 1713. & Exercitatio Petri Adolphi Boysen, qua Φιλοσοφούμενα Synesii attinguntur, prodiit Halæ Sax. 1714. 4. f) Casaub. præf. ad Epistolam Greg. Nysseni.

g) Heinsius p. 16. ad Hesiodum. h) Caussin. III. 14. de eloqv. sacra & profana.

Oratio CPoli circa A.C. 397. a) cum (necdum Episcopus) Cyrenis missus esset ad coronæ aureæ munus illi offerendum. Ἐμέ σοι ἔπεμψε Κυρήνη, στεφανώσαντα χρυσῷ μὲν τὴν κεφαλὴν, φιλοσοφίᾳ δὲ ψυχήν, inquit pag. 2. Scythas h. e. Gothos removendos & Senatu dignitatibus, castris, domibus arcendos monet p. 22. seq. nec obscure perstringit Rufinum illis indulgentem pag. 24. & eos a Theodosio in belli ac civitatis societatem receptos dolet τὰς παλαμναίας Ῥωμαίων, pestes Romani Imperii p. 25. Meminit hujus scripti Synesiani Photius Cod. 26. & Nicephorus XIV. 55. qui perperam tradit Theodosio juniori dicatam esse. Idem error Evagrii lib. 1. c. 15. nisi προσφωνητικὸς πρὸς Θεοδόσιον illi memoratus alius sit jam deperditus, ac per Theodosium Theodosius Magnus ab eo intelligatur.

Ante *Cornarium Petaviumque* Latine vertit *Joach. Camerarius* additis notis & præmissa de Synesio narratione. Lipsiæ 1555. 8. Francof. 1583. 8.

Joannes Zamoscius, *Stanislaus Ilovius*, Polonus. Venet. 1563. 4.

Gallice *Daniel d' Ange*, Græcæ Linguæ Professor, Paris. 1555. 8.

2. Δίων, ἢ περὶ τῆς καθ' ἑαυτὸν διαγωγῆς. pag. 35-62. *Dio sive de suo ipsius instituto*, qui Dionis Chrysostomi exemplo pro Sophista Philosophus esse & solidæ omnis eruditionis sectator elegit. Estque hic liber scriptus circa A.C. 404. non diu post initum connubium, * insignis quædam liberalis doctrinæ ac Philosophiæ commendatio ac diserta, cujus facit mentionem Synesius Epist. 153. ubi invidia & velut inutilium rerum studiis occupatum calumniantibus hoc scriptum se opposuisse testatur. Docet autem Synesius frustra ad Philosophiam adspirare rudes bonarum disciplinarum, δεῖ γάρ τοι πρῶτον ἀποδῦναι τὴν ἀγροικίαν, καὶ τὰ μικρὰ ἐποπτεῦσαι πρὸ τῶν μειζόνων, καὶ χορεῦσαι πρὶν δαδουχῆσαι, καὶ δᾳδουχῆσαι πρὶν ἱεροφαντῆσαι. pag. 52. Sophista ipsi est ὁ δόξαν ἀντ' ἀληθείας ἐρανιζόμενος. pag. 55. Hoc scriptum ad filium suum direxit Pater, quem proximo anno nasciturum & cujus spem sibi a DEO factam ait pag. 41. 58 quemque alloquitur pag 59. & 61. Cum *Dionysii Petavii* b) versione, qui post *Cornarium* vertit, præmittitur dissertationibus Dionis Chrysostomi Græce

a) Vide Jac Gothofredum ad legem *quisquis pag. 77.* seq. & Tillemontium Tom. 12. memor. pag. 509.

* Tillemont. pag. 512. 513.

b) Morellus *Dionysium Patum* appellat pro *Petavio.*

Græce & Latine editus a Fed. Morello Paris. 1604. fol. Hunc veluti gustum interpretationis suæ Synesianæ præmissum ad literatorum hominum palatum fuisse scribit Petavius in præf. ad Synesium, editum demum integrum Græce ac Latine A. 1612.

3. Φαλάκρας ἐγκώμιον, pag. 63-87. *Encomium calvitii* sive ut pag. 67. ipse argumentum illius exponit, *viro calvo* c) *nequaquam esse erubescendum.* Oratio ingenii ac doctrinæ picta luminibus, a calvo d) scripta, oppositaque κόμης ἐγκωμίῳ quod Dio Chrysostomus scripserat, sed hodie desideramus. Meminit illius præter Suidam & Synesium (qui plura ex eadem confutaturus repetit) Joannes Tzetzes Chiliad. XI. 725.

ὡς ὕστερον Συνέσιος ἐγκώμιον Φαλάκρας
ἀνθ' ὧνπερ ὁ χρυσόστομος ὁ Προυσαεὺς ὁ Δίων
πολὺ γελῶν παλαίτερος αὐτῆς τῆς Συνεσίου
ῥητορικῶς συνέγραψεν ψόγον κατὰ Φαλάκρας.

Latine vertit ante Cornarium ac Petavium *Joannes Phreas* Britannus, quæ versio cum scholiis *Beati Rhenani* subjecta Erasmi Moriæ, excusæ Basil. 1515. 1519. 4. 1521. 8. 1524. 4. 1551. 8. Exstat & Græce, subjuncta Phreæ interpretatione in Casparis Dornavii amphitheatro sapientiæ Socraticæ jocoseriæ Tom. 1. pag. 281. seq.

4. Αἰγύπτιος, ἢ περὶ προνοίας pag. 88-129. *Ægyptius sive de providentia* liber in duas sectiones divisus, sive ut Nicephorus XIV. 55. duo libri, atque ut in προθεωρίᾳ f) notatum est scripti de Tauri filiis. A. C. 400. & 401. Estque ænigmatica descriptio calamitatis publicæ

c) Φαλακρὸν ἄνδρα. Petavius *homini calvo* reddit, sed virum de industria posuit Synesius, quoniam Dio contra quem disputat conatus erat demonstrare viros potius quem fœminas decere comam. Vide pag. 83.

d) Vide pag. 66. e) Confer Bælii Lexicon. Tom. 3. p. 241.

f) Γέγραπται μὲν ἐπὶ τοῖς Ταύρου παισὶ καὶ τόγε πρῶτον μέρος τὸ μέχρι τοῦ κατὰ τὸν λύκον αἰνίγματος (p. 115.) ἀνεγνώσθη, καθ' ὃν μάλιστα καιρὸν ὁ χείρων ἐκράτει τῇ στάσει περιγενόμενος. Προσυφάνθη δὲ τὸ ἑπόμενον μετὰ τὴν κάθοδον &c. - - πρατтομένης οὖν ἤδη τῆς τυραννικῆς καθαιρέσεως, συμπροῆλθεν ὁ λόγος τοῖς πράγμασιν. Per Osirin intelligitur *Aurelianus* Tauri præfecti F. in Consulatu A. C. 400. Gainæ prælatus. Per Typhonem *Gainas*, qui Gothis suis unice favit, & seditione (de qua Zosimus lib. V. c. 19.) excitata Aurelianum exilio affecit, non diu post cum magna gloria iterum revocatum, ut narrat Socrates VI. 6. Tauri præfecti mentio apud Ammianum Marcellinum XXII. 3.

illorum temporum, quæ exponitur sub velamine fabulæ Ægy-
de Osiride ac Typhone fratribus contrarii ingenii, atque
modo in hujusmodi casibus accusanda providentia non sit, de-
nstratur, qua de re vide pag. 102. 116. 120. 125. λόγον θαυμά-
Svidas appellat, meminit & Photius Cod. 26. Ante *Cornarium*
Petavium vertit *Efromus Rudingerus*, Papebergensis. Basil. 1556. 8.
ditis etiam notis.

5. Ὁμιλία, pag. 130. 131. *Homilia* brevis quæ incipit: ἐ
ἥσομαι τὴν πανήγυριν ἀφεῖναι, dicta in festali panegyri, monens
es festos sobrie & pie obeundos, & allegorica explicatione illu-
ans locum Psalmi LXXV. 8. ποτήριον ἐν χειρὶ Κυρίου, οἴνου ἀκράτου
ῆρες &c. Novum & Vetus inter se Testamentum conferens, docet
num eundemque Spiritum & per Prophetas & per Apostolos locutum
se: sed instar periti pictoris primum quæ vellet adumbrasse, deinde
curate descripsisse & elaborasse. ἐν γὰρ ἔπνευσε Πνεῦμα καὶ εἰς Προ-
φήτην, καὶ εἰς Ἀπόστολον. Καὶ κατὰ τοὺς ἀγαθοὺς ζωγράφους πάλαι μὲν
σκιαγραφῆσαι, ἔπειτα μέντοι διηκριβῶσαι τὰ μέλη τῆς γνώσεως. Ne-
t quoque styli minutias captare vel curare in scriptoribus sacris
iritum S. οὐδὲν μέλει τῷ Θεῷ θεοφορήτου λέξεως. Πνεῦμα θεῖον ὑπερ-
ε μικρολογίαν συγγραφικήν. Fallitur Clariss. Caveus, qui Homiliam
Psalmum LXXIV. scribit in postrema editione accessisse. Nam
ec ipsa est, quæ in omnibus tribus Anni 1612. 1631. 1640. Græco-
inis legitur. Etiam in Græca Turnebi A. 1553. & in Jani Cor-
rii Latina A. 1560.

6. Περὶ ἐνυπνίων pag. 132-158. *De insomniis* liber, quem Epist.
4. ad Hypatiam mittens, his verbis describit: θάτερον δὲ ὁ Θεὸς
ἐπέταξεν καὶ ἀνέκρινεν, ὃ τῇ φανταστικῇ φύσει χαριστήριον ἀνατέθει-
ι. Ἔσκεπται δὲ ἐν αὐτῷ περὶ τῆς εἰδωλικῆς ἁπάσης ψυχῆς, καὶ ἕτερα
τα προκεχείρισται δόγματα τοῖς οὔπω φιλοσοφηθεῖσιν Ἕλλησι. Memi-
Nicephorus XIV. 55. Ab Ethnico adhuc scriptum esse nec nega-
im cum præstantissimo Caveo, nec cum aliis viris doctis præfracte

Sulpicium Severum lib. 2. cap. 56. &c. Consultatum gessit A. C. 361. Hujus filius fuit ille Aurelianus, qui & ipse filium, habuit, Taurum nomine, quem τὰς ἀγαθὰς Ῥωμαίων ἐλπίδας appellat Synesius Epist. 31. Προνοίας Divinæ meminit in Epistola ad Aurelianum 34.

affirmaverim, licet in hanc ſententiam animus magis inclinet, atque id a *Nicephoro Gregora* etiam videatur probari, qui hunc librum Græco commentario illuſtravit inſcripſitque Theodoro Metochitæ Magno Logothetæ, ut e MSS. Cæſareis Regiisque Clariſſ. Lambecius Boivinus obſervavit. Commentarius ille in Petaviana Syneſii editione exſtat pag 349-247. cum latina verſione *Antonii Pichonii*, Pariſ. 1586. 8. pridem edita & ibid. 1601. 8. a *Fed. Morello* recognita. Sed in limine Nicephorus ille male vocatur Patriarcha CPolitanus, cum privatam vitam vixerit & in monaſterio conſenuerit, defunctus A. C. 1359. ut notare me memini lib. 5. c. 5. pag. 300. Syneſii liber MS. in Bibl. Coisliniana pag. 228. Græce lucem viderat Venetiis 1518. 8. apud Aldum, una cum Artemidoro. Inde cum Gregoræ commentario Græce vulgavit Turnebus inter Syneſii opera Pariſ. 1553. fol. Latine Syneſium de inſomniis ante Cornarium, Petaviumque vertit A. 1489. *Marſilius Ficinus* dicavitque Petro Medici, recuſum Venet. 1497. 1516. fol. & cum Augerii Ferrerii Toloſatis libello ejusdem argumenti Lugd. 1541. forma minore, & inter Ficini opera Tom. 2. pag. 919. Pariſ. 1641. fol. *Præter cæteros adhortatus eſt, non quicquam ſcripſiſſe in arte* (ſomniorum interpretandorum) *ad illius ſtudium Syneſius: ob quem nos Syneſiorum ſomniorum interpretationem appellavimus.* Hæc Hieronymus Cardanus in limine ſomniorum Syneſiorum, quæ libris quatuor edidit Baſil. 1562. 4. recuſis Tomo V. Operum Cardani, Lugd. 1663. fol.

7. Ἐπιστολαί. Pag. 159-294. *Epiſtola CLV.* licet enim in enumeratione ſingularum numerus 101. omiſſus, viciſſim 129. bis poſitus eſt. Plures legiſſe videtur Nicephorus, nam inter Syneſii ſcripta primo loco memorat Ἐπιστολῶν βιβλίον, ἅπερ εἰσὶ πρὸς τὰς ἑκατὸν καὶ ἑξήκοντα, *Epiſtolas ad CLX.* Etiam Photius Cod. 26. meminit Epiſtolæ ad Theophilum Alex. quæ hodie non exſtat. Κομψὰς καὶ λογίας μετὰ τὴν ἱερωσύνην πεποιημένας, hoc eſt jam ſcriptas ab Epiſcopo notat Evagrius lib. 1. c. 15. & ex eo Nicephorus Svidas θαυμαζομένας celebrat, & Photius Cod. 26. ait eas χάριτος καὶ ἡδονῆς ἀποστάζειν μετὰ τὸ ἐν τοῖς νοήμασιν ἰσχύρος καὶ πυκνότητος. Græce primum una cum aliis Græcorum Epiſtolis * edidit Aldus, Venet. 1499. 4. Deinde Turnebus cum aliis Syneſii ſcriptis Pariſ. 1553. fol. Latine itidem inter Syneſii opera *Janus Cornarius* vulgavit. Baſil. 1560. Separatim cum ſua verſione *Thomas Naogeorgus* Straubingenſis, quem non ſæ-

gra-

* Vide ſupra lib. 2. cap. 10.

graviter labi notavit Meursius glossario Græcobarbaro in ῥαβαίνβος. Hinc cum versione & animadversionibus *Hadr. Turnebi*, qui publicis prælectionibus eas Parisiis est interpretatus, notisque *Francisci Porti*, edente Fed. Morello prodiere Paris. 1605. 8. Exstant & in Collectione Epistolarum Græcarum cum Latina versione excusa Genev. 1606. fol. pag. 169. Incipit: *Liberos ego genui orationes.* At Naogeorgianæ versionis hoc est exordium: *Pueros ego genui libros.* Petavianæ vero: *Filius ego libros sustuli.* Expositionem MS. *Matthæi Camariota* in Synesii Epistolas memorat Allatius diatriba de Georgiis pag. 398. Epistolarum ipsarum Codicem MS insignem servat in patria mea Lipsiæ Bibliotheca Paulina, ex quo non paucis locis Petavianam editionem posse emendari monuit me, qui ante multos annos contulit Nobilissimus Vir, Jo. Fridericus Fellerus. Ex eodem Codice cum voluptate intellexi novam editionem parare Rev. D. *Christianum Fridericum Bœrnerum*, Græcarum tunc literarum, hodie S. Theologiæ in Academia Lipsiensi Professorem dignissimum. Hic ordinem quoque temporum ** quo scriptæ a Synesio sunt, restituet, qui in vulgatis libris est ut in omnibus fere Epistolarum veterum συναγωγαῖς, admodum perturbatus. Synesii Epistolæ quædam breviores editæ Græce Paris. 1577. & 1581. 8. una cum aliis aliorum, seligente ea in tironum usus H. Stephano. Latine ex *Petri Nannii* versione Epistolæ Synesii undecim exstant in farragine Epistolarum Laconicarum Gilberti Cognati, Basil. 1654. 12. Denique *Epistola ad Orum*, quam cum Ægyptio sive libro de providentia Græce & Latine ibid. 1656. 8. vulgavit *Esromus Rudingerus*, in editionibus operum Synesii, speciatim Petaviana legitur sub titulo: *ad Paeonium de dono Astrolabii.* In Codice Bibliothecæ Mantuanæ Epistolas Synesii ad CLVII. numerari, adeoque binas esse plures quam in editis, colligas ex Clariss. Montfauconi Itinere Italico p. 32. licet XXX. primores ibi desiderantur.

8. ὁμιλία pag. 295. 296. brevis *Homilia* dicta *in pervigilio Natalis Domini.* Incipit: νὺξ ἱερὰ φῶς ἐνεγκοῦσα. Vertit *Federicus Morellus*, qui Græce & Latine ediderat Paris. 1600. 8. ejusque versionem Petavius servavit. Ante Morellum Græce & Latine vulgaverat *Guil. Canterus* Basil. 1567. 8. apud Oporin.

** Confer V. C. Christfridi Wæchtleri Epistolam insertam Actis Eruditor. A. 1710. pag. 482. & Tillemont. in Vita Synesii, Tom. 12. memor.

9. Καλάστασις ῥηθεῖσα ἐπὶ τῇ μεγίστῃ τῶν βαρβάρων ἐφόδῳ, ἡγεμονεύοντος Γενναδίου καὶ Δουκὸς ὄντος Ἰννοκεντίου. pag. 298-303. *Concio dicta* A. C. 412. * *in maximam barbarorum excursionem* Hunnigardorum, Marcomannorum, Ausurianorum viciniam Pentapolitanam vastantium, *praefecto Gennadio ac Duce Innocentio.* Graece ex Papyrii Massoni codice edidit *Fed. Morellus* Paris. 1595. 1601. 8. Latine vertit Petavius. Graece recudendam dedit Rev. D. Christianus Fridricus Boernerus, laudatus mihi paullo ante, qui praelectionibus publicis adhuc ineditis illustravit A. 1711. 8. Primus Graece & Latine vulgaverat *Guil. Canterus.* Basil. 1567. 8.

10. Κατάστασις. *Concio in laudem Anysii* Libyae praefecti ** pag. 304. 305. Edidit Graece & Latine Fed. Morellus. Paris. 1601. 8. Verterat *Petrus Morellus* Turonensis, *sed quod nonnullis in locis*, inquit Petavius, *penitus hallucinatus esset, malui interpretari ipse, quam alterius opera interpolator videri.* Ante Morellum *Guil. Canterus* Graece & Latine edidit Basil. 1567. 8.

11. Πρὸς Παιόνιον ὑπὲρ τοῦ δώρου λόγος pag. 306 - 312. *de dono Astrolabii* dissertatio ad *Paeonium* Imperatori Arcadio charum scripta circa A. C. 399. cum legatus patriae caussa CPoli Synesius versaretur, ut ipse docet Epist. 153. ad Hypatiam. Προσέθηκα τὸν περὶ τοῦ δώρου πάλαι γενόμενον ἐν τῷ καιρῷ τῆς πρεσβείας πρὸς ἄνδρα παρὰ βασιλεῖ δυναστεύοντα. Καί τι τοῦ λόγου τε καὶ τοῦ δώρου Πεντάπολις ὤνατο. *Ex oratione & ex dono fructus non omnino nullus ad Pentapolin redundavit.* Ediderat Graece cum versione sua (quam Petavius etiam servavit) *Fredericus Morellus* Paris. 1601. 1604. 8. & ante Morellum *Guil. Canterus* itidem Graece & Lat. 1567. 8. Meminit Nicephorus XIV. 55.

12. Ὕμνοι, *Hymni decem* p. 313-318. Lyrico carminis genere. Ex his quatuor priores non crediderim scriptos a Synesio nondum Christiano, † licet ita sentit Henricus Dodwellus de jure Laicorum sacer-

* Tillemont. Tom. 12. pag. 550. ** De hoc idem pag. 547. seq.

† Sane in primis etiam Hymnis SS. Trinitatem Christiano more celebrare videtur. Vide Hymn. 1. vers. 65. seq. Hymn. 2. vers. 25. seq. Hymn. 3. vers. 201. seq. praecipue vers. 222. seq. 400. seq. Hymn 4. vers. 75. & 87. seq. 110. 117. seq. 130. seq. 164. 221. Nimirum Christianis dogmatis imbutum jam, ac de illis etiam persuasum, sed nondum baptizatum nedum Episcopum, CPoli reversum se composuisse illos hymnos, cum per triennium pro Patriae salute ibi in aula Arcadii vigilasset, satis perspicue innuit hymno III. vers. 430.

χρί-

lentinianorum Ma-
ınam aptasse arguit
Confer alia quæ in
Tom. 12. pag. 507.
Guil. Canterus & cum
:entio Pinello Basil.
ia *Francisci Porti* ver-
'odiere etiam Græce
Jt editiones Græco-
ım Turnonensem A.
ditione recusi Græ-
:um, sedente Hiero-
selectorum Nazian-
ıb falso Cyrilli Alex.
Græce iterum subji-
um quibusdam Na-
. Cum Latina ver-
:ur) extant in Cor-
ɔrum, Lyricorum &
avit Jac. Lectius Ge-
rat Petavius in Synesio
ıs libro de vita fun-
cogitavit. Gallicis
if. 1581. 12. Synesii
:audat Nicephorus

XIV.

Thracia.

ia

s

XIII. *Index eorum ad quos scribit Synesius.*

Nican-

* Epistolam 105. Nicephorus Historiæ suæ XIV. 55. inseruit.

XIV. Editiones operum Synesii.

Græca Hadr. Turnebi Paris. 1553. fol. typis Regiis.

Latina Jani Cornarii Basil. 1560. fol.

Et ex Petaviana editione in Bibliothecis Patrum.

Græcolatina Paris. 1612. fol. quæ recusa ibid. 1631. (quidam tituli 1633. præferunt) & 1640. adjunctis Cyrilli Hierosolomytani operibus. Sed notis amplioribus auctiores esse editiones Anni 1640. cum scribit Caveus, virum Clariss. memoria sua fefellit.

De benignitate Oratio, quam sub Synesii nomine Græce & Latine vulgavit *Fed. Morellus* Paris. 1604. 8. non est Synesii, sed inter Themistii orationes sexta περὶ φιλανθρωπίας, ut dixi supra cap. 18. pag. 8.

XV. Scripta Synesii deperdita.

Προσφωνητικὸς ad Theodosium. Evagrius lib. 1. cap. 15. nisi, ut Nicephorus XIV 55. Orationem περὶ βασιλείας intellexerit, quæ non ad Theodosium dicta, sed Arcadium, ut supra notavi.

Poëma-

Poëmata varia, ut Κυνηγετικά quorum meminit Epist. 153.

Tragœdiæ, & Comœdiæ, quas veterum imitatione composuisse se innuit in Dione sub extrem.

Epistolæ quædam, ut illa ad Theophilum Alex. cujus meminit Photius Cod. 26.

XVI. Alii Synesii.

Synesius Lydus, Philadelphiensis, Porphyrii tempore clarus, Androclidis Pater. Svid. in Ἀνδροκλείδης.

Synesius capitis accusatus, pro quo intercedit Gregorius Nyssenus in Epistola quam edidit Laur. Zaccagnius in Monumentis veteribus pag. 366.

Synesius Atheniensis Hieracis frater, de quo Svidas in Αἰδεσία ex Damascio de vita Isidori Philosophi.

Synesius de quo Anna Comnena lib. VII. Alexiadis pag. 202. seq.

XVII. Epistola Synesii Philosophi ad Dioscorum Serapidis Sacerdotem.

Inter Græcos Chemicos scriptores, qui in variis Bibliothecis MSti feruntur, & de quibus accuratius dicere infra libro VI. animus mihi est, occurrit sub Synesii Philosophi nomine *Epistola ad Dioscorum*, quæ cum Græce lucem nondum viderit, hoc loco a me cum bona ut spero lectoris venia subjungetur, adjecta * *Dominici Pizimentii* Vibonensis interpretatione.

ΣΥ·

* Prodiit Latina Pizimentii versio Patavii apud Simonem Galignanum 1573. 8. in Volumine: cui titulus: *Democritus de arte magna sive de rebus naturalibus, nec non Synesii, Pelagii & Stephani Alexandrini & Michaelis Pselli in eundem commentaria.* Dicavit Pizimentus versionem suam Antonio Perrenoto Burgundo Cardinali, narratque se Græcum Codicem emisse a Corcyræo quodam qui Venetiis Romam se contulerat. Ego Græcum apographum debeo Clariss. Viro *Paulo Vindingio* τῷ μακαρίτῃ, qui illud Parisiis descriptum humaniter mecum communicavit.

ΣΥΝΕΣΙΟΥ ΦΙΛΟΣΟΦΟΥ πρὸς Διόσκορον, εἰς βιβλίον Δημοκρίτου, ὡς ἐν σχολίοις.

SYNESII PHILOSOPHI Ad Dioscorum, in librum Democriti, scholia.

Διοσκόρῳ ἱερεῖ τοῦ μεγάλου Σαράπιδος τοῦ ἐν Ἀλεξανδρείᾳ Θεοῦ τε συνευδοκοῦντος Συνέσιος φιλόσοφος χαίρειν.

DIOSCORO sacerdoti Magni Serapidis in Alexandria, Deo favente, SYNESIUS Philosophus S. P. D.

Τῆς πεμφθείσης μοι ἐπιστολῆς παρά σου περὶ τῆς τοῦ θείου Δημοκρίτου βίβλου, οὐκ ἀμελέστερον ἔσχον, ἀλλὰ σπουδῇ πολλῇ καὶ πόνῳ ἐμαυτὸν βασανίσας ἔδραμον πρὸς σέ. Ἐν ᾧ οὖν πρόκειται ἡμῖν εἰπεῖν, τίς ἂν εἴη ὁ ἀνὴρ ἐκεῖνος ὁ φιλόσοφος Δημόκριτος ἐλθὼν ἀπὸ Ἀβδήρου, φυσικὸς ὢν καὶ πάντα τὰ φυσικὰ ἐρευνήσας, καὶ συγγραψάμενος τὰ ὄντα κατὰ φύσιν. Ἄβδηρα δέ ἐστιν πόλις Θρᾴκης. Ἐγένετο δὲ ὁ ἀνὴρ λογιώτατος, ὃς ἐλθὼν ἐν Αἰγύπτῳ ἐμυσταγωγήθη παρὰ τοῦ μεγάλου Ὀστάνου ἐν τῷ ἱερῷ τῆς Μέμφεως, σὺν καὶ πᾶσι τοῖς ἱερεῦσιν Αἰγύπτου. Ἐκ τούτου λαβὼν ἀφορμὰς, συνεγράψατο βίβλους τέσσαρας βαφικὰς περὶ ☉ καὶ ☽ καὶ λίθων καὶ πορφύρας. Λέγω δὴ τὰς ἀφορμὰς λαβών. Συνεγράψατο γὰρ παρὰ τοῦ μεγάλου Ὀστάνου. Ἐκεῖνος

Epistolam tuam ad me missam de divini Democriti libello non negligenter accepi, sed magna cura, ac labore me ipsum conficiens, in te omnem meam cogitationem contuli. Unum igitur proposuimus nobis dicendum esse, quisnam fuerit ille Philosophus Democritus? domo Abderites, qui, cum esset physicus. res omnes naturales rimatus est. ac de illis secundum naturam conscripsit. Abdera urbs est Thraciæ, ex qua fuit vir sapientissimus; qui cum in Ægyptum pervenisset, sacris initiatus est a magno Ostane in templo Memphis simul cum omnibus Ægypti sacerdotibus: hinc sumta occasione conscripsit libellos quatuor de tinctura solis, & lunæ, deque lapidibus, & purpura: sumta inquam occasione, conscripsit ab magno Ostane. ille enim primus fuit, qui literarum monumentis consignaret, quod *natura naturâ gaudet*, *& na-*

& natura naturam amplectitur & natura naturam vincit, & reliqua.

II. Cæterum nobis opus est investigare, & discere, quænam sit hæc sententia, quæve in ipso consecutionis series. Quod igitur duos catalogos effecerit de albo & nigro, perspectum nobis est. Ac prius sane solida enumeravit: deinde vero liquores, hoc est humida, nulla harum rerum in arte sumta. Ipse enim de magno Ostane loquens confitetur, hunc virum nec injectiones, nec assationem *Ægyptiorum* in usum adhibuisse; sed extrinsecus substantias colorasse, & ab ignitis corporibus medicinas separasse. Dixit autem ille, viguisse apud *Persas* hanc consuetudinem, ejus autem sententia hæc est: *Quod nisi attenues substantias, & solvas, & in aquam convertas, operam ludes.* Ad viri igitur verba veniamus.

III. *Colligite Rhaponticum.* Attende quam magna fuerit Viri prudentia, ab herbis exorsus est, ut florem comminisceretur, herbæ enim floridæ sunt. Dixit vero Rha ponticum, quod quemadmodum à ponto defluunt flumina, omnia quoque flumina in ipsum labuntur. Palam ergo nobis faciens significat conversionem in

γὰρ ἦν πρῶτος ὁ γράψας ὅτι φύσις τῇ φύσει τέρπεται, καὶ ἡ φύσις τὴν φύσιν κρατεῖ, καὶ ἡ φύσις τὴν φύσιν νικᾷ, καὶ τὰ ἑξῆς.

II. Ἀλλ' ἡμῖν ἀναγκαῖόν ἐστι τὰ τοῦ φιλοσόφου ἀνιχνεῦσαι, καὶ μαθεῖν τίς ἡ γνώμη καὶ ποία ἡ τάξις τῆς ἐν αὐτῷ ἀκολουθίας. Ὅτι μὲν οὖν δύο καταλόγους ἐποιήσατο, δῆλον ἡμῖν γέγονε. Λευκοῦ γὰρ καὶ ξανθοῦ κατάλογον ἐποιήσατο, καὶ πρῶτον μὲν τὰ στερεὰ κατέλεξεν, ἔπειτα δὲ τὸν ζωμόν, τουτέστι τὰ ὑγρά, καίτοι μηδενὸς τούτου περιλαμβανομένου ἐπὶ τῆς τέχνης. Αὐτὸς γὰρ μαρτυρεῖ περὶ τοῦ μεγάλου Ὀστάνου, ὅτι οὗτος ὁ ἀνὴρ οὐκ ἐκέχρητο ταῖς τῶν Αἰγυπτίων [illegible], οὐδὲ ἐκπτήσεσιν, ἀλλ' ἔξωθεν [illegible] τὰς οὐσίας καὶ πυρρῶν [illegible] τὸ φάρμακον. Εἶπε δὲ ὅτι [illegible] οὕτω Πέρσαις τοῦτο ποιεῖν. Ὃ δὲ λέγει, τοῦτό ἐστιν· ὅτι εἰ μὴ ἐκλε[illegible] οὐσίας, καὶ ἀναλύσῃς, καὶ ἐξ[illegible], οὐδὲν ποιήσεις. Ἔλθωμεν οὖν ἐπὶ τὴν τοῦ ἀνδρὸς ῥῆσιν, καὶ ἀκούσωμεν αὐτοῦ λέγοντος.

III. Λέγετε δὲ πρῶτον τὸ πόντιον ῥᾶ. Βλέπε τοσαύτην παρατήρησιν τοῦ ἀνδρός. Ἀπὸ βοτανῶν ἤρξατο, ἵνα μηνύσῃ τὸ ἄνθος, αἱ γὰρ βοτάναι ἀνθοφόροι εἰσίν. Εἶπε δὲ καὶ τὸ πόντιον ῥᾶ, ὡς ὅτι ὁ πόντος ἀπὸ τοῦ καταρρεῖν τοῦ ὑπὸ τῶν ποταμῶν, καὶ πάντες οἱ ποταμοὶ εἰς αὐτὸν καταρρέουσιν. Κατάλληλον [illegible] ἡμῖν ποιησάμενος, σημαίνει δὲ τὴν ἐξυ-

ἐξυδατοῦσιν καὶ ἀχλύωσιν, καὶ καταλύουσιν, καὶ λελεπτυσμένον τῶν σωμάτων, ἤτοι οὐσιῶν. Διόσκορός φησιν, καὶ πῶς εἶπεν ὅτι ὅρκια ἡμῖν ἔθετο, μηδενὶ σαφῶς ἐκδοῦναι; καλῶς εἶπε μηδενί, οὐ κατὰ πάντος κατηγορεῖται, αὐτὸς γὰρ περὶ τῶν μὴ μεμυημένων καὶ γεγυμνασμένων ἐχόντων τὸν νοῦν εἶπε.

aquam, nigredinem, & corporum i.e. substantiarum attenuationem. Quomodo, inquit Dioscorus, nos jurejurando devinxit, ne alicui rem tantam liquido declaremus: Recte ait: *Nemini*, hoc est nulli imperito. Illud enim verbum: Nemini, non de omnibus prædicatur. Ipse namque hoc de imperitis, & rudibus dixit.

IV. Βλέπεις ἐν τῇ εἰσβολῇ τῆς χρυσοποιίας τί εἶπε. Σελήνη ἀπὸ κινναβάρεως καὶ χρυσοκόλλας. Διοσκ. καὶ τούτων χρεία ἐστί; Συνεσ. οὐχί, Διόσκορε. Δ. ἀλλὰ τίνος ἐστὶ χρεία; Σ. Ἤκουσας, καὶ πάλιν ἄκουσον. Ἡ ἀνάλυσίς ἐστι τῶν σωμάτων, ἵνα ἀναλύσῃς καὶ ὕδατα αὐτὰ ποιήσῃς, καὶ ῥεύσωσι, καὶ ἀχλυωθῶσι καὶ λεπτυνθῶσι. Τοῦτο δὲ καλεῖται ὕδωρ θεῖον καὶ σελήνη καὶ χρυσοκόλλα, καὶ θεῖον ἄπυρον, ἀλλὰ δὴ καὶ ὅσα λοιπὰ ὀνόματά εἰσιν. Ἡ γὰρ λεύκωσις καῦσίς ἐστι, καὶ ἡ ξάνθωσις ἀναζωπύρωσις, αὐτὰ γὰρ ἑαυτὰ καίουσι, καὶ αὐτὰ ἑαυτὰ ἀναζωπυροῦσιν. ὁ δὲ Φιλόσοφος πολλοῖς ὀνόμασιν ἐκάλεσεν αὐτά, ποτὲ μὲν ἑνικῶς, ποτὲ δὲ πληθυντικῶς, ἵνα γυμνάσῃ ἡμᾶς καὶ εἰ ἐσμὲν νοήμονες. Εἴρηκε γὰρ ὑποκατιὼν οὕτως. Ἐὰν ᾖς νοήμων, καὶ ποιήσῃ ὡς γέγραπται, ἔσῃ μακάριος, νικήσεις γὰρ μαθὼν πενίαν τὴν ἀνίατον νόσον. Ἀποδιδασκόμενος οὖν ὧν καὶ ἀποπαύων ἡμᾶς τῆς ματαίας πλά-

IV. Cerne enim, quid in chrysopœiæ initio tradiderit. *Mercurius a cinabrio & chrysocolla.* D. Et his ne opus est? Sy. Non Dioscore. D quid igitur opus est? Si. Audisti, sed rursus accipe. Solutio corporum est, ut illa solvas, eademque in aquam redigas, ut fluant, & nigrescant, & attenuentur. Hoc enim vocatur aqua sulphuris, & Mercurius, & chrysocolla, & sulphur ignem non expertum * cunctisque aliis nominibus appellatur. Dealbatio est combustio, & citrinatio a mortuis excitari. Ipsa enim se ipsa comburunt, & ipsa se ipsa vivificant. Philosophus vero multis ipsa nominibus appellavit, aliqvando qvidem unius, aliqvando vero multorum numero, ut nos exerceat, & videat, si prudentes simus. Dixit enim progrediens ita: *Si fueris prudens & feceris, ut literis extat, eris beatus. Hac enim ratione paupertatem, morbum insanabilem, superabis*

* Non inflammabile.

perabis. Revocans igitur, & abstrahens nos a vano errore, ut animum nostrum a rerum multitudine abduceret. Attende vero, quidnam in libelli initio dixit. *Venio ego etiam in Ægyptum naturalia ferens, ut rerum sylvam contemnatis.* Naturalia vero appellavit solida corpora, nisi enim illa solvantur, ac rursus conjungantur, nunquam res ad finem perducetur.

V. Et quo intelligamus ex solidis corporibus aquas, hoc est florem, sumi, vide quomodo dixerit. *Quæ vero sunt in liquoribus. Crocum Cilicium, Aristolochiam*, & reliqua. Cum flores diceret, planum nobis fecit, aquas ex solidis sumi. Et quo nobis persuaderet, rem ita se habere, postquam dixit, *Urinam incorruptam*, dixit etiam, *Aquam calcis vivæ, & aquam cineris brassicæ, & aquam facis, & aquam ammoniaci*, * & in fine dixit, *Lac canis*. Et manifestum nobis est, quod ex communi proficiscitur. Quæ enim corpora solvunt, attulit, aquam nitri, & aquam fæcis, & vide quemadmodum dixit. *Hæc est materia auri conficiendi. Hæc sunt, quæ materiam permutant, & in aliud metallum vertunt. Quæque igni pugnantia reddunt: præterea vero nihil est tutum. Si igitur prudens eris & facies, ut scriptum est, eris beatus.*

της, ὥστε ... μηλεῖ ἡμᾶς τῆς πολλῆς φαντασίας. Πρόσεχε δὲ ἐν τῇ εἰσβολῇ τοῦ βιβλίου τί εἶπεν. Ἥκω δὴ κἀγὼ ἐν Αἰγύπτῳ, φέρων τὰ φυσικά, ὅπως τῆς πολλῆς ὕλης καταφρονήσητε. Φυσικὰ δὲ εἴρηκεν τὰ στερεὰ σώματα. Εἰ μὴ γὰρ αὐτὰ ἀναλυθῶσι καὶ πάλιν παγῶσιν, οὐδὲ εἰς πέρας προσέλθῃ τὸ πρᾶγμα.

V. Καὶ ἵνα νοήσωμεν ὅτι ἐκ τῶν στερεῶν λαμβάνεται τὰ ὕδατα, τοῦτ᾽ ἔστι τὸ ἄνθος, ὅρα πῶς εἶπε. Τὰ δὲ ἐν ζωμοῖς κρόκον κιλίκιον καὶ ἀριστολοχίαν, καὶ τὰ ἑξῆς. Τὰ ἄνθη εἰπὼν ἐδήλωσεν ἡμῖν, ὅτι ἐκ τῶν στερεῶν τὰ ὕδατα λαμβάνονται. Καὶ ἵνα ἡμᾶς πείσῃ ὅτι ταῦτα οὕτως ἔχει, μετὰ τὸ εἰπεῖν οὖρον ἄφθαρτον, εἶπεν ὕδωρ ἀσβέστου καὶ ὕδωρ [illegible]βης καὶ ὕδωρ φέκλης, καὶ ὕδωρ ἁλὸς ἀμμωνιακοῦ, καὶ ἐπὶ τέλει εἶπε κυνὸς γάλα. Καὶ δῆλον ἡμῖν ἐστιν ὅτι ἐκ τοῦ κοινοῦ ἀναφερόμενον. Τὰ γὰρ λυτικὰ τῶν σωμάτων προειρηκὼς, ὕδωρ νίτρου καὶ ὕδωρ φέκλης, [illegible] εἶπεν. αὕτη ἡ ὕλη τῆς χρυσοποιΐας. Ταῦτά εἰσι τὰ μεταλλοιοῦντα τὴν ὕλην, καὶ μεταλλεύοντα καὶ πυρίμαχα ποιοῦντα. Ἐκτὸς γὰρ τούτων οὐδέν ἐστιν ἀσφαλές. Ἐὰν οὖν ἧς σώφρων, καὶ ποιήσῃς ὡς γέγραπται, ἔσῃ μακάριος.

* Salis Ammoniaci.

V. Al.

VI. Διόσκ. Καὶ πῶς ἔχω νοῆσαι, φιλόσοφε; τὴν μέθοδον παρὰ σοῦ βούλομαι μαθεῖν. Ἐὰν γὰρ ἀκολουθήσω τοῖς εἰρημένοις, οὐδὲν ὀνήσωμαι τὸ παρ' αὐτῶν. Συνεσ. Ἄκουσον, Διόσκορε, αὐτοῦ λέγοντος, καὶ ὄξυνόν σου τὸν νοῦν τοῖς ἐγκειμένοις, καὶ πρόσεχε πῶς λέγει. Ἔκστρεψον αὐτῶν τὴν φύσιν, ἡ γὰρ φύσις ἔνδον κέκρυπται. Δ. ὦ Συνέσιε, τίνα ἐκστροφὴν λέγεις, καὶ πῶς αὐτὴν ἐκστρέψω, ἢ πῶς φέρω τὴν φύσιν ἔξω; Σ. Ὄξυνόν σου τὸν νοῦν, Διόσκορε, καὶ πρόσεχε τοῖς εἰρημένοις. Ἐὰν οὖν οἰκονομήσῃς ὡς δεῖ, φέρεις τὴν φύσιν ἔξω. Γῆ χία, καὶ ἀστερίτης, καδμία λευκὴ, καὶ τὰ ἑξῆς. Βλέπε πόση παρατήρησις τοῦ ἀνδρὸς, πῶς πάντα λευκὰ ἡψατο, ἵνα δείξῃ τὴν λεύκωσιν. Ὃ λέγει οὖν, Διόσκορε, τουτέστιν ἐστι. Βάλε τὰ σώματα μετὰ τῆς ☽ης, καὶ ῥίνισον εἰς λεπτὸν, καὶ ἀναλάμβανε ☽ην ἑτέραν, πάντα γὰρ ἡ ☽ εἰς ἑαυτὴν ἕλκει, ἔασον πεφθῆναι ἡμέρας γ', ἢ δ', καὶ βάλε αὐτὴν εἰς βοτάριον ἐπὶ θερμοσποδιᾶς πραείας, ὁ δὴ βοτάριόν ἐστι κ ρεταμές. Ταύτῃ οὖν τῇ ἀναδόσει τοῦ πυρὸς συναρμόζεται τῷ βοταρίῳ ὑάλινον ὄργανον ἔχον μαστάριον, ἐπὶ τὰ ἄνω προσέχον, καὶ κάτω κάρα * κείμενον ᾖ. Καὶ τὸ

VI. D.& quonam pacto, philosophe, hanc viam posfim invenire, abs te fcire defidero, fi enim prædicta fequar, nullam inde utilitatem confequar. Sy. Audi Dioscore ipfum dicentem, ac mentem tuam exacue,& attende, quomodo dixerit, *converte ipforum naturam, natura enim intus latitat.* D. o Synefie, quam converfionem dicis? Sy. Corporum inquam. D.& quomodo ipfam convertam, vel quomodo ipfam naturam extraham? Sy Exacue tuam mentem Diofcore, & confidera, quonam modo dicat. *Si enim, ut oportet, gubernaveris, naturam extrabes. Terra chia,& afterites, cadmia alba,* & reliqua. Vide, quanta fit viri prudentia, quomodo alba omnia tetigit, ut albedinem oftenderet, quod ergo Diofcore inquit, hoc eft. Junge corpora cum Mercurio, & feca in tenuem fcobem, & fume alium Mercurium, omnia enim Mercurius trahit ad fe ipfum: & fine ut digerantur per tres, vel quatuor dies, & loca materiam hanc in tefta fupra cinerem calidum, nec fit magnus ignis accenfus, fed in tepido cinere fuavis calor, ita ut cera poffit liquefcere. Hujusmodi igitur ignis vapore teftæ vas vitreum accommodatur, cujus mammilla alte fe efferat, roftrum vero deorfum

* In Ora Codicis adfcriptum: ἐπικεφαλωμένον.

sum vergat, & cape aquam, quæ ascenderit per alembicum, & serva, & putrefac. Hæc dicitur aqua sulphuris. Hæc est conversio, hæc vocatur corporum solutio. Hac ratione naturam intus latitantem in lucem proferes. Hæc aqua cum corrupta fuerit, vocatur acetum, & vinum Amineum, & similia.

VII. Et quo admireris hominis sapientiam. Vide quomodo duos catalogos fecerit, auri, & argenti conficiendi, & duos item liquores alterum quidem in flavo, alterum vero in albo, hoc est, auri, & argenti, & vocavit solis catalogum Chrysopœiam; lunæ vero argenti confectionem. D. Sat bene dixisti Synesie. Sed ipsius artis, quidnam prius est? dealbatio, vel citrinatio? Sy. Dealbatio potius. D. & quamobrem citrinationem prius recensuit? Sy. Quoniam sol lunæ præfertur. D. itane o Synesie faciendum est? Sy. Non Dioscore, sed ut nostræ mentis, & ingenii aciem exercerent, hæc ita dispofita sunt. Audi ipsum dicentem, quod sibi cum nobis prudentibus oratio est, mentem nostram exercenti. Si vero vis exacte rem scire, duobus catalogis mentem adhibe: quod ante omnia Mercurius positus est, & in flavo, hoc est sole, & in albo, hoc est luna. Et in sole quidem dixit: *Mercurius a cinabrio*, in albo vero dixit:

ἀνερχόμενον ὕδωρ διὰ ☿ μαζῶ δέχε, καὶ ἔχε εἰς σῆψιν. Τοῦτο λέγεται ὕδωρ θεῖον. Αὕτη ἐστὶν ἡ ἐκστροφή. αὕτη καλεῖται λύσις σωμάτων. Τοῦτο ὅταν σαπῇ, καλεῖται ὄξος καὶ οἶνος ἀμηναῖος καὶ τὰ ὅμοια.

VII. Καὶ ἵνα θαυμάσῃς τὴν τοῦ ἀνδρὸς σοφίαν, βλέπε πῶς δύο καταλόγους ἐποιήσατο, ☉ ποιήσας καὶ ☽ ποιήσας, καὶ πάλιν δύο ζωμούς, τὸν μὲν ἕνα ἐν τῷ ξανθῷ, τὸν δὲ ἕτερον ἐν τῷ λευκῷ, τουτέστι ☉ καὶ ☽, καὶ ἐκάλεσε τὸν ☿ ☉ κατάλογον χρυσοποιΐαν, τῆς ☽ ἀργυροποιΐαν. Δ. Πάνυ καλῶς ἔφης, ὦ Συνέσιε φιλόσοφε, καὶ ποῖον πρῶτόν ἐστι τῆς τέχνης τὸ λευκᾶναι ἢ τὸ ξανθῶσαι; Σ. μᾶλλον τὸ λευκᾶναι. Δ. καὶ διὰ τί τὴν ξάνθωσιν εἶπε πρῶτον; Σ. Ἐπειδὴ προτετίμηται ☉ ☿ ☽. Δ. καὶ οὕτως ὀφείλομεν ποιῆσαι; Σ. οὐ Διόσκορε, ἀλλὰ τὸ γυμνάσαι ἡμῶν τὸν νοῦν καὶ τὰς φρένας οὕτω συνεταγήτησαν. Ἄκουσον αὐτοῦ λέγοντος ὡς νοήμασιν ἡμῶν ὁμιλεῖ, γυμνάζων ἡμῶν τὸν νοῦν. Ἐὰν δὲ θέλῃς τὸ ἀκριβὲς γνῶναι, πρόσεχε εἰς τοὺς δύο καταλόγους, ὅτι πρὸ πάντων ἡ ☽ ἐτάγη. Καὶ ἐν τῷ ξανθῷ, τουτέστιν ☉, καὶ ἐν λευκῷ τουτέστιν ☽, ἐν μὲν τῷ ☉ εἶπεν, ☽ ἡ ἀπὸ

ἡ ἀπὸ κινναβάρεως. Ἐν δὲ τῷ λευκῷ ἅπτει. ☽ ἡ ἀπὸ ἀρσενικοῦ, ἢ σανδαράχης, καὶ τὰ ἑξῆς.

VIII. Διόσκορος εἶπε. Καὶ διάφορός ἐστιν ἡ ☽? Συνέσ. ναὶ, διάφορος, μία οὖσα. Δ. καὶ εἰ μία ἐστὶ, πῶς ἐστι διάφορος; Σ. καὶ διάφορος γίνεται, καὶ μεγίστην δύναμιν ἔχει. εἰ οὐκ ἤκουσας τοῦ Ἑρμοῦ λέγοντος. Τὸ κήριον τὸ λευκὸν, καὶ τὸ κήριον τὸ ξανθόν. Δ. ναὶ, ἤκουσα. Ὅπερ δὲ βούλομαι μαθεῖν, Συνέσιε, τοῦτό με δίδαξον τὸ ποίημα, ὅτι σὺ ἐπίστασαι. Πάντως αὕτη τὰ εἴδη πάντων δέχεται. Σ. νόησον ὦ Διόσκορε, ὥσπερ γὰρ ὁ κηρὸς οἷον δ' ἂν προσλαμβάνῃ † χρῶμα δέχεται, οὕτω καὶ ☽, φιλόσοφε, αὕτη λευκαίνει πάντα καὶ πάντων τὰς ψυχὰς ἕλκει καὶ ἕψει καὶ ἐπισπᾶται. Διοργανιζομένη οὖν καὶ ἔχουσα ἐν ἑαυτῇ τὰς ὑγρότητας πάντων καὶ σῆψιν ὑφισταμένη ἀμείβει πάντα τὰ χρώματα, καὶ ὑποστατικὴ γίνεται ἀνυποστάτων αὐτῶν ὑπαρχόντων. Μᾶλλον δὲ ἀνυποστάτου αὐτῆς ὑπαρχούσης τότε καὶ κατόχιμος γίνεται ταῖς οἰκονομίαις ταῖς διὰ τῶν σωμάτων καὶ τῶν ὑλῶν αὐτῶν.

IX. Διόσκορος. Καὶ ποῖά εἰσι ταῦτα τὰ σώματα καὶ αἱ ὕλαι αὐτῶν; Συνέσιος. Ἡ τετρασωμία καὶ τούτων τὰ συγγενῆ. Διόσκορος. Καὶ ποῖά εἰσὶ

Mercurius ab arsenico, vel sandaracha, & quæ sequuntur.

VIII. D. Diversus ergo est Mercurius? Sy. Sane quidem diversus est, cum unus sit. D. Et si unus est, quo nam pacto est diversus? Sy. Et diversus est, & vim maximam habet, nonne audisti Mercurium * dicentem, *favus albus, & favus rubeus,* D. Audivi equidem. Quod autem scire Synesie cupio, hoc ** me doceto. Sy. Omnino ipse Mercurius omnes induit formas, quemadmodum enim cera sumit quemcunque colorem trahit, sic etiam Mercurius, philosophe, ipse dealbat omnia, & omnium animas trahit, eodemq; coquit, & rapit, ad instrumenta ergo aptatus, & in seipso humores habens prorsus etiam corruptionem sustinens permutat omnes colores, & permanet, ipsis non permanentibus: immo vero ipso non subsistente tunc etiam continetur corporum & subjectorum rectionibus.

IX D. Et quænam sunt hæc ipsorum corpora & materiæ? Sy. Quatuor corporum compositio, & horum ea, quæ affinia sunt. D. Quæ sunt horum affinia? Sy. Audisti

* Hermetem Trismegistum.

** Hanc operationem. † Al. ὁμιλήσῃ.

disti quod materiæ ipsorum animæ ipsorum sunt. D. Et materiæ ergo ipsorum sunt ipsorum animæ? Sy. Certe Quemadmodum enim faber si lignum capiat. solium facit, vel currum, vel aliud quidpiam: & in materia solum operatur, & ipsi nihil aliud artifex dat præter formam, sic & ars ipsa ò Philosophe, postquam divisit illa. Arrige aures ò Dioscore, statuarius expolit, vel secat lapidem, ut idoneus sit ad suum usum. Rursus faber lignum secat, vel radit, ut fiat solium, vel rheda: & nihil aliud artifex adhibet præter formam, nihil enim est præter lignum. Eodem modo, & æs fit statua, vel circulus, vel quoddam aliud vas, artifice ipso nil nisi formam dante. Sic igitur Mercurius arte elaboratus a nobis ipse omnem formam suscipit, & fixus, ut dictum est, corpori ex quatuor rerum generibus constanti, fortis & firmus manet, continens, & contentus ob id: & Pibichius * eum magnam affinitatem dixit habere.

X. D. Recte hæc explicasti, ac me instruxisti. Volo igitur ad viri verba accedere, & ea, quæ ab ipso oblique dicta sunt, a principio videre. *Mercurius ex cinabrio.* Omnis igitur Mercurius ex corporibus fit. Hic autem ex cinabrio dixit, tanquam manifestum

τὰ τούτων συγγενῆ; Συνέσιος. Ἠκούσας ὅτι αἱ ὕλαι ἀΰλων ψυχαὶ ἀΰλων εἰσί. Διόσκορος. Καὶ αἱ ὕλαι οὖν ἀΰλων ψυχαὶ ἀΰλων εἰσί; Συνέσιος. Ναὶ, ὥσπερ ὁ τέκτων ἐὰν λάβῃ ξύλον καὶ ποιῇ θρόνον, ἢ δίφρον, ἢ ἄλλο τι, μόνον τὴν ὕλην ἐργάζεται, οὕτως ἡ τέχνη αὐτὴ ὦ φιλόσοφε, ἐπειδὴ ἔτεμεν αὐτά. ἄκουσον ὦ Διόσκορε, ὁ λιθοξόος ξέει τὸν λίθον, ἢ πρίζει ἵνα ἐπιτήδειος γένηται εἰς τὴν χρείαν αὐτοῦ. Ὁμοίως ὁ τέκτων τὸ ξύλον πρίζει καὶ ξέει ὥστε γίνεσθαι θρόνον ἢ δίφρον, οὐδὲν γάρ ἐστιν εἰ μὴ ξύλον. Ὁμοίως καὶ γίνεται ἀνδριὰς ἢ ἄλλο σκεῦος, τοῦ τεχνίτου αὐτὸ μόνον τὸ εἶδος χαριζομένου. Οὕτως οὖν καὶ ἡ σελήνη φιλοτεχνουμένη ὑφ᾽ ἡμῶν πᾶν εἶδος αὐτὴ ἀναδέχεται, καὶ πεδηθεῖσα, ὡς εἴρηται, τῷ τετραστοίχῳ σώματι ἰσχυρὰ καὶ ἀδίωκτος μένει, διὰ τοῦτο καὶ ὁ Πιβήχιος * πολλὴν ἀγγελίαν ἔχειν ἔλεγεν.

Χ. Διόσκορος. ἐπέλυσας φιλόσοφε, ἐδίδαξας με φιλόσοφε. βούλομαι οὖν ἐπὶ τὴν τοῦ ἀνδρὸς ἀναδρομεῖν ῥῆσιν. καὶ ἐξ ὑπαρχῆς ἀναλαβεῖν τὰ ὑπ᾽ αὐτοῦ λελοξευμένως εἰρημένα, σελήνη ἡ ἀπὸ κινναβάρεως. πᾶσα οὖν σελήνη ἀπὸ σωμάτων γίνεται. οὗτος δὲ ἐκ κιννα-

βά-

* Locus, ut videtur, corruptus.

βάφεως ξανθή ἐστι. αὐτὴ δὲ λευκὴ ἡ ☽. Συνέσιος. ἐνεργείᾳ μὲν λευκὴ ὑπάρχει ἡ ☽, δυνάμει δὲ ξανθὴ γίνεται. Δ. μὴ ἄρα τοῦτο ἔλεγεν ὁ φιλόσοφος. ὦ φύσεις οὐράνιαι φύσεων δημιουργοὶ ταῖς μεταβολαῖς νικῶσαι τὰς φύσεις. Σ. καὶ διὰ τοῦτο εἴρηκεν. εἰ μὴ γὰρ ἐκστραφῇ, ἀδύνατον γενέσθαι τὸ προσδοκώμενον, καὶ μάτην κάμνουσιν οἱ τὰς ὕλας ἐξερευνῶντες· καὶ μὴ φύσεις σωμάτων μαγνησίας ζητοῦντες. ἔξεστι γὰρ τοῖς ποιηταῖς καὶ συγγραφεῦσι, τὰς αὐτὰς λέξεις ἄλλως τε καὶ ἄλλως σχηματίζειν. Σῶμα οὖν μαγνησίας εἴρηκε τὴν μίξιν τῶν οὐσιῶν, καὶ διὰ τοῦτο ὑποκατιὼν ἔφη ἐν τῇ ἐκβολῇ τῆς ποιήσεως τοῦ ☉, λαβὼν ☽ πῆξον τῷ τῆς μαγνησίας σώματι.

sit ipsum esse ex cinabrio. Atqui Mercurius ex cinabrio citrinus est, ipse autem Mercurius est albus. Sy. Actu quidem albus est Mercurius, virtute vero citrinus fit. D. Hoc ne igitur dixit Philosophus? ò naturæ cœlestes naturarum creatrices mutationibus naturas superantes. Sy. Et hanc ob causam dixit: *Nisi enim permutentur, id quod expectatur, fieri non poterit, & frustra laborant, qui materias explorant, & non naturas corporum magnesiæ quærunt.* Licet enim poëtis, & oratoribus easdem dictiones alia, atque alia ratione efformare. Corpus igitur magnesiæ dixit, hoc est substantiarum mixtionem. Et ob id progrediens ait, in principio, ubi auri conficiendi rationem docet: *Capiens Mercurium infige corpori magnesiæ.*

XI. Διόσκορος. ἰδοὺ οὖν προτέθειμαι ἡ ☽. Συνέσιος. Καὶ διὰ ταύτης γὰρ τὸ πᾶν ἀνασπᾶται. Καὶ πάλιν προστίθεται, καὶ κατὰ βαθμὸν ἑκάστης οἰκονομίας τετύχηκεν. χρυσοκόλλα, ὅ ἐστι βατράχιον. ἐν δὲ τοῖς χλωροῖς λίθοις εὑρίσκεται. Δ. Καὶ τίς ἂν εἴη χρυσοκόλλα ὅ ἐστι βατράχιον; τίς ἡ σημασία, ὅτι καὶ ἐν τοῖς

XI. D. Ecce igitur præpositus est Mercurius. Sy. Sane quidem, ob ipsum enim omnia extrahuntur. Atque iterum adiicit, (& per gradus cujuslibet rei institutum pertractavit) *Chrysocolla, quod est batrachium, inter virides lapides invenitur.* Et quænam sit chrysocolla, id est batrachium, & quidnam significet, quod & inter virides lapillos invenitur, necesse igitur

nobis est quærere. Primo igitur scire debemus, quæcunque sunt colore viridia, & age jam, ut ab homine exordiamur, homo enim omnibus animantibus in terra degentibus antefertur. Dicamus igitur hunc pallentem pallidum effectum esse, & manifestum est, quod, ut ochra, mutatur illius forma, hoc est, ad aureum colorem, immo vero ad ipsius citri corticem; quæ est palloris species. Hoc procedente oratione flavum, arsenicum appellavit, ut palloris speciem ostenderet.

χλ... ις λ... ους εὑρίσκεσθαι. Σ. ἀναγκαῖον οὖν ἐστὶν ἡμῖν ζητῆσαι. Ὀφείλομεν οὖν εἰδέναι πρῶτον ὅσα ἀπὸ χρωμάτων εἰσὶ χλωρῶν. Φέρε οὖν ὡς ἀπὸ ἀνθρώπου εἴπωμεν. Προτετίμηται γὰρ ὁ ἄνθρωπος πάντων τῶν ζώων ἐπὶ τῆς γῆς. Λέγομεν οὖν ὅτι ὠχριάσαντα τοῦτον, χλωρὸν γεγονέναι, καὶ δῆλον ὅτι ὡς ὤχρα τὸ εἶδος μεταβάλλεται, ὅ ἐστιν ἐπὶ τὸ χρυσίζον. Καὶ αὐτὸ δὲ μᾶλλον τουτέστι τὸ λέπος τοῦ κιτρίου τὸ τῆς ὠχρότητος εἶδος. Τοῦτο δὲ καὶ ὑποκατιὼν εἶπεν, ἀρσενικὸν ξανθὸν, ἵνα δείξῃ τὸ τῆς ὠχρότητος εἶδος.

XII. Ut autem cognoscas, quomodo magna cum prudentia particulariter hoc dixit, animadverte quanam ratione dicat: *Mercurium a cinabrio corpori magnesiæ*, postea infert *Chrysocollam*, *claudianum masculinum*, nomen rursus induxit masculinum, ut ipsum a fœmininis separaret, & post Claudianum, arsenicum flavum duobus flavis duo nomina fœminina imponens, postea duo masculina. Oportet igitur nos investigare, & videre, quid hoc sit, hic, quantum ego Dioscore suspicor, unum putrefacit. Deinde assumit *Cadmia*, postea *Androdamanta*, & androdamas, & cadmia sicca sunt, & ostendunt cor-

XII. Ἵνα δὲ εἰδῇς, πῶς μετὰ παρατηρήσεως μερικῶς εἴρηκε τοῦτο πρόσεχε τὸν νοῦν, πῶς λέγει, ... ἀπὸ κινναβάρεως σῶμα μαγνησίας. Εἶτα ἐπιφέρει. Τὸν χρυσοκόλλαν κλαυδιανὸν ἀρσενικόν. Ὄνομα πάλιν ἐπήγαγεν ἀρσενικὸν, ἵνα διέλῃ αὐτὸ τῶν θηλυκῶν. Καὶ μετὰ τὸν κλαυδιανὸν ἀρσενικὸν, τὸ ξανθόν. Τὰ ξανθὰ δύο προσθεὶς ὀνόματα θηλυκά. Εἶτα τὰ δύο ἀρσενικά. Δεῖ οὖν ἡμᾶς ἐπιζητῆσαι καὶ ἰδεῖν τί ἂν εἴη τοῦτο. ὡς ἐγὼ κεκίνημαι, Διόσκορε, ἐνταῦθα σήπει τὸν ☉, εἶτα ἐπαναλαμβάνει καδμίαν. εἶτα ἀνδροδάμαντα. Καὶ ἀνδροδάμας καὶ ἡ καδμία ξηρά εἰσι.

Καὶ

Καὶ δηλοῦσι τὴν ξηρότητα τῶν σωμάτων. Καὶ ἵνα ἔνδηλον αὐτὸ ποιήσῃ, ἐπήνεγκε στυπτηρίαν ἐκπυρωθεῖσαν ἀλλὰ ἀμμωνιακόν. βλέπε πόση σοφία τοῦ ἀνδρὸς ἵνα οἱ ἐχέφρονες νοήσωσι πῶς αὐτοὺς ἐδίδαξεν εἰπὼν ἅλα ἀμμωνιακὸν ἐκπυρωθεῖσαν, τοῦτο γὰρ καὶ τοὺς ἀμυήτους ὤφειλε πείθειν. ἵνα δὲ καὶ βεβαιότερά σοι γένηται, εὐθέως ἐπήγαγε θεῖον ἄπυρον ὅ ἐστι θεῖον ἄκαυστον, τὸ πᾶν, τουτέστι τὰ ξηρανθέντα εἴδη κάτω, ὅ ἐστι τὰ σώματα γεγονότα, θεῖον ἄκαυστον κέκληται. καὶ μετέπειτα ἐπιφέρεται, πυρίτης ἀπολελυμένος, μηδένα τῶν ἄλλων ἀπροσδιορίστως ἐπιβεβαιῶν. τοῦτο ἀληθὲς ὑπάρχει ὅτι τὰ ἀπομένοντα ξηρά. Καὶ ταῦτα ὑποδιαιρῶν, ἐπιφέρει. Σίνωπιν ποντικήν, μεταβὰς ἀπὸ τῶν ξηρῶν ἐπὶ τὰ ὑγρά. σίνωπιν εἴρηκεν. ἀλλὰ διὰ τὴν ποντικὴν οὐκ ὢν ἐν ἐπιγνώσει ἐγένετο. Ἐπιβεβαιούμενος δὲ, ἐπήνεγκεν ὕδωρ θείου ἄθικτον. Τὸ ἀπὸ μόνου θείου θεῖον.

XIII. Διόσκορος. Καλῶς ἐπέλυσας, φιλόσοφε, ἀλλὰ πρόσεχε πῶς εἶπεν, ἐὰν ἀπολελυμένον τὸ δι' ἀσβέστου. Συνέσιος. Ὦ Διόσκορε, οὐ προσέχεις τὸν νοῦν. ἡ ἄσβεστος λευκή ἐστι, καὶ τὸ ἀπὸ ταύτης ὕδωρ, λευκόν ἐστι

porum ficcitatem, & ut hoc planum faceret, intulit *Alumen combustum*. Confidera, quanta fit viri fapientia, hoc enim dixit, ut prudentes intelligerent, quomodo ipfos docuerit, dicens, Alumen uftum? fortaffe vero, hoc etiam imperitis voluit perfuadere, ut autem & firmiora tibi effent, ftatim intulit, *Sulphur ignem non expertum*, hoc eft fulphur incombuftum, *totum*, id eft exficcatas fpecies infra, hoc eft corpora unum facta fulphur incombuftibile appellavit, & poftea infert, *Pyrites diffolutus*, nullum ex aliis indeterminate confirmans. Hoc verum eft, quod ficca funt ea, quæ permanent, & hæc diftinguens infert. *Sinopin ponticam* a ficcis ad humida tranfiens finopin dixit, ponticam tamen addens, quod nifi addidiffet, intelligi neutiquam potuiffet. Hoc autem confirmans intulit, *Sulphuris aquam atbiEton*. i. e. illibatam, a folo fulphure fulphur.

XIII D. Recte hoc, philofophe, enodafti, fed attende, quomodo dixit *per calcem vivam*. Sy. O Diofcore, non animum aduertis. Calx viva alba eft, & aqua ejusdem alba, & acuta, & fulphur fuffitum dealbat, declarationis gra-

 tia

tia igitur statim subdit: *Sulphuris fuliginem*, nonne hæc nobis patefaciens? D. certe bene dixisti, & deinceps sori citrinum, & vitriolum citrinum, & cinabrium. Sy. Sori, & calcanthum citrinum non nosti esse viridia? cum igitur tetigisset. Veneris æruginis ablationem, hoc est expurgationem, immo vero eam significaret, quæ totius est, ut a coloribus, hoc dixit, & rursus hoc confirmans in fine intulit: *Post ablationem rubiginis, quæ vocatur æruginis expurgatio, tunc injectis humidis fit firma citrinatio*, & vere viri ingenuitas hic ostensa est.

XIV. Vide enim quomodo statim conjunxit, cum distincta rerum explicatione usus esset, cum dixerit: *Quæ vero in liquoribus, hæc sunt: Crocus cilicius, Aristolochia, Flos cnici, flos anagallidis, quæ cyaneum fert florem.* Quid hoc amplius dicere, aut referre potuerat, ut nobis persuaderet, quam per anagallidis florem loqui? mirum enim mihi videtur, quod non solum anagallidis, sed etiam floris meminerit. Anagallidis siquidem nomen innuit nobis, ut aquam extraheremus, & ob florem horum animas, id est, spiritus educeremus. Quod si hæc non ita se habeant, nihil est

καὶ σύ ἢ τὸ θεῖον, θυμιάματον, λευκαίνει. Σαφηνείας οὖν χάριν εὐθέως ἐπήγαγε θείου αἰθάλην· οὐχὶ δῆλα ἡμῖν ταῦτα ποιῶν; Διόσκορος. Ναὶ, καλῶς εἴρηκας, καὶ μετὰ τοῦτο σῶρι ξανθὸν καὶ χάλκανθον ξανθὸν καὶ ἀμμωνιακὸν ἅλα. Συνέσιος. Τὸ σῶρι καὶ ἡ χαλκάνθη ξανθὰ πῶς οὐκ ἀγνοεῖς ὡς χλωρὰ εἴη; αἰνιττόμενος οὖν τὴν τοῦ ♀ ἐξίωσιν ἤτοι ἐξίχνευσιν, μᾶλλον δὲ τὸν τοῦ παντὸς, ἀπὸ χρωμάτων τοῦτο εἴρηκε καὶ πάλιν ἐπιβεβαιούμενος ἐπὶ τοῦ τέλους ἐπήγαγε. Μετὰ γὰρ τὴν ἀφαίρεσιν τοῦ ἰοῦ ἥτις καλεῖται ἐξίωσις, τότε ἐπιβολῆς τῶν ὑγρῶν γινομένης γίνεται βεβαία ξάνθωσις. Καὶ ὄντως ἡ ἀφθονία τοῦ ἀνδρὸς ἐνταῦθα ἀπεδείχθη.

XIV. Ὅρα πῶς εὐθέως συνῆψε τῷ διορισμῷ χρησάμενος [illegible] εἰπών. Τὰ δὲ ἐν ζωμοῖς [illegible] κρόκος κιλίκιος, ἀριστολοχία, κνίκου ἄνθος, ἀναγαλλίδος ἄνθος, τὸ κυάνεον ἄνθος ἔχουσα. τί πλέον τὸ εἶχεν εἰπεῖν, ἢ καθὰ λέγειν ἵνα πείσῃ ἡμῶν ταῖς καρδίαις, ἢ μὴ διὰ τὸ εἰπεῖν ἄνθος ἀναγαλλίδος; θαυμάσαι γάρ μοι οὐ μόνον ἀναγαλλίδα ἐμήνυσεν ἡμῖν τὸ ἀναγαγεῖν τὸ ὕδωρ. Διὰ γὰρ τοῦ ἄνθους, τὰς τούτων ψυχὰς ἀναγαγεῖν, τουτέστι τὰ πνεύματα. εἰ μὴ γὰρ ταῦτα οὕτως ἔχει, οὐδὲν ἐστι βέβαιον. καὶ μάτην δυστυχή-

σαιμι

σαντες οἱ τάλανες εἰς τὸ πέλαγος τοῦτο ὑποῤῥιπιζόμενοι πολλοῖς κόποις καὶ μογεροῖς ὑποπεσόντες ἀνόνητοι καθυστῶτες ἔσονται.

XV. Δ. Καὶ τί πάλιν ὁ ἄφθονος φιλόσοφος καὶ καλὸς διδάσκαλος ἐπήγαγε ῥᾶ ποντικόν; Σ. Βλέπε ἀφθονίαν ἀνδρός. ῥᾶ εἶπεν αὐτὸ καὶ ἵνα ἡμᾶς πείσῃ, εὐθέως ἐπήγαγε τὸ ποντικόν. Τίς γὰρ ἀνδρῶν φιλοσόφων οὐκ οἶδεν, ὅτι ὁ πόντος καθαίρεσις ἐστὶν ἐκ τῶν ποταμῶν πάντοθεν περικλυζόμενος; Δ. Ἀληθῶς, Συνέσιε, ἔφθασας καὶ εὔφρανάς μου τὴν ψυχὴν σήμερον. οὐκ ἔστι γὰρ μέτρια ταῦτα. τοῦτο δέ σε παρακαλῶ, ἵνα ἐπὶ πλέον με διδάξῃς, διὰ τί ἄνωθεν εἶπε χάλκανθον ξανθὸν, ἐνταῦθα δὲ ἀπεριορίστως μετὰ τοῦ κυανοῦ χαλκάνθου ἐπήγαγεν; Σ. ἀλλὰ ταῦτα ὦ Διόσκορε, τὰ ἄνθη μηνύουσι, χλωρὰ γὰρ ὑπάρχουσιν. Ἐπειδὴ οὖν τὸ ἀνερχόμενον ὕδωρ δεῖ τῆς πήξεως, εὐθέως ἐπήγαγε, κόμμι ἀκάνθης. εἶτα ἐπήγαγεν οὖρον ἄφθορον, καὶ ὕδωρ ἀσβέστου, καὶ ὕδωρ σποδοκράμβης καὶ ὕδωρ ἁλὸς ἀμμωνιακοῦ, καὶ ὕδωρ μολυβδοχάλκου καὶ ὕδωρ ἀρσενικοῦ καὶ χαλκάνθου. βλέπε πῶς ταῦτα πάντα λυτικὰ καὶ διαφορεῖν δυνάμενα προήνεγκε. Τοῦτο δῆλον, ὅτι διδάσκων ἡμᾶς τὴν ἀνάλυσιν τῶν σωμάτων.

firmi. Et frustra infelices jacturam facientes, & in hoc pelagus demersi multos, & ærumnosos labores subeuntes, nullum percipere fructum poterunt.

XV. D. Cur rursus etiam expers invidiæ philosophus, ac bonus magister subdidit, *Rha ponticum?* S. considera naturam viri invidia carentem. Rha ipsum dixit, & ut nobis persuaderet, intulit, Ponticum. Quis enim philosophorum non intelligit, quod pontus est defluxus a fluminibus undique circumclusus? D. Vere Synesie prævenisti, & hodie animum meum exhilarasti, non enim hæc sunt mediocria. Hoc igitur, precor, ut me præterea doceas; quam ob rem superius dixit chalcanthum citrinum? hic vero indefinite cum viridi chalcantho intulit. Sy. Sed hæc o Dioscore flores significant. Viridia enim sunt. Quoniam ergo aqua, quæ egreditur eget fixione, statim, adjecit, *Gummi spina*, postea subdit, *urinam incorruptam, & aquam calcis vivæ, & aquam cineris brassicæ, & aquam aluminis, & aquam molybdochalci*, i. e. plumbi æris, *& aquam arsenici, & aquam chalcanthi.* Vide quomodo omnia solvendi, & digerendi vim habentia prius intulit, hoc scilicet nos docens corporum solutionem.

XVI. D. Et recte dixisti, & quonam modo in fine dixit, *Canis lac?* Sy. Ut tibi ostenderet, quod ex communi omnia sumuntur. Vere Dioscore cogitasti. Attende vero quomodo dicit: *Hæc est materia auri conficiendi.* Quænam materia? quis ignorat omnia hæc esse fugacia, nec enim lac asininum, nec caninum potest cum igne luctari: quoniam lac asini si in aliquo loco per aliquot sufficientes dies reposueris, evanescet. Quid vero dictum illud est? *Hæc sunt, quæ materiam permutant*, hæc faciunt, ut res cum igne pugnent, cum ipsa fugacia sint? Quid item illud verbum videtur? *Præter hæc nihil est tutum*? ut infelices hæc vera esse sibi persuadeant. Sed denuo audi, quid ipse dixerit. Et infert, *si prudens fueris, & feceris, ut scriptum est*, perinde ac si dixisset, si sapias, ac recte, ut opus est, cogitaveris, *eris beatus*, & quid alibi dixit? *Vobis prudentibus inquam.* Oportet igitur nos mentem nostram exercere, nec committere, ut decipiamur, ut egestatis insanabilem morbum evitemus: ne ab ipsa opprimamur, neve in vanam egestatem incurrentes accepto damno miseri efficiamur, exercere igitur, & exacuere mentem debemus.

XVI. Δ. καὶ καλῶς εἴρηκας, [illegible] πῶς ἐπὶ τέλει εἴρηκε κυνὸς γάλα; Σ. ἵνα σοι δείξῃ ὅτι ἀπὸ τοῦ κοινοῦ τὸ πᾶν λαμβάνεται. Ὄντως ἐννοεῖς Διόσκορε, πρόσεχε δὲ πῶς λέγει. αὕτη ἡ ὕλη τῆς χρυσοποιΐας ἐστί. Ποία ὕλη; τίς οὐκ οἶδεν, ὅτι πάντα φευκτά [illegible] οὔτε γὰρ ὄνειον γάλα, οὔτε κυνὸς γάλα πυριμαχεῖν δύναται. Τὸ [illegible] ὄνειον γάλα ἐὰν ἀποθήσῃς [illegible] ἱκανὰς ἡμέρας, ἀφανίζεται. [illegible] καὶ τὸ εἰπεῖν· ταυτά εἰσι τὰ [illegible] λοῦντα τὴν ὕλην, ταῦτα καὶ [illegible] μαχα ποιεῖ, φευκτῶν αὐτῶν [illegible] Καὶ τὸ ἐκτὸς τούτων οὐδέν. ἐστιν [illegible] λές, ἵνα νομίσωσιν οἱ τάλανες [illegible] ἀληθῆ εἰσι ταῦτα. ἀλλὰ πάλιν [illegible] σον αὐτοῦ, τί εἶπεν, καὶ [illegible] ἧς νοήμων καὶ ποιήσῃς ὡς γ[illegible] ἀντὶ τοῦ ἐὰν ἧς σοφὸς καὶ [illegible] τὸν λογισμὸν ὡς δεῖ [illegible] μακάριος. Καὶ τί [illegible] τοῖς ἐχέφροσιν ὑμῖν λέγω [illegible] ὑμᾶς γυμνάζειν τὰς φρένας [illegible] μὴ ἀπατᾶσθαι, ἵνα καὶ τὴν [illegible] νόσον τῆς πενίας ἐκφύγωμεν, καὶ [illegible] νικηθῶμεν ὑπ' αὐτῆς, καὶ εἰς [illegible] πενίαν ἐμπεσόντες δυστυχ[illegible] νητοι καθεστότες. τὸ γυμν[illegible] τὰς φρένας ὀφείλομεν καὶ ὀξύν[illegible] τὸν νοῦν.

XVII.

Ι. Διὰ τί οὖν ἐπιφέρει τὸ ἐπι-
; οὐ διαλέγεται τὰ προλεγόμε-
ὶ τὰ ἀπὸ νοός. ἀλλὰ πάλιν λέ-
οτὲ μὲν ☉ διὰ τὸν χρυσοκό-
ποτὲ δὲ ☽ ☾ διὰ τὸν ☉· ποτὲ
ὶ τὸν ☉, ποτὲ δὲ ♄ ἢ ♃ διὰ τὸν
ὶχαλκον. ἰδοὺ αὐτὸς ἐπὶ τὰς
ς, μὴ οὖν εἰς βάραθρον ἐμπέ-
[illegible]ς ἀγνοίας τῶν σημαι
[illegible]. Πολλὴ γὰρ ὑπάρ-
[illegible] ἡ σοφία, μετὰ γὰρ τὸ
[illegible], αὕτη ἡ ὕλη τῆς χρυσο-
[illegible]. Ἐπιφέρει λέγων, φέ-
ιαθεξῆς καὶ τὸν τῆς ☾ ποιὰς
ἀφθόνως ἐξείπωμεν. ἵνα
οὖν ὅτι δύο ἐργασίαι εἰσὶν, ὅτι
ποιὰ πρὸ πάντων προτετί-
ι προτετέρηκε, καὶ χωρὶς αὐτῆς
[illegible]ται.

ΙΙ. Ἄκουσον αὐτοῦ πάλιν ἐν-
λέγοντος. ἡ ☽ ἡ ἀπὸ ἀρ-
ἢ χαλκάνθου ἢ ψιμμυθίου ἢ
ίας ἢ στίμμεος ἰταλικοῦ. καὶ
ὶ οὖν ἐν τῇ χρυσοποιΐᾳ. ☽ ἡ
ς ἀμωνιακοῦ. Ἐνταῦθα λέ-
ἡ ἀπὸ ἀρσενικοῦ ἢ ψιμυθίου,
ξῆς. Δ. Καὶ πῶς ἐνδέχεται
υθίου γενέσθαι; Σ. ἀλλ' οὐκ
μυθίου ☽ εἶπεν ἵνα λάβωμεν,
ν λεύκωσιν τῶν σωμάτων ἢ

XVII. Quam ob rem vero subdit, *injectionem*? non ob id dicit, quæ prius relata sunt, sed animi sensus explicat. Cæterum rursus dicit, aliquando quidem *solem per chrysocorallum*, aliquando vero *lunam per solem*; aliquando vero *venerem per solem*. Aliquando *Saturnum*, vel *Jovem per molybdochalcum*. Ecce ipse nos ad artis gradus extulit. Caveamus igitur, ne vane ambulantes in foveam ignoratione significationum, quæ sunt apud ipsum, incidamus. Magna enim viro inest sapientia. Nam postquam ipse ait, *Ipsa auri conficiendi materia dicta sit*, infert dicens; *Age igitur deinceps etiam argenti conficiendi rationem plane doceamus*, ut nobis ostenderet duas esse operationes. Quoniam, & argenti conficiendi ratio omnibus prælata est, & antecellit; & sine ipsa nihil fiet.

XVIII. Audi ipsum hic rursus dicentem, *Mercurius ab arsenico, vel chalcantho, vel cerussa, vel magnesia, vel stimmi Italico.* Et superius in auri conficiendi ratione dixit. *Mercurius a cinabrio*, hic vero ait: *Mercurius ab arsenico, vel cerussa*, & reliqua D. Et quomodo potest de cerussa Mercurius fieri? Sy. Sed non dixit, ut nos Mercurium a cerussa sumeremus, sed corporum dealbationem, hoc est, conversionem tangens, hoc dixit. Hic enim

cuncta

cuncta alba retulit. Ibi vero citrina: ut recte nos intelligeremus; vide quomodo appellavit corpus magnesiæ chrysocollam. Hic vero corpus magnesiæ tantum, vel stimmi Italici. Et hæc nobis breviter dicta sufficiant Exercere prius mentem decet, ut naturæ operationes dignoscamus in rebus, quibus Deo favente studemus: oportet igitur nosse prius rerum species liquefacere & conflationibus consimiles in unum colorem convertere, & duos Mercurios in argentum vivum redigere, & ad putrefactionem separare. Sed ope divina commentandi finem faciam.

τὴν ἀνάκαμψιν αἰνιττόμενος εἴρηκεν. ἐνταῦθα γὰρ λευκὰ πάντα εἶπεν. ἐκεῖ δὲ τὰ ξανθὰ, ἵνα νοήσωμεν, ὅρα πῶς εἶπε σῶμα μαγνησίας χρυσοκόραλον, ἐνταῦθα δὲ σῶμα μαγνησίας μόνον, ἢ στίμμεως ἰταλικοῦ. ταῦτα μὲν πρὸς βραχύ τι αὐτάρκως ἡμῖν εἰρήσθω. προγυμνάζεσθαι δὲ τὸν νοῦν χρὴ, ἵνα διαγνώσκωμεν τὰς τῆς φύσεως ἐνεργείας περὶ τῶν σπουδαζομένων τῇ τοῦ Θεοῦ συνεργείᾳ. χρὴ δὲ ἡμᾶς γινώσκειν ταριχεύεσθαι τὰ εἴδη πρῶτον καὶ ἐν ταῖς χώνευσιν ὁμόχροα ἀποτελεῖσθαι εἰς ἓν χρῶμα, καὶ τὰ μὲν δύο ☾☾ ὑδραργυρίζοντα, καὶ εἰς σῆψιν ἀποχωρίζοντα. Θεοῦ βοηθοῦντος, καὶ τὸ πᾶν τοῦ λόγου τελέσαι.

CAPUT XXIII.

De EUNOMIO & aliis Qvarti Seculi Hæreticis.

De Eunomio 1. *Scriptores veteres qui ejus hæresin confutarunt.* 2. *Eunomii scripta.* 3. *Alii Eunomii.* 4. *Libellus fidei Theodosio Imp. oblatus.* 5. *Apologia nunc primum edita integra Græce & Latine.* 6. *De hæreticis seculi quarti, Artio,* 7. *Photino,* 8. *Aëtio.* 9. *aliisque.* 10.

I.

Eunomius in Dacora a) Cappadociæ vico natus, a Baronio S. Basilium b) secuto præter rem Galata appellatur:

a) Sozom. VII. 17. cum quo non pugnat Nyssenus, Oltiserium (in quo Dacorensis agri) patriam Nysseni prodens.

b) Ex Basilio in Eunom. lib. I. p. 2. Baronius ad A. C. 360. n. 35. Sed videndus Nyssenus in Eunom. lib. I. pag. 307. seq. & qui ex recentioribus de Eunomio impri-

ὑπογραφεὺς sive notarius, discipulus & defensor fuit Aëtii Ariani, Magistro etiam subtilior, * & in hæresi prodenda audacior, auctor sectæ *Anomœorum*. c) Ex Diacono Antiocheno factus A. C. 360. Episcopus Cyzici, ** hæretica, quam primum dissimulabat doctrina sua graves in Ecclesia turbas dedit, unde Constantii Imp. jussu eodem anno depositus & in exilium missus est. A Valente propemodum ultimo supplicio affectus fuisset, quod in ipsius agris Procopius Tyrannus d) A. 365. delituerat: sed & hic Imperator novo eum exilio in Mauritaniam afficere satis habuit, unde deinde revocatum non diu post Theodosius senior iterum relegavit; e) a quo venia denique impetrata ipsi est ad patrios Dacoræ agros revertendi, in quibus obiit ante A. C. 396. Plura de Eunomio Philostorgius Eunomianus, qui viginti annos natus Eunomium A. 361. CPoli versantem vidit f) & præter illa quæ in Historia Ecclesiastica de illo tradit, non diffitetur etiam singulari scripto se Eunomii persecutum g) laudes, ἐγκώμιον ἀνατάξασθαι. III. 21. sed quod ætatem haud tulit.

Ii II. Scri-

imprimis videndi Tillemontius Tom. 6. memor. Eccles. pag. 501. seq. edit. Paris. & Samuel Basnage ad A. C. 360. n. 14.

* Confer Nyssenum lib. 1. contra Eunom p. 294. Casp. Sagittarium introduct. in Hist. Eccles pag. 946. qui plura ibi de Eunomio ejusque hæresi, quemadmodum & D. Balthasar Bebelius Sec. IV. Tom. 2. pag. 1285. seq. Jac. Gothofredus ad Philostorg. &c.

c) *Anomœi* dici notum est a dogmate, quod Filium non modo æqualem ut cæteri Ariani, sed etiam similem & ὅμοιον DEO Patri negarent. Nonnulli tamen Veteres ad Nomen Eunomii alludentes velut ἀνόμους interpretantur, ut in Veteri Codice Canonum quem ad calcem operum Leonis Magni edidit Paschasius Quesnellus cap. 58. *anathematizari omnem hæresin, speciatim autem Eunomianorum, qui Latine* sine lege *dicuntur*.

** Eleusii in Episcopatu Cyziceno successor. Nyssenus 1. contra Eunom. p. 308. sq. Niceph. IX. 46. XI. 5.

d) Philostorg. IX 5. Tillemont. Tom. 6. Tom. 6. memor. p. 509. qui de Procopio illo accurate Histor. Imperator. Tom 5. pag. 132. sqq.

e) Sozom. VII. 17. Nicephorus XII. 29. Hist.

f) Philostorg. X. 6.

g) Ipsam Historiam Ecclesiasticam Philostorgii haud fere aliud quam Eunomii encomium censeri debere, recte notat Guil. Cavens. Vide inprimis lib. X. c. 6.

II. Scriptores veteres de Eunomio, & contra Eunomii hæresin.

Illis, qui interciderunt, additus asteriscus.

* Andronicianus, cujus libros breves duos adversus Eunomianos memorat Photius Cod. 45.

* Apollinaris, quem inter eos qui Eunomium confutarunt primo loco ponit Hieronymus c. 120. de Scriptor. Eccles. Meminit & Philostorgius VIII. 12.

S. Athanasius dialogo 2. de Trinitate, ubi refutat Aëtii Epistolam scholiis Eunomii illustratam.

Basilius Magnus Epist. 168. & in libris contra Eunomium. Vide supra pag. 78. seq.

* Didymus Cæsareensis Eunomium confutavit teste Hieron. c. 120 de scriptoribus Ecclesiasticis.

S. Epiphanius hæresi 76. Jo. Damascenus hæresi 76. & Harmenopulus hæresi 13. qui confirmat quod traditur a Joanne Zonara scholiis ad Canonem in Deiparam, apud Cotelerium III. monument. Ecclesiæ Græcæ, pag. 466. Eunomium quæ de suppliciis impiorum æternis sacra habet pagina, πρὸς ἀπειλὴν εἰρῆσθαι πλάσματι μόνῳ *tantum ad comminationem sola* [illegible] pronunciasse.

* Gelasius Episcopus Cæsareensis in Palæstina Episcopus, cujus librum adversus Anomæos memorat Photius Cod 88. 89. & 102.

Gregorius Nazianzenus inter eos qui Eunomio responderunt laudatur ab Hieronymo, respiciente quinque λόγους ejus θεολογικοὺς adversus Eunomianos & Macedonianos, inter Orationes Nazianzeni XXXIII - XXXVII.

Gregorius Nyssenus. Vide supra, pag. 151. seq. & 160. Idem etiam libro de anima perstringit Eunomium quod carnem cum sensibus solum a λόγῳ assumtam docuit, de quo ejus errore Gennadius c. 2 de Ecclesiæ dogmatibus. Itaque quod in Eunomii expositione fidei legitur ἀναλαβόντα τὸν ἐκ ψυχῆς καὶ σώματος ἄνθρωπον, intellectum ab eo secundum Apollinaris hæresin, ut per ψυχὴν non mentem sed inferiorem modo animam sensibus constantem acceperit.

Joan-

Joannes Chrysostomus in homiliis de incomprehensibili DEI natura. Incipiunt: Τί τοῦτο ὁ ποιμήν. Et sexta: μίαν ὑμῖν διελέχθην. Hoc enim inprimis datum vitio est Eunomio, quod ita de DEo etiam adversus perspicua S. Scripturæ dicta disseruit, ac si illius Naturam perspectissimam & ad unguem notam haberet. Vide S. Basilii Epist. 168. & Theodorit. lib. IV. hæret. fab. cap. 3. S. Hieronymus in XII. Matthæi: *Erubescat Eunomius tantam sibi notitiam Patris & Filii, quantam alterutrum inter se habeant, vendicans.* Verba Eunomii apud Socratem IV. 7. ὁ Θεὸς περὶ τῆς ἑαυτοῦ οὐσίας οὐδὲν πλέον ἡμῶν ἐπίσταται. &c.

Historiæ Ecclesiasticæ scriptores Socrates, Sozomenus, Theodoritus, *Rufinus*, Nicephorus. Nec non qui Annales & Chronica condidere Cedrenus, Zonaras &c.

Nicetas Choniates libro V. thesauri Orthodoxæ fidei.

Philastrius de hæresibus cap. 68. *Augustinus* & *auctor Prædestinati* hæresi 54. *Honorius* hæresi 56. qui Eunomium Dialecticum appellat.

* Sophronius (ille ut suspicor S. Hieronymi amicus) pro Basilio contra Eunomium, laudatus Photio Cod. 5. & 138. Bibliothecæ.

Theodoritus lib. IV. hæreticarum fabularum cap. 3. qui inter alia Eunomianis tribuit quod & ipsi cum Marcione duorerum principia malum & bonum statuerint, & inferiores partes a malo principio ortas & hinc non totum baptizandum esse hominem docuerint. Cui congruit quod S. Ambrosius Eunomianos jungit Marcion, lib. 1. de officiis c. 2, ad quem locum conferendæ notæ Monachor. Benedictinor. Tom. 2. pag. 31.

* Theodorus Antiochenus Mopsvestiæ Episcopus, cujus libros XXV. pro Basilio contra Eunomium memorat Photius Cod. 4. & Cod. 138. & 177. pag. 207. & ante eum Theodoritus loco jam laudato.

Timotheus presbyter de receptione hæreticorum, apud Cotelerium III. monument. Ecclesiæ Græcæ pag. 383. seq.

III. Eunomii Scripta.

Plurima contra fidem nostram scripsisse, & disputandi leges suis dedisse sectatoribus notat Rufinus lib. 1. Hist. Eccles. cap. 25. atque

que illa tanti facta ab Eunomianis, *ut majoris autoritatis arbitrarentur quam Evangelia, & in ipsis crederent lumen esse Veritatis*, traditum Hieronymo adversus Vigilantium: vicissim Imperatores edictis publicis libros ejus (nuper defuncti) jussisse aboleri constat non modo ex Philostorgii XI. 5. Sed etiam ex lege Arcadii data A. C. 398. lib. XVI. 34. Cod. Theodos. Tom. 6. pag. 152. *Codices sane eorum* (Eunomianorum) *scelerum omnium doctrinam ac materiam continentes, summa sagacitate mox quæri ac prodi exerta auctoritate mandamus, sub aspectibus eorum judicantium incendio mox cremandos. Ex quibus si qui forte aliquid qualibet occasione vel fraude occultasse, nec prodidisse convincitur, sciat se velut noxiorum codicum, & maleficii crimine conscriptorum, retentorem capite esse plectendum.* Et jam S. Basilius lib. 1. contra Eunom. pag. 5. ridet Eunomii superbiam, quod speraret libros suos ætatem laturos. ὢ τῆς ἀλαζονείας, τὸ καὶ ὕστερον οἴεσθαι αὐτῷ διαρκέσειν τὸν λόγον, καὶ ἀθάνατον εἰς τὸν ἐπιόντα χρόνον τὴν μνήμην αὐτοῦ φυλαχθήσεσθαι. Ac certe pauca quædam servari contigit & illorum ipsorum qui eum confutarunt studio, cæteris omnibus longa nocte sepultis ac deperditis. Scripserat autem:

1. *Commentarium in Epistolam ad Romanos*, tomis septem, in quibus verbositatem rerum inanem perstringit Socrates IV. 7. πολύχους δὲ τὴν λέξιν καὶ τὰ αὐτὰ περιστρέφων ἀεὶ καὶ μὴ δυνάμενος ἐφικνεῖσθαι τοῦ προτεθέντος σκοποῦ, ὡς δεικνύουσιν αὐτοῦ οἱ ἑπτὰ τόμοι οὓς ἐματαιοπόνησεν εἰς τὴν πρὸς Ῥωμαίους τοῦ Ἀποστόλου Ἐπιστολήν. Πολλοὺς γὰρ λόγους εἰς αὐτὴν ἀναλώσας, τὸν Ἐπιστολῆς τὸν σκοπὸν λαβεῖν οὐκ ἠδυνήθη. Idem ex Socrate repetit Hist. tripartita VII. 19. & Svidas in Εὐνόμιος. Addit vero Socrates idem de aliis ejus scriptis posse affirmari, ἐφάμιλλοι δὲ αὐτοῦ καὶ οἱ ἄλλοι οἱ φερόμενοι λόγοι τυγχάνουσιν, ὧν ὁ βουλόμενος πεῖραν λαβεῖν, εὑρήσει ἐν πολυλεξίᾳ τὴν τῶν νοημάτων εὐτέλειαν.

2. *Epistolas*, quas cæteris Eunomii scriptis præfert Philostorgius X. 6., & ab eo prælatas notavit Nicephorus XII. 29. Meminit Epistolarum ejus etiam Photius Codice CXXXVIII. ad quadraginta ex illis legisse se testatus, sed non ita præclare de illis judicat. Ἀνεγνώσθησαν δὲ καὶ ἐπιστολαὶ αὐτοῦ πρὸς διαφόρους, μέχρι τεσσαράκοντα, ἀλλὰ καὶ ἐν ταύταις τὸ αὐτὸ τῶν λόγων εἶδος λεπτουργόν, παντελῶς τοῦ τῶν ἐπιστολῶν χαρακτῆρος οὐδὲ τοὺς νόμους ἀκοῦσαι, μήτιγε τριβεὶς ἐν αὐτοῖς εἰς τὸ στηλιτευθῆναι διέπεσεν.

3. Ex-

3. Ἔκθεσιν πίστεως, *Fidei libellum* Theodosio Imp. oblatum CPoli A. C. 383. cum Episcopos plures * ad se vocasset, & confessiones eorum exhiberi sibi fecisset, ut narrant Socrates V. 10. & Sozomenus VII. 12. Hunc libellum in Codice Bavarico & Liveneji subjectum, in MS. Florentino autem, unde Emericus Bigotius descripsit, præfixum libris Nysseni contra Eunomium publicavit Valesius in notis ad laudatum Socratis locum, & post eum Baluzius in nova collectione Concilior. Tom. 1. pag. 89. Quoniam vero brevis est, ut cum Apologetico quem infra primus profero, possit conferri, eam hic integram exhibui. *Nec inutile fuerit*, inquit Valesius, *eam hic apponere. Etsi enim totam Eunomii impietatem complectitur, quædam tamen habet minime spernenda.*

Εὐνομίου ἔκθεσις.

I. Τοῦ Θεοῦ καὶ Σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, κατὰ δικαίαν κρίσιν φήσαντος ὁμολογεῖν ἔμπροσθεν τοῦ Θεοῦ καὶ Πατρὸς τοὺς ὁμολογοῦντας αὐτὸν ἔμπροσθεν τῶν ἀνθρώπων, καὶ ἀρνεῖσθαι τοὺς ἀρνουμένους αὐτόν, καὶ τῆς ἀποστολικῆς διδασκαλίας προτρεπούσης ἡμᾶς, ἑτοίμους εἶναι πρὸς ἀπολογίαν παντὶ τῷ ἐπερωτῶντι λόγον. καὶ τῶν βασιλικῶν προσταγμάτων ταύτην ἐπιζητούντων τὴν ὁμολογίαν, προθύμως ὁμολογοῦμεν, ἃ φρονοῦμεν, καὶ ὅτι πιστεύομεν εἰς τὸν ἕνα καὶ μόνον ἀληθινὸν Θεὸν κατὰ τὴν αὐτοῦ διδασκαλίαν, οὐκ ἐψευσμένῃ φωνῇ τιμῶντες· Ἐστὶ γὰρ ἀψευδής. ἀλλ' ὄντως ὄντα φύσει τε καὶ δόξῃ Θεὸν ἕνα.

Fides exposita ab Eunomio.

I. Cum DEus ac Servator noster JEsus CHristus justissima sententia dixerit, a) confessurum se coram Deo Patre, eos, qui ipsum confiterentur coram hominibus, & negaturum eos, qui ipsum negarent: cumque Apostolica doctrina b) hortetur nos, ut prompti paratique simus ad reddendam rationem cuilibet eam poscenti: cum denique Imperialia præcepta c) hanc confessionem requirant, alacri animo confitemur ea, quæ sentimus, & quod credimus in unum ac solum verum Deum, d) juxta ipsius doctrinam, neutiquam falsa voce eum honorantes. Est enim expers mendacii. Quippe qui & natura & gloria revera est unus Deus; sine

* Confer Nyssenum lib. 2. contra Eunom. T. 2. p. 7. seq. Clariss. Boivini notas ad Nicephori Gregoræ Historiam pag 793. Tillemont. T. 6. memor. p. 623. seq.

a) Math. X. 32. b) 1. Petr. III. 15. c) Theodosii M. Imp. d) Joh. XVII. 3.

principio, ſemper & indeſinenter ſolus: ſubſtantia ſecundum quam unus eſt nequaquam diviſus, aut partitus in plures: aut alius atque alius ſubinde exiſtens, aut ab eo, quod eſt recedens: Nec ex una ſubſtantia in tres hypoſtaſes figuratus. Omnino enim & ſemel unus eſt, uno ſemper atque eodem modo permanens ſolus: nullum habens ſocium Divinitatis, nullum gloriæ participem, nullum conſortem potentiæ, nullum regni aſſeſſorem. Unus enim eſt ac ſolus DEus omnipotens, DEus Deorum, Rex Regum, & Dominus Dominantium: altiſſimus ſuper omnem terram: altiſſimus in cœlis: altisſimus in altisſimis ac cœleſtibus: verus in exiſtendo id, quod eſt & manet ſemper: verus in operibus, verus in ſermonibus: principium omnis ſubjectionis, poteſtatis, Imperii. Superior converſione, & expers mutationis, utpote illibatus. Propriam ſubſtantiam non partiens in generando: nec idem generans & generatus, aut idem * Pater exiſtens & Filius. Eſt enim incorruptus. In faciendo nequaquam indigens materia, aut membris, aut naturalibus inſtrumentis. Nulla enim re opus habet,

* Ut Sabellio viſum,

ἀνάρχως, ἀϊδίως, ἀτελευτήτως μόνον. οὐ τὴν οὐσίαν καθ' ἥν ἐστιν εἷς, χωριζόμενον ἢ μεριζόμενον εἰς πλείους· ἢ ἄλλοτε ἄλλον γινόμενον, ἢ τῶν εἶναι ἐξ[illegible] μεθιστάμενον. οὔτε ἐκ μιᾶς οὐσίας εἰς ὑποστάσεις τρεῖς σχηματιζόμενος· πάντη γὰρ καθάπαξ ἐστὶν εἷς, καὶ κατὰ τὰ αὐτά τε καὶ ὡσαύτως διαμένων μόνος· οὐ κοινωνὸν ἔχων τῆς θεότητος, οὐ μεριστὴν τῆς δόξης, οὐ σύγκληρον τῆς ἐξουσίας, οὐ σύνθρονον τῆς βασιλείας· εἷς γάρ ἐστι καὶ μόνος Θεὸς παντοκράτωρ, Θεὸς Θεῶν, βασιλεὺς τῶν βασιλευόντων, καὶ κύριος τῶν κυριευόντων· ὕψιστος ἐπὶ πᾶσαν τὴν γῆν, ὕψιστος ἐν οὐρανοῖς, ὕψιστος ἐν ὑψίστοις, τοῖς ἐπουρανίοις. ἀληθινὸς ἐν τῷ εἶναι ὅ ἐστιν ἀεὶ καὶ διαμένει· ἀληθινὸς ἐν ἔργοις, ἀληθινὸς ἐν λόγοις· ἀρχὴ ἁπάσης ὑποταγῆς, ἐξουσίας, βασιλείας· ἀνώτερος τροπῆς, καὶ μεταβολῆς ἐλεύθερος, ὡς ἀκήρατος· οὐκ ἐν τῷ γεννᾶν τὴν ἰδίαν οὐσίαν μερίζων, καὶ ὁ αὐτὸς γεννῶν καὶ γεννώμενος, ἢ ὁ αὐτὸς πατὴρ γινόμενος καὶ υἱός. ἐστὶ γὰρ ἄφθαρτος· οὐκ ἐν τῷ ποιεῖν ἡμερῶν ἢ φυσικῶν ὀργάνων προσδεόμενος. ἐστὶ γὰρ πάντων ἀπροσδεής.

II. Cre-

II. Πιστεύομεν καὶ εἰς τὸν τοῦ Θεοῦ υἱὸν, τὸν μονογενῆ Θεὸν, τὸν πρωτότοκον πάσης κτίσεως, χριστὸν ἀληθινὸν Θεὸν, οὐκ ἀγέννητον. οὐκ ἄνευ πρὸ τοῦ εἶναι γεννήσεως ὀνομαζόμενον υἱὸν, πρὸ πάσης κτίσεως γενόμενον· οὐκ ἄκτιστον. ἀρχὴν ὁδῶν ἔργων τοῦ Θεοῦ, καὶ ἐν ἀρχῇ ὄντα λόγον· οὐκ ἄναρχον. σοφίαν ζῶσαν, ἀλήθειαν ἐνεργοῦσαν, δύναμιν ὑφεστῶσαν, ζωὴν γεννητήν. ὡς υἱὸν Θεοῦ ζωογονοῦντα τοὺς ζῶντας· καὶ ζωοποιοῦντα τοὺς νεκρούς· φῶς ἀληθινὸν, φωτίζον πάντα ἄνθρωπον εἰσερχόμενον εἰς τὸν κόσμον· ἀγαθὸν καὶ χορηγὸν ἀγαθῶν. ὡς ἀγαθότητι καὶ δυνάμει γεννηθέντα τοῦ πατρός. οὐχὶ τῷ μερίσασθαι συμμερισάμενον τὴν ἀξίαν, οὐκ ἄλλῳ τινὶ τὴν πατρικὴν οὐσίαν, οὐ τὴν βασιλείαν. ἀλλὰ γενόμενον ἐκ γεννήσεως ἔνδοξον, καὶ τῆς δόξης κύριον. καὶ λαβόντα παρὰ τοῦ Πατρὸς τὴν δόξαν, οὐ τῆς ἐκείνου μεταλαβόντα δόξης· ἀμετάδοτος γὰρ ἡ δόξα τοῦ παντοκράτορος, καθὼς εἶπε, τὴν δόξαν μου ἑτέρῳ οὐ δώσω.

II. Credimus etiam in Filium Dei, unigenitum Deum, primogenitum omnis creaturæ, d) Christum verum Deum, non ingenitum; non antequam esset, sine generatione Filium nominatum e) genitum ante omnem creaturam, non increatum: principium viarum Dei f) ad opera, & in principio existentem sermonem, g) non expertem principii: sapientiam viventem, veritatem operantem, virtutem subsistentem, vitam genitam. Qui, utpote Filius Dei, vivos vivificat, & suscitat mortuos. Lucem veram, quæ illuminat omnem hominem venientem in mundum h) Bonum, & suppeditatorem bonorum: quippe qui bonitate ac virtute Patris est genitus. Qui neque cum eo, qui ipsi imperitus est dignitatem, neque cum ullo alio paternam substantiam aut regnum participavit. Sed qui ex generatione factus est gloriosus & Dominus gloriæ. Qui a Patre accepit gloriam, non autem participavit gloriam Patris. Nam gloria Omnipotentis est incommunicabilis, sicut ipse

d) Coloss. I. 15.

e) contra Pauli Samosateni, Marcelli Ancyrani & fortasse Photini sententiam. Vide quæ ad Philastrii hæresin 123.

f) Prov. VIII. 22. g) Joh. I. 1. h) Joh. I. 9.

ipse dixit: i) *gloriam meam alteri non dabo*: Qui a Patre glorificatus est ante sæcula. k) Qui glorificatur a Patre per sæcula, & per universam rationalem & creatam substantiam. Quem stipat universa cœlestis militia. Est enim Dominus & Rex gloriæ, l) utpote Dei Filius ac DEus: opifex mortalium atque immortalium: opifex spirituum & universæ carnis. Omnia enim per ipsum facta sunt, & sine ipso factum est nihil: m) Rex & Dominus vitæ omnis ac spiritus eorum, quæ per ipsum facta sunt. Omnia enim ei tradita sunt a Patre, n) juxta sanctissimam ejus vocem, & omnia dedit Pater in manu ejus. Obediens ad opificium & creationem omnium rerum. Obediens ad omnem administrationem. Qui non ex obedientia accepit, ut esset Filius aut DEus. Sed ex eo, quod Filius est, & quod unicus genitus est, factus est Deus. Obediens in operibus, obediens in verbis. Mediator in sententiis, mediator in legibus. Hunc Filium DEi & unigenitum DEum agnoscimus. Solum similem o)

δεδοξασμένον ὑπὸ τοῦ Πατρὸς πρὸ τῶν αἰώνων· δεδοξασμένον ὑπὸ τοῦ πατρὸς δι' αἰῶνος, καὶ πάσης λογικῆς καὶ γενητῆς οὐσίας· δορυφορούμενον ὑπὸ πάσης ἐπουρανίου στρατιᾶς· κύριος γάρ ἐστι καὶ βασιλεὺς τῆς δόξης, ὡς υἱὸς Θεοῦ καὶ Θεός. δημιουργὸς ἀθανάτων καὶ θνητῶν, δημιουργὸς τῶν πνευμάτων καὶ πάσης σαρκός. πάντα γὰρ δι' αὐτοῦ ἐγένετο, καὶ χωρὶς αὐτοῦ ἐγένετο οὐδέν· βασιλεὺς καὶ κύριος πάσης ζωῆς καὶ πνοῆς τῶν δι' αὐτοῦ γενομένων· πάντα γὰρ αὐτῷ παρεδόθη παρὰ τοῦ πατρὸς, κατὰ τὴν ἁγίαν αὐτοῦ φωνὴν, καὶ πάντα δέδωκεν ὁ πατὴρ ἐν τῇ χειρὶ αὐτοῦ ὑπήκοος πρὸς τὴν τῶν ὄντων δημιουργίαν καὶ γένεσιν. ὑπήκοος πρὸς πᾶσαν διοίκησιν· οὐκ ἐκ τοῦ ὑπακοῦσαι προσλαβὼν τὸ εἶναι υἱὸς ἢ Θεός· ἀλλ' ἐκ τοῦ υἱὸς εἶναι καὶ γεννηθῆναι μονογενὴς Θεὸς γενόμενος. ὑπήκοος ἐν ἔργοις ὑπήκοος ἐν λόγοις· μεσίτης ἐν δόγμασι. μεσίτης ἐν νόμοις· τοῦτον ἴσμεν υἱὸν τοῦ Θεοῦ καὶ μονογενῆ Θεόν. τοῦτον ὅμοιον τῷ γεννήσαντι μόνον κατ' ἐξαί-

i) Esaiæ XLII. 8. At bene Chrysost. in Matth. XXI. 23. editus a Cotelerio 3. Monument. Ecclesiæ Græc. p. 150. *Filius alter non est, ego enim & Pater unum sumus* Joh. X. 30. Et, *cum venerit Filius hominis in gloria Patris sui.* Marc. VIII. 38.

k) Joh. XVII. 5. l) Psal. XXIV. 7. 8. 10. m) Joh. I. 2.

n) Matth. XXVIII. 18. o) Ab hac doctrina, Anomœorum nomen, quod similitudinem Naturæ inficiabantur, solam similitudinem operationis admittebant.

cipuam similitudi-
am significationem:
a Patri. Neque enim
es. Non ut Filium
cum non sint duo
ut ingenitum inge-
nim ingenitus est,
omnipotens;& unus
nitus scilicet. Sed
lium Patri: quippe
it & sigillum p)
ionis ac virtutis Pa-
m omnium operum
& consiliorum Pa-
onfitemur unum es-
terram inundarunt,
omitas igne exussit.
s supplicio affecit.
t juxta mandatum
Qui tempore Pro-
utus est ad priscos,
s, qui parere recu-
Qui omnem judi-
em accepit. Pater
cat quenquam, sed
m dedit Filio. r)
diebus factus est hi
ex muliere. s)
no ad liberationem
neris nostri. Qui
anima t). con-
corpore assumpsit.
Qui

) Galat. IV. 4.

ipſe dixit: i) *gloriam meam alteri non dabo*: Qui a Patre glorificatus eſt ante ſæcula. k) Qui glorificatur a Patre per ſæcula, & per univerſam rationalem & creatam ſubſtantiam. Quem ſtipat univerſa cœleſtis militia. Eſt enim Dominus & Rex gloriæ, l) utpote Dei Filius ac DEus: opifex mortalium atque immortalium: opifex ſpirituum & univerſæ carnis. Omnia enim per ipſum facta ſunt, & ſine ipſo factum eſt nihil: m) Rex & Dominus vitæ omnis ac ſpiritus eorum, quæ per ipſum facta ſunt. Omnia enim ei tradita ſunt a Patre, n) juxta ſanctiſſimam ejus vocem, & omnia dedit Pater in manu ejus. Obediens ad opificium & creationem omnium rerum. Obediens ad omnem adminiſtrationem. Qui non ex obedientia accepit, ut eſſet Filius aut DEus. Sed ex eo, quod Filius eſt, & quod unicus genitus eſt, factus eſt Deus. Obediens in operibus, obediens in verbis. Mediator in ſententiis, mediator in legibus. Hunc Filium DEi & unigenitum DEum agnoſcimus. Solum ſimilem o)

δεδοξασμένον ὑπὸ τοῦ Πατρὸς πρ
αἰώνων· δεδοξασμένον ὑπὸ τοῦ π
δι' αἰῶνος, καὶ πάσης λογικ
γενητῆς οὐσίας· δορυφορούμεν
πάσης ἐπουρανίου στρατιᾶς· κύρι
ἐστι καὶ βασιλεὺς τῆς δόξης,
Θεοῦ καὶ Θεός. δημιουργὸς ἀθα
καὶ θνητῶν, δημιουργὸς τῶν πν
των καὶ πάσης σαρκός. πάν
δι' αὐτοῦ ἐγένετο, καὶ χωρὶς αὐ
νετο οὐδέν· βασιλεὺς καὶ
πάσης ζωῆς καὶ πνοῆς τῶν δ
τοῦ γενομένων· πάντα γὰρ
παρεδόθη παρὰ τοῦ πατρὸς,
τὴν ἁγίαν αὐτοῦ φωνὴν, καὶ
δέδωκεν ὁ πατὴρ ἐν τῇ χειρὶ.
ὑπήκοος πρὸς τὴν τῶν ὄντων
γίαν καὶ γένεσιν, ὑπήκοος
σαν. διοίκησιν· οὐκ ἐκ
προσλαβὼν τὸ εἶναι υἱὸς ἢ Θεὸ
ἐκ τοῦ υἱὸς εἶναι καὶ γεννηθῆναι μον
Θεὸς γενόμενος. ὑπήκοος
ὑπήκοος ἐν λόγοις· μεσίτης ἐν
μασι. μεσίτης ἐν νόμοις· τοῦτον
υἱὸν τοῦ Θεοῦ καὶ μονογενῆ Θεὸν,
τον ὅμοιον τῷ γεννήσαντι μόνον

i) Eſaiæ XLII.8. At bene Chryſoſt. in Matth. XXI.23. editus a Cotelerio 3. Mon[...] Eccleſiæ Græc. p. 150. *Filius alter non eſt, ego enim & Pater unum ſumus* Jo[...] 30 Et, *cum venerit Filius hominis in gloria Patris ſui.* Marc. VIII. 38.

k) Joh. XVII. 5. l) Pſal. XXIV. 7. 8. 10. m) Joh. I. 2.

n) Matth. XXVIII. 18. o) Ab hac doctrina, Anomœorum nomen, quod ſimi[...] dinem Naturæ inficiabantur, ſolam ſimilitudinem operationis admittebant.

ἴσου ὁμοιότητα καὶ τὴν ἰδιάζου-
μισαν· οὐκ ὡς πατρὶ πατέρα·
. εἰσι δύο πατέρες. οὐδὲ ὡς υἱῷ
υἱὸν ὄντων δύο υἱῶν. οὐδὲ ὡς
του ἀγεννήτῳ. μόνος γάρ ἐστιν
ητος ὁ παντοκράτωρ, καὶ μόνος
μονογενής· ἀλλ' ὡς υἱὸν πατρὶ·
ιόνα καὶ ὡς σφραγῖδα πάσης
παντοκράτορος ἐνεργείας καὶ
μεως. σφραγῖδα τῶν τοῦ πα-
ἔργων καὶ λόγων καὶ βουλευμά-
τοῦτον ὁμολογοῦμεν ἕνα τὸν ἐν
ν ἐπικλύσαντα τὴν γῆν. Τὸν
καταφλέξαντα Σοδομίτας· τὸν
τα δίκην Αἰγυπτίοις. τὸν θέ-
τοὺς νόμους κατ' ἐπιταγὴν τοῦ
Θεοῦ. τὸν ἐπὶ τῶν προφητῶν
ταντα τοῖς παλαιοῖς. Τὸν κα-
α τοὺς ἀπειθοῦντας. Τὸν λα-
πᾶσαν τοῦ κρίνειν τὴν ἐξουσίαν·
πατὴρ κρίνει οὐδένα· Τὴν γὰρ
πᾶσαν δέδωκε τῷ υἱῷ. Τὸν ἐπ'
ων τῶν ἡμερῶν γενόμενον ἐν
γενόμενον ἐκ γυναικός· γενό-
ἄνθρωπον ἐπὶ ἐλευθερίᾳ καὶ
α τοῦ γένους ἡμῶν· ἀναλαβόν-
ἐκ ψυχῆς καὶ σώματος ἄν-

Patri ob præcipuam similitudi-
nem & propriam significationem:
non ut Patrem Patri. Neque enim
duo sunt Patres. Non ut Filium
Filio; quippe cum non sint duo
filii: Neque ut ingenitum inge-
nito; unus enim ingenitus est,
Deus scilicet omnipotens; & unus
Filius, unigenitus scilicet. Sed
similem, ut Filium Patri: quippe
qui imago sit & sigillum p)
omnis operationis ac virtutis Pa-
ternæ; sigillum omnium operum
ac sermonum & consiliorum Pa-
tris. Hunc confitemur unum es-
se eorum, qui terram inundarunt,
eum, qui Sodomitas igne exussit.
Qui Ægyptios supplicio affecit.
Qui leges tulit juxta mandatum
æterni Dei. Qui tempore Pro-
phetarum locutus est ad priscos.
Qui vocavit eos, qui parere recu-
sabant. q) Qui omnem judi-
candi potestatem accepit. Pater
enim non judicat quenquam, sed
omne judicium dedit Filio. r)
Qui in ultimis diebus factus est in
carne, factus ex muliere. s)
Factus est homo ad liberationem
& salutem generis nostri. Qui
hominem ex anima t) con-
stantem & corpore assumpsit.

Kk Qui

ebr. I. 3. q) 1. Petr. III. 20. r) Joh. V. 22. s) Galat. IV. 4.
ide supra pag. 250.

Qui ore & lingua annunciavit pacem vicinis simul ac remotis. Qui factus est obediens usque ad crucem & ad mortem: u) & qui non vidit corruptionem, x sed surrexit tertia die. Et post resurrectionem discipulis suis per compendium exposuit mysterium. Qui sedet ad dexteram Patris, qui venturus est, ut vivos judicet ac mortuos.

III. Post hunc * credimus in Paracletum, Spiritum veritatis: Doctorem pietatis. Qui factus est ab unigenito & illi semel subjectus: nec post Patrem, nec cum Patre connumeratus. Unus enim ac solus Pater est DEUS super omnia. Nec Filio coæquatus; unicus enim est Filius, nullum fratrem habens simul genitum. Nec tamen cum ulla alia re comparatus. Omnia enim, quæ per Filium facta sunt opera, transcendit generatione ac natura, & gloria & cognitione; quippe qui primum sit ac præstantissimum, & maximum ac pulcherrimum opus unigeniti. Qui cum unus ac solus sit etiam ipse, primusque & excellentissimus omnium Filii opificiorum, ob substantiam & naturæ dignitatem, operationem omnem ac doctrinam perficit ex arbitrio

θρωπον· Τὸν διὰ γλώσσης καὶ στόματος εὐαγγελισάμενον τὴν εἰρήνην τοῖς ἐγγὺς καὶ τοῖς μακράν. Τὸν γενόμενον ὑπήκοον μέχρι σταυροῦ καὶ θανάτου, καὶ μὴ ἰδόντα διαφθοράν, ἀλλ' ἀναστάντα τῇ τρίτῃ τῶν ἡμερῶν· καὶ μετὰ τὴν ἀνάστασιν ἀνακεφαλαιωσάμενον τοῖς ἑαυτοῦ τὸ μυστήριον· καὶ καθήμενον ἐν δεξιᾷ τοῦ πατρός. Τὸν ἐρχόμενον κρίναι ζῶντας καὶ νεκρούς.

III. Καὶ μετὰ τοῦτον πιστεύομεν εἰς τὸν Παράκλητον, τὸ πνεῦμα τῆς ἀληθείας· Τὸν κατηγητὴν τῆς εὐσεβείας γενόμενον ὑπὸ τοῦ μονογενοῦς καὶ τοῦ καθάπαξ ὑποτεταγμένον. Οὔτε κατὰ τὸν πατέρα. οὔτε τῷ πατρὶ συναριθμούμενον· εἷς γάρ ἐστι καὶ μόνος πατὴρ ὁ ἐπὶ πάντων Θεός· οὔτε τῷ υἱῷ συνεξισούμενον· μονογενὴς γὰρ ἐστιν, οὐδένα ἔχων ἀδελφὸν ὁμογενῆ· οὔτε μὴν ἄλλῳ τινὶ συνταοσόμενον· ἀπάντων γὰρ ἀναβέβηκε τῶν διὰ τοῦ υἱοῦ γενομένων ποιημάτων γενέσει καὶ φύσει, καὶ δόξῃ καὶ γνώσει· ὡς πρῶτον ἔργον καὶ κράτιστον τοῦ μονογενοῦς· μέγιστόν τε καὶ κάλλιστον· εἷς δὲ καὶ οὗτος ὢν καὶ πρῶτος καὶ μόνος καὶ πάντων προὔχων τῶν τοῦ υἱοῦ ποιημάτων κατὰ τὴν οὐσίαν καὶ τὴν φυσικὴν ἀξίαν, πᾶσαν ἐνέργειαν καὶ διδασκαλίαν ἐπιτελεῖ

u) Philipp. II. 8. x) Psalm. XVI. 10. * adde Nyssen. lib. 2. p. 59. seqq.

ύει κατὰ τὸ δοκοῦν τῷ υἱῷ, πεμπόμενος ὑπ' αὐτοῦ καὶ παρ' αὐτοῦ λαμβάνων· καὶ ἀναγγέλλων τοῖς παιδευομένοις· καὶ τῆς ἀληθείας καθηγούμενος· ἁγιάζων τοὺς ἁγίους· μυσταγωγῶν τοὺς προσιόντας τῷ μυστηρίῳ. διανέμων πᾶσαν δωρεὰν τῷ πνεύματι τοῦ διδόντος τὴν χάριν· συνεργῶν τοῖς πιστοῖς πρὸς κατανόησιν καὶ θεωρίαν τῶν διατεταγμένων· ὑφηχῶν εὐχομένοις· ὁδηγῶν πρὸς τὸ συμφέρον. κρατύνων πρὸς εὐσέβειαν· φωτίζων τὰς ψυχὰς τῷ φωτὶ τῆς γνώσεως· καθαίρων τοὺς λογισμούς. δαίμονας ἀπείργων, καὶ νοσοῦντας θεραπεύων. τοὺς νοσοῦντας ἰώμενος· πλανωμένους ἐπιστρέφων· θλιβομένους παρακαλῶν· ὀκλάζοντας ἀνορθῶν· πονοῦντας ἀνακτώμενος· ἀγωνιζομένοις ὑποφωνῶν· δειλανδροῦντας θαρσύνων. ἁπάντων κηδεμόνα· πᾶσαν φροντίδα καὶ πρόνοιαν εἰσφερόμενον εἰς προσαγωγὴν τῶν εὐνουστέρων καὶ φυλακὴν τῶν πιστοτέρων.

IV. Πιστεύομεν ἐπὶ τούτοις εἰς τὴν γενησομένην ἀνάστασιν διὰ τοῦ Σωτῆρος, αὐτῶν τῶν διαλυθέντων σωμάτων, μετὰ τῶν οἰκείων καὶ μερῶν καὶ μορίων· οὐδενὸς ἐλλείποντος οὔτε ἐνηλλαγμένου τῶν τὸ ἑκάστου σῶμα συμπληρούντων κατὰ τὸν παρόντα βίον· ἔτι μὴν καὶ τὴν ἐπὶ τούτοις κρίσιν τῶν ἐπὶ κακῶς δοξαζομένων ἢ βεβιωμένων. καὶ πάντων ὁμοῦ τῶν

Filii, missus ab illo & ab eodem accipiens: & renuncians iis, qui instituuntur: docens veritatem: sanctos sanctificans: deducens eos, qui ad Sacramentum accedunt: dividens spiritui omne donum ejus, qui dat gratiam. Qui cooperatur fidelibus ad intelligentiam & contemplationem eorum, quæ mandata sunt. Qui orantibus subsonat. Qui ad id, quod utile est præit viam. Qui ad pietatem corroborat. Qui animas luce cognitionis illustrat. Qui purgat cogitationes. Qui Dæmones abigit, ægros curat, sanat langvidos. Qui errantes reducit in viam: solatur contritos: titubantes erigit: reficit laborantes. Qui pugnantibus subclamat: timidis addit animos: curator universorum. Qui curam omnem ac solicitudinem adhibet, ut benevolos promoveat, & fideliores quosque custodiat.

IV. Posthæc credimus in eam, quæ per Servatorem futura est, resurrectionem corporum, horum scilicet ipsorum, quæ dissoluta sunt, una cum propriis membris ac partibus: nullo deficiente aut immutato ex iis, quæ unius cujusque corpus componebant dum viveret. Præterea credimus judicium, quod postea fiet, eorum, quæ male cogitata atque acta fuerint

rint in vita, & omnium pariter operum ac verborum & actuum, cogitationum ac sensuum, qui fuerint in hac vita: ita ut nihil omnino lateat, nec maximum quidquam, nec minimum: nihil negligatur ex iis, quæ illegitime aut injuste gesta sunt ac perpetrata: sed justa & æqua merces rependatur: & ii quidem, qui usque ad exitum vitæ impie se gesserint aut peccaverint, sempiterno tradantur supplicio: ii vero, qui juste ac pie vixerint, ad æternam vitam perducantur.

κατὰ τὴν παροῦσαν ζωὴν γενομένων ἔργων καὶ λόγων καὶ ἐνεργειῶν, πράξεων, ἐνθυμημάτων, νοημάτων. μηδενὸς τὸ παράπαν λανθάνοντος τῶν μεγίστων ἢ τῶν ἐλαχίστων· μηδενὸς παρορωμένου τῶν ἐνθέσμως ἢ παρανόμως εἰργασμένων, ἢ πεπραγμένων. Τῆς συμμέτρου καὶ δικαίας ἐπιμετρουμένης δίκης· καὶ τοὺς μὲν εἰς τέλος ἀσεβήσαντας ἢ ἁμαρτήσαντας, πρὸς τὴν ἀτελεύτητον κόλασιν παραπεμπούσης· Τοὺς δὲ ὁσίως καὶ δικαίως βιώσαντας πρὸς τὴν αἰώνιον ζωὴν ἀναφερούσης.

V. Hæc sentimus, prout a Sanctis accepimus; & sentientes credimus: nihil eorum, quæ accepimus, præ pudore aut præ metu obmittentes: sed neque per impudentiam aut pervicaciam aliquid amplius addentes, aut pervertentes: nec nobis conscii ullius impietatis ac blasphemiæ, cujusmodi adversus nos confingunt calumniatores, quorum justa est condemnatio.

V. Ταῦτα καὶ φρονοῦμεν παρὰ τῶν ἁγίων μαθόντες, καὶ φρονοῦντες πιστεύομεν· οὐδὲν ὑπ' αἰσχύνης ἢ δέους παρέντες ὧν ἐμάθομεν· οὔτε μὴν ὑπ' αἰσχύνης ἢ φιλονεικίας προσθέντες πλεῖον ἢ διαστρέφοντες· οὐδὲ συνειδότες οὐδὲν ἀσεβὲς ἢ δύσφημον, ὁποῖα πλάττουσι καθ' ἡμῶν οἱ συκοφαντοῦντες ἢ διαβάλλοντες· ὧν τὸ κρίμα ἔνδικον ἐστίν.

4. *Ἀπολογητικός, Defensio doctrinæ suæ.* * Hoc ipsum est scriptum illud famosum quod quinque adversus Eunomium libris, quos etiam nunc habemus, S. Basilius confutavit, notatque titulum istum vafre ac versute ab Eunomio esse excogitatum, ne hæreticum suum dogma, quod peroptabat; exponere ac promulgare sponte, sed veluti coactus tueri se ac defensionem suam edere videretur. Πρῶτον μὲν γὰρ αὐτῷ πάντων κακούργημα, τὸ σχῆμα τοῦτο τῶν λόγων ἐπινενόηται, ἵν᾽ ἀπολο-

* Coram Clero CPolitano. Vide Valesium ad Philostorgii VI, 1.

λογίας εἴδει τὴν διδασκαλίαν συνθέντι, ἵνα μὴ δόξῃ προηγουμένως ποιεῖσθαι τῶν δογμάτων τῆς ἀσεβείας τὴν ἔκθεσιν, ἀλλ᾽ ἐξ ἀνάγκης ἐπὶ τοὺς λόγους τούτους ἐληλυθέναι. Exordium hujus Apologetici, Epilogumque Græce cum Henr. Warthoni versione ex Codice C. V. Thomæ Tenison vulgavit Gvil. Caveus in Historia literaria scriptorum Ecclesiasticorum. Integrum Anglice vertit ediditque Wilhelmus Whistonus in tomo primo operis. Eunomianismo incrustando destinati, quod primitivum Christianismum redivivum inscripsit Lond. 1711. 8. Græce exstat in variis Bibliothecis, meminique me Eunomii Apologeticum MS. evolvere inter libros Marquardi Gudii, atque hunc ipsum respici haud dubito a præstantissimo Morhofio, quando memoriæ lapsu scripsit Photini Apologiam ineditam in Gudii Bibliotheca reperiri. Neque alia est Eunomii Catechesis, ad quam e MS. Isaaci Vossii vulgandam atque versione & confutatione donandam Balthasar Beckerus invitatus est a Samuele Maresio, * in litteris datis Groningæ A. 1670. Quandoquidem vero in manus meas pervenit libellus hic integer cum latina versione *Jacobi Fabricii*, Holsati, ** descriptus ex Codice qui manu C. V. Friderici Lindebrogii exaratus exstat in Bibliotheca Johannea hujus Urbis: existimavi me rem non ingratam facturum studiosis Ecclesiasticarum litterarum, si eum hoc loco subjungerem, cum versione illa subinde emendata & annotatis in ima pagina locis S. Basilii, quibus argutiæ ejus confutantur. Neque enim verendum est, ut collatis egregii Doctoris responsionibus aliquis Eunomiana versutia valde commoveatur. At operæ pretium est videre, quomodo hæretici quoque acutissimi pro hæresi sua decertantes frustra sint, & quomodo Eunomius etiam longe præclarius de CHristo senserit Socini schola, neque ea fuerit impudentia, ut clarissimis S. Scripturæ oraculis contrarium testantibus, Christum ante Mariam extitisse negaret. Philostorgius VIII. 12. testatus est non modo Basilium sed & Apollinarium præterea πρὸς τὴν ἀπολογίαν Εὐνομίου ἀντιγράψαι, *adversus Eunomii Apologiam scripsisse*, quod Apollinarii opus intercidit. Photius Cod. 137. Eunomii Apologeticum βιβλιδάριον appellat, narratque illius συναιρετιστὰς in maxima admiratione

 atque

* Vide V. C. Michaëlis Lilienthal selecta Historico literaria pag. 33.

** Suspicor hunc esse Jacobum Fabricium Jacobi F. Superintendentem deinde Generalem Slesvicensem, defunctum A. C. 1645. de quo dixi in Centuria Fabriciorum pag. 42. seq.

atque inter arcana habitum fuisse, ita ut S. Basilius ægre exemplum ejus consequi potuerit. *Διὰ θαύματος μὲν ἤγετο, κρύφιον δὲ καὶ ἀνέκφορον τοῖς ἄλλοις εἶναι διεσπούδαστο.* Fallitur V. C. Federicus Morellus, qui præfatione ad Tom. 1. Nysseni edit. A. 1618. Photium de illa minore *ἐκθέσει* loqui existimat, quam supra exhibui: Nam certissime constat de longe alia ei *δυσσεβείας* Eunomianæ *ἐκθέσει* sermonem esse, illa nempe quam Basilius confutavit, & quam proxime subjungam, ubi notavero apud Photium post verba *οὗ ἡ ἐπιγραφὴ* excidisse vocem *ἀπολογητικός*.

EUNOMII
impii
APOLOGIA
quam confutavit BASILIUS
Magnus.
Jacobo Fabricio Holsato interprete.

*(Hic libellus nulla alia de causa descriptus est, quam ut quale sit hoc scriptum, constet. Etenim quæ de DEO pronunciat, & eo quod sit ingenitus, & quod Filius sit genitus, ** & alia quæ nugatur, maxime sunt impia, & a sancta piaque nostra fide aliena. Attende igitur & cave, quicunque hæc legis, ne a recta via avertaris.)*

I. Petulanti lingva & mente prava aliis calumniando obtrectare, cum eorum hominum esse sciamus, qui improbi odioque digni sunt: vicissim omni conatu & studio totaque mente in id incumbere, ut per calumniam pro malis habiti mendacium veris argumentis a se propellant, hominum bonorum esse novimus, &

ΕΥΝΟΜΙΟΥ
τοῦ δυσσεβοῦς
ΑΠΟΛΟΓΗΤΙΚΟΣ
πρὸς ὃν ἔγραψεν ἀντιῤῥητικὸν ὁ μέγας
ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ.

(Οὗτος * ὁ λόγος οὐ δι᾽ ἄλλο τι γέγραπται, ἢ ἵνα δείκνηται ἡ γραφή. ἃ γὰρ λέγει περὶ Θεοῦ, ὡς ἀγέννητος καὶ γεννητὸς ὁ υἱὸς, καὶ ἕτερα ὅσα ληρεῖ, ἀσεβέστατά εἰσι καὶ ἔξω τῆς εὐσεβοῦς ἡμῶν πίστεως. Πρόσεχε γοῦν ὁ ἀναγινώσκων, ἵνα μὴ παρατραπῇς τῆς εὐθείας ὁδοῦ.)

I. Τὸ μὲν συκοφαντεῖν καὶ διαβάλλειν τινὰς ἐξ ἀκολάστου γλώττης καὶ γνώμης ἀγνώμονος, μοχθηρῶν καὶ φιλαπεχθημόνων ἔργον εἰδότες, τὸ δὲ τοὺς ἐκ διαβολῆς εἶναι δόξαντας πονηροὺς πάσῃ προθυμίᾳ πειρᾶσθαι τὸ ψεῦδος τοῖς ἐλέγχοις ἀποτρέπειν, ἀνδρῶν σωφρόνων, καὶ μετὰ τῆς ἰδίας εὐβε-

* Nota in Codice manu exarato adscripta. ** Aëtii & Eunomii dogma, ἀγέννητον non posse esse simile τῷ γεννητῷ. Vide Epiphanium hæresi LXXVI.

ἐυβουλίας τὴν τῶν πολλῶν ἀσφάλειαν περὶ πολλοῦ ποιουμένων a) ηὐχόμεθα μὲν λόγῳ τὴν γνῶσιν ἀμφοῖν ἔχοντες μήτε τῆς προτέρας ποτὲ γενέσθαι μοίρας, καὶ τῆς ὑστέρας τὴν πεῖραν διαφυγεῖν. Ἐπειδὴ δὲ μὴ κατὰ γνώμην b) ἐκβῆναι συνέβη τὸ τέλος, ποικίλως καὶ πολυτρόπως διά τε λόγων καὶ πράξεων παρὰ πολλοῖς κατασκευασθείσης ἡμῶν ψευδοῦς δυσφημίας, ἀλγεινοῦς μὲν ἡμῖν, βλαβερᾶς δὲ τοῖς πιστεύουσιν, ὑπό τινων πονηρῶν καὶ μηδὲν ὀκνούντων λέγειν ἢ πράττειν c) ἀνθρώπων, καὶ τῶν ἀκεραιοτέρων ταῖς τῶν διαφόρων κατηγορίαις τὴν ἀλήθειαν μετρούντων, οὐ κρίσει τὰς καθ' ἡμῶν διαβολὰς προσιεμένων. ἡμῖν τε αὐτοῖς λυσιτελεῖν ᾠήθημεν πρὸς ἀπολογίαν, καὶ τοῖς ἀβασανίστως λεγομένοις πρὸς ἀσφάλειαν ἔγγραφον εἰς ὑμᾶς ἐκθέσθαι τῆς ἑαυτῶν δόξης τὴν ὁμολογίαν. εἴ πως διὰ ταύτης τήντε

quidem talium, qui cum ſibi privatim bene conſultum cupiunt, tum multorum quoque publicam confirmationem magni faciunt. Optabamus itaque ut ſola ſpeculatione utrumque hoc cognitum habere nobis contingeret, & neque cum priori ullum conſortium haberemus, & a poſterioris etiam experimento immunes eſſe poſſemus. Quia vero finem illum ex animi ſententia aſſequi non licuit, vafre & varie tam verbis quam factis comparata nobis apud multos mendacii infamia, magno profecto cum dolore noſtro, illorum vero qui fidem iſtis habent, damno; cumque hæc fiant a malitioſis & ejusmodi hominibus, qui quidvis dicere aut facere non verentur, tum a ſimplicioribus qui veritatem ex diſſidentium criminationibus metiuntur, & nullo judicio ſparſas contra nos calumnias admittunt & in manus ſumunt: utile nobis ipſis duximus partim quidem ad noſtri defenſionem, partim vero etiam ad ea quæ alias ſimpliciter & ſine certa probatione dicuntur, confirmanda probeque munienda, ut ſcripto comprehenſam coram vobis noſtræ ſententiæ exponeremus confeſſio-

a) Baſilius lib. I. contra Eunom. pag. 3.

b) MS. Teniſſon. κατὰ σπουδήν.

c) Id. ἀνδρῶν. In MS. vetuſto fuit ανων, quod ſignificat ἀνθρώπων.

fessionem, si quo pacto per illam tum calumnias antevertentes, h.e. prius sparsas & acceptas amoliri, tum vero imposterum malitiosos illos homines minus audaces, illos vero qui valde sunt simplices, facileque capiuntur & permoventur, certiores atque confirmatiores reddere possemus: demonstrando iterum illis quidem quam sit horribile mendacia dicere falsaque asserere: hisce vero, quam sit periculosum falsa credere, ostensa simul ea quæ a nobis stat veritate, & quæ utrisque metuenda est poena. Nam mendacii communio communem etiam utrisque conficit seu operatur pœnam.

προλαβοῦσαν ἀποτρεψαίμεθα βλασφημίαν, καὶ πρὸς τὸ λοιπὸν τοὺς μὲν πονηροὺς ἀτολμοτέρους, τοὺς δὲ λίαν εὐχερεῖς ἀσφαλεστέρους παρασκευάσαιμεν, τοῖς μὲν τὸ ψευδῆ λέγειν ἐπιδεὲς, τοῖς δὲ τὸ πιστεύειν ἀσφαλὲς ὑποδείξαντες, συναποδεικνύντες τῇ παρ᾽ ἡμῶν ἀληθείᾳ τὴν κατ᾽ ἀμφοῖν κόλασιν. Ἡ γὰρ πρὸς τὸ ψεῦδος κοινωνία κοινὴν ἀμφοτέροις κατεργάζεται τὴν τιμωρίαν.

II. Petimus autem ante omnia tum a vobis qui nunc hæc estis audituri, tum ab illis etiam qui imposterum in eadem incident, eaque legent, ne multitudinis ratione habita secundum eam verum a falso discernere velitis, majori scilicet parti id quod melius vel præstantius est, nimirum victoriam & veritatis testimonium attribuendo: neve auctoritati seu dignitati aut jactantia quorundam dediti, aciem mentis vobis

II. Αἰτοῦμεν d) δὲ πρὸ πάντων ὑμᾶς τούς τε νῦν ἀκουσομένους, καὶ τοὺς εἰς e) ὕστερον ἐντευξομένους, μὴ τῷ πλήθει διακρίνειν ἐθέλειν τῆς ἀληθείας τὸ ψεῦδος, τῇ πλείονι μοίρᾳ τὸ κρεῖττον συνάπτοντας, μήτε μὴν ἀξιώμασιν ἤ τινων ἀλαζονείᾳ προσέχοντας ἀμαυροῦσθαι τὴν διάνοιαν, ἢ τοῦ τάξει τῶν προλαβόντων f) τὸ πλεῖον

νέμον-

d) Ita Codices Gudii, Lindebrogii, Tenissonii: licet apud Basilium p.5 est αἰτοῦμαι.

e) Εἰς omittit Basil. & Gud.

f) Ita recta Basil, Tenisson. Lindebrog. Nam Gud. male προσλαβόντων.

νέμοντας ἀποφράττειν τὰς ἀκοὰς τοῖς ὑστέροις. Τὴν δὲ τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ διδασκαλίαν παντὸς μὲν ἀνθρώπων g) ἀριθμοῦ πάσης φιλοτιμίας ἢ φιλονεικίας, συνηθείας τε αὖ καὶ συγγενείας, καὶ συλλήβδην εἰπεῖν, πάντων ὅσα τοῖς τῆς ψυχῆς κριτηρίοις ἐπισκοτεῖν εἴωθεν, προτιμήσαντας, τῇ πρὸς τὴν ἀλήθειαν εὐνοίᾳ κρίνειν τὰ λεγόμενα, h) μεγίστη γὰρ μοῖρα πρὸς τὴν τῆς ἀληθείας διάγνωσιν ἡ πρὸς αὐτὴν οἰκείωσις.

retundi patiamini: vel dum plus æquo ordini priorum doctorum tribuitis, aures ſucceſſoribus ſeu poſterioribus obturetis. Quin potius ut Salvatoris noſtri JESU CHRISTI doctrinam omni hominum numero, omni quoque ambitioni vel contentionis ſtudio, omni quoque familiaritati & cognationi, atque ut ſummatim dicam, omnibus illis rebus, quæ menti in judicando tenebras offundere ſolent, præferatis, atque ita bene erga veritatem affecti, de iis quæ dicuntur, vel dicentur, judicetis. Etenim ad ſolidam veritatis cognitionem & dijudicationem plurimum facit, ſi quis ipſius veritatis tanquam domeſtica familiaritate delectetur.

III. Πρὸς δὴ τούτοις μήθ' ἡμῖν χαλεπαίνειν, εἰ τύφου μὲν ἀμελήσαντες καὶ φόβου, τῆς δὲ παραυτίκα χάριτος καὶ ἀσφαλείας τὴν ὑπὲρ τῶν μελλόντων ἄδειαν προτιμήσαντες, καὶ πάσης ἐπιγείου κακοπαθείας, θανάτου τε προσκαίρου φοβερωτέραν τὴν κατὰ τῶν ἀσεβῶν ὡρισμένην ἀπειλὴν εἶναι κρίναντες, παντὸς ἐπικαλύμματος γυμνὴν ἐκτιθέμεθα τὴν ἀλήθειαν. i)

III. Præterea rogamus, ne nobis indignemini, quod neque faſtus neque metus rationem ullam habemus, ſed omni mundanæ ſeu temporali gratiæ & tranquillitati illam fiduciam animi intrepidi præponimus, quæ propter futurum ſtatum penes fideles eſt, & illa mala quæ DEUS impiis certo minatur, magis cenſemus timenda, quam quamlibet terrenam afflictionem, ipſamque adeo temporalem mortem: & ſic

g) Cod. Teniſſon. iterum ἀνδρῶν. h) Verba: τῇ πρὸς τὴν ἀλήθειαν κρίνειν τὰ λεγόμενα apud Clariſſ. Caveum male deſiderantur. i) Baſilius pag. 6.

ſic ipſam veritatem omni velamine deſtitutam exponimus. Neque enim, ut cum* Apoſtolo k) loquar, dignæ ſunt afflictiones præſentis ſeculi ad eam gloriam quæ aliquando revelabitur. Neque ſane univerſus hic mundus dignus eſt, qui conferatur cum illo commodo & dominio, quæ tanquam æquam compenſationem propria uniuscujusque anima accipiet: cum ab iis quæ utrinque exſpectanda ſunt, tum quoad præmia tum quoad pœnam, longe præſentia ſuperentur.

Οὔτε γὰρ, κατὰ τὸν Ἀπόστολον εἰπεῖν, ἄξια τὰ παθήματα τοῦ νῦν καιροῦ πρὸς τὴν μέλλουσαν ἀποκαλύπτεσθαι δόξαν. οὐδ᾽ ὁ σύμπας κόσμος πρὸς ἀπόλαυσιν καὶ δεσποτείαν, ἰσόρροπον ἀντάλλαγμα τῆς ἰδίας ἑκάστου ψυχῆς, πολὺ καὶ ἑκάτερον ἀπόλαυσίν τε l) καὶ κόλασιν ὑπερβαλλόντων τὰ παρόντα τῶν προσδοκωμένων.

IV. Sed ne, dum hiſce diutius juſto immoramur, ſermonem nimium producamus, ad ipſam nos convertimus fidei Confesſionem, ex qua iis qui noſtram velint ſcire ſententiam, promtum & expeditum erit eam agnoſcere. Neceſſarium autem quoque fortasſis fuerit nobis, qui de hiſce rebus verba facimus & propriæ ſententiæ rationem reddere tenemur, ne temere ſemel multitudinis nos dedamus opinionibus: ſed ut piam illam traditionem, quæ retro cogitando inde a Patribus usque obtinuit, vel ut quandam amuſſim ac regulam præmittamus, atque ea deinde ceu exacta judicii norma uti cuivis permittamus ad eorum quæ dicuntur dijudicationem.

IV. Ἀλλ᾽ ἵνα γε μὴ τούτοις ἐπὶ πλεῖον ἐνδιατρίβοντες πέρα m) τοῦ μέτρου μηκύνωμεν τὸν λόγον, ἐπ᾽ αὐτὴν ἤδη τρεψώμεθα τῆς πίστεως τὴν ὁμολογίαν, ἐξ ἧς εὐμαρὴς καὶ ῥᾳδία γένοιτ᾽ ἂν τοῖς βουλομένοις τῆς ἡμετέρας γνώμης κατανόησις. Ἀναγκαῖον δ᾽ ἴσως τοὺς περὶ τούτων λόγους ποιησομένους, καὶ δόξης οἰκείας εὐθύνας ὑπέχοντας, μὴ ταῖς τῶν πολλῶν ἀμελῶς ἑαυτοὺς n) ἐκδιδόναι γνώμαις, τὴν δὲ κρατοῦσαν ἄνωθεν ἐκ τῶν πατέρων εὐσεβῆ παράδοσιν o) ὥσπερ τινὰ γνώμονα καὶ κανόνα προεκτιθεμένους, ἀκριβεῖ τούτῳ συγχωρεῖν χρῆσθαι κριτηρίῳ πρὸς τὴν τῶν λεγομένων ἐπίκρισιν. p)

V. Ἡ μὲν

k) Rom. VIII. 18. l) ita rectius MS. pro ὑπόλαυσιν.
m) ſic MS. Lindebrog pro παρὰ quod C`aveus edidit. n) al. καὶ αὐτούς.
o) Hac fidei formula etiam Arium Alexandro Alexandrino fucum feciſſe notat Baſilius pag. 6. p) Baſilius pag. 7.

V. Πιστεύομεν * εἰς ἕνα Θεὸν, Πατέρα παντοκράτορα, ἐξ οὗ τὰ πάντα. Καὶ εἰς ἕνα μονογενῆ υἱὸν τοῦ Θεοῦ, Θεὸν λόγον, τὸν Κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστὸν, δι' οὗ τὰ πάντα. Καὶ εἰς ἓν Πνεῦμα ἅγιον, τὸν Παράκλητον, q) ἐν ᾧ πάσης χάριτος διανομὴ κατὰ τὴν συμμετρίαν πρὸς τὸ συμφέρον ἑκάστῳ δίδοται τῶν ἁγίων.

V. Credimus in unum DEUM Patrem omnipotentem ex quo sunt omnia: Et in unum unigenitum Filium DEI DEum verum, Dominum nostrum JESUM CHRISTUM, per quem sunt omnia. Et in unum SPIRITUM SANCTUM, Paracletum, in quo universæ Gratiæ distributio juxta proportionem, prout expedit, unicuique datur Sanctorum.

VI. Ἡ μὲν οὖν r) ἁπλουστέρα καὶ κοινὴ πάντων πίστις, ὅσοις τὸ δοκεῖν ἢ τὸ εἶναι χριστιανοῖς ἐπιμελὲς, ὡς ἐν ἐπιδρομῇ κεφαλαιωδέστερον εἰπεῖν αὕτη, λειπομένων ἔτι τῶν δευτέρων, ὧν διὰ τὸ τέως ἀναμφισβήτητον s) παρέλκειν ἡγούμεθα τὴν μνήμην. Ἡμεῖς δ' εἰ μὲν ἑωρῶμεν ἐπάναγκες εἶναι τοῖς ἅπαξ τὰς φωνὰς παραδεξαμένοις, ἀπαράτρεπτον συνδιασώζειν τοῖς ὀνόμασι τὴν ἀληθῆ διάνοιαν, ἢ τοὺς ἡμᾶς ἀσεβείας γραφὴν γραψαμένους μετὰ τὴν ὁμολογίαν ταύτην ἐλευθέρους ἀφιέντας τῶν ἐγκλημάτων, καθαρεύουσης αὐτῶν τῆς διανοίας πάσης καθ' ἡμῶν πονηρᾶς ὑπονοίας, τοῦτον ὁ-

VI. Hæc igitur est illa simplicior Confessio, & omnium quibuscunque hoc curæ est ut videantur vel sint Christiani, communis fides, ut strictim compendio ac summatim seu generalius aliquanto dicam, omissis cæteris quorum mentionem facere atque ea huc attrahere nolumus, quoniam adhuc extra controversiam versantur. Nos vero siquidem videremus necessario incumbere illis, qui semel ipsas voces ratas habuerunt, ut una cum nominibus verum quoque sensum indivulsum tenerent, parive necessitate oportere eos, qui nos impietatis accusarunt, post editam hanc confessionem ab intentatis criminibus rursum

 nos

* Whistonus jubet conferre Symbolum quod extat Constitutt. Apostol. VII. 41.

q) Basilius ibid. r) male apud Basilium pag. 7. ἡμῶν οὖν, pro ἡ μὲν οὖν, uti recte pag. 8. excusum.

s) Ita recte MSS. quæ inspexi, licet Whistonus legit ἀμφισβήτητον, vertit enim; *omitting at present the additional articles which have been controverted.* Sed per τὰ δεύτερα Eunomius intelligit capita posteriora quæ in Symbolo sequebantur de resurrectione & vita æterna, de quibus nulla tunc erat controversia. Erat autem gravissima de Filio DEI & Spiritu S. de quibus verba Symboli adscripsit.

nos absolvere, purgato nimirum ipsorum animo ab omni prava contra nos suspicione: possemus hic quidem verborum nostrorum statim finem & terminum hic facere, tutum quietemque spondente nobis eadem confessione. Verum quia neque illis qui malevolentia aut alio quodam vitio verum sensum pervertere & corrumpere conantur, ad fidem veritati faciendam sufficit, (alioqui enim Sabellius Libys, & Marcellus Galata, & Photinus, aut quisquam alius ex illis qui eodem cum ipsis furore insaniverunt, propterea a sacris conventibus & Mysteriorum communione, adeoque Ecclesiasticis septis non arcerentur) neque nobis ad illata contra nos crimina dissolvenda sufficiens fuerit: Verum opus est exquisitioribus & solidioribus quibusdam rationibus ad sensus veri explicationem. Conabimur itaque quoad possumus in manifestam lucem proferre eam quam ipsi tenemus hisce de rebus sententiam, vel ut primum in medium afferamus verba confessionis, & ita deinde ex eis eruamus verum sensum: vel etiam ut prajactis seu explicatis sententiis aptemus voces: non ut veritatem convellat hæc juxta seriem hanc a me instituta commutatio, sed ut hæc

ρον καὶ πέρας τῶν ἰδίων ἂν ἐποιησάμεθα λόγων, ἀσφαλῆ τὴν ἡσυχίαν ἡμῖν ἐγγυωμένης τῆς ὁμολογίας. Ἐπειδὴ δὲ μήτε διὰ κακόνοιαν ἤ τινα γνώμης μοχθηρίαν ἑτέραν, παρατρέπειν καὶ διαφθείρειν τὴν ἔννοιαν ἐπιχειροῦσιν, αὐτάρκης πρὸς πίστωσιν τῆς ἀληθείας, (οὐ γὰρ ἂν Σαβέλλιος ὁ Λίβυς, καὶ Μάρκελλος ὁ Γαλάτης, καὶ Φωτεινὸς ἤ τις ἄλλος τῶν τὴν αὐτὴν τούτοις μανέντων, συλλόγων ἱερατικῶν καὶ κοινωνίας μυστηρίων, καὶ περιβόλων Ἐκκλησιαστικῶν εἴργοντο,) μήθ' ἡμῖν ἱκανὴ πρὸς διάλυσιν τῶν ἐπενεχθέντων ἐγκλημάτων. Ἀλλὰ δεῖ τινων ἀκριβεστέρων λόγων περὶ τὴν τῆς διανοίας ἐξάπλωσιν. Πειρασόμεθα ὡς ἂν οἷοί τε ὦμεν, εἰς τοὐμφανὲς ἀνάγειν ἣν αὐτοὶ περὶ τούτων τυγχάνομεν ἔχοντες δόξαν, ἤτοι προτιθέντες τὴν λέξιν, εἶθ' ὕστερον ἐκκαλύπτοντες τὴν ἔννοιαν, ἢ καὶ προκειμέναις ταῖς ἐννοίαις τὰς φωνὰς ἐφαρμόζοντες, οὐ λυμαινομένης τῇ ἀληθείᾳ τῆς κατὰ τὴν

τάξιν

ταξιν ταύτην ἐναλλαγῆς, ἀρκοῦνται δηλαδὴ τῶν αὐτῶν ἡμῖν πρός τε τὴν ἡμετέραν αὐτῶν ἀπολογίαν, καὶ τὸν τῶν γραψαμένων ἡμᾶς ἔλεγχον.

VII. Εἷς τοίνυν κατά τε φυσικὴν ἔννοιαν, καὶ κατὰ τὴν τῶν πατέρων διδασκαλίαν ἡμῖν ὡμολόγηται Θεός. Μήτε παρ' ἑαυτοῦ μήτε παρ' ἑτέρου γενόμενος. Ἑκάτερον γὰρ αὐτῶν ἐπίσης ἀδύνατον. Ἐπειδήγε δεῖ κατ' ἀλήθειαν τό, τε ποιοῦν τοῦ γινομένου προϋπάρχειν, καὶ τὸ ποιούμενον τοῦ ποιοῦντος εἶναι δεύτερον. Μήτε δὲ αὐτὸ ἑαυτοῦ πρότερον ἢ ὕστερον εἶναι δύναται, μήτε ἕτερόν τι πρὸ τοῦ Θεοῦ. Ἢ γὰρ ἂν ἐκεῖνο πρὸ τοῦ δευτέρου τὸ τῆς Θεότητος ἔχειν ἀξίωμα. t) Τὸ γάρ τοι δυνατὸν εἶναι λέγειν ὑφ' ἑτέρου τι γίνεσθαι ἀληθὲς ὄν, ἐπὶ γεννητῶν ἂν ἔχοι χώραν, κἀκὶ τῶν ὑπὸ Θεοῦ γινομένων τάττοιτο δικαίως. οὐκ οὖν u) εἰ μήτε αὐτὸς ἑαυτοῦ, μήθ' ἕτερόν τι αὐτοῦ προϋπάρχειν δέδεικται, πρὸ δὲ πάντων αὐτός, ἀκολουθεῖ

ipsa ita tractata ad utrumque sufficiant, nimirum ut & nostram tueamur Apologiam, & eos quoque, qui nos accusarunt, coarguamus.

VII. Unum igitur tam secundum naturalem notionem quam secundum Patrum doctrinam confessi sumus DEUM, qui neque a seipso neque ab alio est factus. Utrumque enim horum æque impossibile, quandoquidem ipsa veritas requirit, ut causa seu id quod facit, prior sit effectu, seu eo quod fit: & ut factum sit posterius ipso faciente seu effectum ipsa causa. Nec fieri potest ut unum quicquam & idem sit seipso prius aut posterius, sicut & eadem ratione fieri nequit, ut aliud quicquam DEum antecesserit, sive ante DEum fuerit, alioqui enim hoc ipsum Divinitatis dignitatem habuisset ante illud quod posterius est. Hoc inquam æque impossibile est. Etenim affirmare fieri posse, ut quod vere est, ab alio factum sit, locum id habet in iis quæ generari & fieri possunt, suoque jure ita dicitur de iis quæ a DEO facta sunt. Quocirca si nec ipse se ipso prior fuit, neque aliud quid ipsum antecessit,

t) Basilius pag. 9. u) apud Basilium p. 10, ἆρ' οὖν, & mox, μήτε ἕτερον.

recessit, ut jam est demonstratum, sique ipse ante omnia existit: consequens est ipsum ingenitum esse: imo potius ipse talis est essentia quæ plane generata non fuit, seu ipse est essentia ingenita. Supervacaneum quidem fortassis & abundans nonnullis videbitur, illa quæ apud plerosque sunt in confesso, ita tractare ac si essent dubia. Verum enim vero propter illos qui sapientiam esse censent, contra rem manifestam pugnare, vel etiam propter alios qui ad vellicandum & calumniandum instructi sunt, necesse est ut observatione utamur accuratiore.

τοῦτο τὸ ἀγέννητον. Μᾶλλον δὲ αὐτός ἐστιν οὐσία ἀγέννητος. Περιττὸν μὲν ἴσως καὶ παρέλκον δόξει τισὶ τὰ πολλοῖς ὁμολογούμενα κατασκευάζειν ὡς ἀμφίβολα, οὐ μὴν ἀλλά γε διὰ τοὺς σοφίαν οἰομένους τὴν πρὸς τὰ φανερὰ μάχην, ἢ πρὸς μέμψιν καὶ συκοφαντίαν παρεσκευασμένους, δεῖ τινος ἀκριβεστέρας παρατηρήσεως ἡμῖν.

VIII. Quando autem ingenitum dicimus DEUM, non arbitramur nominetenus saltem juxta humanum commentum, seu contemplationem arte excogitatam esse colendum: sed revera hoc maxime necessarium debitum DEO persolvendum, ingenuam scilicet confessionem, quod nimirum ipse sit hoc ipsum quod est. Quæcunque enim voce aliqua hominum artificio excogitata proferuntur, ea cum in solis nominibus & ipsa enunciatione esse suum habeant, cum ipsis vocibus seu sono una dissolvi solent. DEus autem ut qui DEus est, & eorum qui tacent & qui loquuntur, & qui

VIII. Ἀγέννητον δὲ λέγοντες, οὐκ ὀνόματι μόνον κατ' ἐπίνοιαν ἀνθρωπίνην σεμνύνειν οἰόμεθα δεῖν, ἀποτινῦναι δὲ κατ' ἀλήθειαν x) τὸ πάντων ἀναγκαιότατον ὄφλημα τῷ Θεῷ τὴν τοῦ εἶναι ὅ ἐστιν ὁμολογίαν. Τὰ γάρ τοι κατ' ἐπίνοιαν λεγόμενα ἐν ὀνόμασι μόνον y) καὶ προφορᾷ τὸ εἶναι ἔχοντα, ταῖς φωναῖς συνδιαλύεσθαι πέφυκεν. Ὁ δὲ Θεὸς καὶ σιωπώντων καὶ λεγομένων, καὶ γινομένων καὶ πρὸ τοῦ γενέσθαι τὰ ὄντα, ἦν τε καὶ ἔστιν ἀγέννητος. Ἀλλὰ μὴν οὐδὲ κατὰ στέρησιν. Εἰ

γε

x) Basilius pag. 12. ἐκτιννῦναι δὲ αὐτῷ τὸ πάντων. y) ita Basil. sed MS. μόνοις.

γε τῶν κατὰ φύσιν αἱ στερήσεις εἰσὶ στερήσεις, καὶ τῶν ἕξεων δεύτεραι. z) Οὔτε ἢ κατὰ φύσιν ἦν τις τῷ Θεῷ γένεσις, οὔτε προτέραν ἔχων ταύτην, εἶτα στερηθεὶς γέγονεν ἀγέννητος. Ἐπεὶ καὶ λίαν ἐστὶν ἀσεβὲς, ὡς λυμαντικὸν τῆς ἀληθοῦς περὶ Θεοῦ ἐννοίας καὶ τῆς τελειότητος αὐτοῦ, μᾶλλον δὲ τῆς τῶν ἐφευρόντων διανοίας, τὸ λέγειν ὅλως ἐστερῆσθαι τινὲς τὸν Θεὸν, δηλονότι τῶν φύσει προσόντων. Οὐ γὰρ ἄν τις εἴποι σωφρονῶν ἐστερῆσθαί τινά τινος τῆν μὴ πρότερον ὑπαρχόντων. Εἰ δὲ μήτε κατ' ἐπίνοιαν, μήτε κατὰ στέρησιν, ὡς ὁ ῥηθεὶς ἔδειξε λόγος, μήτε ἐν μέρει τὸ ἀγέννητον, ἀμερὴς γὰρ, μήτε ἐν αὐτῷ ὡς ἕτερον, ἁπλοῦς γὰρ καὶ ἀσύνθετος, μήτε παρ' αὐτὸν ἕτερον, εἷς γὰρ καὶ μόνος αὐτός ἐστιν ἀγέννητος, αὐτὸ * ἂν εἴη οὐσία ἀγέννητος. a)

ſunt vel fuerunt, is inquam & erat & eſt ingenitus antequam rerum natura exiſteret, ſeu quæ ſunt fierent vel facta eſſent. Neque tamen ſecundum privationem eſt ingenitus: privationes enim, naturalium rerum proprie privationes ſunt, & ipſis habitibus poſteriores. Jam vero neque illa DEO ſecundum naturam competit generatio, neque ea ratione dicitur ingenitus, quaſi prius aliquam ſui generationem habuerit, & poſtea illa ſit privatus, quandoquidem valde hoc eſt impium & ita impium, ut ſi id obtineat, omnis de DEo ejusꝙ perfectione vera cogitatio, imo eorum qui hæc comminiſcuntur proprius intellectus plane evertatur: dicere nimirum, DEum omnino aliqua re privatum eſſe, earum nimirum, quæ ſua natura ſemper ipſi adſunt ſeu adhærent. Neque enim quis ſanæ mentis dixerit quenquam aliqua re ex iis, quæ nunquam penes ipſum fuerunt, privatum eſſe. Si vero neꝙ cogitatione ſeu commento quodam humano, neque juxta privationem, uti jam prolata demonſtravit oratio, neque reſpectu alicujus partis ingenitum accipi poteſt, eſt enim ipſe impartibilis: neque ea ratione quaſi in ipſo aliquid ſit diverſitatem quandam habens, ſimplex enim eſt & incompoſitus: neque ita quaſi aliud quid ſit præter ipſum, unus enim & ſolus ipſe eſt ingenitus: illud ipſum fuerit illa eſſentia quæ dicitur ingenita.

IX. In-

z) Baſil. pag. 17. * fortaſſe leg. αὐτὸς, ut pag. 270. a) Baſilius pag. 20.

IX. Ingenitus autem cum sit juxta præmissam demonstrationem, fieri non potest * ut generatio aliqua sit in ipso talis, ut propriæ suæ naturæ genitum participem faciat: & necesse etiam est, ut excedat omnem comparationem ac societatem, quæ institui quidem posset respectu ejus quod genitum est. Si quis enim essentiam hanc communem reddere cum aliqua re alia, vel de hac essentia alicui aliquid impertire voluerit, necessario hoc facere attentabit, vel secundum diremtionem ac partitionem, vel secundum similitudinem ac comparationem. Utrum autem ex his as-

IX. Ἀγέννητος δὲ ὢν κατὰ τὴν προλαβοῦσαν ἀπόδειξιν, οὐκ ἂν ποτε πρόσοιτο γέννησιν, ὥστε τῆς ἰδίας μεταδοῦναι τῷ γεννωμένῳ φύσεως, ἐκφύγοι τε ἂν πᾶσαν σύγκρισιν καὶ κοινωνίαν τὴν πρὸς τὸ γεννητόν. b) Εἰ γάρ τις κοινοποιεῖν πρὸς ἕτερον ἢ μεταδιδόναι τινὶ τῆς οὐσίας ταύτης ἐθελήσειεν, ἤτοι κατὰ διάστασιν καὶ μερισμὸν, ἢ κατὰ σύγκρισιν τοῦτο κατασκευάσειεν ἄν. Ὁποτέρον δ' ἂν λέγηται τούτων, πολλαῖς ἀτοπίαις, βλασφημίαις δὲ μᾶλλον ὁ λόγος ἐνεχθήσεται. Εἰ τε γὰρ διαιροῖτο καὶ μερίζοιτο, οὐκ ἔτ' ἀγέννητος

* Hoc palmarium Eunomii argumentum ac propa unicum, *fieri non posse ut ex ingenita Divina essentia similis ipsi Filius generetur.* Unde quicquid de generatione Filii in sacris litteris dicitur, ille de creatione accipit. Sed non majoris illa argumentatio mihi videtur esse ponderis, quam si neges ab increata Divina essentia aliquid potuisse creari ac produci. Deinde, quomodo de re creata dici potest quod sit χαρακτὴρ τῆς ὑποστάσεως DEI? Σοφία & λόγος Patris atque ἴδιος υἱός? proprius Filius & unigenitus: a quo Spiritus S. accipit. Quomodo factus est per quem omnia facta sunt & sine quo factum est nihil nec visibile nec invisibile Hisce itaque & aliis clarissimis Scripturæ testimoniis argumentationes Metaphysicæ argutiæ opponere, Eunomii est qui ab Aëtio Magistro edoctus essentiam Divinam penitus ac perfecte scilicet cognitam sibi habere persuadebat. Τοσοῦτον αὐτὸν ἐπίσταμαι καὶ οἶδα, ὥστε μὴ εἰδέναι ἐμαυτὸν, ὡς Θεὸν μᾶλλον ἐπίσταμαι. *Tam perspicue DEum* qualis sit *novi ac tantam illius notitiam sum consecutus, ut ne me ipsum quidem melius quam illum noverim.* Aëtius apud Epiphanium LXXVI. p. 916. & 989. Eunomius ipse majore etiam insolentia apud Socratem IV. 7. ὁ Θεὸς περὶ τῆς ἑαυτοῦ οὐσίας οὐδὲν πλέον ἡμῶν ἐπίσταται, οὐδ' ἐστιν αὕτη μᾶλλον μὲν ἐκείνῳ, ἧττον δὲ ἡμῖν γινωσκομένη. Ἀλλ' ὅπερ ἂν εἰδείημεν ἡμεῖς περὶ αὐτῆς, τοῦτο πάντως κἀκεῖνος οἶδεν, ὃ δ' αὖ πάλιν ἐκεῖνος, τοῦτο εὑρήσεις ἀπαραλλάκτως ἐν ἡμῖν. *De sua ipsius essentia DEus nihil amplius scit quam nos, nec illa ipsi quidem notior, nobis autem obscurior.*

b) Basilius pag. 26.

νητος εἴη, ὃ μὴ πρότερον ἦν τοῦτο ἐκ τῆς διαιρέσεως γιγνόμενος. Ἀλλὰ μὴν οὔτ' ἄφθαρτος τοῦ μερισμοῦ τὸ τῆς ἀφθαρσίας ἀξίωμα λυμαινομένου. Εἴτε τὴν πρὸς ἕτερον δέχοιτο σύγκρισιν, τῆς συγκρίσεως οὐκ ἐξ ἀκοινωνήτων γιγνομένης, κοινοποιηθήσεται τὸ τῆς οὐσίας ἀξίωμα. Εἰ δὲ τοῦτο, καὶ τοὔνομα, ὥστ' ἐξ ἀνάγκης δεῖν τοὺς τούτῳ τῷ λόγῳ βιαζομένους ἢ τὴν προσηγορίαν ἀκοινώνητον φυλάττειν βουλομένους, ἀκοινώνητον ταύτῃ συνδιασώζειν καὶ τὴν οὐσίαν. Ἢ ταύτης μεταδοῦναί τινι πειρωμένους, μεταδιδόναι καὶ τῆς προσηγορίας, ὥσπερ καὶ τῆς οὐσίας. χωλεύοι γὰρ ἂν αὐτοῖς ἡ φιλοτιμία, λειπομένην παρέχουσα θατέρῳ μέρει τὴν χάριν, μετὰ τοῦ μηδ' ἄξιον ἐργάζεσθαι λόγου τὴν διαφοράν, ἀκριβολογουμένους περὶ τὴν προσηγορίαν, εἴγε ὀνόματι μόνῳ ὁ μὲν ὑπερέχοι, ὁ δὲ ἐλαττοῖτο. Εἰ δὲ τῆς αὐτῆς μεταδοῦναι φωνῆς ὁ τῆς ἀκολουθίας ἀναγκάζει λόγος, μεταδι-

feratur, multas profecto secum absurditates, vel potius blasphemias trahet & inferet ipsa assertio. Etenim sive dividatur aut in partes secetur, non amplius illa esse potest ingenita, cum videlicet ipsa illud, quod antea non erat, ex tali divisione fiat: imo hoc pacto corruptionis expers illa esse nequit, siquidem partitio ista totam incorruptibilitatis Majestatem labefactat. Sive etiam similitudinem seu comparationem quandam admittat ad aliud, quandoquidem nulla comparatio ex illis fit, ubi plane nihil est commune, essentiæ utique Majestas communicationis subibit sortem. Si vero hoc revera ita sit, ergo & nomen ipsum commune erit, ita ut necessario oporteat eos, qui hac ratione urgentur, vel ipsam appellationem incommunicabilem conservare & tueri. Si vero voluerint eidem essentiam ab omni etiam communicatione sartam tectam conservare, vel si quicquam impertiri de ea alteri conabuntur perinde aliquid de appellatione largiantur necesse est, quemadmodum de ipsa faciunt essentia. Claudicaverit enim ipsis, nisi scilicet hoc fecerint, ambitio, quæ alteri parti doni alicujus defectum

Mm

tribuit: & accedit una, quod neque dignum quid faciunt Majestate Verbi, quando tam subtiles sunt in distinguenda appellatione siquidem hic quidem solo nomine sit major, alter vero minor. Si vero consequentia illos cogit ut eandem utrique tribuant vocem, largiantur quod est honorificentius, æqualitatem, cum non inveniant u statuere possint illam præeminentiam.

δότωσαν φιλοτιμώτερον κ ἰσότητα, ἐχ ἑυρισκομένη ἐν ὅτῳ θήσονται τὴν ὑπεροχήν.

X. Non enim profecto hoc dixerint, quod communis quidem ambobus essentia est: ordine vero & iis quæ ex tempore promanant prærogativis, hic quidem prior, ille vero posterior seu secundus est: quandoquidem in his quæ præeminent, præexistere omnino oportet causam ejus præeminentiæ. Essentiæ autem DEi non competit nec adjunctum est tempus, non ævum, non ordo: ordo enim posterior est ordinante, nihil autem eorum, quæ DEI sunt, ab alio est ordinatum, & tempus, stellarum quidam motus est. Stellæ vero non solum post ingenitam essentiam & omnia intelligibilia vel intelligentias, sed etiam post prima corpora extiterunt, illisque omnibus sunt posteriores. De Æonibus autem seu ævo quid attinet dicere, cum

X. Οὐ γὰρ δὴ τοῦτο ἂν ὡς κοινὴ μὲν ἀμφοῖν ἡ ἐσία ξει δὲ καὶ τοῖς ἐκ χρόνε πρε ὁ μέν ἐστι πρῶτος, ὁ δὲ δεύ Ἐπειδὴ γὰρ δεῖ προεῖναι πα τοῖς c) ὑπερέχεσι τὸ τῆ ροχῆς αἴτιον, ἐ. συνέζευκτ ἐσία τῇ Θεῷ ἐ χρόνος, d αἰὼν, ἐ τάξις. Ἡ γὰρ τ ξις δευτέρα τῇ τάττοντος, τῶν τῇ Θεῷ ὑφ' ἑτέρε τέτ ό, τε χρόνος ἀστέρων ποιά κίνησις. Ἀστέρες δὲ ἐ τῆς ἀγ μόνον ἐσίας, καὶ νοητῶν τῶν, ἀλλὰ καὶ τῶν πρώτω μάτων γεγόνασιν ὕστεροι. e) γὰρ αἰώνων τί δεῖ καὶ λέγειν

c) Male apud Basilium pag. 29. ἐπειδή γε δεῖ προεῖναι ἐν τοῖς.
d) MS. Lindebrog. ὁ χρόνος, sensu eodem.
e) Basil. pag. 29. δεύτεροι περὶ δέ.

γραφῆς σαφῶς διαγορευούσης, πρὸ τῶν αἰώνων f) ὑπάρχειν τὸν Θεόν, καὶ τῶν κοινῶν λογισμῶν ἐπιμαρτυρούντων. Οὐ γὰρ μόνον ἀσεβές, ἀλλὰ καὶ κομιδῆ καταγέλαστον, τοὺς ἓν μόνον παραδεξαμένους ἀγέννητον, ἢ προϋπάρχειν τι τούτου φάσκειν, ἢ συνυπάρχειν ἕτερον. Εἴτε γὰρ προϋπάρχοι τι τούτο, δικαίως λέγοιτ' ἂν ἀγέννητον, οὐ τὸ δεύτερον. Εἴτε συνυπάρχοι τὴν πρὸς θάτερον κοινωνίαν τοῦ συνυπάρχειν ἑκάτερον, ἀφαιρεθήσεται τὸ ἓν μόνον εἶναι καὶ τὸ ἀγέννητον εἶναι, οἷα δὴ μετὰ τῆς οὐσίας ἀποκλήρωσιν τινὰ καὶ περιγραφὴν ἀμφοῖν συνεισαγόντων, συνθήκην τε ἂν καὶ τὸν τῆς συνθήκης αἴτιον.

Scriptura diserte affirmet, ante sæcula esse DEum, quod idem communes quoque attestantur ratiocinationes. Neque enim impium tantummodo, sed plane quoque & affatim ridiculum est, si illi qui quidem concedunt unum esse ingenitum, nihilominus affirmare non dubitant, vel ante illud extitisse quid aliud, vel una extitisse. Sive enim prius qvid existat, hoc jure meritoque dici poterit ingenitum, non illud quod posterius fuit: sive una quid existere potuit, ratione illus societatis, quam utrumque respectu alterius habet, quin utrumque una fuit, & alterum non sine altero fuit; hinc sane evertetur tolleturque illud quod DEUS unum quid sit, & quidem ingenitum: id quod perinde est, ac si postquam prius certis officiis quæ distributione per sortem facta circumscripserunt ipsam ambórum essentiam, postea illorum quandam conventionem, ejusque conventionis causam inferant.

XI. Ἀλλὰ μὴν οὐδὲ ἐνυπάρχειν τι ταύτῃ δυνατὸν οἷον εἶδος, ἢ ὄγκον, καὶ πηλικότητα g) διὰ τὸ πάντῃ συνθήκης ἐλεύθερον εἶναι τὸν Θεόν. Εἰ δὲ τούτων καὶ τῶν τοιούτων τι μήτε ἐστὶ μήτε ποτὲ γένοιτ'

XI. Quin imo neque fieri potest ut quicquam huic essentiæ insit, cujusmodi dicimus esse speciem vel molem aut quantitatem, propterea quod penitus ab omni compositione liber sit DEUS Si vero neque pium est. neque poterit esse unquam horum & similium

Mm 2

f) Psal. LIV. 21.
g) Basilius pag. 32. ἢ πηλικότητα.

lium quid comminisci, quod id Divinæ competat essentiæ, quæ quæso ratio concedet amplius, ut substantiæ ingenitæ genitam assimilemus? cum similitudo vel comparatio aut societas, quæ est secundum essentiam, nullam præeminentiam vel differentiam relinquat, æqualitatem autem perspicue adstruat, una vero cum æqualitate manifestum faciat, assimilatum æque oportere esse ingenitum. Nemo autem adeo demens & impie audax esse potest, ut æqualem affirmet Patri Filium, cum ipse Dominus diserte pronunciet: *Pater qui misit me, major me est.* Vel ut tribuat seu copulet alteri ex nominibus alterum, utroque contra ad se illud certatim trahente, sibique approprianté, neque altero ullam societatem respectu alterius admittente. Si enim Ingenitus, non erit Filius: & si Filius, non erit Ingenitus. At quod unus ille cunctorum DEus sit ingenitus & incomparabilis, pluribus omissis quæ dici possent, sufficere hæc, quæ jam dicta sunt, ad demonstrationem existimo.

ἂν, ἐναγὲς ἐπινοῆσαι συμπεπλεγμένον τῇ οὐσίᾳ, h) ποῖος ἔτι συγχωρήσει λόγος πρὸς τὴν ἀγέννητον ὁμοιοῦν τὴν γεννητήν; Τῆς κατ' οὐσίαν ὁμοιότητος ἢ συγκρίσεως ἢ κοινωνίας μηδεμίαν ὑπεροχὴν ἢ διαφορὰν καταλιπούσης, ἰσότητα δὲ σαφῶς ἐργαζομένης, μετὰ δὲ τῆς ἰσότητος ἀγέννητον ἀποφαινούσης τὸν ὁμοιούμενον ἢ συγκρινόμενον. i) οὐδεὶς δὲ k) οὕτως ἀνόητος καὶ πρὸς ἀσέβειαν τολμηρὸς, ὥστε ἴσον εἰπεῖν τῷ Πατρὶ τὸν υἱὸν, αὐτοῦ τοῦ Κυρίου διαῤῥήδην εἰπόντος. l) ὁ πατὴρ ὁ πέμψας με μείζων μου ἐστι. Ἢ συζεῦξαι θατέρῳ τῶν ὀνομάτων θάτερον ἀνθέλκοντος ἑκατέρου πρὸς ἑαυτὸ, καὶ μηδ' ἑτέρου προσιεμένου τὴν πρὸς θάτερον κοινωνίαν. Ἄν τε γὰρ ἀγέννητος, οὐχ υἱός, ἄν τε υἱὸς, οὐκ ἀγέννητος. Ἀλλ' ὅτι μὲν εἷς ὁ τῶν ἁπάντων m) Θεὸς ἀγέννητος καὶ ἀσύγκριτος, πλειόνων ὄντων τῶν παραλελειμμένων, ἀποχρῆναι ἡγοῦμαι n) τὰ ῥηθέντα πρὸς ἀπόδειξιν.

XII. Ὅτι

h) Basilius addit: τοῦ Θεοῦ.

i) Verba ἢ συγκρινόμενον apud Basilium pag. 32. desiderantur.

k) id. γάρ. l) Joh. XIV. 28. cui dicto Basilius p. 34. opponit Philipp. II. 6. *non rapinam arbitratus est, εἶναι ἴσα Θεῷ, esse æqualem DEO.*

m) Basil. p. 32. πάντων ὅλων. n) Id. ἀποχρῆν ἡγοῦμαι καὶ τά.

XII. Ὅτι δὲ καὶ εἷς υἱὸς, μονογενὴς γάρ, ἐνῆν μὲν τὰς τῶν ἁγίων φωνὰς παραθεμένους, δι' ὧν υἱὸν καὶ γέννημα καὶ ποίημα καταγγέλλουσι, ταῖς τῶν ὀνομάτων διαφοραῖς καὶ τὴν τῆς οὐσίας παραλλαγὴν ἐμφανίσαντας, ἀπηλλάχθαι φροντίδος o) καὶ πραγμάτων. Διὰ δὲ p) τοὺς σωματικὴν τὴν γέννησιν ὑπολαμβάνοντας, καὶ ταῖς ὁμωνυμίαις προσπταίοντας, ἀναγκαῖον ἴσως καὶ περὶ τούτων διὰ βραχέων εἰπεῖν. Γέννημα τοίνυν τὸν υἱὸν φαμὲν κατὰ τὴν τῶν γραφῶν διδασκαλίαν. οὐχ ἕτερον μέν τι τὴν οὐσίαν νοοῦντες, ἕτερον δέ τι παρὰ τὴν εἶναι τὴν ὑπόστασιν ἣν σημαίνει αὐτὴν τὸ σημαινόμενον, ἀλλ' αὐτὴν εἶναι τὴν ὑπόστασιν ἣν σημαίνει τὸ ὄνομα, ἐπαληθευούσης τῇ οὐσίᾳ τῆς προσηγορίας. q) Ταύτην δὲ γεγεννῆσθαι μὲν οὐκ οὖσαν πρὸ τῆς ἰδίας συστάσεως, r) εἶναι δὲ γεννηθεῖσαν πρὸ πάντων γνώμῃ τοῦ Θεοῦ καὶ Πατρός.

XII. Quod autem Filius sit unus & unicus, (unigenitus enim est) allatis in medium Sanctorum vocibus seu testimoniis, quibus tum genimen sive generaturam tum creaturam prædicant & per nomina discrepantia essentiæ etiam discrepantiam manifestam faciunt: possemus ista ratione omni porro cura & labore supersedere. Verum propter illos, qui hanc generationem corporalem esse opinantur, & æquivocationibus impingunt seu offenduntur, necessarium fortassis erit, etiam de his paucis breviterque dicere. Dicimus itaque Filium esse genimen sive generaturam, juxta Scripturarum doctrinam, non aliud quid essentiam intelligendo, item aliud quid quod præter ipsum significetur: Sed illum esse hanc substantiam seu hypostasin, quam nomen ipsum significat, ita ut appellatio ipsi essentiæ veritatem astruat: siquidem essentia non verius quam ipsa appellatione monstratur. Dicimus autem porro hanc substantiam genitam esse, cum non esset ante propriam constitutionem: postquam vero genita fuit, extitisse illam ante omnia, decreto DEI & Patris.

o) Basilius lib. 2. pag. 38. Φροντίδων. p) id. διὰ μέντοι.
q) Basil. pag. 43. & 45. seq. r) Basilius pag. 47. & 50.

XIII. Si vero alicui hoc ipsum ausu temerario, seu conatu non ferendo dictum videtur: conside- ret ipse secum, utrum verum hoc sit an falsum. Si prius ejus modi ausus culpa ca- ret proprio istius hominis judi- cio, quandoquidem nihil rerum verarum, quod suo quidem tem- pore & modo dicitur, habe- re culpam potest. Sin vero fal- sum est, summa profecto neces- sitate erit, ut quod illis quæ dixi contrarium est, verum putemus. Hoc vero est, Filium genitum esse, cum antea existeret, id quod non solum absurditatis vel blas- phemiæ, sed etiam summæ non potest non esse fatuitatis. Res enim quæ est, quid quæso opus habet generatione, nisi ad simi- litudinem alterius alicujus rei transformetur juxta rerum ani- matarum naturam? quæ quidem vere fieri dici possunt, cum exi- stant quod sunt, non autem ea exi- stant quæ fiunt. Etenim hominis semen non statim ipse est homo, neque lapis domus: Fit autem tandem illud quidem homo, hic vero domus. Si vero unum quod- libet eorum quibus assimilari Filii generationem omnium est piissi- mum, cum non sint prius, tan- dem tamen quid fiant: (non enim

XIII. Εἰ δέ τῳ δοκεῖ τι- ρὸν εἶναι τὸ ῥηθὲν, ἐπισκ- έσθω παρ᾽ ἑαυτῷ, πότερον ὡς- θὲς ὄν, ἢ ψεῦδος. Εἰ μὲν τὸ πρότερον, ἀνυπαίτιος ἤ- μα κατὰ τὴν αὐτῆ κρίσιν, ὅ- περ μηδὲν τῶν ἀληθῶν ἐν κ- καὶ μέτρῳ λεγόμενον ὑπαί- Εἰ δὲ ψεῦδος, ἀνάγκη πᾶσα, τούτων τοὐναντίον ἀλη- ἡγεῖσθαι. Τοῦτο δ᾽ ἐστὶν, ὄντα γεννῆσαι τὸν υἱὸν, ὅπερ οὐκ ἀ- πίας μόνον ἢ βλασφημίας, ἀλλὰ καὶ πάσης εὐηθείας ὑπερβολὴν ἔχοι. *) Τῷ γὰρ ὄντι τί δεῖ γε- νέσεως; εἰ μὴ πρὸς ἕτερον τι μετα- ῥυθμίζοιτο κατὰ τὴν ἐμψύχων καὶ ἀψύχων σωμάτων φύσιν, ὅ- περ γίνεσθαι λέγοιτ᾽ ἂν ἀληθῶς ὄντα μὲν ὅ ἐστιν, οὐκ ὄντα δὲ ὃ γίνεται. Οὔτε γὰρ τὸ σπέρμα ἄν- θρωπος, οὔτε λίθος οἶκος. γί- νεται δὲ τὸ μὲν ἄνθρωπος, τὸ δὲ οἶκος. Εἰ δὲ τούτων ἕκαστον καὶ παραβάλλειν τὴν τοῦ υἱοῦ γέν- πάντων εὐσεβέστατον, οὐκ ὂν γίνεται, ὃ γὰρ ἐκεῖνο γίνεται πρὸ

* Basilius pag. 50.

fieri dici poteſt quod antea erat) cujusmodi quæſo medicinam admittet, qui filium cum ante extiterit, dicit genitum eſſe. Si enim ante generationem erat, erat utique ingenitus.

XIV. Verum vetuſta recte habet confesſio, quod nihil præter DEum ſit ingenitum: Aut igitur recedant ab illa Confesſione, & aliud quid proferant quod ſit ingenitum: vel ſi inhærere illi ſententiæ volent, caveant impoſterum ita loqui, quod Filius cum antea fuerit; genitus ſit: quia Filii & prolis ſeu geniminis appellatio non ingreditur unum & idem ſubjectum cum appellatione ingeniti. Summa enim & extrema confuſio oriri poteſt tam nominum quam rerum, ſi cum una revera ſit & dicatur esſentia ingenita, verbo autem alia præter illam introducatur poſteaque hæc genita nominetur: Filius autem non ſit genitus juxta ipſorum ſententiam, neque Pater generaverit nominetenus, ſiquidem non exiſtat genitus: præterquam niſi quis juxta tritum ſermonem, malum minus malo curans majori excogitaverit aliquam generationem, quæ fiat per augmentationem, transformationem ſive transmutationem

ῶν ἦν, ποίαν δέξεται ἴασιν, υἱὸν ὄντα γεγεννῆσθαι λέγων. Ἢ πρὸ τῆς γεννήσεως ἦν, τ) ητος ἦν.

ν. Ἀλλὰ πάλαιγε καλῶς ὡμολογεῖται μηδὲν ἕτερον ἀγέννητον πλὴν τὸν Θεόν. Ἢ τοίνυν μεθιστάσθωσαν τῆς ὁμολογίας, ἕτερόν τι παράγοντες ἀγέννητον, ἢ τοῖς ἐμμένοντες παραιτείσθωσαν ..., ὄντα γεγεννῆσθαι τὸν, ἐπεὶ μηδὲ συγχωρεῖ τοῦ υἱοῦ καὶ γεννήματος ἡ προσηγορία πρὸς τὴν ἀγέννητον. Πᾶσα γένοιτο σύγχυσις ὀνομάτων πραγμάτων, μιᾶς μὲν οὔσης τε καὶ λεγομένης ἀγεννήτου, ἐπεισαγομένης δὲ τῷ λόγῳ ἑτέρας, εἶτα ταύτης γεννητὴν ὀνομαζομένης, υἱοῦ τε μὴ γεννητοῦ κατ' αὐτοὺς, καὶ Πατρὸς μὴ γεννήσαντος, ὀνόματα, μὴ γεννηθεὶς ἦν. πλὴν εἰ μή τις τὸν λόγον κακὸν κακῷ ἰώμενος, μείζονι τὸ ἔλαττον, αὔξησιν ἢ μεταβλητικὴν ἐπινοήσειε

nem. Et neque hoc modo præter omnia alia probe ratiocinaretur sive concluderet: propterea, quod si quid augmentetur, necesse sit, ut auctario aliquo externo augmentum capiat. Unde igitur poterit esse illa additio, sive id quod appositum censetur, nisi aliquid aliud prius subjecti loco ponamus? Atqui si res ita se habet, necesse fuerit excogitare multa, quæ suum esse in semet habent & ingenita sunt, ut unum illud perfecte compleant. Sin vero augmentum illud accedit ex aliqua re quæ non est, utrum quæso præstat confiteri, an quod non fuit, id gigni decreto illius qui id produxit, an vero dicere, essentiam consstare ex Ente & non Ente, seu ex re aliqua quæ est vel fuit & non est vel non fuit. Sicque transmutatur, nulla re existente in quam possit transmutari, transmutabitur necessario, in id quod non est. Et quomodo quæso non sit stolidum, ne dicamus impium, affirmare id quod est, abiisse in aliquid quod non est? Immo vero conveniens est, ut missa & abjecta immodica hac stultitia aut potius insania, debita modestia id quod verum est acceptetur.

γένεσιν, πρὸς ἅπασι τοῖς μήτ' ἐκεῖνο καλῶς λογισάμεν... εἴ τε αὐξάνει τι, προσθήκη... τῶν ἔξωθεν αὐξήσειεν ἄν. ... οὗ τὸ προστεθέν, εἰ μὴ καὶ ... ὑποθοίμεθα; ἀλλ' εἰ μὲν πολλὰ τὰ ὄντα καὶ ἀγέννητα εἰς συμπλήρωσιν ἑνὸς ε... ἀναγκαῖον. Εἰ δ' ἐκ τοῦ μὴ... ἡ αὔξησις, πότερον ἄμεινον λογεῖν πᾶν μὴ ὂν γεγεννῆσθαι ... μη τοῦ παραγαγόντος, ἢ ... τον λέγειν τὴν οὐσίαν ἐξ... καὶ μὴ ὄντος. Εἴ τε μετα... λοιτο, μηδενὸς ὄντος εἰς ὃ ... βληθείη, εἰς τὸ μὴ ὂν ἐξ... κης μεταβληθήσεται. ... εὔηθες, ἵνα μὴ λέγωμεν ... τὸ ὂν εἰς τὸ μὴ ὂν κεχωρηκέναι ... γειν. Δέον ἀφεμένους τῆς ... ταύτης εὐηθείας, παρανοίας ... λον, σωφρόνως παραδέξασθαι ἀληθές.

XV. Verum hi homines, non vident hisce & longe pluribus absurditatibus esse se obnoxios,

XV. Ἀλλ' οὗτοι μὲν ταύταις πολλῷ πλείοσι τούτων ἀτοπίαις ...

ὑπόδικοι λελήθασι σφᾶς αὐτοὺς, οὐχ ἡμᾶς τόλμης εὐθύναις δικαίως ὑπάγοντες, ἀλλ᾽ ἑαυτοὺς ἀσεβείας ἐγκλήμασιν. Ἡμεῖς δὲ τοῖς ὑπό τε τῶν ἁγίων r) πάλαι, καὶ νῦν ἀφ᾽ ἡμῶν αὐτῶν ἀποδεδειγμένοις ἐμμένοντες, μήτε τῆς οὐσίας τοῦ Θεοῦ προσιεμένης γέννησιν, ὡς ἀγεννήτου, μήτε διάστασιν ἢ μερισμὸν ὡς ἀφθάρτου, μήτε μὴν ἑτέρας τινὸς ὑποκειμένης εἰς υἱοῦ γέννησιν, μὴ ὄντα φαμὲν γεγεννῆσθαι τὸν Υἱόν. Οὐ κοινοποιοῦμεν οὐδὲ τοῦ μονογενοῦς τὴν οὐσίαν πρὸς τὰ ἐκ μὴ ὄντων γενόμενα, ἐπείπερ οὐκ οὐσία τὸ μὴ ὄν. Τῇ δὲ τοῦ ποιήσαντος γνώμῃ τὴν διαφορὰν τοῖς πᾶσιν ὁριζόμενοι τοσαύτην αὐτῷ νέμομεν ὑπεροχὴν, ὅσην ἔχειν ἀναγκαῖον τῶν ἰδίων ποιημάτων τὸν ποιητήν. s) Πάντα γὰρ δι᾽ αὐτοῦ γεγενῆσθαι κατὰ τὸν μακάριον Ἰωάννην t) ὁμολογοῦμεν, συναπογεννηθείσης ἄνωθεν αὐτῷ τῆς δημιουργικῆς δυνάμεως, ὡς εἶναι Θεὸν μονογενῆ πάντων τῶν μετ᾽ αὐτὸν καὶ τῶν δι᾽ αὐτοῦ γενομένων. Μόνος γὰρ τῇ τοῦ ἀγεννήτου δυνάμει γεννηθεὶς καὶ κτισθεὶς

neque nos iuſte in crimen audaciæ ac præſumtionis merito adducere, ſed ipſos ſemet impietatis accuſare. Nos vero in his quæ olim a ſanctis Patribus, & nunc a nobis demonſtrata, permanemus: & cum neque eſſentia DEI admittat generationem, utpote quæ eſt ingenita, neque diſtantiam, aut partitionem, ſiquidem eſt incorruptibilis: cumque nulla alia dari poſſit ad Filii generationem, dicimus Filium genitum eſſe, cum antea non exiſteret: non quod communem faciamus eſſentiam unigeniti cum iis, quæ de nihilo facta ſunt, (ſiquidem non eſt eſſentia id quod non eſt) ſed ejus qui fecit decreto ſeu ſententia, dum differentiam omnibus rebus definitam aſſignamus, ipſi tantam tribuimus præ aliis omnibus excellentiam, quantam quidem opificem habere neceſſe eſt præ propriis ſuis quæ fecit facitue operibus. Etenim *omnia per ipſum facta* eſſe ſecundum Beatum Iohannem confitemur, congenita ſcilicet ipſi ab initio creandi facultate: ut ita ſit DEus unigenitus, reſpectu omnium earum rerum quæ poſt ipſum & per ipſum factæ ſunt. Cum enim ipſe ſolus ingeniti potentia genitus ſit, & creatus perfectiſſimus, hinc

Nn mini-

r) πατέρων addit Baſilius p. 55. s) Baſilius p. 58. t) Joh. I. 3.

minister fuit in tota creatione & decreto Patris perficiendo.

XVI. Si vero ideo, quia Pater & Filius vocantur, propterea humanam & corporalem generationem oportet concipere, & ita de ea cogitare, & subducta ratione ex iis quæ ab hominibus fiunt operibus, transmutationis seu transsubstantiationis nominibus & passionibus DEum subjicere, siquidem quoque Creator seu Opifex DEus, oportet nos illi substernere materiam ut opera, quæ facit, eventum effectumque suum sortiantur, qui Græcorum est error. Homo enim qui ex propria gignit essentia, non sane quicquam struxerit sine materia. Quod si hoc dicere recusarint, nominum elocutionum nihil omnino curantes, sique nihilominus servata veritate dignæ de DEO notionis attribuerint soli Diuinæ potentiæ creandi officium & facultatem: quomodo quæso locum habere in DEO poterit passio transsubstantiationis & participationis essentiæ, propter appellationem Patris? Ecquis enim eorum qui recte sentiunt, sanave sunt mente, diffiteri potest, quod quædam nomina tan-

τελειότατος γέγονεν ὑπουργὸς
πρὸς πᾶσαν δημιουργίαν καὶ γνώμ
τοῦ Πατρός.

XVI. Εἰ δ᾽ ὅτι Πατὴρ καὶ
διὰ τοῦτο ἀνθρωπίνην καὶ σωμ
κὴν χρὴ τὴν γέννησιν ἐννοεῖν,
τῶν ἐν ἀνθρώποις γεννήσεων ἀ
γομένους τοῖς τῆς μετουσίας ὀνόμ
καὶ πάθεσιν ὑπάγειν τὸν Θεὸν
ἐπειδὴ καὶ δημιουργὸς ὁ Θεός,
ὑποβάλλειν δεῖ πρὸς γένεσιν
δεδημιουργημένων κατὰ τὴν
κὴν πλάνην. Ὁ γὰρ ἐκ τῆς
οὐσίας γεννῶν ἄνθρωπος οὐκ
ὕλης χωρὶς δημιουργήσειεν.
τοῦτο παραιτοῖντο, μηδὲν τῆς
ὀνομάτων φροντίζοντες προφορ
τὴν δὲ τῷ Θεῷ πρέπουσαν
νοίαν διασώζοντες ἐπιτρέπουσιν
σίᾳ μόνῃ δημιουργεῖν, πῶς ἂν
χώραν τὸ τῆς μετουσίας πάθ
ἐπὶ Θεοῦ διὰ τὴν τοῦ Πατρὸς
ηγορίαν; Τίς γὰρ οὐκ ἂν ὁμ
γήσειε τῶν εὐφρονούντων, ὅτι
ὀνομάτων τὰ μὲν κατὰ τὴν

φ

u) Basil. pag. 58. 59. 60. x) Basil. pag. 61. 63.

φώνησιν καὶ προφορὰν τὴν κοινωνίαν ἔχουσιν, οὐκ ἔτι δὲ κατὰ τὴν σημασίαν, ὡς ὀφθαλμὸς ἐπί τε ἀνθρώπου καὶ Θεοῦ λεγόμενος· οὗ μὲν γὰρ σημαίνει τι μέρος, οὗ δέ ποτε μὲν ἀντίληψιν καὶ φυλακὴν τῶν δικαίων, ποτὲ δὲ τὴν τῶν πραττομένων γνῶσιν.

tum quandam habent communionem ratione pronunciationis & elocutionis, non autem quoad significationem. Ut oculus, qui de homine & DEo dicitur, illius quidem partem quandam notat, hujus vero interdum auxilium, & custodiam justorum, nonnunquam ipsam notitiam eorum quæ aguntur.

XVII. Τὰ δὲ πολλὰ κατὰ τὴν ἐκφώνησιν κεχωρισμένα τὴν αὐτὴν ἔχει σημασίαν, ὡς τὸ ὂν καὶ μόνος ἀληθινὸς Θεός. Οὐκοῦν οὐδὲ ὅταν λέγηται Πατὴρ, κοινὴν ἐννοεῖν χρὴ πρὸς ἀνθρώπους τὴν ἐνέργειαν, ἐπ᾽ ἀμφοῖν συνεπινοοῦντας ταύτῃ ῥεῦσιν ἢ πάθος, ἐπείπερ ἡ μὲν ἐστιν ἀπαθὴς, ἡ δὲ μετὰ πάθους. Οὐδὲ ὅταν λέγηται πνεῦμα, κοινὴν ἔχει πρὸς τὰ λεγόμενα πνεύματα τὴν φύσιν. Ἐν πᾶσι δὲ τὸ ἀνάλογον σώζοντας μήτε τὸν υἱὸν ἀκούοντας ποίημα, δυσχεραίνειν, ὡς κοινοποιουμένης πάντως καὶ τῆς οὐσίας ὑπὸ τῆς τῶν ὀνομάτων κοινωνίας. y) Ὁ μὲν γάρ ἐστιν ἀ-

XVII. Multa vero, cum magnam habeant, quando pronunciantur, discrepantiam, eandem tamen obtinent significationem. Ut Ens, & solus verus DEus. Ergo neque si quando Pater nominetur, statim talem concipere mente operationem debemus, quae communis ipsi sit cum hominibus, ut simul utrobique hac ratione fluxum aut passionem mente agitemus. Siquidem operatio Divina nulli passioni aut affectioni est obnoxia, hominum autem fit cum passione: illa passione caret, hæc cum illa est. Neque si quando nominetur Spiritus, statim propterea communem habet naturam cum aliis quæ Spiritus appellantur. In omnibus autem oportet nos modum & analogiam rationi & unicuique naturæ consentaneam servare,

 neque

y) Basil. p. 65.

neque ſtatim indignari aut ægre ferre, cum Filium creaturam eſſe audimus, quaſi nominum æquivocatio ipſam prorſus eſſentiam communem reddat. Filius enim eſt ingeniti & non facti genimen ſ. progenies, & factura vel opus. Cœlum vero & angeli, & quicquid eſt præterea creaturarum, hujus facturæ ſeu operis ſunt facturæ ſeu opera præcepto Patris per ipſum facta. Sic enim Scripturis ſua conſtabit veritas, & ipſæ ab omni mendacio ſartæ tectæ conſervari poterunt, cum videlicet illæ de Filio pronunciant, quod factura ſit & genimen: prætereaque hoc pacto a ſanis ratiocinationibus non deflectemus, dum videlicet neque ullas DEO partes cooptamus ſeu attribuimus: neque ipſi ad generationem propriam eſſentiam, ad creationem vero materiam ſubjicimus, unde exiſtere ſolet nominum differentia.

γεννήτου καὶ ἀποιήτου γέννημα καὶ ποίημα. Οὐρανὸς δὲ καὶ Ἄγγελοι, καὶ πᾶν ὅπερ ἐστὶν ἄλλο ποίημα, τούτου τοῦ ποιήματός ἐστι ποίημα, προστάγματι τοῦ Πατρὸς δι' αὐτοῦ γενόμενα. Οὕτω γὰρ ἂν ταῖς γραφαῖς τὸ ἀψευδὲς φυλάττοιτο, ποίημα καὶ γέννημα λεγούσαις τὸν υἱὸν, καὶ τῶν ὑγιαινόντων ἡμεῖς οὐκ ἐκστησόμεθα λογισμῶν, μήτε μέρη τῷ Θεῷ περιάπτοντες, μήτε μὴν πρὸς μὲν γέννησιν τὴν ἰδίαν οὐσίαν, πρὸς δὲ κτίσιν ὕλην ὑποβάλλοντες, ἐξ ὧν ἡ τῶν ὀνομάτων διαφορὰ γίγνεσθαι πέφυκεν.

XVIII. Si vero DEus, neq; dum generat, de propria ſua natura genito ſeu generato quicquam impertit, ſeu largitur hominum more, ingenitus enim eſt, neque dum creat, materia indiget, utpote qui nulla re opus habet, & potens eſt: omnino rationem nullam habet, quod Filium creaturam dici nolunt. Ex his ſane & ejusmodi aliis cum manifeſtum ſit, imo adverſarii oculari quaſi

XVIII. Εἰ δὲ μήτε γεννῶν ὁ Θεὸς τῆς οἰκείας τῷ γεννωμένῳ μεταδίδωσι φύσεως κατὰ τοὺς ἀνθρώπους, ἀγέννητος γὰρ, μηδὲ κτίζων ὕλης ἐπιδεής τινος, ἀπροσδεὴς ὢν καὶ δυνατὸς, ἄλογος παντάπασιν ἡ τοῦ κτίσματος παραίτησις. Ἐκ δὴ τούτων καὶ τῶν τοιούτων δεικνυμένης (ἐχρῆν) μήτε πάντη τῆς εὐ-

συνεχομένων πειρᾶσθαι τὰς ἐν μήτε μὴν παραλλάττειν ...μένων. Ταῖς δὲ τῶν ὑποκειμένων ἐννοίαις προσέχοντας ἐφαρμόττειν τὰς προσηκούσας, μηδὲ ταῖς φωναῖς πέφυκεν ἀκολουθεῖν τῶν πραγμάτων ἡ φύσις, ταῖς δὲ πράγμασιν ἐφαρμόττειν τὴν ἀξίαν ἢ τῶν ὀνομάτων δύναμις. Καταμέμψαιτο δ' ἄν τις οὐχ ἧττον καὶ τοὺς γέννημα καὶ ποίημα τὸν υἱὸν εἶναι πειθομένους, ἀγέννητόν τε καὶ ἄκτιστον τὸν θεὸν ὁμολογοῦντας, τῇ δὲ τῶν δευτέρων προσθήκῃ καὶ τῇ κατ' οὐσίαν ἐξισώσει ταῖς προλαβούσαις ὁμολογίαις μαχομένους. Οὓς ἐχρῆν, εἴ τι αὐτοῖς ἀληθείας φροντίδος ἦν, διαφόρων ὄντων τῶν ὀνομάτων καὶ τὰς οὐσίας διαφόρους ὁμολογεῖν καὶ τὰς ... Ἢ γὰρ ἂν οὕτως καὶ μόνως τὴν δικαίαν ἐφύλαττον τάξιν, ἑκατέρῳ τούτων τὴν προσήκουσαν ἀποδιδόντες ὁμολογίαν. Εἰ δὲ μὴ φροντίζοιντο τινα λόγον, τῆς γοῦν ἀκολουθίας τῶν ἰδίων ἐννοίας φυλάξαι τὴν ἀ-

demonstratione doceantur, non ubivis significationis verbis esse coæquandas, neque alternandas esse res suæ naturæ differentes: subjectis autem rebus accurata consideratione adhibita aptas, convenientes & proprias significationes esse applicandas: siquidem natura rerum non ipsas sequi voces solet, sed necesse est ut vocum valor apte & convenienter rebus indatur. Culpaverit sane quis non parum etiam eos, qui quidem Filium progeniem & facturam esse persuasi sunt, simulque ingenitum & increatum DEum fatentur: verum posteriorum assertionum accessione & exæquatione seu similitudine illa quam faciunt ratione essentiæ, hisce suis prioribus confessionibus contradicunt. Quos utique deceret, si qua veritatis cura moverentur, cum diversa sint nomina, diversas etiam essentias confiteri. Nam vel hac & quidem sola ratione justum servarent ordinem, & sic utrobique seu quoad utrumque horum convenientem ederent confessionem. Si vero nullam prorsus veritatis habeant rationem, saltem propriorum commentorum sequelam seu consequentiam observarent, neque recedendo ab una eademque

Nn 3 natu-

pag. 65. D. seqq.

natura appellationes a conuenientia propria alienarent, cum passim in præcedentibus a nobis sit demonstratum, voces esse essentiarum significativas.

XIX. Dixerit autem fortasse quis ad contradicendum instructus, ac veluti cote acutus redditus, quod si habita ratione nominum in rerum subjectarum considerationem est eundum, quatenus quidem ingenitum & genitum, differre dicimus: quatenus vero lumen & lumen, vita & vita, potentia & potentia, non differre, sed ejusdem esse rationis. Cui respondemus, non baculo utentes ad quæstionem loco responsionis, id quod de Diogene refert ejus laudator, Cynismus enim multum differt a Christianismo. Sed Sanctum Paulum imitantes, qui dicit *longanimitate adversarios esse erudiendos*. Respondemus, inquam, quod quædam Lux est ingenita, quædam vero genita. Utrum vero diversum seu aliud quid lux significat cum de ingenita, quam cum de genita natura usurpatur; vel an unum & idem notat utrobique (Etenim siquidem diver-

ἀκολουθίαν, καὶ μὴ τῆς αὐτῆς φύσεως παραχωροῦντας, ἀλλοτριοῦν τῆς ἁρμοζούσης ὀνομασίας, ἀποδεδειγμένου διὰ πάντων ἡμῖν τῶν προλαβόντων αὐτῶν εἶναι τῶν οὐσιῶν σημαντικὰς τὰς προσηγορίας.

XIX. Εἴποι δ' ἂν τις ἴσως πρὸς ἀντιλογίαν ἠκονημένος, ὡς εἴπερ δεῖ τοῖς ὀνόμασι προσέχειν, καὶ διὰ τούτων προσάγεσθαι ταῖς τῶν ὑποκειμένων ἐννοίαις, καθὸ μὲν ἀγέννητον καὶ γεννητὸν παρηλλάχθαι φαμὲν, καθὸ δὲ Φῶς καὶ Φῶς, Ζωήτε καὶ Ζωὴ, δύναμις καὶ δύναμις, ἐοικέναι, πρὸς ὃν φαμὲν οὐ βακτηρίᾳ χρώμενοι πρὸς τὴν ἐρώτησιν ἀντ' ἀποκρίσεως κατὰ τὸν Διογένους ἐπαινέτην, πολὺ γὰρ κυνισμὸς κεχώρισται χριστιανισμοῦ, τὸν δὲ μακάριον Παῦλον ἐζηλωκότες, ὥς φησι δεῖν ἐν πολλῇ μακροθυμίᾳ * παιδεύειν τοὺς ἀντιτιθεμένους, Ὅτι τὸ μέν ἐστιν ἀγέννητον Φῶς, τὸ δὲ γεννητόν. Πότερον ἄλλο τι σημαίνει τὸ Φῶς ἐπ' ἀγεννήτου λεγόμενον, παρὰ τὸ γεννητὸν, ἢ ταυτὸν a) ἑκατέρου; εἰ μὲν γὰρ ἕτερόν τι καὶ ἕτερον, ἔνδηλον ὅτι καὶ σύνθετον τὸ ἐξ ἑκα-

* 2. Timoth. II. 25. a) male apud Basilium pag. 66. ἢ τ' αὐτόν.

ν συγκείμενον. Τὸ δὲ σύνθε-
γέννητον. Εἰ δὲ ταὐτὸν, ὅσον
κέναι τὸ ἀγέννητον πρὸς τὸ
b) τοσοῦτον παρηλλάχθαι
φῶς πρὸς τὸ φῶς, καὶ τὴν
ς τὴν ζωὴν, καὶ τὴν δύνα-
τὴν δύναμιν. Ὁ γὰρ αὐ-
ν καὶ τρόπος πρὸς τὴν
τῶν τοιούτων διάλυσιν.
υ πᾶν ὅπερ λέγεται τῆς
ῆς οὐσίας σημαντικὸν, ἴσον
ὰ τὴν τῆς σημασίας δύνα-
ἀγεννήτῳ διὰ τὸ ἀμερὲς
θετον, κατὰ δὲ τὸν αὐ-
ν κἀπὶ τοῦ μονογενοῦς αὐ-
γεννήματι, παρηλλάχθαι
Φασὶ καὶ αὐτοί, τίς ἔτι
σει λόγον τὴν τῆς οὐσίας
α προσάγειν, ἤ τινι τὴν
κατὰ τὸ μεῖζον ὁρίσασθαι,
μὲν ὄγκου, παντὸς δὲ χρόνου
τοιούτων ἐξῃρημένων, ἁπλῆς
μένης οὔσης τε τῆς οὐσίας καὶ
ι.

Τὴν ἀρχὴν δὲ δοκοῦσι μοι
ἀδέσποτον καὶ πάσης μὲν

sum quid hic, & diversum illic significat, manifestum inde est quod etiam compositum quid sit, ex alio videlicet & alio constans seu compositum. Quod autem compositum est, ingenitum esse non potest. Sin vero unum & idem utrobique notat, quantum differt ingenitum a genito, tantum etiam differre oportet lumen a lumine, & vitam a vita, & potentiam a potentia. Unus enim & idem hic canon ac modus ad solutionem omnium ejusmodi objectionum adhiberi potest. Si igitur quicquid significativum est essentiæ Patris, æquale est vi significationis τῷ ingenito, propterea quod hic partium aut compositionis est nihil: eadem quoque ratione de unigenito dicendum est, quod & ibi æquale est τῷ genito seu genimini. At ipsi quoque hæc differre dicunt. Quis quæso amplius concedet sermonem essentiæ æqualitatem adducere, aut cui aliquam ita præeminentiam statuere, quod alter altero sit major omni quidem mole, omni vero tempore & aliis ejusmodi rebus remotis, concessoque quod simplex & una sit & intelligi debeat.

XX. Videntur vero nobis omnino illi qui nullius dominio subditam & omni causa superiorem,

b) τὸ γεννητὸν πρὸς τὸ ἀγέννητονν, eodem sensu.

rem, & ab omnibus legibus liberam essentiam naturæ genitæ & paternis legibus servienti comparare ausi sunt, neque ullo plane modo universitatis rerum considerasse naturam, aut si quando hoc faciunt, non pura mente de hisce rebus facere judicia. Etenim cum nobis duæ sint distinctæ viæ ad earum rerum de quibus quæritur inventionem excogitatæ: una quidem juxta quam ipsas essentias consideramus, & ita sincera de ipsis ratione unumquodque sub censuram nostram vocamus: altera autem quæ fit per indagationem vel inquisitionem operationum, seu cum per operationes fit indagatio, quam ex ipsis jam factis & absolutis operibus dijudicamus. Tertiam viam quæ neutra sit harum, & quæ præter jam dictas talem essentiæ æqualitatem monstret, reperire est impossibile. Nam sive quis disquisitionis initium capere velit ex ipsis essentiis, illa quidem quæ superior est, cum alterius dominium vel ullam generationem neutiquam admittat, & ejusmodi rebus mentem nostram cum amore veritatis accedentem erudiat, quam longissime jubet repellere lege naturæ talem ad aliud comparatio-

αἰτίας κρείττονα, πάντων δὲ
ἐλευθέραν οὐσίαν, τῇ γεννη
νόμοις πατρικοῖς δουλευούσῃ
κρίναι c) τολμήσαντες,
δὲ ὅλως τὴν τῶν ὅλων φύσ
σκέφθαι, ἢ μὴ καθαρ
διανοίᾳ τὰς περὶ τούτων
κρίσεις. Δυοῖν γὰρ ἡμῖν
μένων ὁδῶν πρὸς τὴν τῶν
μένων εὕρεσιν, μιᾶς μὲν
τὰς οὐσίας αὐτὰς ἐπισκοπ
καθαρῷ τῷ περὶ αὐτῶν
τὴν ἑκάστου ποιούμεθα κρίσι
τέρας δὲ τῆς διὰ τῶν
ἐξετάσεως, ἣν ἐκ τῶν δημ
μάτων καὶ τῶν ἀποτελε
διακρίνομεν, οὐδετέραν τῶν
νων εὑρεῖν ἐμφαινομένην τὴν
ὁμοιότητα δυνατόν. Εἴτε
τῶν οὐσιῶν ποιοῖτο τις τῆς
τὴν ἀρχὴν, ἡ μὲν ἀνωτέρω
λείας d) καὶ πάσῃ γεν
ἀνεπίδεκτος οὖσα, τούτοις
δίνουσα τὴν μετ' εὐνοίας προσ
διάνοιαν, ἀπωθεῖν ὡς πορρω
παρακελεύεται νόμῳ φύσεω

c) Apud Basil. pag. 73. συγκρίνειν.

d) Male βασιλείᾳ apud Basil. Pag. 72.

πρὸς ἕτερον c) σύγκρισιν ἀκόλουθον καὶ προσήκουσαν τῷ τῆς οὐσίας ἀξιώματι παρέχουσαν νοεῖν καὶ τὴν ἐνέργειαν. f) Εἰ δ' ἐκ τῶν δημιουργημάτων σκοπούμενος, ἐκ τούτων ἐπὶ τὰς οὐσίας ἀνάγοιτο, τοῦ μὲν ἀγεννήτου τὸν Υἱὸν εὑρίσκων ποίημα, τοῦ δὲ μονογενοῦς τὸν Παράκλητον. g) κἀκ τῆς τοῦ μονογενοῦς ὑπεροχῆς τὴν τῆς ἐνεργείας διαφορὰν πιστούμενος, ἀναμφισβήτητον λαμβάνει καὶ τῆς κατ' οὐσίαν παραλλαγῆς τὴν ἀπόδειξιν. h) ἵνα μὴ τρίτον λέγωμεν, ὅτι πάμπολυ διενήνοχεν ὁ δημιουργῶν ἐξουσίᾳ τοῦ νεύματι πατρικῷ ποιοῦντος, καὶ μηδὲν ἀφ' ἑαυτοῦ ποιεῖν i) ὁμολογοῦντος, ὅ, τε προσκυνούμενος τοῦ προσκυνοῦντος.

nem, præbetque occaſionem, ut talem mente verſemus operationem, quæ conveniens ſit eſſentiæ Majeſtati. Sin vero ex opificiis quis judicium inſtituere velit, indeque ad eſſentias feratur: ubi filium ingeniti inveniet facturam ſeu opus, Unigeniti autem Paracletum, ſeu Spiritum Sanctum; cumque ex Unigeniti præeminentia de operationis differentia edoctus fuerit, indubitatam accipit de diverſitate, etiam ſecundum eſſentiam, demonſtrationem, ut non opus nobis ſit tertium nominare, ſiquidem qui propria poteſtate aliquid operatur, plurimum differt ab eo, qui nutu paterno quid facit, & fatetur ſe nihil a ſemetipſo facere, quique adoratur, ab eo qui adorat.

XXI. Εἰ μὲν οὖν μηδὲν ἄτοπον ἡγοῦνται τῶν αὐτῶν ἐπίσης ἑκατέρων μεταδιδόναι τούτων, οἷον οὐσίας, ἐνεργείας, ἐξουσίας, ὀνόματος, ἀνελόντες τὰς τῶν ὀνομάτων καὶ πραγμάτων διαφοράς, δύο σαφῶς ἀγέννητα λεγέτωσαν. Εἰ δὲ τοῦτο

XXI. Si igitur nullo modo abſurdum eſſe putant, æquali ratione utriſque hæc eadem communicare, nimirum eſſentiam, operationem, poteſtatem, nomen ſublatis prorſus nominum & rerum differentiis: pronuncient una opera diſerte, duo eſſe ingenita. Sin vero manifeſte hoc impium eſt, age probent non illa

c) Ib[illegible] πρoτέραν. f) Baſil. pag. 73. D. 74. A. g) Baſil. pag. 74. & 76. h) Id. p[illegible]4. i) Joh. V. 19.

similitudinis appellatione, qua ceu velamento quodam utuntur, sed certis argumentis, quod omnium confessione impietati datur. Cæterum ne videamur juxta intentatam nobis & in multorum ore versantem blasphemiam propriis figmentis vim velle veritati afferre, jam porro ex ipsis Scripturis illa quæ diximus demonstrabimus. Unus a Lege & Prophetis perhibetur esse DEus. Et quod is ipse sit Unigeniti quoque Deus, ex ipsius Salvatoris confessione patet. Nam *vado*, inquit, *ad DEum meum & DEum vestrum*, Solus verus DEus, solus sapiens, solus Bonus, solus Potens, solus habens immortalitatem. Nemo quæso animo tumultuoso & commoto hæc excipiat, nemo in mente perturbetur. Neque enim ideo hoc allato sermone sumus usi, ut Unigeniti Divinitatem, vel sapientiam, vel immortalitatem vel Bonitatem tolleremus seu convelleremus: sed ad ostendendam differentiam respectu præeminentiæ patris. Etenim unigenitum confitemur DEum & Dominum nostrum JESUM CHRISTUM, incorruptibilem & immortalem, Sapientem, Bonum. Sed hujus ipsi⁹ structuræ seu consistentiæ ejusque in universum quod est, Patrem dicimus esse

προφανῶς ἀσεβὲς, μὴ δὲ ἐκ[…] λύμματος ὁμοιότητος ὀνόμ[…] κατασκευαζέτωσαν, τὸ πᾶσιν λεγόμενον εἰς ἀσέβειαν. Ἀλλ[…] γε μὴ δοκοίη μὲν κατὰ τὴν […]χθεῖσαν ἡμῖν καὶ παρὰ […] θρυλλουμένην βλασφημίαν πλάσμασι καὶ λόγοις ἐκβι[…] τὴν ἀλήθειαν, ἐκ τῶν γ[…] αὐτῶν ποιησόμεθα τούτων τὴν […]δειξιν. Εἷς ὑπὸ νόμου καὶ Π[…] τῶν καταγγέλλεται Θεός. Ὅ[…] καὶ τοῦ μονογενοῦς εἶναι Θεὸς ὁ[…] τοῦ τοῦ Σωτῆρος ὁμολογεῖται. […]ρεύομαι, γάρ φησι, k) […] τὸν Θεόν μου καὶ Θεὸν ὑμῶν. Μ[…] ἀληθινὸς Θεὸς l) μόνος Σο[…] μόνος Ἀγαθὸς, μόνος Δυ[…] μόνος ἔχων ἀθανασίαν. Θορυβ[…] μηδεὶς, μηδὲ ταρασσέσθω τὴν […]νοιαν. Οὐ γὰρ ἐπ' ἀναιρέσει […] τῆς μονογενοῦς Θεότητος, ἢ […] Σοφίας, ἢ τῆς Ἀθανασίας, […] Ἀγαθότητος χρώμεθα τοῖς […] μθίοις, ἀλλ' ἐπὶ διακρίσει […] Πατρὸς ὑπεροχῆς. Μονογεν[…]

k) Joh. XX. 17. l) Joh. XVII. 3. 1. Tim. I. 17. Matth. XIX. 16. 17. 1. Tim. VI.

γὰρ ὁμολογοῦμεν Θεὸν καὶ τὸν Κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν, ἄφθαρτον καὶ ἀθάνατον, σοφὸν, ἀγαθὸν, ἀλλ' αὐτῆς γε τῆς συστάσεως, καὶ παντὸς, ὅπερ ἐστὶ, τὸν Πατέρα φαμὲν αἴτιον, οὐκ ἔχοντα τῆς ἰδίας οὐσίας ἢ τῆς ἀγαθότητος αἴτιον ὡς ἀγέννητον, ταύτην ἡμῖν παρεχόντων τὴν ἔννοιαν τῶν προτεθέντων.

XXII. Οὐκοῦν εἰ μόνος μὲν ἀληθινὸς ὁ Θεὸς καὶ σοφὸς, ἐπειδὴ καὶ μόνος ἀγέννητος; μονογενὴς υἱὸς, ἐπειδὴ μόνος ἀγεννήτου γέννημα, οὐκ ἂν δέ τι μόνον εἴη κοινοποιουμένης πρὸς ἕτερον δι' ὁμοιότητα τῆς φύσεως. χρὴ τοίνυν τὴν κατ' οὐσίαν ὁμοιότητα ἀνελόντες, τὴν δὲ τοῦ υἱοῦ πρὸς τὸν Πατέρα δεξάμενοι κατὰ τὸν οἰκεῖον λόγον εἰς ἕνα καὶ μόνον ἀληθῶς ἐνάγειν τὴν τῶν πάντων αἰτίαν τε καὶ ἀρχὴν, ὑποτεταγμένου δηλαδὴ τοῦ υἱοῦ τῷ Πατρὶ, τὴν δὲ περὶ τούτων ἔννοιαν ἀκριβῶς διακαθαίροντας, καὶ τὸν τῆς ἐνεργείας τρόπον οὐκ ἀνθρώπειον νομίζειν, εὐμαρῆ δὲ θεῖον. οὔ τοι μερισμὸν ἢ κίνησίν τινα τῆς οὐσίας τὴν ἐνέργειαν ἡγουμένους, ἅπερ ἐπινοεῖν ἀναγκαῖον τοὺς ὑπαγομένους τοῖς Ἑλλήνων σο-

causam, cum ipse suæ essentiæ & Bonitatis nullam habeat causam, utpote ingenitus, sicut ea quæ prius sunt proposita, menti nostræ Ingenitum considerandum exhibuerunt.

XXII. Non igitur, siquidem solus ipse est verus DEus, & Sapiens, utpote qui solus est Ingenitus; Unigenitus Filius, nempe qui solus est Ingeniti progenies, unquam esse solum quid potest propterea quia ejus natura ob similitudinem cum altero aliquo fit communis. Necesse igitur est, ut sublata omni secundum substantiam similitudine, admissa autem ea, quam Filius respectu Patris habere potest, uni & soli vere DEO juxta domesticum seu proprium sermonem omnium quæ usquam sunt rerum causam & principium tribuamus: quoniam videlicet etiam ipse Filius sit subjectus Patri: utque pura omnino his in rebus mente versantes etiam modum operationis ab omni hominum conditione alienum putemus, facilem tamen & Divinum. Non sane, quasi arbitremur partitione aut motu quodam factam esse illam operationem: cujusmodi quid necesse

habent cogitare illi, qui Græcorum argutiis operationem essentiæ unientium, atque ideo mundum DEO coëxtitisse dicentium, neque hoc ipso absurditatem fugientium, sunt pellecti. Oporteret enim ipsos respiciendo ad cessationem creationis nequaquam principio eam exæquare extollendo. Fieri enim non potest ut fine aliquo desinat esse, quod non ab aliquo principio cœpit esse.

XXIII. Verum enim vero hi homines cum sciant rerum in natura existentium differentiam, nihilominus morbo quodam oculorum laborare videntur, neque sunt æqui rerum judices: facessant sane, quandoquidem ipsum jus illis ob malitiam veritatem occultat. Nos autem secundum ea quæ paulo prius sunt dicta, habito de operatione ex operibus judicio, non censemus tutum esse illam illi essentiæ unire oportere, cum sciamus hanc sine principio, sine compositione & sine fine esse, operationem vero non esse sine principio. Nam si esset sine principio, etiam ipsum opus esset principii expers, neque sine fine: quandoquidem fieri non potest, quin cessantibus operibus ipsa quoque cesset operatio.

φίσμασιν, ἑνούντων τῇ οὐσίᾳ τὴν ἐνέργειαν· καὶ διὰ τοῦτο ἅμα μὲν τῷ Θεῷ τὸν Κόσμον ἀποφαινομένων, οὐδὲν δὲ μᾶλλον ἐκ τούτου τὴν ἀτοπίαν διαφευγόντων. Ἐχρῆν γάρ τοι πρὸς τὴν τῆς δημιουργίας παῦλαν ἀπιδόντας μηδὲν πρὸς τὴν ἀρχὴν ἀνανεύειν. Οὐδὲ γὰρ ἀπολήξειεν εἰς τέλος μὴ ἀπ᾽ ἀρχῆς ὁρμώμενον.

XXIII. Ἀλλ᾽ οὗτοι μὲν μὴ ὑγιαίνουσι ὀφθαλμοῖς τὴν τῶν ὄντων κατανενοηκότες διαφοράν, μήτε δίκαιοι κριταὶ γενόμενοι τῶν πραγμάτων, ἀφιέσθωσαν, διὰ κακόνοιαν ἐπικρυπτούσης αὐτοῖς τὴν ἀλήθειαν τῆς δίκης. Ἡμεῖς δὲ κατὰ τὰ μικρῷ πρόσθεν ῥηθέντα τὴν ἐνέργειαν ἐκ τῶν ἔργων κρίνοντες, οὐκ ἀσφαλὲς οἰόμεθα δεῖν ἑνοῦν τῇ οὐσίᾳ τὴν μὲν ἄναρχον ἁπλῆν τε καὶ ἀτελεύτητον εἰδότες, τὴν δὲ ἐνέργειαν οὐκ ἄναρχον. Ἦ γὰρ ἂν ἦν, καὶ τὸ ἔργον ἄναρχον, οὔτ᾽ ἀτελεύτητον, ἐπεὶ μηδὲ οἷόν τε παυσαμένων τῶν ἔργων ἄπαυστον εἶναι τὴν ἐνέργειαν, ἵνα γὰρ

γὰρ μειρακιῶδες, καὶ φρενὸς νηπίας, ἀγέννητον καὶ ἀτελεύτητον λέγειν τὴν ἐνέργειαν ταυτὸν τῇ οὐσίᾳ τιθεμένους, μηδενὸς τῶν ἔργων ἀγεννήτως γίγνεσθαι δυναμένου, μήτ' ἀτελευτήτως. Ἐκ γὰρ τούτων συμβαίνοι δυοῖν θάτερον, ἢ τὴν ἐνέργειαν ἄπρακτον εἶναι τοῦ Θεοῦ, ἢ τὸ ἔργον ἀγέννητον. Εἰ δ' ἑκατέρων τούτων ὁμολογουμένως ἄτοπον, ἀληθὲς τὸ λειπόμενον, ἀρχομένων τε τῶν ἔργων μὴ ἄναρχον εἶναι τὴν ἐνέργειαν, παυομένων τε μὴ ἄπαυστον. Οὐ χρὴ τοίνυν πειθομένους γνώμαις ἑτέρων ἀνεξετάστοις ἑνοῦν τῇ οὐσίᾳ τὴν ἐνέργειαν, ἀληθεστάτην δὲ καὶ Θεῷ πρεπωδεστάτην ἐνέργειαν ἡγεῖσθαι τὴν βούλησιν, ἀρκοῦσαν πρός τε τὸ εἶναι καὶ σώζεσθαι τὰ πάντα, μαρτυρούσης καὶ Προφητικῆς φωνῆς n) πάντα γὰρ ὅσα ἠθέλησεν, ἐποίησεν. Οὐ γὰρ ἐπιδέεταί τινος πρὸς τὴν, ὧν βούλεται, σύστασιν, ἀλλ' ἅμα τε βούλεται, καὶ γέγονεν ὅπερ ἠθέλησεν.

Valde enim puerile, & infantis mentis est judicium, ingenitam & fine carentem dicere operationem, atque sic illam cum essentia unam eandemque rem esse, cum nullum plane opus fieri possit ingenite & infinite, hoc est, quod careat efficiente & fine. Si enim hoc quis affirmaverit, alterutrum ex duobus inde consequens erit: aut operationem DEi esse sine actione, vel opus etiam ipsum esse ingenitum. Si vero utrumque horum, omnium confessione est absurdum, verum erit id quod reliquum est: videlicet cum opera initium habeant, operationem etiam non sine principio esse: cumque cessent, eandem etiam non carere fine. Non itaque decet nos aliorum sententiis statim antequam probe examinentur, fidem habere, & ita essentiæ operationem unire, sed existimare quod hæc verissima DEoque convenientissima sit operatio, nimirum Voluntas, quæ valet & sufficiens est ad rerum omnium tum essentiam tum conservationem: testante hoc ipsum etiam voce Prophetica: *omnia* enim *quæcunque voluit, fecit.* Non enim ulla re indiget ad earum rerum, quas esse vult, consistentiam, sed simul atque vult, consistit etiam quodcunque voluit.

n) Psal. CXV. 3.

XXIV. Quocirca siquidem oratio nostra jam ostendit voluntatem esse operationem, operationem vero non esse essentiam: cumque unigenitus subsit Voluntati Patris non ad essentiam sed operationem, quæ & ipsa est Voluntas: necesse est ut Filius hanc servet & teneat similitudinem. Unde jam porro, cum commode eo provehamur, tenere nos oportet veram quoque rationem, cur imago dicatur. Ipse beatus Paulus exposuit, dicens: *qui est imago DEI invisibilis, primogenitus omnis Creaturæ, quia in ipso creata sunt omnia, tam quæ in Cælo quam quæ in terra sunt, visibilia & invisibilia.* Hanc ob causam est imago. Omnia vero, quæ in ipso creata sunt, una cum eo qui primogenitus dicitur, non certe ingenitam quandam essentiam efformant seu notant. Non enim eorum respectu essentia est. Ipsam vero operationem, per quam Filius, per quam omnia, referre imago ad essentiam non potest, nec gestare imago illam similitudinem potest ratione essentiæ, cum sit operatio, quæ ingenita fuit penes DEum in præscientia ante constitutionem etiam primogeniti, & omnium quæ per ipsum creata sunt. Quis enim quæso qui tum ipsum Uni-

XXIV. Οὐκοῦν εἰ τὴν μὲν βούλησιν ἀπέδειξεν ὁ λόγος ἐνέργειαν οὐκ οὐσίαν δὲ τὴν ἐνέργειαν, ὑπέστη δὲ βουλήσει τοῦ Πατρὸς ὁ μονογενής, [illegible] πρὸς τὴν οὐσίαν πρὸς δὲ τὴν ἐνέργειαν, ἥτις ἐστὶ καὶ βούλησις, ἀποσώζειν [illegible] ὁμοιότητα τὸν υἱὸν ἀναγκαῖον, [illegible] ὧν προσαγομένους δεῖ τὸν ἀλη[illegible] τῆς εἰκόνος διασώζειν λόγον [illegible] τὸς ὁ μακάριος Παῦλ[illegible] ἐξηγήσατο εἰπών, ὅς ἐστιν εἰκὼν [illegible] Θεοῦ τοῦ ἀοράτου, πρωτότοκ[illegible] σης κτίσεως, ὅτι ἐν αὐτῷ ἐκτίσθη τὰ πάντα, τά τε ἐν οὐρανοῖς [illegible] ἐπὶ γῆς, ὁρατὰ καὶ ἀόρατα [illegible] τοῦτο εἰκών, πάντα δὲ [illegible] τῷ κτισθέντα μετὰ τοῦ [illegible] οὐ τὴν ἀγέννητον οὐσίαν χαρακτηρίζει, οὐ γὰρ κατὰ ταῦτα ἡ οὐσία, τὴν δὲ ἐνέργειαν, δι' ἧς ὁ υἱὸς [illegible] οὗ τὰ πάντα, οὐ πρὸς τὴν οὐσίαν φέροι ἂν ἡ εἰκὼν τὴν ὁμοιότητα, πρὸς δὲ τὴν ἐνέργειαν ἐναποκειμένην ἀγεννήτως τῇ προγνώσει καὶ πρὸ τῆς πρωτοτόκου συστάσεως, καὶ τῶν ἐν αὐτῷ κτισθέντων. Τίς γὰρ αὐτά τε τὸν

*) Coloss. I. 15. 16.

μονογενῆ γινώσκων, καὶ πάντα
αὐτοῦ γενόμενα p) κατα-
..., οὐκ ἂν ὁμολογήσειεν αὐ-
...ρεῖσθαι πᾶσαν τὴν τοῦ Πα-
δύναμιν; πρὸς ὅπερ ἀπιδὼν ὁ
...ώτατος Παῦλος, οὐ δι' αὐ-
...ιν, ἀλλ' ἐν αὐτῷ, καί τοι
...τὸ, πρωτότοκος, ἵνα τοῖς
...γενομένοις καὶ αὐτὸς συμ-
...θεὶς πᾶσι γνωρίζῃ τοῖς
...συνορᾷν δυναμένοις τὴν τοῦ
...ς ἐνέργειαν. Εἰκόνα τοίνυν φα-
... εἰς ἀγεννήτῳ γέννημα πα-
...ντες, ἀνάρμοστον γὰρ τοῦτογε
... πάσιν ἀδύνατον, ἀλλ' υἱὸν
... καὶ πρωτότοκον Πατρὶ, τῆς
... προσηγορίας τὴν οὐσίαν δη-
..., τῆς δὲ Πατρὸς, τὴν τοῦ
...τος ἐνέργειαν. Εἰ δέ τις
... τοῖς οἰκείοις ἐμμένων μὴ
...ρεῖ τοῖς ῥηθεῖσι τὸν νοῦν, ἐκ-
... δὲ τὴν Πατρὸς προσηγο-
...ρίας εἶναι σημαντικήν, μετα-
... καὶ τῷ υἱῷ καὶ τῆς ὁμοίας
..., ὧ προλαβὼν μετέδωκε καὶ
...οίας οὐσίας. Μᾶλλον δὲ ἀμ-
...κατέρῳ, τῷτε Πατρὶ τῆς
καὶ τῷ υἱῷ τῆς Πατρὸς. Ἡ

genitum novit, tum omnia quæ per ipsum facta sunt, etiam probe cognita habet, non confiteatur se eo intueri omnem Patris potentiam? Quo cum respexerit beatissimus Paulus, non *per ipsum* dicit, sed *in ipso*, & sane addendo τὸ *unigenitus*, ut ipse cum aliis, quæ per ipsum facta sunt, assumtus hanc Patris operationem manifestam faceret illis qui hæc contueri valent. Imaginem igitur illum dicimus, non quod Ingenito genitum assimilemus, (inconveniens enim & ineptum hoc esset, neque a quoquam præstari potest) sed Filium Unigenitum & Primogenitum Patris dicimus, ubi quidem Filii appellatio essentiam denotat, Patris autem, gignentis operationem. Si vero quis contendendi studio in propriis permanet opinionibus, & ea quæ dicta jam sunt, sana mente ponderare recusat, violenter autem instat, Patris appellationem essentiæ significativam esse, faciat ille etiam eandem vocem communem cum Filio, quem antea ejusdem etiam essentiæ participem fecit: imo potius utramque ambobus, Filii scilicet appellationem Patri, & Patris appellationem vicissim Filio tribuat, essentiæ enim similitudo coget eos, qui hanc

p) Joh. I. 3.

hanc de ipsis opinionem habent, iisdem appellationibus ipsos nominare.

XXV. Cum vero hæc nobis sufficiant de Unigenito, consequens fuerit deinceps de PARACLETO quoque dicere, non sectando multorum opiones, non probatas aut satis expensas, sed servando in omnibus Sanctorum doctrinam, a quibus cum didicerimus tertium dignitate & ordine, tertium quoque juxta naturam revera esse credimus. Non quod dignitates more hominum usitato in vicissitudine politica, naturis hisce etiam per vices contingant, neque etiam quasi ordo ita sit permutatus in Creatione, ut essentiis is sit contrarius: sed quod conveniens sit ipsi naturæ, ut neque quod primum fuit ordine, secundum sit juxta naturam, neque etiam id quod primum naturæ fuit, secundum aut tertium sortiatur ordinem. Quocirca siquidem constitutionis eorum quæ mente tantum percipiuntur, non potest non optimus esse ordo. Spiritus Sanctus cum sit tertium ordine, primum esse non poterit natura, id quod est DEus & Pater. Etenim vel ineptum & abundans esset, si eundem diceremus modo pri-

γὰρ τῆς οὐσίας ὁμοιότης ταῖς ταῖς ὀνομάζειν προσηγορίαις α κάσει τοὺς ταύτην περὶ ε ἔχοντας τὴν δόξαν.

XXV. Ἀρκούντων δὲ ἡμῖν τοι καὶ περὶ τοῦ Μονογενοῦς , λουθον ἂν εἴη καὶ περὶ τοῦ Π κλήτου λοιπὸν εἰπεῖν , οὐ ταῖς ξετάσεις τῶν πολλῶν ἀκολουθ δόξαις , τὴν δὲ τῶν ἁγίων ἐν φυλάσσοντας διδασκαλίαν , ὧν τρίτον αὐτὸ ἀξιώματι καὶ ξει μαθόντες , τρίτον εἶναι κ φύσει πεπιστεύκαμεν. q) οὐκ μειβομένων ταῖς φύσεσι τῶν μάτων κατὰ τὴν ἐν ἀνθρώποι πολιτείας μεταβολήν. οὐδ᾽ ἐπαλ μένης τῆς τάξεως κατὰ τὴν ουργίαν ἐναντίως ταῖς οὐσίαις , ἐναρμόστως ἐχούσης πρὸς τὴν φ ὡς μήτε τὸ πρῶτον τῇ τάξει , τερον εἶναι τὴν φύσιν , μήτε μ φύσει πρῶτον δευτέρας ἢ τρίτης χεῖν τάξεως. Οὐκοῦν εἴπερ τῆ τῶν νοητῶν δημιουργίας ἀρίστη τρίτον ὂν τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιο τάξιν , οὐκ ἂν πρῶτον εἴη τὴν φ

q) Basilius lib. 3. pag. 78. & 83.

ὄντως ἐστὶν ὁ Θεὸς καὶ Πατήρ. Ἢ γὰρ ἂν εὔηθες καὶ ἀθέμιτον τὸν αὐτόν ποτε μὲν πρῶτον, ποτὲ δὲ τρίτον ἔχειν χώραν, ἕν τε ἀμφοῖν εἶναι τό, τε προσκυνούμενον, καὶ ἐν ᾧ προσκυνεῖται, καθ' ἅ φησιν ὁ Κύριος. r) Πνεῦμα ὁ Θεός, καὶ τοὺς προσκυνοῦντας αὐτὸν ἐν πνεύματι καὶ ἀληθείᾳ δεῖ προσκυνεῖν. Οὐδὲ μὴν ταυτὸν τῷ μονογενεῖ. Οὐ γὰρ ἂν ὑπηριθμήθη τούτῳ ὡς ἰδίαν ἔχον ὑπόστασιν, ἀρκούσης καὶ πρὸ τούτων τῆς τοῦ Σωτῆρος φωνῆς, δι' ἧς ἕτερον ἔφη s) σαφῶς τὸν ἀποσταλησόμενον εἶναι πρὸς ὑπόμνησιν καὶ διδασκαλίαν τῶν Ἀποστόλων. οὐδέτερον μὲν ἀριθμῷ παρὰ τὸν Θεόν, ἀγέννητον δέ, εἷς γὰρ καὶ μόνος ἀγέννητος, ἐξ οὗ τὰ πάντα γέγονεν, ἢ ἄλλο μὲν παρὰ τὸν υἱόν, γέννημα δέ, εἷς γὰρ καὶ μονογενὴς ὁ Κύριος ἡμῶν, δι' οὗ τὰ πάντα, κατὰ τὸν Ἀπόστολον, t) ἀλλὰ τρίτον καὶ φύσει καὶ τάξει, προστάγματι τοῦ Πατρὸς, ἐνεργείᾳ δὲ τοῦ υἱοῦ γενόμενον, τρίτῃ χώρᾳ τιμώμενον, ὡς πρῶτον καὶ μεῖζον πάντων, καὶ μόνον τοιοῦτον τοῦ μονογενοῦς ποίημα, θεότητος μὲν καὶ

mum, modo tertium tenere locum; unumque & idem esse, id quod adoratur & illud in quo adoratur: quemadmodum ipse Dominus dicit: *DEus est Spiritus, & eos qui illum adorant, oportet in Spiritu & veritate adorare.* Neque enim unum & idem est cum unigenito; alias enim non haberet numerum suum post Filium, utpote qui suam quoque propriam substantiam habet, sufficiente etiam ad horum confirmationem ipsa Salvatoris voce, qua manifeste diversum dixit esse eum qui mittendus erat ad recordationem Apostolorum. Neque sane numero quicquam est aliud præter Deum, quasi etiam ingenitus quidam: unus enim ipse & solus ingenitus est, ex quo omnia facta sunt: aut aliud sane præter Filium, progenies inquam seu propago quædam, Unus enim & solus est Unigenitus, Dominus noster *per quem sunt omnia*, juxta Apostolum. Verum tertium quid est tum natura tum ordine, jussu quidem Patris, operatione autem Filii factum; tertio loco colitur, quia videlicet ordine & dignitate præstat aliis, & unicum tale Unigeniti opus est, Deitate quidem & potentia creandi remota, sanctificandi autem & docendi facultate abundans. Illos

r) Joh. IV. 24. s) Joh. XVI. 16. 26. t) Coloss. I. 16.

los enim qui Paracletum operationem quandam DEI esse credunt, & deinde illum essentiis subjungunt, tanquam valde insulsos & a veritate longe remotos si nunc refutare vellemus, longa sane mora ad id nobis opus foret.

XXVI. Verum ne sermonum prolixitate Auditores gravemus, minusve alacres reddamus, paucis eorum quæ diximus vim omnem comprehendentes, dicimus Unum & solum verum esse illum verum omnium DEum ingenitum, sine principio, incomparabilem, omni causa superiorem, & omnibus aliis rebus, quod & ipsæ quid, seu substantiæ sunt, causam, qui non ex communione quadam cum alia aliqua re communicationem rerum constituit, nec antecedit cuncta ordine, nec præstat collatione: ad omnes quidem res respectum quendam ad collationem quandam suam habet, sed ratione præeminentiæ nullam comparationem essentiæ, potentiæ, imperiive admittit: qui genuit & fecit ante omnia Unigenitum DEum Dominum nostrum JEsum CHristum, per quem omnia facta sunt, quique imago & signaculum est propriæ poten-

δημιουργικῆς δυνάμεως ἀπολειπόμενον, ἁγιαστικῆς δὲ καὶ διδασκαλικῆς πεπληρωμένον. Τοὺς γάρ τοι πεπιστευκότας ἐνέργειαν εἶναι τοῦ Θεοῦ Παράκλητον, εἶτα ταῖς οὐσίαις ὑπαριθμοῦντας, ὡς λίαν ἠλιθίους καὶ πολὺ τῆς ἀληθείας ἀπεσχημένους, νῦν διελέγχειν, μακρᾶς ἂν εἴη σχολῆς.

XXVI. Ἀλλ' ἵνα μὴ τῷ μήκει τῶν λόγων ἀποκνήσωμεν τοὺς ἀκούοντας, πᾶσαν ἐν βραχεῖ τῶν ῥηθέντων συλλαβόντες τὴν δύναμιν, φαμὲν ἕνα καὶ μόνον ἀληθινὸν εἶναι τῶν πάντων Θεὸν, ἀγέννητον, ἄναρχον, ἀσύγκριτον, πάσης αἰτίας κρείττονα, πᾶσι τοῖς οὖσι τοῦ εἶναι αἴτιον. οὐκ ἐκ κοινωνίας τῆς πρὸς ἕτερον τὴν τῶν ὄντων κοινωνίαν συστησάμενον, οὐ τῇ τάξει πρῶτον, οὐ συγκρίσει τὸ κρεῖττον πάντα ἀποφερόμενον, ἀλλὰ ὑπεροχὴν ἀσύγκριτον οὐσίας, δυνάμεως καὶ ἐξουσίας γεννήσαντα καὶ ποιήσαντα πρὸ πάντων μονογενῆ τὸν Κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστὸν, δι' οὗ τὰ πάντα γέγονεν, εἰκόνα καὶ σφραγῖδα τῆς ἰδίας δυνά-

καὶ ἐνεργείας, μήτε τῷ γεννήσαντι κατὰ τὴν οὐσίαν συγκρινόμενον, μήτε, τῷ δι' αὐτοῦ γενομένῳ ἁγίῳ Πνεύματι. Τοῦ μὲν γὰρ ἐλάττων ἐστὶν ὡς ποίημα, τοῦ δὲ κρείττων, ὡς ποιητής. Τοῦ μὲν οὖν πεποιῆσθαι, μάρτυς ἀξιόπιστος ὁ παρ' αὐτοῦ τοῦ Κυρίου u) μαρτυρηθεὶς ἐκ Θεοῦ τὴν γνῶσιν ἔχειν Πέτρος, εἰπών x) ἀσφαλῶς οὖν γινωσκέτω πᾶς οἶκος Ἰσραὴλ, ὅτι Κύριον αὐτὸν καὶ Χριστὸν ὁ Θεὸς ἐποίησε. Καὶ ὁ ἐκ προσώπου τοῦ Κυρίου λέγων. y) Κύριος ἔκτισέ με ἀρχὴν ὁδῶν αὐτοῦ. Τοῦ δὲ πεποιηκέναι τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον, ὅ, τε εἰπών. z) εἷς Θεὸς ἐξ οὗ τὰ πάντα, καὶ εἷς Κύριος Ἰησοῦς Χριστὸς δι' οὗ τὰ πάντα. Καὶ ὁ μακάριος Ἰωάννης φήσας. a) Πάντα δι' αὐτοῦ ἐγένετο, καὶ χωρὶς αὐτοῦ ἐγένετο οὐδὲ ἕν. Ἐξ ὧν ἀκόλουθον ἂν, ἢ ἀγέννητον λέγειν, ὅπερ ἀσεβές, ἢ ἅπερ γέγονε, δι' αὐτοῦ γεγονέναι. Μόνον γὰρ ὑπὸ τοῦ Πατρὸς ὁμολογοῦμεν γεγεννῆσθαι τὸν υἱὸν, ὑποτεταγμένον οὐσίᾳ καὶ

tiæ & operationis, neque ei, qui genuit, secundam essentiam æquiparatur, neque Spiritui Sancto, qui per ipsum factus est, illo quidem minor tanquam creatura seu factura, hoc vero superior seu præstantior, tanquam creator seu factor. Et sane quod creatus sit, fide dignus est testis ille qui ab ipso Domino testimonium habet, quod ex DEO scientiam suam habeat, Petrus nimirum cum dicit: *Certo igitur sciat universa domus Israel, quod ipsum Dominum & CHristum DEus fecit.* Et ipsi qui ex persona Domini inquit: *Dominus creavit me in principio viarum suarum.* Quod autem ipse vicissim creavit Spiritum sanctum, hic etiam ostendit qui dicit: *Unus est DEUS ex quo sunt omnia, & unus Dominus JEsus Christus per quem sunt omnia.* Et sanctus Johannes qui dixit: *Omnia per ipsum facta sunt, & sine ipso factum est nequicquam.* Ex quibus consequi necesse est, vel ipsum ingenitum dicere quod impium est; vel si factus est, quod ipse per ipsum factus sit. Tantum enim a Patre confitemur genitum esse Filium, subordinatum seu subditum essentiæ seu voluntati, sicut ipse Filius fatetur quod propter Patrem vivat, neque a se-

u) Matth. XVI. 17. x) Act. II. 36. y) Prov. VIII. 22. z) 1. Cor. VIII. 6. a) Joh. I. 3.

met quicquam faciat. Neque tamen dicimus ipsum coëssentialem neque similis essentiæ, siquidem illud generationem & participationem notat essentiæ, hoc autem ejusdem exæquationem.

XXVII. Neque vero genitus est Pater, neque ingenitus Filius sed id quod est sine ullo fine, idem etiam ipsum vocari vere fatemur, utpote genimen seu progeniem, filium obsequentem, ministrum perfectissimum, qui ad omnem creationem voluntatemque Patris operam suam præstitit, nimirum ad omnium rerum quæ sunt compositionem, ad distributionem, ad leges hominibus ferendas, ad œconomiam & omnem providentiam, Ministrò utentem Paracleto ad sanctificationem, ad doctrinam, ad confirmationem fidelium: genitum in diebus ultimis ex sancta Virgine, sancte hic versatum juxta leges humanas, crucifixum, mortuum, redivivum tertia die, reversum in cœlum, jam jamque venturum judicare vivos & mortuos, justa retributione fidei & operum facta, regnantem in sæcula: sarta tecta servata ubivis in omnibus præeminentia DEI & Monarchia seu

γνώμῃ, ζῆν τε γὰρ διὰ τὸν Πατέρα, καὶ μηδὲν ἀφ' ἑαυτοῦ π[illegible] αὐτὸς ὁμολογεῖ. b) Μήτε ὁμοούσιον, μηδὲ ὁμοιούσιον, [illegible] τὸ μὲν γένεσιν καὶ μερισμὸν [illegible] μαίνει τῆς οὐσίας, τὸ δὲ ἰσότητ[illegible]

XXVII. Οὔτε δὲ γεννητὸς ὁ [illegible]τὴρ, οὔτε ἀγέννητος ὁ Υἱός [illegible] ὅπερ ἐστὶν ἀτελευτήτως, [illegible] λεγόμενον ἀληθῶς γέννημα, [illegible]κοον, ὑπουργὸν τελειότατ[illegible] πᾶσαν δημιουργίαν καὶ γνώμ[illegible] καὶ ὑπουργήσαντα πρὸς [illegible] ὄντων σύστασιν καὶ διαμον[illegible] ἐνομοθεσίαν c) ἀνθρώπ[illegible] οἰκονομίαν, καὶ πᾶσαν πρ[illegible]ρέτῃ χρώμενον τῷ Παρα[illegible] ἁγιασμόν, πρὸς διδασκαλ[illegible] βεβαίωσιν τῶν πιστῶν ἐπ' ἐσ[illegible] ἡμερῶν γεννηθέντα ἐκ τῆς ἁγ[illegible]θένου, νόμοις ἀνθρωπίνοις [illegible]σάμενον ὁσίως, σταυρωθέντα, [illegible] θανόντα, ἀναστάντα τῇ τρί[illegible] ἡμερῶν, ἀνελθόντα εἰς οὐρανὸ[illegible]χόμενον κρῖναι ζῶντας καὶ [illegible] κατὰ δικαίαν ἀνταπόδοσιν [illegible]

b) Joh. VI. 57. V. 19. c) fortasse υἱοθεσίαν.

ἔργων, βασιλεύοντά τε εἰς
...ῶνας, σωζομένης ἐν ἅπασι
τῆς ὑπεροχῆς τοῦ Θεοῦ καὶ
...ίας, ὑποτεταγμένου δηλαδὴ
...ματος τοῦ ἁγίου τῷ Χριστῷ
...άντων, αὐτοῦ δὲ τοῦ υἱοῦ τῷ
... Πατρὶ κατὰ τὴν τοῦ μα-
Παύλου διδασκαλίαν, ὅς
d) ὅταν γὰρ ὑποταγῇ αὐτῷ
...τα, τότε καὶ αὐτὸς ὁ υἱὸς
...ήσεται τῷ ὑποτάξαντι αὐ-
πάντα· ἵνα ᾖ ὁ Θεὸς τὰ
ἐν πᾶσι. Τούτων δὴ πάν-
...ρινῶς μὲν καὶ πλατύτερον
...ς e) ἡμῖν ἀποδεδειγμέ-
βραχεῖ δὲ νῦν πρὸς ὑμᾶς
...ουμένων, εὐχόμεθα τούς τε
...ς ὑμᾶς καὶ πάντας τοὺς τῶν
ἡμῖν μυστηρίων κοινωνοῦντας
...γον ἀνθρώπων δεδοικότας,
...οφίσμασιν ἀπατωμένους, ἢ
...ίαις ὑπαγομένους κατὰ τὴν
καὶ δικαίαν κρίσιν ἐπιψη-

summo Imperio: subdito videlicet Sancto Spiritu cum omnibus ipsi CHristo, ipso vero Filio, DEO ac Patri, juxta beati Apostoli Pauli doctrinam, qui dicit: *postquam enim omnia ipsi subdita fuerint, tunc etiam ipse Filius subdetur ei, qui ipsi prius omnia subdidit, ut DEus sit omnia in omnibus.* Cum autem universa hæc liquido magisque prolixe alibi a nobis demonstrata, jam vero in brevem ad vos confessionem sint contracta, precamur tum ut vos qui jam hic adestis, tum ut omnes etiam alii qui hæc mysteria nobiscum communia habent, nullas hominum vituperationes reveriti, nullisve argutiis decepti vel adulationibus illecti, ea quæ jam dicta sunt vero & justo approbetis judicio, apud omnes potiore nimirum parte prævalente, ut quæ ratione tumultuantibus prælata, omnes laqueos retiaque cuncta evitetis, quæ a Diabolo hominibus tenduntur eo animo, ut vel multi fugiant veritatem, vel etiam ut non paucos ipse inescet, eos videlicet, qui non præferunt suavitati utilitatem, quive præsentia futuris certiora judicant. Sane vero si contigerit, ut ita etiam apud aliquos pejora prævaleant, (avertat autem DEus ser-

...Cor. XV 28.
...tandum hic locus quo ad uberiora sua scripta jam ante illud tempus edita ...nominus provocat.

monis hujus conatum, ne ſcilicet tale quid, quod dixi, tentetur) cum multi ſoleant conſpirare in mendacio, disſidere autem in veritate: cumque pluris faciant præſentem conditionem periculo carentem & ſecularem quietem ac gloriam quam ea quæ DEO placent, & publicæ inſerviunt utilitati: optamus ſaltem ut ſcilicet ii qui nosmet docentes & monentes ſequuntur, immotam & ſtabilem ei, qui dedit illam, conſervent fidem: utque læti exſpectent Servatoris noſtri JESU CHriſti judicium, ubi ſane faſtus, gloria & mendacium radicitus ſunt exſtirpata, quique illi judicio ſiſtuntur, deſtituti ſunt omni imperio vel veneratione vel adulatione. Præſidia autem ampla & divitiæ exporrigere alicujus frontem ibi non valebunt, licet apud homines magnæ prius exiſtimationis fuerint. Hominum enim clarorum multitudo non ibi potior erit uno pio paupere, ut propterea veritatis tum omnia cenſentis posſit evadere cenſuram: ſiquidem ibi pietas una pugnabit, prout juſta retributio eorum poſcit, qui nunc vel mori propter eam lucrum judicant. CHriſtus vero, qui olim & etiamnum præmia certaminibus debita penes ſe habet & diſtribuit, largietur illis certe qui veritati patrocinando laborave-

φίσαϑαι τοῖς εἰρημένοις, ... στης δηλαδὴ παρὰ πᾶσι ... ῖιον μοίρας, τόν τε λογι... ἐνοχλέντων προστησαμένης ϑήρατρα καὶ δίκτυα διαφ... τῷ διαβόλῳ καϑ' ἀνϑρώπ... χάνοντα, πολλὰς φυγεῖν, ... ζειν μεμελετηκότι τὰς μὴ ἡδέων τὸ συμφέρον αἱρεῖ... τὰ παρόντα τῶν μελλόντ... λέστερα λογιζομένους. Εἰ καὶ περί τινι νικήσει τὰ... (ἀποστρέψαι δὲ ὁ Θεὸς ... τὴν πεῖραν) πρὸς μὲν τ... τῶν πολλῶν συμπνεόντων τὴν ἀλήϑειαν, δυσαμεν... ἀρεσκόντων τῷ Θεῷ καὶ ... φερόντων τὴν πρὸς τὸ ... φάλειαν καὶ δόξαν περὶ ... ποιεμένων. Τὰς γὰρ ... ἀσάλευτον καὶ παγίαν ... λάξαι τῷ παραδεδωκότι ... σιν, περιμένοντας τὸ τοῦ Σ... ἡμῶν Χριστοῦ κριτήριον, ... μὲν καὶ δόξα καὶ ψεῦδος πρ... ηφάνισαι, γυμνοὶ δὲ πάσης ἡ ϑεραπείας, ἢ κολακείας νόμενοι, πολυχειρία δὲ καὶ ...

ὰς δυσώπησιν, κἂν ᾖ ἀνθρώποις εὐδόκιμος. ἐνδόξων πλῆθος ἑνὸς εὐσεβοῦς οὐκ ἀντάξιον εἰς παρ' ἀληθεία δοκιμα- ἀγωνιζομένης μὲν εὐσε- δικαίαν ἀμοιβὴν τῶν ν. καὶ τὸ θανεῖν κέρδος ἀποδιδόντος δὲ τὰ τῶν ἀγώνων ἆθλα τοῦ πάλαι καὶ νῦν Χριστοῦ, τοῖς μὲν ὑπὲρ ἀληθείας πονήσασι, τὴν ἀλη- θείαν καὶ βασιλείαν οὐρανῶν, τοῖς δὲ διὰ κακόνοιαν, τάυτην τιμωρίας ἀφαραιτήτους. Ταῦτ' εἰρήσθω μὲν ἀμφότερα. Ἐκβαίη δὲ πρὸς τὴν βελτίω μοῖραν τὸ τέλος.

runt, veram Libertatem & Regnum Cœlorum: illis autem qui hanc perversa mente, justo suo honore defraudarunt, pœnas inevitabiles. Hæc in utramque partem dicta ad vos sunto, utinam vero finis meliorem in partem eveniat.

Εἷς ἐστι Θεὸς ἀγέννητος , οὔτε πρὸ ἑαυτοῦ ἔχων οὐδὲν γὰρ πρὸ τοῦ ἀ- ι δύναται, οὔτε σὺν αὐ- γὰρ καὶ μόνος Θεὸς ὁ , οὔτ' ἐν αὐτῷ, ἁπλοῦς ἀσύνθετος. Εἷς δὲ ὢν , καὶ ἀεὶ ὁ αὐτὸς ὢν ὁ Θεὸς καὶ κτίστης καὶ δη- ώτως μὲν καὶ ἐξαιρέτως , ἰδίως δὲ τῶν δι' αὐ- ων. Τὸν μὲν γὰρ υἱὸν καὶ πρὸ πάσης κτί- τῇ ἑαυτοῦ δυνάμει καὶ γέννησέ τε καὶ ἔκτισε καὶ

XXVIII. Unus est DEUS ingenitus omnique principio carens, nemini subditus, qui neque ante semet quenquam habuit qui fuerit, nihil enim ante ingenitum esse potest: neque una secum, nam ipse cum ingenitus sit, unus & solus est DEus: neque in semet, simplex enim est & incompositus. Unus autem cum sit, cumque solus sit, & semper sit idem, rerum omnium est DEus, & creator & opifex. primario quidem & modo quodam eximio, ipsius Unigeniti: propriè autem & sigillatim eorum quæ per ipsum sunt facta. Namque ipsum quidem Filium ante omnia, omnemque Creaturam solum sua ipsius potentia & operatione & genuit & creavit & fecit: nihil

nihil plane de sua substantia communicando ei qui genitus est, (corrumpi enim, dividi & in partes secari DEus nequit, qui vero corrumpi nequit, propriam certe essentiam communem non facit) neque alium in subsistentiam sui similem producendo, seu alium penes se substituendo: ipse enim solus ingenitus est: (juxta illam vero ingenitam essentiam, ut aliquid ab ipso generetur, fieri nequit:) neque igitur propria essentia abusus est, sed sola Voluntate genuit: neque ad similitudinem suæ essentiæ, sed qualem voluit, talem generavit: perque hunc primum quidem omnium, majoremque cæteris Spiritum Sanctum fecit, propria sane sua potestate & mandato, operatione vero & potentia Filii. Post hunc autem reliqua cuncta in cœlo & in terra, visibilia & invisibilia, corporea & incorporea per eundem fecit Filium. *Unus enim est DEus, ex quo sunt omnia*, juxta Apostolum, *unusque est Dominus JEsus CHristus, per quem sunt omnia.* Unus igitur est Deus non genitus, non creatus, non factus. Et unus est Dominus JEsus CHristus DEI filius, genimen unigeniti, non tamen instar unius ex aliis rebus generatis: creatura non creati, non tamen

ἐποίησεν, οὐδὲν τῆς ἑαυτῆς [illegible] σίας μεταδοὺς τῷ γεννηθέντι. [illegible] φθαρτὸς γὰρ καὶ διαιρετὸς [illegible] μεριστὸς ὁ Θεός, ὁ δ' ἄφθ[illegible] τῆς ἑαυτοῦ οὐσίας οὐ [illegible] Οὔτε καθ' ἑαυτὸν ἄλλον [illegible] νος. Μόνος γὰρ αὐτὸς ἀγέ[illegible] κατὰ δὲ τὴν ἀγέννητον [illegible] γεννηθῆναι ἀδύνατον. [illegible] ἑαυτοῦ οὐσίᾳ [illegible] τῇ βουλήσει μόνῃ· οὔτε [illegible] ἑαυτοῦ οὐσίαν, ἀλλ' [illegible] λήθη, ἐγέννησε. Καὶ [illegible] πρῶτον μὲν πάντων [illegible] Πνεῦμα τὸ ἅγιον [illegible] μὲν ἰδίᾳ καὶ προστάγμ[illegible] δὲ καὶ δυνάμει τοῦ [illegible] τοῦτο τὰ λοιπὰ πάν[illegible] νῷ καὶ ἐπὶ γῆς, [illegible] να, καὶ σώματα [illegible] τοῦ ἐποίησεν. Εἷς [illegible] ἐξ οὗ τὰ πάντα, καθ[illegible] στολον, g) καὶ εἷς Κύρ[illegible] χριστός, δι' οὗ τὰ πάντα. [illegible] Θεὸς ἀγέννητος, ἀκτισ[illegible] τος, καὶ εἷς Κύριος Ἰησοῦς [illegible]

f) Caveus, οἷαν edidit, sed ἕτερον habet MS. Gud. & Lindebrog.

g) 1. Corinth. VIII. 6.

τοῦ Θεοῦ, γέννημα τοῦ ἀγεν- ὐχ ὡς ἓν τῶν γεννημάτων, τοῦ ἀκτίστου, οὐχ ὡς ἓν τῶν ων, ποίημα τοῦ ἀποιήτου, ἓν τῶν ποιημάτων, καθὼς ὑπὸ τῆς ἁγίας γραφῆς. h) ἔκτισέ με ἀρχὴν ὁδῶν αὐ- ῦ τοῦ αἰῶνος ἐθεμελίωσέ με, πάντων βουνῶν γεννᾷ με. Πνεῦμα ἅγιον, πρῶτον καὶ πάντων τῶν τοῦ μονογενοῦς ἔρ-) προστάγματι μὲν τοῦ Πα- ἐνεργείᾳ δὲ καὶ δυνάμει τοῦ όμενον.

instar unius ex aliis rebus creatis: opus factoris, non tamen instar unius & aliis rebus factis. Quemadmodum pronunciatum est a sancta Scriptura: *Dominus creavit me initio viarum suarum, ante secula fundavit me, ante omnes colles genuit me.* Et unus Spiritus Sanctus, primum omnibusque cæteris majus Unigeniti opus, jussu quidem Patris, operatione vero & potentia Filii factus.

5. Hunc Eunomii Apologeticum cum præter Apollinarium us refellisset, cujus & solida inprimis visa est, atque ætatem lubratio: Eunomius multis annis post, suam adversus Basisponsionem sive ἀπολογίας ἀπολογίαν * in lucem protulit defuncto, sed & hanc postea *Gregorius Nyssenus*, cujus opus exn *Sophronius* & libris XXV. *Theodorus* Mopsvestenus confutarunt. mii & Theodori scripta, cum Eunomii ipsius libris Basilio opintercideront. Parum est credibile quod Philostorgius VIII. 12. Basilium, cum in primum Eunomianæ responsionis librum in-, βαρυθυμήσαντα *animi dolore affectum vita excessisse.* Idque menon dubitat arguere Photius, qui in Bibl. Codice 138. refert ium, post plures demum Olympiadas elucubratum opus stulam habuisse, ac vix sectatoribus suis monstrasse, ne in Banus veniret, atque illo demum defuncto evulgasse. ταύβιβλον ὠδίνοντα πολλάς φασιν αὐτὸν ἐτῶν ὀλυμπιάδας κατατρί- ἑαυτὸν καθειργνύντα, καὶ λαθραίαις μίξεσι τὸ πονηρὸν κύοντα, μόλις εἰς φῶς δι' ἐτῶν ἀμβλωθρίδιον ἐκτρῶσαι. Θάλ-

ii. 22. h) al. ἔργον.

ssenus Tom. 2. p. 289. & 298. seq. lib. 1. contra Eunom. edit. A. 1638.

ibri V. Pars 4.

πειν τε ἐτεῖθεν, καὶ μόλις καὶ αὐτοῖς τοῖς συμμύσαις ἐπιδεικνύναι τὸ κύημα, δεδιότα μάλιστα, μήπως καὶ αὐτὸ ταῖς Βασιλείε χερσὶν ἐμπεσὸν πρὶν ἢ πῆξιν λαβεῖν διασπασθῇ, καὶ πρὸ τȣ ἀνθῆσαι ξηρανθῇ ἄωρον ἀποφθαρέν. Διόπερ ἐπιμελῶς, καὶ ὥσπερ ὁ τȣ Κρόνȣ μῦθος, τὸ γέννημα καλαπιὼν, ἔκρυπτέ τε καὶ συνεκάλυπτε, μέχρις ἂν ἡ Βασιλείȣ ζωὴ τῷ ἐπικήρῳ παραιτεινομένη βίῳ τὸν φόβον ἐπέσεισεν. Etiam *κατ' αὐτὴν τȣ ἁγίȣ Βασιλείȣ τὴν κοίμησιν* *sub ipsam Basilii mortem* se Eunomii scriptum accepisse Nyssenus testatur, plenum conviciis in beatum Virum. Quod porro Photius tantum libros tres responsionis Eunomianæ commemorat, Philostorgius autem libros quinque, factum inde esse potest, nisi in numeris ex altera parte error, vel lapsus memoriæ; quod Basilius tribus libris proprie & *κατὰ πόδα* Eunomii apologeticum confutaverat, subjunctis adversus eundem veluti spicilegii in morem duobus libris *ἀπορειῶν*, ut supra pag. 78. notare me memini. Itaque Eunomius potuit tribus prioribus libris tres libros opposuisse quos legit Photius, deinde respondisse etiam ad duos posteriores: atque adeo omnes quinque, Philostorgio innotuisse. Hinc puto Nyssenum duplices Eunomii *λόγȣς* commemorare in Epistola ad Petrum fratrem suum, libris adversus Eunom. præmissa, *γεγράπται δέ μοι ȣ̓ πρὸς ἀμφοτέρȣς τȣ̀ς λόγȣς.* *Scripsi autem non contra utrumque Eunomii opus, neque enim tantum temporis concessum est, cum is qui librum hæreticum commodato dederat, eum valde inciviliter repetierit -- nam septendecim tantum dies huic lucubrationi impendens fieri non potuit ut tam brevi tempore utrumque refellerem.* Præter ea quæ lib. I. pag. 317. seq. ad 428. Tertio libro iterum incipit Nyssenus Eunomii contra Basilium opus quod ad dogmatica attinet confutare, ubi ait eum *ἐκ τρίτȣ*, *tertia vice* insurgere adversus veritatem. Nimirum secundam vicem intelligens illam *ἔκθεσιν* fidei, quam Theodosio Imp. Eunomius obtulit, quamque supra pag. 253. seq. exhibui, atque integro libro secundo Nyssenus refellit, qui primus est in editione Græcolatina Anni 1615. Prima vice insurrexit adversus Catholicam de Filio ac Spiritu S. doctrinam Eunomius, quando Apologeticum scripsit, a Basilio confutatum. Hunc Basilium intelligit Nyssenus, quando suum *Πατέρα, καθηγητὴν, διδάσκαλον* appellat, ut lib. III. pag. 105. *ἢ ὑπό τινος μάχεσθαι πρὸς τὸν διδάσκαλον ἡμῶν, τὸν συμβȣλεύοντα μὴ κατατολμᾷν ἐπὶ τῶν θείων δογμάτων τ' ὀνοματοποιΐας.* Primi libri Nysseniani prior pars a pag. 284. ad 317. calumniis adversus Basilium & con-

nviciis † Eunomii repellendis impenditur, exagitans sub- Eunomii loquacitatem & ἀμέτρητόν τινα σωρείαν ῥημάτων ut pag. loquitur, & Sophisticam τεχνολογίαν pag. 343.

In transcursu liceat hoc loco monere, quod in editione Parisiensi 38. l. 1. Nysseni contra Eunom. T. 2. p. 285. annotatur in margi- xilium S. Pauli a Nysseno invocari. Quam notam a Gretsero, docto sed fervido ac maledicentissimo Romanæ Ecclesiæ dogmatum pugnatore appositam, falsam comperiet haud dubie qui Nysseni a inspexerit. Μόνον ἔλθοι ἐφ' ἡμᾶς ἡ τὸ ἀσθενὲς ἐνισχύουσα δύναμις τῶν εὐχῶν τοῦ ἐν ἀσθενείᾳ τοῦ σώματος τὴν δύναμιν ἑαυτοῦ τελειώσαν-, *tantum adsit nobis virtus illa quæ imbecillitates corroborat, per preces ejus n corporis infirmitate vim propriam perfecit.* His verbis non ad Pau- sed ad CHristum respicitur Matth. XXVI. 41. Similiter frigidum quod pag. 306. idem Gretserus in margine annotavit *Eunomium Lutheranum.* Quamobrem quæso? quia nempe Nyssenus ait Eu- ium statuisse μόνην ἀρκεῖν τῷ ἀνθρώπῳ τὴν αἱρετικὴν πίστιν πρὸς ὅτητα, *ad perfectionem sufficere homini solam hæreticam fidem.* Itaque sero fides Eunomiana est & hæretica, quam ad justitiam suffe- Abrahamo scripsit S. Paulus Apostolus, neque enim aliud Lu- us sentit, aliud Paulus cujus hæc sunt Rom. IV. 5. *Ei qui non ope- , credenti autem in eum qui justificat impium, reputatur fides ejus ad ju- m secundum propositum gratiæ DEi.*

VII. Duos ARIOS, * *acerrimos* hæreseos Arianæ *auctores* diserte notat Sulpicius Severus l. 2. Histor. c. 49. Alexander Alexandrinus d Socratem lib. 1. c. 6. p. 10. Gelasium Cyzic. II. 3. Hist. Synodi ænæ, Nicephorum VIII. 8. Et apud Theodoritum lib. 1. Histor. lesf. cap. 4. pag. 20. εἰσὶ δὲ οἱ ἀναθεματισθέντες αἱρεσιῶται ἀπὸ πρεσ- βυτέρων μὲν Ἄρειος, ἀπὸ διακόνων δὲ Ἀχιλλᾶς, Εὐζώϊος &c. Ἄρειος . Ex his prior ille auctor hæreseos præcipuus, ex Libya oriun- ** Ammonii F. Presbyter Alexandrinus, licet alter quem Dia- is Alexander apud Theodoretum annumerat, etiam presbyteris accensetur in subscriptione Epistolæ apud Epiphanium hæresi IX. 8. Horum amborum Ariorum res etiam ab antiquis scriptori-

 bus

Vide pag. 300, 305, 307, 371, 379. &c. πολὺς εὑρεῖν ταῖς λοιδορίαις pag. 396. Confer Jo. Rainoldum in censura Apocryphorum Tom. 1. pag. 179. & Jo. Pearso- nium ad Symbolum Apostolicum pag. 236. seq. qui Phœbadium quoque Ariorum mentionem facere observat, cap. 25.

* Epiph. LXIX. 1. & pag. 727. & 731.

bus confundi quandoque, non eſt incredibile, ac diſerte id no
runt viri doctisſimi Henr. Valeſius lib. 2. Obſervatt. Eccleſiaſtic. c
& ad Sozomeni II, 30. Petrus Franciſcus Chifletius ad Vigilium p.
& D. Thomas Ittigius in Hiſtoria Concilii Nicæni pag. 58. Erupit
reſis Arii Alexandro Alexandrinam moderante Eccleſiam circa A
316. Ipſe hæreſcos auctor in Concilio Nicæno A. 325. damna
actusque in exilium poſtea A. 327. poſt miſſum ad Epiſcopos ſat
ctionis libellum revocatur, & cum aliam fidei profesſionem de
etiam Imperatori Conſtantino obtuliſſet, neque aliud quam illa c
prehenderetur ſentire ſe confirmaſſet jurejurando, a quibusdam
cleſiis nec non a Synodo Hieroſol. A. 335. recipitur, ſed antequam
Alexandro CPolitano, quod ſperabat ſe impetraturum, admitt
tur, CPoli repentina morte, dum in ſeceſſu ſalvum levare inſti
extinguitur A. 336. ut complures veteres uno ore tradunt † qu
fidem non habere parum pudens eſſe exiſtimo, licet incred
mihi videtur quod legas in Fauſtini & Marcellini libello prec
pag. 5. *gravisſimo repente dolore cruciatum omnia ſua viſcera & ipſum co*
erat theſaurus impietatis, effudiſſe in ſtercora, atque ita mirabile dictu,
ternis omnibus evacuatis attenuatum eſſe, ut per anguſtias foraminis & ſ
totus ipſe laberetur.

Res Arii & Arianorum, præter veteres Athanaſium, Epip
nium hæreſi 69. Gelaſium in Hiſtoria Concilii Nicæni, Nicetam lib
V. theſauri Orthodox. fidei, Eutychium Panopliæ titulo XI. Au
liumque & Hiſtoriæ Eccleſiaſticæ ſcriptores, ſingulari ſtudio pe
ſunt Gallico idiomate *Godfridus Hermantius* in vita S. Athanaſii,
montius Tomo ſexto memoriarum, *Ludovicus Maimburgius* in Arian
Hiſtoria. Latine *Petavius* in dogmatibus Theol. de SS. Trini
atque ex noſtris B. Doctor meus *Thomas Ittigius* in Hiſtoria Concili
cæni, quam poſt ejus obitum V. C. Chriſtianus Ludovici edidit
notis, Lipſ. 1711. 4.

Symbola novem varia Arianorum, quibus ipſi non ſatis
ſtabant ſibi, vel fidem ſuam ex parte disſimulabant, memorat So
tes lib. 2. cap. 41. Hiſt.

Vix proditam Arii hæreſin ſummo ſtudio oppugnare i
tuerunt Alexander Alexandrinus, Athanaſius, Lucifer Calarita

† Vide Hermantium de vita Athanaſii IV. 19. D. Ittigii Hiſtor. Concilii Nicæni
Tillemont. T. 6 pag. 296. ſeq. memor.

Hilarius, aliique Orientis pariter & Occidentis Doctores clarissimi, quorum scripta partem etiam ætatem tulere.

Concilia adversus Arium celebrata, Alexandrinum inprimis A. 322. Nicænumque A. 325. tum alia undecim usque ad CPolitanum A. C. 383. una cum pluribus aliis pro Arianorum, semi Arianorumque factione Celebratis exponit Jo. Clericus in Bibliotheca Universali Tomo VIII. sect. X.

Ariani, sive ut Epiphanio Ariomanitæ, vocantur etiam *Exucontii*, quod Christum docuerunt esse ἐξ οὐκ ὄντων, Coteler. Tom. 1. Monument. Græc. pag. 780. seq. & *Porphyriani*, a Constantino Magno apud Gelas. in Actis Concilii Nicæn. lib. 2. cap. 37. & Socratem lib. 1. cap. 9. pag. 32. velut qui Christomachi Porphyrii institerint vestigiis: *Lucianistæ* etiam a Luciano Antiocheno, & *Eusebiani* ab Eusebio Nicomediensi, *Aëtiani* & *Eunomiani* ab Aëtio & Eunomio, qui & *Anomæi* quod CHristum ἀνόμοιον Patri docerent esse: uti *Semiariani*, Georgio Laodiceo & Basilio Ancyrano auctore, non ὁμοούσιον quidem at ὁμοιούσιον.

Arii hæretici scripta.

1. *Epistolæ variæ*, ex quibus exstant *Epistola ad Eusebium Nicomediensem*, quam servavit Epiphanius LXIX. 6. & Theodoritus lib. 1. Hist. cap. 5. Incipit: τοῦ Πατρός μου Ἀμμωνίου. Extat & apud Nicephorum VIII. 9. & Latine in Tripartita lib. I. cap. 15.

Ad Alexandrum Alexandrinum. Habent Epiphanius LXIX. 7. & Athanasius lib. de Synodis Ariminensi & Seleuciensi. T. 1. pag. 885. & Latine S. Hilarius IV. de S. Trinitate p. 83. atque Marius Victorinus ante libros quatuor de S. Trinitate, Tom. 4. Bibl. Patrum edit. Lugd. Incipit: ἡ πίστις ἡμῶν ἡ ἐκ προγόνων.

Epistola sive ut Rufinus lib. 1. c. 11. Histor. appellat, Fides *ad Constantinum Imp.* apud Socratem l. 1. c. 26. Sozomenum II. 27. Incipit: καθὼς προσέταξεν ἡ θεοφιλὴς σου εὐσέβεια. Exstat & apud Nicephorum VIII. 47. & Latine in Tripartita III. 6. Valesium qui hunc satisfactionis libellum A. C. 335. non ab Ario hæresiarcha sed altero juniore oblatum Constantino putat, refellit Antonius Pagi ad A. C. 340. n. 16. seq.

Non omittendum quod Socrates lib. 1. cap. 6 pag. 15. narrat Arium collectionem fecisse Epistolarum causæ suæ faventium, in quibus non dubium est etiam Arii ipsius Epistolas insertas

tas fuisse. Sic contrariam Epistolarum συναγωγὴν composuit Alexander Alexandrinus, ut idem Socrates testatur. Πεποίηνται τῶν Ἐπιςολῶν τύτων συναγωγὰς Ἄρειος μὲν τῶν ὑπὲρ αὐτῦ. Ἀλέξανδρος ἢ τῶν ἐναντίων. Sozomenus lib. 1. cap. 1. pag. 401. Εἰς ἀπόδειξιν τε τῦ δόξαι σέβειν ὀρθῶς, οἱ μὲν τοῖς, οἱ δὲ ἐκείνοις προστιθέμενοι, συναγωγὴν ἐποιήσαντο τῶν ὑπὲρ τῆς οἰκείας αἱρέσεως Φερομένων Ἐπιςολῶν, ἢ τὰς ἐναντίας παρέλιπον.

2. *Libellus satisfactionis* ad Episcopos, per quem obtinuit ut A. 328. ab exilio revocaretur. Vide Antonium Pagi ad A. 327. num. 4.

3. ᾄσματα *cantica varia*, de quibus Photius in excerptis e Philostorgio II. 2. ὅτι τὸν Ἄρειον ἀποσχίσαντα τῆς Ἐκκλησίας φησὶ ᾄσματά τε ναυτικὰ καὶ ἐπιμύλια καὶ ὁδοιπορικὰ *cantica quæ a navigantibus, vel ad molas * laborantibus manuarias, vel ab iter facientibus decantarentur*, καί τοι ἄνθ' ἕτερα συντιθέντα εἰς μελῳδίας ἐντεῖναι, ἃς ἐνόμιζεν ἑκάστοις ἁρμόζειν διὰ τῆς ἐν ταῖς μελῳδίαις ἡδονῆς ἐκκλέπτειν πρὸς τὴν οἰκείαν ἀσέβειαν τῦς ἀμαθεστέρυς τῶν ἀνθρώπων. Confer Rev. D. Jo. Andreæ Schmidii diatribam de propagatione religionis per carmina, Helmstad. 1710. §. 24. & Salomonis Ernesti Cypriani de propagatione hæresium per cantilenas, Coburg. 1708. Jen. 1715. cap. 4. Meminit ᾀσματίων Arii S. Athanasius de Synodi Nicænæ decretis Tom. 1. pag. 264.

4. Canticis illis eodem loco jungit Athanasius Arii *Thaliam*, de qua sæpius alibi mentionem facit, testatus eam hæresi suæ disseminandæ compositam ab Ario, cum ab Alexandro Alexandrino ejectus apud Eusebium Nicomediensem versaretur. Ἐκβληθεὶς καὶ ἐπιτριβεὶς Ἄρειος παρὰ τῶν περὶ Εὐσέβιον συνέθηκεν ἑαυτῦ τὴν αἵρεσιν ἐν χάρτῃ, καὶ ὡς ἐν Θαλίᾳ (in Convivali lætitia) ζηλώσας ὑδένα τῶν Φρονίμων, ἀλλὰ τὸν Αἰγύπτιον Σωτάδην ἐν τῷ ἤθει καὶ ἐκλύσει τῦ μέλυς. pag. 883. de Synodis Arimini & Seleuciæ, ubi prolixum ex illo Arii scripto locum affert, sed in quo nullum licet metrum deprehendere. Idem pag. 552. lib. de Dionysii Alex. sententia: ἐς μὲν Ἄρειος τὴν ἰδίαν κακοδοξίαν ἐκτιθέμενος ἔγραψε Θαλείαν, ἐκλελυμένοις καὶ γελοίοις ἤθεσι κατὰ τὸν Αἰγύπτιον Σωτάδην. Et Orat. I. contra Arianos pag. 307. Ἀντὶ γὰρ Χριςῦ παρ᾽ αὐτοῖς Ἄρειος, ὡς παρὰ Μανιχαίοις Μανιχαῖος. Ἀντὶ δὲ Μωσέως καὶ τῶν ἄλλων ἁγίων Σωτάδης

τις

* Confer Jac. Godofredum ad Philostorgium pag. 47. seq.

ἐξέωσθαι παρ' αὐτοῖς, ὁ καὶ παρ' Ἕλλησι γελώμενος, καὶ ἡ θυγά-
Ἡρωδιάδος. Τοῦ μὲν γὰρ τὸ κεκλασμένον καὶ θηλυκὸν ἦθος μι-
μεῖται γράφων Ἄρειος αὐτὸς Θαλείας. τὸ δὲ τὴν ὄρχησιν ἐζήλωσε· ἐξ-
ορχούμενος καὶ παίζων ἐν ταῖς κατὰ Σωτῆρος δυσφημίαις &c. Et p. 309.
καὶ μηδενὶ Θαλείας ἐνεγκαμένης ἀλλὰ μηδὲ παρὰ τοῖς σπουδαίοις τῶν
ων, ἢ παρὰ μόνοις τοῖς ᾄδουσι τὰ τοιαῦτα παρὰ πότον μετὰ κρότου
σκωμμάτων ἐν παιδιαῖς, ἕνεκεν τοῦ γελᾶσθαι παρ' ἑτέρων. Ὁ θαυ-
τὸς Ἄρειος οὐδὲν σεμνὸν μιμησάμενος, ἀλλὰ καὶ τὰ τῶν σπουδαίων ἀ-
σας πλεῖστά τε τῶν ἄλλων αἱρέσεων ὑποκλέψας τὴν τοῦ Σωτάδου
γελωτολογίαν ἐζήλωσε. Τί γὰρ ἔπρεπε ποιεῖν αὐτὸν, ἢ θέλοντα
Σωτῆρος ὀρχήσασθαι, τὰ δύστηνα ἑαυτοῦ ῥήματα τῆς ἀσε-
ἐκλύτοις καὶ παρειμένοις μέλεσι σημαίνειν. Et pag. 312. μι-
τὴν δὲ ὥσπερ καὶ διάδοχος τῆς πονηρίας τοῦ διαβόλου γενό-
ἔθηκεν ἐν τῇ Θαλείᾳ, ὡς ἄρα καὶ τῷ υἱῷ ὁ πατὴρ ἀόρατος
χει. Ac post nonnulla ex illo Arii scripto adducta, ταῦτα, in-
μέρη τῶν ἐν τῷ γελοίῳ συγγράμματι κειμένων μυθιδίων ἐστὶν Ἀ-
Τίς τοίνυν τῶν τοιούτων καὶ τοῦ μέλους Θαλείας ἀκούσας, οὐ μισή-
ἐν δίκῃ παίζοντα τὸν Ἄρειον ὡς ἐπὶ σκηνῆς ἐπὶ τούτων; A Con-
Nicæno reprobatam Arii Thaliam testatur Socrates lib. 1.
9. pag. 30. Ἰστέον δὲ ὅτι Ἄρειος βιβλίον συνέγραψε περὶ τῆς
δόξης, ὃ ἐπέγραψε Θαλείαν. Ἔστι δὲ ὁ χαρακτὴρ τοῦ βιβλίου
καὶ διαλελυμένος, τοῖς Σωταδίοις † ᾄσμασιν ἤτοι μέτροις
απλήσιος. Ὅπερ καὶ αὐτὸ τότε ἡ Σύνοδος ἀπεκήρυξεν. So-
nus lib. 1. c. 21. οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ τὰς λέξεις τῆς αὐτοῦ δόξης ἀπε-
αν, καὶ τὸ βιβλίον ὃ περὶ ταύτης συντάξας Θαλείαν ἐπέγραψε.
ια γὰρ τοῦ συντάγματος ὡς ἐπυθόμην, οὐ γὰρ ἐνέτυχον, διαλελυμέ-
νος ἐστὶν ὁ χαρακτὴρ, ὡς ἐμφερὴς εἶναι τῇ χαυνότητι τοῖς Σωτάδου
σμασιν. Ita Sozomeni jam ætate difficulter Thalia Arii reperiebatur.

Arii scripta pœna capitis in occultantes proposita flammis
ubentur in Epistola Constantini apud Socratem lib. 1. cap. 9.
32. & Gelasium Cyzicenum lib. 2. de actis Concilii Nicæni c. 36.
fer Jac. Gretserum lib. 1. de more & jure prohibendi libros ma-
cap. 6.

Patres

† otadis carminibus dicere me memini lib. 2. hujus Bibliothecæ cap. 22. A Sot-
de titulum libri sui petiisse Arium, assentior Tillemontio T. 6. memor. p. 257.

Patres ante Nicænos cum Ario non sensisse.

Adversus eos qui recentiore ætate vel incrustare aggressi sunt A
nismum , vel Patres etiam AnteNicænos cum Ario se
contenderunt, ut *Daniel Zwickerus*, in Irenico irenicorum
sterd 1658. 8. & in irenicomastige A.1662. 8. *Christopherus*
dius in Nucleo Historiæ Ecclesiasticæ, sive Arianorum potiu
storia & Apologia * ejusque appendice, 1676. & 167
atque in Anglia *Gilbertus Clercke* in Antenicænismo , & re
sione ad Bullum, *Lucasque Mellierus* sive *Samuel Crellius*, Jo
nis Crellii in Socini schola celebratissimi nepos, in fide pa
rum Christianorum ex Barnaba , Herma & Clemente Ro
demonstrata , & in antiqua fide de Divinitate CHristi la
Lond. 1695. 1697. 8. Et in variis schediasmatibus Anglica
A. 1691. 1692. &c. editis: tum Pictaviensi in Provincia pr
Ecclesiastes, deinde extorris *Supemnius* ** auctor ut ajunt
Gallice editi *le Platonisme devoilé* , Amst. 1700. 8. ac den
Guilelmus Whistonus in primitivo Christianismo, vulgato An
Lond. 1711. 8. quinque Voluminibus.

Adversus hos inquam, aliosque cum his facientes, non inficia
doctrinæ Catholicæ de CHristo æterno & ὁμοουσίῳ cum
DEo antiquitatem , Patrumque Nicænorum fidem ab
Arianismo, vindicarunt e nostris quidem Augustanæ Confe
ris subscriptoribus:

D. *Abraham Calovius* in confessione Martyrum & aliorum fideliu
inprimis Ecclesiæ Doctorum post SS. Apostolorum exce
usque ad Concilium Nicænum de SS. Trinitate, Witeb. 166
& inter Opera B. Viri anti Sociniana Tom. 2. pag. 484. seq.
1684. fol.

Hermannus Conringius in Programmatibus sacris, pag. 102. seq. H
stad. 1651. 4.

* Pag. 39. Appendicis, *Velim meminisse Lectorem*, inquit Sandius, *me hæc ingr Arianorum & quasi in persona Ariani scripsisse. Iudicet ipse, quantum arg me.. valeant.*

** *Mr. Souverain*, autrefois Ministre en Poitou. Memoires de Trevoux A. 1703 p edit. Amst. & Mr. Bayle, dans le reponse aux questions d'un Provincial, T p. 628. seq.

Melchior. Zeidlerus in opere MS. adversus Saudium Patrem, memorato apud Christoph. Hartknochium in Historia Ecclesiarum Prussicarum p. 646. quod editurum se promisit Philippus Jacobus Hardtmannus libro de gestis Christianorum sub Apostolis p. 181.

D. Godfridus Olearius ὁ μακαρίτης in diss. de Spiritus S. cum Patre & Filio adoratione & glorificatione, contra Gvilelmum Whistonum. Lips. 1711. 4.

Urbanus Godfridus Siberus in schediasmate cui titulus: *Martyres Divinitatis CHristi testes.* Lipsiæ 1714. 4.

Ex Romanæ Ecclesiæ sociis *Rob. Bellarminus* lib. 1. de CHristo, capite 10. *Jodocus Coccius* thesauri Catholici T. 1. p. 39 sq. 64. seq.

Dionysius Petavius S. I. præfat. ad Thomum II. dogmatum Theol. atque in Thomo illo ipso, qui est de SS. Trinitate Paris. 1644. fol. nec non libro XVI. de incarnatione Verbi cap. 2. Paris. 1650.

Josephus Saenz Cardinalis *de Aguirre* in prolegomenis ad Tom. 2. Operum Anselmi Cantuariensis, Rom. 1688. fol.

Natalis Alexander, in selectis Historiæ Ecclesiasticæ capitibus Seculo III parte 2. pag. 335. seq. edit. in fol.

Petrus Daniel Huetius libro 2. Origenianor. capite 2. quæst. 2.

Ludovicus Thomassinus in dogmatibus Theol. Tomo 3. tractatu 2. qui est de SS. Trinitate.

Ex Anglis:

Samuel Gardinerus in Hypotyposi sive delineatione Catholicæ circa SS. Trinitatem fidei ex scriptis Patrum ante Nicænorum desumta, Lond. 1677. 8. Ejusdem Responsio ad objectiones nuclei Sandiani. Ibid. Epistola ap Sandium in hujus Appendice nuclei pag. 106. & responsio valedictoria, cum appendice de Cingallo. * Lond. 1681. 8.

Georgius Bullus, postea Episcopus S. Davidis A. 1705. denatus, in defensione fidei Nicænæ de æterna Divinitate Filii DEI ex scriptis SS. Patrum qui intra tria prima Ecclesiæ Christianæ sæcula floruerunt, in qua obiter quoque CPolitanum Symbolum de divinitate Spiritus S. ex antiquiorum testimoniis adstruitur. Oxon. 1685. 4. Amstel. 1688. 4. & inter Viri doctissimi Opera, Lond.

Rr 1703.

* Sandius sub Hermanni Cingalli nomine edidit librum pro Arii hæresi, quem inscripsit *Scriptura S. Trinitatis revelatrix* Goudæ, 1677. 12.

1703. fol. in quibus etiam exstat ejusdem Judicium Veteris Ecclesiæ de necessitate credendi quod CHristus sit DEus, contra Sim. Episcopium, quod separatim prodierat quoque Amstelod. 1697. 8. Nec omittenda ejus primitiva & Apostolica traditio dogmatis in Ecclesia Catholica recepti de JEsu Christi Servatoris nostri Divinitate asserta & evidenter demonstrata contra Zwickerum, ejusque nuperos in Anglia sectatores.

Danielis Whitby de vera CHristi Deitate adversus Arii & Socini hæreses, Oxon. 1691. 4.

Eduard Stillingfleet capite nono libri Anglice editi cui titulus: a discourse in vindication of the Trinity. Lond. 1697. 8. pag. 171. seqq.

Jo. Ernestus Grabe in libro Anglice post ejus obitum vulgato cui titulus: *some instances of the defects and omissions in* Mr. Whistons *collection of testimonies from the Scriptures and the Fathers against the true Deity of the Son and the Holy Gost, and of misapplying and misinterpreting them.* Lond. 1712. 8.

Ex aliis Reformatis:

Jo. Amos Comenius in admonitione ad omnes Christianos de irenico irenicorum. Amstelod. 1660. 8. pag. 97. seq. Idem in iterata admonitione &c.

Stephanus le Moyne in notis ad Varia sacra, Lugd. Bat. 1684. 4. pag. 137-292.

Frid. Spanhemius fil. Tom. 3. Opp. pag. 1216. seq.

Jo. Hornbeckius Tom. 1. Socinismi confutati pag. 394. seq.

Benedictus Pictetus Tom. 1. Theologiæ Christianæ, lib. 3. cap. 10. p. 212. seq.

Armandus Borbonius & *Stephanus Dechamps* in Epistolis & notis, editis Gallice A. 1689.

VIII. PHOTINUS, de Gallo Græcia Ancyranus in Patria Diaconus, atque inde Episcopus Sirmiensis, * quem Scotinum Lucifer & Athanasius appellant, *Vir* (ut de eo cap. 16. Vincentius Lirinensis) *& ingenii viribus valens & doctrinæ opibus excellens & eloquio præpotens, quippe qui utroque sermone* (Græco & Latino) *copiose & graviter disputaret & scriberet*, instaurator sectæ Ebionis, Artemonis & Pauli Samosateni, (Socini anteambulo) hæresin suam non videtur prodidisse

* Sirmium, caput Illyrici. Hodie *Szerem*, vicus.

disse ante A. C. 341. uti ex Socratis II. 14. seq. observat Matthæus Larroquanus in diss. de Photino, Genev. 1670. 8. Confer Benedictinorum notas ad S. Ambrosium Tom. 2. pag 445. Igitur licet in Ario etiam Photini sectam, antequam nasceretur, damnaverit Ecclesia, tamen proprie damnatus Photinus non est A. 325. in Concilio Nicæno nec in Concilio eodem tempore habito Romæ sub Silvestro, ut refertur in confictο quodam Epilogo Concilii Romani. Neque A. 336. cum Magistro suo Marcello Ancyrano in Synodo CPol. ut Sulpicii Severi, diverso gesta tempore perperam conjungentis fide, tradunt Petavius diss. de Photino, Pearsonius commentario ad Symbolum Apostol. pag. 212. & Chifletius ad Vigilium pag. 121. Sed primum in Synodo secunda Antiochena A. 345. ab Eusebianis *Athanas. de Synodis & Socrates lib. 1. cap. 19.* Deinde a Catholicis in Concilio Sardicensi A. 347. nisi Sardicensem cum Sirmiensi Synodo confudere *Epiphan. LXXI. 1. & Sulpicius Severus II.* 36. Tertio, in Synodo Mediolanensi, itidem a Catholicis A 347. *Hilarius in fragm. Liberius Papa & Episcopi Catholici in Synodo Ariminensi, & Epistola Valentis & Ursacii ad Julium Pontificem Rom.* Quarto A. 349. in Synodo Sirmiensi depositus ab Episcopis Catholicis Occidentalibus, licet ob existimationem favoremque populi removeri non potuit. *Idem Hilarius in fragm.* Quinto in altera Synodo Sirmiensi A. 351 iterum depositus ab Orientalibus Episcopis, atque a Basilio Ancyrano convictus & relegatus est. *Hilarius, Epiphan. Sozomenus IV. 6. Socrates II.* 30 &c. Sexto in Concilio Mediolanensi A. 355. Denique inter alios hæreticos in multis posterioribus Synodis, ut Romana sub Damaso, CPolitana I. Oecumenica aliisque.

Hæc ut verisimillima paucis annotare volui ex prolixioribus de Photino diatribis Petavii, * Sirmondi, Larroquani: & ex Petri de Marca ac D. Dorschei nostri de Concilio Sirmiensi tum Tillemontii T. 6. memor. pag. 228. seq. & B. Doctoris mei Tho. Ittigii Historia Photini, quæ erudita illius Viri commentario in heptade dissertationum cum Appendice diss. de hæresiarchis Apostolicæ ætatis lucem vidit Lipsiæ

 1696.

* Petavius ad Epiphan. pag. 307. seq. & diss. de Photino ad calcem Rationarii temp. Sirmondus in diatriba duplici Sirmiana, quæ cum Petavii elencho ac priore diss. extat tomo IV. Operum Sirmondi. Paris. 1696. Petri de Marca diss. de tempore Synodi Sirmiensis plenariæ, & de Valentis & Ursacii venia, ad calcem operis de concordia Sacerdotii & Imperii: Jo. Georg. Dorsheus ad Concilium Sirmiense, Argentorat 1650. 4.

1696. 4. Vide sis etiam quæ de Photino Beveregius ad can. 7. Laodicen. & I. CPol. Elmenhorstius pag. 148. ad Gennadium de dogmatibus Eccles. Cotelerii monumenta Ecclesiæ Græcæ Tom. 3. pag. 384. Mortuus Photinus in Galatia A. C. 376. ut testatur Hieronymus in Chronico.

Photini scripta.

Post habitam cum Basilio Ancyrano dissertationem, tum Græco tum Latino sermone scripta in exilio vulgavit, quibus excepta opinione sua reliquas omnes falsas conabatur ostendere. Λόγους τῇ Ῥωμαίων καὶ Ἑλλήνων φωνῇ συγγράφων ἐξεδίδου, δι᾽ ὧν ἐπειρᾶτο πλὴν τῆς αὐτοῦ τὰς τῶν ἄλλων δόξας ψευδεῖς ἀποφαίνειν. Sozomenus IV. 6. Hoc fuit opus *adversus omnes hæreses*, utraque Lingua a Photino editum, de quo Socrates II. 31. ἐν φυγῇ τε διάγων τοῦ λοιποῦ λόγον συνέγραψεν ἀμφοτέραις γλώσσαις, ἐπεὶ μηδὲ τῆς Ῥωμαϊκῆς ἦν ἄμοιρος. Ἔγραφε δὲ κατὰ πασῶν αἱρέσεων, τὸ οἰκεῖον μόνον δόγμα παρατιθέμενος.

S. Hieronymus cap. 107. de Scriptor. Eccles. *Photinus a Valentiniano Principe pulsus Ecclesia, plura scripsit Volumina, in quibus vel præcipua * sunt contra Gentes, & ad Valentinianum libri.*

Rufinus commentario in Symbolum: *Comperi nonnullos illustrium tractatorum aliqua de his pie & breviter edidisse: Photinum vero [illegible] eatenus conscripsisse, non ut rationem dictorum audientibus explanaret, sed ut simpliciter ac fideliter dicta ad argumentum sui dogmatis traheret.*

Photinum confutarunt e Græcis *Diodorus* Tarsensis libris IV. teste Theodorito lib. 2. de hæret. fab. c. 11. e Latinis *Audentius* Hispanus in libro *de fide adversus omnes hæreticos.* Gennad. cap. 14. de S. E. necnon Auctor quæstionum V. & N. T. qui exstat inter Augustini Opera & Photino adhuc superstite videtur scripsisse.

Alii Photini.

Photinus Lugdunensis Episcopus, quem celebrant Lugdunenses in notissima apud Eusebium Epistola lib. V. & Martyrologia 2. Junii.

Pho-

* MS. Gvelpherbyt. notante Clariss. S. E. Cypriano: *in quibus libri præcipui sunt contra Gentes.*

Photinus Martyr Nicomediensis sub Diocletiano, 12. August.

Photinus CPol. Presbyter, clarus imperante Mauritio circa extremum sæculi VI. & auctor Vitæ Johannis Jejunatoris, ex qua fragmentum in Synodo Nicæna II. actione 4. Tom. 3. edit. Binianæ pag 570.

IX. AETIUS Antiochenus a) relicta cultura vineæ artem fabrilem in ære auroque exercuit, inde famulus medici (Sopolidis b) atque ab Armenio quodam pecuniis largius suppeditatis ipse artem professus Medicam, & lingua factiosus atque Aristotelis imbutus dialectica, exortæ Arii hæresi non modo assensit, sed etiam ulterius ex Arii principiis provehere, & cum discipulo Eunomio Anomœorum sectæ princeps esse instituit per Theophilum Blemmyn & Leontium Antiochiæ Episcopum Gallo Cæsari, quem sacris literis etiam instituit, c) commendatus, & amicus Georgii Tarbasthenitæ, Ariani, qui post ejectum S. Athanasium Ecclesiæ Alexandrinæ præfuit. d) Ab eo Diaconatum quoque suscepit, e) quem Leontius Antiochiæ obtulerat, ubi hæresin suam primum spargere cœpit * sub Constantio, a quo missus in exilium, sed a Juliano revocatus, cujus ad Aëtium literæ exstant Sozomeno V. c. 5. etiam memoratæ, & singularis gratiæ ac beneficiorum documenta. Cum Epistolam illam ad Aëtium Julianus scriberet, jam Episcopus f) ordinatus ille erat in Synodo CPolitana A. C. 361. Postea A. 365. in discrimen capitis venit, apud Procopium tyrannum delatus quod Valenti faveret, sed amici intercessione dimissus CPolin se contulit, ibique non diu post obiit præsente discipulo Eunomio. g) Propter hæreseos proter-

 vam

a) Socrates II. 35. Svidas in Ἀέτιος. Nicetas V. 30. thesauri &c. Fallitur Damascenus qui Aëtium Cilicem vocat hæresi 76. & Vossius de Philosophia pag. 103. qui ex Apamea Mesopotamiæ oriundum facit.

b) Philostorg. III. 15. Niceph. IX. 17. c) Philostorg. III 27.

d) Hæc de Aëtio ex Athanasii Galatarum Episcopi fide Greg. Nyssenus lib. 1. contra Eunom. pag. 292. seq. quæ conferenda cum Philostorgio Aëtii Encomiaste.

e) Epiphan. LXXVI. 1. confer Tillemont. Tom 6 memor pag. 409. seq

* Sozom. IV. 12. Julian. Epist. 31. f) Philostorg. VII. 6. Epiphanius Tom. p. 992.

g) Philostorg. IX. 6. Alios Aëtii discipulos Demophilum, & Hypatium memorat Epiphanius Tom. 1. pag. 886.

vam disseminationem ἀθέυ cognomen Aëtio tribuitur ab Athanasio h) Socrate, Sozomeno, Svida, aliisque.

Ejus scripta, *trecenta* κεφάλαια sive *capita de fide*, e quibus Opusculum septem & quadraginta capitulis constans exhibet ac refellit S. Epiphanius hæresi LXXVI. 10. seq. Idque ipsum est opusculum περὶ γεννήτυ Θεῦ καὶ ἀγεννήτυ quod a Chronitis hoc est a Catholicis Christianis corruptum esse queritur in procemio apud Epiphan. Tom. 1. pag 924. 931. quod ipsum procemium i) etiam exstat apud Athanasium dialogo 2. de Trinitate, Tom. 2. pag. 192. ubi illud confutat, opusculi ipsius etiam argumenta deinceps exhibens & refellens.

De *Epistolis* Aëtii Socrates II. 35. Ἐπιστολάς τε συντάττων πρὸς τὸν βασιλέα Κωνστάντιον καὶ πρὸς ἑτέρους τινὰς ἐρεσχελίας συμπλέκων καὶ σοφίσματα μελετῶν. Epistolarum ad Constantium mentio etiam apud Svidam in Ἀέτιος. Ex una illarum videtur esse quæ refert Epiphanius LXXVI. 3. pag. 916. S. Basilius de Spiritu S. cap. 2. ἔστι γὰρ αὐτοῖς παλαιὸν σόφισμα, ὑπὸ Ἀετίυ τῦ προστάτυ τῆς αἱρέσεως ταύτης ἐξευρεθὲν, ὅς ἔγραψέ πυ τῶν ἑαυτῦ Ἐπιστολῶν λέγων. Τὰ ἀνόμοια κατὰ τὴν φύσιν ἀνομοίως προφέρεσθαι. Καὶ ἀνάπαλιν, τὰ ἀνομοίως προφερόμενα ἀνόμοια εἶναι κατὰ τὴν φύσιν.

Alii Aëtii.

Janus Cornarius dubitat idemne cum hæretico sit Aëtius auctor operis Medici, quod Græce habemus, atque idem Cornarius Latine vertit. Plane etiam cum illo confunditur ab Hendreichio in pandectis Brandenburg. & tamen traditur claruisse A. 437. atque in Bibliotheca Medica Lindenio Mercklinina novo errore dicitur discipulus Eunomii, cum Aëtius hæreticus, fuerit Eunomii Magister. Sed rectius utiq; distinguit Gesnerus in Bibl. opusq; illud iatricum Aëtio Medico juniori & ab hæretico illo longe diverso tribuunt Marsilius Cagnatus * lib. IV. Variar. Observatt. c. 17. Lambecius VI. p. 103 de Bibl. Vin-

h) Balthasar Germon de veteribus hæreticis Ecclesiasticorum Codicum corruptoribus p 373. per Chronitas putat ab Aëtio intelligi Eudoxium, Menophilum aliosque a quibus persecutionem passus fuerat Arianos. Sed aliud visum S. Athanasio dialogo 2. de Trinitate Tom. 2. p. 193. ubi Aëtium ita alloquitur: τίνας δὲ λέγεις χρονίτας; τὰς ἀπὸ τῶν ἁγίων Ἀποστόλων μέχρι καὶ σήμερον αὐτῶν [illegible] Πατέρα καὶ Υἱὸν [illegible]

i) Fallitur Clariss. Caveus, qui illud habet pro Aëtii Epistola ad Eunomium scripta.

* In Lampade artium Gruteriana Tom. 3. p. 646. seq.

Vindob. Vossius lib. de Philosophia cap. 12. §. 30. Hermannus Conringius introduct. ad Artem Medicam §. 19 qui refert ad sæculum quintum, & Jo. Jonsius lib. IV. de scriptoribus Hist. Philosophicæ pag. 319. qui Justiniani ætate hunc celebrem fuisse affirmat. Fallitur quoque Tiraquellus qui lib. de Nobilitate pag. 232. notat Eunapium Aëtii Medici qui sub Constantino Magno Medicorum ante se dicta conjunxerit, vitam descripsisse, nam Oribasii ex quo multa hausit Aëtius, non Aëtii cujus ne verbo meminit, vitam Eunapius scripsit. Cæterum juniores Oribasio scriptores pauci ab Aëtio laudantur, neque mihi constat quo argumento ad Justiniani ætatem illum Jonsius detrudat, nisi ut suspicor quod apud Cagnatum legit, dignitatem Comitis Ὀψικίου * quæ scriptori huic in manu exaratis quibusdam libris tribuitur, apud idoneos auctores vix ante ætatem Justiniani reperiri, uti post illam reperitur sæpe, apud Theophanem, & in historia Miscella. At ex eo ipso quod Oribasii scripta laudat, non Constantino Magno modo, sed etiam Aëtio hæretico se prodit Juniorem, nam ille Medicinam quidem fecit & ipse, sed ante Juliani imperium: sub quo, vel post quod, Oribasius scripsit. Præterea satis distinguitur ab eo præclari operis Medici auctor, quod illud veterum nemo tribuit hæretico. ubi de illo sermo est. At hic scriptor in quibusdam Codicibus MSS. Cornario & Cangio teste diserte vocatur Αέτιος Ἀμιδηνὸς, Κόμης τοῦ ὀψικίου, cum hæreticum Syrum patria & Antiochenum omnes, nemo Mesopotamium, nemo Amidenum, † nemo Opsicii Comitem appellet. Christianum se perspicue testatur tetrabiblo 2. lib. 4. cap. 50. sed non minus superstitiosum quam Christianum. Nam ad educendam si quis incautus hauserit spinam, suadet apprehenso ægri gutture dicere: *Blasius Martyr & servus Christi dicit, aut ascende aut descende.* Præceptorem suum

* Amplissimum fuit Θέμα ὀψικίου sive *Asiæ Provinciæ* cui præsidii loco imponebatur *Legio obsequii* h.e. militum qui Imperatorem ordinis tuendi & honoris causa præibant. Huic Θέματι & Legioni Ὀψικίου Comes præfuit, de quo consulendus Constantinus Porphyrogenitus libro 1. de thematibus pag. 9. qui docet illud a mari & sinu Astaceno & a promontorio Dascilio ad Tritonem usque & montes Sigrianæ atque Proeconesum ad ipsam quoque Abydum: Cyzicum & Parium se porrexisse. Vide & Cangium in glossario utroque, Vulcanium ad Constantinum p. 63. Acta Sanctor. Tom. I. Junii pag. 760. & Montfauconi Diarium Italicum. p. 78.

† *Anienum* pro *Amideno* suspicatur Cagnatus, sed contra fidem MSS. & Photii Cod. 221.

ſuum nomine prætcrito laudat tetrabibl. 1. lib. 2. cap. 175. ſed illum Lucium vocat tetrab. 4. lib. 3. pag. 761. cum Aëtii hæretici Magiſter a quo Medicinam didicit, dictus ſit Sopolis, ut ſupra notare me memini. Alexandriæ ſe verſatum & oleum nardinum & ſalem ibi ſe paraſſe innuit aliquot locis libri primi p. 22. 23. 63. unde in illa urbe, quæ claris Medicorum nominibus celebratisſima fuit, ſtudiorum gratia vixiſſe colligit Conringius lib. 1. de Hermetica Medicina cap. 9. Ex Coele Syria prope Hierichuntem ſe gagatem attuliſſe ſcribit pag. 68. Diviſio librorum eſt ab ipſo auctore, non autem horum in tetrabiblos digeſtio, quam Photius Cod. 221. Bibl. ignorat, librorum ſedecim argumenta referens. Quiſquis eſt illius auctor diviſionis (nam in MS. Codice reperiſſe ſe eam Cornarius teſtatur) ſecutus eſt exemplum Thraſylli, qui ſcripta Platonis ſic per tetralogias, ut Porphyrius Plotini diſſertationes enneadibus diſtinxit. Aëtius ipſe ſuos libros laudans ſemper librorum numerum memorat, *quintum, octavum, decimum tertium, decimum quartum, quintum decimum* nusquam tetrabiblorum facit mentionem.

Aëtii Medici editiones.

Operis titulus apud Photium eſt: βιβλίον ἰατρικὸν ἐν λόγοις ιϛ΄. *Opus Medicum, libris XVI.* Pro quo Cornarius inſcripſit *Medicinam e veteribus contractam*, non male, quod ad pharmacorum imprimis tum ſimplicium tum compoſitorum notitiam & rationem univerſum medendi attinet, nam cæteras artis ſalutaris partes minus attigit. *Crede mihi*, inquit Cornarius, *quisquis es rerum Medicarum ſtudioſe, ſi totum Galenum contractum, ſi totum Oribaſium explicatum, ſi Paulum* (Æginetam) *ampliatum, ſi omnes veterum ſpeciales tam per pharmaca, tum per chirurgiam aggresſiones ad omnes affectiones in ſumma habere velis, Aetium habes, unde totum hoc petere ac ferre potes.* Singulorum librorum argumenta uberius Photius, brevius Geſnerus in Bibliotheca perſequitur. In Codice MS. Cæſareo hæc nota præmittitur: ὁ μὲν τῷ πρώτῳ καὶ δευτέρῳ λόγῳ σύνοψίς ἐστι τοῦ περὶ τῶν ἁπλῶν φαρμάκων Γαληνοῦ, καὶ τοῦ περὶ τροφῶν δυνάμεων. Deinde: σύνοψις τῶν τριῶν βιβλίων Ὀριβασίου, λέγω δὴ τῶν πρὸς Ἰουλιανὸν, καὶ τῶν πρὸς Εὐσταθιον, καὶ τῶν πρὸς Εὐνάπιον. Καὶ τῶν θεραπευτικῶν βιβλίων Γαληνοῦ καὶ Ἀρχιγένους καὶ Ῥούφου, καὶ ἑτέρων τινῶν ἀρχαίων ἐπιστήμων.

Græ-

Græce tantum priores octo libri hactenus viderunt lucem, ex Asulani & Aldi officina Venet. 1534. fol. Cæteri octo posteriores, MSS. fuere in Bibl. Renati Moreau, teste Labbeo pag 212. Bibl. novæ MStor. atque in variis Bibliothecis supersunt, ut in Cæsarea, teste Lambecio VI. pag. 102.

Latine Janus Cornarius primum edidit libros sex *ab octavo usque ad decimum tertium*, solorum illorum Codicem Græcum MS. nactus. Nonnulla perperam expressa castigat Cornarius ipse in commentariis suis ad Galeni libros de medicamentis *κτ̀ τόπȣς*.

Hinc *Jo. Baptista Montanus* Medicus Veronensis primos septem, nec minus tres posteriores ex sua versione addidit, atque ita universos XVI. junctim vulgavit Basil. 1535. fol. apud Froben.

Deinde *Janus Cornarius* totum opus de integro vertit Francofurti ubi tunc medicum agebat A. 1541. atque ex sua versione ad duo exemplaria exacta & ad Galeni a Pauli Æginetæ lectionem collata edidit Basil. 1542. fol. optans non modo a Montano idem fieri, sed etiam ab *Christophoro Orofcio* Hispano, qui aliquot versionis Montani, & Cornarii loca perstrinxerat. Hunc enim Oroscium tangunt verba: *Atque utinam etiam hi qui ex Hispanis altas de montibus umbras nobis utrisque offundunt, & in alienis libris ingeniosi sunt, huc incumberent, ut similem, aut potiorem (qualem ostentant) operam præstarent: plenis buccis studium hominum collaudarem. Jam quod illos facere juvat, nemini prodesse video. Et revera in quatuor versibus, si quando aliquid e suo exemplari velut potiore citat ille, plures errores in convertendo admittit, quam integro sermone prioris editionis inveniuntur. Deinde levissima quæque & nullius momenti notat: verum ubi nodus aliquis incidit, ibi transilit velut angue conspecto, & nihil hic secat Tenedia ipsius bipennis. Sed huc progredi nolebam: hoc volebam expetendum mihi videri ut ex Hispanis Latina Aëtii translatio extaret, quo sic studiosi Medici vel auctam vel decurtatam aut etiam corruptam lectionem diversorum Græcorum exemplarium cognoscerent.* * Recusa Cornarii interpretatio est Basil. 1549. fol atque inter Medicos Principes Henrici Stephani, Genev. 1567. fol. Exstant & editiones duæ Lugdunenses

* Prodiit deinde Lacunæ Epistola Apologetica ad Cornarium, Lugd. 1554. 8. qua plures ejus in interpretatione admissas hallucinationes exagitat.

A. 1549. fol. & 1560. 12. in quibus ad duos primores libros de simplicibus medicamentis accessere scholia *Hugonis Solerii* Sanionensis Conferendus quoque ad illos duos libros, Simeonis Sethi opusculum περὶ τροφῶν δυνάμεων. de quo infra, lib. VI. Excerpta ex Aëtio leguntur in Collectionibus scriptorum de balneis & de febribus Venet. 1553. fol. 1576. fol. *Jo. Brodaei* notae in octo priores Aëtii libros fuere MSS. in Bibliotheca Vossii.

Index scriptorum ab Aëtio Medico laudatorum.

compositus a me ad paginas editionis Latinae H. Stephani.

Anto

* Antylli nomen pro Antalo reponendum in Bibl. Coisliniana pag. 598.

Dio-

Me-

Sera-

Thomæ Reinesii animadversiones ad Oroscium & plura Aëtii loca leguntur in Epistolis ad Daumium pag. 336. seq. Nam quæ

ſupra pag. 321, exhibui, Cornarii verba, ad hunc ... *Sophorum Horonio* ſive *Horoſcium*, reſpiciunt qui Baſil. 1540. 4. annotationes in interpretes Aëtii Montanum & Cornarium edidit, & cujus nomen ad *aleas* quas loquitur Cornarius, *de montibus umbras* manifeſte alludit. Uſus is eſt Codice Aëtii Græco Pintianeo.

Aëtii Cappadocis mentio in Græca editione Pauli Æginetæ, cujus liber quartus his verbis incipit: *ὀρθῶς οἶμαι τὸν Καππαδόκην Ἀέτιον εἰπεῖν, μείζονα τῶν νόσων χρῆναι τὴν τῶν βοηθημάτων ὑπάρχειν δύναμιν, καὶ διὰ τοῦτο μὴ δύνασθαι τυγχάνειν ἰάσεως τὸν ἐλέφαντα.* Sed ſunt hæc Aretæi verba lib. 2. de curatione morborum diuturnorum cap. ult. Itaque & Aretæi nomen pro Aëtio reponendum pulchre ſuboluit Tiraquello lib. de nobilitate, atque in Latina Eginetæ verſione quam dedit Cornarius, Aretæi nomen pro Aëtio legitur. De Aretæo hoc Cappadoce dixi lib. IV. cap. 3.

Aëtii cujuſdam *τὴν περὶ ἀρεσκόντων τοῖς φιλοσόφοις συναγωγὴν collectionem eorum quæ Philoſophis placuerunt*, laudat Theodoritus, atque ex illa quemadmodum ex Plutarchi Porphyrii libris ejuſdem argumenti nonnulla referre ſe ait libro II. & IV. atque V. de curatione Græcarum affect. Hunc Aëtium Ethnicum fuiſſe ex eodem Theodorito colligere licet, quoniam ejus auctoritatem ubi adverſus Ethnicos ſcribit, illis opponit, ne videatur Philoſophis injuriam facere quorum diſſidia & opiniones ineptas perſequitur. Fuit itaque Aëtius iſte ab hæretico pariter, Medicoque diverſus, quos ambos certum eſt è Chriſtianis extitiſſe.

Aëtium *ἔφορον* Palæſtinæ memorat Philoſtorgius III. 12. Hic eſt Aëtius Lyddæ ſive Dioſpolis Epiſcopus, qui cum Ario fecit ut patet ex ejus Epiſtola apud Theodoritum lib. I. Hiſtor. Eccleſ. cap. 5.

Aëtius præfectus CPolitanæ urbis, in Eccleſia cultro ſub ſibello ſupplice occultato percuſſus A. C. 410. Chron. Paſchale pag. 310.

Omitto Aëtium *ὑποστράτηγον* ſub Joanne (qui poſt Honorium extinctum tyrannidem in Occidente occupavit A. C. 424.) & deinde reconciliatum Valentiniano Imp. Comitisque dignitatem aſſecutum, & quater Conſulis quoque: ſed qui conſervator licet Imperii, poſt magnas res geſtas ſuſpectus, ejuſdem Imperatoris gladio lacrymabile fatum clauſit A. 459. De hoc ſatis multa Annalium ſcriptores, Jornandes c. 34-36. &c.

Di

De Aëtio sive Etio Archidiacono Paris. qui in Concilio Parisiensi A. C. 577. causæ Prætextati Remensis Archi Ep. adfuit, vide Gregorium Turonensem V. 18. De Aëtio eunucho, gratioso apud Augustam Irenem, qui Imperium fratri suo Leoni Clocæ paraturus impedivit ne Irene Carolo Magno nuberet, annalium scriptores ad A. C. 802.

Aëtium Sicanium quoque ingerit Hendreichius in pandectis Brandenburgicis, ex cujus & aliorum libris excerptum sit scriptum περὶ μελαγχολίας, quod inter Galeni opera legitur Tom. 4. edit. Græcæ Basil. pag. 496. Sed non dubium est Aëtium illum eundem esse cum Aëtio cujus libros XVI. de re Medica habemus. In titulo autem libri de atra bile qui Galeno perperam tribuitur, legendum: ἐκ τῶν Γαλήνου, καὶ Ῥούφου καὶ Ποσειδωνίου καὶ Ἀετίου, non ut editum est ἀπὸ Σικαμίου τοῦ Ἀετίου.

Aëtium denique quendam Labeonem idem Hendreichius nobis effinxit. Verum is est Accius sive Attius, de quo Scholiastes ad illud Persii Sat. I. 50. *Non hic est Ilias Atti ebria veratro: Accius Labeo Iliadem Homeri versibus fœdissime composuit.*

X. Cæteri sæculo IV. Hæretici sunt:

AERIUS Monachus cum Ario sentiens, & amicus Eustathii Sebasteni, à quo presbyter in minore Armenia constitutus Episcopatum ei invidere cœpit, contenditque presbyterum dignitate & ratione muneris nequicquam inferiorem esse Episcopo, * ut narrat Epiphanius hæresi 74. ut omittam alia quæ de eo Damascenus hæresi 74. Philastrius c. 72. Augustinus & auctor Prædestinati cap. 53. & Zonaras apud Cotelerium Tom. 3. monument. pag. 470. Apud eundem Damascenum Tom. 1. Coteler. pag. 325. pro τῶν ὀνομαζομένων Ἀρειανῶν puto legendum Ἀερειανῶν. Quod postea vidi etiam probari Clarissimo Viro Mich. le Quien Tom. 1. Opp. Damasceni pag. 109. Scripta Aërii nulla memorata reperi,

* Non minus peccabat Aërius usum Ecclesiæ sua ætate improbans & Episcopos contemnens, quam ab Aërii hæresi alieni sumus eos qui illud inter Episcopos & Presbyteros discrimen ab Ecclesia in duci potuisse & in ductum esse libenter agnoscimus, at Apostolorum ætate adhuc ignoratum fuisse nobis persvademus. Vide D. Joach. Hildebrandi discussionem hæreseos Aërii quæ Protestantibus impingitur, Helmstad. 1656. 4. Balthas. Bebelium Sec. IV. Tom. 2. pag. 1134. seq.

APOLLINARIS, Dimoeritarum, sive Apollinaristarum Auctor, de cujus scriptis dixi volumine superiore, capite XVI. Nunc tantum addo, ejusdem, quemadmodum & POLEMONIS, ** qui Apollinaris discipulus fuit, fragmenta quædam exstare in Actis Concilii Lateranensis, habiti Romæ contra Monothelitas A. C. 649. Tom. 2. edit. Binianæ parte 2. pag. 468. Plura Apollinaris fragmenta etiam ex Epistolis ad *Serapionem* & *Dionysium*, nec non è libro ad *Flavianum* & alio contra *Diodorum*: & fragmenta Apollinaristarum VALENTINI atque TIMOTHEI Episcopi Beryti, extant apud Leontium libro contra fraudes Apollinaristarum, T. IX. Bibl. Patrum edit. Lugd. pag. 707. seq. Ubi etiam mentio AGAPINI, CATAPHRONII, DIODORI, HOMONII, JOBII, PAREGORII, URANII ex eadem schola. De alio Apollinaris discipulo VITALI Episcopo, † vide Epiphanium LXXVII. 20 - - 23. qui vehementer dolet Apollinarem errore illo abreptum, virum præstantissimum & literis apprime excultum, etiam ne assentiretur Ario, exilium libenter passum. vid. p. 1018. Inter Apollinaris discipulos fuit etiam DIONYSIUS quidam, eumque esse qui sub Dionysii Areopagitæ nomine scripta sua supposuit, haud incredibilis suspicio est præstantissimi Stillingfleeti, de qua dixi Volumine V. cap. 1. pag. 5. ubi etiam de TIMOTHEO, itidem Apollinaris discipulo, cui *Dionysius* ille sua dicavit. Ab hoc Timotheo scriptam Historiam Ecclesiasticam memorat Leontius Byz. lib. 3. contra Nestorium & Eutychem p. 698. *si quis in manus sumat Ecclesiasticam Historiam quam Timotheus, Apollinaris discipulus composuit, nullum alium finem tanti laboris propositum ipsi reperiet, quam commendationem Apollinarii, quam ex eo collegit quod ab ipso & ad ipsum infinitæ Epistolæ scriptæ & rescriptæ essent.*

COLLUTHUS Alexandrinus Presbyter, Arii æqualis, & cum ipso aliorum hæreticorum placitorum disseminator, licet ejus sectam diuturnam fuisse negat Epiphanius LXIX. 2. p. 728. Quantum ex Philastrio cap. 78. & Augustino atque auctore Prædestinati hæresi

** De hoc Polemone Eulogius apud Photium Cod. 230. pag. 230. pag. 447. seq. & S. Maximus Tom. 2 pag. 94. & 90. ubi ejus ἀντιρρητικὸν adversus SS. Patres, & Epistolam sextam ad Timotheum Apollinaristam laudat.

† Jac Basnage Epistola de hæresi Apollinaris pag. 51. seq. & illustrissimus Vir H. Noris de uno in S. Trinitate passo pag. 45.

resi 65. colligitur, diversum à DEO induxit principium ποιητικὸν malorum, atque adeo visus suffragari Manichæo. Confer Petavium dogmat. Theol. Tom. 2. pag. 36. seq. In Concilio Alex. A. 324. depositus, & ante A. 340. defunctus Colluthus fuit Vide Tillemontium Tom. VI. pag. 231. Pro Colluthians apud Honorium male *Colicianorum* nomen legitur. Ab hoc diversus & junior Colluthus hæreticus Monophysita & Severianus, cujus fragmenta quædam leguntur in Actis Concilii Lateranensis A. 619. Tom 2. Binii, parte 2. pag. 468. ex ejus satisfactione pro Theodosio Alexandrino hæretico & ex rescriptis contra Themistium Agnoëtam pro eodem Theodosio.

HIERACAS Leontopolitanus, Ægyptius, auctor Hieracitarum, linguæ Græcæ atque pariter patriæ Ægytiacæ nec non Medicæ artis & Astronomiæ atque aliarum scientiarum peritus, ut ex ejus λόγοις apparere testatur Epiphanius LXVII. 1. qui mox mentionem facit ejus ἐξηγήσεων in libros Veteris & Novi Testamenti. Sed & prolixam ab eodem πραγματείαν sive commentationem de Spiritu S. compositam esse refert pag. 711. seq. quod ex Epiphanio repetit etiam Nicetas IV. 34. thesauri Orthodoxæ fidei. Præterea commentarios allegoricos in Hexaëmeron Græce & Ægyptiace, & Psalmos novitios sive νεωτερικούς. Cum Epiphanius ista scriberet A. C. 375. jam obierat Hieracas major nonagenario, cum ad obitum usque calligraphi artem exercuisset. Vide pag. 712. Vetus Testamentum non recepisse, legas apud Athanasium contra hæreses Tom. 1. pag. 1083. licet Vetere & Novo Test. uti scribit Damascenus hæresi 67. Divinæ naturæ divisionem in Filio inducere est visus Hieracas, καθ' ὡς Ἱερακᾶς λύχνον ἀπὸ λύχνου, ἢ ὡς λαμπάδα εἰς δύο. Arius Epistola Alexandrum, apud Athanas. de Synodis Tom. 1. pag. 885. Epiphanium LXIX. 7. & Hilarium VI. de Trin. De Hieracitis locus insignis Joannis Carpathii Episcopi, ex MS, opere de Anachoretis, productus à Cangio in appendice ad Glossarium Græcum: πλανᾷ ... τὸν ἀπὸ τῆς ἀληθοῦς πίστεως, καὶ ἄγει αὐτὸν εἰς τὸ φρόνημα τῶν λεγομένων Ἱερακιτῶν, οἵτινες λέγουσι, μὴ ἀνθρώπινον σῶμα ἀνειληφέναι τὸν ... ρα, μήτε ἐγείρεσθαι τὸ ἡμέτερον σῶμα ὃ περικείμεθα. Καὶ ὅτι τρεῖς ... αἱ ἀρχαὶ, Θεὸς καὶ Ὕλη καὶ Κακία. Ἐξ ὧν κατασκευάζεται, μηδὲ ... ενανθρωπῆσαι τὸν Λόγον, καὶ τέλειον ἀνειληφθῆναι ἄνθρωπον, μήτε μὴν σώ-

σείζεθαι, τὸ εἶναι ἕνα τῶν πάντων αἴτιον. Inerri abripit eum à recta fide & abducit ad sententiam Hieracitarum, qui ajunt à Salvatore non esse assumtum corpus, neque corpus nostrum quo sumus induti resurgere. Et tria esse Principia DEum, materiam & malitiam. Ex quibus consequitur nec Verbum factum esse hominem, neque perfectum hominem suscepisse, nec salvum tenet dogma quod una sit omnium causa.

LUCIUS ὁ δεύτερος Ἄρειος Nazianzeno Orat. XXIII. pag 417. ab Arianis in Samosatenam primum, deinde in Alexandrinam sedem, Petro Athanasii successore detruso, evectus A. C. 371. de cujus truculentia in Catholicos meminit Socrates IV. 36. Epiphanius LXXIII. 38. pag. 886. & LXVIII. 10. pag. 726. seq. & uberius Petrus ipse in Epistola apud Theodoretum IV, 22. Hist. ad quam addendæ notæ Georgii Henschenii in Actis Sanctor. Maji Tom. 3. pag. 107. seq. Anno 375. adhuc sedisse constat ex Epiphanii LXVIII. 10. Postea iterum exturbatum Lucium CPolis excepit, ut narrat idem Socrates IV. 37. hinc CPoli etiam excedere coactus est una cum Demophilo A. 380. Niceph. XII. 8. Ex hujus Lucii sermone de Paschate pauca quædam referuntur in Actis Concilii Romani Lateranensis sub Martino I. habitæ A. C. 649. Tom. 2. edit. Binianæ pag. 466.

MACEDONIUS, sed cujus nulla scripta memorari memini, Episcopus ab A. C. 343. CPolitanus, A. 361. depositus & in Concilio CPolitano quod inter Oecumenica secundum est, damnatus A. 381. Hunc de Patre & Filio similia cum Catholicis sensisse scribit Ratramnus lib. 2. contra Græcos cap. 2. at enim noluit quidem Macedonius cum Arianis creaturam affirmare, quem Filium nuncudat S. Scriptura, tamen ὁμοιούσιον tantum cum Semi Arianis * etiam non ὁμοούσιον Patri illum esse docuit, ut ex Theodorito II. 2. Hist. & aliis veteribus Scriptoribus patet. Spiritum S. vero κτίσμα esse & ποίημα haud erubuit profiteri, ut post alios plurimos tradunt Jo. Zonaras apud Cotelerium III. monument. p. 465. & Photius Epist. 1. pag. 7.

MARCELLUS Ancyranus circa A. C. 373. demum, biennio antequam Epiphanius adversus hæreses scriberet, obiit. Fecere

* Vide Epiphanium LXXIII. 23. & 27. pag. 870 & 875. ubi Macedonium semi Arianis accenset. Confer quæ in idem de Pneumatomachis hæresi LXXIV.

:cum Sabellio, licet negaret, ** visus atque ideo in Syno-
CPol. A. C. 336. depositus, sed in Sardicensi A 347. restitutus est.
le Epiphanium hæresi LXXII. qui ejus expositionem fidei pag. 842
& Epistolam de fide qua se Julio Episcopo Romano purgare voluit
ravit pag. 834-836. Contra Marcellum scripsit non modo *Acacius*
sareensis ex quo idem Epiphanius pag. 838-842. sed & *Basilius* An-
anus teste Hieronymo cap. 89. & Svida Βασίλειος: tum Acacii de-
sor *Eusebius*, de cujus quinque libris contra Marcellum dixi Volu-
ne sexto cap. 4. pag. 92. ubi etiam de prolixo Marcelli opere ad-
sus Asterium Sophistam & alios Arianos, ex quo fragmenta apud
sebium supersunt. Gregorii Nysseni Epistola ad Sebastenos quæ
ologiam de receptis in communionem Marcellianis continet,
a est à Laur. Alexandro Zaccagnio in collectaneis monumento-
Veterum pag. 358.

Arii fautores, principio proditæ hæreseos.

Chilles presbyter.
Aëtius Diospolitanus Episcopus.
Aithalus presbyter
mon sive Parammon Diaconus.
tonius Tarsensis.
us presbyter (diversus ab Ario hæresiarcha.).
erius Sophista.
masius Anazarbensis.
[illegible] Mediolanensis.
ius Pannonius.
res Presbyter.
rponas presbyter.
ales, Εὐθάλης, presbyter
doxius Germaniciæ Episcopus.

Eu-

* De SABELLII hæresi doleo intercidisse dissertationem quam promisit B. Doctor meus Tho. Ittigius in appendice de hæresiarchis, Apostolicæ ætatis pag. 432. Duos fuisse Sabellios υἱοπατορίας & ταυτουσίας propugnatores, unum Libycum sive Afrum, alterum Pentapolitanum Episcopum, scribit Timotheus presbyter de receptione hæreticorum, editus à Cotelerio III. monument. pag. 385. Sed Libycus ab illo Pentapolitano neutiquam diversus est, qui hæresin præceptoris sui Noëti disseminare latius cœpit A. C. 257. ut notarunt Benedictini notis ad S. Ambrosium. Tom. 2. pag. 445. Petavius dogm. Theol. Tom. 2. pag. 33. seq. & Rev. Christianus Wormius in Historia Sabellianismi edita Francof. 1696. & capite 3. Idem de Marcello Ancyrano videndus capite 5.

Eusebius Cæsareensis Episc.
Eusebius Nicomediensis Episc.
Eustathius Sebastenus.
Euzoius Antiochenus.
Gregorius Beryti Episc.
Georgius Alexandrinus atque inde Arethusæ presbyter, ac
Episcopus Laodicenus.
Helladius Diaconus.
Irenæus Diaconus.
Julianus Diaconus.
Julius Diaconus qui cum Ario subscripsit Epistolæ apud E
LXIX. 7.
Leontius Antiochenus.
Lucius Diaconus.
Macarius Diaconus.
Marcus Alexandrinus.
Maris Episcopus Chalcedonensis.
Menas Diaconus.
Menophantus Ephesi Episc.
Menophilus.
Narcissus Neroniadis sive Irenopolis in Cilicia Episcopus.
Parammon sive Ammon Diaconus.
Patrophilus Scythopolitanus Episcopus.
Paulinus Tyri Episcopus.
Pistus presbyter Mareotis, & deinde Arianorum Episcopus Ale
Saras sive Seras presbyter ac deinde Episcopus Paretoine
Lybia.
Sarmatas presbyter.
Secundus Episcopus Ptolemaidis Pentapolitanus.
Serapion Diaconus.
Sisinnius Libycus.
Theodotus Laodicenus Episcopus.
Theognis Nicænus Episc.
Theonas Libyæ Episcopus Marmaricensis.
Valens Pannonius.
Ursacius Pannonius.
Zosimus Diaconus.

CAP

CAPUT XXIV.

De aliis ſæculi IV. Scriptoribus, hactenus indictis.

ACACIUS luſcus, Euſebii A. C. 339. defuncti in Epiſcopatu Cæſareenſi ſucceſſor librorumque hæres, ſed in fide mire inconſtans & jam ſemi Arianorum jam Anomœorum promachus, jam Nicæni ſubſignator Symboli, obiit circa A. C. 366. Vide Tillemontium Tom. VI. memoriar. Hiſtoriæ Eccleſ.

Hujus Acacii expoſito fidei in Synodo Seleucienſi A. 359. edita, cujus meminit Svidas in Ἰωβιανός, exſtat apud Epiphan. LXXIII, 25. cui ſubſcripſere:

Apollonius Epiſcopus Oxyrinchi.
Arabion, Adraorum, Ἀδραῶν in Arabia.
Augarus Cyri Euphrateſiæ.
Auguſtus Euphrateſiæ.
Barochius Arabiæ.
Baſilius Cauniorum Lydiæ.
Chariſius Azoti.
Cyrion, Doliches Epiſcopus.
Eliſſæus. Diocletianopolitanus.
Evagrius Epiſcopus Mytilenes inſularum.
Eudoxius Epiſcopus.
Euſebius Sebaſtenus in Palæſtina.
Euſebius Seleucienſis in Syria.
Euſtathius Epiphaniæ Epiſcopus.
Euſtathius Pinarorum & Didymorum.
Eutychianus Patarorum in Lycia.
Eutychius Eleutheropolitanus.
Exereſius Geraſorum.
Georgius Alexandriæ.
Germanus Petrarum.

Uu Helio-

Heliodorus Sozusæ Pentapolis Episcopus,
Irenæus Tripolitanus in Phœnicia.
Leontius Lydiæ.
Magnus Themisorum in Phrygia.
Pancratius Pelusii.
Paulus Emesenus.
Petrus Hippi Palæstinæ.
Philicadus Angustadorum in Phrygia.
Phœbus Polychalandæ Lydiæ.
Ptolemæus Thmueos Augustonices.
Pollux provinciæ secundæ Libyæ.
Serapion Antipyrgi Libyæ.
Seras, Σέρας Parætonii Libyæ.
Stephanus Ptolemaidis Libyæ.
Theoctistus Ostracines.
Theodosius Philadelphiæ Lydiæ.
Uranius Tyri.
Zoilus Larissæ Syriæ.

De cæteris Acacii scriptis dixi supra in Eusebio Tom. VI. hujus Bibl. pag. 31. ubi & de aliis Acaciis. Fuit eodem tempore Acacius quoque Cæsareensis Sophista Ethnicus, Libanii amicus eloquentia illum etiam superaturus, nisi juvenis obiisset, de quo Eunapius pag. 135. seq. & Svidas in Λιβάνιος. Sed occasione Acacii Cæsareensis in Palæstina Episcopi juvat hoc loco syllabum Cæsareensium Episcoporum subjicere qualem ex Actis Conciliorum V. C. Hadrianus Relandus in Palæstina sua lib. 3. pag. 676. seq. exhibuit. Præmittam autem illi locum de antiquioribus Cæsareensibus Episcopis, qui exstat in Constitutionibus Apostolorum Clementinis lib. VII. cap. 46. Καισαρείας δὲ τῆς Παλαιστίνης πρότερον μὲν Ζακχαῖος ὁ ποτὲ τελώνης, μεθ᾽ ὃν Κορνήλιος, καὶ τρίτος Θεόφιλος. Ad quæ verba Cotelerius: *Concordant in Zacchæo alia Clementi pariter adscripta, itemque Rufinus præfatione ad recognitiones, ac Hæresiographus Sirmondianus, hæresi 11. & 13. In* Cornelio *Martyrologia, nec non Egesippus tractatu de distantiis locorum terræ sanctæ.* Theophili *autem Episcopi, hujus aut alterius, ad quem Evangelista Lucas scripserit, mentio fit ab Isidoro, Originum libro 6. cap. 2. Verum Pseudo Clementi Apocryphos libros aut non legit, aut potius lectos sprevit Eusebius Cæsariensis, alias tamen Ecclesiæ suæ ornamenta nequaquam in Operibus suis omissurus.*

Epi-

Episcopos Cæsareæ hos invenio in actis Conciliorum commemoratos:

THEOPHILUM, qui actis concilii Cæsareensis, habiti anno æræ Christianæ 198. subscripsit. Vide Eusebium Hist. Eccles. V. 23. Hieron. cap. 43. Catalog. & Stephani Baluzii novam collectionem conciliorum Parisiis editam anno hujus sæculi septimo pag. 13.

AGRICOLAUM. Hic subscripsit concilio Ancyrano habito anno 314. Vide *tomum* I. conciliorum generalium pag. 1475. At alii Agricolam hunc non agnoscunt, sed seriem episcoporum à Theoctisto ad Eusebium ita texunt, THEOCTISTUS, DOMNUS, THEOTECNUS, AGAPIUS, EUSEBIUS. Confer Eusebii *Histor. Eccles.* VI. 19. & VII. 14.

EUSEBIUM, * ab amicitia martyris Pamphili dictum, virum scriptis clarissimum. Hic subscripsit concilio Palæstino habito anno 318. Vide Baluzii novam collectionem conciliorum p. 23. Subscripsit & concilio Nicæno. Vide tom. II. conciliorum general. pag. 51.

ACACIUM Hic successit Eusebio, Theophanes in Chron. Ἀντὶ δ' αὐτοῦ (Εὐσεβίου) Ἀκάκιον μαθητὴν καὶ διάδοχον τοῦ θρόνου Καισαρείας ἱέρασ. Hieronymus Epist. ad Minervium: *Acacius Cæsareæ quæ prius turris Stratonis vocabatur, post Eusebium Pamphili episcopus.* Hic subscripsit conciliabulo Seleuciensi anno 359. (Vide Epiphanium *Hæres.* LXXIII. pag. 874. aut Baluzii supplement. Concilior. pag. 66.) & Concilio Antiocheno anno 363. Vide Socratis *Histor. Eccles.* III. 25. aut *tom.* II. concilior. pag. 828. Hujus & Euzolii studium in instauranda celebri bibliotheca Cæsareensi, quam Pamphilus dedicaverat, laudat Hieronymus in Epist. ad Marcellam & in catal. script. Ecclesiasticorum. Laudat plus semel codicem Evangelii Matthæi, Chaldaïco & Syro sermone sed Hebraïcis literis conscriptum, qui in illa Bibliotheca erat. Hinc discimus Evangelia Matthæi Hebræa quæ circumferuntur esse commentitia. Chaldaïcum Syrumque erat id quod citat Hieronymus, sed Hebraïcum appellat, quod literis esset conscriptum Hebræis. Vide eum l. III. *dial. adversus Pelagianos*, p. 533.

Uu 2 (De

* Ante Eusebium perperam scribunt Episcopatu Cæsareensi functum Pamphilum Martyrem, Ivo Carnotensis & Petrus de Natalibus.

(De Acacii successore Evzoio ita E . XXIII. 37. p. 885. Ἐξ αὐτῶν γὰρ Εὐζώϊ☉ &c. *Ex hoc enim grege Cæsariensis* EUZOIUS *prodiit illorum* (Semiarianorum) *discipulus, qui post Acacium sedi illi præfuit, tum ante* PHILUMENUS *à Cyrillo Hirosolymitano in illa constitutus fuisset, ac deinde* CYRILLUS *senex ibidem ab Eutychio collocatus, ac demum* GELASIUS *ab Cyrillo Hierosol. cujus sororis erat filius, rursus esset impositus. Cum enim hi tres illis ordinati forent, & ob ... ntes ... ste cessissent, postmodum* EUZOIUS *sedem* ... *ill.* ... H ... de Scriptor, E. cap. 113. *Euzoius apud* ... Re ... *rio Nazianzeno Episcopo adolescens Cæsareæ* ... *a Urbis Episcopus plurimo labore corruptam Bibliot* ... *phili in membranis instaurare conatus est. Feruntur e ... varii ... e tractatus, quos nosse perfacile est.* Idem cap. 132. G ... C ... *æ Palæstinæ post Euzoium Episcopus, accuratiô* ... *is, fer* ... *a m scribere, sed celare.*)

G... L... SIUM. ... cripsit concilio Constantinopolitano anno 381. Vide tom II concilior. pag. 956.

EULOGIUM. Subscripsit concilio Diospolitano, anno 415. Vide tom. II. concilior. pag 1532. an forte *Euzoius* legendum

GLYCONEM. Subscripsit concilio Chalcedonensi per Zozimum, anno 451. Vide tom. IV. concilior. pag. 80. & 787.

IRENAEUM. Mentio ejus fit in actis concilio Chalcedonensi subjectis. Vide tom. IV. concilior general. pag. 889.

ELIAM. Subscripsit concilio Hierosolymitano anno 536. Vide tom. V. concilior. pag. 284.

JOHANNEM. In actis concilii Constantinopolitani, anno 553. Vide novam collectionem Baluzii pag. 1497. & tom. V. concilior. pag 192 & 116.

Alios quosdam Cæsareæ Palæstinæ Episcopos vide apud Sandium pag. 33 appendicis ad nucleum Historiæ Ecclesiasticæ.

ALEXANDER, Alexandrinus ab A. C. 312. ad 326. Episcopus, successor Achillæ fratris, adversarius præcipuus Arii, quem in Concilio Alexandrino A. 324. & Nicæno A. 325. damnavit post hæresin ipsius variis prius scriptis Epistolis confutatam, quas cum responsoriis Episcoporum in unum volumen congessit, ut ex Socrate & Sozomeno notavi supra pag. 310. Ex his exstat.

1. Episto-

1. Epistola Encyclica de depositi[illegible] Arii, apud Socratem cap. 6. Gelasium II, 3. de Actis C[illegible]lii Nicæni, (ubi etiam [illegible]iptiones) * tum apud Nicepho[illegible] VIII. 8. & in Tripar-[illegible]

2. Ad Alexandrum CPolitanum (sunt qui Thessalonicensem [illegible] (τόμ@ sive Epistola de fide, apud Theodoritum lib. 1. Hist. [illegible] ubi Valesius verba: πρὸς ὁμώνυμον, male vertit *ad gentilem*

Tales fere septuaginta ad diversos Episcopos (τοῖς πανταχῆ [illegible]νοις Sozom. lib. 1. c. 15.) scripsisse refert Epiphanius LXIX. 4. [illegible]natim ad Macarium Hierosolymitanum Eusebium Cæsa-[illegible], Asclepium Gazæum, Macrinum Jamniensem, Zenonem [illegible], Philogonum Antiochenum, Eustathium Berrhoënsem.

His accedit 3. quam è Codice 2417. Regis Christianissimi [illegible]dit Cotelerius ad constitutt. Apostol. 28.

[illegible]tio Arii & eorum qui cum illo [illegible] per Alexandrum Archiepiscopum [illegible]lexandriæ.

[illegible]ander Presbyteris & Diaconis [illegible] atque Mareota præsens [illegible], dilectis fratribus in Domi-[illegible].

[illegible] subscripseritis illis quæ ad [illegible] & Arianos misi, adhor-[illegible] ad negandam impietatem & ad [illegible] sanæ atque Catholicæ fidei, [illegible]que sententiam vestram ostende-[illegible], nec non in dogmatibus conso-[illegible] cum Ecclesia Catholica; ta-[illegible] & ad omnes ubique terrarum [illegible] de Ariana secta litteras [illegible] consui, ut vos qui-

Καθαίρεσις Ἀρείου καὶ τῶν σὺν αὐτῷ, ὑπὸ Ἀλεξάνδρου ἀρχιεπισκόπου Ἀλεξανδρείας.

Ἀλέξανδρ@ πρεσβυτέροις καὶ διακόνοις Ἀλεξανδρείας καὶ Μαρεώτου παρὼν παροῦσιν, ἀγαπητοῖς ἀδελφοῖς ἐν κυρίῳ χαίρειν.

Εἰ καὶ φθάσαντες ὑπεγράψατε οἷς ἐπέστειλα τοῖς περὶ Ἄρειον προτρέπων † αὐτοῖς ἀρνήσασθαι μὲν τὴν ἀσέβειαν, πεισθῆναι δὲ τῇ ὑγιαινούσῃ καὶ καθολικῇ πίστει, καὶ ἐδείξατε ἑαυτῶν ὀρθὴν τὴν προαίρεσιν, καὶ τὴν ἐν τοῖς δόγμασι συμφωνίαν τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας, ὅμως ἐπειδὴ καὶ πρὸς τοὺς ἀπανταχοῦ συλλειτουργοὺς ἐπέστειλα περὶ τῶν περὶ Ἄρειον, ἀναγ-

[illegible] nomina 33. Presbyterorum, & Diaconorum 29. sed in nova Athanasii editone Tom. I. pag. 401. habes nomina presbyterorum 36. & Diaconorum 44.

Exstat & in Cæsarea Bibl. teste Lambecio III. pag. 87. † f. αὐτοὺς.

ἀναγκαῖον ἡγησάμην, ὑμᾶς μὲν τὺς τῆς πόλεως κληρικὺς συναγαγεῖν, ὑμᾶς δὲ τὺς ἀπὸ τῦ Μαρεώτυ μεταπέμψασθαι, μάλιστα ὅτι καὶ ἀφ᾽ ὑμῶν Χάρης καὶ Πιςὸς πρεσβύτεροι, καὶ Σαραπίων, καὶ Παράμμων, καὶ Ζώσιμος, καὶ Εἰρηναῖος διάκονοι, ἐπηκολύθησαν τοῖς περὶ Ἄρειον, καὶ ἠγάπησαν σὺν αὐτοῖς καθαιρεθῆναι· ἵνα καὶ τὰ νῦν γραφόμενά γνῶτε, τήν τε ἐν τύτοις συμφωνίαν ἑαυτῶν ἐπιδείξησθε, καὶ τῇ καθαιρέσει τῶν περὶ Ἄρειον καὶ τῶν περὶ Πιςὸν σύμψηφοι γένησθε. Πρέπει γὰρ τὰ παρ᾽ ἐμῦ γραφόμενα γινώσκειν ὑμᾶς, καὶ ἕκαςον ὡς παρ᾽ αὐτῦ γραφόμενα, ἐν τῇ καρδίᾳ κατέχειν

dem civitatis Clericos congregarem, vos vero qui de Mareota estis arcesserem, præcipue cum ex vobis quoque Chares & Pistus Presbyteri, Serapio, Parammon, Zosimus, & Irenæus Diaconi, Arianos affectati fuerint, atque cum illis deponi voluerint; quo tum quæ nunc scriptis mandata sunt cognoscatis, tum vestrum in iis consensum demonstretis, itemque Arii, Pisti, sociorumque depositioni suffragemini. Decet enim vos quæ à me scripta sunt scire, & unumquemque ea quasi à se essent exarata, corde retinere.

Constantini M. Epistola scripta sub extremum A. 323. Nicomedia ad Alexandrum hunc & Arium extat integra apud Euseb. II. 64-72. de vita Const. & ex parte apud Socratem I. 4. Niceph. VIII. 13 Confer D. Balthasaris Bebelii diss. ad hanc Epistolam editam Argentorati 1663. Dannhavveri salve Reformatum contra Bergium pag. 171. seq. & Tillemontium Tom. 6. memor. pag. 228. qui Eusebium Nicomediensem Imperatori stylum suum commodasse in hac Epistola scribenda suspicatur. De Alexandro altero qui S. Athanasium successorem habuit, accurate ut solet idem Tillemontius pag. 213-238. & de Alexandro CPolitano T. 7. p. 32. seq.

AMBROSIUS Alexandrinus, Didymi auditor, diversus ab Ambrosio Alexandrino, celebri illo * Origenis ἐργοδιώκτῃ, scri-

* Dixi de hoc in Volumine V. hujus Bibl. pag. 272. A. duobus his diversis [illegible] Mediolanensis. Episc. de quo nota vox Theodosii Imp. apud Theodoretum [illegible] Hist. Ἀμβρόσιον γὰρ οἶδα μόνον Ἐπίσκοπον ἀξίως καλύμενον. [illegible] *novi qui Episcopus dici mereatur.* Illum A. C. 398. obiisse probat Papebrochius in diss. de anno & die mortis S. Ambrosii, quæ exstat ante Tomum I. Act. Sanctor. Aprilis pag. XXXVIII. seq. De ejus vita ex veteribus videndus Paulinus presbyter (diversus a Nolano) Ambrosii notarius: tum Metaphrastes à Benedictinis Græce & Latine editus. E recentioribus Erasmus XXVIII. epist. 3. Baronius ante edit. Ambrosii Romanam & in Annalibus, Tomo IV. Tillemontius Tom. X. memor. Paris. 1705.

AQVILIUS * SEVERUS *in Hispania de genere illius Severi ad quem Lactantii duo Epistolarum scribuntur libri, composuit volumen quasi ὁδοιπορικὸν totius suæ vitæ statum continens, tam prosa quam versibus, quod vocavit καταστροφὴν sive πεῖραν, & sub Valentiniano Principe obiit.* Hæc Hieronymus cap. 111. Catalogi. Sed Volumen illud Aquilii, quod ex Græco carmine & prosario sermone mistum fuisse innuit Hieronymus, perinde ut duos illos Lactantii, Latini scriptoris Epistolarum libros desideramus. Ex Hieronymo idem repetit Pseudo Dexter in Chronico ad A.C. 370. *Aquilius Severus domo Toletanus, ex genere alterius Aquilii Severi, ad quem Lactantius nuncupavit volumen Epistolarum, hoc tempore magno in pretio habetur.* In alio fragmento Chronici quod sub Dextri nomine exstat ad calcem Bibliothecæ Hispanicæ Nic. Antonii ad A.C. 372. tantum hæc leguntur verba: *Aquilius Severus Toletanus floret.* De familia apud Romanos celebratissima Aquiliorum accurate Joannes Glandorpius in Onomastico p. 111. seq. & illustris Vir Philippus a Turre in monumentis veteris Antii cap. 2.

BASILIUS Episcopus Ancyranus (non confundendus cum Basilio Ancyrano presbytero, qui tempore Julianii martyrium subiit, & de quo Acta Sanctor. ad diem XXII. Martii, ac Jo. Tillemontius Tom. VII. memor. pag. 375. seq. 728. seq.) Apud Hieron. cap. 89. Catalogi multi Codices, etiam Jo. Marcianæi editio habet: *Basilius Ancyranus Episcopus, artis medicinæ* quemadmodum & apud Freculfum & Honorium legitur, & Græcus Hieronymi interpres atque Svidas: ἰατρὸς τὴν τέχνην, licet hæc verba in Francofurtensi Sophronii editione sunt omissa. Quoniam mihi insolens videbatur locutio, *Episcopus Artis medicinæ*, pro artis illius perito: atque in Miræi editione reperiebam, *Basilius Ancyranus, Episcopus Arcis Mecheæ*, hanc potius amplexus sum lectionem, cum plures referrem Basilios, supra pag. 63. præcipue cum & Caveo illam vidissem placuisse. Jam vero attentius Hieronymi verba cogitans, fateor illum arcis Mecheæ Episcopatum suspectiorem etiam mihi videri. Omitto quod apud alios veteres de hac Basilii ἐπισκοπῇ altum silentium. Illud tantum urgeo, apud Hieronymum necessario jungenda esse verba *Ancyranus Episcopus*, nam

* In quibusdam Honorii Augustod. Codicibus male *Achillius.* Alii *Acilius.* Apud Freculphum Tom. 2. Chron. lib. 2. c. 15. *Aquilius* (Græcis Ἀκύλλιος) Apud eundem pro verbis καταστροφὴν sive πεῖραν, monstrum habes vocabuli *cintacipusam sibe petram.*

Epist. ad Antiochen. Tom. 1. p 705. 580. & apud Epiphan. LXXII. 11. Alius Ammon Thebaidis Episc. ad quem exstat Epistola Canonica Theophili Alexandrini in Pandectis Canonum Bevereg. T. 2. p. 170. Idem Ammon Episcopus Elæarchiæ, cujus Epistolam ad Theophilium Alex. de vita & conversatione SS. Pachomii & Theodori edidit Papebrochius in Actis S. Pachomii. T. 3. Maji p. 63. Alius Ammon Episc. Hadrianopolitanus laudatus à Cyrillo Alex. libro ad Reginas Tom. V. parte 2. pag. 50. & S. Maximo ad Dionysium Areopag. cap. 7. de cœlesti Hierarch. pag. 88. *Ἄμμων ὁ Ἀδριανουπολίτης ἐν τοῖς περὶ ἀναστάσεως αὐτῷ κατὰ Ὠριγένους λόγοις.* Ejusdem Ammonis nomen excidit p. 423. ad cap. 7. de Eccles. Hierarchia, ita enim legendus ille locus: *ἀναγνῶθι Μεθοδίου τοῦ ἁγίου μάρτυρος καὶ Ὀλυμπίου ἐπισκόπου τῆς Λυκίας sancti Martyris & Episcopi Olympi in Lycia* (hæc enim omnia ad unum Methodium pertinere, acute vidit Clariss. Caveus) *καὶ Ἄμμωνος Ἀδριανουπόλεως τὰ κατ' αὐτοῦ (Ὠριγένους) περὶ ἀναστάσεως γραφέντα.* Præter hos Ammon sive Ammonius quidam Alexandrinus scriptor Græcus quinti seculi subinde citatur in Catenis Græcorum Patrum. Sed de hoc & aliis Ammoniis dixi lib. IV. cap. 26. Incertum cujus Ammonii *plures Epistolæ* ferri apud Caldæos scribit Hebedjesu in Catalogon 50.

ANASTASIA sub Diocletiano Martyr Romana, cujus nomine Epistolæ duæ * ad Chrysogonum cum hujus responsoriis exstant apud Svidam in *χρυσόγονος* & Nicephorum lib *XIV. sub extrem.* Hujus Anastasiæ vita apud Surium 25. Dec. Alia Anastasia Martyr Virgo, de qua apud eundem Surium ad 28 Octobr.

S. ANTONIUS Ammonis suppar, Monachorum & ipse Ægyptiorum atque Eremitarum post Paulum Thebanum Pater, abstinentis vitæ, sanctitatis & Zeli pro CHristo in mediis persecutionibus probati laude clarissimus obiit in Thebaide 17. Januar. A. C. 357. ætatis

* Olivierus Maillardus sermone 4. post cineres: *Scotus dicit in tertio, quod quando quis offendit nos, non possumus optare damnationem suam sine peccato mortali, nec etiam quod moriatur, nisi in duobus casibus. Primo quando impedit bonum commune & servitium divinum: secundo, quando est publicus peccator, & non vult se corrigere. Et fundat se in una litera quam mandavit S. Anastasia beato Chrysogono, quæ habebat virum malum, & rogabat eum quod oraret ut moreretur: nec ipsa peccavit in hoc, quod impediebat eam à servitio divino.* Vide Menagiana Tom. 4. pag. 208.

ætatis CV. Neque scriptis neque sapientia externa neque arte quacunque, sed sola in DEum pietate inclaruisse Antonium scribit Athanasius in ejus Vita pag. 121. οὐ γὰρ ἐκ συγγραμμάτων, οὐδὲ ἐκ τῆς ἔξωθεν σοφίας, οὐδὲ διά τινα τέχνην, διὰ δὲ μόνην θεοσέβειαν ὁ Ἀντώνιος ἐγνωρίσθη. Et p. 95. ὅτι μὴ μεμάθηκε γράμματα. Græce non calluisse Antonium testatur Palladius in Lausiaca historia cap 69. verum *septem* ejus, Apostolici sensus sermonisque *Epistolas* ad diversa Monasteria, ex Ægyptiaca in Græcam lingvam translatas jam olim testatus est Hieronymus c. 88. de scriptoribus Eccles. addens præcipuam ex his esse *ad Arsenoitas*. Hodie septem illas Epistolas Asceticas lectu dignas & præclaras habemus Latine, e Græco versas a *Valerio Sarasio*: Sed in Bibliotheca Patrum * quod mireris, universæ præter primam ad fratres Arsenoitas inscribuntur, male hoc quidem, excepta secunda quam vere ad Arsenoitas scriptam & Hieronymi judicio cæteris prælatam dubium haud est. Hæc sola etiam ad Arsenoitas inscribitur in antiquioribus editionibus, ut in Microprebytico Basil. 1550. fol. & in Orthodoxographis 1555. fol.

2. Clariss. Caveus auctor est, in Bibliotheca Patrum haberi sub Antonii nomine *sermonum libros duos*, illosque auctoris esse longe recentioris, atque id Basilii, Chrysostomi, & aliorum in iis nomina deprehensa satis liquido ostendere. Sed in Bibliotheca Patrum Lugd. nusqvam duos illos sermonum libros, verum unicum tantum brevem Antonii sermonem reperies, *de vanitate mundi & resurrectione mortuorum*, qualem Latine ex veteri Codice Aldi Manutii vulgaverat Gerhardus Vossius ad calcem Gregorii Thavmaturgi pag. 128. Mogunt. 1604. 4. Atenim sermonum libri duo, quos Antonio nostro Trithemius tribuit, & qui in Bibliothecis Patrum antiquioribus Paris. A. 1575. Tomo I. & 1589. Tomo V. Latine leguntur, sunt *Antonii* Monachi longe junioris, qui ab excerpendi studio dictus est *Melissa*, libri duo locorum Communium de Virtutibus & Vitiis, de qui-

Xx bus

* Bibl. Patrum edit. Lugd. Tomo IV. (sic & in aliis editionibus Bibliothecæ Patrum Paris. & Colon.) Præmittitur Symphoriani Campegii sive Champerii Lugdunensis Epistola, cujus etiam latinam Epistolarum versionem esse, falso traditur in Hendreichii pandectis Brandenburgicis. Antonii Epistolas a Symphoriano primum editas Paris. 1515. & deinde cum Dionysio Carthusiano ad Dionysium Areopagitam recusas notat Rev. Jo. Godfridus Olearius in Bibliotheca scriptorum Ecclesiasticorum p. 64.

bus dicam infra capite trigefimo, & quorum auctorem Caveus alibi refert ad medium fæculum a Chrifto nato duodecimum.

3. *Exhortatio ad Monachos*, apud Athanafium in Antonii vita pag. 25-60. edit. primæ Hœfchelianæ.

4. *Regula* Monachis præfcripta, primo loco legitur Latine in Codice Regularum Monafticarum collecto a Benedicto Anianensi Abbate (qui A. C. 800. claruit,) edito a Luca Holftenio Rom. 1661. 4. & Parif. 1663. 4. Ejusdem Regulæ verfionem ex Arabico edidit Abraham Ecchellenfis Parif. 1646. 8.

5. *Epiftolæ XX.* Latine verfæ ex Arabico ab Abrahamo Ecchellenfi, & Cardinali Barberino dicatæ, Parif. 1641. 4. Has Antonii ingenio, divina ejus fapientia, hominis vere θεοδιδάκτου dignisfimas & ejus vivos characteres effe affirmat Combefifius in Bibl. Concionatoria. Aliæ illius Epiftolæ, ut quas ad Conftantinum M. fcriptas memorat Sozomenus II. 31. quemadmodum & Conftantini ad Antonium de quibus Hieron in Chron. ad A. 335. &c. interciderunt.

6. *Sermones XX. ad Monachos.*

7. *Admonitiones & dogmata varia ad Monachos.*

8. *Sententiarum quarundam expofitio & ad interrogata varia refponfiones.* Hæc omnia itidem ex Arabico converfa a fe, Latine vulgavit idem Ecchellenfis, adjuncta duplici S. Antonii vita itidem ex Arabico verfa, & Borhaneddini Alzernouchi, fcriptoris Arabis libello Ethico qui Enchiridion ftudiofi fcribitur, quem nuper Arabice cum ejusdem Ecchellenfis, & altera illuftris Viri Frid. Roftgaardi verfione vulgavit eruditisfimus Relandus Trajecti ad Rhen. 1709. 8.

De Antonii vita ab Athanafio fcripta dixi lib. V. cap. 1. pag. 302. Illius lectione multos ab Ethnicifmo ad dogma Chriftianum converfos fcribit Auguftinus VIII. 6. C[illegible]ff. Laudant & Nazianzenus, Palladius multique alii. Illuftrat enim Cafpar Barthius L. VII. 2. Adverfar. De fymbolis S. Antonii imagini appingi folitis, igne, fue, libro, baculo, tintinnabulo, Tau vefti appicto, fufe disferit Theophilus Raynaudus Tom. VIII. Opp. pag. 357. feq. atque Chronotaxin Antonianam, five vitam S. Antonii, ordine annorum digeftam exhibet pag. 411-421. Accurate etiam de illo Tillemontius T. 7. memor. pag. 101. feq. & de ejus fcriptis pag. 134. feq.

AQUI-

testatur se evoluisse
uit, ἀσκητικῆς πολι-
MSta sub illius no-
ım & virtutum, Pa-
ϱάξεως καὶ θεωϱίας
τοῦ ἀγεννήτου. Lau-
Ægypti Monachos a
ım annos natum vi-
fragmenta quædam
ster rem appellatur
nachum diserte vo-
ıatoria.

Alexandrino Gram-
nior, nec cum Mo-
es IV. 33.) consun-
am prima literarum
l majore inde desi-
ecibus & audiendi
n modo ** Gram-
ımeticæ, Musicæ &
raverit, sed & sacra-
em Ecclesiæ, præ-
gis vitæ exemplo &
Catechetæ Alexan-
392. librum suum
o tempore annum
sse, quod ego atti-
am excessit annos,
obiit

st. Theodoritum IV. 29.
Nicephorum IX.17. & c
o illustre Didymus exem-
rimæ laudem obtinuere:
io in Tiresia sive diatriba

certe Hieronymus ſcripſit diu poſt A. C. 336. quo datus eſt Baſilius Marcello Ancyrano ſucceſſor. Ita arci Mecheæ nullus locus relinquitur. Cæterum Epiſcopos artis medicæ peritos plures habemus, (ne de Aëtio quæ ſupra dixi repetam,) quos referunt Andreas Tiraquellus lib. de nobilitate pag. 262. ſeq. Theophilus Raynaudus Tom. VIII. Opp. pag. 569. 587. Abraham Bzovius in Nomenclatore ſanctorum profeſſione Medicorum Colon. 1623. 12. Chriſtianus Benedictus Carpzovius in diſſ. de Medicis ab Eccleſia pro ſanctis habitis, Lipſ. 1709. 4. neque tamen cum Tiraquello * mihi facile perſvaſerim Baſilium Ancyranum intelligi, quando a Paulo Ægineta IV. 55. & VII. 19. Baſilii medicamenta referuntur. Denique nec genus loquendi adeo inſolens debet videri, quod eſt Hieronymo uſitatum. Sic ſtatim de Theodoro cap. 90. *Theodorus, Heracliæ Thraciarum Epiſcopus, elegantis apertique ſermonis & magis Hiſtoricæ intelligentiæ.* Scripta Baſilii quæ Hieronymus commemorat, perierunt utraque, *liber de Virginitate*, nec minus alter *adverſus Marcellum Ancyranum*. Quanquam vero Semiarianos inter diu eminuit hic Baſilius, ut apparet ex Epiphanii hæreſi 73. ubi Acta Concilii Ancyrani A. 358. & Baſilii profeſſionem Fidei pag. 859. exhibet: cui jungendus Athanaſius de Synodis Tom. I. pag. 916. tamen Eunomianos in eodem Concilio condemnavit, & Photinum confutavit in Concilio Sirmienſi A. 351. Depoſitus poſtea in Concilio CPol. A. 360. & relegatus in Illyricum, una cum aliis Macedonianis Joviniano Imp. obtulit A. 363. libellum ſupplicem, rogans in Epiſcopatum ſuum reſtitui, ut narrat Socrates III. 25. Sed repulſam tulit, Athanaſio in Ancyrana ſede ipſi prælato. Confer Tillemontium Tom. 6. memor. Hiſt. Eccleſ.

CRESCENTII (Κρισκεντίȣ) & Alexandri Alexandrini ſcripta contraria *de Paſchate*, quo die celebrandum eſſet, quibus acerrime inter ſe pugnaverint, memorat Epiphanius hæreſi LXX. 9. p. 829.

DIADOCHUS Photices in veteri Epiro ſive Illyrico Epiſcopus, a Viris Clariſſ. Oudino & Caveo ad A. C. 450. refertur, non aliam ob rationem, quam quod Victor Vitenſis ** libros de Perſecutio-

* Lib. de Nobilitate p. 345.

** In Bibliotheca Johannea hujus Urbis Hamburgenſis exſtat editio Victoris Vitenſis Pariſina Anni 1569. 8. collata a Frid. Lindenbrogio cum Codice præclaro Lugdunenſi. Cæterum cum iis quæ de hoc ſcriptore obſervarunt Petrus Franciſcus Chiffletius in ſua Victoris editione Divion. 1664. 4. & Theodoricus Ruinartus Pariſ. 1694. 8. conferendus Tillemontius Tom. XVI. memor. & Anonymus ſcriptor qui vitam novam Victoris Gallica lingua edidit Pariſ. 1708. 8.

dam Codicem
Clementis Ale-
, quarum & ibi-

s, nam integer
non reperiuntur
audat Damasce-
ατα εκ πλήθες
atum vero illius
è cujus versione
atu S. ad calcem
e *Henr. Canisius*
04. 4. pag. 17.
omo IV. Græce
scus Combefis in
arif. 1672. fol.
lia redux Eme.
ium ex illo pro-

multos S. Scri-
siaca (pag. 15.
751. Quin in
gas Testamen-
sse, sectas au-
per ipsas ratio-
tiamque trans-
I. hist. Eccles.
nsa, adhibitis
e habentur. Nos
res, & ea quæ à
gratiam & divi-
is magis sermoni-

Εἰς

Diadochi Homilia quam memorat Allatius, & Holstenius edere voluit, in CHRISTI adscensionem, incipit: Φέρε μοι νῦν 7ῦς ἱεραῖμῶς ἱερᾶς.

Illos Marci libellos asceticos etiamnum habemus excepto ultimo qui hactenus in lucem non est prolatus. Exstat autem MS. apud Clariss. Galeum λόγος εἰς τὸν Μελχισεδέκ. Cæteri editi sunt sed alio ordine quam a Photio referuntur. præmittiturque illis procœmii loco, quod Marci non est, neque a Photio agnoscitur, sed est pars homiliæ 37. S. Macarii, ut a multis jam fuit annotatum.

1. *De Paradiso & Lege spirituali*, capita sive sententiæ 200. Hæc cum Vincentii Opsopœi versione leguntur in Micropresbytico p. 263. & in priore Orthodoxographorum editione.
2. *De his qui putant ex operibus se justificari*, capita 211. Istos duos libellos Græce & Latine cum versione sua edidit *Vincentius Opsopœus*, Hagenoæ 1531. 8. atque emendatius *Joannes a Fuchte*, Helmst. 1616. 8. dolens sibi ad manus haud fuisse editionem Græcam Paris. 1513. Libellum posteriorem, quo tam præclare de beneficio DEI ex sola per CHristum Gratia credentes justificante Marcus scripsit, separatim Latine fecit recudi *D. Samuel Schelwigius ὁ μακαρίτης* Gedani 1688. 4.
3. *De Pœnitentia cunctis necessaria.*
4. Responsio sive *Dialogus ad eos qui de divino baptismate dubitabant.* Hunc Latine etiam vertit *Petrus Franciscus Zinus*, cujus interpretatio cum S. Ephræmi, Nili atque Esaiæ Ascetæ scriptis quibusdam vidit lucem Venet. 1574. 8.
5. (Photio VIII.) *Præcepta salutaria* ad Nicolaum Monachum de ira & libidine compescenda, cum ejusdem Nicolai Epistola, qua gratias Marco agit.
6. (Photio VII.) *Capitula de temperantia & jejunio.* Partem posteriorem quæ in editione Pici desideratur, vertit *Zinus* & cum superiore 4. Latine edidit.
7. (Photio VI.) *Disputatio cum seculari Causidico.*
8. (Photio V.) *Consultatio intellectus cum sua ipsius anima.* Hanc quoque *Zinus* vertit.

Hi octo libelli Latine versi a *Johanne Pico* viderunt lucem Paris. 1563. 8. atque deinde sæpius in Bibliothecis Patrum cum fragmento *Epistolæ*. Græce vero & Latine in auctario Ducæano T. 1. Paris. 1624. fol.

Præ-

Præter illa octo, Nicephorus XIV, 54. teſtatur ſe evoluiſſe libros alios Marci hujus XXXII. δι' ὧν πᾶσαν, inquit, ἀσκητικῆς πολιτείας ὁδὸν διεξέρχεται. Atque Tho. Galeus habuit MSta ſub illius nomine κεφάλαια ἠθικὰ & γνωστικὰ, ἀντίζυγα vitiorum & virtutum, Paræneſin Aſceticam, literarum ordine. Περὶ πράξεως καὶ θεωρίας πνευματικῆς. Orationem in S. Crucem, capita περὶ ἀγεννήτου. Laudatur hic Marcus inter clariſſimos ſæculo IV. Ægypti Monachos a Palladio in Lauſiaca cap. 20. qui eum prope centum annos natum vidiſſe ſe teſtatur, & a Sozomeno VI. 29. Marci fragmenta quædam leguntur in Corderii Catena ad Lucam, ubi præter rem appellatur Archi Epiſcopus. Nam in MS. Mazariniana Monachum diſerte vocari notatum Combefiſio in Bibl. Patrum Concionatoria.

DIDYMUS Alexandrinus, Didymo Alexandrino Grammatico Chalcentero annis prope quadringentis junior, nec cum Monacho Ægyptio * Didymo (de quo Socrates IV, 23.) confundendus, parva ætate quadrimulus, cum adhuc etiam prima literarum ignoraret elementa, oculorum uſum amiſit: ſed majore inde deſiderio ſcientiæ verique luminis inflammatus, precibus & audiendi meditandiq; impigro ſtudio tantum profecit, ut non modo ** Grammaticæ, Rhetoricæ, Dialecticæ, Geometriæ, Arithmeticæ, Muſicæ & Aſtronomiæ, cæteræque Philoſophiæ adyta penetraverit, ſed & ſacrarum literarum inſigni peritia inſtructus, Doctorem Eccleſiæ, prætiterit tanto magis eximium, quanto etiam magis vitæ exemplo & morum ſanctitate celebratum. Vivebat adhuc, Catechetæ Alexandrini fungens munere, cum Hieronymus A. C. 392. librum ſuum de ſcriptoribus Eccleſiaſticis componeret, quo tempore annum octogeſimum tertium ætatis teſtatur eum exceſſiſſe, quod ego attiſſe interpretor. Nam quinque & octoginta cum exceſſit annos, obiit

* De aliis Didymis Jonſius III. 2.

** Vide Socratem IV. 25. Sozom. III. 15. Rufin. XI. 7. Hiſt. Theodoritum IV. 29. Tripartitam VIII. 8. Caſſiodorum c. 5. Inſt. divin. lit. Nicephorum IX. 17. & e recentioribus Tillemontium Tom. X. p. 387. ſeq. Porro illuſtre Didymus exemplum eſt ex iis qui oculorum luce orbati magnam doctrinæ laudem obtinuere: quales commemorantur alii nonnulli a Jacobo Gutherio in Tireſia ſive diatriba [illegible]itatis & ſapientiæ conjunctione.

obiit † A. 396. decennio postquam eum frequentarant Hieronymus & Rufinus, ne de Palladio & Ambrosio Alexandr. Evagrio, Isidoro innumerisque aliis qui ejus audiendi causa concurrerunt, jam memorem.

Didymi scripta quæ exstant.

1. *Liber* insignis *de Spiritu S.* Græce quidem intercidit, sed ab *Hieronymo* circa A. 386. Latine e Græco versus exstat ex illius versione inter Hieronymi opera, etiam in nova Jo. Martianæi editione T. IV. præter auctoris & interpretis * mentem discerptus in libros III. Meminit Augustinus lib. 2. quæst. in Exod. cap. 25. Niceph. IX. 17. Prodiit separatim primum Coloniæ A. 1531. 8. deinde Joanne a Fuchte curante, Helmstadii 1614. 8. Occurrit & in quibusdam Bibliothecæ Patrum editionibus Paris. 1589. 1654. Plura hujus scripti loca illustrat Caspar Barthius in Adversariis. Analysin ejus summaque capita vide si lubet apud Abrahamum Scultetum Tom. IV. medullæ Patrum pag. 428.

2. Cum eodem libro de Spiritu S. lucem viderunt primum, sed itidem Latine tantum Didymi *breves enarrationes in Epistolas Canonicas*, Coloniæ 1531. 8. fallitur enim præclarus Caveus, qui a Canisio primum editas scribit. Exstant & in editionibus Patrum omnibus Paris. A. 1575. Tom. 6. A. 1589. 1644. 1654. Tom. 9. Colon. 1618. & Lugd. 1677. Tom. 4. Illas enarrationes ex Græco Latine vertendas curavit Cassiodorus ab *Epiphanio* Scholastico, ut ipse narrat cap. 8. de institut. divinarum literarum. *Sed cum de reliquis Canonicis Epistolis magna nos cogitatio fatigaret, subito codex Didymi Græco stylo conscriptus in expositionem septem Canonicarum Epistolarum, Domino largiente, concessus est, qui ab Epiphanio viro disertissimo, Divinitate juvante translatus est.* Labbeus ** testatur se hasce

† Ita Sigebertus Gemblacensis, cum quo non difficile fuerit conciliare Palladium, ex cujus sententia ad annum 399. Didymi obitum referendum colligit Tillemontius T.X. memor p. 392. 796. Annos 85. ætatis Didymo tribuit Palladius cap. 4. Lausiacæ Historiæ.

* Cave credas viro Clariss. Eliæ du Pin, qui ab Hieronymo in tres libros distinctum scribit, nam unum librum agnoscit Hieronymus in Catalogo c. 109. & lib. 2. in Rufin. & qui Hieronymi versionem legit Ratramnus lib. 2. contra Græcos, cap. 5.

** T. 1. de scriptoribus Eccles. pag. 230.

hasce Didymi [illegible] am Codice antiquo Cœnobii S. Mariæ montis L[illegible] Clementis Alexandrini adumbrationibus [illegible] quarum & ibidem Cassiodorus mentionem faci[illegible]

Liber adversus Manichæos sive major certe libri pars; nam integer non videtur ad nos pervenisse, quoniam in eo non reperiuntur hæc verba quæ ex Didymo adversus Manichæos laudat Damascenus in parallelis pag. 507. Φιλῦσι τὰ ἁμαρτήματα ἐκ πλήθυς ὄχλων καὶ εὐθηνίας τῶν αναγκαιων τίκτεσθαι. Quantum vero illius libri habemus, è Græco vertit *Franciscus Turrianus*, è cujus versione dedit Latine primus *Antonius Possevinus* in Apparatu S. ad calcem literæ D. Venet. 1603 Colon. 1608. fol. Deinde *Henr. Canisius* Tomo V. Lectionum Antiquarum Ingolstad. 1604. 4. pag. 17. Hinc in Bibliothecis Patrum Colon. & Lugd. Tomo IV. Græce porro primus exhibuit cum nova versione *Franciscus Combefis* in parte secunda auctarii novissimi pag. 21-32. Parif. 1672. fol. Donaverat ipsi Græcum apographum suum ex Italia redux Emericus Bigotius. Antequam Græce prodiret, initium ex illo produxit Petrus Possinus ad S. Nili Epistolas pag. 342.

Scripta Didymi deperdita.

[illegible] & sacrorum expositorem scriptorum, qui multos S. Scripturæ libros explicaverit, laudat Palladius in Lausiaca (pag. 15. edit. Meursii) & in vitis Patrum Rosvveidi pag. 751. Quin in Heraclidis Paradiso (in iisdem Vitis pag. 710.) legas Testamentum Vetus ac Novum ad verbum interpretatum esse, sectas autem omnes tam subtiliter firmiterque, exposita super ipsas ratione disseruisse, ut omnium scientiam veterum peritiamque transiret. *Hujus aliquanti dicta*, inquit Rufinus lib. XI. hist. Eccles. cap. 7. *vel communiter disputata vel proponentibus responsa, adbibitis notariis descripsere, quæ etiam nunc in magna admiratione habentur. Nos tamen qui & viva vocis ejus ex parte aliqua fuimus auditores, & ea quæ à nonnullis dicente eo descripta, legimus: longe majorem gratiam & divinum nescio quid, ac supra humanam vocem sonans, in illis magis sermonibus qui de ore ipsius proferebantur, cognovimus.*

Εἰς τὸν Λὼτ καὶ τὸν Δαβίδ. citat Jo. Damascenus in sacris parallelis pag. 789. T. 2. Opp.

In Jobum commentarii. Hieron. cap. 109. Catalogi. Fragmenta plurima in Catena Patrum Græcorum ad Jobi librum.

Λόγος εἰς τὸν Ἰώβ. Damascenus in parallel. pag. 789.

Commentarii in Psalmos omnes. Hieron. cap. 109. Catalogi. Et Epist. 89. ad Augustin. Nicephorus IX. 17. Fragmenta bene multa in Catena ad Psalmos Corderiana.

In Proverbia. Cassiodorus cap. 5. Institut. divin. lit. *in quo libro Didymum expositorem in Græca l[illegible]ua reperimus, qui ab amico nostro viro disertissimo Epiphanio in Latin[illegible]nonem diligentissime, Domino juvante translatus est.* Ex hoc c[illegible]tario fragmenta in Catena Patrum ad Proverbia, quam Latine Theodorus Peltanus edidit, & in Catena Corderiana ad Lucæ VIII. 5.

In Ecclesiasten. Jo. Damascenus in sacris parallelis pag. 685.

In Canticum Canticor. Catena à Meursio edita pag. 19.

In Esaiæ postrema à quadragesimo usque capita, Tomi XVIII. Hieronymus prologo in Esaiam. *Didymus cujus amicitiis nuper usi sumus, ab eo loco ubi scriptum est:* Consolamini, Consolamini populum meum, Sacerdotes, loquimini ad cor Jerusalem, *usque ad finem voluminis, decem & octo edidit Tomos.* Meminit & cap. 109. Catalogi & Nicephorus IX. 17. citat Damascenus pluribus locis sacr. parallel. pag. 307. 341. 677. 721. 781.

In Jeremiam citat Catena Ghisleriana Tom. 1. pag. 39. Tom. 2. pag. 704. 753.

In Hoseam libri III. ad Hieronymum scripti, teste ipso Hieronymo cap. 109. de S. E. & apologia ultima in Rufin. p. 164. & procœm. in Hoseam, & Zachariam. Citat Damascenus in parallelis pag. 778. Hieronymi verba ex procœmio in Hoseam adscribere placet: *Ante annos circiter viginti duos, quum esse Alexandriæ, vidi Didymum & eum frequenter audivi, virum sui temporis eruditissimum, rogavique eum ut quod Origenes non fecerat, ipse compleret, & scriberet in Oseæ commentarios: qui tres libros me petente dictavit, quinque alios in Zachariam.*

In Zachariam libri V. Hieronymo rogante scripti. Id. procœmio in Zachariam: *Didymus quinque explanationum libros me rogante dictavit, quos cum aliis tribus in Oseæ & mihi προσεφώνησεν. Sed tota eorum ἐξήγησις allegorica fuit, & Historiæ vix pauca tetigerunt.*

Etiam

Θεῦ, ἀϊδίυ ὄντ☉.

...ν. *Contra Per-*

& Addæ Manichæi
Diodori inter Mani-
c. fab. capite ult. At-
Syros, testatus est

ἐπιχειρήματα. *De*
ur opposita. In his
l. 102. qui illa in eo-
contra Eunomianos
Diodorum Tarsi &
ianos & *Macedonium*
s de sectis p. 448.
fiastas, quem titu-
& Theodoti Antio-
iptis fuisse præposi-
n. 2. Opp. pag. 655.
nta leguntur apud
m Tom. 9. Bibl. Pa-
d Marium Mercato-
adhuc habent Syri,
Diodorus male au-
ntibus: unde Cyril-
rinxit, & singulari
i loca oppugnanda
opere itidem deper-
Theodorum strenue
bos Diodorum Tar-
itos esse in Synodo
di Actis hoc non re-

25.) *Ad-*

448. seq. Tillemontium

libro περὶ Φιλοσοφίας πυθαγ[illegible] n laudat Clemens Alex. 1. Strom. pag. 309. & cujus περὶ τῶν Πλάτωνι ἀρεσκόντων laudat Eusebius XI. 23. præparat. *Epitomen* Stobæus florileg. serm. 101. pag. 557. Vide Rev. Jo. C[illegible]ristophori Wolfii, nostri è Collega Scholarchæ & Pastoris ad D. Catharinæ dignissimi dissertationem qua Philosophumena, quæ sub Origenis feruntur nomine, pro illo Didymi sectarum volumine haberi non posse, neque volumen dogmatum Didymi Alex. à sectarum volumine diversum esse disputat adversus Clariss. Virum Christophorum Augustum Heumannum. Prodiit illa dissertatio una cum secundis laudati Wolfii ad Φιλοσοφυμένων scriptorem curis Hamburg. 1714. 8.

Contra Arianos libri II. Hieron. cap. 109. de S. E. Nicephorus IX. 17. Hist. Videtur respi[illegible] e Di[illegible]mus ipse sub extremum explanat. in 1. Johan[illegible] Aria[illegible]s [illegible]ngens, *horum*, inquit, *singula examina-* [illegible] *le, in* [illegible] *buerunt.*

Περὶ τριά[illegible] *de S. Trinitate libri III.* (incertum an iidem cum libris du[illegible] ue simul cum illis computato libro de [illegible] mine.) Meminit Socrates IV. 25. qui μεῖ[illegible] τῆς [illegible]είας πίστεως habitum ab Ecclesia suæ ætatis Didym[illegible] m eo [illegible] n loco testatur.

Πρὸς Φιλόσοφ[illegible] Da[illegible] g. 643. parallel.

Liber ad Ru[illegible] *infantes cum propter peccata, corpora acce-* [illegible] ogia ultima ad Rufin. pag. 164. *Extat* [illegible] *ui tibi respondit, non eos multa peccasse, &* [illegible] *cis tetigisse sufficere. Magister meus &* [illegible] *querebas.*

[illegible] sive septenario. Hieron. Apologia pro libris adver[illegible]um.

[illegible] 80 parallel.

[illegible] *γένους, in libros Origenis de Principiis com-* [illegible] ersus ejus adversarios, quos calum[illegible] targuit, teste Socrate IV. 25. His præcip[illegible] in te odium m[illegible] n & invectivas contraxit bonus Di[illegible] atque prop[illegible] Commentarios factum est ut etiam [illegible]tata sit cum Origen[illegible] Evagrio proscriptus non uno in Concilio. Vide illustriss. Cardinalis H. Norisii diss. de Synodo quinta, capite VII. ubi contra Halloisium docet à quinta Synodo gene-

generali utique fuisse damnatos Evagrium, Didymumque A. 553. neque in hoc errasse Concilium Lateranense sub Martino Papa. A. 649. Synodumque sextam in Trullo A. 680. & septimam 787. Nicænam, quæ exemplum illud Concilii quinti sunt secutæ. Argumenta Norisii labefactare non potuit Jo. Garnerius in diss. de eadem quinta Synodo quam Liberati breviario subjunxit. Hieronymus lib. 2. in Rufin. pag. 148. *Quid respondebis pro Didymo qui certe in Trinitate Catholicus est, cujus etiam nos de Spiritu S. librum in latinam linguam vertimus. Certe hic in his quæ ab hæreticis in Origenis operibus* (ex Rufini scilicet opinione) *addita sunt, & in ipsos περὶ ἀρχῶν quos tu interpretatus es libros breves dictavit commentariolos, quibus non negaret ab Origene scripta quæ scripta sunt, sed nos simplices homines non posse intelligere quæ dicuntur, & quo sensu in bonam partem accipi debeant, persuadere conatur, hoc duntaxat de Filio & Spiritu S. Ceterum in aliis dogmatibus & Eusebius & Didymus apertissime in Origenis scita concedunt, & quod omnes Ecclesiæ reprobant, Catholice & pie dictum [illegible] defendunt.* Idem Apologia postrema pag. 163. *In Didymo me-[illegible]riam prædicamus, & super Trinitate, fidei puritatem. Sed in ceteris [illegible] Origeni male credidit, nos ab eo retrahimus. Magistrorum enim non [illegible] imitanda sunt, sed virtutes.* Adde pag. 159.

[illegible] De Providentia & judicio DEi in hac vita, ne erremus, ju[illegible]ymus * observare diligenter varietatem corporum rerumque [illegible] mundi decus constat, & rationes quibus DEus, per aspera [illegible] ad virtutem ducit ac sapientiam. Τοὺς περὶ προνοίας καὶ κρίσεως [illegible] μελέτα τὸν ἀεὶ γύμναζε λόγους, φησὶν ὁ μέγας καὶ γνήσιος διδάσκαλος [illegible], καὶ τούτων τὰς ὕλας διὰ μνήμης φέρειν πειρᾶσθε. Καὶ τοὺς μὲν [illegible] κρίσεως λόγους ἐν τῇ διαφορᾷ τῶν σωμάτων καὶ κατὰ τὸν κόσμον [illegible]. Τοὺς δὲ περὶ προνοίας, ἐν τοῖς τρόποις τοῖς ἀπὸ κακίας καὶ [illegible] ἐπὶ τὴν ἀρετὴν ἢ ἐπὶ τὴν γνῶσιν ἡμᾶς ἐπανάγουσι. *Sermones [illegible] providentia & de judicio DEi, assidua meditatione secum ipse recole, ait [illegible] ille Doctor & Spirituali scientia instructus Didymus, eorumque sermo[illegible] materias fac in memoria circumferas. Omnes enim fere in his labuntur, sermones quidem ac rationes de judicio, in differentia corporum & in parti[illegible] mundi reperies. Sermones autem de providentia, in modis illis quibus à vitio [illegible] ad virtutem & cognitionem ducimur, deprehendes.*

 Styli

* [illegible] V. Huet. c. 23. pag. 237.

Styli simplicitatem significare, viti um reprehendere voluit Hieronymus, quando præf. ad librum Didymi de Spiritu S. scripsit: *Imperitus sermone est, sed non scientia, Apostolicum virum ex ipso stylo exprimens tam sensus lumine, quam simplicitate verborum.*

DIODORUS sive THEODORUS, è Monacho *Antiochenus* Presbyter, à Meletio post Valentis mortem reverso ab exilio constitutus A. C. 378. *Tarsi* Episcopus & metropolitanus Ciliciæ; * Non diu post interfuit Concilio Antiocheno sub extremum anni 379., & CPolitano Oecumenico 381. ubi Nectarium ordinavit Episcopum. Maximam adversus Ethnicos pariter & hæreticos constantiæ, Zeli & industriæ laudem meruit adhuc presbyter, nam Episcopatus ejus incidit in tempora Ecclesiæ pacatiora sub Theodosio M. Laudatus à S. Chrysostomo tum presbytero est, cum Antiochiam Diodorus Episcopus invisisset circa A. 387. & Chrysostomum pro Concione laudasset. Chrysostomi in Diodorum hunc duplex Encomium apud Facundum IV. 2. è quibus alterum Græce & Latine editum est ab Emerico Bigotio ad calcem Palladii de Chrysostomi vita Paris. 1680. 4. pag. 229-235. Exstat & S. Epiphanii ad eum Epistola, qui librum de gemmis ipsi dicavit. Obiit *plenus dierum* ante A. 394. quo successor ejus Phalerius Synodo CPolitanæ subscripsit, ac fortasse jam anno 392. decesserat, ut persvasum Tillemontio qui de hoc Diodoro tradit accurate Tomo VIII. memor. Sunt interdum qui confundunt cum aliis Diodoris sive Theodoris, ut Diodoro Tyrio ** & Theodoro Mopsvesteno à quibus est diligenter distingvendus. Sed nunc scripta ejus strictim percensere juvat.

1.) Libri VIII. sive capita LIII. κατὰ εἱμαρμένης *contra fatum*, illudque asserentes Astronomos atque Astrologos & hæreticos Bardesanem aliosque. Ex hoc opere, quod memorat & Theodorus Lector apud Svidam Διόδωρος, atque Syriace superesse Hebedjesu auctor est, exstant ampla excerpta apud Photium Cod. 223. Quod autem in hoc opere scripsit Diodorus pag. 358. τὸ τῶν χριστιανῶν γένος πρὸ τετρακοσίων ἐτῶν τὴν ἀρχὴν ἐσχηκέναι, ἀθρόον δὲ πᾶσαν λαβεῖν τὴν οἰκουμένην. Chri-

* Vide Domni Antiocheni Epistolam Synodicam in Diodori laudem, quam servavit Facundus VIII. 5. Theodorum pro Diodoro vocat Photius Cod. 223. Facundus IV. 2. Diodorum Tarsensem Theodori Mopsvesteni Magistrum à Nestorianæ hæreseos ἐγκλήματι defendere cupiens laudat Epistolam Athanasii, verum quæ non ad illum sed ad Diodorum Tyrium scripta est.

** Vide Tillemont. Tom. 8. pag. 239. 561. 712. seq.

Christianos cepisse ante annos CCCC., atque totam occupasse terram, non præcise sed cum aliqua latitudine accipiendum.

2.) Singulare opus *adversus Ethnicos* eorumque Idola scripsisse colligit Tillemontius ex Juliani Imp. Epistola ad Photinum, cujus magnam partem Latine versam refert Facundus IV. 2. pag. 522. ubi inter alia de Diodoro quem *Nazaræi magum* blaspheme appellat: *Iste enim malo communis utilitatis Athenas navigans & philosophans imprudenter, musicorum participatus est rationem, & rhetoris confectionibus odibilem adarmavit linguam adversus cœlestes DEos, usque adeo ignorans paganorum mysteria, omnemque miserabiliter imbibens, ut ajunt, degenerum & imperitorum ejus Theologorum piscatorum errorem.* Videtur hoc esse quod Theodorus Lector apud Svidam memorat κατὰ Πλάτωνος περὶ Θεοῦ καὶ Θεῶν. Mirum autem quod ignorantiam sæcularium literarum Diodoro objectat Hieronymus in catalogo cap. 119.

3.) *Adversus Photinum, Malchionem, Sabellium & Marcellum Ancyranum* de quo Theodoritus lib. 2. de hæreticis fabulis cap. ult. κατὰ τῶν τεττάρων τούτων συνέγραψεν ὁ θεῖος Διόδωρος ὁ τῶν Κιλίκων ἰθύνας μητρόπολιν, Θεὸν προαιώνιον τὸν χριστὸν ἀποδείξας, ἐπ᾽ ἐσχάτων τῶν ἡμερῶν ἐνανθρωπήσαντα, καὶ τὴν τῶν ἀνθρώπων πραγματευσάμενον σωτηρίαν. Scripta cætera Diodori Theodoro Lectori apud Svidam in Διόδωρος memorata sunt:

4.) Χρονικὸν διορθούμενον τὸ σφάλμα Εὐσεβίου τοῦ Παμφίλου περὶ τῶν χρόνων. *Chronicon, quo errata ab Eusebio in libro de temporibus admissa emendantur.*

5.) Περὶ τοῦ εἷς Θεὸς ἐν τριάδι. *De eo quod sit unus DEus in Trinitate.* Adversus Arianos sive Eunomianos, adversus quos Diodori opus exstare apud Syros testatus est Hebed Jesu in Catalog. scriptorum Chaldaicorum.

6) Κατὰ Μελχισεδεκιτῶν, *contra Melchisedecitas* hæreticos quibus Theodotum Byz. & Hieracen secutis Melchisedech erat Spiritus S. Ex auctore prædestinati cap. 34. cognoscimus adversus Melchisedecitas scripsisse etiam *Dionysium* Hierosolymorum Episcopum, quemadmodum eosdem oppugnatos à *Diadocho* Photices Episcopo constat ex Photii Cod. 200.

7.) Κατὰ ἰουδαίων. *Contra Judæos.* Etiam hoc est inter ea Diodori scripta quæ Syriace superesse Hebed Jesu scripsit.

8.) Περὶ νεκρῶν ἀναστάσεως. *De resurrectione mortuorum.*

9) περὶ

9.) Περὶ ψυχῆς, κατὰ διαφόρων περὶ αὐτῆς αἱρέσεων. *De anima adversus varias de illa hæreticorum opiniones.*

10.) Πρὸς Γρατιανὸν, Κεφάλαια. *Capita ad Gratianum Imp.* Hujus Gratiani, Valentiniani & majoris Theodosii edictum quo solos illos habere Ecclesias permittunt qui communicant Nectario CPol. Timotheo Alex. Pelagio Laodiceæ & Diodoro Tarsi & totius Concilii (κοινῆ) sub Vicario Asiæ constituti, apud Facundum IV. 2.

11.) Περὶ σφαίρας καὶ τῶν ἑπτὰ ζωνῶν καὶ τῆς ἐναντίας τῶν ἀστέρων πορείας. *De sphæra & quinque Zonis & contrario astrorum motu.*

12.) Περί τῆς Ἱππάρχου σφαίρας, *De sphæra Hypparchi* Bithyni qui ut ait Plinius II. 26. ausus rem etiam DEo improbam, annumerare posteris stellas ac sidera ad nomen expungere, organis excogitatis per quæ singularum loca atque magnitudines signaret.

13.) Περὶ προνοίας, *de Providentia.* Hic est quem Syriace adhuc superesse Hebed Jesu scripsit Diodori *liber* quem vocat *Politicorum.* Vide Rich. Simonis Epistolas selectas Gallice editas III. 19. pag. 111.

14.) Περὶ φύσεως καὶ ὕλης, ἐν ᾧ τί τὸ δίκαιόν ἐστι. *De natura & materia, in quo scripto tractatur & de eo quod justum est.*

15.) Περὶ Θεοῦ καὶ ὕλης Ἑλληνικῆς πεπλασμένης. (al. minus bene πεπλανημένης.) *De DEo, & falsa Græcorum materia.*

16.) Ὅτι αἱ ἀόρατοι φύσεις οὐκ ἐκ τῶν στοιχείων, ἀλλ' ἐκ μηδενὸς μετὰ τῶν στοιχείων ἐδημιουργήθησαν. *Naturas invisibiles non ex elementis, sed una cum elementis ex nihilo factas esse.*

17.) Πρὸς Εὐφρόνιον φιλόσοφον, κατὰ πεῦσιν καὶ ἀπόκρισιν. *Ad Euphronium Philosophum, per interrogationem & responsionem.* Nescio an hic sit liber ille scriptus à Diodoro adhuc presbytero, in quo [illegible] dialogorum Platonicorum desiderat S. Basilius Epistola 167. Meminit illius Epistolæ Basilii ad Diodorum etiam Facundus IV. 2. p. [illegible]

18.) Κατὰ Ἀριστοτέλους περὶ σώματος οὐρανίου. Πῶς θερμὸς ὁ ἥλιος. Κατὰ τῶν λεγόντων ζῶον τὸν οὐρανόν. *Contra Aristotelem de corpore cœlesti: & quomodo Sol sit calidus. Et contra eos qui Cœlum [illegible] dicunt.*

19.) Περὶ τοῦ, πῶς ἀεὶ μὲν ὁ δημιουργὸς, οὐκ ἀεὶ δὲ τὰ δημιουργήματα. *De eo quomodo opifex quidem semper, [illegible] semper permaneant.*

20.) Κατὰ

padocem Epistolæ Juliani Imp. 20. & duæ vel tres Libanii. Teste Suida scripsit τὰ κατὰ τὸν Κώνσταντα τὸν βασιλέα (ita legendum) καὶ ἀρχαιολογίαν Καππαδοκίας καὶ λοιπῶν ἐθνῶν, *Cappadociæ & reliquarum gentium Antiquitates & res gestas ab Imperatore Constante*. Vide Cangii notas ad Zonaram pag. 31. ex Eudociæ ioniis MSS. Hunc Eustochium citari à Stephano Byz. in παντικάπαιον assentior Clariss. Kustero.

EUTHALIUS Episcopus Sulcensis * à Turriano æqualis existimatus magni Athanasii, à Clariss. Caveo refertur ad A. C. 396. quod ipse prologo ad Epistolas Pauli Apostoli innuat se scripsisse *Arcadio quartum & Honorio tertium COSS.* Sed illa verba non Euthalii sunt, verum auctoris antiquioris è quo memoriam Martyrii S. Pauli Apostoli ibi repetit, & qui illius Epistolas ante Euthalium diviserat in capitula. Itaque mox deinde subjungit: καὶ ἀπὸ τῆς ὑπατείας τετάρτης μὲν Ἀρκαδίου, τρίτης δὲ Ὀνωρίου μέχρι τῆς παρούσης ταύτης ὑπατείας πρώτης Λέοντος Αὐγούστου, Ἰνδικτιῶνος δωδεκάτης Ἐπιφὶ ε', Διοκλητιανοῦ ροδ', ἔτη ξγ'. *à Consulatu quarto Arcadii, tertioque Honorii usque ad præsentem hunc Consulatum primum Leonis Augusti, Indictione XII. Epiphi mensis die V. Diocletiani vero annum CLXXIV. sunt anni LXIII.* Unde conficitur Euthalium hæc scripsisse A. C. 458. nam apud Clariss. Zaccagnium in notis p. 536. calami errore male excusum *quingentesimo* pro *quadringentesimo quinquagesimo octavo*. Hic *Pauli* quidem *Epistolas* ** cum Diaconi adhuc munere fungeretur νέος χρόνων καὶ μαθημάτων: *Actus* vero *Apostolorum* & *Catholicas Epistolas* Episcopalem dignitatem jam adeptus, Lectionibus capitulis ac versiculis distinxit (secutus pium quendam Patrem qui Pauli Epistolas in capita ut jam dixi circa A. C. 396. digesserat) argumentis præterea, (nisi & illa ab alio antiquiore sunt) capitulorum inde-

* Σουλκῆς ἐπίσκοπος appellatur in Codice Vaticano & illo quem laudat Turrianus præf. ad Constitutiones Apostol. Sed incertum ubi illa urbs fuerit. Vide Zaccagnii præf. p. LXIV.

** Ἀποστολικῆς βίβλου versibus distinctæ meminit Hesychius Hierosol. præf. ad στιχηρὸν duodecim Prophetarum, ubi ad Euthalium respicere videtur Rich. Simonio qui illum sed sine nomine auctoris MS. evolvit in Bibl. Regis Christianissimi, Epist. Criticis Gallice editis Basil. 1699. 12. p. 78. seq. & Clariss. Zaccagnio quem vide præf. ad vetera monumenta pag. LXVII. & in Opere ipso pag. 402. Idem observat Euthalii divisiones librorum sacrorum frequenti in usu apud Græcos Christianos fuisse, idque plurimis Codicibus MSS. confirmari quibus fere omnibus habentur capitula ab Euthalio excogitatam,

25.) *Adversus Contentiosum* nescio quem, liber quem apud Syros exstare Hebed Jesu auctor est, testatus praeterea composuisse Diodorum libros sexaginta quos combusserunt Ariani.

26.) Praecipuus Diodori labor fuit quo *plerosque Sacrae Scripturae libros* interpretando, imitatus est Eusebium Emesenum * atque ipse praeivit Joanni Chrysostomi atque Theodoro Mopsvesteno ita ut sensum literalem & Historiam potius quam ex recepto apud plerosque alios illis temporibus more allegorias sectaretur, ψιλῷ τῷ γράμματι τῶν θείων προσέχων γραφῶν, τὰς θεωρίας αὐτῶν ἐκτρεπόμενος, ut est apud Socratem VI. 3. sive ut Sozomenus VIII. 2. περὶ τὸ ῥητὸν τῶν ἱερῶν λόγων τὰς ἐξηγήσεις ποιήσας τὰς δὲ θεωρίας ἀποφεύγων. Speciatim memorantur ejus ἑρμηνεῖαι *in Pentateuchum*. Suid. in Διόδωρος ex Theodoro Lectore.

In Psalmos, id.

In IV Regnorum libros.

Εἰς τὰ ζητούμενα τῶν παραλειπομένων.

In Proverbia, cui addidit dissertationem *de differentia theoriæ atque allegoriæ* sive sensus mystici ab allegorico atque morali, Τίς διαφορὰ θεωρίας καὶ ἀλληγορίας. Suid.

In Ecclesiasten.

In Canticum Canticorum.

In Prophetas.

In quatuor Evangelia.

In Acta Apostolorum. Idem Svidas.

In Apostolum commentarii, Hieron. cap. 119. de Scriptoribus Eccles.

In primam Epistolam Johannis. Svid. in Διόδ.

Fragmenta horum commentariorum frequentia in Graecorum Patrum ad libros sacros catenis, in quibus Diodori nomen frequentissimum est, sed & cum Theodori Mopsvesteni haud raro confunditur nomine.

Diodori & Theodori Mopsvest. scripta Nestorianis curantibus in Armenorum, Persarum & Syrorum lingvam conversa fuisse auctor est Liberatus cap. 10. breviarii.

Antiphonarum in Ecclesia usum ad Diodorum & Flavianum Antiochenum velut auctores refert Theodoritus lib. 2. Hist. cap. 24. de

* Hieron. c. 119. de Scriptor. Eccles.

de quo consule Jo. Bonam de divina Psalmodia cap. XVI. §. 10. pag. 513.

Inter eos quorum *Liturgia* apud Orientales feruntur, Diodorus quoque numeratur ab Abrahamo Ecchellensi ad Catalogum Hebed Jesu pag. 134. Confer Jo. Bonam rerum Liturg. lib. 1. cap. 9. Videtur tamen non Diodorus Tarnensis sed Theodorus Mopsvestenus intelligi. Illas Liturgias è Græco conversas Syriace habent Maronitæ, voluitque illas edere qui Latine se vertisse testatur Rich. Simon Tom. 2. Bibl. selectæ pag. 173. Novissime has Liturgias Latine vulgavit ex versione sua V. C. Eusebius Renaudotus, in Volumine posteriore Collectionis Liturgiarum Orientalium Paris. 1716. 4. ubi inter alius Theodori Mopsvesteni quoque Liturgia legitur.

Pelagii perinde ut Nestorii præcursorem fuisse Diodorum Christianus Lupus in diss. ad Synodum Ephesinam cap. I. non dubitat, sed liber adversus dogma de peccato originis lectus à Photio Cod. 177. quo potissimum argumento Lupus utitur, non Diodori Tarsensis est sed Theodori Mopsvesteni, ut notavit Rigberius sive Gerberonius in notis ad Marium Mercatorem pag. 102.

In extremo judicio solum justos è vivis immutandos statuit, vide Elmenhorstii notas ad Gennadium de Eccles. dogmatibus cap. 8.

ESAIAS quem male Archi Episcopum facit Corderius Catena ad Lucam pag. 473. inter Monachos celebratur à Palladio in Lausiaca cap. 15. sq. Ejus *capitula XIX. Ascetica* Græce & Latine vulgavit Petrus Possinus in thesauro Ascetico Paris. 1684. 4. *Præcepta LXVIII. pro tironibus*, Latine, Lucas Holstenius in Codice regularum Rom. 1661. 4. *Sermones XXIX.* ex Codice quem Antonius Gibertus pervetustis characteribus scriptum ipsi commodavit, interpretatus est Petrus Franciscus Zinus Veronensis, inscriptosque Petro Contareno, Paphi Episcopo Latine vulgavit Venet. 1574. 8. una cum scriptis de eodem argumento SS. Ephraimi, Nili & Marci Eremitæ. Inde recusi in Bibliothecis Patrum Latine, nam Græce necdum viderunt lucem quod sciam.

EVAGRIUS ab Iboris * Ponticus Hyperiborita quem ſacras literas docuit Diaconumque ** CPoli A. 381. Greg. Nazianzenus ordinavit,(non confundendus cum Evagrio presbytero circa idem tempus Antiocheno,à quo vitam B. Antonii quam Athanaſius ſcripſit Latine verſam teſtatur Hieronymus cap. 125. de Scriptor. Eccleſ & ſub cujus nomine ſæpius illa verſio lucem vidit ut dixit lib. V. caP. 1. pag. 303. confer Roſweidum ad vitas Patrum Tom. 1. pag. 20. & Tillemontium Tom. 12. memoriar. p. 14.) poſtea luſtratis Hieroſolymis cum eodem Nazianzeni adiit Ægyptum & Macarii utriusque fuit diſcipulus, nec minore ſanctitatis (niſi quod Origenis favore † male audiit) & doctrinæ gloria in Scetenſis Nitriæ Monaſterio per pluros annos vixit, plura etiam Aſcetica ſcripſit, ut veteribus memorantur:

1. Μοναχὸς ἢ περὶ πρακτικῆς. *Monachus ſive de vita practica.* Socrat. IV. 23. Svid. in Μακάριος. Palladius cap. 86. Nicephorus XI. 42. qui c. 43. plura ex illo libro adducit. Hic eſt *liber centum ſententiarum* pro Anachoretis per capitula digeſtus, quem *olim* (a Rufino ut opinor) *translatum quia vitiatum & per tempus confuſum vidit, partim interpretando partim emendando, auctoris ſe veritati reſtituiſſe* ait Gennadius cap. 11. de S. E. Hunc Evagrii libellum una cum Epiſtola ejusdem ad *Anatolium* Græce & Latine vulgavit Cotelerius Paris. 1686. 4. Tom. 3. monument. Græc. pag. 68-102. ſubjunctis aliis capitibus XI. quæ inſcribuntur: τῶν κατὰ μοναχῶν τὰ αἴτια καὶ ἡ καθ' ἡσυχίαν τούτων παράθεσις. Rerum Monachalium rationes, earumque juxta quietem appoſitio p. 103-115.

2. Γνωστικὸς ἢ περὶ τῶν καταξιωθέντων γνώσεως *Gnoſticus, ſive de iis qui ſcientiam conſequi meruerunt.* Socrat. IV. 23. & Svid. Niceph. Hic eſt *liber quinquaginta ſententiarum* pro eruditis ac ſtudioſis, quem idem Gennadius primum ſe Latinum feciſſe teſtatur. Citat S. Maximus in cap. 7. Dionyſii Areopag. de cœleſti Hierarchia & ex illo videntur eſſe Cotelerio quæ velut è practico Evagrii affert

* Vide Coteleriūm Tom. 3. monument. pag. 543.

** Ita Socratis IV. 23. At Sozomenus VI. 30. & Nicephorus XI. 42. ſcribit eum Gregorii illius fuiſſe Archidiaconum: Lectorem vero Cæſareæ à S. Baſilio & Diaconum à Greg. Nyſſeno ordinatum tradit Palladius Lauſiaca Hiſt. cap. 86.

† Condemnatus cum Origene in qvinta Synod. A. 553. & in Lateranenſi A. 649.

affert Socrates III. 7. Hist. Hunc Evagrii libellum videtur inter S. Nili opera Græce & Latine Svaresius vulgasse sub capitum gnosticorum titulo.

3. Ἀντιῤῥητικὸν *Antirrheticus* contra tentatores dæmones, in octo partes divisus secundum numerum *octo vitiosarum cogitationum*. Socrat. Niceph. & Svidas. Palladius cap. 86. Lausiac. ubi male *tres libri* pro *octo*, ut rectius Gennadius, qui jussum se ait eundem eadem simplicitate qua in Græco invenerit Latine transtulisse. Hujus scripti compendium Latine in Bibliothecis Patrum prodiit atqve inter Jo. Damasceni opera: & Græce ac Latine vulgatum est ab Emerico Bigotio ad calcem Palladii de vita S. Chrysostomi Paris. 1680. 4. p. 319-355.

4. Προγνωστικὰ προβλήματα *Prognostica Problemata DC.* Socrat. & Svid. S. Maximus ad Dionys. Tom. 1. p 94. & 396.

5. Στιχηρὰ *sententiarum Libri II.* alter ad Monachos συνοδίτας † atque in Cœnobiis degentes, alter ad Virginem. Socrat. Svid. Niceph. locis laudatis. Hieron. ad Ctesiphontem adversus Pelag. de Evagrio: *scribit ad virgines, scribit ad Monachos.* Gennadius: *composuit & cœnobitis & synoditis doctrinam aptam vitæ communis, & ad virgines DEo sacratas libellum competentem religioni & sexui.* Palladii Codices non memorant στιχηρὰ sed ἱερὰ, pro quo in Heraclidis paradiso ἱερέα, utrumque vitiose, ut est verisimile. Στιχηρὰ ista exstant ex Gennadii versione Latine in Holstenii appendice Regularum Rom. 1661. 4. pag 34. atque in Bibl. Patrum edit. Lugd. 1677. Tom. 27. Pag 469-471.

6. *Edidit & paucas sententiolas valde obscuras, & ut ipse in his ait, solis Monachorum cordibus cognoscibiles, quas similiter ego Latinis edidi.* Gennad.

7. Hieronymus ad Ctesiphontem contra Pelagium, de Evagrio: *scribit ad eam, cujus nomen nigredinis testatur perfidiæ tenebras; edidit librum & sententias περὶ ἀπαθείας quam nos impassibilitatem vel imperturbationem possumus dicere - - Hujus libros per Orientem Græcos, & interpretante discipulo ejus Rufino Latinos plerique in Occidente lectitant.*

Zz 3 Svi-

† Synoditæ Monachi qui non solitarii sed cum aliis eadem domo vel cœnobio simul degebant. Vide Clariss. Muratorii anecdota Græca pag. 48.

Svidas in Εὐάγριος ait eum scripsisse ὑπόμνημα εἰς τὰς παροιμίας Σολομῶντος. Quod viri docti * nihil esse volunt aliud quam στιχηρὰ illa supra memorata & imitatione Proverbiorum Salomonis ab Evagrio scripta, quæ & ipsa libris στιχηροῖς sive per commata ac στίχους scriptis annumerant. Cæterum in Catenis ad Proverbia, tam Peltaniana quæ lucem vidit, quam MStis quæ in Bibl. Coisliniana alique Bibliothecis asservantur, Evagrius subinde allegatur. Hujus, non Evagrii ut Corderius putavit Scholastici videntur esse Combefisio quæ in Catena ad X. Lucæ leguntur *de eo qui incidit in latrones*, & in Lucæ XIX. *de minarum distributione.* Citatur & Evagrius noster in Catenis passim tam editis quam MSS.

Scholion Evagrii *de* ΠΙΠΙ sive *tetragrammate DEi nomine* edidit Græce & Latine Cotelerius Tom. 3. monument. pag. 116. 117.

Sermonem dogmaticum de S. Trinitate, ad eos qui Monasticam vitam degunt in patria, dum esset CPoli cum S. Gregorio Naz. compositum edidit Græce & Latine Josephum Maria Svaresius inter S. Nili opuscula Rom. 1673. fol. p. 358. testatus Nili & Evagrii scripta sic permisceri in Codd. MSS. ut vix ac ne vix quidem discerni queant. Idem confirmans Cotelerius ad Tom. 3. monument Ecclesiæ Græcæ pag. 544. *Evagrium Monachum constat quidem multa scripsisse, eorumque quædam tum fragmenta & citationes habemus in Codice Regularum, in Patrum Vitis & Apophthegmatibus, in Catenis, in libris excerptorum, in thesauro ascetico & in scholiis ad Climacum, nec non apud Palladium, Socratem, Climacum, Dorotheum, Maximum & Nicephorum, itemque in Damasceno Billii & Palladio Bigotiano: sed difficultatem parit non mediocrem, quod fuse probatum est à doctis, & sæpe apparet, etiam in marginibus nostris, nempe eadem cum in libris impressis, tum in exemplaribus manu exaratis modo Evagrio, modo Nilo assignari.*

EUSEBIUS. Emesenus Episcopus A. C. 360. defunctus, de quo dictis à me lib. V. cap. 4. pag. 107. seq. adde quod ab eo diversus est Eusebius Emesenus cognomento Pittacas, jussu Galli Imp. interfectus A. 354. quem concitatum oratorem vocat Ammianus Marcellinus XIV, 7.

EUSTOCHIUS EUDOXIUS; STAGIRUS, PRONOUS, PHOTIUS Sophistæ clari amicitia & Epistolis Gregorii Nazianzeni, qui Eustochii invidiam & ambitionem Sophisticam graviter perstringit Epist. 61. (55.) Ad hunc Eustochium Cappa-

* Vide Casimirum Oudinum supplemento de S. E. pag. 49.

padocem Epistolæ Juliani Imp. 20. & duæ vel tres Libanii. Teste Svida scripsit τὰ κατὰ τὸν Κώνσαντα τὸν βασιλέα (ita legendum) καὶ ἀρχαιολογίαν Καππαδοκίας καὶ λοιπῶν ἐθνῶν, *Cappadociæ & reliquarum gentium Antiquitates & res gestas ab Imperatore Constante.* Vide Cangii notas ad Zonaram pag. 31. ex Eudociæ ioniis MSS. Hunc Eustochium citari à Stephano Byz. in παντικάπαιον assentior Clariss. Kustero.

EUTHALIUS Episcopus Sulcensis * à Turriano æqualis existimatus magni Athanasii, à Clariss. Caveo refertur ad A. C. 396. quod ipse prologo ad Epistolas Pauli Apostoli innuat se scripsisse *Arcadio quartum & Honorio tertium COSS.* Sed illa verba non Euthalii sunt, verum auctoris antiquioris è quo memoriam Martyrii S. Pauli Apostoli ibi repetit, & qui illius Epistolas ante Euthalium diviserat in capitula. Itaque mox deinde subjungit: καὶ ἀπὸ τῆς ὑπατείας τετάρτης μὲν Ἀρκαδίου, τρίτης δὲ Ὀνορίου μέχρι τῆς παρούσης ταύτης ὑπατείας πρώτης Λέοντος Αὐγούστου, ἰνδικτιῶνος δωδεκάτης Ἐπιφὶ ε, Διοκλητιανοῦ ροδ, ἔτη ξγ'. *à Consulatu quarto Arcadii, tertioque Honorii usque ad præsentem hunc Consulatum primum Leonis Augusti, Indictione XII. Epiphi mensis die V. Diocletiani vero annum CLXXIV. sunt anni LXIII.* Unde conficitur Euthalium hæc scripsisse A. C. 458. nam apud Clariss. Zaccagnium in notis p. 536. calami errore male excusum *quingentesimo* pro *quadringentesimo quinquagesimo octavo.* Hic *Pauli* quidem *Epistolas* ** cum Diaconi adhuc munere fungeretur νέος χρόνων καὶ μαθημάτων: *Actus* vero *Apostolorum* & *Catholicas Epistolas* Episcopalem dignitatem jam adeptus, Lectionibus capitulis ac versiculis distinxit (secutus pium quendam Patrem qui Pauli Epistolas in capita ut jam dixi circa A. C. 396. digesserat) argumentis præterea, (nisi & illa ab alio antiquiore sunt) capitulorum inde-

* Σούλκης Ἐπίσκοπος appellatur in Codice Vaticano & illo quem laudat Turrianus præf. ad Constitutiones Apostol. Sed incertum ubi illa urbs fuerit. Vide Zaccagini præf. p. LXIV.

** Ἀποστολικῆς βίβλου versibus distinctæ meminit Hesychius Hierosol. præf. ad στιχηρὸν duodecim Prophetarum, ubi ad Euthalium respicere videtur Rich. Simonio qui illum sed sine nomine auctoris MS. evolvit in Bibl. Regis Christianissimi, Epist. Criticis Gallice editis Basil. 1699. 12. p. 78. seq. & Clariss. Zaccagnio quem vide præf. ad vetera monumenta pag. LXVII. & in Opere ipso pag. 402. Idem observat Euthalii divisiones librorum sacrorum frequenti in usu apud Græcos Christianos fuisse, idque plurimis Codicibus MSS. confirmari quibus fere omnibus habentur capitula ab Euthalio excogitata,

indicibus, atque catalogis auctoritatum Scripturæ, quæ in ipsis laudantur, illustravit. Misit illa deinde ex Codicibus Bibliothecæ Cæsareensis accurate recensita ad *Athanasium* Alexandrinum, non primum illum & magnum, sed alterum juniorem qui A. C. 490. Alexandrinæ Ecclesiæ Episcopatum obtinuit & Petro Moggo successit. Horum omnium partem primus edidit Franciscus Cardinalis Ximenius in celeberrima Complutensium Bibliorum editione A. 1514. Etiam Erasmus jam in prima editione Novi Test. A. 1516. quæ mihi ad manus est, atque deinde in cæteris, argumenta Epistolarum Pauli & septem Catholicarum edidit. Hinc cum commentariis Oecumenii Græce vulgatis curante Giberto Episcopo Veronæ 1532. fol. plura etiam Euthalii excusa sunt, & in luculenta editione Novi Test Græca quam dedit H. Stephanus Paris. 1550. fol. Prologum in Pauli Epistolas integrum primus publicavit è Berneggeri Codice Græce in sua Novi Test. editione Jo. Henricus Bœclerus, Argentorat. 1645. 1660. 12. unde sæpius recusus est in variis Novi fœderis editionibus ut Curcelleana altera, etiam nuper in præclara Milliana, & in Criticis Sacris Anglis Francofurti & in Belgio recusis Tomo VII. Berneggeri Codex à Bœclero Reginæ Christinæ oblatus, & ab Alexandro VIII. Pontifice Vaticanæ Bibl. illatus est. Denique universas Euthalii quas supra memoravi lucubrationes ex Codd. Vaticanis accurate descripsit & cum latina versione sua notisque ac prolegomenis eruditis vulgavit doctissimus ac præstantissimus Vir Laurentius Zaccagnius in Collectaneis monumentorum Veterum Ecclesiæ Græcæ. Rom. 1698. 4. Inter legendum duo mihi digna visa sunt animadversione. pag. 407. verbis: *καὶ ἂν πάλιν σοφῶν γε ὁ πανάριστος βιωφελῶς τῇ μελέτῃ τὸ πᾶν ἀνέθηκεν,* non respicitur David Rex, sed Cleobulus Lindius, cujus notum apophthegma, *μελέτη τὸ πᾶν.* Pap 523. de Epistola ad Romanos: *διὸ πρώτη τέτακται οἷα δὴ πρὸς ἀρχὴν ἔχοντας εἰς θεοσέβειαν γραφεῖσα. Propterea primum locum habet, utpote quæ ad eos qui prima principia pietatis tenebant, scripta fuerit.* Ita reddendus hic locus, non *qui pietatis principatum tenebant.* Nam ut pag. 528. docet Euthalius, putat Epistolas Pauli collocatas *κατὰ προσαύξησιν* profectuum eorum ad quos ille scripsit, ut à minus perfectis incipiens ad perfectiores progrediatur.

Dubitari potest, inquit idem vir dignissimus laude in præf. pag. LXX. an Euthalius præter horum novi Fœderis librorum distinctiones, commentarium aliquod in Apostolorum Acta conscripserit.

Fran-

Franciſcus enim Turrianus in præfatione ad Conſtitutiones Apoſtolicas pag. 17. Euthalium commentar. in Acta Apoſtolorum ſcripſiſſe, ejusq; eruditiſſimum in ea ipſa Acta prologum extare tradit, in quo ſic ſe Acta expoſiturum pollicetur, ut multis in locis τῶν ἀποστολικῶν διατάξεων, hoc eſt, Apoſtolicarum conſtitutionum mentionem faciat, quas, inquit, ἥ τε πρὸς τοὺς ἐναντίους, ἥ τε πρὸς τοὺς οἰκείους πεποίηνται, *quas ſive contra adverſarios, ſive etiam ad fidelium uſum fecerunt.* Holſtenius quoq; Vir Doctiſſimus in Obſervationibus ad Stephanum de Urbibus, verbo Ἀττάλεια, Euthalii Diaconi in Acta Apoſtolorum commentaria laudare videtur. Attaliam enim Urbem notat ab Euthalio Diacono, aliisque juxta D. Lucam in Actis c. XIV. Ver. XXIV. Pamphyliæ aſſignari. Præterea Lambecius lib. III. Bibliothecæ Cæſareæ teſtatur, in ejusdem Bibliothecæ codice Theologico XLVI. extare Catenam Patrum in Pauli Epiſtolam ad Romanos, in qua cum aliis Patrum expoſitionibus, Euthalii fragmenta quædam fol. 4. & 5. continentur. Guilielmus denique Cave in Eccleſiaſticorum Scriptorum Hiſtoriâ literariâ, ubi de Euthalio agit, ipſum in Apoſtolorum Acta, & in Lucæ Evangelium Commentaria, qui alicubi latent, ſcripſiſſe tradit. Et ſane quæ ex Euthalii in Acta Apoſtolorum commentariis laudant Turrianus, atque Holſtenius, in prologis, & capitulis, nunc primum à nobis editis, non reperiuntur: codices tamen, quibus ipſi uſi fuiſſe videntur, adhuc invenire non potui, licet eos in Urbanis Bibliothecis diu multumque quæſierim. Quod autem Euthalii fragmentum in Catena Patrum in Pauli Epiſtolam ad Romanos extare, ait Lambecius, fieri poteſt, ut ex prologo in epiſtolas Pauli deſumptum fuerit. Sed in vetuſtiſſimi Vaticanæ Bibliothecæ codicibus, qui variorum continent commentaria in Pauli epiſtolas, nullum Euthalii operum fragmentum apparet, multumq; vereor ne iſta commentaria in Lucæ Evangelium perperam à quibusdam Euthalio tribuantur. *Hactenus Zaccagnius, V. C.*

Alius ut videtur Euthalius qui primarius Alexandrinus Diaconus interfuit Concilio Chalcedonenſi A. C. 451. Alius Euthalius Monachus Rhodius S. Baſilii, quem circa A. 1300. Concordantias Græcas in S. Scripturam compoſuiſſe, ſed nunquam editas, narrat Sixtus Senenſis

FLAVIANUS Episcopus Antiochenus ab A. C. 381. ad 403. ex cujus Homilia in Joannem Baptistam & in illud, *Spiritus Domini super me*, fragmenta exhibet Theodoritus dialogo 1. & 2. Epistolam ad Osroënos Episcopos & alteram ad Episcopum quendam Armenium laudat Photius Cod. 52. Orationem pro Antiochenis qua Theodosii adversus seditiosos illos iram sedavit, Chrysostomus Orat. 20. ad pop. Antiochen. Confer Petri Francii Orationem XXXIV. & Tillemontium T. V. Hist. Imperator. p. 592. seq.

Alius Flavianus Episcopus CPol. ab A. C. 446. ad 449. ad quem extant Leonis M. Epistolæ. Hujus Flaviani Epistolam ad eundem Leonem Græce & Latine vulgavit Cotelerius Tom. I. monument. pag. 50 & Baluzius in nova Concilior. collectione pag. 1373. Incipit: εὐσεβείας καὶ τοῦ ὀρθοτομεῖσθαι. Alia legitur ante Acta Concilii Chalcedonensis, & incipit: οὐδὲν ἴσγυσιν ἄρα τὴν τοῦ Διαβόλου πονηρίαν. Ibidem exstat fides quam Imp. Theodosio Flavianus obtulit. Confer Paschasii Quesnelli notas ad Leonem M. speciatim dissertationem VIII. quæ est de caussa hujus Flaviani.

GELASIUS Cæsareæ Palæstinæ post Euzoium Episcopus (supra pag. 340.) circa A. 367. à Cyrillo Hierosol. avunculo constitutus, concilio CPol. interfuit A. 381. anno 394. defunctus. Ejus *expositio* * *Symboli* laudatur à Leontio lib. I. contra Nestorium & Eutychen: *Homilia in Epiphania*, à Theodorito dialogo 2. *Prædicatio στοιχείωσις secundum Ecclesiam*, ex cujus libro 2. fragmentum in c. 15. collectionis testimoniorum quam sub Damasceni nomine in Codice Claromontano evolvit Labbeus. *Et liber contra Anomœos* à Photio Cod. 102. Nam λόγοι γ΄ ἱστορίας ἐκκλησιαστικῆς. *libri III. Historiæ Ecclesiasticæ* & τὰ μετὰ τὴν ἐκκλησιαστικὴν ἱστορίαν Εὐσεβίου τοῦ Παμφίλου *sive continuatio Historiæ Ecclesiasticæ Eusebii*, quæ memorat Cod. 89. nihil aliud sunt quam libri Historiæ Concilii Nicæni qui exstant & de quibus mox dicam in Gelasio Cyziceno. In illis pag. 6. alterius Gelasii fit mentio: ὅγε μὴν Ῥουφῖνος ἤγουν Γελάσιος ταῦτα λέγει ὧδε. Quod autem dicto loco Photius ait alibi se legisse, quod Gelasius Cæsareensis Histo-

* Hanc intellige Gelasii expositionem μαθήματος, ex qua fragmenta quædam afferri in Collectione Græca MS. testimoniorum sub nomine Jo. Damasceni in Cod. Claromontano cap. 4. notavit Caveus ex Labbei conspectu Operum Damasceni p. 49. Μάθημα pro Symbolo, obvium apud veteres Christianos scriptores. Vide thesaurum Suiceri.

IERONYMI *
Christiano cuili-
t utilis.
rello interprete.
ROGATIO.

CHristianus es?
sio. Quia credo in
im DEi.

β.) Indocte & in-
spondisti: non enim
r nomineris Chri-
oc ipsum, quam ob
s es. Si enim inter-
iare appellaris Chri-
te respondisses, quia
ristum: sed quæro
iam factus es Chri-
arva quidem ac te-
hæc Interrogatio:
sunt, qui interro-
ondeant. Etenim
s dixerit, quia DEus
istianus essem, non
erit: Et, si dixerit,
ui esse Christianus,
oquetur: sed rectius
quia DEUS vo-
n voluntati DEi ac-

volens & sponte fa-
ianus, an invitus?
RE-

ymi, Græci commentarius
roi MS. b) καὶ γὰρ MS.

sino presbytero Romano. τῶν καὶ τῇ ἁγίᾳ ἐκείνῃ κοινωνησάντων συνόδῳ, *qui etiam sanctæ illi Synodo interfuerunt, aliisque plurimis. Neque vero totius harmoniæ consequentiam inveni in sacro illo Codice, in quem, ut supra dixi, prius incideram. Solus admirandus Eusebius* ἀτρεπτὶ τῇ λεωφόρῳ τῆς ἀληθείας *constanter publicam veritatis viam ab adventu Domini usque ad magni Constantini tempora ingressus est. Sed neque omnia invenire potui, attamen quæ nota mihi & veritati consentanea in libro quem antea legeram reperi, collecta ex utrisque necessarium existimavi in hunc librum descripta conferre ad communem utilitatem, confirmationemque eorum qui in hac inciderint*. Tertius liber † non integer videtur ad nos pervenisse, nam & brevior est cæteris, unaque & altera Constantini Epistola absolvitur, & nihil habet de baptismo Constantini M. quod tamen in eo legisse se Photius profitetur Cod. 89. ubi hoc opus quemadmodum & Cod. 88. refert ad Gelasium Cæsareensem, duos vel tres Gelasios Cæsareenses Episcopos reperisse se testatus: cum id Codice XV. ejusdem Bibliothecæ laudetur sub simplici nomine Gelasii: πρακτικὸν τῆς πρώτης συνόδου ἐν τρισὶ τόμοις. Πελασίου δὲ ἔφερε τὸ βιβλίον ἐπιγραφήν. Neque Cæsareæ neque Cyzici sed in Bithynia * scripsisse se post A. C. 475. testatur auctor ipse in præf. his verbis μετὰ δὲ καιρούς τινας φθάσαι ἐνταῦθα, τῇ τῶν Βιθυνῶν ἐπαρχίᾳ λέγω, κατ' εὐδοκίαν Θεοῦ, *non multo tempore post, cum huc, in provinciam dico Bithynorum, volente DEo pervenissem, & commotia atque inquisitio plurima fieret sub impii Basilisci tyrannide adversus Catholicam & Apostolicam DEi Ecclesiam, & fidem Apostolicam in ea constitutam, succendente potissimum atque commovente Imperatoris aulam eorum factione qui heretico Eutychi consentiebant, qui nobis subdole proponebant, ut fidem Patrum, Nicænam inquam, retineremus. Sed convincebantur à nobis illius fidei hostes &c.* Prodiit primum hoc opus cum Rob. Balforei Scoti versione Paris. 1599. 8. adjunctum habens librum Theodori in Rhaitensi monasterio presbyteri, quem utraque lingua ante Balforeum vulgaverat Beza. Hinc cum Actis Synodi Ephesinæ & Synopsi Synodorum Oecumenicarum apud Commelin. 1604. fol. Postea in editione Conciliorum generalium Romana quam curavit Sirmondus, 1608. fol. & in Conciliis Binii Colon. 1618. Labbei Paris. 1672. & Harduini 1716. fol. Hos Gelasii libros & alia quædam ad Nicænam Synodum & Arii causam pertinentia cum versione Francisci

† Vossius II, 21. de Hist. Græcis pag. 264: *Videtur tertius liber omissus, quia non omnibus probarentur quæ scripsisset de baptizato Constantino paullo ante mortem, idque ab Episcopo Orthodoxo.* Confer B. D. Ittigii Historiam Concilii Nicæni pag. 41.

* Nota tamen, quod fuit quoque Cæsarea quædam Bithyniæ.

γὰρ ἄνθρωπος ἀβάπτιστος ἐπὶ τῆς γῆς, τῆς τοιαύτης χάριτος ἢ ἐνεργείας εὐπορεῖ, ἢ αἰσθάνεται πώποτε, κἂν πάσας τὰς ἐντολὰς καὶ
"δικαιοσύνας ἐπιτελῇ τοῦ Θεοῦ· εἰ
"μὴ οἱ δι' ὕδατος καὶ πνεύματος
"ἐν γαστρὶ λαβόντες, καὶ ταύτην
"φυλάττοντες καθαρὰν καὶ ἀμίαντον.
"ὥσπερ γὰρ ἡ γυνὴ ἔχουσα ἐν γα-
"στρὶ αἰσθάνεται τῶν σκιρτημάτων
"τοῦ βρέφους ἔνδον αὐτῆς· οὕτω καὶ
"αὐτοὶ ἐκ τῆς ἐγγινομένης χα-
"ρᾶς καὶ εὐφροσύνης καὶ ἀγαλ-
"λιάσεως ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτῶν, γι-
"νώσκουσιν ὅτι τὸ πνεῦμα τοῦ Θεοῦ
"οἰκεῖ ἐν αὐτοῖς, ὅπερ ἐκομίσαντο
"ἐν τῷ βαπτίσματι· περὶ ταύτης
"γὰρ τῆς χάριτος τοῦ ἁγίου βαπτίσ-
"ματος k) εἶπεν ὁ Χριστὸς, ὅτι
"ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν ἐντὸς ὑμῶν
"ἐστὶ, καὶ αὖθις, πῦρ ἦλθον βαλεῖν ἐπὶ
"τὴν γῆν, καὶ ἤθελον l) εἰ ἤδη ἀνήφθη.

(ΕΡΩΤ.) Καὶ πᾶς ἄνθρωπος ἰδιώτης καὶ σοφὸς, διὰ ταύτης μόνης τῆς ἀποδείξεως γινώσκει ὅτι βεβάπτισται, καὶ οὐ δι' ἄλλου οἱουδήποτε τρόπου.

(ΑΠΟΚΡ.) ἡ ἀληθὴς καὶ ἀπλανὴς ἀπόδειξις τοῦ Χριστιανοῦ αὕτη ἐστί· καὶ ἄκουσον Παύλου πρός τινας ἐγκαλοῦντος, καὶ λέγοντος, m) ἢ
"οὐκ ἐπιγινώσκετε ὅτι Ἰησοῦς Χρι-
"στὸς οἰκεῖ ἐν ὑμῖν; εἰ μήτι ἄρα ἀ-
"δόκιμοί ἐστε. καθὼς γὰρ εἶπον ὅτι ὥσπερ ἡ ἐν γαστρὶ ἔχουσα οὐκ ἀπὸ

tia aut effectu abundat, aut plane perfruitur, licet omnia DEi mandata & justitiæ opera perficiat. Soli id assequuntur qui per aquam & spiritum regenerati sunt, & spiritus sancti gratiam in ventre acceperunt, eamque puram atque impollutam conservant. Ut enim mulier uterum gerens sentit motiones fœtus infra se: ita etiam illi ex gratia innata & lætitia & exultatione quæ in cordibus ipsorum est, cognoscunt quod Spiritus DEi habitat in se ipsis, quem quidem acceperunt in baptismate. Etenim de hac gratia sancti baptismatis dixit CHristus, *Regnum cælorum intra vos est.* & rursus: *Ignem veni mittere in terram, & quid volo, nisi ut jam ardeat?*

(*INTERR.*) An omnis homo privatus, doctus & sapiens * per hanc solam demonstrationem, & non per aliam ullum modum, novit se baptisatum esse?

RESP. Vera & ab omni errore libera demonstratio Christiani hæc est. Et audi Paulum apud quosdam conquerentem, & ajentem: *An non agnoscitis quod J. CHRISTUS habitat in vobis? Nisi forte reprobi estis.* Ut enim dixi, quæ mulier uterum gerit, non verbis, sed

 rebus

k) MS. πνεύματος. l) al. τί θέλω. Luc. XVII. 21. XII. 49. * indoctus & doctus.
m) 2. Cor. XIII, 5.

tit, sed nonnulla ejus quoque jam olim è Latino Græce versa sunt à Sophronio, atque *Catalogus Scriptorum Ecclesiasticorum* Hieronymianus Græce sive ab illo Sophronio sive ab alio translatus etiamnum exstat, ut dixi supra cap. 21. p. 195. seq. Nunc addo quod *vitam S. Hilarionis* quæ inter vitas Simeonis Metaphrastæ 24. Octobris legitur, illam ipsam esse, quam Sophronium eleganti sermone Græco vertisse Hieronymus in Catalogo c. 134. Catalogi auctor est, sibi persuasit Heribertus Rosweidus notis ad vitam Hilarionis ab Hieronymo scriptam, in vitis Patrum p. 65. *Extat inter vitas Metaphrastæ nomine editas à Lipomanno* (Tom. 6. p. 360.) *Hilarionis vita è Græco per Gentianum Hervetum translata. Sed ea Sophronii nomen non præfert. Accepi eam Græce Parisiis beneficio Sirmondi nostri, ubi nullius vel auctor vel interpres assignatur. Existimo tamen eam esse quam Sophronius ex Hieronymi textu vertit. Eodem enim ordine procedit, etsi in quibusdam subinde variet, & quædam etiam addat.* Exstat & Græce MS. in Bibl. Cæsarea aliquoties teste Lambecio T. VIII. p. 252. 259. 262. & incipit: ἐν παλαιστίνῃ πόλις ἐστὶν οὐκ ἔλαττον ἢ πέντε καὶ τεσσαράκοντα σταδίους ἀπέχουσα Γάζης. Sed ut Sophronii versione usum auctorem hujus Græcæ vitæ nemo negaverit, sic interpolationes & additiones si cum Hieronymi Latina conferantur, tales sunt, ut interpolatorem potius qualis fuit Simeon Metaphrastes, quam interpretem deceant. Confer Tillemontium Tom. VII. memor. p. 572. Metaphrastæ etiam tribuitur ab Allatio de Simeonum scriptis p. 126. MStorum codicum haud dubie auctoritate.

Præterea non omittendum, quod post Origenis & Eusebii studia, Græcos Bibliorum V. T. Codices Hieronymus recensuisse & castigasse traditur, id non de ipsis Græcis Codicibus sed Latina versione intelligendum docuit Humfredus Hody lib. 3. de Bibliorum textibus originalibus p. 355. quo Viro nemo diligentius de Hieronymi opera in libros sacros prisci fœderis impensa tractavit. Similiter intelligendum quod capite ultimo Catalogi, ubi scripta sua recenset Hieronymus, *Novum Testamentum Græcæ se fidei reddidisse* scribit, hoc est, accurata Latina versione donasse.

De Hieronymo ipso, qui A. 331. Stridone natus, & nonagenario propior, presbyter Bethlehemiticus A. C. 420. obiit nihil dicere quam pauca præstat, post accuratam præcipue Tillemontii industriam T. XII. memor. Hujus commentariis usus etiam Jo. Marcianæus, cui Hierony-

mi

sanctum Baptisma.
leantur tibi absur-
gravia quæ dicun-
Prophetæ qui cum
ormiebant , & in
& hominum & ne-
stituti erant , istam
i gratiam habebant.
antum , sed etiam
e vaticinabantur :
efugit neque abo-
tus sanctus societa-
li Conjugii. Unde
tri qui communem
t , effectus ejusmo-
ncti gratiæ sentiunt,
qui sacro Altari ad-
accedunt ad CHRI-
percipienda : nam
ligio implentur la-
udio & lætitia. Un-
am habet Christia-
on simplicem panem
um , sed vere Cor-
nem filii DEI, Spi-
nctificatum, perci-
enim sentimus un-
tale , aut ejusmodi
erationem , aut sen-
s compunctionem,
licem panem & vi-
a nostra comedimus.
t licet purior sit hic
ie , & vetustius ac
, vino quod propo-
situm

) MSS. μεταλαμβάνω
tristia.

& Jupiter pluvius ibi nusquam. Tunc quidem ipse ridebo & subsannabo fortunam. Tu vero me nunc abjectum, tum beatum putabis. Verum tamen dum tibi Nilus in deliciis vivere permittit, scribe tantummodo, & nos minutos & velut quosdam humo prorepentes appelles. Sic enim & te scribente fruemur, & tuam superbiam futuri exspectatione mollius feram.

Ζεὺς ὑέτιος ἐδαμοῦ. Τότε γελάσω μὲν ἐγὼ καὶ κωμῳδήσω τὴν τύχην, Σὺ δὲ νομίσεις εὐδαίμονα τὸν νῦν ἀπερριμμένον ἐμέ. Πλὴν ἕως ἂν σοι δίδωσιν ὁ Νεῖλος τρυφᾶν, γράφε μόνον καὶ λάλει σμικροὺς ἡμᾶς καὶ χαμαί τινας ἐρχομένους. οὕτω γὰρ καὶ σοῦ γράφοντος ἀπολαύσομεν, καὶ σὴν ἀλαζονείαν τῇ τοῦ μέλλοντος ἐλπίδι παραμυθήσομαι.

Possit aliquis suspicari, cum alterutro ex his duobus, & maxime cum hoc posteriore commune aliquid habere Hieronymum sub cujus nomine *Vita Patrum & Monachorum Ægypti* habentur MSS. post Historiam Palladii Lausiacam in Codice Colbertino 1213. hoc titulo: Ἑτέρα ἱστορία εἰς τοὺς βίους τῶν ἁγίων τῆς Αἰγύπτου συγγραφεῖσα παρὰ Ἱερωνύμου μοναχοῦ καὶ πρεσβυτέρου τοῦ ἐκ Δαλματίας. Notat quidem præstantissimus Cangius eam à Palladio in Lausiaca verbotenus exscribi, auctoremque vixisse sub Theodosio Magno, ut ipsemet testetur in Joanne Abbate. Sed mihi quidem videtur scriptor ille Græcus, quisquis fuit, antiquis omnibus ignotus exscripsisse Palladium potius, eoque esse junior, atque ideo etiam Palladio in Codice non præmissus sed subjunctus. Tribui autem Hieronymo eum existimo, non quod Græci illius scriptoris nomen hoc sit, sed quod vitæ quædam in hac collectione extent Græce versæ ex illis quas S. Hieronymus, Latinæ Ecclesiæ lumen, Romano sermone * scripsit. Illum enim esse qui per Hieronymum Monachum & Presbyterum τὸν ἐκ Δαλματίας intelligitur, ne dubitandum quidem esse opinor. Atque is ipse est qui Theodosii Imp. ætate scribere se prodit in vita Joannis Abbatis. Sed nunc alterum Hieronymum Græcum loquentem audiamus.

TOT

* Ut Hilarionis, Malchi, Pauli Eremitæ &c.

ΤΟΥ ΜΑΚΑΡΙΟΥ ΙΕΡΩΝΥΜΟΥ

Φιλοπονία παντὶ χριστιανῷ ὠφελοῦσα.

ΕΡΩΤΗΜΑ.

ΔΙΑ' τί ὑπάρχεις Χριστιανός.

ΑΠΟΚΡΙΣΙΣ. Ὅτι πιστεύω τὸν χριστὸν υἱὸν τοῦ Θεοῦ.

(ΑΝΤΑΠΟΔΟΣΙΣ) ἀμαθῶς ἀλόγως ἀπεκρίθης. οὐ γὰρ ἐρω- διὰ τί ὀνομάζῃ χριστιανός· ἀλλ' ὁ τὸ χρῆμα, διὰ τί γέγονας. εἰ ἐρώτησα διὰ τί ὀνομάζῃ Χριστια- καλῶς ἀπεκρίθης ὅτι πιστεύω χριστόν· ἀλλὰ τὴν αἰτίαν ζη- ἣν γέγονας χριστιανός. καὶ ... καὶ ψιλὴ φαίνεται ἡ ..., ὀλίγοι δὲ αὐτὴν a) προς- ἀποκρίνονται ἐρωτώμενοι. ... b) εἴπῃ ὁ ἐρωτώμενος ὅτι ἠθέλησεν ἵνα εἰμὶ Χριστια- ὀρθῶς ἀπεκρίθη. κἂν εἰ- ἐγὼ ἠθέλησα εἶναι χρι- ... καλῶς λέγει. ἀλλ' ὅτι ὁ ...ησε, κἀγὼ ἠθέλησα θε- θέλημα τοῦ θεοῦ.

...) θέλων γέγονας χριστι- ... θέλων;

BEATI HIERONYMI * Commentatio Christiano cuilibet utilis.

Fed. Morello interprete.

INTERROGATIO.

QVARE CHristianus es?

Responsio. Quia credo in CHristum filium DEi.

(*Correctio Resp.*) Indocte & inconsiderate respondisti: non enim interrogo cur nomineris Christianus, sed hoc ipsum, quam ob caussam factus es. Si enim interrogavissem, quare appellaris Christianus, pulchre respondisses, quia credo in CHristum: sed quæro caussam ob quam factus es Christianus. Et parva quidem ac tenuis videtur hæc Interrogatio: verum pauci sunt, qui interrogati apte respondeant. Etenim si interrogatus dixerit, quia DEus voluit, ut Christianus essem, non recte responderit: Et, si dixerit, quia ego volui esse Christianus, non pulchre loquetur: sed rectius ita dixerit, quia DEUS voluit, equidem voluntati DEi acquievi.

Interr. An volens & sponte factus es Christianus, an invitus?

 RE-

...lli edit. titulus ita concipitur: S. Patris Hieronymi, Græci commentatius ...cta Baptismi & notis Christiani. a) ita pro αὐτοὶ MS. b) καὶ γὰρ MS.

RESP. Si dixero, volens, mentiar, & si dixero, nolens, verum non dicam. Nam cum infans tunc essem, neque repugnavi neque consensi.

INTERROG. Age vero; Unde nosti quod omnino baptisatus es? velim a te discere: fortasse enim projectus es obiter a parentibus tuis, qui occulte gentiles erant, & neutiquam te baptisandum curaverant. Multa enim ejusmodi contigerunt, & accidunt hodie.

(*RESP.*) Novi veluti ex effectu (ut loquitur Esaias) *Propter metum tuum Domine in ventre concepimus, & peperimus Spiritum salutis.* In quo declarat nos Spiritum sanctum accepisse tum, cum illuminati sumus per baptisma. Ait enim DEUS rursus per Prophetam, de iis qui baptisantur: *Inhabitabo in illis, & inambulabo.* Itemque *Effundo de Spiritu meo super omnem carnem.* Quotquot igitur divinum Spiritum in ventre acceperunt, in sancto baptismate, intus in intimis præcordiis, ex agitationibus, motionibus & punctionibus, exultationibus & operationibus, atque, ut ita dicam, saltationibus, gratiæ Spiritus, certissime noverunt in imo cordis sui, quod baptisati sunt: Nullus enim homo non tinctus baptismo in terra, ejusmodi gra-

(ΑΠΟΚΡ.) κἂν εἴπω θέλων, ψεύδομαι. κἂν εἴπω μὴ θέλων, οὐκ ἀληθεύω. νήπιος γὰρ ἂν τότε οὔτ' ἀντεῖπον οὔτε κατεθέμην.

(ΕΡΩΤ.) Πόθεν (δὲ) γινώσκεις ὅτι πάντως ἐβαπτίσθης, παρακαλῶ μαθεῖν. ἴσως γὰρ καὶ παρ' ὁδὸν ἐβλήθης ὑπὸ τῶν ἰδίων γονέων κρυπτῶς ἑλλήνων ὄντων, καὶ μηδαμῶς c) αὐτὸν βαπτισάντων. πολλὰ γὰρ τοιαῦτα γέγονε, καὶ γίνεται μέχρι τῆς σήμερον. e)

(ΑΠΟΚΡ.) ὡς ἐκ τῆς ἐνεργείας. (καθὼς) φησὶν ὁ Ἡσαΐας. f) διὰ τὸν φόβον σου κύριε ἐν γαστρὶ ἐλάβομεν καὶ ὠδινήσαμεν καὶ ἐτέκομεν πνεῦμα σωτηρίας. δηλῶν ὅτι τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον ἐλαμβάνομεν οἱ φωτισθέντες διὰ τοῦ βαπτίσματος. φησὶ γὰρ πάλιν διὰ τοῦ προφήτου ὁ θεὸς "περὶ τῶν βαπτιζομένων g) ὅτι "ἐνοικήσω ἐν αὐτοῖς καὶ ἐμπεριπατήσω, καὶ τὸ, h) ἐκχεῶ ἀπὸ "τοῦ πνεύματός μου ἐπὶ πᾶσαν σάρκα. ὅσοι οὖν τὸ θεῖον πνεῦμα ἐν γαστρὶ ἔλαβον ἐν τῷ ἁγίῳ βαπτίσματι, ἔσωθεν ἔσω ἐν τῇ ἑαυτῶν καρδίᾳ ἐκ τῶν σκιρτημάτων καὶ νυγμάτων καὶ ἀγαλλιαμάτων καὶ ἐνεργημάτων, (καὶ) ἵν' οὕτως εἴπω πηδημάτων τῆς αὐτοῦ χάριτος πληροφοροῦνται ἐν τῇ αὐτῶν καρδίᾳ ὅτι βεβαπτισμένοι εἰσίν. οὐδεὶς γὰρ

c) Morell. σε αυτόν. e) Nota antiquitatem hujus scripti. f) Es. XXVI. 18.
g) Levit. XXVI. 12. & 2. Cor. VI. 16. h) Joel. II. 28. Actor. II. 16.

nodo sedet vel mo-
ıodo loquitur & vi·
tangit & quomodo
tipsius potentia?

ı. Omnino incom-
incontemplabilis, &
)Eus est & sapientia
o & Spiritus DEI.

IANUS. Et quo-
le, a me petis ut ti-
ıomodo generatio
i, & quomodo Fi-
ıbeat & quando &
ım genuerit, & quo-
ıs sit Trinitas? Di-
potes locum & lati-
ngitudinem DEI, &
icissim quando &
ınuerit DEus. Dic
is sit DEI Sermo &
m DEus eloquitur:
tam qua ratione an-
ex utero Filium ge-
Si vero & Sermo
eusque & altitudo &
k thronus & tempus
prehensibilia sunt,
tiam generationem
i verbis & explicari
Sed ut iterum inter-
ræ cervicis & incir-
le Judæ, quomodo
ı profertur? atque
mihi, rogabo vicis-
uid & labia corpora-
sia

rebus ipsis & fœtus motionibus cognoscit accurate, se concepisse: Ita & verus Christianus non ex auditu parentum qui baptisaverunt ipsum neque ullo alio modo præterquam ex corde suo certam cognitionem habere debet, quod acceperit sanctum baptisma, & dignus factus sit Spiritu sancto. Propterea dixit ad quosdam idem Paulus, *Spiritum ne extinguatis*: hoc est ne persequamini & *ne contristemini Spiritum sanctum, cujus sigillo signati estis ad diem liberationis.* Et rursus: *Non enim accepistis spiritum servitutis, sed libertatis.* Porro cum David hanc gratiam amisisset per adulterium, orabat Deum dicens: *Redde mihi lætitiam salutaris, & Spiritum rectum innova in visceribus meis.* Quia in intimis sensibus fidelis, habitat Spiritus sanctus. Ceterum prout quisque servat domum sui cordis puram, illuminatur, & percipit ignem divinum habitantem in se per lacrymas, per gaudium, per exultationem & consolationem & lætitiam: ac præcipue tempore festorum dierum & sacrarum synaxium, & illustrationum, * conversante & afflante Spiritu sancto, simul exultat gratia ipsius quæ habitat in animo hominis, unde perfecte instruitur & firmatur quod vere Christianus sit,

ῥημάτων, ἀλλ' ἀπὸ n) πραγμάτων καὶ τῶν τοῦ βρέφους σκιρτημάτων γινώσκει ἀκριβῶς ὅτι συνείληφεν. οὕτω καὶ ὁ ἀληθὴς χριστιανὸς οὐκ ἐξ ἀκοῆς γονέων τῶν βαπτισάντων, οὐδὲ ἐξ ἑτέρου τρόπου, ἀλλ' ἐκ τῆς αὐτοῦ καρδίας ὀφείλει τὴν πληροφορίαν ἔχειν ὅτι ἔλαβε τὸ ἅγιον βάπτισμα, καὶ ὅτι ἠξίωται τοῦ ἁγίου πνεύματος. διὰ τοῦτο ἔλεγε πρός τινας ὁ Παῦλος, "o) τὸ πνεῦμα μὴ σβέννυτε, ἤγουν "μὴ διώξητε, καὶ p) μὴ λυπεῖτε "τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον, ἐν ᾧ ἐσφραγίσθητε εἰς ἡμέραν ἀπολυτρώσεως. "καὶ πάλιν. q) οὐ γὰρ ἐλάβετε "πνεῦμα δουλείας, ἀλλ' ἐλευθερίας. ταύτην τὴν χάριν ἀπολέσας ὁ Δαυὶδ, διὰ τῆς μοιχείας, παρεκάλει τὸν Θεὸν, λέγων, r) ἀπόδος "μοι τὴν ἀγαλλίασιν τοῦ σωτηρίου, καὶ πνεῦμα εὐθὲς ἐγκαίνισον ἐν τοῖς ἐγκάτοις μου. ὁρᾷς ὅτι ἐν "ἐν τοῖς τοῦ πιστοῦ κατοικεῖ τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον, λοιπὸν, καθ' ὃ ἂν φυλάττει τὸν οἶκον τοῦ ἑαυτοῦ καρδίας καθαρὸν, ὁ ἄνθρωπος φωτίζεται καὶ αἰσθάνεται τοῦ θείου πυρὸς οἰκοῦντος ἐν αὐτῷ διὰ δακρύων, διὰ χαρᾶς, δι' ἀγαλλιάσεως καὶ παρακλήσεως καὶ εὐφροσύνης, καὶ μάλιστα τῷ καιρῷ τῶν ἑορτῶν καὶ συνάξεων καὶ φωτισμάτων, ἐπιδημοῦντος τοῦ ἁγίου πνεύματος. συναγάλλεται ἡ χάρις αὐτοῦ ἡ κατοικοῦσα ἐν τῇ ψυχῇ τοῦ ἀνθρώπου, καὶ τελειοῦται πληροφο-

n) ἀπὸ deest in MS. o) 1. Thess. V, 19. p) Ephesi IV, 30. q) Rom. VIII, 15. r) Ps. L. 12. * Baptismi, sive quando baptismus in Ecclesia confertur.

ὦ ἀνόητε καὶ τί ταράσσῃ ἐπὰν υἱὸν Θεοῦ ἀκούσῃς. Σὺ ἕνα υἱὸν οὐ θέλεις ὁμολογεῖν Θεοῦ, καὶ πῶς ἡ θεία γραφὴ καὶ ὁ Δαβίδ, μᾶλλον δὲ αὐτὸ τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον λέγει; ὅτι ἐγὼ εἶπα Θεοί ἐστε καὶ υἱοὶ ὑψίστου πάντες. Ἐὰν ἀνθρώπους ψιλοὺς καὶ φθαρτοὺς καὶ θνητοὺς καταδέξατο ὁ Θεὸς υἱοὺς Θεοῦ καὶ Θεοὺς ὀνομάζειν, πῶς σὺ νομίζων πάντων δικαιότερος καὶ ἀκριβέστερος εἶναι, ἕνα υἱὸν ἄμωμον καὶ πανάγιον ὁμολογεῖν οὐ καταδέχῃ Θεοῦ;

non abstines atque idololatram me appellas. Quid ita effervescis ira, stolide, & perturbaris, quando filium DEi audis. Tu unum non vis confiteri filium DEi, & quomodo divina scriptura & * David, sive potius sanctus ipse Spiritus ait: *Dixi Dii estis, atque filii omnes altissimi.* Si nudos homines & corruptibiles ac mortales admisit DEus filias Dei Deosque nominari, quomodo tu qui omnibus justior accuratiorque tibi esse videris, unum sine labe & sanctissimum DEi Filium non suscipis?

ὁ ΙΟΥΔΑΙΟΣ. Ἀλλ' οὐ, καθὼς σὺ λέγεις, υἱὸν Θεοῦ προαιώνιον καὶ ἄκτιστον, οὕτω λέγει ὁ Θεὸς υἱὸν αὐτοῦ εἶναι καὶ τὸν Ἰσραήλ, οὐδὲ τοὺς λοιποὺς ἀνθρώπους περὶ ὧν εἶπεν· ἐγὼ εἶπα Θεοί ἐστε καὶ υἱοὶ ὑψίστου πάντες.

JUDÆUS. Non ita ut tu filium DEi æternum & increatum DEus filium suum esse Israëlem affirmat, neque alios homines de quibus ait: *Dixi Dii estis, atque filii omnes altissimi.*

ὁ ΠΙΣΤΟΣ. Ἀλλὰ ποίους λέγει ὁ Θεὸς τούτους θεοὺς καὶ υἱοὺς αὐτοῦ τοῦ ὑψίστου;

CHRISTIANUS. Quales itaque DEus hosce DEos filiosque altissimi appellat?

ὁ ΙΟΥΔΑΙΟΣ. Ἀνθρώπους τινὰς λέγει φθαρτοὺς καὶ θνητούς, υἱοὺς λεγομένους.

JUDÆUS. Homines quosdam ita vocat corruptibiles ac mortales, qui filiorum illi veniunt nomine.

ὁ ΠΙΣΤΟΣ. Εἶτα ἀνόητε, πεπωρωμένε τῇ καρδίᾳ, πόσον διαφέρει τὸ ὁμολογεῖν ὅτι ἔχει υἱὸν ὁ Θεὸς ἄφθαρτον, ἀθάνατον, ἁγνὸν, ἀναμάρτητον, αἰώνιον, ἄτρεπτον, ἀπαθῆ, ὑπὲρ τὸ ὀνομάζειν ἀνθρώπους ὑλικοὺς καὶ φθαρτοὺς καὶ τρεπ-

CHRISTIANUS. Quantum igitur præstat, o stolide & corde occœcate, confiteri DEo unum esse Filium incorruptibilem, immortalem, sanctum, sine peccato, æternum, incorruptibilem, impassibilem; quam homines

* Psal. LXXXII. 6.

ſitum & oblatum eſt in Altari. Iſthæc ad cognoſcendum utrum quis Chriſtianus ſit, conferunt: neque enim eſt in tota fide noſtra, & in omni eccleſia, & in tota ſcriptura ſacra quidquam magis neceſſarium hac re aut ei ſimile. Ex hoc enim penitus intelligit homo, quod DEus in ipſo eſt & cum ipſo. Ex hoc etiam confirmatur quod re vera alia fides non eſt in terra præter ſolam Chriſtianorum fidem. Tametſi ſcripturas & eccleſias & ſacrificia & Doctores & Libros & Dei notitiam* particularem, & quaſdam actiones bonas, & feſtos dies & permutationes veſtimentorum, & preces & pervigilia & ſacerdotes, & alia quam plurima alii † habeant. Hanc vero abditam in corde Chriſtiani gratiam ac Spiritus ſancti operationem, nemo unquam in terra accipit, niſi ſoli duntaxat rite baptiſati fide in Patrem & Filium & Spiritum ſanctum. De his divitiis noſtris dicit Dominus, quod ſimile eſt Regnum Cœlorum Theſauro abſcondito in agro, hoc eſt Spiritus ſanctus, qui reconditus eſt in nobis in die divini baptiſmatis. de hoc etiam Paulus dicit: *Habemus theſaurum iſtum in teſtaceis vaſis*: ſcilicet in luteis corporibus noſtris. Ac rurſus, *Neſcitis quod corpora veſtra templum DEi ſunt, & Spiritus DEI*

κλησία καὶ ἐν πάσῃ τῇ θεία γραφῇ ἕτερόν τι τούτου τοῦ πράγματος ἀναγκαιότερον ἢ ὅμοιον. ἐκ τούτου γὰρ πληροφορεῖται ὁ ἄνθρωπος, ὅτι Θεός ἐστιν ἐν αὐτῷ καὶ μετ' αὐτοῦ· ἐκ τούτου γινώσκει ὅτι ἀληθῶς οὐκ ἔστι πίστις ἑτέρα ἐπὶ (τῆς) γῆς, εἰ μὴ μόνον ἡ τῶν Χριστιανῶν. εἰ καί τοι γε καὶ γραφὰς καὶ ἐκκλησίας καὶ θυσίας καὶ διδασκάλους καὶ βίβλους καὶ θεογνωσίαν μερικὴν, καὶ τινὰς ἀγαθοεργίας καὶ ἑορτὰς καὶ ἀλλαγὰς (τῶν) ἱματίων καὶ εὐχὰς καὶ παννυχίδας καὶ ἱερεῖς καὶ ἄλλα πλεῖστα, ἔθνια ἔχουσι. ταύτην δὲ τὴν κεκρυμμένην ἐν τῇ καρδίᾳ τοῦ χριστιανοῦ χάριν καὶ ἐνέργειαν τοῦ ἁγίου πνεύματος οὐδεὶς οὐδαμοῦ ἐπὶ γῆς, εἰ μὴ μόνοι οἱ ὀρθῶς βεβαπτισμένοι, u) εἰς πατέρα καὶ υἱὸν καὶ ἅγιον πνεῦμα, πίστει λαμβάνουσι. περὶ τούτου τοῦ πλούτου ἡμῶν λέγει ὁ κύριος, x) ὅτι ὁμοία ἐστὶ ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν θησαυρῷ κε-„κρυμμένῳ ἐν ἀγρῷ, ἤγουν τὸ πνεῦ-„μα τὸ ἅγιον τὸ κρυβὲν ἐν ἡμῖν „ἐν ἡμέρᾳ τοῦ θείου βαπτίσματος. „περὶ τοῦ καὶ ὁ Παῦλος y) φη-„σί, ἔχομεν δὲ τὸν θησαυρὸν τοῦτον „ἐν ὀστρακίνοις σκεύεσιν, ἤγουν ἐν τοῖς „πηλίνοις ἡμῶν σώμασι. καὶ πάλιν z) οὐκ οἴδατε ὅτι τὰ σώματα ὑμῶν ναὸς Θεοῦ ἐστὶ καὶ τὸ πνεῦμα τοῦ Θεοῦ οἰκεῖ ἐν ὑμῖν; ταῦτα δὲ ἡμῶν ἀναγκαίως εἰς μέσον ἤχθη, πόθεν ὀφείλει γινώσκειν ὁ χρι-

στια-

* ex parte. † Gentes.

u) MS. βαπτιζόμενοι x) Matth. XIII. 44. y) 2. Cor. VI. 4. z) 1. Cor. VI. 19.

στιανὸς ὅτι ἔλαβε τὸ ἅγιον βά-
πτισμα, καὶ ὅτι ἐστὶ χριστιανὸς
ἀληθινός. οὐδὲ γὰρ τὸ εἰσέρχε-
σθαι εἰς τὴν ἐκκλησίαν τοῦτό ἐστι
τὸ σημεῖον τοῦ ἀληθινοῦ χριστιανοῦ.
πολλοὶ γὰρ καὶ ἀνάξιοι εἰσέρχονται
σὺν ἡμῖν. οὐδὲ τὸ ποιεῖν τὸ σημεῖον
τοῦ σταυροῦ a) οὐδὲ τὸ μεταλαμβά-
νειν τοῦ σώματος τοῦ χριστοῦ τοῦτό
ἐστι τὸ σημεῖον τοῦ ἀληθινοῦ χριστια-
νοῦ. ἴσως γὰρ καὶ ἄπιστοί τινες καὶ αἱ-
ρετικοὶ μεταλαμβάνουσι. καὶ πάντα
ὅσα ποιοῦμεν ποιοῦσι αὐτοί. ἀλλ' ὡς
προεῖπον, τὸ σημεῖον τοῦ ἀληθινοῦ
χριστιανοῦ, b) ὅπερ ἐχαρίσατο ὁ
θεὸς τῷ χριστιανῷ, οὐκ ἔξωθέν
θεν, οὐδὲ ἐν πλαξὶ λιθίναις αὐ-
τὸ δέδωκεν, ἀλλ' ἐν πλαξὶ καρ-
δίας σαρκίναις. οὐκοῦν ἔσωθεν ἐν
ἑαυτοῖς ψηλαφήσωμεν εἰ ἔχομεν
ὅπερ ἐδωρήσατο ἡμῖν ὁ θεὸς ἐν τῷ
βαπτίσματι σημεῖον, καὶ δῶρον καὶ
χάρισμα καὶ θησαυρόν. τὰ γὰρ
εὐαγγέλια καὶ οἱ προφῆται καὶ οἱ δι-
δάσκαλοι καὶ Ἀπόστολοι, πίστιν ῥη-
τὴν θεοῦ ἡμᾶς ἐξ ἀκοῆς διδά-
σκουσι· ὁ δὲ θεὸς οὐ διὰ ῥημάτων
ῶς, ἀλλὰ διὰ πραγμάτων ἐνυπαρ-
χόντων ἐν τῇ ψυχῇ διδάσκει τὸν ἄν-
θρωπον τί ἐστι χριστιανός. Διὰ τοῦτο,
λέγει ὁ Παῦλος c) ὅτι ἔστι πίστις
ἐξ ἀκοῆς, καὶ d) ἔστι πίστις ἐλπι-
ζομένων ὑπόστασις πραγμάτων, ἔλεγ-
χος οὐ βλεπομένων. Τοιγαροῦν
μεμαθήκαμεν τί τὸ σημεῖον τοῦ

ſunt, & Spiritus DEI *habitat in vobis?*
hæc autem neceſſario a nobis ad-
ducta ſunt, unde quis cognoſcere
debeat, quod accepit ſanctum Ba-
ptiſma, & quod verus eſt Chriſtia-
nus. Non enim ingreſſus in eccle-
ſiam indicium eſt veri Chriſtiani:
multi enim indigni nobiſcum in-
grediuntur: neque vero munire
ſe crucis ſigno: neque percipere
corpus CHRISTI, argumentum
eſt veri Chriſtiani. Fortaſſe enim
infideles quidam & hæretici ſa-
crorum participes fiunt, & omnia
quæ facimus faciunt etiam ipſi:
ſed, ut ante dixi, nota veri Chri-
ſtiani eſt, quam conceſſit DEUS
Chriſtiano, non extrinſecus, ne-
que in tabulis lapideis ipſam de-
dit, ſed in tabulis cordis carneis.
Igitur tentemus in nobis ipſis ex
imis ſenſibus, an habeamus indi-
cium quod largitus eſt nobis DE-
us in baptiſmate, & donum &
munus & theſaurum. Nam Evan-
gelia & Prophetæ, & Apoſtoli, &
Doctores verbo tenus DEI fidem
nos edocent ex auditu: Sed DEus
non per verba, ſed per actiones
quæ inhærent in animo, docet
hominem quid ſit Chriſtianus. Id-
circo inquit Paulus, *Fides ex audi-
tu: & Fides eſt rerum ſperandarum
ſubſtantia, argumentum eorum quæ
non videntur.* Quapropter jam
di-

ota, ſignum Crucis. b) MS. χριστιανισμοῦ. c) Galat. III, 2.
ebr. XI, 1.

didicimus quod sit indicium Christiani, quod quidem nulla res alia comparavit in terra: verum beati qui hoc perceperunt & continent & cum ipso ex hac vita excedunt: eorum enim est Regnum cœlorum.

Χριστιανοῦ, ὅπερ οὐδεμία ἄλλη πίστις κέκτηται ἐπὶ τῆς γῆς. ἀλλὰ μακάριοι οἱ τοῦτο λαβόντες καὶ ἔχοντες, καὶ σὺν αὐτῷ ἐκ τοῦ βίου ὑπάγοντες. αὐτῶν γάρ ἐστιν ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν.

EJUSDEM HIERONYMI
Colloquium cum Judæo.

JUDÆI ad eundem interrogatio. Cum DEus dicat * *videte, videte quod Ego sum, nec DEUS est præter me*, quomodo vos creditis & adoratis Patrem, quem nos DEum confitemur, & Filium, & Spiritum Sanctum? Nam idololatrarum more cum tres DEos doceatis, DEum legis istius auctorem afficitis injuria.

CHRISTIANUS. Tremendum est & incomprehensibile Mysterium DEus, itaque non una similique oportet nos defensione ad quoslibet uti, sed convenienter unicuique & decenter ad interrogatum respondere. Ad te itaque, Judæe & ad circumcisos qui tecum unum DEum colunt, ita dicimus. Confiteris, Judæe DEum unum, cœli & terræ factorem?

JUDÆUS. Utique.

CHRISTIANUS. Et qualis est ille quem colis DEus, unde aut

* Deuteron. XXXII. 39.

Ἐρώτησις ἸΟΥΔΑΙΟΥ πρὸς τὸν αὐτόν. Τοῦ Θεοῦ λέγοντος. Ἴδετε ἴδετε ὅτι ἐγώ εἰμι, καὶ οὐκ ἔστι Θεὸς πλὴν ἐμοῦ. Πῶς ὑμεῖς πιστεύετε καὶ προσκυνεῖτε Πατέρα, ὃν ἡμεῖς Θεὸν ὁμολογοῦμεν, καὶ Υἱὸν καὶ ἅγιον Πνεῦμα; ὡς γὰρ εἰδωλολάτραι τρεῖς Θεοὺς δογματίζοντες, τὸν νομοθετήσαντα Θεὸν, ὅτι οὐκ ἔστι Θεὸς πλὴν ἐμοῦ, ἐνυβρίσατε.

Ὁ ΠΙΣΤΟΣ. Φοβεροῦ καὶ ἀκαταλήπτου ὑπάρχοντος τοῦ περὶ Θεὸν μυστηρίου, οὐ μίαν οὐδὲ ὁμοίαν δεῖ ἡμᾶς ποιεῖσθαι τὴν ἀπολογίαν, ἀλλὰ προσφόρως καὶ πρεπόντως ἑκάστῳ ἐρωτῶντι ἀποκρίνασθαι. αὐτίκα πρὸς σὲ τὸν Ἰουδαῖον καὶ τοὺς σὺν σοὶ ἐμπεριτόμους μοναρχίαν σέβοντας λέγομεν οὕτως. Ὁμολογεῖς, ὦ Ἰουδαῖε, Θεὸν ἕνα, ποιητὴν οὐρανοῦ καὶ γῆς;

Ὁ ἸΟΥΔΑΙΟΣ. Ναί.

Ὁ ΠΙΣΤΟΣ. Καὶ ποῖος ἐστὶν οὗτος Θεὸς ὃν σέβεις, πόθεν

ἐστὶν

ernus, non per rela-
:æteri homines, sed
ut lumen de lumi-
t DEo. Non enim
, Isaac & Jacob tres
ex invicem distin-
Filium & Spiritum
ius. Neque ut tres
ctæ, aut tres separa-
Neque sicut Mi-
iel ita invicem se-
er & Filius. Neque
belem genuit, ita
Filium ut ex se egre-
ueret, seminali &
one. Agape. Non
prior sum filio meo
& Pater & DEus est
Sed simul Pater,
t simul cum die lux:
dum simul dies, sol
l sunt Pater, Filius &
c dixeris quomodo
supra modum. Ne
ione? supra rationē
ratio. Ne dicas quo
nsilio superius DEI
e quæras quo tem-
tempus enim qui
ers est & æternus.
nam loco? nam est
Ne quærito quo-
, super principium
s principio princi-
DEum, ne scruta-
Confitere Patrem,
sed

lia & linguam & dentes gutturque ex tua sententia DEus habeat, ut porro & ipse sit corporeus atque in loco & visibilis ac circumscriptus, atque si hæc ita sint, creatus: quicquid enim corporeum & circumscriptum est, creatum esse manifestum est. Jam dic mihi adhæc audacule, quis ille sit qui DEUM condidit & fecit? O pessimam tuam & imprudentissimam cœcitatem! Rogatus enim a me quomodo Verbum DEI sit, aut qualis sit Spiritus DEI, locusve aut thronus DEI, fateris te hærere & minime scire: me vero jubes adigisque dicere quomodo DEus sit & generatio DEi ac Filius. Tumultuaris atque ægre fers quod ajo DEO esse filium æternum, sanctissimum, increatum, incomprehensibilem, sanctissimum, sapientissimum, mundo priorem, ac bonitatis summæ. Et quomodo non mihi magis liceat tumultuari, quod te, Judæe impudens, DEI filium appellas, *filius enim* * *DEI primogenitus Israël.* Tu stulte & neutiquam sapiens, ingrate, obmurmurator, inobediens, invise DEo, a DEo disperse illique repugnans tu filium DEI te appellas, & ego quando Filium DEI nuncupo bonum illum & benefactorem, Salvatorem justumque, fers ægre, & velut crimen impingis mihi, & a blasphemia

* Exod. IV. 22.

ὁρατὸς καὶ περίγραπτός ἐστι, καὶ εἰ τοῦτο, καὶ κτιστός. Πᾶν γὰρ σωματικὸν καὶ περίγραπτον πρᾶγμα, δῆλον καὶ κτιστόν. Εἰπὲ δή μοι λοιπὸν ὦ τολμηρὲ καὶ τὸ τίς ἔκτισε καὶ ἐποίησε τὸν Θεόν; ὢ τῆς σῆς κακίστης καὶ ἀφρονεστάτης πωρώσεως. Ἐρωτώμενος γὰρ σὺ παρ᾽ ἐμοῦ πῶς ἐστιν ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ, ἢ ποῖόν ἐστι τὸ πνεῦμα τοῦ Θεοῦ, ἢ ὁ τόπος ἢ ὁ θρόνος τοῦ Θεοῦ, λέγεις ἀπορῶ, ὅτι οὐκ οἶδα. καὶ ἐμὲ εἰσπράττεις καὶ ἀναγκάζεις λέγειν πῶς ἐστιν ὁ τόκος καὶ ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ. Σὺ θορυβῇ καὶ ἀγανακτεῖς διότι λέγω ὅτι ἔχει ὁ Θεὸς υἱὸν προαιώνιον, πανάγιον, ἄκτιστον, ἀκατάληπτον, ὑπεράμωμον, ὑπέρσοφον, ὑπερκόσμιον, ὑπεράγαθον. Καὶ πῶς ἐγὼ μᾶλλον μὴ θορυβηθῶ ὦ ἀναίσχυντε Ἰουδαῖε, ὅτι σὺ ἑαυτὸν Υἱὸν Θεοῦ ὀνομάζεις λέγων, ὅτι Υἱὸς πρωτότοκος τοῦ Θεοῦ ὁ Ἰσραήλ. Σὺ ὁ μωρὸς καὶ οὐχὶ σοφὸς, ὁ ἀχάριστος, ὁ γογγυστὴς, ὁ ἀνήκοος, ὁ θεομίσητος, ὁ θεοσκόρπιστος, ὁ Θεῷ ἀντίδικος, υἱὸν Θεοῦ ἑαυτὸν ὀνομάζεις, κἀγὼ ἐπειδὴ λέγω Υἱὸν Θεοῦ ἀγαθὸν καὶ εὐεργέτην καὶ Σωτῆρα καὶ δίκαιον, ἀγανακτεῖς καὶ ἐγκαλεῖς καὶ βλασφημεῖς, καὶ εἰδωλολάτρην με ἀποκαλεῖς. Τί θαυμάζω

ὦ ἀνο-

καὶ ἡ ἔκτασις τοῦ πλάτους, καὶ πόσον τὸ ὕψος; Καὶ τί λέγω τὰ ἐπουράνια; ἔλθωμεν λοιπὸν κάτω εἰς τὰ ἐπίγεια, ἐν οἷς ζῶμεν καὶ κινούμεθα καὶ ἐσμέν. Τίς ἐναργῶς ἔγνω τὴν ἰδίαν τῆς ψυχῆς κατασκευήν, ὁποία ἐστὶ καὶ πῶς συμπεριέρχεται μετὰ τοῦ σώματος, καὶ ὁποία τῷ εἴδει ἐστί, καὶ ποῦ καὶ πόθεν συνίσταται, καὶ πῶς χωρίζεται τοῦ σώματος. Εἶτα πάλιν περὶ σώματος ἐρευνητέον, πῶς συνίσταται, πῶς διαλύεται, πῶς δὲ ἀνίσταται, ποίῳ δὲ τρόπῳ ἐν τῇ ἀναστάσει συνάγεται, καὶ πῶς ἢ πόθεν παραγίνεται καὶ εἰς τὸ ἓν αὖθις μετὰ τῆς ψυχῆς ἀποκαθίσταται. Οὐ μόνον δὲ ἡ τοῦ ἀνθρώπου κατασκευή ἐστιν ἡμῖν ἀκατάληπτος, ἀλλὰ καὶ ἡ τῶν ζώων καὶ τῶν πετεινῶν καὶ ἰχθύων. Εἰπὲ γάρ μοι ὁ τὰ περὶ Θεοῦ ἐρευνῶν, πῶς ἡ τῶν ἀλόγων φύσις ὑφέστηκε; πῶς ψυχὴν λογικὴν μὴ ἔχοντα ταῦτα θνήσκουσι, τί ἐξ αὐτῶν ἐν καιρῷ τοῦ θανάτου χωρίζεται; ἂν εἴπῃς μοι, ψυχὴν ὑποστατικὴν οὐκ ἐκτήσαντο ἀλλὰ τὸ αἷμα. Ἀλλὰ πλεῖστα ζῶα καὶ μὴ αἱμορραγήσαντα θνήσκουσι. πῶς δὲ πάλιν οἱ ἰχθύες ἐν τοῖς ὕδασιν ἀναπνεῖν δύνανται, πῶς αὐτοὺς ἡ τῶν ὑδάτων φύσις οὐκ ἀποπνίγει ὡς * τὰ ἄλογα; πόθεν δὲ τὸ ἄλογον ζῶον

ligit. Dicito enim tu mihi qui exscrutari naturam DEi & perspectam habere cupis, ubinam sunt Angeli & quales & quando facti sunt atque unde constitere & quare non cernuntur, & quæ nam est ipsorum natura & qualis figura ipsorum & vox cursusque. Nec de angelis solum ex te quæram sed & de cœlo quoque. Quæ est, dic mihi, ejus natura, quæ in latum expansio, quanta altitudo? Sed quid cœlestia dico? Descendamus porro in hæc terrena, in quibus vivimus ipsi & movemur & sumus. Quis clare novit propriæ naturam animæ, qualis sit, & quomodo cum corpore obambulet, & qualis ejus forma speciesque, ubi atque unde consistat & quomodo à corpore separetur. Deinde iterum de corpore inquirendum, quomodo consistit, quomodo dissolvitur, quomodo iterum resurgit & qua ratione in resurrectione colligitur & quomodo ut unde exstat atque in unum rursus cum anima restituitur? Nec vero hominis tantum natura comprehendi non potest ab homine, sed nec quadrupedum, volucriumve, nec piscium. Dicito enim mihi, qui divina scrutaris, quomodo mutarum animantium natura consistit? quomodo moriuntur quibus anima rationabilis non est? quid ab illis

* Puto leg. τὰ ἄλλα.

nes materiales, corruptibiles, mutabiles ac mortales DEi filios appellare. Nam affirmare quod filium habet DEus corruptionis expertem & immortalem alienumq; a peccato, dignum DEo est, & honor illi major, quam dicere primogenitum DEi esse Israelem populum illum stultum & peccatis obsitum, violatorem legis impiumque. Nam apud gentes a fide alienas hoc etiam blasphemiæ ansam præbet, qui possunt objicere: quomodo verus ille DEus est stolidæ proclis pater?

JUDÆUS. Si Filium DEus habet, dicito mihi quomodo & quando illum genuerit.

CHRISTIANUS. Non possum non confiteri quod Filium habet DEus, cum S. Scriptura ex persona DEI & Patris palam dicat ad Filium: * *Ex utero ante luciferum genui Te.* Et Filius vicissim de se ex Persona Parentis ait: ** *Dominus dixit ad me, Filius meus es Tu, ego hodie Te genui.* Neq; possum non confiteri quod DEus habet Spiritum, DEo ipso dicente: † *effundam de Spiritu meo in omnem carnem.* Tamen quæram ex te, Judæe, tu mihi respondeto. Qualem ais Spiritum DEO esse? num ejusmodi qualis est hominis ex ore & naribus exeuntem & exspiratum effusumque, qui cerni potest & separari?

τοὺς καὶ θνητοὺς, υἱοὺς Θεοῦ; τὸ μὲν γὰρ εἰπεῖν ὅτι ἔχει υἱὸν ὁ Θεὸς ἄφθαρτον καὶ ἀθάνατον καὶ ἀναμάρτητον, πρέπει τῷ Θεῷ, καὶ τιμή ἐστι τῷ Θεῷ, ὑπὲρ τὸ λέγειν ὅτι υἱὸς πρωτότοκός ἐστι τοῦ Θεοῦ ὁ Ἰσραήλ, ὁ μωρὸς λαὸς καὶ ἁμαρτωλὸς καὶ παρανόμος καὶ ἀσεβής. Βλασφημίαν γὰρ τοῦτο προσφέρει Θεῷ παρὰ τῶν ἀπίστων ἐθνῶν. δύνανται γὰρ λέγειν, πῶς Θεός ἐστιν ἀληθινὸς ὅτι πατὴρ ὑπάρχει υἱοῦ μωροῦ;

Ο ΙΟΥΔΑΙΟΣ. Εἰ υἱὸν ἔχει ὁ Θεὸς, εἰπέ μοι πῶς καὶ πότε τοῦτον ἐγέννησεν;

Ο ΠΙΣΤΟΣ. Οὐ δύναμαι μὴ ὁμολογῆσαι ὅτι ἔχει υἱὸν ὁ Θεὸς, τῆς γραφῆς μάλιστα προφανῶς λεγούσης ἐκ προσώπου τοῦ Θεοῦ καὶ Πατρὸς πρὸς τὸν υἱὸν, ὅτι ἐκ γαστρὸς πρὸ ἑωσφόρου ἐγέννησά σε. Καὶ τοῦ υἱοῦ πάλιν περὶ ἑαυτοῦ ὡς ἐκ προσώπου τοῦ Πατρός. Κύριος εἶπε πρός με, υἱός μου εἶ σύ, ἐγὼ σήμερον γεγέννηκά σε. Καὶ οὐ δύναμαι πάλιν μὴ ὁμολογεῖν, ὅτι ἔχει πνεῦμα ὁ Θεὸς, αὐτοῦ τοῦ Θεοῦ λέγοντος, ἐκχεῶ ἀπὸ τοῦ πνεύματός μου ἐπὶ πᾶσαν σάρκα. Ὅμως ἐρωτήσω σε Ἰουδαῖε, σὺ δέ μοι ἀποκρίθητι. Ὁποῖον Πνεῦμα λέγεις ἔχειν τὸν Θεόν; ἆρ' οἷον τὸ τοῦ ἀνθρώπου τὸ ἐκ στόματος καὶ ῥινῶν ἐξερχόμενον καὶ διαπνεόμενον καὶ ἐκχεόμενον καὶ φαινόμενον καὶ χωριζόμενον;

* Psal. CX. 3. ** Psal. II. 7. † Es. XLIV. 3.

Ο ΙΟΥ-

Ὁ ἸΟΥΔΑΙ͂ΟΣ. Μὴ γένοιτο. ἀλλὰ πνεῦμα ἀόρατον, πνεῦμα ἅγιον, πνεῦμα θεῖον, πνεῦμα ἀληθὲς, πνεῦμα ἡγεμονικὸν, πνεῦμα ἀχώριστον τοῦ Θεοῦ.

Ὁ ΠΙΣΤΟ'Σ. Καὶ πότε ἐποίησεν ὁ Θεὸς ἢ ἐξήγαγεν τὸ πνεῦμα τοῦτο; ἢ πῶς καὶ πόθεν αὐτὸ συνέστησεν;

Ὁ ἸΟΥΔΑΙ͂ΟΣ. Ἄκτιστόν ἐστι τὸ πνεῦμα τοῦ Θεοῦ, ἄναρχον καὶ ἀκατάληπτον ὥσπερ ὁ Θεός.

Ὁ ΠΙΣΤΟ'Σ. Ἰδοὺ καὶ σὺ σαφῶς ἐλέγχῃ ὅτι δυάδα προσκυνεῖς. λέγω δὴ Θεὸν καὶ πνεῦμα Θεοῦ. ὥσπερ οὖν σὺ οὐκ ἴσχυσας εἰπεῖν πόθεν ἢ πότε ἢ πῶς ἐστι τὸ πνεῦμα τοῦ Θεοῦ μετὰ τοῦ Θεοῦ, ἀλλὰ μόνον ἀκούσας ἐκ τῶν θείων γραφῶν ὁμολογεῖς καὶ πιστεύεις ἔχειν πνεῦμα τὸν Θεόν, οὕτω κἀγὼ ὁ χριστιανὸς ἀπεριέργως καὶ ἀνερμηνεύτως ὁμολογῶ τὸν υἱὸν καὶ λόγον τοῦ Θεοῦ. Εἰ δὲ ἀπαιτεῖς με εἰπεῖν ποτε καὶ πόθεν καὶ πῶς ἔχει υἱὸν ὁ Θεός, εἰπέ μοι σὺ πρῶτον πότε καὶ πόθεν καὶ πῶς ἔχει πνεῦμα ὁ Θεός. καὶ λέγω σοι κἀγὼ πῶς προανάρχως ὁ Θεὸς ἐγέννησε τὸν υἱόν. ὥσπερ γὰρ σὺ οὐ λέγεις τὸν Θεὸν καὶ τὸ πνεῦμα τοῦ Θεοῦ δύο θεοὺς, οὕτως οὐδὲ ἐγὼ λέγω πατέρα καὶ υἱὸν καὶ ἅγιον πνεῦμα τρεῖς θεοὺς, μὴ γένοιτο. ἀλλ' ὥσπερ ὁ ἥλιος καὶ ἡ θέρμη

* Psal. LI. 12.

JUDÆUS. Absit hoc quidem, sed vero Spiritum invisibilem, Spiritum sanctum, Spiritum divinum, Spiritum verum, Spiritum ductorem, * Spiritum a DEo inseparabilem.

CHRISTIANUS. Et quando fecit DEus aut eduxit Spiritum hunc, aut quomodo & quando illum fecit consistere?

JUDÆUS. Increatus est Spiritus DEi, principii expers & incomprehensibilis, perinde ut ipse DEus.

CHRISTIANUS. En tu quoque evidenter convinceris duitatem adorare, DEum nempe DEIque Spiritum. Quemadmodum itaque tu non potes edissere re unde vel quando aut quomodo DEI Spiritus cum DEo est, sed tantum edoctus ex sacris literis confiteris & credis DEO esse Spiritum: ita & ego Christianus sine curiosiore scrutatione profiteor Filium, & Verbum DEI. Sive ro desideras a me ut dicam quando vel unde & quando Filium DEus habet, dicito & Tu prius mihi quando & unde & quomodo Deus Spiritum habeat, tunc & tibi exponam quomodo ante omne principium Deus Filium genuerit. Sicut enim tu DEum DEique Spiritum non dicis duos DEos, ita nec ego Patrem, Filium & Spiritum S. tres

tres nuncupo DEos, absit sane: sed quemadmodum sol ejusque calor & radiorum vis ex eo progrediens tria nomina sunt, una solis substantia: & sicut anima & ratio & corpus hominis non tres sunt homines: & sicut unguis digiti cum osse & carne non sunt tres digiti: ac veluti radix & ramus ac folia arboris tres arbores non sunt: & sicut oculus & pupilla luxque oculi non tres reddunt oculos: & sicut fons & fluvius rivusque ex fluvio promanans non sunt triplices undæ: & sicut brachium, carpus & palma non sunt tres manus; & sicut in rubo Mosis erat sermo & flamma & qui loquebatur: & quemadmodum in camino trium puerorum erat hymnus & flamma & ros, unus vero caminus erat: & sicut in numismate est aurum & imago & inscriptio Imperatoris, sic & in sacrosancta Trinitate inconfusa est unio in una trium personarum essentia ac Divinitate.

JUDÆUS. Etiamsi CHristum confitear DEum esse, Patri tamen consubstantialem non ausim affirmare.

CHRISTIANUS. Si omnino eum recipis ita ut DEum confitearis, nosces accurate & evidenter quod ipse te per sacras scripturas & per Prophetas illuminabit, sitque

αὐτοῦ καὶ ἡ ἀκτὶς ἐξερχομένη ἐξ αὐτοῦ, τρία μὲν ὀνόματά εἰσι, μία δὲ οὐσία ἡλίου. καὶ ὥσπερ ἡ ψυχὴ καὶ ὁ λόγος καὶ τὸ σῶμα τοῦ ἀνθρώπου οὐκ εἰσὶ τρεῖς ἄνθρωποι. καὶ ὥσπερ ὁ ὄνυξ τοῦ δακτύλου καὶ τὸ ὀστοῦν καὶ ἡ σάρξ οὐκ εἰσὶ τρεῖς δάκτυλοι. καὶ ὥσπερ ἡ ῥίζα καὶ ὁ κλάδος καὶ τὸ φύλλον τοῦ δένδρου οὐκ ἔστι τρία δένδρα. καὶ ὥσπερ ὁ ὀφθαλμὸς καὶ ἡ κόρη καὶ τὸ φῶς τοῦ ὀφθαλμοῦ οὐκ εἰσὶ τρεῖς ὀφθαλμοί. καὶ ὥσπερ ἡ πηγὴ καὶ ὁ ποταμὸς καὶ ὁ ῥύαξ ὁ ἐκ τοῦ ποταμοῦ οὐκ εἰσὶ τρία ὕδατα. καὶ ὥσπερ ὁ βραχίων καὶ ὁ καρπὸς καὶ ἡ παλάμη οὐκ εἰσὶ τρεῖς χεῖρες. καὶ ὥσπερ ἡ ἐπὶ Μωσέως βάτος εἶχε λόγον καὶ φλόγα καὶ λαλοῦντα. καὶ ὥσπερ ἡ κάμινος τῶν τριῶν παίδων εἶχον ὕμνον καὶ φλόγα καὶ δρόσον, μία κάμινος οὖσα. καὶ ὥσπερ τὸ νόμισμα ἔχει χρυσὸν καὶ εἰκόνα καὶ λόγον τοῦ βασιλέως· οὕτως ἐν τῇ παναγίᾳ Τριάδι ἀσύγχυτος ἡ ἕνωσις ἐν τρισυποστάτῳ μιᾷ οὐσίᾳ καὶ θεότητι.

Ὁ ἸΟΥΔΑΙ͂ΟΣ. Κἂν εἴπω θεὸν τὸν Χριστὸν, οὐ τολμῶ λέγειν αὐτὸν ὁμοούσιον τοῦ Πατρός.

Ὁ ΠΙΣΤΟ͂Σ. Ἐὰν ὅλως καταδέξῃ ὁμολογεῖν αὐτὸν Θεὸν, γνώσεις ἀκριβῶς καὶ ἀναμφιβόλως, ὅτι αὐτὸς φωτίζει σε διὰ τῶν θείων γραφῶν καὶ Προφητῶν, ὅτι Θεός ἐστιν

ὁ υἱὸς

τητος; ἆρα τετράποδον αὐτὸν εἴπομεν; ἀλλ' οὐκ ἔστιν. Ἆρα δίποδον; ἀλλ' οὐκ ἔστιν. Ἆρα ἑρπετόν; ἀλλ' οὐκ ἔστιν, ἀλλὰ ζῶον. Διὸ παρακαλῶ πάντα τὸν θέλοντα φυσιολογεῖν τὸν Θεὸν, φυσιολογῆσαι ἡμῖν πρὸ τοῦ Θεοῦ τὴν τοῦ βραχυτάτου ψύλλου κατασκευὴν καὶ κατάστασιν καὶ σύνθεσιν καὶ ὕπαρξιν καὶ ψύχωσιν καὶ αἴσθησιν καὶ νόησιν. καὶ ὅτε καλῶς καὶ ἀπλανῶς καταλάβῃ, καὶ εἴπῃ ἡμῖν τί τὸ εἶδος καὶ γένος τῆς ψυχικῆς οὐσίας τοῦ ψύλλου, τότε λοιπὸν πιστεύσομεν αὐτῷ, ὅτι καὶ τὰ περὶ Θεοῦ τοῦ ἀκαταλήπτου καταμαθεῖν καὶ ἐξειπεῖν δύναται. Κἂν μοι εἴπῃς σὺ, ὁ ἀσύνετος, ὅτι τὸ αἷμα τοῦ ψύλλου, καὶ παντὸς ἀλόγου ἡ ψυχὴ αὐτοῦ ἐστίν. Ἐρῶ κἀγώ· Πῶς ὁρῶμεν, ὡς προεῖπον, πολλὰ τῶν ἀλόγων χωρὶς ῥεύσεως αἵματος τελευτῶντα; τοίνυν λέγε ἡμῖν σὺ Θεόγνωστε, τί ἐστι τὸ ἐκ τοῦ ζώου ἐκπορευόμενον χωρὶς αἵματος ἐν τῇ τελευτῇ αὐτοῦ; ψυχὴν γὰρ ὑποστατικὴν μόνος ὁ ἄνθρωπος κέκτηται. Πλὴν ἐὰν ἡ ψυχὴ τοῦ ζώου, ὡς ἄνθρωπος. καὶ γὰρ πᾶς ἄνθρωπος τοῦ ἰδίου αἵματος χωριζόμενος τελευτᾷ πάντως καθὼς καὶ τὸ ἄλογον. καὶ τοῦ λοιπὸν ἡ

morativa ejus vis & collectiva facultas est reposita? quis vero docuit eum in futuris plicisque vestium se abscondere? & quo nomine pulicem nuncupare debemus qui exscrutatores Divinitatis esse volumus? igiturne quadrupedem dicemus? at non est quadrupes. Bipedem ergo? non est. Itaque reptile? non est, sed animal est. Ideoque hortor unumquemque qui velit DEi naturam commentari, ut prius explicet naturam parvissimi pulicis, ejusque conditionem constitutionemque & compositionem & originem, animam, sensum & intellectum: ac quando is certo comprehenderit nobisque explicaverit speciem & genus substantiæ qua constat pulicis anima, tunc porro ipsi habemimus fidem, quod etiam res DEi incomprehensibilis attingere & exponere queat. Etiamsi dixeris mihi, homo stolide, quod anima pulicis & cujusque brutæ animantis sit sangvis, regeram ego: quomodo ut ante dixi videmus multa animalia nullo effuso sangvine mori? dicito itaque nobis tu cui DEus ita notus est, quid est illud quod in more animalis citra sangvinem ex illo egreditur? Animam enim substantialem solus homo possidet. Si autem animali anima est, non differet illud ab homine, nam & homo sangvine suo destitutus perinde ut

 bru-

ſed ne quærito divini naturam myſterii. Crede in Filium, nec manibus palpare inſtitue modum æternæ generationis. Nam Myſterium ſi comprehenditur non amplius myſterium manet, quicquid vero myſterium non eſt, id non amplius miramur. Quanto magis igitur naturam DEi ſcrutaris, tanto magis ignoratur occultaturque. Quo magis eum inſequeris & exquiris, tanto minus comprehenditur & manifeſtatur. Quanto magis conaris eum manibus palpare, tanto apparet minus, minusque reperitur. Omnes quotquot ſcrutari DEum aggresſi ſunt, umbram comprehendere ſtuduerunt, & quotquot DEI naturam inſtituerunt perſpectam habere, ventos ſinu concludere voluerunt. Quique exiſtimant Divinitatem ſe comprehendere, ſomnium & imaginationem amplectuntur. Et qui ad profunda naturæ DEI viſi ſunt ſibi penetraſſe, in hæreſes inciderunt. Et qui DEum ſe ajunt aſſecutos, ne guttulam quidem ex univerſa abyſſo comprehenderunt; ſed umbram perſecuti longe a DEO abſunt. Itaq; ideo fides nuncupatur, quod quis quis credit neutiquam ſcrutatur Deum, ut qui alieni a fide ſunt. Ac quid dico DEum? nam ne opera quidem a DEo condita poſſunt ab hominibus faule intel-

Πνεῦμα, μὴ πολυπραγμονῶν τὸ χρῆμα τῆς ἐκπορεύσεως. μυστήριον γὰρ καταλαμβανόμενον οὐκέτι μένει μυστήριον. πᾶν δὲ τὸ μὴ ὂν μυστήριον, οὐδέν ἐστι θαυμαζόμενον. Ὅσον οὖν ἐξερευνᾶται Θεὸς, τοσοῦτον πλέον ἀγνοεῖται καὶ κρύπτεται. καὶ ὅσον καταδιώκεται καὶ ἐξερευνᾶται, τοσοῦτον πλέον οὐ καταλαμβάνεται, οὐδὲ φανεροῦται· καὶ ὅσον ψηλαφᾶται, τοσούτῳ πλέον οὐ φθάνεται οὐδὲ εὑρίσκεται. Πάντες οἱ Θεὸν ἐρευνήσαντες σκιὰν κρατῆσαι ἐσπούδασαν, καὶ ὅσοι Θεὸν μαθεῖν ἐδοκίμασαν, ἀνέμους ἀποκτεῖσαι ἐν κόλπῳ ἠθέλησαν. καὶ ὅσοι καταλαβεῖν τὴν θεότητα νομίζουσιν, ἐνύπνιον καὶ φαντασίαν κατέχουσι. καὶ ὅσοι βαθῦναι περὶ Θεοῦ φύσεως ἐνόμισαν, εἰς αἱρέσεις ἐτράπησαν. καὶ ὅσοι Θεοῦ λέγουσιν ἔτι ἐφθάσαν, οὐδὲ ῥανίδος ἐκ πάσης τῆς ἀβύσσου ἐκράτησαν, ἀλλὰ σκιὰν καταδιώξαντες οὐκ ἔφθασαν. Πίστις οὖν διὰ τοῦτο ἀκούει, ὅτι πᾶς ὁ πιστεύων οὐκ ἐρευνᾷ ὡς οἱ ἄπιστοι Θεόν. καὶ τί λέγω Θεόν; οὐδὲ τὰ τοῦ Θεοῦ ποιήματα ἀνθρώποις εὔληπτα. εἰπὲ γάρ μοι σὺ ὁ θέλων ἐξερευνᾶν καὶ μαθεῖν φύσιν Θεοῦ, ποῦ εἰσιν οἱ ἄγγελοι; καὶ ὁποῖοι εἰσὶ, καὶ πότε ἐγένοντο καὶ πόθεν συνίστανται, καὶ διὰ τί οὐ φαίνονται, καὶ τίς ἐστιν ἡ φύσις αὐτῶν, καὶ ὁποῖον ἐστὶ τὸ σχῆμα αὐτῶν, καὶ ἡ φωνὴ αὐτῶν, καὶ ὁ δρόμος; οὐ μόνον δὲ περὶ ἀγγέλων ἐρευνῶ σε, ἀλλὰ καὶ περὶ οὐρανοῦ. ὁποῖα ἐστὶν, εἰπέ μοι, ἡ φύσις αὐτοῦ;

καὶ

ut ostenderet Deita-
. Non enim dixit
hominem fecerunt,
ium qui in Trinitate
Quando igitur audis
em: *Ecce Adam factus*
nobis, trium perso-
i cogita. Quando
in imagine DEi. DEus
unam essentiam ac
fiteris. Igitur non
i sed & ex aliis plu-
Scripturæ locis sub-
stantialis Trinitatis
docemur, & maxi-
ic Filio perspicua ac
imonia reperimus.
citur * *Dominus pluit à*
super Sodoma & Gomor-
d nisi Patrem & Fi-
num à Domino sive
n sistit? Atque rur-
Psalmo centesimo
** *Dixit Dominus Do-*
à dextris meis, per-
Patrem & sedentem
s Filium declarat.
at in throno vel sede
ut a dextra vel sini-
ninum ita sedet DE-
divino modo super
tem natus est DEus
DEo ante sæcula; &
ale, figura destitu-
mscriptum est, sic &
ium & dextram DEI
. Sed & quod apud
ipsum

illis mortis tempore separatur? si dixeris mihi animam substantialem non sortitas esse sed sangvinem; at plurima animalia moriuntur sangvine nullo effluente. Quomodo vero pisces in aquis possent respirare, & quomodo illis aquarum natura non ut cætera animalia suffocantur? Unde vero animal ratione destitutum si cum homine ad DEI conditoris imaginem processerit, in via inter redeundum minus errare quam ratione gaudens & viam melius nosse deprehenditur? Unde rursus volucres & pisces feræque bestiæ, quibus nec sermo nec ratio est, neque intellectus nec judicium, intelligunt & retia transiliunt & laqueos pedicasque venatorum? Atque ut porro amplius vilitatem tuam miseramque inscitiam agnoscas, rogabo te insuper & hoc. Dic mihi tu qui incomprehensibilem Factorem ac DEum nosse ac curiose te scrutari profiteris, dic mihi prius quæ est substantia pulicis, & qualis substantia animæ ejus, & qualis est ejus anima? quomodo circa semen sponte existit? Quomodo rationem & sapientiam cum nesciat, videt hominem, & mortem metuens fugit? unde novit morti se obnoxium fore? quibus ratiociniis consultat? unde didicit hostem sibi hominem esse? ubi me-

σὺν τῷ κατ' εἰκόνα Θεοῦ ὄντι ἀνθρώπῳ ἐν ὁδῷ ἀπερχόμενον ἐν τῷ ἐπανέρχεσθαι ὑπὲρ τὸν λογικὸν εὑρίσκεται ἀπλανῶς τὴν ὁδὸν ἐπιστάμενον; πόθεν δὲ πάλιν πετεινὰ καὶ ἰχθύες καὶ θηρία μήτε λόγον μήτε λογισμὸν ἔχοντα, μήτε διάνοιαν καὶ διάκρισιν, νοοῦσι καὶ ὑπερβαίνουσι δίκτυα καὶ παγίδας καὶ θηρεύματα; καὶ ἵνα λοιπὸν ἐπιγνοίης ἐπὶ πλέον τὴν σαυτοῦ ταπείνωσιν καὶ ἄγνοιαν καὶ ταλαιπωρίαν, ἐρῶ σοι πάλιν καὶ τοῦτο. Εἰπέ μοι σὺ ὁ τὸν ἀκατάληπτον ποιητὴν καὶ Θεὸν δοκιμάζων μαθεῖν καὶ πολυπραγμονεῖν, λέγε μοι πρῶτον τί ἐστιν ἡ οὐσία τοῦ ψύλλου, καὶ ὁποία ἐστὶν ἡ οὐσία τῆς ψυχῆς αὐτοῦ, καὶ ὁποία ἡ ψυχὴ αὐτοῦ, καὶ πῶς αὐτὴ ἄνευ σπορᾶς αὐτομάτως συνίσταται; καὶ πῶς λογισμὸν ἢ σοφίαν μὴ ἐπιστάμενος ὁρᾷ τὸν ἄνθρωπον καὶ φεύγει φοβούμενος τὸν θάνατον; πόθεν δὲ οἶδεν ὅτι θανάτῳ ὑπόκειται; ποίοις δὲ λογισμοῖς βουλεύεται; πόθεν ἔμαθεν ὅτι ἐχθρὸς αὐτοῦ καθέστηκεν ὁ ἄνθρωπος; ποῦ δὲ ἡ μνημονευτικὴ αὐτοῦ ἀπόκειται διάνοια; τίς δὲ ὁ διδάξας αὐτὸν ἐν ταῖς ῥαφαῖς καὶ διπλώσεσι τῶν ἱματίων κρύπτεσθαι; Τί δὲ ἄρα καὶ ὀνομάζειν τὸν ψύλλον ὀφείλομεν ὅσοι ἐξερευνῆσαι τῆς θεό-

t aliquid in terris
raretur, quod ho-
ctum esset, ne in
istianis verteretur
& imagines adora-
dmodum igitur Ju-
œderis adoravit, &
m aurea & conflati-
tabulas quas dola-
, cum tamen DEus
fferit ut ea adora-
:: ita nos quoque
on tanquam DEum
us, sed ut sincerum
rga eum qui cruci-
fectum demonstre-

a annos Episcopus,
Nicænæ * vero A.
ostea prævalentibus
Athanasius de fuga
n in Arianis partibus
ta major centenario
Eccles. cap. 1. *Hosius*
uentia viribus exercita-
Epistolam pulchro ac
s de interpretatione
nto, egregio quidem
ncilio *quam plurimus*
ræter Canones XX.
nsignem *ad Constan-*
ripta, qui etiam Ni-
innuit. De Hosio
ag. 313. seq. & Ni-
colaus

, Tom. VI. pag. 637. edit.

brutum omnino moritur. Ubinam itaque est differentia inter hominem ad imaginem & similitudinem factum DEI, & irrationabile jumentum? Ostendi enim quod & homo & pulex si sangvine suo exhausta sint moriuntur. Hæc non temere hoc loco dicta a me sunt. Sed quod tecum, o Deicida Judæe, cohibere volui plerosque ab incomprehensibilibus de DEO quæstionibus, & persvadere ac demonstrare quod non Conditor solum, sed & ipsæ res creatæ ab hominibus comprehendi nequeunt.

JUDÆUS. Ubi vero Trinitatem in Veteri Testamento docemur, & ubi eam in Novo discimus?

CHRISTIANUS. In Veteri quidem, in primo Mosis libro, ait enim ubi origines Mundi describit: * *Et dixit DEus: faciamus hominem ad imaginem nostram & ad similitudinem.* Manifestum est quod ad Filium & Spiritum S. hæc locutus est Pater. Atque iterum **: *Et dixit DEus: Ecce factus est Adam ut unus è nobis.* Quod enim ait, *ut unus è nobis*, omnino duos vel tres significat, ut ostenderet porro per verba *ut unus è nobis*, trium personarum differentiam. Atque iterum idem Legislator: † *Et fecit DEus hominem: secundum imaginem*

διαφορὰ τοῦ λογικοῦ ἀνθρώπου καὶ κατ' εἰκόνα καὶ ὁμοίωσιν Θεοῦ γινομένου, καὶ τοῦ ἀλόγου κτήνους; ἔδειξα μενοῦν ὅτι καὶ ὁ ἄνθρωπος καὶ ὁ ψύλλος χωριζόμενοι τοῦ ἰδίου αἵματος ἀποθνήσκουσι. Ταῦτα δὲ ἡμῖν οὐ μάτην ἐνταῦθα ἐῤῥήθησαν, ἀλλ' ἀνακόψαι τοὺς πολλοὺς μετὰ σοῦ τοῦ θεοκτόνου Ἰουδαίου τῶν ἀκαταλήπτων τοῦ Θεοῦ ζητήματων θέλοντες, καὶ πεῖσαι καὶ δεῖξαι ὅτι οὐ μόνον ὁ κτιστὴς, ἀλλὰ καὶ αὐτὴ ἡ κτίσις ἐστὶ τοῖς ἀνθρώποις ἀκατάληπτος.

Ὁ ΙΟΥΔΑΙ͂ΟΣ. Ποῦ δὲ Τριάδα ἐν τῇ παλαιᾷ διαθήκῃ διδασκόμεθα, καὶ ποῦ ταύτην ἐν τῇ καινῇ ἔγνωμεν;

Ὁ ΠΙΣΤΟ΄Σ. Ἐν μὲν τῇ παλαιᾷ, ἐν τῷ πρώτῳ βιβλίῳ Μωσέως, φησὶ γὰρ ἐν τῇ τοῦ κόσμου γενέσει. Καὶ εἶπεν ὁ Θεός. Ποιήσωμεν ἄνθρωπον κατ' εἰκόνα ἡμετέραν καὶ καθ' ὁμοίωσιν. Δῆλον δὲ ὅτι πρὸς τὸν Υἱὸν καὶ τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον εἶπεν ὁ Πατήρ. Καὶ πάλιν, καὶ εἶπεν ὁ Θεός. Ἰδοὺ γέγονεν Ἀδὰμ ὡς εἷς ἐξ ἡμῶν. Τὸ δὲ εἰπεῖν, ὡς εἷς ἐξ ἡμῶν, πάντως δύο καὶ τρεῖς ἐσήμανεν, ἵνα δείξῃ λοιπὸν διὰ τοῦ, ὡς εἷς ἐξ ἡμῶν, τὸ διάφορον τῶν τριῶν ὑποστάσεων. Καὶ αὖθις ὁ αὐτὸς νομοθέτης. Καὶ ἐποίησεν ὁ Θεὸς τὸν ἄνθρωπον, κατ' εἰκόνα

* Genes. I. 26. ** III. 22. † I. 27.

εἰκόνα Θεοῦ ἐποίησεν αὐτόν. ἵνα δείξῃ τὸ μοναδικὸν τῆς θεότητος. οὐ γὰρ εἶπεν ὅτι ἐποίησαν οἱ Θεοὶ τὸν ἄνθρωπον, ἀλλ' ὁ Θεὸς ὁ εἷς ὁ ἐν Τριάδι προσκυνούμενος. Ὅταν τοίνυν ἀκούσῃς Θεοῦ λέγοντος, ἰδοὺ Ἀδὰμ γέγονεν ὡς εἷς ἐξ ἡμῶν, τρισυπόστατον φωνὴν ἐννόησον. Ὅταν δὲ πάλιν, ὅτι ἐν εἰκόνι Θεοῦ ἐποίησεν ὁ Θεὸς τὸν ἄνθρωπον, τὴν μίαν οὐσίαν καὶ Θεότητα ὁμολογεῖς. Τοιγαροῦν οὐ μόνον ἐντεῦθεν, ἀλλὰ καὶ ἐξ ἑτέρων πλειόνων τρόπων τῆς θείας γραφῆς τὸ τῆς ἁγίας καὶ ὁμουσίου τριάδος διδασκόμεθα μυστήριον, καὶ μάλιστα τὰς περὶ Πατρὸς καὶ Υἱοῦ τηλαυγεῖς καὶ σαφεστάτας φωνὰς καὶ μαρτυρίας εὑρίσκοντες. Τὸ γὰρ εἰρημένον, ὅτι ἔβρεξε Κύριος παρὰ Κυρίου πῦρ ἐπὶ Σόδομα καὶ Γόμορρα, τί ἄλλο, εἰ μὴ Πατέρα καὶ Υἱὸν, καὶ Κύριον παρὰ Κυρίου ἤγουν ἐκ τοῦ Πατρὸς γεννηθέντα παρίστησι. Καὶ πάλιν τὸ ἐν τῷ ρθ' ψαλμῷ εἰρημένον· ὅτι εἶπεν ὁ Κύριος τῷ Κυρίῳ μου, κάθου ἐκ δεξιῶν μου, σαφῶς, τὸν Πατέρα καὶ τὸν καθήμενον ἐκ δεξιῶν αὐτοῦ Υἱὸν ἡμῖν ἐφανέρωσεν· οὐ κατὰ τοὺς θρόνους δὲ τοὺς ἐπιγείους, οὐδὲ τὰς καθέδρας, οὔτε κατὰ τὰ δεξιὰ καὶ ἀριστερὰ μέρη τῶν ἀνθρώπων, οὕτω καὶ ὁ Θεὸς καθέζεται. μὴ γένοιτο. ἀλλ' ὥσπερ Θεϊκῶς ὑπὲρ λόγον ἐγεννήθη ὁ Θεὸς λόγος ἐκ Θεοῦ πρὸ αἰώνων, καὶ ὥσπερ ἀσώματος καὶ ἀσχημάτιστος καὶ ἀπερίγραπτός ἐστιν, οὕτω μοι νόει

DEi fecit eum, ut ostenderet Deitatis unitatem. Non enim dixit DEos esse qui hominem fecerunt, sed DEum unum qui in Trinitate adoratur. Quando igitur audis DEum dicentem: *Ecce Adam factus est sicut unus è nobis*, trium personarum vocem cogita. Quando deinde, quod *in imagine DEi DEus hominem fecit*, unam essentiam ac Deitatem confiteris. Igitur non ex hoc tantum sed & ex aliis pluribus Divinæ Scripturæ locis sanctæ & consubstantialis Trinitatis mysterium edocemur, & maxime de Patre ac Filio perspicua ac clarissima testimonia reperimus. Nam quod dicitur **Dominus pluit à Domino ignem super Sodoma & Gomorra*, ecquid aliud nisi Patrem & Filium, & Dominum à Domino sive ex Patre natum sistit? Atque rursus quod in Psalmo centesimo nono dicitur: ***Dixit Dominus Domino meo, sede à dextris meis*, perspicue nobis Patrem & sedentem à dextris ejus Filium declarat. Neque vero ut in throno vel sede terrestri, aut ut a dextra vel sinistra parte hominum ita sedet DEUS. Sed sicut divino modo super omnem rationem natus est DEus Verbum ex DEo ante sæcula, & sicut incorporale, figura destitutum & incircumscriptum est, sic & sedem & thronum & dextram DEI mihi intellige. Sed & quod apud ipsum

Ddd 3

* Genes. XIX, 24. ** Psal. CX, 1.

ipſum Eſaiam dictum exſtat, clare docet nos myſterium de Patre & Filio, ait enim: * *Puer natus eſt nobis, Filius datus eſt nobis*, videlicet Gentibus a DEo. *Et vocatur nomen ejus magni conſilii Angelus, admirabilis, conſiliarius, DEus fortis, potens, princeps Pacis, Pater futuri ſæculi.* David vero per DEi nomen in tribus perſonis ſanctam Trinitatem velut in benedictionis gratiam nobis ſubinnuit cum ait: ** *Benedicat nos DEus, o DEus, benedicat nos DEus!* Ipſi gloria in ſæcula, Amen.

καὶ τὴν καθέδραν καὶ τὸν θρόνον καὶ τὰ δεξιὰ τοῦ Θεοῦ. Καὶ τὸ παρ' αὐτῷ Ἡσαΐᾳ δὲ εἰρημένον σαφῶς ἡμᾶς διδάσκει τὸ περὶ Πατρὸς καὶ Υἱοῦ μυστήριον. λέγει γὰρ, ὅτι παιδίον ἐγεννήθη ἡμῖν, δῆλον τοῖς ἔθνεσι παρὰ Θεοῦ. Καὶ καλεῖται τὸ ὄνομα αὐτοῦ μεγάλης βουλῆς ἄγγελος, θαυμαστὸς σύμβουλος, θεὸς ἰσχυρὸς, ἐξουσιαστὴς, ἄρχων εἰρήνης, πατὴρ τοῦ μέλλοντος αἰῶνος. Ὁ δὲ Δαυὶδ τρισυποστάτως διὰ τοῦ Θεοῦ ὀνόματος τὴν ἁγίαν Τριάδα ὡς χάριν εὐλογίας ἡμῖν ὑπῃνίξατο, εἰπών· Εὐλογήσαι ἡμᾶς ὁ Θεὸς, ὁ Θεὸς ἡμῶν, εὐλογήσαι ἡμᾶς ὁ Θεός. Αὐτῷ ἡ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας Ἀμήν.

Apud Joannem Damaſcenum 3. de imagg. Tom. I. Opp. edit. præclaræ Lequinianæ pag. 385.

Hieronymi presbyteri Hieroſolymorum.

JUDÆI *Interrogatio.* Quandoquidem Scriptura veſtra crucem adorare nusquam vobis permittit, cur igitur ipſam vos adoratis? Reſpondete nobis Judæis & Græcis, ceterisque omnibus qui hoc a vobis quærimus.

CHRISTIANI *reſponſio.* Idcirco, o ſtulti & veſani corde, forſitan permiſit DEus omni genti

Ἱερωνύμου πρεσβυτέρου Ἱεροσολύμων.

Ἐρώτησις. Τῆς γραφῆς ὑμῶν μηδαμοῦ ἐπιτρεπούσης ὑμῖν προσκυνεῖν τὸν σταυρὸν, τίνος χάριν λοιπὸν αὐτὸν προσκυνεῖτε; Εἴπατε ἡμῖν τοῖς Ἰουδαίοις καὶ Ἕλλησι, καὶ πᾶσι τοῖς ἐπερωτῶσιν ὑμᾶς ἔθνεσι.

Ἀπόκρισις. Διὰ τοῦτο, ὦ ἀνόητοι καὶ ἀναιδεῖς τῇ καρδίᾳ, τάχα συνεχώρησεν ὁ Θεὸς † παντὶ ἔθνει σεβομένῳ τὸν Θεὸν, παν-

* Eſ. IX. 6. ** Pſal. LXVII. 6.

† Eadem Lequinius reperit in Codice Regis Chriſtianiſſ. 2951. expreſſa his verbis: καὶ γὰρ ὡς συνεχώρησεν ὁ Θεὸς προσκυνεῖν πᾶν ἔθνος χειροποίητα, Ἰουδαίοις τινὰς πλάκας ἐκείνας, ἃς ἐλατόμησε Μωϋσῆς, καὶ τὰ δύο χερουβὶμ τὰ χρυσᾶ. οὕτως καὶ ἡμῖν τοῖς χριστιανοῖς ἐδωρήσατο τὸν σταυρὸν, καὶ τῶν ἀγαθῶν ἔργων τὰς εἰκόνας γράφειν καὶ προσκυνεῖν, καὶ δεῖξαι τὸ ἔργον ἡμῶν.

Quoniam vero
ter leguntur quam
ret ex collatione qua
am sacrorum p. 404-
nterpretatione Vul-
orem Zelum spiran-
m Hereticis, De non
pro Filio DEi. Qui-
r. Nonnullæ Latini
tam à Joanne Tilio,
Colon & Lugd. re-
pag. 157 - 163. Sed
nem Luciferi quam
ostol. II. 57. his ver-
um, Auctoris omnium
cognitionem Scriptura-
lo eo Augiæ stabulo plu-
dam editionem, si li-
s, aut notitiam venerit,
tum singulari beneficio
illud deinde Cote-
m Hugonottis tunc
Constantium, Im-
nt, facilius excusa-
dens paullo asperius

ssionis editæ in Con-
martyr sub Juliano,
t. Tom. VII. memor.
Photini p. 454.
9. seq.
A. 360. ex Sebasteno
nsis spatium ab Aria-
ecto. Cum hoc Me-
, non mediocris in
Ec-

colaus Antonius Bibl. Hispanæ libro II. cap. 1. Utrum hic sit ille Hosius cui commentarium Latine scriptum in Timæum Platonis *Chalcidius* dicavit, non plane exploratum esse profiteor, uti nec quod in Codice Bibl. Bodlejanæ annotatum reperit Christophorus Wase Exercitatione 3. animadversionum Nonianarum pag. 40. Chalcidium Hosii Hispani Episcopi fuisse Archidiaconum.

JACOBUS Nisibenus qui Concilio Nicæno A. C. 325. & Antiocheno A. 341. interfuit, ut plurima scripsit Syriaco sermone quæ Gennadius cap. 1. commemorat, ita videntur illius nonnulla Græce versa jam innotuisse tempore Athanasii, qui cum Hosio, Alexandro Alex. Philogonio, Eustathio aliisque orthodoxis Episcopis scriptoribus Jacobum quoque Mesopotamiæ præsulem laudat 1. adversus Arianos T. 1. pag. 252. De Jacobo illo præter Tillemontium Tom. VII. pag. 260. seq. Wilhelmus noster Ernestus Tentzelius *ὁ μακαρίτης* in Exercitationibus selectis parte 1. Exerc. 6.

JOANNES ab A. C. 386. Episcopus HIEROSOLYMITANUS famæ Origenis adversus Epiphanium & Hieronymum strenuus defensor, obiit A. C. 416. Vide Tillemont. T. XII. memor. Non exstat ejus *liber adversus obtrectatores studii sui* memoratus Gennadio cap. 30. in quo demonstravit se Origenis ingenium, non fidem secutum. Hanc suspicor esse illam apologiam ad Theophilum. Alex. ad quam respondet Hieronymus Epistola 61. Librum de institutione Monachorum Carmelitici Ordinis ad Caprasium Monachum, libenter omitto, qui velut è Græco versus Latine a Carmelitis falso jactatur, sæpiusque editus est (etiam in operibus Thomæ a Jesu Tom. 1. pag. 416. seq.) & cum pluribus aliis scriptis non majori pudore suppositis huic Johanni Hierosol. vulgatus a Petro Wastelio, additis amplissimis vindiciis Bruxell. 1643. fol. Sed his vindiciis & ejusdem Wastelii Apologetico pro Joannis Hierosol. Monachismo in Carmelo, ibid. 1611. 8. nec non Bernhardo Alegre, qui in paradiso Carmelitici decoris pag. 576. seq. prolixe disputat adversus Baronium & Bignæum ut Johannem Hierosol. adscribat Carmelitis, videre juvabit quæ opposuit Papebrochius in tractatu præliminari ad Tom. III. Act. Sanctor. Maji pag. XX. seq. & Tom. 1. April. p. 780. seq. nec non Conradus Janningus in Apologia pro Papebrochio adversus Sebastianum a S. Paulo, præmissam Actis T. 1. Junii §. 49. seq. pag. XL. &c.

JU-

JULIUS I. Episcopus Romanus ab A. 337. ad 352. de quo Tillemontius Tomo septimo, & Henschenius Tom. 2. Act. Sanctor. April. 12. pag. 82. seq. *Epistola* sub ejus nomine ad *Dionysium Corinthium*, quæ incipit *Θαυμάζω πυνθανόμενος*, Græce & Latine vulgata est ab exquisitæ eruditionis viro *Lud. Antonio Muratorio* in Anecdotis Græcis p. 341.-346. subjuncta disquisitione ad C. V. Antonium Mariam Salvinium, qua adversus Gennadium cap. 2. de S. E. negat auctorem illius Julium esse, sed ab Apollinari vel Timotheo Apollinaris discipulo suppositam probat auctoritate Facundi, lib. 1. cap. 5. Evagrii lib. 1. Hist. cap. 31. ac Leontii Byz. Plura de Epistolis Julio aliisque per Apollinaristas suppositis Michael le Qvien in diss. secunda Damascenica. Julii Epistola *ad Decimum* citatur Act. 1. Concilii Ephesini, & à Cyrillo Alex. in Apologetico. Ex verbis *πρὸς Δόκιμον*, apud Facundum est ad Prosdocimum. Epistola *ad Alexandrinos* pro Athanasio, quæ incipit: *συγχαίρω κἀγὼ ὑμῖν, ἀδελφοί*, exstat apud Socratem II. 23. Hist. & Apologia secunda S. Athanasii, qui Epistolam Julii *ad Orientales* etiam in sua Apologia de fuga conservavit. Tom. 1. pag. 739-754. Incipit: *ἀνέγνων τὰ γράμματα*. Præter has Epistolas in tomis Conciliorum sub Julii nomine exstat Latine Epistola increpatoria ad Orientales pro causa Athanasii & excessibus contra Romanam Ecclesiam, quæ incipit: *Decuerat vos, fratres*, cum Epistola Orientalium ad Julium, cujus initium: *Licet circa omnes Romanam Ecclesiam.* Juliique Epistola ad Orientales Theognium, Theodorum, Berinthum, altera quæ incipit: *Decuerat vos adversus sanctam Ecclesiam.* Has Blondellus etiam in Pseudo Isidoro suo pag. 443. sq. exhibet cum censuris suis, quibus eas suppositas esse demonstravit. *Liturgiam* sub Julii nomine, versam è Syriaco, Latine exhibet V. C. Eusebius Renaudotus T. 2. collectionis Liturgiarum p. 227.

LIBERIUS Romanus Episcopus ab A. 352. ad 366. qui communione cum Arianis labem nomini suo adspersit, à Catholico dogmate alioqui haud alienus. Vide Tillemontium Tom. 6. p. 781. 790. T. 8. p. 714. & Benedictinorum notas ad S. Ambrosium Tom. 2. pag. 173. Jo. Morinum de sacris Ordinationibus p. 346. sed & Matthæi Larroquani diss. de Liberio Romano, Genev. 1670. 8. De scriptis ejus non habeo quæ addam præclari Cavei industriæ, quem si placet consule.

LUCIFER Calaritanus, sive ut veteres Caralitanus (καραλίταν) in Sardinia Episcopus A. C. 371. defunctus, licet Latine scripserit, non tacendus est mihi, quoniam scripta ejus Græce transferenda curavit S. Athanasius, sive ut in Marcellini & Faustini libello precum pag 38. traditur, ipse transtulit. *Dicant nunc quid Lucifer novum docuerit - - Et bene quod libros scripsit ad Constantium, non ut plerique gloriam captans ingenii, sed divina testimonia aptissime congerens contra hæreticos* (Arianos) *& contra ipsum Patronum hæreticorum* (Constantium.) *Quos quidem libros cum per omnia ex integro ageret, suspexit & Athanasius ut veri vindices, atque in Græcum stylum transtulit, ne tantum boni Græca lingua non haberet.* Ad hunc Luciferum duæ Athanasii Epistolæ exstant Latine inter Luciferi opera & inter Athanasii T. 2. edit. novæ p. 965. Earum alteram emendatiorem quoque dedit Chifletius ad Vigilium p. 109. De Lucifero quem Zelus incredibilis & constantia confessoribus, asperitas in Episcopos pœnitentes horumque receptores, Schismatis reis adscripsit, videndi Godfridus Hermantius in vita Athanasii, libro præcipue IX. cap. 11. Tillemontius T. VII. memoriar. p. 514. seq. & T. XII. p. 50. ubi de Hieronymi Dialogo adversus Luciferianos, qui Luciferum ipsum tamen beatum vocare non dubitat & bonum pastorem. Paschasius Quesnellus dissertatione XIV. ad Leonem M. è qua repetitæ notæ quæ Faustini & Marcellini libello precum in editione Oxoniensi subjiciuntur. Benedictini notis ad S. Ambrosium pag. 1127. & Papebrochius Tom. V. Act. Sanctor. Maji 20. p. 197. ad 225. qui p. 205. laudat Ambrosii Machin, Archi Episcopi Calaritani defensionem sanctitatis Luciferi, ad Urbanum VIII. editam Carali A. 1639. fol. Pro eadem pugnat Antonius Macedo in libro de Diis tutelaribus Orbis Christiani p. 215. seq. licet contra eandem multi, ut Natalis Alexander in selectis capitulis Historiæ Sæculi IV. parte 1. pag. 245. seq. Apostolicus vir dicitur in libello precum à Luciferianis composito p. 10. *Sed & Apostolicus vir Lucifer, ob hoc quod bene esset agnitus per contemtum sæculi, per studium sacrarum litterarum, per vitæ puritatem, per constantiam fidei, per gratiam divinam, à Romana Ecclesia missus est legatus ad Constantium: & ob hoc quod fidem venerabilem vindicavit, quod detexit & convicit hæreticos, ductus est in exilium cum omni atrocitate injuriarum.* In scriptis ejus familiam ducunt *libri duo Athanasio ad Constantium Imp.* in quibus totam S. Scripturam ordine percurrit ex singulis libris ordine repetens quæ ad Constantium applicet & quibus persecutionem ejus de-

Monasterii S.
7. fuit, quo-
apud Clariss.
Macris mox

atore ac Præ-
to Episcopus
stitutus, præ-
s successorem
Tom. IX. pag.
cum conjuge
jus *homilia in*
junii Sabbato
omilia exstat)
pter homilias
, & apud Su-
Cæsarea qui-
III p. 86. 231.
ópı. Senten-
e Bostrensem
nano Marqv.
τῶν πραχθέν-
ertium & Ho-
lebratum est.

tem carmine
texstare MS.
in Bibl. nov.

ria Cretensis
scripsit, in
: Philoso-
pho Peripa-
liber haud
con-

Ecclesia motus concitatus est quem ordinatus à Lucifero Paulinus Eustatianorum Episcopus etiam auxit. Sed sub Joviano redditus Ecclesiæ suæ Meletius A. 363. atque sub Valente iterum ejectus in exilium A. 364. Paulino locum dedit, donec sub Gratiano tertium A. 378. revocatus eodem Paulino frustra per aliquod tempus schisma continuante tandem cum eo in gratiam rediit. Vide Acta Sanctor. 12. Febr. & Tillemontium Tom. VIII. memor. p. 341. seq. 760. sq. Meletium hunc durante concilio CPoli A. 381. cum Nazianzenus ab eo Episcopus CPol. ordinatus esset, defunctum, pro funere laudavit Gregorius Nyssenus cujus Oratio adhuc exstat ut dixi supra p. 159. quemadmodum & exstat sermo Chrysostomi in ipsius laudem dictus Antiochiæ A. 386. qui incipit: πανταχῦ τῆς ἱερᾶς καὶ ἱερᾶς ταύτης ἀγέλης, & citatur in Synodo secunda Nicæna Actione IV.

Hujus Meletii primum quem Antiochiæ habuit sermonem servavit Epiphanius LXXIII. 29. 33. Meminit Sozomenus IV. 28.

Præterea Epistolam ad Jovianum Imp. in Concilio Antiocheno A. 363. scriptam Socrates III. 25. & Sozomenus VI. 4. Perstringunt illud Concilium Hieron. in Chron. & Athanasius Tom. 3. edit. novæ pag. 31.

Alii Meletii decem.

Cum hoc Meletio non confundendus 1.) MELETIUS Lycopolitanus in Thebaide Ægypti Episcopus atque sub *Diocletiano* & Maximiano Confessor, à quo schisma *Meletianorum*, negantium ad pœnitentiam recipiendos qui persecutionis metu CHristum abnegaverant. De hoc Epiphanius hæresi LXVIII. Hi deinde male audierunt ob communionem cum Arianis a) unde non à melle Meletianos sed ab amaritudine *Picritianos* appellat S. Athanasius, b) licet Meletius ipse inter primos Arii hæresin notasset & ad Alexandrum detulisset. c) Meletianum schisma utcunque sopitum in Concilio Nicæno, quibusdam illud adhuc continuantibus ut Johanne Memphitano, & Callinio Pelusiota Episcopo atque Paphnutio Anachoreta. Vide Tillemontium T. VI. pag. 233. 661. 735. & D. Ittigii Historiam Concilii Nicæni p. 13. & 62. [illegible] Alius

a) Epiphanius LXVIII. 4.

b) Athanas. Epist. ad solitarios Tom. I. p. 864. D. Ittig. diss. de Meletino pag. [illegible]

c) Epiphanius LXVIII. 6. ad quem confer Godfr. Hermannum lib. I. de vita Athanasii. cap. 7.

2.) Alius Meletius *Sebastopolitanus* Episcopus quem Concilio Niceno A. 325. interfuisse testatur Athanasius Orat. 1. in Arianos T. 1. p. 291. & Philostorgius lib. 1. c. 8. Vide Valesium ad Eusebii VII. 32.

3.) *Meletius* ad quem hæc exstat Libanii Epistola, necdum edita quod sciam.

Μελετίῳ.

Ἐγὼ τὸν μὲν παρὰ σοῦ καὶ εἶδον καὶ φιλῶ, σὲ δ' οὔπω μὲν εἶδον. φιλῶ δὲ ὥσπερ ἐκεῖνον, ἐπεὶ καὶ αὐτὸν ἀκούω σε γνώμης οὕτως ἔχειν πρὸς ἡμᾶς, ὥσπερ ἂν εἰ μετεσχήκεις ἡμῖν. τοῦ δὲ ταῦτά με πιστεύειν ἔστω σοι σημεῖον τὸ καὶ χάριν αἰτεῖν ἤδη. ἔστι δὲ ἡ χάρις, Μαρκελλῖνον καὶ Κάρτιον τῆς σῆς ἀπολαύειν εὐνοίας, χρηστούς τε ὄντας καὶ ἡμῖν ἐπιτηδείους καὶ Σπεκτάτου φίλους. οἶμαι δὲ αὐτοὺς οὐδὲν οὔτε φορτικὸν οὔτε ἔξω τῶν νόμων ἐπαγγέλλειν. πεῖθε δὴ καὶ Παμφυλίαν * ὅτι με τιμᾶν οἴει δεῖν. καὶ ἡμᾶς, ὅτι σοὶ χρὴ πολλάκις ἐπιστέλλειν.

Meletio.

Quem ad me misisti, & vidi & amo. Te nondum vidi, nec minus quam illum amo tamen, quoniam audio te perinde in nos animatum esse ac si familiariter nobis usus fuisses. Idque credi à me, documento esto tibi quod jam beneficium à te postulo. Est hoc, ut Marcellinum Cartiumque tua frui benevolentia permittas, probos homines necessariosque nostros & Spectati amicos. Nihil certe illos quicquam vel grave vel à legibus alienum præ se ferre existimo. Fac vero norit & Pamphilia (Marcellini Cartiique mater) me loco aliquo apud te esse, & nobis sæpius ad te scribendi ansam præbe.

4.) Meletius Episcopus *Mopsuestenus* in Cilicia secunda, Nestorianus: cujus Epistolæ undecim supersunt Latine in Synodico adversus tragœdiam Irenæi. Depositus est in Concilio Ephesino A. C. 431.

5.) Meletius Chorepiscopus. Garnerii auctar. ad Theodoriti Opera p. 198.

6.) Meletius Monachus cujus liber de natura hominis ita inscribitur in codice Segvieriano & altero Cæsareo: *σύνταγμα κατὰ σύνοψιν περὶ φύσεως ἀνθρώπου ἐξερανισθὲν καὶ συντεθὲν παρὰ Μελετίου μοναχοῦ*

* Schol. τὴν μητέρα Μαρκελλίνου καὶ Καρτίου.

νεχῦ θέματ۞ τῆς Ὀψικίου βάνδου ἀρίστου * χωρίου Τιβεριουπόλεως (in Phrygia majore) μονῆς λεγομένης τρῶν, ἤτοι τῆς ἁγίας Τριάδ۞. Συλλογὴ ἐκ τῶν τῆς Ἐκκλησίας ἐνδόξων ἢ λογάδων φιλοσόφων. Prodiit tantum Latine Venet. A. 1552. 4. ex versione *Nic. Petreji* Corcyræi. Græce habetur etiam aliquoties MS. Oxonii in Bibl. Bodlej. Græco altero Bibl. Cæsareæ Codice, caput XXXV. de anima quintuplo majus occurrit. In eadem Bibl. etiam Græca Anonymi ex Meletii libro, epitome, & *iatrosophion* ejusdem, capitulis CCXVII. in compendium redactum.

Incertum diversus ne ab hoc (vel illo quem mox afferam) sit Meletius ad quem Theodori Studitæ Epistolæ exstant inter inditas illas CCLXXVII. quas Sirmondo haud visas servat Codex Bibl. Segvierianæ.

7.) Μελέτιός τις, θεοφόρ۞ ἀνὴρ ἢ τῶν γραφῶν ἀκριβὴς ἐξεταστὴς, cujus de azymis scriptum inter S. Johannis Damasceni opera edidit doctissimus Vir Mich. le Quien T. 1. p. 648. seq.

8.) Meletius ὁ Πηγᾶ, Cretensis, à Sylvestro Patriarcha Alex. ordinatus presbyter & A. 1582. protosyncellus, inde Exarchus Patriarchæ CPol. & in Patriarchatu Alexandrino, Sylvestri successor dignissimus laudatus Josepho Scaligero Epist. 157. & Georgio Doufæ in itinere CPol. de cujus scriptis adversus Latinos, aliisque dicendi locus infra libro VI. Vide interim Crusii Turco Græciam p. 234. Hottingerum parte V. Hist. Eccles. p. 62. seq. Allatium de consensu pag. 996. Rich. Simonis Hist. Critic. Tom. 4. pag. 11. seq. & præcipue Eusebium Renaudotum ad Gennadii & aliorum recentium Græcorum scripta p. 91. seq. Epistola hujus Meletii ad Janum Dousam exstat inter Arminii ejusque sequacium Epistolas n. XXV.

9.) Meletius Syrigus, Cretensis qui jussu Synodi CPol. & Patriarcharum mandato A. 1638. oppugnavit Confessionem Cyrilli Lucaris, Vide laudatum Renaudotum p. 151. seq. & Rich. Simonem in libro de sententia Eccles. Oriental circa transsubstantiationem edito Gallice adversus Tho. Smithum, Paris. 1684. 12.

10.) Meletius Calligraphus XI. seculi cujus aliquot Codices MSti Græci in Bibl. Segvieriana & Colbertina. Omitto Meletium Ducem de quo Martyrologia & Menologia 24. Maji, Alios item Martyres,

* Al. ἀκρίτου. Ὀψίκιον & Θέμα Ὀψικίου quid sit, dixi supra, pag. 319.

tyres hoc nomine, nec non duos Meletios Hegumenos Monasterii S. Pauli Latris, quorum alter sæculo XIV. alter sæculo XV. fuit, quorum mentio in Codice Colbertino operum S. Ephræm apud Clariss. Montfauconum in Palæographia Græca p. 78. Meletii Macris mox infra faciam mentionem in Nectario Hierosol.

NECTARIUS ortu Tarsensis Cilix, è Senatore ac Prætore CPol. atque adeo Laico * nec dum baptizato Episcopus CPolitanus A. 381. post Nazianzeni abdicationem constitutus, præfuit Concilio CPol. A. 394. 27. Sept. & A. 397. defunctus successorem habuit Joannem Chrysostomum. Vide Tillemont. Tom. IX. pag. 486. seq. qui eundem esse putat Nectarium quem una cum conjuge de jactura filii unici solatur Basilius M. Epist. 188. 189. Ejus *homilia in Theodorum* στρατηλάτην Martyrem, quem primo sancto jejunii Sabbato Græci colunt, (& in quem Gregorii Nysseni etiam homilia exstat) Latine sæpius prodiit, Joach. Perionio interprete, & inter homilias quasdam Chrysostomi Paris. 1554. 8. & T. V. Lipomanni, & apud Surium 9. Nov. Græce MS. exstat in variis Bibliothecis & in Cæsarea quidem sæpius. Vide Lambecium IV. pag. 97. 124. seq. VIII. p. 86. 231. 349. Incipit: ὡς πολὺ τὸ πλῆθος τῆς χρηστότητός σου Κύριε. *Sententiam Synodicam* de Agapio & Gabadio quorum uterque Bostrensem Episcopatum sibi vindicabat, habes in jure Græco Romano Marqv. Freheri lib. IV. pag. 247. petitam ut habet titulus ἐκ τῶν πραχθέντων ἐν Κωνσταντινουπόλει ὑπομνημάτων. Data est Arcadio tertium & Honorio iterum COSS. hoc est A. C. 394. quo Concilium celebratum est.

Alii Nectarii.

Nectarius Hieromonachus, cujus lucubrationem carmine scriptam Græco de Abbatibus, qui ante ipsum claruerunt exstare MS. in Bibl. Regis Galliæ Codice 2198. testatus est Labbeus in Bibl. nov. MSS. p. 115.

Nectarius Hierosolymitanus Patriarcha, patria Cretensis defunctus A. 1665. successore Dorotheo qui ejus vitam scripsit, in qua narrat Poetica illum didicisse à Meletio Macre: Philosophiam hausisse Athenis à Theophilo Corydale Philosopho Peripatetico. Hujus Nectarii *Confutatio Imperii Papæ in Ecclesiam* liber haud con-

* Alia exempla Episcoporum è Laicis habes apud Allatium de ætate & interstitiis in collatione Ordinum pag. 170. seq.

contemnendus lucem vidit Moldavensibus typis A. 1682. † & Latine Petro Allixio interprete Lond. 1702. 8.

Nectarium Pictaviensem quem pro Victorino aliqui comminiscuntur, libenter omitto.

NICOBULUS Gregorii Nazianzeni amicus & propinquus, auctor carminis epici ad filium cognominem, quo respondet carmini quod ejus nomine ad Parentem Nazianzenus scripserat, veniamque pro filio petierat, ut liceret illi extra patriam dare operam eloquentiæ. Legitur inter Nazianzeni poëmata T. 2. Opp. p. 115-120. Incipit: τέκνον ἐμὸν, μύθοις ποθέων ποθέεις τὰ φέριστα, De Nicobulo multis antiquiore sæculis, qui de Alexandro M. scripsit, feci mentionem lib. III cap. 8.

ORESIESIS (aliis *Oriesis*, *Orsisius* vel *Orsisius*, vide Rolweidum ad vitas Patrum p. 110.) inter Ægypti Monachos in vico Thebaidis Tabbena sive Tabbenesio, cum Pachomio & Theodoro clarus, de quo Tillemontius T. VII. pag. 479 seq. 499. 686. 761. Ejus *Testamentum* Gennadio cap. 9 tantopere laudatum & quod pro deperdito habet Clariss. Caveus, utique videtur esse illa doctrina monastica quam ex Græco versam, Latine tantum habemus, editam ad calcem S. Prosperi de vita contemplativa Colon. apud Jo. Gymnicum 1538. 8. & in Bibliothecis Patrum Paris. Colon. & Lugd. (Tom. IV. p. 92.) & in Codice Regularum Monasticarum Holsteniano Tom. 1. pag. 121. Rom. 1661. 4. Paris. 1663. 4.

Junior existimatur Oresius Abbas, cujus libellus brevis de sex Cogitationibus Sanctorum ex Goldasti Codice Latine editus ab Henrico Canisio Tom. V. Lect. Antiquar. parte 2. p. 951.

PACHOMII Monachorum Tabbenensium auctoris præcipui & medio sæculo quarto defuncti Vitam, ab auctore incerto, sed qui illis temporibus vixisse se profitetur, traditam exhibet Bollandus Tom. 3. Act. Sanctor. Maji, Græce quidem in apendice ad calcem illius Voluminis è MSS. Florentino, Vaticano & Ambrosiano p. 25. & 51. Latine autem ex versione Danielis Cardoni S. I. p. 295. & 334. Ammonis quoque Episcopi Epistolam περὶ βίου μακαρίου καὶ πολιτείας Παχωμίου καὶ Θεοδώρου, è MS. Florentino Græce ad calcem Volum. p. 63.

† Vide Ephemerides Paris. A. 1710. pag. 11. 13. Novellas Reip. litterar. A. 1702. T. 2. pag. 112. Acta Er. 1703. pag. 292. Memorias Trevoltinas A. 1704. Tom. 2. pag. 35. edit. Amst.

pag. 63. & Latine pag. 347. Cui præmissa quædam *ἐκ τῶν ἐντολῶν τοῦ Παχωμίου*, cujus generis sunt *monita spiritalia* Pachomii ex MS. Aldino Latine edita à Gerhardo Vossio in appendice ad Gregorium Thaumaturgum pag. 130. Mogunt. 1604. 4. Incipiunt: *Honora DEum, & valebis.* Tabulam æneam instituti Monastici regulas complectentem Pachomio traditam ab Angelo narrat Palladius in Lausiaca cap. 38. & argumentum ejus refert. Prodiit etiam sæpius *Pachomii Regula* uberior Latine, quam ab auctore primum scriptam Ægyptiaco sermone, deinde versam Græce, & è Græco ad Silvani Monachi preces Latine redditam à S. Hieronymo, nolim inficiari. Primus edidit Achilles Statius Romæ 1575. deinde Petrus Ciacconus ibid. 1588. Hinc Bibliothecæ Patrum collectores. Non hanc modo Regulam cum Hieronymi præfatione, sed etiam *Pachomii Epistolas* quas Gennadius memorat, & plures etiam illi non memoratas Latine ex interpretatione ejusdem Hieronymi servavit Benedictus Anianensis, qui sæculo IX. claruit, in Concordia sive Codice Regularum qui ex Lucæ Holstenii editione prodiit Rom. 1661. 4. recusus Paris. 1663. 4. Plura de Pachomio Rosweidus in vitis Patrum pag. 81. sqq. præludio ad vitam Pachomii à Dionysio Exiguo Latine versam, & Tillemontius Tom. VII.

PAULINUS qui ex presbytero A. 362. ordinatus à Lucifero Episcopus Antiochenus magnorum motuum materia fuit, quarum supra in Meletio mentionem feci. Ejus *fidei Professio* ab Athanasio probata extat apud Epiphanium LXXVII. 21. Hunc Paulinum ætate antecessit non modo Paulinus, qui ex Tyrio præsule Episcopus Antiochenus A. 331. favens Arianis, & amicus Eusebii Cæsar. qui illi scripta quædam dedicavit: sed etiam Paulinus qui ante Eustathium & post Philogonium per breve tempus Episcopus Antiochenus fuit A. C. 324. & cujus *Maleficiorum libros* à Macedonio Episcopo Mopsvesteno & confessore combustos referunt Orientales in Epistola Synodica quæ edita est à Pithoeo in Hilarii fragmentis parte 2. p. 26. Confer Valesium ad Sozomeni III. 11. & Tillemontium Tom. VII. Alii Paulini qui uno Pnevmatomacho excepto Latine omnes scripserunt:

Paulinus *Aquilejensis* Patriarcha qui Felicem Orgelitanum & Elipandum Toletanum oppugnavit, defunctus A. C. 804. de eo Bollan-

landus in actis Sanctor. ad XI. Januar. T. 1. pag. 713. seq. Vide & Sirmondi Opera Tom. 4. p. 641.

Paulinus *Bitterensis* in Gallia Episcopus, clarus sub quinti sæculi initia. Ejus Epistolam de signis terrificis apud Baronium ad A. 418. extare scribit Clariss. Oudinus. Sed ego incassum eam illo loco quæsivi.

Benedictus Paulinus *Burdegalensis*, ad quem scripsit Faustus Rejensis, & quem cum Nolano videtur confundere S. Avitus Epist. 4.

Paulinus *Mediolanensis* Presbyter, qui Vitam Magistri sui S. Ambrosii Mediolanensis Episcopi scripsit. Idem qui ut Diaconus adhuc Cælestium Pelagianum Carthagine oppugnavit. Vide Baron. ad A. C. 369. n. 37. & A. 418. n. 11. seq.

Meropius Pontius Anicius Paulinus amicus Ausonii, Episcopus *Nolanus* A. C. 431. defunctus, doctrinæ & eloquentiæ laude, poeticæ quoque facultatis gloria clarissimus. Operibus ejus à Ducæo, Rosweido, Chifletio, & Jo. Baptista Brun * illustratis addenda quæ in Lucem protulit πολυμαθέστατος Muratorius in anecdotis Latinis Tom. 1. Mediolan. 1697. 4. Caroli Peraulti poema Gallicum de hoc Paulino prodiit Paris. 1686. 8.

Paulinus *Pellæus* Ausonii nepos, cujus eucharisticon de vita sua quod carmine Heroico scripsit, octogenario major A. 456. exstat ad calcem Paulini Petrocorii, de quo infra. Confer Tillemontium Tom. XVI. p. 416. seq.

Paulinus cujus tractatus de initio quadragesimæ, de die Dominica Paschæ, de obedientia, de pœnitentia, de Neophytis memorat Gennadius de S. E. cap. 68.

Benedictus Paulinus *Petrocorius*, Aquitanus qui libros sex de vita S. Martini scriptos carmine Heroico dedicavit Perpetuo Turonensi Episcopo, quem Patronum suum appellat. Is Perpetuus Concilio Turonensi præsedit A. C. 461. Hujus Paulini editionem meliorem cum Francisci Jureti & Jo. Frid. Gronovii notis debemus Christiano Daumio τῷ μακαρίτῃ, Lipsiæ 1681. 8.

Paulinus *Pneumatomachus*, de quo Palladius in hist. Lausiaca capite de Rufino pag. 124. edit. Meursii.

Pau-

* Paulini opera à Brunio expolita & illustrata prodierunt Paris. 1685. 4. Petri Franc. Chifletii Paulinus illustratus, Divione 1662. 4.

Paulinus *Suetonius* Consul A. C. 66. quem de Atlante monte citat Plinius V. 1. Hist. Nam alios Paulinos Consules libenter prætereo quos in Clariss. Almelovenii fastis pag. 191. si placet videbis. Tantum notabo Paulinum quoque Nolanum accensendum iis qui consulatum honorarium gesserunt. Vide Antonii Pagi præf. ad diss. Hypaticam. § 26.

Paulinus *Trevirensis* Episcopus depositus in Concilio Arelatensi A. 353. atque inde à Constantio missus in exilium. Vide Baluzium ad Lupum Ferruensem pag. 498. seq. edit Lipsiensis.

PETRUS ab A. 300. Alexandrinus Episcopus, qui Martyrium obiit A. C. 311. Acta ejus Martyrii Latine ex Anastasii Bibl. versione exstant apud Surium 25. Nov. Incip. *Ad corroboranda corda credentium.* Alia ex Simeone Metaphraste Græce & Latine cum notis in Combefisii selectis triumphis Martyrum Paris. 1660. 8. pag. 189. Incipit: εἶχε μὲν ἡ ἐπιφανὴς Νικομηδεία. De ejus *Canonibus XV. poenitentialibus* A. C. 306. scriptis qui cum Jo. Zonaræ & Theodori Balsamonis scholiis Paris. primum à Frontone Ducæo, deinde Oxoniæ à Gvil. Beveregio T. 2. magni Synodici Græce & Latine vulgati sunt, conferendus Tillemontius Tom. V. p. 450. seq. & Lambecius VIII. p. 414. *Liber de Divinitate* à Cyrillo Alex. atque in Actis Concilii Ephesini & Chalcedonensis citatus, necnon *Homilia de adventu Salvatoris* quam laudat Leontius Byzantinus contra Nestorium & Eutychem, interciderunt. *Diatribam de Paschate* Chronico Alex. sive Paschali præfixam & à Petavio pridem Græce in Uranologio editam, non Petro huic Alexandrino, sed longe juniori scriptori sub sexti extremum sæculi tribuendum esse, jam notarunt viri doctissimi. *Proterium* Alexandrinum de quæstione Paschali videtur vocare Jo. Lelandus de scriptoribus Britannicis p. 387.

PETRUS S. Athanasii A. C. 373. 2. Maj. defuncti in Episcopatu Alexandrino successor, ab Arianis qui Lucium ejus loco intruserant, in carcerem conjectus in illo scripsit *Epistolam Encyclicam*. cujus præcipua pars legitur apud Theodoritum IV. 22. Hist. & Nicephorum XI. 28. & cum notis Georg. Henschenii Tom. 3. Act. Sanctor. Maj. p. 207. seq. Alterius *Epistolæ ad Episcopos Ægyptios fidei caussa exules* fragmenta duo, Latine servavit Facundus IV. 2. XI. 2. Post Valentis Imp. mortem A. 378. sedi Alexandrinæ restitutus Maximum Philosophum loco Nazianzeni in CPolitanam sedem evexit A. 379. Vide Valesium

lesium ad Sozomeni VII. 9. & Theodoriti V. 8. Annalium scriptores ad A. C. 379. Defunctus A. 381. successorem habuit Timotheum. Tillemont. Tom 6. memor. pag. 620. seq.

PETRUS S. Basilii & Gregorii Nysseni frater, Episcopus Sebastenus A. 391. adhuc superstes, de quo Bollandus in Actis Sanctor. ad 9. Januar. Tom. I. p. 588. seq. & Tillemontius Tom. IX. 572. 737. seqq.

Exstat ejus *Epistola ad* fratrem *Gregorium Nyssenum*, præmissa hujus libris adversus Eunomium. Meminit hujus Petri Basilius frater Epist. 272. & 307.

THEODORUS presbyter, Pachomii (de quo supra) in Abbatia Tabennensis Monasterii successor, à vitæ Pachomii scriptoribus etiam atque etiam celebratus, scripsit Gennadio c. 8. teste, Epistolas tres ad monasteria, ex quibus unam de paschate ex Græco versam Latine habemus in Codice Regularum quem edidit Holstenius Tom. I. p. 117. De hoc Theodoro Tillemontius Tom. VII. p. 469. seq. Alius Theodorus Monachus, discipulus S. Antonii & Amonis quem in Antonii vita Athanasius memorat.

THEODORUS Heracleæ quæ ipsum genuerat Episcopus in Thracia, depositus in Synodo Sardicensi A. 347. Obiit sentiens cum Homœusiastis sive semi Arianis circa A. 355. (ideoque non confundendus cum juniore Theodoro sive Dorotheo * qui ex Heracleæ Episcopo factus Episcopus Antiochenus post A. 370.) *Elegantis apertique sermonis & magis historicæ intelligentiæ, edidit sub Constantio Principe commentarios in Matthæum & Johannem & in Apostolum* (sive Pauli Apostoli Epistolas) *& in Psalterium* Hieron. c. 90. de S. E. Ex hisce commentariis fragmenta bene multa leguntur in Catenis editis atque ineditis Græcorum Patrum ad jam dictos S. Scripturæ libros, & in alios quoque, ut in Catena ad Lucam edita & in inedita ad Prophetas Majores, cujus mentio apud Clariss. Montfauconum Palæographiæ Græcæ p. 317. Non pauca etiam ex Catenis MSS. excerpsit deditque Latine Combefisius in Bibliotheca Concionatoria. Commentarium Theodori in Psalmos integrum cum Patrum in Psalmos Catena Balthasar Corderius Græce & Latine edidit Antwerp. 1643. fol. quem Codex Cæsareus anonymum Mazarinianus cum expresso auctoris nomine illi suppeditavit.

THEO-

* Vide Tillemont. Tom. 6. memor. pag. 794.

THEOTIMUS *Scythiæ Tomorum Episcopus, in morem Dialogorum & veteris eloquentiæ breves commaticosque tractatus edidit. Audio eum & alia scribere.* Hæc Hieronymus c. 131. de S. E. scribens ipse A. C. 392. Citatur Theotimus à Damasceno in parallel. De eodem Baronius ad Martyrolog. & Acta Sanctor. XX. April. Alius Theotimus junior itidem Scythiæ Episcopus cujus Epistola ad Leonem Imp. de Timotheo Æluro & Synodo Chalcedonensi exstat Latine in Actis Concil. Tom. 4. edit. Labbei p. 911.

TITUS Bostrorum (Arabiæ metropolis) Episcopus sub Valente defunctus, de quo Tillemontius Tom. VII. p. 382. seq. scripsit *libros quatuor adversus Manichæos*, quorum argumenta dedi è Codice Holsteniano in volumine V. hujus Bibliothecæ pag. 293. ubi etiam de editione Latina Henrici Canisii, qui libros duos priores integros cum tertii initio vulgavit è versione Francisci Turriani. Non plura quam vertit Turrianus exstant Græce MS. in Codice Holsteniano, quem servat Bibliotheca Johannea hujus Urbis Hamb. *Commentarius in Lucam* sub Titi nomine editus ex Theodori Peltani versione Latine Ingolstad. 1580. & Græcis additis à Frontone Ducæo in Auctario Bibl. Patrum Parif. 1624. fol. Tom. 2. p. 762. non est hujus Titi, sed scriptoris Cyrillo Alexandrino ac fortasse sæculo sexto junioris, qui ex variis antiquioribus Ecclesiæ Doctoribus illum Commentarium collegit. Vide Rich. Simonem lib. 3. Hist. Criticæ N. T. c. 30. Eliam du Pin T. 2. Bibl. scriptor. Ecclef. p. 129. Petitdidierium in observationibus ad Dupinii Bibliothecam Gallice editis Tom. 2. p. 368. seq. Savilii notas ad Chrysostomum Tom. VIII. p. 215. qui ejusdem auctoris *quæstiones in Matthæum* & *Johannem* Græce se habere MStas testatus est. In Matthæum etiam editæ sunt Latine Venetiis A. 1555. à Christophoro Serrarigo incipiunt: *Διὰ τί λέγεται εὐαγγέλιον; ἡ παρὰ τὰ βίβλος λέγεται ὅτι κολάσεως ἀναίρεσιν καὶ ἁμαρτημάτων λύσιν καὶ δικαιοσύνην καὶ ἁγιασμὸν καὶ ἀπολύτρωσιν καὶ υἱοθεσίαν καὶ κληρονομίαν τῶν οὐρανῶν πᾶσιν εὐαγγελίζεται.* Quæstionum in Johannem hoc est initium: *Τίνος ἕνεκα πάντα τἄλλα παραδραμὼν οὗτος Εὐαγγελιστὴς περὶ τῆς αἰδίου γεννήσεως εὐθέως διηγεῖται; ἐπειδὴ οἱ ἄλλοι εὐαγγελισταὶ* &c. In Catena Corderiana ad Lucam exstant nonnulla Titi, quæ in vulgato ad Lucam commentario desiderantur. Atque ut Combefisio in Bibl. Concionatoria notatum, *in catena Regia in Matthæum & Lucam sæpius allegantur Titi, editis meliora. Quumque Regia in Lucam Catena ipse fere*

sit sub compendio Titi commentarius, cui similis quæ exstat in Codice Raphaëlis du Fresne, quum Titi vulgati sunt quæ in illa habentur, nunquam ille citatur, sed quum nova illa & qualia etiam occurrunt in Matthæi catena. Existimem ergo perditos commentarios senioris Titi esse, cui in Catena Regia Sancti nomen subinde tribuitur. Denique Titi Bostrensis junioris Homiliam in ramos Palmarum Græce & Latine vulgavit Combefisius Tom. I. auctarii novi p. 635. Incipit: ὥσπερ ἡ ἀμέτρητ☉. Eadem Latine in Bibliotheca Combefisii concionatoria, atque (ubi cætera etiam Titi, adversus Manichæos & quæ in Lucam ipsi tribuuntur) in Tomo quarto Bibliothecæ Patrum, edit. Lugd.

TRIPHYLLIUS Constantii Imp. temporibus clarus Ledrorum Λεδρῶν in Cypro Episcopus, descripsit *miracula* Magistri sui *Spyridonis* versibus Jambicis, ut narrat Suidas Τριφύλλι☉. Eloquentissimum suæ ætatis cum appellasset Hieronymus cap. 92. de S. E. *legi*, inquit, *ejus in Cantica commentarios. Et multa alia composuisse fertur, quæ in nostras manus minime pervenerunt.* Plura de Triphyllio, de cujus scriptis nihil plane ætatem tulit, clarissimus amicus noster Jacobus Hasæus erudita diatriba de Berytensi JCtorum Academia cap. IX. §. 5. p. 91. seq.

CAPUT XXV.

MAXIMI Philosophi carmen περὶ καταρχῶν, nunc primum editum è Codice Mediceo.

NActus MAXIMI Philosophi, * quem Julianus audivit & magni fecit, Poëma Svidæ memoratum περὶ καταρχῶν de electionibus sive auspiciis actionum quas aliquis suscipit, ex positu Lunæ prosperene an secus successuræ sint dijudicandis descriptum è Codice Mediceo: rogavi præclarum atque insigniter eruditum virum D. JOANNEM RENTDORFIUM, ut versionem ejus componeret, quod ille quidem pro suo in bonas litteras amore & in me benevolentia fecit, unde illud antiquitatis monumen-

* Vide quæ infra p. 769. & in Volumine secundo hujus Bibliothecæ p. 514.

mentum cum illius interpretatione exstare hoc loco volui. Argumentum quidem vanum est ut vel maxime, atque ut Nobiliss. Doblerus recte annotavit, Electionum doctrina, à Ptolemæo cunctisque sanioribus Astrologis semper neglecta, à nugatoribus inventa & tradita fuit: tamen Græcæ lingvæ & Antiquitatis amatores in hoc monumento, licet capite mutilo, invenient nonnulla quæ non illibenter fortasse percipient ex scriptore tam vetusto tamque clari nominis: atque vanitatis ipsius vanitatem haud melius licebit cognoscere, quam si à tam celebris auctoris ingenio nihil tamen ei accesserit, per quod hominibus minus superstitiosis credibilior videri possit

ΜΑΞΙΜΟΥ ΦΙΛΟΣΟΦΟΥ.
Περὶ καταρχῶν

Desunt multa. Περὶ ξενιτείας.

Εἰ δὲ νεμειήταο μέσην κατὰ μοιρῶν ὁδεύοι ☽ in ♌
Δευτέρη ἐν ἠοῖ, ἀγανωτέρη ἔσσεται οἶμος,
Ἤματί νυκτί τε δὴν ἀπειρέσιον τρεχέουσα.
Μαψίδιοί τε πέλονται πόνοι. Τῆμος δὲ βροτεῖσιν
Γαίῃ ἐν ἀλλοδαπῇ, τῷ καὶ πεφυλαγμένος εἴης.
Μή σε λάθῃ κούρης Θειαντίδος ὠκέα κύκλα
Λοίγιον εἰς ἀρχὴν ἰχνευομένα θηρὸς ἐν αἴγλῃ.
Εἰ δὲ κόρην αὐγῇσι περισκέπτοις ἐπιλάμπει in ♍
Ἀστραίην, δηρὸν μὲν ὁμιλήσεις ξένῃ αἴῃ.

Ἀβλα-

MAXIMI PHILOSOPHI
De electionum auspiciis.

SI vero Nemeæi (Leonis) mediam partem ingrediatur luna
Secunda die, mollius erit iter
Interdiu noctuque per immensa procurrens.
Vani tunc erunt hominibus labores
Terra in aliena, quod observare debes.
Nec tibi lateant puellæ Theantidis * celeres orbes,
Exitiale principium vestigiis consequentes, Scorpii in splendore.
Si vero virginem radiis conspicuis illustret
Astræam, satis diu deges ætatem in terra aliena,

In-

* Lunæ.

Ἀβλαβέως δ' οἶκόν τε φίλους τ' εἰσόψεαι αὖτις.
Εἰ δ' ἐν ὀπωρινοῖς ἐνὶ γλήνεσιν αὐγάζοιτο ☽ in ♎
Χηλάων αἵ τ' τ' ἠελίῳ ἀτάλαντα φέρουσιν,
Εἰ μὲν ἐπὶ πρήξει τε καὶ ἔργοις ἰθυδίκοισιν
Οὔτ' ἔτι χάρμα φέρει [illegible] οὔτ' ἔτι πῆμα.
Εἰ δέ τ' ἐπὶ σκολιοῖσι καὶ οὐκ εὐήρεσιν ἔργοις,
Τῆμος δ' ἐντύνηται ὁδὸν πολυπαίπαλος ἀνήρ,
Ἥκει παλιμποίνησιν ὅγ' ἐγκύρσειε δίκῃσι.
Εἰ δὲ πέλοι τιτηνὶς ἐν ἀστράσιν ἠερίοισιν in ♏
Σκορπίου αἰθερίοιο, φέροιό κεν ἐσθλὸν ὄνειαρ.
Εἰ δέ κεν οἰκείηνδε λιλαίεαι αὖτις νέεσθαι
Καὶ δ' ἂν ἐπίκρυφον οἶμον ἐπιφραδέως ἂν ἕλοιο
Δεικήλῳ δ' ἐνὶ τῷδε φάοι πανδῖα σελήνη
Κερδαλέον τ' ἀνύσαιο θοῶς ἐρικυδὲς ὄνειαρ
Εἰδώλῳ ἐν τῷδε σεληναίην ἐσαθρήσας.
Εἰ δέ κε τοξευτῆρος ἐλαφροῦ φαίδιμον ἄστρον in ♐
Τιτηνὶς φαιδρῇσιν ἐπαυγάζῃ ἀμαρυγαῖς
Γαῖαν ἐς ἀλλοδαπὴν δ' ἐθέλοις τῆμος δὲ νέεσθαι
Ἤ τ' ἂν ἔτι προτέρω δολιχὴν τελέσειας ἀταρπὸν
Θηθύνων καὶ δηρὸν ἀπέσσεαι ἀσπασίως δὲ
Πολλῶν ἠελίων ἀνύσας περιμήκεα κύκλα
Σοὺς ἑτάρους κτῆσίν τε καὶ ἀγλαὸν ὄψεαι οἶκον.
Ἐς δὲ πάτρην νόστησον ἰδὼν ἐρίωπα σελήνην
Τοξευτῆρι θέουσαν ὁμοῦ, τῆμος γὰρ ἅπασαν
Εὐφροσύνην ἕξεις ἐσιδὼν πατρώϊον οὖδας.
Μὴ μὲν ὁδοιπορίης μιμνήσκεο φάε' ἀθρήσας in ♑
Μήνης αἰγοκερῆος ἐν ἄστρασιν ἰχνεύοντα.
Ἦ γάρ σοι δολιχός τε πόρος καὶ ἄπρηκτα κέλευθα
Ἔσσεται καὶ δ' ἂν * κε κατηφείῃσιν ἔχοιο.
Πάτρην δ' εἰσανιόντι μετ' αἰγοκερῆος ἐοῦσα
Ὑψίκερως μήνη, πρηῢν καὶ ἀπήμονα νόστον
Σημαίνει, σὺ δὲ μήτι νόῳ νοσφίζεο τῶνδε.
Ὑδροχόου δ' ἠὼ πρώτην πεφυλαγμένος ἔστω, in ♒
Εἰ δέ κε δεύτερον ἦμαρ ἄγοι, πρῆξις κεν εἴη
Καὶ πρῆξίν κε φέρησι ἀπήμονα κερδαλέην τε.
Ἰχθύσι δ' εἰαρινοῖσιν ἐπὶ στρατίην πολεμόν τε in ♓
Στειχέμεναι. καὶ δ' ἂν κε φέροιο γριπεῦσιν ὄνειαρ.

* Fortasse δαπάνην Holsten.

Ἠδ'

Innoxius tamen domum amicosque rursus visurus.
Si vero in autumnalibus luminibus splendeat
Chelarum, soli patria ferentibus;
Si ob actionem ac facta recti justique judicii,
Non feret amplius gaudium nimium neque damnum:
At si ob perversa ac non expedita opera
Tunc iter carpet vir admodum vafer,
Iterum incurret laboriosas in lites ac molesta judicia.
Si autem luna sit astris in vernis
Scorpii ætherei, feret quoque eximium emolumentum.
Si vero cupit ad res domesticas reverti,
Et secretum iter prudenter agere;
In hoc signo quum splendet nobilis luna:
Promte feret lucrosum ac præstans emolumentum;
In simulachro hoc lunam quum adspexerit,
Quum vero sagittarii celeris clarum sidus
Luna illustrat splendidis fulgoribus,
In terram alienam tunc optes abire,
Aut si jam prius longam perfeceris viam,
Tempus producens diu aberis, verum lubenter:
Multorum solium peractis magnis circulis
Amicos, opes ac claram adspicies domum.
In patriam redi videns lumen magnum habentem lunam,
Cum sagittario simul incedentem, tunc enim omnino
Lætus eris patrium ingrediens solum.
Itineris noli recordari, lumen adspiciens
Lunæ, capricorni in astris incedentis;
Nam longum tibi iter ac molestæ viæ
Erunt, & dedecus non deerit.
Patriam vero ingredienti, cum capricorno dum incedit
Luna, celsa gerens cornua, amœnum ac commodum reditum
Designat; tu vero noli hæc mente excidant.
Aquarii primam auroram (l. diem) observato.
Etiam diem alterum quum peragit, nam erit auspicatus,
Actionem ferens non molestam sed lucrosam.
Piscibus in vernis, ad pugnam bellumque
Ire juvat: feres & tunc piscatoribus emolumentum:

Ἠδὲ καὶ ὅσσοι φῶτες ἀνὰ δρυμὰ βηοσήεντα
Στείχοντες ταχινῇσι κυνηλασίῃσι μέλοντα.
Χρὴ δὲ καὶ εἰς ἑτέρους σε περιφραδέως ἐσαθρήσας in planetarum
Ἀστέρας, εἰ κεραῆς ταυρώπιδος ἀργέτου αἴγλην
Δέρκονται τετράγωνον ἐπιστείχοντες ἀταρπὸν □
Μὴ τρίπλευρον ἔχωσι σεληναίης ἀμαρυγὴν △
Ἢ διάμετρα φέρωσιν ἐπ' ἀγλαὰ φάεα μήνης. ☍
Εἰ μὲν γὰρ κακοεργοὶ ἐπ' ἀντίας τανύσαντο,
Δείδιθ' ὁδοιπλανίην. ἐσθλοὺς δὲ ὁρόωσι σελήνην
Βαίνουσαν κατὰ μέτρον εὐσταθέων εἰδώλων,
Θαρσήσας ξείνης ἐπὶ ἤθεα καλὰ πόληος
Στειχέμεναι καὶ δ' αὐτὸς ἀπήρβιτος πέλοι οἶμος. Περὶ γάμου.
Εἰ δὲ γάμου λελίησαι ἐπαυρέμεν ἱμερόεντος
Ἐς θαλάμους δ' ἀγαγέσθαι ἐνηέα βούλεαι εὐνήν,
Σκέπτεσθαι κεραὴν ἑλικόδρομον. Ἢν μὲν ἔησι
Τοξευτῆρα κατ' αὐτὸν ἢ ἰχθύας ὑγροκελεύθους
Ἢ καὶ ὑδροχόου περὶ τείρεσιν αὐγάζηται,
Ὄλβιον ἐκτελέσεις γάμον ἀτρεκές, ὅντινα λάβῃς.
Οὐδ' ἔτ' ἐπεσβολίην δυσερὴν οἴκοισι φέροντα,
Οὐ μὴν νείκεα λυγρὰ τὰ καὶ πινυτήν περ ἐοῦσαν
Ἀνέρι καὶ ποθέοντι θοῶς ἤχθηρεν ἄκοιτιν,
Ἔσται δ' ἠπιόμυθος, ἐχέφρων, ἀγλαοεργής,
Οἰκείων ἡγεῖται τόκον δὲ πόρων περικαλλέα ἔδνα.
Κουριδίην οἴκοισιν ἑοῖς εἰσῆται ἄκοιτιν
Ἀνὴρ εἰ μούνην συγέοι, καὶ ἐλεύθερον ἦμαρ.
Ἢν δ' ἄρα νυκτιφαὴς ἐπέχῃ κλυτὰ ἀρνειοῖο Luna in ♈ vel ♉
Ἀστέρας ἢ ταύροιο κατ' εὐκεράοιο πολεύῃ,
Μή τύγε μοι μνώοιο πολυκτεάνου ὑμεναίου,
Τεύξεαι· γὰρ φαέθουσα σεληναίη κλυτόπωλος
Τιμῆς καὶ φιλίης μινυανθέα καὶ ταχύβουλον
Ἀστασίην· λύσει δ' ἐρατῆς καὶ ἀκηράτου εὐνῆς
Κουρίδιόν τε λέχος προλιποῦσ' ἑτέρωσε λαθέσθαι.
Τεύξει ὁμοφροσύνην τῷ σε φράζεσθαι ἄνωγα.
Ὁππότ' ἐοῖ κριοῖο πολυστρέπτοιο κέλευθον
Αἴγλη ἐρευθιόωσα ἰοειδὴς χρυσάμπυκος μήνης.
Εἰ δὲ κέρως ἀτάλαντος ὁ μὲν ἀνύησι κέλευθον
Ἢ καὶ μαιωήσειεν ἐφ' ὕδασιν ἰνδάλλεσθαι,

Αἴτε

Etiam iis qui per silvosos saltus
Incedunt, & citas venationes curant.
Oportet & ut alios prudenter inspicias (rem (lunæ)
Planetas, qui cornutæ tauri faciem habentis candidum splendo-
Contemplantur, quadrata dum inambulant in via,
Nec triangularem habeant lunæ fulgorem,
Aut adversa ferant splendida lunæ lumina:
Nam si malefici ad radios se extendant,
Est quod metuas vagationes, bonis vero adspicientibus lunam
Per gradus signorum fixorum incedentem,
Confidens bonis peregrinæ urbis moribus,
Licebit iter facere, imperturbata erit via.
Si autem coniugio cupis desiderabili frui
Inque thalamos vis ducere frugi uxorem: (dem si sit
Inspicere oportet cornutam flexuose currentem lunam, & qui-
Juxta sagittarium aut piscium humidas vias,
Vel Aquarii circa astrum si splendeat:
Felices nuptias obtinebis sine noxa, quæ nullum damnum
Neque molestas rixas in domum inferent,
Neque aspera jurgia, quæ & prudentem,
Viro amore flagranti, celeriter reddunt uxorem inimicam.
Erit vero mitis, prudens, operibus splendens;
Quapropter his diebus præbens pulchra dona
Juvenem in domum suam introducet dominam,
Vir qui solitudinem ac liberum diem odit.
Quum vero noctiluca occupat præclari arietis
Sidus, vel juxta taurum pulchre cornutum incedit,
Divites hymenæos ne cogites,
Nam faciet splendens luna, citatis gaudens equis, (consilii
Tunc amicitiam ad exiguum tempus durantem, & præcipitis
Discordiam: volet enim amabilem ac incorruptum amplexum
Connubialemque lectum relinquere, ac mariti oblivisci.
Faciet autem concordiam, cui animum ut advertas hortor,
Quando in arietis iterum viam vertentis semita,
Splendore rubram inspexeris, ac frænis aureis insignem lunam.
Si vero cum virgine pari passu Luna perficiat viam,
Vel obstetricibus sub Hyadibus appareat,

Εἴτε κατ' εὐκραίρητος ἐϋγμήλοιο φέρονται
Σιδονίου ταύροιο, καὶ ἐς δόμον ἀρτύνοιο
Ἔδνοισιν βρίθουσαν χλιδάνην ἑλικώπιδα νύμφην
Ἥ τ' ἂν γείτοσι χάρμα δυσηλεγέεσσιν ἄγοιο
Ξυνὴν ὀθνείοισιν ἔχων δυσπέμφελον εὐνήν
Οὐ γάρ κεν στέρξειεν ἑνὸς λέχος ἤμασι τοῖσδε
Γημαμένη, οὐδ' εἰ νέον αἰνετὸν ἰκαριώτης
Ἠὲ καὶ εὐαδῆς καπανηΐδος ἐντύναιτο
Ἠὲ καὶ ἀρστινόης * ἐρικυδέος, ἠὲ καὶ αὐτῆς
Λαοδάμης ἥ τ' αἰὲν ἐπ' ἀνέρι κηραίνουσα,
Πάντα γὰρ ἤθεα καλὰ διασκίδνησι γυναικῶν
Ταύρῳ ἐπεμβεβαυῖα Θεαντὶς χρυσοέθηρα.
Εἰ δὲ θεραπαίνισιν ἐπορνυμένη διδύμοισιν ☽ in ♊
Δεύτερον ἦμαρ ἄγῃσι, γάμου μεμνημένος εἶναι,
Οἰκοσόον γὰρ ἄκοιτιν ἐνὶ μμεγάροισι κομίζεις.
Μὴ μὲν ἔοι φλογερῷ ἐνὶ Καρκίνῳ, ἦ γὰρ ἂν ὦκα in ♋
Ἐκπροφύγοι μεγάρων ἄλοχος πόσιν ἐχθήρασα
Ἄσπετ' ἐπεσβολέουσα καὶ ἄκριτα πανφάουσα.
Εἰ δὲ τύχοι γλήνοισι νεμεσσήταο Λέοντος in ♌
Θεαντὶς κούρη φορέουσ' ἐριλαμπέτιν αἴγλην,
Ἥτ' ἂν ὑπερφιάλοντε δυσοργήτοντε γυναῖκα
Τέτμοι ἀνήρ, ἀτενὲς δὲ νέῳ κεχαρισμένη εἴη
Οὐδέκεν εὐπειθῆ μιν ἔχοι πόσις οὔτ' ἐπέεσσιν
Οὔτ' ἔργοις, ἀλλ' αἰεί κε πανήμερον ὀρσοπολέουσα
Μύθῳ ὀνειδίοι' κέτε πληγῇσιν ἰάπτοι,
Μαψίδιοι μῦθοι κενὰ δ' ἔργματα τῆσδε πέλονται,
Πολλάκι καὶ χείρεσσιν ἐὸν λωβήσατ' ἄκοιτιν
Δρασσομένη χαίτης ἢ καὶ ῥεθέεσσιν ἐφεῖσα
Ἀτηρὰς παλάμας, ἢ ἐπιρρήσσουσα χιτῶνας.
Ἢν δέ γε δῖα Θεὰ ὑπερωνὶς ἐν σταχύεσσιν ☽ in ♍
Ἀστραίης κούρης εὐώπιδος αὐγάζηται,
Χήρην μοι τῆμος δὲ συνάορον ἐντύναιο,
Παρθενικὴν δ' ἀλέασθαι, ἐπεὶ μογεροῦ βιότοιο
Αὐτίκ' ἠδὲ πόσις κεκορήσεται πήματα πάντα.
Ἢν δέ κε χηλάων ἐνὶ τείρεσιν αὐγάζηται ☽ in ♎
Κουριδίην μὲν ἀεικὲς ἐὸν πρὸς δῶμ' ἀγαγέσθαι.
Ὠνητὴ δ' ἂν ἔοι πολυφιλτέρη εὖτε πέλοιτο

Πολ-

* MS. ἀρσέπτης.

Quæ juxta capitonis & praviter boantis
Sidonii tauri, ut & domum arcturi:
Donis onustam, delicatam, ac venustam sponsam,
Viciniis etiam molestis gaudium afferentem, adducit,
Commune cum alienis perniciosum quæ habeat cubile:
Non enim diliget unius viri lectum, his diebus
Quæ nupserit, & si animum laudatum Icariones (Penelopes)
Vel Evadnes Capanei uxoris instructum gerat,
Vel inclytæ Arsinoæ, sive etiam
Laodamiæ, ob virum dolore semper se lacerantis
Omnes enim castos mulierum mores dissipat
Tauro incedens velociter in aureo æthere luna.
Quum vero ministrantibus procedit geminis,
Secundus dies dum agitur, conjugii ne immemor esto,
Nam uxorem domus curam habentem domum deduces.
Noli ardenti in cancro dum vadit, (uxorem ducere) nam celeriter
E domo pedibus aufugiet uxor inimicitias gerens,
Magna & innumera probra effutiens ac iterans.
Quum vero incurrit in lumina Nemeæi leonis,
Theæ filia diva puella ferens splendidum fulgorem;
Certe perfidam ac graviter irascentem mulierem
Inveniet vir, quæ obstinato animo se delectabit,
Neque enim obsequentem sibi habebit maritus neque verbis
Neque operibus, sed semper & per totum diem propera versabitur
Verbis probrosis; atque plagis incesset:
Vani sermones, vanaque illi erunt opera.
Sæpe & manibus contumeliose suum maritum excipiet,
Prensans comam, aut etiam genis injiciens
Infestas manus, aut lacerans vestes.
Si vero diva luna in spicis
Astrææ virginis venustæ splendet,
Viduam mihi videtur tunc conveniens uxorem accipere,
Virginem vero vitare, laboriosa enim vitâ, postquam
Eam acceperit, maritus satiabitur, in omnibus damna erunt.
Quum vero in chelarum lumine splendet,
Virginem ætate juvenili conducit in domum suam deducere.
Utilis namque ac amicissima erit.

Πολλάκις ὧδε γὰρ ἄστρον ἀναγκαίῃ ὑπὸ λυγρῇ.
Λέκτρον ἀεικέλιον γαμίων πάρος ἤγαγε θεσμῶν.
Εἰ δὲ πέλοι πανδῖα χαλαζήεντα κατ' αὐτὸν ☽ in ♏
Σκόρπιον ἀλγινόεντα, τότ' ἐν πρώτῃ γαμέοιο
Ἠὲ παρθενικὴν καίνει φρένας ἠπίη εἴη
Ἀντίφρων ἀγάνῃσι πεπυθυῖα πραπίδεσσιν.
Εἰ δέ τε δεύτερον ἦμαρ ἠὲ τρίτον ἰθύσειεν
Ἤτ' ἂν καὶ δμώεσσι δυσπαθέεσσι μιγείη.
Ἢν δὲ πελάζηται μήνη κλυτῷ αἰγοκερῆϊ ☽ in ♑
Πρῶτα, γάμος μὲν ἄγει λύπας καὶ πήματα λυγρά.
Εἰ δ' ἄρα δεύτερον ἴσχοι ἀνὴρ λέχος, ἔσσετ' ἄμεινον
Ἢ χήρην ὀπάσει παντερπέα τῶδε δάμαρτα.
Μὴ μὲν δὴ συνόδοισι σεληναίης ἀγάγοιο ☽ ☉ ☌ ♄
Εὐνέτιν ἐν μεγάροισιν ἢ ἐν διχομήνιδι πλείῃ,
Οὐ γάρ κεν γάμος εἴη ὀφέλλιμος ἤμασι τούτοις.
Σκέπτεο δ' εἰ κ' ἐσθλοῖσι σὺν ἄστρασι δινεύηται ☽ ☌ ♃ ♀ ☿
Ἢ Φαέθοντι κλυτῷ ἢ ἑωσφόρῳ αἰγλήεντι
Ἠὲ καὶ εὐπέπλου μαίης ἐρικυδέϊ παιδί.
Τεύξει γὰρ βιότου τε μέγα κλέος εὐφροσύνης τε
Ἤθεα, μειλιχίην τε χάριν τ' εὐεργέα δώσει.
Νῦν δ' ἄγε μοι κούρη πιμπληΐδας ἔννεπε Μοῦσα Νόσων
Ὅσσα φέρει νούσοισιν ἀκήματα δῖα σελήνη
Ὅσσα τε λυγρὰ πέλονται ἐν εἰδώλοισι θεούσης
Δωδεκάτοις ἐπὶ τέρμα πολυτλήτου βιότοιο.
Εἰ μὲν γ' εἰαρινοῖσιν ἐν ἄστρασιν ἀρνειοῖο Luna in ♈
Πασιφαὴς εἰλεῖτο βροτοῖς πανδῖα σελήνη
Ὁππότε τις νούσῳ ἀρήμενος ἀλγινοέσσῃ
Ἀργαλέῃ ἴσχησι μεληδόνα μηνύτι πῆμα
Δειδέχθαι, παιὼν γὰρ ἀκίσσιμος * ἀνθρώποισι.
Εἰ δέ τε οἷς κεν τοῦδε κατ' εἰδώλοιο φέρηται
Εὐδερκὴς κερόεσσα σεληναίη κλυτόπωλος
Ἔμπλην ἀργαλέων ὀδυνάων ὀξειάων
Αἵτε κάρηνον ἔχουσιν ὀϊζυροῖο βροτοῖο,
Αἱ δὲ γὰρ ὦτι ταχεῖαι ἐπαυρίσκονται ἀρωγήν.
Ἡ δὲ γυνὴ βαρύθῃσιν ἐπ' ὠδίνεσσι μογοῦσα
Ἡμιτελῆ γυίων ἀποσείσεται ἀκλέα παῖδα.

* MS. αἰνέσιμος.

Sæpe enim sic sidus tristi sub necessitate
Lectum conjugalem induxit noxium ac nefarium.
Si vero sit nobilis (luna) juxta grandinem ferentem
Scorpium dolore afficientem, tunc prima nuptias contrahe
Luce cum virgine, nam ingenium mire habebit,
Mentis integra, placidis confidens præcordiis.
Si vero secundum aut tertium diem dirigat,
Certe & cum ancillis miseris corpus miscebit.
Quum vero luna in vicinia est inclyti capricorni,
Nuptiis primo die tristitias affert atque horridas noxas.
Si vero secundo, vir meliorem habebit lectum,
Aut viduam consequetur, jucundam uxorem.
Noli in congressibus lunaribus ducere
Uxorem in domum, aut in plenilunIis.
Nam nuptiæ his diebus non erunt proficuæ.
Inspecta, si cum bonis astris circumagatur,
Vel cum inclyto Jove, vel cum phosphoro lucente,
Vel etiam cum glorioso filio Majæ pulchrum peplum habentis:
Nam faciet vitam valde gloriosam hilaremque,
Pulchra & domicilia, ac blandam suavitatem, dabit.
Nunc vero ades mihi puella Pimpleia, cane Musa,
Quot fert ægris medicamina diva luna,
Quot graves (morbi) sunt, in signis dum currit
Duodecim, ad terminum usque multum ærumnosæ vitæ.
Si enim verno in sidere arietis,
Omnibus apparens circumagitur diva luna,
Quisquis morbo corripitur doloroso
Molestam qui habet curam menti noxiam,
Oportet exspectare, nam medicus sanat homines.
Si vero his signi viis fertur
Pulchro visu luna cornuta citatis gaudens equis
Propior, molestis ac acutis doloribus
Gravatum habebunt caput miseri homines,
Neque invenient facile promtum auxilium.
Mulier vero gravibus ex partu doloribus laborans,
Enitetur membris imperfectum, infantem ignobilem

Pri-

Πρὶν φάος ἠελίοιο φίλοις ὤπεσσιν ἀθρῆσαι.
Ἤματι μὲν πρώτῳ μάλ᾽ ἀεικελίῃ ὑπὸ νούσῳ
Μοχθήσει καί τ᾽ ἐγγὺς ἀδευκέος ἔσσετ᾽ ὀλέθρου.
Εἰ δὲ φάος μὲν ἔχοι κριῷ ἔπι, δεύτερον, ἤδη
Σώζεται ἐκ καμάτοιο φυγὼν ἐριώδυνον ἄτην.
Ἢν δὲ καὶ εὐκεραοῖο βοὸς μέτ᾽ ἀνεισομένης που Luna in ♉
Ἰνδαλθῇ κερόεσσα, τότ᾽ αὖ μέγα θαρσαλέοισι
Αὐγῆς ὠπτοίητον ἐπ᾽ ἀνέρι προσύιουσαν
Ἤτορ καὶ πραπίδων ἑτέρη ῥέα δύσφορον ὁρμὴν
Πλαζομένοιο, νόσοιο πότμον γέ μιν οὔτι φέρουσαν
Νοῦσον ἔχειν δωκεῖαν ἀκεσφορίην ἐρατεινήν.
Εἰ δέ τι δειρῆς ἐντὸς ἔχει ὀλοφώιον ἄλγος
Ἦχι τε σύριγγες σφάγιαι βρότον ἀμφὶς ἔχουσιν,
Φράζεσθαι σ᾽ ἐπέοικε συνάγχης λοίγιον ἄχθος
Μὴ μὲν δὴ πρώτῳ ἐνὶ ἤματι τῷ δὲ λεχωὶς
Ἀμβλώοι ῥηγηλὲν ὀπαζομένη κακὸν οἶτον.
Δευτέρη εὖ ἠοῖ δὲ πέλοι ἐλαφρότερον ἄλγος
Εἰ τόκος ἐκ μελέων ἀνεμώλιος ἀίξησιν.
Μὴ μὲν δὴ διδύμοισιν ἐπιθρώσκουσα σελήνη in ♊
Ἰξύος ἄλγος ἄγοι μηδ᾽ ὤμοισιν κακότητα
Ἢ πάρεσιν μελέεσσι φέροι, δύστηλα γὰρ ἔσται
Κήδεα καί δ᾽ ἀκεσφορίην ἀνεμώλιον ἕλποι.
Ἢν δέ τις ἄλλη νοῦσος ἐπιβρέμπει μὲν ἐν ἠοῖ
Πρώτη κλινοπετῆ τεύχοι βροτὸν ἐς χρόνον ἄξει
Ἶησιν δηρὸν δ᾽ ἂν ἐνὶ λεχέεσσι κλιθείη
Τηκόμενος δυερῆσι παπμαδὸν ἐλπωρῇσιν.
Εἰ δ᾽ ἀρχὴ καμάτοιο πέλει ἐνὶ δευτέρῃ ἠοῖ,
Ἦτ᾽ ἂν ὅγ᾽ ὠκοίηστιν ὑπ᾽ ἀρτεμίῃσι ἔχειτο.
Ἤματ᾽ ἐπὶ τρία μοῦνον ἐνὶ λέκτροισι μογήσας
Ἢν δὲ γυνὴ τῆμος δὲ φέρουσ᾽ ὑπομήτριον υἷα
Ἀμβλώσῃ ξυνὴν κεν ἐς ἀίδα παιδὶ κέλευθον
Στέλλοιτ᾽ εἰ μή τις μιν ἐρύσσεται ἤπιος ἀστὴρ
Ἀγλαοφεγγέα δῖαν ἐσαθρήσας κερόεσσαν.
Πρηΰτατος δὲ πέλει κάματος βροτῷ αὐδήεντι
Εἴ κεν συμφορέηται ἀγαυῇ Θειαντῖνι in ♋
Καρκίνῳ αἰγλήεντι θοὴν δὲ φέρει ἐπ᾽ ἀρωγὴν
Μοῦνον μοι στέρνοισιν ἔχοι ὀλοφώϊον ἄλγος

Antequam lumen solis dulcibus oculis adspiciat,
Primo die, valde acerbo ex morbo
Laborabit, vicinusque erit amaro exitio:
Si vero adhuc secundam lucem in ariete adspexerit,
Liberabitur ex morbo, fugiens summos mortis dolores.
Quum vero juxta insignem cornibus taurum orientem
Apparet cornuta luna, tunc valde audacem (injicet)
Impotenti * desiderio flagrantem viri
Cor & mentem qui agitet gravem impetum
Animi mire jactati, mortem tamen non afferentem
Morbum, qui desideret levari medela amoris.
Si quis vero intra collum habeat exitialem dolorem
Ulcerave in jugulo habeant exedentia homines, seorsum
Cavere convenit cynanches noxium dolorem.
Si primo die quo puerpera
Abortit, non incurrit horrificum malum exitium,
Secunda luce mitior erit dolor,
Ubi foetus ex membris abortivus prodierit.
Ne sane geminis incedens luna
Lumbi dolorem afferat, neque humeris malignitatem,
Neque dissolutionem membris ferat, nam toleratu difficilis
Est cura, & remedium quod affertur in vanum sperare facit.
Si vero alius morbus adfremat luce
Prima, in lectum procumbentem hominem facit, protrahitque
Sanationem, diu ut in lecto reclinatus
Consumatur molesta spe per totum diem.
At quum initium morbi erit secundo die,
Si domibus sub prosperis se habeat,
Tribus solum diebus in lecto laborabit.
Si tunc mulier puerum in utero ferens
Abortierit, communem obscuram viam cum infante
Petet, nisi mitis stella servaverit
Pulchre splendentem divam adspiciens cornutam lunam,
Mitissimus autem tunc erit morbus homini spiranti.
Si vero ** fulgida Theantine (Luna) fertur
Cum Cancro splendente, promtum auxilium feret;
Solum ne † in pectore adsit exitialis dolor,

* Leg. αὐδῆς ἀπτόητον. & ἱστερηεία Hesych. ἀμφίβολα.
** ἀγαυῇ Θεαντίνῃ. † Μοῦνον μή.

Δυσπονέως γὰρ μὲν παιηόνιος ἔργα σαώσει.
Μηδὲ ποδὸς πληγή μιν ἐπεισέρχοι ὀδύνῃσιν
Τῆμος, δὴ γὰρ ἂν οὔτι μετ᾽ ἀρτιπόδεσσι λέγοιτο
Ἀμβλώσει δ᾽ ὅπερ τι φέρει κακὸν οὐδέτι λοιγὸν
Κοῦφως δ᾽ αἱμορέουσιν ἐπ᾽ ὠδίνεσσι πένοιτο
Ἡμιτελὲς ῥίψασα γυνὴ ἀνεμώλιον ἄχθος.
Ναὶ μὴν ἠϋγένειον ἐπιστείχουσα λέοντα ☽ in ♌
Εἴη τοι ὠρήεσσα καὶ ἤπιος οὔτι γὰρ ἐσθλὸν
Δέξασθαι τῆμος ἢ δυσηλεγέος καμάτοιο
Οὐ γάρ κεν προφύγοισθα κακὸν φλογερῶν ὀδυνάων
Εἰ μὴ γαστέρος ὦκα βάλοις ἄπο λύματα πάντα,
Οὐ μὲν δὴ κυέουσαν ὅτ᾽ ἀμβλώσειε γυναῖκα
Ῥεῖά κεν οὐδ᾽ αὐτὴ παιηονὶς ἰήσαιτο
Ἠπιόνη χείρεσσιν ἀκεσφορίην γ᾽ ἐπάγουσα.
Εἰ δ᾽ ἄρα συμφορέοιτο δίκῃ πανδῖα σελήνη, ☽ in ♍
Δηρὸν ἀμυδρὴ νοῦσος ἐφημερίοις κε πέλοιτο
Ἀνθρώποις, πότμον δ᾽ ὑπαλεύεται ὅς κεν ἐν ἠοῖ
Ἄρξηται κείνῃ μογέων εὐήρεα γυῖα,
Μοῦνον μὴ στομαχοῖο κακὴ πελίῃ βαρύθοιτο
Ἢ πλευρῆς, οὐ γάρ τι φέρει λαιψηρὰν ὑγείην.
Μηδέ τις αἵματος ἀνδρὶ ῥοὴ τῆμος δὲ πέλοιτο,
Μηδέ τι θηλυτέρῃσιν ἑφανδάνοι ἀμβλώσασθαι
Τηνίκα λοιγὸν ἄγει γὰρ ἀνάρσιον. εἰ δὲ τέκῃσιν
Ὠδῖνα ζώοισιν ἐπὶ βρεφέεσσι λύσασθαι,
Ἦτ᾽ ἂν ἐλαφρίσαιτε πόνον στυγερῶν ὀδυνάων
Ἀστραίη κούρη σταχυηφόρος ἠπιόδωρος.
Δείδιθι χηλάων ἐνὶ τείρεσι χρυσοέθειραν ☽ in ♎
Μήνην, μηδέ τε νούσῳ ὑπ᾽ ἀργαλέῃ μεμογηκὼς
Κλινοπετὴς γίνοιο, φέρει δ᾽ ὀλοφώιον ἄστρον.
Δοιῶν μοιράων ἑτέρην βροτῷ ἀλγινόεντι,
Λαιψηρὴν ὑγίην ἢ αἰνότλητον ὄλεθρον,
Εἶκεν δηθύνῃσι πόνος, καὶ ἀδευκέα πότμον
Καί τε γυναιξὶν ὄλεθρον ὅτ᾽ ἂν βρέφος ἐκπροθόρῃσιν
Ψυχολιπὲς μελέων, τὰ δέ σε φρεσὶ πευκαλίμῃσι
Φράζεσθαι ἐπέοικεν ἵν᾽ ἄλγεα δεινὰ φύγῃσθα.
Ὀκταπόδην δ᾽ ἐπὶ θῆρα φανεῖσ᾽ εὔωπις ἄνασσα ☽ in ♏
Σκορπίον, ἐν πρώτῃ μὲν ἐναίσιμος ἠριγενείῃ

Difficili enim cum labore medicamenta eum sanabunt.
Ne plaga pedis superveniat doloribus partus;
Tunc enim non cum integris pedibus si cubet,
Abortiet, nullum tamen fert malum neque noxium;
Sed leviter cruentis partus doloribus laborabit,
Imperfectum excutiens mulier inutile onus.
In barbigero leone incedens (luna)
Jucunda sit tibi & mitis: non enim bonum est
Tunc incipere ærumnosum morbum.
Nam tunc non effugies malum acerrimorum dolorum;
Nisi ex utero celeriter excutias omnes sordes.
Gravidam, si abortierit, mulierem, non
Facile sanabit ipsa Pæonia
Epione, manibus afferens remedium.
Si vero feratur cum Virgine justitiæ præside, nobilis luna;
Diu obscurus morbus ad exiguum tempus viventibus erit
Hominibus: mortem tamen effugiet si in luce
Illâ incipiat morbus, dolore infestans pulchra membra;
Modo ne stomachum maligni livores ingravent
Aut latus, (dolores) non enim facile sanabitur.
Ne tunc aliqua fluxio sanguinis viro obveniat,
Neve quid feminis placeat ut abortum inferant,
Tunc enim noxium & intolerabile fert malum. Si vero contingat
Parturientem vivos fœtus eniti,
Allevabit sensus sævi doloris
Astræa virgo spicam ferens & suavis muneribus.
Metue chelarum in signo auream
Lunam, ne morbo afflictus molesto,
Lecto sis affixus: fert enim exitiale astrum
Homini ægroto unam ex duabus sortibus,
Aut celerem sanationem aut intolerabilem angorem;
Si morbus moretur, ac amaram mortem;
Etiam mulieribus exitium, fœtus quando prodiit
Mortuus in lucem veniens, quod prudenti mente
Considerare convenit, ut graves dolores effugias.
Octipede in fera splendens pulchra regina
Scorpio, primo quidem die propitia orietur,

Εἰ δέ γε δεύτερον ἦμαρ ἄγοι, κινδυνον ἰάψει.
Τοξευτῆρι δ' ἐλαφρῷ ὁμοδρέμουσα σελήνη ☽ in ♐
Μειότερον θήσει κάματον βροτῷ, ὦκα δὲ καλὴν,
Ἀρτεμίην ὀπάσσει φίλην καὶ εὐήρεα γυῖα.
Αὔτως δ' αἰγοκερῆα διαστείχουσα φερίστη ☽ in ♑
Ὠκείην γυίοισιν ἄγουσ' ἐπιτάρροθον ἀλκὴν.
Μὴ μὲν ἔοι τῆμος ἢ ἐπὶ πλευρῆσι μογῆσαι
Ἀνέρι μηδέ τε λῦμας ἐν ἰσχίῳ ἐμπελάσειεν,
Δηρὸν γὰρ βροτὸν ἄνδρα κακὴ πελίη δαμάσειε.
Εἰ δὲ γυνὴ μογερῶν γυίων βρέφος ἠλιτόμηνον
Ἔνδοθεν ἐκ προβάλῃσιν ὑφ' αἱματόεντι μιασμῷ,
Ἤματι μὲν προτέρῳ παῦρον πόνον ἐγγυαλίξει,
Ἔμπης δ' ἠελίου κεχαρήσεται ἀκτίνεσσιν
Δηρὸν ὁρῶσα φάος τερψιμβρότου ἠελίοιο.
Δευτέρῃ εἰν ἠοῖ δὲ κακώτερον ἄλγος ὀπάσσει.
Ὑδροχόον δ' ἐφέπουσα φαεσφόρος αἰγλήεσσα ☽ in ♒
Ἄλλας μὲν νούσους ὤρσεται, εἰ δέ κε χρείουσιν
Χρειὼ ἀναγκαίη σε βιήσεται αἶνα παθόντα
Ἀργαλέου ὕδερον, τότ' αὖ κακότητα φράσασθαι
Δύστλητον. τοίη γὰρ ἐπὶ μογερὴν ἄγει ἄτην.
Ἠοῖ δὲ πρώτῃ χαλεπὴ πέλει εὖτε γυναικὶ
Ἄμβλωσις γίνηται ὀϊζυροῖο τόκοιο.
Εἰ δ' ἄρα δεύτερον ἦμαρ ἄγοι φαεσίμβροτος αἴγλη,
Μειότερον τελέσει πόνον, λῆξιν τ' ὀδυνάων.
Ἰχθύσι δ' εἰαρινοῖσι παλίνκοτα πήματα φεύγει. ☽ in ♓
Ῥηϊδίως εἴπερ τε νόσῳ δέμας ἀλγυνθείη.
Εἰ δέ τε νειαίρης γαστρὸς λύσις ἀντήσειεν,
Ἢ νεύρων τάτε φωτὶ ποδῶν ὑποέκλασεν ἄρθρα,
Οὕτως ἂν ῥηϊδίως μὲν ἀπήμονα προσώπειας.
Χρὴ δέ σ' ἐπίφρονα μῆτιν ἐνὶ στέρνοισιν ἔχοντα ☽ cum ♃
Ἴδμεναι εἵνεκα δῖα σεληναίη κλυτόπωλος. ☿ ♀
Εἰ μὲν συμφορέηται ἐνηέσιν ἀστράσι καλοῖς,
Εὐδερκεῖ Φαέθοντι ἢ εὐσκόπῳ Ἑρμάωνι.
Ἠὲ πάφου μεδεούσῃ ἀγαυῇ Κυπρογενείῃ,
Κουφότερον τελέει πόνον ἀνέρι καὶ χύσιν ἄλγους,
Ὦκα φέρει πρὶν ἀΐξωσαι εὐήρεα γυῖα.

Secundum vero diem cum agit, periculum afferet.
Sagittario celeri vero concurrens luna,
Morbum leviorem reddit homini, praeterea bonam
Et gratam incolumitatem praebet & sana membra.
Pariter si per capricornum incedens feratur,
Promtum membris adducit auxilium, fert & robur salubre.
Ne vero tunc laterum dolore laboret aliquis,
Neque lumbis viri noxium quid appropinquet,
Nam diu malignum malum hominem domabit.
Quum vero mulier infantem immaturum
Ejicit cruento cum inquinamento,
Prima quidem die brevem laborem tribuet,
Solis tamen radiis gaudebit
Diu, intuens lumen oblectantis homines solis.
Secundo vero die graviorem dolorem afferet.
Aquarium at insequens lucida splendidaque luna,
Alios quidem morbos sanabit; si vero potentior
Dura necessitate tibi vim fecerit gravia perpetienti
Molestae aquae intercutis, malignitatem cave
Toleratu difficilem, haecce enim ad tristem ducit noxam.
Primo die quum difficilis fuerit mulieri,
Abortio erit aerumnosi partus:
Secundam at diem quum agit homines delectans splendor,
Levior erit labor, cessabuntque dolores.
Piscibus in vernis mala infesta fugat
Facile, si corpus morbo tunc doleat.
Si vero imi ventris fluxio occurrat,
Aut artus infringat nervorum homini in pedibus,
Non facile sanum restitues.
Oportet autem prudentem mentem in pectore gerentem
Scire, quando alma luna citatis gaudens equis,
Feratur vel cum benignis ac beneficis stellis,
Aut sole late vidente, aut provido Mercurio,
Sive in Cypro nata imperante admirabili Venere:
Mitiorem efficiet laborem viro, cessationemque doloris
Celeriter affert, antequam extinguantur bona membra,

Εἰ δέ τε λοίγιον ἄστρον ὁμοδρομέῃ κεροέσσῃ, ☽ cum ♄
Ἢ Φαίνων δύστηλος, ἢ Ἄρης εἰρεκύδοιμος, & ♂
Πλειότερον κάματον τελέσει καὶ ἀεικέα νοῦσον.
Θηλυτέρησι δὲ πάντα κακώτερα φαίνεται ἄστρα ☽ in signis
Ὅσσα διαστείχησιν ἀγαυὴ Θειαντίνη. fœmin.
Καὶ γὰρ Ζηνὶ συνοῦσα καὶ αὐτῇ Κυπρογενείῃ,
Ἀμβλώσεις χαλεπάς τε δυσηλεγέας τε τίθησιν.
Ἀλλὰ σὺ μὴ μούνην πανδερκέα βούλεο μήνην ☽ vacua
Ἔμμεναι, εὖτε γυναικὶ πέλει ἀμβλώσιμον ἦμαρ. cursu.
Νῦν δ' ἄγε μοι κατάλεξον ἐΰθρονε πότνια μοῦσα Περὶ τομῆς
Πῶς κεν ἂν ἐν λοίγοιο τομεὺς ἐπὶ ἄνδρα σίδηρος καὶ χειρουργίας
Ἀτρεμίην τεύξειεν ὑπ' ἰητῆρος ἀγαυοῦ
Σώματι δυσπαθέοντι λύσιν καμάτοιο τιτύσκων.
Εἰ μὲν ἀπ' ὠκεανοῖο νέον προφάνησιν ἀγαυὴ
Πληϊὰς αἰοέρωσ' ἢ καὶ πανδῖα σελήνη
Ταύρῳ ἐπιδρομέουσα καὶ οὐρανὸν ἰνδάλληται
Ἠὲ καὶ ὑγροφόροιο κατ' αἰγοκερῆος ὁδεύοι.
Φείδεο μὴ χάλυβος μήδ' ἐς χέρα τῆμος ἵκοιτο
Ἀκμὴ παμφαίνοντος εὐσμήκτοιο σιδήρου
Μηδέ τε μοι χρόα φωτὸς ἐπὶ μογεροῖσιν ἰάψει
Ὦκα πόνεις καὶ δ' αὖτις ἀναβλήδην γε τάμοιο
Αὕτως δ' ἢν φορέηται ἐπ' ἄστρασιν ἰκαριώνης
Παρθένου ἡσυχίην ἀγέμεν καὶ λώϊον εἴη
Μὴ μὲν δὴ κελάδοντος ἀπ' ὠκεανοῖο φέροιτο
Ἀστραίη κούρη σταχυηφόρος ἢ γὰρ ἀνίας
Τεύξει τεμνομένοισι καὶ ἄλγεα δακρυόεντα.
Ὡς δ' αὔτως τροπικοῖσιν ἐν εἰδώλοις ἀλέασθαι
Πανδῖαν στείχουσαν ἐπὶ πολὺ βέλτερον ἔσται
Ἀτρεμίην ἐχέμεν μηδ' ἐν συνόδοισιν ἐούσης ☽ ☉ ☌
Θηγαλέῳ γε τάμοιο δέμας πυρόεντι σιδήρῳ.
Αὔτως δ' ἂν διχόμηνον ἀλεύεσθαι ἐπέοικεν ☽ ☉ ☍
Φράζεσθαι δ' εἴκεν στυγερῷ πυρόεντι συνείῃ ☽ ☌ ♂
Μήθ' ἀμάκις χρειώ σε τομῆς ἐπὶ φωτὶ λάβῃσιν.
Ὡς δ' αὔτως τοῖς ἔστιν Ἄρης ἐνὶ δεικήλοισιν
Ὠρονομῶν πολλοὺς μὲν ἐφημερίους κακότητι,
Βλάψει εἴκεν ἀκμὴν χαλυβηΐδα σώματος ἄγχι
Δέξονται καὶ δ' ἂν κε καὶ αἵματος ἄσχετον ὁρμὴν

Τέυ-

Si vero noxium astrum simul currat cum cornuta luna,
Aut Saturnus noxius, aut Mars bellicum cahens,
Intentiorem faciet laborem atque minus sanabilem morbum.
In femineis at signis omnia astra apparent magis maligna
Quotquot permeat illustris Theæ filia:
Nam & cum Venere & cum Jove conjuncta
Abortiones duras ac acerbas efficit.
Sed tu ne solam omnia videntem optes lunam
Permanere in die, quando mulieri accidit abortio.
Nunc adsis mihi, recense, pulchri throni augusta Musa
Quomodo in noxiis morbis secans viri venas ferrum,
Sanitatem efficiat, sub præclaro medico,
Corpori gravia perpetienti, ut morbus cesset, intento.
Si quidem ab oceano recenter præfulgeat mira
Pleias, auspicato & incedat alma luna
In tauro currens cœlum illuminet,
Aut in aquario aut capricorno eat,
Parce, ne chalybs tunc in manus veniat,
Acies ve fulgorem vibrantis & bene detersi ferri,
Ne cutem hominis in ærumnosis feriat
Celeriter laboribus sed potius dilationem patiatur.
Similiter quando fertur in astris Icariæ
Virginis, quiescere juvat, & melius erit (Oceano oritur
Noli venæsectionem adhibere tempore quo resonante ab
Astræa virgo, spicam gerens, nam ærumnas
Excitat venam secantibus, doloresque lachrymosos.
Illico autem tropicis in signis quum versatur
Diva incedens luna, multo melius erit.
Quiescamus, ne, in congressibus dum incedit,
Quis acuto feriat corporis venas candente ferro.
Similiter & quum dimiatum lumen efficit, consentaneum est
Ut caveas: Si vero horrido Marti sit vicina,
Non simul oportet ut venas homini incidas,
Quando itidem Mars in simulacris
Horam regit, multis quidem hominibus malignitate
Nocebit, si ferreum mucronem corpori prope
Admoverint: præterea & sanguinis irrevocabilem impetum

Ef-

Τεύξειεν βλύζοντος ἄδην στυγερῇ ἐπ' ἀκωκῇ.
Εἰ γὰρ Κρόνῳ συνίησι φαεσφόρος ἀργέτα μήνη ☽ ☌ ♄
Καίγε τομὴν ἐπάγησιν ἀνὴρ παιῶνι μεμηλὼς
Δηρὸν μοχθήσειεν, τέλος δ' ἀναδέξεται αἰνὸν
Καί τε δυσαχθέα νοῦσον ἐπ' ἀνέρι τῷ δ' ὀπάσειεν.
Εἰ δέ τ' ἄνευ καμάτοιο καὶ αἰνοτλήτου ἀνίης
Βούλεαι ἐντύνασθαι ἀοσσητῆρα σίδηρον
Μήνην αὐγάζοιο σὺν αἰγιόχῳ Κρονίωνι ☽ cum ♃
Ἠὲ διωναίῃ, καὶ εἰ φάος ἐλλιπὲς εἴη vel ♀
Λῆγον ἀπὸ διχομήνου ἐπ' εἰκάδι καὶ δ' ἔτι πρόσσω
Πλὴν συνόδου. λωίον γὰρ ἀκεσσομένην ἀνύσαιο,
Ἢν ἀλέῃ συνόδοιο μεμυκότα φάεα μήνης.
Ὡς δ' αὔτως συνιέντες ἀπ' ὠκεανοῖο ῥοάων
Φωσφόρος ἢ Φαέθων τελέουσ' εὐήρεα τμῆσιν
Αὔτως δ' εἰ φλέβα πεῖραι ὑφ' αἵματι πεπληθυῖαν
Ἱμείρεις τάμνεσθαι ἐφημοσύνῃς πεπίθοιο
Εἰ δ' ἄρα καὶ δμώων ὀλοφώια ἔργα πύθοιο **Περὶ δραπετῶν.**
Οἵτε ἑοὺς λείποντες ἐυμμεγάροισιν ἄνακτας
Γαῖαν ἐς ὀθνείην ποσὶ καρπαλίμοις ἀλάληνται
Δρησαὶ ἀταρτηροὶ φιλίην λείποντες ἐδητὺν
Οὔτε τραπέζης μνῆστιν ἐφέστιον οὐ Κρονίωνος
Ἑρκείου, οὐ σέβας ἁγνὸν ἐνὶ πραπίδεσσι σέβοντες.
Ἀλλὰ σὺ καὶ τοίων μερόπων ἐπιφράζεο μοῖραν.
Ἢν μὲν ἔῃ σανδία μετ' εὐσκόπου ἀρνειοῦ ☽ in ♈
Ὦκά μιν ἐξανάγοιο τάχ' ἂν γὰρ καὶ αὐτὸς ἵκοιτο
Δεσπόσυνον ποτὶ δῶμ' ὑπὸ δείλεος ἠΰτε τις φὼρ
Παλλόμενος κραδίην ὑπὸ δείματι καὶ δέ κεν ὦπας
Ταρβαλέοις δακρύοισι πεφυρμένος ἰνδάλλοιτο.
Ἢν δέ γε ταῦρον ἔχῃσι παλέμφατος κερόεσσα ☽ in ♉
Ἀνέρος ἀφνειοῦ ἐνὶ δώμασιν ἠλασκάζων.
Δμῶς ὀλοὸς κρύπτοιτο. Μόλις δέ κεν εἰς ἑὸν οἶκον
Σπουδῇ ἀναγκαίῃ μιν ἄναξ ὑποδέξαιτ' αὖτις
Ὀτλήσας μάλα πολλὰ καὶ ἐν πραπίδεσσι μογήσας
Ἢν δ' ἐν Ἀμυκλαίοισιν ἕδοις κεράεσσα σελήνη
Ἠιθέοις, ταχέως μιν ἑὸν δόμον εἰσανάγοιο.
Ἢν δ' ἄρ ἀλεύηται περὶ ἤματα κρυπταδίη τε
Λανθάνοι ἤτ' ἂν μιν τρίτατον μετὰ μῆνα δέχοιο.

Εἰ

Efficiet, abunde ſcatentis aſpero ſub mucrone.
Si autem Saturno congrediatur lucifera candida luna,
Atque venas inciderit vir medicinæ intentus;
Diuturnum tempus laborabit, tandem vero referet laudem,
Quamvis gravem morbum illi viro induxerit.
Si vero ſine labore ac gravi mœrore
Velis dirigere auxiliare ferrum,
Lunam ſplendentem cum Jove Ægiocho inſpice
Aut cum Venere, & quum lux decreſcens
Ceſſat, a dimidiato menſe vigeſima (die) & ulterius,
Præterquam in congreſſu, nam ſanitatem melius perficies,
Si vitaveris extenſum lunæ in conjunctione ſplendorem.
Similiter quum una procedunt oceani ab aquis
Lucifer vel Jupiter, efficiunt ſalutarem venæſectionem,
Sic quando venam incidere ſanguine repletam
Deſideras, his mandatis * obediens eſto.
Si vero vis ſcire opera noxia ſervorum,
Qui ſuos relinquunt in ædibus dominos,
In terram externam celeri pede vagantur,
Famuli damnoſi ſuavem linquentes cibum,
Neque memoriam menſæ domeſticæ, neque Jovis
Hercæi ſacram reverentiam mente venerantes.
Attamen tu talium quoque hominum conſidera fatum.
Siquidem incedat diva luna conſpicuo cum ariete,
Statim illum adduxeris, celeriter & ipſe adveniet
Herilem ad domum, a metu velut quidam fur,
Corde palpitante & timore ſtimulante
Lachrymis terribilibus perfuſus apparebit.
Quum vero taurum habet iterum veniens cornuta luna,
Divitis in ædibus viri errans
Perniciosus ſervus in occulto lateat: vix enim ſuas in ædes
Induſtria neceſſariâ eum dominus rurſus recipiet,
Valde multa perpeſſus & cogitationibus laborans.
Quum vero in Amycleis vides cornutam lunam
Invenibus, celeriter eum in domum tuam introducas.
At ſi aufugerit & per quinque dies occultos
Lateat, eum vel poſt tertium menſem recipies.

* ἐφημοσύναις.

Εἰ δέ γε καρκίνου οἶκον ἐὸν βασιλεῖα σελήνη ☽ in ♋
Οἰχνεύῃ, τέτμοις κεν ἐν ἱερῷ ἄλσεϊ δμῶα,
Ἠὲ καὶ ἐν τεμένει κρυφίην ποιεύμενον αὖλιν.
Δευτέρῃ εἰν ἠοῖ θεόθεν δ' ἱκέτην δ' ἀνάγοιο,
Ὀρθῇσιν χαίτῃσι πεφρικότα, βαμβαίνοντα.
Ἢν δὲ νεμειήταο πέλῃ κατὰ ἄστρα λέοντος. ☽ in ♌
Ἡ μὲν ἐπὶ πρώτῃ ἠοῖ δρόμον ἐντύνειεν,
Λήσεται, οὐδέ μιν αὖτις ἐφεστίοισιν ἄνακτος
Ἀρθρήσας θεράποντα φυγόπτολιν. Εἰ δέ γ' ἐν ἠοῖ
Δευτατίῃ ἄροιτο φυγήν, οὐ πάντα τελέσσει
Δρησμοσύνης. Εὕροις δ' ἂν ἐνιμμεγάροισί μιν ἀνδρὸς
Ἀφνειοῦ ναίοντος ἀγηνορίῃσι νόοιο,
Δίζεο δ' ἐν χώρῃ μιν ἢ εἰν ἐριθηλέϊ κήπῳ.
Εἰ δὲ σεληναίης ἐνὶ παρθένῳ ἰχνευούσης. ☽ in ♍
Δείποι οἶκον ἄνακτος, ἕλοις κέ μιν ἐν πολέεσσιν
Ἤμασι. δηθύνει γὰρ ἀπόκρυφος εἴ κ' ἐνὶ τῶδε
Δεικήλῳ μήνης εὐφέγγεος αἰθροπολεύσης
Φύξιμον ἦμαρ ἕλῃσι καὶ ἐν θαλεροῖσι πετήλοις
Πεπτηὼς ἀλέηται ἐὸν δηναιὸν ἄνακτα.
Χηλαῖσιν δ' εἴκειν σὺ σεληναίην ἰσαθρήσας ☽ in ♎
Θαρσαλέως δρήστην προτιόσσεο, δὴ γὰρ ἄνευσιν
Αὐτόματος σκέψιν τε καὶ αἱμυλίοισι λόγοισιν
Πρηΰνέει θυμὸν δυσέμφελον οἷα ἄνακτος.
Ἢν δὲ σκορπιόεν δέμας ἵξῃ δῖα σελήνη ☽ in ♏
Ἤτ' ἂν ἔοι θεράπων ἐν ἀνακτόρῳ ἢ τεμένεσσι
Κρυπτόμενος, καὶ δ' αὖ κεν ἑκὼν οἶκον δὲ νέοιτο.
Εἰ δ' ἄρα τοξευτῆρα διϊχνεύοι κερόεσσα, ☽ in ♐
Ἢν μὲν ἐνὶ πρώτοις πέντ' ἤμασιν αἰσυλοεργὸν
Δμωὸν ἂν ἄγρῃ δοίητε δεσμῶν δρησμοῖο τάχιστα.
Ἢν δ' ἂν ὑπερβάλλοι πέντ' ἤματα δηρὸν ἂν αὖτις
Πλάζοιτ', οὐδέ μιν ὦκα κιχήσεαι, ἀλλὰ χρόνοιο
Πολλοῦ μεσσάτιον τελέει χρόνον ἠλασκάζων.
Ἢν δ' ἄρ ἐν αἰγόκερῳ φυγῇ δμωὸς οἷο ἄνακτος ☽ in ♑
Ἐν ξείνῃ ληφθεὶς ἄγεται ποτὶ δώματα θᾶσσον.
Ὑδροχόῳ εἴκειν κεραὴν ἐνῶπιν ἀθρήσας ☽ in ♒
Νισσομένην ὅτε δρῆστις ἐπεντύνῃσι κέλευθον
Δμωὸς, ἀνὴρ τότ' ἄνακτος ἑοῦ πατέρων ἰσολαίων

Ἣν

Quum vero ad cancrum domum suam luna regina
Proficiscitur, invenies sacro in luco famulum,
Vel in delubro occulte degentem.
Secunda in die a templo supplicem adduces
Porrectis manibus horrescentem, dentibus stridentem.
Si vero sit circa stellas Nemeæi leonis,
Et ipsa quidem primo die cursum dirigat,
Latebit, nec eum iterum in ædibus heri
Visurus es servum qui civitate excesʃit. Si vero in die
Altera aufugerit, non omnino perficit
Fugam: at invenies eum in ædibus viri
Divitis degentem feroci mente,
Quære & in agro sive in horto amœno.
Lunâ in virgine incedente, si
Linquat heri domum, recipies eum post multas
Dies: morabitur enim diu occulte, si in hoc
Signo dum luna splendens in æthere gyrat,
Diem fugæ elegerit, in foliis virentibus
Procumbens vitabit suum antiquum dominum.
Lunam in chelis ubi inspexeris,
Fidenter servum adscisce: utilitatem enim
Sponte curabit, & blandis verbis
Leniet gravem iram domini sui.
Si autem scorpium teneat alma luna,
Famulus erit in templo aut delubro
Se abscondens, tamen suasponte domum revertetur.
At enim sagittarium si pertranseat cornuta luna,
Et primis quinque diebus nefaria perpetrantem
Servum faciat, luet ille celerem fugæ pœnam:
Si vero quinque dies excedat, diu
Errabit, neque tam cito invenietur, sed tempus
Medium non exiguum transiget oberrans.
In capricorno attamen qui fugit servus dominum suum,
In peregrina terra captus ad ædes citius reducetur.
In aquario quum venustam adspicis cornutam lunam,
Ac servus fugæ in viam se dat,
Audax homo, tunc heri sui patriam relinquens

Ἐν πόλει ὀθνείῃ βίον ἄρνυται, οὔτ' ἐπὶ δηρὸν
Λήσεται, ἀλλά μιν ὦκα τέτμοι ἐπὶ φωτὶ κυρεῦντα
Ὅς δήμου θεράπων κοινὸς πέλει ἠὲ φερέπλῳ
Ἀνέρι τῷ στρατίαι τε βοηδρομίαι τε μέλονται. **☽ in ♓**
Εἰ δ' ἄρ ἐν εἰαρινοῖσι φαεινομένη φορέηται
Ἰχθύσιν ἠοῖ μὲν προτέρῃ κίνδυνον ἰάψει
Δρηστῇ ἀταρτηρῷ τάχα δ' ἂν καὶ ὀλέθριον ἦμαρ.
Αἶψα δ' ἄρα ξίφει τμηθεὶς ἀμφηκεῖ δειρήν.
Δευτέρῃ εἰν ἠοῖ δὲ φυγὼν σῶός κε πέλοιτο
Καί κεν ἄνακτος ἵκοιτο δόμον περίαλλα πεποιθώς.
Χρὴ δὲ περίφρονα μῆτιν ἐνὶ φρεσὶν αἶψα τιθέσθαι **☽ vacua cursu.**
Εἰ μὲν γὰρ μούνην σὺ σεληναίην ὁρόῳο
Οὔτι φέρει δρησμὸν βροτῷ ἀνέρι, μαψιδίην δὲ
Οἴσει ἀλὴν τῇ καὶ τῇ ἀλυσκάζοντι κέλευθον
Ἀγχόθι δεσποσύνων μεγάρων καὶ ὁμήθεος οἴκου.
Εἰ δὲ τύχοι πανδία σὺν ἀστέρι δινεύουσα **☽ cum planetis.**
Ὅντε πλάνητα λέγουσιν ἐπὶ χθονὶ φῦλ' ἀνθρώπων.
Ἤτ' ἂν προσωτέρω θεράπων ὁδὸν ἐντύνοιτο
Φεύγων νείκε' ἄνακτος ὁμοκλήν τ' ἀλγινόεσσαν.
Ἀλλ' ἢν μὲν φαίνοιτο σιωπῇ κερόεσσα σελήνη
Ἢ φλογερῷ πυρόεντι, φυγὴν ἀνεμώλιον ἴσχει
Δοῦλος ἀνὴρ κενεῇσιν ἐπ' ἐλπωρῇσι γεγηθώς.
Ἢ γὰρ ἂν ἐς δόμον αἶψα λυγρῇ πεπεδημένος ἄτῃ
Βαιῇ ἀναγκαίῃ βεβιημένος ἀλγινοέσσῃ.
Εἰ δὲ Ζηνὸς ἄνακτος ἢ ἁγνῆς ἀφρογενείης
Ἴχνια βαίνῃσιν θειαντιὰς ἀγλαόφοιτος
Ἤτ' ἂν κρυπταδίην εὐήρεα φύξιν ἕλοιτο.
Ὀτρηρὸς θεράπων ποσὶ καρπαλίμοισι πιθήσας
Μὴ μὲν ἀταρτηρῇσιν ἐνὶ φρεσὶ μητίσαιτο
Δεσπότεω φερέμεν κειμήλιον, ἢ γὰρ ἂν εἴη
Διχθαδίη ἄτη, καὶ κτήματος οἰχομένοιο.
Καὶ δμωὸς προφυγόντος ἀμειλίχου, ἀλλά σ' ἄνωγα
Μιμνέμεν εἰν οἴκοισι, φέρειν τ' εὔνρει θυμῷ
Φωρίδιον βλάβος αἰνόν, ἐπεὶ μετὰ ποσσὶ διώκων
Οὐκ ἐνέχῃς οὐδ' εἰ μὲν ἔχοις πόδας εὐφήμοιο
Εὐρωπηϊάδα, τὸν ἐν πολυηχέϊ πόντῳ
Ὦκα θέειν ἐνέπουσιν ὕδῳ πεφορημένον ὑγρῷ.

Οὐδ'

In urbe externa vitam deget, at non diu
Latebit, sed cito inveniet versantem cum homine
Qui populi communis sit minister sive arma ferens
Cui exercitus ac sacra certamina sint curæ.
Si vero in vernis splendens feratur
Piscibus, primo die periculum obveniet
Servo damnoso, fortassis & exitialis dies
Statim gladio ancipiti secabit collum.
Secundo die fugiens erit incolumis
Etsi domini ingrediatur domum gravia passus.
Oportet autem sagaci mente jam observare,
Nam si quidem lunam cernas solam,
Non affert homini fugam, vanum vero
Adducit fugæ conatum hanc vel illam declinanti semitam
Prope heriles ædes & familiarem domum.
Si vero alma luna cum stella occidat
Quam errantem nominant in terra humanæ gentes,
Ulterius quidem famulus viam diriget,
Fugiens heri rixas ac molestam vociferationem.
Luna vero cornuta vicina si sit Saturno
Vel Marti ignito, fugam inanem habebit
Servus vanis spebus gaudens:
Statim enim ad domum vinculis constrictus horrida noxa
Cogetur vi adactus vitam ærumnose ducere.
Si vero Jovis Regis sive castæ Veneris
Vestigiis inhæreat Theæ filia splendore clara,
Tunc occultam fugam feliciter capiat
Fugitivus servus passibus citatis fretus.
Modo ne tunc scelestum in animum inducat
Res pretiosas domini ut auferat, nam esset
Duplex damnum & rerum amissarum
Et nequam fugientis servi: verum te hortor,
Memineris in ædibus ferre & æqua mente tolerare
Noxium furtivum damnum: quoniam pedibus persequens
Nihil obtinebis, etiamsi pedes habeas celebris
Europam quæ abstulit tauri, quem in resonante mari
Celeriter cucurrisse ajunt humida cum ferretur via:

Οὐδ' εἴ σοι πτερύγεσσιν ἐπήρεα νῶτα γένοιτο
Οἷα γ' ἐνιμμελέεσσι Βορήϊοι υἷες ἔχεσκον
Οὓς ὑποκυσαμένη ῥαδινὴ τέκεν ὠρείθυια
Ὁππότε μιν χόρον ἁγνὸν ἐπ' Ἰλισσοῖο ῥοῇσιν
Ἱσταμένην Βορέης ἀνερείψατο τῆλε δὲ γαίης
Ἀτθίδος ἐν νεφέεσσι μελαγχροίνου φορέεσκεν
Μέσφ' ὅτ' ἐπὶ Θρήκης χιονώδεας ἷξεν ἐναύλους.
Οὐδ' ἢν * Ἰφίκλοιο θοώτερος αὐγάζοιο
Ὅστε καὶ ἀνθερίκεσσιν ἐπέτρεχεν οὐδέ τι καρπὸν
Σίνετ' ἀπήσυρα γυῖα φέρων ἐπὶ λήϊον αὖον.
Εἰ δέ τ' ἔοι κερόεσσα σὺν εὐσκόπῳ Ἑρμάωνι ☽ ☿
Οὐκ ἐκφύγοι θεράπων ὀλοφώϊος ἀλλὰ τάχιστα
Εὕροις εἰ καὶ γοῦνα θοώτερα καὶ πόδας ἴσχει
Κουφοτέρους Λάδαο καὶ ὠκυδρόμοιο Φαάλλου.
Μὴ μὲν δὴ συνόδοισιν ἐπιστείχουσα σελήνη
Ἢ καὶ πλησιφαὴς εἴη δρησμοῖο τυχόντος.
Ἢ γὰρ ἂν ἠλασκάζοι ἐπὶ ξείνης τότε γαίης,
Ἢ δέσμοισιν ἔχοιτο παρ' ὀθνείοισι βροτοῖσι,
Εἰ δὲ Κρόνῳ κρυόεντι συνωὴ δῖα σελήνη,
Καίτε δμωὸς προφύγῃσιν ἔχων κλωπήϊον ἄχθος.
Ἄλλοις φώρεσι κέρδος ἀποστέλλει, οὐ γὰρ ὄνησιν
Ἁρπακτοῖς κτεάτεσσι φέρει τηλεσκόπος ἀστήρ,
Ἀλλ' ἐπάγει θεράποντι δολόφρονι πολλάκις ἄνδρα
Λαιδρότερον φαίνων καὶ φῶρ ἐπὶ φωρεῖ κύρσει.
Εἰ δὲ τέχνης ἐθέλεις δεδαηκότας εὐτύνασθαι
Ἢ σοφίης ὑφηνὰς ἢ ὀτρηροὺς θεράποντας,
Χρυσοφαὴς εἴη τοι ἐπ' ἀρνειοῖο σελήνη
Ἠὲ καὶ ὠκυπτέροισιν ἐπ' ἰχθύσι καλὰ φαείνοι
Ἢ κούρης ἐπέχοι φιαρὸν δέμας ἰκαριώνης,
Ἠὲ καὶ αἰπυτάτῳ ἐνὶ καρκίνῳ ἰνδάλλοιτο
Ζηνὸς μηλείταο κεχαρμένη ἀκτίνεσσιν
Ἢ Παφίης αἴγλῃσιν ἐρευθομένη τετραγώνοις
Ἠὲ τριπλεύροισιν καίτ' ἂν πολυλήϊον εἴη
Ἠὲ κατ' ἰθὺν ἴησιν ἐπ' ἐκδομάτοιο βεβῶσα
Δηκήλου, καὶ γὰρ τὸ πέλει τέχνῃσιν ὄνειαρ.
Μὴ μὲν δὴ σύνοδον τούτοις ἐνὶ τείρεσι θείη
Ἢ διχόμηνον ἄγοι σέλας ἔκφαντον εὖτε σε χρειὼ

Περὶ παιδῶν διδασκαλίας.
☽ in ♈ ♊ ♍ ♋
in ♃ vel ♀ □ △ ☍
& extra ☉ ♂ ☍
neque decrescentem.

Τέχνῃ

* Versus Orphei apud Tzetzem Chil. II, hist. 42.

Neque, ſi tibi eſſent alis inſtructa terga
Qualia ſuo Boreæ nati habebant in corpore;
Quos gravida facta facilis peperit Onthyia
Quando caſtum chorum ad Eliſſi fluenta
Componentem Boreas rapuit procul a terra
Attica, nubibusque per cœlum detulit,
Donec ad Thraciæ nivoſæ perduxiſſet antra.
Nihil prodierit, etiam licet Iphiclo ſis velocior,
Qui ſuper extremis frugum currebat ariſtis, nec fructus
Lædebat, levia membra ferens ſuper ſiccas ſegetes.
Si vero cornuta luna cum conſpicuo Mercurio incedat,
Servus noxius non effugiet, ſed quam celerrime
Reperies, licet Euro velociora habeat genua, & pedes
Leviores quam Ladas habuit ac velox curſor Phaallus.
Nequidem in conjunctionibus means luna,
Vel pleno lumine fugam capientibus favet:
Aut enim terra in peregrina errabit.
Aut in vinculis erit exteras apud gentes.
Si vero Saturno Saturnioque vicina ſit alma luna,
Atque ſervus ſe immiſcuerit, habens furtivum onus,
Furibus aliis lucrum exiget: non enim emolumentum
Rapacibus fert procul apparens ſtella,
Sed inducit famulo doloſo ſæpe virum
Procaciorem, Saturnus, & fur furi ſuperveniet.
Si vero velis parare artium doctos,
Aut ſapientiæ filios ſagaces cultores:
Sit tibi aureo fulgens lumine in ariete luna,
Sive in piſcibus cito permeantibus pulchre ſplendeat,
Sive Virginis Icariæ ambiat lucidum corpus.
Aut in excelſo cancro appareat,
Jovis conſi læta radiis
Aut Veneris ſplendore rubens quadratum locum obtineat,
Vel trigonum, quod & multo melius fuerit:
Vel oppoſita eat e domo progrediens
Signi, nam & hoc artibus erit emolumento.
Non quidem, in conjunctione cum his aſtris ſi currat,
Aut dimidiatum agat lumen perſpicuum, tunc te oportet

Artes

Τέχνην ἢ σοφίην δεδαήμεναι ὀτρύνῃσιν·
Οὐ γὰρ ἂν ἐκτελέσειαι ἃ βούλεαι, οὐδέ τιν' ἐσθλὴν
Παιδὶ δαημοσύνην διχομήνιας ἐντύνειεν.
Οὐδ' ἔτι λειψιφαὴς, ἀνεμώλια δ' ἔργα τίθησιν.
Εἰ δὲ γεωπονίης σε φιλομβρότου ἵμερος αἱρεῖ — Περὶ γεωργίας.
Καίτ' ἐπὶ χρυσείης γενεῆς ἐντύνεαι ἔργα
Γαῖαν ἐπὶ ζείδωρον ἄγοις εὐκαμπὲς ἄροτρον
Ἢ γύροις ἐνὶ κλῆμα μεθυμναίου λελίησαι,
Κατθέμεναι καυλαρὸν ὀπώρης εἴδ' ἄρ ἐλέσθαι
Ἱμείρεις σκαπάνῃ τε λαχαινέμεν ἄμβροτον αἶαν,
Αὐτίκα τοι καὶ πᾶσαν ἐτητυμίην καταλέξω
Ὅππως ἂν δῖα γε σεληναίη πεπίθοιτο
Ὄμπνιά σοι Δήμητρος ἀερσινόοιό τε Βάκχου
Δῶρ' ἀναπεμπέμεναι καὶ ἐπήτανον ὄλβον ὀπάζειν.
Εἰ μὲν γὰρ στείχῃσιν ἐπ' ἀρνείοιο θοοῖο — ☽ in ♈
Πάντα φέρει κλυτὰ ἔργα φυτευέμεν ἠδὲ βαλέσθαι
Σπέρματα καὶ σηκοὺς εὐεργέας ἀμφιπένεσθαι
Καὶ δ' ἂν ἀεργηλὸν χῶρον τότε καλὰ τάμοιο
Βουσίτε καὶ σμαρύνῃσιν, ἔοι δὲ καὶ κάρπιμος ὦκα.
Ὡς δ' αὔτως ταύρου κεραοῦ ποιέοιο ἕκαστα — ☽ in ♉
Ὅσσα τε γειοπόνων ἐρικύδεα φαίνεται ἔργα.
Μὴ μὲν δὴ τῆμος δὲ θέλειν ἐρίβωλον ἄρουραν
Ἄρνυσθαι μισθῷ ἐπιλατρείῃ, οὐ γὰρ ἄμεινον
Οὐδὲ φέροιμεν ὄνειαρ ἐπ' ἀλλοτρίῳ μογέοντι.
Εἰ δὲ θεραπναίοισιν ἐν ἄστρασι δινεύηται — ☽ in ♊
Κούροις εὐσεάνου αἰτωλίδος, ἤτ' ἂν ἐμοῖσι
Μύθοισιν πεπίθοιο καὶ ἀρξάμενος πονέεσθαι
Ἀμφὶ γεωπονίῃ τε φυτίῃ θ' ἱμερόεσσῃ
Ζηλωτὸς πολλοῖς δὲ πέλοις ἐπὶ κέρδεϊ τῷδε
Κήπους δ' εὐθαλέας τεύξαις καὶ γῦρον ὀρύξαις
Γαῖαν ἀεργήλην τε προμηθιέως ἀνύσαιο — ☽ in ♋
Εὐεργὸν μήνης ἐνὶ καρκίνῳ αἰθροπολούσης.
Εἰ φλογερῷ δὲ λέοντι φάος πολυδερκὲς ἐφείη — ☽ in ♌
Ἠερόφοιτος ἄνασσα, τότε σπόρον ὁπλίσαιο
Κριθῶν ἠὲ πυρῶν καὶ τ' ἂν πολύχοια γένοιτο.
Ἄλλο δὲ μήτε βάλοι κατ' αὔλακος, οὐ γὰρ ἄμεινον.
Ἀστραίη κούρη δὲ πέλει πρὸς ἅπαντα φερίστη — ☽ in ♍

Στέρ-

Artes sive sapientiam ut discant incitare (juvenes.)
Neque enim perficies quæ vis, neque bonarum artium
Scientiam puero dimidiata lunæ lux parabit,
Nec deficiens utilem operam ponit.
Si vero agriculturæ hominibus gratæ desiderio tenearis
Et aureæ ætatis aggredi vis opera,
Terram frugiferam proscindere curvo aratro:
Aut in scrobibus palmitem Bacchi desideras
Accumulare dulcemque autumni fructum condere;
Desideras & ligone exercere terram,
Statim tibi omnem veritatem dicam,
Ut nobilis luna obsequatur
Almaque tibi Cereris & superbi Bacchi
Dona mittat, ac abundantem felicitatem præbeat.
Si quidem in celeri ariete incedit,
Omnia fert opera plantationis præclara, facitque jactare
Semina, ac de stabulis bene munitis * satagere,
Et si tunc terram incultam bene proscideris
Bobus & mulis, celeriter fruges dabit.
Similiter in cornuto tauro perfice singula
Agricolarum opera præclara, quæcunque se offerunt.
Tunc vero noli glebosum agrum
Elocare certum pretium persolventi: non enim bonum
Neque utile laboranti alienum agrum.
Si vero in astris famulantibus occidit
Pueris pulchre vestitæ Ætolicæ (Ledæ,) meis
Verbis obsequens incipias laborare
Agros ut colas & plantas desiderabiles,
Multi invidebunt tibi lucrum quo
Hortos virentes instrues & fossam duces,
Terram incultam provide perficies
Facilemque experieris, luna in cancro dum incedit.
Quando sævo in leone lumen multa intuens versatur
Aërem frequentans Regina, tunc semina para
Hordei aut tritici, & fœcunda erunt:
Alia vero ne committas falcis, non enim bonum.
Astræa virgo præstantissima [illegible]

Σπέρματα καὶ δὲ φυτοῖσιν ἐναίσιον εἴτε βόθροισιν
Βάλλειν ἔργα πάντα τάτε δρυὸς ἄκρα λέγονται,
Ὄππως δ' ἐξαλέασθαι, ἐπεὶ στυγέει περὶ ἄλλα
Ἰκαρίου κούρη ἐλινὺς καὶ ἀδευκέας ὅππας,
Μνωομένη ὅσα λυγρὰ Διωνύσοιο ἕκητι
Ἀκταῖοι μήσαντο μέθῃ δεδμημένοι αἰνῇ
Ἰκάριον καὶ μὴν σαφελαῖς κορύναις ἐδάιξαν
Σφαλλόμενοι δώροισι χορομανέος ἰοβάκχου.
Ἀλλὰ σὺ χηλάων ἐνὶ γείρεσιν αἰθεροπολοῦσαν ☽ in ♎
Εἰσορόων κερόεσσαν ἐπιφραδέως πονέεσθαι
Ἀμφὶ γεωτομίῃ σὺ δὲ κεν νέοιο βάλοιο
Σπέρματα θαρσαλέως θεῖναι τ' ἐπὶ κλήματα γύροις
Πάντα τε δένδρεα καλὰ γάτ' ἔαρι τηλεθάοντα
Τέρχνεσιν ἀργεννοῖσι φίλην δείκνυσιν ὀπώρην.
Ἢν δὲ σκορπίου δέμας αἰθέριον ἐκπεράησιν ☽ in ♏
Αἴγλαις ἀργεννῇσι κλυτὴ πανδῖα σελήνη
Σπέρματα δάσσεσθαι νειοῖς ἔνι καὶ δέκεν εἴη
Τῆμος ἐνιβληθέντα κατ' αὐλακόεσσαν ἄρουραν
Ὄμπνια Δηοῦς δῶρα καὶ ἐμπλήσειεν ἀλωὴν
Καί δέ κ' αἰεργήλων γαῖαν τῆμος δὲ τάμοιο.
Εἰ δ' ἄρα τοξευτῆρι φάει ταυρῶπις ἄνασσα ☽ in ♐
Μὴ σύγε πύροισιν βαλέειν χθόνα βωτιάνειραν
Μή δὲ θέμεν κεῖ λευκὸν ἐν αὔλακι, μηδέ τιν' ἄλλα
Χέδροπα, πάντα γὰρ αἶψ' ἀλώσεται οὐδ' ἔτι ποίη
Βλώθρη ὑπερτείλασα πυκάσσεται ὄινοπα βῶλον.
Ἀλλά σύ μοι τῆμος δὲ βάλοις περιμήκεα σῆμον
Ἄρνασιν ἢ ἐρίφοισι βοῶντ' εὐερκέα μάνδρην
Πορσύνειν πονέοις δὲ καὶ αἰνοπόδεσσιν ἐφ' ἵπποις
Φορβήν τ' ἐντύναιο νεογλαγέας περὶ πώλους.
Αὐτὰς δ' αἰγοκερῆα διαστείχουσα σελήνη ☽ in ♑
Μήλοισιν σύμπασιν ἐναίσιμος ἠδὲ φερίστη
Εἴκειν ἄγοις ἑτέρην χώρην ἐριαχθέα ποίμνην
Ἠδ' ἀγέλας καὶ δ' ἂν καὶ αἰπόλια πλατέ' αἰγῶν
Ὄκα θεοί, νομὸν ἄλλον ἐπιστείβοντα πόδεσσιν.
Ὑδροχόοιο φέρων εὐώπιδος ἀργέτιν αἴγλην ☽ in ♒
Μήνης, ἐν μὲν ἄροτρα καὶ αὔλακα πορσύνειας
Εὖ δὲ καὶ ἐν γύροις ὑποδέξαιτο ἔργα καλά

Εὖ

Semina ac plantis fauſta eſt ſulcisque
Et ad inſerendos ſtolones omnis generis arbuteorum fructuum.
Vites vero (juvat) vitare, nam odio perſequitur vehementi
Icarii filia vineas & ingrata vina,
Memor quot mala propter Bacchum
Actæi (maritimi) machinati ſint turpisſima ebrietate ſubacti:
Icarium ſiquidem clavis duris obtruncarunt
Titubantes donis inſanientis tripudiis Bacchi.
Sed tu chelarum in ſigno ætheris incolam
Contemplans cornutam lunam, conſulto labora,
Humum ut ſcindas (vomere,) & novali ingeras
Confidenter ſemina, & in fosſis ut palmites ponas;
Omnes quippe arbores frugiferæ in vere virentes,
Novis celeribus plantis gratum oſtendent fructum.
Si autem cœleſte ſcorpii corpus pertranſeat
Candidis ſplendoribus inclyta nobilis luna,
Semina copioſe dividas novalibus & ſint
Tunc jacta in ſulcata terra
Munera Cerealia auroræ dona, & impleant trituram.
Et tunc agrum incultum vomere ſcindas.
Si vero in ſagittario ſplendeat Taurino vultu Regina,
Ne triticum mandes terræ viros alenti,
Neque album hordeum ſulcis committas, neque alia
Legumina: nam omnia celeriter pereunt, nec ulla herba
Proveniens perfecta denſabit nigram glebam.
Sed tu mihi amplum tunc ſtruas ſtabulum,
Agnis & hædis bobusque bene ſeptam mandram
Para laborioſis, pedibusque qui ſunt celeres, equis
Pabulum ac dirige circa recens lactentes equulos,
Illico ut capricornum pervadit luna,
Ovibus univerſis utilis eſt atque præſtans,
Si præ te agas aliam in terram gregem ovium
Aut armenta boum, aut greges magnos caprarum,
Velociter currentes, & aliud paſcuum pedibus calcantes.
Aquario ferente pulchræ aſpectu candidum ſplendorem
Lunæ, opportune aratris ac ſulcis dabis operam,
Et bene excipiet in fosſis germina egregia,

Εὖ δ' ἂν ἀεργήλοις σύνιν πήξειας ἀρούραις.
Αὔτως δ' εἰαρινοῖσιν ἐν ἰχθύσιν ἐστὶ φερίστη ☽ in ♓
Νειοπόνοις θνητοῖς ὅτ' ὄμπνια ἔργα πέλωνται
Δηοῦς εὐωδεινὸς εὐστεφέος ἰοβάκχου.
Σκέπτεσθαι δ' ἐπέοικε καὶ ἀστέρας ἤνικ' ἄλλους. ☽ cum ♃ vel ♀
Ἢν μὲν γὰρ Φαέθων τε καὶ ἀγνὴ Κυπρογένεια
Μήνῃ συμφορέοντ' ἢ εὔπτερος ἀργειφόντης,
Πάντα τάδ' ἀλδήεντα καὶ αὔξιμα τοῖσδε πιφαύσκοις
Πολλήν τ' εὐεστοῖ φερέμεν καὶ θέσφατον ὄλβον.
Εἰ δὲ Κρόνος κρυόεις Ἄρης' ὀλοφώιος εἴη ☽ cum ♄ vel ♂
Ἀμφὶ σεληναίῃ, μινύθουσ' ἐρικύδεα ἔργα.
Ἠδ' ἄλιον φαίνουσι γεωπονίην μερόπεσσι.
Τοὶ γὰρ ὅρα δίκηλα κατ' οὐρανὸν ἀγλαὰ πρῶτοι
Οἷς κούρη Θηαῖτις ἐναίσιμα ἔργα προφαίνει. ☽ cum ♃ ♀
Αὖτις δ' ἀστέρα καλὸν ἐριθενέος Κρονίωνος. vel ☿
Ἢ παφίης ἢ φαιδρὸν εὔσκοπον ἑρμάωνα.
Ξυνὴν γὰρ τούτοισι διϊχνεύουσα κέλευθον
Ἀρχὴν καὶ τέλος ἐσθλὸν ἄγει μερόπων ἐπὶ ἔργοις.
Εἰ δ' ἄρα καὶ δεσμοῖσιν ἀεικέσιν αἰχμάζοιτο. Περὶ τῶν ἐν δεσμοῖς.
Δειλὸς ἀνὴρ κριῷ μὲν ἔχων ἐριώπεα μήνην ☽ in ♈ ♊ ♋ ♌
Δηναιὴν εὕροι κε λύσιν δυσερῶν ἐδωδῶν.
Ὡς δὲ καὶ ἐν θερινοῖσιν ὁμαιχμίῃ εἰδώλοισιν
Ἢ διδύμοις ἢ δ' αἰπυτάτῳ ἐνὶ καρκίνῳ ἐοῦσα.
Ἠὲ νεμειήταο καὶ ἀργαλέοιο λέοντος,
Δηρὸν ἐπὶ χρόνον οἴσει ἀπείρατα δέσμα βροτοῖσιν.
Ὡς δὲ καὶ ἐν σκορπίῳ αἰθερίῳ ἠδὲ τ' ἐλαφρῷ
Τοξευτῇ, ταύρῳ τε καὶ ἐν ζυγῷ αἰγλήεντι
Ἠὲ καὶ ἀστραίῃ σταχυηφόρῳ ἀμφὶ θυγατρὶ
Δινεύουσα, ταχεῖαν ἄγει λύσιν ἡμερίοισιν,
Ἔκ τε πόνων ἀνέπαυσε καὶ ἄψεα κούφισεν ἀνδρός,
Μὴ μὲν ἁλιπλάγκτοισιν ἐν ἰχθύσιν αὐγάζοιτο,
Εἰ γὰρ, ἀνατλήσειεν ἀεικέλιον βροτὸς ἄλγος
Καὶ δὲ μόλις δεσμοῖο δυσηχέος ἄσπετον ἄχθος
Ἐκπροφύγοι, πολλοὶ δὲ καὶ ἐς βιότοιο τελευτὴν
Ἑλκάδας ἀργαλέας γυίων ἐφόρησαν ὕπερθεν.
Ἢν δὲ σὺν ἀστέρι μήνη ἐνῇ καλὰ φαείνῃ ☽ ♃ ♀ ☿
Ζηνὸς ἢ Ἑρμείαο ἢ εὐεανοῦ Ἀφροδίτης,
Ἤτ' ἂν κουφότερός τε πόνος καὶ παῦρός τε γένοιτο

Ei

Recte etiam incultis vomerem infiges agris.
Similiter vernis in piscibus optima est
Agricolis Theæ filia, dum alma opera exercent
Cereris odoriferæ ac florente corona cincti Bacchi.
Diu multumque etiam observare conveniet & alias stellas,
Si enim Jupiter ac casta Venus
Lunæ circumferatur, sive alatus Mercurius:
Omnibus in lucem quæ proferuntur incrementum dat,
Multumque fert facile fructum ac opes divinitus auget.
Si vero Saturnus humidus noxiusque Mars eant,
Circa lunam, imminuunt opera ne sint gloriosa,
Agriculturamque hominibus ostendunt multi sudoris.
Hæc ergo præclara signa in cœlo inprimis expende,
Quibus filia Theæ utilia opera profert,
Statim ut eximiam Jovis validi stellam,
Sive Veneris, sive fulgentem ac conspicuum Mercurium
Habeat comitem & in eadem simul cum illis sit semita,
Præclarum initium facit atque finem hominum operibus.
Si vero indecoris duris in vinculis teneatur
Ærumnosus vir, in ariete dum est venusta luna,
Tardam invenit solutionem acerbissimorum dolorum.
Sic & in æstivis si conspiciatur signis,
Sive in geminis sive in excelso sit cancro,
Vel etiam in Nemeæo molesto leone,
Longo tempore feret hominibus gravissima vincula.
Quum vero in scorpio æthereo, sive veloci
Sagittario, tauro, ut & lucida libra,
Sive in Astræi spicam ferente filia
Versatur, celerem liberationem affert mortalibus,
Finemque laboribus imponit & statim hominem levat.
In piscibus pontum pererrantibus Luna ne splendeat,
Si enim ibi oriatur, exantlandus homini noxius est dolor,
Et vix vinculi molesti ingens onus
Effugere licet: multi vero usque ad vitæ finem
Truces compedes super artubus tulerunt.
Si vero Luna cum benefica stella pulchre splendeat
Jovis vel Mercurii vel pulchre vestitæ Veneris,
Leviores ac pauci erunt labores.

Εἰ δὲ Κρόνῳ κρυερῷ ἢ Ἄρει συμφορέηται, ☽ ♂ ♄
Πολλάκις ἀργαλέοιο βίῃ δεσμοῖο πονηθεὶς
Μέσφα πότμου φρουρεῖται συναπτῶν ἀδάμαντι.
Εἰ δέ τι κλεμμάδιον μεγάρων κειμήλιον ἔρροι Περὶ κλοπῆς
Ἢ μὲν ἐν ἀρνειῷ κεραὴ τροχάησι σελήνη, ☽ in ♈
Σώεται ἂψ ἐς δῶμα καὶ ἐς χέρας εἶσιν ἄνακτος,
Ταύρῳ δ' ἐμβεβαυῖα παλίμφοιτος κερόεσσα ☽ in ♉
Πέμπει πρὸς ἀθεναρὸν κτῆμα βροτὸν, οὐδέ τε ῥεῖα
Αὐτὸ κίχοις, οὐδ' αὐτὸς ὀνήσεται ἠλίθιος φὼρ
Κέρδεος ἀρπαλέοιο δίκην ἰθεῖαν ὑπέχων,
Φράζεο δ' εἰς δεκάτην τόδε μοι ταύροιο κέλευθον.
Αἱ δ' ἄλλαι καλαὶ καὶ ἀπήμονες ἀνέρι μοῖραι
Οὐδέ τ' ἀνεπηρὴν ἐπάγουσ' αἰδήτμονα θυμὴν
Ἢν μὴ Ἄρει ξυνοῖο δρόμου τετύχησι σελήνη.
Ἢν δέ κε δοιοῖς διδύμων περάησιν ἄνασσα ☽ in ♊
Εἰ τέτμοις μὲν * σταῦρον δὲ νόῳ νοσφίζεο πῆμα.
Καρκίνῳ αὖ ἐφέπουσα φαεσφόρος εἰ μὲν ἕλοιτο ☽ in ♋
Ἄργυρος αἰγλήεις, ἀνάγει πάλιν ἐς τεὸν οἶκον
Χρυσόντ' εὐλαμπῆ κτῆσιν δ' ἀλώσεται ἄλλην
Ἥτις ἂν ἐκ μεγάρων συλήσιος ἰχνεύσειεν.
Εἰ δὲ λέοντος ἔχησι μένος πολυωπέτις αἴγλη ☽ in ♌
Μήνης ἠϋκόμοιο τότ' οὐ μάλα θαρσαλέος σοι
Αὐδήσω παλίνορσον ἑλεῖν κτέαρ. εἰ δέ τε κούρην ☽ in ♍
Ἀστραίου δἰήσι κερασφόρος ἀργέτα μήνη
Ληθύνει κλόπιον χρόνιον δ' ἀναφαίνεται αὖτις
Δήεις κ' εἰ χηλῆσιν ὁμοδρομέοι κερόεσσα ☽ in ♎
Εὕροις τ' εἰ καὶ ἐπ' ὀκταποδῆ βεβαυῖα τύχησιν ☽ in ♏ ♐
Σκορπίῳ. Ἢν δέγε τοξότεω δέμας αἰνὸν ἔχησι,
Ὄλλυται, ἑρμαῖον δὲ πέλει φώρεσσιν ἀνιγροῖς.
Αἰγοκέρω δ' εἴ κεν κλυτὰ τείρεα παμφαίνησιν ☽ in ♑
Αἴγλησιν φιαρῇσι παλιστρέπτοιο σελήνης
Ἦτ' ἂν δηναίη πέλοι εὕρεσις. Εἰ δέ κεν ἄστρον ☽ in ♒
Ὑδροχόου δύησιν ἀγαυὴ Θειαντίνη
Ἐν δοίῃ σώσειε τ' ἀπολλυμένου κτεάνοιο.
Ὡς δὲ καὶ εἰαρινοῖσιν ἐν ἰχθύσιν αἰθεροπολεύσης ☽ in ♓
Εὐκεραοῦ μήνης, μόλις οἴσεαι ὅττι καὶ φὼρ

Ἐκ

* μὲν versus non patitur.

Si autem rigido cum Saturno vel marte circumferatur,
Sæpe vi ærumnosæ vinculorum laborans,
Ad mortem usque in custodia adamantina habebitur.
Si vero aliquid pretiosæ supellectilis ædium furto pereat;
In ariete cornuta currente luna,
Mox servabitur, ac in domum manusque heri redibit.
In tauro autem dum incedit vicibus splendens luna,
Immittit molesto furto hominem, neque enim facile
Id recuperabis, neque juvabitur ipse stolidus fur,
Lucri rapacis pœnam aperte subiturus.
Decimam cave maxime tauri semitam:
Namque aliæ bonæ & innoxiæ sunt viro partes,
Neque gravem & ignominiosam adducunt pœnam
Si non cum Marte communi cursu pergat luna.
Quum vero per signa geminorum transit Regina,
Si invenias furem, exiguum æqua mente ferto damnum.
Cancrum quum insequitur lucifera, si auferatur
Argentum splendidum, rursus in domum tuam adducit
Fulgidum Aurum: possessionem deprædabitur aliam,
Quæ ex ædibus furti vestigia indicaverit.
Sed si validum leonem teneat splendens varia facie
Luna, benecomatum, tunc non valde confidenter tibi
Dicam Te rem tuam recuperaturum: si vero puellam
Astræam trajiciat cornifera candida luna,
Longo tempore res furtiva morabitur: sed rursus apparebit
Infestus prædo, in chelis quando decurrit cornuta luna.
Invenies etiam si in octipede incedere eam contingat
Scorpio: At si teneat sagittarii corpus noxium,
Periit, lucrum vero erit furibus perniciosis,
Capricorni vero inclytum sidus si illuminetur
Lucidis radiis per vices revertentis lunæ,
Licet tarda, tamen erit inventio. Sed si astrum
Aquarii pertranseat illustris Theæ filia,
Dubia erit perditæ rei recuperatio.
In vernis piscibus si ætherem permeet
Conspicua cornibus luna, vix referes quod fur

In

Εἰς παλάμας κεν ἕλοι, θαμέως δέ κεν ἀμφὶ κλοπήων
Εἰσαΐοις, τὰ δὲ πολλὰ πέλοντ' ἀνεμώλιοι αὔτως
Μῦθοι ἐπαγγελίῃσι κεναῖς θέλγοντες ἀκουάς.
Εἰ δὲ σεληναίῃ ξυνὸν τρίβον ἐν κονίῃσιν ☽ cum
Ἄστροις ἀργαλέοις, δήεις κτέαρ. ἢν δὲ φερίστοις planetis male-
Ζηνὶ κελαινεφέι, κλόπιον κτέαρ ὄλλυται αὔτως. ficis & beneficis
Ἢν δ' ἴσχῃ Κρονίωνα σεληναίη ἅμα δίῃ
Ἐν γενέθλῃ, τὸν ἐάσειν ἐπ' ἠγάθεον Φαέθοντα
Οὔ τι λίην φώρεσσι δ' ἐναίσιμα γίνεται ἐσθλὰ
Τείρεα Κυπρογένεια καὶ αἰγλήεις Διὸς ἀστὴρ
Ἠδὲ καὶ ὠκυδρόμοιο φερεπτέρου Ἑρμάωνος.

ΜΑΞΙΜΟΥ ΠΕΡΙ ΚΑΤΑΡΧΩΝ ΠΕΠΛΗΡΩΤΑΙ
ΒΙΒΛΙΟΝ ΕΝ.

In manus ceperit: Sæpe quidem de fure
Inaudies, plerumque autem futuri sunt inanes
Sermones, vano rumore qui aures demulceant.
Si vero lunæ communis simul sit cursus cum festinantibus
Malignis stellis, rem recipies: sed si cum benignis,
Jove nubes cogente, res furtiva simpliciter periit.
Si vero habeat Saturnium luna simul incedens
Cum nascitur, permitte ipsum divino Jovi,
Neque enim furibus admodum utilia sunt aut faventia
Astra Venus, & lucidi Jovis stella
Vel etiam velocis alati Mercurii.

CAPUT XXVI.

De Philosophis SYRIANO, PROCLO ET MARINO.

Syriani ætas & monumenta. Index scriptorum in ejus commentariis ad Metaphysica Aristotelis laudatorum. Procli Lycii ætas & Præceptores. Alii Procli. Marinus Procli discipulus. Alii Marini. Procli Liber de Providentia & Fato & eo quod in nobis, ad Theodorum Mechanicum,

cum nunc primum Latine editus ex veteri versione Guilelmi de Morbeka. 1. *Excerpta ex libro inedito de decem dubitationibus circa Providentiam*, 2. *Excerpta monobibli inediti* * *de Malorum subsistentia*. 3. *De Procli Hymnis editis ac deperditis. Hymni quatuor Græce & Latine duo cum Hug. Grotii, duo cum Godfridi Olearii* τοῦ μακαρίτου *versione*. 4. *De Procli scriptis aliis editis: Theologia Platonica*, 5. *Institutione Theologica* 6. *libris duobus de motu*. 7. *Hypotyposi Astronomicar. Positionum*. 8. *Sphæra*. 9. *Paraphrasi tetrabibli Ptolemæi* 10. *Commentariis in primum Euclidis librum* 10. *In Hesiodi Opera & dies*. 11. *Chrestomathia Grammatica*. 12. *Argumentis XVIII. adversus Christianos de mundi æternitate* 13. *Commentariis in Timæum*, 14. *Alcibiadem* 15. *& Politiam Platonis*. 16. *Index scriptorum in his Commentariis laudatorum*. 17. *Characteres Epistolici* 18. *De effectibus eclipsium Solis & Lunæ*. 19. *Scripta Procli inedita*, 20, *Deperdita* 21.

SYRIANUS Philoxeni F. Patria Alexandrinus, Philosophus eximius & post præceptorem Plutarchum Nestorii F. Atheniensis Scholæ magna gloria fuit, in qua Platonicam præcipue docuit Philosophiam & successore relicto Proclo discipulo, diem obiit circa annum CHristi ut conjicio 450. Laudat hunc sæpe Proclus in suis Commentariis sub ἀδιασκάλῃ & καθηγεμόνος sui nomine, & eodem tumulo ossa sua mortui ad Syriani corpus reponi jussit in suburbio Atheniensi ut narrat Marinus in Procli vita cap. 36. Defuncti ma-

L ll nes

* Proclus Theol. Platon. III. 18. p. 151. εἴρηται γὰρ περὶ τούτων ἡμῖν ἐν ἑνὶ τῶν μονοβίβλων, ὅπου καὶ δεδείχαμεν τὴν μὲν ἀλήθειαν τῷ φιλοσόφῳ σύστοιχον. Damascius inedito περὶ ἀρχῶν opere: καὶ τοῦτό ἐστιν ὅπερ ὁ Φιλόσοφος Πρόκλος ἐν τῷ μονοβίβλῳ ἀπόρρητον ἀξίωμα κέκληκεν τὸ κατὰ τὴν ἀδιαίρετον ἐκεῖνο γνῶσιν, ὡς ῥητὸν ἀξίωμα τὸ κατὰ τὴν ἤδη διαρθρωμένην. Hunc de subsistentia mali librum etiam in Bibl. quadam Patavina exstare notat Tho. Galeus ad Jamblichum de Mysteriis Ægypt. p. 201. Cæterum ex dubitationibus circa Providentiam habet Bessario quæ affert lib. II. contra calumniatorem Platonis cap. 9. *Quamobrem Proclus Lycius, vir eximia singularique doctrina in hunc modum necessitatem exponit, sive eam Providentiæ, sive Prædestinationi sive Fato tribuerit. DEus, inquit, res dividuas indivisibiliter intelligit, quæ in tempore sunt, sine tempore: non necessarias necessario, mutabiles immutabiliter, denique omnia melius quam ordo ipsarum & ratio postulat.*

nes Isidorus Philosophus ἐπιτάφιον θυμιαθεῖσα sive thuribulum secum afferens cultu est prosecutus, teste Damascio apud Photium Cod. 242. pag. 564. Scripta Syriani hæc memorat Suidas.

Εἰς Ὅμηρον ὅλον ὑπόμνημα ἐν βιβλίοις ζ. *Commentarium libris VII, distinctum, in totum Homerum.*

Εἰς τὴν πολιτείαν Πλάτωνος, *in Remp. Platonis, libris IV.*

Εἰς τὴν Ὀρφέως Θεολογίαν, *in Orphei Theologiam libris II.*

Περὶ τῶν παρ' Ὁμήρῳ Θεῶν. * *De Diis apud Homerum.*

Συμφωνίαν Ὀρφέως, Πυθαγόρου καὶ Πλάτωνος. *Consensum Orphei, Pythagoræ & Platonis.*

Περὶ τὰ λόγια *in Oracula* (Chaldaica) *libros X.*

Ex his omnibus nihil tulit ætatem, & fortasse Syrianus illa nunquam scripsit sed Proclus, in cujus scriptis eadem Suidas diserte memorat, licet ex Marino constat Proclum ansam eorum ex Syriani scholis accepisse. *Timæum Platonicum* commentariis illustratum a Syriano ex Proclo in eundem Timæum patet, qui etiam laudat Præceptoris sui συμφωνίας γράμματα, quibus consensum doctrinæ Platonicæ cum cæteris Philosophis, præcipue antiquioribus Pythagora, Orpheo & Chaldaicis Oraculis persecutus fuit. Syriani *in magnam Syntaxin Ptolemæi* memorat Theodorus Melitenista proœmio in Astronomiam p. 224. Cæterum hodie nihil eorum omnium, sed tantummodo habemus Syriani (hujus ut mihi persuadeo) *commentarium in Hermo-*

* Apud Suidam legitur εἰς τὰ Πρόκλου περὶ τῶν παρ' Ὁμήρῳ Θεῶν. Verum si quis cogitet Proclum fuisse juniorem Syriano, ejusque discipulum, & apud eundem Suidam in Πρόκλος videat scripta eadem plane memorari, ὑπόμνημα εἰς ὅλον τὸν Ὅμηρον, εἰς τὴν πολιτείαν Πλάτωνος, εἰς τὴν Ὀρφέως Θεολογίαν, περὶ τῶν παρ' Ὁμήρῳ Θεῶν, συμφωνίαν Ὀρφέως, Πυθαγόρου καὶ Πλάτωνος & περὶ τὰ λόγια, facile veniet illi in mentem cogitare, verba εἰς τὰ Πρόκλου vel esse notam marginalem Lectoris, memoriam Suidæ coarguentis & ad Proclum hæc referenda esse observantis: aut si verba Suidæ sunt, quod tamen ægre mihi persuadeo, ita intelligenda sunt ut innuant Syrianum simul in hisce Procli scriptis elaborasse, & sub illius præceptoris sui ductu Proclum hæc elucubrasse, aut ex ejus ore vel scriptis pleraque eorum repetiisse. Hæc certe malim quam cum Jonsio ista habere pro commentariis Syriani εἰς τὰ Πρόκλου, ac Syriano alicui juniori tribuere. Licet verum est fuisse Syrianum juniorem Philosophum, æqualem Hegiæ & Isidori qui Marino successit, cujus meminit Damascius in Isidori vita apud Photium Cod. 242. pag. 568. Παρῄνει δὲ Συριανὸν καὶ Ἡγίαν ὁ Ἰσίδωρος, χρεὼν εἴη φιλοσοφίαν ὑπορρέουσαν ἀναστῆσαι. Omitto Syrianum Ducem in Ægypto, a quo gravia passus A. C. 355. S. Athanasius, qui in Apologiis pro fuga atque alibi mentionem ejus facit.

Hermogenis Rhetoris περὶ στάσεων, (de quo dixi lib. IV. c. 31.) Græce editum cum Hermogene & aliis Rhetoribus Venet. apud Aldum 1509. fol.

Præterea, sed Latine tantum, lucem viderunt Syriani *commentarii in librum III. XIII. & XIV. Metaphysicorum Aristotelis*, in quibus hoc inprimis dat sibi negotii, ut Platonem suum adversus Aristotelis & Peripateticorum objectiones defendat. Prodierunt ex Hieronymi Bagolini interpretatione Venetiis 1558. 4. Græce nondum viderunt lucem licet exstant MSS. in variis Bibliothecis Italiæ & Galliæ, etiam ex doctissimi Holstenii beneficio in Bibliotheca Johannea hujus Urbis Hamb. & quidem duobus foliis in extremo, Latinis editis auctiora. De Codicibus Segvierianæ sive Coislinianæ Bibliothecæ vide Clariss. Montfauconi Catalogum p. 221. seq. & 446. Observoque in altero Codice ibi eadem extare, quæ Bagolinus vel non habuit, vel in versione sua omisit, atque in Holsteniani MSti duabus postremis paginis exstant *de Providentia*, Sive ut Græcus habet titulus: *Εἰς τὰ περὶ προνοίας τινὰ συντελοῦντα.* Incipit: *Τῶν οὐσιῶν κατὰ Ἀριστοτέλην ἡ μέν ἐστιν ἀσώματός τε καὶ ἄνευ σώματος εἶδός τι ἄϋλον καὶ χωρὶς ἐνεργεία τις οὖσα, ἀπάσης δυνάμεως κεχωρισμένη τὴν οὐσίαν καὶ νῦν καλῶν* &c.

Catalogus scriptorum a Syriano in Commentariis ad Metaphys. allegatorum, compositus a me ad paginas edit. Latinæ Venetæ.

Ægyptii pag. 120. b.
Alexander Aphrodiseus 52. b. 55. in Metaphysica 13. 17. b. 24. b. 28. 40. 61. b. 63. b. 71. 98. 101. b. 103. 116. b. 132.
Amelius 47. 61. b. 69. Platonicus. 88.
Anaxagoræ homœomeriæ. 67. b.
Antiquiores (i. e. Pythagorici) 88.
Antoninus permiscens Cleanthis & Longini opinionem 59.
Archedemus Stoicus. 59.
Archemenis quidam. 102. b. Archedemum legit Meurs. pag. 1240. Bibl. Gr.
Archinus. 120. b.
Archytas. 56. b. 91. b. 101. b.
Aristippus. 11. 55. b.

Elea-

Sy-

Syriani discipulus genuinus & in schola Athaniensi successor fuit PROCLUS Lycius, cujus vitam scripsit qui Proclo deinde successit *Marinus* Neapolitanus. Eam dimidia parte mancam cum nescio cujus versione Latina vulgavit primus Gvil. Xylander, additam Marci Antonini præclaris, quibus se ipsum monet, libellis. Tiguri 1558. 8. apud Andream Gesnerum. Recusa deinde ibidem utraque lingua cum eodem M. Antonino est A. 1599. 8. & sex libris Theologicæ Platonicæ præmissa ab Æmilio Porto, Hamburg 1618. fol. Nam Latinam editionem Lugdunensem apud Jo. Tornæsium 1559. 12. e Bibl. Illustrissimi Principis, Ottonis Henrici, & quam non memini me videre memorat autem Catalogus Bodlejanus Lugdunensem alteram A. 1626. 8. libenter omitto. Integram dare Holstenius cum voluisset, fato prohibitus locum mihi dedit, qui ex Codice Gudiano descriptam supplevi, ac cum versione mea & notis separatim edidi Hamburg. 1700. 4. recusam deinde ad calcem Bibliothecæ meæ Latinæ, Londin. 1703. 8. Est autem scriptum lectu jucundum illis qui res Philosophorum illius ætatis cognoscere voluerint, totumque ita comparatum, ut ex virtutibus Procli, quarum omnes gradus eum implevisse contendit, vere felicem eum fuisse colligat. Hinc etiam libello titulum fecit Πρόκλος sive περὶ εὐδαιμονίας, *de felicitate*. Cum enim sub notis illis quatuor Cardinalibus, omne genus virtutum complectatur, Prudentia, Fortitudine, Justitia ac Temperantia, id scilicet agit Marinus, ut his virtutibus universis enituisse Proclum doceat gradu primum infimo qui ipsi est Physicus ita ut prudentia bonus habitus* sensuum, fortitudine robur, per temperantiam pulchritudo, per justitiam valetudo integra corpusque bene sanum quo ille usus est significetur. Deinde similiter conspicuos in ipso fuisse docet virtutum gradus sese excipientes ad summum usque, Ethicarum, Politicarum, purgatoriarum, purgatique jam ac defæcati animi, tum contemplatoriarum ac Theurgicarum denique. Nihil præterea intermittit eorum quæ ad studia ejus & amicitias atque alia narratione digna pertinent, quibus laudes ejus celebrentur. Verum hæc qui cognoscere voluerit, libellum Marini, non est enim admodum prolixus, consulat. Neque mihi placet hoc loco repetere quæ vel ad illustrandum Marinum, vel ad ætatem Procli constituendam alibi dixi.

* Timæus Locrus pag. 564. edit. Galei, pulchritudinem cum justitia confert, & cum temperantia sanitatem.

dixi, tantum observo præter ibi a me notata sic Virtutes quatuor Cardinales in argumentum laudis sumsisse Agathonem ubi Deum Amorem celebrat apud Platonem in Convivio pag. 325. Dionem Chrysostomum ubi laudare instituit Trajanum Imp. dissertatione III. de Regno pag. 37. seq. Aristidem quando ab eo laudatur Marcus Antoninus, Tomi I. Oratione X. Jamblichum denique cap. 29-32. in vita Pythagoræ ubi in laudes Philosophi illius excurrit.

Obiit Proclus Athenis anno CHristi 485. ætatis 75. a Juliani * Imperio 124. ut emendandus sit vir summus Joannes Keplerus, qui Cedrenum secutus, Proclum sub Constantino, Maxentio ac Juliano ait vixisse pag. 245. Harmoniæ Mundi. Sed gravius etiam errant ii, qui Marinum Procli discipulum confundunt cum Marino Tyrio, quem in Geographia sua castigat Claudius Ptolemæus: atqui Plutarchum Syriani & Procli præceptorem eundem cum Plutarcho Chæronensi faciunt, atque inde Proclum etiam ad vicina Trajano tempora reducunt. Sed quo facilius sit erroribus hujusmodi occurrere, eosque evitare, age Proclos varios itemque Marinos paullo distinctius recenseamus.

Procli varii, nostro antiquiores.

Calpurnius Proclus, in veteri inscriptione Ancyrana; apud doctiss. Montfauconum pag. 161. Palæographiæ Græcæ.

Clau-

* Marinus cap. 36. Vitæ Procli: ἐτελεύτησε δὲ τῷ δ' κ' ρ' ἔτει ἀπὸ τῆς Ἰουλιανοῦ βασιλείας, ἄρχοντος Ἀθήνησι Νικαγόρου τοῦ νεωτέρου, μηνὸς κατὰ μὲν Ἀθηναίους μουνιχιῶνος ιζ', κατὰ δὲ Ῥωμαίους Ἀπριλίου ιζ'. Scholion in MS. adjectum monet non de Juliano Apostata sed de alio nescio quo Juliano verba Marini accipienda esse, οὐ τὸν παραβάτην Ἰουλιανὸν λέγει, ἀλλὰ τὸν Ἀθήναις κληρωτὸν ἄρχοντα. Sed hoc scholion falsum esse non dubito. Nam in Juliano Imp. tempus optime congruit, & nomen βασιλείας, nec mirum Philosopho pagano Marino, natione Syro, sanctissimam fuisse Apostatæ memoriam, ut ab illius imperio quandam veluti Epocham repetere voluerit, qui tantis beneficiis & honoribus affecerat Philosophos, & ipse non mediocriter in Philosophia profecerat. Etiam in more positum Orientalibus, æram ducere ab exortu Principis alicujus qui de ipsis esset præclare meritus, eamque producere quam diutissime liceret, donec alterius majore beneficio prioris recordationem veluti delerent, ut bene observavit Joh. Harduinus in Chronologia Vet. Testamenti. Alioqui Syris & aliis Asiæ populis solenne est annos ab Alexandri Macedonis regno numerare, ut notat Andreas Masius præfat. ad librum Mosis Barcepha de paradiso, & illustris Vir Henricus Norisius libro de Epochis Syro Macedonum.

Claudius Aurelius Proclus Heros in antiquo marmore Oxoniensi pag. 299. edit. Humfredi Prideaux. Hujus fortasse filiam Ἰουλίαν Προκλαν Ἡρωΐδα vides memorari in numo veteri apud Clariss. Segvinum p. 61. & 74. Nisi ea propius attigit Julium Proclum, a Commodo Imp. una cum suis, ut narrat Lampridius, interfectum.

Claudius Proclus Sophista Smyrnæus & Prætor tempore M. Aurelii Antonini, cujus fit mentio in numis, ut in illo quem exhibet Vir illustris Ezech. Spanhemius de Vesta & Prytanibus Græcorum Tom. V. thesauri Rom. Græviani p. 701. * Vide Godfr. Olearii τοῦ μακαρίτου notas ad Philostratum p. 6:2.

Proclus ab A. C. 434. Patriarha *CPolitanus* A. C. 446. defunctus, de cujus vita & scriptis dicam infra capite XXVIII.

Eutychius Proclus, Siccensis, Afer, *Grammaticus* quo præceptore usus est M. Antoninus ut narrat in hujus vita Julius Capitolinus cap. 2. Videtur hic Proclus ille esse qui sui temporis doctissimus Grammaticus Trebellio Pollioni dicitur in Æmiliano Tyranno.

Julius Proclus quem Commodus Imp. jussit cum suis interfici, teste Ælio Lampridio in ejus vita cap. 7. Hunc suspicor esse Proculum ad quem rescripsit Marcus & Verus.

Proclus sive Proculus, inter *Jurisconsultos* memoratus apud Ælium Lampridium sive quisquis locum illum Lampridio intrusit in Alexandro Severo cap. 68. Certe ad Alexandri Severi tempora referri non potest, si is est Proculus a quo Proculiani, magna auctoritate JCtus Neronis tempore, ut constat ex Pomponio lib. I. D. de orig. juris tit. 2. ubi narrat successorem hujus Proculi Pegasum fuisse præfectum Urbi temporibus Vespasiani Imp.

Proclus Προκλήϊος sive Proculejus, Themisonis F. *Laodicea* in Syria hierophanta, scripsit Svida teste Θεολογίαν. Ἐις τὸν παρ' Ἡσιόδῳ τῆς Πανδώρας μῦθον. Ἐις τὰ χρυσᾶ ἔπη. Ἐις τὴν Νικομάχου εἰσαγωγὴν τῆς Ἀριθμητικῆς. Et alia quædam Geometrici argumenti.

Larginus Proclus, qui in Germania prædixit mortem Domitiani Imperatoris. Vide Xiphilinum pag. 225.

Lucianus Proclus Senator Rom. sub eodem Domitiano, de quo Xiphilinus pag. 222.

Proclus *Mallotes* (Μαλλώτης) Cilix Philosophus Stoicus. Scripsit eodem Svida teste ὑπόμνημα τῶν Διογένους σοφισμάτων, & adversus Epicurum. Hujus ut opinor mentionem facit Proclus Lycius in Timæum Platonis p. 166. ἄτρεπτα ἄρα μένει τὰ οὐράνια, ὥσπερ δὴ

τῶν ἀρχαίων Πρόκλ☉ τε ὁ Μαλλώτης ϗ Φιλονείδης εἰρήκασι, τῶν δὲ νεωτέρων οἱ ἀπὸ Πλωτίνε πάντες Πλατωνικοί. Incertum quisnam Proclus a Nerone jussus cum Virginio Rufo venas sibi præcidere.

Proclus *Mallotes* alter, Stoicus & ipse, Svidæ memoratus.

Proclus *Medicus* Methodicus. Infra, in Rhegino.

Proclus *Metapontinus*, cujus inter Pythagoricos Philosophos Svidas capite ultimo vitæ Pythagoræ mentionem facit.

Proclus sive Proculus Montanista προυστάς τῆς Μοντανῦ adversus quem scripsit Cajus * presbyter Romanus σπουδαίαν διάλεξιν teste Photio Cod. XLVIII. Meminit & Eusebius II. 25. & III. 31. Hist. sed & Hieron. de S. E. cap. 59. & Theodoritus III. 2. de hæreticis fabulis κατὰ δὲ Πατρόκλε τῆς αὐτῆς αἱρέσεως (de Montanistis ibi sermo est) προστατεύσαντ☉ συνέγραψε Γάϊ☉. Ubi pro *Patroclo* legendum esse *Proclum*, multi jam notarunt, Uti vicissim apud Svidam in παράβυστον pro Προκλέης legendum Πατροκλέης ex Harpocratione. Hic auctor Proclianorum sive Montanistarum κατὰ Proclum, cujus meminit scriptor appendicis ad Tertull. de præscript. c. 52. *Accesserunt alii haretici qui dicuntur secundum Phrygas: sed horum non una doctrina est. Sunt enim qui* κατὰ *Proclum dicuntur, sunt qui secundum Æschinem pronunciantur. Hi habent aliam communem blasphemiam, aliam blasphemiam non communem sed peculiarem & suam. Et communem quidem illam, qua in Apostolis quidem dicunt Spiritum S. fuisse, Paracletum non fuisse: & qua dicant Paracletum plura in Montano dixisse quam Christum in Evangelium protulisse, nec tantum plura, sed etiam meliora atque majora.* Quænam blasphæmia illorum non communis fuerit, non addit, de Montanistis secundum Æschinem monere contentus, *eos adjecisse etiam hac, ut dicerent Christum ipsum esse Filium & Patrem.* Procliani inter hæreticos qui cum ad Ecclesiam accedunt rebaptizandi sunt, referuntur a Gennadio de Eccles. dogmatibus cap 52. Nescio an ab his diversi sint Proclianitæ de quibus Auctor Prædestinati c. LX. licet illos a Proclino ** nomen ait accepisse. *Dicunt isti Dei Filium sic paruisse in terris, sicut Raphaëlem Angelum aut Gabrielem, non carne assumta sed visa.* Alia sunt quæ Proclianitis Philastrius c. 56. tribuit, faciens eos discipulos Seleuci & Hermiæ (qui Tertulliano Hermogenes:) *Alii sunt discipuli horum qui Proclianita appellantur & Hermianita. Addunt etiam diversos errores, docentes quod* in

* Confer Stephanum le Moyne ad Varia sacra p. 939. seq.

** Proclini alterius, Platonici mentio apud Porphyrium in Plotini vita.

in Ezechiele Propheta a) *scriptum est de quatuor animalibus, quod Leonem regem esse Parthorum,* b) *vitulum Ægyptiorum, aquilam Romanorum, hominem vero pii ssimorum tenere similitudinem arbitrantur. Hi Sapientia libro utuntur Sirach illius* c) *qui scripsit post Salomonem, id est post multa tempora librum unum Sapientiæ. Christum autem in carne venisse negantes,* d) *resurrectionem, & judicium non sperantes, de virgine natum eum non credentes, qui in locis* e) *Galatiæ commorantur, & ut vulpes latitantes, plurimos deprædantur, sicut Solomon testatus est dicens:* f) Prendite nobis vulpes minimas, exterminantes vineam *Domini Salvatoris.*

Proclus Pompejanus, patria *Naucratites*, Athenis eloquentiam professus, Adriani Sophistæ discipulus præceptor Philostrati, qui plura de eo refert lib. II. Sophistarum p. 602. edit. præclaræ desideratissimi Olearii nostri. Ejusdem Orationem πρεσβευτικὴν ἐπὶ πάντας τοὺς παιδεύοντας Ἀθήνησι memorat in Hippodromi vita p. 616. sq. Hippiam & Gorgiam imitari, sive ἱππιάζοντι & Γοργιάζοντι similis esse in dicendo fuit visus. Memoriæ vi quantumvis nonagenarius miranda polluit, hac in parte vel par Simonidi vel etiam superior. Si quis semel drachmas centum persolvisset, semper huic eum quandocunque vellet auscultare dicentem, integrum erat.

Proclus Philosophus Thalmudicis scriptoribus memoratus פרוקלוס בן פלוכפוס qui Gamalielem in Urbe Acco in balneo Veneris lavantem reprehendit. Tractatus Avodah Sarah in opere Mishnico Surenhusiano Tom IV. pag. 375.

Proclus *Pompejanus*, supra in Naucratita.

Proclus *præfectus Urbi* sub Theodosio Magno, atque anno ejus decimo capite plexus. Hunc celebrat Epigramma quod Græce & Latine

a) Ezech. I. 5. seq. Confer B. Jac. Thomasii Præfationes p. 385. seq.

b) Ita legendum puto pro *Pastorum*, ac per Parthos intelligo Persas.

c) Libro Sirachidis titulum σοφίας tribui a multis veteribus notavit Cotelerius ad Clementis Romani Epist. T. I. Patrum Apostol. p. 178 seq. Non minus constat etiam Ecclesiasticos scriptores passim usos Siracidis libro, ut hoc hæresibus Proclianorum addi a Philastrio non esset necesse.

d) Hoc unum de Proclianis repetit Augustinus c. 60. *Proclianitæ sicuti sunt isti* (Seleucianos & Hermianos) *& addiderunt, Christum non in carne venisse.*

e) Nazianzenus Orat. XIV. p. 221. καὶ ἡ Φρυγῶν εἰς ἔτι μανία τελούντων τε καὶ τελουμένων, μικροῦ τοῖς παλαιοῖς παραπλήσια. Καὶ ἡ ΓΑΛΑΤΩΝ ἄνοια &c.

f) Cantic. II. 15.

servatum CPoli in stylobata obelisci in hippodromo prope Sophiæ templum. Græcum exstat etiam in Anthologia L. 4. c. 17. Latine apud Bondelmontium, sed & Gyllium in descriptione CPoleos II. 11. Gruteri Inscript. p. CLXXXV 6. Georgium Dousam in Itinere CPol. p. 38. Jac. Sponium itineris sui p. 46. Athan. Kircherum T. 3. Oedipi p 328. Franciscum Junium † Catalogo pictorum p. 182. Carolum du Fresne in CPoli Christiana p. 105. & Anselmum Bandurium lib. VII. Antiqv. CPol. pag. 182. Mihi satis jam erit Græci Epigrammatis Latinam versionem apponere quam fecit Vir summus Hugo Grotius præcipue quoniam apud Junium inemendata legitur:

Strata jacebat humi quondam quadra forma columna,
Theudosii jussu Principis, arte Procli
(Quippe nefas aliis) moles surrexit in altum
Intra ter decies tanta duosque dies.

Aliam Latinus Latinius edidit in consideratione septima ad obeliscos Mich. Mercati:

Pondus humi æternam quadrata mole columnam
Theudosius princeps munus ut erigere est
Ausus, mandavit Proclo, tantamque columnam
Terdecima erectam luxque secunda dedit.

Proclus *Proculejus*, vide in Laodicensi.

Proclus *Quintillianus* Procos. Asiæ sub Decio. Chronicon Paschale p. 270.

Proclus *Rheginus*, Medicus secta Methodicus, cujus mentio apud Galenum in introductione.

Proclus *Siccensis*. Vide supra, in Eutychio Proclo.

Proclus *Torpacion*. Tertullianus Libro ad Scapulam cap. IV. *Ipse etiam Severus pater Antonini, Christianorum memor fuit. Nam & Proculum Christianorum, qui Torpacion cognominabatur, Euhodiæ procuratorem, qui eum per oleum aliquando curaverat, requisivit, & in palatio suo habuit usque ad mortem ejus: quem & Antoninus optime noverat, lacte Christiano educatus.* Putant Viri Clarissimi hunc Proculum Christianum eum esse, cujus meminit Capitolinus in Marco, & *Eutychium* Græce idem esse Afris *Tobracon*, sive *Topracon*, quomodo rescribi volunt apud Tertullianum: *Euhodia* autem *Procuratorem* interpretantur, τῆς εὐοδίας ἐπιμελητήν, quod *Itinerarii* in Orbe Romano

† Junius Proclum illum habet pro Mechanico & artifice. Sed tali epigrammate potius mos celebrare præfectum qui obelisci excitandi curam habuit, quam artificem qui hoc est executus, licet de artifice Grotius etiam accipere maluit.

no *Rationarius* esset ab Imperatore Marco constitutus, ut honestam functionem sine invidia, & incommodo, periculoque, obtineret. Quapropter etiam Capitolinus factum affirmat fuisse Proconsulem, videlicet honorarium, itineris curandi caussa. Sed ista ab eruditis viris nullo auctore asseruntur. Non negamus aliquando *Procuratores* appellari Provinciarum Præsides, sed Itinerarii Rationarium & Procuratorem appellari *Proconsulem* nobis plane novuum, & hactenus non lectum, non auditum fuit. Appellatur igitur iste Proculus *Euhodiæ Procurator*, quia *Euhodia* feminæ satis notæ illo sæculo res procurabat, & administrabat: tantum abest, ut sit Proculus ille Marci in Grammaticis præceptor, quem in tantum gratus Imperator dilexit, ut usque ad Proconsulatum provexerit oneribus in se receptis. *Euhodia* nomen feminæ esse constat ex hac inscriptione, quæ Romæ visitur in monte Caballo, & legitur apud Gruterum:

D. M. HERMES EUHODIÆ CONIUGI SUÆ BENE MERENTI.

Et forte *Euhodia* hæc Tertulliani, erat filia *Euhodi*, Imperatoris Severi Liberti, qui fuit τροφεύς, ut appellat Dio, Antonini filii Severi. Libertum autem *Euhodiæ* Proculum hunc fuisse suspicor, & ab *Euhodia* patrona rebus suis administrandis procurandis admotum: Qui ut puto, servitutem serviebat, *alipilarii* munus implebat: unde ei cognomen *Dropacion*: ita enim nobis rescribendum videtur apud Tertullianum. Est enim in veteribus Lexicis, *Alipilarius*, δρωπακιστής. Lævabant enim unguento dropace. *Hæc ad illum Tertulliani locum vir doctissimus Samuel Petitus commentario ad Leges Atticas p.301. sq.*

Proclus qui contra *Valentinianos* scripsit. Tertull. c. 5. contra Valentinianos: *ut Justinus Philosophus & Martyr, ut Miltiades Ecclesiarum Sophista, ut Irenæus omnium doctrinarum curiosissimus explorator, ut Proclus noster, virginitatis senectæ & Christianæ eloquentiæ dignitas.* Incertum, idemne Proclus Montanista, auctor Proclianorum, a quo Tertullianum ipsum ut Montanum sectaretur persuasum nonnulli suspicati sunt.

Quanquam idem nomen est Proclus, & Proculus, tamen nolo in Proculis coacervandis prolixior esse, itaque libenter omitto Proculum Julium, Romuli inter Deos recepti juratum testem, Liv. I. 16. Plutarch. quæst. Rom. &c. Proculum Tyrannum (Probi tempore) de quo Vopiscus: tum Consules Proculum Virginium Rutilum A. U. C. 267. Proculum Geganium Macerinum A. 313. C. Plautium Proculum

A. 395. P. Plautium Proculum A. 427. Q. Aradium Rufinum Valerium Proculum A. 340. Alii Proculi illustres vel apud unum Tacitum celebrantur septem vel octo, atque in veteribus Inscriptionibus innumeri.

Notum est ex Plutarchi Coriolano p 218. Proclos a Romanis dictos qui absente sive procul versante Patre nati essent. ἐνίως δὲ συντυχία γενέσεως μέχρι νῦν καλοῦσι, Πρόκλον μὲν ἐὰν ἀποδημοῦντος πατρὸς γένηται, καὶ Ποόσθυμον ἂν τεθνηκότος. Vet. gloss. *Proculus* Τηλέγονος. Festus: *Proculum inter cognomina eum dicunt qui natus est patre peregrinante a patria procul. Proculos sunt qui credant ideo dictos, quia patribus senibus, quasi procul progressis atate nati sunt.*

Aliud nomen Procles, Προκλῆς, quo fuit unus Aristotelis gener, (Pythiadis secundus maritus) & alter generi filius Patri cognominis, qui Philosophiæ apud Theophrastum dedit operam. Vide Sextum Empiricum contra Grammaticos pag. 51.

Procli, nostro juniores.

Proclus ὀνειροκρίτης qui Anastasii Imp. mortem prædixit teste Theophane p. 140. Cedreno p. 298. & auctore Chronici Paschalis p. 331. cui φιλόσοφος Ἀσιανὸς appellatur. Idem Proclus est quem Jo. Zonaras lib. 14. Annal. p. 55. narrat Archimedis exemplo classem Vitaliani Thracis, tyrannidem adversus Anastasium affectantis incendisse ope speculorum ustoriorum ex ære fabricatorum. κάτοπτρα γὰρ ἀδῆλαι χαλκεῦσαι πυροφόρα ὁ Πρόκλος καὶ ἐκ τοῦ τείχους ταῦτα ἀπαιωρῆσαι κατέναντι τῶν πολεμίων νεῶν, τούτοις τῶν ἡλιακῶν ἀκτίνων προσβαλουσῶν πῦρ ἐκεῖθεν ἐκκεραυνοῦσθαι καταφλέγειν τὸν νῆτην τῶν ἐναντίων στρατὸν, καὶ τὰς νῆας αὐτάς. Non speculorum ope sed vivi sulphuris id peregisse Proclum legas in Chronico Joannis Malalæ T. 2. p 121. Quemadmodum autem Proclum hunc cum Proclo Lycio Philosopho, ita Marianum præfectum Christianum cum Marino Procli Philosophi discipulo Ethnico confuderunt jam dicti scriptores, ansamque errandi dedere Lambecio, l. VII. p. 46. sq. 404. seq. ut prolixius exposui pridem in prolegomenis ad Vitam Procli Lycii a Marino scriptam.

Proclus Pauli Byz. filius, JCtus & Quæstor Justini Imp. de quo Theophanes cui ἀνὴρ συνετὸς καὶ ἀγχίνους dicitur, tum Procopius lib. 1. de bello Persico c. 11. & ex eo Suidas in Πρόκλος, e recentioribus V. C. Anselmus Bandurius ad Antiquitates CPol. p. 839 840. & Nic. Alemannus ad Procopii Anecdota pag. 102. edit. Regiæ. In hujus Procli statuam Epigramma in Anthologia lib. IV. p. 433.

Πρό-

Πρόκλος ἐγὼ Παύλου, Βυζάντιος, ὃν περὶ δῶμα
Τηλεθάοντα δίκης βασιλεὺς ἤγειρεν αὐλῇ
Ὄφρ' εἴη στόμα πιστὸν ἐρισθενέος βασιλῆος.
Ἀγγέλλει δ' ὅγε χαλκὸς ὅσον γέρας ἐστὶν ἀέθλων,
Καὶ τὰ μὲν εἴκελα πάντα καὶ υἱέι καὶ γενετῆρι,
Ἐν δ' ὑπάτων ῥάβδοισι πάις νίκησε τοκῆα.

Paulus Procli Pater Conful fuit A. C. 512. Ejus nomen in faftis non occurrit, & tamen ait Poëta patrem a filio fafcium Confularium numero fuperatum. Nimirum fæpius hic Confulatum gesfit honorarium five codicillarem, licet Conful ordinarius nunquam fuerit. Vide Clariff. Viri Petri Relandi faftos ad A. U. C. 1264. Ita Vettium Procium, qui cum Julio Lupo Conful memoratur apud Gruterum p. MLXXI. 4. fruftra quæres in faftis.

PROCLI Lycii Præceptores præter *Plutarchum* Athenienfem & *Syrianum* (de quo fupra) *Orion* Grammaticus, ex Philofophis Peripateticis *Olympiodorus*, ex Mathematicis *Hero*. In eloquentia *Lacbares*.

Condifcipuli, Nicolaus Lycius, Archiadas, Domninus Syrus, & Hermias. Auditores Heliodorus & Ammonius Hermiæ filii, Hierius Plutarchi, Afclepiodotus, Zenodotus, Severianus, Pamprepius, Ulpianus Gazæus, Hegias Præcipue vero MARINUS, qui Proclo in cathedra Athenienfi fuccesfit, patriam communem habens cum S. Juftino Martyre * Flaviam Neapolin Samariæ five Palæftinæ prope montem Garizim. Marino deinde fuccesfit Ifidorus qui & ipfe Proclum audiverat, & poftea recufante Hegia locum Marini obtinuit. Marinum quoque audivit Agapius tefte Suida, Ammonium Simplicius, Afclepius Trallianus & Joannes Philoponus. Ifidoro deinde fuccesfit Damafcius Damafcenus qui vitam Ifidori Magiftri fui fcripfit, ex qua infignia excerpta leguntur apud Photium Cod. 242. Illam vitam duplo auctiorem editurum fe promifit Valefius p. 86. ad Socratem. De vita Procli a Marino fcripta jam dictum: de προθεωρίᾳ Marini quæ itidem extat ad data Geometrica Euclidis, vide quæ notavi lib. 3. c. 14. §. 11. In illa laudat Marinus Pappi ad eadem data commentarium, Euclidis XIII. lib. elementor. Phœnomena, Mufica & Optica, Archimedem de helice, Apollonium Pergæum ἐν τῇ περὶ νεύσεων καὶ ἐν τῇ καθόλου πραγματείᾳ, Diodorum. Serenum, & Claudium Ptolemæum. De Marini fcriptis deperditis non repetam quæ ex Suida & Damafcio apud Phot. pridem

* Vide Ez. Spanhemium diff. IX. de ufu & præftantia numifm. edit. in 4. Henricum Noris diff. V. de Epochis Syro Macedonum, & Jo. Harduinum in numis antiquis populorum & Urbium illuftratis.

pridem notavi in prolegomenis ad Procli vitam quam versibus etiam scripsisse Marinum Svidas testatur, similiter ut Photius Cod. 168. auctor est Basilium Seleuciensem S. Theclæ vitam, versibus & prosa composuisse. Sed versibus scripta Procli vita, similiter ut illa Theclæ pridem intercidit, prosaria utraque tulit ætatem.

Marini alii.

Marini nomen Dominum Syris significat, ut constat vel ex Philonis Judæi libro in Flaccum & frequens admodum fuisse in Oriente reperitur.

Marinus Apsilienfis, cujus meminit Theophanes in Leone Isauro: præfectus Prætorio quem apud Leonem plurimum potuisse testatur, sed tanquam injustum perstringit Cyrillus Scythopolitanus in vita S. Sabæ. Coteler. III. monument p. 304.

Marinus ab Aquis Tabilitanis in Numidia, traditor, cujus mentionem facit Optatus de schismate Donatistar. [illegible]

Marinus Arelatensis, eidem Optato memoratus, qui Concilio Arelatensi A. C. 314. [illegible]

Marinus Arianus ex Thracia accersitus & A. C. 386. Demophili mortui in locum Episcopus ab Arianis CPoli constitutus. Socr. V. 23. & Svid. in Ἀρειανοί.

Marinus Ariminensis Diacon⁹ sub quarti sæculi finem Vide Tillem. T. VI. memor. p. 785.

Marinus Bardesanista contra quem disputat Origenes sive quisquis auctor in dialogis contra Marcionitas.

Marinus Beryti Episcopus. Evagr. III. 23. Hist.

Marinus Dux Thraciarum copiarum apud Nicephorum CPol in breviario f. 27.

Marinus in Gallia Episc., cujus mentio in Constantini M. Epist. apud Eusebium X, 5 p. [illegible]

Marinus ad quem Eusebium scripsit. Vide T. VI hujus Bibl. n. 99.

Julius Marinus Tacito memoratus VI. Annal. 10.

Marinus Medicus cujus libros XX. *ἀνατομικῶν* Galenus ait se IV. librorum compendio complexum, *de libris propr.* Jonsio judice is fuit Posthumius Marinus cujus Plinius X. 6. Epist. meminit. Sed Dan. Clericus Galeno memoratum putat Posthumii Marini patrem. Vide Dan. Clerici part. 3. Histor. Medicinæ lib. 2. c. 1. p. 70. & c. 3. p. 102.

Marinus Neapolitan. quem memorat Pseudo Ignatius Epistola ad Mariam Cassobolitam.

Marinus Neapolit. Magister Militum sub Alexio Comneno. Cangius p. 392. ad Alexiadem.

Postumius Marinus. Vide supra in Medico.

Marinus sive ut a Justiniano & Zonara vocatur Marianus Syrus, Præfectus Prætorio sub Anastasio Imp. quem cum Marino Procli Philosophi discipulo videtur confundere Jo. Malala. Vide Valesium ad Evagrii III. 42. Svidam in Ἀναστάσιος.

Marinus Senator & Martyr, cujus memoriam recolunt Menologia Græcorum 16. Dec. De hoc & altero Martyre quem celebrant 18. Oct. vide Acta Sanctor. T. 2. Mart. p. [illegible]

Nunc ad PROCLUM Lycium ut revertar, scripta ejus commemoraturus, antequam hoc faciam cum Lectore communicabo nonnulla ipsius hactenus inedita ex Codice MS. quem Bibliothecæ Joh. hujus Urbis, patriæ suæ, legavit vir summus Lucas Holstenius. Versio inculta fateor & tantum non barbara, sed ex qua Græcæ linguæ & Philosophiæ Platonicæ peritis pulchras sententias auctoris perspicere nec difficile, ut confido, erit nec injucundum.

PRO-

PROCLI LYCII

De Providentia & Fato, & eo quod in nobis, ad THEODORUM Mechanicum.

*Guilelmo de Morbeka, Ord. Præd. * ArchiEp. Corinthi interprete.*

I.

CONceptus quidem tuæ animæ, o amice Theodore, maturos esse puto & congruos viro amanti Entia speculari: Et acceptavi, quod & ad nos putasti oportere de iis scribere, & multis apud vos entibus potentibus conquirere & condubitare tibi circa talia problemata. Oportet autem & nos, ut videtur, apparentia de iis quæ misisti insinuare quæcunque rebusque æstimamus consonare, & gloriosissimis antecedentium Philosophorum, & non vane audire quæstiones tuas, Viri utique optimi in Mechanicis & nobis olim noti, sicut æstimo & ipse scripsisti. Quæris autem millesies dicta quidem & neque requiem habitura unquam secundum meam opinionem, eo quod anima provocetur ad id quod circa ipsam consistit negotium, cum dederit jam multas directiones, & ab illis Plotinicis & Jamblichicis elaborata & ante hos a Divino Platone scripta, &, si non grave dicere, & ante hunc a Theologis præconisata, maniaco ore dicentibus, qualia solus demonstrationibus Plato explicuit. Et quid oportet Platonem & divina sapientes tibi producere? Sed & ipsis Diis quæ sui ipsorum sapienter scientibus, & quæ & qualia post seipsos egenuerunt differenter elucidata, & non cum ænigmatibus sicut Theologis. Oportet igitur & nos consequenter illis scribentes, ut dixi insinuare tibi de iis quæ interrogas.

II. Patienti dignum indulgentia, si adspiciens ad rerum humanarum omnimodas tragicas & comicas aliasve connexiones, unum residere conditorem & factorem talium colligationum in universo solum æstimasti, & hunc fatum vocasti, magis autem εἱρμὸν id est connexionem funium ipsum & consequentem generationem con-

* Circa A. C. 1280.

conductam fatum ponens ab aliqua utique necessitate inevitabili talem dramaturgiam, id est operationem dirigi solus putasti, & hanc providentiam hymnizasti, & solummodo αὐτεξούσιον, id est liberi arbitrii existere & Dominam omnium. Humanæ autem animæ vulgatum αὐτεξούσιον, nomen solum esse, & ut vere nihil ordinata ipsa in Mundo & serviente aliorum actionibus, & existente parte mundialis operis, magis autem ut tuis verbis assequens dicam, mechanica facientem quidem esse irrefragabilem causam omnia moventem quæcunque mundus iste comprehendens in se ipso habet: Mechanemate autem uno quasi ente universo, tympanis quidam implicatas proportionaliter totas esse sphæras; iis autem quæ ab iis moventur partialia animalia & animas, & omnia ab uno dependere movente, & forte tuimet artem honorans & hæc æstimasti, ut & universi factor Mechanicus quidam sit, & tu imitator optimi causarum. Sed hos quidem cum studio ludum comminiscentes scripsimus.

III. Ad ipsum jam agonem versi dicamus, quod trium horum maxime est tibi considerandum differentiam, si debeas ad januam venire quæsitorum. Quorum primum quidem est, Providentiam & Fatum non hac differre qua scripsisti, hoc quidem connexam consequentiam, hanc autem necessitatem hujus causam; sed ambo quidem causas Mundi & eorum quæ in Mundo fiunt, esse, præexistere autem Providentiam Fato, & omnia quidem quæcunque fiunt secundum Fatum, multo prius a Providentia fieri, contrarium autem non jam verum esse, summa enim totorum a Providentia recta, esse diviniora Fato. Secundum autem, aliam quidem esse animam separabilem a corpore, & devenientem in hunc mortalem locum desuper aliunde a Diis: aliam autem esse quæ in corporibus, consistentem & inseparabilem a subjectis, & hanc quidem dependere a Fato, illam autem a Providentia secundum sui ipsius substantiam. Tertium autem, scientiam & Veritatem aliam quidem inexistere animabus in generatione versis, quamvis sint immaculata secundum vitam: aliam autem refugientibus ex hoc loco, & factis ibi & locatis, unde prius casus & qui in hunc mortalem locum descensus. Horum igitur trium, sicut diximus, si sufficienter invenies solutiones, omnium tibi manifesta erit solutio de quibus quæsivisti. Providentia quidem enim dicto modo differente a Fato, palam erit qualiter diffugiunt multa Fatum, Providentiam autem nihil; & qualiter desuper

super Providentia Fatum gubernat, quod ipsa produxit, separavit ejus epistasiam id est superexaltationem usque ad ab altero mobilia, aut ad sortita in ab altero mobilibus primam subsistentiam: anima autem rursum ostensa alia esse ea quæ a corporibus separabili, & alia ea quæ in corporibus plantata; manifestum fiet tibi, quæ quidem, quæ αὐτεξούσιον id est libertatem arbitrii habet & τὸ quod in nobis; quæ autem quæ necessitati servit & sub Fato ducitur, & ubi horum complicatio, propter quam hæc quidem hebetat τὸ αὐτεξούσιον propter deteriorem vitam; hæc autem participat aliquo idolo electionis propter meliorem vicinitatem ipsi animam. Scientia autem tibi duplici apparente, evidens erit qualiter & Plato & Socrates, addatur autem iis & magnus Parmenides, & hic animam entem ajunt cognoscere veritatem, purgatam a materiali tenebra & a passionibus quascumque ipsi corpus & quæ ad hæc commixtio intulit, & majori modo & sincerius exterente scientia sortiri factam extra corpora & extra generationem & materiam amaram.

IV. Iis itaque tribus problematibus necessariis entibus, & ab antiquis bene discussis, hoc quidem Jamblichus in iis quæ de Providentia & Fato mille accessibus elaboravit, hoc autem omnes Platonis amatores duplicem divulgantes animam, hoc autem in multis locis Plotinus, in multis autem & Porphyrius speculationem & speculativam virtutem distinguentes: omnia autem Plato, assequi potentibus. Necessarium utique a primo nos facientes principium, invenire differentiam Providentiæ & Fati. De omni autem ait Plato: *o amice, unum principium scire de quo est speculatio, aut de omni peccare, necesse.* Oportet autem &, ut dæmonius Aristoteles docet, post si est, quærere consequenter quid est. Siquidem igitur quæris, sive est Providentia sive etiam non, & de Fato eodem modo; oportebat primum, quia est utrumque, tibi ostendi, &, si de iis jam dubitares, nollem tibi spondere rationem quod hæc essent. Quoniam autem & esse ambo & ipse confiteris, & propter potentatum horum cogis omnia, palam æstimo reliquum quod de, quid est utrumque, tibi dicendum: Ex hoc enim & qua differunt erit planum. Hoc autem cognito, solventur tibi multa dubiorum, ut diximus. Rursum autem quoniam ad inventiones ejus quod quid est conferre quidem ajunt, & divisivam methodum, quoniam propter hoc Deorum dationem in homines in Philebo Socrates laudavit, conferre autem ad principii

 ra-

rationem & communes nostros vocatos conceptus a quibus possibile multa venari demonstrabilium, ut Aristoteles scripsit: oportet utique & nos iis utentes explicare Providentiamque & Fatum, quid dicimus quantum ad hoc quidem, communibus conceptibus circa hæc utentes; quantum ad alia autem, divisionibus entium articulatim, a quibus ut mihi videtur solummodo inveniemus quæ quidem Fati, quæ autem Providentiæ ratio. Si autem hæc nota, lumen clarum accedent quæsitis, & forte satisfacient capientibus nos in præsenti de ipsis dubitationibus.

V. Dicantur igitur de iis communes conceptus apud omnes indubitanter entes, Providentiam quidem causam esse bonorum iis quibus providetur, Fatum autem causam quidem esse & ipsum, sed connexionis cujusdam & sequentiæ iis quæ generantur. Quod enim hos habemus irrefragabiles de iis conceptus omnes, manifestum: & hominum procuratores boni aliis, & quodcunque statuentes providisse bene passis dicentes; & rursus eum qui per multas complexas invicem causas & nobis ignotas evolutum, non aliter quam Fatum nominantes. Et vita nostra plena est nominibus iis, quoniam & nomina attestantur iis conceptibus. Nam πρόνοια id est Providentia quidem eam quæ ante intellectum qualificat omnino operationem; quam soli bono attribuere necessarium, hoc enim solum intellectu divinius, quia & intellectus qui valde laudatus desiderat bonum & cum omnibus & ante omnia. Fatum autem connectentem omnia natatalem connexionem habere insinuat. Manifestant autem eam nobis qui circa divina sapientes & κλωστῆρας, id est alligatores quosdam dispartitos nominantes, & momenta partium, per quæ, ut mihi videtur, connexionem volunt & ipsi significare fatatorum; quoniam ipsius fatum secundum unam causam connexorum exaltatum infert. Et etiam quod non id quod providetur, datio, neque id quod connectitur fatum, neque quæ in hoc procedens connexio, sed connectens: sumes utique ab eo, quod omnes nos factivam quandam virtutem phantasiamus, providentiamque & fatum. Ubique autem factivæ causæ ab effectibus distinctæ sunt, & sunt tria hæc differentia ab invicem, faciens, quod fit, actio. Sicut utique in iis providens, quod providetur, eam quæ a providente in provisum factionem: & rursum connectens, quod connectitur, eam quæ a connectente in connexum factionem. Et palam quod secundum utramque

que trinitatum, faciens non est tale quale factum, sed si hoc varium, oportet faciens simplex existere, si participans bono faciens. factum inparticipabile esse. Etenim ubique faciens divinorem facto sortitum est partem. Providentiam ergo causam bonorum dicentes, ipsam dicemus fontem esse bonorum, non adhuc indigere bonificantibus aliis. Et Fatum causam connexionis ponentes, non adhuc & ipsum ab aliis connecti dicemus. Talibus itaque entibus communibus conceptibus, quos de iis praeaccepimus, deinceps utique erit speculari quibus utrumque praestat. Prius, Fatum quibus.

VI. Ex conceptibus quidem igitur iis habemus quod connexorum est causa: quae autem connectantur, quae quidem sint, consideremus. Entium igitur haec quidem in aeternitate substantiam habent, haec autem in tempore. Dico autem in aeternitate quidem, quorum operatio cum substantia aeternalis: in tempore autem, quorum substantia non est, sed semper fit, quamvis in infinitum tempus fit. Haec autem media horum, aliqualiter sunt habentia substantiam quidem stantem & meliorem generatione, operationem autem tempore mensuratam. Oportet enim omnem processum a primis in ultima fieri per media. Entibus igitur aeternis secundum ambo necesse est & mediam esse latitudinem, & aut substantiam habere aeternalem, operationem autem tempore indigentem, aut e contrario: sed hoc impossibile, ut non operationes ante substantias ponentes fateamur. Relinquitur ergo mediationem facere, substantiam quidem aeternam, operationem autem temporalem. Hos itaque tres entium ordines tibi ostensos dicimus, intellectualem, animalem, corporalem. Dico autem intellectualem quidem omni aeternitate & entem & intelligentem: Corporalem autem semper fientem aut infinito tempore, aut parte temporis. Animalium autem aeternalem quidem secundum substantiam, operationibus autem utentem temporalibus. Ubi itaque tibi ponendum quae connectuntur? Considera a Diis intellectum ejus, quod est, εἴρεσθαι id est connecti sumens non aliquid aliud dicentem quam quae secundum tempus, alias aliud fiunt, copulari invicem non sequestrari; etsi in eodem sint tempore, distantia secundum locum, habere quandam coordinationem ad invicem: quare aut locis aut temporibus ipsa partita per εἰρμὸν id est connexionem conduci aliqualiter in unum, & in unam compassionem: & totaliter quae connectuntur non posse a se ipsis hoc pati, sed

altero indigere exhibituro ipsis *εἱρμὸν*, id est connexionem. Si igitur quæ sub fato ordinata hæc sunt quæcunque connectuntur ad invicem propter communem de fato conceptum nostrum: quæ autem connectuntur, & partibilia sunt, aut locis aut temporibus distantia & ab alio nata sunt connecti propter de connexione apud omnes obtentam æstimationem: hæc autem ab altero mobilia sunt & corporalia. Quæ enim extra corpora, hæc quidem & loco meliora & tempore, hæc autem etsi secundum tempus operentur, a loco pura esse videntur.

VII. Palam utique quod quæ a Fato reguntur & connectuntur, ab altero mobilia sunt & corporalia omnino. Si autem hoc demonstratum est, manifestum quod causam connexionis Fatum ponentes, ipsum præsidem ab altero mobilium & corporalium exponimus. Hoc autem sumentes, nos ipsos interrogabimus quæ corporum causa dicitur, quæ & est proxime, & a quo etiam quæ ab altero mobilia moventur & aspirantur & continentur, & quæcunque utique possint: & ad aspicientes ad nostra primo si velis corpora hæc consideremus, quid movens ipsa & nutriens & retexens semper & perstringens? Hoc autem non & quod plantativum (*τὸ ἔμφυτον*) est, quod & aliis animalibus exhibet similem oportunitatem, & usque ad ea quæ in terra sunt eradicata duplicem habens operationem; hanc quidem renovantem extinctum corporum, ut non penitus cedant discerpta; hanc autem contentivam in eo quod secundum Naturam singulorum: non enim idem ei quod est apponere deficiens, & conservans contentorum virtutem. Si igitur non solum in nobis & aliis animalibus & plantis, sed & in hoc omni multo ante corpora est una Mundi Natura contentiva ens corporum consistentiæ & motiva, sicut & in nobis: aut qualiter omnia corpora Naturæ *ἔκγονα*, id est, progenita dicimus, necesse utique Naturam caussam esse connexorum, & in hac quærere vocatum Fatum. Et propter hoc forte & dæmonius Aristoteles eas quæ præter consuetum tempus augmentationes aut generationes, *penes* * (*Fatum*) *παρὰ τὴν εἱμαρμένην* consuevit vocare. Et Divinus Plato ait, *Mundum totum secundum seipsum consideratum sine intelligentialibus Diis, tanquam corporeum revolvere Fatum, & complantatam concupiscentiam.* Et cum iis Dii responsa ** dantes, *non Natura inficias*, ajunt, *fatatum nomen hujus*, attestantes nostris demonstrationibus.

Ista

* Imo *præter*. ** Oracula Chald. infra, cap. 14.

... igitur inventum est quid Fatum, & quomodo hujus Mundi natura ...stantia quædam ens incorporea: siquidem corporum præses & vita: ... substantia, siquidem intrinsecus movet corpora & non de foris, ...vens omnia secundum tempus, & connectens omnium motus & ...poribus & locis distantium: secundum quam & mortalia coap... ...tur æternis, & illa concirculantur, & hæc invicem compatiuntur. ...nim quæ in nobis Natura, partes omnes corporis nostri colligat & ...nectit, eaque in invicem factiones ipsorum: & est Fatum quod... ... & hæc nostri corporis, & ut in isto hæc quidem existunt princi...pales partes, hæc autem minus principales, & assequuntur hæc ... Sic utique & in toto, & assequenter minus principalium ge...tiones principaliorum motibus, puta cœlestium periodis, quæ ...generationes: & imago qui hujus circulus, ejus qui illius, & in ... Et divulgata hæc entia omnibus antiquis, prolongare ...

... VIII. Providentiam itaque non est tibi difficile videre, quam ... Si enim fontem bonorum, primum quidem Divinam ... causam determinans recte dices. Unde enim aliunde ...ibus bona quam divinitus? Ita ut bonorum quidem, ait Plato, ... alium causandum quam DEum. Deinde omnibus super... intelligentialibusque & sensibilibus, superiorem esse Fato. ... quidem sub Fato entia, & sub Providentia perseverare, τὸ con... quidem a Fato habentia, bonificari autem a Providentia, ut & ...rio finem habeat bonum, & Providentia Fati in se ipsa. Quæ ... rursum sub Providentia, non adhuc omnia indigere & Fato, sed ...tialia ab hoc exemta esse. Ubi autem in corporeis penitus, ...quidem & τὸ connecti & tempus inducit & corporalem motum. ... hæc etiam & Plato, ut æstimo, respiciens dixit, mixtam quidem hu...modi consistentiam ex intellectu & necessitate, intellectu partici... necessitati corporum: motivam causam, necessitatem vo..., quam & in aliis Fatum appellavit, corporibus dans ab hoc cogi ... quæ ab ipso moventur. Et hoc recte. Omne enim corpus cogitur ... facere quodcunque facit, & pati quodcunque patitur, calefacere ... calefieri, & infrigidare aut infrigidari: electio autem in iis non ..., propterea quod & corporum proprium dices esse τὸ necessarium, ... sine electione: Si non quid melius adhuc corporibus. Etenim ...od circulo movetur circulariter, nobile ens, ex necessitate sic mo-vetur,

vetur, ficut ignis ad circumferentiam, terra autem ad medium. Necesſitatem quidem igitur corporum generationibus præfecit ille, propter hoc & corruptionibus: intellectum autem extulit, ab hoc principari necesſitati determinans. Si igitur Providentia & ſuper intellectum eſt, palam, quod intellectui quidem principatur, & iis quæ ſub necesſitate hac: ſolis autem iis quæ ſub ipſa, necesſitas. Et propter hoc omne quidem intellectualiter ens, ſub Providentia perſeverat ſolum, omne autem quod corporaliter, ſub necesſitate.

IX. Duo itaque genera tibi intelligantur, hæc quidem intellectualia, hæc autem ſenſibilia: & regna duo duorum, Providentiæ quidem ſurſum intellectualiumque & ſenſibilium, fatis autem deorſum, ſenſibilium. Et Providentia differt a Fato, qua differt DEus a Divino quidem, ſed participatione Divino, & non prime. Quoniam & in aliis, ut vides, aliud quod prime, & aliud quod ſecundum participationem velut lumen Sol, & quod in aëre lumen, ſed hic quidem prime, hoc autem propter illum lumen. Et vita prime quidem in anima, ſecundarie autem in corpore propter illam. Sic igitur Providentia quidem DEus per ſe: Fatum autem Divina aliqua res & non DEus: dependet enim a Providentia, & velut imago eſt illius. Si enim ut Providentia ad intellectualia entium, ſic Fatum ad ſenſibilia. Regnant enim, hæc quidem ſuper intellectualia, hoc autem ſuper ſenſibilia. Et permutatim, ajunt Geometræ, & ut Providentia ad Fatum, ſic intellectualia ad ſenſibilia. Intelluctalia autem prime ſunt entia, & ab iis altera: & Providentia ergo prime eſt quod eſt, & ad hanc dependet & Fati ordo. Sed de iis quidem ſatis.

X. Ad ſecundam autem diſcusſionem, ſi velis, accedamus. Separabilis a corporibus anima & inſeparabilis. Sume autem & hanc ab Ariſtotelis Philoſophia. Dicit autem ille, omnem animam habentem operationem corpore nihil indigentem, & ſubſtantiam alteram ſortitam eſſe talem extra corpus & ſeparabilem. Et hæc neceſſarie. Si enim operatione ſine corpore ente, ſubſtantiam ferentes in corpus ordinemus, melior operatio erit quam ſubſtantia nihil ipſa indigens deteriori, ut habeat ſecundum naturam radicata in illo. Sed hoc imposſibile. Neceſſe ergo, ſeparabiliter a corpore ſeparantem & eſſe a corpore ipſam ſeparabilem. Conſidera ergo o amator, quam earum quæ in nobis animam confitebimur corpore nihil indigere ad ſui ipſius ſecundum naturam operationes. Ergone ſenſum?

Sed

Sed corporibus pro organis utitur omnis virtus sensitiva, & cum iis operatur circa propria sensibilia oculis, auribus, aliis omnibus, simul mota & compatiens. Quid autem iram & concupiscentiam? Sed vides quod & hæc sæpe cooperantur cum corporeis partibus corde & hepate, & neque hæc pura sunt a corporibus. Etenim quomodo possent quæ cum sensu operantur, non etiam corpore indigere, sensu per corpus semper moto? Appetitivas autem virtutes quod cum sensu operentur, omnes, ut æstimo, cognoscimus. Quid enim utique irascetur insensibilis, quid etiam concupiscet? recte & Plotino dicente, quod passiones omnes aut sensus sunt, aut non sine sensu. Quare si & irascens cum sensu, contristantis sensum habens, & concupiscens sensum delectantis; quod autem cum sensu operatur, cum corpore operatur, etenim sensus cum corpore: necesse ergo & irascens omne & concupiscens cum corpore operari. Ex quidem itaque species vitæ irrationales omnes entes, eam quæ secundum naturam operationem habent cum corpore.

XI. Ad ipsam autem jam rationalem aspiciens naturam, videbis illius vitam tertiam & primam etiam insidentem inferioribus vitis, & corrigentem aut deficiens ipsarum secundum cognitionem, sicut quando sensum deceptum circa sua cognoscibilia desuper ipsa arguit. Dico autem puta Solem pedalem dicentem, aut aliud cum consveta deceptione pronunciantem ex talibus, aut immensuratum ens motu erudientem, quando percutit furorem. Hoc itaque illud Homeri: * *tolera corde*, clamans & sicut canem latrantem ab impetu reprimens, aut rursum quando concupiscentiam lascivientem anima delectationes has quæ ex corporibus pullulant, conatur detinere, petulantiam illorum meliorata temperamentis. In talibus enim omnibus operationibus manifesta utique omnes irrationales motus reprehendens cognitivos & appetitivos, & absolvens seipsam ab iis tanquam alienis entibus. Oportet autem uniuscujusque naturam venari non ab iis quæ perverse ipsa utuntur, sed ab iis quæ secundum naturam operantur. Si igitur quando in nobis ratio ut ratio movetur, umbrosam impressionem delectationum concupiscentiæ coërcet, punit furoris præcipitem motum, reprehendit sensum tanquam de-

Ooo ceptio-

* τλῆθι φίλη κραδίη.

ceptione plenum, dicens quod neque audimus circum nihil, neque videmus: & hæc loquitur respiciens ad intrinsecas rationes, quarum nullam per corpus novit aut per corporeas cognitiones: manifestum quod secundum hanc operationem elongat seipsam evidenter a sensibus, contra quorum sententias & a delectationibus illis & tristitiis sequestratur.

XII. Post hanc autem video alterum & meliorem ea quæ in nobis rationali anima motum, quiescentibus jam inferioribus, & nullum tumultum, veluti in multis consvevit, exhibentibus. secundum quam conversa est ad seipsam, & videt sui ipsius substantiam & virtutes quæ in ipsa, & harmonicas rationes ex quibus consistit, & multas vitas quarum est complementum, & reinvenit seipsam entem mundum rationalem, imaginem quidem eorum quæ ante ipsam, a quibus egressa est: exemplar autem eorum quæ post ipsam, quibus superstat. Ad hanc enim operationem animæ & Arithmeticam, o amice, & Geometriam vestræ artis matrem, multam habere partem ajunt quæ a sensibus quidem ipsam elongant, purgant autem intellectum a circumfusis speciebus vitæ irrationabilibus, traducunt autem ad incorpoream specierum comprehensionem, velut sacrorum sanctissimorum anterius circumlustrationes futuris Mysticis prætendentes. Etenim considera qualiter ex intellectualibus operationibus scientiæ prælocatæ purgativam quam diximus sortitæ sunt virtutem. Si enim assumebant quidem animam idolis repletam, & nihil subtile cognoscentem & sine materiali garrulitate, elucidant autem rationes necessitatem demonstrationum irrefragabilem habentes, & species omni certitudine & immaterialitate plenas, & nullatenus eam quæ in sensibilibus grossitiem advocantes: quomodo non purgativæ quidem sunt intellectualis nostræ vitæ a replentibus nos *ἀνοίᾳ*, id est intellectualitate, inapplicabiles autem ad Divinam entium circumscriptionem.

XIII. Post has ambas operationes rationalis, ut dictum est, hujus animæ, ad ipsam jam summam recurrens ipsius intelligentiam, per quam videt quidem sorores ipsius in Mundo animas, Cœlumque & totam generationem secundum Patris voluntatem sortitas, quarum & ipsa pars quædam ens, illarum speculationem desiderat. Videt autem supra omnes animas, intellectuales substantias & ordines. Supra omnem enim animam residet intellectus DEi formis, qui & animæ dat

dat intellectualem habitum. Videt autem rursus & ante hæc eas quæ supra intellectum Deorum ipsorum, μονάδας, a quibus intellectuales multitudines suscipiunt uniones. Oportet enim supra unita locari unificas causas, sicut supra vivificatas, vivificantes; & supra intellectuales factas, intellectualificas; & supra omnia similiter participantia, imparticipabiles hypostases. Secundum omnes enim has sursum ductivas intelligentias palam æstimo facere non penitus cæcis, quomodo & sensum relinquens deorsum & corpora, intellectualibus circumspectionibus sursum deducitur circa supermundanorum Deorum & deflexas & vere mysticas ἐπιβολάς, id est adjectiones. Aut unde nobis & ex qualibus operationibus elucidarunt Deorum ἔκγονοι, id est progeniti dispensationes Deorum occultas? Qualiter autem ἐνθουσιάζειν, id est indivinare dicuntur animæ, & sobrietate meliorem Maniam sumentes coaptari Diis ipsis. Sibyllam dico eam, quæ post partum mox prolocuta est mira, & audivisse præsentes quæ sit, & ex quali ordine venit in eum qui circa terram locum, & si qua etiam alia anima sic fuit divinæ partis.

XIV. Summatim igitur dicamus, quod rationalis anima & intellectualis secundum naturam qualitercumque mota, sit extra corpora & sensus: quare necessarium ipsi, & substantiam habere separabilem ab ambobus: hoc autem rursum manifesto ex se jam evidens, quod secundum naturam quidem operans melior est quam ut a Fato ducatur, decidens autem in sensum, & irrationalata, & corporizata, assequitur iis quæ deorsum, & convivens cum ipsis quantum cum vicinis non sobriis, obtinetur & ab aliorum regnante causa. Etenim rursum oportebat aliquod etiam tale esse entium genus, secundum substantiam quidem supra fatum ens, secundum habitudinem autem sub ipso aliquando ordinatum. Si enim sunt quidem quæ tota æterna supra fatales leges locata sunt, sunt autem quæ secundum omnem sui ipsorum vitam ordinata sunt sub periodis fati: oportet ubique & intermediam horum esse naturam eorum, quæ quandoque quidem extra fatalem factionem, quandoque autem sub ipsa perseverantium. Nam processus entium nihil relinquunt vacuum, multo magis quam corporum situs. Sed extremorum sunt ubique mediationes, quæ & illis exhibent colligationem ad invicem. Ista non Plato solus, sed & * responsa plane nobis relevarunt. Primum quidem jussa divinis

* Oracula Chaldaica, supra cap. 7.

vinis illis qui dignificati fuerunt fieri auditores mysticorum illorum sermonum, *non natura inspicias fatatum nomen hujus*. Et iterum: *neque coaugeas fato cujus finis*. Et ubique ab ea quæ secundum fatum vita avertentia, & ab eo quod est *corporalizare fatalibus gregibus*, per quæ a sensibus nos abducunt, & a desideriis materialibus: per hæc enim corporizamur, & corporati ex necessitate a Fato ducimur. Capta enim similitudo entia ad invicem ubique, assimilatum autem cuicumque assimilatum est, eadem cum hoc fruitur politia, quare & præside politiæ; nihil enim sine præside neque principatu est in universo, sive totorum dicas, sive partium. Principantur autem alia ab aliis, etenim hæc quidem aliter vivunt, hæc autem aliter. Deinde de divinissima nostra vita docentia * & de immaculata politia, qualiter jam ab omni fatali politia absolvuntur. Quicunque autem pacis opera intelligentes reverendi fient, sortis fatalem alam † effugiunt.

XV. Hanc igitur & talem præjaciens vitam animæ non est eorum quæ ducuntur a Fato. Si autem velit corpore plasmare, & corporalibus bonis vocatis intendat, & honores prosequatur & potentatus & divitias, idem patitur vinculato Philosopho & in navem ingresso, etenim iste servit moventibus navem ventis, & si conculcet aliquis nautarum ipsum, & injurietur aliquis vinculantium. Valere igitur dicentes iis ad quæ alligamur, & virtutis valorem speculabimur, & Fatum non in nos aliquid operans, sed in ea quæ circa nos. Quoniam & quicunque extrinsecus attingentia concidere ** nobis valet, civitatem muris spoliavit & lapidibus o amice, & ligna in flammam redegit, mortalia omnia & ustibilia, & pecunias dissipavit, extrinsecus entia, & propter hoc apud alios fore potentia. Eorum autem quæ in nobis, nullus ita est potens, ut auferat aliquid, etsi omnem habeat humanam potestatem. Etenim si temperati simus, illis insidentibus sumus: &, si speculatores entium, neque hoc habitu spoliamur; sed factis omnimode diris illis ut dicis effectibus laudantes perseveramus, omnium principantes & quærentes causas factorum.

XVI. Nequaquam igitur ab ultimis operationibus exprobremus animæ necessitatem, sed a primis admiremur ipsius virtutem in-

* Illa de quibus jam dixit, oracula † an *alam*.

** Hoc loco MS. erat hiulcum, quod utcunque sensum odoratus supplevi.

insuperabilem: &, si sic sapiamus, nihil nos turbabit deorsum patientium, sed quando corpore turbato & nos dira aliqua substinere dicimus, non nos sumus qui dicimus, sed est concupiscentiæ verbum. Hujus enim & delectationes corporis, quare & tristitiæ. Et quando spoliati pecuniis dolemus, aut non obtinentes, etenim τὸ amativum pecuniæ, hoc animæ est: & rursum quando vituperati & a potentatu decidentes indignamur, non est ejus quæ sursum animæ passio, sed ejus quæ circa cor, deorsum habitantis. Etenim τὸ amativum honoris, illius est: quæ autem in nobis ratio in omnibus talibus decepta sequitur & simul conturbatur deterioribus, intellectus ens cœcus & nondum purgatus illud, quo potest aspicere se ipsum & quæ ante ipsum & quæ post ipsum. Purus autem factus ab iis quibus amictus fuit quando decidit, cognoscet utique quod in ipso, quomodo neque in corporeis, (post ipsum enim) neque in illis in quibus divini libertas arbitrii, (ante ipsum enim) sed in vivere secundum virtutem. Hæc enim libera solum & inservilis, & libertate decens & potestas ut vere animæ, & potestans qui hanc habet. Potestatis enim omnis opus τὸ habens ipsam continere & salvare.

XVII. Si autem quis in malitiam respicit, animæ in debilitatem respicit, etsi habeat omnem aliam potentiam. Alia enim organorum potentia, & alia eorum quæ debent uti organis. Omnis igitur anima secundum quod virtute participat, & quod est liberam esse: secundum quod autem malitia & debilitate & eo quod est servire aliis & non fato solum, sed omnibus ut est dicere, volentibus appetibile aut dare, aut auferre potentibus. Quoniam & qui virtutem habet servit iis qui desiderabile ipsi acquirere & coaugere solis sufficientibus entibus, isti autem sunt Dii, apud quos ut vere virtus est, & a qua quæ in nobis. Et alicubi etiam Plato voluntarium servitutem hanc maximam ait esse libertatem; omnem enim potestatem omnium habentibus servientes, assimilamur ad ipsos, ita ut & totum Mundum dispensemus, ut ait ille. Perfecta enim ens & superalata superelevatur, & totum Mundum dispensat. Hoc quidem igitur divinissimis existit nostrarum animarum, sicut ultimis, veluti in carcere illigatis esse & vivere involuntaria vita pro voluntaria libera: intermediis autem harum, secundum quod absolvuntur a passionibus & corporibus superascendere necessitati ad potentivantem generationi vitam.

XVIII. Etenim rursum, si ante animam quidem est ὁ νῦς sive intellectus & DEus, post animam autem passiones & corpora: & his quidem coacte agere convenit, intellectui autem & DEo modo meliori omni necessitate, & quod solummodo liberum: necesse igitur animam aut apud illos aut apud istos factam, aut necessitatem subministrare deteriorum, aut libertatem præmitti meliorum, & servire quidem aut desuper principatam, aut desuptus. Servientem autem aut comprincipari principantibus sibi, aut conservire servientibus solum. Hic itaque ascendens anima resumens ipsius potentiam, scilicet virtutem, nihil dirum æstimabit etsi quodcunque fiat circa corpus & quæ extra corpus. Non enim passiones organorum ad animam transeunt, sed & iis qualitercunque habentibus operabitur quidem secundum virtutem, languente quidem si contingat corpore virtuose agens, sano autem temperante: & paupertate quidem præsente μεγαλοφρόνως, id est magnisapienter operans, divitiis autem magnifice ubique autem ex iis quæ videntur affluere præextollens usuram [illegible] tem, & contrariis oppositiones facientem inservilem, & [illegible] fugit eas quæ deforis plagas melioratus. Non enim æstimer quod solis vobis * admittitur dicere, data virtute datam movere gravitatem, hoc itaque multum divulgatum, sed multo magis iis qui secundum Virtutem vivunt: datam ex omni virtutem alia virtute, quæ ut vere, ornare. Et qui quidem sic habet, generosus est & liber, malus autem omnium est servus, etsi principatur omnibus: similis iis qui in Ægypto puniuntur, quibus larvas ridentes circumponentes puniunt; & iis necessitas prævalet non tenentibus seipsos. Elongatis enim ipsis a Diis, tanquam brutis utitur universum.

XIX. Quando igitur videre volueris τὸ in nobis, vide animam secundum naturam viventem. Vivit autem secundum naturam quæ non debilis. Nihil enim debile in eo quod secundum naturam. Non est autem debilis, quæ non malitia repleta; debile enim malum in omnibus. Et, si sic respicias, videbis naturam ejus quod in nobis qualis quædam est, utentem omnibus circumstantibus recte, & aut prohibentem fieri, aut factas passiones deteriorum curantem, tradentem autem fato agere in ea quæ post ipsum, quorum est dominus, coordinatam autem iis quæ ante ipsam, a quibus melioribus entibus non abscissa est. Talia & de secunda discussione a nobis dicta sint.

XX. Ad

* Mechanicis

XX. Ad tertium autem consequenter accedentes dicamus qui sunt & quales modi cognitionum, quos indistinctos sinentes latebimus nos ipsos errantes & circa res & circa divini Platonis institutiones. Sive igitur aliam quidem intelligemus cognitionem ex ab Aristotele divulgatis, & a Platone etiam quæ sine caussa solam cognoscentem ipsius quia veritatem: quoniam incipientibus purgari animabus attribuere primam constituerunt opinionem ipsam notantes, iis quidem qui erudiuntur circa agibilia, absolutis jam ab humanis circa entia tractantibus. Etenim παιδεία, id est eruditio est purgatio immensurationis passionum: & multo magis ad impossibilitatem a mediocritate passionum via, non adhuc ratione volente compati quidem sed mediocriter, omnem autem funem passionum exuente.

XXI. Hac autem tanta ente, alteram ad sursum tradiderunt nobis ex eodem Gymnasio. Ajunt eam quæ ex principiis quidem procedentem, ut suppositionibus cognitionem & causas cognoscentem, omnia autem necessaria concludentem: qualem utique & Arithmeticam & Geometriam invenit quæ ab illis ratio, quia quidem & syllogizantur, & ex necessariis concludunt, opinativa solum cognitione supra locatas. Quia autem usque ad sua principia stantes horum causas superius gaudere sinunt non multum tractantes, propter hæc itaque a perfectissima cognitione deficientes se ipsas ostendentes. *Geometræ enim*, ait, *sermo non erit ad interimentem principia.* Quare hoc quidem erit & in iis planum, quod a principiis illis confessis: quod autem circa ipsa principia, obscurum & ignotum dimissum.

XXII. Tertium igitur superius ascendentes dic me dicere humanæ animæ cognitionem usque ad unum ascendentem & usque ad insuppositum per omnes, ut est dicere, species, has quidem dividentem, has autem resolventem, ex unoque multa facientem & e multis unum. Hanc quam θριγκὸν quidem Mathematum determinat * qui in Politia Socrates, qui autem in Epinomide Xenus †; colligationem ipsorum notat. Ab hac enim & Geometræ & unusquisque aliorum scientium sumunt de suis principiis theoriam, multa principia & divisa ex uno omnium principium rejungentem. Quod enim in omnibus est entibus illud, hoc in Geometria quidem punctum, in Arithmetica

* Plato VII. de Rep. ἆρ' οὖν δοκεῖ σοι ὥσπερ θριγκὸς τοῖς μαθήμασιν ἡ διαλεκτικὴ ἡμῖν ἐπάνω κεῖσθαι. † Hospes qui apud Platonem loquens inducitur.

metrica autem monas, & in singulis quod simplicissimum: a quo producentes quæ sub ipsis singulæ scientiarum demonstrant. Sed horum quidem unumquodque dicitur quoddam principium, & est. Omnium enim entium principium simpliciter est principium, & uni ad illud ascensus summe scientiarum.

XXIII. Quartum autem adhuc tibi & hac simpliciorem intelligendum nostram cognitionem, quoniam non adhuc methodis utentem & resolutionibus aut compositionibus aut definitionibus, aut demonstrationibus: sed ἐπιβολαῖς, id est adjectionibus simplicibus & velut avtopticis & per se visivis entia speculantem collaudant qui secundum ipsam operari possunt, intellectum jam & non scientiam ipsam venerantur, dicentes. Aut non audisti Aristotelem quidem in demonstrativis libris sic aliqualiter dicentem, quod melior omni substantia intellectus in nobis, & quis iste sit determinantem, *quo terminos*, * inquit, *cognoscimus*. Platonem autem in Timæo, intellectum & scientiam circa entia, cognitiones esse animæ, pronunciantem. Etenim videtur scientia quidem esse animæ, secundum quod est anima cognitio: intellectus autem, secundum quod anima est imago ejus, qui ut vere intellectus, etenim ille videns intellectualia, magis autem ens una, inquit, ἐπιβολῇ, id est injectione vel intuitu & attactu intellectorum seipsumque intelligentem & illa in seipso entia conspicit, propter quod & intelligit quæ est, & quod intelligens est simul intelligit cognoscens & seipsum quis est. Hunc igitur imitans secundum quod potest anima, fit & ipsa intellectus, scientiam supercurrens & relinquens multas methodos, in quibus prius decorabatur, & oculum solum erigens ad entia, contingentia quidem & ipsa intelligens, sicut & intellectus, contingens autem alias aliaque omnia ille simul, *hanc enim fatalem connexuit*, ait, *omnium pater*.

XXIV. Quintam etiam post has omnes cognitiones intelligentiam volo te accipere, qui credidisti Aristoteli quidem usque ad intellectualem operationem sursum ducenti, ultra hanc autem nihil insinuanti. Assequentem autem Platoni, & ante Platonem Theologis, qui consueverunt nobis laudare cognitionem supra intellectum, & μανίαν ut vere hanc divinam divulgant: ipsum ajunt imum animæ, non adhuc hoc intellectuale excitantem & hoc conspirantem uni. Omnia enim simili cognoscuntur, sensibile sensu, scibile scien-

* ὅρους *definitiones*.

scientia, intelligibile intellectu, unum uniali. Intelligens quidem etiam anima & seipsam cognoscit & quæcunque intelligit contingentia, sicut diximus. Superintelligens autem & seipsam & illa ignorat, quo adjacens τὸ unum, quietem amat, clausa cognitionibus muta facta & silens intrinsecus silentio. Etenim quomodo utique adjacet indicibilissimo omnium, aliter quam soporans quæ in ipsa garrula materia. Fiat igitur unum ut videat τὸ unum, magis autem ut non videat τὸ unum. Videns enim, intellectuale videbit, & non supra intellectum, & quoddam unum intelliget, & non τὸ avtounum. Hanc, o amice, divinissimam entis operationem animæ aliquis operans, soli credens sibi ipsi, scilicet flori intellectus, & quietans seipsum non ab exterioribus motibus sed ab interioribus, DEus factus, ut animæ passibile, cognoscet solummodo qualiter Dii omnia indicibiliter cognoscunt singuli secundum τὸ unum quod sui ipsorum. Donec autem circa ea quæ deorsum volvimur, incredulitatis habemus circa hæc, scilicet omnia divino cognoscente impartibiliter & superæternaliter: esse quidem æternaliter entia, fieri autem temporaliter quæ fiunt, neque tempore neque æterno ente in τῷ uno. Tot quidem sunt cognitionum species apud nos, ad quas utique respicientes, possibile solvere & quæcunque de eo quod est solvere animam hic veritatem, & de non scire.

XXV. Quoniam autem tres fecimus discussiones, quas necessarias dicebamus esse ad quæsitorum dearticulationem, ad ipsas jam transibimus dubitationes. & secundum unumquamque ipsarum consequentes apponam solutiones. Primo igitur scribis tanquam sufficiens argumentum ejus quod τὸ in nobis sit frivolum, sed opera est cœlestium partium sola, ad singula eorum quæ fiunt factionem; hoc quod & nos homines, in quibuscunue dirigimus, * nos ipsos causamus eventuum: in quibus autem infortunamur, ad illam causam, scilicet necessitatem transferimus pro electione. Et hæc dubitans putas obtinere eum qui de Fato communem conceptum, tanquam ente & principaliori ente in agibilibus quam nostri impetus. Et neque ego ipse video homines aliter aliqualiter habentes, quam imputantes sibi ipsis directionis causam, peccatorum autem aliis. Sed in hæc differimus, quod tu quidem multorum opinionem sufficere

* Κατορθοῦμεν, prospere successu gaudemus.

æstimas ad id quod de rebus indicium: ego autem illos quidem sic ratiocinari propter quandam φιλαυτίαν, id est amorem sui malum & inconvenientem æstimo. Inter autem sapientes quibus competit ad totum & partes respicere, quem habent ad illa ordinem non negligere, omnium eorum quæ fiunt, principaliter quidem causare DEUM, a quo bonum advenit omnibus: post illum autem, Mundi periodum & tempus in quo quæ fiunt coaptantur totis & coordinantur, nullo super adventitio ente ad totorum politiam: tertio autem seipsos in quibuscunque præeligentes sortiuntur & sui ipsorum impetibus cooperantur ad rerum expletionem.

XXVI. Quando autem aliquid evenit præter ipsorum electionem, tunc tota sola & illorum factionem ut vincentem causantes merito, partialia quidem enim ubique cum totis necessarium operari, tota autem & sine illis & quod isto modo qui intellectum habent dividunt factiones, sed non ut tu ipsa divisisti. Audi Platonem in Legibus clamantem, quod DEus quidem omnia & post DEum fortuna & tempus humana omnia gubernant: Nostrum autem ab iis tertium dicere consequi artem, in tempore enim hyemis * cooperari utique aliquid & gubernativam, & sanationis medicativam, & totaliter agibilium politicam. Sive igitur dirigamus, Fatum, tempus & DEum causandum, ut quod fit tres causas habeat: hanc quidem ipsum facientem bonum, hunc autem ordinatum in unam ad omne homologiam, aliam autem humanam totaliter. Etenim omne humanum opus pars est universi, non e contrario autem, quia & aliis animalibus necesse partibus entibus, Omnis & facere, sed & pati: omnis quidem hujus mundialis consistentiæ & dramatis, id est operis, pars finem habet bonum: nulla enim inordinata relinquitur partium sed contexitur ad τὸ bene Universi, non e converso autem omne quod bono sortitur, cum mundiali politia coordinatur: Est enim & supra Mundum Vita, & Vita Deorum & Animarum supra Fatum excedentium & Providentiæ soli consequentium.

XXVII. Ubi igitur hic τὸ in nobis? quando quid fit, connectitur cum periodo mundi: & rursum quando ex illa sola efficitur, Ubi autem alibi dicemus, quam in nostris interius electionibus & impetibus? horum enim solorum nos Domini: iis autem quæ extra, factis, cum aliis & pluribus & potentioribus. Oportet enim quod extra

* χειμῶνος procellæ.

extra generabitur partem fieri Universi ut & generetur: hoc autem coannuente & cooperante universo ut in se ipsum faciat omne, parte sui ipsius agens in aliud & ab alio patiens. Et propter hoc ergo & in iis quæ fiunt hos quidem laudamus, hos autem vituperamus, tanquam utique & ipsos propter electionem dominos factos, & qualia quædam utique sint quæ fiunt, talem non Mundum sed agentem dicimus. Non enim habentia a Mundo quod in ipsis quale, sed ab agentis vita. Coordinatur autem ad Omne propter Omne, & est tale iterum propter partem. Et quod hæc vera scribimus, manifestabunt tibi & responsa, sæpe victoriam dantia & nostris electionibus, & non soli ordini mundialium periodorum: puta quando & dicunt: *Te ipsum videns, verere.* Et iterum: *Cognosce te ipsum.* Jam institit & in aliis: *Extra corpus esse te ipsum crede, & es.* Et quid oportet dicere, ubi & ægritudines voluntarias pullulare nobis ajunt ex tali vita nostra nascentes.

XXVIII. Non ergo oportet quæ fiunt omnia remittere ad solum ordinem Universi, sicut neque ad nostrum impetum: neque rursum sequestrare animam a dominis electionum, in hoc ipso esse habentem scilicet in præeligere solum, & hæc quidem declinare, iis autem accurrere: quamvis in iis quæ fiunt non sit Domina universi. Oportet enim unamquamque causam hoc solum expetere, in quo apta nata est. Natum est autem τὸ in nobis non esse activum solum, sed & electivum secundum se: aut eligens agere cum aliis & peccare ipsum dicimus & dirigere propter electionem. Quoniam etsi actum bonum sit & agens ex electione mala operetur, malam dicimus actionem. Nam quod quidem in acto bonum, propter aliud: quod autem pravum, propter eligens. Sic ergo evidens est omnibus, nos actionum secundum quod sunt eligibiles, dominos existere.

XXIX. Post hanc autem quæstionem dicis, quod omnes homines de futuro sollicitamur in omnibus, etiam in iis quæ in nobis esse videntur. Et hic iterum ut alterum argumentum scribis ad hæc quod non simus domini alicujus nos, siquidem ignoramus quod eveniet. Manifestare autem hoc studium nostrum circa divinationes, etiam in quibus nos eligimus. Bene quidem igitur dicis, ut summatim est dicere, quod ergo, si amatores divinationis omnes sumus, nihil est in nobis? Ego autem convertens dicam sermonem melior factus: quod ergo, si nihil est in nobis, sed ex motu solo coacta sunt

quæ fiunt, non utique erimus amatores divinationis. Quæ enim in aliunde coactis opportunitas divinativæ, quorum & cognitio ut futurorum aut non futurorum? necessariis autem utrisque eventibus superflua. Nam necessarium, impossibilem non fieri, quamvis millesies nos de ipso & præscientes & consiliantes existamus. Si igitur non, frustra sollicitamur de futuro. Non frustra autem, siquidem hoc secundum naturam nobis: (Nihil enim eorum quæ secundum Naturam, frustra) oportet utique non omnia a circulatione ligantes cogere, sed aliquid & præcognitionem nobis proficuam poni, & vitas nostras non ut præcognoscentes patiamur solum, sed ut per præ-nosse ad hoc, quod & ipsi aliquid cooperari futuris, aut non cooperari, simus promtiores ad hæc. Aut & non divinationes solum, sed & orationes & sacrorum negotium omne ajunt conferre: aut & hoc unguento ungentes & coronantes expellemus & circumscribemus, & neque sursum tendere manus, neque servire dabimus ad potentis suspendere cœlestes influxus. Frustra etiam omnino homines DEum semper invocare in quibuscunque difficilibus speraverunt, & ipsum Apollo frustra responsa dare, quia facientibus quidem hæc, fugere existet eas quæ a cœlestibus periodis appensas pœnas, non facientibus autem inefficax occurrere dirum.

XXX. Et quidem si non in ipsis esset facere & non, quomodo non & dividi ista & sequentia responsis dare electionibus penitus inconveniens? Sed neque de DEo hoc proclamaremus, neque divinativæ & sacerdotalis utilitatem ex humanis vitis describeremus; quoniam & historias omnes barbaricasque & Græcas habes contestificantes, quod propter divinativam sive ex divina inspiratione, sive ex humana arte multi utique sæpe cognoverunt quæ oportebat agere, & cognoscentes inexcusabilium malorum in fututum liberi extiterunt, quas relegere tibi promtum. Illud determino decens ad præsentem speculationem, quando & divinativam hanc multum divulgatam, & eam quæ sacrorum habere locum dicimus, ad fieri aliquid & non, & quando obtineri iis quæ ex universo delatis generationibus: Tanquam ergo, quandoquidem quæ in omni omnia, divinæque & dæmoniales causæ concurrunt ad unum, & veluti idem loquuntur, tunc & sacrificii opera inefficacia videntur: oppugnare enim toti partem & contraria ferre impossibile: & præcognitio nihil apponit aut aufert divinatorum. Quando autem multis entibus talibus hæc quidem ali-

aliquid aliud ferunt, hæc autem aliud; puta hæc quidem corruptionem, hæc autem salvationem ægrotantium, qualia utique secundum unamquamque historiam est dicere in factionibus cœlestium in nos, tunc & sacra talis adducta solvit eos qui a lædentibus defluunt iis quæ à proficientibus nobis, utens cooperativis virtutibus. Et futuri consideratio magnam habet partem in effectibus, & totaliter hic τὸ in nobis aut iis causis, aut aliis coordinatum, sicut in verberibus superauctum sui ipsius motu exhibet aliquando quidem alium, aliquando autem alium finem. Et hoc scito de iis quæ extra fiunt. Ubique autem rursum illud præexistere dico, scilicet qualem impetum & electionem characterizare τὸ in nobis, & esse hoc animæ opus in ipsa manens, inescribile in Universum. Iis igitur consequenter, ut mihi videtur, ipse gubernat omnia animalia & nos & alia secundum submissionem habere vitam ab aëre datam & a prima latione, in cerebri quidem parte rationalem, in sensitoriis autem eandem hanc innascentem circa alia & alia sensibilia, vocatam sensum, visum autem, auditum aut aliquem reliquorum tanquam subjectis differentem, unum autem & differentem secundum se entem.

XXXI. Hæc autem audiens te ordinantem, mirum existimavi si Philosophiæ amator & intellectualium speculationum, & quid dico intellectualium, sed & expertus earum quæ secuudum eruditionem viarum, & Geometriæ & Arithmeticæ inventionum, dein tantum attribuisti sensibus, ut rationalis nostræ substantiæ & intellectualis, non idola hujus debilia, & per debilia organa vix tangentia cognoscibilia dicas: sed ipsam illam secundum subdescensionem factos aliquali sola organorum diversitate distinctos ab invicem & ab illa. Et quidem aut alicubi & prius ostendimus, sensu quidem omni inseparabali a corporibus ente, & ad seipsum converti impotente, rationali autem illa & intellectuali vita se ipsamque cognoscere apta nata, & propter sui ipsius cognitionem ad seipsam convertere: quia & omne cognitivum secundum operationem conversum est ad cognoscibile, quare & quod sui ipsius ad seipsum. Qualem igitur vides intellectualis animæ & sensitivæ identitatem, ejus quæ deorsum respicit, ad eam quæ sursum tendit? In totorum principia consepulta in corporibus, ad eam quæ pura est a corporibus, in iis quæ secundum naturam operationibus, ejus quæ nusquam veritatem cognoscere potest, ad eam quæ semper intendit ad Ens?

XXXII. Si autem non frustra, neque in alio aliquo qui secundum Naturam appetitus & sortientem quandoque veritate, sino dicere quod & substantiam Divinæ animæ ab æthere defluere inconveniens, si oportet impossibile inconveniens dicere. Quæ quidem enim ab ætheræ animæ, corpoream generationum sortitæ sunt: animam autem demonstrat & Atheniensium xenus corporibus omnibus entem seniorem. Si autem utique non corpus ætherem intelligis, sed intellectum æthereum, aut animam intellectualem æthera circumducentem; neque sic mihi videris verissimam causam invenisse animæ. Alius enim fons animarum a quo & ethereæ animæ, & quæ eorum quæ sub Luna elementorum, & dæmoniæ animæ, & nos: & ad illam oportet respicere quam Plato quidem occultans veritatem, *craterem* appellare mihi videtur, & Conditorem non ex æthere, sed ante corpora ibi alicubi tradit & commiscentem animam, uti ait Timæus, *& eam quæ Omnis* * *animam commiscens miscuit.* Qui autem a DEo traditi sermones fontem per se laudant omnis animæ empyrias, id est empyrialis, æterealis, materialis: & hunc sejungunt ex tota Zoogonothea, id est specula, a qua & totum fatum suspendentes, duas faciunt σειρὰς id est ordines, hanc quidem animalem, hanc autem, ut diximus, μοιραίαν, id est sortialem, fatalem. Et animam ex altera trahentes, quandoque autem fato servire, quando irrationalis facta Dominum permutaverit, pro Providentia Fatum.

XXXIII. Quod autem, sicut dixi, neque Geometriæ & Arithmeticæ non quod intellectuali operatione dignam pronunciasti nostram animam sensibus ipsam coordinans, addisces utique considerans quod hoc primum opus est scientiarum harum, cessare ab anima eam quæ cum sensibus operationem, & abducere ex iis, ut possibile, & assvefacere intus videre, & rationes videre immateriales, & demonstrationes inquirere contrariantes sensibus: ii quidem enim recusant impartibilitatem, hæc autem ab impartibilibus esse existentiam partibilibus ait & principia, iis quidem partibilia, iis autem impartibilia. Et sensus quidem, quæ aliquid & singularia cognoscere putant: eæ autem universalia, & quorum eadem natura semper, quam non a sensibilibus acceperunt. Non enim sunt quæ imperfecta perfectorum causa, sed desuper ab intellectu, propter quod & judicant sensus, & exprobrant ipsis grossitiem cognitionis, eas quæ cum

* Τὴν δὲ Παντὸς ψυχήν.

cum passionibus perceptiones cognoscibilium indeterminabiles a sensibus motus.

XXXIV. Etenim sunt entes ludicræ cognitiones, quæ sensuum cognitiones: quæ autem illarum jam studiosæ & assuefacientes, a ludicris quidem absolvi, venari autem Entis cognitionem pro ludicra. Hanc quidem igitur vitam & fatalem esse & pati alias alia cum corporibus in quibus consistit quod a fato necessarium. Omnis enim species a materia separabilis, inde & abgeneratur & continetur: conversa enim ipsa ad se ipsam non contingit dicere, quod aliud quidem est quod extrinsecus ipsi advenit, aliud autem τὸ Verum; dicit autem illud solum, quod passionem nunciavit, propter quod & ab altero mobilium est operationem non habens ab altero mobilium puram: sed intellectualem quidem secundum ipsius naturam, non tolerantem autem violentis passionibus sensus assequi, in seipsa autem judicatoria continentem de foris fallacium motuum, & apponentem quidem τὸ deficiens quibus sensus patitur, arguentem autem ipsorum mendacium, & hæc de proprio agentem. Non enim ab iis quæ sensus est * judicare sensum, sed ab intellectualibus rationibus, quas non potest suscipere sensus cognitio. Ex contrario itaque sensui ponendum immaterialem & separabilem & in se operativum: & huic quidem & electionem dandum inclinationis ad utraque sursum & deorsum; ad intellectum a quo genita est, & ad sensum quem genuit Sensui autem & omnibus simul incorporatis vitis quod sine electione, quia & corporibus Media enim rationalis anima intellect⁹ & sensus ens, fertur quidem ab ambo propter instabilem electionis inclinationem, fit autem secundum habitudinem utrumque extremorum quorum secundum substantiam neutrum est: manifestat autem ipsius medium & quæ ab intellectu perfectio, & quæ a sensu deceptio. Dogma quidem igitur talem habet directionem, ut mihi videtur.

XXXV. Ad eam autem quæ de bono opinionem, quam intermedie sermonum projecisti, quod quidem singulis delectabile, dicens, bonum; hoc autem esse potitione, obtinere enim alia legalia apud alios. Verecundarer utique in me ipsum, si non manifeste ad virum amicum scriberem, quod videtur, tanquam utique & electioni meæ indignum sit, ut æstimo, opinio de iis, & ætati quam habens

*Sunt, ἃ τῆς αἰσθήσεώς ἐστι.

habens existo. Juveni enim quidem Viro talem fieri opinionem, nihil mihi videtur mirum ad opiniones hominum in pluribus juventute aspiciente; intellectum autem senilem præsidem statuenti intellectualis prudentis judicii conceptus convenire existimo, & non quoscunque multorum famæ & illibratæ lationes perstrepunt. Nunc igitur, quoniam Persis quidem alia & delectabilia & legalia delectabilibus illis congrua, Græcis autem alia de eisdem iis videntur, & aliis alia: propter hæc ad aliquod bonum, & hoc sicut & delectabile phantasiatur aliud aliis. Solum enim utique hoc entium natura ut dicitur esse & est. Et quicunque quidem ipso natura singulis ente bono sortitur, finem utique habebit homini convenientem: quicunque autem ab illo peccat, etsi millies delectetur in præsentibus sibi & apparentibus bonis, imperfectum talis delectationis fructum metit.

XXXVI. Sed erat ut videtur verum, uno inconveniente dato alia accidere, quod utique & ipse pati mihi videris. Fatum enim præstituens animæ, coordinasti ipsam irrationalibus sensibus: iis autem conductis in idem, debili commiscuisti bonum. Oportet autem & priora & hoc ab anima ejicere, ut non lateamus nihil differens dantes hominibus aut brutis animalibus, quorum vita quidem inconvertibilis ad seipsam, curvatur autem in terram natura, passionibus autem materialibus commassata est cognitio. Et hæc etiam Platone adamantinis ut est dicere, explicante sermonibus. Quod ergo bonum non est, non est delectabile idem, neque si omnes boves hanc proferant sententiam. Non enim nos esse boum delatores sed Deorum, apud quos obtinet intellectus, & quod Entis bonum quod & ipso intellectu divinius est. Hæc & in Gorgia accepta, & in Philebo, & in Politia, superfluum existimo per hæc scripta rursum evidenter scripta fabulari.

XXXVII. Hoc autem apponam dictis, quod boni quidem investigationem non permiscendum delectabili, (non sic nos petulantia delectationis faciat desipere) humanorum autem & legalium & præparationum omnimodas diversitates referendum ad diversas animarum vitas rationales, iracundas, concupiscitivas, ab iis enim illæ pullulant; *non enim a quercu* ajunt *neque a petra*. * Sed hos quidem multorum capitum bestia persuasit talia lege statuere qualia Persas, alios autem leoninum animæ in aliud transposuit qualia Thraces: aliis

* οὐ γὰρ ἀπὸ δρυός, φησιν, οὐδ᾽ ἀπὸ πέτρης.

aliis autem prævalet ratio in legalibus & vere bonis. Et delectabile quidem omnibus commune. Omni enim delectabile præsens quod appetibile, bonum autem non omnibus, sed in quibus præsidet Ratio. Non enim vident passiones bonum, sed sola hæc. Et huic quidem delectabile & bonum idem. passionibus autem cœcis non dedit conditura, boni investigationem, sed delectabilis, unaquæque enim vitæ species inimpedite mota delectatur. Quare legalia quidem multa, & delectabilia omnimoda, & aliis alia: bonum autem apud illos solos, in quibus ratio prævalet passionibus. Non enim concupiscentiæ dandum principatum, ut non asinis idem patiamur. Neque furoribus, ut non leonibus: sed ei quod in nobis optimo, & quod solum sumus, aut secundum quod maxime sumus. Etenim omnibus ex pluribus entibus, deterioribus & melioribus secundum melius esse. Nam quod melius, conjecturat boni natura.

XXXVIII. Sed quæ posthæc scribis dubitans, videris utique mihi in multis locis audiens Socratem dicentem nihil scire, & dicentes omnia scire deridentem, & adhuc nos abscedentes hinc verum maxime cognoscere extendentem & certiores scientias neque ipsas scientias entes arguentem, dubitare ne forte neque totaliter sit cognoscere verum, sed solum somniare circa ipsum. Et quidem oportebat cointelligere, si non est cognoscere Verum, non magis si est τὸ in nobis, nescimus, quam si non est: ignorantia enim amborum similiter positionem recusat. Quomodo igitur ad ostensionem ejus quod non in nobis, utimur ignorantia Veritatis? Ignorantia ad esse hoc & non esse eandem potentiam, magis autem impotentiam habente.

XXXIX. Sed ut nihil tale patiamur, nos prædivisimus cognitiones omnes: & quibus hic anima participare potest, & quibus supremum sumens ordinem, quas has quidem habens Socrates, has autem sperans se habiturum absolutus à corpore, illuc ait perveniens scire Verum. Metra enim alia, & alia cognitionis entia exhibuerunt ipsi occasionem talis spei. Quoniam & hæc significatorum solitudine sunt Platonis amicis, si non solum purgative, sed & speculative possibile est vivere animam: circumferentem grossum hoc vinculum,& mediocriter, ut æstimo, discussione sortitus est sermo, quod forte spe-

ſpeculari quidem & hic poſſibile, ut eum qui in Theetyto * coryphæum de Cœlo aſtronomizantem, & omnem entium naturam omniquaque perſcrutantem, & eos qui in Politeia phylacas usque ad Bonum per dialecticam illam aſcendentes, quam θρέγκειν mathematibus inſtituit, ſpeculativum autem rurſum fieri perfecte impoſſibile, propter cauſas quas ipſe in Phædone docet, corporis occupationes & moleſtationes, non ſinentes ſine impedimento & indiſtractam in nobis fieri operationem illam. Vitæ enim eſt τὸ ſpeculativum, nomen operationis autem ſpeculatio & Unius.

XL. Et etiam quando Mathematicas ſcientias hoc ipſum non permittit vocare ſcientias, non tanquam demonſtrationum neceſſitatem ipſas habere negans dicit hæc aliqualiter, ſed tanquam à ſuprema ſcientiarum deficientes determinat. Et cur enim non oportet dicere plane à Dialectica, quæ non adhuc punctum aut Monadem hanc, ſed ipſum τὸ Bonum principium ponit, & omnium principia conſiderat. Unde, ut æſtimo, & mathematibus quidem in deciſione lineæ ſecundam aſſignat partem, in materialibus autem omniquaque & ſeparatis ſpeciebus eam quæ ante has & cognitionem inſtituit, iis quidem eam quæ ex ſuppoſitione, iis autem quæ ſine ſuppoſitione: hanc autem ergo & qui Epinomida compoſuit. Olim enim nobis hæc pigritia coëgit & indicium & ſententiam colligationem vocavit Mathematum, tanquam unientem illorum omnium principium.

XLI. Si autem utique & nihil ſcire Socrati promtum, & Pythii reſponſum propter hoc ipſum ſapientiſſimum omnium protulit, ut ipſe imponit reſponſum, conſidera profundum & DEi & Socratis, quomodo utique τὸ nihil ſcire ſolum dicit excellens bonum exiſtere, ſed non ſcientem & hoc ſcire quod non novit. Hoc quidem enim videtur eſſe præopere ** futuris ſapientibus. Secundum veritatem autem in idem tendit ſapientiæ, & ſapiens enter † eſt qui novit ſe ipſum enter non ſapientem, & non ignorans quod non novit. Cujus enim alterius eſt noſſe non ſcientem unumquemque quam cognoſcentis? & ſcientem oportet enim utique & ipſum noſſe perfecte quod non novit; ſiquidem non ſcientem ſe ipſum ſciet: hoc enim ignorans, neque ſi novit ignorabit utique. Quare nullus utique ſeipſum prius non ſcientem cognoſcet perfecte, antequam ſcientem co-

* Theæteto. ** προέργου. † ὄντως

cognoſcat, tunc enim & quod novit ſimul, & quæ non novit ſciet, & quod novit cognoſcet & quod non novit, mediam habens notitiam & ſolummodo ſcientiam, & eorum qui non totaliter, quorum hoc quidem eſt intellectus, hoc autem ſenſus, hic quidem neque totaliter ſciens Veritatem, quia neque ſubſtantiam novit, neque ipſam ſenſibilium quorum eſſe fingitur cognitio: hic autem ipſam Entis ſubſtantiam immediate ſciens, & ipſam Entis entem Veritatem.

XLII. Media autem horum ens anima & novit ſubſtantias entium, tanquam ante ſenſum ens, & non novit tanquam poſt intellectum ens. Sapiens ergo quis factus cognoſcet & quod novit ſciens, & quod non novit ſciens, tantum amice Socrati & reſponſo de ea quæ ut vere ſapientia competens. Neque ergo propter Mathematicas ſcientias à prima ſcientia diſtinctas, neque propter ſpem ut vere cognitionis poſt ſeparationem ab hinc, neque propter Pythii reſponſum, exterminare oportet eas quæ de ſcientia rationes. Plato enim eſt ipſe qui clamat, quod utique interimentem ſcientiam de nullo neque de contingente adhuc affirmare poſſibile. Sed quam quidem ſcientiam ſumet utique anima & cum corpore ens, & quam erepta à vinculo, & quas quidem cognitiones ſimul & non ſcientias eſſe ponet. Unam autem eam, quæ ut vere ſcientiam & intellectum ſcientia meliorem & intellectu divinificam intelligentiam, & hanc eſſe cognitionem quam anima phantaſians & in hac vita accipere non potens deſiderat eum qui à corpore exitum, tanquam tibi ſortitura ſupernaturali hac & divinali entium comprehenſione. De iis quidem igitur ſatis.

XLIII. Conſequenter autem iis quæ diximus dubitas, Cur utique boni quidem deterius agunt, peccantes à finibus quos præſtituerunt; mali autem ſortiuntur ea quæ appetunt? Tu quidem itaque & hoc exiſtimas eſſe argumentum hujus, quod non ſit τὸ in nobis. Et quidem licet & aliis melioratis ſecundum dubitationem dicere, quod ſi ejus quod non ſit τὸ in nobis, eſt argumentum hoc, quod non ſecundum intellectum eveniunt bonis negotia; & ejus quod ſit hæc quod ſecundum ſpem malorum ipſa fiunt, idem argumentum erit. Melius autem non oppugnative ſermoni adjicere, ſed oſtendere tibi tantum, quod dubitationem hanc non ad interemtionem ejus quod in nobis, novi antiquos proponentes, ſed ad inquiſitionem Providen-

electivam vocaverunt, propter quam aliud præ alio nati sumus eligere. Et sumes utique ex divisione definitionem talem potentiæ hujus. Quoniam omnis potentia aut rationalis est aut irrationalis, necesse & electionem in altero horum esse: non ens autem irrationalis, sine electione enim vivere illa omnes dicimus, rationalis utique aliqua erit potentia. Omnis autem rationalis potentia aut cognitiva est aut appetitiva, sicut & omnis irrationalis. Electio autem ipsum hoc quod dicitur electio ens & desiderium, appetitus aliquis utique erit. Omnis autem appetitus aut ad solum aspicit ut vere bonum, aut ad solum apparens bonum, aut ad ambo. Electionem autem neque ad solum vere bonum respicere dicimus, non enim utique unquam vituperaretur juste: neque ad solum apparens, non enim utique & laudaretur sæpe. Ad ambo ergo nata est talis potentia.

XLVIII. Est ergo, ut summatim dicatur, electio potentia rationalis appetitiva bonorum verorumque & apparentium, ducens ad ambo animam, propter quam ascendit & descendit, & peccat & dirigit. * Hujus potentiæ operationem videntes biviam in nobis vocaverunt ad ambo ipsius inclinationem. Quare erit utique electionis & τὸ in nobis, idem. Et secundum hanc potentiam & à Divinis differimus & à mortualibus, utraque enim sunt insusceptiva ejus quæ ad ambo inclinationis: hæc quidem in bonis veris solummodo locata, propter excellentiam; hæc autem in apparentibus, propter defectum. Quoniam & hæc quidem intellectus characterizat, hæc autem sensus: hic quidem noster rex, hic autem nuncius: medii autem nos in electione fixi, & potentes quidem ad ambo moveri, ubicunque autem moveamur, à totis obtenti ex ea quæ secundum dignitatem sortiemur; siquidem ad melius, ut intellectus: si autem ad deterius, ut sensus. Nón ergo in omnium potestate & potentia τὸ in nobis: quæ enim omnibus potestativa, potentia Unialis est, & propter hoc omnium quia una & Boniformis. Quæ autem electiva, dualis, & propter hoc non omnium: quia iis quæ ad ambo inclinationibus minorata est ab ea quæ ante omnia est. Fieret autem utique & ipsum omnium, si non electivum impetum haberet, voluntas autem sic solum. Nam volita vita est secundum bonum, quæ & τὸ in nobis facit potentissimum, & Deiformis enter existit, propter quam & anima fit DEus, & totum mundum dispensat, ait Plato.

XLIX.

* i. e. recte agit.

XLIX. Neque ergo primo τὸ in nobis, sicut neque ultimo ivenit, sed medio. Tu autem, ut videtur, potestatem existi-sti significare τὸ in nobis, omnium dominantem, ducentem nia secundum suum impetum, obtinentem omnia quæ iderat, non definiens potentiam in appetibilibus, quæ intra ipsas mas efficientibus talem eligentem animam; sed dans sibi & eorum e non in nobis, potentiam. Quæ enim extra animam, non in is: propter quod & commixta vita nostra ex iis quæ non in nobis quæ in nobis. Et apud studiosos quidem multum τὸ in nobis: enim utuntur, etiam iis quæ non in nobis mensurare pro-tutem, & iis utentes, & velut in seipsis facientes semper præsens ornantes. Apud multos * autem τὸ non in nobis s; assequuntur enim iis quæ extra, non habentes intus vitam po-tem ipsis assimilare illa. Unde & ii quidem liberi dicuntur esse sunt propter operationem ejus quod in ipsis, & ejus quod non in s. In servilem autem alii vociferantur necessitatem, consepelien-tes iis quæ non ipsis quod in ipsis, & omnia habentes non in s.

L. Super omnia colophonem dubiorum nobis apposuisti. rrogans enim si novit DEus futurum apud nos, sive non novit? quidem non novit, nihil ipsum à nobis differre dicas, non scien-s neque ipsis. Si autem novit, fore penitus hoc quod novit, & necessitate. Hoc autem non τὸ in nobis perimit solum, ut uti-videbitur, sed & omne quod dicitur contingens, & consvevit hoc ponentibus non omnia coacta esse, & est, ut est dicere, dictum, & complicant quidem conjunctum omnes ita. Si it DEus omne futurum, ex necessitate erit quod futurum. Sed idem falsum esse ajunt, DEum determinate nosse omne, sed etiam ipsum indeterminari in fientibus indeterminate, ut it contingens. Alii autem determinatam cognitionem attri-ntes DEo, admiserunt necessitatem in omnibus quæ fiunt. Pe-tericorum & Stoicorum hæresum sunt hæc dogmata. Plato au-& quicunque huic amicus, & DEum determinate scire futura, & contra secundum ipsorum naturam affirmant hæc quidem de-minate, hæc autem indeterminate. Eorum enim quæ in effectis divi-

* τοὺς πολλοὺς, vocat vulgus, quibus οἱ σπουδαῖοι opponuntur.

divisim & subcontrarie invicem sunt, in Diis secundum melius solum est praeacceptis.

LI. Dico autem, puta genitorum aut incorporeorum entium aut corporum, incorporaliter sunt amborum causae apud illos, & cognitio eodem modo incorporea. Et iterum intellectualium & non intellectualium entium, intellectualiter ambo apud DEos & secundum existentiam & secundum scientiam. Cognoscunt enim & quae non intellectualia, intellectualiter. Et rursum eorum quae fiunt indeintemporalium aut temporalium, intemporalis locata est apud ipsos causaque & cognitio. Quare quoniam & determinata & indeterminata quaedam fiunt, secundum melius amborum, determinatam dicit cognitionem horum amborum praeacceperunt. Adhuc autem, non quale est cognoscibile talis & cognitionis species, sed quale cognoscens. Merito, neque enim cognitio in cognoscibili est, sed in cognoscente. Huic igitur similis & conformis est in quo est, non illi in quo non est. Si igitur & cognoscibile indeterminatum, sed quando determinatum est quod cognoscit, non propter cognitum indeterminata & cognitio, sed propter cognoscens, determinata. Etenim meliori modo est deterius cognoscere, & deteriori modo melius.

LII. Quare quoniam Dii omnibus meliores, meliori modo omnia praeacceperunt; & haec quae quidem sunt, ante tempus quidem quae secundum tempus, ut diximus: incorporea autem corporea, immaterialiter autem materialia, & determinate videlicet quae indeterminata, & stanter instabilia, & ingenerabiliter genita. Non igitur si cognoscunt futurum, ex necessitate fixit huic eventum; sed huic quidem indeterminatam ex determinato generationem dans, Diis autem determinatam indeterminati praecognitionem. Neque enim tua fictio † tympanis & cornis †† utens & materiis corporalibus, si tua praecognitione corporaliter erat; sed illa quidem incorporaliter phantasia & vitaliter habuit futuri rationem; factum autem παράπηγμα id est fixio corporaliter confixa ex non tali intrinseca cognitione. Si autem haec in tua factione, quid utique dices de Deorum praecognitione, apud quam indicibile existit & entis inenarrabile nobis & incircumscriptibile, non tanquam alius modus omnium περιοχῆς id est circumsidentiae & nullatenus συγγενὴς congener iis quae ab ipso fiunt.

Quare

† *Fixio*, παράπηγμα, astrolabium. †† Fortasse *tornis*.

Quare & cognoscunt Dii divine & intemporaliter, quæ in nobis, & nos operamur ut apti nati sumus. Et quocunque eligimus, præcognitum est apud ipsos, non propter in nobis terminum, sed propter eum qui apud ipsos.

LIII. Hæc tibi, o amicum caput, de iis quæ interrogasti respondi, potens & per se ostendere quod est τὸ in nobis, à laudibus & vituperationibus, à consiliis & à provocationibus aut dehortationibus, à judicatoriis & accusationibus aut defensionibus, à politica omni eruditione, à legislationibus, ab orationibus, à sacerdotalibus viis, ab ipsa Philosophia. Bene enim nosti & meum institutorem * dicentem sæpe, quod τὸ in nobis interemtum, superfluam pronunciat Philosophiam. Quid enim erudiet, nullo ente qui erudiatur? Quomodo autem erit aliquid quod erudiatur, non ente in nobis quid fiamus meliores. Hæc igitur iterum atque iterum reconsiderans, si aliquid adhuc dubitas, nullatenus patiaris ** scribere. De quibus enim utique & congruet nos facere sermones, quam de iis, in quibus nullus utique nos nugacitatis accusabit, facientibus disputationes. Cum autem qui ex superbia cumulum & laqueum omnem qui ex eodem illis exercito ajunt stultiloquium, inclino tibi non adventitie mihi.

II. PROCLI Liber de decem dubitationibus circa Providentiam.

Περὶ τῶν δέκα πρὸς τὴν πρόνοιαν ἀπορημάτων, de decem dubitationibus circa Providentiam, *liber*. Meminit hujus scripti Joannes Philoponus libro 2. de Mundi æternitate adversus Proclum cap. 5. αὐτὰ δὲ ταῦτα ἡμῖν ὁ Πρόκλος συνομολογῶν φαίνεται ἐν τῷ λόγῳ τῷ περὶ τῶν δέκα πρὸς τὴν Πρόνοιαν ἀπορημάτων. Λέγει γὰρ ἐν ἐκείνῳ ταῦτα. Τῆς δὲ ἓν προνοίας ὡς εἴρηται κ. τ. λ quæ ex illo profert, leguntur in hoc libro pagina statim secunda & tertia. Exstat latine ex ejusdem *Guilelmi de Morbeka* versione in Bibliotheca hujus Urbis Hamburgensis ex legato præstantissimi Holstenii, in eodem Codice è quo librum ad Theodorum Mechanicum ex ejusdem Gvilelmi versione exhibui. Gvilelmus, Corinthi Archiepiscopus dicitur hanc versionem absolvisse Corinthi A. C. 1280. quarto die Februarii. *Ἀπορήματα* illa sunt

*Syrianum. ** te pigeat.

sunt hæ decem circa Providentiam quæstiones, quas proponit primum deinde suo more ad Platonis fere mentem resolvit atque explicat.

1. Num providentia ad omnia & singula pertingat, sive ut Gvilelmi interpretis verbis utar, *si Providentia est omnium, totorum, partium, & usque ad individuissima cœlorum & eorum quæ sub cœlo, æternorum & corruptibilium.* Hoc affirmat Proclus, atque unumquodque singularium è rebus etiam minimis ab unius Optimi Maximi Numinis bonifica ut appellat Providentia dependere contendit. *Nihil enim effugit illud unum, sive in esse dicas, sive in cognosci. Et dicitur quidem, & recte dicitur, & in centro totus circulus esse centraliter, siquidem causa centrum, causatum autem circulus, & in unitate omnis numerus monadice propter eandem rationem. In Providentia autem uno majori modo omnia sunt, siquidem & unum majori modo illud quam centrum & monas.*

2. Quomodo contingentia præsciat DEus iisque providet? Respondet Proclus DEum pro perfectissima natura sua cognoscere in spermatibus suis & caussis in determinata determinate, sicut & incorporaliter & indistanter distantia & corporata. Quam in rem plura disputavit libro ad Theodorum Mechanicum cap. 50. seq.

3. Num & determinatorum & indeterminatorum sit caussa Providentia secundum idem & eodem modo? Respondet Proclus providere nihil aliud esse quam benefacere, hinc pro suo quæque modulo & ordine participare de uno illo bono, ut & ipsi unitas, & indeterminatis libertas constet. In eodem capite probat providere DEum contingentibus etiam & indeterminatis, ne illa sint velut superadventitia in universo. *Si itaque & volunt* (utpote autores) *providere determinate indeterminatis, & possunt Dii, omnino utique & provident, & providentes cognoscunt provisorum dignitatem. Et Dii quidem exaltatim & ad omnia sui ipsorum extendentes providentiam, dæmones autem partientes illorum superexistentiam, hi quidem aliorum gregalitatem acceperunt, hi autem aliorum, ut ait ille, in ultimam consummantes partitionem, ut hi quidem hominum sint, hi autem leonum, alii autem aliorum animalium, aut plantarum præsides, & adhuc partialium, hi quidem oculi, hi autem cordis, hi vero hepatis. Omnia autem sunt plena Diis, his quidem & his immediate providentibus, his autem per medios Dæmones, ut dictum est: non illis omnibus adesse non potentibus, sed ultimis per se participare primis non potentibus.*

4. Quo-

4. Quomodo Deorum participationes fiant, sive quomodo Dii providentes in inferiora operentur? Respondet Proclus, pro participantium idoneitate, *rationaliter in rationalibus, intellectualiter in intellectualibus, phantastice & sensibiliter in iis quæ secundum phantasiam aut sensum vivunt: essentialiter autem & per esse solum in his quæ sine vita, esse obtinent. - - Igitur & providentia supra entia omnia secundum ipsam divinam unionem locata, & operante unam operationem uni convenientem omne accedens participat, & ita ut aptum natum est.* De oraculorum defectu ita disserit, ut operatione DEi manente semper eadem, loca vel homines inidonei sint ad eam participandam, velut si facie aliqua stante, speculum ejus imaginem jam fulgidum suscipiat, jam obscurius vel debilem vel plane nullam reddat. *Sive igitur dicat quis chresteria quandoque quidem divinativis participare Diis, quandoque autem deficere inefficacia facta, & velut ἄπνοα i. e. sine spiritu secundum quoddam tempus, in hoc reducendum causas irregularitatis, indeficientibus spiritibus utentibus & operantibus in potentia participare ipsis semper. Nam veracia chresteria, quæ apparentibus complent Angelique & Dæmones, & Heroës, in quos illustrant Dii & semper entes in universo sortes, quamvis aquæ aliquæ & hiatus terræ non semper participare illis possint propter sui ipsorum instabilem naturam: sive rituum virtutes, ἀγάλματα sive imagines introeuntes quandoque & viventia facientes & replentes Divina inspiratione, deficiunt in quibusdam periodis. Et horum defectum æstimo remittere convenit ad suscipientia, & non ad variationem operationis Deorum inspirantium ipsi. Neq; enim lunæ deficientis solem causare audemus, sed incidentiam ipsius in conum.*

5. Unde & cur malum, cum sit Providentia? Respondet Proclus duo haberi malorum genera, unum in corporibus, præter naturam; in animabus, contra rationem. Neutro autem regnum providentiæ (ut verbo interpretis utar) molestari, sed malo huic finem esse bonum, & universi varietatem ac perfectionem: Nam omne quod præter naturam, fieri ut aliquid fiat eorum quæ secundum naturam, sed non vicissim. Atque inter spiritus perfectiores & brutas animantes debuisse quoque medias interpositas esse animas, ratione simul & ira atque concupiscentia præditas, & libertate arbitrii gaudentes.

6. Si Providentia est, cur bonis viris mala fiant, mali triumphent? Respondet, bonis tamen non deesse virtutem, virtutisque materiam: atque singularem illis in laudem cedere, quod virtu-

tem nudam colere malint quam *malitiam cum omnibus suis abundantiis.* Malum non esse irritamentis carere malorum, & adversa fortunæ quosdam etiam expetisse, sapientes fortiter semper tulisse. Neque æquum esse ut iidem omni simul genere bonorum abundent. *Oportet quandam experientiam etiam malorum eorum quæ hic ipsis inesse à quibus provocatæ animæ appetant eam quæ hinc translationem ad illum qui extra mala locum.* Multos per adversa ad majorem virtutem adductos esse, denique sola esse mala quæ ipsi committimus non quæ patimur. Inglorios malos omnes & inhonoratos, quamvis myrii adulatorum ipsos circumsteat. Ad quæstionem quam huic adjungit, cur inæqualibus æqualia à Providentia existant secundum Arithmeticam (non Geometricam) æqualitatem, velut Civitate tota pereunte ut similis sit interitus hominum dissimillimorum, bonorum malorumque. Respondet, *primo quidem quod non secundum quod dissimiles sunt, hoc simile patiuntur, sed secundum quod similes civitatem eandem si forte inhabitare volentes, & navem eandem intrare, & commilitare cum invicem, & si quid aliud ejusdem cum iis fecit, & sic secundum ipsius actionem idem aliquid passi sunt. Sed secundum quod meliores & deteriores, diversam habent communis passionis illationem, siquidem ii impatientes, ii autem mansuete ferentes perierunt. Et post separationem, hos quidem meliorum locus suscipit, hos autem qui deteriorum.* Addit deinde esse quendam ordinem & fati communis periodum à diversis principiis in eundem finem obviantem, & concursum processuum, ubi compati coguntur imprincipaliores partes ex necessitate. Latere etiam nos veras animarum æqualitates.

7. Si Providentia etiam ad infima se demittit, unde tanta sortis in brutis animantibus inæqualitas, mutuæ devorationes & similia? Respondet si in illis sit aliquid αὐτοκίνητον, causam altius quærendam: si vero corporea tantum sint, nihil referre si idem patiantur cum umbra omnimode transfigurata, atque fato subjecta sint.

8. Quare pœnæ post peccata non statim subsequantur, sed infligantur post tempus demum, & hoc interdum valde longum? Respondet, *inserta nequitiæ radix, (sicut spinas ferens terra, etsi millesies excisas nascentes, similium est productiva) easdem reddit operationes non flexa punitionibus.* Igitur Providentia, congruens tempus non quale placet homuncionibus, sed quale ad sanationem animarum novit proficere, expectat, ac tolerando plures erudit. *Cum Diis enim, ait ille, fortunam & tempus omnia gubernare, sive dare aliquid bonorum oporteat, sive purgare contra-*

trariorum. Deinde vitium sibi ipsi pœna & λώβη animi gravissima. Non bonus pœnarum dispensator ira præceps. Plato servum verberaturus flagellum aliquo tempore sublime tenere visus est, causamque interrogatus dixit punire se sui ipsius præimpetuantem iram. Archytas ad servos in agro qui jussa non fecerant pœnamque expectabant, bene valete, inquit, quia irascor. Et Theano ad servam: si non essem irata, verberarem utique te. Apud Ægyptios Lex erat, prægnantem, judicatatam morte dignam donec utique pepererit, non morti tradere. Quid mirum Providentiam, delinquentes morte digna, potentes autem parere non quasdamcunque actiones, sed egregias, conservare ad illas &c. Si Themistocles pro iis quæ egerat juvenis, confestim solvisset pœnam, quis eruisset Athenas à Persicis malis? Quis etiam fuisset Πυθίας expositor? Si Dionysius in principio periisset tyrannidis, quis Siciliam à Chalcedonensibus liberasset, insuscitabilem fore exspectatam? Si Periander punitus fuisset non post multum aliquod tempus, quis utique Apolloniam, quis etiam amœnam * Leucadiorum insulam, quis etiam Anaxorium eripuisset à sibi adversantibus? - - Quid quod tempus illud pœnarum dilatarum longum videtur nobis tenuitur intuentibus, sed ad Providentiæ oculum nihil est, uti vicissim *iste locus in quo vivimus corpora circumferentes, parvus omnino ad magnorum peccatorum punitionem: τίσεως autem carceres, & quæ in inferno loca, multa utique quadam & inenarrabilia, & multitudines tormentorum inexcessibiles omnibus qui qualitercunque ibi sunt. - - Propter magnitudinem punitionis non simul tota fit adjectio. Excitare autem remorsiones animæ ingeniata sunt, præcursales ipsis maximarum passionum. Ajunt enim & Apollodorum tyrannum visionem vidisse, verberatum seipsum & decoctum à qualibus quibusdam, & sui ipsius cor ex lebete clamans, ego tibi horum causa. Ptolemai autem Ceraunii vocantis amicos putare seipsum in somnis vocari ad judicium à Seleuco, vultures autem tibi consídere & lupos judices. Talia malignis præludia appensarum punitionum.*

9. Quomodo peccata aliena, parentum puta vel superiorum puniantur in liberis ac subjectis? *Quod autem peccatorum progenitorum δίκας sustinere dicuntur quidam, & revelationes & τελεταὶ manifestant hoc, & etiam λύσιοι quidam Dii purgare ab iis affirmantur.* Respondet gentem sive familiam, & Civitatem pro uno quodam corpore haberi, esseque illi suum præsidem πολιοῦχον atque ὁμόγνιον, adeoque non alie-

* χαρίεσσαν, interpres reddit *gandiosam.*

na esse talia peccata propter illam conjunctionem atque similitudinem. *Quid igitur adhuc inopinabile & vindictas solvere animas translatas in altera corpora pro iis quæ in aliis corporibus?*

10. Providentia unius DEI laudatissima cognoscente omnia & in bonum reducente, quomodo & Angeli providere dicuntur, & dæmones, atque si velis & Heroës & animæ cum Diis mundum condispensantes? Respondet, providere DEum universaliter ac totaliter omnibus, ut unum & bonum, cæteros partialiter, subordinate, & quibusdam.

III. Liber Procli de malorum subsistentia.

Περὶ τῆς τῶν κακῶν ὑποστάσεως μονόβιβλος, *de malorum subsistentia*, liber singularis, cujus mentionem reperit Holstenius in Scholio marginali Græco Codicis Medicei ad Proclum in Remp. Platonis, pag. 358. ad verba v. 9. à fine, *εἴρηται μὲν οὖν διὰ πλειόνων ἐν ἄλλοις περὶ τούτων.* Scholion ita se habet: *Τὸ μὲν ἐν τῷ περὶ τῆς τῶν κακῶν ὑποστάσεως μονοβίβλῳ, τὸ δὲ ἐν τοῖς εἰς τὸν λόγον τῆς Διοτίμας περὶ τῆς τῶν κακῶν ὑποστάσεως.* Exstat & hic liber Latine ex *Guil. de Morbeka* versione, atque hæc capita ex Platonis maxime sententia persequitur, 1) an sit malum, 2) si sit, utrum in intellectualibus? 3) si in sensibilibus, num secundum causam principalem. 4) si non sit secundum causam principalem, an substantia aliqua * ipsi danda, an penitus ponendum *ἀνύσιον* & *ἀνυπόστατον*. 5) Et, si est hoc, quomodo subsistit, principio altero existente, & unde incipit & usque quo procedit? Et adhuc 6) quomodo Providentia existente est malum & unde est? *Si non solum instituit bonorum naturam Pater, sed & nihil esse usquam malum, qua μηχανῇ vel arte subsistit malum quod Conditor subsistere non voluit? Non enim alia quidem ipsum velle, facere autem alia licitum, sed velle & facere in divinis simul sunt & conjuncta: quare non solum involitum DEO malum sed & ἀνυπόστατον, non tantum illo non faciente (neque hoc ne quidem fas cogitare) sed nec esse faciente.* Respondet, malum Physicum hoc est corruptivum cujusque substantiæ, potentiæ, operationis non esse malum sed bonum, quia propter bonum & quia ex corruptione generatio, qua constat Mundus, & universi ordo ornatur. Non dari autem malum *ἄκρατον* & *αὐτοκακόν*, æternamve ideam

* Malum *ἀμενηνότερον instabilius non ente* pronunciatur in oraculo Chaldaico apud Proclum.

am & εἶδ@ mali, ac substantiam, sed morale etiam malum esse io mixtum atque ut bonum, à DEo, ut malum ab alia causa imente: nihil enim esse malum hoc nisi minorem majoremve declionem, recessum, defectum & privationem ab αὐταγαθῷ, & tum bono, velut tenebras à Sole. Esse debilitatem & absentiam entiæ in operando, non potentiam: partialibus malum, Uniso non malum.

II. Malum nec in Diis nec in triplici ἡγεμονείᾳ meliorum nerum: hoc est nec in Angelis, (*quomodo enim Deorum nuntios & idatores vocabimus, si malum qualitercunque in ipsis?* qui imaginem illum gerunt & in προθύροις versantes de bonitate ipsorum participnt) nec in Dæmonibus nec in Heroibus. *Aut præter naturam ipsius ciet DEus, mala generans, aut omne subsistens inde erit boniforme, & ἐκ-νον manentis in ipso bonitatis. Sed neque ignis, ajunt, infrigidare, neque i, malum à seipso producere. Duorum igitur alterum, aut neque esse ma- dicendum malum, si deitus: aut esse, & non deitus esse.* Contra qui in dæmonibus malum πρώτως esse docebant, ita differit: *Sunt ui qui & passiones dæmonibus tribuunt, alii secundum naturam, quando tes ipsorum & generationes alias & alias tragœdizant: alii ex electione solum, ndo nequam quosdam & malos nominant dæmones, quos & animas inquie & ducere ad materiam, & eum qui sub terra locus, ab itinere in cœlum debentes. - - Hos rogare oportet, utrum dæmones quos malos esse dicitis, & ipsis esse dicitis tales aut non sibi sed aliis? Nam si sibi ipsis mali, duorum alum, aut manent in malo, sempiterno tempore aut transmutationis sunt sustivi. Et siquidem semper mali, quomodo quod ex Diis subsistit, semper ma-? Melius enim non esse omnino quam semper male esse. Si autem transmutur, non sunt substantia mali sed habitudine, in quibus melius & deterius & alia species. Dæmones autem semper omnes in dæmonum ratione, & suo ordine singuli. Si autem sibi ipsis quidem boni, aliis autem mali quos deterius ducunt, simile ac si quis doctores vocaret nequam, & pædagogos sdam qui castigatores peccatorum ordinati non permittunt persequentibus fluose meliorem ordinem pro conveniente ipsis. Aut si quis ipsos ante sacra stan- & inquinatum detinentes extra περιβολὴν, id est cortinas, malos nomina-, quia participatione interiorum probibent. Erat igitur malum non extra nere dignis, sed esse talis ordinis & tali probibitione dignum. Si igitur & ex nonibus in Mundo alii sursum ducunt animas, alii nondum valentes ascen- custodiunt in sui ipsorum moribus, neutros utique merito dicemus malos, ne-*

que illos separantes, neque hos detinentes. Oportebat enim esse & hos qui inquinatum & progressu in cælum indignum, in eo qui circa terram loco coercentes habent. Non ergo malum neque in iis ratio adinvenire videtur, secundum enim ipsorum naturam singuli faciunt quæ faciunt, & semper eodem modo. Hæc autem non malum.

III In Animabus malum debilitas non semper & unice adhærendi melioribus vero & bono: decensus inde ad deteriora & oblivio, atque in corpore versantibus inclinatio κακεργέτις, & à ratione dissidium. Sunt quibus τὸ πρώτως κακὸν & αὐτοκακὸν Materia: & animabus debilitas per casum in materiam. Sed negat hoc Proclus, & esse etiam ex DEo corpus & materiam, ambo DEi gennemata profitetur: Materiam τὸ πρῶτον ἀόριστον, substantialemque infinitatem perinde ut corpus mixtum, a DEo, una causa dependere: Animas vero peccasse antequam in materiam detruderentur. Non esse duo principia: Materiam nec bonum esse nec malum, sed necessarium & ab αὐταγαθῷ imo gradu distans.

IV. Bonorum causa una, æterna, determinata, universalis, factiva DEus: malorum causæ multiplices & infinitæ aliæ animabus aliæ corporibus, fluctuosæ, indeterminatæ, inordinatæ & singulares, naturam animarum & corporum ex necessitate circumambientes, ex impotentia incommensuratione ἀσκότῳ, inharmonizatione & debilitate, deteriorisque victoria. Bona habent hypostasin, mala parhypostasin. Bonum species, malum sine specie ac velut privatio.

V. Malum habet agere & posse a contrario bono, quod debile & inefficax propter mixturam mali fit, & malum efficaciam & operationem transsortitur propter boni præsentiam, in uno enim ambo. Sic in corporibus quod præter naturam est, debilitat id quod secundum naturam, latitante natura ad operandum, & ordine (in quo bonum) soluto. Sic in animabus malum quando vincit bonum, utitur illius potentia ad suum, scilicet ea quæ rationis, & inventionibus ad concupiscentias; & tradunt invicem ex sui ipsorum natura, hoc quidem de potentia, hoc autem de debilitate: quoniam secundum se, malum neque agere natum est neque posse; omnis enim potentia bonum, & omnis operatio extensio potentiæ est. Quod & Plato sciens, injustitiam ipsam secundum se & debilem & inactivam esse ait: justitiæ autem præsentia & potentiam habere &

ad

ad agere duci non manentem in sui ipsius natura: neque in ἀζωίᾳ privatio solum, quoniam & prajacens ipsum vitale ens dat & malo vitæ participationem. Vita autem omnis potentia secundum se, in potentia autem aliena factum malum, contrarium est bono sui ipsius potentia ad adversari utens: & magis quidem potentia inexistente majores operationes & opera mali, minus autem minores. Jam & in corporibus naturæ potentiis simul & quæ in ipsis desinit præter naturam operatio, & hæc eo quod præter naturam, tunc magis existente soluto omniquaque ordine. Quare & in animabus majora quidem a minori malitia, minora autem a majori opera: solificata enim a contrario, secundum turpe quidem ipsius & informe augetur, secundum virtutem autem & operationem minorata debilis simul & inefficax est. Non enim ab ipsa potentia, ut utique & augmentata etiam potentia ad majus transitio esset: sed ex præsentia contrarii, puta si & caliditatis potentia utatur ad sui ipsius opus frigiditas vincens & subjacens illius potentiam. Deficiente igitur contraria natura & eo quod magis defectu ad privationem habet τὸ magis, ea autem quæ virtutis submissione ad facere est debilior, malum quidem est magis, agit autem minus.

VI. Et quomodo potentia esset ens malum, si omnis potentiæ opus salvare ipsam in quo est, malum autem dissipat unumquodque cujus est malum. Est ergo malum inefficax & impotens secundum se, si autem, & involuntarium est ut ait ille, & involitum erit utique: & sic primissimæ trinitatis boni privatio, voluntatis, potentiæ, operationis. Bonum quidem enim & volitum est, & potens & efficax secundum ipsius naturam: malum autem involitum & debile & inefficax. Neque enim volitum ulli quod ejus corruptivum, neque potentiæ quod potest ipsa corrumpere, neque operationis τὸ non secundum potentiam habere hypostasin ipsius. Sed sicut mala appetunt ut apparentia ipsis bona, & est malum iis apparens, volitum propter mixturam boni tale dicimus: sic utique & potentia in malo & factio est apparenter, quia non secundum se nequequa malum, sed extrinsecus, cui & παρυφέστηκε id est juxta extitit, & ad quod dicitur malum. Hoc ergo & mihi videtur & qui in Theæteto Socrates ostendens potentibus aliqualiter assequi ipsa, neque

que privationem neque contrarium bono malum dicere, neque enim privatio facere aliquid potens, aut totaliter potens: neque contrarium quod secundum se, neque potentiam neque operationem habet: sed sic aliqualiter subcontrarium ipsum nominare, quod secundum se quidem est privatio, quia autem non omnino perfecta est privatio, sed similiter cum habitu transsumens de potentia, inde & de operari in contrariationis partem constituitur, & neque privatio est perfecta, neque contrarium sed subcontrarium bono.

VII. Tria hæc quæ debilitari possunt, & in quibus est malum, anima particularis, animæ idolum (in animalibus) & corpus. Corpori, *præter naturam esse*: animæ idolo, *præter rationem esse*: animæ, *præter intellectum esse*. Secundum rationem vitæ defectus, *ægritudo*: at ignorantia & intellectus privatio, *turpitudo*, sive circa διάνοιαν sive circa opinionem, hoc est jam scientiæ jam artis inopia. Turpe autem & ægritudo aliter quidem in cognitionibus, aliter autem in impetibus. Etenim appetitus non secundum rationem, & sensus autem multi & phantasiæ præcipites, quibus quidem vita in actione appetitibus contrariantibus: quibus autem in speculationibus phantasia præterincidente & purum ipsarum & immateriale auferente. Inde phantasiæ inconvenientes aut consensus mali & electiones turpes, aut extra & in actionibus variis aut secundum iram aut secundum concupiscentiam factis. Et τὸ præter naturam duplex: Est enim *turpitudo*, quæ in corpore præter naturam, speciei enim ut in monstris, est hoc debilitas & defectus. Et *ægritudo* ejus, eo quod in ipso ordine & commensuratione soluta, ut in corruptione, morbo, dolore.

VIII. Multis malum meditatum quidem & intra animam manens occultatur & bonificatur ut turpe & inconveniens. Actum autem quale est, evidens fit: manifestatur autem pœnitentia & animæ conscientia, velut ipsa exprobrante sibi actum. Quoniam & Medicorum artes ulcerum aperturis ad evidens ducentes passionem & intus occultatam causam facientem ægritudinem, imaginem exhibent providentiæ operum, & factionibus turpibus & passionibus admittentis, ututique immutata ab eo qui in ipsis conceptu & sub castato & inflato malis habitu principium periodi & vitæ sumant melioris. Quæcunque autem intus sunt passiones ipsius, ipsum malignantis bonum habent, secundum quod semper ad proprium ducunt animam.

mam, cujus electiones in ipsis habent δίκην, ita quæ in animabus lex ducit unamquamque ad suum, & eam quæ ex Providentia dignitatem.

IX. Non potest esse malum, si non contrarium cogitetur malum, quoniam boni gratia omnia & ipsum malum: sed omnia gratia boni. DEUS incausativus (ἀναίτιος) malorum, nusquam enim malum (qua malum) inde, sed ex aliis causis & quibus generare non secundum potentiam, sed propter debilitatem existere dictum est. Propter quod mihi videtur Plato circa Regem omnium omnia potens & illius gratia omnia, & quæcunque non bona, phantasiata enim ut bona, & hæc entium sunt similiter bonorum, omnium causam illud appellare & non semel omnium, (neque enim malorum, sed & horum incausativum) & omnis entis causam, etenim horum tanquam entium, & qua bonum unumquodque. Si itaque hæc recte dicimus, & omnia utique ex Providentia erunt, & malum habebit locum *in entibus*. Quare & faciunt Dii malum sed tanquam bonum: & cognoscunt ut omnium unialem habentes cognitionem, impartibiliter quidem partibilium, boniformiter autem malorum, unialiter autem multitudinis. Alia enim animæ cognitio, & alia intellectualis naturæ, alia Deorum ipsorum: hic quidem αὐτοκίνητος sive ex se mobilis, hic autem æternalis cognitio, hic autem indivisibilis & unialis ipso uno omnia & cognoscens & producens.

Hactenus excerpta ex Procli libro inedito de mali subsistentia.

IV. Procli Hymni.

Complures olim a Proclo concinnati fuerunt Hymni, quibus Barbarorum pariter & Græcorum Numina celebraverat, veluti quidam non municipalium sacrorum sed ingentis omnium Deorum templi, Mundi hierophantes, ut narrat Marinus in Procli Vita c. 19. Verum soli ex illis ætatem tulerunt *hymni quatuor*, quorum primus est in Solem, secundus & tertius in Venerem, (qui afferuntur etiam a Johanne Stobæo sive Stobensi tit. 63. florilegii, pag. 249. edit. Grotianæ) & quartus in Musas. Hi elegantissimi hymni Græce subjecti sunt Hymni Orphei sive Onomacriti editionis Florent. apud Philippum Juntam 1500. 4. & Aldinæ A. 1517. 8. Græce & Latine sed minus emendati & cum versione inepta leguntur

in Jacobi Lectii corpore Poëtarum Græcorum Heroicorum pag. 737. Coloniæ Allobrogum 1606. fol. Noviſſime ſeparato folio illos ut publicis Lectionibus illuſtraret, excudi curavit D. Godfridus Olearius ὁ μακαρίτης Lipſiæ 1700. 8. addita hymnis in Solem & Muſas ſua, cæteris Metaphraſi Hugonis Grotii. Iſtud folium fugitivum quoniam paucis viſum facile ſe poteſt quærentium oculis ſubducere, hoc in loco Lectore ut ſpero haud refragante integrum inſerendum duxi. Cæterum ratio fugit Lilium Gyraldum, cum hymnos iſtos tribuit non Proclo noſtro Lycio, ſed Hierophantæ cuidam Laodicenſi hujus nominis, cujus aliorum ſcriptorum Svidas mentionem facit, nullam hymnorum. Neque Joanni Keplero facile aurem præbuerim, qui lib. V. cap. 10. Harmoniæ Mundi, hymnum Procli in Solem, quem ad

ΠΡΟΚΛΟΥ ΛΥΚΙΟΥ ὝΜΝΟΙ.

Εἰς τὸν ἥλιον.

Κλῦθι * πυρὸς νοεροῦ βασιλεῦ, Χρυσήνιε Τιτάν.
Κλῦθι φάους ταμία, ζωαρκέος ὦ ἄνα πηγῆς
Αὐτὸς ἔχων κληῗδα, καὶ ὑλαίοις ἐνὶ κόσμοις
Ὑψόθεν ἁρμονίης ῥύμα πλούσιον ἐξοχετεύων.
Κέκλυθι, μεσσατίην γὰρ ἑὼν ὑπὲρ αἰθέρος ἕδρην,
Καὶ κόσμου κραδιαῖον ἔχων ἐριφεγγέα κύκλον,
Πάντα τεῆς ἔπλησας ἐγερσινόοιο προνοίης.
Ζωσάμενοι δὲ πλανῆτες ἀειθαλέας σέο πυρσοὺς
Αἰὲν ὑπ' ἀλλήκτοισι καὶ ἀκαμάτοισι χορείαις.
Ζωογόνους πέμπουσιν ἐπιχθονίοις ῥαθάμιγγας,
Πᾶσα δ' ὑφ' ὑμετέρῃσι παλινόστοισι διφρείαις
Ὡράων, κατὰ θεσμὸν, ἀνεβλάστησε γενέθλη.
Στοιχείων δ' ὀρυμαγδὸς ἐπ' ἀλλήλοισιν ἰόντων
Παύσατο, σεῖο φανέντος, ἀπ' ἀρρήτου γενετῆρος.
Σοὶ δ' ὕπο μοιράων χορὸς εἴκαθεν ἀστυφέλικτος,
Ἂψ δὲ μεταστρωφῶσιν ἀναγκαίης λίνον αἴσης
Εὖτε θέλεις, πέρι γὰρ κρατέεις, πέρι δ' ἶφι ἀνάσσεις.
Σειρῆς δ' ὑμετέρης βασιλεὺς θεοπειθέος οἴμης
Ἐξέθορεν Φοῖβος, κιθάρῃ δ' ὕπο θέσκελα μέλπων.

Ἐν

* Quomodo ſtellæ & ſingillatim Sol exaudiat preces, diſputat Plotinus IV. 4. p. 423. & 435. ſeq.

ad Christum applicat pie magis quam ex Procli sententia, pag. 246. conjicit fuisse partem μητρωακῆς βίβλυ, de qua infra inter scripta hujus Philosophi deperdita. Porro inter DEos a Proclo hymnis celebratos apud Marinum cap. 19, referuntur etiam Marnas Gazæus, Æsculapius Leontuchus Ascalonita, & Isis quæ colitur Philis Ægyptiis, & Arabum Theandrites, quasi masculum DEum dixeris, ita enim legendum pro Θυανδρίτης, observavi e Damascio apud Photium pag. 565. qui eum describit ἀῤῥενωπὸν ὄντα θεὸν καὶ τὸν ἄθυλυν (lege ἄθηλυν) βίον ἐμπνέοντα ταῖς ψυχαῖς. Sic θῆλυν βίον pro vita effœminata dixit Philo lib. de profugis pag. 366. περὶ ἃ ποιούμεθα οἱ τὸν ἄνανδρον καὶ θῆλυν οὕτως βίον μεταδιώκοντες. Versum Procli ex ejus hymno ut opinor in Bacchum affert Olympiodorus in vita Platonis p. 584.

PROCLI Philosophi HYMNI.

I. IN SOLEM, Godfrido Oleario interprete.

Audi cœlestis Flammæ Rex, auree Titan,
Arbiter & lucis, fontis Rex inclyte vitæ
Clavem solus habens, in sensibiles quoque mundos
Ex alto harmoniæ derivans flumina læta.
Audi, nam mediam superas sedem ætheris, & te
Interiora tenent mundi, ac pulcherrimus orbis:
Sicque imples animante animos ipse omnia curâ.
Igne planetarum tuus o Rex pascitur * ignis,
Qui nunquam fessi ductis sine fine choreis
Vivificum terris dimittunt undique rorem.
Vestris perpetuo repetitis motibus omnis
Æternas juxta leges hic nascitur Hora.
Dedidicere suos adversa elementa tumultus
Te simulac natum Arcano genitore viderent.
Parcarum obsequio regis implacabile numen,
Si jubeas, subito fatalia fila revolvunt.
Namque tuum imperium est, tu nutu cuncta gubernas.
Ex serie æterna pellacis carminis autor
Prosiliit Phœbus, divinaque carmina cantans

* Cum Nobiliss. Doblero malim *cingitur*.

Ἐυνάζει μέγα κῦμα βαρυφλοίσβοιο γενέθλης.
Σῆς δ' ἄπο μειλιχόδωρος ἀλεξικάκε θιασείης
Παιήων βλάστησεν, ἐὴν δ' ἐπέτασσεν ὑγείην.
Πλήσας ἁρμονίης παναπήμονος εὐρέα κόσμον·
Σὲ κλυτὸν ὑμνείουσι Διωνύσοιο τοκῆα.
Ὕλης δ' αὖ νεάταις ἐνὶ βένθεσιν, εὔιον Ἄττην.
Ἄλλοι δ' ἁβρὸν Ἄδωνιν ἐπευφήμισαν ἀοιδαῖς.
Δειμαίνουσι γὰρ σεῖο θοῆς μάστιγος ἀπειλὴν
Δαίμονες, ἀνθρώπων δηλήμονες, ἀγριόθυμοι,
Ψυχαῖς ἡμετέραις δυεραῖς κακὰ προσύνοντες,
Ὄφρ' αἰεὶ κατὰ λαῖτμα βαρυσμαράγου βιότοιο
Σώματος ὀτλεύωσιν ὑπὸ ζυγόδεσμα ποθοῦντες,
Ὑψιτενοῦς δὲ λάθοιντο πατρὸς πολυφεγγέος αὐλῆς.
Ἀλλὰ θεῶν ἄριστε, πυριστεφὲς, ὄλβιε δαῖμον,
Εἰκὼν παγγενέταο θεοῦ, ψυχῶν ἀναγωγεῦ,
Κέκλυθι, καί με κάθηρον ἁμαρτάδος αἰὲν ἁπάσης·
Δέχνυσο δ' ἱκεσίην πολυδάκρυον. ἐκ δὲ μελυγρῶν
Ῥύεο κηλίδων, ποινῶν δ' ἀπάνευθε φυλάσσοις,
Πρηΰνων θοὸν ὄμμα Δίκης ἣ πάντα δέδορκεν.
Αἰεὶ δ' ὑμετέρῃσιν ἀλεξικάκοισιν ἀγαυαῖς
Ψυχῇ μὲν, φάος ἁγνὸν ἐμῇ πολύολβον ὀπάζοις
Ἀχλὺν ἀποσκεδάσας ὀλεσίμβροτον ἰολόχευτον.
Σώματι δ', ἀρτεμίην τε καὶ ἀγλαόδωρον ὑγείην.
Εὐκλείης τ' ἐπίβησον ἐμὲ, προγόνων τ' ἐνὶ θεσμοῖς.
Μουσάων ἐρασιπλοκάμων δώροισι μελοίμην.
Ὄλβον δ' ἀστυφέλικτον ἀπ' εὐσεβίης ἐρατεινῆς
Εἴκε θέλεις δὸς ἄναξ, δύνασαι γὰρ ἅπαντα τελέσσαι
Ῥηϊδίως, κρατερὴν γὰρ ἔχεις καὶ ἀπείριτον ἀλκήν.
Εἰ δέ τι μοιριδίοισιν ἑλιξοπόροισιν ἀτράκτοις
Ἀστεροδινήτοις ὑπὸ νήμασιν οὐλοὸν ἄμμιν
Ἔρχεται, αὐτὸς ἔρυκε τεῇ μεγάλῃ τόδε ῥιπῇ.

Εἰς τὰς Μούσας.

Ὑμνέομεν, μερόπων ἀναγώγιον ὑμνέομεν φῶς,
Ἐννέα θυγατέρας μεγάλου Διὸς ἀγλαοφώνους,
Αἳ ψυχὰς, κατὰ βένθος ἀλωομένας βιότοιο,
Ἀχράντοις τελετῇσιν ἐγερσινόων ἀπὸ βίβλων

Γη-

Condidit indigesta prius primordia rerum.
Tripudia alme tua ast, gravium averrunea malorum,
Pæanem pariunt, cunctis parat ille salutem,
Harmonia orbem implens cunctorum experte malorum,
Te magnum Bacchi Patrem celebrare solemus.
Te Aten materiæ profundis Eviam abyssis,
Rursum alius tenerum te carmine dicit Adonin.
Te vero metuunt tua si quid flagra minentur
Invisi nobis genii semperque feroces,
Qui miseris moliri animis mala millia norunt:
Ut raucos inter fluctus vitæ atque tumultus
Corporea æternum teneant hos vincla, volentes,
Atriane videant celsi præfulgida Patris.
Sed tu magne DEus, radians, ditissime Dæmon,
Icon communis rerum patris, atque animarum.
Dux, audi, atque omni miserum me crimine purga.
Accipe cum lachrymis gemitus, tu vulnera nostra
Fœda cruore atro sana, pœnasque remitte
Justitiæ placans oculum quo cuncta pererrat,
Legeque nos ducens mala quæ procul omnia pellit;
Da lumen menti purum, da, quæso, beatum,
Noctem pestiferam pellens, matremque veneni:
Corpori at, integram, quæ dat bona cuncta salutem
Da famam; tibi quo prisca pietate Parentum
Cincinnatarum Musarum dona feramus.
Divitias stabiles, fructum pietatis amœnæ,
Si fuerit visum, da Rex; namque omnia posse
Diceris, ingenti immenso tu robore polles.
At si quæ fusus Parcarum tortilis ausit,
Telæ sideribus textæ si sæva minentur,
Nutu depellas isthæc tu quæso potente.

2. IN MUSAS. Godfr. Oleario Interprete.

Ad supera educens celebramus carmine lumen,
Ter trinum Sobolem Jovis almi, carmine claram,
Quæ mentes misere vitæ istis fluctibus actas
Puris usa sacris, (hæc docta volumina condunt)

Γηγενέων ῥύσαντο δυσαντήτων ὀδυνάων.
Καὶ σπεύδειν ἐδίδαξαν ὑπὲρ βαθυχεύμονα λήθην
Ἴχνος ἔχειν, καθαρὰς δὲ μολεῖν ποτὶ σύννομον ἄστρον,
Ἔνθεν ἀπεπλάγχθησαν ὅτ' εἰς γενεθλήιον ἀκτὴν
Κάππεσον, ὑλοτραφέεσσι περὶ κλήροισι μανεῖσαι.
Ἀλλὰ θεαὶ καὶ ἐμοῖο πολυπτοίητον ἐρωὴν
Παύσατε, καὶ ἱεροῖς με σοφῶν βακχεύσατε μύθοις,
Μὴ δέ μ' ἀποπλάγξειεν δεισιθέων γένος ἀνδρῶν
Ἀτραπιτοῦ ζαθέης, ἐριφεγγέος, ἀγλαοκάρπου.
Αἰεὶ δ' ἐξ ὁμάδοιο πολυπλάγκτοιο γενέθλης
Ἕλκετ' ἐμὴν ψυχὴν παναλήμονα πρὸς φάος ἁγνὸν,
Ὑμετέρων βρίθουσαν ἀεξινόων ἀπὸ βίβλων
Καὶ κλέος εὐεπίης φρενοθελγέος αἰὲν ἔχουσαν.
Κλῦτε θεοὶ σοφίης ἱερῆς οἴηκας ἔχοντες,
Οἳ ψυχὰς μερόπων, ἀναγώγιον ἁψάμενοι πῦρ,
Ἕλκετ' ἐς ἀθανάτους, σκότιον κευθμῶνα λιποῦσας,
Ὕμνων ἀρρήτοισι καθηραμένας τελετῇσι.
Κλῦτε σαωτῆρες μεγάλοι, ζαθέων δ' ἀπὸ βίβλων
Νεύσατ' ἐμοὶ φάος ἁγνὸν, ἀποσκεδάσαντες ὀμίχλην,
Ὄφρα κεν εὐγνοίην θεὸν ἄμβροτον, ἠδὲ καὶ ἄνδρα.
Μὴ δέ με ληθαίοις ὑπὸ χεύμασιν οὖλα ῥέζων
Δαίμων αἰὲν ἔχοι μακάρων ἀπάνευθεν ἐόντα.
Μή κρυερῆς γενέθλης ἐνὶ κύμασι πεπτωκυῖαν
Ψυχὴν οὐκ ἐθέλουσαν ἐμὴν ἐπιδηρὸν ἀλᾶσθαι
Ποινή τις κρυόεσσα βίου δεσμοῖσι πεδήσῃ.
Ἀλλὰ θεοὶ σοφίης ἐριλαμπέος ἡγεμονῆες
Κέκλυτ', ἐπειγομένῳ δὲ πρὸς ὑψιφόρητον ἀταρπὸν
Ὄργια καὶ τελετὰς ἱερῶν ἀναφαίνετε μύθων.

Εἰς Ἀφροδίτην.

Ὑμνέομεν σειρὴν πολυώνυμον Ἀφρογενείης
Καὶ πηγὴν μεγάλην βασιλήιον, ἧς ἄπο πάντες
Ἀθάνατοι πτερόεντες ἀνεβλάστησαν ἔρωτες.
Ὧν οἱ μὲν νοεροῖσιν οἰστεύουσι βελέμνοις
Ψυχὰς, ὄφρα πόθων ἀναγώγια κέντρα λαχοῦσαι
Μητέρος ἱχανόωσιν ἰδεῖν πυριφεγγέας αὐλάς.

Eripit infestis quæ gignit terra periclis,
Et properare docet prææalti flumina Lethes
Ut superent, puræ cognata sibi astra petentes;
Unde etiam egressæ ante, hoc ad genitabile littus
Appellunt, terrenæ insano sortis amore.
Urit idem hoc œstrum quoque nos, hoc sistite divæ,
Nosque furore sacro percellant dicta Sophorum;
Ne facile abripiant homines male relligiosi
A sacrosancto felicis tramite lucis,
Ex turbis varie peccantis materiai.
Ad castam lucem palantem abducite mentem,
Ut libris vestris, unde est, sapientia abundet
Eloquiique, animos mulcentis, laude perennet.
Magnæ audite Deæ, quæ docta guberna tenetis,
Ducentes hominum, flamma sublime trahente,
Accensa, ad superos mentes ex nocte profunda,
Hymnorum arcanis purgatas undique sacris.
Magnæ audite Deæ, divinaque scripta legenti
Disjectis tenebris mihi purum affundite lumen,
Ut summum Numen, mortales ut bene noscam.
Ne forte oppressum Lethæis noxius undis
Me Dæmon teneat sejunctum a sorte beata.
Ne quoque materiæ mersam torpentis abyssis
Hancce animam, longos nollet quæ ferre labores,
Innectat vitæ duris pœna horrida vinclis.
Vos audite Deæ, vestrum est sapientia regnum.
Tendenti propero cursu ad sublimia, vestra
Orgia, & arcanæ doctrinæ pandite sacra.

3. IN VENEREM. Interprete Hugone Grotio.

Æternam Veneris seriem cantare paramus
Et regale sacri fontis caput: unde profecti
Immortale genus, pennatum numen amores:
Quorum alii telis mentem ferientibus urunt
Pectora, ut illecebris sublime trahentibus icta
Matris conspiciant rutilum fulgentia templa.

Οἱ δὲ πατρὸς βουλῆσιν ἀλεξικάκοις τε προνοίαις,
Ἱέμενοι γενεῇσιν ἀπείρονα κόσμον ἀέξειν,
Ψυχαῖς ἵμερον ὦρσαν ἐπιχθονίου βιότοιο.
Ἄλλοι δ' ἐγγαμίων ὀάρων πολυειδέας οἴμους
Αἰὲν ἐποπτεύουσιν, ὅπως θνητῆς ἀπὸ φύτλης
Ἀθάνατον τεύχωσι δυηπαθέων γένος ἀνδρῶν.
Πᾶσιν δ' ἔργα μέμηλεν ἐρωτοτόκου Κυθερείης.
Ἀλλὰ θεά· πάντη γὰρ ἔχεις ἀρίηκοον οὖας·
Εἴτε περισφίγγεις μέγαν οὐρανόν, ἔνθα σέ φασιν
Ψυχὴν ἀενάου πέμπειν κόσμοιο θεείην.
Εἴτε καὶ ἑπτὰ κύκλων ὑπὲρ ἄντυγας αἰθέρι ναίεις;
Σειραῖς ἡμετέραις δυνάμεις προχέουσ' ἀδαμάστους,
Κέκλυθι, καὶ πολύμοχθον ἐμὴν βιότοιο πορείην
Ἰθύνοις, σέο πότνα δικαιοτάτοισι βελέμνοις,
Οὐχ ὁσίων παύουσα πόθων κρυόεσσαν ἐρωήν.

Ἄλλος εἰς Ἀφροδίτην.

Ὑμνέομεν Λυκίων βασιληΐδα κυραφροδίτην,
Ἧς ποτ' ἀλεξικάκοισι περιπλήθοντες ἀρωγῆς,
Πατρίδος ἡμετέρης θεοφράδμονες ἡγεμονῆες,
Ἱερὸν ἱδρύσαντο κατὰ πτολίεθρον ἄγαλμα,
Σύμβολ' ἔχειν, νοεροῖο γάμου, νοερῶν ὑμεναίων,
Ἡφαίστου πυρόεντος, ἰδ' οὐρανίης Ἀφροδίτης·
Καί ἑ θεὴν οἰόμηπαν Ὀλύμπιον, ἧς διὰ κάρτος
Πολλάκι μὲν θανάτοιο βροτοφθόρον ἔκφυγον ἰόν.
Ἐς δ' ἀρετὴν ἔχον ὄμμα· τελεσσιγόνων δ' ἀπὸ λέκτρων
Ἔμπεδος ἀγλαόμητις ἀνεσταχύεσκε γενέθλη
Πάντη δ' ἠπιόδωρος ἔην βιότοιο γαλήνη.
Ἀλλὰ καὶ ἡμετέρης ὑποδέχνυσο πότνια θυηλὴν
Εὐεπίης. Λυκίων γὰρ ἀφ' αἵματός εἰμι καὶ αὐτός.
Ψυχὴν δ' ἂψ ἀνάειρον ἀπ' αἴσχεος εἰς πολὺ κάλλος;
Γηγενέος προφυγοῦσαν ὀλέθριον οἶστρον ἐρώτης.

Aſt alii Patris imperio ſapienti potentis,
Perpetuam cupidi Sobolem ſubmittere mundo,
Immittunt animis vitæ terreſtris amorem.
Rurſum alii cœtus & fœdera conjugiorum
Cum magna curant cura : mortalis ab ortu
Seminis ut ſemper genus immortale propagent.
Omnibus hic labor eſt Veneri ſervire parenti.
O Dea, nam nihil eſt tua quod non audiat auris,
Immenſum cœli ſeu circumvolveris axem,
Diceris unde animam mundo inſpirare perennem:
Seu ſeptemgeminos orbes ſuper, æthere ſummo,
Suppeditas noſtris connexibus indomitam vim,
Audi, te veneror: Mœſtumque laboribus ævum,
Juſtificis ſemper telis mihi ſancta guberna;
Antecavens, facibus pateant ne corda profanis.

4. *Alius IN VENEREM Hymnus*, eodem Hug. Grotio interprete.

Reginam Lyciæ gentis Venerem celebramus,
Cujus ope auxilium nacti certamque ſalutem
Primores patriæ, ſacrorum conſcia corda,
Urbe ſua ſanctum delubrum rite dicarunt,
Fœdera caſta notans, animo quæ cernere ſolo eſt,
Cœlicolæ Veneris Volcanique ignipotentis:
Unde tibi Dea Nomen Olympia: Namque tua vi
Vaſtam perniciem ſæpe evaſere, tenentes
Virtutem ante oculos. Fœcundo quippe cubili
Exoriebatur robuſta ac provida proles,
Vitaque ridebat pasſim vernante ſereno.
Nunc quoque diva favens noſtræ cape dona Camœnæ,
Namque & nos Lycio de ſanguine duximus ortum.
Arce animam probris & honeſti ſubjice flammas,
Terrigenæ pellens furiatum virus amoris.

V. Εἰς τὴν Πλάτωνος θεολογίαν βιβλία ϛ' *In Theologiam Platonis libri sex.* Opus subtile & eruditum, sed ex quo Syriani ac Procli citius quam Platonis de DEO & rebus divinis sententiam didiceris. Hermannus certe Conringius in libris de Hermetica disciplina pag. 12. Theologiam quam in illis libris tradit Proclus, inepte ab eo Platonicam dici affirmabat. Sed hoc solenne recentioribus a Plotino usque Platonicis, ut mille aliena dogmata Philosophi illius doctrinæ sive adtexant sive substituant, & tamen pro genuino universa venditent Platonismo, quasi Plato si non ita sensit certe debuerit ita sentire ut ipsi comminiscuntur. Proclum singillatim observat G. Pachymeres frequenter usum esse scriptis quæ referuntur ad Dionysium Areopagitam, proœm. Tom. I. pag. LXIII. ἰστέον ὡς καὶ τινες τῶν ἔξω φιλοσόφων, μάλιστα Πρόκλος θεωρήμασι πολλάκις τοῦ μακαρίου Διονυσίου κέχρηται, καὶ αὐταῖς δὲ ξηραῖς ταῖς λέξεσι. Hæc e Pachymere repetit Suidas in Διονύσιος. Primus Procli Hexabiblon ex codice Bibliothecæ Gottorpiensis jussu & auspiciis Principum gloriosæ memoriæ Johannis Adolphi & Friderici in lucem curante Frid. Lindenbrogio * protulit & versione addita illustravit *Æmilius Portus* Ferrariensis, Francisci Porti Cretensis filius, Hamburgi 1618. fol. Idem opus cum scholiis græcis marginalibus occurrere in Bibliotheca Augustissimi Imperatoris refert Lambecius lib. VII. pag. 37. Idem alibi testatur in eodem Thesauro librario extrare versionem antiquam Guil. de Morbeka monachi Dominicani qui Clementis IV. Papæ pœnitentiarius fuit. Vide lib. III. pag. 323. & lib. I. pag. 147. seq. ubi promisit se illam translationem cum variis lectionibus græcis ex Codd. Vindob. editurum in supplemento Philosophiæ Platonicæ, sed cujus vulgandi spes non minus quam tot aliorum egregiorum promissorum ipso defuncto jamdudum intercidit.

VI. Στοιχείωσις θεολογική, κεφάλαια σια' *Institutio Theologica* sive propositiones 211. ** cum totidem demonstrationibus. Latine ex versione Francisci Patricii lucem adspexit Ferrariæ apud Dominicum Mamarellum 1583. 4. titulo *Elementorum Theologicorum.* Proclo Patriarchæ CPolitano male tribuitur a Verderio in iterata edit. Bibl. CPolitanæ. Græce cum Francisci Porti translatione subjecta est libris sex Theologiæ Platonicæ, quos jam diximus prodiisse Hamburgi 1618. fol. Vetus latina interpretatio *Guilelmi de Morbeka* sive *Morbeka,* abso-

* Vide Guil. Cambdeni Epistolas p. 173.

** Capita 100. de perfectione MS. Gr. Cod. 2983. Regis Gall.

absoluta Viterbii Anno C. 1268. servatur MS. in Bibl. Vindobonensi ut testatur Lambecius lib. VII. p. 38. Exstat etiam Cantabrigiæ in domo S. Petri, & inter libros Holstenianos Bibliothecæ hujus urbis Johanneæ. Ibidem præter Theologiæ Platonicæ libros sex & στοιχείωσιν θεολογικὴν græce occurrunt Nicolai Episcopi Methonensis, qui circa A. C. 1190. floruit, animadversiones in Procli institutionem Theologicam, quibus falsa præcipue de fato doctrina, una cum aliis quibusdam Procli dogmatis a Christiano sensu alienis oppugnatur. Νικολάου Ἐπισκόπου Μεθώνης ἀνάπτυξις τῆς θεολογικῆς στοιχειώσεως Πρόκλου τοῦ Λυκίου, Πλατωνικοῦ φιλοσόφου, πρὸς τὸ μὴ συναρπάζεσθαι τοὺς ἀναγινώσκοντας ὑπὸ τῆς ἐπιφαινομένης αὐτῇ πιθανάγκης, καὶ σκανδαλίζεσθαι κατὰ τῆς ὑγιοῦς πίστεως. Codex hic in folio, pollicis altitudine, quem Holstenius descripsit ex Vaticano 626. in fronte præfixa habet hæc verba Jobi XXIX. 3. τῷ φωτὶ αὐτοῦ ἐπορευόμην ἐν σκότει. In Catalogo MSS. Holstenianorum apud Morhofium τὸν μακαρίτην I. Polyhistoris pag. 68. idem opus Episcopi Methonensis memoratur his verbis: *Animadversiones in Procli elementa Theologica, ne quis eorum probabilitate ad Arianismum seducatur.* Sed pauca omnino legas in hoc opere adversus Platonizantes Arianos, sive Platonicos Arianizantes. In Epistola Johannis Kirstenii ad Holstenium quæ legitur inter epistolas Gudianas pag. 289. ubi ejusdem libri fit mentio, & dicitur fuisse apud elegantissimum Heinsium, Nicolaus iste Methonensis perperam *Methon* vocatur. Hic liber extat etiam num. 129. inter Codices MSS. Sereniss. Electoris Bavariæ. Expositio fratris Berealdi Ord. prædicatorum in Elementationem uti vocat Theologiæ Procli, cujus principium *invisibilia DEi*, scripta Anno CHristi 1454. extat Oxoniæ in collegio Balliolensi codice 204.

VII. Περὶ κινήσεως βιβλία β'. *De motu libri duo*, collecti ex Aristotelis Physicorum libro 3. seq. editique græce Basil. 1531. 8. & cum latina versione Justi Velsii, Medici, ibid. 1545. 8. quæ Græcis omissis etiam lucem adspexit Argentorat. fol. tum Græce & latine cum versione Spiritus Martini Cuneatis. Parisiis A. 1542. 4. Prodierunt præterea latine translati a Josepho Valdanio, Brixiensi, Basil. 1562. 8. cum ejusdem scholiis, & duobus de mistione dialogis. Et Gallice Petro Forcadello interprete Parif. 1565. vide Crucimanii Bibl. Gall. p. 397. In manu exaratis codicibus hi libelli inscribuntur στοιχείωσις φυσική, Vide Lambecium lib. VII. pag. 56. Labbeus in conspectu Interpretum

Græcorum Aristotelis & Platonis p. 13. libros duos elementorum Physicorum Procli a Francisco Patritio latine editos a libris de motu male distinguit. Nempe Patricius edidit στοιχείωσιν θεολογικὴν eique hosce libros duos elementorum Physicorum, in quibus potissimum de motu agitur, subjunxit Ferrariæ 1583. 4. Eadem Physica elementa Paris. 4. Græce edita. Procli de loco sententiam expendit Simplicius ad 4. Physic. ubi eum Præceptorem suorum Præceptorum vocat p. 142. b.

VIII. Ὑποτύπωσις τῶν ἀστρονομικῶν ὑποθέσεων, *Hypotyposis Astronomicarum positionum* sive compendium quoddam præcipuorum traditorum ab Hipparcho, Aristarcho & a quo interdum dissentit Claudio Ptolemæo, græce lucem adspexit Basileæ 1540. 4. Latine vertit Georgius Valla, cujus interpretatio vulgata est Venetiis cum Psello de victus ratione & aliis, Anno 1498. fol. & iterum una cum Ptolemæi magna Syntaxi latine edita Basileæ Ao. 1541. fol. Vertit etiam *Efromus Rudingerus* Pambergensis, Joach. Camerarii gener. Scripsit hoc opus Proclus ex Lydia Athenas reversus, in gratiam amici cujusdam Lydi, qui illum in Lydia versantem eo nomine rogaverat. Laudat in illo præter Aristarchum, Hipparchumque ac Ptolemæi magnam syntaxin, Theodosii sphærica, Heronem Mechanicum ἐν τοῖς περὶ ὑδροσκοπείων, Timocharin, Agrippam, Menelaum, & Apollonium Pergæum. Lambecius hanc Procli hypotyposin Astronomicam male ineditis accensuit lib. VII. p. 129. Hujus libri pars pag. 69. sq. agit περὶ τοῦ ἀστρολαβικοῦ ὀργάνου *de fabrica & usu Astrolabii*, quæ seorsim quoque Latine Venet. 1491. Georgio Valla interprete, & Paris. 1557. 8. cum Nicephori Gregoræ Astrolabio, ad calcem Joh. Martini Poblacionis compendii de usu Astrolabii prodiit, & MSta exstat in variis Bibliothecis. Occurrit etiam sub Procli nomine in Bibliothecis quibusdam (ut Vindobonæ & Oxonii inter codices Baroccianos) libellus qui inscribitur *Urandromus* sive σχόλιον Πρόκλου Οὐρανοδρόμου & incipit Περὶ ἀνατολῶν καὶ δύσεων εἰπεῖν ἀστρολογικῶς ὁρμωμένῳ μοι κ. τ. λ. Vide Lambecium lib. VII. p. 87.

IX. Σφαῖρα. *De Sphæra sive circulis cœlestibus libellus*, totus fere depromtus ex Gemini Rhodii Isagoge in Phœnomena, quam post Edonem Hildericum edidit Petavius in Uranologio. Procli sphæra græce primum prodiit Venet. 1499. apud Aldum. *Ab alio nescio quo misere latine versam exactius transtulit Thomas Linacer*, & dicavit Arturo Principi, ut tradunt Jovius & Georgius Lilius, sive ut Erasmus lib. XXVI. Epistola 14. Regi Angliæ Henrico VII. qui ab Andrea Tolosate, præcepto-

ceptore Arturi principis monitus jam aliam extare versionem, & munus est aspernatus & in Linacrum velut impostorem inexpiabile concepit odium. Vertit etiam *Elias Vinetus* Santo, cujus interpretatio lucem adspexit cum Paschasii Hamelii commentario in Archimedem de numero arenæ maris, Paris. 1557. 8. extant præterea notæ *Tusani* Paris. 1562. 8. & *Georgii Henischii* Augustæ Vindel. 1609. 4. *Erasmi Oswaldi Schrekenfusii* scholia Basil. 1561. 8. & Jacobi Ziegleri ibid. 1536 4. *Johannisque Stöfleri* Justingensis Annos jam 79. nati luculentus (ut visum Vossio p. 56. de scient. Mathem.) commentarius Tubing 1534. Sæpissime præterea lucem adspexit iste Procli libellus, tum seorsim, ut cum versione *Laurenbergii*. Rostoch. 1611. 8. tum adiunctus sive præfixus Arato, Dionysio Alex. Cleomedi. Basil. 1523. 1547. 1561. 1585. 8. Eximiæ editiones Gr. lat. Paris. 1553. 4. & quam ex codicum MStorum collatione emendatam cum versione sua typis elegantibus exscribi curavit *Johannes Bainbridge* Astronomiæ in Academia Oxoniensi Professor. Lond. 1620. 4. Italice per Ignatium Danti lucem vidit Florentiæ 1571. 4.

X. Παραφρασις εἰς τὴν τοῦ Πτολεμαίου τετράβιβλον. *Paraphrasis in Claudii Ptolemæi libros quatuor de siderum effectionibus*. Hanc Philippus Melanchthon Vir Astrologiæ studiosissimus Græce * edidit Basil. 1554. 8. hoc titulo: Πρόκλου τοῦ Διαδόχου ἀσαφῶς εἰρημένων Πτολεμαίῳ καὶ δυσπαρακολουθήτως ἐν τῷ αὐτοῦ τετραβίβλῳ ἐπὶ τὸ σαφέστερον καὶ εὐπαρακολούθητον μεταχείρησις. Dicavit Melanchthon Hieronymo a Comerstad qui illi dedit Procli Apographum ex Codice Bibl. Moguntinæ descriptum a Jacobo Aurelio Questebergio, de quo vide sis Petri Albini Chronicam Misniæ pag. 343. & de Comerstadio p. 346. Cum latina versione Leonis Allatii lucem adspexit Lugduni Bat. 1654. 8. Unde emendandus Vossius pag. 205. lib. de scientiis Mathematicis, ubi de tetrabiblo agens *latine*, inquit, *primus reddidit doctissimus Leo Allatius*. Quod merito mirabatur Lambecius l. VII. de Bibl. Vindobonensi pag. 89. Sed bene se habebunt Vossii verba, si ea non de tetrabiblo ipso Ptolemæi, sed de paraphrasi tetrabibli a Proclo concinnata intelligas. Solent etiam ad Proclum veluti autorem a quibusdam (ut in Catalogo Bibl Thuanæ Tom. 2. pag. 109.) referri *scholia* [illegible] *sive ἐξήγησις* in idem Ptolemæi quadripartitum, quam Henricus Petri Basil 1599. fol. sine nomine autoris una cum Porphyrii, sive Malchi potius, in Tetrabiblum isagoge sed admodum corrupta & sho-

* Non cum versione, ut legas in Diario insigni literario cum titulus monathlicher Auszug A. 1700. pag. 810.

scholiis e Demophilo collectis & ab Hieron. Wolfio latine versis, librisque duobus Hermeti tributis qui latine tantum exstant de revolutionibus nativitatum græce ac latine edidit cum *Anonymi*, an Hieronymi Wolfii? versione meliore paullo quam versio Georgi Vallæ A. 1502. Venetiis edita sic, ut auctor libri non tantum interpres Vallæ venditetur. Auctor, quisquis est p. 48. 110. 139. allegat Dorotheum, p. 88. Cleopatram, p. 169. Porphyrium Philosophum, & p. 63. videtur commentarium in Canonem Ptolemæi promittere. ταῦτα γὰρ ἐν τῷ κανόνι μαθησόμεθα. pag. 111. λέγει δὲ παλαιὸν τὸν Νεχεψὼ * καὶ Πετόσιριν, οὗτοι γὰρ πρῶτοι τὸ δι' ἀστρολογίας ἐξήπλωσαν προγνωστικόν. Nulla autem est ratio cur illa ἐξήγησις Proclo tribuatur, & qui hoc primi fecerunt videntur illam incauti cum paraphrasi, quam a Proclo compositam esse jam diximus, confudisse. Cæterum paraphrasis ista satis fideliter Ptolemæum exponit si a locis quibusdam paucis discesseris; in quibus nonnulla autoris sui est prætervectus, ut manifestum erit ei qui Procli paraphrasin pag. 184. 225. 233. 254. 263. cum Ptolemæo ipso contulerit. Fortasse non deerunt, qui dicent Proclum ista in codice suo non reperisse, sed codices græci Ptolemæi & Arabica versio illis in locis conspirantes svadent mihi ut malim credere ibi aliquid a Proclo fuit omissum.

XI. Εἰς τὸ πρῶτον τῶν Εὐκλείδου στοιχείων βιβλία δ'. *In primum elementorum Euclidis libri quatuor*, quorum primo de natura, generibus & usu Mathematicarum disciplinarum disputat, secundo de Geometria, quo etiam p. 19. claros recenset Geometras ante Euclidem, tum de Euclide ipso disserit ejusque scriptis & præcipue de præclaro elementorum opere, in quod deinceps incipit fuse & erudite commentari. τήν τε στοιχειώτοῦ διάνοιαν ἐμφανίζων καὶ πρὸς τὰς θεωρητικωτέρας ἐπιβολὰς ἀφορμὰς διδοὺς τοῖς τῶν νοητῶν καὶ ἀφανῶν οὐσιῶν τῆς γνώσεως ἐφιεμένοις, ut ipse ait pag. 48. Græce extant ad calcem Euclidis qui scholiis Theonis Alexandrini illustratus prodiit ex officina Hervagiana Basil. 1535. fol. curante Simone Grynæo. Latina versio Francisci Barocii Patricii Veneti, XXII. nati annos, scholiis & figuris illustrata edita est Patavii 1560. fol. sub titulo Commentariorum ad universam Mathematicam disciplinam, principium eruditionis tradentium. Baroccio judice in editione Græca Basileensi commentarius Procli *dilaniatus potius quam impressus*. Præcipue dolendum, quod figuræ Mathematicæ multæ desiderantur, ne de vitiis innumeris typographicis dicam.

* Ita legendum pro χεψώ, ut p. 112.

dicam. In Bibl. publica Upsaliensi exstat editio Græca Basileensis, manu Dasypodii egregie emendata ac suppleta integris quandoque foliis, ut Ericus Benzelius V. C. ad me scripsit. Ex Codice quoque Barocciano 161. in Bibl. Bodlej. lacunas editionis Basileensis licebit supplere; molitusque meliorem editionem præclari hujus Operis Eduardus Bernhardus, * Vir doctissimus. Cæterum non videtur in cæteros Euclidis libros Proclus scripsisse, quemadmodum recte judicat Petrus Ramus in Scholis Mathemat. Indicem scriptorum qui bene multi in hoc opere a Proclo laudantur, dare me memini libro III. hujus Bibliothecæ cap. 14.

XI. Ὑπόμνημα εἰς τὰ Ἡσιόδου ἔργα καὶ ἡμέρας. *Commentarius in Hesiodi Opera & Dies.* Hic commentarius Suidæ memoratus etiamnum exstat una cum Scholiis Emanuelis Moschopuli & Joh. Tzetzæ commentario in idem Hesiodi poëma: Sed extat minime integer, nam Tzetza quædam interdum ex eo profert, quæ in editis sub Procli nomine frustra quæras, & initio statim inscribitur non ὑπόμνημα Πρόκλου sed ἐκ τῶν Πρόκλου διαδόχου. Unde excerpta tantum habere nos recte colligebat Heinsius p. 69. ad Hesiodum. Multus est in sensu Poetæ Morali explicando Proclus, & sæpe præter rem impetitur petulantissimis vani hominis Joh. Tzetzæ scommatibus. Editiones Scholiorum in Hesiodum tres habemus, primam Venetam ex officina Trincavelli, 1537. 4. elegantem & emendatam, etsi in non paucis deficientem, quam ex MSto suppletam videre me memini inter libros Wowerianos In Bibliotheca Gottorpiensi Serenissimi Holsatiæ Ducis. Plenior est editio Basileensis, 1544. sed passim corrupta, vitiataque & interpolata. Tertia denique Danielis Heinsii, qui editione Veneta per Vulcanium MSti codicis autoritate suppleta usus, ex hac & Basileensi meliora quæque selegit, pluribusque locis Hesiodi interpretes male a librariis acceptos & in his Proclum castigavit. Lugd. Bat. 1603. 4. Vide si placet quæ dixi lib. 2. cap. 8. Ubi etiam Indicem habes scriptorum in Græcis ad Hesiodum commentariis laudatorum.

XII. Χρηστομαθίας γραμματικῆς, ἤτοι περὶ Χρηστομαθίας βιβλία β΄ *Electorum Grammaticorum libri duo.* Equidem in Suidæ Codicibus *tres* memorantur, & apud Photium initio statim Cod. 239. qua-

* Vide Acta Eruditor. A. 1705. p. 224.

quatuor, sed cum excerpta ex illis dedisset, οἱ δὲ δύο inquit λόγοι τῆς Πρόκλου Γραμματικῆς Χρηστομαθείας ἐν τούτοις, *atque hac ex Grammaticorum Procli electorum libris duobus hactenus.* Ex his excerptis a Photio (quæ sola habemus, opere ipso Procli deperdito) & quæ Andreas Schottus Antwerpiæ cum suis & Joh. Petri Nunnesii notis separatim, & Frid. Sylburgius qui ex H. Stephani Magistri sui Codice cum duobus MSS. collato descripserat, castigatum cum notis suis edidit, ad calcem syntaxeos Apollonii Alexandrini Francof. 1590, Hanov. 1615. 4. Ex his inquam excerptis constat Proclum in hoc electorum opere disseruisse non modo de omni genere carminum, sed etiam de celebrioribus Poetis. *Διέρχεται δὲ τούτων ὡς οἷόν τέ ἐστι γένος τε καὶ πατρίδας καί τινας ἐπὶ μέρους πράξεις*, ait Photius. Hinc non temere conjicio *brevem vitam Homeri*, quam sub Procli nomine edidit Leo Allatius in libro de Homeri patria, & V. C. Josua Barnesius præclaræ suæ Homeri editioni præmisit, ex priore Chrestomatias hujus libro decerptam esse.

XIIII. *Ἐπιχειρήματα ιη' κατὰ Χριστιανῶν. Duodeviginti argumenta adversus Christianos.* Meminit Suidas his verbis: *οὗτός ἐστι Πρόκλος ὁ δεύτερος μετὰ Πορφύριον κατὰ Χριστιανῶν τὴν μιαρὰν καὶ ἐφύβριστον γλῶσσαν κινήσας, πρὸς ὃν ἔγραψε Ἰωάννης ὁ ἐπικληθεὶς Φιλόπονος, πάνυ θαυμασίως ὑπαντήσας κατὰ τῶν ιη' ἐπιχειρημάτων αὐτοῦ, καὶ δείξας αὐτὸν κἀν τοῖς ἑλληνικοῖς, ἐφ' οἷς μέγα ἐφρόνει, ἀμαθῆ καὶ ἀνόητον.* Equidem hoc Philoponi adversus Proclum opus non minus quam Procli ipsius argumenta intercidisse putabat Guilelmus Caveus vir doctissimus in historia literaria scriptorum Ecclesiasticorum, ratus a Proclo ad Celsi, Juliani, Porphyrii denique exemplum, ut ex Suidæ verbis male collegit, universam Christianam religionem illis XVIII. argumentis impugnatam fuisse. Enimvero duodeviginti ἐπιχειρήματα Procli directa sunt potissimum adversus unum dogma Christianorum de mundo non æterno, & etiamnum extant in *Johannis Philoponi* libris duodeviginti de æternitate mundi contra Proclum, quod hoc ipsum opus est tantis a Suida celebratum laudibus. Lucem vero adspexit græce ex Trincavelli officina Venetiis 1535. fol. & latine ex Versione Joh. Mahotii Argentenzi, Lugd. 1557. fol. Ex versione Casparis Marcelli vero Venet. 1551. fol. quam posteriorem non visam mihi memorat Labbeus in conspectu Græcorum interpretum Aristotelis & Platonis p. 9. Hoc Philoponi opus oppugnat Simplicius commentariis ad Physica & ad librum I. Aristotelis de Cœlo. Vide infra p. 631. & 651. seq. Adversus Proclum

vir

videas licet etiam Ben. Pererium libro XV. Physiologiæ. Sed & in aliis scriptis suis Proclum hinc inde perstringit Philoponus Ammonii illius qui Proclum audivit discipulus, nominatim in libris commentariorum ad Hexaëmeron, quos a Balthasare Corderio Viennæ Anno 1630. 4. Græce ac latine vulgatos, ex eodem quo Corderius usus est MSto codice Vindobonensi longe meliores edere receperat Petrus Lambecius lib. 1. p 138. seq. lib. 3. p. 75. Gravissime etiam in Proclum invehitur Georgius Pisides in κοσμουργία, v. 50. sq. quæ vel hinc patet quam falso olim Romæ Anno 1590. 8. vulgata sit ab Hieronymo Brunello Jesuita sub Cyrilli Alexandrini nomine hoc titulo: τοῦ ἐν ἁγίοις πατρὸς ἡμῶν κυρίλλου Πατριάρχου Ἀλεξανδρείας περὶ ζώων ἰδιότητος καὶ φυτῶν διὰ στίχων ἰαμβικῶν. Sed Procli scripta recensere pergamus.

XIV. Εἰς τὸν τοῦ Πλάτωνος Τίμαιον ὑπομνημάτων βιβλία ε. *Commentariorum in Platonis Timaeum libri quinque.* Opus insigne, atque ut Holstenio pag. 81. ad Porphyrium audit, admirandum, in flore ætatis, cum duodetriginta annos natus esset, a Proclo elaboratum, ut testatur Marinus pag. 31. qui pag. 93. etiam autor est id omnibus cæteris scriptis illius prælatum fuisse. Cæterum quinque libris qui extant non integer Timæus Platonicus, sed vix tertia ejus pars explicatur, desinit enim liber quintus in his verbis Platonis edit. Gr. Basil. pag. 483. v. 4. Καὶ περὶ ψυχῆς δι' ἃς αἰτίας καὶ προνοίας γίγνεται θεῶν τοῦ μάλιστα εἰκότως ἀντεχομένοις οὕτω καὶ κατὰ ταῦτα πορευομένοις διεξιτέον. Quare fortassis non erraverit qui suspicetur plures Procli in Timæum Platonicum libros commentariorum intercidisse temporis injuria. Allegatur in Catena ad Pentateuch. a Francisco Zephyro latine edita pag. 9. & ab Olympiodoro ad 3. Meteor. pag. 103. (59. b. Gr.) ex parte commentarii Procli deperdita ut notat Ez. Spanhemius ad Callimachum p. 211. Ipsum porro Timæi Locri libellum Dorice scriptum περὶ ψυχᾶς κόσμω ex quo Plato dialogum suum (observante jam olim Timone Sillographo) concinnavit, servatum Proclo itidem debemus, qui eum commentariis suis præmiserat, & in iisdem passim Timæi verba citat in testimonium. Prodiit Timæi Locri libellus, ex *Georgii Vallæ* versione primum Latine Venet. 1498. fol. deinde *Lud. Nogarolæ* Græce & Latine Parisiis A. 1555. 8. ex Morelli officina, tum frequenter admodum in editionibus Platonis Græcis, Aldina, Basileensi &c. Latinis itidem ex versione Marsilii Ficini, & Græcolatinis denique, vel ejusdem Ficini, vel

Joh. Serrani versionem, argumenta & animadversiones junctas habentibus. Græce & Latine etiam occurrit cum brevibus notis & versione Joh. Serrani inter opuscula Mythologica Physica & Ethica a Thoma Galeo viro doctissimo edita Cantabrigiæ Ao. 1671. & Amstelodami Anno 1688. 8. Procli commentaria lucem adspexerunt Græce, subjecta operibus Platonis Basil. A. 1534. ap. Joh. Valderum & 1556. fol. ex officina Henrici Petri. *Nicolaus* quoque *Leonicus Thomæus* latine vertit ex libro Procli tertio explicationem Platonis ex Timæo, ubi de animorum generatione agitur, additis numerorum harmoniarumque figuris. Venet. 1525. 4. cum paraphrasi in Aristotelem de animalium motione & incessu, & versione Mechanicarum Quæstionum & Thomæi quæstionibus XX. & naturalibus LXXXI. [illegible] Paris. 1530. fol. apud Simonem Colineum. Passim Philosophus in hisce commentariis adhibuit & allegat alios scriptores qui in Timæo Platonico interpretando erant versati, ut Adrastrum Peripateticum, Ælianum & Albinum Platonicos, Aristoclem, (Asclepiodotus cujus ὑπόμνημα in Platonis Timæum laudat Olympiodorus in Aristot. Meteora l. 4. junior est) Clearchum, Crantorem, Dercyllidem, Jamblichum præcipue, sed & Longinum quem sæpe refellit, tum Numenium, Origenem (diversum utique ab Adamantio) Plutarchum Chæronensem, Porphyrium, Ptolemæum Platonicum, Severum, Taurum, cujus fragmentum occurrit etiam ap. Philoponum adversus Proclum de æternitate mundi VI. 8. ac Theodorum Asinæum, quem interdum simpliciter Ἀσιναῖον φιλόσοφον vocat ut libro 2. in Euclidem pag. 36. Inprimis autem utramque paginam facit ibi Syrianus, cujus explicationes etsi quandoque subtiliores, quam veriores, non dubitat semper fere sequi & reliquis omnibus præferre. At raro nominetenus illum compellat, sed vel καθηγεμόνα vel διδάσκαλον, aut [illegible] suum vocando innuit. Vehementer itaque eos fugit ratio qui in editione Græca pag. 7. ad verba ἃ δὲ ὁ ἡμέτερος καθηγεμὼν ἐν τούτοις [illegible], in ora libri notarunt Ammonium intelligi. Discipulus enim non Præceptor Procli Ammonius, nec dubium est ibi ut in aliis horum commentariorum locis infinitis & pag. 368. ad Politiam innui Syrianum. Neque vero contentus Platonis sensum simplici modo Proclus eruisse, verba illius in omnes partes versat, inveniens quandoque sensum *Logicum*, *Ethicum*, *Physicum*, *Theologicum*, * unde

* Confer Olympiodorum in Platonis vita p. 588.

de occasio illi inter non paucas subtiles nugas multa quoque præclara & legi apprime digna afferendi. Dolendum autem plurimis librariorum mendis hosce commentarios scatere, quorum nonnulla inter legendum a me observata in indice quem subjicio scriptorum exponam. Nunc antequam progredior, moneo extare in Augustana Bibl. codicem insignem horum commentariorum MS, quem laudat Clariss. Eschenbachius in Epigene pag. 72. sq. Deinde subjungo judicium Radulphi Cudworti viri de historia vetere Philosophica optime promeriti, quod de Proclo & his ejus commentariis tulit in opere incomparabili Anglica lingua edito, genuino systemate νοητῷ universi p. 306. Ait ibi Proclum non paucas proprias sibi & singulares opiniones commentum Platonicam simul Philosophiam mirifice confudisse, & ei admiscuisse obscurissima quædam & ægre comprehendenda dogmata: *Proclus had some peculiar phansies and whimseys of his own, and was indeed a confounder of the Platonick Theology, and a mingler of much unintelligible stuff with it.* Quod vero Farinus ad Zach. Scholasticum pag. 237. ait Proclum *θεωρήμασι πολλάκις τῦ μακαρίυ Διονυσίυ* (Dionysii Areopagitæ) *κεχρῆσθαι, καὶ αὐταῖς δὲ ταῖς ξηραῖς λέξεσι*, Verba repetita sunt ex Suida in Διονύσιος.

XV. Εἰς τὸν Πλάτωνος Ἀλκιβιάδην. *In Alcibiadem priorem Platonis.* Excerpta ex hoc commentario latine a se reddita vulgavit *Marsilius Ficinus*, titulo *Procli de anima ac dæmone, de sacrificio & Magia*, Venet. 1497. & 1516. fol. apud Aldum, cum Jamblicho sive excerptis ex Jamblichi libro de Mysteriis Ægyptiorum & aliis scriptis. Prodierunt etiam plus simplici vice Lugduni, minore forma, tum Parisiis, Basileæ & aliis in locis, sed & inter Ficini opera Basil. 1561. 1576. Paris. 1641. fol. Commentarius ipse Procli græce manu exaratus, sed vix dimidiam partem Alcibiadis Platonici exponens, desinensque in verbis p. 219. seq. edit. Basil. οὐδὲ τῶν αἰσχρῶν καθόσον αἰσχρὸν, ἀγαθόν, occurrit in variis Bibliothecis Galliæ, Angliæ, Italiæ: Etiam Lugduni Batavorum inter libros Isaaci Vossii & Hamburgi in Bibl. Johannea ex legato viri summi Lucæ Holstenii, quem codicem evolvens observavi a Proclo laudari quoque Jamblichum in Alcibiadem, quod facit & in suis ad eundem Platonis Dialogum prælectionibus ineditis *Olympiodorus*. Idem plus simplici vice non Harpocrationis modo sed & Procli & Damascii commentarium memorat, ut autor mihi videatur junior qui-

dam & diversus ab Olympiodoro Procli præceptore. Hoc certe verisimilius, quam quod Lambecius lib. 7. p. 51. seq. commiscitur, prælectiones istas Olympiodori a juniore quodam interpolatas esse. Interpolata igitur etiam fuerit vita Platonis, ob Olympiadoro isto scripta & post Laertium edita, in qua Proclus itidem laudatur. Illa nempe vita, ut hoc obiter notem, ex prima πρᾶξει sive lectione commentariorum Olympiodori in Alcibiadem deprompta est. In Bibliotheca Vindobonensi latinam *Antonii Hermanni Gogava* Graviensis versionem commentarii Procli in Alcibiadem extare monuit Lambecius lib. VII. p. 43.

XVI. Εἰς τὴν Πλάτωνος πολιτείαν, *in libros Platonis de Republica.* Ad calcem operis Procli in Timæum in utraque Græca editione extat (non commentarius integer aut expositio perpetua ejusdem Philosophi in Platonis libros de Rep. sed) Collectio quædam variarum dissertationum sive prælectionum ab illo Athenis publice propositarum, quarum prima traduntur quæ observanda sint Remp. Platonis exposituris. In cæteris varia Platonis loca ac sententiæ ex iisdem de Rep. libris (tum ex aliis quoque illius Philosophi dialogis, ut ex Phædro p. 398.) nullo librorum ordine Philosophice ac Theologice illustrantur. Præcipue autem fabulis Homeri aliorumque Poetarum de Diis commodum sensum afferre Proclus isto opere conatus est, ut justa quædam pro Homero Apologia in hisce dissertationibus contineri videatur, quam Conradus Gesnerus latinitate donatam seorsim edidit Tiguri 1542. 8. hoc titulo: *Apologia quædam pro Homero & arte Poetica, fabularumque aliquot enarrationes ex commentariis Procli Lycii, Diadochi Philosophi Platonici in libros Platonis de Rep. in quibus plurimæ de Diis fabulæ non juxta Gramaticorum vulgus Historice, Physice aut Ethice tractantur sed Theologicis, ut gentiles loquuntur, ex prima Philosophia rationibus explanantur.* Confer Kircherum II. Oedipi I. p. 170. sq. Nempe jam olim observavit Tertullianus Ethnicos cum fabularum puderet, quas de Diis commenti essent *ad interpretationem rerum naturalium* (his adde etiam Divinas) *confugisse, & dedecus suum ingenio obumbrasse*, sive ut Arnobii verbis utar, *quo scriptorum suorum impiam defenderent audaciam, allegorias res illas & naturalia scientia mentiti sunt esse doctrinas* lib. 4. p. 150. Clemens X. recognit. p. 569. *Orphei & Hesiodi scripta in duas partes intelligentia dividuntur, id est secundum literam & secundum allegoriam. Et ad ea quidem quæ secundum literam sunt, ignobilis vulgi turba confluxit, ea vero quæ secundum allegoriam constant, omnis Philosophorum & eruditorum loquacitas admirata est.* Illius allegorici sen-

sensus specimen eodem libro subjungitur, cui addenda homilia sexta Clementinorum p. 664. seq. edit. Joh. Clerici. Vide & Nazianzenum Orat. 3. sub extremum, ubi reprehendit Ethnicos sæpe sub parum honestis & turpissimis imaginibus arcana sua occultantes. Qui vero Poëtas ac speciatim Homerum ad Ethicum & Physicum sensum revocare conatus est, primus fuisse videtur Anaxagoras cum discipulo Metrodoro Lampsaceno de quibus Laërtius II. 11. ac de Metrodoro etiam Tatianus p. 80. Confer quæ Menagius ad illum Laërtii locum & de Cronio Pythagorico Porphyrius apud Stobæum p. 152. Eclog. Imprimis Plato connatus est allegoricis fabularum sensibus quæsitis illarum absurditatem utcunque abstergere, unde Gvil. Nicholsonus Platonem ait inter primos fuisse qui *as de Condoms of Paganism*, tanquam Bossveti quidam Pagani, Æthiopem dealbare & insulsa commenta suorum, excogitatis honestis interpretationibus verisimiliora reddere allaborarunt, parte 2. collat. cum Theista p. 42 seq. Socrates tamen ipse apud Platonem in Phædro negat sibi esse otium universa ἄτοπα fabularum ad convenientem sensum deducere. Quod difficillimum * item esse affirmat Strabo libro decimo. Et paucis omnino locis ac vix obiter Plato hoc fecit, tum Poetas etiam excesse jussit e sua Rep. Juniores vero Platonici atque in his Proclus omne ingenium suum eo impenderunt, ut abstrusissima quæque dogmata de rebus divinis sub illo fabularum velamine delitescere ostenderent. De Stoicis autor est Cicero 1. de natura Deorum, Zenonem, Chrysippum, Diogenem Babylonium aliosque fabellas Hesiodi, Homerique ad Physiologiam & ea quæ de Diis immortalibus ipsi sentiebant, accommodare studuisse, adde Menagium ad Laërt. VII. 148. Et de Porphyrii libro περὶ τῆς ἀλληγορουμένης Ἑλλήνων καὶ Ἀιγυπτίων Θεολογίας Petavium p. 88. ad Julianum. Michaëlis Pselli ἀναγωγαὶ Physico Morales in fabulas quasdem Græce editæ a Conr. Gesnero ad calcem allegoriarum Heraclidis Pontici. Alexander in problematis p. 275. memorat librum secundum ἀλληγορικῶν τῶν εἰς θεοὺς ἀναπλαττομένων ἱστοριῶν. Aristoteles autem parum omnino universæ huic lubricæ circa fabulas industriæ tribuit, cujus verba hæc sunt lib. 3. (in quibusdam editt. lib. 2. cap 4.) Metaphys. [illegible]ὶ τῶν μυθικῶς σοφιζομένων οὐκ ἄξιον μετὰ σπουδῆς σκοπεῖν. [illegible] m se[illegible] tia Epicuri, ut docet Vellejus apud Ciceronem Stoicos [illegible] is, [illegible] adde Gassendum ad hoc Epicuri de sapiente effatum apud L[illegible] m:

μηδὲ πλαῖτ[illegible] ἐκεῖνα. Judæi tamen & Christiani plurimi etiamnum malunt cum Stoicis & Platonicis non tantum sensum Historicum, Physicum ac Moralem in fabulis illis quærere, uti haud absurde sæpe numero faciunt veteres Grammatici, & Palæphatus cum cæteris ἀπίστων scriptoribus, Phornutus libro de Diis, & alii: sed quoque sensum Chemicum in illis suspicantur & Astrologicum, quin imo Theologicum denique. Ex Judæis sufficiat nominasse Leonem Hebræum in dialogis de amore, castigatum a Jac. Thomasio τῷ μακαρίτῃ in Programmate 63. & Exercitatione Anno 1676. edita de fabularum Poeticarum vario sensu. Sic Moseh Albelda in libro *Drasch Mose* etiam ex Talmudicis fabulis Mysticum sensum elicere conatus est, sed frigidum passim & insulsum, ut exemplis quibusdam ostendit Gvil. Henr Vorstius in libra veritatis p. 175. seqq. Inter Christianos Scriptores quis ignorat a doctissimo quoque fabulas Poëtarum Ethnicorum certatim ad historiam sacram trahi? Video præterea laudari Thomæ de Wallis Concordiam inter sacram scripturam & fabulas Poeticas pia moralisatione institutam. Omitto Mich. Mayeri, Adami Habercornii Physici Cizensis, Jacobi Tollii & aliorum scripta fabulas istas Chemice explicantium, quod a sensu autorum opido alienum esse merito judicavit Gabriel Naudæus in Apologia pro Magis. Natalem Comitem, Baconem Verulamium, Johannem Turnerum & alios qui Physice interpretantur, non minus a sententia auctorum aberrare contendit Joh. Clericus T. 15. Bibl. Universal. p. 57. seq. Idem Vir Clariss. historicum sensum sub fabulis delitescere eodem loco non dubitat, idque pluribus confirmavit in suis ad Theogoniam Hesiodi notis & in dissertationibus de Hercule, Adonide ac Cerere, quas Tomo I. 2. & 6. Bibliothecæ jam dictæ universalis inseruit. Eandem causam tribus voluminibus nuper egit Banierus, Gallice editis sub titulo *explication Historique des Fables*. Feruntur & olim Manichæi dogmata sua in fabulis Poetarum adumbrata jactasse, ut passim docet Alexander Lycopolita in libro de eorum placitis. Sed tempus est ut missis fabulis earumque incertis allegoriis ad Procli scripta redeamus, Ex iisdem in Platonem de Rep. Commentariis demonstrationes Procli ex libro IV. de Rep. quod tres sint animæ humanæ partes, Græce ap. Joh. Valderum, sine temporis notatione Basil. 8. editæ sunt cum Platonis, Aristotelis, Xenophontis, Plutarchi & Alex. Aphrodisei scriptis quibusdam Ethicis ac politicis pag. 473. - 496.

Svidæ

Suidæ memorantur *Procli in Politiam Platonis libri quatuor*, quod opus magis integrum fuisse videtur quam dissertationes editæ de quibus jam egimus. Eis hinc inde in ora Codicis Medicei adtexta sunt quædam scholia nescio cujus autoris adhuc ἀνέκδοτα. Desideratur etiam in editis Commentarius sive dissertatio Procli in locum Platonis X. de Rep. ubi de Ere Armenio, MSta in Bibliotheca Nobilium Salviatorum Florentiæ, ex qua in medium nonnulla minus protrita de hominibus redivivis affert Alexander Morus in notis ad quædam loca Novi fœderis ad Joh. XI. 38. Actor. XX. 10. Rom. VI. 4. Vide etiam ad Philip. II. 3. & Hebr. XI. 1. Procli dissertationes aliquot in Remp. Platonis hactenus non editæ fuerunt etiam in Bibliotheca Lucæ Holstenii, Viri Clariss.

XVII. Solent præterea Proclo in MStis quibusdam, ut in codice Vindobonensi & Barocciano, & tribus Regis Galliæ ap. Labbeum pag. 109. Bibl. nov. MSS. tribui *Characteres Epistolici*, qui brevis libellus incipit ὁ μὲν ἐπιστολιμαῖος χαρακτὴρ κ. τ. λ. & fine nomine auctoris Græce prodiit typis Regiis ex officina Fed. Morelli 1577. 4. sub *Libanii* nomine Græce cum versione Casp. Stiblini præmissus est Phalaridis & Bruti Epistolis ap. Commelin. 1597. 8. Latine ex Wolfgangi Anemœcii versione extat in Gilberti Cognati farragine Epistolarum Laconicarum. Basil. 1554. 12. Alius Libellus ejusdem argumenti sine nomine autoris extat in collectione Epistolarum Græcarum Aldina & Græcolatina quam ad Cujacium vulgo referunt p. 164. incipit: τῶν ἐπιστολικῶν τύπων, Ἡρακλείδη, ἐχόντων τὴν θεωρίαν κ. τ. λ. Hunc alii Libanio, alii Theoni vindicant. Libanio etiam tribuit Joh. Sambucus Methodum conscribendarum Epistolarum, quam Latine edidit Basileæ 1558. 8 & cujus Epitomen esse illos characteres Epistolicos quos Proclo adscribi dicebamus affirmat Lambecius lib. 3. pag. 93.

XVIII. Procli scriptum Astrologicum, *de effectibus Eclipsium solis & Lunæ juxta singulas signorum triplicitates & decanos*, Latine subjicitur tabulis Astrologicis Joannis Schrœteri, quas excusas habeo Viennæ Austriæ ab Egidio Aquila 1551. 8. *De tribus Platonices generibus* dissertatio ex versione Fed. Morelli, una cum Georgii Chœrobosci figuris Poëticis, Paris. 1615. 12. Ac de editis Procli scriptis hactenus, jam de iis dicendum quæ in Bibliothecis variis manu exarata delitescunt.

DE SCRIPTIS PROCLI INEDITIS.

1. In Alcibiadem Platonis. Vide supra num. XV.

2. In Politiam Platonis. Vide num. XVI.

3. In Parmenidem Platonis *Commentariorum libri septem*, quorum postremus non à Proclo sed Damascio suppletus fuit. Opus Asclepiodoto Medico ac Philosopho dicatum non modo Græce MS. extat in Bibliotheca Augustissimi Imperatoris teste Lambecio lib. VII. pag. 41. sed & latine ex versione inedita *Antonii Hermanni Gogavæ* Graviensis, ut idem pag. 41. testatum reliquit. Libri quatuor Græce occurrunt Oxoniæ inter codices Bodlejanos: libros sex in Italiæ Bibliothecis evolvisse se refert Livius Galantes in comparatione Theologiæ Christianæ cum Platonica. Extant & in Bibliotheca Medicea Magni Hetruriæ Ducis. Et in Bibl. Monasterii S. Mariæ, Florentiæ teste Bernardo de Montfaucon pag. 367. Diarii Italici. Latine MSS. in Bibl. Amplissimi Senatus Lipsiensis. Meminit Proclus ipse ad Timæum p. 201. 203. 242, & Theol. Platon lib. 2. c. 10. p. 107. Ex libro 2. 4. & 7. loca Orphei à Proclo laudata affert Clariss. Eschenbachius MSto Augustano usus, in suo Epigene. Vide & p. 59. & 72. Fragmentum ex illo producit Lambecius animadvers. ad Codini Antiquitatt. CPol. num. 65. Damascius apud Photium p. 571. innuit hæc commentaria subtiliora visa fuisse Marino quam ut ad ea animum applicare posset, Verba ejus hæc sunt: ὁ δὲ Μαρῖνος τῷ ἀτόνῳ τῆς φύσεως οὐδὲ τοῦ Παρμενίδου τὴν ὑπεραίρουσαν ἐξήγησιν τοῦ διδασκάλου ἤνεγκεν, ἐπὶ τὰ εἴδη τὴν θεωρίαν κατήγαγεν ἀπὸ τῶν ὑπερουσίων ἑνάδων ταῖς Φίρμου καὶ Γαληνοῦ πλέον ἐννοίαις ἐπισπώμενος ἢ ταῖς ἀκηράτοις ἐπιβολαῖς τῶν μακαρίων ἀνδρῶν. Confer Svidam in Μαρῖνος.

4. In Cratylum Platonis. Græce extat non tantum in Barberina & aliis Italiæ Bibliothecis, sed & inter libros MSS. Isaaci Vossii. *Compendium in Cratylum* vocat Livius Galantes. Gesnerus in Bibl. *Parecbolas*. In Catalogo MStorum Holstenianorum apud Morhofium 1. Polyhist. p. 68. *Scholia selecta* Allegatur hoc opus a Lambecio ad Codinum n. 27. & apud Bandurium pag. 819 ad Antiquitatt. Byz. Caput 142. & 143. inspicere jubet Holstenius in commentario ad veterem picturam Nymphæum referentem.

5. Uranodromus. Vide supra num. VIII.

6. Περὶ τῶν δέκα πρὸς τὴν πρόνοιαν ἀπορημάτων. *De decem dubitationibus circa providentiam liber*, è quo excerpta dedi supra pag. 497. seq.

7. Περὶ

7. Περὶ τῆς τῶν κακῶν ὑποστάσεως Μονόβιβλος: *De malorum subsistentia liber unus*. Etiam ex hoc dedi excerpta pag. 502.

8. *Commentarius in Claudii Ptolemæi Harmonica*, XCVI. Capitibus constans, MS. fuit in Bibl. Palatina.

9. *Canones manuales* memorati Labbeo, pag. 385. Bibl. novæ MSS.

10. συγκρισις φυσική, MS. in Codice Bavarico 150.

DE SCRIPTIS PROCLI PERDITIS.

1. Opus in plures libros distributum εἰς τὸν λόγον τῆς Διοτίμας περὶ τῆς τῶν κακῶν ὑποστάσεως, cujus mentionem fieri notat Holstenius in scholio quodam codicis Medicei commentariorum Procli ad Platonis Politiam. Γυναικὸς Διοτίμας μαντικῆς mentio apud Platonem in Convivio pag. 187.

2. In Phædonem Platonis commentatus est admodum juvenis, scripto excipiens ea quæ a Plutarcho Atheniensi audiverat. Non tamen videtur illa in lucem edidisse. Confer, si placet, Marinum in Procli vita cap. 12.

3. In Philebum Platonis scripsisse se innuit pag. 53. & 222. in Timæum, idemque licet colligere. ex narratione Damascii apud Photium pag. 550. & Suidam in Μαρῖνος. Refert enim Damascius Marinum Procli discipulum commentaria πολύστιχα in Philebum composuisse eaque Isidoro censenda commisisse, sed ab eo postquam illa legisset nullum aliud tulisse responsum, quam ἱκανὰ εἶναι τὰ τοῦ διδασκάλου, quæ verba Photii interpres vir cætera doctus sed in Photii versione, in his præcipue ex Damascio excerptis sæpissime lapsus, non bene reddit, *videri Magistro digna*, cum sensus sit *sufficere ea quæ a Præceptore*, hoc est ut mihi videtur a Proclo in Philebum *scripta essent*. Quem verborum Isidori sensum esse vidit etiam uterque Suidæ interpres H. Wolfius & Æmilius Portus.

4. *In Phædrum Platonis*: meminit Proclus ipse lib. V. in Timæum pag. 329. & lib. I. pag. 28.

5. *Liber pro Platonis Timæo adversus ἀντιῤῥήσεις Aristotelis*. Id. p. 226. βιβλίον ἰδίᾳ ἐκδεδωκὼς ὅλον τῶν πρὸς τὸν Τίμαιον Ἀριστοτέλους ἀντιῤῥήσεων ἐπισκέψεις ποιούμενον.

6. *In Protagoram Platonis* videtur innuere Proclus pag. 10. in Timæum.

7. Καθαρτικὸς τῶν δογμάτων τοῦ Πλάτωνος, adversus Domninum. Suid. Δομνῖνος.

 8. In

8. In Theætetum Platonis, laudat Marinus in Procli vita cap. ult. Proclus ipse pag. 78. in Timæum.

9. *Platonem de legibus.* Proclus ipse p. 178. in Timæum ὡς ἐν νόμοις εἴρηται.

10. Ὑπομνήματα εἰς τὰς Πλωτίνου Ἐννεάδας, *Commentaria in Enneades Plotini.* Memoratur a Lilio Gyraldo dialogo 2. de Poetis antiquis. Sed Paulus Colomesius in notis ad Gyraldum pag. 77. negat Proclum in Plotini libros scripsisse, nec dubitat esse errorem confundentium Plotinum * cum Platone. Video tamen Procli in Plotinum commentarios memorari non tantum a Marsilio Ficino ad Plotinum, Philippo Labbeo Bibl. MSS. pag. 286. & in Ismaelis Bullialdi notis ad Theonem Smyrnæum pag. 224. Sed etiam in nota quadam codici vetusto MS. Jamblichi de mysteriis Ægyptiorum præfixa & a Thoma Galeo descripta memini ejus mentionem fieri his verbis: Ἰστέον ὅτι φιλόσοφος Πρόκλος ὑπομνηματίζων τὰς τοῦ μεγάλου Πλωτίνου Ἐννεάδας λέγει ὅτι ὁ ἀντιγράφων εἰς τὴν προκειμένην τοῦ Πορφυρίου Ἐπιστολὴν ὁ θεσπέσιός ἐστιν Ἰάμβλιχος. Ad quam anonymi observationem hæc annotat Vir doctissimus: *Horum Commentariorum quæ in Plotinum scripsit Proclus præter Anonymum hunc qui meminerit vix reperio. Nisi forte ea intelligat Damascius quadam loco περὶ ἀρχῶν. Nam Ficinus aliique post eum, Anonymum sequuntur.*

11. In Aristotelis librum περὶ ἑρμηνείας *prælectiones*, sed ut videtur, nunquam ab autore in lucem editæ, ex quibus quantum memoria ipsi suggerebat suo ad eundem Philosophi librum commentario inseruit Ammonius Hermeæ F. Procli discipulus, ut ipse testatur in limine Commentarii his verbis: Εἰ δέ τι καὶ ἡμεῖς δυνηθείημεν εἰσενεγκεῖν περὶ τὴν τοῦ βιβλίου σαφήνειαν ἀπομνημονεύσαντες τῶν ἐξηγήσεων τοῦ θείου ἡμῶν διδασκάλου Πρόκλου τοῦ Πλατωνικοῦ διαδόχου τοῦ εἰς ἄκρον τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως τήν τε ἐξηγητικὴν τῶν δοκούντων τοῖς παλαιοῖς δύναμιν καὶ τὴν ἐπιστημονικὴν τῆς φύσεως τῶν ὄντων κρίσιν ἀσκήσαντος, πολλὴν ἂν τῷ λογίῳ θεῷ χάριν ὁμολογήσαιμεν.

12. Ὕμνοι. *Hymnos* non paucos Procli jampridem intercidisse notavi supra num. 2.

13. Epi-

* Vicissim in D. Reiseri τοῦ μακαρίτου Catalogo MStorum Bibl. Augustanæ pag. 79. pro Porphyrii Oratione *de vita Platonis* & dispositione librum ejus, lege *de vita Plotini*.

13. *Epigrammata.* Procli inter Poëtas ἐπιγραμματογράφους mentionem facit Tzetzes prolegomenis ad Lycophronem.

14. Χρηςομαθίας *libri duo*, ex quibus excerpta duntaxat superesse dixi supra num. XII. In Gesneri Bibl. vox χρηςομαθίας transfertur *de bona disciplina* uti Petrus Crinitus suos Electorum libellos *de honesta disciplina*, inscripsit. Sed in eadem Gesneri Bibl. & Simleri epitomes editionibus quas inspexi Annorum 1555. 1574. & 1583. dicitur præterea Proclus etiam scripsisse *Christomachiam*, eamque MStam servari Romæ in Bibliotheca Vaticana. Non dubito autem quin & heic *Chrestomathia* legendum sit, & intelligantur illa ex Procli χρηςομαθίας libris excerpta quæ leguntur in Bibliotheca Photii & quæ separatim una cum notis edidit Andreas Schottus.

15. Μητρωακὴ βίβλος, *liber de matre Deum.* Svidas: ἔγραψε Πρόκλος μητρωακὴν βίβλον, ἣν εἴ τις μετὰ χεῖρας λάβοι, ὄψεται ὡς οὐκ ἄνευ θείας κατακωχῆς τὴν περὶ τὴν Θεὸν Θεολογίαν ἐξέφηνεν ἅπασαν, ὥςε μηκέτι θράττεσθαι τὴν ἀκοὴν ἐκ τῶν ἀπεμφαινόντων θρήνων. Quæ ad verbum petita sunt ex parte vitæ Procli quam primus in lucem protuli cap. 33. Cæterum non audiendus Vir summus qui lib. V. Harmoniæ mundi cap. 10. suspicatur hymnum Procli in Solem, qui etiamnum superest, fuisse partem μητρωακῆς.

16. Εἰς τὴν Ὀρφέως Θεολογίαν, *In Theologiam Orphei.* Meminit Svidas. Et videtur hoc opus in duos libros distinctum fuisse, ut colligo ex eodem Suida in Συριανός. Plura de eo Marinus cap. 27. Unde disces nihil aliud continuisse quam electa ex Syriani commentariis in Marini gratiam annotata & a Marino congesta, ipse enim Proclus quo minus proprio Marte in Orphica scriberet, insomnino deterritum esse se ferebat.

17. Περὶ τὰ λόγια, βιβλία ί. *In Oracula libri decem.* Suidas. Hoc opus partim ex Syriani ore sed præcipue ex Porphyrii ac Jamblichi scriptis quinquennii spatio a Proclo collectum & septuaginta tetradas oraculorum hoc est CCXXX. versus complexum fuisse testatur Marinus cap. 26. Meminit Proclus ipse pag. 359 in πολιτείαν, εἴρηται διὰ πλειόνων ἐν τοῖς εἰς τὰ λόγια γεγραμμένοις. Fortasse jam perierat, cum Psellus & Pletho pauca quædam oracula illustranda & dissensum eorum a Christianis dogmatis ostendendum sibi sumerent. Idem Psellus sive Simeon Sethi in libro de alimentorum facultatibus, ubi de Philomela pisce agit p. 141. Proclum τὴν χαλ-

δαϊκὴν φιλοσοφίαν αἰνιγματωδῶς ἐξηγούμενον memorat, ubi fine causa ambiguus hæret interpres clarissimus Martinus Bogdanus utrum nostrum Proclum Psellus intellexerit.

18. *Ὑπόμνημα εἰς ὅλον τὸν Ὅμηρον In Homerum integrum commentarius.* Suidas. Solenne fuit junioribus Platonicis in Poetarum Principem commentari, ut observatum viro summo Lucæ Holstenio in Porphyrii vita. Cæterum hoc Procli in Homerum opus tributum fuit in libros septem, ut ex eodem Suida colligo in Συριανός. Vide quæ supra p. 449. annotavi. Etiam in quæstionibus sive dissertationibus Procli ad Platonis Politiam, fabulæ quædam & dicta Homeri Philosophice exponuntur, ut jam monui supra, num. XVI. In iisdem pag. 375. citantur etiam Syriani *λύσεις Ὁμηρικῶν προβλημάτων.*

19. *Περὶ τῶν παρ' Ὁμήρῳ Θεῶν De Diis apud Homerum.* Suidas. Refero hoc inter scripta Procli deperdita, quamvis probe memini de hoc argumento agi in dissertationibus quæ editæ sunt ad Platonis Politiam isthoc titulo. Sed quia res minus certa est, & Suidas ipse commentarios Procli in Politiam ab hoc opere de Diis Homericis distinguit, nos quoque distinguere maluimus. Videtur illud respicere Anonymus de incredibilibus ab Allatio editus ubi Proclum laudat cap. 19.

20. *Συμφωνία Ὀρφέως, Πυθαγόρου καὶ Πλάτωνος. Concordia Orphei * Pythagoræ ac Platonis.* Suidas. Huc refer verba Marini cap. 22. *ἐξηγούμενός τε πάντα ἐνθουσιαστικώτερον, καὶ εἰς συμφωνίαν ἄγων κ. τ. λ.* Sic Hierocles libro quarto de fato ac providentia consensum Platonis cum Orpheo & *τοῖς λογίοις* demonstraverat teste Photio, & Telephum Grammaticum Suidas refert scripsisse *περὶ τῆς Ὁμήρου καὶ Πλάτωνος συμφωνίας.* Non in isto autem tantum opere Proclus Syriani exemplo, sed in aliis quoque scriptis suis concordiam hanc ostendit, præcipue commentariis in Timæum, ex quibus unum locum afferre juvat, qui legitur libro quinto pag 291. *Πυθαγόρειος ὢν ὁ Τίμαιος ἕπεται ταῖς Πυθαγορείων ἀρχαῖς, αὗται δέ εἰσιν αἱ Ὀρφικαὶ παραδόσεις. Ἃ γὰρ Ὀρφεὺς δι' ἀπορρήτων λόγων μυστικῶς παραδέδωκε, ταῦτα Πυθαγόρας ἐξέμαθεν ὀργιασθεὶς ἐν Λιβήθροις τοῖς Θρακίοις Ἀγλαοφάμου τελετὰς μεταδιδόντος, ἣν περὶ Θεῶν σοφίαν Ὀρφεὺς παρὰ Καλλιόπης τῆς μητρὸς ἐπινύθη,* Ex hoc loco, ut id obiter notem, restituendus Jamblichus p. 135. de vita Pythagoræ, vel potius comprobanda

* Theologum. Arithmetices pag. 37. *οἱ Πυθαγορικοὶ κατακολουθοῦντες Ὀρφεῖ,*

banda medela quam illi feliciter attulere eruditisſimus Gisbertus Cuperus libro tertio obſervationum, & in diſſertatione de ſcriptis Socratis Allatio oppoſita deſideratisſimus Godfridus Olearius noſter, & Jamblichi editor doctisſimus & magna itidem Græcarum literarum jactura nuper extinctus Ludolphus Kuſterus. Sed & pasſim ſollicitum Proclum eſſe video, quo Ariſtotelem cum Platone conſentire doceat, unde *utriusque Philoſophi glutinum* appellatur a Julio Cæſare Scaligero ad librum ſecundum Ariſtotelis de plantis.

21. *Liber de tribus monadibus* νοηταῖς, τῇ ἀληθείᾳ, τῇ καλλονῇ & τῇ συμμετρίᾳ, meminit Proclus ipſe p. 433. in Politiam.

22. Περὶ ἀγωγῆς β. *De Diſciplina Theurgica libri duo.* Suidas. Vide quæ notavi ad Marinum cap. 28. Claudam hoc caput Epigrammate, quod in Proclum ejusque vitæ ſcriptorem Marinum exſtat in Anthologia lib. cap. 86.

Καὶ τόδε σῆς ζαθέης κεφαλῆς περιώσιον ἔργον
ΠΡΟΚΛΕ μάκαρ, πάντων βρέτας ἔμπνοον ἔστι ΜΑΡΙΝΟΝ
Ἀθανάτων, μερόπεσσι βοηθόον εὐσεβέεσσιν
Ἄντι τεῆς κεφαλῆς ψυχοσσόον ἄλκαρ
Κάλλιπες, ὃς βιοτὴν θεοτερπέα σεῖο λεγαίνων
Γράψε τάδ' ἐσσομένοις μνημήϊα σῶν ἀρετάων,

Divini capitis ſacrum eſt opus hoc quoque felix
Procle tui, ſimulacrum quod vivum ipſe Marinum
Divorum, atque piis decus auxiliumque relinquis,
Qui robur pro te ſacro capite eſſe ſalusque
Claraque virtutum poſſet monumenta tuarum
Poſtera commendare ſuis ad ſæcula ſcriptis.

Index Scriptorum.

In Procli Commentariis ad Timæum & Remp. Platonis, nec non in Theologia ejus Platonica memoratorum, concinnatus a me per otium.

Th. Theologiam, nudi numeri paginas edit. Græcæ Baſil. fol. commentariorum denotant.

Lib. I in Timæum incipit p. 1. II. p. 63. III. p. 139. IV. p. 238. V. p. 289. In Politiam. p. 349.

Archi-

Damon

 He-

Peripa-

Σοφι-

τὸ

καλῶς

CAP.

CAPUT XXVII.

De S. CYRILLO Alexandrino.

S. Cyrilli Alexandrini ætas & vita. 1. *Alii Cyrilli.* 2. *Operum Cyrilli Alex. editiones.* 3. *Scripta in septem Voluminibus editionis Græcolatinæ Paris. recensita cum variis observationibus.* 4. *Index Græcus scriptorum Cyrilli, positis literarum ordine singularum homiliarum, aliarumque commentationum initiis.* 5. *Index eorum quæ Latine tantum extant.* 6. *Index scriptorum quæ Cyrilli non sunt sed cum Cyrillo in editione Auberti sunt edita.* 7. *Scripta Cyrilli edita quæ in editione Græcolatina desiderantur.* 8. *Scripta quæ sub Cyrilli nomine falso feruntur.* 9. *Scripta Cyrilli Alexand. inedita.* 10. *Deperdita.* 11. *Index eorum ad quos vel contra quos scripsit Cyrillus.* 12. *Index Chronologicus & Alphabeticus Patriarcharum Alexandrinorum.* 13.

I.

S. CYRILLUS ἀδελφιδοῦς a) Theophili Archi-Episcopi Alex. apud hunc θεῖον suum a tenera ætate institutus diligentem operam litteris, sacris præsertim navavit. Inde per aliquot annos inter Monachos Nitriæ b) versatus, Alexandriam rediit, & A. C. 403. interfuit Synodo Chalcedonensi ad Quercum, c) in qua, præside Theophilo Alexand. condemnatus ac depositus est S. Johannes Chrysostomus. Post Theophilum A. 412. 15. Octobr. defunctum, Cyrillus in Archi Episcopatum Alexandrinum evectus fuit statim tertia die post, aliis incassum pro Timotheo Archidiacono laborantibus. Inter alia quæ gessit magno zelo & ardore, celebratissima omnium ore est, quæ totam Ecclesiam longe tempore commovit, conde-

a) Nicephoro XIV. 25. *fratris filius.* Sed Facundo II. 4. & Tripartitæ X. 25. *consobrinus*, & auctori Chronici Orientalis p. 118. rectius, *sororis filius.* Confer Tillemont. T. 14. p. 267. & 747. seq. Sam. Basnagium ad A. C. 444. n. 12. Eusebium Renaudotum in Historia Patriarcharum Alexandrinorum p. 108. Sirmondum T. 2. Operum p. 459.

b) Renaudot. p. 106.

c) Cyrillus ipse Epist. ad Acacium in Baluzii nova collect. Concilior p. 759. de illa Synodo loquens: *& essem ego unus adstantium.*

mnati atque in Concilio Ephesino A. C. 431. depositi Nestorii historia & grave dissidium cum Orientalibus Episcopis Joanne Antiocheno, Theodorito Cyrensi aliisque, quorum adventum in Synodo non exspectaverat, & a quibus cum Memnone Ephesi Episcopo depositus d) & in carcerem datus a Comite Johanne, sed mox iterum ab Concilio restitutus & ab Imperatore libertati dignitatique pristinæ redditus est. Hæc prolixius exposita qui nosse desiderat, Acta Synodi Ephesinæ, Socratem, Liberatum, Facundum, Evagrium, Theophanem, Leontium Byz. & Synodicon adversus tragœdiam Irenæi e) evolvet, atque e recentioribus (præter Annalium scriptores) consulet Tillemontium Tomo XIV. memoriarum Hist. Eccles. Jo. Garnerium ad Tom II. Marii Mercatoris, Petavium in dogmatibus Theologicis de incarnatione, & Ludovicum Dulcinum in Historia Nestorianismi, Gallice edita Roterodami 1698. in 4to. Obiit Cyrillus A. C. 444. 27. Jun. Ejus memoriam Latina celebrat Ecclesia 28. Januar. (ad quem diem videndus in Actis Sanctorum Bollandus de Cyrillo copiose differens) & Græca 9. Junii & 18. Januar. *τῶν ἐν ἁγίοις πατέρων ἡμῶν καὶ Ἀρχιεπισκόπων Ἀλεξανδρείας Ἀθανασίου καὶ Κυρίλλου.* Quoniam dogma Catholicum de incarnatione Verbi tanta animi contentione asseruit, perinde alienum ab Eutychis quam a Nestorii erroribus, hinc *γνώμων τῆς ἀκριβείας*, *accurationis regula*, dicitur ab Eulogio apud Photium Cod. 30. p. 452. *Τῆς ἀκριβείας διδάσκαλος* *doctor accuratissimus* p. 454. & *θερμὸς τῆς ἀκριβείας καὶ ἀληθείας ἐραστής.* p. 441. *fervidus accurationis veritatisque amator.* Quod vero *Φύσιν* unam f) in Christo post unionem *ὑποστατικὴν* esse scripsit, locis sexcentis satis demonstravit longe alio sensu se intelligere, quam Eutyches deinde est opinatus, atque naturæ vocabulo pro *ὑποστάσει* esse abusum.

II. Alii

d) Tillemont. T. 14. p. 409. seq. 427. 432. seq. 456. 464. 483. seq.

e) Prima editio Synodici illius a Christiano Lupo, Lovan. 1682. 4. altera a Baluzio in nova collectione Concilior. p. 666. sq. Paris. 1683. fol. Tertia a Jo. Garnerio in auctario operorum Theodoreti, ibid. 1684. fol. videque volumine superiore p. 442. Tillemontium p. 605.

f) Epistola 2. ad Succensum. Confer quæ pro Cyrillo Ephraim Antiochenus apud Photium Cod. 229. & Eulogius Alex. cod. 230.

II. Alii Cyrill.

Cyrillus *Adanorum* Ciliciæ primæ Episcopus, qui interfuit Synodo Orientalium post Concilium Ephesinum. Ad eum Epistola Theodoriti, in auctario Garneriano p. 679. Mentio ejus in Synodico adversus tragœdiam Irenæi cap. 7. 13. 28. 130. 161.

Cyillus Episcopus *Afer*, Martyr de quo Acta Sanctor. 8. Martii T. I. p. 757.

Cyrilli *Alexandrini* Patriarchæ post celebrem illum, de quo dixi, fuere complures, unus ab A. C. 1078. ad 1092. alter filius Laklaki ab Ao. 1235. ad 1243. tertius Cyrillus Lucaris qui deinde ad Patriarchatum Constantinopolitanum pervenit. A. 1621.

Cyrillus *Armeniæ* Episcopus, ordinatus ab Eustathio Sebasteno. Vide S. Basilii Epist. 58. & 187.

Cyrillus Contari, *Berrhoënsis* Patriarcha Constantinopolitanus, Cyrilli Lucaris æmulus, strangulatus (anno post eum) 1639.

Cyrillus *Carmelita* circa A. C. 1224. de quo Acta Sanctor. 6. Martii Tom. I. pag. 498. seq. ubi vita scripta a Joanne Palæonydoro Hic est Ordinis Carmelitici tertius Prior Generalis, natione, Græcus qui ad Joachimum Abbatem scripsit. Unde quorundam stupor, qui Hierosolymitanum Cyrillum vel Alexandrinum Carmelitis ridicule accensuere. Vide Labbeum Tom. I. de S. E. p. 246.

Cyrillus *Cathegumenus* Monasterii S. S. Martyrum Probi, Tarachi & Andronici qui interfuit Concilio Constantinopolit. pro cultu imaginum quod sub Alex. Comneno habitum est in triclinio Blachernarum.

Cyrilli *Constantinopolitani* Patriarchæ fuere tres, unus Cyrillus hic *Contari*, de quo paullo ante in Berrhoeensi, alter Cyrillus Lucaris, de quo mox: & tertius Cyrillus Σπανὸς ὁ Τυρνόβου ab A. 1652 - 1656.

Cyrillus *Dalmata* ab A. C. 863 *Moravorum*, *Slavorumque* Apostolus & *Bulgarorum*, una cum fratre Methodio, de quo præter scriptores lib. V. cap. I. §. 30. p. 259. allegatos, adeundus Joh. Weichard Valvasor & Erasmus Francisci in parte secunda operis Germanice editi: Ehre des Hertzogthums Crain lib. VI. cap. I. ubi de literis Slavonicis a Cyrillo & Methodio repertis.

Cyrillus *Grammaticus* glossarii Græcolatini Auctor, de quo alibi.

Cyrillus *Heliopolitanus* sub Juliano martyrium passus, de quo Theodoritus III. 7. Hist & Suidas in Κύριλλος.

Cyrillus *Hierosolymitanus* de quo dixi lib. V. cap. 14. Nunc tantum addo, diversum ab hoc videri, Cyrillum cui Hieronymus fidei suæ confessionem tradidisse scribit Epistola 77. vide Tillemont. Tom. XII. p. 624.

Cyrillus *Jurisperitus*, quem inter Scholiastas Βασιλικῶν memorabo infra, libro VI.

Cyrillus *Lauræ S. Sabæ* presbyter, qui scripsit encomium S. Theognii Ascetæ & Episcopi Cypri. Incipit: Θεόγνιος ὁ πανεύφημος.

Cyrillus *Lucaris*, ex Alexandrino Patriarcha Constantinopolitanus, strangulatus Ao. 1638. de quo consules librum defense de la perpetuite de la foi Paris. 1709. 12. & memorias literarias Trevoltinas Anni 1710. p. 626. seq. Sed & Hottingerum, Thom. Smithum aliosque allegatos a me lib. V. cap. 5. p. 749.

Cyrillus *Martyr*, Cretensium Episcopus cujus vitam ab Anonymo Cretensi scriptam habuit Allatius hoc initio: ὡς ἂν μὴ τὸν λόγον ἀνήρμοστον πρὸς τὴν διήγησιν ἐσόμενον.

Cyrillus *Scythopolitanus* Monachus S. Lauræ Hierosolymitanæ, qui medio sexto post Christum natum sæculo floruit & varias vitas Sanctorum Græce scripsit, de quo dicam infra suo loco.

Cyrillus *Trevirorum* Episcopus circa A. C. 458. de quo Acta Sanctor. 19. Maji. Tom. IV. p. 331.

Hisce addam lubens quem nec vetus Græcia fastidiisset eruditis suis Civibus ac Poëtis, si prisca illa ætate vixisset, cum laude accensere, B. M. *Johannem Godofredum Herrichen*, Rectorem nuper Scholæ Senatoriæ Lipsiensis, meum a prima pueritia præceptorem formatoremque adolescentiæ, singulari fide ac dexteritate. Hujus memoria semper animo meo futura chara ac venerabilis etiam *Cyrilli* mihi nomen jucundum facit, quo ille pro vernaculo suo *Herrichen*, quod *Domnulum* * sonat, libenter utebatur, postremis annis potissimum: sub quo etiam Adonin suum sacrum edidit, hoc ipso anno 1716. utili instituto præclari Friderici Frisii cura Altenburgensibus typis recusum. Quam fœcundum fuerit ejus & quam elegans inge-

* Domnuli cujusdam Afri, viri docti mentio apud Sidonium IX. 13. & 15. & IV. 24. ubi vide si placet Sirmondi notas.

ingenium, quanta Græcæ & Latinæ Linguæ peritia, & in utraque sed Græca præsertim poeticæ venæ facultas ac felicitas, magis perspicuum faciam, quando Geminum ejus Volumen, quod a digno patrueli [illegible] collectum accepi, in lucem quod opto proxime proferre dabitur. Diem obiit vir optimus * in cœlibe vita LXXV. supergressus annos, & rude ante aliquod tempus donatus Lipsiæ A. MDCCV. V. Cal. Febr.

III. Cyrilli Operum editiones.

Latina.

Basil. 1524. fol. apud Cratandrum, in qua editione tantum exstant commentarii in Johannem, in Leviticum (qui Origenis sunt) & thesaurus, quæ singula separatim prodierunt Paris. 1520. & 1521. fol.

Basil. 1546. fol. apud Hervagium, IV. Tomis sed qui uno comprehendi Volumine possunt. In hac accedunt libri VII. de Trinitate, de Spiritu S. de adoratione in Spiritu & Veritate, libri X. contra Julianum, & III. de recta fide in Christum ad Theodosium Imp. & Reginas, Epistolæ XXXIX. Homiliæ X. Apologia ad Imp. Theodosium, declaratio XII. capitulorum pro iisdem Apologeticus & liber ad Evoptium: Expositio Symboli Nicæni, Scholia de incarnatione Unigeniti, Synodales Epistolæ XII. & dogmata Nestorii a Cyrillo impugnata & a synodo Ephesina condemnata.

Basil. 1566. fol. apud hæredes Joh. Hervagii, in qua editione quintus Tomus sive quinta pars (omnes enim quinque Tomi uno Volumine continentur) commentarios in Esaiam: ex Laur. Hunfredi versione complexa accessit. Fallitur V. C. Elias du Pin qui hanc editionem primam Latinam Operum Cyrilli esse scribit Tom. IV. Bibliothecæ scriptorum Eccles. p. 52.

Paris. 1573. fol. 2. Voluminibus, *Gentiano Herveto* curante, ** quæ editio a Possevino in apparatu sacro recensetur. Sed plenior prioribus

 est

* Vide Acta Eruditorum T. 4. supplem. p. 89. seq.

** Bonav. Vulcanius præf. ad Arrianum A. 1575. editum: *Ne quis me temere ad hunc auctorem denuo vertendum accessisse existimet, [illegible] quis me eos imitari suspicetur, qui quum hodie veteris alicujus auctoris post omnes aliorum editiones re- [illegible]*

est posterior Parisiensis A. 1605. 2. Vol. quam persequitur Bellarminus de S. E. in illa enim Glaphyra in Pentateuchum ex A. Schotti versione, & libri posteriores XVI. de adoratione in Spiritu & Veritate ex interpretatione Antonii Agellii, ne alia jam memorem, accessere.

Græcolatina.

Unica *Johannis Auberti*, Laudunensis Presbyteri, Canonici & in schola Paris. Laudunensis Collegii Magistri atque interpretis Regii, Paris. 1638. fol. septem Voluminibus, quam post Labbeum, Caveumque paullo diligentius infra recensui.

Editiones promissæ.

1. *Bonaventuræ Vulcanii.* Abraham Scultetus in narratione de Vita sua p. 55. *Leidæ A.* 1612. *maxime me oblectabam alloquio clarissimorum Virorum, & inter alios Bonaventuræ Vulcanii, quem senem admodum sella affixum, & manibus pedibusque captum inveni. Promiserat ille triginta quatuor annis ante * editionem omnium operum Græcorum Cyrilli, hactenus a multis desideratam. Hanc cum frustra hactenus singulis propemodum nundinis exspectassem, & jam coram hominis ætatem, valetudinemque perditam considerarem, petii ab eo ut Cyrillum Græcum fidei meæ concederet: me non solum operam daturum, ut ex ipsius voto ille in vulgus exiret, sed etiam de Codicis pretio ipsi satisfacturum. At ille gratiis pro officio actis, tantum adhuc virium sibi superesse ajebat, ut ipsemet promisso se exsolvere posset. Usque adeo verum est, neminem esse tam senem, qui non dico diem, sed annos supervivere posse se desperet. Quanquam erat nonnemo in Anglia, qui de tanti thesauri possessione magnifice potius se jactasse, quam vera gloriatum fuisse affirmaret.* Certum tamen est Vulcanium non modo plura Cyrilli inedita Græce possedisse, sed etiam Latine

cognitionem pollicentur, si conferas, nihilo amplius eos præstitisse reperias, quam is qui ante biennium Cyrilli Opera Lutetiæ edidit. Quem quidem auctorem quum summopere corruptum habeamus, nemoque sit ex Orthodoxis scriptoribus, qui majore recognitione egeat, nullum tamen ab eo, qui eum edendum curavit, verbum immutatum aut correctum invenias, quum interim is omnia priorum interpretum nomina supprimat, totiusque operis laudem inaudita quadam impudentia sibi vendicet.

* Vulcanius præf. ad Arrianum, edita A. 1575. *sepositis e manibus Cyrillo, cui vertendo, & Isidoro, cui castigando longam jam operam navaram, totum me magna animi alacritate ad Arrianum contuli.*

Latine vertisse haud paucos, quorum pars Bibliothecæ Leidensi legata, etiam Auberti usibus deinde patuit.

2. *Frontonis Ducæi*, de quo Jacobus Simondus in litteris ad Sebastianum Tegnagelium, datis 3. Non. Sept. 1696. *In Bibliotheca Patrum Græco latina duobus Voluminibus comprehensa desiit ὁ μακαρίτης, qui & alia, ut nosti, meditabatur, Nicephorum, Theodoretum, Cyrillum Alex. & Biblia Græcolatina. Ex quibus Nicephorum plane absolverat, Theodoretum magna ex parte confectum habebat. Quod deerat, supplere ipse institui. Ad Cyrillum pauciora collegerat, quæ usui tamen esse possint si quis huc aliquando ad eam curam animum adjiciet. In Bibliis sacris multum & diligenter laboraverat, unumque hoc opus præ cæteris urgebat. Sed vereor ut in posterum sperare liceat propter novam editionem Græcolatinam quæ hic jam inchoata est, curante ut audio Jo. Marino, e Congregatione Oratorii viro docto &c.*

3. *Conradi Rittershusii*, de quo vide Epistolam 352. & 353. inter Epistolas virorum doctorum ad Goldastum editas e Bibliotheca Clarissimi Thulemarii.

4. Dissertationem de scriptis Cyrilli Alex. promisit *Joh. Garnerius* ad Marium Mercatorem Tom. II. p. 43.

VI. In editione Græcolatina Paris. Tomo I. continentur:

I. Περὶ τῆς ἐν πνεύματι καὶ ἀληθείᾳ προσκυνήσεως καὶ λατρείας, *de adoratione & cultu in Spiritu & Veritate*, sive de officiis Christiani hominis erga DEum, libri XVII. dialogi more scripti, in quibus Palladius & Cyrillus colloquuntur. p. 1---631. Cum versione *Antonii Agellii*, * Neapolitani, Congregationis Clericorum Regularium presbyteri, quæ primum Lugduni sed minus emendate ** 1587. in 4. deinde accuratius Romæ 1588 fol. excusa fuerat, ut latinam editionem Venetam Anni 1604. omittam. Citatur hoc Cyrilli opus ab Andrea

* Laudat hunc Agellium Petrus Morinus p. 344. Opusc.

** Agellius in admonit. ad Lectorem: *Hos libros cum Lugdunum imprimendos misissem, adeo male non modo imprimentis negligentia, verum etiam corrigentis culpa accepti fuerunt, ut innumeris mendis pleni, & quod mihi molestius fuit, adnotatiunculis marginibus additis respersi essent, quas neque ego miseram neque feceram: & ita inepta & absurda erant, ut alicubi ne auctoris quidem sanctissimi & eruditissimi viri nomini parcerent.*

drea Samosateno apud Anastasium in Hodego pag. 342. Ephraemo Antiocheno apud Photium Cod. 229. Leontio Byz. in Eutychea: ab Anastasio Sinaita quaest. 20. 39. & 57. Johanne Damasceno de Trisagio Tom. I. Opp. p. 400. & in parallelis Tom. II. pag. 364. & à Catenarum auctoribus in Pentateuchum. Meminit & Nicephorus XIV. 14. ac Photius Cod. 49. & Cyrillus ipse sub initium τῶν Γλαφυρῶν p. 2. In antiquis latinis editionibus tantummodo primus hujus operis liber ex alia interpretatione legitur, quae incipit: *supervacaneum opinor rogare ex te.* Graeca Aubertus depromsit e Codice Vulcanii, quem Bibliothecae Leidensi ille legaverat, & ex altero Harlaei Maclovienſis Episcopi, cujus variae Lectiones post notas Agellii in calce Voluminis occurrunt.

II. Γλαφυρὰ sive *scita commentaria* (allegorica magnam partem & anagogica) *in loca selecta Pentateuchi*, p. 1 --- 433. cum versione *Andreae Schotti*, S. I. in Genesin libris VII. in Exodum libris III. in Leviticum I. in Numeros I. & in Deuteromonium I. Hoc opus a veteribus frequenter laudatur. * Latine primum lucem vidit ex *Andreae Schotti* versione in Latina Operum Cyrilli Parisiensi Anni 1605. Deinde cum sermonibus Cyrilli paschalibus ab eodem Schotto Graece & Latine publicatum est Antwerp. 1618. fol. Aubertus cum Schotti editione Codicem Harlaei contulit, lectionumque varietates in extremo Volumine annotavit. Ex Nicephori XIV. 14. suspiceris Cyrillum ejusmodi γλαφυρὰ composuisse non tantum in Pentateuchum, sed in libros universos Veteris Testamenti, ** τα γλαφυρὰ τά τῆς παλαίας γραφῆς τυπικῶς εἰρημένα εἰς χριστὸν καὶ τὴν καθ' ἡμᾶς ἐκκλησίαν ἀνάγων. In Genesin Glaphyra Cyrilli vertit *Ambrosius* Camaldulensis & edere voluit teste Sixto Senensi, quod facere nescio qua de causa intermisit.

Tomo II.

III. *In Esaiam Prophetam Commentariorum*, libri V. quorum singuli iterum, primus in λόγους sex, secundus in τόμους quinque, tertius itidem in τόμους totidem, quartus in quinque & quintus in sex

* Vide Tillemont. T. 14. p. 672.
** Cassiodori locum e prooemio Divinarum Lectionum, quo Cyrillum refert inter eos qui totam S. Scripturam a principio ad finem Graeco sermone declararunt, attuli supra c. 19. in S. Basilio, num. XXXII.

sex λόγυς dividuntur. Adjuncta est latina versio *Laurentii Hunfredi*, Angli, quam Ao. 1562. dicatam Elisabethæ Angliæ Reginæ, & in editione operum Cyrilli Latina Basil. 1566. fol. primum editam, Aubertus recognovit, Græcaque publicavit ex Codice Vaticano &, qui duos priores tantum continebat, Regio. Citatur a Facundo XI, 7. nec non a Leontio Byz. contra Eutychen, & Ephraimo Antiocheno apud Photium Cod. 229.

Tomo III.

IV. *In XII. Prophetas minores, Commentarii* cum versione *Jacobi Pontani* S. I. qui hos primus Græce & Latine ediderat Ingolstadii Ao. 1605. fol. auspiciis Marci Velseri, qui in Epistola * ad Vulcanium Ao. 1601. data. *Ego, ne nescias*, inquit, *inter primos Cyrilli amatores nomen profiteor: cujus rei hinc conjecturam capias licet, quod Amico cuidam meo, homini Græce & Latine apprime docto auctor fui commentarium in XII. Prophetas vertendi, is vero totum pensum jam absolvit, & nunc maxime editionem adornat. Prophetas minores decem ex Bojca Bibliotheca habuimus, reliquos duos ex Vaticana.* Aubertus negat sibi alium Codicem MStum præter Pontani editionem ad manus fuisse, nisi quod ad Sophoniam usus est antiquissimo Bibliothecæ Regiæ Paris. Citatur ab Ephraimo atque Leontio Byz. In his Commentariis quemadmodum & in illis quos in Esaiam composuit, propius litteralem sensum quam in Glaphyris Cyrillus persequitur.

Tomo IV.

V. *In Evangelium S. Johannis, Libri XII.* cum nova versione *Jo. Auberti.* In Latinis editionibus hoc opus exstat ex interpretatione *Gregorii Trapezuntii*, quæ prodierat separatim Paris. 1520. fol. Sed non modo magna, ut solebat, licentia Trapezuntius in hac versione usus est, sed libros *quintum, sextum, septimum & octavum*, quos in Græcis Codicibus non reperit, plane omisit. *Quatuor intermedii libri*, inquit Jodocus Clichtoveus, *nec apud Latinos nec apud Græcos ab iis, qui eam quam potuere vigilantiam adhibuerant, reperti sunt. Nam & in illa insigni Romæ Pontificia Bibliotheca quinquies, ter quidem Latine* (de Trapezuntii versione intellige) *& bis Græce conscripti visuntur, & ubique*

* Velseri Opera p. 832.

que & eisdem in locis trunci ac mutili. Itaque hic quem dixi Clichtoveus, Neoportuensis libros illos quatuor ex suo ingenio supplevit, Augustinum in plerisque secutus, ut notatum Richardo Simoni Tom. III. Historiæ Criticæ Novi Test. pag. 529. & 574. Sed quoniam Clichtovei supplementum a Cyrilli ipsius opere in titulis librorum quidem, sed non charactere typorum vel alia nota per singulas paginas agnoscenda, distingui satis contigit, hinc factum ut multi * incauti pro Cyrillianis laudarent verba Clichtovei, atque illis ad stabilienda sua quæ vellent placita uterentur: bono etiam Clichtoveo mala illa repensa est gratia, ut pro labore suo indignum *maleferiati nebulonis* elogium a Caveo tulerit. Cæterum in Joh. Auberti editione qui primus Græca edidit, suppleti sunt ex Holsteniano Codice libri integri quintus & sextus qui definit in expositione capitis X. vers. 17. septimi vero & octavi copiosa & prolixa fragmenta exhibentur cum versione *Nicolai Borbonii*, Græcæ Linguæ Prof. Reg. p. 660---713. ex Catenis in Johannem, illa præcipue præclara, quam adhuc ineditam a D. de Harley, Macloviensi Episcopo utendam accepit. Liber nonus incipit a capite XII. vers. 49. Citatur Cyrilli expositio in Johannem a Facundo, Leontio Byz. contra Eutychen, Ephraimo Antiocheno apud Photium Cod. 229. Concilio VI. & Damasceno in parallelis. S. Maximo T. 2. p. 53. 64. 70. 87.

Tomo V.

VI. Ἡ βίβλος τῶν Θησαυρῶν περὶ τῆς ἁγίας καὶ ὁμοουσίας Τριάδος, p. 1---381. *Thesaurus de sancta & consubstantiali Trinitate* ad Nemesinum, λόγοις λε´. libris XXXV. cum versione *Bonav. Vulcanii*, qui A. C. 1615. defunctus hoc opus Græce & Latine Bibliothecæ Lugdunensi

si

* Non assentior Theophilo Raynaudo qui in erotematibus de bonis & malis libris p. 174. seq. affirmat Fevardentium meditato supposuisse Cyrillo Clichtovei verba quæ ibi laudat pro immaculata S. Virginis conceptione. Nam facile hoc non advertenti contingere potuit, quemadmodum contigit Rhemensibus & Pamelio quos arguit Robert. Cocus in censura scriptorum Veterum p. 389. & Petro Martyri quem reprehendit Bellarminus lib. 2. de S. Eucharistiae. 23. Eodem modo alium insignem Virum notans Vossius de baptismo p. 26. solenne esse ait ut hic errent viri docti, quemadmodum & aliud agenti hoc accidit Theologo eruditissimo, qui in libro de Variis Scripturæ editionibus p. 83. ait pericopen de adultera Joh. VIII. a Cyrillo Alex. ut revera Johannis sine ulla dubitationis significatione distincte proponi multisque explanari.

si legaverat, unde ad Jo. Aubertum pervenit. In Latinis editionibus exstat *Georgii Trapezuntii* * parum probanda interpretatio in XIV. lib. tributa, quæ seorsim lucem vidit Paris. 1514. 1520. fol. Leo Allatius diatriba de Georgiis p. 375. *Opus Cyrilli*, Thesaurus *nuncupatum, in plerisque Codicibus MSS.* Athanasio *Alexandrino tribuitur, sub cujus nomine in Latinum interpretatio* Joannis Baptistæ Camotii, *nondum edita, quod sciam, est penes me.* Cyrillo vindicatur hoc opus testimoniis Ephraimi Antiocheni, Synodi sextæ & multorum veterum, quos laudant Tillemontius Tom. XIV. pag. 671. & Petavius dogmat. Theolog. de incarnatione lib. VI. c. 13. §. 5. nec non Photii Cod. 136. qui ἐπιχειρηματικὸν βιβλίον appellat, καὶ κατὰ τῆς Ἀρείου καὶ Εὐνομίου λύσσης γενναίως καὶ πολυτρόπως ἀγωνιζόμενον. Optimum omnium Cyrilli scriptorum esse ait Nicephorus XIV. 14. Hist. Objectiones Anonymi qui Arausione Ao. 1645. dissertationem de supposito edidit, refellit præter Petavium Raynaudus p. 134. erotematum de bonis & malis libris. In MSS. Codicibus non semper idem ordo nec eadem distinctio, unde fortasis eo nomine Trapezuntius aliqua ex parte excusandus. In Bibl. Seguieriania sive Coisliniana teste Clariss. Montfaucono p. 302. in duos libros dividitur, quorum primus viginti priores λόγυς continet, secundus posteriores a vigesimo usque ad quadragesimum. Quæ porro Thomas Aquinas ** ex libris thesaurorum Cyrilli profert ad summam in Ecclesia Potestatem Romano Pontifici asserendam, & ad quæ provocant Gennadius sive Georgius Scholarius lib. de primatu Rom. Pontificis, Andreas Colossensis & Synodus Florentina sess. 5. 7. & 8. Augustinus Anconitanus libro de

* Vulcanius ad calcem operis hæc adscripserat: *Ego Bonav. Vulcanius, Brugensis hunc Cyrilli thesaurum olim a G.* Trapezontio *fide non bona versum, quod multa passim truncasset, innumeris locis epitomen potius quam veram interpretationem dedisset, non pauca etiam de suo adjecisset, neque pauciora perperam transtulisset, de integro latine verti, & ordinem quem Cyrillus tenuit, qui totus a Trapezontio inaudita audacia permutatus erat, servavi: ita ut Lectores Cyrilli thesaurum, qualis ille ab autore concinnatus est, sint habituri. Dedi enim operam, ne quis aliquid a me vel adjectum vel detractum jure queri posset: utque sententiam Cyrilli quam fidelissime possem, redderem. Basilea anno a Nativitate Domini M. D. LXXVI. mense Januario.*

** in 4. sententiar. dist. 24. qu. 3. artic 2. & contra impugnantes religion. cap. 3. sub fin. & in opusculo contra errores Græcorum & in Catena aurea ad Matthæi XVI. qui locus etiam in MSS. Thomæ ita ut in impressis exstat, ut ex Guiarto notavit Rich. Simon T. 3. Hist. Criticæ N. T. p. 471.

poteſtate Eccleſiæ, Jo. de Turrecremata in ſumma de Eccleſia & in apparatu ſuper decreto unionis Græcor. in Concilio Florentino, ea Cyrillum nunquam ſcripſiſſe fatetur Tillemontius Tom. XIV. p. 671. & Elias du Pin Tom. IV. p. 44. ſqq. & Cyrillo ſuppoſita eſſe probat Johannes Launojus parte I. Epiſtola 1. & 2. ad Antonium Faurum, & parte V. Epiſtola 9. ad Thomam Fortinum, qua priores Epiſtolas ſuas adverſus Vincentium Baronem ſive Baronium tuetur, cap. 10. Confer. B. Antonii Reiſeri noſtri Launojum Confeſſorem pag. 41. ſeq. & Andream Rivetum lib. IV. Critici ſacri c. 19. Jo. Rainoldum in Colloquio cum Jo. Hardto Jeſuita, cap. 5. p. 315. ſeq.

VII. *Dialogi novem* ad eundem Nemeſinum ad quem theſaurorum librum miſit, quemque φιλομαθέστατον ἀδελφὸν appellat, in quibus *Hermias*, * & Cyrillus colloquuntur, pag. 383. - - 778. Dialogos duos poſtremos *de incarnatione unigeniti & quod unus ſit Chriſtus*, quos tempore aliquo interjecto demum prioribus ſubjunxiſſe Cyrillus videtur, primus Græce cum verſione & notis vulgavit *Bonavent. Vulcanius* ad calcem libri contra Anthropomorphitas, Lugd. Bat. 1605. in 4. In editionibus vero Cyrilli Latinis extant modo ſeptem Dialogi priores *de Trinitate* contra Arianos & Macedonianos, ex verſione *Joannis Oecolampadii*, quæ primum A. 1546. lucem vidit. Græce Jo. Aubertus dedit primus ex Codice unico Auguſtanæ Bibliothecæ, cujus Apographum Matthias Ehingerus ad eum tranſmiſerat: Idem Aubertus verſionem Latinam Vulcanii ſervavit, ac pro Oecolampadiana aliam novam, vel potius interpolatam exhibuit. Frequenter citatur hoc opus a veteribus, jam ut apud ut Photium Cod. 49. ſub titulo λόγων πρὸς Ἑρμείαν, jam λόγων περὶ τῆς ἁγίας Τριάδος. Vide Tillemontium Tom. XIV. p. 667. & 670. Obſervat & nonum dialogum non carere omni ſuſpicione ſuppoſitionis ait Jo. Garnerius notis ad Marium Mercatorem Tom. II. p. 47. idque ſe oſtenſurum promiſit in diſſertatione de libris Cyrilli. Sed diſſertatio hæc lucem non vidit, & ſuſpicionem illam omni deſtitutam eſſe veriſimilitudine mihi perſvadeo. Nam ut idem argumentum ſæpius tractare Cyrillo conſvetum ac ſolenne, ita hi duo Dialogi plane genium, ſtylum, doctrinam priorum dialogorum ſpirant, & citatur nonus a Leontio Byz. adverſus Eutych. ac judice ipſo Garnerio p. 56. ad Liberatum, octavus ea ſcriptus eſt eruditione, ut vix ullum

*. Hunc ſuſpicor eſſe Hermiam, cujus irriſionem Philoſophorum habemus.

ullum aliud Cyrilli opus ea de re præstantius aut etiam par existat. Dialogo septimo in quo de Divinitate Spiritus S. disputat, subjiciuntur p. 660. -- 677. argumenta ad idem probandum longe plura.

VIII. *Scholia περὶ τῆς ἐνανθρωπήσεως τοῦ μονογενοῦς. de incarnatione unigeniti.* Latine p. 779 --- 800. additis subinde praeterea quæ Conciliorum Tomi exhibent a Joh. Auberto Græcis fragmentis ex MSS. Bibl. Regiæ. Incipit: Τὸ χριστὸς ὄνομα οὔτε ὅρου δύναμιν ἔχει. Prodierat primum ex officina Roberti Winter Ao. 1542. in libro Constitutionum Synodalium: deinde in Cyrilli operum editionibus Latinis, & in Conciliorum tomis in parte 3. Actorum Concilii Ephesini Tom. I. Binii Ao. 1618. p. 364. nec non ad calcem libri contra Anthropomorphitas a Bonavent. Vulcanio vulgati Lugd. Batav. 1605. in 4. In hujus editione quemadmodum & in Latinis Cyrilli, non scholia inscribuntur sed Scholia, σκολιὰ velut *difficilia loca & perplexa:* licet fatetur, quod mihi etiam magis placet, & verius est, posse etiam σχόλια inscribi, velut σεμνολογήματα sive graves sententias, aut additamenta ad alios ejusdem argumenti libros a Cyrillo compositos. Idem Vulcanius castigationes addidit, *ut ex iis cognoscas quanta recognitione indigeant etiam alia pleraque quæ circumferuntur Cyrilli scripta, æque male atque hoc cum ab interpretibus tum a typographis habita.* Theodoretus dialogo 2. affert quædam Cyrilli ἐκ τῶν σχολίων. Anastasius presbyter in ecloga τῶν χρήσεων c. 3. laudat Cyrillum ἐν ἀρχῇ τῶν σχολίων. Facundus XI. 7. *beatum Cyrillum in libro quem Scholia nuncupavit, titulo septimo. Et rursus eodem libro, titulo decimo:* Atque VI. 3. *in libro qui scholia dicitur, sub titulo, quomodo unus Christus.* Andreas Samosatenus apud Anastasium in Hodego pag. 344. καὶ ἐν τοῖς γεγραμμένοις σχολίοις ἑρμηνεύων τὸ ἐν τῷ εὐαγγελίῳ σταυρὸν. Citatur etiam in Actione 2. Concilii Chalcedon. Tom. II. Binii p. 169. & ab aliis, quorum loca Tillemontius Tom. XIV. p. 667. & Garnerius Tom. II. Marii Mercatoris p. 216. annotarunt. Hic illud opus etiam integrum Latine ex MSS. emendatius & a p. 238. ad 241. insigni parte auctius exhibet, ac versionem veterem quam solam habemus *Mercatori* vindicat, inter cujus scripta in duobus Codicibus illam reperit. In prioribus editionibus dividitur in capita 25. In Garneriana in 35. Photius Cod. 169. divisum legit in capita undeviginti.

IX. Περὶ τῆς ἐνανθρωπήσεως τοῦ θεοῦ λόγου, τοῦ υἱοῦ τοῦ πατρός. *De incarnatione Verbi DEI, filii Patris* p. 801. 802. Incipit: ἡ τῆς θείας

γραφῆς ὀρθοδόξῃ ἔννοια. In Latinis editionibus exstat loco primo inter homilias, ex *Wolfgangi Musculi* interpretatione: sed Aubertus servavit versionem cum qua legitur in parte 3. Synodi Ephesinæ, Tom. I. Binii p.376.

X. Συζήτησις περὶ τῆ αὐτῆ. *Disputatio ejusdem argumenti* per quæstiones & responsiones, p.802---804. Incipit: Πῶς ὁ θεὸς ἀχώρητος ἐχωρήθη.

Tomo VI. sive Tomi V. parte II.

XI. Λόγοι ἑορταστικοὶ *Homiliæ*, sive ut ab Alexandro * Hieropolitano appellantur, *Epistolæ Paschales undetriginta*, ab A. C. 414. ad 443. habitæ vel ad Ecclesias missæ, ad indicendum solenne Paschatis tempus, quod Archi Episc. Alexandrini ** officium fuisse constat. Has exhibet Aubertus p.1 ---- 350. ex editione Græcolatina *Antonii Salmatiæ*, Theologiæ in Ambrosiano Mediolanensi Collegio Doctoris, quæ e Vaticano Codice cum commentar. in loca Pentateuchi prodierat Antwerp. 1618. fol. Habebat & *Andreas Schottus*, ut in Bibliotheca scriptorum S. I, narrat Philippus Alegambe, *Cyrilli heortasticos seu Paschales sermones a se Latinitate donatos jam prelo promtos, sed suum partum suppressit ut Antonio Salmatiæ, qui eosdem transtulerat, locum daret.* Præterea a *Federico Metio* Thermulano Episcopo latine versos Possevinus memorat. Numerantur homiliæ triginta sed ita ut tertia deficere dicatur. Paullus vero Guldinus S. I. ex mensium Paschalium successione visus est sibi collegisse nullam in medio desiderari, sed quæ quarta numeratur, habendam ratione temporis pro tertia, atque ita insequi ceteras ad ultimam usque.

XII. *Homiliæ diversæ tredecim*, Græce & Latine p.350 -- 416. & una Latine, de eo quod Verbum DEI factum sit homo, quæ incipit: *Profundum quidem & magnum*, & jam prodierat Paris. 1545. in 8. p.416. --- 417. Hanc Vulcanius quoque subjecerat libro contra Anthro-

* Alexander Hierapolitanus Epistola ad Acacium Berrhoënsem apud Baluz. p.762 novæ collect. Concilior. *Lucidum est cuilibet legenti cum veritatis amore capitula ejus*, (Cyrilli) *& Epistolæ ad Hebræos interpretationem & Epistolas vel festivas vel alias, & universa ejus conscripta &c.*

** Similes exstant Homiliæ sive Epistolæ Paschales Athanasii & Theophili Alex. ut omittam quas Dionysii Alex. memorat Eusebius. Lucii Alexandrini Hieronymus c 118. Catalogi. Confer. Tillemont. T. 14. p. 269. 270.

thropomorphitas p. 201. Homilias quasdam Cyrilli & Chrysostomi Gallice a se versas edidit Morellus Paris. 1604. in 8. Gennadius c. 57. de Cyrillo: *Homilias composuit plurimas, quæ ad declamandum a Græciæ Episcopis memoriâ commendantur.*

XIII. *Epistolæ* LX. Cyrilli & aliorum Græce & Latine pag. 1 --- 213. exceptis paucis quæ Latine tantum reperiri potuerunt, depromtæ ex Actis Concilior. Ephesini, Chalcedonensis, &c. ut infra in indice Alphabetico Homiliarum, Epistolarum & minorum opusculorum Cyrilli distinctius annotabitur. Ex his latinæ editones Operum Cyrilli exhibent Epistolas XXXIX. ex versione *Wolfgangi Musculi.* Ex Epistolis Cyrilli ad Nestorium & Joannem Antiochenum afferuntur quædam in parte 3. Concilii Chalcedonensis Tom. II. Binii p. 349.

XIV. Προσφωνητικὸς *ad Imperatorem Theodosium juniorem* περὶ τῆς ὀρθῆς πίστεως, *de recta in Dominum nostrum Jesum Christum fide* p. 1 -- 42. Incipit: Τῆς μὲν ἐν ἀνθρώποις εὐκλείας τὸ ἀνώτατον. Scriptus A. C. 430. Vide Tillemontium Tom. XIV. p. 340. seqq. In Latinis editionibus occurrit *Jo. Oecolampadii* interpretatio. Cum alia versione in parte I. Actorum Concilii Ephesini Rom. 1608. atque inde in Biniana An. 1618. Tom. I. p 20. atque Labbeana Tom III. p. 45. Citatur in Concilio VI. Actione 1. & 10.

XV. Προσφωνητικὸς ταῖς εὐσεβεστάταις βασιλίσσαις, λόγοι β΄. *Libri duo de recta fide ad religiosissimas Reginas* Theodosii junioris conjugem Liciniam Eudoxiam, sororesque Flacillam & Pulcheriam. Sub idem tempus scripti cum superiore. Prior p. 42 --- 127. Incipit: σεμνολόγημα μὲν οἰκουμενικόν. Posterior p. 128. --- 180. Incipit: Τοῖς τὸ θεῖον καὶ ἱερώτατον ἱερουργοῦσι κήρυγμα. Allegantur p. 48. sq. loca Athanasii ἐκ τοῦ περὶ σαρκώσεως λόγου. Attici Episcopi, Antiochi Episcopi, Amphilochii Episcopi Iconii ἐκ τοῦ περὶ τῆς κατὰ σάρκα γεννήσεως, Ammonis Episcopi Adrianopolitani, Johannis Episcopi Constantinopol. Severiani Episcopi, Vitalis Episcopi ἐκ τοῦ περὶ πίστεως λόγου & Theophili Episcopi ἐκ τοῦ προσφωνητικοῦ λόγου πρὸς τοὺς Φρονοῦντας τὰ Ὠριγένους. In latinis editionibus occurrit *Jo. Oecolampadii* interpretatio. Sed Aubertus servavit versionem cum qua hi libri prodiere in parte I Actorum Concilii Ephesini, edit. Binianæ (quæ jam mihi ad manus) Tom. I. p. 43. & 90. Citantur ab Ephraimo & Eulogio apud Photium Cod. 229. 230. & a Leone M. Epistola 134.

Tomo

Tomo Ultimo

XVI. *Κατὰ τῶν Νεστορίου δυσφημιῶν πεντάβιβλος ἀντίρρησις, adversus Nestorii blasphemias contradictionum libri V.* pag. 1. --- 143. cum versione *Antonii Agellii* Acernensis Episcopi, qui primus utraque lingua ediderat Rom. 1608 fol. cum notis, adjunctos collectioni Conciliorum Generalium Pauli V. Pontificis auspiciis Græce & Latine vulgatorum a Jacobo Sirmondo, quoniam in MStis Codicibus Græcis Synodi Ephesinæ inventi fuerant. Vide Sirmondi Opera Tom. IV. p.612. Meminit hujus Operis pentabibli Cyrillus ipse Epist. ad Eulogium pag. 134. & priore ad Succensum p. 140. Gennadius cap. 57. qui *ἔλεγχον* appellat, ac Photius Cod. 49. & 169. *Excerpta e Nestorii libris,* tum quæ in hoc opere Cyrillus oppugnanda sibi sumsit, tum quæ Ephesino Concilio * Petrus notariorum primicerius obtulit, Tom. I. Binii. 198. & Tom. II. p 138. seqq tum tertiam collectionem a Cyrillo Ephesi factam & ex sola latina *Marii Mercatoris* versione adhuc superstitem habes in Mercatore Garnerii Tom. II. pag. 95 --- 110. quibus idem Garnerius alia ibi Nestorii dicta e Cyrilli scriptis a se collecta addidit.

XVII. *Ἐπίλυσις τῶν δώδεκα κεφαλαίων. Explanatio XII. Capitulorum* sive anathematismorum ** adversus Nestorium composita in Synodo Ephesina Ao. 431. p 145 --- 157. In Latinis editionibus legitur e versione *Wolfgangi Musculi.* Sed Aubertus prætulit versionem cum qua exstat in parte 3. Actorum Synodi Ephesinæ Tom. I. Binii p. 311. auctore ut videtur *Petro Morino*, cujus opuscula si placet vide Paris. 1675. in 12. excusa p. 349. 351. 353.

XVIII. *Ἀπολογητικὸς ὑπὲρ τῶν δώδεκα κεφαλαίων πρὸς τοὺς τῆς Ἀνατολῆς ἐπισκόπους* Apologeticus pro XII. Capitulis adversus Orientales Episcopos quorum nomine Andreas Samosatenus objectiones scripserat p. 157. --- 200. In Latinis editionibus exstat *Wolfgangi Musculi* interpretatio, additis etiam aliis nonnullis ex Actis Concilii Ephesini. At Aubertus edidit uti Græce & Latine legitur in parte 3. tales

* In veteri versione Concilii Ephesini p. 471. seq. apud Baluzium novæ Collect. Concilior. & p. 625. seq.

** Vide de anathematis illis infra indicem Homiliarum & Epistolarum, in τῷ Σαβ̃ῷ-ρ̃ος ἡμῶν λεγομένος. Et de tempore quo expositionem hanc Cyrillus elaboravit, Tillemontium T 14. p. 469.

Actorum Synodi Ephesinæ T. I. Binii p. 318. Exstat & cum *Marii Mercatoris* versione in Mercatore Garnerii T. II. p. 132. Cyrillum ἐν τῇ πρὸς Ἀνατολικοὺς ἐπιστολῇ laudat Ephraim apud Photium Cod. 229. p. 422. 423. 431.

XIX. πρὸς τὴν παρὰ Θεοδωρήτου κατὰ τῶν δώδεκα κεφαλαίων ἀντίῤῥησιν. *adversus impugnationem XII. capitulorum a Theodorito editam*, præmissa ad *Evoptium* * Cyrilli Epistola, & Theodoreti ad Joannem Antiochenum; nec non ejusdem Theodoreti ἀνατροπῇ sive oppugnatione illorum XII. capitulorum p. 200---240. In Latinis editionibus exstat e versione *Ioh. Oecolampadii*, sub titulo *libri ad Evoptium*. Cum illa versione primum lucem vidit in antidoto adversus hæreses Basil. 1528. in fol. Sed Aubertus prætulit versionem cum qua occurrit in parte 5. Actorum Concilii Ephesini Tom. I. Binii pag. 344. Legitur & cum *Marii Mercatoris* versione in Mercatore Garnerii T. I. p. 178. Memorat hoc scriptum suum Cyrillus ipse Epist. ad Eulogium p. 134. & priore ad Succensum p. 140. De Theodoreti contra Cyrillum contentione videndus Leontius de sectis p. 454. seq.

XX. Ἀπολογητικός, Apologeticus ad Imp. Theodosium pag. 241---252. Incipit: Ἡ μὲν θεία καὶ ἀκήρατος. In Latinis editionibus legitur e versione *Wolfgangi Musculi*. Sed Aubertus prætulit illam cum qua exstat in parte 3. Actorum Concilii Ephesini p. 397. Vide de hoc Apologetico post Concilium Ephesinum scripto, Tillemontium Tom. XIV. p. 501.

XXI. ὑπὲρ τῆς τῶν Χριστιανῶν εὐαγοῦς θρησκείας, πρὸς τὰ τοῦ ἐν ἀθέοις Ἰουλιανοῦ, *pro sancta Christianorum religione, adversus libros impii Iuliani, libri X.* circa A. C. 433. ** scripti ad Theodosium juniorem. p. 1---362. Hoc præclarum atque eruditum opus in Latinis editionibus exstat e Versione *Iohannis Oecolampadii*, quæ primum vidit lucem Colon. A. 1546. Librum primum Græce primus cum nova meliore versione sua A. 1619. ad editionem adornavit *Nicolaus Borbonius* Professor & interpres Regius, *** in cujus opusculis utraque lingua prodiit Paris. 1630. 1654. 12. Totum opus Græce & Latine primum in Auberti editione conspicitur, liber primus ex Borbonii, cæteri ex Auberti interpretatione. Atque ita recusum lingua utra-

* Ptolemaidis, Pentapoleos regionis Episcopum. Vide Tillemont. p.

** Vide Tillemont. T. 14. p. 671.

*** Obiit 6. August. 1644.

que est ad calcem operum Juliani ex illustris viri Ezech. Spanhemii recensione vulgatorum Lipsiæ 1696. fol. Videntur etiam hi Cyrilli libri translati ferri Syriace, nam laudantur a Mose Barcepha parte 1. de paradiso p. 425. 429. E Græcis citant Jo. Damascenus in parallelis, & Catena Possiniana in Marcum p. 343. laudat Cyrillum ἐν τῷ πρὸς Ἰουλιανὸν κεφαλαίῳ ιγ'. Concilium VI. actione 10. Tom. III. Binii p. 93. ἐκ τοῦ κατὰ τῶν Ἰουλιανοῦ δογμάτων βιβλίου τρίτου, ἀπὸ λόγου δεκάτου. Meminit & Nicephorus XIV. 14. & ante hos Theodoritus Epist. 83. De Juliani opere adversus Christianos, cujus fragmenta copiosa a Cyrillo afferuntur, dixi volumine superiore p. 89. Primum modo ejus librum confutatum a Cyrillo conjicit Lud. Ellies du Pin Tom. IV. de scriptoribus Ecclesiasticis p. 48. *Il paroit qu'il n'a refuté que son premier livre, dans lequel cet Apostat attaquoit en general la religion Chretienne.* Sed fallitur idem quando p. 52. libros Cyrilli contra Julianum a Nic. Borbonio utraque Lingua Anno 1630. editos scribit, nam primum tantummodo librum, ut dixi, vulgatum ab eo constat.

XXII. Κατὰ Ἀνθρωπομορφιτῶν, *contra Anthropomorphitas liber* præmissa Epistola ad *Calosyrium* * Episcopum Arsenoitem, quem ἀγαπητὸν καὶ ποθεινότατον appellat. p. 363---398. cum versione *Bonavent. Vulcanii*, qui primus Græce & Latine cum notis (quæ & ipsa in Auberti editione ad calcem Voluminis leguntur) vulgaverat Lugd. Batav. 1605. in 4. Cotelerio in notis ad monumenta Græca Tom. III. p. 557. teste hic liber inscribitur in aliis Codicibus MSS. solutiones dogmaticarum quæstionum, propositarum a *Tiberio* Diacono & fratribus, ἐπιλύσεις δογματικῶν ζητημάτων ἐπιζητηθέντων παρὰ Τιβερίου Διακόνου καὶ τῆς ἀδελφότητος: vel ἐπιλύσεις τῶν προσενεχθεισῶν πεύσεων παρὰ Τιβερίου Διακόνου καὶ τῶν ἀδελφῶν. Vel denique Κυρίλλου πρὸς Τιβέριον.

XXIII. *De S. Trinitate liber*, p. 1---35. cum versione *Johannis Weigelini*, Augustani, qui primus e MS. Codice Bibliothecæ patriæ edidit & in capita XXVIII. divisit, Augustæ Vindel. 1604. ** in 8. additis

* Vide Tillemont. T. 14. p. 663. & 669.

** Quibusdam exemplaribus novus titulus præfixus cum notatione Anni 1608. adjectaque Gregorii Thaumaturgi de SS. Trinitate brevi Confessione.

ditis etiam notis, sed quæ ab Auberto sunt omissæ Incipit: *ἐπειδὴ πρώτιστον ἡμῖν τοῖς Χριστιανοῖς.* Jam a multis observatum, hunc librum constare excerptis Johannis Damasceni e Cyrillo. Vide Petavium de SS. Trinitate p. 472. Similiter excerpta e Cyrilli scriptis sunt quæ ab Auberto prætermissa, quæ Hoeschelius prior Græce vulgaverat cum variis Patrum Homiliis pag. 503. seq. Augustæ Vindel. 1587. in 4. itemque idem Wegelinus e MSS. ad calcem libri cum versione sua subjunxit, quorum initia adscribam.

Πιστεύομεν ἕνα Θεὸν εἶναι πάσης ἀιτίας καὶ φύσεως. p. 119.
Παντὶ ἀνθρώπῳ ἔμφυτον τὸ ἐκ Θεοῦ δεξαμένῳ p. 121.
Εἰ τέλειος, φασὶν, ἐστὶν ὁ Πατὴρ ἐν τῇ ἰδίᾳ μεγαλειότητι. p. 125-140.

Idem dicendum de altero volumine, quod idem Wegelinus ibid. 1611. in 8. Græce & Latine variis cum Damasceni, Pselli & * Charitonymi Christonymi Hermonymi vulgavit, in quo *excerpta Cyrilli contra Nestorianos*, ex interpretatione S. Symboli, ex thesauris, ex libro quo Reginas alloquitur, & ex dialogis *ἐκ τοῦ κατ' ἐρώτησιν καὶ ἀπόκρισιν λόγου*, ex duodecim capitulis sive anathematismis, ex Epistolis ad Acacium & Jo. Antiochenum, & ex sermone de incarnatione *θεοῦ λόγου* quod S. Virgo sit *θεοτόκος*. Incipiunt excerpta illa Cyrilliana: *ὁ ὢν τὸν χρυσὸν εἰς υἱοὺς μείζονας δίκα.*

XXIV. *Συναγωγὴ τῶν ἀναγωγικῶς ἑρμηνευομένων ῥητῶν τῆς παλαιᾶς γραφῆς*, *Collectio dictorum Veteris Test. anagogice explicatorum* pag. 1-69. cum versione *Gentiani Herveti*, quæ occurrit in Latinis Cyrilli editionibus A. 1573. & 1605. Græca primum ab Auberto in lucem producta sunt ex Codice D. Riberii. Neque hæc *συναγωγὴ* tota Cyrillum auctorem habet, sed ut ipse titulus profitetur *ἐρανισθεῖσα κατὰ σύνοψιν καὶ σαφεστέραν ἀπαγγελίαν ἔκ τε τῶν τοῦ θεσπεσίου Κυρίλλου, καὶ τῶν τοῦ μεγάλου Μαξίμου καὶ λοιπῶν ἐξηγητῶν* *Breviter collecta & dilucidius exposita e scriptis divini Cyrilli, magni Maximi, & aliorum S. Scripturæ interpretum.* Incipit: *Κατηραμένη γῆ ἐν τοῖς ἔργοις τοῦ Ἀδάμ.*

* Hic Spartiata natione & Sixto IV. familiaris fuit. Vide Leonem Allatium de Georgiis p. 393. 394.

V. Index Homiliarum, Epistolarum & scriptorum minorum Cyrilli Alex.

adscriptis ordine Alphabetico singulorum initiis.

* Vide Tillemont. T. 14. p. 330.

pag. 9. Antiqua versio apud Baluzium in nova Collect. Concilior. p. 387.

10. Βασιλικὴν οἱ περὶ σέμνην. Homilia in festum τῶν βαΐων sive palmarum, & de passione Christi. Tom. V. parte 2. p. 391--403. primum edita ab Auberto e MS. Bodlej.

11. Δέον ᾤηθην τῇ σῇ θεοσεβείᾳ. Epistola ad Donatum Nicopolis in veteri Epiro Episcopum. T. V. parte 2. p. 155-157. ex parte 3. Actorum Concilii Ephesini, T. I. Binii 42. p. 446. Latina vetus versio exstat in synodico contra Tragœdiam Irenæi pag. 909. Baluz. nova collect. Concilior.

12. Δεῦτε δὴ, δεῦτε πάλιν, ἀγαλλιασώμεθα. Homilia XI. Paschalis. T. V. parte 2. p. 142 — 161.

13. Δεῦτε πάλιν, ἀγαλλιασώμεθα τῷ κυρίῳ. Homilia XV. Paschalis. T. V. parte 2. p. 198 — 210.

14. Διψῶντι μοὶ πάλιν τῆς ὑμῶν ἐπιεικείας. Epistola 19. posterior e Rhodo scripta ante Synodum, ad clerum populumque Alexandrinum. T. V. parte 2. p. 83. ex parte 1. Actor. Synodi Ephesinæ T. I. Binii p. 165.

15. Ἔγνων πῶς πάντως καὶ διὰ πολλῶν. Epistola II. ad Joh. Antiochenum. T. V. parte 2. p. 42 — 44. ex parte 1. Actorum Concilii Ephesini T. I. Binii p. 144.

16. Ἔδει μὲν ἀρχέσθαι ταῖς τῶν προλαβόντων. Homilia Ephesi dicta cum synaxes peragerentur deposito Nestorio. T. V. parte 2. p 358 — 361. In Latinis editionibus exstat ex versione *Wolfgangi Musculi*. Sed Aubertus servavit versionem cum qua legitur in parte 2. Actorum Synodi Ephesinæ T. I. Binii p. 219. Alia vetus interpretatio apud Baluzium p. 548. novæ collect.

17. Εἰ καὶ πλατύτερον ἔδει, Epistola 22. ad Clerum populumque Alex. T. V. parte 2. p. 79. ex parte 2. Actorum Synodi Ephesinæ T. I. Binii p. 217.

18. Εἰ μὲν εὖ εἰδότες ἀθλῶν. Homilia in transfigurationem Domini, Græce primum edita a Jo. Meursio in Variis sacris Lugd. Bat. 1619. in 4. pag. 1 -- 15. In Auberti editione operum Cyrilli T. V. parte 2. p. 352 — 354. Græce & Latine, qui rectius legit εἰ μὲν εὖ εἰδότες.

19. Εἰ μὲν ἦν σιωπῆσαι καὶ μή. Epistola 9. ad Cælestinum Episcopum Rom. T. V. parte 2. p. 36 -- 39. ex parte 1. Act. Concilii Ephesini T. I. Binii p. 129.

20. Εἰ τέλειος, φασίν, ἐστιν ὁ πατὴρ ἐν τῇ ἰδίᾳ μεγαλειότητι. Vide supra num. XXIII.

21. Ἕκαστα τῶν καθ' ἡμᾶς πραγμάτων. Epistola 59. ad Domnum Canonica. Tom. VII. p. 209. seqq. & T. 2. Concil. Labbei p. 1488. & cum Theodori Balsamonis scholiis T. 2. synodici Beveregiani p. 175.

22. Ἔμαθον παρὰ τοῦ ἀγαπητοῦ μονάζοντος Παύλου. Epist. 49. Commonitorium ad Maximum Diaconum Antiochenum. id. p. 192.

23. Ἐμφανῆ μὲν καθίστησιν. Epistola 39. posterior de fide ad Succensum. id. p. 141 --- 151. Sed nota partem posteriorem a pag. 145. seq. male assutam ex Epistola ad Acacium p. 115. seq. quod Usserio etiam pulchre observatum. Latine vetus versio exstat in Synodico contra tragœdiam Irenæi apud Baluz. p. 923. vide & p. 786. sq. Prodierant quoque ambæ Cyrilli ad Succensum Epistolæ Dionysio Exiguo interprete in antidoto adversus hæreses, Basil. 1528. fol. Locum ex posteriore Epistola, vindicat contra Severianos Ephraimus apud Photium Cod. 229. qui & prioris meminit. Vide & Collationem cum Severianis sive Acephalis habitam Constantinopoli A.C. 532. T. II. Binii p. 661.

24. Ἐνέτυχον τοῖς παρὰ τῆς σῆς θεοσεβείας. Epistola ad Evoptium. T. VII. p. 200. sqq Vide supra, num. XIX.

25. Ἐνέτυχον μὲν τῷ ὑπομνηστικῷ. Epistola 38. prior de fide ad Succensum * Diocæsareæ in Isauria Episcopus T. V. parte 2. pag. 135 - 141. & ex veteri versione apud Baluzium p. 918. seq.

26. Ἐν μὲν ἔμοιγε καὶ λίαν θυμήρες. Homilia XXI. Paschalis T. V. parte 2. p. 265 -- 269.

27. Ἐπειδή μοι γέγραφεν ἡ εὐλάβεια ὑμῶν. Epistola 6. ad eos qui vulgi rumoribus persuasum ajebant Nestorio restitisse. T. V. parte 2. p. 30. seq. ex parte 1. Actor. Concilii Ephesini Tom. I. Binii p. 125.

28. Ἐπειδὴ πρώτιστον ἡμῖν τοῖς Χριστιανοῖς. Vide supra, num. XXIII.

29. Ἐπὶ καιροῦ δὴ πάλιν τὸ διὰ τῆς. Homilia Paschalis XIX. T. V. parte 2. 247 --- 257.

30. Ἐπιλαμβάνονταί τινες τῆς ἐκθέσεως. Commonitorium ad Eulogium presb. T. V. parte 2. p. 132. inter Epistolas 37. ex parte 3. Actor. Concilii Ephesini T. I. Binii p. 444. Vetus versio extat apud Baluzium p. 597. novæ collect. Meminit hujus Epistolæ

* De illo Succenso Tillemontius T. 14. p. 570.

stolæ Liberatus cap. 9. Eulogius atque Ephraimus apud Photium &c. Vide Tillemont. T. XIV. p. 568. seq. Quibusdam in locis falsatum, fuere qui arguerent. Vide Collationem cum Severianis sive Acephalis Constantinopoli A. C. 532. habitam T. 2. Binii p. 661. In hoc Commonitorio exstat celebris ille locus a Collectoribus Catenarum in libros S. Scripturæ toties laudatus: ὐ πάντα ὅσα λέγουσιν οἱ αἱρετικοὶ, φεύγειν καὶ παραιτεῖσθαι χρή, *non omnia quæ dicunt heretici, fugienda & repudianda sunt, multa enim profitentur quæ nos etiam profitemur.*

31. Ἐπὶ μικροῖς ἑστίας πολλῆς. Prologus ad Homiliam Paschalem XIX. T. V. parte 2. p. 247.

32. Ἐταράχθη λίαν ἡ ἁγία σύνοδος. Epistola 25. ad clerum populumque Constantinopol. T. V. parte 2. p. 90. ex parte 2. Actor. Synodi Ephesinæ, T. I. Binii p. 293.

33. Εὐσεβὲς θέσπισμα ἐν τῇδε τῇ Ἐφεσίων μητροπόλει. Libellus a Cyrillo Alex. & Memnone Ephesi Episcopo oblatus Ephesinæ Synodo. In parte 2. Actor. Synodi Ephesinæ T. I. Binii p. 242. & apud Baluz. p. 498. novæ collect. Concilior.

34. Εὐφρανέσθωσαν οἱ οὐρανοὶ καὶ ἀγαλλιάσθω ἡ γῆ. Epistola 34. ad Joh. Antiochenum, (missa per Paulum Emesenum Episcopum) T. V. parte 2. p. 104 --- 109. ex parte 3. Actor. Synodi Ephesinæ p. 428. Exstat & in Actis Synodi Chalcedonensis T. II. Binii pag. 68. & ex veteri versione apud Baluz. p. 591. Hæc est illa notissima Cyrilli Epistola de Ecclesiæ pace, scripta A. C. 433. id. pag. 786. Tillemont. T. XIV. p. 545. seq.

35. Ἡ θηκτὴν ὑφήγησιν ὁ λόγος ἡμῖν εἰσφέρει. Prologus ad Homiliam Paschalem XXVIII. T. V. parte 2. p. 326.

36. Ἡμᾶς ἐνθάδε συνήγαγεν ὁ καιρός. Prologus ad Homiliam Paschalem XVI. T. V. parte 2. p. 210.

37. Ἡ μὲν θεία καὶ ἀκήρατος. Apologeticus ad Imp. Theodosium juniorem. Vide supra, num. XX.

38. Ἡ μὲν ὑπόθεσις ἐφ' ἣ καὶ νῦν. Prologus ad Homiliam Paschalem XVIII. T. V. parte 2. p. 235.

39. Ἡ Νεστορίου πίστις, μᾶλλον δὲ κακοδοξία. Commonitorium Posidonio datum, cum propter Nestorii caussam mitteretur ad Concilium Romanum A. C. 430. Ex Sirmondi schedis cum Joh. Garnerii versione edidit Steph. Baluzius in nova collect. Concilior.

cilior. p. 377. Parif. 1683. fol. Prodiit & cum Garnerii verfione & notis in Auctario operum Theodoreti pag. 51, Parif. 1684. in fol.

40. Ἡ τῆς θείας γραφῆς ὀρθότατη ἔννοια. Vide fupra, num. IX.

41. Ηὐχόμην μὲν τοῖς τῶν εὐδοκιμηστάτων ἴχνεσι. Epiftola ad Juvenalem Hierofol. Epifcopum. T. V. parte 2. p. 65—67. ex parte 1. Actorum Concilii Ephefini T. I. Binii p. 147.

42. Ἰδοὺ δὴ πάλιν ὁ τῆς ἁγίας ἑορτῆς. Homilia Pafchalis XXIX. T. V. parte 2. p. 335—342.

43. Ἱεροὶ μὲν ἄνωθεν ὑμνήκασι λόγοι. Homilia XIV. Pafchalis. T. V. parte 2. p. 187—198.

44. Καὶ ἄλλως ἡδέως ὁρῶν τοὺς ἀγαθοὺς παῖδας. Epiftola ad Optimum, Epifcopum, in illud Genef. IV. 15, *omnis qui occiderit Cain, in feptuplum punietur.* Quæ Græce & Latine exftat in Chronico Alexandrino pag. 568—577. edit. *Matthæi Raderi*, (Monachii 1624. in 4.) & in *Cangii* editione p. 241.

45. Καιρὸν παντὶ πράγματι. Homilia V. Pafchalis. T. V. parte 2. p. 43—60.

46. Καλὸν ὡς ἔοικε, μᾶλλον δὲ ἤδη καιρός. Homilia XIII. Pafchalis. T. V. parte 2. p. 177—186.

47. Καταφλυαροῦσι μὲν ὡς ἀκούω (al. μανθάνω.) Epiftola 4. ad Neftorium * fcripta A. C. 430. T. V. parte 2. p. 22—25. ex parte 1. Actor. Concilii Ephefini, T. I. Binii pag. 120, Extat & in Actis Concilii Chalcedonenfis T. II. p. 60. & cum *Marii Mercatoris* verfione in T. II. Mercatoris edit. Garnerianæ p. 45. & apud Baluzium p. 638. novæ collect. Concilior. & ex alia verfione veteri in collatione fexta Synodi V. T. II. Binii parte 2. p. 91.

48. Κατηραμένη γῆ ἐν τοῖς ἔργοις τοῦ Ἀδάμ. Vide fupra, num. XXIV.

49. Κεχρήσομαι πάλιν ταῖς τοῦ μακαρίου. Homilia XXIV. Pafchalis T. V. parte 2. p. 286—295.

50. Κεχρήσομαι πάλιν τοῖς τοῦ πανσόφου Παύλου φωναῖς. Homil. XXVI. Pafchalis. id. p. 302—312.

50. b. Λαμπρὰ τῆς παρούσης ἑορτῆς ἡ ὑπόθεσις. Homilia in Nativitatem Chrifti, quæ fub Cyrilli Alex. nomine in quibusdam Codicibus MSS. legitur, ut Cæfareo apud Neffelium parte 2. p. 28.

51. Mé-

* Vide Tillemont. T. 14. p. 337. feq.

51. Μόλις ποτὲ καὶ πολλοῖς ἱδρῶσι. Epistola 54. ad Proclum Episcopum Constantinopol. de Theodoro Mopsvesteno. T. V. parte 2. p. 199. seq. Exstat Græce ad calcem actorum Synodi V. T. II. Binii parte 2. p. 171.

52. Ὁ εὐλαβέστατος καὶ θεοφιλέστατος διάκονος καὶ ἀρχιμανδρίτης Μάξιμος. Epistola 52. ad Acacium Episcopum Melitenes. T. V. parte 2. p. 197. seq. Vetus Latina versio exstat in Synodico contra tragœdiam Irenæi cap. 205. Baluz. pag. 911. novæ collect. Græce ad calcem Actorum Synodi V. Tom. II. Binii parte 2. pag. 170.

53. Οἶδα μὲν τῆς σῆς ἀγάπης τὸ εἰλικρινές. Epistola 7. ad quendam Nestorii studiosum sive ζηλωτήν. T. V. parte 2. p. 31. seq. ex parte 1. Actor. Concil. Ephesini T. I. Binii p. 125.

54. Οἱ μακάριοι προφῆται τὰς ἄνωθεν ἡμῶν. Homilia Paschalis XXVIII. T. V. parte 2. 326—335.

55. Οἱ μὲν εὖ εἰδότες ἀθλεῖν. Vide supra εἰ μὲν εὖ.

56. Οἱ μὲν τοῖς τῆς θείας ἱερωσύνης. Homilia XXII. Paschalis. T. V. parte 2. p. 269—278.

57. Οἱ σφόδρα λυπούμενοι καὶ φροντίσι. Epistola 12. ad Acacium Episcopum Berrhoënsem. T. V. parte 2. p. 44. ex parte prima Actorum Concil. Ephesini T. I. Binii p. 145.

58. Οἱ τὴν εὐφυᾶ καὶ ἀπόλεκτον. Homilia XVII. Paschalis. T. V. parte 2. p. 222—235.

59. Οἱ τὸν Χριστὸν εἰς υἱοὺς μερίζοντες δύο. Vide supra, num. XXIII.

59. b. Οἱ τῆς ἑαυτῶν διανοίας τὸν ὀφθαλμὸν ἀπευθύνοντες. Homilia cujus fragmenta leguntur apud Eustathium Constantinopol. contra Psychopannychitas ad calcem Allatii de purgatorio p. 571. seq.

60. Οἱ τοῖς ἱεροῖς προσέχοντες γράμμασι. Homilia Ephesi habita, qua Apollinarius nominetenus perstringitur. T. V. parte 2. p. 350—352. In Latinis editionibus, *Wolfg. Musculi* versio occurrit. Aubertus prætulit eam cum qua legitur in parte 3. Actorum Concilii Ephesini T. I. Binii pag. 378. Alia versio vetus apud Baluzium p. 549. novæ collect. De hac Homilia Tillemontius T. XIV. p. 453.

61. Ὁ κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς ὅτε τὰς παρ' αὐτῶν. Epistola 24. ad Patres Monachos. T. V. parte 2. p. 89. ex parte 2. Actorum Synodi Nicænæ T. I. Binii p. 217.

75. Περὶ

75. Περὶ πάντων γεγράφαμεν τῶν πραγμάτων. Epiſtola 40. ad Theognoſtum & Charmoſynum presbyteros & Leontium Diaconum Apocriſiarios ſuos Conſtantinopoli degentes T. V. parte 2. p. 152. ſeq. e MS. Regio primum edita ab Auberto. Vetus Latina verſio exſtat c. 85. Synodici contra tragœdiam Irenæi, quod poſt Chriſtianum Lupum edidit Baluzius in nova collect. Concilior. & Garnerius in appendice operum Theodoreti.

76. Πιστεύομεν ἕνα θεὸν εἶναι πάσης οὐσίας καὶ φύσεως. Vide ſupra, num. XXIII.

77. Πολλαὶ καθ' ἡμῶν γεγόνασιν ἐκεῖσε διαβολαί. Epiſtola 26. ad Epiſcopos Theopemptum, Potamonem & Danielem, Conſtantinopoli agentes. T. V. parte 2. p. 91. ex parte 2. Actor. Concilii Epheſini T. I. Binii p. 297.

78. Πολλὴ μὲν λίαν ἡ σύνοδος. Homilia εἰς τὴν ὑπαπαντήν, *in occurſum Domini*, edita primum ab Auberto e MS. Regio. T. V. parte 2. p. 385 --- 391.

79. Πολυμερῶς καὶ πολυτρόπως ὁ τῶν ὅλων θεός. Homilia XX. Paſchalis. T. V. parte 2. p. 257 --- 264.

80. Πρέπον οἶμαι καὶ νῦν εἰπεῖν. Epiſtola 29. ad Maximianum Epiſcopum Conſtantinopol. T. V. parte 2. p. 95 -- 98. ex parte 3. Actorum Concilii Epheſini, Tom. I. Binii p. 411.

81. Προσεδοκῶμεν ἐλθόντα τὸν τίμιον Νεστόριον. Epiſtola 20. ad Comarium * & Potamonem Epiſcopos, & Dalmatium Archimandritam & Timotheum atque Eulogium presbyteros. T. V. parte 2. p. 84 --- 86. ex parte 2. Actorum Synodi Epheſinæ, Tom. I. Binii p. 211.

82. Πῶς ὁ θεὸς ἀχώρητος ἐχωρήθη. Vide ſupra, num. X.

83. Σαλπίσατε σάλπιγγι ἐν Σιών. Homilia VIII. Paſchalis. T. V. parte 2. p. 92 --- 107.

84. Σεμνολόγημα μὲν οἰκουμενικόν. Vide ſupra, num. XV.

85. Σκιὰν μὲν ὁ νόμος ἔχει τῶν μελλόντων. Homilia XII. Paſchalis. T. V. parte 2. p. 161 --- 177.

86. Συναλγεῖς ἡμᾶς ἀδελφούς. Epiſtola 58. ad Domnum Epiſcopum Antiochen. T. V. parte 2. p. 208. ſeq. Exſtat & inter Epiſtolas Canonicas Patrum cum commentario Theodori Balſamonis.

* *Comarium* in veteri verſione apud Baluzium p. 483. novæ collect. Conciliorum.

87. Συντίθεσθαι καὶ νῦν ἡμῖν ὁ λόγος. Prologus Homiliæ Paschalis XXIX. T. V. parte 2. p. 335.

88. Τὰ γραφέντα παρὰ τῆς ὑμετέρας τιμιότητος. Epistola 61. ad Aurelium (Augustinum) & cæteros in Synodo Carthaginiensi. T. V. parte 2. p. 212. seq.

89. Τὰ λαμπρὰ καὶ μεγάλα τῶν κατορθωμάτων. Epistola 23. ad clerum populumque Alex. T. V. parte 2. pag. 88. ex parte 2. Actorum Synodi Ephesinæ T. I. Binii p. 247.

90. Τὰ συνήθη καὶ νῦν ἀναγνωσόμεθα. Protheoria ad Homiliam XVII. Paschalem. T. V. parte 2. p. 222.

91. Τῆς εἰς θεὸν (al. Χριστὸν) ἀγάπης τὴν δύναμιν. In Johannem Antiochenum, Episcop. ἀντιχάραγμα five schismaticum; Homilia T. V. parte 2. p. 361 -- 364. In Latinis editionibus exstat e versione *Wolf. Musculi*, sed Aubertus exhibet cum interpretatione quæ addita est in parte 2. Actor. Concilii Ephesini Tom. I. Binii p. 254.

92. Τῆς θεοσεβείας ὑμῶν τὸν ζῆλον. Epistola 17. nomine Synodi Alex. ad Monachos Constantinopol. T. V. parte 2. p. 80. seq. ex parte 1. Actorum Concilii Ephesini T. I. Binii p. 158.

93. Τῆς μὲν ἁγίας ἡμῶν ἀναλαμπούσης ἑορτῆς. Homilia VI. Paschalis T. V. parte 2. p. 60 --- 81.

94. Τῆς μὲν ἐν ἀνθρώποις εὐκλείας τὸ ἀνώτατον. Vide supra, num. XII.

95. Τῆς μὲν εὐθύμου (al. εὐσήμου) καὶ θείας ἡμῶν ἑορτῆς. Homilia I. Paschalis. T. V. parte 2. p. 1 --- 16.

96. Τῆς μὲν τῶν ἁγίων εὐκλείας τε καὶ δόξης. Homilia dicta Ephesi in S. Johannis Evangelistæ. T. V. parte 2. p. 352 --- 354. Ex Wolfgangi *Musculi* versione exstat in Latinis Cyrilli editionibus. Sed Aubertus prætulit eam cum qua legitur in parte 3. Actorum Concilii Ephesini T. I. Binii p. 394. Habetur & Latine e veteri versione apud Baluzium p. 545. novæ collect. Confer. de hac Homilia Tillemontium T. XIV. p. 453.

97. Τί τερπνότερον καὶ τί ἡδύτερον τοῖς φιλοθέοις. Homilia in S. Canam T. V. parte 2 p. 360 --- 379. edita primum ab Auberto e MSS. Regiis & Vatican.

98. Τοῖς παρὰ τῆς σῆς θεοφιλείας. Epistola 57. ad Atticum Episcop. T. V. parte 2. p. 204 --- 208. ex Nicephori XIV, 27.

99. Τῷ

99. τοὺς περὶ τῆς σῆς ὁσιότητος. Epiſtola 36. ad Acacium Epiſcopum περὶ τοῦ ἀποπομπαίου, *de hirco emiſſario*, T. V. parte 2. p. 128 --132. ex parte 3. Actor. Synodi Epheſinæ T. I. Binii p. 438. Citatur a Theodorito, & Ephræmo apud Photium Cod. 229. p 416.

100. Τοῖς τὸ θεῖον καὶ ἱεράτιον ἱερουργοῦσι κήρυγμα. Vide ſupra, n. XV.

101. τοῖς τὸ σεπτὸν τῶν θείων ἱερουργοῦσι κήρυγμα. Homilia XXX. Paſchalis T. V. parte 2. p. 342---350.

102. Τὸ μὲν εὔλογον εἰς εὐλάβειαν. Epiſtola 48. ad Gennadium presb. & Archimandritam, *quod connivendum ſit in aliquo a Juris rigore, majoris emolumenti cauſa.* T. V. parte 2. p. 191. ſq.

103. Τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν λέγοντος ἐναργῶς. Epiſtola 15. ad Neſtorium περὶ τῆς ἀκοινωνησίας *de excommunicatione*, ſcripta nomine Synodi in Ægypto congregatæ. T. V. parte 2. pag. 67--77. ſubjectis duodecim capitulis * ſive anathematiſmis a Neſtorio, ſi velit recipi, probandis. Ex parte 1. Actorum Concilii Epheſini T. I. Binii p. 151. In iisdem Actis p. 159. exſtant Latine Neſtorii duodecim anathematiſmi, totidem Cyrillianis oppoſiti & cum Marii Mercatoris confutatione, in Mercatore Garnerii T. II. p. 116. Cæterum Epiſtola illa Cyrilli cum verſione Marii Mercatoris occurrit in Garnerii Mercatore T. II. p. 69. & ex alia veteri verſione apud Baluzium p. 412. & ex alia p. 679. novæ collectionis Concilior. qui Mercatoris quoque verſionem exhibet p. 644. Legitur & Latine in collatione ſexta Synodi V. T. II. Binii parte 2. p. 96. & ex *Dionyſii Exigui* verſione prodierat Pariſ. 1628. in 8. & in antidoto adverſus hæreſes Baſil. 1528. fol. ſub titulo libri contra Neſtorium.

104. Τὸ φιλόθεον καὶ φιλάρετον. Epiſtola 47. ad Anaſtaſium, Alexandrum, Martinianum, Joannem, Paregorium presb. & Maximum (al. Maximinum) Diaconum, & cæteros patres Monachos, *in ſanctum Symbolum Nicænum*, T. V. parte 2. p. 174 --- 191. ex parte tertia Actorum ejusdem Epheſini Concilii p. 457. In Latinis editionibus legitur ex verſione *Johannis Theophili*, ſubjuncta relatione Synodi Orientalium ad Callimorem Regem de depoſitione Cyrilli & Memnonis Epheſi Epiſc. ex actis Conciliabuli Orientalium. Alia verſio vetus in Collatione V. Synodi V. T. II. Binii, parte 2. p. 70. Vide & Tillemont. Tom. XIV. p. 640.

* Vide Tillemont. T. 14. p. 358. 369. 372.

nodico

modico contra tragœdiam irenæi ... 6. Baluz. p. 913. novæ collect. & in concilio quinto, co... V. T. II. ... parte 2. p. 69. Ejus nonnulla refert Pelagius ... ad Episcopos Istriæ.

I. Index eorum quæ Latine tantum exstant.

II. Index scriptorum cum Cyrillianis in edit. Græcolatina vulgatorum.

Θεός. ex parte 2. Actor. Concilii Ephesini Tom. I. Binii pag. 304

125. Attici ad Cyrillum pro S. Chrysostomo diptychis restituendo. T. V. parte 2. p. 201. ex Nicephori XIV. 26. Incipit: ἀποπεπτώκαμεν οἷς μὴ προῃρήμεθα. Confer. Tillemont. Tom XIV. p. 279 seq.

126. Cœlestini Episcopi Rom. Epistola ad Cyrillum. T. V. parte 2. p. 40. Incipit: Τῇ ἡμετέρᾳ συγγνώτητι τὰ διὰ τοῦ υἱοῦ ἡμῶν Ποσειδωνίου. data 3. Id. August Theodosio XIII. & Valentiniano III. COSS. ex parte 1. Actor. Concilii Ephesini p. 131.

127. Joannis Antiocheni ad Cyrillum. T. V. parte 2. p. 83. Incipit: οὐδὲ ἐμὲ μετρίως δάκνει. ex parte 1. Actor. Synodi Ephesinae [illegible] Binii p. 167.

Ejusd. ad Xystum Romanum, Cyrillum Alex. & Maximianum Constantinopol. id. p. 99. Incipit: Καὶ σπουδὴ καὶ σκοπός. ex parte 3. eorundem Actor. p. 421.

Ejusd. ad Cyrillum. id. p. 102. Incipit: πρώην ἐκ Θεσπισμάτων. In iisdem Actis p. 423.

Ejusd. alia Epistola ad Cyrillum id. p. 153. Incipit: ἀπηλλάγημεν ἀλλήλους, δέσποτα. primum edita e MS. Regio ab Auberto.

128. Maximiani Episcopi Constantinopol. ad Cyrillum T. V. parte 2. p. 94. Incipit: πεπλήρωταί σοι τὰ τῆς ἐπιθυμίας. ex parte 1. Actorum Concilii Ephesini. T. I. p. 410.

129. Nestorii ad Cyrillum. T. V. parte 2. p. 21. Incipit: οὐδὲν ἐπιεικείας Χριστιανικῆς βιαιότερον. ex parte 1. Actor. Concilii Ephesini T. I. Binii p. 120. extat & in Garnerii Mercatore T. II. p. 44.

Alia: τὰς μὲν καθ' ἡμῶν ὕβρεις τῶν θαυμαστῶν σοῦ γραμμάτων. id. p. 25 -- 29. ex iisdem Actis pag. 122. Et in Garnerii Mercatore T. II. p. 57. atque apud Baluzium pag. 635. novæ collect. & ex alia veteri versione in Collatione sexta Synodi V. T. II. Binii parte 2. p. 92.

130. Pauli Emeseni a Jo. Antiocheno missi libellus Cyrillo oblatus, T. V. parte 2. p. 100. Incipit: οἱ εὐλαβέστατοι καὶ καλλίνικοι ἡμῶν βασιλεῖς. ex parte 3. Actor. Concilii Ephesini p. 422.

131. Theodosii junioris Imp. rescriptum ad Cyrillum. In parte 1. Actorum Concilii Ephesini T. I. Binii pag. 162. Incipit: [illegible] πλεῖστον θεοσεβείας ἡμῶν.

Alia pag. 164. ἤρτηται τῆς εἰς Θεὸν εὐσεβείας.

VIII.

VIII. Scripta Cyrilli edita, quæ in editione Parif. Græcolatina defiderantur.

[illegible] *Epiftola* ad *Optimum* Antiochiæ Pifidiæ Epifcopum, quæ incipit: καὶ ἄλλως ἡδέως. Vide fupra, in Indice.

[illegible] *Commonitorium* Pofidonio datum, quod incipit: ἡ Νεσορίε [illegible] [illegible], μᾶλλον ἢ κακοδοξία.

[illegible] a Cyrillo & Memnone Ephefi Epifc. oblatus Concilio Ephefino. Vide in eodem indice: *[illegible] [illegible] ἐν τῇδε.*

935. *Fragmentum homiliæ* quod incipit; *Dives eft hodie Dominus nofter*, in parte 3. Actor. Synodi Ephefinæ T. I. Binii p. 38[illegible]. Aliud p. 423. *Eos qui pietate firmi funt* &c.

[illegible] *Epiftola ad Clericos Conftantinopolitanos* plenior ex Marii Mercatoris verfione. Vide fupra in indice *ἀνέγνων τὸ ὑπομνηστικόν.*

937. *Collectio uberior dictorum Neftorii*, ex latina Marii Mercatoris verfione T. II. edit. Garnerianæ p. 103--106.

[illegible] Locus infignis quo *fchedia* Cyrilli de unigenito [illegible] ex MS. dedit idem Joh. Garnerius. Vide fupra, num. VIII.

[illegible] *Epiftola ad Acacium* Berrhoënfem. In Synodico adverfus tragœdiam Irenæi c. 56. apud Baluzium collect. novæ Concilior. p. 758--762. Latine. Incipit: *Devenientem fi etiam nunc curam incipit fanctitas tua.* Adde Tillemont. T. XIV. p. 519. feq.

[illegible] Ad *Acacium* Melitinenfem Baluz. p. 917. & ex alia verfione in Collatione V. Concilii V. T. II. Binii parte 2. p. 70. ubi traditur eadem Cyrillus etiam fcripfiffe ad *Theodorum* Ancyranum & *Firmum* Cæfareæ Cappadociæ Epifcopum. Et in Epiftola III. Pelagii II. ad Epifcopos Iftriæ. Incipit: *Latere tuam non oportuit [illegible].*

[illegible] Ad *Rabbulam* Edeffenum, in eodem Synodico p. 812. edit. Baluzii. Incipit: *Piiffimo & amatore CHrifti Imperatore dirigente.*

942. Ad *Ariftolaum* Tribunum & notarium. id. pag. 889. Incipit: *Dominus meus religiofiffimus Beronicianus.* Et p. 915. incipit: *Plurimis fanctionum quæ nuper.* Adde Tillemont. T. XIV. p. 619.

[illegible] Ad *Theodofium* Imp. Baluz. p. 894. Incipit: *[illegible] a terra.*

144. Ad *Johannem* Antiochenum. id. p. 914. Incipit: *Literas a tua perfectione transmissas.* & pag. 916. Incipit: *Ego quidem abstersi a se.* Græce & Latine in Garnerii Auctario Theodoriti.

145. Ad *Maximum*, *Johannem*, *Thalassium*, Presbyteros & Archimandritas, pag. 914. Incipit: *Egregius quidem zelus religiositatis vestræ est.*

146. Ad *Mosaeum*, Antaradi Episcopum, id. p. 917. Incipit: *Ego quidem semper tuæ religiositati.*

147. Epistola ad Nestorium ex Arabico versa, apud Eusebium Renaudotum in Historia Patriarcharum Alex. p. 109. Incipit: *Non credidi verum esse quod de te.*

148. Fragmenta ex *sermone de fide*. id. p. 927. Incip. *Ego conductum non recipio.*

149. Fragmenta ex *Epistola* ad Monachos Phuenses; contra dictata Origenis. Concilior. T. V. edit. Labbei p. 657. 660.

150. *Præfatio in Cyclum Paschalem* Annorum XCV. (conditum A. C. 436. vide Tillemont. T. 14. p. 623. seq.) Latine edita ab Ægidio Bucherio in doctrina temporum p. 481 -- 484. Antverp. 1634. fol. Meminit Cycli illius ex quinque Cyclis decennovennalibus constantis Sigebertus Gemblacensis c. 24. de scriptoribus Ecclesiasticis.

151. *Liturgia*, ex Arabico Latine versa a *Victorio Scialach*. Augustæ Vindelic. 1604. in 4. atque inde in Bibl. Patrum Paris. A. 1654. Tom. VI. *Maxima autoritatis*, inquit Villalpandus in lib. 2. Ezechielis p. 312. *Videri debet S. Cyrillus in ea Liturgia, quam nuper ex Ægyptiaca Lingua in Latinam convertit Victorius Scialach Maronita, quamque vulgari curat Velserus.* Liturgia hæc Arabice & Coptice scripta in membranis fuit inter MStos Codices D. Abrahami Hinckelmanni τοῦ μακαρίτου, quam nunc possidet Rev. Vir. Joachimus Morgenw., Pastor Orphanotrophii in hac urbe Hamburgensi.

152. Fragmenta ex *Homilia* πρὸς τοὺς τολμῶντας λέγειν μὴ δεῖν ὑπὲρ τῶν ἐν πίστει κεκοιμημένων προσφέρειν, *adversus eos qui negant offerendum pro iis qui in fide obdormierunt*, quæ exstant apud Eustratium presb. Constantinop. adversus Psychopannichitas, ab Allatio post commentationem de purgatorio editum p. 571 — 578. Incipit illa homilia: Οἱ τῆς ἑαυτῶν διανοίας τὸν ὀφθαλμὸν ἀποτυφλώσαντες.

153.

53. *Sermo in parabolam vineæ*, Latine, Achille Statio interprete. Rom. 1578 in 8.

54. *Theodosii* Imp. Epistola * ad Cyrillum d[illegible] Nov. A. 430. in parte 1. Actorum Concilii Ephesini T. I. [illegible]nii pag. 162. Incipit: *φίλον πλεῖστον θεοσεβείας ἡμῖν*. Alia 164. [illegible]*νται τῆς εἰς Θεὸν εὐσεβείας*, Latine e veteri versione ap[illegible]d [illegible]zium pag. 708. novæ collect. Concilior. Aliud rescripti[illegible] Cyrilli & Memnonis Ephesini restitutione, quod post C[illegible]m T. I. monumen[illegible] p. 41. dedit Baluzius p. 655. I[illegible] *τὴν τῶν ἐκκλησιῶν περὶ[illegible]*.

55. *Isidori* Pelusiotæ ad Cyrillum, qui Patris ** instar eum est veneratus Epistolæ XI. quæ inter Isidorianas sæpius prodiere, & gravia monita continent. Duæ citantur etiam a Facundo II. 4. quæ sunt libri I. Epistola 310. & 370.

56. *Xysti* Papæ Romæ, ad Cyrillum cum ejusdem Cotelerii versione, Epistolæ duæ apud Baluz. p. 658. Prior incipit: *ἥσθην ἐπὶ τοῖς δηλωθεῖσι μοι διὰ ἐπιστολῆς*. Altera: *χαίρω ὁμολογοῦντες τῇ περὶ ἡμᾶς τοῦ Θεοῦ φιλανθρωπίᾳ*. Ediderat Cotelerius Tom. I. monumentor. Ecclesiæ Græcæ p. 42. & 44. Adde Tillemontium Tom. XIV. p. 509. seq. 550.

57. *Tranquillini*, Antiocheni Pisidiæ, *Alexandri* Hierapolitani, *Helladii* Tarsensis & aliorum Episcoporum ad Cyrillum pro Joanne Antiocheno, apud Baluzium p. 696. Latine. Incipit: *Nota quidem rectæ glorificationis est fides*.

58. *Acacii* Berrhoënsis Epistola brevis contra capitula Cyrilli. ibid. p. 756. Latine. Incipit: *Permanemus in fide sanctorum Patrum*. Hanc Epistolam a Theodosio Imp. approbatam leges p. 746.

59. *Acacii* Melitinensis Epistola ad Cyrillum de pace (Ao. 433.) Incipit: *Quoniam didici quod per gratiam Dei*, ibid. p. 785. & ex alia interpretatione p. 918.

60. Epistolæ *Rabbulæ* Episcopi Edesseni ad Ægyptium (Cyrillum) id. p. 89[illegible]. seq. Incipit: *Episcopus enim quidam provinciæ Ciliciæ*. Alia *Rabbulæ* ad Cyrillum Epistola, contra Theodorum Mopsue-

* Meminit Leontius Byz. de sectis p. 456.

** Vide Isidori Pelus. lib. I. Epist. 370. Facundus loco laudato: *Isidorus presbyter Ægyptius Pelusiota, qui pro vita ac sapientia sua meritis ut pater ab ipso Cyrillo & honoratus est & vocatus*.

stenum in collatione V. Synodi V. Incipit: *Iam vero quidem unitatem.* Tom. II. Binii parte 2. p. 70. & in Pelagii II. Epistola ad Istriæ Episcopos id. p. 128.

161. *Zosimi* Papæ Epistola Encyclica, sive ut Marius Mercator vocat Tractoria contra Pelagianos, ad Cyrillum & alios Episcopos missa A. C. 418. cujus fragmenta apud Augustin. Epist. 190. (edit. vet. 157.) c. 6. & Prosperum in appendice Epistolæ Cælestini ad Episcopos Galliæ.

162. Hypatiæ (falso ut videtur) nomine ad Cyrillum id. p. 926. Incipit: *Legens historias temporum*.

IX. Scripta quæ sub Cyrilli Alex. nomine feruntur, sed in Græcolatina editione Paris. omissa sunt.

163. *Liber adversus Judæos, cum quæstionibus.*

164. *Brevis anagoge de iis qui floruerunt ante Legem.* Hæc duo exstant in editionibus duabus postremis Latinis Operum Cyrilli Paris. A. 1573. & 1605. *Haud scio*, inquit Bellarminus, *an Cyrilli sint. Sed res parvi momenti est, cum sint libelli brevissimi & leves.*

165. *Homiliæ XVI. in Leviticum*, quas in Latinis Cyrilli editionibus ex veteri versione *Rufini* licet reperire, & e Codice Jacobi Fabri vulgavit sub Cyrilli nomine Jodocus Clichtoveus. Paris. 1521. fol. Sed illas quidem *Origeni* asseruere viri docti, in cujus Latinis Operum συναγωγαῖς jam sæpius excusæ leguntur. Vide Sixtum Senensem libro IV. Bibl. sanctæ.

166. *Homiliæ XIX. In Jeremiam*, quas Antwerp. 1648. in 8. edidit Græce & Latine *Balth. Corderius*: Sed illæ a *Mich. Ghislerio* recte vindicatæ sunt *Origeni*, excepta postrema quæ nec Origenis est nec Cyrilli, sed *Clementis Alex.* liber sæpius ab eo tempore sub veri auctoris sui editus nomine, *quis dives salvandus*.

167. Anastasii Antiocheni & Cyrilli Alex. ἔκθεσις σύντομος τῆς ὀρθοδόξου πίστεως. *Expositio compendiaria orthodoxæ fidei* per quæstiones & Responsiones. Incipit: ποίας θρησκείας εἶ ἄνθρωπε; Χριστιανός εἰμι. Καὶ τί ἐστι Χριστιανός; ὁ Χριστὸν θεὸν ζῶν. MS. in Bibl. Cæsarea.

rea. * Vide Lambecium IV. p. 206 Vertit Latine & utraque lingua edidit *Theodorus Beza*, una cum Athanasii libris V. de Trinitate IV. libris Basilii contra Eunomium & Phœbadio, Latino scriptore contra Arianos. Genev. apud H. Stephanum 1570. 8.

Catena in Marcum, quæ in Codicibus q[illegible] am Cyrillo Alex. sed in aliis rectius *Victori* Antiocl[illegible] ytero tribuitur, ut dixi volumine superiore p. 769. [illegible] diversus fuerit [illegible]nem Combefisius in Bibl. Con[illegible] [illegible] phaële [illegible] Fresne inter libros ex Itali[illegible] [illegible] ritum satis spissum in Marcum, Cyrilli Alex. [illegible]

Apologi sive *fabulæ Morales*, Latin[illegible] Viennæ Austriæ 1630. forma min[illegible] videntur esse Cornelio a Lapide i[illegible] p. [illegible] tulo *speculi sapientiæ* prodierant P[illegible] 1502. 8. ap[illegible] Parvum. Quadripartitus hic Apo[illegible] vidit, B. S. M interprete, Francof[illegible]

Poëma Jambicum περὶ ζώων ἰδιότη[illegible] *plantarum proprietate* editum sub [illegible] Rom. 1590. in 8. auctorem habe[illegible] , cui in aliis editionibus recte vindicatum est, [illegible] dixi in [illegible] Volumine p. 692.

Συναγωγὴ τῶν πρὸς διάφορον σημασίαν λέξεων, κατὰ στοιχεῖον, collectio Alphabetica vocum Græcarum tono vel spiritu differentium, ab aliis Joanni Philopono tribuitur. Vide Volumine superiore, p. 36.

Glossarium vetus *Græco-Latinum*, quoniam in calce quorundam Cyrilli scriptorum inventum testatus est Henr. Stephanus, etiam Cyrillo Alex. tribui a quibusdam consvevit. Et in Caroli Labbei editione Glossariorum priscorum συναγωγὴ inscribitur: Cyrilli, Philoxeni & aliorum Veterum glossaria.

Eeee 3 X. Scri-

* In eadem Bibl. exstant & Cyrilli quæstiones & responsiones περὶ πίστεως hoc initio: ἐπὶ τῆς θεολογίας ὁποίας φύσεως ὁμολογεῖς; μίαν. ποίαν ταύτην; θεότητα. Τί ἐστι Θεός; οὐσία ἀναίτιος. Lambec. III. p. 100. Aliæ quæstiones & responsiones Cyrilli & aliorum, quæ incipiunt; Τί πιστεύεις Χριστιανὲ καὶ πῶς; πιστεύω Πατέρα καὶ υἱὸν καὶ ἅγιον πνεῦμα, τρία πρόσωπα. Nessel. V. p. 132.

X. Scripta Cyrilli inedita.

173. *In Ezechielem.* Marcus Velserus Epistola ad Bonav. Vulcanium data A. 1601. *Industriæ latus adhuc extra istum* (thesaurorum librum) *campus patet, Ezechiele maxime interpretando, quem facile æstimare est ingens volumen conficere. --- Ezechielem etiam amicus ille meus* (Jacobus Pontanus) *aggredi parabat, sed monitus ultro restitit tui reverentia.* Cyrilli symbolæ in Catenis ad Ezechielem, tum edita Villalpandi, tum ineditis quas Coisliniana aliæque Bibliothecæ asservat.

174. Dictavit & *in Danielem*, (inquit Sixtus Senensis) in Oseam, & in Abacuch homilias plurimas, quæ in Bibliotheca Vaticana servantur.

175. *Homilia in Nativitatem CHristi.* Vide supra in Indice, 50. b.

176. In Catenis ineditis ad *Acta* & ad Epistolam *Jacobi* & primam *Petri* ac *Johannis* Cyrilli Alex. symbolæ leguntur. Vide Clariss. Montfauconi Bibl. Coislinianam p. 263.

177. Κυρίλλου εἰς τὰς ἀπορουμένας λέξεις τῆς ἁγίας γραφῆς. MS. in variis Bibliothecis, cui subjungitur ἑρμηνεία ὀνομάτων καὶ λέξεων ἑβραϊκῶν τῶν ἐν τοῖς θείαις γραφαῖς. Vide si placet quæ dixi supra, lib. 4. cap. 35.

178. Glossarium Græcum sub Cyrilli Alex. nomine itidem MS. quod incipit: ἄαγας, ἔβλαψας. ἀασάμην, ἐβλάβην. ἀάσασθαι, ἠγνόησεν, ἥμαρτεν, ἐφθόνησεν, ἀάπτους, ἀπροσπελάστους.

XI. Scripta Cyrilli deperdita.

179. Ἀντίρρησις adversus *Andream* Samosatenum, qui adversus XII. capitula scripserat. Meminit Cyrillus ipse Epistola ad Eulogium, p. 134. Κύριλλον ἐν τοῖς ἀντιρρήσεσι laudat Ephraimus apud Photium Cod. 229. p. 414.

180. *De Synagogæ defectu liber.* Gennadius cap. 57. de scriptoribus Eccles.

181. *Contra Messalianos.* Tillemont. T. XIV. p. 645. 669.

182. *Liber acta Synodi contra Nestorium ejusque asseclas complectens*, quem una cum libro contra Nestorii blasphemias scripto misisse se ad Præpositum testatur Cyrillus Epistola ad Eulogium pag. 134.

Confer

Confer Garnerium T. II. ad Marium Mercatorem p. 345. & Tillemontium T. XIV. p. 405. seq.

183. *In Psalmum VIII.* S. Ephraim apud Photium Cod. 229. p. 420. edit. primæ.

184. *Commentum Evangelii in Matthæum libro secundo*, laudat Facundus XI. 7. *Tomum undecimum & duodecimum* Acta synodi VI. Constantinopolitanæ Actione 10. & secundæ Nicænæ. Frequentissimæ Cyrilli symbolæ in Catenis ad Matthæum. Citatur & a Leontio Byz. contra Eutychem, & βιβλίον πρῶτον ab Ephraimo apud Photium p. 429. Cod. 229. Alius locus p. 432.

185. *In Lucam*, sæpe citatur in Catena Græcorum Patrum Corderiana & Catena aurea Thomæ Aquinatis.

186. *In Epistolam ad Hebræos liber* 1. citatur a Facundo XI. 7. Theodorito dialog. & Theodoro in libro ὑπὲρ Πατρὸς ἀσιγενᾶ. Meminit & interpretationis Cyrilli in Epistolam ad Hebræos, Ephraim Antiochenus apud Photium Cod. 229. Alexander Hierapolitanus Epistola ad Acacium Berrhoënsem in Baluzii nova collect. Concilior. p. 762. & quædam ex illa affert auctor Synodici contra Tragœdiam Irenæi cap. 218. id. p. 928. quemadmodum & plura Leontius Byz. contra Eutychem. Ex sexto tomo, Anastasius p. 188. Hodegi.

187. *Libri tres adversus Diodorum Tarsensem & Theodorum* Mopsuestenum * *quasi Nestoriani dogmatis autores & alius de incarnatione liber* (diversus ab eo quem supra num. VII. retuli) *in quibus continentur antiquorum Patrum incorrupta testimonia, id est Felicis Papæ Romani, Dionysii Corinthiorum Episcopi & Gregorii mirabilis Θαυματουργοῦ cognominati.* Liberatus in breviario c. 10. Meminit & Leontius Byz. de sectis, πράξει sive lectione IV pag. 448. seq. & VIII. p. 530. seq. ubi arguit Dioscorum Cyrilli successorem quædam illis inserere ausum. ὁ γὰρ Διόσκορος διάδοχος γενόμενος τοῦ μακαρίου Κυρίλλου καὶ εὑρὼν τὰ αὐτοῦ συγγράμματα, ἴσως ὡς ἂν ἄλλοι τινὰ θεῖναι ὃν ἐβούλετο. Confer Collationem Catholicorum cum Severianis sive Acephalis habitam Constantinopoli Ao. C. 532. Tom. II. Binii p. 559. Citat & Facundus III. 3. & VIII. 6. & quinta Synodus Actione V. Tom. II. Binii parte 2. p. 69. seq. ubi plura fragmenta & p. 72. ubi & Theodoriti Theodorum adversus

* Eodem Liberato teste, quidam Catholicæ novitatis defensores Acephalis responsuri negarunt libros illos esse Cyrilli.

adversus Cyrillum defendentis mentio & pag. 73. ubi quædam ex secundo libro Cyrilli de eo quod unus est Christus, contra Theodorum. Et ex libro primo p. 74. seq. Confer Tillemont. T. XIV. p. 793. & 643. seq. ubi etiam de Theodoriti opere similiter perdito, in quo Cyrilli objectionibus respondit, cujus meminit Leontius p. 532.

188. *Contra Synusiastas* sive Apollinaristas, laudatur ab Ephraimo Antiocheno apud Photium Cod. 229. p. 416. edit. primæ.

189. *ἐν τῷ κατὰ Ἀρείου λόγῳ.* id p. 432.

190. *Ad Theodosium Imp. contra Pelagianos.* Photius Cod. 54.

191. Epistolæ variæ, ut Epistola ad Acacium Scythopoleos Episcopum, quam citat Ephraim apud Photium Cod. 229. p. 416.

192. Idem pag. 420. laudat Cyrilli *περὶ ἀπαθείας λόγον* & *λόγον περὶ πάθους. λόγον περὶ πίστεως* ut pag. 429. 430. *ὃς ἐπιγεγράφθαι ἑρμηνεία τῆς πίστεως.* p. 413. Incertum an quod Gennadio cap. 57. memoratur *de fide adversus hæreticos.*

Timotheum Ælurum *πολλὰ τῶν συγγραμμάτων τοῦ θείου Κυρίλλου μήπω εἰς πλάτος ἐκδοθέντων διαλυμήνασθαι, νόθα τούτοις ἐπισπείραντα δόγματα*, multa D. Cyrilli scripta antequam vulgarentur dogmatibus adulterinis adspersis depravasse, ex communi fama narrat Theophanes p. 95. & Nicephorus XV. 16. Hist. Idem Nicephorus negat esse verum, quod nonnulli sparserunt, libros quosdam Chrysostomi a Cyrillo abolitos fuisse. XIV. 28.

XII. Index eorum ad quos vel contra quos scripsit Cyrillus.

Numeri majores, scripta Cyrilli supra recensita, minores indicem Epistolarum & scriptorum minorum Alphabeticum respiciunt.

Calo-

XIII. Index Chronologicus Episcoporum Archi-Episcoporum & Patriarcharum Alexandrinorum.

1 Marcus Evangelista usque ad A.C. 65
2 Anianus (Arabibus *Hananias*) 87
3 Abilius (Coptitis μιλῶι, Arabibus *Melianus*) 99
4 Cerdo (Arabibus Kerdanous) 110
5 Primus (Orientalibus *Abrimius*) 122
6 Justus 130
7 Eumenius 143
8 Marcianus (al. *Marcus*) 153
9 Celadion (al. κελασδιανὸς vel κλαυδιανός) 167
10 Agrippinus 179
11 Julianus (male al. *Lulianus*) 189
12 Demetrius 231
13 Heraclas (al. *Hieroclas*) 247
14 Dionysius ex Sabaismo conversus 264
15 Maximus 281
16 Theonas 300
17 Petrus qui Martyrium obiit 311

Sedes vacat per anni spatium *

18 Achillas (Arabibus *Archillas* vel *Archelaus*) tantum per quinque menses 312
19 Alexander, Achillæ frater 326
20 Athanasius Arii Adversarius. 373

Georgius Tarbasthenites. Arianus. vide Nyssen. lib. 1. contra Eunomium Tom. II. pag. 294.

21 Petrus II. 380

Lucius Arianus, ejus loco intrusus.

22 Timotheus 385
23 Theophilus 412
24 Cyrillus I. 444
25 Dioscorus 458
25 b *Proterius* quem loco Dioscori depositi A. 451. in Concilio Chalcedonensi electum pro legitimo Patriarcha non habent Jacobitæ 458

26 Ti-

* Gelasius II. 1. de Actis Concilii Nicæni.

26	Timotheus Ælurus.	usque ad A. C. 472
27	Petrus III. Moggus	490
28	Athanasius II.	497
29	Johannes Mela,	507
30	Johannes II. ἔγκλειστος sive inclusus	516
31	Dioscorus junior	518
32	Timotheus III.	535
33	Theodosius	567
34	Petrus	569
35	Damianus	593
36	Anastasius	614
37	Andronicus	622
38	Benjamin	659
39	Agatho	677
40	Johannes III. Semnudæus	686
41	Isaac	688
42	Simon Syrus	700
	Vacatio per triennium	
43	Alexander II.	724
44	Cosmas	727
45	Theodorus	737
45	b. *Cosmas* Melchitarum Patriarcha, quem non agnoscunt Jacobitæ ab A. C. 730. ad	742
46	Chail sive Michael	766
47	Mennas sive *Minas* Monachus S. Macarii	774
48	Joannes IV.	798
49	Marcus	819
50	Jacobus	836
51	Simon tantum per menses quinque & dies sexdecim	837
51	b *Sophronius* Melchitarum Patriarcha ab A.C. 844. per annos 13.	857
52	Yusab sive Josephus	850
53	Chail sive Michael	851
54	Cosmas II. Semnudensis	859
55	Sanutius (al. Σενοδιος vel *Chemida*)	881
56	Chail S. Michael III.	899
	Vacat Sedes aliquot annis	
57	Gabriel	923

57b.	*Christodulus* Melchitarum Patriarcha	ab A. 906 usque ad 932
58	Cosmas III.	933
58 b.	*Eutychius* Melchitarum Patriarcha	ab A. 932. ad 940
59	Macarius	953
60	Theophanius	958
61	Minas sive Mennas	976
62	Ephræm Syrus filius Zaraa	980
63	Philotheus (al. *Theophilus*, in latina Elmacini versione male *Philoponus*)	1002
64	Zacharais	1032
65	Sanutius	1047
66	Christodulus	1078
67	Cyrillus II.	1092
68	Michaël IV.	1102
69	Macarius II.	1129
70	Gabriel fil. Tarik	1145
71	Michaël V.	1146
	Sophronii Patriarcha Alex. meminit. Jo. Cinnamus lib. V. p. 228. res Anni 1160. referens.	
72	Johannes V.	1167
73	Marcus filius Zaraa	1189
74	Joannes filius Abugaleb	1216
	Vacatio sedis per annos XX.	
75	Cyrillus III. filius Laklaki ab	A. 1235. ad 1243
76	Athanasius	1261
77	Johannes Abusahi, irrita facta Gabrielis electione	1269
78	Gabriel	1271
78 b.	Joannes iterum	1293
79	Theodosius, filius Zuabel	1300
80	Joannes ex Moniet Koufis	1320
81	Joannes	1326
82	Benjamin ex Democrad	1339
83	Petrus	1348
84	Marcus ex Kelioul	1363
85	Joannes Damasco Oriundus ab A. 1365.	
86	Gabriel Archimandrita Monasterii Moharrak	
87	Matthæus	

88 Gabriel auctor ritualis libri Coptorum, confirmati A. C. 1427.
89 Joannes
90 Matthæus ex Sahid, sive Thebaida.
91 Gabriel Archimandrita Monasterii occidentalis (S. Antonii)
92 Michael Semelouti.
93 Joannes sive Yunes Nekaddi.
94 Johannes Misrà seu Kahira vetere oriundus.
95 Gabriel Monschari, ad quem legatus a Pio IV. Christophorus Rodericus S. I.
96 Joannes Monfalutensis, ad quem scripsit Papa Gregorius XIII.
97 Gabriel qui scripsit ad Urbanum VIII.
97 b. *Meletius Piga*, Græcus
98 Marcus ex Biad ab A. 1602. ad 1610
99 Joannes Melawani
100 Joannes ex Touk 1645
101 Marcus ex Mahjour ab Ao. 1645. ad 1660
102 Matthæus (pro quo Wansleb. perperam *Baramus*) ab Anno 1663 adhuc erat 1673
103 Joannes Toukhi fuit adhuc 1703
104 Samuel, cujus Epistola ad Reginam Angliæ Annam data Ao. 1712 legitur Anglice versa in V. C. Michaelis de la Roche Diario literario Londinensi, cujus titulus *Memoirs of Literature* T. 3. p. 273.

* * *

A tempore Dioscori, præsertim post captam a Muhamedanis Ægyptum, duo semper Patriarchæ, unus Græcus Melchita alter Coptica sive Jacobita.

Sed in hoc Catalogo fere Jacobitæ sive Coptitæ modo Patriarchæ recensentur, quemadmodum & in illis Patriarcharum Alexandrinorum elenchis & notitiis quæ hactenus vulgatæ sunt a *Joh. Michaele Wanslebio* ad calcem libri de Ecclesia Alexandrina, Paris. 1677. in 12. ab *Ottone Dappero* in descriptione Africæ p. 87. a *Lud. Moreri* in Lexico Tom. I. voce *Alexandrie*, ab *Eduardo Pocockio* in Indice ad Eutychii Annales, ab *Athanasio Kirchero* in prodromo Copto & post Lexicon Copticum p. 518. seq. ab *Abrahamo Echellensi* in Chronico Orientali (usque ad A. C. 1150.) Paris. 1680. fol. maxime vero a *Joh. Baptista Sollerio*, S. I. in Actis Sanctorum Junii Tomo V. Antwerp. 1708. fol. &

denique ab *Eusebio Renaudoto* V.C. in Historia Patriarcharum Alexandrinorum, Parif. 1713. in 4. De antiquioribus vide *Caroli a Sto Paulo* Geographiam sacram p. 275. seq. & *Ioach. Camerarium* ad Nicephori Constantinopol. Chronographiam p. 141. seq. *Henr. Dodwellum* c. 6. diss. de succesfione Pontificum p. 53. sq. 77. *Dav. Blondellum* præf. de Episcopis & presbyteris p. 20. *Dionys. Petavium* Tom. IV. dogm. Theol. parte 2. p. 724. seq &c.

Index Episcoporum, Archi-Ep. & Patriarcharum Alexandrinorum, Alphabeticus.

Joannes

CAPUT XXVIII.

De PROCLO Conſtantinopolitano, ASTERIO Amaſeno & Joanne CLIMACO.

Procli Conſtantinopol. ætas & vita. 1. *Scriptorum editiones.* 2. *De Homiliis quæ exſtant circiter viginti.* 3. *De traditione Divinæ Liturgiæ.* 4. *De Fide, Epiſtola.* 5. *Aliæ Epiſtolæ.* 6. *Scripta deperdita.* 7. *Aſterius Amaſenus.* 8. *Homiliæ ejus editæ.* 9. *Scripta deperdita.* 10. *Alii Aſterii amplius viginti.* 11. *Ioannes Climacus.* 12. *Ejus ſcala paradiſi, ac de veteribus ſcriptoribus qui eam illuſtrarunt.* 12. *Epiſtola ad Paſtorem.* 13. *Editiones & verſiones.* 14.

I.

PROCLUS S. Chryſoſtomi, qui A. C. 407. obiit, amanuenſis, poſtea notarius fuit Attici, poſt Arſacium Chryſoſtomi ſucceſſorem Archi-Epiſcopi Conſtantinopol A. 425. defuncti, qui ex Lectore eum Diaconum ac deinde presbyterum ordinavit. A Siſinnio Attici ſucceſſore poſtea deſignatus A. 426. Epiſcopus Cyzici, munus illud non obtinuit, Dalmatio a Cyzicenis: ei prælato licet in inſcriptione homiliæ primæ Proclus Epiſcopus Cyzicenus appellatur. Conſtantinopoli inde commoratus, ſacris Concionibus zeli doctrinæ & eloquentiæ præclaram tulit laudem, ac poſt depoſitum in Concilio Epheſino Neſtorium, Siſinnii ſucceſſorem, Archiepiſcopus A. 431. deſideratus a populo, ſed A. 434. demum ſucceſſor Maximiano poſt Neſtorium ſuffecto, & prid. 15. April. defuncto, datus a Theodoſio juniore. & Archi-Epiſcopus Conſtantinopolitanus conſtitutus eſt, arduamque illam dignitatem cum laude induſtriæ ac probitatis geſſit usque ad A. 446. Memoriam ejus celebrant Græca & Latina Eccleſia 24. Octobr. De illo videndi e veteribus Socrates VII. 28. & 40. ſeq. Tripartita XII. 3. & 11. ſeq. Nicephorus XIV. 29. & 37. ſeq. Georgius Alexandrinus & Simeon Metaphraſtes in S. Chryoſtomi ita, Theophanes p. 75. Facundus &c. E recentioribus Vincentius

centius Riccardus in Vita Procli, quam ab eo acceptam * Bzovius epitomæ Annalium Baronianor. ad A. C. 446. inseruit, & Riccardus ipse Procli opusculis a se collectis præfixit: Tillemontius T. XIV. memor. Hist. Eccles. p. 704 -- 719. & 751. sq. Memoriæ litterariæ Trevoltinæ A. 1710. p 579 seq. & Jo. Garnerius ad Marium Mercatorem Tom. II. p. 25. Dictio ejus Græcis auribus talis ferme qualis est Latinis Petri Chrysologi, Combefisio judice: sed ut Eliæ du Pin notatum, antithetis & acuminibus crebrioribus vim & robur orationis subinde frangit.

II. Ex scriptis Procli, quæ potuit reperire, Græce ac Latine edidit *Geverb. Elmenborstius* Lugd. Batav. 1617. in 8. longe plura *Vincentius Riccardus*, Clericus Regularis Theatinus, cum nova versione & copiosis animadversionibus. Rom. 1630. in 4. Ab eo tempore Homilias Procli ad MSS. Codices recensuit & nova sive recognita versione donavit brevibusque notis illustravit *Franciscus Combefisius* in auctario novo Bibl. Patrum T. I. Paris. 1648. fol. Latine etiam Procli scripta exstant in Bibl. Patrum edit. Lugd. T. VI. p. 589. Pleræque itidem illius Homiliæ leguntur Latine in Bibliotheca Combefisii Concionatoria. Nonnulla quoque in supplemento Bibl. Patrum Morelliano T. I p. 645. seq.

III. *Exstant e Procli Constantinopol. scriptis:*

1. Ἐγκώμιον εἰς τὴν παναγίαν Θεοτόκον Μαρίαν. *Laudatio in Sanctiss. DEI genitricem Mariam.* Nestorii hæresin clarissime refellens, dicta Constantinopoli a Proclo adhuc Cyzici Episcopo † circa A. C. 429. cum Nestorius Ecclesiæ Constantinopolitanæ præesset. Incipit: Παρθενικὴ πανήγυρις σήμερον τὴν γλῶτταν ἡμῶν. Hæc cum versione ** *Theodori Peltani*, S. I. sæpius prodiit sub initium Actorum Concilii primi Ephesini Romæ, Coloniæ & Parisiis editorum: Cum eadem versione *Geverhardus Elmenhorstius* inter Procli opuscula p. 52. edidit, & *Vincentius Riccardus* p. 1. qui præterea aliam interpretationem *Dionysii*, ut opinatur, *Exigui*, e MS. Vaticano vulgavit p. 673. aliam

* Vide Allatii apes Urbanas p. 253.

† Adde Tillemontium T. 14. memor. Hist. Eccles. p. 315. seq. 706. & 750 seq.

** Hæc primum lucem vidit in Actis Synodi Ephesinæ, Peltano interprete editis Latine Ingolstad. 1576. Deinde Heidelberg. 1579. 8. inter septemdecim homilias Græcorum Patrum in præcipua CHristi Salvatoris festa a Peltano editas. Et in latina Actorum Synodi Ephesinæ editione apud Commelin. 1604. fol. p. 394. Nam Græce extat in actis ejusdem Concilii a Commelino editis 1591. fol. p. 249.

aliam item p. 668. Denique ex Mazarini Codice castigatam ac ſuppletam cum nova verſione *Franciſcus Combefiſius* auctarii Novi Tom. I. p. 301. Cum veteri illa verſione, quam *Marii Mercatoris* eſſe putat, exhibet Jo. Garnerius T. II. operum Mercatoris p. 19. præmiſſam extemporali Neſtorii homiliæ qua Proclo videtur reſpondere. Confer eundem p. 165.

2. Ἐις τὴν ἐνανθρώπησιν τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, καὶ εἰς τὰς ἐπαρυστρίδας. *de incarnatione Domini noſtri JEſu CHriſti, & de infuſoriis.* * Incipit: Καλὴ μὲν ἡ τῶν ψαλμῶν λύρα. Arium, Eunomium, Macedonium & Neſtorium τετράπωλον τοῦ διαβόλου ἅρμα *quadrijugum Diaboli currum* appellat p. 316. edit. Combefiſii. Hanc primus non modo cum ſua ſed & p. 677. ex alia incerti verſione vulgavit Riccardus, quam depromiſit e Bibl. Vaticana.

3. Ἐις τὰ γενέθλια, ſive εἰς τὴν ἐνανθρώπησιν τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ. *In Natalem Domini noſtri JEſu CHriſti.* Incipit: πολλαὶ καὶ διάφοροι πανηγύρεις. In hac homilia quam primus edidit Riccardus, dies feſtos qui illa ætate inter Chriſtianos celebrabantur, commemorat his verbis:

Αἱ δὲ τῶν Χριστιανῶν πανηγύρεις θεῖαι καὶ παράδοξοι, καὶ ὄντως πηγαὶ καὶ θησαυροὶ σωτηρίας. ἡ μὲν γὰρ πρώτη ἡμῶν πανήγυρις, Θεοῦ πρὸς ἀνθρώπους ἐπιδημίαν κηρύσσει. ἡ δὲ μετ᾽ ἐκείνην, ὑδάτων ἁγιασμὸν, καὶ βαπτίσματος εἰκονογραφεῖ μήτραν. ἡ τρίτη, καταλύσιν θανάτου, καὶ σταυροῦ τρόπαιον, καὶ ἀναστάσεως δῶρον, καὶ πατράσιν ἐλευθεροποιὸν εὐαγγελίζεται. ἡ τετάρτη, τῆς ἡμετέρας ἀπαρχῆς τὴν εἰς οὐρανοὺς ἄνοδον, καὶ τὴν ἐκ δεξιῶν κέκραγε καθέδραν. ἡ πέμπτη, Πνεύματος ἁγίου κάθοδον, καὶ μυρίων χαρισμάτων ὄμβρους σαλπίζει.

At Chriſtianorum ſolemnia divina ſunt & admirabilia, vereque fontes ac theſauri ſalutis. Nam prima noſtra celebritas, Dei ad homines adventum prædicat. Quæ vero hanc ſequitur, aquarum ſanctificationem, ac baptiſmatis fontem graphice exprimit. Tertia, mortis interitum, ac trophæum crucis, reſurrectionisque donum, ac quo patribus parta eſt libertas, læto fauſtoque nuntio indicat. Quarta, primitiarum noſtrarum in cœlos aſcenſum, earumque a dextris conſeſſum clamat. Quinta, Spiritus ſancti deſcenſum, ac ſexcentos gratiarum imbres ceu tubæ præconio ...

* Septem infuſoria in ſeptem lampades Zachar. IV. 2. interpretatur ſeptem dona Spiritus S.

ζει αὑταί εἰσιν αἱ ἑορταὶ ἃς ἐποίησεν ὁ Κύριος, ἀγαλλιασώμεθα καὶ εὐφρανθῶμεν ἐν αὐταῖς.

alte intonat. Hæc ſolemnia ſunt quæ fecit Dominus, exultemus, & lætemur in eis.

4. *In* eundem *Natalem CHRISTI.* Incipit: λαμπρὰ καὶ παράδοξος. Hanc primus ſed Græce tantum & minus emendatam vulgaverat Elmenhorſtius p. 248. e Codice Bibl. Palatinæ, additis Meurſii caſtigationibus. At Riccardus ex aliis tribus Romanis emendavit. In Actis Concilii Epheſini T. I. edit. Binianæ parte 2. p. 181. legitur homilia ſimilis & iisdem incipiens verbis ſub nomine *Theodori* Ancyrani. Procli Conſtantinopol. λόγον εἰς τὸ γενέθλιον laudat Ephraimus apud Photium Cod. 229. p. 423. Idem p. 435. citat & Proclum ἐν Πουλχεριαναῖς (homiliis præſente Pulcheria dictis) μετὰ τὸ γενέθλιον.

5. Ἐγκώμιον εἰς τὴν ἁγίαν παρθένον καὶ θεοτόκον Μαρίαν. *Laudatio in S. Virginem ac Dei genitricem Mariam.* Incipit: Πᾶσαι μὲν αἱ μαρτυρικαὶ * πανηγύρεις. Hanc inter Chryſoſtomi ἀμφιβαλλομένας Græce ediderat Savilius T. V. p. 887. Sed Proclo recte vindicat Riccardus teſtimonio Codicis Vaticani, cui auctoritas Jo. Damaſceni, Epiſtola de triſagio ſuffragatur.

6. Aliud paullo uberius *S. Virginis Encomium.* Incipit: κλέπτει τοὺς πόνους τῶν ἐμπόρων. Primus publicavit Riccardus e Codice Vaticano. Combefiſius collato altero Regis Chriſtianiſſimi multa emendavit.

7. Εἰς τὰ ἅγια θεοφάνια. *In ſancta Theophania.* Incipit: Χριστὸς τῷ κόσμῳ ἐπεφάνη. A Natali CHriſti tanquam προλαβούσῃ ſive præcedente feſtum Theophaniorum diſerte diſtinguit ſub init. Hanc homiliam primus vulgavit Riccardus.

8. Εἰς τὴν μεταμόρφωσιν τοῦ Κυρίου. *In transfigurationem Domini.* Incipit: δεῦτε φίλοι, καὶ σήμερον. Hanc primus Græce inter dubias Chryſoſtomi edidit Savilius T. VII. p. 332. Deinde e Codice Bibl. Palatinæ a Grutero acceptam Elmenhorſtius cum ſua verſione p. 81.

9. Εἰς τὰ βαΐα. *In ramos palmarum.* Incipit: σπουδαιότερος ὁ παρών. ὦ φίλοι, καιρός. Primus edidit Riccardus e Codice Bibl. Cryptæ ferratæ, quæ illas quoque quas ſecundo & tertio loco memoravi,

* alii Codd. μαρτυρίαι καὶ πανηγύρεις.

moravi, illi suppeditavi. Alia Procli homilia εἰς τὰ προφητεύματα καὶ εἰς τὴν ἔγερσιν τοῦ Λαζάρου καὶ εἰς τὰ βαΐα exstat MS. in Bibl. Cæsarea teste Lambecio V. p. 27. atque incipit: ἤδη τῆς δεσποτικῆς πανηγύρεως προφαίνοντες τὰ χαρίσματα.

10. Εἰς τὴν ἁγίαν πέμπτην. *In sanctum quintam feriam* magnæ hebdomadæ. Incipit: ἐπέστη τῶν ἱερῶν μυστηρίων ἡ πανήγυρις.

11. Εἰς τὸ πάθος τοῦ Κυρίου, τῇ ἁγίᾳ καὶ μεγάλῃ παρασκευῇ. *In Dominicam passionem, in sancta & magna parasceve.* Incipit: Φοβερὰ τῆς σημερινῆς παρατάξεως τὰ μυστήρια. Primus quemadmodum & novem proxime sequentes edidit Riccardus.

12. Εἰς τὴν ἀνάστασιν τοῦ Κυρίου. *In Domini nostri JEsu CHristi resurrectionem.* Incipit: Φαιδρὰ τοιγαροῦν τῆς τριημέρου πάθους τὰ ἄνθη. Videtur ἀπάνθισμα, non integra Oratio.

13. 14. Εἰς τὸ ἅγιον πάσχα. Homiliæ duæ. *In sanctum Pascha.* Prior incipit: Νικάτω καὶ λόγων ἔυρουν. Posterior: λαμπρὰ μὲν ἡ τοῦ πάσχα πανήγυρις. λαμπρὸς ὁ.

15. Εἰς τὸ ἅγιον πάσχα, καὶ εἰς τὸ · ἐν ἀρχῇ ἦν ὁ λόγος. *In sanctum Pascha, & in illud:* In principio erat verbum. *Ioh. I.* 1 Incipit: Οἱ μὲν ἄλλοι εὐαγγελισταὶ τὴν κατὰ σάρκα γενεαλογίαν. *Legunt*, inquit Combefisius, *Græci illud Evangelium ipso die Paschæ, ut bene Riccardus colligit ex Chrysostomi homil. 7. de resurrect. T. III. Habentque etiamnum Græcorum libri Ecclesiastici, quibus Evangelia digesta sunt in usum totius anni. Tota vero hebdomada legunt Evangelia quæ vocant matutina, quibus continetur Dominicæ resurrectionis historia.*

16. Εἰς τὴν ἁγίαν πεντηκοστήν. *In sanctam Pentecostem.* Incipit: σήμερον, ἀγαπητοί, ἐπεφοίτησε.

17. & 18. Ἐγκώμιον εἰς τὸν ἅγιον πρωτομάρτυρα Στέφανον. *Encomium* duplex *in sanctum protomartyrem Stephanum.* Prius incipit: ὡς ἱερὸς ἀληθῶς καὶ καλῶς τῶν. Hoc licet sub Procli nomine a Riccardo editum tamen Photii auctoritate Cod. 271. Bibl. *Asterio* Amaseno vindicatur, cujus nomine restitutum Græce cum nova versione sua edidit Combefisius T. I. auctarii novi pag. 683. Alterum incipit: Ὁ μὲν αἰσθητὸς ἥλιος ὑπὲρ γῆν ἀνατέλλων.

19. Ἐγκώμιον εἰς τὸν ἅγιον Παῦλον Ἀπόστολον. *Encomium S. Pauli Apostoli* Incipit: οὐδεὶς ἀσθενεῖ Παύλου ἀθλοῦντος.

20. Ἐγκώμιον εἰς τὸν ἅγιον Ἀνδρέαν Ἀπόστολον. *Encomium S. Andreæ Apostoli.* Incipit: ἰσχυρὸν τῆς Ἀποστολικῆς ἁλιείας τὸ δίκτυον. Latine sub

Chry-

Chrysostomi nomine ediderat e *Sirleti* versione, Lipomanus Tom. VII. & Surius ad 30. Nov. Sed Proclo restitutum Græce primus vulgavit Riccardus. Latine vertit etiam *Carolus Fabianus*, ex cujus versione occurrit Latine in supplemento Bibl. Patrum Morelliano T. I. p. 813.

Pars *laudationis S. Chrisostomi*, dictæ cum illius reliquiæ * Constantinopolim translatæ essent, ex antiquo Lectionario Bibl. Vallicellanæ primum Latine edita a Baronio ad A. C. 438. Incipit: *Certe gratias Deo, fratres charissimi.* Exstat etiam Latine tantum in Elmenhorstii, Riccardi, & Combefisii editionibus.

IV. περὶ παραδόσεως τῆς θείας λειτουργίας. *De traditione Divinæ* [...]*rgiæ* sive *Missæ*, Græce præfixum antiquis Liturgiis ediderat Guil. [...]orellus Paris. 1560. fol. & Latine *Claudius de Sainctes* Antwerp. 1562. [...]8. Aliam versionem suam addidit Elmenhorstius p. 157. aliam [...]am, notasque Riccardus. Nam Combefisius & hoc apospasmation, [...] cætera quæ deinceps referam, homiliis Procli subjungere omisit. [...]cipit: πολλοὶ μέν τινες καὶ ἄλλοι. Non prætereundum autem est il[...]d fragmentum an vere a Proclo ita scriptum sit, dubitari etiam a [...]ris doctis in ipsa Ecclesia Romana. *Quia veritati deesse nequeo*, in[...]it Richardus Simon in notis ad Gabrielem Severum Philadelphi[...]sem p. 204. *quamvis sciam Scriptores gravissimos, qui id argumenti atti[...]unt, totos a Procli illius auctoritate dependere, hunc de traditione Missæ* [...]*ctatum extra controversiam, Procli esse, non ausim contendere.* Dubi[...]sse etiam se professus Allatius est p. 17. de libris Ecclesiasticis Græ[...]rum. E nostris conferendus est W. Ernestus Tentzelius ὁ μα[...]ρίτης de disciplina arcani adversus Eman. Schelstratenum Tom. II. [...]ss. selectt. p. 255.

V. Περὶ πίστεως, *de fide* Epistola celebratissima *ad Armeniæ pres[...]teros & Archimandritas* scripta Theodosio juniore XV. & Valenti[...]ano IV. Coss. hoc est A. C. 435. Incipit: οὐ μετρίως ἀδελφοί. Non [...]stat in Micropresbytico, ut Labbeum secutus scripsit præclarus Ca[...]us, nec in Orthodoxographis. Sed cum *Dionysii Exigui* versione [...]præmissa ejus Epistola ad Felicianum Pastorem) occurrit in Antido[...] adversus hæreses Basil. 1528. & Paris. 1538 fol. & in hæresiologia [...]h. Heroldi, Basil. 1556. fol. pag. 565. nec non in Bibliothecis Pa[...]um, in auctario Ducæano Paris. 1624 T. I. & in editione Morel-

 liana

* Vide Sam. Basnagii Annales ad A. C. 438. n. 3.

liana Parif. 1654. Tom. XI. cum versione *Antonii Agellii*, ut alias editiones in quibus Latine tantum legitur, omittam. Exstat & Græce ac Latine in Conciliis edit. Labbeanæ T. III p. 1217. Harduin. T. I. p. 1712 cum versione *Dionysii Exigui*. Etiam Elmenhorstius Dionysii versionem exhibet in sua opusculorum Procli editione p. 123. quemadmodum Riccardus p. 680. qui antea etiam utraque lingua dederat, quemadmodum Elmenhorstius p. 2. cum versione *Antonii Agellii*, Episcopi Acernensis, quæ etiam in nonnullis Bibliothecæ Patrum editionibus exhibetur. Prodiit & Parif. 1539. ex officina Claudiæ Guillardæ. Meminere hujus tomi sive Epistolæ, Patres Synodi V. Constantinopol. collatione quarta, * quinta & sexta, Cyrillus Alex. in Epistolis quæ Actis Concilii Ephesini addi solent ad Johannem Antiochenum & ad Monachos Anastasium, Alexandrum & Martinianum: Facundus pluribus in locis, Liberatus in breviario cap. 10. Agobardus adversus Felicem T. XIV. Bibl. Patrum Lugd. p. 249. Jo. Maxentius in Catholica professione de Christo, & Imperator Justinianus qui *magnum Proclum* vocat lib. I. tit. I. Codicis de summa Trinitate, leg. 7. Alia fuit ad reverentissimum Clerum & amicum CHristi orthodoxum populum Epistola Procli cujus meminit Dorotheus Mœsiæ Metropolitanus in Baluzii nova collectione Concilior. p. 840.

VI. *Epistola* Synodica ad *Domnum*, *Antiochenum* Episcopum pro causa *Athanasii*** Perrhæ Episcopi. Incipit: τὸ φιλάδελφον, ἀγαπητοί, φιλίστατε. Prodiit sæpius Græce & Latine in Actis Synodi Chalcedonensis Actione XIV. T. II. edit. Conciliorum Binianæ, Labbeanæ Tom. IV. atque ex *Dionysii Exigui* versione in veteri Latina illorum Actorum interpretatione ex qua edidit Elmenhorstius p. 117. & Riccardus p. 695.

Ad Joannem Antiochenum Epistola de causa *Theodori* Mopsvesteni & *Iba* Edesseni Episcopi. Latine tantum servata in Actis quintæ Synodi Constantinopol. collatione V. & VI. Incipit: *Arbitror te cognoscere, Religiosissime.*

Hisce

* In eadem quarta collatione T. 2. concilii. edit. Binianæ parte 2. p. 68. Latine exstat fragmentum libelli Proclo porrecti a presbyteris & Diaconis qui missi erant ab Episcopis, Clericis & Monachis & cæteris magna Armeniæ & Persidis & aliis gentibus. Confer Tillemontium T. 14. p. 629. seq. Fallitur Baronius qui ad Martyrolog. Rom. 24. Octobr. scribit Procli Epistolam ad Armenios in Synod. Ephesina allegari.

** Vide Tillemont. T. 14. p. 647. sqq.

Hisce Epistolas alias duas ad Johannem Antioch. & unam ad Maximum Diaconum, ex Facundi VIII. 2. & 5. aliasque quasdam aliorum Epistolas & fragmenta Riccardus ex Actis Concilii Chalced. & Constantinopolitani V. adjunxit, de quibus vide, si placet, Labbeum T. II. de Script. Eccles. p. 240 seq.

VII. Plures Procli Homilias intercidisse paret ex Ephraimo apud Photium Cod. 229. p. 422. qui laudat Proclum *ἐν τῇ τεσσαρακοστῇ in homilia quadragesima*, nisi verba illa homiliam initio jejunii quadragesimalis dictam denotent, uti p. 423. laudatur Nazianzenus ἐν τοῖς γενεθλίοις, id est Homilia εἰς τὰ γενέθλια. Homiliam qua verba Ezech. XXXVIII, 3. ad victoriam de Barbaris Hunnis relatam applicavit, memorat Socrates VII. 43. & ex eo Tripartita XII. 12. Nicephorus XIV. 38. Ex homilia in illud Es. IX. 6. *Puer natus est nobis*, affert nonnulla Synodus Chalcedonensis T. II. Binii p. 349. & Anastasius Sinaita in hodego p. 110. & 166. Idem p. 160. laudat quædam ex Procli λόγῳ εἰς τὴν Θεοτόκον, quæ in editis non reperio.

VIII. ASTERIUS Amaseæ, Metropolis Ponti Episcopus, Homilia in servum Centurionis, cujus argumentum Photius nobis servavit (Cod. 271. p. 819.) narrat se in juventute a quodam Scytha servo quem Antiochenus quidam civis emerat edoctum liberalibus disciplinis. Homilia 3. in avaros testatur se vicinum ætati Juliani Imp. qui A. C. 363. est obtruncatus. Et homilia in festum Kalendarum p. 75. deplorat necem Rufini, qui apud Arcadium tantum valuit, Eutropiique, * quorum ille Ao. 395. hic 399. παρελθόντος ἐνιαυτοῦ. sive anno ante hanc homiliam habitam perierat. In Episcopatu Amaseno successisse Eulalio ** videtur in exilium ejecto per Arianos, sed post mortem Valentis A. C. 378. restituto, cujus meminit Sozomenus VII. 2. atque successorem habuisse Palladium qui A. C. 431. Ephesinæ Synodo interfuit. εἰς βαθὺ γῆρας τοῦ βίου καταντῆσαι ad extremam senectutem pervenisse ex quadam ejus (quæ hodie non exstat) homilia notavit Photius in Amphilochiis quæst. 125.

IX. Exstant ejus Homiliæ:

1. Εἰς τὸν πλούσιον καὶ εἰς τὸν Λάζαρον *de divite & Lazaro*, Luc. XVI. 19. seq. Incipit: οὐ τοῖς ἀποφαντικοῖς καὶ δογματικοῖς μόνον. Laudat tunc adhuc

* Confer Sam. Petitum III. 7. Observat. p. 338. seq. & Valesium p. 162. ad Sozomenii VIII. 7.

** Cotelerius T. II. monument. p. 516. Tillemont. T. X. p. 408. seq.

huc ineditam Philippus Rubenius lib. 2. cap. 1. electorum. Locum de Christo non pingendo, ex ea allatum in Synodo septima, actione 6. Tom. III. Binii p. 658. vindicat Nicephorus Constantinopolitanus in antirrheticis, & Theodorus Studita lib. 1. Epist. 36. ad Naucratium Tom. V. Opp. Sirmondi p. 43.

2. Εἰς τὸν οἰκονόμον τῆς ἀδικίας. *De œconomo iniquitatis* Luc. XVI. 1. seq. Incipit: Πολλάκις ὑμῖν εἴπον διαλεγόμενος.

3. Κατὰ πλεονεξίας. *Adversus Avaritiam.* Incipit: Ἄνδρες χριστιανοὶ τῆς κλήσεως.

4. Λόγος κατηγορικὸς τῆς ἑορτῆς τῶν καλανδῶν. Sermo adversus donationes, ineptias ac superstitiones *Calendis Januarii* illa ætate usitatas. Incipit: δύο κατὰ ταυτὸν ἑορταί.

5. Εἰ ἔξεστιν ἀνθρώπῳ ἀπολῦσαι τὴν γυναῖκα αὐτοῦ κατὰ πᾶσαν αἰτίαν. *Num liceat dimittere homini uxorem suam quacunque ex causa* ad Matth. XIX 3.

Hasce quinque Homilias hactenus memoratas primus Græce ex Codice Cardinalis Ascanii Columnæ cum versione *Philippi Rubenii* edidit Johannes Brantius, Antwerp. 1615. in 4. unde recusæ sunt utraque lingva in Auctario Ducæno Paris. 1624. Tom. II. p. 563. & in Bibliotheca Patrum Paris. 1644. (1654.) Tomo XIII. sed ope Codicum quos a Sirmondo Ducæus acceperat, accuratius recensitæ. Tum Latine in Bibliotheca Patrum Colon. 1618. Tom. IV. Rubenii versionem *Combefisius* ita interpolavit, ut novam veluti adornaverit. Gallice transtulit Franciscus Maucroix, * Paris. 1695. in 12. consilio Pauli Pelissonii, qui inter disertissimos Græcos Ecclesiæ Doctores locum singularem Asterio tribuendum esse non dubitavit.

6. Εἰς τὸν προφήτην Δανιὴλ, καὶ εἰς τὴν Σωσάνναν. *In Danielem Prophetam & Susannam* Incipit: ἀπὸ τοῦ Πνεύματος ἡ χάρις. Ex MS. Regis Christianissimi

7. Εἰς τὸν ἐκ κοιλίας τυφλόν. *In cæcum a nativitate* Joh. IX. Incipit: ἠκούσαμεν ἀρτίως τοῦ υἱοῦ τῆς βροντῆς. Ex Codice Sirmondi & Segvieriano. Legit Photius & loca ex hoc sermone profert in Bibliotheca Cod. 271. p. 820. edit. primæ.

8. Εἰς τοὺς ἁγίους κορυφαίους Ἀποστόλους, Πέτρον καὶ Παῦλον. *In summos Principes Apostolos, Petrum & Paulum.* Incipit: πᾶσαι μὲν αἱ συνήθεις

* Journal des Savans 1695. p. 629. edit. Amst.

πάθεις αὐτοῦ. Ex venerandæ antiquitatis Codice Segvieriano, recens allato ex celebri monasterio τῆς ἐγκλείστρας Græciæ.

9. Ἐγκώμιον εἰς ἅγιον ἱερομάρτυρα Φωκᾶν. *In S. Martyrem Phocam*, Sinopensem, passum Romæ sub Trajano. Incipit: Καλὰ καὶ συμφέροντα. Ex Codice Regis Galliæ & autographo Sirmondi. In quibusdam Codicibus (ut Cæsareo apud Lambecium VIII p.243.) incipit à verbis p. 171. edit Combefisianæ: ἱερὸς μὲν καὶ θεσπέσιος ἅπας ὁ τῶν γενναίων μαρτύρων κατάλογος. Atque ita Latine tanquam Simeone Metaphraste autore legitur apud Lipomannum T. VI, p.274. b. & Surium ad 22. Sept. Duos Phocas Martyres in hoc sermone ab Asterio confundi notat Baronius ad Martyrolog. Rom. 14. Jul. quem vide etiam ad 5. Martii ubi notat verba quædam (quæ p. 178. edit. Combefisii leguntur,) laudari in septima Synodo.

10. Εἰς τοὺς ἁγίους μάρτυρας. *Encomium in Sanctos Martyres.* Incipit: ἴσω ὡς ἴσμεν καὶ παρὰ τῶν. Ex Codice Card. Columnæ, describente Jac. Sirmondo. Loca duo e MS. Cæsareo emendat Lambecius VIII. p.373.

11. Εἰς μαρτύριον τῆς πανευφήμου μάρτυρος Εὐφημίας, ἔκφρασις. *Enarratio imaginis qua exprimitur martyrium clarissimæ Martyris Euphemiæ*, sub Diocletiano passæ. Incipit: πρῴην μὲν ὦ ἄνδρες Δημοσθένην εἶχον ἐν χερσὶ τὸν δεινόν. Hanc ἔκφρασιν Asterii laudant Photius in Bibliotheca Cod. 271. pag. 810. & in Amphilochiis quæst. 125. & Adrianus II. Papa, lib. de imaginibus, profertque integram septima Synodus actione 4. Tom. III. Binii pag. 544. seq. Laudat iterum p. 659. Actione VI. & p. 700. Actione VIII. Combefisius vero ex Codicibus duobus Regiis castigavit, & nova versione donavit. Gallice cum primis quinque Homiliis vertit Franciscus Maucroix. paris. 1695. in 12.

Sex quas proxime hactenus retuli, primus Græce & Latine edidit, Rubenianisque quinque subjunxit, & universas notis illustravit *Franciscus Combefisius* Tom. I. Auctarii novi Bibliothecæ Patrum, Paris. 1648. fol. Latine deinde ex Combefisii versione subjunxit Theophilus Raynaudus, operibus Latinorum scriptorum Leonis Magni, Maximi Taurinensis, Petri Chrysologi, Fulgentii, Valeriani Cemeliensis & Amedei Lausanensis Episcopi, quæ sub titulo Heptadis præsulum Christiana sapientia & facundia clarissimorum Lugd. 1652. &

Parif. 1661. fol. *una hac*, ut quæritur in Bibl. Concionatoria Combefisius *officii gratia, quod expunctum meum producentis nomen est.* Nimirum Dominicani Combefisii nomen libenter supprimendum ratus est Jesuita Raynaudus, professus etiam Cyriacorum adversarius. In illa Combefisii Bibliotheca Concionatoria pleræque etiam Asterii homiliæ ex Combefisii versione Latine exhibentur.

12. Ἐγκώμιον εἰς τὸν ἅγιον πρωτομάρτυρα Στέφανον. *Laudatio S. Protomartyris Stephani.* Incipit: ὡς ἱερὸς ἀληθῶς καὶ καλῶς. Ex Photii testimonio Cod. 271. Asterio Amaseno vindicatur & sub ejus nomine a Combefisio exhibetur Græce & Latine Tom. I Auctarii novi p. 283. licet Codices quidam referunt ad *Proclum* Constantinopolitanum, inter cujus Homilias a Vincentio Riccardo edita est, ut supra, in Proclo dixi. At fallitur Clariss. Oudinus qui homiliam in Protomartyrem, Stephanum, quæ inter Nysseni Opera T. III. p. 354. legitur, Asterii esse scribit p. 59. supplementi de Scriptoribus Eccles. Illa enim licet similia quædam habet, alia est, atque incipit: ὡς καλὴ τῶν ἀγαθῶν ἡ ἀκολουθία. Vide quæ supra cap. XX. in Nysseni scriptis, num. 44.

13. *In Psalmum IV.* Incipit: ὥσπερ ὁ τῇ ποικιλίᾳ. Prodiit e MS. Cæsareo Græce inter homilias Chrysostomi T. VII. edit. Savilianæ p. 431. sed auctoritate Catenæ in Psalmos 50. a Daniele Barbaro Latine editæ, Asterio vindicatur a *Cotelerio*, qui Varias Lectiones Codicis Regii Tom. II. monument. p. 516. seq. publicavit.

14. 18. *In Psalmum V.* Homiliæ quatuor. Prima incipit: Οἱ τὸ μακάριον τέλος τῆς ζωῆς. Secunda: οὐκ οὕτως ἐισφορος ἀπαλλάξας σωματι. Tertii: ὥσπερ οἱ παρ' ἡμῖν λαμπρότεροι νυμφίοι. Quarta: Τὰ ῥήματά μου ἐνώτισαι κύριε. ποῖα ῥήματα. Quinta, in qua & de Josepho, dicta τῇ μεγάλῃ δευτέρᾳ magna secunda feria, sive feria secunda Paschatis. incipit: εὐφραινέσθω καὶ νῦν ἡ πολυάνθρωπος ἐκκλησία. Has quinque homilias ex Codice 2402 Regis Galliæ Græce primus cum versione sua vulgavit *Jo. Baptista Cotelerius* Tom. II. monumentor. Ecclesiæ Græcæ Parif. 1688. in 4. p. 1 --- 48.

19. *In Psalmum sextum.* Incipit: στρατιώτου πλημμελήσαντος ἀπολογία. Edidit Græce & Latine idem Cotelerius p. 48 -- 63.

20. *In Psalmum septimum.* Incipit: ὥσπερ ὁ τῆς βασιλικῆς εἰκόνος θεατής. Edidit idem Cotelerius cum versione sua p. 63. --- 81. Cæterum

terum cum Asterius quoque Scythopolitanus, (ne de Asterio Cappadoce dicam) Psalmos exposuerit teste Hieronymo, incertum num harum in Psalmos homiliarum, ex quibus Catenæ Græcorum Patrum in Psalmos subinde nonnulla jam sub Asterii jam sub Didymi nomine allegant, auctor sit Asterius Amasenus, an vero Asterius Scythopolita vel Cappadox.

21. Προτρεπτικὸς εἰς τὴν μετάνοιαν. *Adhortatio ad pœnitentiam.* Asterio * vindicatur ex Photii auctoritate Cod. 271. licet in quibusdam Codicibus refertur ad *Gregorium Nyssenum*, inter cujus opera prodiit Tom. II. edit. Ao. 1638. p. 165. & in Appendice Græcolatina operum Nysseni A. 1605. cum versione *Petri Francisci Zini.* Incipit: ἀνὴρ Φαρισαῖος ὡς ἀρτίως ἠκούσαμεν.

22. Εἰς τὴν παρείσβασιν τῶν νηστειῶν. *In ingressum jejuniorum.* Etiam hanc Asterio Photius Cod. 271. vindicat, licet sub Nysseni nomine vulgavit Jac. Gretserus, Ingolstad. 1617. in 4. Atque inde in Appendice operum Nysseni A. 1605. & in editione A. 1638. Tom. II. p. 247. prodiit cum ejusdem Gretseri versione. Incipit: Σύνθετον ζῶον ὁ ἄνθρωπος.

X. Desiderantur sermones quos legit & ex quibus loca quædam in gustum protulit Photius Cod. 271.

1. In illud Lucæ X. 30. *Homo quidam descendit ad Jerusalem in Jericho.*
2. In illud Lucæ XVIII. 10. *Duo homines ascenderunt in templum ut orarent.*
3. *De Zachæo* Luc. XIX. 1.
4. *De duobus filiis.* Luc. XV. 11.
5. *In servum Centurionis* Luc. VII.
6. *In Jairum & mulierem αἱμοῤῥοοῦσαν.* Matth. IX. 20. quæ postrema homilia Asterii citatur etiam a Nicephoro Constantinopol. in antirrheticis MSS.

His adde 7. *Encomium Basilei* Episcopi Amaseni qui sub Licinio circa A. C. 320. passus est 26. April. Typicum S. Sabæ ad illam diem: ** τοῦ ἁγίου μάρτυρος Βασιλέως ἐπισκόπου Ἀμασείας. Εἰς τὸν ὄρθρον ἀναγο-

* Combefisius auctar. noviss. p. 538. *Nyssenus homilia de peccatrice, mihi potius Asterius, ut & alia quasi appendice Gregorio Nysseno adscripta.* Idem de homilia Nysseno tributa *contra fornicarios* & altera περὶ εὐποιΐας sentit Tillemontius T. X. P. 413.

** Coteler. T. 2. monument. p. 515. Tillemont. T. V. memor. Hist. Eccles. 515. & 787.

[illegible] τὸ ἐγκώμιον Ἀστερίου ἐπισκόπου [illegible] ium Basilii * edidit quidem Henschenius Græce & L[illegible] Sanctor. ad 26 April. Sed id recentiorem habet auctorem. Incipit: Οἱ τὰ ἀρχηγ[illegible] κράτος λαχόντες.

Photiana excerpta cum versione sua & notis Combefisius Homiliis Asterii subjunxit p. 211. seq.

Fragmenta quædam occurrunt & Asterii in Catena Græcorum Patrum ad Lucam, quam Latine Balthasar Corderius vulgavit Antwerp. 1628. in fol.

Homilia in tres Christi tentationes, quæ incipit: ἤλ[illegible] μὲν ὑμῖν [illegible] περιούσας, quam Tom. VII. Chrysostomi p. 301. Savilius Græce edidit, atque Combefisius in Bibl. Concionatoria Asterii esse suspicatus est. Marius Mercator docet *Nestorii* esse, sub cujus nomine Græce cum versione sua exhibet Jo. Garnerius Tom. I. Marii Mercatoris p. 85. Confer Tillemontium Tom. XV. memor. p. 749.

XI. Alii Asterii.

1. Asterium Amasenum Balthasar Corderius eundem putat esse Asterium, qui una cum Acacio Berrhoeensi frequentavit *Julianum Sabam* teste Theodoreto cap. 2. religiosæ Historiæ. Sed rectius alii viri docti utrosque distinguunt, licet perperam Natalis Alexander ** eum de quo Theodoretus loquitur, *Petræ* in Arabia Episcopum fuisse affirmavit. Illum vero Juliani Sabæ discipulum, a puerili ætate in Monastica vita adsuetum, ac denique religiosorum Monasterii (Gindarensis) circa A. 370. præfectum sive Abbatem, & Catholicæ doctrinæ defensorem fuisse scribit Photius in Amphilochiis, *** sive dubiis ad Amphilochium Cyzicenum.

2. Ab utroque, Juliani Sabæ discipulo & Amaseno illo diversus fuit Asterius *Cappadox*, ex Sophista Ethnico Χριστιανίζων [illegible]

* Alia sunt Basilei Amaseni Acta, quæ sub Johannis presbyteri Nicomedien[illegible] exstant etiam Latine apud Surium 26. Apr. Incipiunt: Ἐγένετο μετὰ τὸ [illegible]ξαι Κύριον. Alia quæ sine nomine citat Eustrathius Constantinopol. presbyter in libro contra Psychopannychitas c. 20. ad calcem Allatii de purgatorio p. [illegible] λέγει τοίνυν ὁ τὴν διήγησιν τοῦ μαρτυρίου [illegible] τοῦ ἁγίου Βασιλέως ἐπισκόπου Ἀμασίας καὶ Μάρτυρος.

** Sec. IV. p. 148.

*** Locum Photii exhibet Combefisius T. I. Auctor. novi p. 281. & [illegible]nus p. 340. Bibl. Coislinianæ.

μενος, sed in persecutione Diocletiani & Maximiani circa A. C. 304. iterum idolorum cultor: inde quum Luciano Martyre magistro suo † ad pœnitentiam eum reducente ad Christianos rediisset, promachus Arianorum, Episcopatum quem ambiit nullum adeptus est, quod persecutionis tempore sacrificasset. ὑποδῦναι μιᾶς πόλεως ἐπισκοπὴν προθυμούμενος, ἱερωσύνης μὲν ἠστόχησεν, διὰ τὸ ἐπιτεθυκέναι κατὰ τὸν διωγμόν, ut narrant Socrates lib. I. c. 36. & Nicephorus lib. 8. c. 53. Vide & Epiphanium LXXVI. 3. Scripsit σύνταγμα, quo CHristum rebus creatis accensuit, citatum ab Athanasio, & Epiphanio, confutatum a Marcello Ancyrano. Confer Hermantium in vita Athanasii T. I. p. 344. seq. & Tillemont. T. VI. memor. Hist. Eccles. p. 291. *Commentarios* hujus Asterii *in Psalmos*, allegat Eusebius in Psalmos p. 28. & Catena *MS. in Psalmos in Bibl. Coisliniana: memorat Hieronymus de Scriptoribus Eccles. c. 94. ubi etiam *in Epistolam ad Romanos & in Evangelia* scripsisse testatur: Et *contra Marcellum, libros*, quibus Sabellianæ eum hæresis arguit, (id. c. 86.) *multaque alia, quæ a suæ partis hominibus studiosissime leguntur*. (id. c. 94.)

3. Quartus est Asterius itidem Arianus, Episcopus Cyrensis, quem precibus Juliani Sabæ (circa A. C. 372.) morti datum narrat Theodoritus in religiosa Historia cap. 2. & Photius in Amphilochiis quæst. 125.

4. Incertum sitne idem cum hoc Asterius Episcopus Arianus, quem in Concilio Seleuciensi (A. C. 359.) a Semiarianis ob crimina quæ illi imputabantur excommunicatum narrat Socrates lib. 2. c. 40. Tillemontio quidem T. 6. p. 785. memoriar. videtur is esse Asterius Cyrensis, Blondello Scythopolitanus, auctori perpetuitatis fidei Catholicæ Petræus, de quo mox.

5. Alius Asterius Monachus, quem laudat Nazianzenus protreptico carmine ad Hellenium T. II. p. 109. Τίς δὲ καὶ Ἀστέριον [illegible] &c.

† Philostorgius II. 15.
* Vide Clariss. Montfauconi catalogum Bibl. Segueriana [illegible] Etiam in Catena Corderiana ad Psalmos sæpe Asterius allegatur, sed [illegible] intelligaturne Asterius Scythopolita, qui & ipse in Psalmos scripsit [illegible] Hieronymus Epistola 74. ad Augustin.

6. Aſterius *Petræ* in Arabia Epiſcopus, qui Concilio Sardicenſi A. C. 347. interfuit, quemque ab Arianis (circa A. C. 347.) in ſuperiorem Libyam relegatum tradit S. Athanaſius ad ſolitariam vitam agentes T. I. p. 820. Vide Martyrologia 10. Jun. Interfuit adhuc Concilio Alexandrino A. 362.

7. Aſterius ſubpræfectus Cappadociæ, ad quem Epiſtolæ Nazianzeni CXXV. CXXVI. CXXVII. Alius Nyſſeni οἰκέτης, cujus meminit Baſilius Epiſt. 44.

8. Aſterius *Scythopolita*, quem inter celeberrimos Eccleſiæ ſcriptores refert S. Hieronymus Epiſt. 83. ad Magnum Oratorem p. 656. & poſt Origenem, Euſebium & Theodorum Heracl. in univerſos Pſalmos ſcripſiſſe ait Epiſt. 74. ad Auguſtin. Male Hendreichius in pandectis Brandenburgicis hunc eundem facit cum Aſterio Cappadoce.

9. Aſterius Patriarcha *Alexandrinus* (tempore Juſtini Imp.) memoratur in Actis Arethæ & Sociorum apud Surium ad 24. Octob. Sed Nicephorus Conſtantinopol. Theophanes & alii qui Catalogum Epiſcoporum Alexandrinorum texuere, hunc Aſterium ignorant: unde commentitius videtur Antonio Pagi ad A. C. 521. n. 18.

10. Aſterius præfectus tempore Maximiani, cujus mentio in Actis S. Victoris Martyris Maſſilienſis apud Franciſcum Boſquetum T. II. Eccleſiæ Gallicanæ 134.

11. Turcius Secundus Aſterius *Conſul* A. C. 449. & alius A. 494. Incertum idemne ſit Turtius-Rufus Aſterius qui emendavit præclarum Codicem Virgilii, obvium in Bibl. magni Hetruriæ Ducis (de quo Henr. Noris in Cenotaph. Piſam. 363. diſſ. IV. c. 2.) Alius Aſterius Turcii Aproniani (qui A. C. 363. præfectus Romæ fuit) filius, de quo clariſſ. Muratorius diſſ. 2. ad 5. Paulini carmina, T. I. anecdoton Latinor. p. 143. Tillemont. T. IV. Hiſt. Imperator. p. 981. 1158.

12. Aſterius *præfectus Orientis* ſub Arcadio, de quo Nicephorus XIII. 2. Alius, imperante Mauricio, id. XVIII. 12. & 13.

13. Ab eo diverſus Aſterius Comes, & Armeniæ Dux cujus meminit S. Athanaſius in fine Apologiæ T. I. p. 688. & Epiſt. ad ſolitariam vitam agentes T. I. p. 845.

14. Aſterius presbyter *Antiochenus*, Eunomianus, cujus mentio apud Philoſtorgium lib. X. cap. 1. Nicephorum XII. 8. Hiſt.

15.

15. Asterius *Amidenus*. in Mesopotamia Episcopus inter Orientales illos fuit qui Cyrillum Alex. & Memnonem in Synodo Ephesina deposuere A.C. 431.

16. Asterius Episcopus *Tridentinus* cui Virgilius successit A. C. 385. vide vitam S. Vigilii apud Bollandum 29. Maj.

17. Asterius sub Valeriano Imp. *Senator* Romanus, Martyr de quo Nicephorus lib. VI Hist. c. 14. In Eusebii Codicibus Græcis l. 7. Hist. c. 16. Ἀςύριος. Sed Asterium habent, præter Rufinum etiam Martyrologia 3. Martii, & Menologia 7. August. Omitto alios Martyres hoc nomine; Edessenum sub Numeriano 20. Maj. Ægeatem sub Diocletiano 23. August. & Ostiensem sub Alexandro Severo 21. Octobr. & Rufinam ac Secundam martyres, Asterii clarissimi filias, 10. Jul.

18. Asterius *Medicus*, cujus collyrium refert Aetius tetrabibli 2. lib. 3. cap. ult.

19. Asterius ταχυγράφος, cujus mentio in Synesii Epist. 61.

20. Asterius *subdiaconus* per quem Hieronymus A. C. 396. & 402. Epistola V. ad Augustinum misit, quemque filium suum & necessarium appellat Epist. 69. edit. novæ & Augustinus Epist. ad Hieronymum ejus mentionem faciens: *nunc tamen eis ipsis respondebo literis, quas mihi per sanctum filium nostrum Asterium jam mittere dignatus es.* Hic postea *Vici* Africæ *Episcopus*, qui Collationi Carthaginiensi A. C. 411. interfuit.

21. Asterius *presbyter* & *notarius* in Concilio Constantinopol. A. C. 448. quo Eutyches damnatus est. Idem Asterius ad quem Leonis Magni Epistola 53. Ao. 450. data in qua & Asterii *Episcopi* a se ablegati mentio, sed qui in aliis Codd. Etherius appellatur.

22. *Asterius Urbanus* qui allegatur ab Anonymo adversus Montanistas apud Eusebium lib V. hist. cap. 16.

23 Omitto Asterium Cretensem, cujus servus Marnas a Gazæis cultus pro DEO, ut tradit S. Epiphanius in Ancorato c. 108. T. II. p. 109.

XII. JOANNES cognomento Scholasticus (ὁ ἐπίκλην * Σχολαστικὸς, in titulo vitæ a Daniele Monacho scriptæ) notior est nomine CLIMACI, quod accepit ab edito opere a) cui titulus κλίμαξ.

* Scholasticus, id est, eruditus.

a) Sic a scriptis suis cognomina tulerunt Hermes Pastor, Gregorius Dialogos, Antonius Melissa, Micrologus, Ligurinus &c. Vide Clariss. Jo. Molleri Homonymo-

μαξ, sive *scala Paradisi*, unde ὁ τῆς φωτιζούσης κλίμακος ὑποφήτης *illuminantis scala interpres* dicitur ab auctore vitæ S. Stephani junioris b) Quanquam omni humaniore doctrina imbutus c) esset, tamen annos natus undeviginti Asceticam vitam prætulit, atque inter Monachos velut rudis atque illiteratus vixit per annos quadraginta: Hinc Abbas montis Sina constitutus, in summa pietatis laude admodum senex obiit d) successore in Abbatia relicto Georgio fratre, qui decimo post eum mense similiter est defunctus. De anno obitus non plane constat, licet circa A. C. 580. scripsisse Johannem Climacum, Labbeo, Pagioque e) assentior. Memoriam ejus Græca & Latina recolit Ecclesia 30. Martii. Vitam ejus breviter tradunt Græcorum Menæa ad eundem diem: Incipit: Οὗτος ἑκκαίδεκα χρόνων ὑπάρχων: Paullo fusius *Daniel* Monachus Raithuensis. Incipit: Τὸ μὲν τίς ἡ ἐνεγκαμένη τὸν καὶ ἐκθρέψασα. Præterea Anonymus quidam, non multo, ut vult videri, Climaco junior. Incipit: Ἐλθόντος ποτὲ τοῦ Ἀββᾶ. Hæc tria scripta Græce & Latine a Matthæo Radero exhibentur in Isagoge quam Climaco suo præmisit, & in qua alia etiam de illo aliorum testimonia quædam præfixit. Vitam a Daniele Monacho traditam habes Latine præfixam Climaco in Bibliothecis Patrum & in aliis Climaci editionibus. Latine quoque dederat Lipomannus Tom. II. p. 401. & Surius ad 30. Martii. Conferendus etiam Henschenius in Actis Sanctorum ad illum diem. Plures Græcorum Canones sive Odæ in Climacum in Ecclesiasticis illorum libris leguntur, e quibus Ignatii Melodi canonem laudat Allatius contra Hottingerum, p. 195. Confer Triodium in Synaxarion

nymoscopiam p. 875. seq. Cæterum lepidus est Trithemius, qui *Climaci* nomenclatione *Scholasticum* sonare scribit, neque enim *scolasticum* Raderi & Labbei in mentem illi venisse suspicor.

b) In Analectis Græcis sive T. 4. monumentor. Ecclesiæ Græcæ Cotelerii p. 419.

c) Elias Cretensis de Joanne Climaco: καίτοιγε τὴν ἀνθρωπίνην πᾶσαν σοφίαν ἀκριβῶς ἠσκημένος, κατὰ ἰδιώτας ὡς ἄγροικος δηλαδὴ καὶ ἀπαίδευτος ἐβιότευε ταπεινῶν ἑαυτὸν διὰ τὸν Θεόν.

d) Labbeus, Oudinus & Caveus scribunt in Menæis tradi, quod Joannes Climacus pæne Centenarius obierit. Hoc in iis non reperio, quæ ex Menæis Raderus de Climaco præmisit.

e) Labbeus de scriptoribus Eccles. T. I. p. 266. & 552. Antonius Pagi in Critica Baroniana ad A. C. 594. 9. Cæterum Elias du Pin T. V. Bibl. scriptor. Eccles. p. 98. seq. natum putat Climacum circa A. C. 525. & obiisse sub initia seculi septimi.

Synaxario Dominica IV. Quadragesimæ. Denique Johannis Climaci, Johannis Damasceni & Joannis Eleemosynarii vitas moralibus documentis illustratas edidit Johannes Vicartius Jesuita, Tornaci 1664. in 4. Citatur Climacus a Dorotheo Archimandrita, quemadmodum ipse laudat antecessorem suum Sabbam, nec non Johannem Cassianum. Iconem ejus ære descriptam una cum elogio habes in Theophili Spitzelii τȣ̃ μακαρίτȣ Academia JEsu CHristi pag. 206. seq.

XII. Rogatus a Joanne Abbate Raithuensi, cujus Epistola cum Climaci responsione præmittitur, scripsit jam Abbas, adeoque sexagenario major, librum in triginta capita ac totidem veluti virtutum gradus distributum, qui ut jam dixi inscribitur κλίμαξ *scala* sive πλάκες πνευματικαὶ *tabulæ* præceptorum asceticorum *spiritales*. Hoc veluti præcipuum religiosæ vitæ commonitorium Monachis commendatissimum per multa sæcula fuit, unde toties descriptum occurrit in omnibus propemodum Bibliothecis, Cæsarea, Vaticana, Vallicellana Romæ & in monasterio S. Basilii, in quo antiquissimum Codicem asservari refert Clariss. Montfauconus p. 215. Diarii Italici: tum in Bessarionis Veneta, Florentina Medicea, Urbini & Pisauri, Messanæ, Scoriacensi, Bodlejana, Regia Parisiensi, Seguieriana sive Coisliniana. Plures etiam illud scholiis & commentariis illustrandum pridem in se suscepere, ut

1) *Joannes Raithuensis* monasterii ad Elim sive LXX. fontes Abbas, idem qui libri scribendi auctor Climaco fuit, cujus scholia Latine tantum Hactenus viderunt lucem in Bibliothecis Patrum cum Climaco. Paris. 1610. & deinde ibidem, Coloniæ, ac novissime Lugduni, T. X. p. 507--520.

2) *Elias* Cretensis Metropolita circa A. C. 787. clarus, cujus commentarius vægrandis in tria volumina distinctus, & ferme Eustathii παρεκβάσεις in Homerum mole æquans, integer in Bibliotheca Bessarionis Venetiis, ac Parisiis in Coisliniana & Romæ in Chigiana: sed capite & fine mutilus exstat MS. in Bibl. Augustæ Vindelicor. In Bibl. Cæsarea volumen secundum servatur, complectens commentarium a gradu VIII. ad XXV. Vide Lambecium IV, de Bibl. Vindob. pag. 193. seq. In MS. uno Codice Coislinianæ hæc ἐξήγησις refertur ad *Photium*. Vide Clariss. Montfauconi Catalogum MSS. p. 141. Hanc exegesin

Iiii non

non edidit sed pauca ex illa excerpta scholiis aliis Anonymi de quo mox, permixta Raderus in Climaco suo dedit Græce & Latine.

3. *Anonymus*, Elia junior, qui ex eodem & aliis scholia in Climacum composuit, quæ e MS. Bibl. Bavaricæ primus vulgavit cum Climaco, & versionem Latinam addidit Raderus. Citantur ab hoc Anonymo præter sacras litteras, Magnus Antonius, Aristoteles, Athanasius, Barsanuphius, Basilius, Chrysologus, Chrysostomus, David Hieremias, Diadochus (Photices Episc.) Dorotheus, Ephraim Syrus, Evagrius, Gabriel solitarius, Gregorius Naz. Theologus, Gregorius Nyssenus, Joannes Carpathius Joannes Damascenus, Isaacus presbyter, Isaias Abbas, Isidorus Pelusiota, Maximus, Marcus Monachus Eremita, Nilus, Photius Patriarcha, Syncletice, Thalassius, Theodoretus & Theodorus Edessenus.

4) *Hierotheus* Monachus, cujus Isagoge in Climaci scalam MS. in Bibl. Cæsarea. Vide Lambecium IV. p. 192.

5) *Anonymus* cujus synopsis scalæ versibus Jambicis Græcis XLII. exstat in Codice Coislinianæ Bibliothecæ, de quo laudatus Montfauconus p. 141.

Omitto 6) *Dionysium Carthusianum*, qui medio sæculo XV. Latine scripsit enarrationes in Johannis Scholastici Climacum, cum paraphrasi aliquot scriptorum Cassiani editas Colon. 1540. fol.

In Codice Græco Cæsareo, de quo Lambecius IV. pag. 190. præfigitur imago scalæ paradisi, quæ a terra usque ad cœlum pertingit, & triginta constat gradibus, quorum unusquisque peculiari titulo suo capitibus singulis scalæ Climaci respondens, insignitus est. In fastigio stat Servator noster CHristus, & monachos a dextero latere ascendentes protensa manu benigne excipit: infra autem jacet Draco infernalis, monachos de sinistro latere scalæ decidentes hianti ore deglutiens. Imaginem illam ære descriptam e Lambecio exhibet etiam Nesselius parte 1. 306.

XIII. Exstat præterea Jo. Climaci libellus seu *Epistola περὶ τὸν ποιμένα ad Pastorem*, (eundem ut videtur Johannem Raithuensem Abbatem) de officio Cœnobiarchæ. Hanc primus Græce e tribus Codicibus Bibl. Augustanæ vulgavit & novam versionem suam notasque addidit Matthæus Raderus, Augustæ Vindel. 1606. in 8. Scholia veteris

auctoris

auctoris Anonymi demum in altera editione in fol. accessere. Epistolas Climaci plures ad Monachos, Trithemius memorat, sed quæ nusquam exstant.

XIV. Editiones Scalæ Jo. Climaci.

Latina.

Anonymo interprete, Venetiis apud Pincium 1518. in 8.

Ambrosio Camaldulensi interprete Venet. 1531. 1569. atque Colon. 1583. Mich. Isseltio Amersfortio curante & 1593. 1601. in 8. una cum Sophronii prato spiritali, & Petri Venerabilis libris duobus de miraculis. Colon. 1624. in 8. Et in antiquioribus Bibliothecæ Patrum editionibus Paris. & Colon. Et cum Dionysii Carthusiani enarrationibus Colon. 1540. fol.

Matthæo Radero S. I. interprete. In editione Bibliothecæ Patrum Lugdunensi Ao. 1677. Tom. X.

Italica versio Venet. 1585. apud Petrum Marinellum.

Græcobarbara, curante Maximo Margunio, Cytherorum Episcopo, Venet. 1590. 4.

Hispanica A. 1504. Toleti fol. & alia recentior, Ludovici Granatensis. Salmanticæ 1571. 8.

Græcolatina Matthæi Raderi, S. I. typis luculentis Paris. 1633. fol. apud Sebastianum Cramoisium. Hic Raderus pluribus Codicibus, quatuor ex Bibl. Bavarica, tribus ex Augustana, & uno Andreæ Schotti ad alium etiam castigato usus, scalam edidit cum veteribus Anonymi scholiis, qualia etiam Epistolæ ad Pastorem addidit, antea inedita. Latina versio ejusdem Raderi est, quemadmodum & Isagoge, in qua de Joanne Climaco & ejus scala copiose disseritur.

Gallica, Arnaldi Andilly Paris. 1654. 12. qui docte Climacum etiam notis illustravit in altera editione, ibid. 1661. 1688. 12. laudatus a Coterio T. I. monumentor. Ecclesiæ Græcæ p. 796. & Elia du Pin, T. XVIII. Bibliothecæ Scriptor. Eccles. p. 93. & Tom. V. pag. 101.

* * * * * * * * *

Slavonicam scalæ Joh. Climaci versionem exstare MS. in Bibl. Seguieriana (quæ hodie Coisliniana) didici ex veteri ejus Catalogo edito Paris. 1686. 12. p. 33.

Latina versio *Angeli de Cingulo* cognomento *Clareni*, Ordinis Minorum sive Franciscani, qui circa A. C. 1294. vixit: aut *Hieronymi Osorii*, quem scalam Jo. Climaci interpretandam suscepisse tradunt, non vidit lucem. De qua autem tanquam indocta & obscura versione, Camaldulensis loquitur, videtur hæc mihi esse non Angeli hujus, ut Raderus c. 4. Isagoges opinatur, sed altera illa a Picio edita.

CAPUT XXIX.

De SIMPLICIO, interprete Aristotelis & Epicteti.

Simplicii ætas & laus. 1. *Ejus commentarius in Physica Aristotelis.* 2. *Index scriptorum in illo allegatorum.* 3. *Commentarius in Aristotelis Categorias.* 4. *Index scriptorum qui in illo laudantur.* 5. *Commentarius in libros Aristotelis de Cœlo.* 6. *De Anima.* 7. *In Epicteti Enchiridion* 8. *Index scriptorum in hisce commentariis laudatorum.* 9. *Scripta Simplicii deperdita vel inedita.* 10. *Alii Simplicii.* 11.

I.

SIMPLICIUS patria Cilix a) Ammonii b) & Damascii Syri Stoici Philos. discipulus, c) & Eulamii d) Phrygis familiaris, unus ex illis Philosophis, qui cum pertinaciter Ethnicismo adhære-

a) Cilicem Simplicium agnoscunt Agathias lib. II. p 65. & Suidas in πρέσβεις. Itaque apud eundem in Δαμάσκιος vel Suidæ ipsius vel librarii lapsus est, quando legitur Σιμπλικίου καὶ Εὐλαμίου τῶν Φρυγῶν pro τοῦ Φρυγός.

b) Ammonium passim καθηγεμόνα suum & διδάσκαλον vocat Simplicius ut p. 321. b. in Physic. & in libros de Cœlo p. 113. ubi cum eo sidera se Alexandriæ contemplatum refert. Intelligitur Ammonius Hermeæ, de quo dixi supra, lib. IV. cap. 26. §. 12. seq.

c) Damascius itidem ὁ καθηγεμὼν & ὁ ἡμέτερος Δαμάσκιος a Simplicio appellatur, qui post eum jam defunctum scripsisse se in Physica Aristotelis innuit p. 184. Unde Damascium hunc Simplicii fuisse auditorem cave credas cum Jonsio p. 302. ubi successionem Philosophorum Scholæ Atheniensis illa ætate tradit.

d) Eulamius appellatur hic Philosophus in pluribus Codicibus Suidæ in Δαμάσκιος &

hærerent, rebus ſuis ſub Juſtiniani imperio parum fidentes, profecti ſunt cum Areobindo ad Regem Perſarum Coſroën, e) ſed ſpe ſua fruſtrati Athenas reverterunt, poſtquam in induciis Romanorum cum Perſis A. C. 549. cautum eſſet, ut illis tuto redire in ſedes ſuas, & arbitratu ſuo vivere liceret, nec avita ſacra mutare a Chriſtianis cogerentur. Fuit Simplicius eximius quidam inter eos, qui Philoſophiam profeſſi Peripateticam, eandem non opponere Pythagoræ aut Platonis Scholæ & Stoicis, ſed conciliare cum illis f) ſtuderent, adeoque in omnibus illis operam aſſiduam poſuiſſent, quod ex ſcriptis ejus etiamnum apparet, quæ ætatem tulerunt, cum non pauciora interciderint. Sed & hæc quæ exſtant tanquam theſaurus quidam veteris Philoſophiæ, magni merito facienda exiſtimo tum ob inſigne Simplicii ipſius judicium, tum ob fragmenta ex monumentis vetuſtiſſimorum Philoſophorum g) quæ illa jam ætate raro obvia ſervavit, hypomnematisque ſuis paſim intexuit. Commentario autem ejus in Enchiridion Epicteti fateor me ita eſſe affectum, ut in tota antiquitate putem exſtare pauciſſima ſcripta (de Ethnicis jam loquor) quæ vel ad mores formandos ſaniora præcepta contineant, vel providentiam divinam rectius aſſerant propugnentque.

II. Scripta Simplicii quæ exſtant.

I. *ὑπόμνημα, Commentarius in octo libros Phyſicæ ἀκροάσεως Ariſtotelis*, in prælectionibus ad Auditorum coronam expoſitus, quos alloquitur pag. 173. *ὑμῖν καθημένοις.* Hunc Græce primus edidit &

& apud Agathiam, Itaque illi ſcripturæ malo aſſentiri quam quod apud Suidam in πρέσβεις, εὐλαλιῶν legitur.

e) Agathias lib. II. Hiſt. p. 65. & Suidas in πρέσβεις. Cæteri Philoſophi Simplicio in itinere comites fuere Damaſcius Syrus, Eulamius Phryx, Priſcianus Lydus & Phœnices Hermias & Diogenes.

f) Hinc eſt quod Petrus Petitus libro I. de extenſione animæ & rerum incoporearum natura p. 55. *omnium veterum Philoſophorum coagulum* Simplicium appellat. Prudenter autem Simplicius monet eos qui Philoſophiam tractant, ut abſtineant ab inani contendendi ſtudio φυλάττεσθαι χρὴ τὴν ἐριστικὴν φλυαρίαν, εἰς ἣν πολλοὶ τῶν Ἀριστοτέλει συγγινομένων ἀποπίπτουσιν p. 2. b. in Categ.

g) Ut Archytæ, Meliſſi Empedoclis, Anaxagoræ, Diogenis Apolloniatæ, Parmenidis, Theophraſti, Eudemi & aliorum. Vide, ſi placet, Indices quos infra exhibeo.

Herculi Gonzagæ Episcopo Mantuano dicavit paullo post Aldi Manutii mortem Franciscus Asulanus, Venet. 1526. fol. cum Clementis VII. Pontificis & Senatus Veneti privilegio. Latine vertit *Lucillus Philalthæus*, cujus interpretatio eidem Herculi Gonzagæ jam Cardinali inscripta & marginalibus argumentis notata vidit lucem Venet. apud Hieron. Scotum 1543. fol. & Paris. 1545. fol. apud Johannem Roigny. Eadem versio recusa sine interpretis nomine, & dedicatione ad Gonzagam omissa, Venetiis 1565. fol. apud Hieron. Scotum. Licet vero titulus hanc editionem innumeris pæne locis integritati restitutam & ab innumeris erroribus diligentissime castigatam profitetur, tamen innumeris in locis versio adhuc obscura est falsaque. Labbeus etiam editonem Venetam Anni 1587. commemorat, quam haud vidi, uti nec editionem Venetam 1567. fol. per *Joh. Vincentium a Collibus*, quam video memorari in Catalogo Bibl. Barberinæ. Quantus porro in hoc opere lateat veteris doctrinæ Philosophicæ apparatus, lectorem conjicere velim vel ex hoc indice scriptorum qui in illo allegantur. Loca nonnulla Simplicii ad Aristotelis Physica illustrat Petrus Petitus in libris Miscellanearum observationum, vulgatis Trajecti ad Rhenum 1682. 8. Procemium in Simplicii in Physica laudat Stobeus cap. 5. 7. & 9. florileg. Illud procemium. Themistianæ Physicorum Paraphrasi in Hermolai Barbari versione præmittitur.

III. INDEX SCRIPTORUM

à

SIMPLICIO Commentariis ad Aristotelis Physica allegatorum

Compositus a me ad paginas editionis Græcæ Aldinæ.

37.

Εἰωθὼς

Archytas

Dorice ſcriptum ex

ϖεὶ φυτῶν I. ϖεὶ τῶν
i V. priores ϖεὶ ἀρ-
.216.
:lis reſponſione 2. b.
opifex, 320. b. ſeq.

τἀγαθοῦ οἷς ὁ Ἀριστο-
λάτων@ ἑταῖροι πα-
ῶς 104. b. ubi Ale-
teſtatur. iidem λό-

3.

ſed & de Cœlo, de
hyſicæ auſcultatio-

Phyſicorum editio
m Peripateticiſmos
7.
ibus 2.
ἐννοίαις Πλατωνικαῖς
Pla-

Ma-

Ejus

* Imo potius Ægyptii sua hausere a Chaldæis. Vide Huetium p. 148. demonstrat. Evangelicæ & Witsii Ægyptiaca II, 14.

Photi-

Colo-

Archytas

Ejus

* Imo potius Ægyptii sua hausere a Chaldæis. Vide Huetium p. 148. demonstrat. Evangelicæ & Witsii Ægyptiaca II, 14.

Colophonius 2. 6.
Parmenidis discipulus 6. ubi ejus de Deo sententia.
Xuthus Pythagoricus 161.
Zeno (Eleates) 21. a. b. 22. a. b. 29. 30. ubi mentio ejus συγγράμματος περὶ τοῦ ὅλου, πολλὰ ἐπιχειρήματα ἔχοντος 31. Παρμενίδου γνώριμος 21 b. ἀμφοτερόγλωσσος 30. & 23. b. ex Timonis Sillis. Ejus locus 30. b. citatur etiam 101. 121. b. 124. b. 128. 130. b. 131. 139. 189. 221. a. b. 222. b. 233 b. 236. 238. b. 239. b. 241. 256. b. 278. b. 302.
Ejus quatuor argumenta adversus motum 236. b. sq. Achilles sive argumentum præcipuum 237. 241. λόγος ὃν ἤρετο Πρωταγόραν τὸν σοφιστήν 255.
Zenobius Epicureus contra quem scripsit Alexander Aphrodisiensis 113. b.

IV. *In Aristotelis Categorias* sive *Prædicamenta.* In hujus operis titulo Simplicius *magnus Magister* appellatur, Σιμπλικίου διδασκάλου τοῦ μεγάλου σχόλια ἀπὸ φωνῆς αὐτοῦ εἰς τὰς Ἀριστοτέλους κατηγορίας. Prodiere hæc commentaria Græce ex Aldi officina Venet. 1499. fol. & cum latinis *Justi Velsii* scholiis atque argumentis, qui Græca infinitis prope locis castigasse se profitetur, opusque Viglio Zwichemo, Phrysio, ICto dedicavit, Basil. 1551. fol. apud Michaëlem Isingrinium.

Latine veterem interpretationem ineditam * *Guilelmi de* [illegible] *rbeka*, D[illegible]minicani vertit [illegible] *lielmus Dorotheus*, Venetiis apud Hie[illegible] 1541. fol. & 1550 [illegible]. quæ editio diligentiorem interpre[illegible] re[illegible] r, recusam etiam Ao. 1567. fol.
[illegible] *u.* in libro [illegible] fructu qui ex doctrina percipitur, Basil. 1517. 4. pag. 103. refert [illegible]e præfationem Simplicii in Categorias latine interpretatum, quam Philosophus quidam semibarbarus Ferrariæ de Cathedra publice recitaverit tamquam suam, omnibus [illegible] applaudentibus.

Video me etiam in schedis meis annotasse, Commentarios Simplicii in Categorias Latine editos Ao. 1500. & cura *Pauli de Genecano*, Venet. 1516. Sed cum editiones istas non evolverim, hæc tanquam non satis exploratum omitto.

* Circa A. C. 1274. vide Jacobum Echardum de scriptoribus Ord. Prædicatorum T. I. p. 390.

INDEX

INDEX SCRIPTORUM

In Simplicii Commentariis ad prædicamenta memoratorum,

Compositus a me ad paginas editionis Græcæ Basileensis A. 1551. fol.

Stoici

VI. *In libros IV. Aristotelis de Cælo* Commentarius Græce vulgatus ab eodem Asulano, & Alberto Pio Carporum Principi dicatus Venet. 1526. fol.

Latine vertit *Guilelmus de Morbeka*, qui circa A. C. 1270. floruit, Ord. Præd. Venet. 1540. fol. & *Guil. Dorotheus* ibid. 1544. fol. Posteriores vero editiones a nescio quo recognitæ nomen interpretis omittunt, atque hunc titulum præferunt: *Simplicii Philosophi acutissimi Commentaria in libros de Cælo noviter fere de integro interpretata, ac cum fidissimis Codicibus Græcis recens collata* Ve-

 net

net. 1548. fol. apud Hieron. Scotum, & 1555. 1563. & 1584. apud Heredem Hieronymi Scoti, fol.

Meminit hujus Commentarii sui Simplicius ipse in librum VIII. Physicor. p 257. ubi narrat se in illo excussisse Io. Philoponi quinque libros adversus æternitatem mundi Proclo oppositos: Et sextum jam velle examini subjicere, quo sempiternum Mundi motum ille oppugnavit. Ἐπειδὴ δὲ τῶν ἐφ' ἡμῶν τις γεγονότων τελχίνων οὐδὲν ἡγούμενος νεανικὸν ἀνθρώποις μόνοις βασκαίνειν, καὶ διὰ τοῦτο πρὸς τὸν οὐρανὸν αὐτὸν καὶ τὸν ὅλον κόσμον τὴν ἑαυτοῦ βασκανίαν ἐκτείνων, δεινὸν ἡγεῖται τὴν τούτων ἀϊδιότητα, καὶ παραγγελμάτων τινῶν οὐκ εὐτυχῶς οὐδὲ εὐγνωμόνως ἀπὸ φιλοσοφίας μεταχῶν, πρόςτε τὰ ἐν τῇ περὶ οὐρανοῦ δεδειγμένα περὶ ἀϊδιότητος αὐτοῦ πέντε γέγραφε πολύστιχα βιβλία, ὧν τὸ σαθρὸν καὶ πρὸς αὐτὰς μόνους ἀκροατὰς τεθαρρηκὸς ἐπειράθην ἐπιδεῖξαι τὸ πρῶτον τῆς περὶ οὐρανοῦ πραγματείας ἐξηγούμενος· τὸ δὲ ἕκτον αὐτοῦ βιβλίον πρὸς τὴν ἀΐδιον ἐνταῦθα δεδειγμένην κίνησιν καὶ τὴν ἀΐδιον χρόνον ἀνεζώσατο. Διότι τούτων ἀνελέγκτων μενόντων, ἀνάγκη πάντως, &c.

VII. Commentarius *in libros III. Aristotelis de Anima.* Hunc una cum Alexandri Aphrodisei * commentariis in librum de sensu & sensibili, & Michaëlis Ephesii ** in parva naturalia † vulgavit Græce idem Asulanus, dicavitque Alexandro Campegio, Bononiæ Episcopo designato, Venet. 1527. fol.

Latine primus interpretatus est *Joannes Fascolus*, Patavinus, Venet. 1543. fol. Hic pleniore Codice usus, prooemium integrum exhibet, quod capite mutilum in Græca editione legitur.

Deinde vertit *Evangelista Lungus* Asulanus, qui profitetur multa quæ in priore translatione bene fuerunt versa, in suam interpretationem traduxisse, *ut sciunt omnes hunc non livore, sed veritatis amore erroribus compluribus hunc auctorem expurgasse, id quod omnes æqui benigne consulant.* Venet. apud Hieron Scotum 1564. fol. & 1587. fol. In Catalogo Bibl. Barberinæ etiam editio Veneta Anni 1546. memoratur,

* De hoc Alexandri Commentario dixi lib. IV. cap. 25. num. 6.

** De hoc Michaele Ephesio, quem a Mich. Psello diversum & fortasse ipsum Michaelem Ducam Imp. conjicit esse Allatius, vide ejus librum de Psellis, Sect. 31, seq. editionis a me curatæ.

† Parva naturalia vocantur Aristotelis libelli de memoria & reminiscentia, de somno & vigilia, de somniis, de divinatione per somnum, de motu animalium, de longitudine & brevitate Vitæ, de juventute & senectute, & vita ac morte, de respiratione & de gressu animalium. Vide lib. 3. hujus Bibl. cap. 6. num. 15.

moratur, quam haud vidi. Nec vero prætereundum est *Jacobum Schegkium* ex uberioribus Simplicii commentariis brevem librorum de anima expositionem contexuisse, linguaque Græca vulgasse Basileæ 1544. 8.

VIII. *In Epicteti Enchiridion* præclarus *Commentarius*, cujus elaboratione molestiam τυραννικῆς περιστάσεως dispunxisse se Simplicius profitetur, Græce lucem vidit ex officina fratrum de Sabio, Venetiis 1528. 4. quæ editio cum MS. Codice eximio diligenter collata asservatur in Bibl. hujus urbis Hamburgensis Johannea. Aliud illius exemplum itidem cum MS collatum in Bibl. Barberina exstat Romæ. Præter rem hæc editio Græcolatina esse traditur in indice editionum quem Epicteti Enchiridio edit. præclaræ Trajectinæ 1711. 4. præmissum licet videre, atque inde in diario eruditorum quod sub Novæ Bibliothecæ nomine Germanice quot mensibus edunt Hallenses parte XIII. p. 250. Labbeus ex Gesnero & Gesneri epitomatoribus Græcam ἔκδοσιν Venet. 1538. in 4. memorat, vereor ne typographi vitio, 1538. pro 1528. ingerentis.

Latine vertit *Angelus Caninius*, Anglariensis Venet. 1546. fol. & 1569. fol. apud Hieron. Scotum. Post Caninium *Hieron. Wolfius* Oetingensis, qui præclaras etiam Græci Codicis castigationes addidit Basil. 1560. in 8. 1568. in 8. & Colon. 1596. in 8. una cum Cebetis tabula, Epicteti Enchiridio & Arriani libris quatuor Epicteteorum ἀπομνημονευμάτων Græce etiam additis. In Labbei conspectu Aristotelis & Platonis Græcorum Interpretum p. 14. legas Wolfii versionem commentariorum Simplicii vidisse lucem Basil. 1540. Sed vitium esse typographi, ac 1560. pro 1540. legendum non dubito.

De Græcolatinis editionibus Heinsiana Lugd. Bat. 1639. in 4. cui A. 1640. inchoatos Salmasii commentarios typographus adjunxit: & Londinensi 1670 in 8. quemadmodum & de promissis Gesneri atque Hoeschelii editionibus non repetam quæ dixi lib. IV. cap 7. §. 4.

Anglice transtulit Georgius Stanhope, Lond. 1704. in 8.

Gallice Andreas Dacerius, Paris. 1715. 12.

Augustino Steucho Eugubino judice, libro X. de perenni Philosophia c. 12. *Simplicius, cum Epictetum interpretatur, veritatis stimulis actus dulcius ac verius loquitur, quam Aristotelis dogmata dilucidans, acerbior minusque pietatis memor, sed memor tamen in principio.* IN-

INDEX SCRIPTORUM

In Simplicii commentariis cæteris laudatorum.

A. in libros de anima, C. de Cœlo, & E. in Epicteti Enchiridion denotat.

Hunc indicem composui ad paginas Græcarum editionum, & ad Epictetum Græcolatinæ. Heinsianæ.

ξ

Archi-

Nic-

Cr-

Her-

* lege Πολέμαρχον.

 πα-

ἀλλ' ὑπὸ διδασκαλίας ἔφασαν &c. ibid. ταῦτα μὲν φλυαρηθεῖσιν ἐκεῖ (librum contra Proclum) ὑπ' αὐτοῦ ὅτ' ἐνέτυχον, ἐξ' ἡδέως ἐνέτυχον ἐν ταῖς ἀνελκύσεις φλυαρίαις, ὅπως καὶ νῦν οὐκ οἶδ' ὅπως τὰ περὶ οὐρανοῦ τοῦ Ἀριστοτέλους διαφῆσαι σκοπῶν τῇ Αὐγείου κόπρῳ ἐνέπεσον C. 31. δεκάδας βιβλίων γράφων τοὺς ἀναισθήτους ἐκπλήττει ibid. ἐοικὼς τῶν παλαιῶν λόγων μακρὰς ἀκροάσεις C. 31 ταῦτα δὴ μακρότερα ἐξέθηκα, ἐν ἑαυτοῖς ἔχοντα τὸν ἔλεγχον, ὥσπερ οἱ τὸν ἀνάρμοστον, κατὰ τὴν παροιμίαν, περιφέρουσιν Ἡρακλῆ C. 32. b. ἐπεὶ δὲ πάλιν ὡς ἔγρυξε κατὰ τὸν μελῳδὸν Ἀλκαῖον, πάλιν ἀνάγκη ἐπὶ τὸν Γραμματικὸν τοῦτον προκύψαι C. 35. b. τὸ πέμπτον ὅλον βιβλίον ἐτελείωσεν Φιλονεικῶν ἐξελέγξαι τοὺς δεικνύντας λόγους τῇ κύκλῳ κινήσει μὴ εἶναι κίνησιν ἐναντίαν ibid. ὁ δὲ Γραμματικὸς - - μὴ εἰδὼς τοὺς τῆς ἀκολουθίας λόγους, ἑαυτόν τε παράγει ὡς λέγοντά τι, καὶ τοὺς ἀνοήτους ἀναγινώσκοντας C. 37. πάλιν ἀνάγκη με τῶν αὐτοῦ ῥημάτων πλείω ἀντιγράφειν, ἵνα μὴ ἄπιστος δοκῶ συκοφάντης ibid. διατελεῖ φιλονεικῶν C. 37. b. εἰ μή ἴσως τις καὶ περιττὴν ἡμῖν ἀδολεσχίαν καταγνώσεται, καταφρονῶν τῆς φαυλότητος τῶν ῥημάτων αὐτοῦ. ἴστω δ' ὅμως, κἀμὲ οὐ τῶν ῥημάτων αὐτοῦ χάριν τὴν ἀδολεσχίαν ταύτην ἐνεγκεῖν, ἀλλὰ τῶν ἐπαγομένων χάριν ὑπὸ τοῦ πλήθους τῶν ῥημάτων αὐτοῦ, καὶ τῆς πρὸς Ἀριστοτέλη χάριν ἀντιλογίας αὐτοῦ ibid. adde 41. πλὴν ἀνάγκη καὶ τὸ λοιπὸν τῆς Χαρύβδεως ἀναμετρήσασθαι C. 37. b. τοῦτον τὸν Γραμματικὸν ibid. καλὸς οὗτοσὶ C. 38. b. μακρὰ φλυαρεῖ μαχόμενος πρὸς τὸ ἐν γεωμετρικαῖς ἀρχαῖς C. 40. b. οὔτε τὰ Ἀριστοτέλους οὔτε τὰ τῶν ὑπομνηματιστῶν ῥήματα νοῶν, πολλοὺς ἀναλίσκει λόγους 41. 45. b. ἀπάτην & πανουργίαν confundit 41. b. οὐδὲν συνιεὶς τῶν εἰρημένων πολλοὺς αὐτοῖς καταναλίσκει λόγους ibid. ὁ καλὸς οὗτοσὶ οὕτω τοῖς ἑαυτοῦ τεθαρρηκὼς ῥήμασι κενῶς εἰρημένοις C. 42. b. καὶ τί δεῖ πολλὰ τῶν αὐτοῦ ῥημάτων παρατιθέναι καὶ τὰς ἐν αὐτοῖς φλυαρίας πρὸς αὐτὸν ἐπαναλαμβάνειν; C. 43. οὐ καλῶς δὲ Ἀλεξάνδρου σκώπτει C. 44. εὐήθως οὗτος ἀπαιτεῖ, δὲ Ἀριστοτέλους ἐναργέστατα, καὶ τυφλῷ, φασί, δῆλα ὄντα C. 44. b. κἀκεῖνο δ' ἐπιπολαίως οὗτος ἔφη ibid. οἴεταί τι πρόσθεν συντίθεσθαι τῷ καταγελάστῳ τούτῳ βιβλίῳ πρὸς τὴν τοῦ οὐρανοῦ ἀϊδιότητα C. 45. b. πανταχοῦ μαινόμενός πως καὶ κενὴν δόξαν μείζω ἑαυτοῦ προσκτώμενος ἐκ τῆς πρὸς τοὺς ἐπὶ φιλοσοφίᾳ ἐνδόξους ἄνδρας, ἀντιλογίας. οὗτος καὶ πείθω μετὰ τῶν ἰχθύων ἐν τῷ τῆς ἀλογίας πόντῳ βεβαπτισμένος, ποθῶ δ' ἂν καὶ μετ' ἐκείνου, ὃν ἀγεννῆ τινα ὄντα φασίν, καὶ βουλόμενον ὀνομαζόμενον γενέσθαι (Herostratum) τὸν τῆς Ἐφεσίας Ἀρτέμιδος νεὼν κατακαῦσαι

Nico-

* Eratosthenis.

ὁ

τὰς

The-

* Confer 2. Pet. III. 5.

Xe-

X. Scripta Simplicii deperdita, vel certe inedita.

I. *In Aristotelis Metaphysica* Commentarius. Meminit Simplicius ipse in libros de Anima p. 7. & 61. & in libros de Cœlo p. 122. b.

II. *Epitome Physicorum Theophrasti*. Meminit in libros de anima pag. 38.

III. *Commentarius in Jamblichum de Philosophia Pythagorica*. Petrus Joannes Nunnesius in institutione Philosophiæ Peripateticæ c. 2. p. 24. *Pythagoricam quæ antiquior est cæteris clarioribus Græcis, suppeditabunt Jamblichus & Porphyrius (qui Malchi nomine editus extat) libro de vita & secta Pythagoræ, & Simplicius, ut refertur, interpres, si quando ille hanc lucem adspiceret.* Puto autem Nunnesium respicere ad Gesnerum qui p. 600. b. Bibliothecæ suæ scripsit Simplicii *Commentarios in Jamblichi de Pythagorica secta libros tres* servari Romæ in Bibliotheca Vaticana. Vereor autem ne vanus rumor ad Gesnerum pervenerit, similiter ut quum eodem loco scribit *Epistolas Epicteti cum Simplicii Commentariis* extare Florentiæ in Bibliotheca Medicea.

IV. *Commentarius brevis de Syllogismis*, quem cum initio commentariorum de anima, quod in Græca editione desideratur, editurum se recepit olim Arnoldus Arlenius Peraxylus.

IX. Alii

XI. Alii Simplicii.

Simplicius ad quem scribit Gregorius Nyssenus supra p. 153.

Simplicius Emonensis, Vicarius urbis, Gratiano tertium & Equitio Coss. A. C. 374. (occisus A. 376.) de quo Valesius ad Ammiani XXVIII. 1. p. 517.

Simplicius Episcopus Augustodunensis qui interfuit Concilio Sardicensi A. 347. & fortasse Valentino A. 374.

Simplicius ArchiEp. Bituricensis, circa A. C. 480. de quo Acta Sanctor. Martii T. I. p. 34. seq.

Simplicius Monachus, discipulus S. Benedicti & Abbas Casinensis de quo Jo. Baptista Marus ad Petrum Diaconum de viris illustribus Casinensibus capite V. Tom. XXI. Bibl. Patrum edit. Lugd. p. 352. Ejus versus in laudem regulæ S. Benedicti publicavit Lucas Holstenius cum Benedicti Ananiensis Codice Regularum Paris. 1664. in 4.

Simplicius Papa Romanus ab A. C. 467. 5. Mart. ad A. 483. 10. Feb. cujus Epistolæ XVIII. scriptæ Latine sæpiusque editæ exstant inter Epistolas Pontificum in Conciliorum Tomis, ut edit. Binianæ Tom. II. p. 435. seq. De hoc Simplicio consules Acta Sanctor. ad 2. Martii Tom. I. p. 133. seq. De eodem accipienda Epigrammata quæ leguntur apud Gruterum in thesauro inscription. p. MCLXIII. 3. & MCCXIV. 1.

Simplicius Episcopus Senonensis &c.

CAPUT XXX.

De JOANNE STOBÆO, & aliis Græcis Locorum Communium scriptoribus.

De Joanne Stobæo ejusque Anthologio 1. *Tituli capitum libri I. & II. sive eclogarum quas mancas Guil. Canterus edidit* 2. 3. *Tituli capitum libri III. & IV. (quos sub florilegii titulo habemus cum versione Conradi Gesneri) adnotatis numeris quadruplicium editionum diversimode capita computantium* 4. 5. *Editiones Græcæ & Græcolat. florilegii* 6. *Capita editionis Wechelianæ cum aliis edit. collata* 7. *Editiones Latinæ & versio Germanica, & partes quædam separa-*

separatim vulgata. 8. *Index scriptorum a Stobaeo allegatorum* 9. *De S. Maximo* 10. *Joh. Damasceno* 11. *Antonio Melissa* 12. *De aliis quibusdam deperditis vel ineditis Locis communibus Orionis, Niconis, Antiochi, Joannis Monachi Damasceno antiquioris, Anonymorum &c.* 13.

I.

INter utilissima veterum monumenta, & quae temporum injuriam bona fortuna evasisse aliquis gaudeat, referri merito debet Ἀνθολόγιον sive *Florilegium* ἐκλογῶν, ἀποφθεγμάτων, ὑποθηκῶν, *electorum, apophthegmatum, praeceptorum*, quod ex omni scriptorum, quingentorum circiter, poëtarum & prosariorum genere, studio incredibili, in usus filii sui *Epimii* a) sive *Septimii*, per locos communes omnis Philosophiae, moralis maxime ac naturalis, libris quatuor digessit JOANNES STOBÆUS b) Στοβαῖος quem viri docti malunt Latine c) dicere STOBENSEM, a Stobis Macedoniae secundae Civitate, quam patriam illi fuisse existimant. Ipse quis fuerit vel quando vixerit, neque usquam prodidit, neque alium qui id annotaret & nos doceret habuit. Facile tamen universi ejus operis ratio & textura, & quod nusquam sacris vel Christianis scriptoribus utitur, etiam in illis argumentis quae sunt ab ipsis pulcherrime exposita, demonstrat ipsum fuisse a Christi nomine alienum. Non longissime quoque duxerim eum abfuisse a temporibus Themistii Philosophi, hic enim omnium qui a Stobaeo laudantur, aetate ultimus fuisse cognoscitur. Neque est quod ingerat aliquis in vulgato per Generum florilegio allegari non modo juniorem longe Simplicium, sed & Christianos scriptores, Gregorium Theologum, Paulum Silentiarium, Agathiam, & qui ad Justinianum Imperatorem scripsit, Agapetum Diaconum. Nam ex Photio qui auctorum e quibus Stobaeus sua selegit, texit nomina, exploratum est nullum horum ab

a) Ἐπίμιον habent Suidae Codices in Ἰωάννης. Sed Photii Cod. 167. Σεπίμιον, unde Σεπτίμιον malunt Hoeschelius & Andreas Schottus: Koenigius Ἐπιμίαν.

b) *Nicolaum Stobaeum* dixit Erasmus in adag. quod Codicum Stobaei, & Photii Suidaeque constantibus testimoniis refellitur.

c) *Stobensem* vocant H. Valesius ad Malchi excerpta Legation. Lucas Holstenius ad Stephanum Byz. in Στόβοι, Menagius in Historia Mulierum Philosophar. Hemsterhusius ad Pollucem &c.

ad Stobæo testem citatum esse, verum loca illa ab alia manu, ut Agapeti ab editore Gesnero accessisse. d) Itaque infra in indice scriptorum quorum Stobæus meminit, asterisco præfixo distinguere animus est illos quos Photius in suo Stobæo non reperit, qui ejus opus longe integrius olim legit quam nos hodie habemus. Unius autem operis tetrabibli partes ambæ sunt, & illa quam Gesnerus & hæc quam Guil. Canterus latine vertit. Canteriana duos florilegii libros primores, sed misere quoad posteriorem præsertim mancos, & passim inemendatos exhibet: Gesneriana librum tertium & quartum; in quibus longe pauciora possunt desiderari, licet doctis ingeniis etiam in his non defutura est materia si velint de tam præclaro scriptore bene mereri. Ac sane foret operæ pretium adscitis iis quæ ad poëtarum loca a Stobæo laudata egregie Hugo Grotius observavit, Stobæum integrum, ad Codices MStos qui in Cæsarea e) Regia Parif. Vaticana, Collegii novi Oxon. Augustana Vindelicor. aliisque exstant, a viro aliquo docto recenseri suppplerique, & loca Poëtarum cum Metaphrasi Grotii, cetera cum versione Canteri & Gesneri sed diligenter emendata exhiberi, necessariisque notis & bonis indicibus instrui, atque ita frequentiori studiosorum, quam certe meretur, lectioni commendari. Nunc quæ totius operis sit ratio & institutum, paullo distinctius explicare juvat.

II. Ex libro *primo* & *secundo* quæ supersunt, lucem primum viderunt Græce ex Codice *Joh. Sambuci*, alteroque emendatiore quidem, sed multis tamen adhuc manco f) partibus *Guil. Sirleti* Cardinalis, addita *Guil. Canteri* versione, g) Antwerp. 1575. fol. apud Christophorum Plantinum, cujus Epistola præmittitur qua Sirleto gratias agit. Recusa deinde hæc editio est Genev. 1609. fol.

Liber primus saxaginta olim constitit capitibus, quibus Stobæus præmiserat contextas ex variorum clarorum Virorum scriptis

Pp pp 2 Laudes

d) Vide Bernhardi Damke notas ad Agapeti schedam regiam cap. 68. & H Dodwelli diss. de auctore libri de fluviis qui sub Plutarchi nomine ambulat §. 9. T. 2. Geographor. minorum V. C. Johannis Hudsoni.

e) Vide Lambec. VII. p. 142.

f) Vide Holstenii Epist. ad Lambec. lib. VI. de Bibl. Vindob. p. 266.

g) Subjunxit Canterus etiam ex ejusdem Sambuci Bibliotheca Orationes duas Gemisti Plethonis de rebus Peloponnesiacis, cum Latina versione, & græce διαγραφὴν Peloponnesi e Ptolemæi Geographia, & ejusdem Plethonis librum de Virtutibus itidem Græce tantum. Sed de his dicendi locus infra in Gemisto.

Laudes philosophiæ, & *de hæresibus philosophorum* dissertationem, in qua etiam de Geometria, Musica & Arithmetica sententias Veterum annotavit. ἐν μέντοι τούτῳ βιβλίῳ πρὸ τῶν τοῖς εἰρημένοις κεφαλαίοις ἐπιβαλεῖν, περὶ δύο κεφαλαίων διαλαμβάνει, ὧν τὸ μὲν ἔπαινός ἐστι φιλοσοφίας, καὶ οὗτος ἐκ διαφόρων αὐτῷ συνηρανισμένος. Τὸ δὲ περὶ τῶν κατ' αὐτὴν συνεστηκυιῶν αἱρέσεων, ἐν ᾧ καὶ περὶ γεωμετρίας, καὶ μουσικῆς, καὶ ἀριθμητικῆς, δόξας παλαιὰς συναναγράφει. Ita Photius Cod. CLXVII. p. 191. Sed in editis Stobæi eclogis incassum ista quæsieris, exceptis paucis quæ p. 2. & 3. in laudem disciplinæ numerorum disseruntur, hæc enim alieno inserta loco, & ex capite secundo Prolegomenorum excerpta esse non dubito, idque Andreas Schottus ad Photium testatur etiam MSto. Augustanæ Bibl. Codice confirmari.

Tituli Capitum Libri I.

1. περὶ θεοῦ, ὅτι δημιουργὸς τῶν ὄντων, * καὶ διέπει τὸ ὅλον τῷ τῆς προνοίας λόγῳ. *De DEO quod rerum omnium est opifex, & universa providentia sua ratione gubernat.* In Eclogis editis cap. 1. pag. 1. 2. & cap. 3. 4. 5. & 6. p. 3--8. huc pertinent. Confer etiam cap. 78. florilegii in edit. Gesneri, quod est περὶ θεῶν καὶ τῆς περὶ τὸν οὐρανὸν καὶ κόσμον φυσιολογίας.

2. περὶ τῶν νομιζόντων μὴ εἶναι πρόνοιαν καὶ ἑπομένας ταύτῃ θείας ἐπὶ τῇ τοῦ παντὸς διοικήσει δυνάμεις. *De iis qui putant non esse providentiam, neque consequentes eandem divinas ad universum moderandum facultates.* Hoc caput deest in editis, excepto loco Arriani, qui p. 8. legitur.

3. περὶ δίκης παρὰ τοῦ θεοῦ τεταγμένης ἐποπτεύειν τὰ γιγνόμενα ὑπὸ τῶν ἀνθρώπων, τιμωρὸν οὖσαν τῶν ἁμαρτανόντων. *De justitia a Deo constituta ad hominum actiones inspiciendas & peccata punienda.* Est in editis caput 7. p. 8--10. non integrum tamen, nam desunt plura Porphyrii e libro de Styge, quæ ex integriore Antonii Augustini Codice vulgavit Græce ** Andreas Schottus lib. V. homo-

* Primus locus in hoc capite qui sine auctore in Canteri edit. legitur, est Porphyrii ex libro περὶ ἀγαλμάτων ut e MS. Stobæi Vaticano notat Holstenius in vita Porphyrii c. 9.

** Idem Andreas Schottus in Epist. ad Hugonem Grot. inter eas quas Ioh. Brandt Amstelod. 1708. edidit p. 32. *Unam & alteram Stobæi partem pari felicitate aliquando*

humanae. Observationum cap. 20. atque deinde ex altero Vaticano Holstenius addita etiam Latina versione, ut dixi in Porphyrio lib. IV. cap. 27. p. 186. Nonnullas in Stobaeum Hieron. Wolfii emendationes cum lectore communicat Hoeschelius notis ad Photium p. 945.

περὶ ἀνάγκης θείας καθ' ἣν ἀπαραιτήτως τὰ κατὰ τὴν θεοῦ γίνεται βούλησιν. *De necessitate, qua cuncta necessario secundum DEI voluntatem fiunt.* Est in editis caput 8. p. 10. 11.

περὶ εἱμαρμένης καὶ τῆς τῶν γινομένων εὐταξίας. *De fato ac rerum recto ordine.* Est in editis caput 9. p. 11 -- 14.

περὶ τύχης ἢ ταυτομάτου. *De fortuna sive casu.* Est in editis prior pars capitis 10. p. 14 - 16.

ὅτι ἀλόγιστος ἡ φορὰ τῆς τύχης. *Quod temerarius sit fortunae impetus.* Pars capitis decimi posterior in editis p. 16. 17.

περὶ χρόνου οὐσίας καὶ μερῶν, καὶ πόσων εἴη αἴτιος. Male in Eclogis Stobaei postremis verbis legas καὶ ποδῶν εἴκιστος. Est ibi caput undecimum p. 17 - 21. *De temporis natura partibusque & quot ac quarum rerum causa sit.*

περὶ Ἀφροδίτης οὐρανίας καὶ ἔρωτος θεί[illegible] *e coelesti ac Divino Cupidine.* In editis caput 12. p. 21 --

περὶ ἀρχῶν καὶ στοιχείων, καὶ τοῦ παντὸς. *De principiis & elementis atque universo.* Est in editis caput 13. p. 25 - 29.

περὶ ὕλης. *De materia.* Caput 14. in editis p. 29. 30.

περὶ ἰδέας. *De Idea.* In editis c. 15. p. 30. 31.

περὶ αἰτίων. *De causis.* cap. 16. p. 31. 32.

περὶ σωμάτων καὶ περὶ τῆς τούτων τομῆς, καὶ περὶ ἐλαχίστου. *De corporibus eorumque sectione & minimo.* cap. 17. p. 32. 33.

περὶ σχημάτων. *De figuris.* cap. 18. p. 33 - 35.

περὶ χρωμάτων. *De coloribus.* cap. 19. p. 35. 36. adde p. 152.

περὶ μίξεως καὶ κράσεως. *De mistione & temperatura.* cap. 20. pag. 36. 37.

περὶ κενοῦ καὶ τόπου καὶ χώρας. *De vacuo, loco & regione.* cap. 22. p. 38 - 40.

περὶ κινήσεως. *De motu.* cap. 23. p. 40 -- 43.

quando subjungas, & quae Guil. Canterus Φυσικὰ & ἠθικὰ *typis edidit Plantinianis; sed sine principio quod habeo ex Farnesiano Codice descriptum auctius & quidem ordine a Photio nostro praescripto.*

20. περὶ γενέσεως καὶ φθορᾶς. *De ortu & interitu* cap. 24. p. 43 -- 46. & cap. 21. p. 30. 37.

21. περὶ κόσμου, καὶ εἰ ἔμψυχος, καὶ προνοίᾳ διοικούμενος, καὶ ποῦ ἔχει τὸ ἡγεμονικόν, καὶ πόθεν τρέφεται. *De mundo, an animatus sit & providentia regatur, ubi principalem partem habeat & unde alatur* cap. 25. p. 47 -- 50.

22. περὶ τάξεως τοῦ κόσμου, *de Mundi ordine* p. 50 - 52. καὶ εἰ ἓν τὸ πᾶν *an Unum sit universum* p. 52.

23. περὶ τῆς οὐρανοῦ οὐσίας καὶ διαιρέσεως. *De cœli natura ac divisione* p. 52 - 53.

24. περὶ οὐσίας ἄστρων καὶ σχημάτων, κινήσεώς τε καὶ ἐπισημασίας. *De stellarum natura, figura, motu ac significatione* p. 53 - 55.

25. περὶ οὐσίας ἡλίου καὶ μεγέθους, σχήματός τε καὶ τροπῶν καὶ ἐκλείψεως καὶ σημείων καὶ κινήσεως. *De solis natura, magnitudine, figura, conversionibus, defectu, signis & motu* p. 55 -- 59.

26. περὶ σελήνης οὐσίας, μεγέθους καὶ σχήματος. φωτισμῶν τε, καὶ τῆς ἐκλείψεως καὶ περὶ ἀποστημάτων καὶ σημείων. *De Lunæ natura, magnitudine, figura, luce, defectu, distantia, & significationibus* p. 59 -- 62.

27. περὶ γάλακτος. *De via lactea* p. 62.

28. περὶ κομητῶν καὶ διαττόντων, καὶ τῶν τοιούτων. *De Cometis, & stellis quæ prosilire videntur, ac similibus* p. 62 - 64.

29. περὶ βροντῶν, ἀστραπῶν, κεραυνῶν, πρηστήρων, τυφώνων. *De tonitruis, fulguribus, fulminibus, presteribus ac typhonibus* p. 64 - 67.

30. περὶ ἴριδος, περὶ ἅλω καὶ παρηλίου καὶ ῥάβδων. De iride, corona, parelio & virgis p. 67 - 68.

31. περὶ νεφῶν, ὁμίχλης, ὑετῶν, δρόσου, χιόνος, πάχνης, χαλάζης. *De nube, pluvia, rore, nive, glacie, grandine.* Ex hoc capite unicus locus p. 68. exstat Platonis, e Timæo.

32. περὶ ἀνέμων. *De ventis.* Etiam hujus capitis nihil superest præter unum locum Aristotelis ex Meteorolog.

33. περὶ γῆς, εἰ μία καὶ πεπερασμένη. *De terra, una ne sit & finita?* In editione Canteri deest hoc caput, una cum proximis quatuor.

34. πόσου μεγέθους ἡ γῆ. *Quanta terræ magnitudo.*

35. περὶ θέσεως τῆς γῆς. *De situ terræ.*

36. περὶ σχήματος αὐτῆς τῆς γῆς. *De ejusdem terræ figura.*

37. πότερον μένει ἡ γῆ ἢ κινεῖται. *Utrum quiescat terra an moveatur.*

38. περὶ σεισμοῦ γῆς. *De terræ motu.* Exstat hoc caput in Canteri editione p. 68. 69.

39. περὶ θαλάσσης. *De mari.* Deest in editis.

40. πῶς ἀμπώτεις καὶ πλημμύραι γίνονται. *Quomodo accessus & recessus æstuum in mari fiant.* Exstat in editione Canteri breve caput hujus argumenti p. 69. 70.

41. περὶ ὑδάτων. *De aquis* p. 70.

42. περὶ τοῦ παντός. *De universo.* Ex Aristotelis libro sive Epistola ad Alexandrum de Mundo prolixus locus p. 70-78.

43. περὶ φύσεως καὶ τῶν συμβαινόντων ἐξ αὐτῆς αἰτίων. *De natura & causis quæ ab illa proficiscuntur* p. 78-80.

44. περὶ τῆς τῶν ζώων γενέσεως. *De generatione animalium* p. 87. ubi etiam de causa similitudinis liberorum, & de septimestri partu.

45. πόσα γένη ζώων. *Quot genera animantium* p. 87. breve caput hujus argumenti legitur.

46. εἰ πάντα ζῶα λογικὰ καὶ αἰσθητά. *Num animalia omnia ratione & sensu gaudeant.* Deest hoc caput in editis.

47. περὶ ὕπνου καὶ θανάτου. *De somno & morte.* Hujus quoque capitis nullum in editis vestigium.

48. περὶ φυτῶν. *De plantis.* Nihil de his apud Stobæum reperio, nisi quod p. 87. notatur, a Platone plantis quoque vitam tribui.

49. περὶ τροφῆς καὶ ὀρέξεως τῶν ζώων. *De cibo & appetitu animalium.* Deest in editis.

50. περὶ φύσεως ἀνθρώπων. *De hominum natura* p. 88--90.

51. περὶ νοῦ. *De mente* p. 90--93.

52. περὶ ψυχῆς. *De anima.* Caput prolixum & memorabile, quo varias Veterum sapientum cogitationes de animæ hominis natura, facultatibus, functionibus & immortalitate, farraginis in morem Stobæus congessit. p. 93--150.

53. περὶ αἰσθήσεως καὶ αἰσθητῶν, καὶ εἰ ἀληθεῖς αἱ αἰσθήσεις; de sensibus *sensuque præditis, & num sensus haud fallaces?* In Canteri edit. p. 150. 151.

54. πόσαι εἰσὶν αἱ αἰσθήσεις, καὶ ποίας οὐσίας καὶ ἐνεργείας ἑκάστη. *Quot sint sensus & quæ singulorum natura atque operatio?* p. 151.

55. περὶ ὁράσεως καὶ κατοπτρικῶν ἐμφάσεων. *De visu & specularibus imaginibus.* Ex hoc capite pauca quædam leguntur p. 151. 152.

56. περὶ ἀκοῆς, περὶ ὀσφρήσεως, περὶ γεύσεως, περὶ ἁφῆς. *De auditu, olfactu, gustu & tactu* p. 152. 153.

57. περὶ φωνῆς, καὶ εἰ ἀσώματος ἡ φωνὴ, καὶ τί αὐτῆς τὸ ἡγεμονικόν; *De voce & num incorporalis sit vox, & quodnam ejus principale?* pag. 153.

58. περὶ φαντασίας καὶ κριτηρίου. *De imaginatione & veri falsique regula* p 153.

59. περὶ δόξης. *De opinione* p. 153. 154.

60. περὶ ἀναπνοῆς καὶ παθῶν. *De respiratione & passionibus* pag. 154. 155.

Liber *secundus* XLVI. capitibus olim constitit, quorum titulos infra e Photio apposui. Hi si cum editis a Cantero conferantur, patebit minimam vix partem secundi libri nos habere, nimirum caput primum nescio an integrum, cujus titulus etiam e Photio supplendus & emendandus p. 156. 157. Deinde a verbis εἰκὼν ἡ διαλεκτικὴ p. 157. usque ad pag. 159. ῥᾳδίως μαραίνονται extant fragmenta quædam perexigua capitum 2. 3. 5. *de Dialectica, Rhetorica & Poëtica*. Deinde superest caput septimum *de morali disciplina* a p. 159. ad 197. quod in varias partes iterum subdividitur, resque morales exponit ex sententia *Platonicorum* usque ad p. 165. atque *Stoicorum* pag. 166 -- 184. & *Peripateticorum* p. 184 -- 197. Denique reliquum est sed mancum extrema parte caput octavum περὶ τοῦ ἐφ' ἡμῖν, *de eo quod in nostra est potestate* p. 297 - 207. Cætera omnia interciderunt.

III. Tituli Capitum Libri II.

1. περὶ τῶν τὰ θεῖα ἑρμηνευόντων, καὶ ὡς εἴη ἀνθρώποις ἀκατάληπτος ἡ τῶν νοητῶν κατὰ τὴν οὐσίαν ἀλήθεια. *De rerum divinarum interpretibus, & quod a mortalibus rerum intelligibilium veritas comprehendi nequeat.*
2. περὶ διαλεκτικῆς. *De dialectica.*
3. περὶ ῥητορικῆς. *De Rhetorica.*
4. περὶ λόγου καὶ γραμμάτων. *De oratione ac litteris.* Hoc caput fortasse adhuc superest in Florilegio Stobæano, ubi alieno loco leguntur in editione Gesneri περὶ γραμμάτων cap. 79. & 80.
5. περὶ ποιητικῆς. *De arte Poetica.*
6. περὶ χαρακτῆρος. *De forma orationis.*
7. περὶ τοῦ ἠθικοῦ εἴδους τῆς φιλοσοφίας. *De morali genere Philosophiæ.*

8. περὶ

8. περὶ τῶν ἐφ' ἡμῖν. *De eo quod est in nostra potestate.*
9. ὅτι οὐδεὶς ἑκὼν πονηρός. *Quod nemo volens malus.*
10. ὁποῖον χρὴ εἶναι τὸν φιλόσοφον. *Qualem Philosophum esse deceat.*
11. ὅτι χρὴ σέβειν τὸ θεῖον. *Numen colendum esse.*
12. ὅτι τοῖς εὐσεβέσι καὶ δικαίοις βοηθεῖ τὸ κρεῖττον. *Piis & justis opem ferri a DEO.*
13. περὶ μαντικῆς. *De divinatione.*
14. ὅτι χρὴ περὶ πολλοῦ ποιεῖσθαι τὰς τῶν σοφῶν συνουσίας, ἐκκλίνειν δὲ τοὺς φαύλους καὶ ἀπαιδεύτους. *Sapientum consuetudinem magni esse faciendam, fugiendos verò malos atque imperitos.*
15. περὶ τοῦ δοκεῖν καὶ τοῦ εἶναι, καὶ ὅτι οὐ τῷ λόγῳ χρὴ κρίνειν τὸν ἄνθρωπον, ἀλλὰ τῷ τρόπῳ. *De eo quod videtur tantum, & quod verè est; neque e verbis sed moribus esse de homine judicandum.*
16. ὅτι οἱ ἄλλοις ἐπιβουλεύοντες, ἑαυτοὺς λανθάνουσι κατὰ βλάπτοντες. *Eos qui aliis struunt insidias, seipsos maxime imprudentes lædere.*
17. περὶ εὐδοξίας. *De nominis gloria.*
18. περὶ φήμης. *De fama.*
19. ὅτι μέτρον ἄριστον. *Medium esse optimum.*
20. ὅτι δυσκατόρθωτον ἡ ἀρετή, εὐμεταχείριστον δὲ ἡ κακία. *Virtutem ægre perfici, vitium contra facile acquiri.*
21. ὅτι οὐ χρὴ λόγον ποιεῖσθαι περὶ τῆς τῶν ἀσυνέτων δοκιμασίας. *Stultorum judicium susque deque habendum esse.*
22. ὅτι τὴν ὑπόκρισιν, τοῖς κεχρημένοις ἐπιβλαβῆ οὖσαν, καὶ πρὸς οὓς γίνεται, τῆς ψυχῆς ἐκβλητέον. *Hypocrisin & simulantibus & illis apud quos exercetur noxiam, animo esse ejiciendam.*
23. ὅτι οὐ χρὴ πολυπραγμονεῖν, φθόνου γὰρ καὶ διαβολῆς αἴτιον γίνεται τὸ τοιοῦτον. *Curiositatem esse vitandam, præbere enim causam invidiæ atque calumniæ.*
24. ὅτι ἐν οἷς πλημμελεῖ τις, τὸ μεταμελεῖσθαι κάλλιστον. *Ubi quis deliquerit, optimum esse in pœnitentia consilium.*
25. περὶ λοιδορίας, ὡς οὐκ ἀγαθόν. *Obtrectationem neutiquam probandam esse.*
26. ὅτι ἐν τῷ λοιδορεῖσθαι χρὴ σκοπεῖν μὴ τοῖς αὐτοῖς περιπεπτώκαμεν ἐλαττώμασι. *In obtrectando cogitandum, ne iisdem & nos delictis obnoxii simus.*
27. περὶ ἀνάγκης τῆς κατὰ τὸν βίον. *De necessitate in vita.*
28. ὅτι εὐκαίρως δεῖ πράττειν. *In tempore peragenda esse negotia.*

29. περὶ τῆ βέλεσθαι, ὅτι ἐ δεῖ ὡς ἔτυχεν ἀναβάλλεσθαι. *De voluntate & consilio. Non id esse temere differendum.*

30. ὅτι τὸ δυστυχῆσαι πολλάκις ἐπωφελὲς γίνεται, καὶ μάλιστα τοῖς ἄφροσι. *Res adversas experiri, frequenter utile est, præcipue imprudentibus.*

31. περὶ ἀγωγῆς καὶ παιδείας. *De educatione atque institutione.*

32. ὅτι κάλλιστον ἡ φιλία τῶν ἀγαθῶν. *Pulcherrimum bonorum esse amicitiam.*

33. ὅτι ἡ ὁμοιότης τῶν τρόπων φιλίαν ἀπεργάζεται. *Morum similitudine amicitias conciliari.*

34. ὅτι χρὴ ἐν ταῖς δυστυχίαις καὶ τοῖς κινδύνοις μὴ περιορᾷν τὰς φίλας. *In adversis ac periculis non esse negligendos inimicos.*

35. ὅτι ἐ χρὴ συναδικεῖν τοῖς φίλοις. *Non esse in amicorum gratiam injusta facienda.*

36. περὶ γνησίων καὶ ἀβεβαίων φίλων. *De genuinis & instabilibus amicis.*

37. ὅτι χρὴ ταχείας ποιεῖσθαι τὰς πρὸς τὰς φίλας διαλλαγὰς, τὰ ἁμαρτήματα αὐτῶν ῥᾷον φέροντας μετὰ τῆς ἀμνηστείας. *Cito esse in gratiam cum amicis redeundum, eorundemque vitia ferenda, & delicta oblivioni tradenda.*

38. ὅτι ἐν ταῖς ἀτυχίαις τὰς γνησίας τῶν φίλων διαγινώσκομεν. *Quod amicos certos in re incerta cernimus.*

39. φιλικὰ παραγγέλματα. *Præcepta amicitiæ.*

40. περὶ ἔχθρας καὶ τῆ ὁποῖόν τινα εἶναι χρὴ πρὸς τὰς ἐχθρούς. *De inimicitiis, & quo se quis modo cum hoste gerere debeat.*

41. περὶ τῆ πῶς ἔστιν ἀπ' ἐχθρῶν ὠφεληθῆναι. *Qua ratione ex inimicis capi possit utilitas.*

42. περὶ τῆ εὐεργετεῖν. *De beneficiis.*

43. ὅτι μείζων ἡ χάρις ἐν καιρῷ δοθεῖσα. *Majus esse beneficium quod in tempore confertur.*

44. περὶ τῆ ἀντευεργετεῖν. *De beneficiis retribuendis.*

45. ὅτι τὰς πονηρὰς ἐ χρὴ εὖ ποιεῖν, ἐδὲ παρ' αὐτῶν εὐεργετεῖσθαι. *Non esse beneficiis afficiendos malos, neque ab iis beneficium ullum accipiendum.*

46. περὶ εὐχαριστίας. *De virtute grati animi.*

IV. Librum III. & IV. integriores habemus Græce a Trincavello primum, * deinde Græce & Latine sæpius cum Gesneri ver-

* Vide infra, § VI.

versione editos. In horum titulis computandis mira est editionum discrepantia, quæ non fine molestia moratur lectorem ubi citatum aliquem locum evolvere desiderat; itaque singulis capitibus adnotatos a me vides quatuor numeros, quorum primus respicit editionem primam Græcam, secundus Græcolatinam Wechelianam quæ insolenti consilio Maximi & Antonii capita collectaneorum Stobæanis admiscuit: tertius Grotianam sive Hugonis Grotii in excerptis e Stobæo; quartus denique Gesnerianas. Libri tertii capita XL. Photius numerat, quod cum Grotianis numeris exacte convenit. Libri quarti capita LVIII. cujus numerationes locis suis infra annotavi.

Tituli Capitum Libri Tertii.

* Paginas adscripsi quibus singula capita incipiunt in editione Stobæi tertia Gesneriana, Tigur. A. 1559. in fol. ad quam compositus est index auctorum quem infra exhibeo.

** Phot. ἀκολάσεως.

† Phot. πλεονεξίας.

32.

* Phot. περὶ σιγῆς.

Græc.	Wech.	Grot.	Gesn.	
32.	129.	XXXIV.	34.	Περὶ τοῦ εὐκαίρως λέγειν. De tempestiva oratione p. 213.
33.	130.	XXXV.	35.	Περὶ βραχυλογίας. De brevitate in dicendo p. 214.
34.	133.	XXXVI.	36.	Περὶ ἀδολεσχίας. De garrulitate p. 214.
35.	136.	XXXVII.	37.	Περὶ χρηστότητος. De bonitate pag. 217.
36.	139.	XXXVIII.	38.	Περὶ φθόνου. De invidia p. 220.
37.	157.	XXXIX.	39.	Περὶ πατρίδος. De patria p. 224.
38.	158.	XL.	38.	Περὶ ξένης. De exilio, p. 228.
39.	127.	XLI.	39.	Περὶ [illegible]. De ...canis p. 235.
40.	70.	XLII.	40.	Περὶ διαβολῆς. De calumnia p. 236.

V. Tituli Capitum Libri IV.

Phot.					
1.	41.	141.	XLIII.	41.	Περὶ πολιτείας. De republica p. 239.
2.	42.	145.	XLIV.	42.	Περὶ νόμων καὶ ἐθῶν. De legibus & consuetudine p. 276.
3.	περὶ δήμου, memorat Photius.				In editis libris desideratur.
4.	43.	151.	XLV.	43.	περὶ τῶν ἐν τέλεσι δυνατῶν. ‡ De potentibus in civitate p. 300.
5.	44.	152.	XLVI.	44.	περὶ ἀρχῆς καὶ τοῦ ὁποῖον χρὴ εἶναι τὸν ἄρχοντα. De magistratu & qualem oporteat esse eum qui magistratum gerit p. 304.
6.	45.	146.	XLVII.	45.	ὅτι κάλλιστον ἡ μοναρχία. Pulcherrimam rem esse regnum p. 320.
7.	46.	147.	XLVIII.	46.	Ὑποθῆκαι περὶ βασιλείας. Admonitiones de regno p. 323
8.	47.	148.	XLIX.	47.	περὶ ψόγου τῆς τυραννίδος. * De vituperatione regni p. 341.

‡ id: περὶ τῶν ἐν ταῖς πόλεσι δυναστῶν.

* Ad hunc titulum pervenit Grotius eo tempore, cum ipsi scribendi copia Hagæ fuit adempta. *Rogo*, inquit Grotius Epistola 77. ad Benj. Aub. Maurerium, *attente legas, continet enim is titulus illius temporis expressum characterem.*

Phot.	Græc.	Wech.	Grot.	Gesn.	
9.	48.	167.	L.	48.	περὶ πολέμου. De bello p. 349.
10.	49.	168.	LI.	49.	Ἔπαινος τόλμης. * Audaciæ laus p. 351.
	50.	169.	LII.	50.	ψόγος τόλμης. Audaciæ vituperatio.
11.	51.	170.	LIII.	51.	περὶ νεότητος, ἢ περὶ στρατείας καὶ ἰσχύος. De juventute sive de militi & robore p. 356.
12.	52.	171.	LIV.	52.	περὶ στρατηγῶν καὶ περὶ τῶν κατὰ πόλεμον χρειῶν ὑποθῆκαι. De imperatoribus, & pertinentibus ad bellum monita p. 359.
13.	53.	172.	LV.	53.	περὶ εἰρήνης. De pace. p. 365.
14.	54.	222.	LVI.	54.	περὶ γεωργίας ὅτι ἀγαθόν. De agricultura quod bona sit p. 366.
	55.	223.	LVII.	55.	περὶ γεωργίας εἰς τὸ ἐναντίον. De agricultura in contratrium p. 371.
15.	56.	224.	LVIII.	56.	περὶ ἡσυχίας. De vita quieta p. 372.
16.	57.	225.	LIX.	57.	περὶ ναυτιλίας. De navigatione pag. 374.
17.	58.	226.	LX.	58.	Ὑπὲρ τεχνῶν. Pro artibus p. 375.
	59.	227.	LXI.	59.	περὶ τεχνῶν εἰς τὸ ἐναντίον. De artibus in contrarium p. 380.
18.	60.	174.	LXII.	60.	περὶ δεσποτῶν καὶ δούλων. De dominis & servis p. 381.
19.	61.	184.	LXIII.	61.	περὶ Ἀφροδίτης πανδήμου παρεχούσης τὴν αἰτίαν τῆς γενέσεως τοῖς ἀνθρώποις, καὶ περὶ ἔρωτος τῶν κατὰ τὸ σῶμα ἡδονῶν. De venere communi, quæ generationi humanæ causam præbet, & de amore voluptatum corporis p. 384.

20.

* Photius pro duobus titulis LI. LII. tantum habet unum περὶ τόλμης, Sic pro LVI. LVII. περὶ γεωργίας. pro LX. & LXI. περὶ τεχνῶν. Et pro LXV. LXVI. περὶ κάλλους, pro LXVII. ad LXXIII. περὶ γάμου. pro LXXV. ad LXXVIII. περὶ παίδων. pro LXXXVI. ad LXXXIX. περὶ εὐγενείας. pro XCI. ad XCIV. περὶ πλούτου. pro CXVI. ad CXVIII. περὶ γήρως, pro CXX. CXXI. περὶ ζωῆς.

Phot.	Græc.	Wech.	Grot.	Gesn.	
	91.	233.	XCIII.	91.	Ψόγος πλούτου. Vituperatio divitiarum p. 505.
	92.	229.	XCIV.	92.	Ὅτι τὰ χρήματα ἀβλαβῆ συμμέτρως καὶ δικαίως ποριοθέντα, καὶ ὅτι τῶν μέσων ὁ πλοῦτος. Pecunias juste & cum modo comparatas, innoxias: & divitias in rerum mediarum esse numero p. 509.
32.	93.	235.	XCV.	93.	Πενίας ἔπαινος. Paupertatis laus p. 512.
	94.	236.	XCVI.	94.	Πενίας ψόγος. Paupertatis vituperatio p. 515.
33.	95.	237.	XCVII.	95.	Σύγκρισις πενίας καὶ πλούτου. Comparatio paupertatis & divitiarum p. 516.
34.	96.	247.	XCVIII.	96.	Περὶ τοῦ βίου, ὅτι βραχὺς καὶ εὐτελὴς καὶ φροντίδων ἀνάμεστος. De vita, & brevem eam & vilem & curis plenam p. 525.
35.	97.	239.	XCIX.	97.	Περὶ λύπης ὅτι λίαν μοχθηρά. De mœrore quod magna ejus sit molestia p. 535.
36.	98.	242.	C.	98.	Περὶ νόσου * καὶ τῆς τῶν κατ' αὐτὴν ἀνιαρῶν λύσεως. De morbis & molestiarum quæ eis adsunt depulsione p. 5.7.
37.	99.	243.	CI.	99.	Περὶ ὑγείας. † De sanitate p. 540.
38.	100.	244.	CII.	100.	Περὶ ἰατρῶν καὶ ἰατρικῆς. De medicis & medicina p. 551.
39.	101.	249.	CIII.	101.	Περὶ εὐδαιμονίας. De fœlicitate pag. 551.
40.	102.	250.	CIV.	102.	Περὶ κακοδαιμονίας. De infœlicitate p. 556.

* Photius: περὶ νόσου καὶ ἰάσεων.
† id. περὶ ὑγείας καὶ διαμονῆς αὐτῆς.

41

* Photius: περὶ νόσου καὶ ἰάσεων.

† id. περὶ ὑγείας καὶ διαμονῆς αὐτῆς.

Phot.	Græc.	Wech.	Grot.	Geſn.	
41.	103.	251.	CV.	103.	Ὅτι ἀβέβαιος ἡ τῶν ἀνθρώπων εὐπραξία, μεταπιπτούσης ῥᾳδίως τῆς τύχης. Inſtabilem eſſe hominum proſperitatem, facile devergente fortuna p. 557.
42.	104.	252.	CVI.	104.	Περὶ τῶν παρ᾽ ἀξίαν εὐτυχούντων. De illis qui fortunati ſunt indigne p. 563.
43.	105.	253.	CVII.	105.	Περὶ τῶν παρ᾽ ἀξίαν δυστυχούντων. De illis qui indigne miſeri ſunt p. 564.
44.	106.	254.	CVIII.	106.	Ὅτι δεῖ γενναίως φέρειν τὰ προσπίπτοντα ὄντας ἀνθρώπους καὶ κατ᾽ ἀρετὴν ζῆν ὀφείλοντας. Eventus rerum fortiter nobis ferendos eſſe, ut qui homines ſimus & vitam ſecundum virtutem inſtituere debeamus p. 565.
	deeſt	255.	CIX.	107.	Περὶ μικροψυχίας. De puſillanimitate p. 576. in MStis hic titulus etiam Grotio teſte deſideratur. Nec habet Photius.
45.	107.	256.	CX.	108.	Ὅτι δεῖ τὰς μὲν εὐτυχίας προφαίνειν, τὰς δὲ ἀτυχίας κρύπτειν, καὶ ὀρθῶς κεχρῆσθαι τοῖς παροῦσι. Bonam fortunam proferendam eſſe, malam vero celandam: & rebus præſentibus recte utendum p. 576.
46.	108.	261.	CXI.	109.	Περὶ ἐλπίδος. De ſpe p. 577.
47.	109.	262.	CXII.	110.	Περὶ τῶν παρ᾽ ἐλπίδας. De inſperatis eventibus p. 579.
48.	110.	257.	CXIII.	111.	Ὅτι οὐ χρὴ ἐπιχαίρειν τοῖς ἀτυχοῦσι. Non eſſe gaudendum ob alienas calamitates p. 580.

Phot.	Græc.	Wech.	Grot.	Gesn.	
49.	111	258.	CXIV.	112.	Ὅτι οἱ ἀτυχοῦντες χρῄζουσι τῶν συμπασχόντων. Infortunatos opus habere condolentibus p. 581.
		259.	CXV.	113.	Ὅτι ῥᾷον ἄλλον παραινεῖν ἢ ἑαυτόν. Facilius esse alium admonere quam se ipsum p. 582.
50.	112.	267.	CXVI.	114.	Ἔπαινος γήρως. Laus senectutis p. 583.
	113.	268.	CXVII.	115.	Ψόγος γήρως. Vituperatio senectutis p. 588.
	114.	269.	CXVIII.	116.	Ὅτι τὸ γῆρας ἀνεπαχθὲς καὶ πολλῆς αἰδοῦς ἄξιον ἡ σύνεσις ἀπεργάζεται. Prudentiam senectutis tollere molestiam, ipsamque efficere multa reverentia dignam p. 592.
51.	115.	272.	CXIX.	117.	Περὶ θανάτου, καὶ ὡς εἴη ἄφυκτος. De morte & eam esse inevitabilem p. 597.
52.	116.	273.	CXX.	118.	Ἔπαινος ζωῆς. Vitæ laus p. 599.
	117.	274.	CXXI.	119.	Ἔπαινος θανάτου. Laus mortis p. 600.
53.	118.	275.	CXXII.	120.	Σύγκρισις ζωῆς καὶ θανάτου. Comparatio vitæ & mortis p. 606.
54.	119.	276.	CXXIII.	121.	Περὶ πένθους. De luctu p. 610.
55.	120.	277.	CXXIV.	122.	Περὶ ταφῆς. De sepultura p. 611.
56.	121.	278.	CXXV.	123.	Παρηγορικά. Consolatoria p. 613.
57.	122.	279.	CXXVI.	124.	Ὅτι οὐ χρὴ παροινεῖν εἰς τοὺς τεθνηκότας. In defunctos non exercendam esse contumeliam p. 617.
58.	123.	280.	CXXVII.	125.	Ὅτι τῶν πλείστων μετὰ θάνατον διαρρεῖ ταχέως ἡ μνήμη. Memoriam plurimorum a morte statim evanescere p. 618.

Photius ait capita universi operis Stobæani esse CCVIII. qui numerus verus esse comperietur, si ad capita LX. Libri primi & XLVI.

XLVI. secundi, tertiique XLII. & quarti LVIII. addes duo illa quæ proœmii loco præmissa operi supra ex eodem Photio monui.

Editio Græca Florilegii, sive lib. III. & IV.

Græce primum lucem vidit Stobæi florilegium edente *Victore Trincavello*, ex Codice minus integro parumque emendato, Venet. 1536. typis Bartholomæi Zanetti. Trincavellus librum dedicavit *Petro Bembo*, Bibliothecæ publicæ Venetæ tunc præfecto, cujus studium in communicandis MStis libris prædicat.

Editiones Græcolatinæ.

Latine ex Trincavelli editione primum vertit & utraque lingua edidit *Conradus Gesnerus* Tiguri 1543. fol. nullo usus Codice MS. nisi fragmento aliquot sermonum quos ab Oporino acceperat. Innumera tamen loca restituit collatis scriptoribus qui a Stobæo laudantur, versusque melius digessit.

Secunda Gesneri editio Græcolatina Basil. apud Jo. Oporin. 1549. fol. & Tigur. 1550. fol. multis modis priore præstat, quoniam in hac ex MS. Diegi Hurtadi Mendozæ non modo longe plura emendavit, sed etiam sententias plurimas & capita integra I. *de virtute* & VI. *de intemperantia* quæ in priore deerant supplevit, nomina etiam scriptorum e quibus sua collectanea Stobæus instruxit, longe diligentius annotavit. Nescio tamen an omnibus probabitur viri præstantissimi, meritissimique de bonis literis studium, quod aliena etiam nonnulla attexuit. *Aristotelis libellum*, inquit, *de virtutibus & vitiis jam non ut prius uno in loco posuimus integrum, sed pro argumento in diversos locos divisimus. Qui integrum volet, cum reliquis Aristotelis operibus inveniet. Præterea adjunxi etiam passim corollaria quædam ex Græcis libris collecta, tum carmine tum prosa; non multa tamen, non prolixa, nec absque delectu. Theophrasti de notis* (characteribus morum) *libellum in brevia aliquot & elegantissima capita divisum, sed parum feliciter ab anonymo quodam olim interprete in Latinam linguam derivatum, qua potui diligentia emendavi, & pro argumenti ratione passim inserui.*

Tertia Græcolatina A. 1559. fol. nihil habet peculiare nisi indicem auctorum qui a Stobæo allegantur, quem in aliis editionibus etiam recentioribus non obvium, infra locis aliquot suppletum

& emendatum exhibeo. Paginas tertiæ hujus editionis ad quas index ille compoſitus eſt, adſcripſi ſupra titulis Stobæi capitum, ut ita facile ad quamcunque editionem conferri, & quo in capite ſcriptores illi allegentur, intelligi posſit.

Quarta Wecheliana Francofurti A. 1581. fol typorum nitore ſuperiores facile vincit, ſed moleſta confuſione Stobæanis excerptis integra S. Maximi & Antonii Meliſſæ collectanea admixta exhibet, unde alius capitum numerus, aliusque ordo. Bene tamen eſt quod capita Stobæi diſtincta reliquit, neque ita ut Maximi & Antonii inter ſe confudit. Si quis vero iſtam editionem posſideat, poterit illa commode uti, ſi hunc adhibeat indicem: poterit etiam hujus ope loca ſecundum illam allegata in aliis reperire editionibus Stobæi, cujus capitum numeros adſcripſi ſecundum computationum accuratiorem Hug. Grotii.

Quinta Lugd. 1608. fol. rectius Stobæum ſeparatim exhibet, cui Maximum itidem & Antonium Melisſiam ſeparatim adjunxere Genevenſes 1609. fol.

Capita Editionis florilegii Stobæani Wechelianæ,

cum aliis editionibus Stobæi, Maximi & Antonii comparata.

1	St. 1	16	St. 2	31	A. ſolus ſupereſt
2	M. 1	17	A. lib. 2. c. 17		titulus libri 2.
3	M. 68	18	A. lib. 2. c. 86		capitis 59
4	M. 70	19	A. lib. 2. c. 19	32	St. 4
5	M. 55	20	A. lib. 2. c. 66	33	M. 60
6	A. lib. 1. c. 85	21	A. lib. 2. c. 42	34	A. lib. 2. c. 48
7	A. lib. 2. c. 39	22	A. lib. 2. c. 36	35	A. lib. 1. c. 11
8	A. lib. 2. c. 65	23	A. lib. 2. c. 38	36	A. lib. 2. c. 36
9	M. 66	24	A. lib. 2. c. 44	37	St. 5
10	A. lib. 2. c. 31	25	A. lib. 1. c. 8	38	St. 6
11	A. lib. 2. c. 35	26	M. 59	39	St. 17
12	A. lib. 2. c. 41	27	A. lib. 2. c. 47	40	M. 13
13	A. lib. 2. c. 37	28	St. 3	41	A. lib. 1. c. 41
14	A. lib. 2. c. 43	29	M. 2	42	M. 49
15	M. 71	30	A. lib. 1. c. 10	43	St. 22

St. 18	81	A. lib. 2. c. 28	118	M. 32
A. lib. 2. c. 74	82	A. lib. 2. c. 25	119	A. lib. 2. c. 45
M. 21	83	A. lib. 2. c. 26	120	St. 30
A. lib. 2. c. 47	84	M. 3	121	A. lib. 2. c. 46
St. 7	85	A. lib. 1. c. 15	122	St. 31
M. 4	86	A. lib. 1. c. 38	123	St. 32
St. 8	87	M. 27	124	A. lib. 2. c. 61
St. 9	88	M. 30	125	A. lib. 2. c. 62
M. 5	89	M. 29	126	St. 33
St. 10	90	M. 65	127	St. 41
M. 22	91	M. 64	128	M. 20
A. lib. 1. c. 34	92	St. 19	129	St. 34
A. lib. 2. c. 51. 52.	93	M. 42	130	St. 35
A. lib. 2. c. 57	94	A. lib. 1. c. 90	131	A. lib. 1. c. 75
A. lib. 2. c. 58	95	A. lib. 2. c. 55	132	ſolus titulus ſupereſt A. lib. 1. c. 76
St. 11	96	A. lib. 2. c. 56		
A. lib. 1. c. 21	97	A. lib. 2. c. 68		
M. 35	98	St. 20	133	St. 36
St. 12	99	M. 19	134	M. 47
A. lib. 1. c. 63	100	A. lib. 2. c. 72	135	A. lib. 1. c. 74
St. 14	101	M. 40	136	St. 37
M. 11	102	St. 21	137	M. 57
St. 13	103	M. 56	138	A. lib. 2. c. 84
M. 31	104	St. 23	139	St. 38
M. 16	105	M. 69	140	M. 54
M. 43	106	St. 24	141	St. 43
St. 42	107	A. lib. 2. c. 87	142	A. lib. 2. c. 91
M. 10	108	A. lib. 2. c. 88	143	M. 58
A. lib. 2. c. 69	109	St. 25	144	A. lib. 2. c. 84
St. 15	110	M. 52	145	St. 44
M. 61	111	St. 26	146	St. 47
A. lib. 2. c. 67	112	St. 27	147	St. 48
M. 7	113	M. 33	148	St. 49
M. 8	114	A. lib. 2. c. 63	149	A. lib. 2. c. 1
St. 16	115	A. lib. 2. c. 64	150	A. lib. 2. c. 2
A. lib. 1. c. 28	116	St. 28	151	St. 45
A. lib. 2. c. 27	117	St. 29	152	St. 46

153	M. 9	190	St. 71	227	St. 61
154	A. lib. 2. c. 5. & 6.	191	St. 72	228	St. 91
155	A. lib. 2. c. 7	192	St. 73	229	St. 94
156	A. lib. 2. c. 8	193	St. 74	230	M. 12
157	St. 39	194	St. 75	321	A. lib. 1. c. 31
158	St. 40	195	St. 76	232	A. lib. 1. c. 32
159	St. 65	196	St. 77	233	St. 93
160	St. 66	197	St. 78	234	St. 92
161	M. 44	198	St. 79	235	St. 95
162	M. 46	199	M. 23	236	St. 96
163	M. 34	200	A. lib. 2. c. 9	237	St. 97
164	A. lib. 2. c. 49	201	St. 83	238	A. lib. 1. c. 33
165	A. lib. 2. c. 50	202	A. lib. 2. c. 10	239	St. 99
166	M. 37	203	A. lib. 2. c. 11	240	M. 28
167	St. 50	204	A. lib. 2. c. 12	241	A. lib. 1. c. 57
168	St. 51	205	A. lib. 2. c. 13	242	St. 100
169	St. 52	206	A. lib. 2. c. 14	243	St. 101
170	St. 53	207	A. lib. 2. c. 15	244	St. 102
171	St. 54	208	A. lib. 2. c. 16	245	M. 50
172	St. 55	209	St. 84	246	M. 67
173	St. 85	210	M. 17	247	St. 98
174	St. 62	211	St. 80. 81	248	M. 18
175	A. lib. 2. c. 21	212	St. 82	249	St. 103
176	A. lib. 2. c. 22	213	M. 6	250	St. 104
177	A. lib. 2. c. 23	214	A. lib. 1. c. 23	251	St. 105
178	A. lib. 2. c. 24	215	A. lib. 1. c. 25	252	St. 106
179	A. lib. 2. c. 29	216	A. lib. 2. c. 82	253	St. 107
180	A. lib. 2. c. 30	217	A. lib. 2. c. 79	254	St. 108
181	M. 39	218	St. 86	255	St. 109
182	A. lib. 2. c. 33	219	St. 87. & 88	256	St. 110
183	A. lib. 2. c. 34	220	St. 89	257	St. 113
184	St. 63	221	St. 90	258	St. 114
185	St. 64	222	St. 56	259	St. 115
186	St. 67	223	St. 57	260	M. 38
187	St. 68	224	St. 58	261	St. 111
188	St. 69	225	St. 59	262	St. 112
189	St. 70	226	St. 60	263	M. 41

264

264	A.lib.2.c.19	280	St.127	292	A.lib.1.c.6
265	A.lib.2.c.20.M.41	281	Sententiæ Theoctisti ordine literarum, quas ad calcem Stobæi Trincavellus ediderat.	293	M.53
				294	M.14
266	A.lib.2.c.17			295	A.lib.1.c.47
267	St.116			296	M.15
268	St.117			297	M.26
269	St.118			298	A.lib.2.c.96
270	A.lib.2.c.18	282	M.45	299	A.lib.2.c.3
271	M.36	283	A.lib.2.c.93.&94	300	A.lib.2.c.4
272	St.119	284	M.48	301	A.lib.2.c.95
273	St.120	285	M.51	302	A.lib.2.c.98
274	St.121	286	A.lib.1.c.1	303	A.lib.2.c.97
275	St.122	287	A.lib.1.c.2	304	A.lib.2.c.99
276	St.123	288	M.24	305	A.lib.1.c.17
277	St.124	289	A.lib.1.c.3	306	M.25
278	St.125	290	A.lib.1.c.4	307	A.lib.1.c.19
279	St.126	291	A.lib.1.c.5	308	A.lib.2.c.100

Editiones Florilegii Stobæani Latinæ.

Ex Gesneri versione, Basil. 1549. fol.
Antwerp. 1545. & ex secunda Gesneri editione 1551. in 8. ex officina Joannis Loëi.
Lugd. 1555. in 12.
Paris. 1557. in 12. 2. Volum.

Germanica.

Georgio Læto, sive Frœlich, interprete. Basil. 1551. fol. apud Oporin.

Partes quædam è Stobæi Florilegio separatim vulgatæ.

Gesnerus, cum notasset Volaterranum haud pauca ex Stobæo tunc adhuc inedito in commentarios suos Urbanos transtulisse, addit, a *Varino Phavorino*, Camerte, quasdam breviores sententias spar-

sim ex Stobæi collectaneis decerptas & in peculiarem libellum quatuor vel quinque foliorum redactas, latina sed parum felici interpretatione. Prodiit Leoni X. dicatus Rom. 1517. 4. 1519. 8. Cracoviæ 1522. in 8.

Gnomologia Græcolatina sive insigniores & vetustiores sententiæ Philosophorum, Poëtarum, Oratorum & Historicorum ex magno Anthologio Jo. Stobæi excerptæ & in locos supra bis centum digestæ a *Mich. Neandro*, Basil. ex officina Johannis Parci, sumptibus Joannis Oporini, 1557. in 8 Præmisit Neander commentationem haud contemnendam de scriptoribus quorum sententias ex Stobæo exhibet, subjecto ad voluminis calcem Græce & Latine Luciani somnio.

Conradi Lycosthenis sententiarum & Apophthegmatum e Stobæo & aliis compendium Basil. 1557. 8. Lugd. 1571. in 8. ac deinde sæpius alibi.

Fragmenta quædam Poëtarum a Stobæo laudata eodem carminis genere vertit Latine & cum tribus tragœdiis Euripidis edidit *Georgius Ratallerus*. Antwerp. 1581. in 12.

Stobæi Locorum communium Epitome, Colon. 1603. in 12.

Fragmenta Pythagoreorum quorundam e Stobæo desumta Græce & Latine *Guil. Canterus* Basil. 1566. in 4. atque H. Stephanus inde Laërtio suo plus simplici vice edito subjecit, Tho. Galeus quoque adjunxit opusculis Mythologicis, Ethicis, Physicis, ut dixi lib. 2. c. 13 § ult. Subjuncta itidem exstant cum Guil. Canteri versione, Ethicis Aristotelis Nicomacheis utraque lingua editis cum versione Dionys. Lambini, & Theod. Zwingeri argumentis, notis, tabulisque & Theophrasti characteribus quos Cl. Auberius interpretatus est Basil. 1582. fol. Sed & in thesauro Philosophiæ moralis Lugd. apud Tornæsium 1589. in 12. & Genev. 1613. in 12. una cum Epicteto, Cebete, & Theophrasti characteribus. Denique fragmenta Pythagoreorum, politici argumenti collecta e Stobæo cum Jo. Spondani versione, subjunguntur Politicis Aristotelis a Zwingerio & Victorio illustratis, Basil. 1589. fol.

Dicta Poetarum quæ in Eclogis tum in florilegio Stobæus affert, recensuit ad MSS. Codd. vir summus *Hugo Grotius* & elegantissimis ut solet versibus Latinis reddidit Hagæ partim, partim Lupisteni in carcere,* communi deinde bono, exsolutus indignis vinculis & libertati

* Vide Grotii Epist. LXXVII. ad Gallos & præfat. ad dicta Poëtar. e Stobæo.

bertati redditus, utraque lingua cum castigationibus edidit Paris. 1623. in 4. *Græca*, inquit, *dedi innumeris locis emendatiora, tum quoad sensum, tum quod ad carminum leges attinet, partim ex conjectura mea, & amicorum qui in notis nominantur, partim ex libris quos ex Regia Bibliotheca comitate viri clarissimi & eruditissimi Nicolai Rigaltii nactus sum.* In Bibliotheca publica Academiæ Leidensis exstat editio Stobæi Genevensis Ao. 1609. fol. ad quam manu sua Grotius non pauca adnotavit.

Quæ e Nicolao Damasceno de moribus Gentium passim affert Stobæus, una cum Heraclidis libello de politiis Latine vertit, & utraque lingua ad calcem librorum IV. de Rep. Lacedæmoniorum vulgavit *Nicolaus Cragius* Genev. 1593. in 8. Lugd. Bat. 1670. in 8. unde recusa etiam exstant in thesauro Antiquitatum Græcarum Gronoviano Tom. VI. p. 3841. ibid. A. 1699. fol.

Capita Locorum Communium S. MAXIMI.

Procemium ex S. Ephraimo, πῶς χρὴ ἀναγινώσκειν, ἢ ἀναγινώσκοντι προσέχειν. *Quomodo legere, vel legenti auscultare oporteat* (quod in edit. Wechel. & Genevensi Stobæi Antonii & Maximi ad calcem universi operis subjunctum est p. 962.)

Edit. Wechel.

11. 1. Περὶ βίου ἀρετῆς καὶ κακίας. *De virtute & vitio in vita* T. 2. Opp. Maximi p. 529 adde Melissam lib. 1. c. 7.

29. 2. περὶ Φρονήσεως καὶ βουλῆς. *De prudentia & consilio* pag. 533. Melissa lib. 1. c. 8.

84. 3. περὶ ἁγνείας καὶ σωφροσύνης. *De pudicitia & castitate* p. 536. Melissa lib. 1. c. 14.

49. 4. περὶ ἀνδρείας καὶ ἰσχύος. *De fortitudine ac robore* pag. 540. adde Melissam lib. 1. cap. 12.

52. 5. περὶ δικαιοσύνης. *De justitia* pag. 543. Melissa lib. 1. cap. 13.

213. 6. περὶ φίλων καὶ φιλαδελφίας. *De amicis & fraterno amore* p. 545. Melissa lib. 1. c. 24.

76. 7. περὶ ἐλεημοσύνης. *De misericordia in pauperes* p. 551. Melissa lib. 1. c. 27.

Edit. Wech.

77. 8. περὶ εὐεργεσίας καὶ χάριτος. *De beneficentia & gratia* p. 555. Melissa lib. 1. c. 29.

153. sq. 9. περὶ ἀρχῆς καὶ ἐξουσίας. *De Magistratu seu imperio & potestate* p. 558.

70. 10. περὶ ψόγου καὶ διαβολῆς. *De vituperatione & calumnia* p. 562. Melissa lib. 1. c. 53.

65. 11. κολακείας. *De adulatione* p. 564. Melissa lib. 1. 1. 52.

230. sq. 12. ου καὶ πενίας καὶ φιλαργυρίας. *De divitiis & p ate itia* p. 567.

40. 13. . *De virtute animi forte sua contenti* p. 573. Melissa 1. c. 36.

294. 14. περὶ προ *De precibus ad Deum* p. 574. Melissa lib. 1. c. 46.

296. 15. περὶ διδαχῆς καὶ λόγων. *De eruditione & eloquentia* p. 578. Melissa lib. 1. c. 48.

68. 16. περὶ νουθεσίας. *De correptione* pag. 580. Melissa lib. 1. cap. 49.

210. 17. περὶ παιδείας καὶ φιλοσοφίας. *De doctrina & Philosophia* p. 582. Melissa lib. 1. c. 50.

248. 18. περὶ εὐτυχίας καὶ δυστυχίας. *De secundis rebus atque adversis* p. 587. Melissa lib. 1. c. 70.

99. 19. περὶ ὀργῆς καὶ θυμοῦ. *De ira & furore* p. 592. Melissa lib. 2. c. 53.

128. 20. περὶ σιωπῆς καὶ ἀποῤῥήτων. *De silentio & arcanis* p. 595. Melissa lib. 1. c. 73.

46. 21. εργίας καὶ ἡσυχίας. *De curiositate alie & de quiete animi* p. 598. Melissa lib. 2. c. 70.

54. 22. *De avaritia* p. 600.

199. 23. ρὶ τ ς ν καὶ φιλοξενίας. *De honore Parentum,* p. 603.

288. *timore* p. 605. Melissa lib. 1. c. 66.

306. 25. μεταβαλλομένων καὶ περὶ μετανοίας. *De ur, deque pœnitentia* pag. 606. Melissa 1. 1. c.

4

Edit. Wech.

4 70. περὶ τȣ̃, ὅτι εὔκολ⊙ ἡ κακία, καὶ δυσπόριςος ἀρετή. *Vitium esse facile, non facile parari virtutem* p. 687. Melissa lib. 1. c. 69.

15. 71. περὶ τȣ̃, ὅτι ȣ̓κ ἀεὶ τὸ πλεῖςον ἄριςον, *non semper majorem partem esse optimam* pag. 688. 689. Melissa lib. 1. cap. 37.

IX. Index Scriptorum a Stobæo allegatorum, Gesneriano longe plenior,

Compositus ad paginas *florilegii* editionis Gesnerianæ tertiæ Tig. 1559.

E. præmissum respicit paginas *Eclogarum* Plantinianæ editionis A. 1575. quam in concinnando hoc indice secutus sum.

P. adpositum notat, illum scriptorem a Photio memorari inter eos quibus Stobæus usus est, licet in editis Stobæi libris non sit illius mentio.

* *Præfixum denotat illum scriptorem non fuisse inter eos quos Photius in Stobæi libris laudari observavit.*

He-

Apol-

a) Apud Photium eft: Ἀπολλοφάνους αἰγιμίου. Sed fortaffe duo diftincti funt fcriptores: Ἀπολλοφάνης, Αἰγιμίου. Sic indici huic e Photio addendus præter Achæum Poëtam & Æfopum etiam Ægimius.

ετή.
p. . Me-

σου,
589. 1.

ꝛo allegato-
ior,
næ tertiæ Tig, 1559
Plantinianæ edi-
o hoc indice secu-

Photio memorari
icet in editis Sto-

eos quos Photius in

E. 197.

5. 456. 514. 614.
hagoreus, *in & pre-*

nale contra Dema-

5, 217, 223, 532, 585.

He-

(16.) 34.36. 43. 44.
37. 594. supra in

.53.54.55.59.64.
esius E. 2.26.44.52.

5. 358. 377. 383. 430.
74. 507. E. 17. 19.

. 480.

73. 175. 176. 195. 308.

de-

E. 171.

ro bone & beato

ρονίας E. 45.
P.
e.

Mathematicus

ubi Aristonymi

Ari-

Topi-

 pro

Dio-

b) Duos Epicuros præter rem facit Photius, alterum Atheniensem, alterum Gargettium.

Eu-

* Nomen dramatis e MS. Grotius adnotavit.

Phi-

Plato

q) Epistola ad *Julianum* Scholasticum Alexandrinum περὶ τῆς τῆς σάρκωσιν τοῦ Κυρίου ἐκκλησιαστικοῦ δόγματος, de Ecclesiastico dogmate dominicæ incarnationis p. 336—339. Incipit: χαρᾶς μεγάλης.

r) ἐκ προσώπου Γεωργίου πανευφήμου ἐπάρχου Ἀφρικῆς, πρὸς ἀσκητρίας ἀποστάσας τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας ἐν Ἀλεξανδρείᾳ. Ex persona *Georgii* laudatissimi Præfecti Africæ *ad Moniales* quæ Alexandriæ a Catholica fide discesserant p. 336--342. Incipit: ἐγὼ μὲν ᾤμην ὑμᾶς.

s) ad *Pyrrhum* Presbyterum & Abbatem pag. 343---347. Incipit: τὴν ἁγίαν σου, θεοτίμητε πάτερ.

t) ad *Marinum* Monachum (eundem fortasse qui postea in Cypro presbyter) p. 347--351. Incipit: ἐγὼ μὲν εἰδὼς τῶν οἰκείων πλημμελημάτων τὸ πλῆθος.

u) ad *Cydoniæ* (quæ hodie Canea in Creta Insula) *Episcopum* pag. 351. 352. Incipit: αὐτὸν ἑαυτῷ τὸν Θεόν.

w) ad *Auxentium* p. 352. 353. Incipit: εἰ μὲν θαρροῦντες.

x) ad *Stephanum* Presbyterum p. 353. Incipit: ἀγάπης ἴδιον.

y) ad *Constantinum* sacellarium (eundem ut videtur ad quem supra p. 235.) pag. 354--356. Incipit: ἦκε τὸ τίμιον τοῦ θεοφυλάκτου μου δεσπότου γράμμα.

z) ad *Cononem*, Presbyterum & Abbatem pag. 357. 358. Incipit: πιστεύω καθὼς παρέλαβον.

aa) ad *Thalassium* Presbyterum, cum is quæsiisset, πῶς ἐν τοῖς ἔθνεσι βασιλέων ὑπὲρ ὀργῆς θεηλάτου ἐπικειμένης τῷ ἰδίῳ κόσμῳ πλήθει καλλιθύων τέκνα καὶ προσγενεῖς, καὶ ἐπαύετο ἡ ὀργὴ καθὼς πολλοῖς τῶν ἀρχαίων ἱστόρηται, *qui fiat, ut nonnullis gentilium Regibus, ad DEI iram subditis ingruentem depellendam, liberos & affines immolantibus ira cessaret, ut plures veterum conscripserunt?* p. 358. 359. Incipit: καὶ ἄλλως ὁ θεὸς συγχωρεῖ χρηματίζεσθαι.

bb) ad *Joannem* Cubicularium p. 359 -- 361. Incipit: ἐν μὲν τῷ κόσμον.

cc) ad *Cyrisicium* (Κυρισίκιον) Episcopum p. 361. Incipit: τῆς δόξης ἐπὶ γῆς.

dd) ad eundem p. 362. Incipit: ὁ μὲν θεὸς ζητῶν.

ee) ad

Theo-

Xeno-

X. Post Stobæum St. MAXIMUS ex Protosecretario Heraclii Imp. Monachus & Abbas Chrysopolitani prope Constantinopolin Monasterii, Locos Communes non modo ex ethnicis ut ille, sed etiam ex S. Scripturæ libris & Ecclesiasticorum Doctorum monumentis utpote Christianus composuit, quorum capita supra p. 691. seq. jam exposui. Præsenti loco cætera illius scripta percensere juvat, ac deinde

deinde Indicem ſcriptorum ſubjungere, quos tum in cæteris ſcriptis ſuis laudat, tam ex quibus * Locos illos ſuos communes congeſſit. Hic Maximus ** *Theologus & Confeſſor* a Græcis appellatur ſanctisque una cum *Anaſtaſio* diſcipulo ab Eccleſia adſcribitur, Monothelitarum ſtrenuus ac præcipuus adverſarius, a quibus vicisſim multa & gravia perpeſſus & in Lazicos deportatus obiit in Carcere A. C. 662. ætatis 82. cum celebrem cum Pyrrho ex Patriarcha Conſtantinopol. diſputationem habuiſſet A. 645. & Concilio Lateranenſi A. 649. ſub Martino I. Papa interfuiſſet. Videnda quæ Tomo priori Operum S. Maximi Combefiſius præmiſit, ubi primo loco Græce & Latine p. 1 -- 28. cum *Combefiſii* verſione legitur Vita ejus ſcripta ab *Anaſtaſio* Apocriſiario diſcipulo, ex qua lacinias quasdam produxerat Baronius ad A. C. 640. ſeq. atque inprimis ad A. 656. uſus latina vitæ illius verſione quam e MSS. Græcis Vaticanis concinnaverat *Petrus Morinus*. Eandem vitam laudat Allatius lib. de purgatorio pag. 730. & de Simeonum ſcriptis, ubi auctorem incertum prodit, & hoc ejus ponit initium: καὶ πάλαι μὲν τῶν κατὰ Θεὸν πολιτευσαμένων ὁ βίος λυσιτελὴς καὶ ὠφέλιμος. Sed legendum: καὶ πάντων μὲν &c. Inde apud Combefiſium p. 29 -- 86. ſequuntur Acta & collationes ſive *relatio motionis factæ inter S. Maximum & ſocium ejus atque Principes in ſecretario.* Incipit: τῇ ἡμέρᾳ ᾗ προσωρμίσθησαν Græce & Latine, niſi quod nonnulla tantum Latine ex *Anaſtaſii Bibliothecarii* verſione exhibentur, quæ Græca non ſunt reperta in MSS. Latina prodierant in Anaſtaſii, Bibliothecarii collectaneis a Jac. Sirmondo editis Pariſ. 1620. in 8. Deinde hæc collectanea recuſa ſunt Pariſ. 1696. fol in tomo tertio Operum Sirmondi p. 528. ſeq. & Græca quæ Combefiſius protulit adjuncta, apud quem deinceps pag. 85. 86. Græce & Latine ſequitur Monachi cujusdam στηλιτευτικὸν pro S Maximo contra Conſtantinopolitanos, e Codice Seguieriano, & hinc p. 87 -- 106. *Officium SS. Maximi & di-*

* In locis communibus S. Maximi, auctorum nomini ſæpius permutata, confuſa, depravata deprehendi notat Tho. Gatakerus notis ad Marcum Antoninum p. 150. Idem de Stobæi marginibus queruntur eruditi, quibus etiam è MSS. Codicibus mederi eſt difficile.

** Vide Combefis. ad S. Maximum T. 1. p. 647. T. 2 p. 484. Theologus dicitur in Codice Bibl. Coislinianæ quem memorat Clariſſ. Montfauconus p. 305. Atque ut frequentiſſime ipſi tribuitur nomen Ὁμολογητοῦ, & magni Confeſſoris ut T. 2. p. 98. ita obſervabis eum quandoque etiam appellari Martyrem, ut ab Alexia Comnena lib V. & in titulo Locorum Communium T. 2. p. 528. Ἀββᾶ Μαξίμου τοῦ φιλοσόφου καὶ μάρτυρος. laxius nimirum accepto iſthoc vocabulo.

scipuli ejus *Anastasii* Apocrisiarii, quale exstat in Græcorum Menæis ad XIII. Augusti. Refert etiam Lambecius VIII. p. 127. in Bibl. Cæsarea occurrere MStam Epitomen Certaminis S. Maximi, quæ incipit: ὁ ὅσιος καὶ 'Ιερομακάριστος πατὴρ ἡμῶν Μάξιμος.

Scripta S. Maximi complura tunc adhuc inedita ex MSS. Bibl. Vaticanæ memoravit Baronius ad A. C. 657. n. 31. *quorum*, inquit Franciscus Scorsus S. I. in notis ad Theophanis Ceramei Homilias p. 645. *si unquam ego copiam nactus fuero, operam industriamque meam, quantacunque illa sit, in illis publico commodo proferendis in lucem, conferre non pigebit.* Cæterum non Scorso, sed *Francisco Combefisio* præclaram operum S. Maximi, certe plerorumque editionem debemus, quam cum versione sua notisque *ex almi* ut in titulo ipse profitetur *Galliæ cleri jussu & ordine* dedit e MSS. Regis Galliæ, Card. Mazarini, Seguerianis, Vaticanis, Barberinis, Magni Ducis Florentinis, Venetisque Paris. 1675. fol. duobus Voluminibus, tertio enim quod parabat immortuus est A. 1679. 23. Jun. anno ætatis septuagesimo quarto.

Tomo I. Operum S. Maximi.

1. περὶ διαφόρων ἀπόρων τῆς θείας γραφῆς, de variis dubiis S. Scripturæ ad *Thalassium* Presbyterum & Abbatem ἐρωτήσεις καὶ ἀποκρίσεις quæstiones & responsiones LXV. p. 1 - 300. Hoc opus in plures τόμους ab auctore divisum fuit, itaque τόμου τετάρτου finis notatur p. 149. τόμου πέμπτου p. 178. Meminit hujus operis S. Maximus ipse Tom. II. p. 14. & Photius Cod. 191. ubi male initio occurit numerus γραφικῶν ἀπορημάτων ξζδ, cum deinde tantum ξδ enumerentur. Rarius sensum literalem sectatur Maximus, crebrior in allegoriis, & ex nominum propriorum etymis captando mysterio. Meminit iterum Photius Cod 194. Scholia subinde adjuncta sunt ab auctore Græco anonymo, qui circa A. C. 1100. scripsisse videtur & Nilum Johannis Itali sectatorem subinde perstringit.
2. Πεύσεις καὶ ἀποκρίσεις καὶ ἐρωτήσεις καὶ ἐκλογαὶ διαφόρων κεφαλαίων ἀπορουμένων. Quæstiones interrogationes & responsiones breviores LXXIX. diversorumque difficilium capitum electa pag. 301 -- 334.
3. ἑρμηνεία εἰς τὸν νθ' ψαλμὸν Psalmi LIX. allegorica expositio p. 335.-344.
4. εἰς τὴν προσευχὴν τοῦ πάτερ ἡμῶν, πρός τινα φιλόχριστον ἑρμηνεία σύντομος. *Orationis Dominicæ* expositio compendiaria ad quendam

CHristo

CHristo devotum p. 344 366. In hac expositione suffragatur Maximus p. 350. Gregorio Nysseno, qui apud Lucam XI. 2. pro verbis ἐλθέτω ἡ βασιλεία σου, legit: ἐλθέτω σου τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον, καὶ καθαρισάτω ἡμᾶς. Tertullianus IV. 26. contra Marcion. *Cui dicam Pater? a quo Spiritum S postulem?* Etiam huic expositioni brevia quædam Anonymi Græci scholia accedunt.

5. Λόγος ἀσκητικὸς κατὰ πεῦσιν καὶ ἀπόκρισιν. Liber *Asceticus* sive ad pietatem exercens per interrogationem & responsionem pag. 367---393. Hunc memorat Photius Cod. 193. & Latine vulgaverat *Flaminius Nobilius* cum aliquot opusculis Chrysostomi & duabus Epistolis Basilii Rom. 1587. in 4. Exstat & in Bibliothecis Patrum Latine sub titulo Dialogi de incarnatione Verbi, & de aliis aliquot ad pietatem conducentibus quæstionibus, ex versione *Bilibaldi Birckheimeri*. Quæ prodiit primum Norimb. 1530. 8. atque extat etiam in collectione scriptorum Birckheimeri Anno 1610. At in Lugdunensi Bibl. Patrum T. XII. p. 479 Birckheimeri, & p. 506. Nobilii versio legitur.

6. Κεφάλαια περὶ ἀγάπης, *de Charitate* ad Elpidium capita CCCC. p. 394---458. Etiam hæc capita lecta Photio Cod. 193. & ab Anonymo Græco brevibus p. 458--460. scholiis illustrata sunt. Ediderat capita illa (sed sub falso Maximi Taurinensis qui Latine non Græce scripsit, nomine) cum versione sua *Vincentius Opsopoeus* Hagenoæ 1531. in 8. Ejus interpretationis loca quædam castigat Jac. Billius lib I. Observationum sacrarum cap. 12. & 17. Ex Opsopoei editione recusa sunt Græce & Latine tum S. Maximi & Antonii Melissæ Locis communibus Tiguri 1546. fol. & in Micropresbytico p. 49. Basil. 1550. fol. & in Orthodoxographis prioris edit. 1555. fol. Latine sæpius in SS. Patrum Bibliothecis.

7. Περὶ Θεολογίας καὶ τῆς ἐνσάρκου οἰκονομίας τοῦ υἱοῦ Θεοῦ. Ad Theologiam, Deique Filii in carne Dispensationem spectantia Capita CC. pag. 461--511. Meminit & horum Capitum Photius Cod. 194. & Anonymi Græci brevia quædam scholia iisdem subjiciuntur p. 511. 512. Γνωστικὰ κεφάλαια appellantur p. 484.

8. Κεφάλαια διάφορα Θεολογικά τε καὶ οἰκονομικὰ καὶ περὶ ἀρετῆς καὶ κακίας. Capita diversa 500. Theologica & Oeconomica (sive de CHristi incarnatione) & de virtute ac vitio p. 512--634. Hæc Græce & Latine ediderat *Jo. Picus*, Paris. 1560. in 8. unde in

Bibliothecis Patrum Latine ex Pici versione recusa leguntur ut Tomo XII. edit. Lugd. A. 1677. p. 438.

9. Πρὸς Θεόπεμπτον Σχολαστικὸν, *ad Theopemptum* Scholasticum de judice iniquitatis Luc. XVIII. 6. deque illo si quis te percusserit in dextram maxillam Luc. VI 29. itemque illo, Joh. XX. 17. Noli me tangere, nondum enim adscendi ad Patrem p. 635 -- 640.

10. Ἕτερα κεφάλαια alia Capita CCXLIII. (non CCXIII. ut typographi errore apud Clariss. Caveum) ex Cod. Vaticano p. 640 --- 671.

11. Ἐκ τῶν ξγ ἀπόρων, πρὸς τὸν θειότατον βασιλέα τὸν Ἀχρίδων. Fragmentum ex opere LXIII. dubiorum ad divinissimum Achridæ (Bulgariæ hæc metropolis) Regem p. 671. 672.

Volumen claudunt Combefisii notæ p. 673 -- 724. & indices Locorum S. Scripturæ, rerumque.

Tomo II.

12. Πρὸς Μαρῖνον τὸν ὁσιώτατον πρεσβύτερον. ad *Marinum* sanctiss. presbyterum Epistola de duabus in CHristo Voluntatibus p. 1 -- 17. subjunguntur pauca Græci Anonymi Scholia p. 17. 18. Hanc Epistolam genuinum S. Maximi fœtum esse, pluribus recentium Græcorum testimoniis evincit Allatius contra Creyghtonum p. 190. Latine ante Combefisium vertit *Gabriel Alexander* Bergomas Ord. Præd. Mediolani 1588. & *Franciscus Turrianus* in tredecim opusculis S. Maximi contra Monotheletas, & Acephalos Ingolstad. 1605. 1615. in 8.

13. Πρὸς τὸν αὐτὸν Μαρῖνον ἐκ τῆς περὶ ἐνεργειῶν καὶ θελημάτων πραγματείας ad eundem *Marinum* ex tractatione de operationibus & Voluntatibus caput L. & LI. pag. 18 -- 27. Græce ad calcem Paraphraseos Ethicorum Aristotelis Nicomacheorum, quæ Andronico Rhodio tribuitur Lugd. Bat 1617. in 8 prodierat expressum ex editione Hœscheliana ad calcem libelli quem eidem Andronico Codices quidam tribuunt, περὶ ἀρετῶν καὶ κακιῶν καὶ τῶν τούτων μεσοτήτων Augustæ Vindel. 1593. in 8. Vertit ediditque ante Combefisium idem *Turrianus*, quemadmodum & undecim proxima quæ jam memorabo opuscula.

14. Πρὸς Γεώργιον τὸν ὁσιώτατον πρεσβύτερον καὶ ἡγούμενον, ἐρωτήσαντα διʼ ἐπιστολῆς περὶ τοῦ Χριστοῦ χριστιανῶν μυστηρίου. Ad *Georgium* sanctiss. Presbyterum & Abbatem, qui per Epistolam de CHristi Mysterio sciscitatus fuerat p. 27 -- 31.

15.

15. πρὸς τοὺς λέγοντας ὅτι μίαν χριστοῦ χρὴ λέγειν ἐνέργειαν κατ' ἐπικράτειαν, adversus eos qui dicunt unam Christi dicendam operationem, quod Divina præ humana prævaleat p. 31.

16. Πρὸς τοὺς λέγοντας ὅτι ὥσπερ ὀργάνου καὶ τοῦ κινοῦντος μία ἐνέργεια, adversus eos, qui dicunt, quod sicut instrumenti & moventis una est operatio, sic quoque Divinitatis & Humanitatis una sit pag. 31.

17. Πρὸς τοὺς λέγοντας, μίαν σύνθετον τοῦ χριστοῦ ἐνέργειαν. Adversus eos qui dicunt unam CHristi operationem compositam p. 32.

18. Περὶ τοῦ, πάτερ, de eo quod scriptum est Matth. XXVI. 39. *Pater, si fieri potest, transeat a me calix iste* p. 32 -- 34. ubi & Græcum Anonymi scholion.

19. Τόμος δογματικὸς σταλεὶς ἐν Κύπρῳ πρὸς Μαρῖνον διάκονον, Tomus dogmaticus, missus in Cyprum Insulam ad *Marinum* Diaconum pag. 34 — 46. ubi iterum pauca quædam Anonymi Græci scholia.

20. Ἴσον ἐπιστολῆς Exemplum Epistolæ ad *Nicandrum*, sanctiss. Episcopum de duabus in CHristo operationibus p. 46 -- 58.

21. Τοῖς κατὰ τήνδε τὴν Σικελῶν φιλόχριστον νῆσον παροικοῦσιν ἁγίοις πατράσιν, ἡγουμένοις τε καὶ μονάζουσι καὶ ὀρθοδόξοις λαοῖς. Epistola ad sanctos *Patres*, *Abbates & Monachos*, & recte sententes *populos* Christi amantem *Siciliæ* insulam incolentes p. 58 - 69.

22. Ἴσον ἐπιστολῆς πρὸς τὸν κύριον Μαρῖνον τὸν πρεσβύτερον τῆς Κύπρου. Exemplum sive fragmenta potius Epistolæ ad Domorum *Marinum* Cypri presbyterum p 69 — 72. ubi inter alia de processione Spiritus S. e Patre & Filio negat reprehendendam esse Latinorum sententiam. Citatur hic locus ab Anastasio Bibliothecario in Epistola ad Joannem Diaconum: Deinde in Florentina Synodo sess. 23 & a Georgio Metochita, Johanne Becco sive Vecco aliisque Græcis Latinizantibus, & genuinum Maximi esse probat Combefisius, qui fragmentum etiam ex aliis Maximi litteris Roma scriptis affert pag. 72. 73. quod incipit: ταῦτα γὰρ τὰ πέρατα τῆς οἰκουμένης.

23. Diffloratio sive Fragmenta ex Epistola ad *Petrum* Illustrem, ubi Pyrrhi Constantinopol & S. Sophronii Hierosolymitani Episcopi & Papæ Honorii mentionem facit p. 74 — 76. Latine. Ad hunc Petrum ex Epistola S. Maximi contra Severi dogmata

Græce locum producit Allatius p. 116. ad Eustathium in Hexaëmeron, Hœschelius ad Photium p. 940. 6.

24. Περὶ τῶν δύο χριστοῦ φύσεων, *de duabus in CHristo Naturis*, decem capitula p. 76--78. Hæc una cum præcedentibus in tomo hoc secundo opusculis omnibus, Latine vertit ediditque *Franciscus Turrianus* Ingolstad. 1605. & 1615. in 8. ex cujus editione leguntur recusa in Tomo XII. Bibliothecæ Patrum edit. Lugd. pag. 514. seq. & p. 534. post ista decem capitula leguntur *Antitheses Hæreticorum & Ecclesiæ circa nonnulla fidei Dogmata*, quas Combefisius prætermisit. At capitula ista ex *Joachimi* quoque *Perionii* versione exstant Latine in Bibl. Patrum antiquioribus editionibus ut Paris. 1589. Ediderat etiam Græce & Latine *Combefisius* in Auctario novo Bibl. Patrum P. 2. p. 443. Paris. 1648. fol. incertus Maximone tribuenda decerneret an *Timotheo* presbytero: Licet enim Maximi nomen præfixit in titulo, tamen in notis, pro Timotheo pugnat, sub cujus nomine eadem vulgavit quoque Græce primus *Jo. Meursius* in Variis Divinis, Lugd. Batav. 1619. 4. pag. 127. ad calcem libri Timothei de accedentibus ad Ecclesiam, de quo dixi Volumine sexto hujus Bibl. p. 490.

25. Ὅροι διάφοροι *Definitiones Theologicæ* p. 78. -- 81. Hæ primum cum Gregorii Naz. definitionibus lucem viderant Græce & Latine *Joanne Lengclario* interprete. Heidelberg. 1561. in 8. Deinde illas ex MSS. Augustanæ Bibl. Græce emendatius vulgavit *David Hœschelius* ante S. Maximi Mystagogiam utraque lingua editam Augustæ Vindel. 1599. in 8. Vertit etiam *Franciscus Turrianus*.

26. Πνευματικὸς τόμος καὶ δογματικὸς, Tomus spiritualis ac dogmaticus adversus ἔκθεσιν *Heraclii* Imp. suggestione *Sergii* Patriarchæ Constantinopol. promulgatam & faventem Monothelitis pag. 81--98. Epistolæ more scriptus Roma ad *Stephanum* Episcopum Dorensem post A. C. 645.

27. Περὶ θελημάτων β' τοῦ ἑνὸς χριστοῦ τοῦ θεοῦ ἡμῶν. Epistola de duabus unius CHristi DEI nostri voluntatibus pag. 98 — 114. Incipit: ἀλλὰ μὲν ἄλλοις εἰς ἀσφάλειαν. Nomen ejus, ad quem scripta est non exprimitur, videtur autem Abbatem quendam alloqui, σοὶ δὲ πάτερ ἡγιασμένε, Combefisius putat hanc esse Epistolam Pho-

Photio Cod. 194. memoratam ad Stephanum ἡγούμενον. In titulo hujus scripti S. Maximus ὁ μέγας ὁμολογητὴς Magnus Confessor appellatur.

28. Περὶ ὅρων διαστολῶν, de definitionibus distinctionum & ὅροι ἑνώσεων definitiones unionum varii generis p. 115. 116. Vertit ante Combefisium Turrianus.

29. *Theodori* Diaconi ac Rhetoris Byzantini & *Pauli* apud Archiepiscop. Constantinopol. Synodicarii ἀπορίαι sive dubitationes duæ, & ad illa ἄτοπα, S. Maximi ἐπιλύσεις sive solutiones ad Marinum Cypri presbyterum p. 116 -- 123.

30. τόμος δογματικὸς Tomus dogmaticus ad eundem Marinum presbyterum p. 129 -- 134.

31. Περὶ ποιότητος, ἰδιότητος καὶ διαφορᾶς, de qualitate, proprietate & differentia seu distinctione ad Theodorum Presbyterum in Mazario, Siciliæ p. 134 -- 140.

32. Fragmentum S. Maximi ex Gregorii Patriarchæ Constantinop. Oratione ad Imperatorem Trapezuntium quam MS. habuit Leo Allatius. Incipit: πῶς οὖν τὴν οὕτω σεβασμίως p. 140 -- 142.

33. Κεφάλαια περὶ οὐσίας καὶ φύσεως, ὑποστάσεώς τε καὶ προσώπου. Capita de substantia seu Essentia & Natura, deque Hypostasi & Persona p. 143. 144. Incip. ὅτι οὐσία μὲν αὐτὸ τὸ εἶδος.

EULOGII Papæ Alexandrini, τοῦ μακαριωτάτου Εὐλογίου, πάπα Ἀλεξανδρείας κεφάλαια ἑπτὰ περὶ τῶν δύο φύσεων τοῦ κυρίου καὶ θεοῦ καὶ Σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ χριστοῦ. Capita septem de duabus Naturis Domini Deique ac Salvatoris nostri JEsu Christi p. 145. 146.

34. Περὶ οὐσίας καὶ φύσεως καὶ ὑποστάσεως. De substantia seu Essentia & Natura & Hypostasi p. 146. Incip. οὐσία ἐστὶν ἡ τὸ κοινόν τε.

35. Ὅτι ἀδύνατον ἓν θέλημα λέγειν ἐπὶ χριστοῦ. Fieri non posse ut dicatur una in CHristo voluntas p. 146 -- 149. Incipit: τὸ χριστὸς ὄνομα.

36. Κεφάλαια ί περὶ τῶν δύο θελημάτων. Capita X. de duplici Voluntate Domini ac DEI & Salvatoris nostri JEsu CHristi. Ἐγράφη δὲ πρὸς ὀρθοδόξους. Scripta sunt ad Orthodoxos p. 149 - 151. Incip. εἰ ὥσπερ μιᾶς ὑποστάσεως.

37. ἐκ τῶν ἐρωτηθέντων αὐτῷ παρὰ Θεοδώρου Μοναχοῦ. Ex Quæstionibus per Theodorum Monachum S. Maximo propositis p. 151 - 154. Incip. φύσις ἐστὶ κατὰ μὲν φιλοσόφους, 38.

putationis celeberrimæ cum *Pyrrho*, ex patriarc[h]
nopol. dogma Monothelitarum a Sergio decessore
ctum defendente habitæ coram Africæ præfec[to]
(Georgio infra p. 201 336 &c.) Patricio & Episcop
Indictione III. A. C. 645. p. 159--195. In Codice Ro
scribitur, teste Luca Holstenio, ἡ γενομένη ἐν Ἀφρικῇ
Μαξίμου πρὸς Πύῤῥον. S. Maximi Disputatio cum Pyrrho
ta. Ante Combefisium vertit *Gabriel Alexander* Berg
Præd Mediolani 1588. & *Franciscus Turrianus*, cum c
primus Græce edidit *Cæsar Baronius* ad calcem Tom
lium toties excusorum Romæ, Antwerpiæ, Colo[n]
pridem Venetiis: Inde Latine in Conciliis Binianis
p. 380. & utraque Lingua in Labbeanis T. V. p. 17
hujus disputationis Photius Cod. 195. qui *διάλογον*
λημάτων καὶ τῶν δύο ἐπὶ χριστοῦ ἐνεργειῶν appellat, inn
mum cum Pyrrho deinde Romam contendisse, qu
rius demonstrat Theophanes p. 275. & Martinus P
Vide Baronium ad A. C. 645. & Binium ad vitam Th

40 Περὶ ψυχῆς. De animæ natura & affectionibus p
Incipit: *πρῶτον μὲν ἀπάντων.*

41. *Epistolæ* partim communes, partim dogmaticæ &
digesta habentur in Codice Regis Christianissimi.

a) ad *Georgium* (supra num. 538. *Gregorium*) ἀπα
πλεύσαντα ἐν κωνσταντινουπόλει, præfectum Afri
Constantinopolin navigasset, *λόγος παραινετικὸ[ς]*

b) Epistola ad *Joannem* Κουβικουλάριον *Cubicularium*, περὶ ἀγάπης, de charitate p. 219--231.

c) ad eundem περὶ τῆς κατὰ Θεὸν λύπης, de tristitia secundum Deum p. 231--235.

d) ad *Constantinum* (fortasse Sacellarium ad quem infra p. 354.) quem verbis ὁ εὐλογημένος μου δεσπότης compellat p. 235--238.

e) ad *Joannem, Cyzici* Archiepiscopum ὅτι ἀσώματός ἐστιν ἡ ψυχή, quod anima sit incorporea p. 238--243.

f) ad *Joannem Presbyterum* περὶ τοῦ καὶ μετὰ θάνατον ἔχειν τὴν ψυχὴν τὴν νοερὰν ἐνέργειαν, καὶ μηδεμιᾶς ἐξίστασθαι φυσικῆς δυνάμεως. animam etiam a morte intelligere, nec ullam ex facultatibus quæ insunt a natura, amittere p. 243--247.

g) ad eundem p. 248--251. Incipit: ὁ κατὰ σάρκα πόθος.

h) ad *Thalassium* presbyterum & ἡγούμενον sive Abbatem pag. 251--253. Incipit: Ἱερὰ, καθώς φασιν.

i) ad *Joannem Cubicularium* pag. 253--255. Incipit: ἐπειδὴ τὴν αἰτίαν.

k) Πρὸς ἡγουμένην *ad Præpositam* (Ἰανίαν nomine, ut ex Photii Cod. 194. Combefisius colligit) περὶ ἀσκητρίας ἐξελθούσης τῆς μονῆς καὶ μετανοησάσης, de moniali quæ monasterio exierat ac quam facti pœnituerat p. 255--259.

l) *ad Joannem Cubicularium*, περὶ τῶν ὀρθῶν τῆς ἐκκλησίας τοῦ Θεοῦ δογμάτων, καὶ κατὰ Σευήρου τοῦ αἱρετικοῦ, de rectis Ecclesiæ Dei decretis, & adversus *Severum* hæreticum p. 259--291. Incipit: καλῶς ἔχειν λογισάμενος.

m) πρὸς Πέτρον ἰλλούστριον λόγος ἐπίτομος κατὰ τῶν Σευήρου δογμάτων; ad *Petrum illustrem* liber brevis adversus dogmata *Severi* pag. 291---307. Incipit: ἔδειξεν ὡς ἀληθῶς εὐλογημένος μου δεσπότης.

n) ad eundem Epistola dogmatica p. 307—313. Incipit: ὁ μὲν Θεὸς κατὰ φύσιν ὑπάρχων ἀγαθός.

o) ad *Cosmam* Diaconum Alexandrinum περὶ κοινοῦ καὶ ἰδίου, τουτέστιν οὐσίας καὶ ὑποστάσεως de communi & proprio, hoc est de essentia & hypostasi pag. 313--333. Incipit: ἐπειδήπερ πολὺς ὑμῖν.

p) ad eundem p. 334--336. Incipit: πολλαῖς με λύπης.

q) Epistola ad *Julianum* Scholasticum Alexandrinum περὶ τῆς κατὰ τὴν σάρκωσιν τοῦ Κυρίου ἐκκλησιαστικοῦ δόγματος, de Ecclesiastico dogmate dominicæ incarnationis p. 336—339. Incipit: χαρᾶς μεγάλης.

r) ἐκ προσώπου Γεωργίου πανευφήμου ἐπάρχου Ἀφρικῆς, πρὸς ἀσκητρίας ἀποςάσας τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας ἐν Ἀλεξανδρείᾳ. Ex persona *Georgii* laudatissimi Præfecti Africæ *ad Moniales* quæ Alexandriæ a Catholica fide discesserant p. 336--342. Incipit: ἐγὼ μὲν ὤμην ὑμᾶς.

s) ad *Pyrrhum* Presbyterum & Abbatem pag. 343---347. Incipit: τὴν ἁγίαν σου, θεοτίμητε πάτερ.

t) ad *Marinum* Monachum (eundem fortasse qui postea in Cypro presbyter) p. 347--351. Incipit: ἐγὼ μὲν εἰδὼς τῶν ἐκείνων πλημμελημάτων τὸ πλῆθος.

u) ad *Cydoniæ* (quæ hodie Canea in Creta Insula) Episcopum pag. 351. 352. Incipit: αὐτὸν ἑαυτῷ τὸν Θεόν.

w) ad *Auxentium* p. 352. 353. Incipit: εἰ μὲν θαρροῦντες.

x) ad *Stephanum* Presbyterum p. 353. Incipit: ἀγάπης ἴδιον.

y) ad *Constantinum* sacellarium (eundem ut videtur ad quem supra p. 235.) pag. 354--356. Incipit: ἧκε τὸ τίμιον τοῦ φυλάκτου μου δεσπότου γράμμα.

z) ad *Cononem*, Presbyterum & Abbatem pag. 357. 358. Incipit: πιςεύω καθὼς παρέλαβον.

aa) ad *Thalassium* Presbyterum, cum is quæsiisset, πῶς ἐν τοῖς ἔθνεσι βασιλέων ὑπὲρ ὀργῆς θεηλάτου ἐπικειμένης τῷ κόσμῳ πλήθει καταθύοντων τέκνα καὶ προσγενεῖς, καὶ ἐπαύετο ἡ ὀργὴ καθὼς πολλοὶ τῶν ἀρχαίων ἱςόρηνται, *qui fiat, ut nonnullis Gentilium Regibus, ad DEI iram subditis ingruentem depellendam, liberos & affines immolantibus ira cessaret, ut plurimi veterum conscripserunt?* p. 358. 359. Incipit: καὶ ἔλαθεν ὁ Θεὸς συγχωρεῖ χρηματίζεσθαι.

bb) ad *Joannem* Cubicularium p. 359 -- 361. Incipit: οἱ μὲν τὸν κόσμον.

cc) ad *Cyrisicium* (Κυρισίκιον) Episcopum p. 361. Incipit: τῆς θείας ἐπὶ γῆς.

dd) ad eundem p. 362. Incipit: ὁ μὲν Θεὸς ζητῶν.

ee) ad

ee) Epistola ad *Joannem*, *Episcopum* p. 363. Incipit: φασὶν οἱ τὴν τῶν ὄντων φύσιν λογικῶς διασκεψάμενοι.
ff) ad eundem p. 364. Incipit: ὥσπερ ἀκτὶς ἐπιστᾶσα.
gg) ad *Polychronium* Abbatem p. 365. Incip. ἐπειδὴ ταφὴν.
hh) ad eundem p. 365. Incip. εἰ χριστὸν μέγαν νικητὴν.
ii) ad eundem p. 366. Incip. εἰρήνην αἰτιῶν πρὸς.
kk) ad eundem p. 367. Incip. εἰ μετὰ τὴν μεγάλην.
ll) ad eundem p. 367. Incip. εὐλογημένος ἐστὶν ὁ.
mm) ad eundem p. 368. Incip. πάλιν σου τίμιον γράμμα.
nn) ad eundem p. 369. Incip. εὐχαριστοῦμεν σοι τίμιε πάτερ.
oo) ad eundem p. 370. Incip. ἄφθονος ἡμῶν διατρίφεις.
pp) * ad *Thalassium* presbyterum & Abbatem pag. 370. Incip. τῷ σοφῷ καὶ τιμίῳ γράμματι τῆς ὑμετέρας, δέσποτα, πατρικῆς ἁγιωσύνης.
qq) ad eundem p. 371. Incip. εἰς χριστὸν πάντα αἰχμαλωτίζων.
rr) ad eundem p. 372. Incip. ὁ μακάριος Δαβίδ.
ss) ad *Joannem*, *Cubicularium* p. 373 -- 375. Incip. ἧκεν τὸ τίμιον.
tt) ad eundem, συστατικὴ commendans Georgium Africæ præfectum p. 376 -- 379. Incip. διὰ νόμου καὶ προφητῶν.
uu) ad eundem p. 379 -- 381. Incip. πάσῃ μὲν γενεᾷ.

42. περὶ τῆς ἁγίας Τριάδος *de S. Trinitate* Dialogi V. 1. 2. adversus Anomœos, ut 3. adversus Macedonianos & 4. 5. adversus Apollinarium sub St. Athanasii nomine primum a Theodoro Beza ac deinde inter Athanasii opera sæpius editi & a Jo. Garnerio relati ad Theodoretum, sed quos Maximo, ut notat qui post Bezam vertit Combefisius, adscribunt Romani Codices & Veneti, ipseque Dufrenii. Sicque passim citant Græci ** qui πολεμικὰ scripserunt a 400. & 500. annis p 381 -- 484. *Licebat*, inquit Combefisius, *& alia addere, quæ produxit Abrahamus Scul-*

* Quæ sequuntur Epistolæ ex Codd. Mediceo & Romano Bigotius descripsit & cum Combefisio communicavit.

** Ut Demetrius Cydonius c. 5. de processione Spiritus S. & Gregorius CPol. apud Allatium T. 1. Græciæ Orthodoxæ p. 448. Manuel Calecas in T. 2. auctarii noviss. Combefisiani p. 37. & 233. qui tamen p. 222. videtur notare quod in Athanasii scriptum σημειώσεις tantum S. Maximus composuerit, atque S. Athanasio ipsi tribuere dialogos p. 63. 212. 247. Maximo etiam tribuit Georgius Protosyncellus apologia adversus Epistolam Marci Ephesini, in appendice ad Synodum Florentinam &c.

tetus & habentur tomo altero operum Athanaſii: ac præcipue diſputationem unam & alteram cum Macedoniano de Spiritu S. ipſas quoque Dialogi ſpecie, & ſuperioribus ita affines, ut ab una eademque vena profectas cum ſuperioribus quinque Dialogis, vix dubitari poſſit: quamvis non ita paſſim extent nomine Maximi.

43. Μυσταγωγία περὶ τοῦ τίνων σύμβολα τὰ κατὰ τὴν ἁγίαν ἐκκλησίαν ἐπὶ τῆς συνάξεως τελούμενα καθέστηκε. *Myſtagogia*, qua explicantur quorum ſigna ſint, quæ in ſancta Eccleſia peraguntur in divina Synaxi, pag. 489--526. præmiſſis *Maximi Margunii* Cytherorum Epiſcopi & *Dav. Hœſchelii* Græcis Epiſtolis præmiſſis primæ editioni Myſtagogiæ Græcæ quam e MS. Auguſtano Hœſchelius dedit Auguſtæ Vindel. 1599. in 8. ſubjuncta ad calcem voluminis Latina verſione *Gentiani Herveti*, qui ante Combefiſium hoc ſcriptum fuit interpretatus, cujusque verſio Venetiis primum Anno 1548. in 8. ſeparatim edita, exſtat etiam inter Liturgica Claudii de Sainctes, Theologi Pariſienſis, Antwerp. 1562. in 8. & in Bibliothecis Patrum. Græce & Latine recuſa eſt Myſtagogia in auctario Bibl. Patrum Ducæano Tom. II. p. 166. Pariſ. 1624. fol. & in Tomo XII. edit. Morellianæ p. 410. In quibusdam Codicibus περὶ ἐκκλησιαστικῆς μυσταγωγίας, & πρὸς τὸν Θεόχαριστον inſcribitur.

44. *Loci communes*, κεφάλαια θεολογικὰ ἤτοι ἐκλογαὶ ἐκ διαφόρων βιβλίων τῶν τε καθ' ἡμᾶς καὶ τῶν θύραθεν. Capita Theologica ſive ſcite dicta atque electa ex diverſis tum Chriſtianorum tum externorum libris p. 528--689. Hoc eſt illud opus propter quod ſpeciatim in hoc capite de S. Maximo agendum ſuſcepi, & cujus titulos ſive argumenta capitum LXXI. jam ſupra deſcripſi p. 691. ſeq. Illud ante Combefiſium verterat cum *Conrado Geſnero*, *Joannes Ribittus* Sabaudus. Sed *Geſnerus* qui primus Græce & Latine edidit Tiguri 1546. fol. Maximi collectionem optimo conſilio diſtinxit a ſylloge ſimili junioris ſcriptoris *Antonii Meliſſæ*. Itaque non laudanda confuſio quæ offenditur in poſterioribus editionibus ut Genevenſi 1609. fol. ubi Maximus & Antonius ad Stobæi calcem exhibentur. Nam in editione Wecheliana Francof. 1581. fol. confuſio etiam major, ubi capita Maximi & Antonii Stobæanis permixta ſunt. Laudandus inde Combefiſius quod S. Maximo ſua reſtituit exhibuitque illa ſepa-

ratim

ratum, adjutus Codice MS. Maximi non integro illo quidem, quem à D. de Ballesdens Sacerdote suppeditatum sibi memorat. Exstant isti loci communes etiam Latine in Bibliothecæ Patrum editionibus Parif. & Colon. sed itidem ex Gesneri editione συναγωγὰς Maximi & Antonii inter se permiscente.

Mantissæ loco Combefisius p. 690—693. subjunxit Græce & Latine ἔκθεσιν τῆς ὁμολογίας τῆς πίστεως expositionem confessionis fidei Latinorum scriptam missamque a *Gregorio IX.* Romano Pontifice ad sanctiss. Germanum Patriarcham Constantinopol. In hac dicitur S. Athanasius Symbolum scripsisse Latine, cum in Occidentis partibus exularet. ὁ ἅγιος Ἀθανάσιος, ὅταν ἐν τοῖς μέρεσι δυτικοῖς ἐξόριστος ἦν, ἐν τῇ ἐκθέσει τῆς πίστεως ἣν τοῖς Λατινικοῖς ῥήμασιν ἀνέφησεν. Citatur & ἔκθεσις fidei Gregorii Thaumaturgi, & Gregorius Nyssenus & Ambrosius, Augustinus & Hieronymus quem τὸν ἰσχυρότατον τῆς τῶν αἱρετικῶν στρεβλότητος καταμαχητὴν appellat, quos secutus Cyrillus Alex. & Synodus Ephesina Spiritum S. ex filio esse docuerint: Cyrillus in προσφωνητικῷ ad Theodosium Imp. & ad Hermiam in expositione noni anathematismi. Addit Gregorius IX. Epistolam Cyrilli ad Nestorium cum XII. anathematismis receptam a tertia sive Ephesina Synodo, Theodorum Mopsuestenum autem & Theodoreti adversus XII. Capitula opus a quinta Synodo damnatum. Allegantur etiam loca ex Cyrilli Epistola ad Acacium Episc. Melitensem & altera ad Donatum Episcopum. Subscribunt huic expositioni fidei apocrisiarii ἀπὸ τῆς τάξεως τῶν Κηρύκων, ex Ordine Prædicatorum, Ammonius, Radulphus &c.

Volumen claudunt Combefisii notæ p. 695.—731. & indices scriptorum in locis Communibus, dictorum S. Scripturæ, rerumque.

INDEX SCRIPTORUM

à

S. Maximo in duobus Tomis edit. Combefisianæ laudatorum.

Concinnatus a me ad paginas illius editionis.

Ejus

Basi-

Elpi-

Manes

ix

Opera S. Maximi edita, quæ in duobus Tomis editionis Combefisianæ non extant.

45. Fragmenta plurima S. Maximi, in Catenis Patrum ad S. Scripturæ libros, & speciatim in expositione Cantici Canticorum per paraphrasin collecta ex Gregorio Nysseno, Nilo & Maximo, T. II. Auctorii Ducæani Paris. 1624. fol. p. 681. & T. XIII. Bibl. Patrum edit Morell. A. 1654.

46. Scholia in Opera quæ jam pridem feruntur sub nomine S. *Dionysii* Areopagitæ, illique a Maximo magna contentione vindicantur, prodierunt Græce primum ex Guil. Morellii officina Paris. 1562. in 8. una cum Dionysio ipso & Georgii Pachymeræ Maximum secuti Paraphrasi & Michaëlis Syngeli in Dionysium Encomio. Deinde Græce & Latine cum *Petri Lansselii* S. I. versione, in editione Operum Dionysii Antwerp. 615. in fol. & cum versione *Balthasaris Corderii* ex eadem S. I. Paris. 1633. fol. 2. Vol. *Francisci Combefisii* breves ad Maximi in Dionysium scholia vindiciæ, & interpretum Lansselii & Corderii castigationes exstant ad calcem Homiliæ S. Chrysostomi quæ incipit: *φέρε δὴ καὶ τῶν ἡμετέρων κρότων*, editæ Græce & Latine a Combefisio Paris. 1645. in 4. p. 65--86.

INDEX SCRIPTORUM

&

hæreticorum in Scholiis Maximi ad Dionysium memoratorum

concinnatus a me ad paginas editionis Corderianæ.

An-

47. ἐξήγησις κεφαλαιώδης περὶ τοῦ κατὰ χριστὸν τὸν θεὸν ἡμῶν σωτήριον πάσχα, τὸ διαγραφὲν κανόνιον ἑρμηνεύουσα. *Brevis enarratio Christiani Paschatis*, qua descripti laterculi ratio declaratur. Parte tertia cap. 9. testatur Maximus se hunc computum Paschatis Ecclesiastici scripsisse Indictione XIV. Anno Heraclii Imp. XXXI. Diocletiani CCCLVII. hoc est CHristi DCXL. Excerpta ampla Græce dederat cum notis *Josephus Scaliger* lib. VII. de emendat. temporum p. 736. seq. Confer lib. 2. p. 163. seq. Integrum primus Græce vulgavit e Vaticano Codice *Dionysius Petavius* addita Latina sua versione Paris. 1630. fol. in Uranologio quod recusum est Amstelodami (licet titulus Antwerpiam præfert) 1703. fol. Ad eundem computum illustrandum faciunt multa in Petavii libro octavo variarum dissertationum, quæ in illo Uranologio priscis veterum scriptorum monumentis subjiciuntur. Quænam illa præter Maximi ἐξήγησιν sint, dixi lib. III. c. 5. p. 96.

48. ἄπορα Ambigua sive difficilia loca in Orationibus quibusdam *Gregorii Nazianzeni* explanata, ad *Johannem* Cyzici Episcopum. Meminit horum ἀπόρων Maximus ipse in quæstionibus ad Thalassium T. I. p. 87. & Jo. Tzetzes Chiliad. IX. v. 866.

περὶ τοῦ λεγομένου χρησμοῦ τὰς θετταλὰς τὰς ἵππους
Μέμνηται μὲν καὶ Μάξιμος ἱστορῶν τοῖς λόγοις
Ἀφ' ἱστορίας ἔγραψε Γρηγόριος ὁ μέγας.

Latine vertit, qui sæpe etiam illorum in libris de divisione Naturæ meminit, circa A. C. 864. *Joannes* Scotus Eringena* jussu Caroli Calvi, ut ipse testatur in Epistola ad Carolum quam interpretationi suæ præmisit: *Hoc opus Maximi Monachi & Abbatis, quod sanctissimo & beatissimo Archiepiscopo Cyzici Joanne postulante de quorundam in sermonibus beatissimi Gregorii Theologi ambiguorum, hoc est intellectu difficilium explanationibus composuit, de Græco in Latinum vobis juventibus edidi. --- Fortassis autem qualicunque Apologia defensus, non tam densas subierim caligines, nisi viderem præfatum beatissimum Maximum sæpissime in processu sui operis obscurissimas sanctis*

* De hoc Eringena Georgius Mackenzie in Vitis scriptorum Scotorum Anglice in fol. editis Edinburgi A. T. I. 1708. p. 49. sq. Puto autem commentum esse quod pag. 58. inter Eringenæ scripta e Nauclero & Genebrardo commemorat Aristotelis moralia de secretis secretorum sive de recto Principum regimine de Græco in Chaldaicam, Arabicam & Latinam linguam conversa.

Theologi Dionysii Areopagitæ *sententias, cujus symbolicos Theologicosque sensus nuper vobis similiter jubentibus transtuli, introduxisse, mirabilique modo dilucidasse.* Edidit quidem vir doctissimus *Thomas Galeus* Maximi ἄπορα in Gregorium Naz. eisque præmissam ad Joannem Cyzici Episcopum Epistolam, cum jam dicti Joannis Eringenæ versione p. 1 --- 45. ad calcem librorum quinque ab eodem Eringena Latine scriptorum περὶ φύσεων μερισμοῦ *de divisione Naturæ*, Oxon. 1681. in fol. Epistola ad Joannem Cyzic innuit: ἐπαινοῦνται μὲν, καὶ τυχὸν δικαίως. Subjuncta quoque p. 46 - 70. Epistola Maximi ad *Thomam* Abbatem cum versione non Eringenæ, sed editoris Galei περὶ διαφόρων ἀπόρων τῶν ἁγίων Διονυσίου καὶ Γρηγορίου, *de variis difficilibus locis Dionysii Areopag. & Gregorii Naz.* τῷ ἡγιασμένῳ δούλῳ τοῦ θεοῦ, πατρὶ πνευμονικῷ (Codex Gudianus πνευματικῷ) καὶ διδασκάλῳ κυρίῳ Θωμᾷ Μάξιμος ταπεινὸς καὶ ἁμαρτωλὸς ἀνάξιος δοῦλος καὶ μαθητής. Incipit: ἁπλῶς θεωρίας ἐξ ἐμμελοῦς. Meminit Photius Cod. 194. duarum Maximi ad Thomam Epistolarum e quibus prior tantum edita. Pauca loca & ex paucis Nazianzeni Orationibus sunt, quæ a Maximo in editis hisce ἀπόροις fusius illustrant ac suspicor plura vertisse Eringenam, qui p. 210. de divisione Naturæ, capitulum quadragesimum primum de ambiguis citat in Orat. Nazianzeni de Paschate: plura etiam habuisse Combefisium, cujus in Bibl. Concionatoriæ Tomo I. hæc sunt verba: *S. Maximus locos difficiles plurium Gregorii Orationum, ac quorundam carminum fusissime explicavit, quæ ejus mihi lucubratio extat ex Regio Codice collato cum altero Rev. Abbatis Gerasimi Blacchi Venetiis humanissime submisso, ipsaque Joannis Eringenæ ex Cluniacensi Bibl. versione. Colophonem dabit Viri Cl. Raphaëlis du Fresne τοῦ μακαρίτου pulcherrimis membranis pulcherrime & manu erudita exaratus Codex, si quando facultas sit & otium cum illo conferendi.* Idem Combefisius in conspectu operum S. Maximi edito Paris. A. 1660. quem Clariss. Montfauconus Catalogo Bibl. Coislinianæ inseruit pag 311. *In Gregorii Theologi locos difficiles. Opus est spissum atque arduum, Scoto Erigena olim tentatum, inscripta versione Carolo Calvo, ex qua emendata Regio Cod. aliqua & suppleta. Recepta versio hæc ex Cluniacensi Bibliotheca. Extat & apud Carmelitas excalceatos. Collatus deinde textus cum probato Rev. Abbatis Blachi Cod. humanissime Venetiis cum* in

in rem submisso. Videtur etiam posterior ad Thomam Epistola esse in Codice Gudiano, nam in Catalogo MSS. Marqv. Gudii τοῦ μακαρίτου, quæ jam accessere Bibliothecæ instructissimæ Guelpherbitanæ, p. 535. traditur desinere in his verbis: ἱερουργοῦντης τῷ Θεῷ τὴν φιλαλληλίαν τῶν ἐν οὐρανῷ καὶ ἐπὶ γῆς παρὰ πάσης δοξαζομένῳ τῆς κτίσεως καὶ μόνον ἀπαιτοῦντι παρ' ἡμῶν θυσίαν τὴν πρὸς ἀλλήλους φιλίαν.

Liceat hac occasione subjungere indicem scriptorum quos in opere subtili pentabiblo de divisione Naturæ laudat Joannes Erigena, cum in illis Græci etiam plerique, cum frequens Maximi mentione occurrant.

INDEX SCRIPTORUM
à
JOANNE SCOTO ERIGENA.
in libris de Divisione Naturæ laudatorum
ex editione CL. V. Thomæ Galei.

Ari-

Epi-

ſpiritalis & dogmatica oratio ad Stephanum Dorenſem Epiſcopum T. II. p. 81.

Alii Maximi.

Maximus ad quem exſtant hæc Ovidii II. 3. e Ponto:

Me tuus ille pater Latiæ facundia linguæ
Quæ non inferior nobilitate fuit,
Primus ut auderem committere carmina famæ
Impulit, ingenii dux fuit ille mei.

Maximus qui ſub Commodi Severique imperio inſigni volumine ut ait Hieronymus cap. 47. de S. E. ventilaverat quæſtionem unde malum, & quod materia a DEO facta ſit.

Maximus Abbas, martyr in Gallia A. C. 625. de quo Bollandus 2. Januar. T. I. p. 91.

Maximus ex Abbate Lerinenſi Epiſcopus A. 433. Reienſis ſive Regienſis ſcripſit teſte Sigeberto Gemblacenſi c. 113. de Scriptoribus Eccleſ. librum de Eccleſiaſticis miniſteriis & de habitu clericorum. Hujus Maximi vitam ſcripſit Dinamius Patricius. Ejus homilias quasdam extare inter eas quæ ſub Euſebii Emeſeni nomine vel Eucherii Lugdunenſis feruntur, jam notarunt eruditi.

Maximus Ægienſis, quem de Apollonio Tyanenſi laudat Philoſtratus lib. I. c. 5.

Maximus Alexandrinus, infra in Maximo Cynico.

Maximus Byzantius ſive Epirota Philoſophus Pater Euclidis, Juliani Imp. Magiſter, quem a Maximo Epheſio Philoſopho qui & ipſe Julianum docuit, diſtinguunt Socrates III. 1. & Nicephorus X. 1. Scripta ejus memorat Suidas: περὶ ἀριθμῶν, *de numeris*; & in Ariſtotelem ὑπόμνημα, nec non alia quædam Juliano inſcripta, & περὶ ἀλύτων ἀντιθέσεων, *de inſolubilibus oppoſitionibus* quod proſarium Rhetorici argumenti ſcriptum offeret ſe lectori Volum IX. hujus Bibl. p. 570. ſicut carmen argumenti Aſtrologici περὶ καταρχῶν *de principiis* dedi ex Codice Mediceo ſupra p. 415.

Maximus Cæſarauguſtanus Epiſcopus, cujus hiſtoriam de iis quæ temporibus Gothorum in Hiſpaniis acta ſunt memorat Iſidorus Hiſp. de ſcriptoribus Eccleſ. c. ult. Sed Chronicon quod velut

Dextro continuando sub ejus nomine jactatur, suppositititium est, & multis argumentis exploditur a Nicolao Antonio in Bibl. veteri Hispana, qui illud una cum Epistola ad Argebatum Episcopum Portugallensem præmissa exhibet T. II. p. 279--285.

Maximus Chrysoberges Monachus clarus circa A. C. 1400. cujus de processione Spiritus S. Orario ad Cretenses edita Græce & Latine a Leone Allatio in Græcia Orthodoxa T. II. p. 1074-1088. Hujus adversarius Nilus Damyla de quo vide Allatium de Nilis pag. 52. & 82. edit. a me curatæ & H. Wharthonum in appendice ad Histor. literariam scriptor. Eccles. clarissimi Cavei.

Q. Cornelius Maximus JCtus, cujus Cicero meminit, VII. 8. Epist. ad familiar.

Maximus Alexandrinus patria, e Cynico Philosopho Patriarcha Constantinopol. A. C. 380. de quo dixi lib. III. c. 12.

Maximus Ephesius Philosophus, Juliani Imp. præceptor, ob Magicas operationes jussu Valentiniani interfectus, de quo Eunapius in Maximi vita, Socrates III. 1. Nicephorus X. 1. Ad eum exstant Juliani Epistolæ. Quanti apud eum Maximus hic fuerit, docet etiam Ammianus XXII. 7. Alius Maximus interfectus sub Valente, de quo apud Svidam in Φῆστος.

Maximus Epirota. Supra, in Byzantio.

Q. Fabius Maximus Servilianus Annalium Rom. scriptor, qui cum L. Metello Consul fuit Anno U. C. 611. ante Christum 142. De eo Vossius lib. I. c. 7. Histor. Latin.

Maximus Grammaticus Madaurensis Afer, cujus Epistola ad Augustinum exstat pro Ethnicismo adversus Christianorum religionem. Ei respondet Augustinus Epistola XVII. edit. Benedict. (al. XLIV.) In illa Epistola per *Archimartyrem Namphanem*, CHristum a Maximo intelligi, Cavei conjectura est parte II. Hist. literariæ S. E.

Maximus Hierosol. Episcopus & Confessor, post A. C. 355. de quo Acta Sanctor. T. II. Maji p. 7. Tillemont. T. VI. memor. Alios Maximos martyres (ut Neapolitanum de quo Acta 12. Jun. T. II. p. 517. seq.) Principes item ac duces hoc nomine, de industria omitto, quemadmodum illum Cypri & Sardiniæ præfectum a Pompejo, de quo proverbium κομπὰς Μάξιμος, ja-

ctatur

ctator Maximus. Vide appendicem Vaticanam in proverbiis Andreæ Schotti p. 286. In numis Constantini, nomen Maximi non gloriæ ac virtutis titulum, sed familiæ nomen esse contendit Joh. Harduinus in numismatis sæculi Constantiniani pag. 474. Op. & in Memoriis litterariis Trevoltinis Ao. 1701. mense Jul. & Augusto p. 11.

Marius Maximus Historiæ Augustæ scriptor de quo Causaubonus ad Spartian p. 23. & Vossius in Hist. Latinis II. 3. nam Latine scripsit, & fuit præfectus Urbi post Adventum, temporibus Macrini Imp. ut testis Dio lib. 78. Libros suos Varronis exemplo in septenarios sive hebdomades librorum digessisse videtur, nam primo septenario laudat eum Spartianus in Geta.

Maximus Monachus, cujus quæstiones sacræ, ἐρωτήσεις περὶ διαφόρων κεφαλαίων ad Nicephorum magnæ Ecclesiæ Constantinopol. Chartophylacem exstant Græce MSS. in Bibl. Cæsarea. Vide Lambecium VI. p. 56. Videtur idem cum Maximo Confessore, de quo fuse supra.

Maximus quem natali Platonis apud Dionysium Longinum celebrato interfuisse narrat Porphyrius apud Eusebium X. 3. præparat.

Maximus Planudes medio sæculo XIV. clarus, de quo infra, suo loco.

Maximus Rejensis sive Regiensis. Supra in Maximo Abbate.

Maximus Rhetor, Plutarchi æqualis qui ejus meminit IX. 4. convivalium quæstionum. Alius de quo Aristides T. 3. p. 525.

Rutilius Maximus JCtus, cui librum ad legem Falcidiam, quem alii ad Q. Cornelium Maximum referunt, Cujacius tribuit.

Statilius Maximus Grammaticus, de quo in Bibl. Latina.

Maximus Taurinensis Episcopus qui Synodo Arausicanæ A. 441. & Mediolanensi A. 451. interfuit. Vide Miræum ad Gennadium de S. E. c. 40 Latinum Latinium Bibl. sacro profan. p. 80. 164. seq. Martyrolog. & Acta Sanctor. 25. Jun. Tillemontii memorias Hist. Eccles. T. XVI. pag. 31. seq. *Homiliæ* ejus nonnullæ S. Ambrosii & Augustini sermonibus permixtæ leguntur, ut præter alios notarunt Mabillonius in Musei Italici Tom. I. parte 2. & Combefisius in Bibl. Concionatoria. Editæ sunt sæpissime & separatim, & cum Chrysologo, & in Patrum Bibliothecis, ut noviss. Lugdunensi Tom. VI. Quinque sermones in laudem S. Cypriani editurum se promisit Clariss. Muratorius in Anecdo-

tis Bibl. Ambrosianæ T. I. p. 16. *Libros de Sacramentis* inter Ambrosii opera editos, Maximo huic fortasse tribuendos suspicatur Tillemontius p. 34. *Liber de gratia spiritali baptismi* Gennadio memoratus intercidit.

Maximus Tyrius Philosophus Platonicus Antoninorum ætate clarus, de quo dixi lib. IV. c. 23.

Valerius Maximus, de quo in Bibl. Latina.

XI. Post Maximum confessorem, Locos Communes ex omni genere scriptorum sacrorum, aliorumque concinnavit JOANNES DAMASCENUS, Presbyter & monachus, non confundendus ut multi fecerunt a) cum Joanne Mesue Damasceno Medico, b) vel cum Joanne Damasceno Serapionis F. itidem Medico, c) nec cum Damasceno Episcopo Rondinensi, d) vel altero Episcopo Dam-

a) Quemadmodum homonymia Theodosii Imp. qui ante Leonem Isaurum exiit, Vincentio Bellovacensi, Antonino Florentino, Andreæ Dandolo, Joanni Nauclero, Trithemio aliisque fuit fraudi, ut Joannem Damascenum sæculo IV. sub Theodosio primo vixisse scriberent: ita alios decepit similitudo nominis, ut Johannem Damascenum nostrum confunderent cum Joanne Damasceno Medico. Vide Latini Latinii Bibl. sacram & profanam p. 79. b. & 81. a. Petri Bælii Lexicon Historicum in Damasceno, & Leon. Allatium apud Mich. le Quienis prolegomenis ad Damascenum, ubi errores illos refellunt. Idem Allatius confutat etiam & fabulosa esse evincit quæ de Damasceno Raph. Volaterranus libro XII. Commentar. Urban. falso tradens eum Judæis parentibus natum & ex Judaismo ad Christianismum conversum esse, & Constantinopolin venisse, captumque a piratis Saracenis, postea a Theodosio redemtum magistrum ejus [illegible] fuisse, mox abscissam ei dexteram, quod in suspicionem proditionis venisset. [illegible] dicam de fabulis, quas addunt auctor sermonis de Damasceni conversione, Vincentius Bellovacensis speculi Hist. XVII. 103. Petrus de Natalibus Episcopus Equilinus in Historia sanctorum IV. 135. Jo. Naucterus in Chron. [illegible] tam ei manum beneficio Mariæ Virginis, reductum CPolin, &c.

b) Joannes Damascenus Medicus cognomento *Mesue*, adnepos Abdallæ [illegible] gis, secta Muhammedanus circa A. 1200. floruit & Arabice scripsit, [illegible] ejus deinde ex Arabico in Græcam & Latinam Linguam conversa sunt. Ex illis aliqua S. Joanni Damasceno presbytero male tribui notat Lambecius VI. p. 118. 131 134 &c.

c) Joannes Damascenus Serapionis F. itidem Muhammedanus Medicus, a Joanne Mesue laudatur.

d) Leo Allatius in prolegom. ad Jo. Damascenum ubi de variis libris Damasceni differit, memorat MS. Δαμασκηνοῦ ἐπισκόπου Ῥονδίνης [illegible] ἡγουμένου τῆς ἁγίας Ἀναστασίας, ἤτοι [illegible] [illegible]

Damaſceno ſive Damaſci urbis, qui ſæculo medio decimo ſexto de animalibus ſcripſit ad Michaëlem Cantacuzenum, e) nec denique cum recentiore ſcriptore Damaſceno Monacho & Hypodiacono Studita, Theſſalonicenſi. f.)

Hic Johannes ex nobili genere, * patria Damaſcenus, dignitate presbyter g) & vitæ inſtituto Monachus, contumeliæ cauſa *Sarabaita* h) & pro *Manſure, Mamzer* i) *ab aliis Arclas* k) & propter eloquen-

 tiam

ἐλλάδος ἐπισκόπων. *Damaſceni Rondinenſis Epiſcopi dialogum tum Abbate S. Anaſtaſiæ, ſive deplorationem Epiſcoporum Græciæ ſua ætate.* Incipit: προσαγαρίνω.

e) Damaſceni Epiſcopi librum communi Græcorum dialecto ſcriptum de natura animalium, conſtantem XC. capitibus, quem ex Ariſtotele, Æliano & Phile collegit atque Michaëli Cantacuzeno magno Domeſtico tranſmiſit legiſſe ſe MS imperfectum tamen apud Petrum Velliam Romanum, teſtatur Leo Allatius loco jam laudato. Incipit: συνήθειαν ἔχουσιν οἱ ἄνθρωποι ὅταν θέλουσινα ἴδουσι τινὰ μεγαν ἄρχοντα.

f) Hic eſt Damaſcenus cujus theſaurus homiliarum in ſanctos, lingua Græca vulgari ſæpius prodiit Venetiis, ut 1603. 1618. 4. Omitto dicere de aliis Damaſcenis ut Nicolao Damaſceno, Damaſcio Damaſceno, & Damaſceno cujus δρᾶμα Σωσάνιδος laudatur ab Euſtathio ad Dionyſium periegetem v. 976.

* Patrem Damaſceni Sergium τὸν τοῦ Μανσοὺρ, Quæſtorem generalem γενικὸν λογοθέτην Abdolmeleci Califæ Saracenorum, ex Theophane veriſimiliter conjicit laudatus Lequien.

g) Presbyterum fuiſſe, male negat Poſſevinus, qui conſtantibus veterum teſtimoniis refellitur. Vide Jo. Hieroſolymitanum in vita Damaſceni p. XXI. & ibi notas.

h) Apud Vincentium Bellov. XVII. 103. Imperator Theodoſius ad Joannem: *Sarabaita peſſime.* Niſi legendum *Sabaita*, nam in S. Sabæ Laura Damaſcenum diu vixiſſe conſtat; & Sabaita dicitur Stephanus ejus fratris filius. Cæterum Sarabaitæ S. Hieronymo Epiſt. 22. ad Euſtoch. (edit. novæ 18. T. 2. p. 43.) *Remoboth, Monachorum genus deterrimum atque neglectum; hi bini vel terni, nec multo plures ſimul habitant, ſuo arbitratu ac ditione viventes.* De his viri docti ad regulam S. Benedicti c. 1. Caſſianus collat. XVIII. 4. & 7. Petrus Crinitus III. 15. de honeſta diſciplina, ubi Auguſtini locum illuſtrat de Sarabaitis ſacerdotibus.

i) ὑβριστικῶς ſive per contumeliam dictum eſſe Μανσοὺρ ab Iconomachis, tradit Synodus ſeptima Act. VI. T. 3 edit. Binianæ p. 678. falliturque eruditiſſ. Cangius quando de alio neſcio quo Johanne hæretico Ægyptio & hæc verba & acclamationem Iconomachorum p. 677. Μανσοὺρ τῷ κακωνύμῳ καὶ Σαρακηνόφρονι ἀνάθεμα, intelligendam eſſe putat gloſſ. Græco in Μανσοὺρ. Aſſentior tamen Theo-

varia ultra illius sæculi exemplum ornatum omnes fate
mnis dulcissimis, scriptisque quam plurimis de quibus d
cetur, celeberrimum. In his quod vollellis quandoque non
gnat, narrationesque parum credibiles ingerit ubi pro imag
& precibus pro defunctis descendit in certamen, ætati potiu
quam ingenio ejus tribuendum existimo. Diem obiisse vide
te A. C. 75?. m) Leonis Isauri & Constantini Copronymi i
quoad vixit reveritus. Memoria ejus inter sanctos ab E

Theophani qui p 350. Jo. Damascenum dictum esse ait *Mansur* ..
ματι, quod avus ejus ita diceretur. Addit Theophanes voce Man
λελυτρωμένον *redemtum*. Pro quo Scylitzæ & Cedreni Cod. mon
vocabuli λένlραβον, sed λελυτρωμένον esse scribendum, recte i
annotavit. Non tam itaque contumeliosum erat nomen ipsum Ma
aliis commune, quam quod per contumeliam illud Constantinus
corrumperat in Μαυζηρόν *spurium*, quemadmodum ex eodem T
drenus & auctor Hist. Miscellæ testantur.

k) Γεωργίου Αρκλα κανῶν διὰ στίχων ἰαμβικῶν εἰς τὴν ἁγίαν
ita inscribitur Joannis Damasceni hymnus in Pentecostem, & ag
ἀρκλᾶν, quod *arcularium* significat, Damasceno tributum Eustat
nicensis in commentario ad illum hymnum, apud Allatium de Geo

l) Theophanes, Cedrenus lib. Auctor Hist. Miscellæ XXI. 26. p. 100
p. 1015 Sigebertus Gemblacensis c. 75. de scriptoribus Eccles.

* Jo. Phocas sæculi XII. scriptor in descriptione terræ sanctæ p. 28. in S

tina colitur 6. Maji, a Græca 29. Nov. & 4. Decembr. Vitam ejus Commentarios de illa Arabice ſcriptos nactus, tradidit atque ex illis ut videtur fabulam illam parum credibilem de manu Damaſceni per S. Mariam reſtituta hauſit *Johannes Hieroſolymitanus* poſt medium ſæculi decimi clarus. Eam Latine a Lipomanno T. V. & Surio ad 6. Maj. Græce Rom. 1553. 8. cum Oratt. de imaginibus editam, cum Jacobi Billii verſione dedere in Damaſceni editione Baſileenſes Ao. 1575. fol. deinde Græce Papebrochius T. II. Act. Sanctor. Maji p. 723. ex Codice MS. Mediceo collato cum Codice Regis Chriſtianiſſ. & Latine p. 111. ex verſione *Antonii Franciſci Deſtieu*, S. I. Incipit: Τοῖς τεθηρηκόσι τὸ. Idem Papebrochius *Conſtantini Acropolitæ* ſermonem de Joanne Damaſceno p. 731. ex MS. Vaticano dedit Græce, una cum verſione *Jo. Franciſci de Rubeis* JCti. Incipit: Τῷ ἰωάννῃ τὸν λόγον, τῷ ἐκ Δαμασκοῦ τὰ ἐγκώμια. Nec non excerpta e Græcorum Synaxario & Menæis Damaſcenum ſpectantia. Conſtantinus Acropolita veluti paraphraſtes Joannis Hieroſolymitani in editione nova Operum Damaſceni omiſſus, at *Johannes Hieroſolymitanus* a Clariſſ. Viro Mich. le Quien Græce & Latine Tomo primo præmittitur notis etiam illuſtratus, quibus nonnullæ illius hallucinationes caſtigantur. Hinc ibidem ex editione Damaſceni Latina Colonienſi & Codice Regio Pariſ. Latino 3966. ſequitur *Narratio* ex Græco ut videtur converſa *de S. Joannis Damaſceni converſatione*, quæ incipit: *quemadmodum dulce philocoſmis exiſtit*. Præterea excerpta e Vincentio Bellovacenſi, e Menæis, variaque variorum, veterum præcipue de Damaſceno teſtimonia. Et præclara *Leonis Allatii* de Damaſceni ſcriptis commentatio ex opere ejus inedito de Libris Apocryphis.

Amicitia conjunctos * ſibi habuit Joh. Damaſcenus præter Coſmam Melodum & a quo creatus eſt presbyter Joannem Patriarcham Hieroſol. Petrum Maj menſem & Petrum Damaſcenum: diſcipulosque, Joannem Laodicenum, Theodorum Abucaram (Carorum Epiſcopum) & Stephanum Eccleſ. Hieroſol. presbyterum ac ſyncellum, Anaſtaſiumque monaſterii S. Euthymii præpoſitum, auctorem libri contra Judæos quem Latine ex Turriani verſione H. Caniſius T. 3. Antiq. Lect. p. 67. edidit.

Edi-

* Vide notas ad vitam Damaſceni p. 23.

Editiones operum Jo. Damaſceni.

Græcæ.

Liber de fide Orthodoxa, cum Orat. de iis qui in fide obierunt, prodiit Græce auſpiciis Jo. Matthæi Giberti Veronenſis Epiſcopi, cum præfat. Donati Veronenſis ad Clementem VII. Pontificem. Veronæ apud Stephanum & fratres Sabios 1531. in 4. typis luculentis.

Vita & libri III. de imaginibus, Rom. 1553. 8.

Latinæ.

Quandoquidem verſio libri de Fide Orthodoxa a *Burgundio* cive Piſano, Federici Ænobarbi præfecto Sæc. XII. compoſita & Thomæ Aquinati pridem lecta non vidit lucem:

Idem liber ex *Jacobi Fabri* Stapulenſis interpretatione Pariſ. 1507. in 4. primum editus eſt ex officina H. Stephanii avi. Et cum commentariis *Jodoci Clichtovei* ad Jac. Ambaſium Epiſcopum Claromontanum, Pariſ. 1512. & 1519. & ſine commentariis Marpurg. 1602. in 8.

Cum brevioribus Fabri interpretis notis, & Orat. de iis qui in fide dormierunt per Jo. Oecolampadium verſioni & Hiſtoria Joſaphat & Barlaam, Baſil. 1535. & 1539. præmiſſa vita Jo. Damaſceni ſcripta a Johanne Patriarcha Hieroſol.

Ex recenſione *Henrici Gravii* Noviomagenſis Ord. Prædicator. Colon. 1546. apud Petrum Quentel, in qua editione Latina acceſſerunt Damaſceni Logica, & introductio elementaris ad Joannem Laodicenum Epiſc. nec non liber de duabus voluntatibus & operationibus, Epiſtola ad Jordanem Archimandritam de hymno triſagio, liber de hæreſibus, fragmentum ſententiarum de octo vitiis, altercationes cum Sarraceno, & de judicio, carminaque & cantica varia, cum Coſmæ Majumenſis & Theophanis ac Scholarii quibusdam.

Ex verſione meliore vel recenſione *Jacobi Billii*, Prunæi Abbatis, Pariſ. 1577. in fol. in qua edit. præter plura in edit. Græcolat. Baſil. 1575. obvia primum acceſſerunt Latine tantum Parallela ſacra, Phyſica, Vita S. Stephani junioris & octoëchus. Græce vero & Latine Oratio de CHriſti transfiguratione, & de nativitate B. Mariæ

Ora-

Orationes tres. Hæc editio, de qua in Apparatu Sacro Possevinus, non sine auctario recusa est Paris. 1603. & 16 9. fol. curante *Frontone Ducæo*.

Græcolatinæ.

Basileensis apud Henricum Petri, cum *Marci Hopperi* præfatione A. 1548. fol. ubi ante Jo. Cassiani, Latini scriptoris opera exhibetur Græce & Latine Jo. Damascenus de orthodoxa fide, cum commentariis Jo. Clichovei, & liber de iis qui in fide obdormierunt. Latine autem tantummodo cætera quæ in Coloniensi Gravii editione exstare jam dixi. Repetita est hæc editio Basil. 1559. in fol.

Basileensis tertia A. 1575. fol. prioribus duabus longe plenior, & itidem Cassianum habens adjunctum, atque utraque lingua exhibens præterea dialogum Damasceni contra Manichæos, aliaque scripta complura. Cum ejusdem Hopperi præfatione.

Parisiensis denique, curante præclaro atque eruditissimo Viro *Michaele le Quien*, Morino Boloniensi, Ordinis FF. Prædicatorum, qui provinciam quæ ante ipsum *Jo. Auberto* a) *Francisco Combefisio* & *Philippo Labbeo* b) designata videbatur, occupavit cum summa lau-

Fff ff de

a) *Aubertus* post Cyrillum Alex. voluit etiam Jo. Damasceni editionem curare ex decreto illustris Cleri Gallicani A. 1636. 21. Jan. Sed dum Ephraimum Syrum edere prius instituit, neutrum perfecit, neque *Combefisius* potuit ab eo vel ab ejus heredibus impetrare quæ *Leo Allatius* ad Aubertum Roma Lutetiam miserat, & quorum Catalogum ex Allatii συμμίκτοις p. 448. seq. laudatus le Quien in prolegomenis exhibet. Meminit & Allatius Epistola ad Aubertum dissertationi 2. de libris Ecclesiasticis Græcorum præmissa. Combefisius vero cui Cleri Gallicani judicio sparta hæc deinde ornanda fuit commissa, *dolet periisse*, inquit in Bibl. Concionatoria, *tantis illa Allatiana Auberto Damasceni operum editionem pollicenti missa*.

b) *Labbeus* Paris. 1652. in 4. edidit conspectum operum Damasceni in quatuor partes tributorum, in quo non vult videri usus transmissis ab Allatio, sed de illis velut necdum sibi visis loquitur, licet Allatius in Epistola ad Nihusium quæ symmictis p. 446. inserta est, haud obscure plagium ipsi eo nomine objicit. Idem Labbeus T. I. libri de scriptoribus Ecclesiasticis A. 1660. editi pag. 556. conspectum suum novæ editionis Damasceni memorans, *quam tum demum*, inquit, *aggrediar, cum ex aliis occupationibus liber emersero, & eruditos viros, quorum operam auxiliumve etiamnum imploro, in subministrandis ad eam perficiendam subsidiis paratiores fuero expertus*.

dec) atque egregie obivit, publicatis Græce & Latine Jo. Damasceni Operibus sic, ut non modo plura inedita ex MSS. in lucem protulerit primus, aut Latine tantum vulgatis Græca addiderit, sed etiam quæ utraque jam lingua exstabant castigaverit redideritque nova vel castigata versione illustriora, & doctis notis, præmissisque præter priorum præfationes editionum luculentis prolegomenis atque de doctrina Damasceni dissertationibus d) explicuerit. Paris. 1712. fol. 2. Volum. Non me fugit, hoc opus certatim laudatum esse & laudatum esse ex merito a Diariorum eruditorum scriptoribus in Ephemeridibus Paris. A. 1712. mense Januar. in Actis Erudit. quæ Latine eduntur A. 1713. p. 1. & quæ Germanice, T. I. p. 311. 365. in Diario quod sub novi Musei titulo, itidem vernacula lingua Lipsiæ menstruis intervallis prodit (neue Bücher-Saal) parte XXXII. p. 600. &c. Sed puto tamen ab illis mihi relictum esse locum obsequendi instituto meo quod in aliis scriptoribus Græcis hactenus observavi, ut Damasceni Scripta secundum ordinem editionis hujus optimæ Lectori annumerare, mihi liceat.

TO-

c) Conspectum operum Damasceni à Lequinio A. 1700. Parisiis separatim editus, atque exstat præterea in Diario eruditorum Hanoverano Cl. V. Jo. Georgii Eccarti (Monathlichen Auszug) A. 1700. mense Augusto p. 526. seq. [illegible] & Memorias litterarias Trevoltinas 1709. mense Augusto, pag. 1440 seq. & A. 1713 p. 1. seq. Scripta quæ in duobus tomis Lequinii non exstant, & in [illegible] vel Lequiniano vel Labbeano aut Allatii Catalogo, commemorantur, [illegible] infra post notitiam editionis Lequinianæ.

d) Dissertationes Damascenicæ ab editore operi præmissæ sunt septem I. de processione Spiritus S. II. de auctoritatibus quibus Eutychiani hæresin suam tuebantur III. de Epistola Chrysostomo tributa ad Cæsarium Monachum & aliis quibusdam à Damasceno primum laudatis scriptis, IV. de Epistolis ad Petrum Fullonem de Trisagii additione, & de expositione fidei inter Justini Martyris Opera. V. de Oratione Damasceni de iis qui in fide obdormierunt & de purgatorio secundum Orientalis Ecclesiæ sensum. VI. de azymis & postremo CHRISTI Paschate, & VII. de Christianis Nazarenis & eorum fide, necnon de Ebionitis.

Tomo I.

In hoc familiam ducit ΠΗΓΗ ΓΝΩ'ΣΕΩΣ * sive opus tripartitum, quod titulo *Fontis scientiæ* auctor ipse commendavit, hoc est *Dialectica*, *liber de hæresibus*, & liber *de Orthodoxa Fide*.

1. Κεφάλαια φιλοσοφικὰ *Capita Philosophica*, sive *Dialectica*, cum præfixa Epistola ad *Cosmam* Majumæ jam Episcopum, adeoque scripta post A. C. 743. p. 1 -- 74. Hujus Dialecticæ, in qua Porphyrium de quinque vocibus & Aristotelis Logica scripta secut⁹ Damascenus est, compendium Latine prodierat in antiquis editionibus, ex versione fortassis *Burgundionis* Pisani. Ac in editione Basil. 1575. Græcis fusioribus epitome Latina male accommodatur. Eandem epitomen interpretatio Arabica repræsentat teste Lequinio, quæ non est edita. Idem Græca integra ex pluribus codicibus Regiis MSS. & editione Basil. recensuit, novaque versione donavit.

2. Περὶ αἱρέσεων ἐν συντομίᾳ, πόθεν ἤρξαντο καὶ πόθεν γεγόνασιν. *De centum hæresibus* compendium unde ortæ sint & quomodo prodierint p. 76 -- 118. Ex S. *Epiphanii* Anacephalæosi ad verbum fere repetitum cui ex Theodorito, Timotheo & Sophronio paullo plusquam viginti sectarum enarrationem & de Mohammedanis nonnulla Damascenus subjecit. In prioribus editionibus occurrit Latine tantum, ex versione *Joachimi Perionii*. In Coloniensi, alia legitur interpretatio incerti auctoris quem Lequinius putat *Burgundionem* Pisanum. Partem postremam de Mohamedanis Græce e Codice Augustano suppleverat latinamque versionem addiderat *Fronto Ducæus* in editione Damasceni Latina Paris. 1619. in fol. Græce librum integrum primus ex Codice Regio Paris. 2336. vulgavit *Io. Baptista Cotelerius* cum versione sua & notis, in tomo primo monimentor. Ecclesiæ Græcæ Paris. 1677. in 4. Lequinius præterea contulit cum Codicibus Regiis 3244 & 2930. atque Augustano, nec non illo quo Perionius ad versionem suam concinnandam est usus, & cum Epiphanio cæterisque hæresiologis, & uberiores notas adjunxit. Professio

* Vide notas ad vitam Damasceni scriptam a Jo. Hierosol p. XIX. & Allatium de Damasceno §. 20.

fidei qua librum de hæresibus obsignavit Damascenus, Græce vulgata est a Lambecio VIII. p. 426.

3. Ἔκδοσις ἀκριβὴς τῆς ὀρθοδόξου πίστεως. *Orthodoxa Fidei accurata expositio*, p. 123---301. Capitibus centum, non quatuor libris hoc opus a Damasceno distributum est, ut ex Græcorum Codicum MSS. inspectione Lambecius & Lequinius testantur. Addit hic vir doctissimus nec in editione Græca Veronensi 1531. in 4. partitionem in libros quatuor exhiberi, quod de contextu ipso verum est, sed in summis paginis per totum opus, quatuor librorum numeri notati comperiuntur. Nec illa divisio in vetustis priscæ versionis Latinæ MStis occurrit, nisi forte secunda recentiorique manu & atramento in marginalibus quorundam cis annotata. (In Bibl. Tarvisiana *rubrica libri Jo. Damasceni presbyteri, in quo est traditio certa Orthodoxa fidei, traducta de Græco in Latinum a Burgundione Iudice cive Pisano sub Eugenio III. Pontif. Max.* apud Clariss. Montfauconum p. 75. Diarii Italici.) Vestigia distinctionis in quatuor libros jam deprehenduntur apud S. Thomam Aquinatem, ex Vincentium Bellov. XXVII. 102. speculi naturalis qui versione Latina usi sunt. *Quamobrem existimo*, inquit Lequinius, *ejusmodi partitionem a Latinis excogitatam introductamque fuisse ad instar quatuor librorum Petri Lombardi.* Nam ut inter Latinos Scholasticos Petrus hic, Magister sententiarum, tot aliis prævivit, * ita primus fuisse Damascenus inter Græcos Ecclesiæ Doctores cognoscitur, qui plenius & σωματικώτερον subtiliusque universum Theologiæ systema ordine fuit complexus, ipsis plerumque verbis, quibus divina mysteria edisserit, usus præclarorum Patrum (Basilii M. Gregorii Nysseni, Nemesii, Athanasii, Epiphanii, Chrysostomi, Cyrilli Alex personati Dionysii Areopag. Leontii, Leontii Byz. Maximi confessoris, præcipue vero Gregorii.) Annotationes *Roberti Grosbead* sive *Capitonis* Lincolniensis Episcopi, qui sæculo XIII. in Anglia claruit, in librum Damasceni de Orthodoxa fide, male e Græco interpretatum, memorat Jo. Lelandus pag. 285. de scriptoribus Britannicis. Sed nec Burgundionis interpretatio, nec Roberti annotationes hactenus editæ sunt. Idem Robertus in libro de cessatione legalium p 92. & 167. citat libellum Do-

* Jac. Thomasius diss. de Doctoribus Scholasticis Latinis, Lips. 1676.

Damascenum in lib. sententiarum, opus hoc innuens. *Iac. Fabri* Stapulensis versio cum *Iodoci Clicbtovei* commentariis prodiit Parif. 1507. in 4. ac deinde sæpius tum Græcis addita, tum sine illis, ut supra in editionibus operum Damasceni retuli. Post Fabrum vertit *Iac. Billius*, cujus interpretatio in editionibus Latinis Parif. A. 1577. 1603. & 1659. fol. occurrit, & subinde indiget castigatione, ut Rich. Simoni etiam notatum T. II. Bibl. selectæ p. 35. *Sedebat animo*, inquit Combefisius, *Clicbtovei, hominis nihil Græci, commentariis remotis, quibus onerati potius libri de fide quam serio illustrati, puriorem textum multiplicum Codicum collatione, nova etiam seu interpolata* (Billii) *versione auctum edere, atque ad fontes, Patres scilicet antiquiores, quos totos Damascenus loquitur, a se nihil scribere professus ipse, reducere.* Quod Combefisius alius occupatus implere supersedit, magno studio Lequinius executus est, qui hoc Damasceni opus servata utraque & capitum & librorum distinctione, ad Græcos Codices MSS accurate recensitum cum nova versione sua & notis exhibet. Non omittendum quod Epitomen universæ Theologiæ ex hoc Damasceni opere contextam vulgavit *Christophorus Pelargus* Francof. ad Viadrum 1605. in 4. qui cum in Reformatorum partes trahendum illum scriptorem duxerit, ex nostratibus B. D. *Balthasar Mentzerus* avus Giessæ A. 1614. edidit & Respondente Jo. Sauberto Altdorfino publice defensitavit *delineationem brevissimam libri III. Damasceni de Orthodoxa fide, in qua qua Auctoris hujus de CHristo Θεανθρώπῳ sententia fuerit & confessio contra infelices nonnullos rerum Theologicarum Criticos ad oculum ostenditur.* Constat etiam B. D. *Eliam Veielium*, Ecclesiæ Ulmensis Antistitem meritissimum, a longo tempore id agitasse consilii, ut Damasceni hoc opus ad MStos Codices Augustanæ † & Cæsareæ Bibl. recensitum Græce & Latine cum commentariis ederet, sed præclaro proposito fatum Viri præstantissimi intercessit. Duas interpolationes lib. 3. c. 3. & 7. in Codicibus aliquot MSS. repertas & Damasceno ab aliena manu insertas Græce & Latine dedit Lequinius pag. 659-661. Quæ porro sub Cyrilli Alex. nomine Jo. Wegelinus edidit de SS. Trinitate & Aubertus tomo ultimo operum Cy-

† De Augustanis Codd. vide B. Antonii Reiseri Catalogum MSS. Bibl. Augustanæ p. 29. De Cæsareis Lambecium lib. V. p. 2 &c.

rilli exhibet, jam supra p. 571. notare r   aemini esse Damasceni, licet è Cyrilli scriptis magnam partem repetita.

4. πρὸς τοὺς διαβάλλοντας τὰς ἁγίας εἰκόνας *adversus eos qui sacras imagines calumniantur.* Λόγοι ἀπολογητικοὶ tres p. 307 — 390. ἐπιστολιμαίους λόγους vocat Jo. Hierosolymitanus in Damasceni vita cap. 14. meminitque eorum iterum cap. 33. *Primus* scriptus est post A. C. 727. Leonis Isauri decimum, quo ille edictum adversus imagines promulgavit, sed ante quam καλὸς ille ποιμὴν τῆς λογικῆς χριστοῦ ποίμνης, quibus verbis Germanum Patriarcham Constantinopol. Damascenus p. 308. intelligit, a Leone depositus esset, quod accidit sub extremum Anni 729. *Secundus* post Germanum in exilium pulsum cujus meminit p. 336. καὶ νῦν μακάριος Γερμανὸς, ὁ βίῳ καὶ λόγῳ ἐξαστράπτων, ἐρραπίσθη, καὶ ἐξόριστος γέγονε, καὶ ἕτ οι πλεῖστοι ἐπίσκοποι καὶ πατέρες ὧν οὐκ ἴδαμεν τὰ ὀνόματα. *Ter ium* quem Joanni Damasceno sine magna causa abjudicat vir egregius Humfredus Hody prolegom. ad Chronicon Johannis Malalæ cap. 32. secundo est simillimus, & scriptus uterque adhuc ante anathema adversus Leonem pronunciatum publice, hoc est ante annum ejus tertium decimum, CHristi 730. Prodierunt primum cum vita a Joanne Hierosol. scripta Græce edente *Nicolao Majorano* qui eos Cardinali Joanni Petro Caraffæ dedicavit, Rom. 1553. in 8. Latine vertit *Godefridus Tilmannus* Carthusiæ Parisiensis Monachus, Paris. 1555. in 4. Antwerp. 1556. in 12. Ante eum *Petrus Franciscus Zinus* Venet. 1554. in 8. cujus versionem additis Græcis recusam in Basileensi edit. 1575. etiam Jac. Billius in Latina sua editione servavit additis paucis castigationibus, Paris. 1577. 1603. 1619. Denique (ne de Gallica versione dicam vulgata Verdun. 1673.) Lequinius ex utraque interpretatione Latina nova tertiam concinnare operæ pretium duxit, adhibitis etiam emendationibus Billii. Singulis hisce libris a Damasceno subjuncta sunt loca varia Patrum pro imaginibus, quorum indicem hoc loco subjiciam.

IN-

INDEX SCRIPTORUM

quos in libris de imaginibus laudat JO. DAMASCENUS.

Dio-

Multa loca eadem veterum Patrum de imaginibus citantur in Actis *Synodi septimæ* sive *Nicanæ II.* A. 787. celebratæ: cum itaque inter legendum illa acta indicem scriptorum in iisdem memoratum composuerum, lubet antequam Damasceni scripta enumerare pergam, & illum hoc loco cum Lectore communicare. Actio I. incipit pag. 462. II. pag. 498. III. pag. 523. V. pag. 600. VI. pag. 618. VII. pag. 681 & VIII. pag. 699.

INDEX SCRIPTORUM IN ACTIS SYNODI II. NICÆNÆ LAUDATORUM.

ad paginas edit. Biniana A. 1618. *Tom. III.*

Epi-

Georgius Cyprius 677. 678.

ex

Hactenus Index scriptorum in Actis Synodi Nicænæ II.

Nunc ad Joannis Damasceni scripta ut revertar, tomo primo sequitur:

5. Λίβελλος περὶ ὀρθοῦ φρονήματος. *Libellus de recta sententia*, sive confessio fidei dictata a Damasceno & ab Elia Episcopo tradi-
ta

ta Petro Damasci Metropolitæ p. 390. -- 395. Incipit: ὁ μικρὸς ἀμφοτέρωθεν φόβος. Primus edidit Lequinius e Codice Vaticano 1262. & versionem addidit. In hoc libello comprobatur doctrina sex Synodorum, rejiciunturque cum hæresibus omnibus a Simone Mago μέχρι τὴν νῦν κινηθεῖσαν κατὰ τῆς ἁγίας τοῦ χριστοῦ καὶ θεοῦ ἡμῶν ἐκκλησίας, hoc est, usque ad Iconomachos, etiam Origenis ληρήματα, Petri Fullonis additamentum ad Trisagium, Monothelitæ Sergius, Cyrus, Paulus, Petrus, Pyrrhus, Marcarius & Stephanus ejus discipulus, nec non Maronitæ.

6. τόμος sive *Libellus* contra Jacobitas, Monophysitas sive Eutychianos ex Petri Damasceni Episcopi persona ad Daræ Episcopum Jacobitam p. 397 -- 427. Incipit: οὐδὲ τὸ καλὸν ὅτε μὴ καλῶς. Ediderat Latine ex *Francisci Turriani* versione, sed mutilum sub titulo Damasceni contra Acephalos, Henricus Canisius T. IV. Antiquar. Lect. Ingolstadii 1604. in 4. integriorem & Græce primus vulgavit Lequinius e Codice Vaticano, ac quæ huic etiam deerant, ea Latine suppleta dedit ex versione *Arabica* quam MS. servant clarissimi Patres Oratorii Parisiensis. Quoniam huic libello loca plura Doctorum Ecclesiæ Damascenus adnexuit, eorum quoque brevem elenchum hoc loco accipe:

Ambrosius Mediolanensis ἐκ τοῦ περὶ ἀνθρωπήσεως, ἤτοι κατὰ Ἀπολιναρίου λόγου 423 Ejusd. ad Gratianum Imp. 423. quem locum laudavit Cyrillus in Ephesina Synodo id. ἐκ τῆς ἑρμηνείας τοῦ θείου συμβόλου 423.

Amphilochius Iconii Episc. Epistola ad Seleucum 423. 424.

Aristoteles, tertius decimus Apostolorum, hæreticis 399.

Arius 396. 399.

Athanasius Alex. Episc. 408. 409. ἐκ τοῦ κατὰ αἱρέσεων 420. Epist. ad Epictetum 422.

Basilius Cæsareensis ἐκ τοῦ κατ' Εὐνομίου λόγου α' 421. ἐκ τῆς διαλέξεως * πρὸς Ἀέτιον τὸν Ἀρειανόν 421.

Epist. ad Amphilochium 398.

Hhh hh Cyril-

* Severo hæresiarcha recentius scriptum, adeoque suppositum Basilio M. nec hactenus editum. *Le Quien.*

ıs five Paullicia-
ν. In quibusdam
n. Damasceni
ı, quod ignem
exponit non de
;rante frustrata-
dem visum aliis
nt Sixtus Senen-
tini ad Ambro-
ım versione edi-
deinde utraque
ditione A. 1575.
:it Imp. Manue-
Epistolæ de fide,
ctis, & Harme-
fidei Basil. 1578.
ıbus Damasceni

& *Sarraceni* pag.
lierat Latine ex
ue Lequinio ad
ɔl. Cæsarea testis
ıgmenta adscri-
m p. 470. Græ-
:iani & Sarrace-
)ωνῆς Ἰωάννȣ Δα-
καʃειδωλος ἦν ὁ

. Incipit: ἐπειδὴ
gibus p. 473. In-
ɔus vulgi & hæ-
ta Lequinius ac-
ır Δίων ὁ Ρωμαίοις
ιατείας Ρώμης καὶ
ιαρχηδονίȣ, qui-
ιας λόγοι, sed al-
ıuntur.

10. περὶ

10. περὶ ἁγίας Τριάδ☉. *De S. Trinitate* per quæstiones & responsiones pag. 474 — 477. opusculum pridem editum a *Jo. Wegeli* cum versione & notis Augustæ Vindel. 1611. in 8. Incipit: ... μὲν τ ἁγίας Τριάδ☉ τ ὁμουσίυ.

11. περὶ τ Τρισαγίου ὕμνυ, *de hymno Trisagio* ad Jordanem Archimandritam, adversus eorum sententiam qui hymnum illum non ad SS. Trinitatem sed ad solum CHristum referebant, & adversus Petri Fullonis additamentum Jacobitis & Maronitis (vide p. 485.) probatum p. 480 — 497. Prodierat hæc Epistola Græce & Latine nescio quo interprete in editione Damasceni Basil. 1575. sed a Lequinio longe castigatior & cum nova versione exhibetur ad quatuor Codd. MSS. Incipit: Τῦ πρός ... πόθυ. Loca Patrum quæ vindicare ad calcem hujus scripti instituit Damascenus p. 488. seq. hæc sunt:

Athanasii ἐν τῷ περὶ σαρκώσεως καὶ Τριάδ☉ λόγῳ p. 448. ὗ ἡ ἀρχὴ, εἰ κακοτέχνως p. 493.

Basilii ἐν τῶ τετάρτυ λόγυ τῦ κατ' Εὐνομίυ, ὗ ἡ ἀρχὴ, εἰ Φύσει Θεὸς ὁ υἱὸς p. 493. ἐκ τῦ πρὸς Ἀμφιλόχιον περὶ τῦ ἁγίυ πνεύματ☉ p. 493.

Chrysostomi εἰς τὸ εὐλογημέν☉, ὗ ἡ ἀρχὴ· ἐκ τῶν θαυμάτων εἰς θαύματα (T. V. Savil. p. 882.) p. 489.

Cyrilli Alex. ἀπὸ ἕκτυ λόγυ τ περὶ τῆς ἁγίας Τριάδ☉, ὗ ἡ ἀρχὴ· ... τη☉ μὲν ὗν p. 490.

ἀπὸ θ' λόγυ περὶ τ ἐν πνεύματι προσκυνήσεως p. 490.

ἐκ τῦ πρὸς ἑρμείαν δ' λόγυ, ὗ ἡ ἀρχὴ, τὸν δὴ Θεὸν ἐκ Θεῦ p. 491. ἐκ τῦ πέμπτυ λόγυ τῦ πρὸς ἑρμείαν, ὗ ἡ ἀρχὴ, εἶεν ἐκ ... p. 492. ἐν τῷ περὶ πνεύματ☉ λόγῳ πρὸς ἑρμείαν ὗ ἡ ἀρχὴ· ... θῶν 494.

Epiphanii ἐκ τῦ εἰς τὴν ἁγίαν θεοτόκον λόγυ p. 498. ὁ ἅγιος καὶ ... ςὶς ἐπιφάνιος ἐν τῷ ἐπιγεγραμμένῳ ἀγκυρωτῷ λόγῳ 494.

Gregorii Nysseni ἐκ τῦ κατ' εὐνομίυ πρώτυ λόγυ p. 494.

Theologi (Gregor. Nazianzeni) ἐκ τῦ λόγυ εἰς τὰ γενέθλια p. 493. seq.

Procli Constantinopol. ἐκ τῦ λόγυ τῦ εἰς τὴν ἁγίαν θεοτόκον p. 492. ἐκ τῦ ἐγκωμίυ εἰς τὴν ἁγίαν θεοτόκον ὗ ἡ ἀρχὴ, πᾶσαι μὲν αἱ ... ρίαι καὶ πανηγύρεις id.

Loca hæc produxerat Anastasius Abbas S. Euthymii sed ab hæresi Eutychiana alienus, cujus cum laude facit Damascenus ...

s Trisagium re-
r committen-

is Mysteriorum Da-
ıe, non de solo Fi-
ırgia, quæ sub Jaco-
ius annotavit.

a ad Cometam Mo-
ȣ, κύρῳ Κομητᾷ πνευ-
- 505. Hanc primus
iano, quorum apo-
i Jo. Ernestus Grabe
lem ex illa produxis-
ntificum & notis ad
: Epistola Damasce-
ervabant per hebdo-
ıa. Loca quæ ad cal-
ta cujus & apud Epi-
ue Ecclesiæ S. *Ba-*
ἐκ ȣ πρὸς τῷ τέλει τ
pol. ex encyclia Epi-
ıterpres: ex Episto-
rum, *Anastasii Patri-*
ri Patriarchæ Hierosol.
- Ep. Antiocheni ex
ι νηςειῶν τεσαρακοςὴν
όμ@ ἐςὶ καὶ ἐπὶ τῶν
ἰποσημειωθέντων ἰδιω-
enjaminis Severiani,
ο τῶν ἑορταςικῶν αὐλῶν,
έξιάγας@. Et ψευ-
ἰκνεῖν δοκεῖ.

ιcto Spiritibus nequitiæ
lus, Cassianus &c. ad
primus e MS. Abra-
erat *Bilibaldus Pirckei-*
ræco Codice compo-
sita

Κατὰ Μανιχαίων διάλογος. *Dialogus contra Manichaeos* sive Paullicianos, p.429--465. Incipit: ἐπειδὴ συνεληλύθαμεν. In quibusdam Codicibus praeter rem refertur ad S. Athanasium. Damasceni esse dubitavit Billius eam tantum ob rationem, quod ignem tortorem daemonum impiorumque hominum exponit non de vero igne sed de nequitiae furiis ac peccati flagrante frustrataque libidine. Vide p. 446. 448. 460. 463. Sed idem visum aliis Ecclesiae Doctoribus etiam antiquioribus notarunt Sixtus Senensis lib. V. Bibliothecae S. annot. 40. & Benedictini ad Ambrosium Tom. I. p.1460. Primus hunc Dialogum cum versione edidit Emanuel Margunius, Cretensis Patav. 1572. deinde utraque lingua recuderunt *Basileenses* in sua Damasceni editione A. 1575. fol. Cum alia versione sua *Jo. Leunclavius* adjunxit Imp. Manuelis Comneni legationi ad Armenios, Leonis M. Epistolae de fide, Leontioque & Constantino Harmenopulo de sectis, & Harmenopuli, Augustini atque Hilarii confessionibus fidei Basil. 1578. in 8. Tertia *Jac. Billii* versio exstat in editionibus Damasceni Latinis Parisiensibus A. 1577. 1603. 1619. fol.

Διάλεξις Σαρακηνοῦ καὶ χριστιανοῦ *Disceptatio Christiani & Sarraceni* pag. 466--469. Incipit: τί λέγεις τὸν χριστόν. Prodierat Latine ex veteri versione in prioribus editionibus. Neque Lequinio ad manus fuit Graecus Codex, quem exstare in Bibl. Caesarea testis Lambecius V. p.126. tamen Graeca quaedam fragmenta adscripsit ex Dialogis Theodori Abucarae, ex quo etiam p. 470. Graece & Latine subjunxit brevem dialogum Christiani & Sarraceni ἐκ τῶν πρὸς τοὺς Σαρρακηνοὺς ἀντιῤῥήσεων διὰ φωνῆς Ἰωάννου Δαμασκηνοῦ. Incipit: εἰπέ μοι, ὦ ἐπίσκοπε, οὐ καλεῖδωλος ἦν ὁ κόσμος.

περὶ δρακόντων *de draconibus* fragmentum p. 471. 473. Incipit: ἐπειδὴ καὶ δράκοντας ἀναπλάττουσι. Et περὶ στρυγγῶν *de strygibus* p. 473. Incipit: θέλω ἢ ἵνα μή. Haec duo fragmenta quibus vulgi & haereticorum fabulas ridet Damascenus, antea inedita Lequinius accepit a Clariss. Montfaucono. Pag. 472. laudatur Δίων ὁ Ῥωμαϊκὸς συγγραψάμενος περὶ βασιλείας καὶ περὶ τῆς Δημοκρατείας Ῥώμης καὶ διηγησάμενος περὶ τοῦ πολυθρυλλήτου πολέμου τοῦ καρχηδονίου, quibus verbis non Dionis Chrysostomi περὶ βασιλείας λόγοι, sed alterius Dionis Cassii Historiae Romanae libri innuuntur.

10. περὶ ἁγίας Τριάδος. *De S. Trinitate* per quæstiones & responsiones pag. 474 — 477. opusculum pridem editum a *Jo. Wegelin* cum versione & notis Augustæ Vindel. 1611. in 8. Incipit: τὸ μὲν τῆς ἁγίας Τριάδος τὸ ὁμοούσιον.

11. περὶ τοῦ Τρισαγίου ὕμνου, *de hymno Trisagio* ad Jordanem Archimandritam, adversus eorum sententiam qui hymnum illum non ad SS. Trinitatem sed ad solum CHristum referebant, & adversus Petri Fullonis additamentum Jacobitis & Maronitis (vide p. 485.) probatum p. 480 — 497. Prodierat hæc Epistola Græce & Latine nescio quo interprete in editione Damasceni Basil. 1575. sed a Lequinio longe castigatior & cum nova versione exhibetur ad quatuor Codd. MSS. Incipit: Τοῦ πρὸς σὲ πόθου. Loca Patrum quæ vindicare ad calcem hujus scripti instituit Damascenus p. 488. seq. hæc sunt:

Athanasii ἐν τῷ περὶ σαρκώσεως καὶ Τριάδος λόγῳ p. 448. οὗ ἡ ἀρχὴ εἰ κακοτέχνως p. 493.

Basilii ἐν τοῦ τετάρτου λόγου τοῦ κατ' Εὐνομίου, οὗ ἡ ἀρχὴ, εἰ Φύσει Θεὸς ὁ υἱὸς p. 493. ἐκ τοῦ πρὸς Ἀμφιλόχιον περὶ τοῦ ἁγίου πνεύματος p. 493.

Chrysostomi εἰς τὸ εὐλογημένος, οὗ ἡ ἀρχὴ· ἐκ τῶν θαυμάτων εἰς θαύματα (T. V. Savil. p. 882.) p. 489.

Cyrilli Alex. ἀπὸ ἕκτου λόγου τοῦ περὶ τῆς ἁγίας Τριάδος, οὗ ἡ ἀρχὴ· ἐν τῇ πέντῃ μὲν οὖν p. 490.

ἀπὸ θ' λόγου περὶ τῆς ἐν πνεύματι προσκυνήσεως p. 490.

ἐκ τοῦ πρὸς ἑρμείαν δ' λόγου, οὗ ἡ ἀρχὴ, τὸν δὴ Θεὸν ἐκ Θεοῦ p. 491. ἀπὸ τοῦ πέμπτου λόγου τοῦ πρὸς ἑρμείαν, οὗ ἡ ἀρχὴ, εἶεν ἐκ παιδὸς μὲν p. 492. ἐν τῷ περὶ πνεύματος λόγῳ πρὸς ἑρμείαν οὗ ἡ ἀρχὴ· πάντων ἀγαθῶν 494.

Epiphanii ἐκ τοῦ εἰς τὴν ἁγίαν θεοτόκον λόγου p. 498. ὁ ἅγιος καὶ θαυμαστὸς ἐπιφάνιος ἐν τῷ ἐπιγεγραμμένῳ ἀγκυρωτῷ λόγῳ 494.

Gregorii Nysseni ἐκ τοῦ κατ' εὐνομίου πρώτου λόγου p. 494.

Theologi (Gregor. Nazianzeni) ἐκ τοῦ λόγου εἰς τὰ γενέθλια pag. 493. seq.

Procli Constantinopol. ἐκ τοῦ λόγου τοῦ εἰς τὴν ἁγίαν Θεοτόκον p. 492. ἐκ τοῦ ἐγκωμίου εἰς τὴν ἁγίαν θεοτόκον οὗ ἡ ἀρχὴ, πᾶσα μὲν αἱ μαρτυρίαι καὶ πανηγύρεις id.

Loca hæc produxerat Anastasius Abbas S. Euthymii sed ab hæresi Eutychiana alienus, cujus cum laude facit Damascenus mentio-

tionem pag. 481. & 495.) ut evinceret ad Filium eos Trisagium retulisse, quod Joanni Patriarchæ Hierosol. nullo modo committendum visum.

Denique ex solenni formula celebrationis Mysteriorum Damascenus Trisagium probat de SS. Trinitate utique, non de solo Filio accipiendum esse p. 496. Quem locum ex Liturgia, quæ sub Jacobi Apostoli fertur nomine, repetitum esse Lequinius annotavit.

12. *περὶ τῶν ἁγίων νηστειῶν de sanctis jejuniis* Epistola ad Cometam Monachum *τῷ εὐλογημένῳ καὶ γνησίῳ δούλῳ χριστοῦ, κύρῳ Κομητᾷ πνευματικῷ ἀδελφῷ, Ἰωάννης ἐλάχιστος* p. 499 - - 505. Hanc primus Lequinius edidit e MSS. Mediceo & Barocciano, quorum apographa cum eo communicarunt præclari viri Jo. Ernestus Grabe & Anselmus Bandurius, cum fragmenta pridem ex illa produxisset Turrianus in Apologia pro Epistolis Pontificum & notis ad Constitutiones Apostolicas. Rejicit in hac Epistola Damascenus morem Severianorum, qui jejunium observabant per hebdomades octo, a Septuagesima usque ad Pascha. Loca quæ ad calcem subjiciuntur sunt tam *Διάταξις Apostolica* cujus & apud Epiphanium LXX. 12. mentio, Doctorumque Ecclesiæ S. *Basilii ἐκ τοῦ κατὰ μεθυόντων λόγου, Chrysostomi ἐκ τοῦ περὶ τῷ τέλει τῆς νηστείας λόγου, Anastasii Patriarchæ Constantinopol.* ex encyclia Epistola, *Epiphanii* Cypri *ἐκ τοῦ εἰς Μοναχοὺς* (interpres: ex Epistola ad Monachos) *Johannis* Episcopi *Athenarum, Anastasii Patriarchæ Theopolis* sive Antiochiæ Syriæ, *Petri Patriarchæ Hierosol.* Tum hæreticorum *Severi* Acephali, Archi-Ep. Antiocheni ex sermonibus *ἐνθρονιαστικοῖς*, Sermone *εἰς τὴν τῶν νηστειῶν τεσσαρακοστὴν* dicto in Cassiani Ecclesia, qui incipit, *νόμος ἐστὶ καὶ ἐπὶ τῶν σωματικῶν παλαισμάτων.* Et ex libro *τῶν ὑποσημειωθέντων ἰδιοχείρως διαφόρων κεφαλαίων.* Nec non *Benjaminis* Severiani, Pseudo Episcopi Alexandrini ex quarto libro *τῶν ἑορταστικῶν αὐτοῦ, ψευδεορταστικὴ τριακοστὴ ἧς ἀρχὴ. Φαιδρὰ καὶ ἀξιάγαστος.* Et *ψευδεορταστικὴ τριακοστὴ πέμπτη, ἧς ἀρχὴ, καὶ νῦν ἀκούειν δοκῶ.*

13. *περὶ τῶν ὀκτὼ τῆς πονηρίας πνευμάτων. De octo spiritibus nequitiæ* de quibus ante Demascenum Evagrius, Nilus, Cassianus &c. ad Monachum quendam p. 506 - - 508. Græca primus e MS. Abrahami Selleri dedit Lequinius. Latine verterat *Bilibaldus Pirckeimerus*, cujus versio ex diverso in multis Græco Codice compo-

sita p. 508. separatim subjicitur. Incipit: γίνωσκε, ἀδελφὲ, ὅτι ὀκτὼ εἰσιν. Sequitur deinde περὶ ἀρετῶν καὶ κακιῶν ψυχικῶν καὶ σωματικῶν & περὶ τοῦ τριμεροῦς τῆς ψυχῆς. *De virtutibus & vitiis animæ corporisque & de triplici parte animæ.* Græce e Codice Regio cum versione Leonis Allatii p. 509 -- 514. Incipit: ἰστέον ὅτι διπλοῦς ὢν ὁ ἄνθρωπος. De MS. Cæsareo vide Lambecium IV. pag. 197.

14. εἰσαγωγὴ δογμάτων στοιχειώδης. *Institutio elementaris ad dogmata* adversus Acephalos seu Monophysitas, Monothelitas, & Nestorianos, ad Joannem Laodicenæ Urbis Episcopum p. 515 - 521. Incipit: ἐν ὀνόματι τοῦ Πατρὸς καὶ τοῦ υἱοῦ καὶ τοῦ ἁγίου πνεύματος. Verterat A. 1544. *Joachimus Perionius*: Græce & Latine prodiit in editione Basil. 1575.

15. περὶ συνθέτου φύσεως, κατὰ Ἀκεφάλων. *De natura composita*, contra Acephalos p. 521 -- 527. Etiam hæc diatriba lucem viderat Græce & Latine in jam dicta edit. Basileensi.

16. Περὶ τῶν ἐν τῷ χριστῷ δύο θελημάτων καὶ ἐνεργειῶν καὶ λοιπῶν φυσικῶν ἰδιωμάτων. *De duabus* in CHristo voluntatibus & operationibus, & de naturalibus reliquis proprietatibus p. 529 -- 554. Incipit: οἱ δύο φύσεις καὶ μίαν ὑπόστασιν. Exstat Græce & Latine cum Perionii versione in edit. Damasceni Basileensi Anno 1575. Perionium subinde in Parisiensibus Latinis castigat Billius. Sed Franciscus Combefisius cum nova versione notisque edidit in Historia Monothelitarum sive T. II. auctarii novi p. 466. Combefisii versionem Lequinius servavit, notas omisit.

17. Ἔπος ἀκριβέστατον κατὰ θεοστυγοῦς αἱρέσεως τῶν Νεστοριανῶν. Dissertatio accuratiss. *adversus* exosam DEO *Nestorianorum hæresin* pag. 555 -- 571. Incipiit: πρὸς τοὺς Νεστορίου ὁμόφρονας: Græca primus e Codice Regio 2926. profert Lequinius, addita *Francisci Turriani* versione, quam vulgaverat Henr. Canisius Tom. IV. Antiquar. Lectionum, Ingolstad. 1603. in 4to. *Etiam Arabicam* hujus libri interpretationem MS. servari in Bibliotheca Patrum Oratorii Paris. eodem Clariss. Lequinio annotante didici. Prodiit & Turriani versio cum *Marci Beumleri* notis Tiguri 1606. in 8. sub titulo tractatiunculæ de duabus in Christo naturis.

18. Frag-

18. Fragmenta varia in antiquiss. Codd. reperta.

a) ἐπίλυσις responsio ad eos qui dicunt, si duæ naturæ constituunt hominem, necesse est ut in CHristo naturas tres, totidemque dicamus actiones, ut objecit Severus Pag. 572. seq. incipit, ὁ γὰρ ἄθλιος οὗτος Σεβῆρος. In fine legitur: τέλος εἴληφε ἡ βίβλος τοῦ ἁγίου καὶ μακαρίου Ἰωάννου τοῦ Μανσοὺρ τοῦ Δαμασκηνοῦ, ἡ λεγομένη πάνδηκτος. Testatur sæpe laudatus mihi Montfauconus pag. 62. Diarii Italici, Venetiis apud Nobiliss. Contarinum extare Codicem XII. sæculi membranaceum in quo Johannis Damasceni Philosophica & Rhetorica, in cujus itidem fine legitur: τέλος τῶν ἐμπονημάτων Ἰωάννου τοῦ Μανσοὺρ, τῆς πανδέκτης λεγομένης βίβλου.

b) περὶ θεολογίας, πῶς εἰκονίζει τὸ θεῖον ἄνθρωπος, de Theologia, qua ratione imaginem DEI homo referat. Incipit: τὸ κατ' εἰκόνα καὶ ὁμοίωσιν p. 573. 574.

c) De animæ partibus tribus, virtutibus quatuor, facultatibus quinque. Incipit: τῆς δὲ ψυχῆς μέρη γ'. p. 574. seq.

d) περὶ ἑνώσεως de unione, variæ definitiones. Incipit: ἕνωσίς ἐστι διεστώτων p. 575. Confer S. Maximi opera T. II. p. 115.

e) Fragmentum breve Damasceni servatum a Niceta Choniata lib. 23. thesauri, ubi disputat contra Soterichum Pantevgenum, qui sacrificium Patri soli offerri a Filio docebat. Incipit: ὁ τῶν ὅλων θεὸς pag. 576. Ediderat Allatius in Vindiciis Synodi Ephesinæ pag. 596.

f) Alia duo fragmenta ex Catena Regia MS. ad Lucæ III. 23. p. 576. Incip. καὶ ἐπὶ τοὺς Ἀποστόλους. Et: ἐπειδὴ πολλαχῶς.

g) De mensibus Macedonicis, Romanis, Judaicis, Græcis & Ægyptiis p. 577. 578. Incip. Φασὶ γὰρ οἱ Ἕλληνες εἶναι.

19. Πασχάλιον sive *Canon Paschalis* p. 580. 581. ex Isaaci Argyri Monachi computo cap. 10. qui circa A. C. 1373. scripsit. Cæterum Lequinio notante *Joannes Hierosolymitanus Damascenum Astronomiæ peritissimum fuisse refert in ejus vita* (cap. XI.) *idque colligi posse ait ex paucis illis quæ ad rudiorum eruditionem scripsit: in quibus utique fuerit hic Canon Paschalis. Hujus porro condendi sive potius describendi occasionem fortasse Damasceno nostro dederit dissensio hæreticorum a Catholicis, quam Theophanes A. XX. Copronymi accidisse refert, ut Catholici die VI. Aprilis Pascha celebrarint, Hæretici die XIII. quod tamen doctiss. Antonius Pagi in annum XIX. ejusdem Copronymi & CHri-*

Venetiis primum ediderat Græce & Latine cum nonnu[llo-]
rum Melodorum Græcorum, Cosmæ Hierosol. Marci H[...]
tini, Theophanis & Scholarii Ao. 1501. unde Latine [...]
in editionibus Damasceni, at in Basileensi A. 1575. [...]
modum & in Poëtis Græcis Christianis Paris. 1709. in [...]
que lingua iterum prodierunt. Verum in editionibus [Dama-]
sceni Paris. 1577. 1603. 1619. leguntur Latine ex Me[...]
Poëtica *Jacobi Billii*, quam pag. 681. seq. Lequinius itide[m ha-]
bet. Apud hunc Græce & Latine deinceps sequuntur [...]
τὴν κυριακὴν τοῦ πάσχα, pag. 684. εἰς τὴν ἀνάληψιν τοῦ κυ[ρίου]
Ἰησοῦ χριστοῦ, p. 686. εἰς τὴν μεταμόρφωσιν τοῦ κυρίου Ἰησοῦ [...]
pag. 688. εἰς τὸν εὐαγγελισμὸν τῆς ὑπεραγίας Θεογεννήτου [...]
Tomum claudit εὐχὴ sive *precatio* versibus Anacreonti[cis cum]
Metaphrasi *Jacobi Billii* pag. 691 -- 693. cum qua etiam [in Poë-]
tis Græcis Christianis Paris. 1609. in 8. legitur p. 202. [...]
corum libris Ecclesiasticis exstat in officio sanctæ com[munio-]
nis ἐκ τῶν θείων ἐρωτήσεων τῆς ἁγίας μεταλήψεως Συμ[εὼν τοῦ]
θεολόγου.

ἑρμηνείας sive metaphraseos loco subiiciuntur. Speciminis causa [...]
primora cum utrique Scholiis adscribam.

Σήμερον ἀχράντοιο βαλὼν θεοφεγγέϊ πυρσῷ
Πνεύματος ἐνθάπτει νάμασιν ἀμπλακίην.
Φλέξας παμμεδέοντος ἑοῦς παῖς ἠπιόων δὲ
Ὑμνηταῖς μελέων τῶνδε δίδωσι χάριν

Hæc in scholiis interlinearibus explicantur hunc in [...]
Νῦν τοῦ ἀμικτου μίξας τῆς θεότητος τῷ πυρὶ τοῦ ἁγίου [...]
καλύπτει τοῖς ὕδασι τὴν ἁμαρτίαν· καύσας τοῦ παμβ[...]
γαθὸς ὁ υἱὸς τῶν ταπεινῶν τοῖς ψάλταις ᾠδῶν τούτων [...]
Sequitur altera ἑρμηνεία. Σήμερον ὁ τοῦ παμβασιλέως θε[οῦ]
μεγιστος παῖς τὴν ἁμαρτίαν βαλὼν ἐν τῷ θεοφεγγεῖ [...]
κεραυνῷ τοῦ θείου πνεύματος, τοῖς τοῦ Ἰορδάνου νάμασιν [...]
καταφλέξας πρότερον ταύτην ὑπὸ τῆς κεραυνώσεως. Τοῖς [...]
δὲ τῶν πραϋτάτων τούτων μελῶν, ἤτοι τοῖς ᾄδουσι πρᾳέως [...]
ριν καὶ τὴν δωρεὰν τοῦ ἁγίου πνεύματος δίδωσιν.

* Extat & ad calcem homiliæ Damasceni in edit. Hœscheliana p. 63.

in 8. cum Græco texto quod Veronæ jam ad calcem libri de Orthodoxa fide prodierat 1531. in 4. Citantur in hoc scripto:

Athanasius ὁ πάνυ ἐν τῷ εἰς κοιμηθέντας, αὐτοῦ παναρμονίῳ λόγῳ pag. 591. 597.

Basilius 595. (homilia in avaros) 596.

Dionysius ἐν τῇ περὶ τῶν κεκοιμημένων μυστικῇ θεωρίᾳ (respicitur lib. de cœlesti Hierarch. c. 7.) p. 685.

S. Ephræm, ὁ τῆς τοῦ χριστοῦ δευτέρας παρουσίας ἀκριβέστατος μύστης Ἐφραὶμ ὁ μακάριος p. 596. 597.

de Falconilla precibus S. Theclæ, saluti restituta pag. 585. 591. ex Actis Theclæ.

Gregorius ὁ Διάλογος pag. 591. pro Trajani Imp. salute intercedens & exauditus p. 591.

Gregorius Naz. Orat. in funere Cæsarii fratris p. 586.

Gregorius Nyssenus p. 586.

Joh. Chrysostomus enarrat in Epist. ad Philippenses & Galatas pag. 586. 593. 596.

Joannis τοῦ ἐλεήμονος vita p. 595.

Maccabæorum libri ἡ θεία γραφή p. 585.

Palladii πρὸς Λαῦσον ἱστορικὴ βίβλος, ex illo fabula de cranio loquente cum Macario p. 587.

Sibyllarum de CHristo vaticinia videtur tangere p. 589.

22. *Epistola* ad quendam qui ad auctorem scripserat περὶ ἐξομολογήσεως *de confessione*, & quinam ii sint qui potestatem ligandi & solvendi acceperint p. 601 -- 610. Incipit: ἐπέταξας τῇ εὐτελείᾳ ἡμῶν, πάτερ καὶ ἀδελφέ. Hanc Epistolam qua Monachos etiam, licet sacerdotes non sint, potestate gaudere confessiones Christianorum excipiendi, auctor quisquis est disputat, primus cum versione *Thomæ Galei*, Decani Eboracensis, a quo edendam accepit, in Lucem protulit Lequinius, sed qui negat auctorem esse vel Damascenum nostrum vel alium Syrum Palæstinumve, sed potius alterius regionis, quæ Patriarchæ Constantinopolitano subesset.

23. Λόγος ἀποδεικτικὸς περὶ τῶν ἁγίων καὶ σεπτῶν εἰκόνων. Oratio sive Epistola demonstrativa de sacris & venerandis imaginibus ad Christianos omnes, adversusque Imperatorem Constantinum

τὸν καβαλῖνον Cabalinum ac hæreticos universos p. 613.---618. Incipit: ἐπειδήπερ πολλοὶ ἐπεχείρησαν. Ediderat cum versione sua Combefisius in tomo II. auctarii novi p. 663. Paris. 1648 fol. testatus in alio Codice Regio extare sub titulo Epistolæ Johannis Hierosolymitani ad Constantinum Cabalinum. Certe scripta est post Synodum Copronymianam habitam A. C. 754. imo post depositionem Constantini Patriarchæ factam A. 766.

24. Epistola ad *Theophilum* Imp. Michaelis Balbi F. de imaginibus scripta circa A. 845. adeoque autore non Jo. Damasceno, cui in Codice Mazarino tribuitur, sed ab alio nescio quo diu post illius obitum trium Orientis Patriarcharum nomine Chrystophori Alex. Jobi Antiocheni & Basilii Hierosol. aliorumque Episcoporum. Incipit: ἐπεὶ τοιγαροῦν κῦ τὴν θεόλεκτον p. 629.---647. Primus edidit Combefisius in manipulo Originum rerum Constantinopol. Paris. 1664. 4. ut dixi Volumine sexto hujus Bibl. pag. 688.

25. Περὶ τῶν ἀζύμων. *De azymis* opusculum duplex, prius incipit: ἐπεὶ ὅτι οἱ τὰ ἄζυμα προσκομίζοντες p. 674. Alterum inscribitur: ἡ τῶν αἵρεσις Ἀρμενίων & incipit: τὸ ἄζυμον τὴν νεκρὰν θυσίαν. *Hostiam sine fermento mortuam impudenti fronte offerunt secundam traditionem Hebræorum* p. 648 — 651. Auctor non Jo. Damascenus est sed (posterioris saltem) Miletius quidam qui p. 648. E. vocatur θεοφόρος ἀνὴρ καὶ τῶν γραφῶν ἀκριβὴς ἐξεταστής. Etiam Damasceno neutram lucubrationem tribuendam pluribus declarat Lequinius dissertatione sexta Damascenica, ostenditque sanctum illum Doctorem suffragatum communi Patrum traditioni, & statuisse quod CHristus ipso pridie quam pateretur Pascha Judaicum cum discipulis comederit. Id vero in utroque hoc opusculo negatur. Posterius laudat Combefisius Tom. II. auctar. novi p. 427.

26. Epistola *Petri Mansur* ad Zachariam Episcopum Δοάρων Doarorum, incipit: εἰ καὶ διϊστάμεθα τοῖς σώμασιν pag. 655. Subjicitur ejusdem κεφάλαιον: περὶ τοῦ ἀχράντου σώματος, οὗ μεταλαμβάνομεν *de immaculato corpore* * *cujus participes reddimur.* Incipit: τὸ τοῦ κυρίου

* Post resurrectionem corpus CHristi sanguinis expers esse affirmant hic scriptor contra Damasceni & Patrum, Græcorum præcipue sententiam. Vide Jac. Boilavii disquisitionem Theologicam oppositam Petri Allixii dissertationi de sanguine Jesu CHristi post resurrectionem, ad Epistolam Augustini CXLVI. Paris. 1681. in 8.

κυρίου καὶ θεοῦ ἡμῶν σώματος p. 656 -- 659. Sub Jo. Damasceni nomine laudat Mich. Glycas Sicydita Epist. ad Nectarium & Joannicium: Et sub Jo. Damasceni nomine ediderat Petrus Pantinus Antwerp. 1601. in 8. cum homilia de Sabbato sancto, inde Fronto Ducæus in editionibus Damasceni Paris. 1603. 1619. fol. Petrum illum Mansur, Jo. Damasceni consanguineum, *non puto* (inquit Clariss. Lequinius) *fuisse* Petrum Damasci Metropolitam, *cujus nomine Damascenum nostrum opuscula quædam condidisse certum est, quique sub Chalipha Walid abscissa lingua missus in exilium fuit, quia Arabum & Manichæorum errores scriptis redarguerat. Theophanes insuper martyrium recitat* Petri Majumensis, *quem a Damasceno nostro panegyrica oratione laudatum narrat, cum pro fide a Mahomedanis occisus esset. Fuit alter* Petrus Damascenus, *cujus ascetica opera in Bibliothecis asservantur nondum edita: qui vero simplex Monachus erat, & inter Græcos Byzantinos morabatur. Vivebat anno mundi* 6695. *seu Christi* 1157. *ut ipse testatur in fine libri tertii his verbis quæ excerpsi ex Regio Codd.* 2994. *fol.* 122. ὁ γὰρ νικήσας χάριτι χριστοῦ τὰ ὀκτὼ πάθη ταῦτα, φησὶν, ἐνίκησε καὶ τὰ λοιπὰ πάντα ἅτινα προεγράφησαν ἐν τῷ πρώτῳ βιβλίῳ ὑπὸ τοῦ συγγράψαντος αὐτὸν Πέτρου τάπεινοῦ μοναχοῦ τοῦ Δαμασκηνοῦ κατ' αὐτὸ ἔρχεται ἔτος, ἰνδ. ε.

27. *Expositio & Declaratio fidei* ex Arabico versa Latine & a Lequinio primum edita pag. 663 -- 670. Incipit, *Quis sapiens est ut intelligat.* Subjungit idem partem *Orationis I. contra Imagg.* similiter ex Arabico versam, in qua allegatur locus ex Chrysostomi homilia in Lazarum quæ incipit: *Omnis scientia a DEO est.* Fallitur autem vir doctus qui homiliam illam nondum prodiisse putat, exstat enim T. VII. Savilianæ edit. pag. 524. & non procul ab initio illius leguntur verba a Damasceno ex eadem allegata: ὁ γὰρ τοὺς ἐκείνου φίλους τιμῶν εἰς ἐκεῖνον παραπέμπει τὸ δῶρον, φιλάνθρωπος γὰρ ὢν εἴωθεν ἀεὶ τὰς ὑπὲρ ἐκείνων οἰκειοῦσθαι τιμάς.

28. *Carmina Jambica εἰς τὴν θεογονίαν* p. 673. *εἰς θεοφάνια* * p. 676. *εἰς τὴν πεντηκοστὴν* p. 679. cum versione prosaria *Aldi Manutii.* Hic

* In MSto Codice chartaceo, quem habeo scholiis Græcis illustratum, inscribitur εἰς τὰ ἅγια φῶτα. Scholia duplicia sunt, interlinearia & alia quæ alterius ἑρμη-

ctore antiquiore, qui ſub Heraclio vixerit, interpolatum annotarunt viri docti. In hoc plura etiam & præſtantiſſimorum & antiquisſimorum ſcriptorum fragmenta conſervata leguntur quemadmodum melius jam conſtabit ex indice quem hic per otium confectum a me ſubjiciam, cum prius monuero eximium horum parallelorum Codicem MS. qui fuit Abbatis Geraſimi Blacchi, jam exſtare in Bibliotheca Medicea.

INDEX SCRIPTORUM

in

S. Joannis Damaſceni

Parallelis Sacris laudatorum.

ad paginas editionis Michaëlis le Quien V. C. Tomo II. Excerpta ex Codice Rupefucaldino incipiunt a pag. 731.

Baſilius

Tomo II.

29. ἐκ τῆς καθόλου ἑρμηνείας Ἰωάννου τοῦ χρυσοστόμου ἐκλογαὶ ἐν ἐπιτομῇ ἐκλεγεῖσαι. *Ex universa interpretatione Johannis Chrysostomi excerpta compendiaria in XIV. Epistolas S. Pauli*, antea inedita & nunc primum e Codice Regio 2331. a Lequinio prolata in lucem & Latina versione donata p. 1 -- 274. Oportet Damascenum aliis præterea Commentarius Epistolas Pauli vel Epistolam saltim ad Hebræos aut ejus partem illustrasse, ad quos respicit Petrus Blæsensis libro contra depravatorem operum suorum Tom XXIV. Bibl. Patrum edit. Lugd. p 1187. H. *Johannes enim Damascenus super verbo illo in Epistola ad Hebræos* (V.7.) exauditus est pro sua reverentia, *intellige, inquit, hanc reverentiam totius timoris expertem. DEus enim charitas est, charitas autem timoris consortium non admittit.* Hæc in commentario illo incassum quæsivi.

30. ἱερὰ παράλληλα *Sacra parallela* sive Locorum Communium opus ex dictis S. Scripturæ & piorum Ecclesiæ Doctorum sub certis titulis magno digestum studio, atque ab autore initio in tres distributum libros, quorum *primo* de DEO & rebus divinis *secundo* de rerum humanarum statu ac conditione, *tertio* de virtutibus & vitiis tractandum susceperat. Sed postea existimavit Lectorum usibus accommodatius fore, si titulos universos ordine disponeret Alphabetico, qui in litera alpha sunt unus & quinquaginta, in beta XIII. in gamma XV. atque ita in cæteris. Hoc opus præclarum, & quo multorum egregiorum scriptorum quæ pridem intercidere fragmenta servantur, Latine tantum ex *Iac. Billii* versione exhibuerant editiones Damasceni Parisienses A. 1577. 1603. 1619. Magnæ itaque gratiæ Lequinio debentur, qui Græca primus dedit e Codice Vaticano, versionemque recensuit, in qua Billius dicta S. Scripturæ ex Vulgata Latina haud probando Caraffæ consilio addiderat, etiam ubi Damasceni Græca aliud tinniunt Idem Lequinius post parallela p. 278-730. ex Codice Vaticano repræsentata, exhibet deinde p. 731--790. excerpta ex altero præclaro & in multis diverso Parallelorum Codice, quem Claramontano Jesuitarum Parisiensium Collegio donavit Rupefucaldus Cardinalis, & quem ex au-

 ctore

Basi-

Titus

Titus Bostrensis 747. 785.
ἐκ τοῦ περὶ προνοίας 783. 788. seq.
ἐκ τοῦ κατὰ Μανιχαίων λόγου α΄ 763.
ἐκ τοῦ δ΄ λόγου 785.

II. *Homilia* a) *in μεταμόρφωσιν transfigurationem CHristi* p. 791 --- 804. Incipit: Δεῦτε πανηγυρίσωμεν. Hanc *Billius* cum versione sua primus ediderat A. 1577. in Damasceno suo, recuso A. 1603. 1619. Emendatiorem ex Codice Augustano vulgavit Græce & Latine cum notis *David Hœschelius* Augustæ Vindel. 1588. in 8. subjuncta insigni observationum appendice, quibus plura Philonis, Basilii Magni, Nazianzeni, Athenæi & aliorum scriptorum loca ex MSS. emendantur. Combefisius T. VII. Bibl. Concionatoriæ hanc homiliam quæ in Cod. Seguieriano perperam ad Joannem Antiochenum refertur, contulit cum MS. Seguieriano sed & Regiis duobus 2019. vetustissimo & 2026. Lequinius etiam cum Colbertino 977.

b) *In ficum arefactam & in parabolam vineæ* pag. 804 --- 810. Incipit: κινεῖ με πρὸς τὸ λέγειν. Prodit ex duobus Codicibus Colbertinis & tertio Thomæ Galei. In inscriptione hujus homiliæ Damascenus dicitur *Monachus & Presbyter* τῆς ἁγίας χριστοῦ τοῦ θεοῦ ἡμῶν ἀναστάσεως, *Ecclesiæ sanctæ CHristi DEI nostri resurrectionis.*

c) *In S. Parasceuem & in Crucem* p. 810 --- 815. Incipit: πεπληρώκαμεν ἡμῶν λοιπόν. Primus sub Chrysostomi nomine edidit Græce Hœschelius Augustæ Vindel. 1587. in 8. inter * varias Patrum Homilias p. 490. Extat & in Chrysostomo Savilii T. V. p. 906. & in Græcolatina edit. cum Frontonis Ducæi versione T. VI. pag. 336. Et sub Chrysostomi nomine Græce & Latine est apud Jac. Gretserum T. II. de Cruce p. 460. Sed Damasceno restituit Lequinius ex Codice Regio 2443. & altero Remensi, qui itidem transiit in Regiam Bibliothecam.

d) *In Sabbatum Sanctum* p. 815 --- 832. Incipit: τῆς λαλήσει τὰς δυναστείας τοῦ κυρίου; Primus ediderat Græce cum versione *Petrus Pantinus* Antwerp. 1602. in 4. ex Bibl. Antonii Covarruviæ, inter homilias varias S. Chrysostomi, Antiochi & Germani. Inde sepe-

* Titulus Collectionis Hœschelianæ est ὁμιλίαι θεοφόρων τινῶν πατέρων. Integrum libro VI. recenseo.

ta quæ apud Allatium §. 44. seqq. diatribæ de Damasceni scriptis possunt videri, & quibus Joannem Climacum vel Sinaitam non esse illius Historiæ autorem, colligitur.

2. *Physices compendium* quod sub Damasceni nomine reperit & ex Græco versum latine edidit Billius, auctorem habet *Nicephorum Blemmydem*. Vide Jo. Wegelinum præf. ad Physicam Blemmydæ quam e Codicibus duobus Augustanis Græce integriorem edidit Augustæ Vindel. 1606. in 8.

3. *Vita S. Stephani junioris*, qui sub Constantino Copronymo pro imaginum cultu mortem perpessus est Ao. 766. Latine edita a Billio, qui e Græco vertit, atque inde a Surio 29. Novembr. auctorem habet non Damascenum sed recentiorem aliquem qui Constantinopoli scripsit, atque ut Allatius in diatriba de Damasceni scriptis §. 59. evincit, *Simeonem Metaphrastem*. Incipit: θαῦ τι χρῆμα ἡ ἀρετή. Græce MS. in Bibl. Cæsareæ. Vide Lambecium VIII. pag. 376. Altera autem vita ejusdem Stephani quæ incipit: ἀγαθὸν καὶ δίκαιον καὶ πᾶσι τοῖς εὐσεβέσιν προαιρουμένοις ἀποδεκτὸν κατὰ τὴν τοῦ μεγαλοκήρυκος Παύλου, auctorem habet *Stephanum* quendam *Byzantinum*, qui jussu Epiphanii Abbatis, quadragesimo secundo post illius, cujus vitam tradit, obitum scripsisse se testatur. Vide laudatam Allatii diatribam §. 62. & de Simeonibus p. 81. & contra Creyghtonum p. 336.

4. *Octoëchus* sive liber per octo genera tonorum, quibus utuntur Græci, dispositos continens canones & troparia hoc est hymnos sacros & cantiones quæ a primis vesperis Dominicæ ad finem usque Missæ canuntur. Vide Allatium de libris Ecclesiasticis Græcorum p. 64. seq. Licet autem Damasceno hic liber tribuitur, cujus imaginem etiam editiones Græce Venetæ præfixam habent rudi delineatione ligno expressam, tamen non magis Damascenus auctor Octoëchi, in multis jam ab antiquo dissidentis, totius est, licet Canones multi prosa oratione qui in eo, quemadmodum & in *Paracletice*. & in aliis Græcorum libris Ecclesiasticis continentur, Damascenum auctorem habent, quam *Menologii* Græcorum, quod Damasceno tribuit Galatinus VII. 5. de arcanis Catholicæ fidei, vel *Typicum*, quod a Damasceno restauratum fuisse scripsit Simeon Thessalonicensis. Vide Allatium diatri-

Eutymium longe vetustiorem, Abbatem qui defunctus A. C. 473.

k) *In S. Johannem Chrysostomum* p. 886--895. Incipit: ἔδει μὲν ὦ Ἰωάννη. Primus edidit Lequinius ex MS. Mauritii le Tellier Archiepiscopi Remensis, Latinaque versione donavit.

l) *In S. Barbaram Virginem Martyrem* passam sub Maximiano p. 895-920. Incipit: ὑπέρκειται μὲν ὁμολογουμένως. Latine dederat Combefisius in Bibl. Concionatoria ad 4. Dec. Græcam primus Lequinius e Cod. Regio 1831.

Claudunt volumen, post *fragmentum* ex sermone Damasceni in B. Virginem ex Catena Regia in Lucæ I. 35. Cod. Reg. 2440. incipiens: ὁ τῶν οὐρανῶν δημιουργός τε καὶ συνοχεύς p. 910. *Precationes tres* in Horologio Græcorum obviæ. I. incipit: δέσποτα κύριε Ἰησοῦ Χριστέ. II. πρὸ τῶν θυρῶν τοῦ ναοῦ σου & III. τετρωμένῳ καρδίαν εἰμὶ ἐγὼ pag. 911. 912.

Scripta edita Damasceni, vel Damasceno tributa quæ in editione Lequiniana non extant.

I. *Historia Indica de Barlaamo Eremita & Josaphat* sive *Joasapho* Rege Indiæ quæ ex veteri Latina versione extat in antiquis editionibus Damasceni & in vitis Patrum ex Coloniensi editione, & apud Lipomanum Tomo V. Auctor ne versionis fuerit *Anastasius Bibliothecarius*, ut persuasum Caspari Barthio in notis ad Hermæ Pastorem, p. 910. viderint alii: Certe falluntur qui *Georgio Trapezuntio* illam interpretationem tribuunt, cum lecta jam sit Vincentio Bellovacensi XV. 64. speculi historial. Jacobo de Viragine hist. Lombardicæ c. 175. & Petro de Natalibus X. 114. Vide Allatium de Georgiis p. 376. Ex alia versione sua hanc historiam in suo Damasceno *Billius* dedit, & ex Billii versione Surius ad 27. Nov. & Rosweidus in vitis Patrum pag. 186. Græce necdum prodiit, licet obvia in variis Bibliothecis. De Cæsareis MSS. vide Lambecium VIII. p. 289. 293. 294. Incipit: ὅσοι πνεύματι Θεοῦ ἄγονται. Damasceno plurimi Codices tribuunt, & Martyrologium Romanum 27. Novembr. & recentiores Græci, ut Gennadius pro Concilio Florentino c. 5. οὐχ ἧττον δὲ καὶ ὁ Ἰωάννης ὁ μέγας ὁ Δαμασκοῦ ὁ Φθαλμὸς ἐν τῷ βίῳ Βαρλαὰμ καὶ Ἰωσάφατ τῶν Ἰνδῶν μαρτυρεῖ. Omitto alia argumenta

8. Paracletice in B. Virginem, secundum octo tonos Græcorum distincta: opus magnum & rarum, & Allatio judice φιλοπαρθένοις futurum gratissimum. Hanc Lequinius in operum Damasceni appendice dabit cum versione Ludovici Maraccii, Clerici regularis.

9. Canones * varii in sanctorum solennitates. εἰς τοὺς ἀσωμάτους. In Angelos, incipit: πάντες ἀνυμνήσωμεν πιστοί.

Εἰς τὸν μάρτυρα Κόνωνα. Incipit: ὁ καλλίνικος νῦν μάρτυς ὑμνείσθω.

Εἰς τὸν Λάζαρον. Incipit: ὁ πρὶν ἐκ μὴ ὄντων παραγαγών.

Εἰς Ἰωάννην τὸν Εὐαγγελιστὴν καὶ εἰς τὸν ἅγιον Ἀρσένιον. Incipit: ὁ καθαρὸς ἠγαπημένος.

Εἰς τὸν ἅγιον Θεόδωρον τὸν Τήρωνα. Incip. Θεοῦ σε, Θεόδωρε. ἀκροστιχίς. Θεοῦ σε μέλπω δωρεῶν ἐπώνυμε.

Εἰς ἐπιφάνιον κύπρου. Incip. ἐν τῷ σοῦ θεράποντος πιστῶς.

Εἰς Ἀρτέμωνα τὸν μάρτυρα, κατὰ ἀλφάβητον. Incip. ἀνέσχου τῆς γνώσεως θησαυρούς.

Εἰς τὸν μάρτυρα Θεόφιλον. Incip. ἀρχὴ ἐχρημάτισας.

Εἰς εὐφημίαν τὴν μάρτυρα. Incip. ἕλκει πρὸς ὑμνῳδίαν, ἡ ἀκροστιχίς ἐγκωμιάζω τὴν πανεύφημον κόρην.

Εἰς τὴν κοίμησιν τῆς Θεοτόκου. Incip. πεποικιλμένη τῇ θείᾳ δόξῃ. ἡ ἀκροστιχίς· πανηγυριζέτωσαν οἱ θεόφρονες.

Εἰς τὴν αὐτὴν κοίμησιν τῆς Θεοτόκου. Incip. παρθένοι νεάνιδες.

Εἰς τὸ γενέθλιον τοῦ προδρόμου. Incip. ὡς ὄρθρος ἐυπρεπής.

Εἰς τὴν ἰνδικτον. Incip. ᾄσωμεν πάντες λαοί.

Εἰς Θεοδόσιον τὸν κοινοβιάρχην. Incip. ὡς σοφὸς ταξίαρχος.

Εἰς Ἰωάννην τὸν καλυβίτην. Incip. πλησθεὶς ταῖς θείαις.

Εἰς Ἰωάννην τὸν πρόδρομον. Incip. Δεῦτε, εὐφήμῳ τῇ γλώττῃ.

Εἰς τὸν Ἰώβ. Incip. τὸν καρτερικὸν ἀθλητα.

Εἰς τὸν προφήτην Ἡσαΐαν. Incip. Φώτισόν με, κύριε.

10. Tro-

* Ob hymnorum sacrorum multitudinem & suavitatem quos prosa & carmine composuit Damascenus, inter præcipuos Græcæ Ecclesiæ Melodos jam pridem celebratur. Vide Jo. Hierosolymitanum in Damasceni Vita c. 31. & 33. Svidam in Ἰωάννης. Sed hac de re pluribus nos ut spero propediem docebit Rev. *Urbanus Godfridus Sibrru*, Ecclesiæ & Academiæ Lipsiensis doctor egregius in Melodorum quam parat Græcorum Historia.

diatriba de Damasceni scriptis §. 69. Prodiit Ὀκτώηχος Græce Venetiis 1523. 1543. 1584. 1602. 1610. 1624. in 8.

Scripta Damasceni adhuc inedita.

1. *Homiliæ quatuor asceticæ*, quas e Bibl. Coisliniana Codice editurum se præstantissimus Lequinius recepit in Appendice, quam daturus est, Damasceni operum. Vide ejus notas ad Damasceni vitam a Jo. Hierosolymitano scriptam p. XV.
2. *De fide opusculum*, quod Allatius ad Aubertum miserat (diversum ab edito T. I. p. 390.) & de quo videndus in diatriba de scriptis Damasceni §. 68.
3. *Lexicon Etymologicon*. Λεξικὸν παρὰ τοῦ ἁγιωτάτου καὶ σοφωτάτου κυροῦ Ἰωάννου πρεσβυτέρου τοῦ Δαμασκηνοῦ διορθωθὲν, καὶ ἀπὸ διαφόρων βιβλίων τὰς λέξεις εἰς ἐτυμολογίαν ἑρμηνεύσαντος. Incipit: ἃ, ἐπίρρημα ἐστιν ἐπιπληκτικόν· ἄατος ὁ ἀβλαβὴς, ἄτη γὰρ ἡ βλάβη. *Opus ingens*. inquit in συμμίκτοις p. 451. Allatius, *copiosum & singulare*.
4. εἰς τὴν ὑπαπαντὴν τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ χριστοῦ. *Homilia in occursum Domini*. Incipit: εἶχε μὲν ἡ τῶν γενεθλίων πανήγυρις. Miserat cum versione sua ad Aubertum Leo Allatius.
5. εἰς τὸ γενέθλιον κυρίου λόγος ἱστορικός. *In Natalem CHristi sermo historicus*. Incipit: ὁπόταν τὸ ἔαρ ἀπέλθῃ.
6. λόγος περὶ τῆς ἁγίας συνάξεως τῆς ἀναστάσεως τοῦ κυρίου περὶ τοῦ μὴ κρίνειν μηδὲ μνησικακεῖν. Incipit: ἀεὶ μὲν ἡ τοῦ ἁγίου πνεύματος χάρις διὰ πάσης τῆς θείου γραφῆς. Eadem fere sed paullo uberior homilia sub Anastasii Antiocheni nomine edita Græce & Latine in T. III. Antiquarum Lect. Canisii. Sed hæc quæ in MS. Palatino ad Damascenum refertur, multis detractis depressior est. *Et forte Anastasii est*, inquit Allatius diatriba de Damasceni scriptis §. 74. *a Joanne tamen Damasceno in eam formam contracta: ex Anastasio namque multa in sua commentaria transfudisse, demtis quæ sibi videbantur, deprehenditur.*
7. Διήγησις περὶ τοῦ μεγάλου Ἀρτεμίου ἐκ τῶν φιλοστοργίου. Incipit: τὰ τοῦ μεγάλου καὶ ἐνδόξου μάρτυρος Ἀρτεμίου διηγεῖσθαι μέλλων ἀνδραγαθήματα.

S. Maximi, de quibus supra dixi, curante *Conrado Gesnero*, qui La-nam quoque versionem ad voluminis calcem subjunxit. Tig. 1546. fol. Versio Antonii Melissæ partim eidem Gesnero, partim J-*anni Ribitto* Sabaudo debetur. Eandem habeo excusam separa-Antwerpiæ 1560. in 12. De aliis editionibus quibus Antonii col-lectanea Maximo vel etiam Stobæo admixta feruntur, in Maximo Stobæo jam dixi. In præsenti tantum monebo de ætate hujus An-tonii rem non esse plane exploratam, neque exinde quod Theo-phylactum laudat statim eum cum Clariss. Caveo ad medium sæculi duodecimum rejiciendum esse duxerim. Theophylactus enim q-ab Antonio citatur non est Theophylactus Bulgarorum Archi-Epis-copus, sed Theophylactus Simocatta, sæculi septimi scriptor, qui cl-ruit ultimis Heraclii Imp. temporibus. Antonium Melissam, Jo-annis Damasceni discipulum appellari video a Paulo Colomesio p. 136. Observationum sacrarum, nescio an proprie hoc ita volens intellectum, an tantum eum ita appellante ideo, quod scribendi ge-nus idem post Damascenum imitatus fuit. Sed ecce tibi titulos ca-pitum Antonii, quibus numeros Wechelianæ etiam editionis, in qua Maximo & Stobæo leguntur admixta, annotavi.

10 Troparia, prope innumera, in varias festivitates.

Georgii Chiomadæ Γεωργίου τοῦ χιονιάδου σχόλια εἰς τὴν πηγὴν τῆς γνώσεως Ἰωάννου τοῦ Δαμασκηνοῦ. Incip. τὰ εἰωθότα ζητεῖσθαι κεφάλαια.

Gregorii Pardi, Γρηγορίου πάρδου, Μητροπολίτου Κορίνθου ἐκ τῶν ἐξηγήσεων εἰς τοὺς κανόνας τῶν δεσποτικῶν ἑορτῶν, ἐξηγήσεις εἰς τοὺς κανόνας τῶν αὐτῶν ἑορτῶν Ἰωάννου τοῦ Δαμασκηνοῦ. Incip. Ὁ παρὼν οὗτος κανών.

Theodori Prodromi, Θεοδώρου τοῦ Προδρόμου ἐξήγησις εἰς τοὺς ἐν ταῖς ἱεραῖς δεσποτικαῖς ἑορταῖς ἐκτεθέντας κανόνας παρὰ τῶν ἁγίων καὶ σοφῶν ποιητῶν Κοσμᾶ καὶ Ἰωάννου τοῦ Δαμασκηνοῦ. Incip. ἔοικας, ἄνθρωπε τοῦ θεοῦ, πρὸς τὴν τῶν ἐν τοῖς δεσποτικαῖς καὶ δημοτελέσιν ἑορταῖς.

Eustathii, Episcopi Thessalonicensis Commentarius satis prolixus & doctus in Canonem. Jo. Damasceni in Pentecostem.

Joannis Zonaræ in octoëchum Joannis Damasceni, expositio pulcherrima.

Marci Eugenici in quosdam Canones Jo. Damasceni expositio.

Ab eodem Allatio præter ea quæ Lequinius exhibet de Damasceno, missa fuere ad Aubertum 1) *Constantini Acropolitæ.* Oratio τοῦ σοφωτάτου κυροῦ, Κωνσταντίνου Λογοθέτου τοῦ Ἀκροπολίτου λόγον εἰς τὸν ἅγιον Ἰωάννην Δαμασκηνόν. Incip. Τῷ Ἰωάννῃ τὸν λόγον, τῷ ἐκ Δαμασκοῦ τὰ ἐγκώμια. 2) De eodem Damasceno ex *Macario Ancyrano* Incipit: ἡ τοίνυν ῥηθεῖσα ἁγία καὶ οἰκουμενική. 3) ἀκολουθία εἰς τὸν ὅσιον Πατέρα ἡμῶν Ἰωάννην τὸν Δαμασκηνόν. Incip. ποίοις ὑμνῳδιῶν ᾄσμασι τοῦ κανόνος. Al. τὸν μουσικὸν τῆς ἐκκλησίας τέττιγα. 4) Ἀκολουθία ἄλλη εἰς τὸν αὐτόν. Incip. χαίροις ἐκκλησίας ὄργανον. Τοῦ κανόνος ἡ ἀκροστιχὶς κατ᾽ ἀλφάβητον, καὶ ἐν τοῖς θεοτοκίοις φιλοθέου. Al. Ἀδωναῖ σοι τὴν ᾠδὴν σεπτὴν καί. 5) Ἀθανασίου τοῦ χαλζύκη μεγαλυνάρια εἰς Ἰωάννην τὸν Δαμασκηνόν. Incip. μακαρίζωμέν σε, Ἰωάννη σοφέ, ὡς χαρίτων λογικῶν. 6) Βίος καὶ πολιτεία καὶ μερικὴ θαυμάτων διήγησις τοῦ ἐν ἁγίοις Πατρὸς ἡμῶν Κοσμᾶ τοῦ ποιητοῦ. Incip. Τιμὰ ἐστιν ἄξιον τοὺς εὑρηκότας τὰ κάλλιστα. Scriptor profitetur se narrare de Johanne Damasceno, quæ præteriit Joannes Hierosolymitanus in ejus Vita.

XII. Post Joannem Damascenum ANTONIUS, qui a studio colligendi MELISSA sive *Apis* dictus est, Locos communes sententiarum e sacris, Ecclesiasticis & externis scriptoribus, sub titulis CLXXVI. digessit duobus libris. Prodierunt primum Græce cum Theophilo contra Autolycum & Tatiano contra Gentes, Locisque Communibus

LII II 3 S. Ma-

50. περὶ

6. περὶ τῶν πεποιθότων ἐπὶ πλούτῳ καὶ ἀνθρώποις καὶ μὴ εἰς θεὸν τὴν ἐλπίδα καὶ πεποίθησιν ἐχόντων 292.	6. De illis qui freti sunt opibus ac hominibus, ac non in DEO spem & fiduciam collocant.
7. περὶ ἀρετῆς edit. Wechel. 11.	7. De virtute.
8. περὶ σοφίας καὶ συνέσεως καὶ φρονήσεως 25.	8. De sapientia & intellectu & prudentia.
9. περὶ ἀφροσύνης, ἄφρονος, καὶ ἀνοήτου καὶ ἀπαιδεύτου καὶ μωροῦ 33.	9. De insipiente, stolido, imperito & stulto.
10. περὶ βουλῆς καὶ ὅτι χρὴ μετὰ βουλῆς καὶ σκέψεως πάντα ποιεῖν 30.	10. De consilio & quod consulto considerateque omnia sint agenda.
11. περὶ ἀβουλίας καὶ βραδυβουλίας, καὶ ὅτι τὸ ἀπερίσκεπτον βλαβερὸν 35.	11. De iis quæ inconsulto aut sero consilio fiunt, & quod incircumspecta timeritas damnum pariat.
12. περὶ ἀνδρείας καὶ ἰσχύος 49.	12. De fortitudine ac robore.
13. περὶ δικαιοσύνης 52.	13. De justitia.
14. περὶ ἁγνείας καὶ σωφροσύνης καὶ παρθενίας καὶ γάμου σεμνοῦ 84.	14. De virginitate, castigate, temperantia, & honestis nuptiis.
15. περὶ πορνείας καὶ μοιχείας 85.	15. De scortatione & adulterio.
16. περὶ ἀδικίας, ἁμαρτίας καὶ ἐξομολογήσεως.	16. De injustitia, peccato & confessione.
17. περὶ μετανοίας καὶ ἐξομολογήσεως 30.	17. De pœnitentia & confessione.
18. περὶ τῶν ταχέως μεταβαλλομένων 306.	18. De illis qui cito mutantur & ad malum ingenium redeunt.
19. περὶ τῶν εἰς μετάνοιαν μὴ στρεφομένων 307.	19. De illis qui ad pœnitentiam non convertuntur.
20. περὶ μελλούσης κρίσεως 282.	20. De futuro judicio.
21. περὶ ἀληθείας καὶ μαρτυρίας πιστῆς 60.	21. De veritate ac testimonio vero.
22. περὶ ψεύδους καὶ συκοφαντίας καὶ ψευδομαρτυρίας 63.	22. De mendacio & calumnia & falso testimonio.
23. περὶ ἀδελφῶν καὶ φιλαδελφίας καὶ μισαδελφίας 214.	23. De fratribus & amore fraterno atque odio adversus fratres.
24. περὶ φίλων καὶ φιλαδελφίας 213.	24. De amicis & amicitia.
25. περὶ φίλων μοχθηρῶν 215.	25. De malis amicis.

76. περὶ τῶν μὴ φυλαττόντων τὸ ἑαυτῶν στόμα καὶ τὴν γλῶτταν. solus titulus superest.	76. De illis qui os suum guam non custodiunt.
Lib. II. c. I. περὶ βασιλέως χρηστοῦ καὶ δικαίου, καὶ περὶ ἀρχῆς καὶ ἐξουσίας edit. Wechel 149.	Lib. II. cap. I. De bono que Rege & de imperio testate.
2. περὶ βασιλέως μὴ λίαν θαυμαζομένου 150.	2. De rege non laudabili.
3. περὶ ἐπισκόπων χρηστῶν, καὶ φυλαττόντων τὰς ἐντολὰς τοῦ θεοῦ· καὶ ὅτι ὁ σεμνὸς καὶ ἀνεπίληπτος τούτων βίος παίδευμα γίνεται τοῖς ὑποτεταγμένοις 299.	3. De bonis Episcopis & cepta DEI servantibus, vita ipsorum honesta & pabilis doctrinæ exempl ditis exhibeat.
4. περὶ ἐπισκόπων μοχθηρῶν, καὶ μὴ φυλαττόντων τὰς ἐντολὰς τοῦ θεοῦ 300.	4. De pravis Episcopis cepta DEI non obs bus.
5. περὶ ἀρχόντων χρηστῶν 154.	5. De bonis principibus.
6. περὶ ἀρχόντων πονηρῶν 154.	6. De malis principibus.
7. περὶ δικαστῶν ἀδεκάστων καὶ καθαρὰς ἐχόντων τὰς χεῖρας, καὶ κρίμα καὶ δικαιοσύνην ποιούντων, καὶ ὅτι εὐάρεστον τῷ θεῷ εὐθείας τὰς κρίσεις ἐκφέρειν 155.	7. De judicibus incor manus puras haben dicium ac justitiam prom tibus, & quod Deo judici pronunciari gratissim
8. περὶ δικαστῶν προσωποληπτῶν καὶ δωροδεκτουμένων καὶ ἀθέσμως καταχρινόντων 156.	8. De judicibus personas acc tibus, & munera capien injuste condemnantibus.
9. περὶ γονέων χρηστῶν, καὶ ὅτι χρὴ διὰ παιδείας καὶ προσηκόντως τὰς τῶν τέκνων ἀναγωγὰς ποιεῖσθαι 200.	9. De bonis parentibus & q berorum educatio stu decenter institui debeat.
10. περὶ γονέων καταφρονητικῶς ἐχόντων τὰς τῶν τέκνων ἀγωγὰς 201.	10. De parentibus qui circa rorum educationem neg tes sunt.
11. περὶ παίδων τιμώντων γονεῖς, καὶ ὅσα ἕπεται ἀγαθὰ τοῖς ὑπακούουσιν αὐτοῖς 203.	11. De liberis parentes ho tibus & quanta bona obed eis sequantur.

33. περὶ γυναικὸς ἀνδρείας καὶ σώφρονος καὶ συνετῆς edit. Wech. 182.	33. De mulieri forti, temp ac prudente.
34. περὶ γυναικῶν πονηρῶν καὶ μοιχαλίδων καὶ πάσης κακίας πεπληρωμένων 183.	34. De mulieribus malis & teris & omni malitia ple
35. περὶ συναγωγῆς χρηστῶν ἀνδρῶν καὶ ὅτι χρὴ ἀρίστοις ἀνδράσι κολλᾶσθαι, καὶ μὴ πονηροῖς 11.	35. De conventu bonorum rum, & quod cum prol familiaritatem inire op non improbis.
36. περὶ συναγωγῆς κακῶν ἀνδρῶν, καὶ ὅτι χρὴ φεύγειν τὰς τῶν μοχθηρῶν ἑταιρείας, ὡς ὄλεθρον προξενούσας 22.	36. De conversatione pra virorum, & quod impro societates fugiendæ sint, perniciem inferentes.
37. περὶ τῶν τοὺς ἁγίους καὶ ἀρίστους ἄνδρας τιμώντων 13.	37. De illis qui optimos & viros honorant.
38. περὶ τῶν τοὺς ἁγίους καὶ ἀρίστους ἄνδρας ἀτιμαζόντων 23.	38. De illis qui optimos & viros despectui habent.
39. περὶ μισοπονηρίας καὶ τῶν τὰ ἄτοπα ἀποστρεφομένων 7.	39. De odio malitiæ, deq qui adversantur absurda
40. περὶ χαιρεκάκων καὶ ἀποδεχομένων τὰ πονηρὰ 19.	40. De illis qui gaudent reb lis, & prava complectun
41. περὶ πολιτῶν ἀγαθῶν 12.	41. De civibus bonis.
42. περὶ πολιτῶν μοχθηρῶν 21.	42. De civibus improbis.
43. περὶ μοναχῶν χρηστῶν καὶ ἡγουμένων ἀγαθῶν 14.	43. De monachis frugi, & Abbatibus.
44. περὶ μοναχῶν παλιμβόλων καὶ παλινδρομούντων εἰς κακίαν 24.	44. De monachis iterum quentibus & redeunt malitiam.
45. περὶ φιλέργων καὶ σπουδαίων, καὶ ὅτι χρὴ πονεῖν, ὠφέλειαν γὰρ ἔχει 119.	45. De hominibus gnav diosis, & quod labora utile enim esse.
46. περὶ μισέργων καὶ ὀκνηρῶν καὶ καταφερομένων καὶ ῥαθυμούντων 121.	46. De ignavis, segnib gentibus, & supinis.
47. περὶ αἰσθητικῶν ἀνθρώπων 27.	47. De homine sensata
48. περὶ ἀναισθήτων [illegible]	48. De insensatis.

* Hoc caput in edit. Wechel. non invenio, est autem breve & unico sed insigni Epicteti loco absolvitur, quo docemur, ut pueros pædagogis, ita adultos seu viros conscientiæ custodiendos a DEO traditos esse.

83. περὶ χρηστότητος edit. Wechel. c. 137.

84. περὶ πραΰτητος καὶ εὐλαβείας 138.

85. περὶ ἁπλοῦ καὶ ἀκάκου τὸν τρόπον 6.

86. περὶ πανούργου, καὶ δολίου καὶ σκολιοῦ τὸν τρόπον 18.

87. περὶ καθαρᾶς καρδίας καὶ τῶν λογισμῶν καὶ συνειδὸς καθαρὸν ἐχόντων 107.

88. περὶ καρδίας πονηρᾶς καὶ συνειδότος κακοῦ 108.

89. περὶ ὑπομονῆς καὶ μακροθυμίας 93.

90. περὶ τῶν μὴ ὑπομενόντων ἀλλ' ὀλιγοψυχούντων 94.

91. περὶ πολιτείας σεμνῆς καὶ ὑπακοῆς 142.

92. περὶ πολιτείας ψεκτῆς καὶ ἀνηκόων καὶ ἀνυποτάκτων καὶ ἀπόβλητον τὸ ἦθος καὶ τοὺς τρόπους ἐχόντων 142.

93. περὶ ἀμοιβῆς τῶν εὖ καὶ κατ' ἀρετὴν βιωσάντων ἐν ἀπεράντῳ μακαριότητι 283.

94. περὶ ἀμοιβῆς τῶν ἐν κακίᾳ καὶ ἀθέσμως βιωσάντων, καὶ ὅτι διηνεκὴς καὶ ἀπέραντος ἡ ἀποκειμένη αὐτοῖς κόλασις 283.

95. περὶ ἀποταγῆς καὶ ὑποταγῆς καὶ ἀσκήσεως 301.

96. περὶ προεστῶτος 208.

97. περὶ τῶν ἐπὶ βρώμασι σκανδαλιζομένων καὶ διαφορᾶς τραπεζῶν 303.

83. De benignitate.

84. De mansuetudine & observantia.

85. De simplici & innocente moribus.

86. De versuto & doloso & obliquo moribus.

87. De puro corde & cogitationibus & conscientia pura.

[illegible]

89. [illegible] a & lor[illegible] ta

90. [illegible] mpatientia & pravi[illegible] hominibus.

91. De republica honesta & de obedientia.

92. De republica culpabili & inobedientibus ac immorigeris & pravo ingenio, malisque moribus praeditis.

93. De remuneratione donanda illis, qui bene honesteque vixerunt, in beatitudine aeterna.

94. De retributione illorum qui vitam in malitia & illicite transegerunt, & quod poena perpetua infinitaque eis destinata sit.

95. De valedictione mundi & subjectione & vita Monastica.

96. De praefecto.

97. De illis qui propter cibos offenduntur, & mensarum diversitate.

98. πε-

INDEX SCRIPTORUM
ab
Antonio Melissa laudatorum.

[redacted]

Her-

Sclerias lib. II. cap. 79.
S. Serapion. lib. I. cap. 2. lib. II. cap. 43.
Serinus lib. II. cap. 76.
Severianus lib. I. cap. 1. 22. 66.
Sextus lib. I. cap. 9. 24. 29. 33. 53. 68. 73.
Simocattus lib. I. cap. 60. vide Theophylact.
Simonides lib. I cap. 73.
Socrates lib. I. cap. 5. 14. 23. 24. 25. 29. 31. 34. 35. 36. 50. 52. 53. 58. 59. 60. 62. 70. lib. II. cap. 34. 45. 63. 70. 71. 74. 75. 78. 80.
Solon lib. I. cap. 8. 24. 50. 67. 68. lib. II. cap. 1. 9. 15. 17.
Sophocles *Ajace* lib. I. cap. 8.
Sostratus lib. II. cap. 79.
Sotion lib. I. cap. 52.
Sostratus.
Stratonicus lib. I. cap. 56. 63.
Symeon lib II cap. 17.
Synesius lib. I. cap. 7. lib. II. cap. 9. 61. 69.
Thales lib. II. cap. 76.
Themistocles lib. II. cap. 83.
Theocritus lib. I. cap. 50.
Theodoretus lib. I. cap. 17. 38. 51.
Theognis, lib. I. cap. 7. 24. 39. 48. lib. II. cap. 53.
Theologus, vide Gregorius Naz.
Theopemptus (al. Theopempus) lib. I. cap. 45. 72. lib. II. c. 54. 79.
Theophilus lib. I. cap. 2.
Theophrastus lib. II. cap. 71.
Theophylactus Simocattus lib. II. cap. 70.
Theotimus lib. I cap. 16.
Thespis lib. I. cap. 29. lib. II. cap. 79.
Xenophon lib. I. cap 13. 45. lib. II. cap. 1. 45.
Zaleucus lib. I. cap 55. 67.
Zeno lib. I. cap. 32.

XIII. Præter hactenus commemoratos Locorum communium scriptores editos Jo. Stobæum, Maximum Confessorem, Jo. Damascenum, & Antonium Melissam, exstant & Græcæ sententiarum, typis exscriptæ collectiones quædam, de quibus dicere me me-

mini lib. II. cap. XI. Illisque addi velim duas hasce a me ibi prætermissas, unam *Arsenii* Monembasiæ Archi-Episcopi, qui Græce sine temporis & loci nota edidit (Florentiæ ni fallor) in 8. & Leoni X. dicavit * Ἀποφθέγματα φιλοσόφων καὶ στρατηγῶν, ῥητόρων τε καὶ ποιητῶν. His ordine literarum, quibus nomina auctorum incipiunt, dispositis, præter locum Clementis Alex. ex libro VI. Stromatum de plagiis Poetarum, sententiasque varias, subjiciuntur Sotadis ὅτι ὁ βίος ἀνθρώπων φροντίδων ἀνάμεστος, Teletis in vitam humanam, Mich. Pselli jambi εἰς ἀρετὰς καὶ κακίας καὶ ἐπιστήμας. Ejusdem ἀναγωγαὶ εἰς Τάνταλον καὶ Κίρκην βουλομένην τὸν Ὀδυσσέα μεταμορφῶν. Ænigma Sphingis, Joannis Tzetzæ & Ptochodromi καρκῖνοι sive versus retrogradi, & septem Hexametri quibus in singulis omnes litteræ Alphabeti continentur, cujus generis exstant etiam apud Porphyrium MS. ad Dionysium Thracem & apud Clementem Alex V. Strom. p. 570. ad cujus locum illustrandum conferendus Salmasius ad Solin. p. 896. Thomæ Galei diss. ad Apollodorum p. 16. seq. & Rich. Bentleii Epist. ad Millium, Malalæ subjecta p. 48.

Altera collectio sententiarum Græca prosaria exstat in volumine ** cui titulus: scriptores aliquot Gnomici, Basil. apud Jo. Frobenium A. 1521. 4. pag. 144 -- 182. ἀνδρῶν ἐπισήμων γνῶμαι, ordine auctorum Alphabetico qui sunt: Αἰσχίνης, Αἰσχύλος, Αἴσωπος, Ἀλέξανδρος, Ἄμασις, Ἄμφις, Ἀναξαγόρας, Ἀνάχαρσις, Ἀναξιμένης, Ἀνταγόρας, Ἀντίγονος, Ἀντισθένης, Ἀντιφάνης, Ἀπελλῆς, Ἀπολλώνιος, Ἀρίσταρχος, Ἀριστείδης, Ἀρίστιππος, Ἀριστοτέλης, Ἀριστώνυμος, Ἀρκεσίλαος, Βαβύλας, Βαρνάβας, Βασίλειος, Βησάντος, Βεσελεὴλ, † Βίας, Βλάσιος, Γάϊος, Γελάσιος, Γεννάδιος, Γερβάσιος,

* Post Arsenium longe diligentius, e Græcis maxime scriptoribus Plutarcho, Laërtio aliisque, sed & ex Latinis quoque Apophthegmata collegit & Latine edidit Erasmus VI. libris primum A. 1531. 4. Basil. apud Froben. deinde libris VIII. Nova illa in illo opere T. IV. operum Erasmi recuso castigarunt Paulus Leopardus, Petrus Nannius & Franciscus Robertellus. Ex invidia porro in Erasmum factum, quod *Pauli Manutii* prodierunt nomine (Erasmi expuncto) Venet. 1590 Colon. 1666. 12. Multo ampliorem vero & sub titulis dispositam Apophthegmatum collectionem congessit *Conradus Lycosthenes*. Vide theatrum Vitæ humanæ Theodori Zwingeri & Laur. Beyerlingii.

** Dixi de illo Volumine lib. II. c. 9. §. 8.

† Beseleelis hoc p. 156. dictum refertur: διαφέρει τί παιδὸς, καθ' ἡλικίας ὢν ὁ ἐν ταῖς φρεσὶ νηπιάζων.

βάσι©, Γερμανὸς, Γερέντι©, Γρηγόρι©, Δημάδης, Δημήτρι© ὁ Φαληρεὺς, Δημόκριτ©, Δημοσθένης, Δημώναξ, Διαγόρας, Δίδυμ©, Διογένης, Διονύσι© ὁ πρεσβύτερ©, Δίων, Ἐμπεδοκλῆς, Ἐπίκουρ©, Ἐπίκτητ©, Εὐκλείδης, Εὔκριτ©, Εὔπολις, Εὐριπίδης, Εὐσέβι©, Θαλῆς, Θεανώ, Θεμιστοκλῆς, Θεόκριτ©, Θεόπεμπτ©, Θεοφύλακτ©, Θεόφραστ©, Θουκυδίδης, Ἰσοκράτης, Ἰωάννης ὁ Κλίμαξ, Λύκων, Μενέδημ©, Σολομῶν, Χρυσόστομ©.

Variæ Locorum Communium collectiones ineditæ.

Anonymi Ἀποφθέγματα καὶ γνῶμαι διαφόρων φιλοσόφων κατὰ στοιχεῖον MS. in Bibl. Cæsarea Lambec. III. p. 200.

Michaelis Apostolii Ἰωνιά. vide quæ notavi lib. IV. cap. 9. § 9.

Georgidii Monachi Γεωργιδίου Μοναχοῦ γνωμῶν ἐκλογὴ συλλογεῖσα ἐκ τῆς θείας γραφῆς καὶ ἁγίων πατέρων καὶ τῶν ἔξω διδασκάλων. Memorat Allatius de Georgiis p. 427. qui testatur in alio Codice inscribi: γνῶμαι συλλεγεῖσαι ὑπὸ Ἰωάννου μονάζοντος τοῦ καὶ Γεωργίδη, κατὰ στοιχεῖον.

Joannis Monachi Damasceno antiquioris Parallela in Codice Seguieriano & in non paucis diversa ab illis quæ sub Damasceni nomine Lequinius edidit. Vide Clariss. Montfauconi Bibliothecam Coislinianam pag. 390. qui etiam de variis aliis Collectaneorum voluminibus MStis in illa Bibliotheca videndus, *Anonymus* quidem pag. 188. 192. 412. 413. sq. tum de collectaneis Moralibus *Antiochi*, p 190. seq. & *Niconis* p. 197. seq.

Orionis Thebani συναγωγὴ γνωμῶν ἤγουν ἀνθολόγιον πρὸς Εὐδοκίαν τὴν γυναῖκα Βασιλέως Θεοδοσίου τοῦ μικροῦ, βιβλίοις γ', Suidæ memoratur, & nescio an integra usquam adhuc exstat, licet fragmenta quædam illius servata esse videntur in Codice Cæsareo de quo Lambecius V. p. 279. seq.

CA-

CAPUT XXXI.

CHORICII Sophistæ Orationes duæ

Una in funere PROCOPII Gazæi Sophistæ, altera in SOMNIUM Ducem, nunc primum editæ e Codice Holsteniano.

PROCOPIUS e Gaza Phœniciæ, scriptor Christianus, a Procopio Cæsareensi (de quo alibi * dixi) diversus, licet iisdem Justiniani clarus temporibus, prænomine JOANNES appellatur, siquidem is est de quo hoc Scholion ad Joannis Gazæi Grammatici ἔκφρασιν τοῦ κοσμικοῦ πίνακος e MS. Palatino legitur apud Holstenium ad Stephanum Byz. in Γάζα. ἡ πόλις αὕτη φιλόμουσος ἦν καὶ περὶ τοὺς λόγους εἰς ἄκρον ἐσχολακυῖα. Ἐλλόγιμος ταύτης τῆς πόλεως [illegible] Προκόπιος, Τιμόθεος ὁ γράψας περὶ ζώων Ἰνδικῶν, καὶ οἱ τῶν ἀναγνωστικῶν ποιηταὶ διάφοροι. Illum Procopium Magistrum suum, functum fato, laudavit pro funere discipulus CHORICIUS, cujus Orationem memoravit jam pridem Photius Codice CLX. γέγονε δὲ Χορικίῳ καὶ διδασκάλου τελευτὴ ἐπιταφίου ὑπόθεσις. Ex illa profert nonnihil Allatius ad Georgium Acropolitam pag. 269. & ad Epistolas Socraticorum p. 138. Ante Allatium Casaubonus p. 89. ad Polybium. Atque edere integram voluit idem Allatius libro συμμίκτων septimo. Holstenius quoque, qui ex Vaticano Codice exscripserat, editurum se pollicitus est in Vita Porphyrii Philosophi. Eandem descriptam e Codice Holsteniano pridem miseram ad desideratissimum amicum nostrum D. GODFRIDUM OLEARIUM, qui illam Procopii in libros sacros Commentariis præmittere destinabat. Sed quoniam acerbo Viri eruditissimi obitu etiam præclari illius operis spes intercepta, vel saltim in longius dilata tempus est, rogavi præstantissimum Virum JOANNEM CHRISTIANUM WOLFIUM, Reverendi ac sæpius laudati mihi celeberrimique JO. CHRISTOPHORI WOLFII, Pastoris ad S. Catharinæ dignissimi Fratrem, ut Orationem illam Latine verteret, quod etiam prompte ac feliciter est executus. Ei alteram ejusdem Choricii Orationem subjunxi in Somnium

* in Volumine VI. Bibliothecæ hujus p. 248. seq. Vide etiam, si lubet, quæ dixi de Procopio Gazæo p. 258. seq.

mium Ducem cum versione, quam itidem suadente me composuit Nobilissimus Vir GUILELMUS de HERTOGE, Hamburgensis, cum in Gymnasio nostro Græcis litteris haud ignaviter daret operam. Comperi porro in Regis Christianissimi Codice MS. 2662. pag. 100. de Choricio Sophista quædam legi paullo aliter ac in Photii Bibl. cap. 160. Deinde sequi orationes illius quatuor, 1) in Σοῦμμον στρατηλάτην, 2) ἐπιτάφιον ἐπὶ Μαρίᾳ μητέρι Μαρκιανοῦ Γάζης ἐπισκόπου, καὶ Ἀναστασίου ἐλευθεροπόλεως ἐπισκόπου. 3) ἐπιτάφιον ἐπὶ Προκοπίῳ Σοφιστῇ Γάζης. Et 4) μελέτην quandam, plures enim Choricii μελέτας & συντάξεις λόγων διαφόρους Photius memorat. Citatur etiam Choricius aliquoties in Collectaneis Antonii Melissæ & a S. Maximo.

Χορικίου Σοφιστοῦ Ἐπιτάφιος ἐπὶ Προκοπίῳ Σοφιστῇ Γάζης.

Choricii Sophistæ Oratio funebris in Procopium, Sophistam Gazæum

Jo. Christiano Wolfio interprete.

I.

ὁ λόγος ἄχθεται μὲν, εἰς ἀνάγκην τοιαύτης ἐλθὼν ὑποθέσεως, τιμᾷ δὲ τὴν ὁσίαν τοῦ τεθνεῶτος ἐμοὶ παιδευτοῦ, ταύτην αὐτῷ κατὰ δύναμιν ἀποδιδοὺς ἀμοιβήν. Ἴσως μὲν ἄλογόν τι δόξω ποιεῖν, εἰ ψυχαγωγίας αὐτὸς ἑκάστου μᾶλλον δεόμενος, εἶτα τοὺς ἄλλους παραμυθεῖσθαι πειρῶμαι· παραπλήσιον γὰρ, ὥσπερ ἂν, εἰ σφόδρα πόδε νοσῶν, τοὺς ἧττον ἀλγοῦντας χειραγωγεῖν ἐβουλόμην.

I.

Dolet præsens oratio sibi tale argumentum necessario tractandum obvenisse, cupitque sanctam honorare Præceptoris mei demortui memoriam, & hanc illi retributionem pro virili rependere. Fortasse quidem stulte agere videbor, si ipsemet solatio præ reliquis omnibus indigens, tamen alios consolari tentem. Idem enim propemodum est, ac si pedibus gravissime ægrotans, minus laborantes manuducere vellem.

II. Πλὴν, ὅσῳ πικρότερον ὑπὸ τῆς ἀθυμίας πιέζομαι, τοσούτῳ μᾶλλον οὐ φέρω σιωπᾶν, οἷα φιλοῦσιν οἱ λίαν ἀχθόμενοι πάσχειν, οἷς τε κἂν μόνος ὤν τις τυγχάνῃ, ἰδίαν αὐτὸς ἑαυτῷ διεξέρχεται λύπην. Ἐγὼ

II. Sed quanto magis mœrore premor, tanto minus silentium servare queo, quod illis, qui valde cruciantur, usu venire solet, in quibus etiamsi quis solus sit, ipse tamen suam sibi tristitiam exponit.

δὲ καὶ ἄλλως ἀχαριστίας ἔγκλημα φέρων πρὸς τὴν τῶν δακρύων ἠγωνισάμην φορὰν, ἀνακόπτειν φιλονεικοῦσαν τὸν λόγον, ἄτοπον, ὡς εἰκὸς, εἶναι νομίσας, παρ' ᾧ λειμῶνας ἀττικοὺς ἐδρεψάμην, τούτου τὸν τάφον σιγῇ παρελθεῖν. Πάλαι μὲν νενομοθετήτη τοῦτο τοῖς θαπτομένοις, ὅσοι τὸν βίον ἀμέμπτως διῆλθον, ἆθλον καὶ γέρας ἀπολαμβάνειν τὸν ἔπαινον. εἰ δὲ καὶ μήπως κείμενος οὗτος ἔτυχεν ὁ θεσμὸς. ἐντεῦθεν ἂν ἔδει νόμον κρατῆσαι τοιοῦτον, οὐ πρὸς δόξαν τοῦ τεθνεῶτος, ποίαν γὰρ εὔκλειαν χαρίζεται λόγος ὀπίσω τῆς ἀξίας βαδίζων, πρὸς ὄνησιν δὲ μᾶλλον τῶν ζώντων. Μεγίστη γὰρ ἐπὶ τὰ βελτίω παράκλησις ἡ τῶν ἀγαθῶν εὐφημία.

III. Ἡ μὲν οὖν φύσις δοκεῖ μοι τὸν ἄνδρα τοῦτον ἐνεγκεῖν εἰς ἀνθρώπους, ὥσπερ ἀρετῆς ἀνθρωπίνης εἰκόνα, βουλομένη φιλοτεχνῆσαι καὶ παραστῆσαι σαφῶς, ὅπως ἑκάστῳ βιῶναι προσήκει. Ἐλπὶς δὲ ἡ πάντα πείθουσα παραχωρεῖ τοῖς ἐκείνου πλεονεκτήμασι, καὶ οὐκ ἀνέχεται πείθειν, ὡς ἄνδρα παρόμοιον ἥξει ποτὲ φέρων ὁ χρόνος. Ἐκεῖνος γὰρ ἔτι παιδίον, αὐτὸν καταλείψαντος τοῦ πατρὸς, εὐκοσμίᾳ καὶ τρόπῳ καθεστηκότι τοὺς ὑπὸ γονεῦσιν ἐπιμελῶς τρεφομένους ἀπέκρυψε· Καὶ παραινούντων αὐτῷ ῥᾳστώνην διώκειν δυοῖν ἀμάχων συμβούλων, νεότητος

Ego vero ingrati alioqui ani[mi] maculis notandus, lacrymarum ef- fusioni restiti, quæ sermonem im- pedire contendit: absurdum enim ut par est, judicavi, apud quem prata attica decerpsi, hujus funu silentio præterire. Olim quiden lege sancitum est hoc de sepulti[s] quotquot cursum vitæ recte con fecerunt, ut præmii & muneris lo co laudem acciperent. Imo vero si vel maxime nunquam hæc le[x] lata esset, vel ab hoc tempore ta- men æquum foret, talem legem non quidem in gloriam demortui (quidē illi enim celebrationem af- fert sermo, qui infra meritum sub- sistit) sed potius in emolumentum viventium obtinere. Maximum enim ad meliora incitamentum est bonorum laus.

III. Igitur natura quidem mihi videtur virum hunc inter homi- nes collocasse, tanquam quæ vellet virtutis humanæ exemplar perspi- cue effingere & exhibere, secun- dum quod unum quemque vivere deceat. Spes autem, quæ nihil non persuadet, illius prærogativis ce- dit, nec persuadere conatur, ali- quando tempus esse venturum, quod assimilem virum ferat. Ille enim adhuc patre orbatus puer modestia & moribus bene consti- tutis illos, qui sub parentum cura educati erant, obscuravit: Et cum duo invicti consiliarii illum ad-

τε καὶ πατρὸς ἐρημίας, ἔδειξε πεῖρα τῶν ἔργον, ὅτι φύσις δεξιὰ κἂν ἐξ ἡλικίας κἂν ἐξ ὀρφανίας ἐπὶ τὸ χεῖρον ὠθῆται, αὐτὴν πρὸς τὸ δέον ἑαυτὴν οἶδεν ἀνθελκεῖν.

monerent; ut voluptati indulgeret, juventus nempe & orbitas patris ipsa rerum experientia ostendit, quod natura dexterior quamvis a juventute & orbitate ad deterius impellatur, se ipsam tamen ad officium retrahere noverit.

IV. Τοιγαροῦν ἐπὶ μὲν θύρας ἧκε ποιητικὰς, ἡλικίαν ἔχων, ἣν οἱ τὰ πρῶτα παιδευόμενοι γράμματα. Εἰς ἑρμοῦ δὲ παλαίστραν ἐφοίτησεν, χρόνον ἄγων τοσοῦτον, ὅσον οἱ τὰ μουσῶν ἔτι μανθάνοντες, βῆμα δὲ καὶ νέων χορὸς αὐτὸν διεδέξατο τοῖς τὰ ῥητόρων τελουμένοις ὁμήλικα. καὶ ἦν παράδοξον θέαμα καὶ τερπνὸν τοῖς μαθηταῖς ἡλικιώτης διδάσκαλος, οὐ μὴν τὸ βραχὺ τῆς ἡλικίας εὐκαταφρόνητον ὑπῆρχε τοῖς φοιτηταῖς, ἀλλὰ τὸν νέον ὡς πρεσβύτην ᾐσχύνοντο τὴν ἐπιστήμην αἰδούμενοι. Περικλέους μὲν οὖν τε μέγα καὶ θρυλλούμενον ἦν πλεονέκτημα, ὅτι τὴν ἐκκλησίαν τὴν ἀττικὴν αὐτοῦ μὲν ἀπόντος σύγχυσις εἶχε καὶ ῥαθυμία καὶ ταραχὴ, καὶ κόσμος ἦν οὐδεὶς τῶν ποιουμένων. Φανέντος δὲ, πρὸς τὴν πρώτην ὄψιν ὁ δῆμος μετερρυθμίζετο. Τὴν ἐκείνου δὲ ποίμνην εἶδες ἂν παρόντος καὶ μὴ, τὴν αὐτὴν εὐσχημοσύνην φυλάττουσαν, βεβαίως αὐτοῖς ἐρριζωμένης τῆς εὐκοσμίας.

IV. Itaque ad fores poeticas venit, cum ejusdem ætatis esset cum illis, qui primis literarum elementis imbuuntur. Palæstram vero oratoriam ingressus est, talem agens ætatem, qualem illi, qui studia humanitatis adhuc discunt. Suggestus vero & chorus juvenum illum recipiebat arte oratoria initiatis æqualem. Atque discipulis coætaneus Præceptor mirabile & jucundum spectaculum erat, nec sane parva ætas contemtior erat discipulis, sed juvenem tanquam senem reverebantur, scientiam venerantes. Periclis quidem illustris & celebris admodum fuit gloria, quod eo quidem absente comitia attica confusione & negligentia & tumultu laborabant, rerumque transactarum nullus erat decor; redeunte vero illico ad primum conspectum populus in ordinem redigebatur. Hujus vero, etiam ubi abesset, cœtum videres sane eandem honestatem servare, quia in illis modestia altissimis defixa erat radicibus.

V. Δύο γὰρ ὄντων, οἷς ἀρετὴ βασανίζεται σοφιστοῦ, τοῦτε καταπλήττειν τὰ θέατρα συνέσει λόγων καὶ

V. Cum enim duo sint, quibus virtus Sophistæ probatur, theatra nempe sapientia & legantia ser-

κάλλει, ἔιτε τοὺς νέους μυσαγωγεῖν. τοῖς τῶν ἀρχαίων ὀργίοις, ἐκεῖνοι γὰρ, εἴτε τὴν παλαιὰν διασώζοντες παροιμίαν, χαλεπὰ γάρ φησι τὰ καλά, εἴτε τὴν πολλὴν ἀκοὴν ἀμύητον εἶναι τῶν οἰκείων βουλόμενοι συγγραμμάτων, εἴτε τὴν ἀνθρωπείαν πεισάμενοι φύσιν τὸ μὲν εὐκόλως ἀνυόμενον οὐ θαυμάζουσαν, τιμῶσαν δὲ τὸ πόνῳ τινὶ κατορθούμενον. Ἐκεῖνοι τοίνυν ἕν τι τῶν εἰρημένων ἢ καὶ σύμπαντα ταῦτα σκοπήσαντες, οὐ πᾶσι βασίμοις τὰς οἰκείας προὔθηκαν τέχνας. Οὐδὲ παντὸς ἀνδρὸς, τὸ λεγόμενον, οὗτός ἐστιν ὁ πλοῦς. Ὁ δὲ φύσεώς τε ῥώμῃ καὶ πόνων ἐπιμελείᾳ καθάπερ ἑκάστῳ συνεσκεμμένος ὅσα πεποίηκεν ἕκαστος, οὕτω σὺν ἀκριβείᾳ τὰ πάντα ἦγεν εἰς φῶς.

VI. Τὰ μὲν δὴ λεχθέντα τοιοῦτος. Πρὸς δὲ τὴν τῶν νέων ἀκρόασιν ποῖός τις, οὐ λέξις αὐτὸν ἀλλοτρία ἐλάνθανε τῆς ἀττικῆς· οὐ νόημα πόῤῥω πλανώμενον τοῦ σκοποῦ, οὐ συλλαβή τις ἐπιβουλεύουσα τῷ ῥυθμῷ, οὐ συνθήκη τὴν ἐναντίαν ἔχουσα τάξιν τῆς εὐφραινούσης τὰ ὦτα. Ῥᾷον ἄν τις διέλαθεν Ἀρίωνα τὸν Μεθυμναῖον, ἢ τὸν Λέσβιον Τέρπανδρον ἐκμελῶς κινῶν τὰς χορδὰς, ἤπερ ἐκεῖνον ἄῤῥυθμόν τι φθεγξάμενος. Ἀλλὰ μὴν ἡνίκα τὰς οἰκείας γονὰς εἰς θέατρον ἤρχετο φέρειν, ἐποίει δὲ τοῦτο πολλάκις εἰς ἔρωτα λόγον ἐγείρων τοὺς νέους, λογάδα πᾶσαν ἐξ-

monum attonita reddendo, & juvenes veterum mysteriis initiando. Illi enim sive vetus proverbium servantes, quod difficilia esse affirmat quæ sunt pulchra, sive vulgus auditorum suarum commentationum imperitos esse cupientes, sive naturam humanam intelligentes, quæ facile expedita non admiratur, honorat vero, quæ labore quodam prospere cedunt; illi igitur vel unum aliquod dictorum vel etiam omnia hæc considerantes, non omnibus obviis suas artes proponunt, nec, juxta tritum illud, unicuique hæc succedit navigatio. Hic vero sicut naturæ vi & laborum industria cum uno quoque certabat, & paria faciebat cum singulis, ita accuratissime omnia in lucem protulit.

VI. Talis quidem fuit in illis quæ dicta sunt. In audiendis vero juvenum declamationibus qualis? non vocabulum ab attica puritate discedens illum latuit, non sententia a scopo longius aberrans, non syllaba quædam numero oratorio infesta, non structura abs dicendi ratione aliena, quæ aures delectare posset. Facili⁹ aliquis Arionem Methymnæum aut Lesbium Terpandrum lateret, si minus concine chordas pulsaret, quam illum, si quid dissonum loqueretur. Sed quando ipsi fœt⁹ suos in theatrum producere placebat, faciebat

ἐκλεγ-

ἐπληττεν ἀκοὴν καὶ τοὺς τὸν σύλλογον περιεστῶτας ἐκήλει, ὥστε τὴν Ἰσοκράτους ἐν τῷ τάφῳ Σειρῆνα δηλοῦσαν ὡς ἔθελγε πάντας ὁ Ῥήτωρ, ἔχειν αὐτοῦ προσήκει τὸ μνῆμα.

autem hoc sæpius, ut juvenes ad dicendi studium excitaret, peritissimos quosque auditores stupefecit, nec minus, qui concionem circumstabant, demulsit, ut Sirenen, quæ in tumulo Isocratis innuit, quemadmodum Orator iste omnes delectaverit, ipsius monumentum habere sit æquissimum.

VII. Διπλῆς οὖν, ὅπερ ἔφην, οὔσης βασάνου, καθ' ἣν τις γνησίως ὀνομάζεται σοφιστὴς, οὐκ ἂν ἔγνωσαν, ὅθεν τὸν ἄνδρα μᾶλλον θαυμάζειν. Ἔφης δ' ἂν εἰκότως Δημοσθένους τύπον εἰς ἀνθρώπους ἐλθεῖν. καὶ ἔγωγε, εἴ μοι τοσοῦτον ἐξῆν, ὅσον τοῖς τῶν δραμάτων δημιουργοῖς, καὶ πρόσωπα πλάττειν παρεῖχον νόμοι ῥητόρων, αὐτὴν ἂν εἰσῆγον ῥητορικὴν ἐν εἴδει γυναικὸς πενθικὴν ἐσθῆτα περικειμένης, οὐ τὰς ὀφρῦς ἐπαιρούσης, οὐ βαδίσματι σοβαρῷ κεχρημένης, κἂν ἐκ φύσεως ἔχῃ τὰ τοιαῦτα ῥητορική, ἀλλὰ συνεσταλμένης τε καὶ ταπεινοφρονούσης, εἰκότως, ὅτι τοῦ θιάσου τὸν κορυφαῖον ἐστέρηται, καὶ πρέποντα τῷ πάθει βοώσης· τίς γένομαι; τίνα λάβω παραψυχήν; πόθεν μοι γενήσεταί τις Ὀρφεὺς, κρούμασι θέλγων τοὺς κάτω θεοὺς, καὶ μισθὸν ἀπαιτῶν μοι τῆς μελῳδίας, τὴν ἐκείνου ψυχήν, οἷα δὴ ῥαψῳδοῦσιν οἱ ποιηταί.

VII. Cum igitur, quod dixi, duplex sit documentum, quod Sophistæ genuini nomen conciliare cuiquam possit, non sane sciverunt, quid magis in viro isto admirarentur. Merito autem diceres expressam Demosthenis imaginem in mundum venisse. Equidem, si tantum mihi liceret, quantum Tragœdiarum Scriptoribus datum est, & leges permitterent, Rhetorum personas fingere, ipsam Rhetoricam introducerem specie mulieris lugubri vestimento indutæ, non supercilia tollentis, non incessu arroganti utentis, quamvis Rhetorica a natura talia habeat, sed animum contrahentis & humilitatem præ se ferentis, idque merito, quia cœtus sui coryphæo destituta est, affectuique suo convenienter exclamantis: Qualis fio? Quodnam admittam solatium? unde mihi obtinget Orpheus aliquis, chordarum pulsibus demulcens DEos inferos, animamque illius cantus præmium mihi reposcens, sicut carmine decantant Poëtæ.

VIII. Ταῦτα δικαίως ἂν εἴποι ῥητορικὴ τοσούτου χηρεύουσα παιδευτοῦ, κέντρον ἐμβαλόντος ἐρωτικὸν ταῖς μεγίσταις τῶν πόλεων καὶ λόγων ὀρεγομέναις. Ἐπόθησε τοῦτον * ἡ περὶ τὸν Ὀρόντην κειμένη πόλις ἡ Λιβανίου μήτηρ· Ὅμοια πέπονθεν ** ἡ Φοινίκων μητρόπολις· Παρῆλθεν ἑκατέρας τὸ φίλτρον ἡ Καίσαρος, *** τὰ μὲν βιαζομένη, τὰ δὲ κολακεύουσα, τὰ δὲ πειρωμένη χρυσίῳ πολλὰ δελεάζειν, οἵαις ἀεὶ μηχαναῖς ἐραστὴς πρὸς ἄγραν κέχρηται παιδικῶν ἕως ὀψὲ μὲν εἷλε τὸ θήραμα.

* Antiochia. ** Tyrus.
*** Cæſarea Palæſtinæ.

IX. Ἐλοῦσα δὲ φυλάττειν οὐκ εἶχεν ἰσχυροτέροις ἀγόμενον λίνοις πόθῳ τῆς ἐνεγκούσης, καὶ τὰ τροφεῖα καλῶς ἀπέδωκε τῇ πατρίδι, τοσαύτας ὁμοῦ καὶ τοιαύτας ἐν δευτέρῳ θέμενος πόλεις, καίτοι χωρὶς ἀξιωμάτων λαμπρῶν καὶ μεγέθους κατασκευῆς, οἷς αἱ πόλεις ἐκεῖναι σεμνύνονται, ἴδιον ἑκάστη πλεονέκτημα κέκτηται, πρὸς ἔρωτα δεινὸν ἐρεθίσαι.

X. Ἡ μὲν Ἀντιόχου τὸν ὁμώνυμον χῶρον τοῦ Ἀπόλλωνος ἐρωμένης, * ὅπου χαρίεντα καὶ διαφανῆ καὶ πότιμα νάματα, πλάτανος δὲ πολλὴ καὶ κυπάριττοι πλείους ἀμφιλαφεῖς τε καὶ ὑψηλαὶ καὶ ὀρνίθων ᾠδαὶ καὶ αὖραι τὰ σώματα διαψύ-

* Daphne.

VIII. Hæc merito dixerit Rhetorica tanto magiſtro viduata, q[...] ſtimulum amatorium urbib[9] ma[...]ximis eloquentiæ ejus cupidita[...] ductis injecit. Hunc urbs Oron[...] fluvio adjacens, Libanii mater, de[...]ſideravit. Simili affectu eum ex[...]petiit Phœnicum metropolis. U[...]triusque lenocinium etiam ſuper[...]greſſa eſt urbs Cæſaris, modo vige[...]ſtiens cogere, modo capere adula[...]tionibus, modo argenti copia d[...]mulcere tentans, qualibus artibu[...] amans ad capturam deliciarum ſuarum uti ſolet, donec Prædam caperet.

IX. Neque tamen, cum cepiſſet, ſervare illam potuit, quia validioribus retibus trahebatur, deſiderio ſcilicet patriæ, cui pretium nutritionis egregie rependit, cum tot ſimul & tales illi urbes poſtpoſuit, quamvis præter dignitates ſplendidas & magnitudine ſtructurarum, quibus urbes iſtæ celebrantur, unaquæque ſua prærogativa gaudeat, ſatis idonea, quæ ad amorem alliciat.

X. Antiochi quidem urbs agro, qui eſt ejusdem nominis cum Apollinis amica, ubi grati & pellucidi & potabiles rivi, platanusque multa & cupresſi plurimæ amplæ & altæ, & avium cantus & auræ refocillandis corporibus. Antiochia igitur illicebras habet nemus, Tyriorum urbs Gratias, ſic enim χάριτας

χοῦσαι. Ἡ μὲν οὖν Ἀντιόχου δέλεαρ ἔχει τὸ ἄλσος, ἡ δὲ Τυρίων τὰς χάριτας, οὕτω γὰρ ἄξιον προσειπεῖν τὰς πηγάς· ἡ Καισάρεια δὲ λουτροῖς καλλωπίζεται, ἔστι ἡδὺ μὲν ὁρῶντί σοι δόξει, τερπνότερον δὲ λελουμένῳ.

quum est appellare fontes: Cæsaris vero urbs balneis effertur, quæ jucunda quidem tibi videbuntur, cum oculis usurpaveris, jucundiora vero, cum lotus illis fueris.

XI. ὑπὸ τοιούτων σειρήνων ἑλκόμενος εἴχετο τῆς θρεψαμένης, δεινὸν εἰκότως ὑπολαβὼν, τὸν Ῥήτορα μὲν τῶν Ἀχαιῶν Ἰθάκης ἐρᾶν, κραναῆς περ οὔσης, αὐτὸν δὲ τοιαύτης ὑπερφρονῆσαι πατρίδος, τά τε ἄλλα καλῆς καὶ νικώσης ἀρεταῖς οἰκητόρων, ὅσῳ μάλιστα τρόπῳ πόλις κοσμεῖται.

XI. A talibus igitur Sirenibus allectus, tamen ab urbe nutrice tenebatur, iniquum merito existimans, Rhetorem quidem Achæorum, amare Ithacam, quamvis sterilis sit, se vero talem patriam contemnere, quæ præter cætera etiam incolarum virtutibus, quibus maxime civitas ornatur, præstet.

XII. Ἐπεὶ δὲ Ὀρόντου μνήμην ἐποιησάμην, ἕτερον εἰς νοῦν εἴληφα ποταμὸν τὸν Αἰγύπτιον καὶ τὴν τοῦ ποταμοῦ γείτονα πόλιν. Ἐκεῖ πρὸς ἄνδρα πάλαι μεθοδεύοντα λόγους ἔτι μειράκιον ὢν ἀπεδόσατο ἄρτι πρῶτον ἐν ἐρμοῦ ταχθεὶς ἀθληταῖς καὶ τέχνῃ καταπαλαίσας, ἐφ' ᾗ μέγα φρονῶν ἐκεῖνος, ἐστεφανωμένος ἀπῄει. Ἀλκιβιάδης μὲν οὖν ὁ Κλεινίου ἐπειδὴ νέος ὢν ἔτι τοὺς ὁμοτέχνους ἐνίκα, χαυνούμενός τε τῇ νίκῃ καὶ τῷ μεγέθει διαθρυπτόμενος τῶν τιμῶν, καταβραχὺ τὸ σπουδαῖον ἐχάλα, καὶ ῥήτωρ ἀπέβη τῶν μὲν ἄλλων ἀμείνων, τῆς οἰκείας δὲ φύσεως ἥττων· ὁ δὲ, πάντων αὐτῷ σοφιστῶν τὰ πρῶτα νεμόντων εἰκότως, καὶ μέγαν ἑκάστου κόσμον ἡγουμένου κερδαίνειν, εἰ δεύτερος ὀνομάζοιτο, τὴν ἁπάντων ὑπερεβάλλετο προθυμίαν· εἰσιὼν γὰρ τις

XII. Quoniam vero Orontis mentionem feci, alius mihi in mentem incidit fluvius Ægyptius, & urbs fluvio vicina. Ibi viro, qui olim præcepta oratoria dabat, traditus, est, cum adhuc puer esset, atque modo primum inter Eloquentiæ athletas constitutus, arte qua ille se efferebat, cum eo contendit & coronat⁹ abiit. At Alcibiades quidem Cliniæ filius, quoniam adhuc juvenis commilitones suos vicerat, ob victoriam elatus & magnitudine honorum dissolut⁹, brevi tempore diligentiam remisit, & orator extitit, aliis quidem melior, natura vero sua inferior. Noster autem, omnibus Sophistis primas illi merito deferentibus, & unoquoque maximo sibi honori ducente, si lucratus esset, ut secundus ab illo vocaretur, omnium seduli-

cixa-

δικάδε εἰς ἐκείνου, πλῆθος ἑώρα βιβλίων παντοδαπῶν· ὧν τὸ μὲν ἀπετίθετο, τὸ δὲ ἀνελάμβανε, βίβλου δὲ εἶναι χωρὶς οὐδαμῶς ἐκαρτέρησεν.

XIII. Ἐγὼ δὲ πρὸς ἐμαυτὸν, ὡς ἑώρων ἤδη τῷ γήρᾳ κεκυφότα, τὴν Ἀγαμέμνονος ἐποιούμην εὐχὴν, ἣν ὑπὲρ τοῦ πυλίου ἐκεῖνος πεποίητο, τὴν Νέστορος μὲν πολιὰν ἕτερόν τινα νέον εὐχόμενος ἔχειν, μεταβαλεῖν δὲ τὸν Πύλιον τῆς ἥβης τοῦ νέου. Ταῦτα μὲν Ἀγαμέμνων εὔχεται Νέστορι, νεάζοντα τῇ σπουδῇ θεασάμενος. Ὁ δὲ Τυδέως * τὴν ἀπληστίαν αὐτοῦ θαυμάζει τῶν πόνων, ὥστε καὶ ὀνειδίζει προθυμίας ὑπερβολὴν ὁ νέος τῷ γέροντι. ** Σχέτλιος, λέγων, ἐσσὶ γεραιὲ, σὺ μὲν πόνου οὔποτε λήγεις. Τοῦτο τὸ ἔπος οἶδα πολλάκις πρὸς ἐκεῖνον εἰπὼν, μᾶλλον δὲ μέρος τοῦ ἔπους· οὔτε σχέτλιον καλεῖν ἀνεχόμενος, οὔτε γεραιὸν προσειπεῖν καρτερῶν, ὅνπερ εὐχόμην νέον ἰδεῖν·

XIV. Ἥκει δὲ πάλιν ὁ Περικλῆς, ἑτέραν ἡμῖν παράθεσιν προξενῶν· Οὗτος ἐν ὅλῳ δήμῳ ποτὲ φορτικὸς ὤφθη καὶ σοβαρὸς πᾶσαν ἑαυτῷ χαριζόμενος ἀρετήν. Ῥήτωρ εἰμὶ, λογίζομαι τὰ χρηστά, φράζω τὸ δέον εἰς κάλλος, ἀγαπῶ τὴν πατρίδα, δωροδοκίαν μισῶ. Ἀμβλύνεις ὦ βέλτιστε, τὰ ξύμπαντα ταῦτα φιλοτιμίας ὑπερ-

* Agamemnon. ** Iliad. κ'. 164.

tatem ſuperabat. Intrans enim aliquis in illius domum multitudinem librorum omnigenorum videbat, quorum alium deponebat, alium aſſumebat, ſine libro autem eſſe nunquam ſuſtinuit.

XIII. Ego vero apud me ipſum, cum vidi illum ſenectute jam incurvatum, Agamemnonis votum nuncupabam, quod pro Pylio ille fecit, optans, ut quidam alius juvenis canitiem Neſtoris haberet, Pylius vero in pubertatem juvenis tranſiret. Hæc quidem Neſtori Agamemnon vovebat, juvenili illum induſtria conſpiciens. Tydides vero laborib⁹ eum fatiari non poſſe miratus, Juvenis ſeni exuperantiam diligentiæ exprobrat, *Miſer*, dicens, *es Senex, qui a labore nunquam ceſſas*. Memini me [illegible] ſententiam vel potius partem ſententiæ ad illum dicere, quoniam neque *miſerum* vocare volui, neque *ſenem* appellare, quem optabam juvenem videre, ſuſtinui.

XIV. Enimvero occurrit iterum Pericles aliam nobis ſuppeditans comparationem. Hic in publica concione aliquando cum faſtidio inſolens & arrogans apparuit, omnem ſibi virtutem tribuens. Rhetor ſum, utilia cogito, ea, quæ decent, eleganter ediſſero, patriam amo, largitionem odi. Obtundis, optime, omnia hæc ambitionem manifeſtant, quæ ſupra

[illegible]

βολή, Τοιαύτην ἑκὼν ἀφῆκε φωνὴν οὐδαμοῦ. Πᾶν μὲν οὖν τοὐναντίον, εἴ τις αὐτὸν ἐπαινοῦντος ἀκήκοεν, ἄλλοτε ἄλλην ἤλλαττε χρόαν, κύπτων εἰς γῆν, καὶ στάζων ἱδρῶτα, καὶ δεινῇ κρατούμενος ἀφωνίᾳ· Ἐνταῦθα μόνον ἄπορος ἦν, τῆς αἰδοῦς αὐτῷ τὴν γλῶτταν ἀγχούσης.

XV. Τοσοῦτον ἐπιεικείας αὐτῷ καὶ σεμνότητος παρῆν· οὐκ οὖν ὤφθη τις οὕτως ἀναιδείᾳ προσκείμενος, ὃς οὐ προσβλέψας αὐτὸν ἠρυθρία, καὶ πῶς αὐτὸς ἑαυτοῦ κοσμιώτερος ἐγεγόνει. Καθάπερ τὸν Πολέμωνα λόγος ἐπειδὴ τὸν Ξενοκράτην προσέβλεψε, τὴν προτέραν ἀποβαλεῖν ἀταξίαν, ὀψοφαγίαν τε καὶ αὐλοὺς καὶ τὸ κωμάζειν αἰσχρῶς. Ἦν μὲν οὕτω σεμνὸς τὰ τεταγμένα βαδίζων, καὶ τὴν ὀρθὴν τὴν τοῦ λόγου φυλάττων ὁδὸν, ὅθεν ἐν ἀγορᾷ φαινομένου πᾶς εὐθὺς ἐπανίστατο, καὶ πλείστην προσάγων τιμὴν ἐλάττω νέμειν ἡγεῖτο τῆς προσηκούσης.

XVI. Αἱ χάριτες δὲ τὸ πρόσωπον ὅλον περιεκέχυντο. Ὅθεν καὶ εὐφραίνετό τις αὐτῷ μειδιῶντι προσβλέπων, ἐν δὲ ταῖς συνουσίαις μόλις μὲν ἅπας ἀναχωρεῖν ἐκαρτέρει. Ὀψὲ δ' οὖν ποτε τοῦτο ἐποίουν βελτίων ἕκαστος γενέσθαι νομίσας καὶ γεγονώς. Εἰ γὰρ καὶ τινα χρὴ καὶ εἰκόνα λαβεῖν τῶν προσόντων ἐκείνῳ καλῶν, φαίην ἂν αὐτοῦ τὴν ψυ-

modum procedit. Ille talem vocem nequaquam ullo tempore emisit; Imo vero si quem se laudantem audiret, alium subinde atque alium colorem duxit, oculos in terram deflectens, sudorem emittens, & ad profundum silentium redactus. Tunc solum animo anxio erat, pudore illius linguam cohibente.

XV. Tanta illi modestia & verecundia inerat. Non temere quisquam inveniebatur impudentiæ ita indulgens, ut non illum aspiciens erubesceret, seque ipso modestior evaderet. Sicut Polemonem constat, postquam Xenocratem vidisset, priorem perversitatem abjecisse, edacitatem nempe & tibias & comessationes turpes. Hunc igitur in modum honestus erat, juxta compositum fas incedens & rectam rationis viam tenens, unde cum in foro videretur, unusquisque statim illi assurgebat, & maximum honorem exhibens, minorem justo tribuere se putabat.

XVI Faciem ejus totam insederant Gratiæ. Unde oblectabatur, quisquis illum subridentem, aspiciebat. In consuetudine ac cœtib⁹ vix quisquam discedere ab eo sustinebat, sed sero faciebant hoc tandẽ, quia unusquisque putabat se meliorem fieri, & re ipsa fiebat. Quodsi imaginem bonorum, quæ in illo fuerunt, repræsentare opor-

χὴν, πηγὴν εἶναι τινὰ, παντοίοις βρύουσαν νάμασιν, ὠφελείᾳ τε καὶ τέρψει συγκεκραμένοις.

XVII. Τάχα τοίνυν τις τοσούτου πλήθους κατορθωμάτων ἀκούσας, τοιαύτην πρὸς ἑαυτὸν ἔννοιαν λήψεται. Ἄνθρωπος οὗτος, τὸν τελευτήσαντα λέγων, οὐπώποτε θείων, ὡς ἔοικεν, ἥψατο συγγραμμάτων. Ποίαν γὰρ εἶχε σχολὴν τοσαύταις μεριζόμενος ἀρεταῖς; ταῦτα μὲν ἐκεῖνον ἄν τις ἀγνοῶν ὑποβάλοι. Τῷ δὲ τοσοῦτον καὶ ταύτης προσῆν τῆς παιδείας, ὥστε πλὴν τοῦ σχήματος μόνου, πάντα ἦν ἱερεύς, τὰ μὲν δόγματα τῆς εὐσεβείας, τά τε τούτοις ἀντιλέγειν ἐπιχειροῦντα, τὰ μὲν ὅπως ἐπιτηδεύσῃ, μαθὼν, τὰ δὲ πρὸς ἔλεγχον ἐπιστάμενος, ἄμφω καλῶς ἐπαιδεύθη.

XVIII. Οὐ μὴν ἐπεπόλαζε τῶν θείων αὐτῷ μαθημάτων ἡ γνῶσις. Οὐ γὰρ εἰπεῖν καὶ παραινέσαι τοῖς ἄλλοις ταύτην μετῄει τὴν παίδευσιν, ἀλλὰ τοῖς ἔργοις ἀπεδείκνυ τὴν ἐπιστήμην. Πολλοῖς ὀρφανίας οὐ γέγονεν αἴσθησις, πολλοῖς ἡ χηρεία κοῦφον ἐφάνη, ψυχαγωγοῦντος ἐκείνου τὰ πάθη. Οὐδεμίαν δὲ μάχην ἡττήθη πρὸς αἰσχρὰν ἀγωνιζόμενος ἡδονὴν, πολλοὺς μὲν ἀτόποις προσκειμένους ἐπιθυμίαις ἀνέπεισε σωφρονεῖν. Ἔτι τοίνυν αὐτῷ δίαιτα ἦν οὐ πολυτελὴς, οὐ περιτρέχουσα λάκωνος τράπεζαν. Ἀλλ᾽ εἴπου τινὰς ἑορτῆς ἀγομένης εἱστίασεν, ἁβροτέραν

tet, dicerem sane, animam ejus fuisse fontem quendam multifariis rivis utilitate & jucunditate temperatis scatentem.

XVII. Forsan vero aliquis tanta multitudine præclarorum studiorum ejus audita, talem apud se cogitationem suscipiet. Homo hic (defunctum innuens) nunquam sacra Biblia tractasse videtur; quale enim otium illi superfuit, tot virtutibus distento. Hæc quidem aliquis, qui eum non novit, suspicaretur. Ille vero etiam hac scientia adeo imbutus erat, ut si habitum externum exceperis, in omnibus Sacerdos esset. Nam & præcepta pietatis ipsa, & quæ his contraria opponunt, prope callebat, ista quidem ut excoleret, hæc vero ad redargutionem animo complexus.

XVIII. Neque vero notitia divinarum doctrinarum leviter ac superficietenus in illo apparebat. Non enim aliis hanc disciplinam verbis præcipere & commendare satagebat, sed operibus scientiam declarabat. In multis nullus orbitatis sensus erat, multi viduitatem in levi habebant, quoniam ille affectus hos demulcebat. Neque unquam pugnâ inferior erat, quando cum turpi libidine certabat, sed multis qui insolentibus cupiditatibus erant dediti, persuasit, ut resipiscerent. Insuper victus ei non erat pretiosa, mensamque laconicam

pe

μδμ̀ τ̃ συνήθȣς ἐτέλει τὴν εὐωχίαν, ἤσθιέ τε πλέον τῶν εἰωθότων ȣ̓δέν. Ἐχηματίζετο ϑ̀ τȣ̃το ποιεῖν, τȣ̀ς παρόντας βλέπων, καὶ τὸν τῶν σιτίων καιρὸν ȣ̓ πρὸς τρυφὴν ἁπλῶς καὶ γαςρὸς ἡδονὴν ἐδαπάνα, διηγήμασι ϑ̀ σοφοῖς ὁμȣ̃ καὶ τερπνοῖς ἡδίω τὴν θοίνην τοῖς ἑςιωμδμοις ἐποίει. Ἐγενόμην κἀγὼ τῶν δαιτυμόνων πολλάκις, καὶ πεῖραν ȣ̓κ ἀκοὴν ὑμῖν διηγȣ̃μαι.

non excedente utebatur. Sed si festo die aliquos convivio exciperet, illud quidem consueto lautius apparabat, ipse autem non plus quam consueverat, edebat. Quod facere instituebat, ut rationem convivarum haberet, & temp⁹ edendi non in luxum prorsus & ventris libidinem impendebat, sed narrationibus eruditis pariter ac jucundis convivium vocatis dulcius reddebat. Equidem convivis ipse sæpius interfui, & vobis narro, non quæ audivi sed quæ expertus sum.

XIX. Μικρȣ̃ μέ τι διέδραμδμ τῶν ἐκείνȣ κατορθωμάτων. Εἰωθότων γδ̀ ὅσοι τὴν ὅλην σπȣδὴν ἀπονέμȣσι λόγοις, εἴ ποτε πράγμασιν ἐμιλεῖν ἀναγκάζοιντο, λίαν ἀχρείως φέρεσθαι καὶ καταγέλαστα κινεῖν τοῖς τοιαῦτα δεινοῖς, ȣ̓δενὸς ὤφθη δεύτερος, τῶν ταύτην μόνον ἠσκημδμων τὴν τέχνην.

XIX. Parum abest quin aliquid in quo præclare officii rationes implevit dicere sim oblitus. Cum enim, quotquot omnem diligentiam studio dicendi impendunt, si quando in rebus gerendis versari cogantur, soleant turpiter se dare, & harum rerum peritis risum movere, hic visus est a nullo illorum secundus, qui in hac tantum arte exercitati erant.

XX. Χωρὶς ϑ̀ τῶν εἰρημδμων, ὅσοις ἔνδειά τις ἢ νόσος ἐπίεζεν, μέγιςον ἅπασιν ὄφελος ἦν, τοῖς μδμ̀ γδ̀ τὸ σῶμα νοσȣ̃σι πυκνὰ παρεκάθητο καὶ Γοργίαν τὸν Λεοντῖνον μιμȣμδμος φιλονείκως ἐνίοτε πρὸς ἰατρείαν τινὰ φερομδμȣς, δυσάρεςον γδ̀ οἱ νοσȣ̃ντες, ἔπεισεν ἐγκρατῶς τὰ προσαγόμδμα δέχεσθαι, τοῖς ϑ̀ πενομένοις οἴκοθεν ἐπεκȣ́φιζε τὴν ἀπορίαν,

XX. Præter hactenus dictis omnibus quoq; maximæ utilitati erat, quotquot inopia quadam aut morbo laborabant. Illos enim, quorum corpus ægrotabat, crebro invisebat, & Gorgiam Leontinum æmulatus, illis qui difficilius nonnunquam ad medicinam aliquam sumendam impellebantur, (morosi enim sunt ægrotantes) persua-

πορίαν. Τοῦτο ἐδόκει πλοῦτος ἐκείνου· τοῦτο Μίδου χρυσός.

XXI. Εἰ δέ τις τὴν ὡρισμένην ἅπασιν ὁδὸν ἐπορεύετο, εἴτε τὰ πρῶτα φέρων τῆς πόλεως, εἴτε τῆς μέσης ὑπάρχων μερίδος, εἴτε καὶ εἰς δῆμον τελῶν, ἀκολουθῶν ἐπὶ τὸ μνῆμα δάκρυσι μὲν ἐτίμα τὸν ἀπελθόντα, λόγοις δὲ τοὺς προσήκοντας ἐθεράπευε τὴν τοῦ τεθνεῶτος ἀντεισφέρων φιλοστοργίαν, ὡς υἱὸν ἀγαπῶν τὸν ἀποβαλόντα γονεῖς, ὡς πατέρα τιμῶν τὸν παίδων ἐστερημένον, ὡς ἀδελφοὺς εὐνοῶν τοὺς ἐνταῦθα ἥκουσι τύχης.

XXII. Εἰ τοίνυν, ὥσπερ ἐν εὐθυμίαις πανδήμοις παραπετάσμασι χρώμεθα πρὸς ἄλλην ἐξ ἄλλης ἠρτημένοις οἰκίας, οὕτω σύνηθες ἦν, ὑφάσματα κατηφῆ μετεωρίζειν ἐν κοινοῖς ἀτυχήμασιν, καιρὸν ἂν εἶχον ἀναπετασθῆναι τοιαῦτα, πένθους τοσούτου συμβάντος, ὅσον ὅλην αἰσθέσθαι τὴν πόλιν. Ἀνὴρ σοφίας μεστός, ἐπὶ καλῇ μοίρᾳ τῶν λόγων τεχθείς, δεινὸς τὰ δέοντα γνῶναι, καὶ λαμπρῶς ἑρμηνεῦσαι, οὗτος μηδέπω σφόδρα γηράσας ἀπῆλθεν.

XXIII. Ἐῶν, ἐπεὶ τοσαύτας αὐτοῦ κατελέξαμεν ἀρετάς, φέρε σκεψώμεθα, τί ποτε ἄρα πέφυκεν ἄνθρω-

ſit, ut fortiter oblata reciperent, pauperum vero egeſtatem de ſuo ſublevavit. Hoc habebat pro divitiis ſuis, & pro Midæ auro.

XXI. Cum vero quis viam omnibus præſtitutam iviſſet, ſive ille ex primatibus civitatis eſſet, ſive ex mediocribus, ſive etiam plebejis annumeraretur, ſecutus usque ad monumentum diſceſſum ejus e vita lachrymis honorabat, cognatos vero ſermonibus ſuis deliniebat, parem cum defuncto amorem illis præſtans: illum enim qui parentes amiſerat, ſicut filium amabat, qui liberis orbatus erat, ſicut Patrem honorabat, & inſtar fratrum habebat, qui in hanc (ut fratrem deſiderarent) jacturam inciderant.

XXII. Quodſi igitur, ſicut in lætitia publica aulæis ex alia ad aliam domum appenſis utimur, ita uſus ferret vela mœrori ſignificando in communi calamitate ſuſpendere, graviſſima ſane jam erat cauſa, quamobrem talia protenderentur, cum tantus luctus accideret, quanto tota civitas afficitur. Vir ſapientia pollens, ſub fauſto literarum & eloquentiæ natus ſidere, in cognoſcendis officiis ſagax, & in illis tradendis ſplendide verſatus, hic inquam ætate nondum valde ſenex diſceſſit.

XXIII. Sed æquo hæc feramus animo, & cum tot ejus virtutes enarraverimus, age quid homo ſit,

πος.

πος. Ἢ δῆλον, ὅτι δοῦλος ὑπάρχει μοιρῶν, παρ' αἷς οὐκ ἔστιν ἐλευθερίας τυχεῖν, κἂν ἄπταιστά τις ἀνέγκλητος ᾖ. (Οὐ γὰρ ἄν μοι τὸν παιδευτὴν ἀφῆκαν ἐλεύθερον) ἀλλὰ πότε προῆλθέ τις, ἐξετάζουσαι καὶ μέχρι τίνος αὐτῷ διώρισται ζῆν, μηδὲν μελήσασαι προσάγουσι πέρας τῷ βίῳ, κἂν ἴδωσι παῖδας ὀδυρομένους κύκλῳ τοῦ κάμνοντος, κἂν μητέρα γραῦν κοπτομένην, κἂν πατέρα πρεσβύτην τὴν οἰκείαν τίλλοντα πολιάν, τούτων οὐδὲν ἴσασιν ἐλεεῖν, κἂν τις αὐταῖς μυρίας ἀπαριθμήσηται πράξεις εὖ μάλα πραχθείσας, οὐδὲ ταύτας φιλοῦσιν ἐρυθριᾶν.

& quæ ejus natura, videamus. Manifestum certe quod servus existit fatorum, per quæ nemini licet libertatem tenere, quamvis in omnibus sit inculpat⁹ (nam alioqui & mihi præceptorem immunem reliquissent) quin hæc facta inquisitione, quando aliquis natus sit, & quousque vitæ terminus illi sit constitutus, omnibus insuper habitis, finem vitæ imponunt quamvis liberorum, decumbentis casum lugentium coronam, matrem vetulam pectus percutientem, patremque senem canos suos evellentem videant. Nihil horum miserari sciunt, etiamsi quis illi innumeras enumeret res præclare gestas, neque propterea erubescere solent.

XXIV. Διὰ ταῦτα, ὡς ἔοικεν, οὔτε τὴν Θέτιν ᾔτησεν Ἀχιλλεὺς μακρότερον βίον, οὔτε ἡ Θέτις ὑπὲρ ἐκείνου τὸν Δία. Ἀναμνήσασα δὲ τὸν θεὸν, ὅπως εὐηργέτησεν ἢ ἔπει ἢ ἔργῳ, μίαν αἰτεῖ τῶν εὐεργεσιῶν ἀμοιβὴν, οὐ ζῆν ἐπὶ πολὺ τὸν υἱὸν καίπερ ὠκυμορώτατον ἄλλων ἐπισταμένη καὶ ὀνομάζουσα, καὶ τελευτῶντος αὐτοῦ μὴ μένουσα μήτηρ, ἀλλὰ μὴ ζῆν ἐν αἰσχύνῃ τοῦτον ὃν ἔλαχε χρόνον.

XXIV. Hinc ut videtur, neque Achilles a Thetide, neque Thetis pro illo a Jove diuturniorem vitam petiit, sed DEO in memoriam revocans, quænam in illum contulerit beneficia, sive dictis sive factis, unum beneficiorum postulat præmium, non ut diu filius viveret, quamvis illum præ reliquis omnibus cito periturum sciret, atq; appellaret, & illo defuncto non maneret mater, sed ut tempus hoc, quod nactus erat, ne cum infamia transigeret.

XXV. Εἰ δὲ δεῖ προσδιατρίψαι τῷ Θετταλῷ, καὶ δεύτερον ἐκ τούτου λαβεῖν τῷ λόγῳ παράδειγμα, εἶχε

XXV. Quodsi licuerit Thessalo huic paulisper immorari, & alterum ab hoc orationi meæ mutuari

μὲν ἔκτωρ αὐτῦ τὴν ἀσπίδα, πάτροκλον ἀνελὼν, ἐπεὶ δὲ τῷ φίλῳ τιμωρεῖν ἐπειγόμενος ὅπλων ἐδεῖτο, ὁ μὲν τὴν τεκῦσαν, ἡ δὲ τὸν Ἥφαιστον ᾔτει δημιουργεῖν. Τί ὖν πρὸς τὴν Θέτιν ὁ Ἥφαιστος; πασῶν μὲν ἀρίστην ἀσπίδα ποιεῖν ἐπαγγέλλεται, ἀσθενεστέραν δὲ τῆς εἱμαρμένης. Ταῦτα Ἥφαιστος τῇ Νηρέως. Ὅμοια τύτοις Ἀπόλλων τῷ Κροίσῳ τὴν πεπρωμένην εἰπὼν ἀδύνατον εἶναι νικᾷν καὶ Θεῷ.

XXVI. Ὁ αὐτὸς τοίνυν ὗτος Θεὸς πρὸς τὸν αὐτὸν ἄνδρα πυθόμενον ὅπως ἂν εὐτυχῶς διέλθοι τὸν βίον; σαυτὸν, ἔφη, γινώσκων, εὐδαίμων Κροῖσε, περάσεις· εἰ τοίνυν ὁ μὲν γνὺς ἑαυτὸν, εὐδαίμων κατὰ τὴν Ἀπόλλωνος ψῆφον, γινώσκει δέ τις ἑαυτὸν, ὅτι ἂν ὁ Θεὸς πράξει, στέργων, εὐδαίμονες ἄρα γενήσεσθε μὴ δυσχεραίνοντες τὸ παρόν. Οὐ σμικρὸν μὲν ὖν ἔργον λύπην ἀκμάζυσαν τιθασσεύειν τε καὶ πραΰνειν. Ἀναπλάττεσθε γὰρ οἶμαι τῇ διανοίᾳ τὸν ἀδελφὸν νῦν μὲν τὸ τῶν νέων βόσκοντα ποίμνιον, νῦν δὲ συλλέγοντα πρὸς ἀκρόασιν τὰ τέλη τῶν πολιτῶν, νῦν δὲ τὰς ἐπιδείξεις ποιύμενον εἰς ἀγορὰν προϊόντα, καθήμενον οἴκοι προπαίζοντα τῆς ἀδελφῆς τοῖς ἐγγόνοις, ὐδὲ παίζειν γὰρ σεμνῶς καιρῦ καλῦντος ἀπώκνει.

exemplum, Hector quidem illius clypeum habebat, cum Patroclum sustulisset; quoniam vero ad vindictam amici incitat⁹, armis indigebat, ille rogavit matrem, hæc a Vulcano petiit arma fabricari. Quid igitur ad Thetin Vulcanus? Omnium quidem optimum clypeum se facturum pollicetur, fato autem infirmius. Hæc Vulcanus ad Nerei filiam. Similia his Apollo Crœso, affirmans, fieri non posse, ut vel DEus fatum vinceret.

XXVI. Hic igitur idem DEus ad eundem Virum sciscitantem, quomodo vitam feliciter peragere queat? Te ipsum, inquit, noscens, Crœse, felix vitam transiges. quodsi igitur, noscens se ipsum juxta Apollinis effatum felix est, is autem se ipsum cognoscit, qui acquiescit illi, quodcunque DEus fecerit; felices omnino eritis, si id, quod præsens est, non graviter feratis. Non leve quamvis opus est, tristitiam invalescentem sedare & mitigare. Mente enim concipitis puto fratrem nunc juvenum gregem pascentem, nunc optimates civium ad auscultandum congregantem, nunc publicas recitationes facientem, progressum in forum: nunc domi sedentem, & liberis sororis præludentem, neque enim decenter ludere tempore ferente subterfugiebat.

XXVII.

[redacted]

XXVII. Λογίζεσθε τὰς ἐλπίδας ἃς ἐπὶ τούτοις εἴχετε τοῖς παιδίοις, ὡς τὴν μὲν τῶν ἀῤῥένων ξυνωρίδα τιμήσει, τὸ δὲ θῆλυ συνάψει νυμφίῳ καὶ τὴν παστάδα κοσμήσει λόγον ᾄδων γαμήλιον. Φαντάζεσθε τὰ λουτρὰ, τὰ τεμένη, τοὺς ἐπιτηδείους, τοὺς φοιτητὰς, οὓς δακρύσειεν ἄν τις ἰδὼν, ὥσπερ ἄνευ νομέως ἀγέλην. Λαμβάνετε κατὰ νοῦν ὡς ἐν παισὶ μὲν ὀξὺς, ἐν ἡβῶσι δὲ γέγονε σώφρων, καὶ συνετὸς ἐν ἀνδράσι καὶ πρᾶος ἐν γήρᾳ, μᾶλλον δὲ πάντα καθ' ἑκάστην ἡλικίαν ἐκέκτητο, ὥστε εἴτις ἔκειτο νόμος, διάφορον πλέκεσθαι στέφανον τῷ πᾶσαν ἠσκημένῳ τὴν ἀρετὴν ἐκ παίδων εἰς γῆρας, ὥστε παῖδα μὲν ἐκ ῥόδων στεφανηφορεῖν, ἐξ ἴων δὲ πρόσηβον, καὶ τὰς ἄλλας ἡλικίας ἄνθεσιν ἄλλοις, πάντας ἂν αὐτὸν τοὺς στεφάνους λαβεῖν.

XXIIX. Ἐκ τούτων ὀδύνη τις ὑμῖν, ὡς εἰκὸς, ἐνοχλεῖ· Ἤπου καὶ τὰς εἰκόνας ὁρῶντες ἐκείνου δακρύετε, καὶ τὴν τῶν χρωμάτων μορφὴν πρὸς τὴν ἔμψυχον ἀναγόμενοι μείζονι πλήττεσθέ πόθῳ, καὶ πρὸς τὴν τῶν γραφέων ἴσως ἄχθεσθε τέχνην, ὅτι μὴ δύναται καὶ φωνὴν τοῖς οἰκείοις ἐνθεῖναι φιλοτεχνήμασιν· εἶτα τὸ προστυχὸν ποιεῖσθε πρόφασιν μνήμης, ὅσοι γὰρ ἐν τοιαύταις γίνονται τύχαις, ἀφορμὰς ἑαυτοῖς ἐπινοοῦντες δακρύων ἐκ παντὸς βιάζονται τρόπου τοὺς τελευτήσαντας ἐννοεῖσθαι καὶ σφίσιν αὐτοῖς ὑπογράφειν. Ταῦ-

XXVII. Perpenditis spes, quas in his liberis habuistis, quomodo masculorum par esset ornaturus honoribus, fœminam cum sponso copulaturus, & thalamum carmine nuptiali decantato ornaturus. Contemplamini balnea, nemora, familiares & discipulos, quos aliquis tanquam gregem sine pastore videns deploraverit. Mente reputatis, quomodo in infantia fuerit alacris, in adolescentia modestus, in ætate integra sapiens & in senectute mitis vel potius omnibus in his quavis ætate præditus, adeo ut si qua lex lata esset, de diversis coronis illi nectendis, qui a teneris usque ad senectam virtute præstitisset, ut scilicet puer coronam ex rosis, juvenis ex violis, & in reliquis ætatibus ex aliis floribus ferret, ille omnes coronas acciperet.

XXIIX. Ex his dolor aliquis vobis, ut æquum est, molestiam exhibet. Nimirum vel imagines ejus videntes lachrymamini, & colorum speciem ad vivum reducentes majori desiderio laboratis, forsan quoque arti pictorum succensetis, quod vocem quoque operibus suis indere nequeat, deinde obvium quodvis in recordationis prætextum assumitis. quicunque enim in ejusmodi casibus versantur, dum sibi ipsis ansam lacrymarum excogitant, omnibus modis conantur defunctos recordari & sibi ipsis de-

ta

τὰ δάκνει τὸν λογισμὸν, ταῦτα τὸν ὕπνον ὠθεῖ, ταῦτα καθεύδουσι μόλις ἐνύπνια γίνεται.

XXIX. Τί οὖν οἰχήσεται τοιούτους ἄνδρας ἡ λύπη χειρωσαμένη; καὶ μάτην ὑμῖν ὁ Θεοδώρου * φησὶ, μήτ' εὐτυχῶν ἴσθι περιχαρὴς, μήτε πράττων ἑτέρως περίλυπος. Ἢ τῆς παραινέσεως, τὸ μὲν ὑμῖν εὖ ἔχειν δοκεῖ, μετριάζετε γὰρ εὐπραγοῦντες, τὸ δὲ λοιπὸν παρεψήφισθε, καίτοι Ξενοφῶντι δοκεῖ χαλεπώτερον εἶναι τἀγαθὰ φέρειν μετρίως, ἤπερ ἐγκρατῶς τἀναντία. Μὴ τοίνυν τὴν μείζω καρτερίαν τῆς ἐλάττονος ἀμελήσητε. Ἐσθλοῦ γὰρ ἀνδρὸς, ἡ Τραγῳδία φησὶν, ἅπαντα φέρειν καλῶς. Πάρεστιν ἤδη καιρὸς τὰς ἡμετέρας ἐξετάζων ψυχάς.

* Xenophon.

XXX. Τὸν καλὸν ἐγὼ θηρευτὴν πρὸς τὰ μέγιστα δοκιμάζω θηρία, τὸν ἀγαθὸν κυβερνήτην πρὸς ἀντιπνέοντας ἀνέμους τῷ πλοίῳ, ἀνδρεῖον καλῶ στρατιώτην τὸν ἐν τοῖς κινδύνοις μὴ λελοιπότα τὴν τάξιν. Τοὺς φιλοσόφῳ βίῳ χρωμένους ἐν ἀκμῇ δυσκολίας ὅπως φέρονται θεωρῶ. Ἰδιώτῃ μὲν γὰρ φάρμακον ἔστω λύπης ὁ χρόνος, ὁ δὲ διὰ μούσης ἐλθὼν καὶ θείων γευσάμενος ἀκουσμάτων, μή μοι τοιαύτην θεραπείαν ἀναμενέτω. Δεῖ γὰρ τῆς ἰατρείας τοῦ χρόνου τὰ τοῦ λογισμοῦ φάρμακα προηγήσασθαι, ἢ τί πλέον ἡμῖν οἱ λόγοι δωρήσονται; Τοῦ δὲ χάριν πονοῦμεν τὰς

lineare. Hæc mentem mordent, hæc somnum removent, hæc dormientibus tandem insomnia fiunt.

XXIX. Quando igitur tristitia tales viros subigens evanescet? Et frustra vobis ille Theodori F. dicit: *Neque in rebus prosperis esto supra modum latus, neque in adversis nimium tristis*, aut prior moniti pars bene se habere vobis videtur, moderati enim estis, cum res e voto fluunt, alterum vero negligitis, quamquam Xenophonti difficilius videatur, bona moderate, quam contraria fortiter ferre. Ne igitur majorem animi constantiam præ minori negligatis. *Boni enim viri est*, inquit Tragœdia, *omnia recte ferre*. Adest jam occasio, qua animi nostri explorantur.

XXX. Equidem bonum venatorem in immanibus & feris belluis probo, peritum gubernatorem in ventis adversus navem spirantibus; fortem militem apello qui se inclinata aciem non deserit, philosophicam vitam agentes in summo discrimine, quomodo se habent, agnosco. Indocto quidem tempus sit remedium tristitiæ, qui vero literis est imbutus, & divinas disciplinas gustavit, ille nequaquam talem medelam expectet. Oportet enim temporis medicinæ rationis remedia præire; quid alioquin amplius nobis

τῶν παλαιῶν ἐκμανθάνοντες τύχας, Οὐ γὰρ ἵνα τὸν χρόνον ἀνόητον δαπανῶμεν, ἀλλ' ὅπως οἶμαι τὴν τὲ ἄλλην ἐκεῖθεν ὠφέλειαν δρεψώμεθα, καὶ τοιούτου συμβάντος καιροῦ πρὸς ἄνδρας ἴσα πεπονθότας ἡμῖν ἢ πικρότερα πάθη τὸν νοῦν ἀναφέροντες, οὕτως οἴσομεν ῥᾷον.

dia nobis proderunt? Ideo enim casibus veterum cognoscendis operam damus, non ut tempus inutiliter consumamus, sed quemadmodum puto, aliam inde utilitatem decerpamus, & cum tale tempus acciderit, animum ad viros paria nobiscum vel acerbiora fata passos appellentes, facilius feramus.

XXXI. Ἅρπαγος τοίνυν ὁ Μῆδος, ἀνεῖλε μὲν Ἀστυάγης αὐτοῦ τὸν παῖδα τὸν μόνον, καὶ διακόψας τὸ σῶμα, παρέθηκεν εὐωχίαν τῷ φύσαντι τὸν υἱόν, ὁ δὲ τὴν γνώμην οὐδαμῶς ἠλλοιώθη τῇ θέᾳ, πᾶν εἰρηκὼς ἀρεστὸν ὑπάρχειν αὐτῷ τὸ δοκοῦν βασιλεῖ. Εἰ τοίνυν ὅ, ποιεῖ βασιλεὺς, φορητὸν ἀνδρὶ λόγων ἀμοίρῳ, πολλῷ μᾶλλον παιδείαν ὑμῖν ἠσκημένοις, ὅτι ἂν πράττῃ Θεός. Καὶ μὴν ἑκάστῳ δεινότερον πάθος υἱὸς τεθνηκὼς, ἤπερ ἀδελφοῦ τελευτή. Φύσει γὰρ ἅπασιν ἥδιστον πάντων παῖδες. Ἐπεὶ δὲ τὴν ἰδίαν ἐνίοτε συμφορὰν ἕκαστος οἴεται τὰ τοῦ πλησίον ὑπεραίρειν κακά, ὑμεῖς δὲ καὶ ἄλλως ἄπειροι τέκνων ὑπάρχετε, οὕτω τυχὸν ἔχετε δόξης καὶ θάνατον ἀδελφοῦ χαλεπώτατον οἴεσθε πένθος, ὁμοίοις ὑμᾶς ἰάσομαι παραδείγμασιν.

XXXI. Harpagus igitur Medus, cum Astyages ejus filiolum unicum occideret, hujusque corpus in frusta secans, Patri filium epularum loco apponeret, hoc spectaculo nequaquam perturbatus est, sed dixit, quodcunque Regi bonum videretur, id sibi quoque placere. Quodsi igitur, quæ Rex fecit, a Viro non literato ferri potuerunt, quanto magis a vobis doctrina ornatis, quæcunque fecerit DEus. Et sane unusquisque obitu filii gravius afficitur quam morte fratris. Liberi enim a natura omnibus maxime jucundi sunt. Quoniam vero nonnunquam unusquisque putat propriam calamitatem proximi malis graviorem esse, vosque liberorum expertes, hunc casum fortasse ita reputatis, ut mortem fratris acerbissimam existimetis, luctum vestrum similibus exemplis sanare instituam.

XXXII. Ἤνεγκεν ὁ Μενέλαος τὴν Ἀγαμέμνονος τελευτὴν ὑπὸ γυναικὸς τολμηθεῖσαν, καὶ ταῦτα συνοί-

XXXII. Tulit Menelaus Agamemnonis mortem, quam mulier atque illa quidem conjux inferre-

κου. Ἤνεγκεν Εὔφορβος ἀδελφοῦ πεσόντος, αὐτοῦ πρώην γεγονότος νυμφίου, μέμνηται τῶν ὑμεναίων, ἀμέλει καὶ συναχθέσθαι χηρευούσῃ τῇ νύμφῃ, ἤνεγκε δ' οὖν ἰδὼν φονέα, Μενέλαον καὶ Μαιθακὸν αἰχμητήν.

ausa fuerat. Tulit Euphorbus fratrem cadentem, cum ille paulo ante sponsus esset factus, recordatus est nuptiarum, profecto etiam doluit vicem sponsæ viduæ. Tulit tamen, cum Menelaum cædis autorem & Mæthacum armatum videret.

XXXIII. τί ἂν ὑμῖν ἐγκράτειαν ἀνδρῶν διηγοίμην. Μέμνησθε δήπου τῆς ἱερείας ἐκείνης, ἧς οἱ παῖδες ἀπόντων αὐτῇ τῶν βοῶν οἷς εἰώθει πρὸς τὰ τῆς Ἥρας ἄγεσθαι τέμενος, διηκόνει γὰρ τῇ Θεῷ παρούσης ἤδη τῆς ἑορτῆς, τὸν ζυγὸν ὑποδύντες, εἷλκον τὴν ἅμαξαν τῆς μητρὸς ὀχουμένης. Μέμνησθε ταύτης, καὶ ὅτι τὴν Ἥραν ἱκέτευσε τοῦτο νεῖμαι τοῖς τέκνοις τὸ δῶρον, ὅπερ ἄριστον ἀνθρώπῳ λαβεῖν. Ἤκουσεν ἡ θεὸς καὶ πληροῖ τὴν εὐχὴν, καὶ θανάτῳ δωρεῖται τοὺς νεανίας. Ἤνεγκεν ἡ γυνὴ τὸ συμβὰν ἡ μήτηρ, δύο παῖδας ὁμοῦ νεανίσκους ἀποβαλοῦσα, καὶ δοκοῦσα τῆς τελευτῆς αἰτία γενέσθαι, καὶ γέγονεν ἐναργὲς τῇ μαρτυρίᾳ τῆς Ἥρας ὡς ἄριστον ἀνθρώπῳ δῶρον ὁ θάνατος.

XXXIII. Sed quid vobis continentiam Virorum narro? Mementote sane mulieris illius Sacerdotis, cujus filii, cum illi boves deessent, quibus ad delubrum Junonis duci solebat, (sacra enim faciebat Deæ) jugum subeuntes, quia festum jam aderat, currum traxerunt, quo mater vehebatur. Mementote inquam hujus, & recordamini, quod Junoni supplicaverit, ut donum filiis daret, quod homo optimum accipere potest. Audit Dea & preces implet, & juvenes morte donat. Tulit casum mulier mater, cum duos liberos juvenes simul perderet, & sibi videretur mortis causa fuisse, & testimonio Junonis declaratum est, mortem homini optimum esse donum.

XXXIV. Ἔοικα δὲ τηνάλλως ὑμῖν ἐνοχλεῖν, οἴκοθεν ἐγνωκόσι τὸ δέον. Εἶδον γὰρ, εἶδον νικῶντας καρτερίᾳ τὸ πάθος. οὐκ ὀλίγους ὑμᾶς φιλοσοφοῦντας ὑπέδειξα περὶ τὸν μέγιστον τῶν δακρύων καιρὸν, καὶ μάλα προσήκων ὑμῖν οὗτος ὁ τρόπος, ἄνευ γὰρ τῆς ἐγκρατείας, ἥτις ὑμῖν

XXXIV. Videor autem solis frustra molestiam facessere, quia vestromet ipsi ingenio quæ officii ratio sit scitis. Vidi enim, vidi vos affectum constantia vincentes: Non infrequentes vos circa tempus luctuosissimum Philosophiæ studio operantes observavi.

iis

ἐκ φύσεώς τε καὶ λόγων προσοῦσα τυγχάνει, τίς οὕτω φιλόψυχος ὥσω βδελυρὸς ὁ βίος οὐ φαίνεται, πραγμάτων γέμων ἀεὶ ποικίλων ἡδεῖαν ἑκάστῳ τὴν τελευτὴν, ὅπερ ἔφη τις εὐφρόνων τῷ Περσῶν βασιλεῖ. Ἰδὼν γὰρ τοῖς ἐπὶ γῆς συναχθόμενον, ὅτι καὶ τὸ πλῆθος τῶν ἀνθρωπίνων ἐτῶν χρόνος ἐστὶ βραχὺς, λόγον ὁ βάρβαρος ἑλληνικὸν ἀπεφθέγξατο. Οὐ τὸ σύντομον, ὦ βασιλεῦ, τοῦ βίου δεινὸν, ἀλλ᾽ ὅτι βραχὺς πεφυκὼς ποικίλας ἔχει φροντίδας. Τὰ μὲν κακὰ τῇ παρουσίᾳ τοὺς ἔχοντας ἀνιᾷ, τὰ δὲ χρηστὰ μήποτε παύσηται, θορυβεῖ.

Et sane hic mos vos decet; Quis enim absque moderatione quæ vobis ex natura pariter ac studiis inest, adeo vitæ est cupidus, ut illi vita inamœna non videatur, scatens semper rebus, quæ unicuique mortem jucundam reddunt, quod sapiens aliquis Regi Persarum dixit. Cum enim illum videret vicem hominum dolentem, quod ætas humana etiam longissima breve tantum tempus sit, barbarus sententiam græcam * pronunciabat: *Non ob brevitatem vitæ est gravis, o Rex, sed quod in brevitate ista multis curis angitur.* Mala enim miseros præsentia sua discruciant, bona autem turbant, quia verendum, ne aliquando cessent.

XXXV. Καί μοι δοκεῖ, εἴ τις θεῶν πάντας ἀνθρώπους εἰς ἕνα που χῶρον συναγαγὼν, ἕκαστον ἀπαιτήσει τὴν ἑαυτοῦ διηγήσασθαι τύχην, εἶτα πάντων εἰπόντων, ἑκάστου πυθοιτο πάλιν, ποίαν ἔχειν ἕλοιτο; πάντας ἂν ἀπορήσαντας σιγῆσαι μηδεία ζηλωτὸν θεωμένους. Ἐντεῦθεν ἄρα τινὲς. Τραυσοὺς εἶναι τὸ γένος προσαγορεύουσι, τικτομένου μὲν τινὸς ὠλοφύροντο σκοποῦντες, εἰς ὅσα ἦλθε κακὰ, ἀπιόντος δὲ πανήγυριν ἦγον, ὅσων ἠλευθέρωται δυσχερῶν ἐννοούμενοι.

XXXV. Et mihi quidem fit verisimile, si quis Deorum omnibus hominibus in unum locum congregatis, ab unoquoque posceret, ut fortunam suam enarraret, deinde postquam omnes dixissent, iterum singulos interrogaret, qualem habere eligerent, omnes animi pendentes silentium servaturos esse, quia nullam exoptandam vident. Inde igitur nonnulli, Trausos ni fallor gentem appellant, lugebant, cum aliquis nasceretur, considerantes, quantis malis implicetur, cum vero e vita discederet, panegyrin celebrarunt, quantis malis liberatus sit, cogitantes.

* i. e. Græco dignam auctore.

XXXVI. Πάλαι ταῦτα βοῶσι καὶ ποιηταὶ καὶ φιλοσοφίαν ἀσκήσαντες, ῥήτορές τε καὶ συγγραφεῖς ὥσπερ εἰς ἓν συνελθόντες, καὶ πρὸς ἀλλήλους συνθέμενοι μίαν ἅπαντες γνώμην περὶ τῶν ἀνθρωπείων κακῶν ἀπεφήναντο. Πλὴν ὅσον ἔνεστιν ἐπὶ γῆς ὄντα πράττειν, καλῶς πνέουσαν ἔσχεν ἐξ οὐρίας τὴν τύχην, ὅσῳ γὰρ τῶν ἄλλων σοφώτερος, τοσούτῳ μᾶλλον εὐδαιμονέστερος ἦν, εἴπερ ἡ σοφία κατὰ τὸν Πλάτωνος ὅρον εὐδαιμονίας κεφάλαιον. Ἀλλὰ μὴν τοσαύτην βεβίωκεν ἡλικίαν, ὥστε μήτε γήρως ἄμοιρος εἶναι, μήτε τὴν ἑπομένην τοῖς σφόδρα πρεσβύταις ἀναμεῖναι ταλαιπωρίαν. Ἄνευ δὲ τούτων ὅσων γέγονε παιδευτὴς, τοσούτων ὑπῆρχε πατήρ. Ἴσα καὶ τέκνων τοὺς φοιτητὰς ἀγαπῶν. Εἰ δὲ δή τι κἀμοὶ λόγου πρόσεστιν ἄξιον, καὶ παιδεύειν ἐπιχειρῶ, οὐ πατὴρ, ὡς ἔοικε μόνον, ἀλλὰ καὶ πάππος * ἤδη γεγονὼς ἐτελεύτα.

* Ut Choricii, qui Procopium audivit, discipuli atque auditores fuerint veluti Procopianæ doctrinæ nepotes.

XXXVI. Jam pridem hæc & Poëtæ & Philosophi, Rhetores quoque & Historici clamant, ac si inter se convenissent, & cum aliis transegissent, & omnes unam de malis humanis sententiam enunciarunt. Sed quantum licet homini res humanas in hac vita feliciter agere, hic noster secundo fortunæ cursu usus est inprimis: quo sapientior enim aliis erat, eo etiam felicior, siquidem sapientia juxta Platonis definitionem caput est felicitatis. Sed tantam ætatem transegit, ut neque senectutis expers esset, neque miseriam perferret, quæ decrepitos sequitur. Præterea vero quot discipulos Præceptor habuit, tot liberorum etiam extitit Pater, quia discipulos instar liberorum amavit. Atque egomet si quid prodesse scio, & docere conor, non pater solum, ut videtur, sed avus jam fuit, qui obiit.

XXXVII. Καὶ μὴν ἀξίαν ἔσχε τοῦ βίου τὴν τελευτήν. Οὔτε γὰρ ἀπεμάρανε νόσου μῆκος τὸ σῶμα καὶ φερομένου τὴν ὑστάτην· ἴδιον τε τὸ πάθος ἕκαστος ἐλογίσατο, καὶ δακρύων ἀφῆκε πηγὰς, οὔτε ὅσα τοιούτοις αὐτῷ τετίμηται τρόποις οἷς νομίζεται θάνατον ἱερέως τιμᾶσθαι. Κύρῳ φασὶ τῷ Καμβύσου καθεύδοντι, δόξαι τινὰ προσελθόντα, σκευάζου, λέ-

XXXVII. Mortem quoque vita dignam occubuit. Non enim diuturnus morbus languidum reddidit corpus, extremum spiritum ducentis, & luctum quisque suum existimavit; & fontes lacrymarum profudit. Exequiæ autem tales illi celebratæ sunt, quales Sacerdoti defuncto facere solenne est. Dicunt Cyro Cambysis Patri dormienti

yam,

[redacted]

γειν, ὦ Κῦρε, ἤδη γὰρ εἰς τοὺς κρείττονας ἄπει. Ὁ μὲν εἶπεν, ὁ δὲ προέγνω τὴν τελευτὴν, ἐκ τῶν βεβιωμένων αὐτῷ τὴν πρὸς τοὺς κρείττους πορείαν ἐνθυμηθείς. Πείθομαι τοῦτον εἰς τὴν ὁμοίαν τῷ Κύρῳ τάξιν ἐλθεῖν, εἴτε χωρίον ἐστὶ τερπνὸν, ὃ δὴ μακάρων νήσους οἱ μῦθοι καλοῦσιν, εἴτε καὶ ἄλλη τις ὥρισται τοῖς ἀγαθοῖς ἀμοιβή.

in somno visum esse, qui a se accederet diceretque, Para te, o Cyre, statim enim ad Divos es abiturus. Hic quidem prædixit, ille vero præscivit mortem, quod ex vita a se acta abitum ad Superos conjiciebat. Equidem persuasus sum, hunc in similem cum Cyro locum venisse, sive sit ager amœnus, quem fabulæ insulas beatorum vocant, sive etiam aliud aliquod præmium bonis destinatum sit.

XXXIIX. Τοιαύτοις ἐγὼ λογισμοῖς ἐμαυτὸν ἰασάμην, καὶ τὴν μεγίστην οὔπω παραμυθίαν προσέθηκα. Ἀπῆλθε καὶ Δημοσθένης τὴν αὐτὴν τῷ τεθνεῶτι βεβιωκὼς ἡλικίαν. Ὁ τὰς Ἀθήνας, ὁ τὴν Ἑλλάδα τῇ γλώττῃ φυλάττων, ὁ πρὸς τοῦ Φιλίππου χρυσίον πόλεμον ἀκήρυκτον πολεμῶν, ὃς οὐκ ἀπεῖπε πρὸς φάλαγγα προδοτῶν ἀνθιστάμενος, ὃν Ἑρμοῦ λογίου παράδειγμα σοφῶν τις καλεῖ. Ὅμως ἀπῆλθε καὶ προσέτι βιαίῳ θανάτῳ καὶ τὴν Ἀθηναίων τύχην σαλευομένην καταλιπὼν, δίκην νεὼς περικλυζομένης, ἀνέμων τε βίᾳ καὶ συγχύσει καμάτων.

XXXIIX. Talibus ego cogitationibus me ipsum sanavi, sed ne sic quidem maximum solatium attuli. Abiit etiam Demosthenes eundem cum defuncto annorum numerum agens, qui Athenas, qui totam Græciam, lingua sua servavit, qui adversus Philippi aurum bellum irreconciliabile gessit, qui phalangi proditorum resistere non destitit, quem Mercurii eloquentiæ imaginem aliquis Sapientum vocat. Tamen abiit & quidem violenta etiam morte, & fortunam Atheniensium fluctuantem & instar navis vi ventorum fluctuumque impetu jactatam relinquens.

XXXIX. Ὁ δὲ τὴν ἐνεγκοῦσαν ἀφῆκεν εἰς ἀσφαλῆ τε καὶ μέγαν ὁρμιζομένην λιμένα * τὸν ἱερέα. Οὕτως ὁ παλαιὸς λόγος ἐστὶν ἀληθὴς, ὡς οὐδὲν ἄκρατόν ἐστι τῶν κακῶν, ἀεὶ δέ τι παραπέφυκεν ἀγαθόν. Ὅθεν

* Episcopum Gazæum.

XXXIX. Hic vero patriam reliquit in tutum & magnum portum appulsam, Sacerdotem nempe. Adeo vetus proverbium est verum, nihil esse ex omni parte malum, sed semper aliquid boni admix-

περὶ ψυχὴν τοῦ γεγονότος ὁ πανηγυριστὴς ἱερεὺς δέδοται τοῖς ἐνοικοῦσιν. τὰς μὲν οὖν ἄλλας εὐεργεσίας αὐτοῦ πρώην ὁ πολὺς ἐκεῖνος ἐπεδείξατο σοφιστής, * καὶ νικᾶν εἰωθὼς τοῖς λόγοις τὰ πράγματα, τότε πρῶτον ἰσόπαλον ὤφθη τοῖς ἔργοις, ὡς ἔδει γε καὶ τὰς ἄρτι σοι πραχθείσας τῇ πόλει φιλοτιμίας, τὴν ἐκείνου προλαβεῖν τελευτήν, ἵνα τοῦ πρὸς ἀξίαν ἔτυχον κόσμου τοιαύτης ἀπολαύσασαι γλώττης.

* Procopius.

XL. Νῦν δὲ τίς οὐ καλόπιν χωρήσει τῶν εἰργασμένων, ὧν τι παρεὶς τίνος μνησθῶ; ἥτε γὰρ πόλις τοσοῦτον προσείληφε μέγεθος τῶν στοῶν, ὡς ἐξεῖναι ποιητικῶς εὐρυάγυιαν αὐτὴν ὀνομάζειν. Ἐντεῦθεν ἐστιν ἀβρόχους τὰς στοὰς διιέναι, λελυμένων, ὅσα τοῖς παριοῦσιν ἐμποδὼν ἐγεγόνει, τότε λουτρὸν ἀνέῳκται διὰ σε τοῖς οὐ πανταχοῦ τῆς πόλεως ἀδεῶς φοιτᾶν δυναμένοις, καὶ μαντεύομαί γε, πλείονά τε καὶ μείζω γενήσεσθαι τῶν γεγονότων.

XLI. Ἀλλὰ τούτων μὲν ἕκαστον ἰδίου πρὸς ἔπαινον ῥήτορος δεῖται. Μίαν δέ σου πρᾶξιν ἐγὼ πρὸς τὴν παροῦσαν ὑπόθεσιν πρόσφορον διηγήσασθαι βούλομαι· ἔθηκε νόμον ὁ χρόνος ὀδυνηρὸν γυναιξί. Τίς οὖν οὗτός ἐστι; Ἐπειδὰν ἄωρος γίνηται τελευτή, οὐ τῇ κινήσει τοῦ πάθους ἀρκοῦνται πρὸς ὀδυρμὸν, οὐ τῇ γυναικείᾳ φύσει ῥᾳδίως καταφερομένη

tum habere. Unde sacerdos utilissimus incolis solatio casus hujus datus fuit. Alia ejusdem beneficia nuper celebris ille Sophista recitavit, & qui res vincere oratione solebat, tunc primum, argumentum par cum quo certaret nactus esse visus fuit, ut largitiones etiam nunc civitati a te factæ morti illius merito antevertere debuissent, ut tali lingua celebrari pro meritis, atque ornari illis contigisset.

XL. Nunc vero opera tua quis non longe posterior relictus assequetur dicendo, ex quibus quid prætermittam? quid memorabo? Urbs enim adeo amplas porticus est adepta, ut æquum sit illam latas vias habentē cum Poëta appellare. Hinc licet porticus pluvia carentes pertransire, destructis illis, quæcunque viatoribus impedimento fuerant, & balneum illis qui non ubique in urbe tuto ire poterant, parario apertum est, & auguror plura & majora his futura esse.

XLI. Sed ad singula hæc celebranda singuli oratores adhibendi debebant. Equidem ex tuis factis unicum tantum quod præsenti argumento convenit, enarrare volo. Tempus mulieribus legem molestam tulit. Quænam quæso illa? Quum acerba morte aliquis rapitur, ad lamentandum non commotio affectus, non muliebris in-

πρὸς δάκρυα· Ἀλλὰ μισθοῦνταί τινα θρήνους αὐταῖς ᾄδουσαν, ἡ δὲ τῇ συμφορᾷ φλεγομένας μᾶλλον ἐξάπτει, καθάπερ ἂν εἴ τις ἔλαιον ἐπιβάλλοι πυρί. καὶ κρείττων αὐτὴ τὴν τέχνην, ἡ μείζους ἐπισταμένη κινεῖν οἰμωγὰς καὶ τὰς ταλαιπώρους γυναῖκας δακρύων μισθοὺς ἀπαιτεῖ. Τοῦτο τοίνυν ἔσβεσας εὖ ποιῶν, ἐλεεινὸν ἡγησάμενος μηχανᾶσθαι προσθήκην ταῖς ἐμφύτοις ὀδύναις. Τοιοῦτον οὖν κηδεμόνα λαχόντες ἐπικουφίζεσθε τῆς ἀθυμίας, καὶ τῇ πατρίδι συνεύχεσθε τοῦδέ τε χρόνον ἀπολαῦσαι μακρόν, καὶ παραπλησίους ἐνεγκεῖν τῷ τεθνεῶτι πολίτας.

XLI. Ταύτας, ὦ ποθεινοτάτη κεφαλή, τὰς χοὰς ὁ σὸς ἐπισπένδει σοι φοιτητής, ἔδει γὰρ καὶ μετὰ τῶν ἄλλων δακρῦσαι, καὶ πλεῖόν τι τῶν ἄλλων εἰσαγαγεῖν τὸν πλείονος παρὰ σοῦ τυχόντα φιλοστοργίας.

doles ad lacrymas proclivis illis sufficit, sed mercede conducunt fœminam, quæ illis lugubria carmina canat. Hæc vero calamitate accensas magis accendit, non aliter ac si oleum igni injicias: & illa artis suæ peritior existimatur, quæ majores ejulatus movere potest, & a miseris fœminis mercedem lacrymarum exigunt. Hoc igitur abrogasti optimo consilio, miserabile existimans naturalibus insitisque doloribus cumulum moliri. Cum igitur talem moderatorem adepti sitis, tristitia paululum sublevamini, & simul patriæ optatis ut per longum tempus frui illo liceat, & cives defuncto similes alat.

XLI. Has inferias, o desideratissimum caput, tuus discipulus tibi facit; fas enim fuit illum etiam cum aliis illacrymari tibi, & aliquid amplius præ aliis in medium afferre, cum a te intensiore amore dignus judicatus fuerit.

ΧΟΡΙΚΙΟΥ τοῦ αὐτοῦ λόγος εἰς ΣΟΥΜΜΟΝ στρατηλάτην.

CHORICII Oratio II. in SUMMUM * Ducem,

Guilelmo de Hertoge, Hamburgensi Interprete.

I.

Ἄτοπον μὲν ἴσως ἐγχείρημα δόξει καὶ θράσους μεστόν, εἰ νῦν, ὅτε κρείττους ἔδει μοι γενέσθαι τοὺς λόγους, οἷα δὴ μείζω τολμῶντας ἡγεμό-

I.

Ineptum pariter & audaciæ plenum videbitur institutum, si nunc, cum orationi meæ, quæ tantum sustinet laudare Imperatorem, insur-

ra

* Nomen Ducis *Summus* infra c. 10, οὐδὲν ἄπρακτον οὕτως ἂν τύχῃ Σοῦμμος παρών.

να κοσμεῖν, ἐλάττονα γλῶτταν ἥκω σοι φέρων, ὀλίγου καιροῦ τὴν εὐφημίαν ἐργασαμένην. Πλὴν ἐπειδὴ βραδέως ἐκτίσω τὸν ἔπαινον, νικῶμαι τῷ μεγέθει τῶν ἀρετῶν, ἄσμενος εἶξα τῇ συντομίᾳ τοῦ χρόνου, τὴν ἐκ τοῦ τάχους θηρεύων συγγνώμην.

gendum esset altius, imparem linguam affero, extemporali oratione laudes tuas celebraturam. At, cum diu amplissimam tibi laudis materiam comparaveris, virtutum tuarum magnitudine vincor, libenterque cedo brevitati temporis ex ipsa festinatione mihi pollicitus veniam.

II. Ἤδη μὲν οὖν τις τὰ Μουσῶν ἐργαζόμενος εὖ μάλα ποιητικῇ σειρῆνι τὸ θέατρον ἔθελξεν, ἔνιά σου τῶν γνωρισμάτων ὑποτάξας τῷ μέτρῳ. Οὐ μὴν ἐντεῦθεν ἡμῖν οἱ λόγοι στενοχωροῦνται, ἀλλ' ὥσπερ μέγα πλέουσι πέλαγος ὁλκάδες πανταχόθεν πολλαί, καὶ φόβος οὐδεὶς μὴ λάθωσί πού τινες ἀλλήλας πιέζουσαι, οὕτως ἡ τῶν σῶν ἔργων εὐρυχωρία παντὶ δίδωσιν ἐπαινέτῃ τόπον ἀρκοῦντα.

II. Jam quidem aliquis Musarum Cultor dulci Poëmate Auditorum aures opportune demulsit, & nonnulla virtutum tuarum capita versibus inclusit. Neque vero proinde orationi meæ prærepta est materies, sed quemadmodum plurimæ naves magnum undique Oceanum pervehunt, nec verentur, ne alteram altera offendat; ita rerum a te gestarum immensa magnitudo unicuique virtutum tuarum prædicatori sufficientem materiam præbet.

III. Δεῖγμα δέ σου πρῶτον ἀρχικῆς ἐπιστήμης τὸ δὶς τὴν αὐτὴν λαχεῖν ἐξουσίαν. Οἱ γὰρ τοιαύτης ἀπαίδευτοι τέχνης, ἢ τὸν ἅπαντα χρόνον εἰς ἰδιώτας τελοῦσιν, ἢ μιᾶς ἀπολαύουσι δυναστείας ἐλεγχομένης αὐτῶν τῆς ἀμαθίας. Τῇ πείρᾳ σου δὲ τοῦ καλῶς ἄρξαι τὴν πρώτην ἡ δευτέρα τεκμήριον. Τὸ δὲ βραβεῦσαι τὴν προτέραν ὀρθῶς τοῦ φθάσαντος βίου σημεῖον. Οὐ γὰρ ἐν τῷ ἄνδρα γενέσθαι

III. Primum omnino Imperatoriæ tuæ peritiæ documentum est, quod bis eodem ornatus fueris munere. Quicunque enim hujus artis imperiti sunt, aut per omne tempus privatam agunt vitam, aut, si semel imperio admoti fuerint, ignorantiam suam manifesto produnt. Tuæ autem in primo munere dextre gerundo experientiæ alterum est indicio. Primoque quod

[illegible]

τοιοῦτον, εἰ μὴ καλῶς ἐν παισὶ καὶ μειρακίοις ἐτράφεις.

IV. Ἀλλὰ τί σοὶ τὰς βραχυτέρας ἄγωμεν ἡλικίας εἰς μέσον, μηδὲ τὰ τῆς παρούσης πλεονεκτήματα χωροῦντος τοῦ λόγου· Ἤδη δὲ πρὸς ταῦτα πορεύσομαι. Ἐγένετο καιρὸς τὴν Ἀντιόχου (τότε γὰρ Ἀντιόχου προσηγόρευτο), σαλεύων τε καὶ κινῶν ἕως εἰς ἔδαφος ἔκλινεν. Οὗτος ὁ καιρὸς οὐδὲ τῶν Ἀπόλλωνος ἐφείσατο παιδικῶν, οὔτε κάλλος τῆς ἐρωμένης ἠλέησε τοῦ Θεοῦ. Οὐ τὸν ζέφυρον ἠρυθρίασε πρᾳέως ἀεὶ πνέοντα τὸ χωρίον. Οὐ τῶν ὀρνίθων ᾤκτειρε τὰς φωνὰς, ὅσοι τοῖς δένδρεσιν ἐφιζάνοντες ᾄδουσιν ἡδὺ καὶ τερπνὸν, τότε δὲ ἴσως ἐλεεινὸν εἴ τις ἄρα κακῶν ὄρνισιν πέφυκεν αἴσθησις. Ἐν τούτοις μὲν ἦν ἡ πόλις καὶ τὸ ἄλσος αὐτῆς.

V. Εἰ δὲ τότε Δελφοὺς ἔχων ἐτύγχανεν ὁ Ἀπόλλων, καὶ τις ἐπύθετο τοῦ Θεοῦ, τίνα τρόπον αὐτῷ τὴν πορθουμένην ἰάσονται, καὶ τὴν ἐκείνης ἄρχουσαν πόλιν, ἀνεῖλεν ἂν δυοῖν ἰατρῶν δεῖσθαι, τὴν ψυχὴν ἀγαθοῦ βασιλέως, καὶ στρατηγοῦ παραπλησίου τὴν γνώμην, τοῦ μὲν ὀρθοῦντος τὰ πεπτωκότα, τοῦ δὲ τὴν τῶν ἠτυχηκότων ἔνδειαν θεραπεύοντος. Ταῦτα ἔχρησεν ἂν, εἴγε μάντις ὑπῆρχεν ὁ Πύθιος. Ὁ μὲν γὰρ ὤρεξε χεῖρα τῇ πόλει πλουσίαν, ὥστε μηδὲ εἴποτε πέπτωκε προσελθόντα ῥᾳδίως

ornatus fueris, vitæ bene gestæ signum est. Non enim, viro facto hæc tibi evenissent, nisi ab ineunte ætate bene institutus fuisses.

IV. Verum quid infimam ætatem tuam in medium profero, cum ne præsentem quidem oratio capere possit? Huc itaque me converto. Erat aliquando temp⁹, cum Antiochia (tunc enim Antiochia vocabatur) terræ motu concussa & eversa est. Illud tempus neque Apollinis pepercit deliciis, neque dilectæ DEO urbis decus respexit. Non Zephyrum erubuit, locum illum leniter semper perspirare solitum, neque vocum misertum est avium, quæ in arboribus saltitant suaviterque canunt, tunc autem nescio quid quiritabantur, si quis tamen avibus malorum sensus fuit. Hæc urbis & adjacentis luci facies erat.

V. Tunc si Delphis cultus fuisset Apollo, & quis ex ejus Numine sciscitat⁹ esset, quomodo devastata regio ejusque primaria urbs sanari iterum posset, responsum edidisset, duobus opus esse Medicis, bono nimirum Cæsare & ad votum formato belli Duce, quorum alter ea, quæ conciderunt, erigeret, alter adversam fortunam passorum inopiæ mederetur. Hæc oraculum edixisset, si vates Pythius consultus fuisset. Ac Cæsar sane civitati auxiliatricem præbuit ma-

αἰθρίας, καὶ τῷ ἄστει τὸ πρότερον ἀπένειμε κάλλος, οὐ συγχωρήσας τῇ γῇ καὶ ταύτην καλύψαι τὴν δάφνην, ὥσπερ πάλαι τὴν ὁμώνυμον κόρην. Καὶ τὰ μὲν αὐτοῦ τοῦ βασιλέως τοιαῦτα. Ὁ δὲ πάντα πολὺς οὑτοσὶ ταῖς ἀκμαῖς τοῦ κινδύνου παρὼν ἑκάστῳ τὸ πρόσφορον συνεισέφερε, βίου μὲν ἀφορμὰς τοῖς δεομένοις, τοῖς δὲ κειμένοις τὰ νομιζόμενα, τοῖς δὲ μηδαμῶς ὁρωμένοις, πολλὰ γὰρ ἀφανῆ γέγονε σώματα, τούτοις, τί γὰρ ἕτερον ἦν, ἐδωρήσατο δάκρυα.

num, adeo ut præteritum casum ne persentiscere quidem amplius videatur, & pristinum urbi reddidit decus, neq; passus est Daphnen ut cognominem quondam puellam terra tegi. Et hæc quidem Cæsaris erant. Dux vero noster cum præsentissimo ubiq; adesset periculo, singulorum commodis prospexit, victum suppeditavit egentibus humi jacentibus, debitum præstitit auxilium, absumtis vero & jam nusquam conspiciendis, nam multi inter eos oculis erepti fuerant, iis, inquam, quid enim aliud supererat, suas impertivit lacrymas.

VI. Τότε δὴ πάντα πόρον ἀναγκαίας τροφῆς τοῖς ἐν χρείᾳ χορηγῶν διετέλεις. Τότε σε τὸ μέγεθος τῆς φιλοτιμίας ἀπέζωσε, καὶ τῆς ἀξίας τὸ σχῆμα παρεῖδες, ἵνα τὴν ἀξίαν αὐτὴν ἔργῳ σεμνύνῃς. Εἵλου γὰρ εὐποιῶν ζώνης ὀφθῆναι μᾶλλον ἢ φιλανθρωπίας γυμνὸς, καὶ τὸ σῶμα μᾶλλον ἢ τὴν ψυχὴν ἄκοσμον ἔχειν. Διὰ τοῦτο σοι πλοῦτος γέγονεν ἀρετῆς ἡ τοιαύτη πενία.

VI. Tunc omnem necessarii cibi apparatum inter inopes distribuere pergebas. Tunc te honoris cupido pecuniis exuit, dignitatisq; splendorem tantisper deposuisti, ut ipsam dignitatem re vera illustrares. Satius enim esse credidisti benefaciendo pecuniæ quam humanitatis inopem videri, præstareque corpus quam animum absq; ornatu esse. Hinc divitias tibi virtutis inopia hujusmodi comparavit.

VII. Ἰδοὺ πάλιν ἐκείνους οἰκτείρεις τοὺς ἄνδρας, καὶ πρόσωπον ἐμφαίνεις συναχθομένου κατὰ νοῦν ἐκ τῶν εἰρημένων τὸ πάθος λαβών. Καὶ τοῦτο ἄρα σε μόνον ἡ φιλοτιμία λυπεῖ, ὅτι τῇ μνήμῃ τῆς δωρεᾶς ἡ συμφορὰ συνεισέρχεται. Τοιγαροῦν συστέλλω τὸν

VII. Ecce, dum hæc loquor, rursus horum misereris virorum, & personam ex animo condolescentis præ te fers, perque ea, quæ jam memoravi, ad misericordiam te commoveri pateris. Et in hoc solum tua te pietas dolore afficit, quoniam munificentiæ tuæ recor-

ira-

ἔπαινον, ἵνα μὴ τὴν λύπην ἐκτείνω.

VIII. Ἐπειδὴ τοίνυν ἐν τούτοις ἠγγέλθης τῷ βασιλεῖ, λαβὼν ἐκεῖνος εἰς ἔννοιαν, ὅσην εἰκὸς τῆς ἰδίας χώρας ἐπιμέλειαν ἔχειν τὸν τῆς οὐ προσηκούσης τοσαύτην θέμενος πρόνοιαν, ὑποτάττει σου Παλαιστίνην τῷ νεύματι. Σὺ δὲ περιχαρὴς ἐδέξω τὸ γέρας, οὐ πρὸς ἀρχὰς ἔχων ἐρωτικῶς, ἀλλὰ τροπαίων τῇ χώρᾳ πρόφασιν ἐξευρών. Αὕτη τῶν Παλαιστίνης ἐγένετο πραγμάτων ἀρχὴ καὶ κατάστασις πρώτη. Ἐντεῦθεν οἱ δυσμενεῖς ἠρεμεῖν ἠναγκάζοντο ἄνδρες σοβαροὶ καὶ φιλοκίνδυνοι καὶ μισοῦντες τὴν ἡσυχίαν. Καὶ προῆλθε ταῖς πόλεσιν ἐλευθερία σαφὴς ἐξ ἀφορήτου δουλείας, ἥτις ἐπενείματο μὲν τῶν ἀλλοφύλων τοὺς γείτονας, κατέβη δὲ πρὸς τοὺς τούτων ὁμόρους, ἥψατο δὲ τῶν ὑπολοίπων χωρίων, ὁδῷ δὲ προϊοῦσα καὶ πρὸς ἡμᾶς ἧκε τῇ φήμῃ, σοῦ δὲ φανέντος κατὰ μικρὸν ὑποστρέψασα γίνεται παρὰ τοῖς ἐναντίοις.

IX. Οὕτω τὰ Παλαιστινῶν πράγματα παραδέδωκας τοῖς τὴν αὐτὴν μετά σε παρειληφόσιν ἀρχήν. Οἱ δὲ τοιούτων αὐτοῖς ὑπαρχόντων παραδειγμάτων, ἕως μὲν τοῖς ὑμετέροις ἴχνεσιν ἕποντο, τῶν ὑπηκόων ἀμέμπτως ἐκράτουν. ἐπεὶ δὲ τὰ πάντα σε μιμεῖσθαι πειρώμενοι λειπομένην εὗρον τῆς προθυμίας τὴν δύναμιν,

datione pristina calamitas simul in memoriam revocatur. Contraho itaque laude tuasne tristitiam augeam.

VIII. Postquam igitur tam praeclara de te fama ad Caesarem pervenit, ille eam, quam credibile est propriae regionis curam gerens, qui tantam quoque non suae habuit, nutui tuo Palaestinam subjecit. Tu vero summo cum gaudio hoc mun⁹ accepisti, non quod imperii cupidus esses, sed quod in provincia statuendorum tropaeorum occasionem invenires. Et hoc rerum in Palaestina a te gestarum initium ac primus veluti act⁹ fuit. Inde viri malevoli, insolentes, temerarii & inquieti quiescere coacti sunt. Et civitatibus manifesta libertas est reddita post intolerabilem servitutem, quae gentium alienigenarum vicinis imposita ad horum finitimos descendit, reliquasque attigit regiones, ac via patefacta etiam ad nos fama pervenit, donec te adveniente momento temporis reversa in hostibus conspicitur.

IX. Ita res in Palaestina gerendas iis tradidisti, qui post te cum imperio fuerunt. Illi vero cum talia ipsis ante oculos essent exempla, quamdiu tua sequebantur vestigia, cum laude suis imperavere. Cum vero in omnib⁹ te imitari conati senserunt voluntati deesse facultatem, (Omni enim imitatione superio-

(κρείττω γὰρ ζήλου τὰ σά) τότε σου τῶν ἰχνῶν ἔξω πλανώμενοι εἰκῇ τὰ τῶν ἀρχομένων ἴθυνον πράγματα, ὥστε δοκεῖ μοι τὴν τύχην εὐνοίᾳ τῇ περὶ σε τῶν αὐτῶν ὑπηκόων ἑτέρους καταστῆσαι δεσπότας. Εἰ μὲν γὰρ ἄλλος οὐδεὶς ἐπὶ τὴν αὐτὴν μετά σε παρῆλθεν ἀξίαν, ἄδηλον ἦν εἰ μόνον τὸ σὸν ἴσχυε φρόνημα τοὺς ἐχθροὺς ἡμερῶσαι καὶ βιάσασθαι σωφρονεῖν. Νῦν δὲ μαρτυρία περιῆλθεν ἐπὶ σε μόνον τὴν ὅλην ἀναφέρουσα πρόφασιν. Τοὺς μὲν οὖν πρὸ τῆς ἡμετέρας ἀρχῆς τῶν αὐτῶν ἡγησαμένους πραγμάτων, οὐδὲν θαυμαστὸν καλόπιν σου γενέσθαι τῶν ἀρετῶν, οὐ γὰρ εἶχον ὅν τινα δέοι μιμήσασθαι. Τὸ δὲ τοὺς ὕστερον ἄρξαντας ἀπολείπεσθαι, δείκνυσιν εἰς πᾶσαν ὑμᾶς νικῶντας παράθεσιν, ὡς ἐξεῖναί σοι πανταχόθεν εἰκότως μέγα φρονεῖν. Ἐκ μὲν τῶν προλαβόντων, ὅτι τούτους παρέδραμες οὐ μετρίως. Ἐκ δὲ τῶν μετά σε τὴν ἀρχὴν εἰληφότων, ὅτι μιμήσεως κρείττων ἐφάνης.

X. Οἷον γὰρ, οἷον ἐκεῖνο σου τεθρυλλέμενον, ἐνόσει ποτὲ τῶν ἡμετέρων φυλῶν κεφάλαια, δυοῖν ἀνδρῶν ξυνωρίς. Καί τις ἀμφοτέροις ἀκρίτως ἦν ἔρις καὶ ταραχή. Δειναὶ γὰρ ἀεὶ καὶ δυσίατοι τῶν φίλων αἱ πρὸς ἀλλήλους διαφοραί. Λελυμένων τοίνυν λαμπρῶς τῶν σπονδῶν, καὶ πάντων ἐλπίδι μιᾷ κρατουμένων ἀπέραντον εἶναι τὴν στάσιν, πολλοὶ γὰρ διαλλάττειν ἐσπουδακότες προθυμίαν ἐπεδείξαντο μόνην, ἔδειξεν ἡ

res sunt res tuæ gestæ) tunc extra vestigia tua progressi res eorum, quibus imperabant, male gesserunt, adeo ut fortuna mihi videatur ex mera in te benevolentia alios iisdem dominos dedisse; nam, si nullus aliis idem post te gessisset munus, haud constaret, num tua solius prudentia hostes pacare inque ordinem redigere posset. Num autem omnium omnino testimonium obtines; nam quod ii, qui ante te iisdem præfuerunt, nihil virtutibus tuis simile gesserunt, nihil mirum est, neminem enim habuerunt, quem imitari possent: quod vero eos etiam, qui post te imperarunt longe post te reliqueris, eaque omni modo anteiveris, merito usque quaque fas est te efferre. Respectu priorum quidem quod eos non mediocriter superaveris, subsequentium vero, quod omni imitatione major compertus es.

X. Quantum enim, quantum, inquam, illud tuum facinus omnium ore deprædicandum, cum laborarunt discordia gentis nostræ capita, biga præstantissimorum virorum, inter quos intercessit contentio & tumultus. Gravis enim semper & ægre sanabilia sunt amicorum inter se odia. Cum igitur jam palam rupta essent fœdera amicitiæ, & omnes uno consensu crederent, dissidium fore in sempi-

πεῖρα σαφῶς, ὡς οὐδὲν ἄπρακτον ὅπου ἂν τύχῃ Σοῦμμος παρών. Ἀναμνήσας γὰρ ἀμφοτέρους τῶν συνθηκῶν καὶ πικρῶς ἐπιπλήξας, ὅτι καθάπερ ἐν νυκτομαχίᾳ πρὸς ἀλλήλους ὁπλίζονται, βεβαίας αὐτοῖς συνεστήσω διαλλαγάς.

bile, alii vero, qui componere illud cuperent, nihil nisi pronam suam voluntatem ostenderent, manifesto experientia comprobavit SUMMO præsente, nihil non effici posse. Cum enim utrumque pacis faciendæ admoneres graviterque increpares, quod tanquam nocturno prælio invicem armarentur, firmam inter eos reduxisti amicitiam.

XI. Ταύτην ἐγὼ τὴν διάλυσιν παντὸς φημὶ τροπαίου τιμιωτέραν, Ἡροδότῳ χρώμενος δικαστῇ. Ὅσῳ γὰρ εἰρήνη, φησὶν, πρᾳοτέρα πολέμου, τοσούτῳ πόλεμος ἔφυ στάσεως ἡμερώτερος. Ἔοικε δὲ τούτῳ καὶ Ὅμηρος μαρτυρεῖν. Ποιήσας γὰρ πόλεμον Πάριδος, τὴν Ἀχιλλέως ᾔτησε μῆνιν ᾄδειν τὴν Μοῦσαν.

XI. Hanc ego inimicitiarum dissolutionem omni tropæo præclariorem esse duco: Herodoto usus judice: Quando, inquit ille pax bello sedatior, tanto bellum seditione placidius est. Idem etiam Homerus testatur; nam Paridis bellum ipse scripsit, Achillis iram Musam canere jussit.

XII. Ἔχοι δ' ἄν τις καὶ τρόπον ἕτερον ἀγασθαί σου τὴν πρᾶξιν. Ὅτι τόξου καὶ πανοπλίας καὶ δόρατος καὶ βίας πολεμικῆς ἐστι ψιλή. Εἰ γὰρ ἀσπίδι πολλῇ καὶ βελῶν ἀφέσει πυκνῶν ἱππέων τε καταλόγοις καὶ πᾶσι στρατοπέδου πληρώμασιν αἱ πρὸς ἀλλήλους αὐτοῖς διὰ σοῦ προῆλθον συνθῆκαι, καὶ μικρὰ πρόφασις καὶ τὸ τυχὸν ἐναντίωμα, πάλιν ἀνέτρεψε τὰς σπονδάς. Τὰ γὰρ εὐνοίας χωρὶς καὶ πόθου συνιστάμενα σαθρά τε καὶ σφαλερὰ καὶ βραχὺν αἰσθήσαντα χρόνον ἀπομαραίνεται.

XII. Posset vero aliquis etiam alia ratione admirari hoc tuum facinus, quod absque ullo arcu, absque hasta, non per armaturam vimque militarem peractum fit. Si enim multis scutis & frequenti sagittarum missione equorumque multitudine & omni apparatu bellico per te reducta inter illos esset amicitia, vel levis prætextus & fortuitus casus amicitiam inter illos iterum dissolvisset. Quæ enim benevolentia carent neque ex animo fiunt, ut putrida & caduca cum per breve tempus floruerint, marcescunt.

XIII. Ἕτερον τοίνυν κατόρθωμα τὸ λεχθὲν διαδέχεται. Νομάδων γὰρ, ἀλλοφύλων τοὺς ἡμετέρους καταθεόντων καὶ ληϊσαμένων τὸ προστυχὸν, καὶ τὴν λείαν ἐν ὄρει θεμένων, ὥσπερ τῆς ἀδικίας εἰ χωρίον ὑψηλὸν καταλάβοι βεβαίως ἱδρυμένης τοῖς κεκτημένοις, οὕτω τούτων ἐν μετεώρῳ διατριβόντων ἕτερος μὲν ἐτύγχανε στρατηγῶν. οὐ γὰρ ἂν ἐπράχθη τὸ τολμηθέν. Τοσαύτην δὲ τῇ χρείᾳ ῥοπὴν ἐχορήγησας, ὥστε τῶν εἰργασμένων τὴν εὔκλειαν καταλιποῦσαν τὸν στρατηγὸν, ἐπί σε μεταστῆναι, καὶ ταῦτα φιλοῦσαν τοῖς ἡγουμένοις ἀκολουθεῖν.

XIV. Ἀλλὰ γὰρ ὁ Νεῖλος περιηχεῖ μου τὰς ἀκοὰς, καί με ποιητικῶς ἀμφὶ κτύπος οὔατα βάλλει. Εἰ δὲ καὶ παρ' ἡμῖν οἱ ποταμοὶ διελέγοντο καθάπερ ὁ Σκάμανδρος ἐν τοῖς ἔπεσιν, καὶ ὥσπερ ὁ Νεῖλος αὐτὸς παρὰ τῷ πρώην ὑμᾶς ἀναμνήσαντι, κατεβόησεν ἄν μου, φωνὴν ἀφιεὶς, ὅτι μὴ τὴν πρώτην δέδωκα μοῖραν τοῖς περὶ τοῦτον σοι πεπραγμένοις τὸν ποταμόν. Ἐπιπεσόντων γὰρ πολεμίων τοῖς ἐν Αἰγύπτῳ τὸν βίον ἐν σκηναῖς ποιουμένοις, ὡς ἔγνως, ὡς μαθὼν ἠγανάκτησας, ὡς θυμοῦ γέμων ἐχώρεις, πολλοὶ μὲν τῶν πολεμίων ὑπὸ σοῦ γεγονότες δορυάλωτοι, πολλοὶ δὲ πάλιν τῶν ὁμοφύλων αἰχμάλωτοι διά σε τῆς εἰρημένης προσηγορίας παύσαντο.

XIII. At jam aliud præclarum tuum facinus dicendum mihi instat. Cum enim Nomades agros noſtros invaderent, & quicquid iis obveniret, prædarentur, prædamque in monte deponerent, tanquam ſi tuta futura eſſet in edito loco conſtituta injuſtitia, Ducum alter ſublimem collem occupaverat. Non tamen audax facinus peragi potuit. Tantum enim neceſſitati momentum addidiſti, ut rerum geſtarum gloria Ducem relinquere, tibique adeſſe coacta ſit, licet Duces ſequi conſueta.

XIV. At Nilus me vocat, & ut Poëtice loquar cum ſtrepitu mihi perſonat aures. Si enim etiam apud nos fluvii loquerentur, quemadmodum Scamander in fabulis, vel ipſe etiam Nilus apud nuperum veſtrum præconem: magna mihi voce exprobraturus eſſet, quod non primum locum his, quæ illo teſte a te geſta ſunt, aſſignaverim. Cum enim hoſtes in eos, qui in Ægypto tendebant, irruptionem feciſſent, tu ſimul rem cognoviſti, indignatus multos ex hoſtibus bello cepiſti, multi vero e ſociis capti per te libertati reſtituti ſunt.

XV.

XV. Οὐ τοίνυν μόνον τῆς τῶν πολέμων ἀπαλλαγῆς ἔχουσι χάριν αἱ πόλεις, ἀλλὰ καὶ τῶν ἐν εἰρήνῃ τερπνῶν. Οὐ γάρ ἐστι γλυκεῖαν ἄγειν εἰρήνην ἐν ὑποψίᾳ πολέμου. Ἡ γὰρ ἐλπὶς εἰσιοῦσα τὸν λογισμὸν κἂν βούληταί τις αὐτὸς ἑαυτὸν ἀπατήσας ψυχαγωγεῖν, αὕτη παρακαθημένη καὶ θύουσα καὶ φοβερὰς ἀναπλάττουσα φαντασίας, γῆρας οὐδαμῶς ἐλεούμενον, κόρην ὑβριζομένην, ἑλκόμενον ἐς δουλείαν παιδίον, ἀγομένην ἐκ παστάδος γυναῖκα· τοιαῦτα τοίνυν ἐνεικονίζουσα τῇ ψυχῇ, στρέφει τε καὶ φοβεῖ καὶ πρὸς ἀθυμίαν ἀνθέλκει. Οὐκοῦν ἡ Λεσβίων πανήγυρις ἡδονὴν εἶχεν αὐτοῖς, ὅτε πόλεμος Ἀθήνηθεν ἠπειλεῖτο τῇ νήσῳ.

XVI. Εἶεν. Πόθεν δήπου τὸν λόγον ᾤχετο φέρων ὁ Νεῖλος; ἐκ Παλαιστίνης οἶμαι, πρὸς ἣν βούλομαι πάλιν ἐπανελθεῖν, ὅπως ἐντεῦθεν ἐπὶ τὴν Ἀῤῥαβίαν ἀφίξομαι. Τί δέ μοι τῆς ἐπὶ ταύτην πορείας, ὥρμηταί τις ἐκεῖθεν ἐμὸς φοιτητής. Οἶσθα τὸν νέον ὃν ἐναγχός μοι συνέστησας, ᾧ γνώρισμα μέγιστον ὁ πατήρ. Οὗτος ἐμοῦ διηγουμένου ὅπως διένειμας τοῖς αὐτοῦ πολίταις τοὺς φόρους, ἀνέμνησέ με τοῖς περὶ σοῦ λεγομένοις Ἀριστείδου τοῦ Λυσιμάχου. ἐκεῖνος τοῖς νησιώταις τάξας τὸ σύμμετρον, ἣν ἐπεδείξατο τοῖς Ἕλλησιν ἀρετήν, ταύτην ἔλαχεν ὄνομα. Καὶ σὺ τῶν Ἀῤ-

XV. Non igitur solum ob exstinctum bellum gratias tibi habent civitates, sed etiam ob commoda, quibus in pace gaudent. Non enim dulcedine pacis frui licet, ubi bellum suspicere. Timor enim dum semper cogitationi obversatur, etiam si quis vellet spe se ipsum decipere bonoque animo esse, ille tamen semper instans fervensque terribilesque sibi fingens imagines non parcitum iri senectuti, vitiandas virgines, abripiendos in servitutem liberos, abducendam ex thalamo uxorem, hæc igitur, dum sibi fingit, animum versat horroremque & tristitiam injicit, uti nulla voluptate frui licuit Comitiis Lesbiorum, cum audirent, bellum insulæ suæ ab Atheniensibus imminere.

XVI. At unde sermonem meum Nilus abstulit? Ex palæstina credo, ad quam nunc iterum revertor, ut inde in Arabiam me conferam. Quænam autem hujus itineris mihi causa? Trahit me huc quidam e meorum numero. Nosti juvenem quem nuper fidei meæ commisit (quo nobilis est maxime ipsi⁹ Pater. Hic mihi narranti quomodo civibus ipsius tributa pendenda descripsisses, per ea quæ de te celebrabam, Aristidem Lysimachi filium in memoriam mihi revocavit, Nam ille quidem cum insularibus moderata imposuisset,

ῥαβίων

ῥαβίων ἑκάστῳ τὴν ἐπιβάλλουσαν διωρίσας οὕτω μοῖραν, ὥσπερ εἰς λόγους ἐλθὼν που τῇ τύχῃ οἰκητόρων καὶ παρ' ἐκείνης ἀκηκοὼς ὅσοις μὲν ἐδωρήσατο πλοῦτον, ὅσους δὲ περιορᾷ πενομένους, καὶ τίνες ἑκατέρου τῶν ἄκρων ἐν μέσῳ.

quam virtutem antea Græ[illegible] ſtenderat, inde nomen accepit. [illegible] autem unicuique Arabum pro[illegible] te ſua tributum inperans tanq[illegible] ſi rationes inires cum fortuna [illegible] bitatorum, ut ex ipſa percepi[illegible] quibus impertiverit divitias, q[illegible] in paupertate neglexerit, & q[illegible] medium ab utroque extremo [illegible] nere paſſa fuerit.

XVII. Οὔτε γὰρ οἴκτῳ τῶν δεομένων ἠδίκησας τὴν πλούτου μερίδα, οὔτε χάριτι τῶν εὐπορούντων, τοὺς ἐν ἐνδείᾳ προήχθης ὑπεριδεῖν, οὔτε τῶν μέσων τὸ πλῆθος αἰδούμενος ἐλυμήνω τοὺς ἑκατέρωθεν τεταγμένους. Ὅσον δὲ τοῖς πράγμασιν ὄφελος ἡ συμμετρία τῶν φόρων, ἐκεῖθεν ἄν τις ἴδοι σαφῶς, εἰ τὴν ἐκ τῆς ἀμετρίας διασκέψηται βλάβην. Ἐπεὶ καὶ σωμάτων ὑγεία ἡλίκον ἐστὶ τοῖς ἔχουσιν ἀγαθὸν, ἡ νόσος ἐμφαίνει.

XVII. Neque vero pro miſeri[illegible] cordia erga inopes injuria affeci[illegible] divites, neque divitum in grati[illegible] ſpernere inopes adductus es. N[illegible] que mediocrium veritus multi[illegible] dinem opulentiores pauperio[illegible] que læſiſti Quanti vero interſit [illegible] æquitate in imperandis tributis [illegible] inde manifeſto unusquisque vide[illegible] ſi contra damnum, quod ex in[illegible] æqualitate oritur, conſiderat. Quemadmodum etiam morbus demonſtrat, quantum bonum [illegible] corporis ſanitas.

XVIII. Ἐλαυνομένων τοίνυν ἐκ τῆς Ἀρραβίων τῆς ἀμετρίας τῶν εἰσφορῶν, οὐδεμία τις περὶ σοῦ τοῖς αὐτόθι πλουτοῦσιν δωροδοκίας ἀφορμή, ἀλλ' ἡδέως μὲν ἂν προσεδόκων. Ἤχθοντο δὲ, προσδοκᾷν οὐ δυνάμενοι. Αἱ γὰρ ἐλπίδες οὐ παραγίνονται πράγμασιν ἐναργῶς ἀμηχάνοις. Ἀττικὸς μὲν οὖν ῥήτωρ μέγα φρονείτω, ὅτι νόμῳ τὰς λειτουργίας πρὸς τὴν ἑκάστου μετρήσας οὐσίαν πολλὰ τῶν εὐπόρων αὐτῷ δόσειν ὑποσχομένων, μὴ τιθέντι τὸν νόμον ὀπίσω ἐξ

XVIII. Profligata igitur per [illegible] in Arabum terra tributorum in[illegible] qualitate, nulla divitibus mune[illegible] rum offerendorum occaſio [illegible] eſt, ſed omnes libenter exſpecta[illegible] runt, atque anxii ipſa exſpectatio[illegible] ne fuerunt quam ferre non po[illegible] rant. Quid enim ſperarent [illegible] quam putabant fieri nullo modo poſſe. Orator itaque Atticus jactet ſe, quod cum tributa publica per legem unius cujusque ſtatui accommodaſſet, divitesque ipſi [illegible]

ἀντάξια τὰς ἐκείνων ἔθελε δωρεάς. ὄντως μὲν ἐπὶ τούτοις μέγα φρονεῖν. Σοὶ δὲ μεῖζον ἐκ τῆς Ἀραβίας ἔρχεται κλέος. Τὸ γὰρ μὴ δύνασθαι τολμῆσαι, ἢ ἀδυνάτως ἀποτυχεῖν τιμιώτερον, νίκη γὰρ ἀθλητοῦ λαμπροτέρα πρὸς ὃν οὐδεὶς ἀποδύεται.

XIX. Ἀλλὰ ταῦτα μὲν αἱ φῆμαι σε πανταχοῦ φαίνουσι βοῶσαι. Ἐφώρασα δέ σου κεκρυμμένην εὐεργεσίαν, ἣ τοῖς ἀπόροις ἐπικουφίζεις τὴν ἔνδειαν. Καὶ λυπήσειν μὲν ἔοικας ἄγων εἰς φῶς ἣν κρύπτειν ἐθέλεις. Πλὴν τοῦτο με μᾶλλον ἐρεθίζει πρὸς ἔπαινον, ὅτι μετρίῳ φρονήματι θέλεις καλύπτειν. Ἐν τόπῳ τοίνυν ἔνθα τὴν ἱερέων τὸν κορυφαῖον ἱδρύσθαι νομίζεται, πλῆθος χρημάτων ἀγρὸν ἀντιλλάξας τοῖς πένησι γεωργοῖς, καί μοι δοκεῖς φιλανθρωπίᾳ μείζονι χρησάμενος ἀγροὺς ποιῆσαι τὰ χρήματα, ὅπως ἀθάνατος ἦ τοῖς πενομένοις ἡ χορηγία διηνεκοῦς προσόδου φυλαττομένη.

XX. Μέλλων δὲ λήγειν ἤδη τῆς εὐφημίας, τὰς ἄλλας ὑμῶν φαντάζομαι πράξεις προσμειδιώσας τῷ λόγῳ. Ταύτας τοίνυν, αὐτὰς συγγνώμην αἰτήσας, βραχέα προσθεὶς καταβήσομαι. Ἤδη τινὲς δεινοὶ τὰ πο-

ta pollicerentur, legem æquitati non posthabuerit, sed munera ipsorum repudiaverit. Sane jactet fæo nomine Aristides, tibi vero major ex rebus in Arabia gestis gloria provenit. Præclarius enim est efficere, ut ne offerre quidem audeant, quam non admittere offerentes, illius enim athletæ victoria illustrior, cum quo ne congredi quidem quisquam audet.

XIX. Verum hæc fama usquequaque de te satis superque prædicat. Ego vero occultum quoddam tuum benefactum detexi ac deprehendi, quo egenorum inopiam sublevas. Et forte rem tibi ingratam facturus sum, si virtutes tuas in lucem proferam, quas celare cupis. At eo magis ad laudes tuas dicendas commoveor, quo majori modestia occultare te optas. Nimirum in loco, ubi Princeps Sacerdotum sedem habere consuevit magna pecuniæ summa terras pro pauperibus agricolis emisti. Et per hoc ipsum majori charitate usus mihi esse videris, quod pecuniam agris permutasti, ut perenne esset in pauperes beneficium perpetuo proventu conservandum.

XX. Verum cum jam finem dicendi facturus sum reliquas virtutes tuas orationi meæ veluti arridentes videre mihi videor. Ad has itaque petita prius ab illis venia breviter dicendas descendam. Sunt

λέμια, καὶ στρατηγεῖν ἀγαθοὶ, σκαιόπως εἰσὶ τάγε ἄλλα δύσκολοι. Σὺ δὲ καὶ τὰ τῶν πολέμων πρυτανεύεις ἐπιμελῶς, καὶ πρὸς εὐθυμίαν ἐπαφρόδιτος εἰ δημοτελεῖς. Τί δ' ἂν τις οὐ θαυμάσειέ σου τῶν γνωρισμάτων, οὐ πόνων τινὶ συμφερόντων ἔχεις ἀπλήστως, οὐ τὴν ἡμέραν καὶ νύκτα πρὸς ἔργα καὶ βουλὰς ἐμερίσω, τῇ μὲν τὸ πρακτέον σκοπῶν, τῇ δὲ τὰ δόξαντα νύκτωρ, ἄγων εἰς πέρας.

qui in bello terribiles & ad… randum idonei sunt, ad cæter… ro inepti difficilesque. Tu a… & res bellicas diligenter adm… ftras, & in pace amabilis es o… bus. Quid, quæso, in virtutib… quibus dignofceris non eft ad… randum? nonne laboribus, u… fructus & commoda ad alios p… veniunt, nunquam exsatiaris? n… ne dies noctesque consiliis ac… opere ita dividis, ut illa quæ… cienda sint speculatus de no… strenue diebus effecta reddas.

XXI. Οὐ δεξιά σοι πρόσεστι φύσις καὶ χρηστὰ νουθετοῦσιν εὔκολος πειθαρχεῖν; Ἐκεῖθεν ἀμέλει σύμβουλον ἔχεις ἄνδρα παντοδαπῆς σοφίας μεστὸν, ὃν εἶπεν ἂν εἰκότως ἡ ποίησις λιγὺν Ἀρραβίων ἀγορευτήν.

XXI. Nonne ea dexteritate e… bonitate, ut recta suadentibus… difficulter obsequaris? Hinc… que consiliarium habes vir… prudentiæ plenum, quem Po… voce merito dixeris dulcem A… bum Oratorem.

XXII. Ἀλλὰ γὰρ τῶν παρόντων ἐνίους αἰσθάνομαι πυνθανομένους ἀλλήλων, πότε τοῦ στρατηγοῦντος ἀναμνήσω τὸν ἀδελφόν; ἤδη λόγου τὸ πέρας ὁρᾶται, ἐπιλέλησαι παρόντος ὡς ἔοικεν, ὃν καὶ ἀπόντα μνήμης ἐπαινουμένης τυχεῖν ἔδει. Ὡς ἀγαθός ἐστι μισθοδότης τῶν ὑπ' αὐτῷ τεταγμένων, ὡς εὐβουλίας τῶν ἔργων αὐτοῦ προηγεῖται, ὡς ἄρχειν πολλάκις λαχὼν οὐδὲ συκοφαντίας ἔδωκε λαβὴν οὐδαμοῦ. Τοιαῦτα πρὸς ἀλλήλους οἷον εἰκὸς ἀποφθέγγονται. Ἐμοὶ δὲ λίαν ἄτοπον ἔδοξεν ἀνδρὸς ἀρετὰς ὅλην πληρώσας ἀπόθεσιν ἐγ-

XXII. At Auditorum meo… quosdam a se invicem sciscitan… nimadverto, cur plane silentio… volvam Ducis nostri fratrem,… que cum jam immineat ora… meæ finis, præsentis, ut vide… obliviscar, de quo absente qu… mentio a me esset facienda. M… morant quod præclarus ille fit… rum, qui ipsi obsequuntur, re… nerator, quod omnes actiones… as optimo consilio fulcipiat, quo… cum sæpe cum imperio præfue… nunquam calumniæ causam ded… rit. Hæc equidem, ut par est, Aud…

ναμιν πάρεργον εἶναι, ὅθεν τὰ τῦδε σιγῇ παρελθὼν, πάλιν ἐπὶ σὲ μεταβήσομαι.

XXIII. Σὺ τὰ δαπάνης δεόμενα μόνος πληροῖς, σὺ τῶν πολεμίων τὰ λάφυρα μόνος οὐ κέκτησαι, πάντα δὲ διανέμεις τοῖς ἀρχομένοις, οὐδὲν οἴκαδε φέρων, στρατιῶν γὰρ ἆθλον οὐ χρυσίον ἀλλὰ τῆς νίκης ὁρίζῃ τὴν εὔκλειαν. Αὕτη παρὰ τοῖς Ἕλλησιν ἡ γνώμη πάλαι κρατοῦσα πολὺν ἔδωκε φόβον τοῖς Πέρσαις. Ἤγετο μὲν τὰ Ὀλύμπια, ἤρετο δέ τις τῶν Περσῶν, ὅ,τι τυγχάνοιεν πράττοντες Ἕλληνες. Ἤκουσε ταύτην αὐτοὺς τελεῖν τὴν πανήγυριν ἥνπερ ἐτέλουν. Τί δὲ νίκης εἴη τὸ ἆθλον, πάλιν ἐπύθετο. Ὡς δὲ χρυσίον μὲν οὐδαμῶς, κοτίνῳ δὲ τιμᾶσθαι τοὺς νικῶντας ἀκήκοε, δεινὸν ἀνοιμώξας καὶ πρὸς τὸν βασιλέως σατράπην ἰδὼν, οὐ καλῶς, ἔφη, Μαρδόνιε, τοιούτους ἡμῖν προξενήσας ἀντιπάλους, οἷς οὐ περὶ χρημάτων ἀλλ' ἀρετῆς ἀγωνίζεσθαι πάτριον.

XXIV. Εἰ μὲν οὖν μέχρι Παλαιστίνης τὰ τοῦ στρατηγοῦντος εἱστήκει πλεονεκτήματα, ἑτέρωσε δέ που τῆς γῆς οὐκ ἐφοίτα, ὑποψία τις ἦν τοῖς οὐ λίαν αὐτὸν βουλομένοις θαυμάζειν, ὡς ἐμπειρίᾳ πραγμάτων ἐπιχωρίων τοὺς ἄλλους ἀπέκρυψε στρατηγοὺς, οὐ πλείονι συνέσει καὶ προθυμίᾳ

torum meorum alter ex altero quærit. Mihi vero valde a re alienū visum est, viri virtutes, quæ singularem sibi vindicant Panegyricum, modo obiter & in transitu percurrere, adeo ut hujus res gestas silentio jam tradam & ad te redeam.

XXIII. Tu necessarios sumtus solus suppeditas, tu prædam unicè non possides, omnia inter milites distribuis, nihilque domum tuæ infers, non enim victoriæ præmium aurum sed gloriam esse putas. Hæc sententia cum olim apud Græcos obtineret, magnum Persis timorem injecit. Cum enim ludi Olympici celebrarentur, & quidam Persarum interrogaret, quidnam agerent Græci, edoctus ipsos celebrare Olympia, quidnam victoriæ esset præmium rursus sciscitatus est. Cumque audivisset minime auro sed oleastro victores honorari, lacrymis obortis Regium Satrapam intuitus, non opportune, inquit, Mardonie, tales nobis elegisti adversarios, qui a patribus suis didicerunt non pro opibus sed de virtute pugnare.

XXIV. Si itaque res tuæ gestæ intra Palæstinam continerentur, nec in alias regiones penetrarent, suspicio iis, qui te non admodum admirantur, oriretur, te rerum in patria gestarum experientia potius quam majori intelligentia, promtitudine, recteque imperandi sci-

καὶ τῷ βελτίονι ἄρχειν εἰδέναι. Ἐπεὶ δὲ σαυτῷ παραπλήσιος ὤφθης, ἀπεῖπεν ἡ λοιδορία ζητοῦσα προφάσεις, οὐχ οὕτω Λύσανδρος ἐκεῖνος ὁ Λάκων, ἀλλ' οἴκοι μὲν ἦν ἀγαθὸς καὶ αὐτὸς Σπαρτιάτης, ἰωνικοῖς δὲ πράγμασιν ἐγχειρῶν οὐδαμῶς ἐλακώνιζεν, οὐδὲ διετέλει βιοτεύων ἐν τῷ καθεστῶτι τρόπῳ, ὥστε καὶ ἐπέσκωψέ τις ἄγαν ἀστείως ὅτι τῆς Σπάρτης οἱ λέοντες ἔξω τῆς ἐνεγκούσης ἀλώπεκες γίνονται. Ἀλλὰ καὶ Παυσανίας ἕτερος Λάκων οἴκοθεν ἐξιὼν εἰς Μηδικὴν πολυτέλειαν καὶ τρυφὴν ἐξ εὐκοσμίας Λακωνικῆς ἀπηνέχθη καὶ τὴν ἐπιχώριον ἐσθῆτα ῥίψας, τῇ βαρβάρων ἐχρῆτο, καὶ τυραννίδος μίμησις ἦν ἡ στρατηγία. Τὰ μὲν οὖν κατὰ Λύσανδρον καὶ Παυσανίαν τοὺς Λακεδαιμονίων ἡγεμόνας τοιαῦτα, τὰ μὲν γέλωτος ἄξια, τὰ δὲ κατηγορίας ὑπεύθυνα καὶ ψόγου καὶ σκώμματος.

XXV. Ἐπεὶ δὲ Λακεδαιμονίων ἐμνήσθην, νόμος ἐστὶν ἐκείνοις ἀρχαῖος ἐπὶ τὸν ἤδη πολλαῖς ἁβρυνόμενον ἀριστείαις βραχυλογεῖν, κἂν μέγα τι διαπράξηται. Ἕπομαι τῷ νόμῳ τῆς Σπάρτης, καταλύω τὸν λόγον. Οὐ δεῖται μακρᾶς εὐφημίας ὁ στρατηγὸς μεγάλα ποιεῖν εἰωθώς.

entia reliquos belli Duces vi[...] Quoniam vero tibi ipsi sempe[...] milis visus es, calumnia, quæ [...] per prætextum meditatur, despe[...] det animum, non enim ita Lysa[...] der ille Lacedæmonius, qui do[...] quidem fuit vir egregius, Spart[...] numque se gessit, sed cum bellu[...] in Jonia gereret, minime Laco[...] nem se præbuit, neque eundem [...] norem vitæ observare perseve[...] vit, ut nescio quis haud illepide [...] xerit, domi leones foris vulpes fie[...] ri. Verum etiam Pausanias aliu[...] Laco cum domo ex Laconica par[...] simonia in luxum Persicum delat[...] esset, patriam vestem abjecit, bar[...] baricaque usus est, adeo ut præf[...] ctura ipsius in Tyrannidem evase[...] rit. Hi Lysandri & Pausaniæ Lace[...] dæmoniorum Ducum mores pa[...] tim risu digni partim vituperandi culpandique sunt.

XXV. Cum vero Lacedæmoniorum mentionem fecerim, re[...] cordor legem ipsis antiquam fu[...] se eos, qui jam multa præcla[...] gesserunt, breviter esse lauda[...] dos, quoniam, quæ verba le[...] sunt, magna gerere consueveru[...] Obsequor Spartanæ legi, finem [...] dicendi facio. Non indiget proli[...] xa laudatione Dux noster, qui ma[...] xima quæque gerere solet.

FINIS.

UNIVERSITY OF MICHIGAN
3 9015 02390 4124